

EL NUEVO TESTAMENTO

DE NUESTRO SEÑOR JESUCRISTO

en el idioma piapoco

El Nuevo Testamento
en el idioma piapoco de Colombia

Tercera edición
©2010, Wycliffe Bible Translators

Primera edición, 1986
Segunda edición, 1994
© La Sociedad Bíblica Internacional

Las ilustraciones en las páginas 187, 386, 490, 595, 650, 682, 694, 704, 711, 726, 737, 744, 747, 791, 841, 843 y 846, se usan por cortesía de
© 1978 David C. Cook Publishing Co.

Las ilustraciones en las páginas 667 y 828 son de Horace Knowles
© The British & Foreign Bible Society, 1954, 1967, 1972, 1995.

www.ScriptureEarth.com

Creative Commons

Atribución-No Comercial-No Derivadas 3.0 Unported

Eres libre de:

copiar, distribuir y comunicar públicamente la obra

Bajo las condiciones siguientes:

- **Atribución** — Debes reconocer la autoría de la obra en los términos especificados por el propio autor o licenciante.
- **No comercial** — No puedes utilizar esta obra para fines comerciales.
- **No Derivadas** — No está permitido que alteres, transformes o generes una obra derivada a partir de esta obra.

Entendiendo que:

- **Renuncia** — Alguna de estas condiciones puede no aplicarse si se obtiene el permiso del titular de los derechos de autor.
- **Otros derechos** — Los derechos siguientes no quedan afectados por la licencia de ninguna manera:
 - Los derechos derivados de *usos legítimos* u otras limitaciones reconocidas por ley no se ven afectados por lo anterior;
 - Los derechos *morales* del autor;
 - Derechos que pueden ostentar otras personas sobre la propia obra o su uso, como por ejemplo *derechos de imagen* o de privacidad.
- **Aviso** — Al reutilizar o distribuir la obra, tiene que dejar bien claro los términos de la licencia de esta obra.

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0>

Índice

San Mateo.....	Mt.....	1
San Marcos	Mc	118
San Lucas.....	Lc	188
San Juan.....	Jn	306
Los Hechos.....	Hch.....	389
Romanos.....	Rom.....	491
1 Corintios	1 Co.....	543
2 Corintios	2 Co.....	596
Gálatas.....	Gál.....	630
Efesios.....	Ef.....	651
Filipenses	Flp.....	670
Colosenses.....	Col.....	683
1 Tesalonicenses	1 Te	695
2 Tesalonicenses	2 Te	705
1 Timoteo	1 Ti.....	712
2 Timoteo	2 Ti.....	727
Tito	Tit.....	738
Filemón.....	Film.....	745
Hebreos.....	Heb.....	748
Santiago.....	Stg	792
1 Pedro	1 Pe	805
2 Pedro	2 Pe	820
1 Juan.....	1 Jn	829
2 Juan.....	2 Jn	840
3 Juan.....	3 Jn	842
San Judas.....	Jud	844
El Apocalipsis	Ap.....	849
Mapas		896

SAN MATEO

Los antepasados de Jesucristo

1 ¹Yái cuyàluta icàlidaca Jesucristo yàawirináimi ípidená. Yái Jesucristoca yácata nataquérinámi, yái rey David, Abraham nacái.

²Abraham ìiri ípidenáté Isaac. Isaac ìiri ípidenáté Jacob. Jacob ìiri ípidenáté Judá. Judá, nía nacái yéénánái once namanùbaca, níacata israelitanái yàawirináimi. ³Judá yéenibe asìanái náipidenáté Fares, Zara nacái. Náatúa úpidenáté Tamar. Fares ìiri ípidenáté Esrom. Esrom ìiri ípidenáté Aram. ⁴Aram ìiri ípidenáté Aminadab. Aminadab ìiri ípidenáté Naasón. Naasón ìiri ípidenáté Salmón. ⁵Salmón ìiri ípidenáté Booz. Booz yáatúa úpidenáté Rahab. Booz ìiri ípidenáté Obed. Obed yáatúa úpidenáté Rut. Obed ìiri ípidenáté Isaí. ⁶Isaí ìiri ípidenáté rey David. Rey David ìiri ípidenáté Salomón. Salomón yáatúa, úacata Urías yàacawéetúami quéechatécáwa.

⁷Salomón ìiri ípidenáté Roboam. Roboam ìiri ípidenáté Abías. Abías ìiri ípidenáté Asa. ⁸Asa ìiri ípidenáté Josafat. Josafat ìiri ípidenáté Joram. Joram ìiri ípidenáté Uzías. ⁹Uzías ìiri ípidenáté Jotam. Jotam ìiri ípidenáté Acáz. Acáz ìiri ípidenáté Ezequías. ¹⁰Ezequías ìiri ípidenáté Manasés. Manasés ìiri ípidenáté Amón. Amón ìiri ípidenáté Josías. ¹¹Abéeri néená Josías yéenibeca asìanái ípidenáté Jeconías, yáté camuí Babilonia yàasu cáli néeséeyéi náibàacaalíté israelitanái natécaténá nía presoíri iyú Babilonia néré.

¹²Néeseté idècunitàacá israelitanái ìyaca presoíri iyú Babilonia yàasu cáli íinata, Jeconías idèncaté ìiriwa ípidenéri Salatíel. Salatíel ìiri ípidenáté Zorobabel. ¹³Zorobabel ìiri ípidenáté Abiud. Abiud ìiri ípidenáté Eliaquim. Eliaquim ìiri ípidenáté Azor. ¹⁴Azor ìiri ípidenáté Sadoc. Sadoc ìiri ípidenáté Aquim. Aquim ìiri ípidenáté Eliud. ¹⁵Eliud

ìiri íipidenáté Eleazar. Eleazar ìiri íipidenáté Matán. Matán ìiri íipidenáté Jacob. ¹⁶Jacob ìiri íipidenáté José. Yái José yeedácaté íríwa María, úái Jesús yáatúaca. Wáimaca Jesús ìwali Mesíascani, íimáanáca wacuèrinásàiri Dios ibànuèricaté walí, wía israelitaca, icùacaténá wía.

¹⁷Iná waputàaca catorce namanùbaca Abraham itaquénáinámi ìyèeyéicaté Abraham yàasu èeri idénáami, idènièyéicaté nacái yéenibewa àta rey David imusúacatalétaté iicá èeri. Néese rey David idénáami, nàyacaté catorce namanùbaca David itaquénáinámi ìyèeyéicaté David yàasu èeri idénáami, idènièyéicaté nacái yéenibewa àta Babilonia yàasu cáli néeséeyéi natécatalétaté israelitanái presoíri iyú Babilonia néré. Néeseté idécanáamité israelitanái nàyaca presoíri iyú Babilonia yàasu cáli íinata, néese Mesías yàawirináimi catorce namanùbaca nàyacaté, nadèniacaté nacái néenibewa àta Mesías imusúacatalétaté iicá èeri, yái wacuèrinásàiri íipidenéerica Jesucristo.

Nacimiento de Jesucristo

¹⁸Siùcade nucàlidaca Jesucristo iináwaná ìwali yái imusúanácaté iicá èeri: Yáatúa María idècunitàacá ucùaca ucásàanápínátéwa José yáapicha, càmfichúaca iimá yáapicha. Quéwa, udéerìcuca sùmài, Espíritu Santo íiwitáise iyú. ¹⁹Néese José, cayábéerica íiwitáise, càmitaté iwàwa ibáiniadaca úa áibanái yàacuésemi. Iná íináidacawa imàacáanápíná fíchawa úa ibàacanéri iyú càmicáiná ìiri yái udéerìcuírica. Càmitaté José iwàwa icháawàaca uináwaná ìwali ùyacàle mìnánái írí ipíchanaté nanúaca úa. ²⁰Yá José íináidacatéwa imàacáanápíná fíchawa úa, quéwa abéeri ángel Dios néeséeri yàanàaca José yàatalé. Yá ángel imàacaca yáawawa José iicácani yáamacani irìcuíse. Yá ángel íimaca José írí: “José, rey David itaquérinámi, picá cáalu peedáca María pìacawéetúapínáca úara, udéerìcucáiná sùmài Espíritu Santo íiwitáise iyú. ²¹Sùmàiquéera yái imusuérìpínácawa María fícha. Pimàni íipidená Jesús. Íipidenápíná càì yácáiná iwènúadapíná yàasu wenàiwicanái íiwitáiseewa nabáyawaná fíchawa, ipíchaná Dios yùuwichàidaca nía nabáyawaná ìwalíiseewa”, íimaca yái ángelca.

²²Càité ángel icàlidaca José íríni macáita ichàbáanápínátéwa càide iyúwaté profeta icàlidáanáté Dios itàacái wenàiwicanái írí.

²³Bàaluitécáiná Dios yàasu profeta íimacaté nalí Dios inùmalìcuíse:

“Abéechúa mànacàu càmfichúacáwaca iimá asiali yáapicha, udéerìcupínácawa. Imusúapínácawa uícha abéeri sùmài, namàníripíná íipidená Emanuel”,

ímacaté yái profetaca. (Yái ípidená Emanuel ímáanáca: “Dioscata wáapicha”).

²⁴Néeseté José icawàacawa, yá imànicaté càide iyúwa Dios yàasu ángel ichùullianáni. Yáté èerica yeedácaté úái Maríaca yàacawéetúapínacawa.

²⁵Càmíiritàacá quéwa José iimá úapicha àta uìri imusúacatalétaté iicá èeri yái idàbáanéerica uìrica. Yá José imànicaté ípidená Jesús.

La visita de los sabios de Oriente

2 ¹Jesús imusúacaté iicá èeri Belén ìyacàlená irìcu, Judea yàasu cáli íinata, rey Herodes icùacaalíté yái cálica. Néenialíté abénaméeyéi asianái cáalíacáiyéi nàanàaca Jerusalén ìyacàlená irìculé. Déecuíséeyéi nàanàaca, Oriente yàasu cáli néeséeyéi, yéewáidéeyéicawa nacái dùlupùta iwali. ²Nasutáca néemìawa Jerusalén ìyacàlená mìnánái:

—¿Alénásica judío icuèrinápiná siùquéerica tàacáwa imusúaca iicá èeri? Wáalíacawa idéca asáicani waicácáináté áiba dùlupùtaca ímáanáca idéca imusúaca iicá èeri, yái picuèrinápinácuéca, píacué judíoca. Iná wadéca wàanàaca wàacaténá icàaluíníná —náimaca.

³Yá rey Herodes yéemìaca cáalíacáiyéi iináwaná, íná máiní cáaluca íináidacawa, càmicáiná iwàwa áiba yeedáca íicha yái cálica. Jerusalén ìyacàlená mìnánái nacái cáaluca nía canánama, càmicáiná nawàwa Herodes yàasu úwinái namànica úwi náipunita ìwalíise yái nacuèrinápináca wàlisáica. ⁴Néese rey Herodes ìwacáidaca sacerdote íiwacanánái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu. Herodes imáidaca nía isutácaténá yéemìawa nía alénápinácaalíté Mesías imusúa iicá èeri, yái judío icuèrinápiná Dios ibànuèrica nalí. ⁵Yá náimaca Herodes irí:

—Belén ìyacàlená néenipináca imusúa iicá èeri, Judea yàasu cáli íinata, yácáináté Dios yàasu profeta itànàaca càiri tàacáisi Dios inùmalicuíse bàaluité. Dios ímacaté:

⁶‘Pía, Belén ìyacàlenáca, Judea yàasu cáli íinatéeri iyaca, caináwanáca pía áiba yàcalé íicha canánama ìyéeyéica Judea yàasu cáli íinata, yácáiná Nacuèriná imusúapínacawa Belén ìyacàlená irìcu icuèripiná nùasu wenàiwica, níái Israel itaquénáinámica’,

càité itànàaca tàacáisi yái profetaca Dios inùmalicuíse —náimaca.

⁷Néese Herodes imáidaca cáalíacáiyéi ibàacanéri iyú áibanái íicha. Imáida isutáca yéemìawa nía yáalíacaténáwa cayába càinácaalíté èeri idàbacaté naicáca úái dùlupùtaca uchanàacawa. ⁸Néese Herodes idécanáami yéemiacani, yá íimaca nalí:

—Piàcuéwa picutáca cayábani, yáara sùmàica; néese pidécanáamicué pìanàacani, yá picàlidacué nulí iináwaná, yéewanápiná nùacawa néré nubàlùacawa nùululù ipùata iyúwa irí nùacaténá nacái icàaluíniná —meedáta càì íimaca nalí, ichìwáidacáita nía meedá Herodesca. Yá ibànùaca nía Belén ìyacàlená nérépiná.

⁹Idécanáami néemàica Herodes itàacái, yá nàacawa íicha níái cáaliacáiyéica. Yá néese, dùlupùta yàacawa napíchalépináta, úái dùlupùta naiquéechúacaté nàyacaalíté nàasu cáli néeseewa. Yá uchanàacawa yàcalé iwicáu yái sùmài ìyacatáica. ¹⁰Néese naicácáiná dùlupùta, yá casíimáica nía manuísíwata. ¹¹Yá nawàlùacatéwa capíi irìculé. Naicáca sùmài néré yáatúa María yáapichawa. Yá nabàlùacawa irí nàululù ipùata iyúwa nàacaténá sùmài icàaluíniná. Néese nàacùaca nàasuwa nàacaténá irí oro, incienso nacái, mirra nacái, níái cawèniyíei pumènica isàni. ¹²Néese Dios yàalàaca nía náamacani irìcuísewa ipíchaná nèepùacawa Herodes yàatanabàa. Ináté nèepùacawa áiba àyapu irìcubàata Herodes íicha nàasu cáli nérépináwa.

La huida a Egipto

¹³Néese idécanáamité nàacawa níái cáaliacáiyéica, yá Dios ibànùaca ángel yàanápinátéwa José yàatalé. Yái ángel imàacaca yáawawa José iicàcani yáamacani irìcuíse. Yá ángel íimaca irí: “Pimichàawa, pichùnà pìasuwa pìanáwa, pitéca yái sùmàica yáatúa yáapichawa, pìacàatétawa Egipto yàasu cáli nérépiná. Piya néréwa àta numáidacataléta píawa, Herodescáiná icutápiná inúawa yái sùmàica”, íimaca yái ángelca.

¹⁴Néese, José imichàacawa táiyápi, itécani yái sùmàica, yáatúa yáapichawa. Yá yàcàatécatawa náapicha Egipto yàasu cáli nérépiná. ¹⁵Nàyacaté néré àta Herodes yéetacatalétatéwa. Ináté macáita ichàbacawa càide iyúwaté Dios yàasu profeta icàlidáanáté tàacáisi Dios inùmalìcuíse: “Numáidaca Nuiriwa yàacaténáwa Egipto yàasu cáli íicha”, íimacaté yái Diosca.

Herodes manda matar a los niños

¹⁶Néeseté Herodes yáaliacawa naináwaná ìwali níái cáaliacáiyéica càmítaté neebáida itàacái, yá calúaca báawanamani yái Herodesca. Iná Herodes ibànùaca yàasu úwináíwa nanúacaténá macái sùmanái aslanái Belén ìyacàlená irìcuíyéica, áiba yàcalé nacái ìyèeyéica mawiénibàa Belén irí. Nanúacaté macái sùmanái aslanái idènièyéica àta pucháiba camuí, níacáináaté cáaliacáiyéica nacàlidacaté Herodes iríni nadàbacaté

naicáca ðùlupùta pucháiba camuí ipíchawáiseté nàanàaca Jerusalén iyacàlená néré. ¹⁷Càité ichàbacawa càide iyúwaté profeta Jeremías itànàanáté tàacáisi Dios inùmalicuise. Jeremías íimacaté:

¹⁸“Náicháanípiná cachàini manuísíwata níái Ramá iyacàlená mìnanaíca, Raquel itaquénáinámica. Náicháanípináca, máiní achúmaca nawàwa néenibe íinináwa. Canácata yáaliméeripiná isíimáidaca níawa, néenibemi yéetácáináwa náicha”,

íimacaté yái profetaca Jeremías.

¹⁹Néese idécanáamité Herodes yéetácawa, Dios ibànùaca ángel yàacaténáwa José yàatalé Egipto yàasu cáli néré. Yá ángel imàacaca yáawawa José iicácani yáamacani irícuise. Yá ángel íimaca José irí: ²⁰“Pimichàawa, pité yái sùmàica yáatúa yáapichawa, pèepùawa Israel itaquénáinámi yàasu cáli nérépiná. Nadéca néetácawa níara iwàwéeyéicaté inúacani”, íimaca yái ángelca.

²¹Yá néeseaca José imichàacatéwa, itécani yái sùmàica yáatúa yáapichawa Israel yàasu cáli nérépiná. ²²Quéwa, José yéemiaca Arquelao iináwaná ìwali icùaca judíonái yàasu cáli yáanirimi Herodes yáamirìcubàamiwa, íná cáaluca José yàacawa néré. Yá nàacawa Galilea yàasu cáli néré ángel icàlidacáiná José iríni yáamacani irícuise nàanápináwa Galilea yàasu cáli néré. ²³Nàanàacaté Galilea yàasu cáli néré, yá nàacawa nàyacaténá Nazaret iyacàlená irícu. Nàyacaté néré càide iyúwaté profetanái íimáanáté Jesús ìwali. Profeta íimacaté náimáanápináté Jesús ìwali Nazaret iyacàlená néeseéricani.

Juan el Bautista en el desierto

3 ¹Néeseté madécaná camuí idénáami, néenialíté Juan el Bautista idàbaca icàlidaca Dios itàacái alé manacúali yùucubàa càinàwàiri iyéerica Judea yàasu cáli íinata. ²Manùbéeyéi wenàiwica nàacatéwa Juan yàatalé, néemiacaténá itàacái. Yá íimaca nalí: “ìPiwènúadacué píiwitáisewa Dios irípiná, mesúnamáicáináta Dios icùapiná macáita!” íimaca yái Juanca.

³Yái Juan el Bautista, yácata yái asíalica profeta Isaías itànèericaté tàacáisi iináwaná ìwali Dios inùmalicuise. Isaías itànàacaté yái tàacáisica:

“Abéeri asíali icàlidapiná nalíwani cachàinífiri iyú manacúali yùucubàa càinàwàiri. Càipiná íimaca nalí: ‘Càide iyúwa wenàiwicanái ichùnìacaalí àyapu Náiwacali irípináwa,

càitacué nacái iwàwacutácué pichùnìaca píiwitáisewa
Wacuèriná Dios irípiná, pitàidacaténácué cayábèeri
iyúni. Pichùnìacué píiwitáisewa yéewacaténá idàbaca
yéewáidacuéca pìyaca machacànìiri iyú càide iyúwa
iwàwáaná', càipiná íimaca",

càité itànàaca tàacáisi yái profeta Isaíasca.

⁴Yái Juan idèniacaté ibàlewa wáluma cáucuíri camello ichùna iwálumalená. Idacùacaté nacái ìwaliabàawa pìrái íimamimi. Iyáa nacái iyáacaléwa wiriichu nacáiyéi, mába ituní nacái Juan yàanèrica manacúali yùucubàa càinàwàiri. ⁵Néese manùbéeyéi Jerusalén iyacàlená mìnánái, madécaná nacái Judea yàasu cáli néeséeyéi, Jordán inanába yàasu cáli néeséeyéi nacái nàacatéwa Juan el Bautista yàatalé néemiàcaténá itàacái. ⁶Néese nacàlidaca náichawa yái báawéerica namànìirica, yá Juan ibautizáca nía Jordán inanába yáaculé.

⁷Quéwa Juan iicáca manùbéeyéi fariseo, saduceo nacái manùba nàanàaca yàatalé ibautizácaténá nía, yá Juan yáaliacawa càmítaté nawènúada náiwitáisewa báawéeri íicha báisíiri iyú, íná Juan yàalàaca nía cachàinìiri iyú. Iima nalí: “ìPíacué, càiyéide iyúwa àapi iculále! Manuíri yùuwichàacáisi yàanàapíná mesúnamáita, yùuwichàidacaténá wenàiwicanái. Piyúunáidacuéca píalimáaná pichúuliacawa íicha, yái yùuwichàacáisica, pibautizácaalícáitawa, éwitacué càmícáaníta piwènúada píiwitáisewa báisíiri iyú pibáyawaná íichacuéwa. ìCàmítacué nucàlida pìrí càiri chìwái! ⁸Iwàwacutácué pìyaca machacànìiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná, yéewanápiná macái wenàiwica naicáca amaléeri iyú piwènúadacuéca píiwitáisewa báisíiri iyú Dios irípiná. ⁹Píacué píima pìríwa: ‘Canácatáita Dios yùuwichàida wíawa, ìAbraham itaquénáinámicáiná wía!’ picácué càì píima. Péemiàcué cayábani, éwita Dios imáalàida macáitacué pía pibáyawaná ìwalíisewatá, càicáaníta Dios yáalimá iwènúadaca níái íbaca Abraham itaquénáinámipíná iyútá Dios yàasu wenàiwicapíná nía píamirìcubàamicuéwa. ¹⁰Máiní mawiénica yái yùuwichàacáisi Dios imàaquéeripínáca yàanàaca báawéeyéi ìwali, càide iyúwa mawiénicaalí wenàiwica iwichùaca àicu ìwali chipàali iyú, càita nacái mawiénica yái Dios yàasu yùuwichàacáisica. Péemiàcué comparación: Càide iyúwa wàucacaalí macái àicu canéeyéi irí iyacaná cayába weemácaténá nía quichái irìcu, càita nacái Dios yùuwichàidapíná wenàiwica quichái irìcu cawinácaalí wenàiwica càmíiyéica imàni cayábèeri càide iyúwa Dios iwàwáaná. ¹¹Báisíta nubautizácué pía úni yáaculé, píasáidacaténácué pidéca piwènúadaca píiwitáisewa Dios irípiná,

quéwa mesúnamáita áiba yàanàaca núamirìcubàawa. Yátacué ibànùapíná Espíritu Santo abénaméeyéicué péená írí ibautizácaténá náiwitáise Espíritu Santo ichàini iyú cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica itàacái, yái yàanèeripínáca. Aibanáicué péená quéwa càmfíyéica yeebáida itàacái, ibautizápináca níawa quichái iyúwa, nàuwichàacaténáwa càiripínáta. Máiní cachàinííri íiwitáise nuícha. Nuíwacalicaní, yái yàanèeripínáca; nuicáca núawawa iyúwa yàasu wenàiwica càmfíri cachàini náicha canánama, máinícaíná cayábéerica nuíchani. ¹²Péemíacué comparación: Càide iyúwa wenàiwica natécaalí nàasu palawa nacáapi írìcuwa masacàacaténá namànica nàasu trigo ituínáwa, náaláidacaténá nacái trigo iwíralèmi, càita nacái yái yàanèeripínáca núamirìcubàa yàanàaca iwàlisàidacaténá yàasu wenàiwica íiwitáise, iseríacaténá nacái nía náicha áibanái càmfíyéica yàasu. Càide iyúwa wenàiwica yeedácaalí ibànacale trigo ituínáwa manuírí capíi írìculé ituínási yàaluca, càita nacái yái yàanèeripínáca iwacáidapíná yàataléwa yàasu wenàiwicanáíwa. Càide iyúwa wenàiwica yeemácaalí ituínási iwíralèmi manuírí quichái írìcu, càita nacái yái yàanèeripínáca yùuwichàidapíná macáita càmfíyéica yàasu wenàiwica quichái írìcu, càmfírica ichacàwa càiripinéerita iyaca”, íimaca yái Juanca.

Jesús es bautizado

¹³Néeseté Jesús yàacatéwa Galilea yàasu cáli íicha yàanàacaténá Juan yàatalé Jordán inanába néré, yéewacaténá Juan ibautizácaní, yái Jesúsca. ¹⁴Néese quéechatécáwa càmita Juan iwàwa ibautizáca Jesús, báicáiná iicáca yáawawa Jesús iwéré. Yá Juan íimaca Jesús írí:

—Nuwàwacutáca pibànùaca nulí Espíritu Santo ibautizácaténá nuíwitaíse. Càmita cayába nubautizá pía úni yáaculé meedá, máinícaíná cachàinica nuícha pía —íimaca yái Juanca, yáalíacáinatéwa canáca Jesús ibáyawaná. ¹⁵Quéwa Jesús íimaca írí:

—Siúcade iwàwacutáca pibautizáca núa, cayábacáiná wamànica macáita càide iyúwa Dios ichùullaná, yéewanápiná macáita náalíacawa nuebáidaca Dios itàacái —íimaca yái Jesúsca.

Ináté Juan ibautizácaní. ¹⁶Néeseté idécanáami Jesús ibautizáca, yá imichàacawa úni yáacuíse. Yáta capíraléeri cáli yàacùacawa, yá Jesús iicáca Espíritu Santo írìcùacawa ìwali Dios yàatanáise càide iyúwa unùcu írìcùanáwa. ¹⁷Néese néemíaca Dios itàacái chènunfíse. Dios íimaca: “Yácata Nuírí nuwàwéeri cáininéerica nuicáca. Cayábaca nuwàwa nuicácaní”, íimaca yái Diosca.

Jesús es puesto a prueba

4 ¹Néeseté Espíritu Santo itéca Jesús manacúali yùuculé càinàwàiri yéewacaténá Satanás yáalimáidaca Jesús imànínápiná ibáyawanáwa, quéwa Jesús càmita yeebá Satanás irí. ²Jesús ìyacaté néré cuarenta èeri, catá nacái. Canácata Jesús iyéeri iyáacaléwa. Yá máapicani. ³Néese Satanás yàacawa Jesús yàatalé yáalimáidacaténá Jesús imànínápiná ibáyawanáwa. Yá ìimaca Jesús irí:

—Dios Iiricáiná pía, yá pichùulì nái ìbaca nawènúanápináwa pan iyú piyáacaténani —ìimaca yái Satanásca. ⁴Quéwa Jesús ìimaca irí:

—Càmírita. Dios itàacái profeta itànèericaté ìimaca walí: ‘Picácué wáináidawa yàacási ìwali Dios ícha. Néese iwàwacutácué weebáidaca macáita iyúwa Dios ìimáaná yéewanápiná wàyaca machacàníiri iyú’, ìimaca yái Dios itàacáica —ìimaca yái Jesúsca, càmicáináaté iwàwa imànica wawàsi meedá irípináwa Dios ìiwitáise iyú.

⁵Néese Satanás itéca Jesús Jerusalén ìyacàlená néré, yái yàcalé cáininéerica Dios iicáca. Yá Satanás imicháidaca Jesús templo ipùata ìinatalé chènuníiri náicha canánama. ⁶Néese Satanás yáalimáidaca Jesús imànínápiná ibáyawanáwa. Satanás ìimaca Jesús irí:

—Dios Iiricáiná pía, pipisiawa templo ícha cáli ìinatalépiná, yácáiná Dios yàasu profeta itànàacaté Dios itàacái piináwaná ìwali. Profeta ìimacaté:

‘Dios ichùulìapínaca yàasu ángelnáíwa nacùanápiná pía.

Namicháidapíná nacái píawa nacáapi iyúwa ipíchaná pinúa píawawa íba iwéré’,

càité profeta itànàaca Dios itàacái piináwaná ìwali —ìimaca yái Satanásca.

⁷Néese Jesús ìimaca Satanás irí:

—ìCàmíiri! Dios itàacái profeta itànèericaté ìimaca nacái walí: ‘Picá píalimáida piicáwa Picuèriná Dioswa asáisi icùacaalí pía’, càité profeta itànàaca Dios itàacái —ìimaca yái Jesúsca.

⁸Néese àniwa Satanás itéca Jesús chènuníiri dúli ìinatalé. Yá Satanás yáasáidaca Jesús iicá macái cáli èeri irícuýéi, nachàini yáapicha nacái, nàasu cawèníiri nacái. ⁹Néese Satanás ìimaca Jesús irí:

—Nùapínaca píriwa macáitani pibàlùacaalíwa nulí piùlù ipùata iyúwa piacaténá nucàaluíniná —ìimaca yái Satanásca. ¹⁰Jesús ìimaca irí:

—ìCàmíiri! Píawa nuícha, Satanás. Càmita nùa picàaluíniná, yácáiná Dios itàacái profeta itànèericaté ìimaca walí: ‘Iwàwacutá píaca

Picuèriná Dios icàaluínináwa. Iwàwacutá nacái piaca abéerita Dios iyéiníná', càité itànàaca yái profetaca —íimaca yái Jesúsca. ¹¹Ináté Satanás yàacawa Jesús íicha, yá abénaméeyéi ángelnái yàanàaca néré nayúudàacaténá Jesús.

Jesús comienza su trabajo en Galilea

¹²Jesús yéemìacaté áibanái náucacaté Juan el Bautista presoíyéi ibànaliculé, íná Jesús yèepùacawa Galilea yàasu cáli nérépiná. ¹³Quéwa càmita iyamáawa Nazaret ìyacàlená ìricu, néese yàacatéwa ìyacaténá Capernaum ìyacàlená ìricu, ìyéerica Galilea icalisaniná idùlepiré, Zabulón itaquénáinámi yàasu cáli íinata, Neftalí itaquénáinámi yàasu cáli nacái. ¹⁴Jesús imànicaté càì yéewacaténá macáita ichàbacawa càide iyúwa profeta Isaías itànàanáté tàacáisi Jesús iináwaná iwali. Isaías íimacaté Dios inùmallicúise:

¹⁵“Píacué israelita ìyéeyéica Zabulón itaquénáinámi yàasu cáli íinata, Neftalí itaquénáinámi yáapicha, yái cáli ìyéerica abéemàalé Jordán inanába íicha, Galilea icalisaniná idùlepiré, alé càmiíyéi israelita ìyacataléca, Galilea yàasu cáli.

¹⁶Píacué catéeyéica íiuitáise, càmiíyéica yáalía Dios iwali, áiba yàanàapinácué pìatalé amalácaténácué imànica píiuitáise. Yéewáidapinácué pía, pìyacaténácué Dios icamaláná ìricu, píacué canéeyéica ícauca càmiíri imáalàawa, ìyéeyéica siùcade iyúwa yéetáními”,

íimacaté yái Isaíasca. ¹⁷Néeseté Jesús idàbaca yéewáidaca nía. Íimaca nalí: “Pìwènúadacué píiuitáiseawa Dios irípiná, mesúnamáicáináta Dios icùapiná macáita”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús llama a cuatro pescadores

¹⁸Néeseté Jesús yèepunícawa Galilea icalisaniná icàinalená íinatabàa. Yá iicáca pucháiba aslanái. Ibèeri íipidená Simón, áibaalí íipidená Pedro nacái. Iméeréeri íipidená Andrés. Cubái inuérinánáica nía needácaténá nalíwa nàasu platawa. Náucaca nàacawa nàasu tarayawa nèepunícawa calisáacubàa. ¹⁹Jesús íimaca nalí:

—Aquialécué síisaara, píacuéwa núapicha iyúwa nuéwáidacalénái. Pidécuéca píibaidaca píibàacaténácué cubái, quéwa siùcáise nùacuéca pírí wàlisài píibaidacalépiná pìwacáidáanápínácué nulí wenàiwica yéewacaténá nuéwáidacaléca nía —íimaca yái Jesúsca. ²⁰Yáta namàacaca náichawa nàasu tarayawa. Yá nàacawa Jesús yáapicha.

²¹Néese nàacawa àniwa calisa idùlepiré, yá Jesús iicáca áibanái asíanái pucháiba: Ibèeri ípidená Santiago, iméeréeri ípidená Juan. Zebedeo yéenibeca nía. Nachùnìaca nàyaca nàasu chinchorowa barca irìcu nàaniri yáapichawa. Yá Jesús imáidaca nía, nàanápínáwa yáapicha, iyúwa yéewáidacalénái. ²²Yá caquialéta namàacaca barca, nàaniri nacáíwa, yá nàacawa Jesús yáapicha.

Jesús enseña a mucha gente

²³Jesús ipáchiaca yèepunícawa macái Galilea yàasu cáli íinatabàa. Macái yàcalé irìcu nacái yéewáida yèepunícawa judíonái yéewáidacàalu irìcu. Yá icàlidaca nalí yái tàacáisi cayábéerica náalíacaténáwa cànínacaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa. Yúucaca náicha nacái macái uláicái íiwitáaná. ²⁴Macái Siria yàasu cáli néeséeyéi néemìaca Jesús iináwaná, yá natéca néenánáíwa Jesús yàatalé, macái yùuwichèeyéicawa uláicái iyú, cáiwíiri iyú nacái. Natéca nacái wenàiwica demonio idacuèyéica íiwitáise, naté nacái áibanái idènièyéica tètacáimi nacái, máapinéeyéi nacái. Yá Jesús ichùnìaca nía macáita.

²⁵Manùbéeyéi wenàiwica nàacawa Jesús yáapicha: Galilea yàasu cáli néeséeyéi, áibanái nacái yàanèyéica diez namanùbaca yàcalé néese Decápolis yàasu cáli íinatéeyéica iyaca, áibanái nacái Jerusalén iyacàlená mìnánái, Judea yàasu cáli néeséeyéi nacái, áibanái nacái iyéeyéica abéemàalé Jordán inanába íicha.

El sermón del monte

5 ¹Néeseté Jesús iicáca manùbéeyéi wenàiwica ìwacáidáyaquéeyéiwa yàatalé néemìacaténá itàacái, yá yàacawa dúli íinatalé, yá yáawinacawa néré. Yéewáidacalénái nàacawa yàatalé. ²Yá idàbaca yéewáidaca nía. Iimaca nalí:

La verdadera dicha del hombre

³“Cawínacaalí wenàiwica càmíiyéica cachàini iicáca yáawawa, yáliéyéi nacáíwa nawàwacutáaná Dios iyúudàaca nía, casímáica nía Dios icùacáiná nía.

⁴“Cawínacaalí wenàiwica achúmèeyéica iwàwa ibáyawaná ìwaliwa siùcade, èeri mìnánái ibáyawaná ìwali nacái, casímáipínáca nía yácáiná Dios isímáidapíná nía.

⁵“Cawínacaalí wenàiwica càmíiyéica cáimacái iicáca yáawawa, itàaníyéi nacái casalíníiri tàacáisi iyú éeréeri iyú nacái, casímáipínáca nía, yácáiná Dios imàacapíná nacùaca yáapicha èeri irìcuíri macáita.

6“Cawinácaalí wenàiwica máinfiyéica iwàwa imànica abéerita cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná, casímáica nía, yácáiná Dios imànipiná nálí macáita yái cayábéerica nawàwéerica imànica nálí.

7“Cawinácaalí wenàiwica iiquéeyéica áibanái ipualé, casímáica nía, yácáiná Dios iicápiná napualé nacái.

8“Cawinácaalí wenàiwica masaquèeyéica íiwitáise, casímáica nía, níacáiná iicápiná Dios natuí iyúwa.

9“Cawinácaalí wenàiwica iwènúadéeyéica áibanái íiwitáise nalíwáaca nàyacaténá matuíbanáiri iyú náapichawáaca, casímáica nía, Dios yéenibecáiná nía.

10“Cawinácaalí wenàiwica yùuwichèeyéicawa Dios irípiná neebáidacáiná itàacái, casímáica nía yácáiná Dios imàacapiná nacùaca yáapicha macáita.

11“Píacué nuéwáidacalénáica, áibanái icuísacaalícué pía peebáidacáinácué nutàacái, yá namànicaalícué pirí báawéeri nùwalíise, yá nacháawàacaalícué piináwaná ìwali macái íiwitáaná nachìwa báawéeri iyúwa, peebáidacáinácué nutàacái, néese casímáipinácuéca píawa. 12Casímáicué piwàwa, piyanídacué nacáíwa manuísíwata, yácáiná Dios imàacapinácué pirí cawèníiri manuísíwata pìanàpinácaalícué chènuniré. Casímáicué piwàwa, nàawirináimicáiná namànicaté báawéeri Dios yàasu wenàiwica profetanái irí, níái pipíchaléeyéimicuéca íibaidéeyéicaté Dios irípiná càide iyúwacué pìyáaná”, íimaca yái Jesúsca.

Sal y luz del mundo

13Jesús íimaca yéewáidacalénái iríwa: “Péemíacué comparación: Càicuéca píade iyúwa iwidùma cháí èeri irícu. Yái iwidùma puiwaca imànica yàacàsi, yéewanápiná caséeca wenàiwica nayáacani. Néese càmicaalí quirínama puiwa iwidùmaca, yá càmita idé puiwaca àniwani, yái iwidùmaca. Yá canápinéerica meedáni. Wáucacani bàacháwalé, néese wenàiwica nàipìnánica íinatabàami. Càitacué nacái iwàwacutá pìyaca machacàníiri iyú, pimànicué cayábéeri nacái, yéewanápiná wenàiwica nawàwa neebáidaca yái báisíiri tàacáisica.

14“Péemíacué áiba comparación: Càicuéca píade iyúwa camalási cháí èeri irícu. Càide iyúwa camalási icànacaalí catéeri irículé, càita nacáicué iwàwacutá picàlidaca yái báisíiri tàacáisica èeri mìnánái irí amalácaténá náiwitáise, níái catéeyéica íiwitáise, càníiyéica yáalía Dios ìwali. Iwàwacutácué pìyaca càide iyúwa manuíri yàcalé íyéerica dúli ipùatalícu. Càide iyúwa macáita náalimácaalí naicáca manuíri

yàcalé, càita nacái iwàwacutácué pimàacaca áibanái iicáca pìyaca machacànìrì iyú càide iyúwa Dios itàacái ímáaná. ¹⁵Péemiacué áiba comparación: Watùcunìacaalí lámpara, càmita wabàani yàalusi irìculé. Néese wamàacaca icànaca chènunibàa, yá icànaca nàwali macáita ìyéeyéica capìi irìcu. ¹⁶Càita nacái iwàwacutácué pimàacaca picamalá icànaca áibanái íiwitalìcu: pìyacué machacànìrì iyú macái wenàiwica iicápiná, náalíacaténáwa ìwali yái cayábéerica pimànìricuécá, yéewanápiná nacái nàaca icàaluíniná, Píaniri Diosca chènunísiséerica”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús enseña sobre la ley

¹⁷Jesús íimaca: “Picácué píináidawa nùanàaca numáalàidacaténá tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalìcuíse, nía nacái profetanái icàlidéeyéicaté tàacáisi Dios inùmalìcuíse. Picácué càì píináidacawa nùwali. Càmita nùanàa numáalàidacaténá yái tàacáisica. Néese nudéca nùanàaca numànicaténá càide iyúwa ímáanáca yái tàacáisica icàlidéerica nuináwaná ìwali. ¹⁸Péemiacué cayábani: Máiní cachàinìfìricani yái Dios itàacái bàaluisàimica profeta Moisés, áibanái profeta nacái natànèericaté Dios inùmalìcuíse. Macáita ichàbapínacawa càide iyúwaté Dios itàacái ímáaná. Aiba èeriwa Dios imáalàidapíná capìraléeri cáli, yá nacái èeriquéi. Quéwa canácatáita yúucawa yái itàacái bàaluisàimica, ibatàa abéeri letra achúméeríina piná, canácatáita imáalàawa. Macáita ichàbapínáwa càiwade iyúwaté Dios itàacái ímáaná. ¹⁹Máinícáiná cachàinìfìrica macái tàacáisi natànèericaté Dios inùmalìcuíse, íná iwàwacutá wenàiwica neebáidaca macáitani. Canácata canéeri iwèni tàacáisi. Aibacaalí càmfìiri yeebáida abéeri tàacáisi natànèericaté, càmicaalí nacái yéewáida áibanái neebáidáanápíná yái tàacáisica, yá canáca yéewanáwa iwàlùacawa Dios iyacàle irìculé icùacatalé macáita chènuniré. Quéwa cawinácaalí yeebáidéerica yái tàacáisi Moisés, profetanái nacái natànèericaté Dios inùmalìcuíse, yá yéewáidacaalí wenàiwica neebáidáanápínáni, yásí máinìfìripíná cáimiétacanéeri yái wenàiwicaca Dios iyacàle irìcu icùacataléca macáita chènuniré. ²⁰Níara yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu, nía nacái fariseoca nacàlidaca naináwaná ìwaliwa namànínása macáita machacànìrì iyú càide iyúwa Dios ichùulíaná namànica. Báisíta namànica madécaná. Quéwa núumacué pirí: Iwàwacutácué pimànica càide iyúwa Dios iwàwáaná máiní cachàiníwanái náicha níái yéewáidéeyéica wenàiwica

templo irícu, náicha nacái fariseonáica. Càmicaalícué pimàni máini cachàiníwanái náicha, yá càmítacué yéewa Dios yéenibeca pía, Dios icùacaténácué pía”, ímaca yái Jesúscá.

Jesús enseña sobre el enojo

21 Jesús ímaca: “Pidécuéca péemìlaca néewáidaca pía càide iyúwaté profeta Moisés ímáanáté Dios inùmalícuíse. Iimacaté piawirináimi irí: ‘Picá pinúa wenàiwica. Pinúacaalí wenàiwica, yá iwàwacutá péetácawa pibáyawaná ìwalísewa’, ímacaté yái Moisésca. 22 Siúcade núumacué pirí àniwa áibacaalí calúa iicáca áiba wenàiwica, yásí yéetápinácawa ibáyawaná ìwalísewa. Aibacaalí itàaní báawéeri iyú áiba wenàiwica irí, yásí Dios yùuwichàida báawanamani, càide iyúwa Junta Suprema israelita íiwacanánái nàuwichàidáaná cabáyawanéeri wenàiwica. Aibacaalí icuísá íichawa áiba wenàiwica báawéeri iyú, yásí Dios yùuwichàidacani infierno irícu, yái quichái càmíirica ichacàwa càiripinéerita ìyaca.

23-24 “Piwàwacaalí pité ofrenda altar néré piacaténá Dios icàaluíniná, yá cayábéeriquéi pimàníináca càì. Quéwa ipíchawáise piaca Dios icàaluíniná, píináidawa cayába asáisi cawàwanáta pimànicaalíté báawéeri áiba wenàiwica irí. Pimànicaalíté báawéeri áiba irí, yá piacàatétawa yàatalé ipíchawáise piaca Dios icàaluíniná. Yá pisutá wenàiwica fícha wawàsi imàacáanápíná iwàwawa fícha yái báawéerica pimàníiricaté irí. Néese píalimá piaca Dios icàaluíniná matuíbanáiri iyú. Càmicaalí càì pimàni, yá caná iwèni Dios iicáca yái pianáca icàaluíniná.

25 “Pisutá piawawa Dios fícha caquialéta imàacáanápíná iwàwawa pibáyawaná fícha, ipíchaná yùuwichàidaca pía. Càmicaalí càì pimàni, yásí Dios ìyaca pirí càide iyúwa piùwide. Péemì comparación: Piùwide itécaalí pía icháawàacaténá piináwaná ìwali nacuérinánái irí, yá iwàwacutá pitàaníca yáapícha éeréta àyapulicubàa. Pisutá fícha wawàsi caquialéta imàacáanápíná iwàwawa pibáyawaná fícha ipíchaná itéca pía juez yàatalé; càmicaalí pisutá fícha càì, yásí juez imàacaca úwinái náibàaca pía, yá úwinái náucapíná píawa presoíyéi ibànalículé, nacapèedáidacaténá píawa. 26 Péemì cayábani: Canácatáita namusúawa nàuwichàacái fíchawa presoíyéi ibàna irícuíse àta napáyaidacataléta náichawa namawèniacálewa macáita, àta abéeri centavo piná yái centavo namáalàidáaná canánama. Càita nacái càmíta píalimá pimusúacawa Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha càiripináta”, ímaca yái Jesúscá.

Jesús enseña sobre el adulterio

27 Jesús íimaca: “Pidécuéca péemìaca tàacáisi nacàlidéericaté: ‘Picá piimá áiba wenàiwica yáapicha càmfíchúaca píinusíwa, càmfírica nacái pinírísíwa’, càité náimaca. 28 Siúcade quéwa núumacué pirí áibacaalí iicáida inanái irí, yá capicùlecaalíni iwàwacáiná iimáca úapicha, yá idéca imànica ibáyawanáwa úapicha iwàwalicuísewa, íná cabáyawanáca Dios iicácani.

29 “Íná piwàwacaalí pimànica pibáyawanáwa pituí yéewápuwáiséechúa iyúwa, piicáanápiná wawàsi càmfírica Dios iwàwa piicáca, néese piúca píichawa píiuitáise báawéeriwa, ipíchaná pimànica pibáyawanáwa, càide iyúwa wenàiwica imusúadacaalí fíchawa ituíwa, ipíchaná imànica ibáyawanáwa ituí iyúwa. Càita nacái iwàwacutá piúcaca píichawa píiuitáise báawéeriwa, yéewanápiná pidèniaca picáucawa càmfíri imáalàawa, ipíchaná nacái Dios yúucaca pía infierno irìculé, yái manuíri quicháica. 30 Càita nacái piwàwacaalí pimànica pibáyawanáwa picáapi yéewápuwáiséechúa iyúwa, néese piúca píichawa píiuitáise báawéeriwa, ipíchaná pimànica pibáyawanáwa, càide iyúwa wenàiwica iwichùacaalí fíchawa icáapiwa ipíchaná imànica ibáyawanáwa icáapi iyúwa. Càita nacái iwàwacutá piúcaca píichawa píiuitáise báawéeriwa, yéewanápiná pidèniaca picáucawa càmfíri imáalàawa, ipíchaná nacái Dios yúucaca pía infierno irìculé, yái manuíri quicháica càmfírica ichacàwa càiripinéerita iyaca”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús enseña sobre el divorcio

31 Jesús íimaca: “Pidécuéca péemìaca tàacáisi nacàlidéericaté fiméerica: ‘Aibacaalí iwàwa imàacaca fíchawa ínuwa, iwàwacutá yàaca ulí cuyàluta icàlidéerica áibanái irí imàacacaté uèpunícawa fícha’, càité náimaca. 32 Quéwa siúcade núumacué pirí càmicaalí uimá áiba asiali yáapicha càmfírica unírísíwa, càmita yéewa uníri imàacaca fíchawa úa. Quéwa yúucacaalí meedá úa, yá imàacaca umànica ubáyawanáwa idàbáanéeri uníri iríwa, uedácaalí ulíwa áiba asiali uníripinácawa àniwa. Aiba asiali yeedácaalí íinupináwa abéechúa náuquéechúami, yá imànica ibáyawaná nacáiwa, iimácáiná áiba asiali íinu yáapicha”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús enseña sobre los juramentos

33 Jesús íimaca: “Pidécuéca nacái péemìaca tàacáisi nacàlidéericaté píawirináimi irí fiméerica: ‘Pimàni macáita machacàníri iyú càide

iyúwa picàlidáaná báisi báisisíwata Dios yáaliéricawa pimànfínápinása', càité náimaca. ³⁴Quéwa núumacué pirí, picácué píima: 'Báisi báisisíwata Dios yáaliéricawa'. Picácué nacái càí píimaca capìraléeri càli ípidená ìwali, Dios ìyacáiná chènuniré. ³⁵Picácué nacái càí píimaca càli ípidená ìwali, Dios ìyacáiná cháí èeri írìcu nacái. Picácué nacái càí píimaca Jerusalén ìyacàlená ípidená ìwali, yácáiná Wacuèriná Dios cachàiníri yàasu yàcalécani. ³⁶Picácué nacái càí píimaca píiwita ìwaliwa yácáiná abéerita Dios yáaliméeri imàacaca píiwita ibáiná iwènúacawa cúulíri iyú, cabalèeri iyú áiba. ³⁷Píimacaalícué 'báisíta', néese iwàwacutácué báisíca pitàacáica. Píimacaalícué 'càmita', néese iwàwacutácué báisíca pitàacáica. Báawéeriquéi píimáanácúeca 'Báisi báisisíwata Dios yáaliéricawa' ", íimaca yái Jesúsca.

Jesús enseña sobre la venganza

³⁸Jesús íimaca: "Pidécúeca péemìaca tàacáisi nacàlidéericaté piawirináimi írì, íiméerica: 'Cawinácaalí imusúadéerica áiba wenàiwica ituí, iwàwacutácué pimusúadaca ituí, yái imàníirica báawéeri áiba írì, càita nacái cawinácaalí imalèeri áiba iyéi, iwàwacutácué pimalàaca iyéi nacái, yái imàníirica báawéeri áiba írì', càité náimaca. ³⁹Quéwa siúcade núumacué pirí: Picácué pipélia íipunita cawinácaalícué imàníirica pirí báawéeri. Aiba inúacaalí pinàni ìwali, yá pimàaca inúaca pinàni ìwali abéemàawáise àniwa. ⁴⁰Aibacaalí iwàwa icháawàaca piináwaná ìwali pimawèniacáinása íicha camisa, yá pimàaca írìni, yái camisaca. Yá pimàaca írì nacái piasu ruanawa. ⁴¹Uwináí nachùuliacaalí pitéca nàasu abéeri kilómetro idècuni, yá pité nàasu pucháiba kilómetro idècuni, nawàwacaalí càí pimànica. ⁴²Cawinácaalí isutéerica píicha wawàsi, pimàaca írìni. Picá piwènúawa íicha cawinácaalí isutéerica piánápiná ichàba wawàsi. Pía ichàbani", íimaca yái Jesúsca.

El amor a los enemigos

⁴³Jesús íimaca: "Pidécúeca péemìaca tàacáisi áibanái icàlidéericaté piawirináimi írì, íiméerica: 'Cáininá piicáca plàcawéeyéináwa. Báawa nacái piicáca piùwidenáíwa', càité náimaca. ⁴⁴Quéwa núumacué pirí: Cáininácué nacái piicáca piùwidenáíwa. Pisutácué nalí Dios imànínápiná nalí cayábéeri, cawinácaalícué ibànuèyéica piwali chàwicùli. Pimànicué cayábéeri nalí cawinácaalícué báawéeyéica iicáca pía. Pisutácué nalí Dios mamáalàacata cawinácaalícué icháawèeyéica piináwaná ìwali báawanama nachíwa iyúwa, cawinácaalícué nacái imàníiyéica

pirí báawéeri nùwaliise, peebáidacáinacué nutàacái. ⁴⁵Càipiná pimàacacué náalíacawa Wáaniri Dios chènuníiséeri yéenibecuéca pía. Iwàwacutacué pimànica càide iyúwa Dios imàníná: Dios imàacaca èeri icànaca báawéeyéi ìwali, cayábéeyéi ìwali nacái. Imàaca nacái unía yúuwàacawa nabànacale ìwali, níái imàníyéica cayábéeri, nía nacái imàníyéica ibáyawanáwa. ⁴⁶Cáininácaalícué piicáca níawamita wenàiwica cáininéeyéicuéca iicáca pía, néese Dios càmita imàacacué pirí cawènfiri chènuniré, níacáiná macái èeri mìnánái namànica cà. Nía nacái báawéeyéica íiwitáise yeedéeyéica plata yéénánái fíchawa Roma ìyacàlená yàasu gobierno irípiná, cáinináca naicáca cawinácaalí wenàiwica cáininéeyéica iicáca nía. Iná càmitacué máiní cayábéeyéi náicha pía. ⁴⁷Pitàidacaalícué nacái cayábéeri iyú níawamita péénánáiwa, néese càmitacué pimàni pìyaca cayábéeri wawàsica áibanái íicha, níacáiná macái èeri mìnánái namàni cà. Nía nacái càmfíyéica judío, càmfíyéica yáalía Dios ìwali, nía nacái namànica cà. Iná càmitacué máiní cayábéeyéi náicha pía. ⁴⁸Báisícaalícué Dios yéenibeca pía, néese iwàwacutacué cayábéeyéi píiwitáise náicha canánama èeri mìnánái. Iwàwacutacué pìyaca càide iyúwa Wáaniri Dios chènuníiséeri iyáaná, imàníríca cayábéeri nalí canánama, níái cáininéeyéica iicáca Dios, nía nacái càmfíyéica cáininá iicáca Dios”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús enseña sobre las buenas obras

6 ¹Néeseté Jesús íimaca nalí àniwa, níái yéewáidacaléca: “Picácué pílbaida Dios irípiná wenàiwica iicápiná meedá náináidacaténacué pìwali cayábanaméeyéicuéca píiwitáise. Pimànicaalícué cà, néese Wáaniri Dios chènuníiséeri càmita yàapiná pirícué pìasu cawènfiri chènuniré, canásíwa.

²“Iná piyúudàacué catúulécanéeyéi, quéwa picácué picàlida áibanái irí ìwali yái pimànínáca. Aibanái pucháibéeyéi íiwitáise nacàlidaca naináwanáwa manùbéeyéi wenàiwica yàacuésemi, náimaca nadéCasa nayúudàaca catúulécanéeyéi. Aibanái nacái nabàlùacawa bàacháwalé, yá nàaca plata catúulécanéeyéi irí macái wenàiwica iicápiná, yéewacaténá wenàiwicanái icàlidaca naináwaná cayábéeri iyú. Péemíacué cayábani, cawinácaalí imàníyéica cà, èeri mìnánái nacàlidapiná naináwaná ìwali cayábéeri tàacáisi iyú, quéwa Dios càmita imàacapiná nalí báisíiri cawènfíríca ìyéeríca chènuniré. ³Néese píacué nuéwáidacaléca, piyúudàacué catúulécanéeyéi, quéwa picácué picàlida áibanái iríni, ibatàa irípiná yái piacawéerináca cayábéeri náicha canánama, picácué

picàlida iríni. ⁴Piyúudàacué catúulécanéeyéi ibàacanéri iyú. Yási Wáaniri Dios, yái iiquéerica càinácaalícué pimànínáca ibàacanéri iyú, imàacapínacué pirí piasu cawènfiri pianàacaalípiná chènuniré”, íimaca yái Jesúscá.

Jesús enseña a orar

⁵Jesús íimaca: “Pisutácué píawawa Dios íicha, quéwa picácué pimàni càide iyúwa pucháibéeyéi íiwitáise imàníná. Nawàwa wenàiwicanái iicáca nía meedá idècunitàacá nasutáca Dios íicha. Iná máini nawàwa nabàlùacawa manùbéeyéi yàacuésemi judiónái yéewáidacàlu irícu, bàacháwalé nacái wenàiwicanái yàacuésemi nasutácaténáwa Dios íicha wenàiwicanái iicápiná meedá. Péemlacué cayába, cawinácaalí imàníyéica cà, èeri mìnanaí nacàlidapíná naináwaná ìwali cayábéeri tàacáisi iyú quéwa Dios càmita imàacapíná nalí báisfiri cawènfirica iyéerica chènuniré. ⁶Néese pisutá píawawa Dios íicha, quéwa piwàlùawa picapèe imàdàaná irìculéwa, yá pibàlia inùma, néese pisutá píawawa Wáaniri Dios íicha iyéerica píapicha néré. Néese Wáaniri Dios yái iiquéerica macáita pimànírica ibàacanéri iyú, yàapíná pirí piasu cawènfiri chènuniré.

⁷“Pisutá Dios íicha, quéwa picá píma canéri iwèni tàacáisi madécaná yàawiría càide iyúwa càmfíyeyéi judío imàníná càmfíyeyéica yáalía Dios ìwali, nía nacái iyúunáidéeyéica Dios yémìaca nalí nasutácaíná íicha déecuíri iyú. ⁸Picácué píináidawa cà, Dios yáalíacáináwa pìwalícué càinácaalí pímaapuèrica ipíchawáise pisutácuéca íichani. ⁹Iwàwacutácué pisutáca Dios cà:

‘Pía, Wáaniri Dios chènuníiséeri, pimàaca macái wenàiwica yàaca picàaluíniná.

¹⁰Pimàaca péenaiwaná yàanàaca caquialéta yái èerica pidàbacatáipináta picùaca macáita. Pimàaca èeri mìnanaí namànica càide iyúwa piwàwáaná cháí èeri irícu càide iyúwa neebáidáaná pitàacái, níara iyéeyéica chènuniré.

¹¹Pia wayáapíná wamáapuèrica siùcade.

¹²Pimàaca piwàwawa wabáyawaná íicha, yái báawéerica wamànírica càide iyúwa wamàacáaná wawàwawa nabáyawaná íicha cawinácaalí imàníyeyéica walí báawéeri.

¹³Picá pimàaca áibanái yáalimáidaca wía ipíchaná wamànica wabáyawanáwa, néese piwasàa wía báawéeri Satanás íicha. Píacáiná icuèripínáca macáita, pía cachàinírica íiwitáise

náicha canánama, icànéérica mèlumèluíri iyú càiripináta.

Báisíta, amén’,

cài pisutácué píawawa Dios íicha.

14 “Pimàacacaalícué piwàwawa nabáyawaná íicha cawinácaalícué imàniyéica pirí báawéeri, néese Wáaniri Dios chènuníseeri imàacapínácué iwàwawa pibáyawaná íichawa. 15 Quéwa, càmicaalícué pimàaca piwàwawa áibanái ibáyawaná íicha, néese càmitacué nacái Wáaniri Dios imàacapíná iwàwawa pibáyawaná íicha”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús enseña sobre el ayuno

16 Jesús íimaca: “Pimàacacaalícué píichawa piyáacaléwa pisutácaténácué píawawa Dios íicha manuísíwata, picácué cáimiétaquéeri iyú pimànica píawawa wenàiwica iicápiná meedá càide iyúwa pucháibéeyéi íiwitáise imàníná. Nawàwa áibanái wenàiwica naicáca nía cáimiétaquéeri iyú, íná cáimiétaquéeri iyú namànica níawawa wenàiwica iicápiná meedá yéewacaténá macáita náalíacawa namàacaca náichawa nayáacaléwa nasutácaténá níawawa Dios íicha. Péemíacué cayábani, cawinácaalí imàníyéica càì, èeri mìnánái nacàlidapíná naináwaná ìwali cayábéeri tàacáisi iyú quéwa Dios càmita imàacapíná nalí báisíiri cawènírica iyéérica chènuniré. 17 Quéwa píá pimàacacaalí píichawa piyáacaléwa pisutácaténá píawawa Dios íicha manuísíwata, yá pipí cayába píiwita ibáináwa aceite iyú, píiba nacái pinàniwa. 18 Càita pimàni, ipíchaná áibanái náalíacawa pimàacaca píichawa piyáacaléwa pisutácaténá píawawa Dios íicha. Abéerita Wáaniri Dios, yái iyéérica píapicha, yáalíacawa pimàacaca píichawa piyáacaléwa, íná Dios yàapíná pirí piasu cawèníri chènuniré”, íimaca yái Jesúsca.

Riquezas en el cielo

19 Jesús íimaca: “Picácué pìwacáida piríwa manùba cawèníri wawàsi chái èeri irícu. Cuwée iyáaca meedá cawèníri bàlesi. Aiba wawàsi nacái namáalàacáitacué píichawa. Cayéedéeyéi nacái nawàlùacawa needácaténácué píichani. 20 Cayába cachàini pirícuéni pimànínácuéca càide iyúwa Dios iwàwáanà pidènacaténácué piasu báisíiri cawèníriwa iyéérica chènuniré, aláera càmicatalé cuwée iyáacué píichani, càmicatalé nacái cawèníri imáalàawa, càmita nacái cayéedéeri iwàlùawa néré. 21 Pimàacacaalícué piwàwawa piasu ìwaliwa chái èeri irícuírica, yásí piínáidapínácuécawa ìwali mamáalàacata. Quéwa piicácaalícué iyúwa cawèníri yái cayábéeri wawàsica Dios yèeripínácuéca piríwa

chènuniré áiba èeriwa, yásí píináidapínácuécawa ìwali mamáalàacata. Iná pimànicué càide iyúwa Dios iwàwáaná peedácaténácué piriwani yái cawènírica iyéerica chènuniré. Càita píináidapínácuécawa ìwali mamáalàacata”, íimaca yái Jesúsca.

La lámpara del cuerpo

22Jesús íimaca: “Pituí iyaca pirí càide iyúwa lámpara pituícáiná imàacaca piicáca. Cayábacaalí pituú, yásí amalánamaca piicáca. 23Quéwa báawacaalí pituú, yásí catáca piicáidaca. Néese yái píináidéericawa piwàwalícúsewa iyaca càide iyúwa catuúrí íiuitáise. Iná picúa cayába piwàwawa masaquèeri iyú, picá cáininá piicáca áiba wawàsi Dios íicha, ipíchaná catáca píiuitáise. Néese báawacaalí píiuitáise, yái píináidéericawa piwàwalícúsewa, yásí imáiní catáca píiuitáise báawanama! Càmita píaláipiná cayábèeri ìwali báawèeri íichaná”, íimaca yái Jesúsca.

Dios y el dinero

24Jesús íimaca: “Péemiacué comparación: Canácata wenàiwica yáalimèeri imànica machacàníiri iyú càide iyúwa íiwacanánái pucháiba ichùulianá imànica, báawacáiná iicáca abèeri íiwacaliwa, cáinináta quéwa iicáca íiwacaliwa áiba. Càmicaalí nacái, néese yàapiná íiwacali áiba icàaluínináwa, quéwa caná iwèni meedá iicápiná íiwacali áibawa. Càita nacái càmitacué pidé píibaidaca cayába Píiwacali Dios irípináwa càide iyúwa iwàwáaná cáininácaalícué piicáca plata”, íimaca yái Jesúsca.

Dios cuida de sus hijos

25Jesús íimaca: “Péemiacué cayábani: Picácué achúma píináidáanícawa piwàwawa càinácaalícué iyú yéewanápiná peedáca piyáacaléwa, pìyacaténácué, càinácaalícué iyú yéewanápiná nacái peedáca pibàlepináwa, pìwalicaténácué pibàlewa. Máiníiri cawènica wacáuca yàacàsi íicha. Wainá nacái máiníiri cawènica bàlesi íicha. Dios idéca yàaca wacáuca, wainá nacái cawèníiri, íná wáalíacawa yàanápiná walí yái càníirica máiní cawènica cháí èeri irícu, yái yàacàsica, yái bàlesica nacái. 26Piicáidacué nacái nalí, níái màsibèe yáaléeyéicawa chènunibàa. Càmita nabàna nabànacalewa. Càmita nacái needá nabànacalewa. Canáca nacái nacapèe nadèniacatalépiná nabànacale iyacanáwa. Quéwa Wáaniri Dios chènuníisèeri yàaca nayáacalépiná. Néeni, imáinícuéca cawèníiyéica píá náicha níái màsibèeca! Iná

iwàwacutácué pialíacawa Dios icùanácué pía nacái. ²⁷Néese, éwitacué píináidáanícaalíwa piwàwawa báawanama, càicáaníta càmítacué pialimá cáala pimànicuéca picáucawa pidènièrica pìyacaténácué mamáalàacata cháí èri irícu, ibatàa abéeri horapíná càmítacué pialimá càí. Càmicáinácué pialimá pimànica càiri achúméeri wawàsi, ínácué canéeri iwèni meedá píináidáaníníacawa piwàwawa báawanama yàacàsi ìwali, bàlesi nacái.

²⁸“¿Cánácué píináidawa piwàwawa mamáalàacata ìwali càinácaalícué iyú yéewanápiná peedáca pibàlepináwa? Piicáidacué càinácaalí iyú íiwinási nadàwinàacawa manacúalibàa: càmíta náibaida, càmíta nacái needá sáawáli namàníripiná nabàlewa. ²⁹Quéwa núumacué pírí nadèniaca náíwináwa cayábéeri iicácanáwa rey Salomón ibàle íicha, éwitaté máinícaaníta càasuca Salomón. ³⁰Dios idéca imàacaca masicái ibàlepiná cayábéeri iicácanáwa, éwita masicái nàyacáaníta malééná èri meedá manacúalibàa, néese táwicha, yá wenàiwica neemácani quichái iyú. Dios imànica cayábéeri irí yái masicái waiquéerica iyúwa canéeri iwèni, íná iwàwacutácué pialíacawa Dios icùanácué píawa nacái. ¿Cánácué càmíta manuí píináidacawa piwàwawa Dios ìwali icùanápinácué pía? ³¹Iná picácué píináidawa piwàwawa mamáalàacata. Picácué càí pisutá péemíawa píawáaca: ‘¿Cawiná wayáa? ¿Cawiná wabàle wàwaliiripiná?’ picácué píima. ³²Macái èri mìnánái càmíiyéica yáalíá Dios ìwali, achúmaca náináidáaníacawa nawàwawa nàwali macáita yái wawàsica. Quéwa pidèniacué Wáaniri Dios chènuníiséeri yáalíeríacawa càirínícaalícué wawàsi pimáapuèrica. ³³Iná pialimáidacué pimànica càide iyúwacué Dios ichùulianá pimànica macái pichàini iyúwa, yásí Dios imàacacué pírí macáita yái pimáapuèrica. ³⁴Siùca èri, picácué achúma píináidáaníwa piwàwawa mamáalàacata pipíchaléwa, táwichacáiná pidèniacué áiba èri píináidáanápináwa táwichéeri wawàsi ìwali. Macái èri idèniaca yàasu wawàsi càulenéeriwa”, íimaca yái Jesúsca.

No juzgar a otros

7 ¹Néeseté Jesús íimaca yéewáidacalénái iríwa: “Picácué máiní picháawàa áibanái iináwaná ìwali mamáalàacata ipíchanácué Dios yùuwichàidaca pía. ²Piwàwacaalícué piùwichàidaca áibanái caquialéta manuísíwata, yásí Dios yùuwichàidacué píawa manuísíwata. Néese piicácaalícué áibanái ipualé, yásí Dios iicácué pipualé nacái. ³Pía idènièrica ibáyawaná manuíríwa, picá píináidawa máiní cayábaca

pía áiba wenàiwica íicha idènièrica ibáyawanáwa achúméeri meedá. Péemiacué comparación: Pibáyawaná manuíri, càicanide iyúwa manuíri àicu idéca nacáicaalí yúuwàacawa pituí iriculé. Néese áiba achúméeríwanái ibáyawaná, càicanide iyúwa imuluísi achúméeri yúuwàacaalíwa ituí iriculé. ⁴Càmicáiná pialíawa cabáyawanáca pía manuísíwata, íná canáca yéewaná báawaca piicáca píchawa áiba wenàiwica idènièrica ibáyawanáwa achúméeri meedá. Péemiacué comparación: Manuíri àicu yúuwàacaalíwa pituí iriculétá, yá càmita pidé piicáca cayába pimusúadacaténá imuluísi áiba wenàiwica ituí iricuísetá. Càita nacái cabáyawanácaalí pía, picá píima áiba wenàiwica irí: ‘Nuénásàiri, pimàaca nucàlidaca pirí pibáyawaná ìwali, nuyúdàacaténá pimàacaca píchawani’, picá càì píimaca irí. ⁵Píacáiná pucháibaca pííwitáise pìyaca. iPidéca píimáichaca meedá pibáyawanáwa! Iwàwacutá pimàacaca píchawa quéechacáwa yái pibáyawanáwa manuíríca. Yásí pidéca pialàaca áiba wenàiwica imàacáanápíná íichawa ibáyawaná achúméeriwa”, íimaca yái Jesúsca.

⁶“Picácué picàlida mamáalàacata Dios itàacái mabáyawanéeri áibanái irí áuli nacáiyéi ííwitáise máiníyéica báawaca iicáca Dios. Péemiacué comparación: Wàacaalí cayábéeri wawàsi áulinái irí, yásí nawènúa naamíaca wía, namàdáida nacái wainá. Wáucacaalí nacái perla cawèniiri íba marranonái irí, yásí nabawàida meedáni nàabàli yáapiréwa. Càita nacái, picácué picàlida mamáalàacata mabáyawanéeri Dios itàacái áuli nacáiyéi ííwitáise irí, marrano nacáiyéi ííwitáise nacái, níara wenàiwica máiníyéica báawaca iicáca Dios, casaquèeyéica ííwitáise nacái, ipíchanácué máiní calúaca nía píapícha, néese namànicuéca pirí báawéeri”, íimaca yái Jesúsca.

Pedir, buscar y llamar a la puerta

⁷Jesús íimaca: “Pisutácué píawawa mamáalàacata Dios íicha, yásí imànicuéca piríwani. Péemiacué comparación: Picutácué mamáalàacatani, yásí pìanàacuécani. Pimáidacué mamáalàacata capìi inùma néeni, yásí yàacùacuéca piríwani. ⁸Yácáiná cawinácaalí isutéerica mamáalàacata, yeedápináca iríwani. Cawinácaalí icutéerica mamáalàacatani, yàanàapínacani. Cawinácaalí imáidéerica mamáalàacata capìi inùma néeni, nàacùaca irí capìi inùma. Càita nacái cawinácaalí wenàiwica isutéerica mamáalàacata Dios íicha, Dios imànipíná iríwa càide iyúwa isutáaná.

⁹“Péemiacué comparación: Pidèniacaalícué pìiriwa, càmítacué pía irí íba isutácaalí píícha pan iyáapínáwa. ¹⁰Càmítacué pía iyáapíná àapi

isutácaalí pícha cubái. ¹¹Ewitacué báawéeyéicáaníta íiwitáiseca pía, càicáaníta cáininácuéca piicáca péenibewa, píalimácué nacái piaca nalí cayábéeri wawàsi. Néeni, ¿càmitasicué pialíawa cayábéeri íiwitáise yái Wáaniri Dios chènuníisérica? ¡Iná iwàwacutácué pialíacawa Dios imàinínápinácué pírí cayábéeri, pisutácaalícué íicha mamáalàacata!

¹²“Iná pimànicué áibanái írí cayábéeri càide iyúwa piwàwáaná namànica píricué cayábéeri. Pimànicaalícué càì, yásí pimànipinácué machacàníiri iyú càide iyúwaté profeta Moisés ichùulianá piawirináimi Dios inùmalícuíse, càide iyúwaté nacái profetanái natànàaná tàacáisi Dios inùmalícuíse”, íimaca yái Jesúsca.

La puerta angosta

¹³Néeseté Jesús íimaca nalí: “Píalimáidacué macái pichàini iyúwa peebáidacaténá nulí yéewacaténá nùasu wenàiwicacuéca pía. Càulenáca wenàiwica neebáidaca nutàacái, nawàlùacaténáwa Dios ìyacàle iriculé, càide iyúwa càulenácaalí nawàlùacawa máucuíri capíi inùma irìcubàa. Yácáiná èeri mìnánái íiwitáise báawéeri ìyaca càide iyúwa cáucuíri capíi inùma, cáucuíri àyapu nacái, màulenácatalé manùbéeyéi wenàiwica nàacawa irìcubàa. Quéwa èeri mìnánái íiwitáise báawéeri itéca wenàiwica yéetácáisi iriculé, aléera infierno iriculé. Màulenáca nàyaca càide iyúwa èeri mìnánái íiwitáise ìyáaná cháì èeri irìcu, íná yéewa manùbéeyéi nàyaca èeri mìnánái íiwitáise ìwali càide iyúwa manùbéeyéi nawàlùacaalíwa cáucuíri capíi inùma irìcubàa, cáucuíri àyapu nacái. ¹⁴Quéwa càica núade iyúwa capíi inùma máucuíri. Nutàacái nacái càicanide iyúwa máucuíri àyapu, máinícáiná càulenáca neebáidaca nulí, càulenáca nacái nàyaca càide iyúwa núumáaná nawàlùacaténáwa Dios ìyacàle iriculé. Iná càmita máiní madécaná yàawa néré”, íimaca yái Jesúsca.

El árbol se conoce por su fruto

¹⁵Néeseté Jesús íimaca nalí àniwa: “Picácué píichawa áibanái cachìwéeyéica. Náimaca nàwaliwa nacàlidacasa tàacáisi Dios inùmalícuíse. Càica níade iyúwa caluéyéi cuwèesi lobo ìwaliyíeyéica oveja íimamimi nachìwáidacaténá ovejanái nanúacaténá níai ovejaca. Níai cachìwéeyéica nataáníca càide iyúwacué pitàaníná nawàlùacaténácuéwa pèewiré, nawàwacáiná naméeràidacuéca pía Dios íicha, namáalàidacaténácué pía. ¹⁶Píalimápinácué pialíacawa cachìwéeyéica nía piicácaalícué càinácaalí namànica. Péemíacué comparación: Wáalíacawa macái

àicu ìwali waicácaalí ìyacaná, cayábéericaalíni, càmicaalí nacái, néese báawéericaní. Càmita weedá cayábéeri uva ìyacaná áwa yúuba ícha. Càmita nacái weedá cayábéeri higuera ìyacaná tuíri ícha. ¹⁷Macái cayábéeri àicu idèniaca ìyacanáwa cayábéeriwa, yá nacái macái báawéeri àicu idèniaca ìyacanáwa báawéerita nacái. ¹⁸Canáca cayábéeri àicu yáaliméeri idèniaca ìyacanáwa báawéeri. Canáca nacái báawéeri àicu yáaliméeri idèniaca ìyacanáwa cayábéeri. Càita nacái píalimácué píalíacawa báawaca náiwitáise, níara cachìwéeyéica, piicácáinácué cainácaalí namànica. ¹⁹Càide iyúwa wàucacaalí macái àicu canéeyéica irí ìyacaná cayába, weemácaténá nía quichái irícu, càita nacái Dios yúuwichàidapíná nía quichái irícu cawinácaalí wenàiwica càmfíyéica imàni cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná. ²⁰Càitacué píalimápiná píalíacawa báawaca náiwitáise, níara cachìwéeyéica, piicácáinácué cainácaalí namànica”, íimaca yái Jesúsca.

No todos entrarán en el reino de Dios

²¹Jesús íimaca: “Madécaná wenàiwica náimaca nulí: ‘Wáiwacali’, quéwa càmita macáita nawàlùapínáwa Dios ìyacàle irículé Dios icùacatalé macáita chènuniré. Cawinácaalí wenàiwica imàníyéica càide iyúwa Núaniri Dios chènuníiséeri iwàwáaná níawamita yáalimápiná iwàlùacawa néré. ²²Imàlàacaalípináwa yái èeriquéi, yá madécaná náimapíná nulí: ‘Wáiwacali, wacàlidacaté nalí pitàacái. Wáucacaté demonio wenàiwica ícha pípidená ìwali. Wamànicaté nacái pípidená ìwali madécaná wawàsi càmfíri wenàiwica idé imànica’, càipíná náimaca nulí. ²³Quéwa núumapíná nalí: ‘Càmita núalíacué nuicáca pía. Píacuéwa nuícha, píacué imàníyéica ibáyawanáwa’, càipíná núumaca nalí”, íimaca yái Jesúsca.

Las dos bases

²⁴Jesús íimaca: “Péemíacué comparación: Cawinácaalí wenàiwica yéemièrica nutàacái, imànicaalí nacái càide iyúwa núumáaná, yái wenàiwica ìyaca càide iyúwa cáalíacáiri asíali imàníirica icapèewa. Quéechacáwa ícaca depuíwalé. Yá asíali yàanàaca manuíri íba iyéerica depuíwalé cáli irícu ibàlùadacaténá icapèewa íinata. Yá imànica icapèewa íba íinata. ²⁵Néese unía yúuwàacawa àta inanába yéesacatalétawa. Yá yéesacái yàacawa cachàiníiri iyú capíi ìwali, yá cachàiníiri cáuli ipùaca ìwali yái capíica. Càmfíri quéwa yúuwàawa yái capíica ibàlùacáináwa íba íinata. Càide iyúwa capíi ibàlùacaalíwa mamàlàacata, càita nacái

cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica nutàacái nadèniapíná nacáucawa càmfiri imáalàawa. ²⁶Néese cawinácaalí yéemièrica nutàacái, quéwa càmita imàni càide iyúwa núumáaná, yá càicanide iyúwa máiwitáiséeri wenàiwica imànfirica icapèewa càina íinata meedá. ²⁷Yá unía yúuwàacawa. Néese inanába yéesacawa, yá yéesacái yàacawa cachàinfiri iyú capii ìwali, yá cachàinfiri cáuli ipùaca ìwali yái caplica. Néese yúuwàacawa yái caplica, yá imáalàacawa macáita. Càide iyúwa capii imáalàacaalíwa, càita nacái cawinácaalí wenàiwica càmfíyéica yeebáida nutàacái, canáca nacáuca càmfiri imáalàawa”, íimaca yái Jesúsca.

²⁸Idécanáamité Jesús imáalàidaca icàlidaca nalíni, yá macáita wenàiwica iyéeyéica néeni náináidacawa néemiaca itàacái manuísíwata yéewáidacáiná nía cáalíacáiri iyú. ²⁹Jesús yéewáidacáiná nía càide iyúwa wenàiwica idènièrica Dios íiwitáise icàlidacaténá tàacáisi Dios inùmalicuise. Càmita yéewáida nía càide iyúwa néewáidáaná, níara yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu Dios itàacái ìwali, yái tàacáisi profeta Moisés itànèericaté.

Jesús sana a un leproso

8 ¹Jesús iricùacatéwa dúli íinatáise, yá madécaná wenàiwica yàacawa yáapicha. ²Néese abéeri asiali cacháunéeri íimami lepra iyú yàacawa Jesús yàatalé. Yá ibàlùacawa yùlulù ipùata iyúwa Jesús irí yàacaténá Jesús icàaluíniná, yéewacaténá catúulécanáca Jesús iicácani. Yá íimaca Jesús irí: —Nuíwacali, núalíacawa píalimá pichùnìaca núa, piwàwacaalí quéwa pichùnìaca núa —íimaca. ³Néese Jesús imàacaca icáapiwa cacháunéeri ìwali. Jesús íimaca irí:

—Nuwàwaca nuchùnìaca pía. ¡Cayábaca píawa! —íimaca yái Jesúsca. Yáta icháuná lepra yáawacawa íicha. ⁴Jesús íimaca irí:

—Péemià cayába. Picá picàlida áibanái íríni, nuchùnìaná pía. Néese píawa caquialéta sacerdote yàatalé píasáidacaténá iicá píimamiwa, yáalíacaténáwa cayábaca pía picháuná íichawa. Pité nacái ofrenda profeta Moisés ichùulièricaté wenàiwica namàacáanápíná Dios irí nachùnìacaalíwa lepra íicha, yéewacaténá macái wenàiwica yáalíacawa cayábaca pía —íimaca yái Jesúsca.

Jesús sana al criado de un capitán romano

⁵Néeseté Jesús iwàlùacawa Capernaum ìyacàlená iriculé, yá abéeri romanonái yàasu úwi íiwacalíná yàacawa Jesús yàatalé isutácaténá Jesús íicha wawàsi imànfínápíná irí cayábéeri. ⁶Yá íimaca Jesús irí:

—Nuíwacali, nùasu wenàiwica irìawa nucapèe irìcu. Càmfiri yéewa imichàanícawa. Yùuwichàacawa manuísíwata cáiwíri iyú —íimaca. 7 Jesús íimaca irí:

—Uwé, wàawa. Nuchùnìacaténáni —íimaca yái Jesúsca. 8 Quéwa úwi íiwacaliná íimaca Jesús irí:

—Nuíwacali, canáca yéewanáwa nuedáca nùataléwa pía, máinicáiná cayábéerica nuícha pía, íná báica nuicáca núawawa piwéré. Pichùuliácáita ichùnìanápínáwa pitàacái iyúwa, yáara nùasu wenàiwicaca, yásí ichùnìacawa. 9 Nùalíacawa píalimá pichùnìacani pitàacái iyúwa, níacáiná nuíwacanánái nachùulì nacái núa. Núa nacái nuchùulì nùasu úwináíwa. Nuchùulìacaalí abéeri yèepùacawa, yáta yèepùacawa. Numáidacaalí abéeri, yáta yàanàaca. Nuchùulìacaalí àniwa nùasu wenàiwicawa imànfínápíná áiba wawàsi, yáta imànicani. Iná yéewa nùalíacawa píalimá pichùnìaca nùasu wenàiwica nacái pitàacái iyúwa —íimaca.

10 Idécanáami Jesús yéemìacani, yá cayábaca íináidacawa yéemìaca úwi íiwacaliná itàacái. Néese Jesús iwènúacawa, yá íimaca nalí, níái wenàiwicaca yèeyéicawa yáamiwáise:

—Péemiacué cayábani, canácata nùanèeri càirica yeebáidéeri nulí manuísíwata, ibatàa Israel itaquénáinámi yéenápínáta, càmitàacá nùanàa càiri. 11 Núumacué nacái pirí, manùbaca áibanái wenàiwica íiwitáaná nàanàapíná áiba cáli néese. Nàwacáidáyacacawa nawàlùacaténáwa Dios ìyacàle irìculé icùacataléca macáita chènuniré. Néré nàypínáca piawirináimicué yáapichawa, níái Abraham, Isaac nacái, Jacob nacái. 12 Píatacué quéwa, Dios imáidéeyéicaté quéechatécáwa, càmitacué piyapíná Dios yáapicha chènuniré, éwitacué Abraham itaquénáinámicáanítacué pía, càmicáinácué peebáida nulí. Dios yúucacué íichawa píawa catácatalé. Néré píicháanípínácuéca, píamíapínácuéca piyéíwa piùwichàacái iyúwa —íimaca yái Jesúsca. 13 Néese Jesús íimaca úwi íiwacaliná irí:

—Pèepùà picapèe néréwa, yácáiná idéca ichùnìacawa pìasu wenàiwicaca iyúwa peebáidáaná nulí —íimaca yái Jesúsca. Yáta idéca cayábacani, yái úwi íiwacaliná yàasu wenàiwicaca.

Jesús sana a la suegra de Pedro

14 Néeseté Jesús yàacawa Pedro icapèe irìculé. Iicáca néré Pedro iyéeru iculuéchúawa mecuní iyú, irièchúawa yàalubái íinatawa. 15 Iná Jesús imàacaca icáapiwa ucáapi ìwali, yáta mecuní ichàbacawa uícha. Yá umichàacawa, udàbaca ùaca nayáapíná.

Jesús sana a muchos enfermos

¹⁶Néeseté catácaalí yàacawa, yáta yàcalé mìnanaí natéca néenánáiwa Jesús yàatalé, manùbéeyéi wenàiwica demonio idacuèyéica íiwitáise. Jesús ichùuliacaíta demonionái abéeri palabra iyú nàanápínáwa wenàiwica íicha. Càita Jesús yúucaca demonio wenàiwica íicha. Ichùnìaca nacái macáita níái cáuláiquéeyéica. ¹⁷Iná Jesús imànica càide iyúwaté profeta Isaías icàlidáanáté tàacáisi Dios inùmàlicuise. Isaías íimacaté Dios yàasu wenàiwica ìwali: “Ichùnìaca wía, wía machawàaquéeyéica, yeedáca wáicha uláicái”, íimacaté yái profeta Isaíasca.

Los que querían seguir a Jesús

¹⁸Néeseté Jesús iicáca manùbéeyéi wenàiwica ìwacáidáyaquéeyéicawa itéese, íná ichùuliaca yéewáidacalénáiwa itéenápínáni Galilea icalisaníná abéemàalé barca irìcu. ¹⁹Ipíchawáiseté nawàlùacawa barca irìculé, abéeri yéewáidéeri wenàiwica templo irìcu yàacawa Jesús yàatalé. Yá íimaca Jesús irí:

—Pía, yéewáidéerica wía, nuwàwa nùacawa píapicha àta alénácaalí pìawa yéewacaténá péewáidacaléca núa —íimaca yái wenàiwicaca. ²⁰Néese Jesús íimaca irí:

—Píináidawa cayába quéechacáwa asáisi píalimácaalí nuéwáidacaléca pía, càulenácáiná wenàiwica nàyaca càide iyúwa nùyáaná. Péemìa comparación: Yàlidunái idèniaca ibànawa, cuipìranái nacái nadèniaca namùlubèwa, núacata quéwa, yái asìali Dios néeseéerica, càmita nudèni nuimácatáipínáwa —íimaca yái Jesúsca. ²¹Néese áiba néená, níái Jesús yéewáidacaléca, íimaca Jesús irí:

—Nuíwacali, pimàaca nùyaca nuénánái yáapichawa àta núaniri yéetácatalépinátawa, néese idécanáami nubàliacani, yásí nùacawa píapicha iyúwa péewáidacalé —íimaca irí. ²²Néese Jesús íimaca irí:

—Pìawa núapicha iyúwa nuéwáidacalé. Pimàaca nabàliaca níawácata, cawinácaalí íyeyéica matuífbanáita Dios íicha càide iyúwa yéetáními —íimaca yái Jesúsca.

Jesús calma el viento y las olas

²³Néeseté Jesús iwàlùacawa barca irìculé yéewáidacalénái yáapichawa. Yá nadàbaca nàacawa abéemàalé Galilea icalisaníná íicha. ²⁴Jesús iimáca íichawa barca irìcu. Yáta manuírí cáuli idàbaca ipùaca calisa

ìwali. Máiníri cachàinica yái cáulica. Màladàca nacái yúuwàacawa barca irìculé, yá úni ipuníadaca yàacawa barca. Quéwa Jesús iimáca mamáalàacata. ²⁵Iná yéewáidacalénái nacawàidacani, yái Jesúsca, yá náimaca irí:

—iWáiwacali, piyúudàa wía! iWasawíaca wàacawa! —náimaca Jesús irí. ²⁶Néese Jesús íimaca nalí:

—¿Cánacué máiní cáaluca pía? ¿Cánacué càmita manuí piináidacawa piwàwawa nùwali? —íimaca nalí. Idécanáami icàlidaca nalíni, yá ibàlùacawa, ichùuliaca cáuli, màladàca nacái wiúnápináni. Yá wiúca macáita màladàca. ²⁷Néese níái yéewáidacaléca nánáidacawa manuísíwata naicáidaca irí. Yá nasutáca néemiawa níawáaca. Náimaca:

—¿Cawínásica yái asíalica ichùulìerica cáuli, màladàca nacái, yásí neebáidaca càide iyúwa ichùulìaná nía? —náimaca nalíwáaca.

Los endemoniados de Gadara

²⁸Néeseté Jesús yàanàaca abéemàalé Galilea icalìsaniná fícha, Gadara yàasu cáli néré, yéewáidacalénái yáapichawa. Idécanáami yàanàaca néré, yá pucháiba asíanái demonio idacuèyèi íiwitáise nàacawa yéetáními icàliculèená néese. Máiníyèi calúaca nía iyúwa caluèyèi cuwèesi, càmita nabatàa áiba wenàiwica ichàbacawa néenibàa àyapulicubàa. Yá nàacawa Jesús yàatalé. ²⁹Yá demonionái nadàbaca néemíaníacawa asíanái isàna iyú:

—iPicá pisàiwica walí wawàsi, Jesús, yái Dios Iirica! ¿Pìanàasica piùwichàidacaténá wía ipíchawáise wéenáiwaná yàanàaca? —náimaca.

³⁰Mawiénita nalí manùbéeyèi marranonái yèepuníwa. Nayáaca nèepunícawa nayáacaléwa néenibàa. ³¹Néese demonionái nasutáca Jesús fícha wawàsi. Náimaca:

—Piúcacaalí wía asíanái fícha, yá pimàaca wàacawa marranonái idèerìculé —náimaca. ³²Jesús íimaca nalí:

—Pìacuéwa —íimaca yái Jesúsca. Yá demonionái yàacawa asíanái fícha, yá nawàlùacawa marranonái idèerìculé. Yáta macáita marranonái nadàbaca napiacawa iyúwa máiwitáiséeyèi demonio íiwitáise iyú. Napiacawa nacaláacawa quìratàli íinatáise. Yá nacaláacawa calisa yáaculé, nàisicùmacawa macáita, níái pìràica càmiyèica Dios imàaca wadèniaca, wía judíoca, casacàacáiná walí marrano iiná.

³³Néese níái icuèyèicaté marranonáimi napiacawa yàcalé nérépiná. Nàanàacaté néré, yá nadàbaca nacàlidaca yàcalé mìnánái írini, macáita yái nàyáanáca, níái asíanái demonio idacuèyèicaté íiwitáise. ³⁴Iná

macáita yàcalé mìnánái namusúacawa yàcalé ícha, yá nàacawa Jesús yàatalé. Naicácani, yá nasutáca Jesús ícha wawàsi manuísíwata yèpùanápínáwa nàasu cáli ícha.

Jesús sana a un paralítico

9 ¹Néeseté, Jesús iwàlùacawa barca irìculé yéewáidacalénái yáapichawa, yá nachàbacawa abéemàalé Galilea icalìsaniná ícha. Yá nàanàaca Capernaum ìyacàlená néré, yái Jesús ìyacàleca. ²Yá abénaméeyéi wenàiwica natéca cáuláiquéeri asìali Jesús yàatalé, abéeri máapinéeri iiná macáita, càmiírìca yáalimá imichàanícawa, irièricawa yàalubái fínatawa, iiméerica fínata. Néese Jesús yáalíacáiná náiwitáise manuica náináidacawa nawàwawa Jesús ìwali ichùnìanápínáni, íná Jesús ímaca cáuláiquéeri irí:

—Pía, nùacawéerínáca, picá achúma piwàwa. Nudéca numàacaca nuwàwawa pibáyawaná ícha cayábacaténá píapicha Dios —ímaca yái Jesúsca.

³Abénaméeyéi yéewáidéeyéi wenàiwica templo irìcu nàyaca néré. Néemìaca Jesús itàaníca cáuláiquéeri irí, íná nadàbaca náináidacawa Jesús ìwali càì: “Yái asìali Jesús itàaníca báawéeri iyú Dios ìwali, yácáiná abéerita Dios yáaliméeri imàacaca iwàwawa wenàiwicanái ibáyawaná ícha cayábacaténá náapicha Dios”, náimaca náináidacawa nalíwa nawàwalìcuísewa. ⁴Quéwa Jesús yáalíacawa náináidáanácawa. Iná isutáca yéemìawa nía:

—¿Cánacué yéewa píináidacawa càì máiní báawéeri iyú? ⁵Máiní màulenáca wáimaca máapinéeri irí: ‘Nudéca numàacaca nuwàwawa pibáyawaná ícha cayábacaténá píapicha Dios’, càmicáiná áibanái yáalimá iicáca asáísí báisícaalí cayábaca yáapicha Dios. Quéwa máiní càulenáca wáimaca máapinéeri irí: ‘Pimichàawa, pìipìna’, áibanái wenàiwica náalimácáiná naicáca asáísí wadécaalí wachùnìacani watàacái iyúwa, yái máapinéerica. ⁶Iná núa, asìali Dios néeséerica, nuchùnìapíná yái máapinéerica píalíacaténácuéwa Dios idéca ichùulìaca núa numàacáanápíná nuwàwawa wenàiwicanái ibáyawaná ícha cháì èeri irìcu cayábacaténá náapicha Dios —ímaca yái Jesúsca. Néese Jesús ímaca máapinéeri irí:

—Pimichàawa, peedá pìalubáíwa, pèepùawa picapèe néréwa —ímaca yái Jesúsca. ⁷Néese yái máapinéeri imichàacawa, yá yàacawa icapèe néréwa. ⁸Níái wenàiwica ìyéeyéica néré, naicáca iyúwa ìyáaná, yá cáaluca nía. Nàaca Dios icàaluíniná imàacacáiná ichàiniwa abéeri wenàiwica irí ichùnìacaténá cáuláiquéeyéi.

Jesús llama a Mateo

⁹Jesús yàacatéwa capîi íicha, yá iicáca núa, núa Mateoca, yáawinéericawa aléera nuedácatalécaté plata nuénánái judío íichawa Roma iyacàlená yàasu gobierno irípiná. Néese Jesús íimaca nulí:

—Aquialé, piawa núapicha, iyúwa nuéwáidacalé —íimaca nulí yái Jesúsca. Yá numichàa nùacawa Jesús yáapicha.

¹⁰Néese Jesús idècunitàacá iyáaca iyáacaléwa nucapèe irìcu, yá madécaná wenàiwica nàanàaca néré, áibanái yeedéeyéica plata néenánái judío íichawa Roma iyacàlená yàasu gobierno irípiná, áibanái cabáyawanéeyéi nacái. Yá náawinacawa Jesús yáapicha, wáapicha nacái, wía Jesús yéewáidacaléca, nayáacaténá nayáacaléwa wáapicha. ¹¹Néese fariseonái naicáca nía, íná náimaca walí, wía Jesús yéewáidacaléca:

—Yái yéewáidéericuéca pía, ícáná iyáa iyáacaléwa náapicha níái yeedéeyéica wáicha plata romanonái yàasu gobierno irípiná, nía nacái cabáyawanéeyéica wenàiwicaca? —náimaca. ¹²Quéwa Jesús yéemìacani, yá íimaca fariseonái irí:

—Péemiacué comparación: Máuláicacaalí wenàiwica, yá càmita nawàwacutá abéeri ichùnièripiná nía. Quéwa áibanái idènièyéica uláicái nawàwacutàcani, yái ichùnièripináca nía. Càita nacái wenàiwica íináidéeyéica mabáyawanáca, càmita nacutá abéeri ichùnièripiná náiwitáise nabáyawaná íichawa. Quéwa áibanái wenàiwica yáaliéyíwa cabáyawanáca, níata icutáca abéeri iwènúadéeripiná náiwitáise báawéeri íicha. ¹³Càmitacué péewáidawa cayába Dios itàacái ìwali. Píacué péewáidacawa càinácaalí íimáaná yái tàacáisi profeta itànèricaté Dios inùmalícuíse. Dios íimacaté: ‘Ewitacué pinúacáaníta madécaná pipirawa iyúwa sacrificio piacaténácué nucàaluíniná, càicáaníta caná iwèni meedá nuicáca culto pimàníiricuéca càmicaalícawa piicáca áibanái wenàiwica ipualé, piyúudàacaténácué nía’, íimaca yái Diosca. Iná cayábaca nàwacáidáyacacawa nùatalé níái cabáyawanéeyéica, nuicácaténá napualé. Càmicáiná nùanàa numáidacaténá wenàiwica íináidéeyéica mabáyawanáca, néese nudéca nùanàaca numáidacaténá wenàiwica yáaliéyíwa cabáyawanáca nawènúadàanápiná náiwitáisewa nabáyawaná íichawa —íimaca yái Jesúsca.

La cuestión del ayuno

¹⁴Néeseté Juan el Bautista yéewáidacalénái nàanàaca Jesús yàatalé. Yá nasutáca néemíawa Jesús. Náimaca irí:

—Wamàacaca wáichawa wayáacaléwa manùba yàawiría, fariseonái nacái, wasutácaténá wíawawa Dios ícha manuísíwata. ¿Cáná càmita namàaca náichawa nayáacaléwa, níái péewáidacaléca, nasutácaténá níawawa Dios ícha? —náimaca. ¹⁵Néese Jesús ímaca nalí:

—Péemìacué comparación: Asìali icàsàacaalíwa, yá imáidaca yàacawéeyéináwa asianái naicácaténá icàsàacawa casímáiri iyú. Idècunitàacá iyaca náapicha, càmita yéewa achúmaca nawàwa. Iná càmita namàaca náichawa nayáacaléwa. Quéwa áiba èeriwa, áibanái itéca náichawani. Néese namàacapiná náichawa nayáacaléwa, níái yàacawéeyéinámica achúmacáiná nawàwa néenialípiná. Càita nacái nuéwáidacalénáica, càmita yéewa achúmaca nawàwa idècunitàacá nùyaca náapicha. Iná càmita namàaca náichawa nayáacaléwa, nùyacáiná náapicha.

¹⁶“Péemìacué áiba comparación: Càmita wadé wachanàidaca éwisàimi wabàlewa wàlisài wáluma yéemami iyú. Wamànicaalí càì, yásí wàlisài wáluma yéemami imàacacawa, yá icacanáidaca éwisàimi bàlesi, yá quéwanáta manuíca icháuná. ¹⁷Càita nacái càmita wadé wàucùaca wàlisài uva ituní éwisàimi ímamisi irìculé. Wamànicaalí càì, yásí uva ituní idàbaca isàacawa dàchidàchiwaca inànìacubàa, néese éwisàimi ímamisi icacanácawa, càmìcáiná yáalimá imulacàacawa yàacawa. Yá yúucacawa wáicha macáita uva ituníca, ímamisi nacái. Iná wàucùaca wàlisài uva ituní wàlisài ímamisi irìculé. Yásí wacùaca nía cayába, yái uva ituníca, ímamisi nacái. Càita nacái nuéwáidacalénái yeebáidéeyéica nutàacái wàlisài, càmita nàya càide iyúwa fariseonái yàasu bàaluisàimi tàacáisi ímáaná”, ímaca yái Jesúsca.

La hija de Jairo. La mujer que tocó la capa de Jesús

¹⁸Idècunitàacá Jesús itàaníca nalí, yá abéeri judío íiwacaliná yàanàacaté Jesús yàatalé, yá ibàlùacawa yùululù ipùata iyúwa Jesús irí yàacaténá Jesús icàaluíniná. Néese judío ímaca Jesús irí:

—Nuídu idéca yéetácawa siùcasíwataàacáwa. Quéwa piàcaalíwa ùatalé pimàacacaténá picáapiwa ùwali, yásí cáuca úa àniwa —ímaca.

¹⁹Jesús yàacawa yáapicha, wía nacái yéewáidacalénái wàacatéwa Jesús yáapicha. ²⁰Abéechúa inanái ùacawa manùbéeyéi wenàiwica yèewi. Cálalíacaté úa doce camuí, uíraná yàacawa uícha mamáalàacata. Uái inanáica ùacawa Jesús yáamiwáise mawiénita irí, manùbéeyéi wenàiwica yèewi. Yá udunùaca ibàle ipùata ìwali. ²¹Umànica càì uínáidacáináwa ùacawa: “Nudunùacaalí ìwali, éwita ibàle ìwalicáanáita

meedáni, yásí báisíta cayábaca núatá”, càì úumaca uínáidacawa ulíwa uwàwalicuísewa. ²²Quéwa Jesús iwènúa iicáidaca ulí, yá íimaca ulí:

—Picá achúma piwàwa. Pidéca pichùnìacawa pimàacacáiná piwàwawa nùwali —íimaca yái Jesúsca. Yáta cayábaca úa uláicái íicha.

²³Néeseté Jesús yàanàaca judío íiwacaliná icapèe néré, yá iicáca áibanái ipùlièyéi íwa. Nàwacáidáyacacatéwa nabàlìacaténá yéetéechúamiwa. Aibanái nacái náicháanica úíwitàisemi, néemíanica nacáíwa cachàiníri iyú càide iyúwa judío íiwitàise ìyáaná. ²⁴Jesús yáalíacawa icáucàidáanápínaté úái yéetéechúamicawa, íná íimaca nalí:

—Pimusúacuéwa macáita, úacáiná sùmàuca càmíichúata yéetáwa, uimácáicata ùyaca —íimaca yái Jesúsca, yáalíacáináwa icáucàidáanápínaté úa. Néese níái wenàiwicaca naicáanica Jesús iquíniná, náalíacáináwa báisíri iyúcani uétácatéwa. ²⁵Quéwa Jesús imusúadaca nía canánama capíi íicha. Néese iwàlùacawa sùmàumi irìacatalécawa. Yá íibàaca ucáapi ìwali úái yéetéechúamicawa, yá umichàacawa, cáuca úa àniwa. ²⁶Néesetécáwa macáita wenàiwica ìyèeyéica mawiénita irí yái yàcaléca néemìacaté uináwaná ìwali Jesús imichàidáanaté úa yéetácáisi íicha.

Jesús sana a dos ciegos

²⁷Jesús imusúacatéwa nacapèe íicha, yá pucháiba matuíyéi nàacawa yáamíise. Yá náimaca irí cachàiníri iyú:

—iPía rey David itaquérinámica, Dios ibànuèrica walí wacuèrinápiná, wía judíoca, piicá wapualé! —náimaca irí. ²⁸Jesús iwàlùacawa capíi iriculé, néese níái matuíyéica nàacawa yàatalé. Yá Jesús isutáca yéemíawa nía:

—¿Peebáidasicué núalimá catuíca numànicuécá pía? —íimaca yái Jesúsca. Náimaca irí:

—Báisíta, Wáiwacali, weebáida càì —náimaca. ²⁹Néese Jesús imàacaca icáapiwa natuí ìwali. Yá íimaca nalí:

—Pichùnìacuéwa càide iyúwa peebáidáanácué —íimaca yái Jesúsca. ³⁰Yásí cayábaca natuí. Yá Jesús yàalàaca nía cachàiníri iyú. Iimaca nalí:

—Picácué pimàaca áibanái náalíacawa cawinácaalícué ichùnìaca pituí —íimaca yái Jesúsca.

³¹Quéwa namusúacanacáitawa capíi íicha, yáta nacàlidaca Jesús iináwaná ichùnìaca nía nalí níái nayaquewéeyéicawa.

Jesús sana a un mudo

³²Néeseté idècunitàacá matuíyéimi namusúaca nàacawa capíi íicha, yá áibanái natéca mataacáiri asíali Jesús yàatalé. Demonio idacùaca

matàacáiri íiwitáise, íná càmita yáalimá itàaníca. ³³Yá Jesús yúucaca demonio asíali iwàwalícuíse. Néese matàacáiri idàbaca itàaníca. Yá áibanái wenàiwica iyéeyéica néeni náináidacawa manuísíwata naicáidaca Jesús írí. Yá náimaca nalíwáaca:

—íCanácaté waiquéericáwa càiri wawàsi cháí wàasu cáli Israel néenibàa! —náimaca. ³⁴Quéwa abénaméeyéi fariseo náimaca Jesús ìwali:

—Demonio íiwacalináquéi idacùaca íiwitáise yái asíalica Jesús. Iná yéewa yúucaca demonio wenàiwica íicha demonio íiwacaliná íiwitáise iyú —náimaca Jesús ìwali.

Jesús tiene compasión de la gente

³⁵Jesús yàacaté ipáchiaca macái manuírí yàcalé írículé, púubéeri yàcalé írículé nacái. Yá yéewáidaca wenàiwicanái macái judíonái imanùbaca yéewáidacàalu írìcu. Yá icàlidaca nalí càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa. Ichùnà nacái cáuláiquéeyéi wenàiwica, cáiwíiri íicha nacái, macái íiwitáaná. ³⁶Catúulécanáca Jesús iicáca nía máinícáiná achúmaca nawàwa nàuwichàacáinátéwa madécaná yàawiría. Càica níade iyúwa ovejanái canéeyéica icuèriná, iméerèeyéicawa meedá, canácáináte abéeri yéewáidéeripiná nía Dios ìwali, níái wenàiwicaca. ³⁷Iná Jesús íimaca walí, wía yéewáidacaléca:

—Báisíta, madécaná wenàiwica nawàwa neebáidaca nutàacái. Péemiàcué comparación: Càica níade iyúwa bànacalé ituíná quíréeri yéenáíwaná yàanàacaalí wenàiwica needácatáipiná nabànacalewa. Quéwa máisibáanatacué pía, icàlidéeyéipiná nalí nutàacái. ³⁸Iná pisutácué Dios íicha, yái càiride iyúwa bànacalé íiwacali, ibànùanápiná yàasu wenàiwicawa íibaidéeyéipiná írí, nacàlidacaténá wenàiwicanái írí nuináwaná ìwali, yéewacaténá neebáidaca nulí. Yásí wàwacáidaca nía Dios yàasu wenàiwicanáipiná càide iyúwa wenàiwica needácaalí nabànacale iyacanáwa —íimaca yái Jesúsca.

Jesús escoge a los doce apóstoles

10 ¹Néeseté Jesús imáidaca yàataléwa wía, wía docéeyéica imanùbaca yéewáidacaléca. Yá imàacaca walí íiwitáisewa wáucacaténá demonio wenàiwicanái íicha, wáucacaténá náicha nacái macái uláicái íiwitáaná, cáiwíiri nacái.

²Wía docéeyéica imanùbaca apóstolca íipidenéeyéica càì: quéecha Simón, íipidenéeri nacái Pedro; yá nacái imééréeri íipidenéeri Andrés;

nía nacái Zebedeo yéenibeca, ibèeri íipidenéeri Santiago, yá nacái iméeréeri íipidenéeri Juan; ³yá nacái Felipe; Bartolomé nacái; Tomás nacái; núa nacái Mateo, núa yái yeedéericaté plata nuénánái judío íichawa Roma ìyacàlená yàasu gobierno irípiná; yá nacái Santiago, yái Alfeo ìirica; Tadeo nacái; ⁴yá nacái Simón, íipidenéeri nacái celote; yá nacái Judas Iscariote, yái itéeripinácaté Jesús yùuwidenái náibàacaténáni, nanúawani.

Jesús envía a los discípulos a anunciar el reino de Dios

⁵Jesús ibànùacaté wía doce wamanùbaca wacàlidacaténá itàacái. Càì yàalàaca wía: “Picácué piàwa càmíiyéi judío yàasu cáli íinatalé, picácué nacái piwàlùawa yàcalé irìculé iyéeyéica Samaria yàasu cáli íinata. ⁶Piacué nàatalé níawamita Israel itaquénáinámica iyéeyéica càide iyúwa ovejanái iméerèeyéiwa, canéeyéica icuèriná, nawènúadacáiná náiwitáisewa Nacuèriná Dios íichawa, canáca nacái abéeri yéewáidéeripiná nía Dios ìwali. ⁷Piacué picàlidaca nalíni Dios icùanápíná macáita mesúnamáita. ⁸Pichùnìacué cúláiquéeyéi wenàiwica, pimichàidacué nacái yéetèeyéimiwa yéetácáisi íicha, pichùnìacué nacái cacháunéeyéi íimami lepra iyú, piúacué demonio wenàiwica íicha. Nudéca numàacacuéca pírí núwitáisewa mawènfíri iyú, íná picácué picobra nía cawinácaalí wenàiwica pichùnìeyéica.

⁹“Picácué pité iwèni pìasu bolsa irìcuwa, orocáaníta, plata nacái, cobre nacái. ¹⁰Picácué pité saco, pucháiba bàlesi nacái; picácué peedá píríwa wàlisài costiza nacáiri, àicu nacái. Cawinácaalí wenàiwica piyúudèeyéipínacuéca iwàwacutá nàaca piyáapínacuéwa.

¹¹“Piacuéwa yàcalé irìculé, picutácué abéeri cáimiétacanéeri iwàwéerica yéemíaca picàlidáanácué nalí nutàacái. Yá piyamáacuéwa icapèe irìcu àta pèepùacatalétacuéwa yàcalé irìcuíse. ¹²Piwàlùacuéwa icapèe irìculé, yá pitàidacué wenàiwicanái iyéeyéica néré, pisutácué nalí Dios imànìinápíná nalí cayábéeri. ¹³Cayábacaalí náiwitáise níái capíi irìcuíyéica, yásí Dios imànica nalí cayábéeri càide iyúwacué pisutáaná íicha. Quéwa, càmicaalí cayába náiwitáise, néese Dios càmita imànìpiná nalí cayábéeri. ¹⁴Quéwa, càmicaalícué nawàwa needáca nàataléwa pía, càmita nacái nawàwa néemíaca picàlidáanácué nalí nutàacái, néese pimusúacuéwa capíi irìcuíse, yàcalé irìcuíse nacái, yá pichùpiacué cáli ichùmalé piabàli íichawa naicápiná, càide iyúwa wáiwitáise iyáaná, wía judíoca, píasáidacaténácué nalí Dios yùuwichàidáanápíná nía. ¹⁵Péemíacué cayábani, èeri imáalàacaalípínawa,

Dios yùuwichàidapiná báawéeyéi wenàiwica, yásí yùuwichàidapiná níawa càmfíyécué yeedáca yàataléwa pía máini yáwanái Sodoma ìyacàlená mìnanáimi íicha, Gomorra ìyacàlená mìnanáimi nacái”, íimaca walí yái Jesúsca.

Persecuciones

¹⁶Néeseté Jesús íimaca walí, wía yéewáidacaléca: “íPéemiàcué cayába! Nubànùacué pía nèewiré níara èeri mìnanáica cuwèesi lobo nacáiyéi íiuitáise, báawéeyéica iicáca Dios, báawéeyéi nacái iicáca Dios yàasu wenàiwica. Piyapinácuéca nèewibàa càide iyúwa oveja càmfíyéi yáalimá ipéliaca caluéyéi cuwèesi lobo íipunita iwàwéeyéica iyáaca oveja. Iná iwàwacutácué cáalíacáica píiuitáise, piicácué píichawa piùwidenáicawa, càide iyúwa cáalíacáiri àapi iicáaná íichawa yùuwidenáíwa ipíchaná áibanái ichìwáidacuéca pía. Quéwa iwàwacutácué mabáyawanáca pía, càmitacué nacái pimàni áibanái irí báawéeri. Piyacué càide iyúwa unùcu càmfíchúa imàni áibanái irí báawéeri. ¹⁷Picácué píichawa áibanáicáiná náibàapinácuéca píawa nacháawàacaténácué piináwaná ìwali yàcalé íiwacanánái irí, nacapèedáidacaténácué nacái píawa judíonái yéewáidacàalu irícu. ¹⁸Yá natépinácuéca píawa nacháawàacaténácué piináwaná ìwali nacuèrinánái iríwa, náiwacanánái irí nacáíwa, níái icuèyéica cáli, peebáidacáinácué nutàacái. Càita píalimápinácué picàlidaca nalí nuináwaná ìwali, níái èeri mìnanáí icuèrinánáica, nía nacái càmfíyéica judío. ¹⁹Náibàapinácué natéwa pía nacháawàacaténácué piináwaná ìwali nacuèrinánái iríwa, quéwa picácué achúma píináidacawa piwàwawa ìwali yái tàacáisi iwàwacutéericuéca picàlidaca nalí, càinácaalí iyú nacái yéewanápiná picàlidaca piináwaná ìwaliwa. Néeseecué péenáiwaná yàanàacaalíwa picàlidáanápiná piináwaná ìwaliwa, yásí Dios imàacacué píalíacawa càinácaalí iyú iwàwacutáaná picàlidaca nalíni. ²⁰Càmicáinácué pía yái càì icàlídéeripinàcani, néese Espíritu Santo Wáaniri Dios ibànùerica imàacapinácué pitàanáca Dios inùmalicuíse.

²¹“Néenálípiná wenàiwicanái nacháawàapiná néenánáisiwawa áibanái irí néetáanápináwa neebáidacáiná nutàacái. Aibanái nasèenái nacái nacháawàapiná néenibewa néetáanápináwa neebáidacáiná nutàacái. Aibanái néenibe nacái nawènúadapiná náiwitáisewa nasèenái íichawa, yá nanúaca nasèenáiwawa. ²²Macái èeri mìnanáí báawapinácué naicáca píawa peebáidacáiná nutàacái, quéwa cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica nutàacái mamáalàacata àta néetácatalétawa, Dios

iwasàapíná níawa yàasu yùuwichàacáisi fíchawa. ²³Namànicaalícué pírí báawéeri abéeri yàcalé irícu, néese pipiacuéwa áiba yàcalé irículé. Péemíacué cayába, núa asíali Dios néeseérica nùanàapíná ipíchawáise pimáalàidacué picàlidaca nuináwaná ìwali macái yàcalé irícu iyéeyéica Israel yàasu cáli íinata.

²⁴Péemíacué comparación: Abéeri yéewáidacalé càmita yéewa cachàinica fícha yái yéewáidéericani, càmita yéewa nacái áiba fíbaidéeri cachàinica íiwacali fíchawa. Càitacué nacái càmita yéewa cachàinica pía nuícha. Wenàiwica nánáidacawa pìwalicué càide iyúwa nánáidáanáwa nùwali. ²⁵Píacué nuéwáidacaléca, iwàwacutácué piwàwaca pìyaca càide iyúwa nùyáaná, yái yéewáidéericuéca pía, càide iyúwa yàasu wenàiwica iwàwáaná iyaca càide iyúwa íiwacali iyáaná. Aibanái càmíyeyí yeebáida nutàacái náimaca nùwali Beelzebúcasa núa, yái demonio íiwacalináca. Iná nùalàacuéca pía náicha, náimáanápínacué pìwali càiri báawéeri tàacáisi nacái, pìyacáinacué càide iyúwa nucapèe irícuíyéica, nuénánáisiwa”, íimaca walí yái Jesúsca.

A quién se debe tener miedo

²⁶Jesús íimacaté walí: “Iná picácué cáalu pía èeri mìnanáí fícha, càmícaíná náalimá nabàaca nabáyawanáwa càiripínáta. Aiba èeriwa macáita náalíacawa ìwali. ²⁷Càita nacái, picácué pibàaca náicha nutàacái. Yái nucàlidéericuéca pírí ibàacanéeri iyú, iwàwacutácué picàlidaca nalíni amalánama. Yái nucàlidéericuéca pírí ìwali méetàuculé áibanái fícha, pìacué picàlidaca cachàiníiri iyúni àta macái néemiacatalétani. ²⁸Picácué cáalu pía èeri mìnanáí fícha yáaliméeyéica inúacuéca pía quéwa càmítacué náalimá nanúacuéca piwàwa cáuri. Néese, iwàwacutácué cáaluca pía Dios fícha, yái yáaliméerica yeedácuéca picáuca, yúucacaténacué pía nacái infierno irículé, yái quichái càmíirica ichacàwa càiripinéerita iyaca.

²⁹Péemíacué comparación: Aibanái nawéndaca pucháiba màsibèe púubéeyeyí abéeri moneda ìwalíná càmícaíná cawèni màsibèe púubéeyéica. Quéwa éwita càmíyeyéicáaníta cawèni nía, càicáaníta Wáaniri Dios yáalíacawa nàwali, icùa nacái nía. Càmita yéewa abéeri màsibèe achúmèeri yéetácawa càmicaalícawa Dios imàacaca yéetácawa. ³⁰Càita nacái Dios icùacuéca pía. Yáalíacuéca macáita pìwali, àta càisimalénacaalícué píiwita ibáiná, yáalí nacáiwa Dioscáiná idéca iputàaca nía abéerinamata; càita Dios yáalíacawa pìwalicué. ³¹Iná picácué cáalu pía wenàiwicanái fícha, cawènicáiná Dios iicácuéca

pía náicha níái màsibèe píubéeyéica manùbéeyéica”, íimaca walí yái Jesúsca.

Los que reconocen a Jesucristo delante de los hombres

³²Jesús íimacaté walí, wía yéewáidacaléca: “Cawinácaalí wenàiwica icàlidéerica iináwanáwa yeebáidaca nutàacái wenàiwicanái yàacuésemi, yásí núa nacái nucàlidapiná iináwaná ìwali nùasu wenàiwicacani Núaniri Dios chènuníiséeri iríwa. ³³Quéwa cawinácaalí càmíirita icàlida iináwanáwa yeebáidaca nutàacái wenàiwicanái yàacuésemi, yásí núa nacái nucàlidapiná iináwaná ìwali, càmita nùasu wenàiwicacani Núaniri Dios chènuníiséeri iríwa”, íimaca walí yái Jesúsca.

Jesús, causa de división

³⁴Jesús íimacaté walí nacái: “Picácué píináidawa wenàiwicanái nàypiná matuíbanáita náapichawáaca nudécáaníta nùanàaca. Ìcàmíirita! Néese, càmítapiná abédanama náiwitáise nùwali. ³⁵Nudéca nùanàaca, íná aslanái nàuwideca namànipináca náaniriwa, inanái nacái nàuwideca namànipiná náatúawa, nayéeru nacáíwa. ³⁶Càita macáita nàuwideca namànipiná néenánáisiwawa, níacáiná abenaméeyéi neebáidapiná nulí, quéwa áibanái càmita neebáida nulí.

³⁷Cawinácaalí cáininéerica iicáca nuícha yáaniri, yátúa nacáíwa nuícha, càmita yéewa nùasu wenàiwicacani. Aibacaalí nacái cáininéerica iicáca nuícha ìiriwa, íidu nacáíwa nuícha, càmita yéewa nùasu wenàiwicacani. ³⁸Iwàwacutá nùasu wenàiwica matuíbanáiri iyú imàaca áibanái nàuwichàidacani nùwalíise, naicáaní nacái iquíniná, éwita nanúacaalíni cruz ìwali yeebáidacáiná nutàacái. Iwàwacutá nacái imànica macáita càide iyúwa nuchùulianá. Cawinácaalí càmíirica imàni càì, càmita yéewa nùasu wenàiwicacani. ³⁹Aibacaalí càmíirica iwàwa yeebáida nutàacái ipíchaná yùuwichàacawa nulípiná, canáca írì icáuca càmíiri imáalàawa. Quéwa cawinácaalí yeebáidéerica mamáalàacata nutàacái, éwita nanúacaalíni, yácata idènièripiná icáucawa càmíiri imáalàawa”, íimaca walí yái Jesúsca.

Premios

⁴⁰Néeseté Jesús íimaca walí àniwa: “Cawinácaalí yeebáidéericuéca pitàacái, yeebáidapiná nacái nutàacái. Néese nacái, cawinácaalí yeebáidéerica nutàacái, yeebáidapiná nacái itàacái, yái Dios ibànuerica núa aléi. ⁴¹Aibacaalí wenàiwicanái yeebáida Dios yàasu profeta

itàacái, namànicaalí nacái profeta írí cayábéeri profeta icàlidacáiná nalı́ Dios itàacái, yásí Dios yàapíná nalı́ cawènfiri càiride iyúwa Dios yàaná cawènfiri yàasu profeta íríwa. Aibanái wenàiwica neebáidacaalí itàacái cayábéeri íiwitáise, namànicaalí nacái írí cayábéeri cayábacáiná íiwitáise, yásí Dios yàapíná nalı́ cawènfiri càiride iyúwa Dios yàaná cawènfiri cayábéeri íiwitáise írí. ⁴²Cawinácaalí imànfirica cayábéeri nuéwáidacalénái càmíiyéi cachàini írí, nùasunáicáiná nía, Dios yàapíná írí cawènfiri iyúudàacáiná níai yeebáidéeyéica nutàacái. Ewita yáalimácaaníta yàaca nàiraca meedá casalínfiri úni, càicáaníta Dios yàapíná írí cawènfiri iyúudàacáiná nùasunái”, íimaca walí yái Jesúsca.

Los enviados de Juan el Bautista

11 ¹Néeseté Jesús idécanáamité yàalàaca wía docéeyéi yéewáidacaléca, yá yàacawa yéewáidacaténá wenàiwicanái áibanái ìyacale írìcu, yáara cálica, icàlidaca nacái nalı́ yái cayábéeri tàacáisica.

²Néenialíté Juan el Bautista, ìyéerica presoíyéi ibànalìcu, yéemiaca ìwali yái Cristo imànfirica. Néese Juan ibànùaca yéewáidacalénáiwa abénaméeyéi nàacaténáwa Jesús yàatalé. ³Juan iwàwacaté nasutáca néemiawa Jesús asáisi báisícaalí Dios néeséericani, yái wenàiwica Dios ibànùeripinacaté judío icuèrinápiná, néese càmicaalí yánii, yá iwàwacutá nacùaca áibata yàanàaca.

⁴Néese Jesús íimaca nalı́: “Pèepùacuéwa Juan yàatalé. Picàlidacué Juan íríni pidéenácuéca piicáca numànica, pidéenácuéca nacái péemiaca nucàlidaca wenàiwicanái írí. ⁵Picàlidacué Juan íríni matuíyéimi idéca iicáidaca, éeruíyéimi yàabàli nacái nadéca nàipinánica, cacháunéeyéimi íimami lepra iyú nacái, idéca cayábaca nía uláicái íicha, màuwíiyéimi nacái nadéca néemiaca, yéetéeyéimiwa nacái nadéca namichàacawa yéetácáisi íicha, catúulécaneéyéi nacái nadéca néemiaca nuwàwaca nuwasàaca nía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Picàlidacué Juan íríni yáalíacaténáwa idéca nùanàaca, núa Dios néeséerica. ⁶iCasímáica cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica nutàacái mamáalàacata!” íimaca yái Jesúsca.

⁷Néese idécanáamité Juan yéewáidacalénái yèepùacawa Jesús íicha, yá Jesús idàbaca icàlidaca Juan el Bautista iináwaná ìwali. Jesús íimaca wenàiwicanái írí: “Bàaluité piacatécué piicáca wenàiwica yèepuníiricawa chuiri cáli íinata, yáara Juanca. Càmíiritaté machawàaca íiwitáise yái asíali piiquéericatécué, càide iyúwa masicái cáuli yáawiadáidéerica meedá. ⁸¿Càinásicué piicaté néré? Càmíiritaté asíali cawènfiri ibàle

yái piiquéericatécué. Píaliacuécawa cawinácaalí cawèníyeyéica ibàle ìyeyéyéica nacái càasuíri iyú, nàyaca cayábéeri capíi irícu càide iyúwa reynáí iyáaná, icuèyeyéica manùbéeyéi wenàiwica. ⁹Néese piacuécawa bàaluité manacúali yùuculé càinàwàiri piicácaténáté profeta icàlidéerica tàacáisi Dios inùmaliçuíse. Báisíta profetacani, yái Juanca, quéwa máiníri cachàinica áibanái profeta íicha canánama. ¹⁰Yái Juanca, yácata yáara nacàlidéericaté ìwali tàacáisi Dios inùmaliçuíse. Dios yàasu profeta itànàacaté tàacáisi Dios íiméericaté líri iríwa. Dios íimacaté:

‘Nuchùliapíná pipíchalé nùasu wenàiwicawa icàlidéerica nutàacáíwa. Yá yàapínacawa pipíchalé yàalàacaténá wenàiwica nachùnìanápíná náiwitáisewa yéewanápíná natàidaca pía cayába pìanàacaalíwa nàatalé’,

íimacaté yái Diosca. ¹¹Péemíacué cayába, canácata áiba wenàiwica cachàiníri Juan íicha nèewíise macái èeri mìnánái. Quéwa cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica Dios itàacái siùcáisede, yéewanápíná Dios icùaca nía, máiní cachàinipíná nía Juan íicha, éwita càmícaáníta máiní cachàinica nía Dios ìyacàle irícu Dios icùacataléca macáita chènuniré.

¹²“Bàaluité Juan el Bautista idàbacaalíté icàlidaca Dios itàacái àta siùca nacáide, èeri mìnánái namànica báawéeri Dios yàasu wenàiwicanái irí, yá náalimáidaca namáalàidaca cawinácaalí yeebáidéeyéica Dios itàacái, iwàwéeyéica Dios icùaca nía. ¹³Macái tàacáisi profetanái icàlidéericaté Dios inùmaliçuíse, áiba tàacáisi nacái Dios ichùulièricaté profeta Moisés itànàanápíná, macáita yái tàacáisica icàlidacaté walíni càinàcaalí iyú Dios icùnánápínaté yàasu wenàiwicawa. Càité nacàlidaca Dios itàacái àta Juan el Bautista yàanàacatalétaté. ¹⁴Cawàwanátacué píalimá peebáidaca yái tàacáisica: Juan el Bautista, yácata profeta Elías nacáiri, yái iwàwacutéericaté yàanàaca ipíchawáise israelita icuèrinápíná yàanàaca. ¹⁵Càuwíiyéicaalícué pía, péemíacué nutàacái.

¹⁶“Nucàlidacué pírí càiná píiwitáise, piacué wenàiwicaca ìyeyéyéica siùca. Péemíacué comparación: Càicuéca píade iyúwa sùmanái yáawinéeyéicawa àyapulicubàa bamuchúamibàa yàcalé. Néese namáidaca nanacáiyéi iríwa: ¹⁷‘Wadéca wapùliacuéca pírí íwa, quéwa càmítacué pilabàa; néese wadéca wacántàacuéca pírí canción càide iyúwa nacántàaná yéeteyéimiwa ìwali, quéwa càmítacué pícháaní’, càì náimaca. ¹⁸Càita nacái pidécuéca pimànica. Juan el Bautista yàanàacaté, yá imàacaca íichawa iyáacaléwa isutácaténá yáawawa Dios

íicha manuísíwata, càmita nacái ìira uva ituní. Quéwa pímacatécué Juan ìwali demoniosa ìyaca iwàwalìcu. ¹⁹Siùcade nudéca nùanàaca, núa asìali Dios néeséerica. Nuyáaca nuyáacaléwa, nuìra nacái uva ituní. Néese pímacuéca nùwali camùnìiricasa núa, cáanàirisa iyáaca iyáacaléwa núa, casímaíicasa nacái nucàmaca, nùacawéeridáanása nacái cabáyawanéeyéi wenàiwica, nía nacái yeedéeyéica plata néenánái judío íichawa Roma ìyacàlená yàasu gobièrno irípiná. Càita pímacuéca nùwali càmicáinácué piwàwa peebáidaca nutàacái. Quéwa cawinácaalí yeebáidéeyéica Juan yàasu tàacáisi, nutàacái nacái, náasáidaca Dios idéca imàacaca cáalíacáica nía báisiiri iyú”, ìimaca yái Jesúsca.

Los pueblos desobedientes

²⁰Néese Jesús yàalàaca nía cachàiníiri iyú níai yàcalé mìnanaíca aléera Jesús imànicatalécaté batéwa macáita yái càmfírica wenàiwica idé imànica. Yàalàaca nía cachàiníiri iyú càmicáináté nawènúada náiwitáisewa Dios irípiná. Yá Jesús ìimaca nàwali: ²¹“ìMáinícué piùwichàapinácawa, píacué israelitaca ìyéeyéica Corazín ìyacàlená irìcu, Betsaida ìyacàlená irìcu nacái! Ewítacué piicácaánita numànica pèewibàa madécaná yái càmfírica wenàiwica idé imànica, càicáanítacué càmita piwènúada píiwitáisewa pibáyawaná íichawa. Piyúunáidacuéca máiníiyéica cayábaca pía náicha níara càmfíyéica israelitami ìyéeyéicaté Tiro ìyacàlená irìcu, Sidón ìyacàlená irìcu nacái, ìyéeyéica méetàuculé Israel yàasu cáli íicha. Quéwa càmitaté máiní báawaca nía píichacué. Càmitaté naicá áiba imànica nèewibàa càide iyúwa numàníná pèewibàa. Quéwa naicácaalíté càiritá, yá nawènúadacaté náiwitáisewatá caqualéta Dios irípinátá, càmicáináté máiní báawéeyéica nía iyúwacué pía, yá nacái nàwalicaté nabàlesíamiwa báawéeri iicacánáwatá, napusúa nacái nàwalíisewa catáli náasáidacatenáté achúmaca nawàwa nabáyawaná ìwaliwatá. ²²Quéwa númacué pirí, áiba èeriwa Dios yùuwichàidapíná báawéeyéi wenàiwica, yásí piùwichàapinácucéca máiní cachàiníwanái náicha, níara càmfíyéica israelita ìyéeyéicaté Tiro ìyacàlená irìcu, Sidón ìyacàlená irìcu nacái, máinícáinácué báawéeyéica náicha pía. ²³Píacué nacái Capernaum ìyacàlená mìnanaíca, piyúunáidacuéca máinípiná cáimiétacanáca pía, càide iyúwa Dios iyáaná chènuniré. ¡Càmíirita! ¡Néese Dios yúucapinácué píawa irìculé yáara utàwi máiníiri depuúwaca, máinícatalé depuúwaca náicha canánama! Ewítacué piicácaánita numànica pèewibàa madécaná yái càmfírica wenàiwica idé imànica, càicáanítacué càmita piwènúada píiwitáisewa

pibáyawaná íchacuéwa. Piyúunáidacuéca máiníyéica cayábaca pía náicha níara càmfíyéica israelita iyéeyéicaté Sodoma iyacàlená irícu. Quéwa càmitaté máiní báawa nía píchacué. Càmitaté naicá áiba imànica nèewibàa càide iyúwa numànfíná pèewibàacué. Quéwa naicácaalíté càiritá, yá nawènúadacaté náiwitáisewatá caquialéta Dios irípinátá, càmitaté nacái Dios imáalàidaca níatá, yá nacái nàyacàlemi Sodoma iyacaté mamáalàacatatá àta siuca nacáide, càmicáinaté máiní báawéeyéi nía iyúwacué pía. ²⁴Iná núumacué pirí, áiba èeriwa Dios yúuwichàdapiná báawéeyéi wenàiwica, yásí piùwichàapínacuécawa máiní cachàiníwanái náicha níara càmfíyéica israelita iyéeyéicaté Sodoma iyacàlená yàasu cáli íinata, máinicáinacué báawéeyéica náicha pía”, íimaca yái Jesúsca.

Vengan a mí y descansen

²⁵Néenialíté Jesús íimaca Yáaniri Dios iríwa: “Pía, Núaniri Dios, nùaca pirí cayábéeri, pía Nacuèrinásàirica macáita níai iyéeyéica chènuniré, cháí èeri irícuíyéica nacái. Nùaca pirí cayábéeri pimàacacáiná nalí píiwitáisewa, níai yeebáidéeyéica pitàacái càide iyúwa sùmanái púubéeyéi neebáidéaná, yéewanápiná áiba èeri minanáí iyúunáidéeyéi cáalíacáica càmita náalimá náalíacawa píiwitáise ìwali. ²⁶Báisita, Núaniri, pidéca pimànica càide iyúwaté piwàwáaná pimànica”, íimaca yái Jesúsca.

²⁷Néese Jesús íimaca wenàiwicanái irí: “Núaniri Dios idéca imàacaca nùalíacawa macáita. Abéerita Núaniri yáaliéri báisíiri iyú nùwali, yái Iirica. Abéerita núa, yái Iirica, yáaliéri báisíiri iyú Núaniri ìwali, abéerita nacái cawinácaalí wenàiwicanái numàaquéeyéica yáalíaca Núaniri ìwali, càide iyúwa nuwàwáaná, yái Iirica. ²⁸Aquialécué nùatalé, peebáidacué nutàacái, píacué macáita chamaléeyéica. Pidécuéca píibaidaca cachàiníiri iyú pimànicaténácué macáita càide iyúwa áibanái ichùulianácué pimànica càulenéeri wawàsi Dios irípiná. Píacué nacái achúméeyéica íináidacawa iwàwawa ibáyawaná ìwaliwa, aquialécué nùatalé, yá numàacacué piyamáidaca píawawa càulenéeri wawàsi íicha, numàacacué nacái nuwàwawa pibáyawaná íicha. ²⁹Peebáidacué nutàacái, pimànicué nacái càide iyúwa nuchùulianácué pía. Pimàacacué nuéwáidaca pía, piyacaténácué càide iyúwa nùyáaná, núa càmfírica caluéri íiuitáise, núa càmfírica cáimacái íicá yáawawa. Nùacawéeridapínacué pía, wáibaida nacái wáapichawáaca. Càitacué píalimápiná piyamáidacawa pibáyawaná íichawa, íicha nacái yái càulenéeri

wawàsi áibanái ichùulièricuéca pimànica Dios irípiná. ³⁰Càmita máiní càulenácué pícha peebáidáanápínácué nutàacái, pimànífínápínácué nacái càide iyúwa nuchùullánácué pía, nùacawéeridacáinácué pía, numàacapínácué nacái casímáica pía”, íimaca yái Jesúsca.

Los discípulos arrancan espigas en el día de reposo

12 ¹Néenialité áiba sábadu judíonái iyamáidacatáicawa Jesús yèepunícawa àyapulicubàa bànacalé yèewibàa, wáapicha wía yéewáidacaléca. Yá máapica wía, íná weedáca achúmáanata trigo ituíná bànacalé fícha wayáapínáwa, judío íiwitáise imàacacáiná wenàiwica needáca nayáapínáwani achúmáanata ìyacaná áibanái ibànacale yéená, máapicaalí nía. ²Fariseonái naicácaté weedáca bànacalé ìyacaná, yá naicáca yái wamànfírica iyúwa íibaidacalési ínáté náimaca Jesús irí: —Piicáca yái namàníináca. Péewáidacalénái náibaidaca siùca sábadu wayamáidacatáicawa. Dios càmita imàaca wáibaidaca siùca èeri —náimaca irí. ³Néese Jesús íimaca nalí:

—Pidécuéca piimáichaca tàacáisi piléericuéca Dios itàacái irìcuíse wàawirimi rey David ìwali, bàaluité máapicaalíténi, áibanái nacái yáapichéeyéi asíanáica. ⁴David iwàlùacatéwa Dios yàasu manuírí capiima íimamisiíri iriculé, yái israelitanái isutácatáipíná Dios fícha. Yá iyáaca pan namànfíricaté Dios irí ofrenda piná sacerdotenái iyáapíná. Ewita Dios imàacacáaníta níawamita sacerdotenái iyáaca yái panca, càicáaníta càmítaté yùuwichàida David, nía nacái asíanái yèepuníyéicatéwa yáapicha, máapicáinaté nía, ínáté catúulécanáca Dios iicáca nía. ⁵Pidécuéca piimáichaca nacái áiba tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Dios inùmallicuise. Moisés íimacaté sacerdotenái càmita namàni nabáyawanáwa éwita náibaidacáaníta templo irìcu sábadu wayamáidacatáicawa. Máiní iwàwacutáca náibaidaca Dios irípiná templo irìcu namànicaténá macáita càide iyúwa Dios iwàwáaná. Cachàinica templo sábadu fícha iwàwacutácáiná wenàiwica nàaca Dios icàaluíniná èeri imanùbaca, sábadu nacái. ⁶Quéwa núumacué pírí, núa ìyéerica cháí pèewi, cachàinírica núa templo fícha. ⁷Càmitacué péemíca càinácaalí íimáaná áiba tàacáisi profeta Oseas itànèericaté Dios inùmallicuise. Dios íimacaté: ‘Ewítacué pinúacáaníta madécaná pipirawa iyúwa sacrificio piàcaténácué nucàaluíniná, càicáaníta caná iwèni meedá nuicáca yái culto pimànfíricuécasa nulí càmicaalícáwa piicáca áibanái ipualé, piyúdàacaténá nía’, íimaca yái Diosca. Báisícaalícué péemíacaté càinácaalí íimáaná yái tàacáisicatá, yá càmítacué picháawàa naináwaná ìwali báawéeri iyútá,

níái nuéwáidacaléca càmfíyéica imàni ibáyawanáwa. ⁸Iná Dios idéca ichùuliaca núa, asíali Dios néeseérica, numàacáanápíná nùasu wenàiwica namànica càide iyúwa nuwàwáaná, èeri imanùbaca, yái sábadò nacái wayamáidacatáicawa, wía judíoca —íimaca yái Jesúsca.

El hombre de la mano tullida

⁹Néeseté Jesús yàacawa, yá iwàlùacawa judíonái yéewáidacàalu iriculé, iyéerica néré. ¹⁰Iyacaté néeni abéeri asíali icáapi ituwièricawa fícha. Abénaméeyéi fariseo naicáidaca Jesús irí naicácaténá asáisí imànicaalípináté áiba wawàsi náaliméerica nacháawàaca iináwaná ìwali ìwalíse, fariseonái náimacáináté íibaidacalésicani yái Jesús ichùnìanáca wenàiwicanái. Iná nasutáca néemiawani, náalimáidacaténá naicáwani. Yá náimaca Jesús irí:

—Wawàwa wáalíacawa càinácaalí píináidacawa. ¿Dios imàacasica wachùnìaca cáuláiquéeyéi wenàiwica sábadò iricu wayamáidacatáicawa? —náimaca náalimáidaca naicáwa Jesús. ¹¹Néese Jesús íimaca nalí:

—Péemiacué comparación: Pidèniacaalícué pipírawa oveja, néese yúuwàacaalíwa utàwi nacáichúa iriculé namusúadacatáise úni, ¿càmitasicué pimusúadacani caquialéta, éwita sábadò irìcucáaníta, yái èeri wayamáidacatáicawa? ¹²Néeni, máiníiri cawènica wenàiwica oveja fícha. Iná ¿cánácué càmita píalíawa Dios imàacaca wamànica cayábéeri áibanái irí siùca sábadò iricu? —íimaca yái Jesúsca. ¹³Néese Jesús íimaca irí yái asíali icáapi ituwièricawa fícha:

—Piducúa picáapiwa —íimaca yái Jesúsca. Yá asíali iducúaca icáapiwa, yáta cayábaca icáapi càide iyúwa abéemàa icáapi. ¹⁴Quéwa fariseonái namusúacanacáitawa judíonái yéewáidacàalu fícha, yá nadàbacaté náináidacawa càinápinácaalíté iyú náalimáaná nanúaca Jesús.

Una profecía acerca de Jesús

¹⁵Néeseté Jesús yáalíacawa náiwitáise nawàwáanáté nanúacani, yá Jesús yàacawa náicha, manùba quéwa wenàiwica yàacawa yáamiwáise. Jesús ichùnìaca macáita cáuláiquéeyéi wenàiwica yàanèeyéicaté yàatalé. ¹⁶Yá yàalàaca nía cachàiníiri iyú ipíchaná nacàlidaca iináwaná ìwali manùbéeyéi wenàiwica irí ichùnìanáté nía. ¹⁷Càité Jesús imànica càide iyúwaté profeta Isaías icàlidáanáté tàacáisi Jesús iináwaná ìwali Dios inùmalícuíse. Dios íimacaté:

¹⁸“Yácata nùasu wenàiwica íibaidéerica nulípiná, nuedéerica íibaidáanápíná nulí. Yácata cáininéerica nuicáca, yácata

casíimáirica nuicáca. Yá numàacapiná irí Espíritu Santo icùacaténá íiwitáise. Yá icàlidapiná nutàacái càmíiyéi israelita irí, náalíacaténáwa nuwàwaca nàyaca machacàníiri iyú.

19 Càmita itàanípiná ùuléri tàacáisi iyú, càmita nacái yéemíanicawa. Canáca nacái yéemièri itàacái imáidáidáaná cachàiníiri iyú calle irìcubàa bamuchúami yàcalé.

20 Imànipiná cayábéeri machawàaquéeyéi irí, iicápiná nacái napualé, cawinácaalí iwàwéeyéica yéetácawa, àta imawèniadacataléta macáita báawéeri.

21 Càmíiyéi israelita yeebáidapiná itàacái, yàasu wenàiwica nacái nía”,
íimaca yái Diosca.

Acusan a Jesús de recibir su poder del demonio

22 Néeseté natéca matuíri asìali Jesús yàatalé, abéeri matuíri, matàacáiri, demonio idacùacáiná íiwitáise. Yá Jesús yúucaca demonio asìali íicha, íná catuíca àniwani, itàaní nacái àniwa. 23 Néese macáita wenàiwica náináidacawa manuísíwata naicáidaca Jesús irí. Yá nasutáca néemíawa níawáaca: “¿Yátasica rey David itaquérinámi, Dios ibànuèrica wacuèrinápiná, wía judíoca?” náimaca nalíwáaca.

24 Néese fariseonái néemíacáináni, yá náimaca nalí: “Yái asìali Jesúsca idèniaca Beelzebú íiwitáise, yái demonio íiwacalináca. Iná yéewa Jesús yúucaca demonio wenàiwica íicha Beelzebú íiwitáise iyú”, náimaca Jesús ìwali.

25 Jesús yáalíacawa náináidáanáwa. Iná íimaca fariseonái irí: “Péemíacué comparación: Wenàiwicanái ipéliacaalí íipunitawáaca, yásí nàasu cáli imáalàacawa. Càita nacái yàcalé mìnánái, áibanái néenánái nacái napéliacaalí náipunitawáaca, néese càmita náalimá nàyaca náapichawáaca. 26 Càita nacái, canácatáita Satanás yúuca yàasu demonionáíwa wenàiwica íicha. Satanás yúucacaalí demonio wenàiwica íichatá, yá ipéliaca meedá yáawatá. Yásí imáalàacawa nacái yái ichànicatá, yái Satanásca. Iná ¿cánácué càmita píalíawa càmita núuca demonio wenàiwica íicha Satanás íiwitáise iyú? 27 Pidécuéca píimaca núucacasa demonio wenàiwica íicha Beelzebú íiwitáise iyú. Picháawàacaalícué nuináwaná ìwali càì mamáalàacata, yásí iwàwacutácué picàlidaca nulíni cawinácaalí ichàini iyú péewáidacalénáicué náucaca demonio wenàiwicanái íicha. Píalíacuéwa càmita náuca demonio

Beelzebú íiwitáise iyú. Iná níata péewáidacalécuéca náasáidaca càmítacué picàlida nuináwaná ìwali báisíiri iyú. ²⁸Núucaca demonio wenàiwica íicha Espíritu Santo íiwitáise iyú, Iná nudéca núsáidacuéca pírí Dios icùaca abéechúanaméeyéi wenàiwica pèewibàa.

²⁹“Núucaca demonio wenàiwica íicha nuíwítáise iyúwa, cachàinicáiná núa Satanás íicha. Péemíacué áiba comparación: Càide iyúwa cayéedéeri iyáaná, càmíta cayéedéeri yáalimá iwàlùacawa iriculé áiba cachàiníiri asiali icapèeca iyéedùacaténá íicha yàasu, càmícaalícáwa cayéedéeri idacúa íichawa yái cachàiníiri asíalica quéechacáwa. Iwàwacutá cayéedéeri imànica càì, yéewacaténá iyéedùaca cachàiníiri asiali yàasu. Càita nacái nùalimá nudacùaca nuíchawa Satanás nuwasàacaténá íicha wenàiwica. Pidécuéca pitàaníca báawéeri iyú Espíritu Santo ìwali.

³⁰“Píacué càmíiyéica abédanamata íiwitáise núapícha, piùwidecuéca pimànica núa; càmítacué piyúudàa nùwacáidaca wenàiwica Dios irípiná, néese piyúudàacuéca Satanás iméeràidacaténá wenàiwica Dios íicha meedá.

³¹“Iná péemíacué cayába. Dios imàacapíná iwàwawa íichéi macái íiwitáaná báawéerica wenàiwica imàníirica, itàaníirica nacái Dios ìwali báawéeri iyú, nawènúadacaalí náiwitáisewa nabáyawaná íichawa. Quéwa wenàiwica itàanícaalí báawéeri iyú Espíritu Santo ìwali, yá canácatáita Dios imàaca iwàwawa ibáyawaná íicha. ³²Aibacaalí itàaní báawéeri iyú nùwali, núa asiali Dios néeséerica, néese iwènúadacaalí íiwitáisewa Dios irípiná àniwa, yásí Dios imàacaca iwàwawa ibáyawaná íicha. Quéwa itàanícaalí báawéeri iyú Espíritu Santo ìwali, néese càmíta quirínama Dios imàaca iwàwawa ibáyawaná íicha cháì èeri irícu, càmíta nacái wàlisàipíná èeri irícu”, íimaca yái Jesúsca.

El árbol se conoce por su fruto

³³Jesús íimacaté fariseonái irí: “Péemíacué comparación: Cayábéeri àicu yàaca walí cayábéeri yàacàsi. Báawéeri àicu idèniaca iyacanáwa báawéeri. Càita wáalíacawa macái àicu ìwali. Càita nacái píalimácué píalíacawa nùwali piicácáiná càinácaalí numànica. ³⁴iPíacué càiyéide iyúwa àapi iculále! Càide iyúwa àapi imusúadáaná iculálewa inùma irícuísewa, càita nacái càmítacué píalimá pitàaníca cayábéeri wawàsi ìwali báawacáinácué pííwítáise. Iná yái báawéeri tàacáisi pitàaníricuéca, pidécuéca pimusúadacani piwàwalícuísewa, yácáinácué piwàwa idéca ipuníacawa báawéeri tàacáisi iyú. ³⁵Cayábacaalí wenàiwica íiwitáise, yásí itàaníca nacái cayábéeri wawàsi ìwali, yácáiná íiwitáise cayábéeri

iyaca iwàwalìcu. Càita nacái báawacaalí wenàiwica íiwitáise, yásí itàaníca báawéeri wawàsi ìwali, yácáiná íiwitáise báawéeri iyaca iwàwalìcu. ³⁶Núumacué pirí, Dios yùuwichàidapíná báawéeyéi wenàiwica èeri imáalàacaalípináwa, yá yùuwichàidapíná nía ìwalíise macái tàacáisi canéerica iwèni náiméericaté. ³⁷Càide iyúwa pitàaníná, yásí Dios iicáanaca pía, yácáiná pitàacái yáasáidaca càinácaalí píiwitáise. Pitàanícaalí cayábéeri wawàsi ìwali, yásí cayábaca Dios iicáca pía iyúwa mabáyawanéeri, cayábacáiná píiwitáise, yá càmita Dios yùuwichàidapíná pía. Quéwa pitàanícaalí báawéeri wawàsi ìwali, yá báawaca Dios iicáca pía, cabáyawanéeri, báawacáiná píiwitáise, yá Dios yùuwichàidapíná pía”, íimaca yái Jesúsca.

La gente mala pide una señal milagrosa

³⁸Néeseté abénaméeyéi fariseo, áibanái nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu náimaca Jesús irí:

—Pía, yéewáidéerica wenàiwica, wawàwa waicáca pimànica wawàsi càmíirica wenàiwica idé imànica —náimaca. ³⁹Jesús íimaca nalí:

—Píacué báawéeyéica íiwitáise, píacué nacái iwènúadéeyéica íiwitáisewa Dios íicha, pidécuéca pisutáca nuícha numànínápiná piicá yái càmíirica wenàiwica idé imànica, quéwa càmita numànicué pirí càiri wawàsi. Numàacacáita piicáca numànínápiná càide iyúwaté profeta Jonás iyáanáté. ⁴⁰Càide iyúwaté Jonás iyamàanátéwa manuúri cubái idèèricu máisiba èeri, càita nacái núa asíali Dios néeséerica nùypíná cáli irìcu máisiba èeri. ⁴¹Níara càmíiyéica israelita iyéeyéicaté Nínive iyacàlená irìcu namichàapínácawa yéetácáisi íicha èeri imáalàacaalípináwa Dios yùuwichàidacaalípiná báawéeyéi wenàiwica. Nabàlùapínáwa Dios íipunita yéewacaténá Dios icàlidaca naináwaná ìwali, càinácaalí báawéeri namàníiricaté. Píacué israelita iyéeyéica siùcade pimichàapínacué nacáíwa. Yásí Nínive iyacàlená mìnánáimi nacháawàacuéca piináwaná ìwali, bàaluitécáiná Nínive mìnánái nawènúadaca náiwitáisewa Dios irípiná néemíacáinaté profeta Jonás icàlidaca nalí tàacáisi Dios inùmalícuíse. Néese, éwita nùyacáaníta pèewibàa siùcade, núa cachàiníirica íiwitáise profeta Jonás ichàini íicha, càicáaníta càmítacué peebáida nulí. Iná cabáyawanácuéca Dios iicáca pía. ⁴²Ua nacái Sur yàasu cáli íiwacalumi càmííchúa israelita umichàapínácawa yéetácáisi íicha ucháawàcaténacué piináwaná ìwali, píacué israelitaca èeri imáalàacaalípináwa Dios yùuwichàidacaalípiná báawéeyéimi. Bàaluitécáiná ùanàaca máiní déecuíse cháí wàasu cáli

íinatalépiná uémìacaténaté rey Salomón itàacái máiní cáalíacáica, úalíacáinátéwa Dios imàacacaté Salomón icàlidaca tàacáisi cáalíacáiri iyú. Quéwa éwita nùyacáanítacué pèewibàa, núa cachàinírica íiwitáise rey Salomón ichàini íicha, càicáaníta càmítacué peebáida nulí. Iná cabáyawanácuéca Dios iicáca pía —íimaca yái Jesúsca.

El espíritu impuro que regresa

⁴³ Jesús íimaca nalí: “Demonio yàacaalíwa wenàiwica íicha, yásí demonio iméeràacawa chuiri cáli íinata, yá icutáca iyamáacatáipináwa. Càmicaalí demonio yàanàa iyamáacatáipináwa, yásí íimaca íínáidacawa iríwa: ⁴⁴‘Nuèpùacawa àniwa nucapèe néréwa yàara wenàiwica nudécatáiseca nùacawa íicha’, íimaca iríwa. Néese demonio yèepùacawa àniwa, yásí demonio yàanàaca wenàiwica cáiwitáiséeri càide iyúwa cayábéeri capli máiséeri natunuérica, nachùnièrica nacái cayába. ⁴⁵Néese demonio yàaca iwacáidaca yáapichawa siete namanùbaca demonio máiníiyéi báawaca íicha. Yá macáita nawàlùacawa wenàiwica iwàwalìculé, nadacùacaténá íiwitáise. Yásí namànica irí báawéeri máiní íicha yái báawéerica idàbàanéeri demonio imàníiricaté irí quéechacáwa. Càita nacái píacué wenàiwicaca báawéeyéica piùwichàapínácuécawa máiní cachàiníiri íicha yái quéechéericaté piùwichàanácuécawa”, íimaca yái Jesúsca.

La madre y los hermanos de Jesús

⁴⁶ Idècunitàacá Jesús icàlidaca wenàiwicanái iríni, néese yáatúa yàanàaca néré, Jesús yéenánái yáapicha nacái, nawàwacáináté natàaníca Jesús yáapicha. Quéwa nabàlùacawa bàacháwáise capli íicha. ⁴⁷Iná áiba íimaca Jesús irí:

—Píatúa, péenánái nacái nabàlùacawa bàacháwáise. Nawàwa natàaníca píapicha —íimaca. ⁴⁸Quéwa Jesús íimaca irí yái asìali icàlidéerica irí naináwaná:

—Péemìa yái núumáanáca nùatúa ìwaliwa, nuénánái ìwali nacáiwa —íimaca yái Jesúsca. ⁴⁹Néese Jesús iicáidaca walí wía yéewáidacaléca iyéeyéica yáapicha, yá imichàidaca icáapiwa wapualé. Yá íimaca:

—Níái wenàiwicaca nuicáca nía iyúwa nùatúanáiwa, nuénánái nacáiwa. ⁵⁰Yácáiná cawinácaalí wenàiwica imàníirica càide iyúwa Núaniri Dios chènuníiséeri iwàwáaná, yácata nuiquéerica càide iyúwa nuénásàiriwa, nuénásàatúa nacáiwa, nùatúa nacáiwa —íimaca yái Jesúsca.

La parábola del sembrador

13 ¹Néeseté yáta èericaté Jesús imusúacawa capii íicha yàacaténáwa Galilea icalisaniná néré. Yá yáawinacawa càina íinata. ²Yá máiní manùbaca wenàiwicanái nàwacáidáyacacawa yàatalé, íná Jesús iwàlùacawa barca irìculé, yá yáawinacawa barca irìcu. Níái manùbéeyéi wenàiwicaca nayamáacawa càina íinatata.

³Néese Jesús yéewáidaca nía manùba comparación iyú. Yá íimaca nalí: “Abéeri asiali ibàna yàacawa ituínási. Yá yàacawa càide iyúwa náiwitáise nabànáná ituínási, yá yàaca icasáaca yàacawa bànacalé. ⁴Yàaca icasáaca yàacawa, yá abénaméeyéi ituínási yúuwàacawa àyapulicubàa, yá màsibèe yàanàaca néré, yá nayáaca íimi. ⁵Aiba ituínási yééná yúuwàacawa cáli íinata íba yèewiré, canácatáica cayába cáli ibaníiri. Yá bànacalé íimi ibacácawa ráunamáita, càmicáiná ibaní néeni cáli. ⁶Néese èeri imusúacawa, yá icànaca cachàini, yeemáca yái bànacalé, yá chuìcani canácáiná ipìchu cayába cáaléeri, íná yéetácawa. ⁷Aiba ituínási yééná yúuwàacawa tuíri yèewiré. Yá idàwinàacawa tuíri yáapicha, quéwa tuíri idàwinàacawa dàalawaca bànacalé yèewibàa, càmita ibatàa bànacalé idàwinàacawa cayába. ⁸Quéwa áiba ituínási yééná yúuwàacawa cayábéeri cáli íinata. Idàwinàacanáamiwa, yá idèniaca iyacanáwa manùba. Abénaméeyéi yéetaná nadèniaca natuínáwa cien namanùbaca, áibanái yéetaná nadèniaca natuínáwa sesenta namanùbaca, áibanái nacái nadèniaca treinta namanùbaca ituíná. ⁹Càuwíiyéicaalícué pía, péemiacué nutàacái”, íimaca yái Jesúsca.

El porqué de las parábolas

¹⁰Néeseté wía Jesús yéewáidacaléca wàacawa Jesús yàatalé, yá wasutáca wéemiawani cáná yéewa icàlidaca wenàiwicanái iríni comparación iyú. ¹¹Jesús íimaca walí: “Dios imàacacué píalíacawa càinácaalí iyú icùaca yàasu wenàiwicawa. Càmita imàaca áibanái yáalíacawa, níái manùbéeyéi càmiíyéica yeebáida itàacái. ¹²Wenàiwica íínáidacaalíwa cayába nutàacái iwali, yá nacái yéemiacaalí càinácaalí íimáaná, yásí Dios imàacaca yáalíacawa mamáalàacata. Quéwa áibacaalí wenàiwica càmita íínáidawa cayába nutàacái iwali, yásí iimáicha nacái yái achúméerica yáaliéricatéwa iwali. ¹³Iná nuéwáidacáita nía comparación iyú, níacáiná éwita naicácáaníta numànica yái càmiírira wenàiwica idé imànica, càicáaníta càmita nawàwa náalíacawa nùwali, cawinácaalí núa. Ewita néemiacaáníta nutàacái nàuwí iyúwa, càicáaníta càmita

nawàwa néemiaca càinácaalí ímáaná yái nutàacáica. ¹⁴Iná nàyaca càide iyúwaté profeta Isaías icàlidáaná tàacáisi Dios inùmalìcuíse. Dios ímacaté israelitanái irí:

‘Ewitacué péemiacaaná mamáalàacata piùwi iyúwa,
càicáanítacué canácatáita pialíapínacuéwa càinácaalí
ímáaná. Ewitacué piicácaaná madécaná wawàsi pituí
iyúwa, càicáanítacué canácatáita pialíapínáwa càinácaalí
ímáaná yái piquéericuéca’,

ímaca yái Diosca. ¹⁵Néeseté Dios ímaca israelitanái ìwali:

‘Níái wenàiwicaca, Israel itaquénáinami, cadapùleca náiwitáise,
cadapùleca neebáca nutàacái. Màuwica nía, càmfíyí iwàwa
yéemiaca nutàacái. Nadéca naimáidaca natuíwa, càmfíyí
iwàwa yáaliacawa càinácaalí ímáaná yái nutàacáica,
ipíchaná nawènúadaca náiwitáisewa báawéeri ícha
nuwasàacatená nía nùasu yùuwichàacáisi íchawa’,

ímaca yái Diosca.

¹⁶“Quéwa píacué nuéwáidacaléca, Dios imànicuéca pirí cayábéeri manuísíwata pialíacáinacué piicáca yái piquéericuéca pituí iyúwa, pidécué nacái péemiaca càinácaalí ímáaná yái tàacáisi péemièricuéca piùwi iyúwa. ¹⁷Péemiacué cayába, madécaná profetanái, áibanái nacái cayábéeyéi íiwitáise nawàwacaté naicáca núa, yái piquéericuéca, quéwa càmitaté naicá núa. Nawàwacaté nacái néemiaca yái nutàacái péemièricuéca, quéwa càmitaté néemiani”, ímaca yái Jesúsca.

Jesús explica la parábola del sembrador

¹⁸Jesús ímaca walí: “Péemiacué yái ímáanáca, yái comparación ibanéeri ìwali. ¹⁹Cawinácaalí wenàiwica yéemièyéica càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa, quéwa càmita neebáidani, càica níade iyúwa bànacalé yúuwèericawa àyapulicubàa. Yá Satanás yàanàaca, yá imàacaca naimáichaca Dios itàacái. ²⁰Yái ituínási yúuwèericawa cáli finata íba yèewiré ímáanáca càicanide iyúwa wenàiwica néemiacaalí Dios itàacái, yá neebáidacani casíimáiri iyú. ²¹Néeseta quéwa, càmicáiná neebáida Dios itàacái báisíiri iyú, macái nachàini iyúwa, càide iyúwa canácaalí bànacalé ipíchu cayába, ínà neebáida itàacái maléenà èeri, càide iyúwa bànacalé yéetácaalíwa ráunamáita. Iná nadàbacaalí nàuwichàacawa Dios irípiná, neebáidacáiná itàacái, Satanás nacái yáalimáidacaalí nía namànínápiná nabáyawanáwa, yásí nayamáidaca neebáidaca Dios itàacái. ²²Yái bànacaléca

yúuwèericawa tuíri yèewiré ímáanáca càicanide iyúwa wenàiwica néemiacaalí Dios itàacái, náináidacawa nacái ìwali, quéwa báawaca náináidacawa nawàwawa báawanama abéerita nàasu ìwaliwa, cháí èeri irìcuírìca. Cáiníná nacái naicáca nàasu cawèníriwa, nawàwacáiná càasuca nía. Macáita yái cháí èeri irìcuírìca ichìwáidaca nía, càmita ibatàa namànica càide iyúwa Dios iwàwáaná. Càide iyúwa bànacalé idàwinàacaalíwa báawata, quéwa canácatáita cayàcanáni, càita nacái níái wenàiwicaca. Neebáca Dios itàacái báawatata, càníirita quéwa nawàwalicúsewa, íná càmita máiní namàni cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná. ²³Quéwa yái bànacaléca yúuwèericawa cayábacatái calí ímáanáca càicanide iyúwa wenàiwica néemiacaalí Dios itàacái, yá neebáidacani tàì ímèeri iyú. Yá namànica cayábéeri càide iyúwa bànacalé idèniacaalí mamáalàacata iyacanáwa cayábéeri. Abénaméeyéi namànica cayábéeri manuísíwata càide iyúwa bànacalé idèniacaalí cien namanùbaca iyacanáwa, macái yéetaná imanùbaca. Aibanái namànica cayábéeri càide iyúwa bànacalé idèniacaalí sesenta namanùbaca iyacanáwa, macái yéetaná imanùbaca. Aibanái namànica cayábéeri càide iyúwa bànacalé idèniacaalí treinta namanùbaca iyacanáwa, macái yéetaná imanùbaca”, ímaca yái Jesúsca.

La parábola de la mala hierba entre el trigo

²⁴Néeseté Jesús yéewáidaca nía àniwa comparación iyú. Íimaca nalí: “Péemiacué càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa. Iyaca càide iyúwa asiali ibànacaalí yèepunícawa ibànacalewa. Ibànaca cayábanaméerita trigo ituíná. ²⁵Néese táiyápi, yái bànacalé íiwacali yùuwide yàanàca trigo ibànacalená yùuculé, yái ibànaca manùba báawéeri masicái íimi trigo nacáiri iicácanáwa, cayábéeri trigosíwa íinatabàa. Yá yèepùacawa fícha, yái yùuwideca. ²⁶Iná yéewa macáita nadàwinàacawa, néese nadèniacaalí nàyacanáwa, átata báawanaméeri masicái yáasáidaca iyacanáwa báawéeri meedá. ²⁷Néese bànacalé íiwacali yàasu wenàiwica naicáca báawéeri masicái, yá nàacawa náiwacali yàataléwa nacàlidacaténá íríni yàasu bànacalé iináwaná ìwali. Náimaca írí: ‘Wáiwacali, pibànacaté cayábanaméerita ituínási. ¿Sísáaná yàanàa yái báawéeri bànacaléca imusuéricawa yèewibàa?’ náimaca. ²⁸Yá náiwacali íimaca nalí: ‘Nùuwidequéera càì ibànaca néenibàa báawanaméeri ituínási trigosíwa yèewibàa’, íimaca nalí. Néese yàasu wenàiwicanái íimaca írí: ‘¿Pìwàwasica wàaca wacacàaca fícha yái báawéerica?’ náimaca írí. ²⁹⁻³⁰Quéwa náiwacali íimaca nalí: ‘Càmíirita. Picácué picacàa yái báawanaméerica, ipíchanácué picacàaca

yáapichata yái cayábéeri trigoca. Tàacá idàwinàacawa abédanamata trigo yáapicha àta weedácatalépináta yái bànacaléca trigoca. Néese yàasu èeri tàacáwa, nuchùuliapíná nùasu wenàiwicawa yeedéeyéi bànacalé iyacaná needáanápíná yái báawéerica bànacaléca quéechacáwa, nadacùadáanápíná ibàpi iyúnama nía, yéewanápíná weemáca nía. Néese nuchùuliapínáca needáanápíná yái cayábéeri trigoca nùasu manuúri capíi iriculé, trigo ituíná yàalu', íimaca yái bànacalé íiwacalica", íimaca yái Jesúsca.

La parábola de la semilla de mostaza

³¹ Néeseté Jesús yéewáidaca wenàiwicanái áiba comparación iyú. Yá íimaca nalí: "Péemíacué cainácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa: Yái Dios icùanáca yàasu wenàiwicawa, càicanide iyúwa mostaza íimi, asíali ibànéerica ibànacale yèewiwa. ³² Ewita achúméeríinacáaníta yái mostaza íimica, càicáaníta idécanáami idàwinàacawa, yá manuícani macái bànacalé íicha, yá idàwinàacawa manuícani iyúwa àicusíwa. Iná yéewa màsibèe nàanàaca namànica namùlubèwa mostaza yéetaná yàana íinata", íimaca yái Jesúsca.

La parábola de la levadura

³³ Jesús yéewáidaca nía àniwa comparación iyú. Yá íimaca nalí: "Yái Dios icùanáca yàasu wenàiwicanáiwa càicanide iyúwa levadura iyáaná. Inanái yèewíadaca levadura máisibàawirícatái harina yèewi, àta macáita íbesi inísàacawa", íimaca yái Jesúsca.

El uso que Jesús hacía de las parábolas

³⁴ Jesús yéewáidaca wenàiwicanái macái wawàsi ìwali comparación iyú. Yéewáidaca níai manùbéeyéi wenàiwicaca comparación yáawami iyúta. ³⁵ Jesús yéewáidaca nía càì imànicaténá càide iyúwaté Dios yàasu profeta icàlidáanáté tàacáisi Jesús inùmaliçuíse. Yaté Jesús íimaca: "Nucàlidapíná nalíwani comparación iyúwa; nucàlidapíná nalí manùba wawàsi ìwali, cà míiyéicáwa wenàiwica yéemìa iináwaná ìwali, Dios idàbacatáiseté èeriquéi àta siùca nacáide", íimaca.

Jesús explica la parábola de la mala hierba entre el trigo

³⁶ Néeseté Jesús isutáca náicha wawàsi nèepùanápínáwa nacapèe néréwa, níai manùbéeyéi wenàiwicaca. Yá Jesús iwàlùacawa capíi iriculé wáapicha, wía yéewáidacaléca. Néese wàacawa Jesús yàatalé.

Wasutáca wéemìawani càinácaalí ímáaná yái tàacáisi icàlidéerica walí báawéeri masicái ìwali. ³⁷Yá Jesús ímaca walí: “Núa, asìali Dios néeséerica, núacata yái ibànéerica cayábéeri ituínási. ³⁸Yái bànacalé yàalupináca ímáanáca càicanide iyúwa cháí èeriquéi. Yái cayábéeri ituínásica ímáanáca càicanide iyúwa Dios yàasu wenàiwica, yeebáidéeyéica itàacái. Yái báawéeri masicáica ímáanáca càicanide iyúwa báawéeri Satanás yàasu wenàiwica. ³⁹Yái nùuwide ibànéerica báawéeri masicái, yácata Satanás. Yáta nacái èerica needácatáipináca bànacalé iyacaná, yácata èeripiná imáalàacatáipináca yái èeriquéi. Níái yeedéeyéica bànacalé iyacaná, níacata Dios yàasu ángelnái. ⁴⁰Càide iyúwa needácaalí báawéeri masicái, neemáanápiná nía quichái irícu, càipiná nacái iyaca imáalàacaalípináwa yái èeriquéi. ⁴¹Núa, asìali Dios néeséerica, nuchùllapiná nùasu ángelnáíwa nàwacáidáanápiná nùasu wenàiwicanái nèewíise macáita ichìwáidéeyéica wenàiwica namàníinápiná nabáyawanáwa, nía nacái imàníiyéica ibáyawanáwa mamáalàacata. ⁴²Néese nùasu ángelnáíwa yúucapiná báawéeyéi wenàiwica manuíri quichái irículéwa. Néré wenàiwica náicháanápiná, yá naamíapiná nayéiwa nàuwichàacái iyúwa. ⁴³Cawinácaalí imàníiyéica cayábéeri càide iyúwa Dios ichùllaná, nacànapináwa mèlumèluíri iyú càide iyúwa èeri icamaláná Wáaniri Dios iyacàle irícuwa. Càuwíiyéicaalícué píá, péemíacué cayába nutàacái”, ímaca walí yái Jesúsca.

La parábola del tesoro escondido

⁴⁴Jesús yéewáidacaté wía àniwa comparación iyú. Yá ímaca walí: “Yái Dios icùanáca yàasu wenàiwicawa iyaca càide iyúwa cawèníri wawàsi, áibanái wenàiwica ibèericaté cáli irículé. Néese asìali yàanàacani, yá ibàliaca àniwani. Néese, casíimáiri iyú, yàaca iwéndaca macáita yàasumiwa, yá iwènìaca iríwa yái cáli bànacalé yàalupináca”, ímaca yái Jesúsca.

La parábola de la perla de mucho valor

⁴⁵Jesús yéewáidaca wía àniwa comparación iyú. Yá ímaca walí: “Yái Dios icùanáca yàasu wenàiwicawa iyaca càide iyúwa cacharrerósàiri, icutéerica yàacawa perla púubéeyéi íba cayábanaméeyéi cawèníyéi. ⁴⁶Néese asìali yàanàaca perla máiní yáwanáichúa cawènica, yá yàaca iwéndaca macáita yàasumiwa, néese iwènìaca iríwa úái perla cawèníchúa yáwanáica”, ímaca yái Jesúsca.

La parábola de la red

⁴⁷Néeseté Jesús yéewáidaca wía àniwa comparación iyú. Íimaca walí: “Yái Dios icùanáca yàasu wenàiwicawa ìyaca càide iyúwa chinchorro náibèeri iyú cubái. Yá asìanái yúucaca chinchorro manuiri úni yáaculé. Yá náibàaca macái cubái íiwitáaná. ⁴⁸Idécanáami ipuníacawa yái chinchorroca, yá asìanái iwatàidacani úni yáacuise càina íinatalépiná. Yá náawinacawa nacutáca nèewíise níái cayábanaméeyéi cubáica. Needáca cayábanaméeyéi cubái nàalu irìculéwa. Quéwa náucaca náichawa méetàuculé níái báawanaméeyéica cubáica. ⁴⁹Càita nacái èeri imáalàacaalípináwa, yásí àngelnái namusúacawa chènunfise naseríacaténá báawanaméeyéi wenàiwica cayábéeyéi wenàiwica íicha. ⁵⁰Yá náucapíná báawéeyéi wenàiwica manuiri quichái irìculé. Néré wenàiwica náicháanípináca, naamíapíná nacái nayéiwa nàuwichàacái iyúwa”, íimaca yái Jesúsca.

Tesoros nuevos y viejos

⁵¹Néeseté Jesús isutáca yéemíawa wía:

—¿Péemiasicué càinácaalí íimáaná yái tàacáisi nucàlidéericuéca pirí? —Íimaca walí yái Jesúsca. Néese wáimaca irí:

—Báísita, Wáiwacali, wáalíacawa càinácaalí íimáaná —wáimaca irí. ⁵²Néese Jesús íimaca walí:

—Péemiacué comparación: Abéeri yéewáidéeri wenàiwica templo irícu, idécanáami yéewáidacawa càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa, càide iyúwa nucàlidáaná, yásí yáalimá yéewáidaca wenàiwica Dios itàacái bàaluisàimi iyú, wàlisài iyú nacái, càide iyúwa capli íiwacali imusúadacaalí yàasu cawènfiriwa icuèrica icapèe irícuwa, yái cawènfiri bàaluisàimica, yá nacái cawènfiri wàlisàica —Íimaca yái Jesúsca.

Jesús en Nazaret

⁵³Néeseté Jesús idécanáamité icàlidaca níái comparaciónca, yá yàacawa. ⁵⁴Yá yàanàaca yàasu cáli néréwa, Nazaret ìyacàlenáca. Néese idàbaca yéewáidaca wenàiwicanái judíonái yéewáidacàalu irícu, ìyéerica Nazaret ìyacàlená irícu. Níái wenàiwicaca náináidacawa manuísíwata néemíaca icàlidáaná nalíni. Yá náimaca nalíwáaca:

—Canáca yéewaná yéewáidaca wía. Càmita báisi imàni yái càmfírira wenàiwica idé imànica. ⁵⁵Yácata ìirimi meedá yámide yàalubáisi

imàníirinámica. María ìirica meedáni. Nabèerica meedáni, níái Santiago, José nacái, Simón nacái, Judas nacái. ⁵⁶Yéenánái inanái nàya wèewibàa meedá. Icàlidacáita áibanái yàasu tàacáisi meedá, càmicáiná yáalíawa cayába —náimaca. ⁵⁷Ináté càmita nawàwa neebáidaca Jesús itàacái. Quéwa Jesús íimaca nalí:

—Batéwa macái wenàiwica naicáca profeta cáimiétaquéeri iyú icàlidéerica tàacáisi Dios inùmalicúise. Níawamita yàasu cáli néeséeyéi, yéenánái nacái, icapèe irìcuíyéi nacái, níawamita càmita nawàwa neebáidaca itàacái. Càita nacái nùasu cáli néeséeyéi, nuénánái nacái, nucapèe irìcuíyéi nacái, càmita nawàwa neebáidaca nutàacái —íimaca yái Jesúsca. ⁵⁸Càmítatè Jesús imàni néré madécáná yái càmíirica wenàiwica idé imànica, càmicáináité neebáida itàacái.

La muerte de Juan el Bautista

14 ¹Néenialítè rey Herodes, yái romanosàiri icuèricatè Galilea yàasu cáli, yéemíaca wenàiwicanái icàlidaca Jesús iináwaná ìwali. ²Yá Herodes íimaca yáapichéeyéi iríwa: “Yácata Juan el Bautistami, Juancáiná idéca imichàacawa yéetácáisi íicha. Iná yéewa yáalimá imànica yái càmíirica wenàiwica idé imànica”, íimaca yái rey Herodesca, iyúunáidacáiná Juan el Bautistamiani, yái Jesúsca.

³Càica Herodes íimaca ichùllacáináité yàasu úwináíwa náibàanápínaté Juan nadacùacaténáni cadena iyú, yá natéca náucacani presoíyéi ibànaliculé. Herodes imànicatè càì isíimáidacaténá yàacawéetúawa Herodías, caluéchúa iicáca Juan. Uái Herodíasca, úacata Herodes yéenásàiri Felipe yàacawéetúa quéechatécáwa, quéwa Herodes imelùdacatè úa yéenásàiri íichawa. ⁴Ináté Juan yàalàaca rey Herodes. Juan íimacatè: “Báawéeriquéi peedáanáca péenásàiri yàacawéetúawa”, íimaca yái Juanca.

⁵Yá rey Herodes iwàwacatè inúaca Juan isíimáidacaténá yàacawéetúawa Herodías, quéwa cáaluca Herodes iicáca wenàiwicanái iiquéeyéicatè Juan iyúwa profeta itàaníirica Dios inùmalicúise. ⁶Quéwa áiba èerité rey Herodes imànica manuírí fiesta iwàwalicaténá yàasu èeriwa asáicatáicaténi. Yá Herodías íidu iwàlùacawa asianái iyàacàalu irìculé. Yá ulabàaca báawéeri iyú abéechúata asianái yàacuésesemi naicátaténá úa, níái asianái rey Herodes imáidéeyéica fiesta néré. Herodes iicácáiná ulabàaca, yá usíimáidaca Herodes iwàwa manuísíwata. ⁷Iná Herodes íimaca ulí báisí báisísíwatasa Dios yáaliéricawa Herodes yàanápínaté ulí càinácaalí wawàsi usutéerica íicha. ⁸Néese ùacawa utàaníca úatúa

Herodías yáapichawa quéechacáwa. Néese úái mànacàuca uèpùacawa rey Herodes yàatalé. Yá úumaca irí:

—Pìa nulí Juan el Bautista íiwita quirápieli irícu —úumaca, úacáiná úatúa Herodías uwàwacaté uicáca Juan íiwita utuí iyúwa úalíacaténáwa báisíiri iyúcani idéca yéetácawa, yái Juanca.

⁹Yá achúmaca rey Herodes iwàwa, quéwa iwàwacutácaté imànica càide iyúwa ímáanáté mànacàu irí, níacáiná yáapichéeyéi néemíacaté ímáaná ulí báisi báisísiwatasa Dios yáaliéricawa. Yá Herodes ichùuliaca úwinái nanúanápínáté Juan nàacaténáté ulí íiwitami. ¹⁰Herodes ichùuliacaté abéeri úwi yàaca iwichùaca Juan íicha íiwita presoíyéi ibànalícu. Càité Juan yéetácawa. ¹¹Yá natéca Juan íiwitami quirápieli irícu. Yá nàaca ulíni úái mànacàuca. Néese utécani úatúa yàataléwa.

¹²Néese Juan yéewáidacalénáimi yàanàaca presoíyéi ibàna néré natécaténá Juan ichéecami. Yá nabàliacani. Néeseté nàaca nacàlidaca Jesús iríni.

Jesús da de comer a cinco mil hombres

¹³Idécanáamité Jesús yéemíaca Herodes iyúunáidaca Juan el Bautistamiani, yái Jesúsca, yá Jesús yàacawa barca irícu abéemàalé Galilea icalisaniná íicha. Wía yéewáidacaléca wàacawa nacái yáapicha áibalé canácatalé wenàiwica. Quéwa madécaná wenàiwica yáaliacawa Jesús iináwaná ìwali yàanáwa néré, íná nàacawa cáli íinatabàa nérépiná manùba yàcalé íicha. ¹⁴Néese Jesús imichàacawa barca íicha, yá iicáca madécaná wenàiwica néré. Catúulécanáca iicáca nía, yá ichùnìaca cáuláiquéeyéi wenàiwica natéeyéica yàatalé. ¹⁵Catáca yàacawa wàwali íná wía yéewáidacaléca wáimaca Jesús irí:

—Catáca yàacawa wàwali cháí canácataíca yàcalé. Íná pichùullia nèepùanápínáwa nawènìacaténá nayáapínáwa yàcalé irícu —wáimaca irí. ¹⁶Jesús íimaca walí:

—Càmita iwàwacutá nèepùacawa. Píatacué yàa nayáapíná —íimaca walí. ¹⁷Néese wáimaca irí:

—Canáca walí nayáapíná. Wadèniaca cinco namanùbaca pan, pucháiba cubái imìdecaná meedá —wáimaca irí. ¹⁸Jesús íimaca walí:

—Pitécué nulí nía —íimaca walí.

¹⁹Yá néese Jesús ichùuliaca náawinacawa masicái íinata macáita níái wenàiwicaca manùbéeyéi. Néese yeedáca cinco namanùbaca pan icáapi irículéwa, pucháiba cubái imìdecaná nacái. Néese iicáida chènuniré, yàaca Dios irí cayábéeri ìwali yái yàacàsica. Néese isubèriadacani,

yàaca walíni wía yéewáidacaléca, yái yàacàsica. Néese wawacùaca nalíni, níái wenàiwicaca. ²⁰Néese macáita nayáaca cadénamani. Yá weedáca doce mapíiri imanùbaca yàacàsi yéenáimi imàaquéricawa. ²¹Níái iyéeyéicaté yái yàacàsica, cinco mil namanùbaca asianái. Càmita waputàa inanái, sùmanái nacái iyéeyéicaté iyáacaléwa náapicha.

Jesús camina sobre el agua

²²Néeseté Jesús ichùuliaca wawàlùanápínáwa barca iriculé wía yéewáidacaléca, wachàbacaténáwa ipíchalépiná abéemàalé Galilea icalìsaniná fícha. Iwàwacaté wàacawa ipíchalépiná idècunitàacá imàacaca wenàiwicanái yèepùanápínáwa fícha. ²³Néese idècanáamité ibànùaca fíchawa nía, yá yàacawa dúli fínatalé abéerita isutátaténá yáawawa Dios fícha. Catácanáami ìwali, yá iyamáacawa abéerita néré. ²⁴Quéwa wía yéewáidacaléca wàyaca barca irícu déeculé cáli fícha. Màladàca yàacawa wàasu barca iwéré cachàini, cáulicáiná ipùa wáipunita. ²⁵Néese táiyápiwanái, amalácaalí yàacawa wawicáu, Jesús yàacawa mawiénita walí, yèepuníiriwa úni inàniacubàa. ²⁶Néese wía yéewáidacaléca waicáca yàacawa úni inàniacubàa, yá cáaluca wía báawanama, càmicáinaté wáalía waicàcani, yá wéemíanícawa wacalùniwa:

—ìIwàwanásimica! —wáimaca. ²⁷Yáta Jesús itàaníca walí. Ìimaca walí:

—ìCayábacani, núaquéi, picácué cáalu pía! —ìimaca yái Jesúsca. ²⁸Néese Pedro ìimaca irí:

—Nuíwacali, báisícaalí píacani, yá pimáida núa nùacaténáwa pìatalé úni inàniacubàa —ìimaca yái Pedroca. ²⁹Néese Jesús ìimaca irí:

—Aquialé —ìimaca yái Jesúsca. Néese Pedro imusúacawa barca irícuíse, yá idàbaca yàacawa yèepunícawa úni inàniacubàa Jesús yàatalépiná. ³⁰Quéwa ipíchawáiseté Pedro yàanàaca Jesús yàatalé, yá iicáca cachàiníiri cáuli ipùaca ìwali, ínà cáaluca Pedro íináidacawa iwàwawa. Cáalucanacáitani, yá idàbaca isawíacawa. Iná yéemíanícawa icalùniwa Jesús irí:

—ìNuíwacali, piyúudàa núa! —ìimaca yái Pedroca. ³¹Yáta Jesús iducúa icáapiwa Pedro irí, yá íbàaca Pedro icáapi ìwali, imichàidacani úniácuíse. Yá ìimaca Pedro irí:

—¿Cánà càmita píibàa piwàwawa nuwéré tàì fíméeri iyú? Pidàbacanacáitaté píináidacawa piwàwawa cà míinápináté nuyúudàa pía, yáta pidàbacaté pisawíacawa —ìimaca yái Jesúsca.

³²Nawàlùacanacáitawa barca iriculé, yáta wiúca cáuli canánama, Jesúscáiná iwàlùacatéwa wàatalé barca iriculé. ³³Néese wía iyéeyéica barca iricu, wabàlùacawa wàulù ipùata iyúwa Jesús irí, wàacaténa icàaluíniná. Wáimaca irí:

—¡Báisíta Dios Iirica pía! —wáimaca irí.

Jesús sana a los enfermos en Genesaret

³⁴Wachàbacatéwa abéemàalé Galilea icalìsaniná ícha, yá wàanàaca Genesaret yàasu cáli néré. ³⁵Genesaret yàasu cáli néeseéyeyí nàalía naicáca Jesús, íná nàaca nacàlidaca iináwaná iwali macái néenánái iríwa iyéeyéica macái yàcalé iricu Genesaret yàasu cáli. Yá natéca macái cáuláiquéeyeyí wenàiwica Jesús yàatalé. ³⁶Yá nasutáca ícha wawàsi imàacáanápíná nadunùacáita ibàle ipùata iwali nachùnìacaténáwa. Yá macáita idunuèyeyéica ibàle iwali, yá cayábaca nía uláicái ícha.

Lo que hace impuro al hombre

15 ¹Abénaméeyeyí yéewáidéeyeyí wenàiwica templo iricu nàanàacaté Jerusalén iyacàlená néese. Nàwacáidáyacacawa fariseonái yáapicha. Néese macáita nàacawa Jesús yàatalé, yá nasutáca néemìawani. Náimaca Jesús irí:

2—¿Cáná péewáidacalénái càmìta namàni càide iyúwa wàawirináimi judío yéewáidáaná? Càmìta namàni culto nacáiri náibacaténá nacáapiwa éeréeri iyú càide iyúwa wàawirináimi íiwitáise ímáaná ipíchawáise nayáaca nayáacaléwa íná casacàaca Dios iicáca níái péewáidacaléca —náimaca. ³Néese Jesús íimaca nalí:

—Báisíta càmìta namàni yáara canéeri iwèni wawàsi càide iyúwaté plawirináimicué yéewáidáaná, càmírica Dios ichùullaca wamànica. Quéwa pimànicuéca áiba wawàsi báawéeri cachàiníwanái: Pidécuéca pimàacaca píchawa Dios itàacái pimànicaténácué meedá iyúwa píiwitáise ímáaná. ⁴Bàaluitécáiná Dios íimaca: ‘Pia píaniri ímíétacanáwa, pátúa nacáwa’, càì íimaca yái Diosca. Yá nacái íimacaté: ‘Aibacaalí itàanica báawéeri iyú yáaniri iwaliwa, càmicaalí nacái, yáatúa iwaliwata, yásí iwàwacutácué pinúacani’, càì íimaca yái Diosca. ⁵Quéwa píacué fariseoca péewáidacuéca wenàiwica cayábacasa càì náimaca nàaniri iríwa, náatúa irí nacáwa: ‘Càmìta nùalimá nuyúudàaca pía; nudéca nucàaca Dios irípináni, yái nuèripinámica pirí, íná canáca nulí cayába nuyúudèripíná iyú pía’, càì náimaca nasèenái iríwa. ⁶Càita péewáidacuéca wenàiwica càmìtasa iwàwacutá nayúudàaca nàaniriwa,

náatúa nacáíwa idécanáami càì náimaca nasèenái iríwa. Iná píacué fariseoca píasáidacuéca píucaca píchawa Dios itàacái pimànicaténacué iyúwa píiwitáise íimáaná meedá. 7 ¡Píacué pucháibéeyéica íiwitáise meedá! Profeta Isaías icàlidacatécué píwali machacàníiri iyú Dios inùmalìcuíse. Dios íimacaté:

8 ‘Níái israelitaca náimacáita meedá nàacasa nucàaluíniná, quéwa càmita cáininá naicáca núa nawàwalìcuísewa.

9 Caná iwèni nuicáca nàasu culto namàníiricasa nulí. Càmita néewáida wenàiwicanái nutàacái iyú, néese néewáidacáita nía náiwitáise iyúwa’,

càì íimaca yái Diosca —íimaca yái Jesúsca.

10 Néese Jesús imáidaca yàataléwa áibanái wenàiwicanái iyéeyéica néeni. Yá íimaca nalí:

—Péemiácué nutàacái, píacué macáita. Píalimáidacué píalíacawa péemiaca càinácaalí íimáaná yái núméeseripinácuéca pirí: 11 Càinácaalí yàacàsi iwàluèricawa wenàiwica inùmalìculé, càmita yéewa casacàaca imànica wenàiwica íiwitáise Dios íicha. Quéwa tàacáisi báawéeri imusuéricawa nanùmalìcuíse, yácata casaquèeri imànica náiwitáise Dios íicha —íimaca yái Jesúsca. 12 Néese wía Jesús yéewáidacaléca wàacawa yàatalé. Yá wáimaca irí.

—¿Càmitasica píalíawa máiní báawaca fariseonái néemiaca yái píimáanáca? —wáimaca. 13 Quéwa Jesús íimaca walí:

—Péemiácué comparación: Càide iyúwa bànacalé íiwacali iwatàacaalí báawéeri yéetaná imusuéricawa ibànacale yèewi, càita nacái Núaniri Dios chènuníiséeri yúucapiná íichawa cawinácaalí càmfíyéica itàaní Dios inùmalìcuíse báisiiri iyú, càmicáiná Dios ibànua nía. Dios imáalàidapiná nacái nàasu tàacáisi cachìwéeri. 14 Picácué píináidawa piwàwawa fariseonái itàacái ìwali. Níacata matuíyéi íiwitáise meedá, càmfíyéi yáalíawa báisiiri tàacáisi, íná càmita náalimá néewáidaca wenàiwica machacàníiri iyú Dios ìwali. Néewáidacáita áibanái càmfíyéi yáalíawa, íná càica níade iyúwa matuíri itéerica áiba matuíri. Néese pucháibanama náuwàacawa utàwi irìculé. Càita nacái níara fariseoca naméeràidaca áibanái càmfíyéi yáalíawa —íimaca walí yái Jesúsca. 15 Néese Pedro íimaca Jesús irí:

—Picàlida walí càinácaalí íimáaná yái tàacáisica picàlidéerica yàacàsi ìwali —íimaca yái Pedroca. 16 Yá Jesús íimaca walí:

—¿Néeni, càmitasicué nacái píalía péemiaca càinácaalí íimáaná? 17 ¿Càmitasicué píalíawa macáita yàacàsi iwàluèricawa wenàiwica

inùma irìculé yàanàaca idèerìculé, néese imusúacawa ícha? ¹⁸Quéwa tàacáisi báawéeri imusuéricawa wenàiwica inùma irìcuíse, imusúacawa iwàwa irìcuíse. Yácata casaquèerica imànica wenàiwica íiwitáise Dios ícha. ¹⁹Yácáiná macáita báawéeri íiwitáisesi imusúacawa wenàiwica iwàwa irìcuíse. Càita báawéeri íiwitáisesi: Nanúaca wenàiwica; naimáca áiba yáapicha càmfíichúaca náinusíwa, càmfírica nanìrisíwa nacái; naimáca áibanái yáapicha ipíchawáise needáca nalíwa nía; namànica nainá iyúwa càide iyúwa càmfíiná Dios ibatàa wenàiwica imànica; nayéedùaca áibanái yàasu; nachìwáidaca wenàiwica, nacàlida nacái nachìwawa; natàaníca báawéeri iyú áibanái ìwali. ²⁰Yái báawéeri wawàsica wenàiwicanái imànírica, yácata casaquèerica imànica wenàiwica íiwitáise Dios ícha; néese, càmicaalí wamàni culto nacáiri wáibáaná wacáapiwa éeréeri iyú càide iyúwa fariseo íiwitáise íimáaná ipíchawáise wayáaca wayáacaléwa, càmita casacàa imànica wáiwitáise Dios ícha —íimaca yái Jesúsca.

Una extranjera que creyó en Jesús

²¹Yá Jesús yàacatéwa náicha yàacaténáwa Tiro ìyacàlená yàasu cáli néré, Sidón ìyacàlená nacái. ²²Néese inanái yàanàaca néré, cananeasàatúa, càmfíichúa israelita, ìyéchúa néré. Uacawa Jesús yàatalé. Yá umáidaca, úumaca Jesús irí:

—iNuíwacali, rey David itaquérinami, Dios ibànùerica israelita icuèrinápiná, piicá nupualé! iUacáiná nuíduca ùuwichàacawa demonio ìyacáiná uwàwalìcu! —úumaca. ²³Jesús quéwa masànata uíchani. Néese wía, Jesús yéewáidacaléca wàacawa yàatalé. Yá wáimaca irí:

—Pichùulìá úa wáicha meedá, uémíanicáiná ùacawa wáamiwáise —wáimaca. ²⁴Jesús íimaca:

—Dios idéca ibànùaca núa nuyúudàacaténá níawamita Israel itaquénáinámi iwènúadéeyéica íiwitáisewa Dios ícha càide iyúwa ovejanái naméeràacaalíwa náucacawa canácaalí nacuèriná. Nudéca nùanàaca numáidacaténá nía, nawènúadacaténá náíiwitáisewa Dios irípiná —íimaca yái Jesúsca. ²⁵Quéwa úái inanáica ùacawa Jesús yàatalé. Yá ubàlùacawa ùulu ìpùata iyúwa Jesús irí ùacaténá icàaluíniná, yá úumaca irí:

—iNuíwacali, piyúudàa núa! —úumaca. ²⁶Jesús íimaca ulí:

—Péemìa comparación: Càmita wáuca sùmanái iyáacalé áulinái iyáapiná; càita nacái iwàwacutá nuyúudàaca quéechacáwa nuénánáicawa, níái israelitaca. Càmita cayába nuyúudàaca píacué càmfíyéica israelita

—íimaca ulí, yáalimáidacaténá iicáwa úa, asáisí uebáidacaalí Dios imànínapíná ulí cayábéeri éwita càmicáaníta israelita úa. ²⁷Néese úumaca irí:

—Báisíta, Nuíwacali, quéwa càide iyúwa áulinái iyáacaalí yàacàsi yéenáimi yúuwèericawa náiwacali yàasu mesa yáapiré, càita nacái nuwàwa Dios imànica nulí cayábéeri éwita càmicáaníta israelita núa —úumaca. ²⁸Néese Jesús íimaca ulí:

—iPía inanái, pidéca peebáidaca nulí manuísíwata! Yá nudéca numànica càide iyúwa pisutáaná nuícha —íimaca yái Jesúsca. Yáta cayábaca úái inanái iiduca, demoniocáiná yàacatéwa uícha.

Jesús sana a muchos enfermos

²⁹Néeseté Jesús yàacawa náicha, yá yàanàaca Galilea icalìsaniná icàinalená néré. Néesecáwa yàacawa dúli íinatalé, yá yáawinacawa néré. ³⁰Manùba wenàiwica yàanàaca yàatalé, natéca náapichawa wenàiwica éeruíyéi yàabàli, matuíyéi nacái, cacháunéeyéi nacái, matàacáiyéi nacái, áibanái cáuláiquéeyéi nacái manùbéeyéi. Yá natéca nía, namàacaca nía cáli íinata Jesús íipunita. Yá Jesús ichùnìaca nía macáita. ³¹Iná níái manùbéeyéi wenàiwicaca náináidacawa manuísíwata naicáidaca Jesús irí, imànicáináté cayábéeri wawàsi íiwitáise iyúwa. Néemiaca matàacáiyéimi itàanica cayába. Naicáca nacái cacháunéeyéimi iiná cayábaca nía; níái éeruíyéimi yàabàli nacái nàipínáanica cayába; nía nacái matuíyéimica naicáidaca cayába. Yá nadàbaca nàaca Dios irí cayábéeri, yái Dios Israel itaquénáinámi yèerica icàaluíniná.

Jesús da de comer a cuatro mil hombres

³²Néeseté Jesús imáidaca yàataléwa wía yéewáidacaléca. Yá íimaca walí:

—Catúulécanáca nuicáca níái wenàiwicaca. Nadéca nàyaca núapicha máisiba èeri, idéca nacái imáalàacawa náicha nayáacalé. Càmita nuwàwa nubànùaca nía máapíyéica nacapèe néréwa, ipíchaná nawàwachàbacawa àyapulicubàa namáapicawa —íimaca yái Jesúsca. ³³Néese wáimaca irí:

—Quéwa, càmita wáalimá weedáca yàacàsi cayába nayáapínáwa, níái manùbéeyéica cháí, canácatáica yàcalé —wáimaca. ³⁴Néese Jesús isutáca yéemiawa wía:

—¿Càisimalénácué pan ìya pirí? —íimaca walí. Néese wáimaca irí:

—Siete namanùbaca pan, máisibáanata cubái imìdecaná púubéeyéi nacái —wáimaca.

³⁵Néese Jesús ichùuliaca náawinacawa cáli íinata níai wenàiwicaca. ³⁶Néese yeedáca siete namanùbaca pan icáapi iriculéwa, cubái nacái. Yàaca Dios irí cayábéeri yàacàsi ìwali. Néese isubèriadacani, yàaca walíni, wía yéewáidacaléca. Néese wawacùaca wenàiwicanái iríni. ³⁷Néese macáita nayáaca cadénamani, yá weedáca siete mapíiri imanùbaca yàacàsi yéenáimi imàaquéericawa. ³⁸Níai iyéeyéicaté yái yàacàsica, cuatro mil namanùbaca asianáica. Càmita waputàa inanái, sùmanái nacái iyéeyéicaté iyáacaléwa asianái yáapicha. ³⁹Néeseté Jesús imàacaca wenàiwicanái nèepùacawa íicha. Yá iwàlùacawa wáapicha barca iriculé. Néese wàacawa Magadán yàasu cálré, iyéerica abéemàalé Galilea icalisaniná íicha.

Los fariseos y los saduceos piden una señal milagrosa

16 ¹Néeseté abénaméeyéi fariseo nàacawa Jesús yàatalé saduceonái yáapicha. Yá nadàbaca natàaníca Jesús yáapicha, cà míiyéi yeebáida Dios néeséericani yái Jesúsca. Yá nawàwacaté náalimáidaca naicáwani imànicaténá áiba wawàsi náaliméerica nacháawàaca iináwaná ìwali ìwalíse. Yá nasutáca íicha imàníinápiná naicá áiba wawàsi ichàini iyúwa, áiba wawàsi cà míirica wenàiwica idé imànica, yáasáidacaténá báisíiri iyúcani Dios néeséericatani.

²Quéwa Jesús íimaca nalí: “Péemìacué comparación: Táicacaalícué pìwali cháí Israel yàasu cáli íinata, yá píimacuéca: ‘Táwicha cayába èeri waicácáiná quíiréeri acalèe siùca èeri’, càicué píimaca. ³Néese áibaalícué amalácaalí piwicáu, yá píimacuéca: ‘Siùcata báawéeri èeri waicácáiná quíiréeri acalèe cháí Israel yàasu cáli íinata’, càicué píimaca. ¡Píacué pucháibéeyéica íiwitáise!, píalíacuécawa càinácaalí íimáaná yái capiraléeri cáli iicacánáwa. Iná iwàwacutácué píalíaca nacáíwa càinácaalí íimáaná yái numàníináca siùcade pèewibàa, quéwa picàlidacáitacué pichìwawa càmitasa píalíacuéwa cawinácaalí núa. ⁴Píacué báawéeyéica íiwitáise, píacué nacái iwènúadéeyéica íiwitáisewa Dios íicha, pidécuéca pisutáca nuícha numàníinápiná piicá yái cà míirica wenàiwica idé imànica, quéwa càmita numànicué pírí càiri wawàsi. Numàacapínacué piicá abéerita numàníiná càide iyúwaté profeta Jonás iyáanáte”, íimaca yái Jesúsca. Néese Jesús yèepùacawa náicha.

La levadura de los fariseos

⁵Néeseté wía Jesús yéewáidacaléca, watéca wàacawa Jesús Galilea icalisaniná abéemàalé, quéwa waimáichacaté watéca pan wayáapináwa. ⁶Yá Jesús íimaca walí:

—Péemiacué cayába comparación: Piicácué píichawa fariseonái yàasu levadura, saduceonái yàasu levadura nacái —íimaca yái Jesúsca. ⁷Néese wía yéewáidacaléca càmita wéemìa càinácaalí íimáaná yái comparación Jesús icàlidéerica walí íná wáimaca walíwáaca:

—Íidéca càì íimaca walí càmicáiná waté pan wayáapínáwa! —wáimaca. ⁸Jesús yáalíacawa wáináidáanáwa, íná íimaca walí:

—¿Cánácué píima canácasa pírí pan? Càmita nutàaní pan ìwali. ¿Cánácué càmita píibàa piwàwawa nuwéré! ⁹¿Cánácué càmita peebáida nulí nùalimáca nùacuéca piyáapíná càinácaalícué pimáapuèrica? Iwàwacutácué piwàwalica càinácaalíté ìyáaná nuwacùacaalíté wenàiwicanái írí pan nayáapíná. Idécanáamité nuwacùaca nalí cinco namanùbaca pan nayáapíná níái cinco mil namanùbaca asíanáica, yácué piwacáidacaté madécaná mapíiri yàacàsi yéenáimi imàaquéericawa. ¹⁰Néese àniwa idécanáamité nuwacùaca nalí siete namanùbaca pan nayáapíná níái báinúaca mil namanùbaca asíanáica, yá piwacáidacatécué madécaná mapíiri yàacàsi yéenáimi imàaquéericawa. Íná ¿cánácué càmita àacáwa píalíawa nùalimáca nùaca piyáapíná? ¹¹¿Cánácué càmita píalíawa càmita nutàaní pan ìwali? Péemiacué comparación: Piicácué píichawa fariseonái yàasu levadura, saduceonái yàasu levadura nacái, ipíchanácué báawaca namànica píiuitáise nacái —íimaca yái Jesúsca.

¹²Ináté átata wáalíacawa Jesús càmita yàalàa wía pan yàasu levadura fíchaná. Néese yàalàaca wía fíchaná yái fariseonái yàasu tàacáisi cachìwéerica, saduceonái yéewáidáaná nacái. Yái tàacáisi néewáidéerica iyú wenàiwica, càicanide iyúwa levadura. Càide iyúwa levadura imàníná ibàacanéeri iyú, imàacaca macáita íbesi inísàacawa, càita nacái fariseonái, saduceonái nacái néewáidaca wenàiwica nachìwa iyúwa, quéwa ibàacanéeri iyúta. Wenàiwicanái càmita náalíawa cachìwéerica nàasu tàacáisi. Càita fariseonái iméeràidaca madécaná wenàiwica Dios fícha namànicaténá nabáyawanáwa.

Pedro declara que Jesús es el Mesías

¹³Jesús idécanáamité yàanàaca Cesarea de Filipo ìyacàlená itéese, yá isutáca yéemíawa wía, wía yéewáidacaléca. Yá íimaca walí:

—¿Càiná náimaca nùwali níara áibanái wenàiwicaca? ¿Cawínása núa, núa asíali Dios néeseéerica? —íimaca yái Jesúsca. ¹⁴Yá wáimaca írí:

—Abénaméeyéi íimaca pìwali Juan el Bautistamicasa pía, náimacáiná Juan idécasa icáucàacawa. Aibanái íimaca profeta Elíascasa pía, yèepuèricasa yàanàaca àniwa, yái profeta Dios íiméericaté ìwali

ibànùanápínaté àniwani. Aibanái ímaca profeta Jeremíascasa pía, imichèericasawa yéetácáisi ícha, càmicaalí nacái, náimaca áiba profetaca pía nacái, itàaníricaté Dios inùmalicuíse bàaluité —wáimaca. ¹⁵Néese Jesús ímaca walí:

—Néenicué pía, ¿càinácué nacái píimaca nùwali? ¿Cawiná núa? —ímaca yái Jesúsca. ¹⁶Néese Simón Pedro ímaca irí:

—Mesíasca pía, yái cáuri Dios Iirica, yái icuèripiná wía, Dios ibànuèrica walí, wía israelitaca —ímaca yái Pedroca. ¹⁷Néese Jesús ímaca Pedro irí:

—Dios idéca imànica pirí cayábéeri, Simón, Jonás ìirica. Canácata wenàiwica yáaliméeri imàacaca pialíacawa nùwali cawinácaalí núa. Abéerita Núaniri Dios chènuníiséeri idé imàacaca pialíacawa nùwali. ¹⁸Siúcade núumaca pirí Pedrocata pípidenáca ímáanáca “achúméeri íba”. Quéwa péemí comparación: Yái tàacáisi siùquéerica tàacáwa píimaca nùwali iyaca càide iyúwa cachàiníiri íba manuírí nabàlùadéeripiná finata manuírí caplí. Cawinácaalí yeebáidéeyéica nutàacái nàypiná càide iyúwa manuírí caplí ibàlùacaalíwa, abédanamapináta náiwitáise neebáidaca iyúwa píimáaná nùwali Mesíasca núa, yái Dios Iirica. Péemí comparación: Càide iyúwa canáaná yáaliméeri imáalàidaca manuírí caplí ibàlùericawa cachàiníiri íba finata, càita nacái canácata yáaliméeri imawèniadaca càiripináta nùasu wenàiwica yeebáidéeyéica nutàacái, éwita yéetácáisi piná, canácata yáaliméeri imáalàidaca nía, canásíwata. ¹⁹Numàacapiná picàlidaca nutàacái wenàiwicanái irí, nawènúadacaténá náiwitáisewa Dios irípiná, yéewanápiná nawàlùacawa Dios iyacàle iriculé Dios icùacataléca macáita chènuniré. Pìalàapiná nùasu wenàiwicanái namànfínápiná cháí èeri irícu càide iyúwa Dios iwàwáaná, yái iyéerica chènuniré —ímaca yái Jesúsca.

²⁰Néese Jesús yàalàaca wía, wía yéewáidacaléca ipíchaná wacàlidaca áibanái irí Mesíascaní, yái wacuèrinápináca Dios ibànuèrica walí, wía israelitaca.

Jesús anuncia su muerte

²¹Néenialíté Jesús idàbaca icàlidaca walíni, wía yéewáidacaléca, iwàwacutáanaté yàacawa Jerusalén iyacàlená néré. Jesús ímaca israelita icuèrinánái, sacerdote íiwacanánái nacái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu nàuwichàidáanápínaté manuísíwatani, yá nanúanápínáténi yái Jesúsca. Quéwa Jesús ímaca imichàanápínátéwa yéetácáisi ícha máisiba èeri irícu. ²²Néese Pedro itéca Jesús méetàucuta

wáicha, yá idàbaca yàalàaca Jesús cachàiníiri iyú ipíchana icàlidaca càiri. Yá Pedro ímaca irí:

—iNuíwacali, Dios càmita iwàwa picàlidaca càiri wawàsi! iCanácatáita yéewa piùwichàacawa càì! —ímaca yái Pedroca. ²³Quéwa Jesús iwènúacawa Pedro ícha. Yá ímaca Pedro irí:

—iPiawa nuícha, pía nùuwide Satanás nacáiri íiwitáise, píalimáidacáiná núa, numànínapíná nubáyawanáwa! Càmita píináidawa iyúwa Dios iwàwáaná. Píináida meedáwa càide iyúwa èeri mìnanaí íiwitáise iyáaná —ímaca yái Jesúsca. ²⁴Néesezáwa Jesús ímaca walí macáita, wía yéewáidacaléca:

—Abéericaalí péenacué iwàwa yàacawa núapicha iyúwa nuéwáidacalé, néese càmita yéewa pimànica yái piwàwéerica pimànica. Iwàwacutá nacái pimànica mamáalàacata càide iyúwa nuchùullianá pía. Iwàwacutá matuíbanáiri iyú pimàaca áibanái yùuwichàidaca pía, éwita naicáanicaalí nacái piquíniná, éwita nanúacaalí píawa cruz ìwali peebáidacáiná nutàacái. ²⁵Níacáiná cawinácaalí càimíyéica iwàwa yeebáidaca nutàacái ipíchana nàuwichàacawa nulípiná, canáca nalí nacáuca càmfíiri imáalàawa. Quéwa cawinácaalí yeebáidéeyéica nutàacái mamáalàacata, éwita áibanái inúacaalí nía, nadèniapíná nacáucawa càmfíiri imáalàawa. ²⁶Ewita wenàiwica yeedácaalí iríwa macáita cháì èeri yàasu cawèníirica, quéwa yúuca íchawa icáucawa càmfíiri imáalàawa càmicáiná yeebáida nutàacái, yá canéerica iwèni meedá iríni, macáita yái cawèníirica yeedéerimica iríwa. Canácainá áiba wawàsi wenàiwica yáaliméeri yàaca yeedácaténá iríwa icáucawa càmfíiri imáalàawa, idécanáami yúucaca íchawani. ²⁷Núacáiná, asiali Dios néeséerica, nùanàpiná àniwa Núaniri Dios íiwitáise yáapichawa mèlumèluíri iyú, Dios yàasu ángelnái yáapicha nacáiwa. Yá nùapíná macái èeri mìnanaí iwèni ìwalíise yái namàníirica. ²⁸Péemíacué cayábani, abénaméeyéicué péená iyéeyéica cháì siúcade, càmita néetápináwa ipíchawáise numàacaca núawawa naicáca núa càide iyúwa abéeri nacuèrinásàiri, núa asiali Dios néeséerica —ímaca yái Jesúsca.

La transfiguración de Jesús

17 ¹Néeseté seis èeri natàanícadénáami càì, yá Jesús itéca yáapichawa Pedro, Santiago nacái, Juan nacái yái Santiago iméeréerica. Yá Jesús yàacawa wáicha dúli chènuníiri íinatalépiná, itéca máisiba wéená. ²Néré naicáca Jesús iwènúacawa áibawaca

naicápiná. Yá mèlumèluwaca inàni icànaca càide iyúwa èeri icànáaná, ibàle nacái iwènúacawa cabalèewaca càide iyúwa camalási. ³Yáta níái máisiba wéenáca iyéeyéica néré naicáca profeta Moisés, profeta Elías nacái natàaníca Jesús yáapicha. ⁴Néese Pedro ímaca Jesús irí: —Wáiwacali, icayábéeriquéi wàyáanáca cháí! Piwàwacaalí, yásí numànica máisiba capíi yáana wawàwalíinápínacué pía, abéeri pirípiná, áiba nacái Moisés irípiná, áiba nacái Elías irípiná —ímaca yái Pedroca.

⁵Néese idècunitàacá Pedro itàaníca, yá mèlumèluíri acalèe ibàliaca nía catámèeri iyú. Yá néemíaca Dios itàacái acalèe yèewíise. Càì ímaca: “Yácata Nuíri nuwàwéeri cáininéerica nuicáca. Cayábaca nuwàwa nuicácani. Péemíacué itàacái”, ímaca yái Diosca. ⁶Néemíacanacáitani níái yéewáidacaléca máisiba, yá náuwàa naliacawa nanùmáawawa cáli iwéré Jesús íipunita nàacaténá icàaluíniná. Yá cáaluca nía báawanama. ⁷Néese Jesús yàacawa nàatalé. Yá imàacaca icáapiwa nàwali. Iimaca nalí: —Pimichàacuéwa; picácué cáalu pía —ímaca nalí. ⁸Naicáidaca néré, yá canácata naiquéeri áibanáica, abéerita Jesús naicá. ⁹Néese idècunitàacá nalicùacawa dúli íinatáise, Jesús yàlàaca nía. Iimaca nalí: —Picácué picàlida áibanái iríni yái péemièricuéca, piquéericuéca nacái, yái yéenáiwánási nacáirica àta numichàacatalépinátawa yéetácáisi íicha, núa asíali Dios néeséerica —ímaca yái Jesúsca. ¹⁰Néese Jesús yéewáidacalénái máisiba nasutáca néemíawani. Náimaca irí:

—Níara yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu náimaca iwàwacutáanása profeta Elías yèepua yàanàaca quéechacáwa aléi èeri iriculé àniwa ipíchawáise israelita icuèrinápiná yàanàaca, yái wacuèrináca Dios ibànuèripínáca walí. ¿Cáná yéewa càì náimaca, níái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu? —náimaca. ¹¹Néese Jesús icàlidaca nalí Juan el Bautistami iináwaná ìwali:

—Báísíta, iwàwacutátaté profeta Elías nacáiri yàanàaca quéechatécáwa. Yá iwènúadaca wenàiwicanái íiwitáise Dios irípiná àniwa, yéewanápiná néemíaca itàacái yái israelita icuèrinápináca Dios ibànuèrica nalí. ¹²Quéwa núumacué pirí abéeri profeta Elías nacáirimi idéca yàanàaca, yái Juan el Bautistamica, quéwa càmítaté náalía ìwali Elías nacáiricaténi. Yáté namànica irí báawéeri càide iyúwaté nawàwáaná. Càita nacái núa, asíali Dios néeséerica, nùuwichàapínácawa namànicaalípiná nulí báawéeri —ímaca yái Jesúsca.

¹³Néese Jesús yéewáidacalénái náalíacatéwa Jesús icàlidaca ìyaca nalí Juan el Bautistami iináwaná ìwali.

Jesús sana a un muchacho que tenía un demonio

14 Nàanàacaté wenàiwicanái yàatalé, yá abéeri asiali yàacawa Jesús yàatalé. Yá ibàlùacawa yùuluì ipùata iyúwa Jesús irí yàacaténá Jesús icàaluíniná. Yá íimaca Jesús irí:

15 —Nuíwacali, piicácáwa nuìri ipualé, demoniocáiná idacùaca íiwitáise cachàiníri iyú, yá yùuwichàacawa báawanama, yái nuìrica. Madécaná yàawiría yúuwàacawa quichái iriculé, úni yáaculé nacái. 16 Nudéca nutécani péewáidacalénái yàatalé nachùniacaténáni, quéwa càmita nadé náucaca íicha demonio —íimaca. 17 Néese Jesús íimaca nalí:

—iPiacué càmfíyéica yeebáida Dios ìwali, báawéeyéi nacái íiwitáise meedá! ¿Càinácué èeri iwàwacutá nùyacuéca píapicha quiríta? ¿Càinácué èeri iwàwacutá numànicuéca pírí quiríta? Pìanàidacué cháni, yái ùuculiirica —íimaca yái Jesúsca. 18 Néese Jesús yàalàaca demonio cachàiníri iyú. Yá yúucaca demonio ùuculiiri íicha. Yáta cayábaca yái ùuculiirica.

19 Néesetécáwa wía Jesús yéewáidacaléca watàanica Jesús yáapicha méetàucuta wenàiwicanái íicha. Yá wasutáca wéemìawani:

—¿Cánácáwa càmita wadé wáucaca demonio? —wáimaca. 20 Néese Jesús íimaca walí:

—Càmicáinácué peebáida Dios macái pichàini iyúwa. Péemìacué cayába, peebáidacaalícué Dios, éwita achúmacáaníta càide iyúwa achúméerfina mostaza íimi, yásí píalimácué pichùuliaca dúli isirùacawa méetàuculéta càì: ‘Pimichàawa, pìà pibàlùacawa áibacatalé’, yásí dúli yàacawa. Báisícaalícué peebáidaca Dios, yásí píalimácué pimànica macáita. 21 Quéwa máinícué càulenáca piúcaca yái demonio íiwitáanáca. Iwàwacutácué pisutá Dios quéechacáwa, pimàacacué píichawa nacái piyáacaléwa, pidéenápinácué piúcacani wenàiwica íicha —íimaca yái Jesúsca.

Jesús anuncia por segunda vez su muerte

22 Néeseté idècunitàacá Jesús yèepunícawa wáapicha, wía yéewáidacaléca Galilea yàasu cáli íinatabàa, yá icàlidaca walí yái tàacáisica. Iimaca walí:

—Aiba wenàiwica presopináca namànica núa namàacacaténá áibanái asianái inúaca núa, núa asiali Dios néeséerica. 23 Yá nanúapináca núa. Quéwa máisiba èeri irícu yásí nucáucàacawa àniwa —íimaca yái

Jesúsca. Néese wéemìacanáami yái tàacáisica, yá achúmaca wawàwa manuísíwata.

El pago del impuesto para el templo

²⁴Néeseté Jesús, wía nacái yéewáidacaléca wàanàaca Capernaum ìyacàlená néré. Nàyaca néré abénaméeyéi ìwacáidéeyéica plata camuí imanùbaca nachùnìacaténá judíonái yàasu templo. Yá nàacawa natàanica Pedro yáapicha. Yá nasutáca néemiawani:

—Yáara yéewáidéerica pía, ¿càmitasica ipáyaida íichawa camuí imanùbaca nachùnìacaténá templo? —náimaca.

²⁵—Báisita, ipáyaidéeri —ímaca yái Pedroca. Néese Pedro iwàlùacanacáitawa capíi iriculé, yáta Jesús càì íimaca irí quéechacáwa:

—Simón, ¿càinásica píináidacawa? ¿Cawiná íicha needá plata níara icuèyéica cáli cháì èeri irícu? ¿Needásica plata néenibe íichawa, áibanái íichatasica? —ímaca yái Jesúsca. ²⁶Pedro íimaca irí:

—Aibanái íicha —ímaca. Néese Jesús íimaca irí:

—Iná néenibe càmita iwàwacutá napáyaidaca náichawa. Càita nacái càmita iwàwacutá nupáyaidaca nachùnìacaténá Núaniri Dios icapèewa, yái temploc, ìiricáiná núa. ²⁷Quéwa càmita wawàwa báawaca wamànica nawàwa. Píawa Galilea icalisaniná néré. Píuca néré puiwi. Peedá yái idàbáanéerica pibaláca cubáica. Yásí pìanàaca moneda cubái inùmalicu, abéechúa moneda cawèníchúa pipáyaidacaténá nalí nulípináni, pirípiná nacáywa. Pidécanaámi pìanàaca yái plataca, yá pitéca nàataléni pipáyaidacaténá nía —ímaca yái Jesúsca.

¿Quién es el más importante?

18 ¹Néenialíté, wía Jesús yéewáidacaléca, wàacawa Jesús yàatalé. Yá wasutáca wéemiawani:

—¿Cawinásica wéená máiní cachàinipiná náicha canánama icùacaténá macáita èeri mìnánái píapicha? —wáimaca. ²Néese Jesús imáidaca yàataléwa abéeri sùmài ibàlùacaténáwa wèewi. ³Yá Jesús íimaca walí:

—Càmitacué píináidawa machacàníiri iyú. Péemiacué cayába, càmicaalícué piwènúada píiwitáisewa àniwa píináidacaténáwa càide iyúwa sùmài íináidáanáwa, càníiri cáimacái iicáca yáawawa, néese canácatáita yéewa Dios yéenibecuéca pía, Dios icùacaténácué pía. ⁴Cawinácaalí wenàiwica iwènúadéerica íiwitáisewa íináidacaténáwa càide iyúwa yái sùmài yána íináidáanáwa, càníiri cáimacái iicáca yáawawa, yácata máiníiripiná cachàini náicha canánama áiba èeriwa Dios ìyacàle irícu Dios icùacataléca

macáita chènuniré. ⁵Pimànicaalícué cayábéeri nuípidená iwali sùmài irí, càiride iyúwa yái sùmàica peebáidacáiná nutàacái, yásí nuicáca yái cayábéerica pimàníríca sùmài irí càide iyúwa pidéca nacáicaalí pimànica nulí cayábéeri —íimaca yái Jesúsca.

El peligro de caer en pecado

⁶Jesús íimaca: “Aibacaalí iméeràidaca nùasu wenàiwica namànicaténá nabáyawanáwa, níái púubéeyéica yeebáidéeyéica nutàacái, yásí Dios yúuwichàidapíná manuísíwatani. Cayába cachàini irítáni yéetácaalíwatá ipíchawáise iméeràidaca sùmanái. Aibanái idacùacaalí manuírí íba icanápi iwálíise, náucacaténáni manuírí úni yáaculé isawíacaténáwa, yásí íisicùmacawa. Quéwa iyacaalí mamáalàacata cháí èeri irícu, néese iméeràidacaalí sùmanái namànicaténá nabáyawanáwa, yá máiní cachàiníwanái yúuwichàapínácawa áibanái íicha infierno irícu. Iná cayába cachàini irítáni yéetácaalíwatá ipíchawáise iméeràidaca púubéeyéi. ⁷ÍMáiní nàuwichàapínácawa níái èeri mìnánáica, nàyacáiná madécaná wawàsi cháí èeri irícu imàaquéerica wenàiwica íináidacawa namànínápiná nabáyawanáwa! Macái èeri imanùbaca iyaca càiri wawàsi, quéwa imáiní Dios yúuwichàidapíná cawinácaalí wenàiwica yáalimáidéerica áibanái namànínápiná nabáyawanáwa!

⁸“Iná piwàwacaalí pimànica pibáyawanáwa picáapi iyúwa, piabàli iyú nacáíwa pìanápináwa aléera càmicatalé Dios iwàwa pìacawa, yá piúca pìchawa pìiwitáise báawéeriwa, ipíchaná pimànica pibáyawanáwa, càide iyúwa wenàiwica iwichùacaalí icáapiwa, yàabàli nacáíwa, ipíchaná imànica ibáyawanáwa icáapi iyúwa, yàabàli iyú nacáíwa. Càita nacáí iwàwacutá piúcaca pìchawa pìiwitáise báawéeriwa, yéewanápiná pidèniaca picáucawa càmiíri imáalàawa, ipíchaná nacáí Dios yúucaca pía infierno irìculé, yái manuírí quicháica, càmiíríca ichacàwa, càiripinéerita iyaca. ⁹Piwàwacaalí pimànica pibáyawanáwa pituí iyúwa, piicáanápiná wawàsi càmiíríca Dios iwàwa piicáca, yá piúca pìchawa pìiwitáise báawéeriwa, ipíchaná pimànica pibáyawanáwa, càide iyúwa wenàiwica imusúadacaalí ituíwa, ipíchaná imànica ibáyawanáwa ituí iyúwa. Càita nacáí iwàwacutá piúcaca pìchawa pìiwitáise báawéeriwa, yéewanápiná pidèniaca picáucawa càmiíri imáalàawa, ipíchaná nacáí Dios yúucaca pía infierno irìculé, yái manuírí quicháica”, íimaca walí yái Jesúsca.

La parábola de la oveja perdida

¹⁰Jesús íimaca walí: “Picácué piicá níái sùmanáica càiyéide iyúwa canéeyéi iwèni meedá, picácué nacáí pimàni nalí báawéeri. Núumacué

pirí Dios yùuwichàidapiná cawinácaalí càì imànfirica, níacáiná Dios yàasu ángelnái icuèyéica níái sùmanáica náalimá nàacawa Núaniri Dios chènuníiséeri yàatalé chácataínápinácaalí nawàwa naicácani, natàanícáténá Dios yáapicha. ¹¹Iwàwacutácué cawènica piicáca sùmanái, núacáiná, asìali Dios néeséerica, nudéca nùanàaca aléi èeri iriculé nuwasàacáténá nía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, níái iméerèeyéicawa Dios íicha.

¹²“¿Càinácué píináidacawa ìwali yái comparaciónca? Asìali idèniacaalí cien namanùbaca ipìra ovejanáíwa, yá abéeri oveja iméeràacaalíwa íiwacali íichawa, yásí náiwacali imàacaca ipìranáíwa noventa y nueve namanùbaca dúli inàliméeri yèewiré, yásí yàaca icutáca yái yúuquéericawa íicha. ¹³Yàanàacaalíni, yásí iyanídacawa ipìra ìwaliwa manuísíwata íicha yái iyanídáanácawa noventa y nueve namanùbaca ìwali, níái càmfíyéica iméeràawa íicha. ¹⁴Càitacué nacái Píaniri Dios chènuníiséeri cáinináca iicáca níái púubéeyéica. Càmita iwàwa áiba yúucacawa íicha, ibatàa abéeripináta”, íimaca yái Jesúsca.

Cómo se debe perdonar al hermano

¹⁵Jesús íimaca walí àniwa: “Aibacaalí imàni pirí báawéeri, pìà pitàaníca yáapicha abéerita. Picàlida iríni machacàníiri iyú, yái imànfirica pirí báawéeri. Yeebácaalí pitàacái, yásí abédanamata íiwitáise píapicha àniwa. ¹⁶Quéwa yái imànfirica pirí báawéeri, càmicaalí yeebá pirí, yá pimáida áiba wenàiwica, cawàwanáta pucháiba wenàiwica nacái, nàacáténáwa píapicha yàatalé náalífacaténáwa ibáyawaná ìwali. ¹⁷Néese càmicaalí nacái yeebá nalí, yái imànfirica pirí báawéeri, néese picàlida iináwaná nalí níái ìwacáidáyaquéeyéicawa yéemièyéica Dios itàacái. Néese càmicaalí yeebá mamáalàacata, yá iwàwacutá piicácani càiride iyúwa wenàiwica càmfíiri yeebáida Dios itàacái, càita nacái càiride iyúwa wenàiwica yeedéeri plata yéénánái judío íichawa Roma ìyacàlená yàasu gobierno irípiná. Iná iwàwacutá càmita pìwacáidáyacacawa yáapicha.

¹⁸“Péemiàcué cayábani, càinácaalí wawàsi càmfíiricuéca pimàaca namànica cháí èeri irícu, yáta nacái Dios chènuníiséeri càmfíiri imàaca namànica. Càinácaalí wawàsi nacái pimàaquéericuécaca namànica cháí èeri irícu, yáta nacái Dios chènuníiséeri imàaquéerica namànica.

¹⁹“Núumacué pirí pucháibacaalícué píá cháí èeri irícu abédanamacaalícué pííiwitáise píapichawáaca pisutáanápínácué Dios íicha iyúudàanápíná pìalàaca péenásàiriwa, yásí Núaniri Dios chènuníiséeri imànicuécaca

pirí càide iyúwa pisutáanacué Dios íicha. ²⁰Ata alénacaalí nàyaca pucháiba yeebáidéeyéica nutàacái, iwacáidáyaquéeeyéicawa nuípidená ìwali, áibaalí nacái másiba nàwacáidáyacacawa nuípidená ìwali, yásí nùyaca néré náapicha, íná Núaniri Dios yéemiàcué pisutáan íicha”, íimaca yái Jesúscá. ²¹Néese Pedro isutáca yéemiàwá Jesús:

—Nuíwacali, ìcàisimaléná yàawiría iwàwacutá numàacaca nuwàwawa ibáyawaná íicha càinácaalí báawéeri áiba wenàiwica imàníirica nulí? ÌNumàacasica nuwàwawa ibáyawaná íicha siete yàawiríasica? —íimaca yái Pedroca. ²²Jesús íimaca írí:

—Càmita núuma pirí pimàacáanápíná piwàwawa ibáyawaná íicha siete yàawiría. Néese núuma pirí, pimàaca piwàwawa ibáyawaná íicha siete yàawiría setenta imanùbaca íimáanáca cuatrocientos noventa imanùbaca yàawiría iwàwacutá pimàacaca piwàwawa íicha càinácaalí báawéerica imàníirica pirí —íimaca yái Jesúscá.

La parábola del funcionario que no quiso perdonar

²³Jesús íimaca walí: “Yái Dios icùanáca yàasu wenàiwicawa ìyaca càide iyúwa abéeri nacuèrinásàiri imànííná. Yái nacuèriná iwàwacaté yàasu wenàiwicaná ípáyaidaca íichawa imawèniacálecawa. ²⁴Néese idàbáanéeri asiali needéerica nacuèriná yàataléwa, imawèniaca icuèriná íichawa manùba millones. ²⁵Néese càmicáíná yáalimá ípáyaidaca íichawani, íná nacuèriná ichùuliaca nawéndaca asiali áibaná írí, yàacawéetúa yáapichawa nacái, yéenibe yáapichawa nacái, macáita yàasumi nacái yéewanápiná nacuèriná yeedáca íríwa àniwa achúmáanata yééná yái platami yàasu wenàiwica imawènièrica íicha. ²⁶Néese yái íibaidéerica yéemiacaalíni, yá ibàlùacawa yùlulù iyúwa yàacaténá icuèriná icàaluínináwa, yéewanápiná icuèriná iicáca ipualé. Yá isutáca icuèriná íichawa manuísíwata cà: ‘Nuíwacali, picùacáwa quiríta matuíbanáitacáwa, nupáyaidapíná tàacáwa nuíchawa macáita’, íimaca. ²⁷Néese catúulécanáca icuèriná iicácani. Yá iwasàacani, imàaca nacái iwàwawa asiali imawèniacále íicha, yéewanápiná càmita quirínama iwàwacutá ípáyaidaca íichawani. Néese icuèriná imàacaca asiali yàacawa matuíbanáita.

²⁸“Yái íibaidéerica idécanáami yàacawa icuèriná íichawa, yá yàanàaca inacáiriwa íibaidéeri imawènièrica íicha achúmáanata plata. Néese idàbáanéeri asiali íibàaca inacáiriwa icanápi ìwalíise cachàiníiri iyú, batéwa inúacani. Yá íimaca inacáiri íríwa: ‘Pia nulí nùasu plata yái pimawènièrica nuícha’, íimaca írí. ²⁹Néese yái inacáiri

ibàlùacawa yùlulù ipùata iyúwa yàacaténá icàaluíniná, yái idàbáanéeri asialica, isutácáténá iicáanápíná ipualé. Yá ímaca: ‘Picùacáwa quiríta matuíbanáitàacáwa, nupáyaidapíná tàacáwa nuíchawa macáita’, ímaca irí. ³⁰Quéwa yái idàbáanéeri íbaidéerica càmíirita iwàwa càì, yá yúucaca inacáiriwa presoíyéi ibànaliculé àta ipáyaidacataléta íchawa yái imawèniacálecawa. ³¹Aibanái íbaidéeyéi naicácaté càinácaalí iyáaná, yá máiní achúmaca nawàwa ìwalíise. Yá nàaca nacàlidaca iináwaná ìwali nacuèriná íríwa. ³²Iná nacuèriná imáidacani yàataléwani yái idàbáanéerica yàasu wenàiwicaca. Yá nacuèriná ímaca irí: ‘Pía nàasu wenàiwica báawéeri íiwitáise meedá. Numàacacaté nuwàwawa ícha macáita yái pimawèniacálemica, pisutácáináté nuícha manuísíwata. ³³Nuicácaté pipualé, íná iwàwacutáca piicáca áibanái ipualé nacái, càide iyúwa nùýáaná’, ímaca yái nacuèrináca. ³⁴Yá máiní calúaca yái nacuèrináca, yá yúucaca asiali presoíyéi ibànaliculé nàuwichàidacaténáni mamáalàacata ipáyaidacaténá íchawa càiripínáta yái imawèniacálemicawa”, ímaca yái Jesúsca. ³⁵Néese Jesús ímaca:

—Càita nacái Núaniri Dios chènuníiséeri yùuwichàidapínacué pía canánama càmicaalícué pimàaca piwàwawa nabáyawaná ícha báisíiri iyú, càinácaalí báawéerica áibanái imàníiricuéca pírí —ímaca walí yái Jesúsca.

Jesús enseña sobre el divorcio

19 ¹Idécanáamité Jesús icàlidaca nalíni, yá yàacawa Galilea yàasu cáli ícha wáapicha, wía yéewáidacaléca. Yá wàanàaca Judea yàasu cáli ínatalé, yái cáli ìyéerica oriente iwéré èeri imusúacatáisewa, abéemàalé Jordán inanába ícha. ²Yá madécaná wenàiwica yàacawa yáamíise, nàwacáidáyacacawa yàatalé. Yá ichùnìaca cáuláiquéeyéi wenàiwica néré.

³Néese abénaméeyéi fariseo nàacawa Jesús yàatalé náalimáidacaténá naicáwani itàanínápíná báawéeri iyú yéewanápíná nacháawàaca iináwaná ìwali itàacái ìwalíise. Yá nasutáca néemìawani:

—¿Pimàacasica asiali imàacaca íchawa ínuwa àta càinácaalí wawàsi ìwalíise iwàwéerica imàacaca úa meedá? —náimaca náalimáidaca naicáwa Jesús. ⁴Néese Jesús ímaca nalí:

—Pidécuéca piléeca Dios itàacái profeta itànèericaté, quéwa càmítacué piwàwa peebáidacani. Profeta itànàacaté tàacáisi íméerica Dios idàbacaté wenàiwicanái quéechatécáwa. Dios ‘idàbacaté idàbáanéeri

asìali, idàbáanéechúa inanái nacái', càì itànàaca yái profetaca. ⁵Dios ímaca nacái: 'Iná asìali yàacawa yáaniri íchawa, yáatúa ícha nacáíwa ìyacaténá abédanamata ínu yáapichawa, yásí nuicáca nái pucháibaca iyúwa abéeri wenàiwica', ímacatè yái Diosca. ⁶Iná idécanáami asìali iimáca úapicha, yá càmìta quirínama Dios iicáca nía iyúwa pucháiba wenàiwica, néese Dios iicáca nía iyúwa abéeri wenàiwica. Iná càmìta cayába wenàiwica nèepùadaca náichawáaca nía, nái Dios imàaquéeyéica ìyaca càide iyúwa abéeri wenàiwica —ímaca yái Jesúsca. ⁷Néese nasutáca néemíawa Jesús àniwa:

—Quéwa, Dios imàacaca asìali yúucaca íchawa ínuwa, yácáiná profeta Moisés ichùuliacatè asìali yàanápíná cuyàluta ínu iríwa, abéeri cuyàluta icàlidéerica áibanái irí idéca yúucaca úa, náalíacaténáwa manírìca úa. Yá idécanáami yàaca ulíni, yá yáalimá ibànùaca íchawa úa —náimaca. ⁸Jesús ímaca nalí:

—Yái profeta Moisés càmìtatè ichùulia náucáanápíná náichawa náinuwa, néese bàaluitè imàacacué pibànùaca píchawa pínuwa máinícaalí báawaca piicáca úa, ipíchanácué pimànica ulí báawéeri cachàiníwanái mamáalàacata máinícaínácué báawaca píwítáise píacué israelitaca. Quéwa quéechatécáwa Dios idàbacaalítè wenàiwica, càmìtatè ibatàa namàacaca náichawa náinuwa, íná báawacuéca Dios iicáca yái piúcáanácuéca pínuwa siùcade. ⁹Siùcade núumacué pirí, asìali imàacacaalí íchawa ínuwa càmíchúacáwa iimá áiba asìali yáapicha càmírica unírìsìwa, yá yeedácaalí áiba ínupínáwa, imànica ibáyawanáwa idàbáanéechúa ínu iríwa. Aiba nacái yeedácaalí ínupínáwa abéechúa náuquéechúami, imànica ibáyawaná nacáíwa, iimácáiná úapicha, úái áiba asìali ínuca —ímaca yái Jesúsca. ¹⁰Néese wía Jesús yéewáidacaléca wáimaca irí:

—Càmicaalí Dios ibatàa asìali yúucaca íchawa ínuwa, yá máiní càulenáca náichani. Cayába cachàini nalítáni càmicaalí needá náinupínáwa —wáimaca. ¹¹Jesús ímaca walí:

—Básíta, quéwa càmìta macái wenàiwica náalimá nàyaca abéerita, níawamita Dios imàaquéeyéica ìyaca càì casímáiri iyú. ¹²Abénaméeyéi càmìta náalimá naduica, namusúacáináwa càì, íná càmìta needá nalíwa. Aibanái nacái càmìta náalimá naduica, áibanáicáiná náiríadacaté nía báawéeri iyú. Aibanái nacái nadéca náináidacawa nàyáanápíná càiripínata càide iyúwa wenàiwica càmíyeyéi yáalimá iduica yéewacaténá nàyaca matufbanáiri iyú èeri ícha, náibaidáanápíná abéerita Dios irípiná. Cawinácaalí yáaliméeyéica ìyaca càì abéerita casímáiri iyú

íibaidacaténá càiripináta Dios irípiná, yá cayábéeriquéi ìyáanáca càì —íimaca yái Jesúsca.

Jesús bendice a los niños

¹³Néeseté áibanái natéca néenibewa Jesús yàatalé imàacacaténá icáapiwa nàwali, isutácaténá nalí Dios imàníinápíná nalí cayábéeri. Quéwa wía Jesús yéewáidacaléca, wadàbaca wacuísaca níái itéeyéica yéenibewa, wáimaca sùmanái nasàiwicasa Jesús irí wawàsi. ¹⁴Néese Jesús íimaca walí:

—Pimàacacué sùmanái yàacawa nùatalé. Picácué pimáisanà nàanàaca, Dios icùacáiná wenàiwica yeebáidéeyéica itàacái càide iyúwa sùmanái yeebáidáaná nàaniri itàacáiwa —íimaca yái Jesúsca.

¹⁵Yá Jesús imàacaca icáapiwa nàwali, isutáca nalí Dios. Néeseçáwa yàacawa áibalé wáapicha wía yéewáidacaléca.

Un joven rico habla con Jesús

¹⁶Néeseté abéeri ùuculíiri yàacawa Jesús yàatalé, yá isutáca yéemíawa Jesús:

—Pía, cayábéeri yéewáidéerica wía, ¿càiríinásica cayábéeri iwàwacutá numànica nùyacaténá càiripináta Dios yáapicha chènuniré? —íimaca. ¹⁷Jesús íimaca irí:

—Iwàwacutá pínáidacawa cayába ìwali yái píimáanáca, càinácaalí íimáaná yái tàacáisi íiméerica cayábéericasa núa, canácáiná áiba wenàiwica cayábéeri, abéericata Dios cayábéeri —íimaca irí yái Jesúsca, iwàwacáináaté asíali yeebáidaca ìwali, Dioscani yái Jesúsca. Néese Jesús íimaca irí àniwa:

—Piwàwacaalí pìyaca càiripináta Dios yáapicha, yá iwàwacutá pìyaca càide iyúwa profeta Moisés ichùulianá wàawirináimi bàaluité Dios inùmalicuíse —íimaca yái Jesúsca. ¹⁸Néese yái ùuculíiri íimaca Jesús irí:

—Moisés ichùuliacaté namànica madécaná wawàsi. ¿Càiríná wawàsi pitàaná ìwali? —íimaca yái ùuculíirica. Néese Jesús íimaca irí:

—Dios itàacái íimaca: ‘Picá pinúa wenàiwica, picá piimá áiba inanái yáapicha càimíchúaca píinusíwa, áiba asíali yáapicha nacái càimíríca pinirísíwa, picá piyéedua, picá picàlida pichìwawa, picá nacái pichìwáida áibanái. ¹⁹Néese pía píaniri íimíétacanáwa, píatúa nacáiwa, cáininá piicáca áibanái wenàiwica càide iyúwa cáinináaná piicáca píawawa, pimànicaténá nalí cayábéeri’, càì íimaca Dios —íimaca yái Jesúsca. ²⁰Néese ùuculíiri íimaca:

—Nudéca numànica macáita càiri wawàsi càide iyúwa Dios ichùulianá wía. ¿Càinásica áiba iwàwacutá numànica quiríta? —íimaca. ²¹Néese Jesús íimaca írí:

—Piwàwacaalí pìyaca càide iyúwa Dios iwàwáaná, pì piwénda macáita pìasuwa, pìacaténá iwènináami catúulécanéeyéi írí. Càita pìdèniapíná pìasu cawèníriwa chènuniré. Néese pèepùawa pìacaténáwa núapicha iyúwa nuéwáidacalé —íimaca yái Jesúsca.

²²Yái ùucullìiri idécanáami yéemiàcani, yá achúmaca iwàwa, càasucáináni, yá yàacawa Jesús íicha, càmicáináté iwàwa yàaca macáita yàasuwa áibanái írí. ²³Néese Jesús íimaca walí, wía yéewáidacaléca:

—Péemiàcué cayábani, máiní càulenáca càasuúri yeebáidaca Dios itàacái, Dios icùacaténáni. ²⁴Núumacué pírí àniwa, càide iyúwa camello càmfíná yáalimá iwàlùacawa siduwápi ituí yáapuí iricubàa, càita nacái máiní càulenáca càasuúri yeebáidaca Dios itàacái, Dios icùacaténáni, máinícáiná cáinináca càasuúri iicáca yàasuwa Dios íicha —íimaca yái Jesúsca.

²⁵Wía yéewáidacaléca idécanáami wéemiàcani, yá wáináidacawa manuísíwata wéemiàcani, càmicáiná wáalíawa càinácaalí íimáaná. Yá wasutáca wéemiàwani:

—Néeni, ¿cawinápinásica yáalimá iwasàaca yáawawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha? —wáimaca. ²⁶Néese Jesús iicáidaca walí, yá íimaca walí:

—Càmita yéewa wenàiwicanái nawasàaca níawawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha nachàini iyúwa meedá, quéwa Dios yáaliméeri iwasàaca nía —íimaca yái Jesúsca. ²⁷Néese Pedro íimaca írí:

—Wadéca wamàacaca macáita wàasuwa, yá wadéca wàacawa píapicha yéewacaténá péewáidacaléca wía. Néeni, ¿càinásica wadèniapíná chènuniré? —íimaca. ²⁸Néese Jesús íimaca walí:

—Péemiàcué cayábani, áiba èeriwa Dios iwàlisàidapíná macáita. Néese núa, asíali Dios néeséerica, núawinapínáwa nùasu yàalubáisi mèlumèluíri íinatawa, nucùacaténá macáita. Píacué nacái nuéwáidacaléca, píawinapínácuécawa doce namanùbaca yàalubáisi íinata picùacaténácué doce namanùbaca Israel itaquénáinámi yàawiría. ²⁹Numáidacué abénaméeyéi péená nàanápínáwa nacapèe íichawa nacàlidacaténá áibanái írí nutàacái. Aibanái péenácué nacái nàapínáwa néenánái íichawa, càmicaalí nacái néenánái inanái íichawa, càmicaalí nacái náaniri íichawa, càmicaalí nacái náatúa íichawa, càmicaalí nacái néenibe béeyéi íichawa, càmicaalí nacái nabànacale yàaluná íichawa

naçàlidacaténá nutàacái. Quéwa Dios yàapinácué pirí cien imanùbaca yàawiríapiná cayábéeri wawàsi. Pidèniapinácué nacái picáucawa càmfíri imáalàawa. ³⁰Quéwa manùbéeyéi wenàiwica áibanái iiquéeyéica iyúwa máiniyéica cachàinica siùcade, càmita máini cachàini níawa áiba èeriwa. Manùbéeyéi nacái wenàiwica áibanái iiquéeyéica iyúwa càmfíyéica máini cachàini siùcade, áiba èeriwa yásí máini cachàiníwanái cachàinica níawa áibanái íicha —íimaca yái Jesúsca.

La parábola de los trabajadores

20 ¹Néeseté Jesús íimaca walí, wía yéewáidacaléca: “Dios imànipiná nalí cayábéeri, cawinácaalí íibaidéeyéica irípiná. Péemiàcué yái tàacáisi comparaciónca: Yái Dios icùanáca yàasu wenàiwicawa iyaca càide iyúwa bànacalé íiwacali imàníná. Yái íiwacalica yàacawa mapisáisiwata icutácaténá wenàiwica íibaidéeyéipiná yàasu uva ibànacalená yèewiré. ²Néese idécanáami itàaníca abénaméeyéi wenàiwica yáapicha ipáyaidacaténá nía abé èeri iwènicatái, yá ibànùaca nía náibaidáanápiná yàasu uva ibànacalená yèewiré. ³Néese a las nueveta mapisáita, yàacawa àniwa, yá iicáca áibanái ibàluèyéicawa bàacháwáise nacùaca nàyaca néré íibaidacalési. ⁴Yá íimaca nalí: ‘Piacué píibaidaca nacái nùasu uva ibànacalená yèewiré, yásí nupáyaidacué pía cayába càide iyúwa píibaidáaná’, íimaca nalí. Iná nàacawa náibaidaca irí. ⁵Néese machacànicaalí èeri, yá bànacalé íiwacali yàacawa àniwa. Yá itàaníca áibanái yáapicha íibaidéeyéipiná irí. Yá nàacawa náibaidaca irí bànacalé yèewiré. Yá néese a las tresta táicalé, yá itàaníca áibanái yáapicha àniwa náibaidacaténá irí bànacalé yèewiré nacái. Yá nàacawa néré. ⁶Néese a las cincota táicalé àniwa, yá yèepùa iicáca áibanái icutéeyéica íibaidacalési. Yá íimaca nalí: ‘¿Cánácué pibàlùawa èeríapinama cháí canéeyéi meedá íibaidéeri?’ íimaca nalí. ⁷Náimaca irí: ‘Wàya cháí canácáiná imáidéeri wía wáibaidacaténá’, náimaca irí. Néese íimaca nalí: ‘Piacué nacáiwa píibaidaca nulí nubànacale yèewiré’, íimaca nalí. Yá nàaca náibaidaca. ⁸“Catácaalí nàwali, yái bànacalé íiwacali íimaca yàasu wenàiwica iríwa ipáyaidéerica wenàiwica: ‘Pimáida níara íibaidéeyéica, pipáyaidáaná níawa. Pipáyaida quéecha níái yàanèeyéica náamiwáise macáita, néese pipáyaida níái yàanèeyéicaté napíchalcáwa, àta níara idàbáanèeyéicaté yàanàaca’, íimaca yái íiwacalica. ⁹Néese nàanàaca néré níái idàbéeyéicaté íibaidaca a las cincota táicalé, yá ipáyaidaca nía abé èeri iwènicatái. ¹⁰Néese napáyaida nàacawa macáita àta nàanàacataléta néré níái idàbéeyéicaté

íibaidaca mapisáisiwata, yá nayúunáidaca ipáyaidapiná nía manuí yáwanáita. Càita quéwa ipáyaidaca nía macáita abé èeri iwènicatáita. ¹¹Needácanáami yái plataca, yá nadàba natàanica báawéeri iyú bànacalé íiwacali ìwali. ¹²Náimaca irí: ‘Níacata yàanèyeyícaté a las cinco táicalé, nadéca náibaidaca abéeri hora meedá. Yá pipáyaidaca nía abédanamata wáapicha, wía yùuwichèeyéicawa íibaidaca ùuléeri yáapiré èeríapinama’, náimaca irí. ¹³Yá bànacalé íiwacali itàanica àniwa yáapicha abéeri néená íibaidéeyéícaté èeríapinama. Yá íimaca irí: ‘Pía, nùacawéerináca, càmita numàni pirí báawéeri. Mapisáita bàwina nutàanícáté píapicha, yá abédanamata wáiwitáise wáapichawáaca nupáyaidacaténá pía abé èeri iwènicatái. ¹⁴Peedá pìasu platawa pìacaténáwa matuíbanáita. Nuwàwa nùaca irí yái yàanèericaté a las cincota táicalé càitade iyúwa nupáyaidáaná pía. ¹⁵Núalimá numànica nùasu yáapichawa càide iyúwa nuwàwáaná. Picá báawa piicáca núa ìwalíise yái numànínáca cayábéeri áibanái irí mawèníiri iyú’, íimaca yái bànacalé íiwacalica.

¹⁶“Càita nacái, píacué idàbéeyéícaté íibaidaca nulí quéechatécáwa, áibanái nacái íibaidéeyéipiná nulí píamiwáise, numànipiná canánama irí cayábéeri càide iyúwa nuwàwáaná numànica nalí cayábéeri”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús anuncia por tercera vez su muerte

¹⁷Jesús idéca idàbaca yàacawa Jerusalén ìyacàlená nérépiná. Iná itéca wía yéewáidacalécawa doce wamanùbaca méetàucuta áibanái fícha. Yá íimaca walí:

¹⁸—Càide iyúwacué piicáaná, wàacawa wàyaca Jerusalén ìyacàlená nérépiná. Aibanái presopináca namànica núawa, núa asìali Dios néeséerica, natécaténá núa sacerdote íiwacanánái yàatalé, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu. Yá nachùuliaca áibanái nanúanápiná núa. ¹⁹Yá natépiná núa presoíri iyú camíiyéi judío yàatalé naicáanícáténá nuquíniná, yá nacapèedáidapiná núa, yá natàtàapiná núa cruz ìwali nuétácaténáwa. Quéwa máisiba èeri irícu, yá numichàapináca wáyéetácáisi fícha —íimaca walí yái Jesúsca.

Lo que pidió la madre de Santiago y Juan

²⁰Néeseté Zebedeo yéenibe yáatúa ùacawa Jesús yàatalé uénibe yáapichawa níai Santiago, Juan nacái. Yá ubàlùacawa ùului ipùata iyúwa Jesús irí usutácaténá fícha wawàsi imànínápiná ulí cayábéeri. ²¹Yá Jesús íimaca ulí:

—¿Càinásica piwàwa numànica pirí? —íimaca yái Jesúsca. Néese úumaca irí:

—Pimàaca nuénibe pucháiba náawinacawa píapicha nacùacaténá píapicha macái wenàiwica áiba èeriwa picùacaalípiná macáita píiwitáise cachàiníiri iyúwa. Pimàaca náawinacawa píapicha, abéeri yáawinacaténáwa péewápuwáise, abéeri nacái yáawinacawa apáulicuise pirí nacùacaténá píapicha macái èeri mìnánái —úumaca. ²²Quéwa Jesús íimaca nalí níái Santiago, Juan nacái:

—Càmitacué píalíawa càinácaalí iwàwacutáanápíná pimànica Dios imàacacaténácué pirí yái pisutéericuécá nuícha, picùanápínácué núapicha macái wenàiwica. ¿Píalimásicué piùwichàacawa càide iyúwa nùuwichàanápínáwa yéewacaténácué cachàiníyéica pía càide iyúwacué pisutáaná nuícha? —íimaca yái Jesúsca. Néese náimaca Jesús irí:

—Báisíta, Wáiwacali, wáaliméeri wamànica —náimaca. ²³Néese Jesús íimaca nalí:

—Báisítacué piùwichàapínácawa càide iyúwa nùuwichàanápínáwa, quéwa Dios càmita ibatàa numàacapínácué píawinacawa núapicha abéericué péená yáawinacaténáwa nuéwápuwáise, áibacué péená nacái yáawinacawa apáulicuise nulí, picùacaténácué núapicha macái wenàiwicata, yácáináta Núaniri Dios imàacapíná nalíni, cawinácaalí wenàiwicanái Dios fínáidéeyéicatéwa náawináanápínáwa núapicha wacùacaténá macái wenàiwica —íimaca yái Jesúsca.

²⁴Wía, Jesús yéewáidacaléca diez wamanùbaca, wéemiacaté yái nasutáanáca Jesús íicha wawàsi, yá calúaca wía náapicha, níái pucháiba Zebedeo yéenibeca. ²⁵Quéwa Jesús imáidaca yàataléwa wía. Yá íimaca walí:

—Píalíacuécawa càinácaalí iyú càimíyúi judío imànica icuèyéica yàasu cáli néeséeyéiwa; casíimáica nacùaca wenàiwica cachàiníiri iyú. Píalíacuéwa nacái casíimáica náiwacanánái nachùuliaca macái wenàiwica. ²⁶Quéwa iwàwacutácué càmita pìya càide iyúwa nàýáaná. Néese cawinácaalícué péená iwàwéerica Dios iicácani càiride iyúwa cachàiníirica íiwitáise, iwàwacutá iyúudàacuéca pía macáita. ²⁷Cawinácaalícué péená iwàwéerica Dios iicácani càiride iyúwa cachàiníirica áibanái íicha, iwàwacutá íibaidacuéca pirí macáita càide iyúwa yàasu wenàiwica íibaidáaná íiwacali iríwa. ²⁸Iwàwacutácué càì pimànica, núacáiná, núa asiali Dios néeséerica, éwitacué Píiwacalícáaná núa, càicáaná càmita nùanàa náibaidacaténá nulí meedá. Néese nudéca nùanàaca nuíbaidacaténá áibanái

wenàiwica irípiná, numàacacaténá nacái nucáucawa nuwasàacaténá manùba wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, yái yàanèeripiná nàwali nabáyawaná ìwalísewa —íimaca yái Jesúsca.

Jesús sana a dos ciegos

²⁹Néeseté wamusúacawa Jericó ìyacàlená íicha, yá manùbéeyéi wenàiwica nàacawa Jesús yáamíise. ³⁰Yá pucháiba matuíyéi nàyaca néeni, yáawinéeyéicawa àyapu idùlepi isutéeyéica plata náicha níái wenàiwicaca ichàbéeyéicawa néenibàa. Matuíyéi isutáca náicha plata yéewanápiná nawèniaca nayáapináwa. Náalíacáináwa Jesús iináwaná ichàbáanáwa chábài, yá namáidaca Jesús irí:

—ìWáiwacali, rey David itaquérinámi, Dios ibànuèricaté walí wacuèrinápiná, piicá wapualé! —náimaca.

³¹Manùbéeyéi wenàiwica nacuísaca níái matuíyéica masàanáanápiná nía, quéwa namáida quéwanáta mamáalàacata cachàiníiri iyú. Náimaca:

—ìWáiwacali, rey David itaquérinámi, Dios ibànuèricaté walí wacuèrinápiná, piicá wapualé! —náimaca. ³²Iná Jesús iyamáaca ibàlùacawa, yá imáidaca níái matuíyéica. Néese isutáca yéemiawa nía:

—¿Càinásicué piwàwa numànica pirí? —íimaca yái Jesúsca. ³³Náimaca irí:

—Wáiwacali, wawàwa pimàaca catuíca wía —náimaca. ³⁴Catúulécanáca Jesús iicáca nía, yá imàacaca icáapiwa natuí ìwali. Yáta matuíyéimi iicáidaca àniwa, yá nàacawa Jesús yáapicha.

Jesús entra en Jerusalén

21 ¹Wàanàacaté mawiénita Jerusalén ìyacàlená irí; quéechatécáwa wàanàaca Betfagé ìyacàlená néré, ìyéerica dúli ìwali íipidenéechúa Olivos, yái olivo inàlimanáca. Yá Jesús ibànùaca ipíchalépináwa pucháiba wéená wía yéewáidacaléca. ²Ipíchawáise Jesús ibànùaca nía, yá íimaca nalí:

—Piacuéwa iriculé yái yàcaléca ìyéerica wapíchalé. Nérécué pìanàapináca burro nadacuèchúa néré, ibàlùèchúawa uìri yáapichawa. Piwasàacué úa, pitécué nulí níawa. ³Aibacaalícué isutá yéemiawa píawa càinácaalícué pimàni, picàlidacué iríwani nuwàwacutáca níái burroca, núa Píiwacalícuéca, nubànùanápiná nacái wenàiwica natécáténá irí nía àniwa caquialéta —íimaca yái Jesúsca. ⁴Càité Jesús imànica càide iyúwaté Dios yàasu profeta itànàanáté tàacáisi Dios inùmalícuíse. Dios íimacaté:

5 “Picàlidacué nalíni níai iyéeyéica Jerusalén iyacàlená irícu, áibaalí íipidenáatalé Sión: ‘Picácué, Picuèriná yàanàaca pìatalécué, càimíiri cáimacái iicáca yáawawa, cáimiétacanéeri, matufbanáiri iyú nacái, yáawinéeriwa burro wàlisài fínata, uìrica abéechúa pìrái itéechúa yàasusi’, càicué píimaca nalíwa”,

íimacaté yái Diosca. 6 Níai pucháiba yéewáidacaléca nàacawa, yá namànicaté càide iyúwa Jesús íimáanáté nalí. 7 Natéca úái burroca, uìri nacái. Yá waliadaca wàasu ruana nacáiriwa nawaalírìcubàa, yéewanápiná Jesús yàalubáicani. Yá Jesús imichàa yáawinacawa burro fínata. 8 Manùbéeyéi wenàiwica iyaca néré wáapicha. Abénaméeyéi natéca nàasu ruana nacáiriwa náuquéeri nàwalísewa, yá naliadaca nía àyapulicubàa Jesús ipíchalé, burro ìipìnacaténá fínatabàa càide iyúwaté judío íiuitáise nàaná nacuèriná icàaluínináwa. Aibanái nacái nawichùaca wisiri nacáiri ibáiná, yá naliadaca nía àyapulicubàa Jesús ipíchalé, náasáidacaténá casíimáica naicácani. 9 Níai yèeyéicawa Jesús ipíchalé, níai nacái yèeyéicawa yáamiwáise namáidáidaca casíimáicáiná nía. Náimaca:

—iWàacué irí cayábéeri, yái rey David itaquérinámica, Dios ibànuèrica walí wacuèrinápiná! iCayábéeriquéi Wacuèrináca, Dios ibànuèrica walí, icùacaténá wía! iWàaca pírí cayábéeri, pía Dios chènunfíseérica! —náimaca.

10 Jesús iwàlùacawa Jerusalén iyacàlená iriculé, yá macáita wenàiwica namusúacawa nacapée íichawa naicácaténáni. Manùbéeyéi nasutáca néemiawa wenàiwica yèeyéicawa Jesús yáapicha. Yá náimaca:

—¿Cawinásica yái wenàiwicaca? —náimaca. 11 Néese níai wenàiwicaca yèeyéicawa Jesús yáapicha náimaca nalí:

—Yácata profeta Jesús, yái Nazaret iyacàlená néeseérica, yàanèrica Galilea yàasu cáli néese, itàanfírica Dios inùmalicuíse —náimaca.

Jesús purifica el templo

12 Néeseté Jesús iwàlùacawa templo ibàacháwalená iriculé. Yá imusúadaca wenàiwicanái templo ibàacháwalená iricuíse, macáita iwéndéeyéicaté yàasusi, áibanái nacái iwènièyéica yàasusi templo ibàacháwalená irícu. Itamàaca yúucawa náicha nàasu mesa canánama, níai icambiéyéica plata wenàiwica íicha needácaténá nalíwa plata. Jesús itamàaca yúucawa náicha nàalubáica níai iwéndéeyéica unùcu sacrificio pinéérica. 13 Yá Jesús íimaca nalí:

—Pidécuéca péemiaca tàacáisi profeta itànèericaté Dios inùmalicuise. Dios ímacaté yàasu templo ìwaliwa: ‘Yái nucapèeca nasutàcàalupináca nuícha’, ímacaté yái Diosca. Quéwa, pidécuéca piwènúadacani cayéedéeyéi icapèe iyú, yái temploca, piyéedùacáinacué plata wenàiwica íicha pichìwa iyúwa —íimaca yái Jesúsca.

¹⁴Néese abénaméeyéi matuíyéi, áibanái nacái éeruíyéi yàabàli nàacawa Jesús yàatalé templo irìcu. Yá ichùnìaca nía. ¹⁵Quéwa sacerdote íiwacanánái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu báawaca naicáca Jesús imàníníaca yái càmfírìca wenàiwica idé imànica, cayábacáiná wenàiwicanái iicáca náicha Jesús. Néemiaca nacái sùmanái isàna imáidéeyéica casíimáiri iyú templo irìcu; sùmanái íimaca Jesús ìwali: “ÌWàacué irí cayábéeri, yái rey David itaquérínámica, Dios ibànuèrica walí Wacuèrinápiná!” náimaca níái sùmanáica. Iná calúaca sacerdote íiwacanánái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu, yácáiná yái tàacáisi sùmanái icàlidéerica íimáanáca Mesíascani yái Jesúsca, judío icuèrinápiná Dios ibànuèrica nalí. ¹⁶Néese sacerdotenái íimaca Jesús irí:

—Picá pimàaca nacàlidaca pìwali yái tàacáisica. Pichùulia masàanápiná nía, ipíchaná áibanái nayúunáidaca Mesíasca pía —náimaca. Yá Jesús íimaca nalí:

—Casíimáica nuémìaca yái náimáanáca. Pidécuéca piléeca tàacáisi Dios yàasu profeta itànèericaté nuináwaná ìwali, íiméerica sùmanái nacàlidáanápínaté nuináwaná cayábéeri iyú. Profeta ímacaté:

‘Pía Wacuèriná Dios, pidéca pimàacaca púubanaméeyéi sùmanái, quìrasìinái nacái nàaca pirí cayábéeri’,
cài ímacaté nùwali yái profetaca. ¿Cánacué càmita péemì càinácaalí íimáaná yái Dios itàacái piléericuéca? —íimaca yái Jesúsca.

¹⁷Néeseté Jesús yàacawa náicha. Yá imusúacawa wáapicha Jerusalén ìyacàlená íicha, wía yéewáidacaléca. Néese macáita wàacawa Betania ìyacàlená néré, yá waimáca néré.

Jesús maldice la higuera sin fruto

¹⁸Néeseté mapisáináami àniwa Jesús, wía nacái yéewáidacaléca, idècunitàacá wàacawa Jerusalén ìyacàlená nérépiná àniwa, yá máapicani, yái Jesúsca. ¹⁹Néese iicáca higuera yéetaná ibàluèricawa àyapu idùlepi. Yá Jesús yàacawa higuera yéetaná yàatalé icutátaténá ìyacaná. Quéwa canáca ìyacaná, iicá ibáiná meedá. Néese Jesús íimaca àicu irí:

—ìCàmita quirínama càyacanáca píawa! —íimaca yái Jesúsca, yáasáidacaténá walí Dios yùuwichàidáanápínaté israelitanái. Yáta ichuìdacawa macáita yái higuera yéetanámica, yá yéetácawa. ²⁰Néese wía, Jesús yéewáidacalénái waicácáináni, yá wáináidacawa manuísíwata waicáidaca higuera yéetanámi irí. Yá wasutáca wéemíawawa Jesús:

—¿Càiná yéewaná ichuìdacawa abéericuíseta, chuìcani yái higuera yéetanámica? —wáimaca. ²¹Néese Jesús íimaca walí:

—Iwàwacutácué peebáidaca tàì íiméeri iyú Dios imàníinápínácué pirí càinácaalícué cayábéeri pisutéerica íicha imàníinápínácué pirí. Péemíacué cayába, píibàcaalícué piwàwawa Dios iwéré tàì íiméeri iyú, yásí píalimácué pimànica càide iyúwa núumáaná higuera yéetanámi irí. Píalimápinácué nacái pimànica cachàiníwanái. Píimacaalícué yái dúli irí: ‘Pimichàawa, picaláawa manuírí úni yáaculé’, càicaalícué píima, yásí yàacawa càide iyúwacué píimáaná irí, báisícaalícué peebáidaca Dios imàníinápínácué piríni. ²²Núumacué pirí nacái, macáita càinácaalí cayábéeri pisutéericuéca Dios íicha imàníinápínácué pirí, yá peebáidacaalícué tàì íiméeri iyú Dios imàníinápínácué piríni, yásí Dios imànicuéca piríwani —íimaca yái Jesúsca.

La autoridad de Jesús

²³Néeseté Jesús iwàlùacawa templo irìculé. Yá idàbaca yéewáidaca wenàiwica néré. Néese sacerdote íiwacanánái, nía nacái judío íiwacanánái béeyéica nàacawa Jesús yàatalé. Yá nasutáca néemíawani:

—¿Cawiná ibànùa pía pimusúadáanápíná wenàiwica templo ibàacháwalená irìcuíse níai iwéndéeyéica yàasusi? ¿Cawiná ichùulia pía pimusúadáanápíná nía? —náimaca Jesús irí. ²⁴⁻²⁵Néese Jesús íimaca nalí:

—Núa nacái nuwàwa nusutácuéca nuémíawawa pía: ¿Cawiná ichùuliaté Juan ibautizáanápíná wenàiwica, Diossica? ¿Wenàiwicanáisica? Píimacué nulí càirínácaalí náicha ichùulìericaté Juan ibautizáanápíná wenàiwica. Picàlidacué nulíni. Picàlidacaalícué nulíni, yásí nucàlidacué nacái piríwani cawinácaalí ichùuliaca núa numusúadáanápíná wenàiwica templo ibàacháwalená irìcuíse níai iwéndéeyéica yàasusi —íimaca yái Jesúsca. Néese nadàbaca natàaníca nalíwáaca. Náimaca: “Wáimacaalí irí Dios ichùulìeriquéera Juan, yásí isutáca yéemíawawa wíatá: ‘Néeni, ¿cánácué càmitaté peebáidani?’ càipíná íimaca walí. ²⁶Càmita nacái wawàwa wáimaca irí wenàiwica ichùulìeriquéera Juan, cáalucáiná wía wenàiwicanái íicha, macáita wenàiwica neebáidacáiná Juan itàanícaté Dios inùmalícuíse”, càì náimaca nalíwáaca. ²⁷Iná náimaca Jesús irí:

—Càmita wáaliáwa —náimaca. Néese Jesús íimaca nalí:

—Càita nacái càmitacué nucàlida piríni cawinácaalí ichùuliaca núa numusúadánápiná wenàiwica templo ibàacháwalená irìcuíse, náií iwéndéeyéica yàasusi —íimaca yái Jesúsca.

La parábola de los dos hijos

²⁸Jesús isutáca yéemíawa judío íiwacanánái, sacerdote íiwacanánái nacái:

—¿Càinacué píináidacawa ìwali yái comparaciónca? Péemíacuéni. Abéeri asiali idèniacaté yéenibewa pucháiba asíanái. Yá íimaca abéeri néená irí, yái idàbáanéerica: ‘Nuìri, siúcade pía píibaidaca nùasu uva ibànacalená yèewiré’, íimaca yái nánirica. ²⁹Néese ìiri íimaca yáaniri iríwa: ‘Càmita nuwàwa nuíbaidaca’, íimaca. Néeseta quéwa iwènúadaca íiwitáisewa, yá yàaca íibaidaca néré. ³⁰Néese nániri yàacawa imáidacaténá ìiri áibawa. Yá ichùuliaca íibaidaca uva ibànacalená yèewiré. Néese ìiri íimaca yáaniri iríwa: ‘Yá, pápa. Yáca nùacawéera’, íimaca. Quéwa càmita yàawa néré —íimaca yái Jesúsca. ³¹Néese Jesús isutáca yéemíawa judío íiwacanánái, nía nacái sacerdote íiwacanánáica. Yá íimaca nalí:

—¿Càiríiná náicha náií asiali yéenibe pucháiba imànica càide iyúwa yáaniri iwàwáaná? —íimaca yái Jesúsca. Néese náimaca irí:

—Yái idàbáanéerica —náimaca. Néese, Jesús yèepùà íimaca nalí:

—Péemíacué cayába yái nutàacáica. Báisíta áibanái yeedéeyéicaté plata yéénánái íichawa romanonái yàasu gobierno irípiná, nía nacái inanái iiméeyéicaté asíanái yáapicha plata ìwalinápíná, nadéca nawènúadaca náiwitáisewa Dios irípiná, yá idéca Dios yàasu wenàiwicaca nía, Dios icùacaténá nía. Quéwa, píatacué càmita Dios yàasunáica. ³²Yácáiná Juan el Bautistami yàanàcaté yéewáidacaténácué pía pìyáanápínácué càide iyúwa Dios iwàwáaná. Càmitacué quéwa peebáida iríni. Néese áibanái yeedéeyéicaté plata yéénánái íichawa romanonái yàasu gobierno irípiná, nía nacái inanái iiméeyéicaté asíanái yáapicha plata ìwalinápíná, níata yeebáidacaté Juan el Bautista itàacáimi. Yáté nawènúadaca náiwitáisewa nabáyawaná íichawa. Quéwa píacué, éwita piicáacánítacué neebáidaca, néese càmitacué quéwa piwènúada píiwitáisewa Dios irípiná peebáidacaténá càide iyúwaté Juan el Bautistami icàlidáaná Dios itàacái —íimaca yái Jesúsca.

La parábola de los labradores malvados

³³Néeseté Jesús yéewáidaca wenàiwica comparación iyú. Íimaca nalí: “Péemíacué comparación: Abéeri asiali idèniacaté ibànacale

yàalunáwa uva yàalupiná. Yá ibànaca uva. Néese imànica iwáiná ibànacale itéesebàawa. Ichùnìaca nacái utàwi nacáichúa uva ìyacaná yàalupiná, napisùacatalépiná uva ituní. Néese imànica chènuníri capii naicáidacatáisepiná macáita uva ibànacalená yàalu. Yá imàacaca áibanái icuèyéipiná irí yái yàasu uva ibànacalená yàalunáca, quéwa iwàwacutácaté nabànùaca irí yàasu uva ìyacaná yéénápiná, yàasu èerita needácatáipináté ìyacaná. Idécanáamité imànica náapicha càiri wawàsi, yá néese yàacawa náicha áibalépiná. ³⁴Uva yàasu èeri yàanàacaté needácaténá ìyacaná, yá bànacalé íiwacali ibànùaca yàasu wenàiwicanáíwa néré nacutácaténá icuèyéi íicha bànacalé íiwacali yàasu uva ìyacaná yéénápiná. ³⁵Quéwa níái icuèyéica bànacalé náibàaca nía; nacapèedáidaca abénaméeyéi, nanúaca áibanái, néese nanúaca abénaméeyéi wenàiwica íba iyú. ³⁶Yá bànacalé íiwacali ibànùaca nàatalé àniwa yàasu wenàiwicanáíwa áibanái, manùba yáwanái idàbàanéeri yàawiría íicha. Quéwa càita nacái níái icuèyéica bànacalé namànica nalí báawéeri mamáalàacata.

³⁷“Néese bànacalé íiwacali ibànùaca nàatalé ìiriwa, íináidacáináwa iríwa yái bànacalé íiwacalica: ‘Báisíta nàaca nuìri íimiétacanáwa’, íimaca íináidacawa iríwa. ³⁸Quéwa níái icuèyéica bànacalé naicáca ìiri yàacawa napualé, yá náimaca nalíwáaca: ‘Yáara bànacalé íiwacalica yéetácaalípináwa, yá yàaca bànacalé ìiri iríwa. Ara, wàacuéwa wanúanáni. Yásí wíacata bànacalé íiwacanánái’, náimaca. ³⁹Càita náibàacani, yá nawatàidacani bànacalé yèewíise, yá nanúacani.

⁴⁰“Siùcade píimacué nulí: Yái uva ibànacalená íiwacalica, yàanàacaalípiná nàatalé, ¿càinásica imànipiná nalí, níái icuèyéicaté bànacalé?” íimaca yái Jesúsca. ⁴¹Néese níái wenàiwica ìyèeyéica templo iricu náimaca Jesús irí:

—Inúapiná níái báawéeyéica, càmita nacái catúulécaná iicáca nía. Néese imàacapiná áibanái cayábéeyéi íiwitáise icuèyéipiná irí yái uva ibànacalenáca, ibànùeyéipiná irí yàasu uva ìyacaná yéénápiná needácaalí bànacalé ìyacaná —náimaca. ⁴²Néese Jesús íimaca nalí:

—Báisíta. Pidécuéca piléeca nacái comparación Dios yàasu profeta itànèericaté Dios inùmaliçuise. ¿Cánácué càmita peebáida itàacái? Itànàacaté tàacáisi íiméerica Dios ibànùnápínáté nacuèrinápiná, níái israelitaca, quéwa báawáanápínáté naicácani. Càité profeta íimaca:

‘Níái imàníiyéica íba icapèená, nadéca náucaca abéeri íba méetàuculé náichawa, caná iwènicáiná naicácani. Quéwa Wacuèriná Dios idéca imàacaca máiníiri iwàwacutácawa

capîi irípináni yái íba náuquéericaté. Càita Dios idéca imànica, íná wàaca Dios irí cayábéeri',
 càité profeta íimaca nùwali, núa càiride iyúwa íba, núa israelita icuèrinápináca. ⁴³Iná núumacué pirí, càicuéca píade iyúwa báawéeyéi icuèyéica bànacalé. Càmitacué picùca cayába israelitanái càide iyúwa Dios iwàwáaná, càmitacué nacái péewáida nía, íná càmita namàni cayábéeri. Siùcáisede Dios càmita quirínama ibatàacué picùaca yàasu wenàiwica, níái israelitaca. Yá Dios imàacapíná áibanái íbaidaca irípiná, yéewáidéeyéipíná nía cayába, namànicaténá cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná. ⁴⁴Iyaca nacái áiba comparación íba ìwali: Cawinácaalí wenàiwica yúuwèyéicawa iwéré yái íbaca, yásí wenàiwica isubèriacawa. Néese íba yúuwàacaalíwa áibanái ínatabàa, yásí náalacawa ichùmalési iyú —íimaca yái Jesúsca, náalícaténáwa Dios yúuwichàidáanápiná manuísíwata cawinácaalí càmíiyéica yeebáida Jesús itàacái.

⁴⁵Níái sacerdote íiwacanánáica, fariseonái nacái, idécanáami néemíaca comparación Jesús icàlidéerica, yá náalíacawa icàlidacaténí nàwali yái tàacáisica. ⁴⁶Inaté nawàwaca náibàacani náucacaténáni presoíyéi ibànaliculé. Quéwa cáaluca nía manùbéeyéi wenàiwicanái fícha, níacáiná manùbéeyéi wenàiwica neebáidaca Jesús itàaníca Dios inùmallicúise. Iná càmita nadé náibàaca Jesús.

La parábola de la fiesta de bodas

22 ¹Néeseté Jesús idàbaca yéewáidaca nía àniwa comparación iyú. Yá íimaca nalí: ²“Péemíacué comparación: Yái Dios icùanáca wenàiwica càicanide iyúwa abéeri nacuèriná imàníná iwàwéerica imànica manuírí fiesta ìiri irípináwa, yàasu casamientopináwa, ìiri yeedácáiná iríwa yàacawéetúapínáwa. ³Yá nacuèriná ibànùaca yàasu wenàiwicanáíwa nàaca namáidacaténá wenàiwica nacuèriná icàlidéeyéicaté iríni quéecha. Quéwa càmita nawàwa nàwacáidáyacacawa néré. ⁴Néese nacuèriná ibànùaca yàasu wenàiwicanáíwa áibanái. Ipíchawáise nàacawa, yá íimaca nalí: ‘Píacué picàlidaca nalíni, níara numáidéeyéica, nudéca nuchùnìaca yái nayáapínáca. Nùasu wenàiwica nadéca nanúaca nupíra pacá walíibèeyéi, áiba nacái nupíra walíibèeyéi. Macáicata idécawa canánama yái nayáapínáca. Pisutacué nàanápináwa aléi fiesta casamiento nérépiná’, íimaca yái nacuèrináca. ⁵Néese nacuèriná yàasu wenàiwica namáidaca nía àniwa quéwa caná iwèni wenàiwicanái iicáca nacuèriná itàacáíwa. Abéeri néená yàaca iicáca

ibànacalewa. Aiba yàacawa yàcalé néré iwéndacaténá yàasuwa. ⁶Yá áibanái náibàaca nacuèriná yàasu wenàiwicawa. Yá nacuíśaca nía, namànica nálí báawéeri, àta nanúacataléta nía nacái. ⁷Yá néese máiní calúacani yái nacuèrináca. Yá ibànùaca néré yàasu úwináíwa, yá úwinái nanúaca níái inuéyéicaté meedá nacuèriná yàasu wenàiwicawa, yá úwinái yeemáca nàyacàlemi. ⁸Néese àniwa nacuèriná ímaca yàasu wenàiwicanái iríwa: ‘Macáicata idéca ichùnìacanáca canánama fiesta casamientopiná quéwa níara numáidéeyéicaté quéechatécáwa, canáca yéewaná nàanàaca, càmicáináté neebá numáidáaná nía. ⁹Iná pìacué picutáca mamáalàacata wenàiwicanái bamuchúamibàa yàcalé, àyapulìcubàa nacái pimáidacaténácué nía macáita pìanèeyéica’, ímaca yái nacuèrináca. ¹⁰Néese níái yàasu wenàiwicanái nàacawa bamuchúamibàa yàcalé àyapulìcubàa, yá nàwacáidaca macáita wenàiwica nàanèeyéica néenibàa, cayábanaméeyéi, báawanaméeyéita nacái. Iná yéewa idéca capíi ipuníacawa madécaná wenàiwica iyú, yái manuúri capíi imàdàaná casamiento yàaluca.

¹¹“Néeseta quéwa yái nacuèriná iwàlùacawa néré itàidacaténá wenàiwicanái yàanèeyéica néré nayáacaténá nayáacaléwa, yá iicáca abéeri asiali nèewi ibàlesíami yáapichawa meedá. Càmitaté ìwali ibàlewa wàlisàíwa, yái bàlesi cayábéerica nacuèriná iwacuèricaté macái wenàiwica irí, fiesta casamiento ibàlenápiná. ¹²Yá nacuèriná ímaca irí: ‘¿Néeni? ¿Cánásica yéewaná piwàlùacawa aléi, éwita càmicáaníta pìwali pibàlewa fiesta casamiento ibàlenápiná, yái bàlesica nuèrica nálí?’ ímaca yái nacuèrináca. Yá masànacani icalùniwa nacuèriná fícha, yái asialica. ¹³Néese nacuèriná ímaca yàasu wenàiwicanái iríwa, níái iwacuèyéica yàacàsi wenàiwicanái irí: ‘Caquialéta, pidacùacué yái asialica icáapi nacái, yàabàli nacái. Yá piúcacué wáichani aléera catéeri iriculé. Wenàiwicanái náicháanípiná manuísíwata néré, yá naamíapíná nayéiwa nàuwichàacái iyúwa’, ímaca yái nacuèrináca. ¹⁴Dios imáidacáiná manùbéeyéi wenàiwica, quéwa càmita yeedá macáita yàasu wenàiwicapínáwa nía”, ímaca yái Jesúsca.

El asunto de los impuestos

¹⁵Néesetécáwa, abénaméeyéi fariseo nàwacáidáyacacawa natàaníca náapichawáaca, yá abédanamata namànica náiwitáisewa náalimáidáanápiná naicáwa Jesús icàlidacaténá áiba wawàsi báawéeri yéewanápiná nacháawàaca iináwaná ìwali romanonái yàasu gobiernonái irí. ¹⁶Iná nabànùaca abénaméeyéi néenáwa Jesús yàatalé náapicha

nacái áibanái cayábéeyéi iicáca rey Herodes íiwitáise. Yá náimaca Jesús irí:

—Pía, yéewáidéerica wenàiwica, wáalíacawa pitàaníca báisíiri iyú, péewáidaca nacái wenàiwica báisíiri iyú nàyacaténá machacàníiri iyú càide iyúwa Dios ichùulianá nàyaca. Wáalíacawa nacái piicáca macái wenàiwica abédanamata, íná càmita pibatàa áiba wenàiwica caináwanéeyéi iwènúadaca píiwitáise cayábéeri íicha. ¹⁷Iná picàlida walíni càinácaalí pínáidacawa: ¿Cayábasica wapáyaidacaalí wáichawa plata iyú níara emperador romanosàiri yàasu gobiernonái icuèyéica wàasu cáli? —náimaca. ¹⁸Quéwa Jesús yáalíaca náiwitáise báawéeri nawàwáaná nacháawàaca iináwaná ìwali itàacái ìwalísewa. Yá íimaca nalí:

—Píacué pucháibéeyéica íiwitáise, ¿cánácué píalimáida piicáwa núa picháawàcaténá nuináwaná ìwali nutàacái ìwalíse? ¹⁹Néeni, píasáidacué nuicá moneda càichúaca nachùuliacuéca pipáyaidaca iyú nía —íimaca yái Jesúsca. Yá natéca irí denario, yái cawèníiri monedaca abé èeri iwènicatáica. ²⁰Néese Jesús isutáca yéemíawa nía:

—¿Cawiná yéenáíwaná ichanàawa moneda ìwali? ¿Cawiná nacái íipidená ichanàawa ìwali? —íimaca yái Jesúsca. ²¹Yá náimaca irí:

—Emperador íipidenáquéi ichanàawa ìwali, yéenáíwaná nacái ichanàawa ìwali, yáara romano íiwacaliná, icuèrica macái èeri mìnánái —náimaca. Iná Jesús íimaca nalí:

—Pipáyaidacué píichawa emperador plata iyú càide iyúwa ichùulianácué pipáyaidacani. Pimànicué nacái càide iyúwa Dios iwàwáanácué pimànica —íimaca yái Jesúsca. ²²Yá náináidacawa manuísíwata néemíaca Jesús íimáaná, càmicáiná náalimá nacháawàaca iináwaná ìwali itàacái ìwalísewa. Néese namàacacani, yá nàacawa íicha.

La pregunta sobre la resurrección

²³Néese yáté èerica àniwa abénaméeyéi saduceo nàacawa Jesús yàatalé. Níái saduceo náimaca yéetéeyéimiwa càmitasa nacáucàawa áibaalípiná. Saduceonái iwàwaca wenàiwicanái iicáaníca Jesús iquíniná, íná nasutáca néemíawa Jesús, náalimáidacaténá naicáwani. Yá nacàlidaca irí tàacáisi. Náimaca irí:

²⁴—Pía, yéewáidéerica wenàiwica, profeta Moisés itànàacaté tàacáisi íiméerica Dios ichùulianácué wía judíoca wamànínápiná càì: Àsìali yéetácaalíwa méenibeta, yásí iwàwacutá yéénàsàiri yeedáca iríwa yéénàsàiri íinumiwa yàacawéetúapínáwa yéewacaténá idèniaca

úapicha yéenibewa naiquéeyéipiná iyúwa yéetéerimiwa yéenibemi, yéewanápiná nàyaca wenàiwica icuèyéipiná yéetéerimiwa yàasu cáli. ²⁵Uwé, áibaalíté nàyaca wèewi siete namanùbaca yéenánái. Nabèeri yeedáca abéechúa ínunpináwa, quéwa yéetácawa uícha méenibeta. Méenibecáináni, íná iméeréeri yeedáca úái ibèeri ínumicawa. ²⁶Càita nacái iméeréerimi yéetácawa uícha méenibeta. Néese iméeréeri yeedáca úa, càita nacái yéetácawa uícha méenibeta. Càité níái sietéeyéicaté imanùbaca needáca úa. Yá néetácawa uícha macáita méenibeta. ²⁷Néese úanama yéetácawa náami nacái. ²⁸Uwé, báisicaalí yéetéeyéimiwa idé icáucàacawa áibaalípinátá, càide iyúwa áibanái ínáidáanáwa, néese ñcáinápinásica uníri náicha níara sietéeyémica? Càmita náalimápiná náaliacawatá macáicáináta náinuca úa —náimaca, naicáanica Jesús iquíniná. ²⁹Néese Jesús ímaca nalí:

—Pidécuéca piméeràacawa báisiiri tàacáisi ícha càmicáinácué pialíawa càinácaalí ímáaná Dios itàacái profetanái itànèericaté Dios inùmaliçuise. Càmitacué nacái pialíawa Dios íiuitáise cachàiníiri ìwali imichàidáanápiná wenàiwica yéetácáisi ícha. ³⁰Aiba èeriwa yéetéeyéimiwa nacáucàapinácawa, quéwa càmita nacásàapináwa, níái asianáica, inanái nacái, nàypinácáiná càide iyúwa chènunfíseeyéi ángel iyáaná càmiíyéica icásàawa. ³¹Aiba wawàsi nacái, piyúunáidacuéca càmita Dios icáucàidapiná wenàiwica áiba èeriwa, quéwa pidécuéca piléeca cuyàluta profeta Moisés itànèericaté Dios inùmaliçuise, íná ñcánácué càmita péemia càinácaalí ímáaná? ³²Dios ímacaté: ‘Núacata yái Dios icuèrica Abraham, Isaac nacái, Jacob nacái’, càité ímaca yái Diosca. ¡Dios càmita icúa yéetéeyéimiwa ichéeca meedá! ¡Néese Dios icúaca cáuyéi wenàiwica! Iná iwàwacutácué pialíacawa cáuca nía Dios yáapicha siúcade, níái Abraham, Isaac, Jacob nacái, éwita néetácaánítatéwa madécaná camuí ipíchawáiseté Moisés iyaca. Iná yéewa wáaliacawa Dios icáucàidáanápiná yéetéeyéimiwa áiba èeriwa —ímaca yái Jesúsca. ³³Néese wenàiwicanái nadécanáami néemìacani, yá náináidacawa manuísíwata néemìaca Jesús yéewáidáaná nía.

El mandamiento más importante

³⁴Néeseté fariseonái idécanáami néemìaca Jesús iináwaná imawèniadacaté saduceonái yàasu tàacáisi, yá fariseonái nàwacáidáyacacawa. ³⁵Néese abéeri fariseo yéewáidéeri wenàiwica templo írìcu, ínáidacawa yáalimáidáanápiná iicáwa Jesús icàlidáanápiná áiba wawàsi báawéeri nacháawàacaténá iináwaná ìwali ìwalíise. Yá ímaca Jesús írì:

³⁶—Pía yéewáidéerica wenàiwica, nàyaca madécaná wawàsi Dios ichùulièrica wamànínápiná. ¿Càiríná wawàsi máiníri cachàinica náicha canánama wamànínápiná? —íimaca. ³⁷⁻³⁸Néese Jesús íimaca irí:

—Yái Dios ichùulianáca máiníríca cachàinica náicha canánama wamànínápiná càì íimaca: ‘Cáininá piicáca Picuèriná Dios macái piwàwalicuísewa, macái picáuca iyú nacáiwa, macái píiwitáise iyú nacáiwa’, càì íimaca. ³⁹Iyaca walí áiba inacáiri nacái, yái pucháibáanáca. Yá íimaca: ‘Cáininá piicáca áibanái wenàiwica càide iyúwa cáinináaná piicáca píawawa’, càì íimaca yái Diosca. ⁴⁰Canáca áiba tàacáisi cachàiníri náicha níai pucháiba ichùuliacanásica. Macáita tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalicuíse, profetanái nacái icàlidéericaté Dios inùmalicuíse, macáita yái tàacáisica yéewáidaca wía cáinináanápiná waicáca Dios, áibanái wenàiwica nacái —íimaca yái Jesúsca.

¿De quién descende el Mesías?

⁴¹Néese idècunitàacá fariseonái ìyaca Jesús íipunita, yá Jesús isutáca yéemíawa nía. ⁴²Iimaca nalí:

—¿Càinácué pínáidacawa Mesías ìwali, yái picuèrinápinácuéca Dios ibànueripinácuéca pirí, píacué israelitaca? ¿Cawiná itaquérinámíni? —íimaca yái Jesúsca. Néese náimaca Jesús irí:

—Rey David itaquérinámícani, yái Mesíasca —náimaca. ⁴³Néese Jesús íimaca nalí:

—Báisíta rey David itaquérinámícani yái Mesíasca. Quéwa rey Davidcaté íimaca áiba wawàsi nacái Mesías ìwali, yái israelita icuèrinápináca. David icàlidacaté Espíritu Santo inùmalicuíseni, yá David íimacaté Mesías ìwali ‘Nuíwacali’. Càité David íimaca:

⁴⁴‘Nucuèriná Dios íimacaté Nuíwacali irí: Píawinawa
nuéwápuwáise picùacaténá núapicha macáita, idècunitàacá
numawèniadaca pícha macái piùwidenáíwa, íimaca yái
Diosca’,

càité íimaca yái Davidca. ⁴⁵Yái rey Davidca íimacaté Mesías ìwali ‘Nuíwacali’, íná éwita rey David itaquérinámícaánítani, yái Mesíasca, càicáaníta iwàwacutá náimaca ìwali rey David Iiwacali nacáicani —íimaca yái Jesúsca, icàlidaca nalí ìwaliwa, yái Mesíasca.

⁴⁶Canácata néená yáaliéri áiba tàacáisi náaliméerica namawèniadaca iyú Jesús, ibatàa abéeri tàacáisi piná, càmita náalíawa, canásíwata. Iná cáaluca nasutáca néemíawa Jesús àniwa, ipíchaná báica nía nacái wenàiwicanái yàacuéseimi.

Jesús acusa a los fariseos y a los maestros de la ley

23 ¹Néeseté Jesús icàlidaca walíni, wía yéewáidacaléca, áibanái nacái wenàiwicanái iyéeyéica néeni. ²Yá íimaca walí: “Níái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu, nía nacái fariseoca nacàlidacuéca pírí tàacáisi profeta Moisés itànèericaté bàaluité Dios inùmaliçuise. Néewáidacuéca pía píalíacaténácuéwa càinácaalí íimáaná yái Dios itàacáica. ³Iná néewáidacaalícué pía Dios itàacái iyú, néese peebáidacué yái nacàlidáanáca, pimànicué nacái macáita càide iyúwa nacàlidáaná Dios itàacái irícuise. Quéwacué picá pimàni càide iyúwa namàníná, nacàlidacáinácué pírí cayábéeri wawàsi, quéwa namànica áiba wawàsi méetàuculéeri, báawéeri meedá. ⁴Nadènìaca nàasu tàacáisi nacáíwa, méetàuculéeri Dios itàacái íicha. Iná nachùuliaca wenàiwicanái namànica wawàsi máiníri càulenáca náicha, náimacáiná Dios iwàwacasa wenàiwicanái imànicani. Quéwa càmita wenàiwica yáalimá lidenìacani, néese níái yéewáidéeyéica wenàiwica càmita nawàwa nayúdàaca nía, càmita nacái namàni càide iyúwa nachùulianá áibanái imànica. ⁵Macáita yái namànírica, yá namànicani wenàiwicanái iicápiná meedá, yéewacaténá wenàiwica nàaca náimiétacaná meedá. Nawàwacué piyúunáidaca cáinináca naicáca Dios itàacái níái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu. Iná nadacùaca nàwaliwa Dios itàacái yéená napùdàlicuwa, nàanàa ìwali nacáíwa, càide iyúwa Dios ichùulianá wamànica, wía israelitaca, quéwa nadacùacani cáucuíri iwaalíbapi iyú yéewacaténácué piicácani ráunamáita, íná piyúunáidacuéca cáinináca naicáca Dios itàacái, níái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu. Cáalaca namànica nàasu chílanásiwa nasucuéri nabàle ipùata ìwaliwa yéewacaténácué piyúunáidaca nàaca Dios icàaluíniná macái nawàwalíçuisewa. ⁶Nawàwa náawinacawa cayábéeri yàalubáisi íinata cáimiétacanéeyéi yáawinacatáicawa macái wenàiwicanái yàacuésemi nayáacaalí nayáacaléwa náapicha, namànicaalí culto nacái judíonái yéewáidacàalu irícu, yéewacaténá áibanái naicáca nía iyúwa máiníiyéica cachàinica. ⁷Nawàwa macái wenàiwica natàidaca nía cáimiétaquéeri iyú bamuchúamibàa yàcalé manùbéeyéi naicácaténá nía. Máiní fariseonái iwàwacué pitàidaca nía càì: Píamisícawa yéewáidéerica wía”, íimaca yái Jesúsca.

⁸Néese Jesús íimaca walí, wía yéewáidacaléca: “Quéwa píacué nuéwáidacaléca, picácué piwàwa áibanái íimáaná pírí ‘pía, yéewáidéerica wía’, nuwàwacáinácué macáita piicáyacacawa càide iyúwa abémisana.

Núacata yái abéericata yéewáidéericuéca pía. ⁹Picácué píma áiba irí ‘Pía, Wáaniri, icuèrica wía’ cháí èeri irícu pidèniàcáinácué abéerita Píaniriwa Dios ìyéerica chènuniré. ¹⁰Picácué piwàwa áibanái ímaca pirí ‘pía, Wáiwacali, yéewáidéerica wía’, abéericáináta núa Cristo Píiwacalicué. ¹¹Cawinácaalícué péená iwàwéerica Dios iicácani iyúwa cachàiníirica áibanái íicha, iwàwacutácué íbaidaca pirí macáita càide iyúwa yàasu wenàiwica íbaidáaná íiwacali iríwa. ¹²Níacáiná macáita cachàiníiyéica iicáca yáawawa, níacata Dios imàaquéeyéipiná báica nía, càmfíyéica nacái cachàini. Néese cawinácaalí càmfíyéica cachàini iicáca yáawawa, níacata Dios imàaquéeyéipiná cachàinica nía”, ímaca walí yái Jesúscá.

¹³Néese Jesús yàalàaca fariseonái cachàiníiri iyú, áibanái nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu. Ímaca nalí: “ÍPíacué fariseoca, píacué nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu, Dios yùuwichàidapínácué píawa, píacué pucháibéeyéica íiwitáise meedá! Péemíacué comparación: Càicuéca píade iyúwa wenàiwica ibàlièyéica capíi inúma, néese càmita nawàlùawa capíi irículé, càmita nacái namàaca áibanái iwàlùacawa. Càitacué pía, éwitacué píalíacáánítawa càinácaalí Dios itàacái íimáaná, càicááníta càmitacué piwènúada píiwitáisewa peebáidáanápínáni, càmita nacái pimàaca áibanái yeebáidacani, ipíchaná Dios yàasu wenàiwicaca nía. ¹⁴ÍPíacué fariseoca, píacué nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu, Dios yùuwichàidapínácué píawa, píacué pucháibéeyéica íiwitáise!, piyéedùacáinácué náicha nacapèemi, nàasumi nacái, níái catúulécaneyéi inanáica inìrimi yéetéeyéimicawa íicha. Néese, pisutácuéca Dios déecuíri iyú, yéewacaténá áibanái iyúunáidacuéca cayábaca píiwitáise. Dios yùuwichàidapínácué píawa cachàiníiri iyú náicha áibanái cabáyawanéeyéica.

¹⁵“ÍPíacué fariseoca, píacué nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu, Dios yùuwichàidapínácué píawa, píacué pucháibéeyéica íiwitáise!, píacáinácuéwa áiba cáli néré manuíri úni abéemàalé piwènúadacaténácué abéeri wenàiwica íiwitáise yeebáidacaténá càide iyúwa péewáidáaná nía. Néese pidécanáamicué piwènúadaca íiwitáise píasu tàacáisi iyúwa, yásí péewáidacuéca imànica ibáyawanáwa pucháiba yàawiriéicatái yáwanái íicha yái báawéerica pimàníiricuéca, píacué yèeyéipináwa infierno irículé, yái quichái càmfíirica ichacàwa càiripinéerita ìyaca.

¹⁶“ÍDios yùuwichàidapínácué píawa! Càicuéca píade iyúwa matuíyéi itéeyéica áiba wenàiwica, píimacáinácué píwaliwa píalimáanása péewáidaca wenàiwica Dios ìwali, quéwa càmitacué báisi píalíacawa Dios

ìwali. ¡Cáanáica péewáidacuéca wenàiwica chìwái iyú nachìwáidacaténá áibanái! Píacué fariseoca, pidécuéca càì pímaca nalí: ‘Pímacaalí báisí báisísíwatasa templo ípidená ìwali pimàníínápiná áiba wawàsi, néese càmicaalí piwàwa pimànicani machacànfiri iyú càide iyúwaté píimáaná, néese càmita iwàwacutá pimànicani, càmicáiná máiní cachàinírica yái templo ípidenáca; quéwa picàlidacaalíni templo yàasu oro ípidená ìwali, yásí iwàwacutá pimànica macáita càide iyúwaté píimáaná, ipíchaná Dios yùuwichàidaca pía, máinícáiná cachàinírica oro templo íicha’, càì péewáidacuéca wenàiwica pichìwa iyúwa nachìwáidáanápiná áibanái. ¹⁷ ¡Píacué fariseoca, càmiíyéica yáalíawa, matuíyéi nacái íiwitáise! ¿Càmitasicué pialíawa cachàinica templo oro íicha? Bàalutécáiná Dios ichùullaca wàawirináimi namàníínápináté írípíná yái temploc, íná yéewa cachàinica templo imànica oro. Iná iwàwacutácué pimànica macáita càide iyúwaté píimáaná, ipíchanácué Dios yùuwichàidaca pía. ¹⁸ Càita nacái, píacué fariseoca, pidécuéca càì pímaca altar ìwali: ‘Pímacaalí báisí báisísíwatasa altar ípidená ìwali pimàníínápiná áiba wawàsi, néese càmicaalí piwàwa pimànicani machacànfiri iyú càide iyúwaté píimáaná, néese càmita iwàwacutá càì pimànicani, càmicáiná máiní cachàinírica altar ípidená; quéwa picàlidacaalíni ofrenda ípidená ìwali, yái pìrái nanuérimica iyúwa sacrificio nàacaténá Dios icàaluíniná, yásí iwàwacutá pimànica macáita càide iyúwaté píimáaná, ipíchaná Dios yùuwichàidaca pía, máinícáiná cachàinica ofrenda altar íicha’, càì péewáidacuéca wenàiwica pichìwa iyúwa nachìwáidáanápiná áibanái, píacué fariseoca. ¹⁹ ¡Píacué fariseo matuíyéica íiwitáise! ¿Càmitasicué pialíawa cachàinica altar ofrenda íicha? Bàalutécáiná Dios ichùullaca wàawirináimi namàníínápináté írípíná yái altarca, íná yéewa cachàinica altar imànica ofrenda. Iná iwàwacutácué pimànica macáita càide iyúwaté píimáaná, ipíchanácué Dios yùuwichàidaca pía. ²⁰ Píacué fariseoca. Càmitacué péewáida wenàiwica báisíiri tàacáisi iyú. Núumacué pìrí cawinácaalí íiméerica ‘báisí báisísíwata altar ípidená ìwali’, yá idéca nacái càì íimaca náipidená ìwali cawinácaalí ofrenda iyéerica altar íinata. Iná iwàwacutá yái wenàiwicaca imànica macáita càide iyúwa íimáanáaté áibanái írí. ²¹ Yá nacái cawinácaalí íiméerica ‘báisí báisísíwata templo ípidená ìwali’, yá idéca nacái càì íimaca Dios ípidená ìwali, Dios imàacacáiná íiwitáise iyamáanápináwa templo írìcu. Iná iwàwacutá yái wenàiwicaca imànica macáita càide iyúwa íimáanáaté áibanái írí. ²² Yá nacái cawinácaalí íiméerica ‘báisí báisísíwata capìraléeri cáli ípidená ìwali’, yá idéca

nacái cài fímaca Dios yàalubái ípidená ìwali ìyéerica chènuniré, idéca nacái cài fímaca Dios ípidená ìwali, Dios ìyacáiná chènuniré. Iná iwàwacutá yái wenàiwicaca imànica macáita càide iyúwa fímaánaté áibanái irí. Canáta yéewaná ichìwáidaca áibanái càide iyúwacué péewáidáaná nía pichìwa iyúwa, píacué fariseoca.

23“ÍPíacué fariseoca, píacué nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu, Dios yùuwichàidapínacué píawa, píacué pucháibéeyéica ííwítáise! Pimàacacuéca bànacalé ofrenda iyú Dios irí, abéerinama néená níái diyéyica imanùbaca pibànacaleca púubéeyéica, níái menta, anís nacái, comino nacái, càide iyúwaté Dios ichùulíánacué pimàacaca irí bànacalé ofrenda iyú sacerdotenái iyáapíná. Quéwa, càmitacué picúa wenàiwicanái machacàníri iyú, càmitacué nacái piicá áibanái ipualé, càmitacué nacái píaca Dios icàaluíníná. Iwàwacutácué cài pimànica, quéwa picácué piyamáida pimàaca píasu cawèníriwa ofrenda iyú Dios irípiná. 24ÍCàicuéca píade iyúwa matuíyéi itéeyéica áiba wenàiwica, píacué fariseoca, píimacáínacué pìwaliwa píalimáanása péewáidaca wenàiwica Dios ìwali, quéwa càmitacué báisí píalíacawa Dios ìwali! Péemíacué comparación: Càicuéca píade iyúwa wenàiwica ichàbáidéerica ìirapínáwa úni wáluma yèewibàa imàacacaténáwa néeni awàsa, ipíchaná ìiraca iríwa casaquèeri única, néese ráunamáita meedá iwetúaca manuírí camello casaquèeri. Càitacué pía, pimànicáínacué cáalíacáiri iyú púubéeri wawàsica iyúwa píawirináimi ííwítáise fímaáná, quéwa matuíbanáiri iyú meedá píimáichacuéca Dios itàacái máiníirica iwàwacutáca weebáidaca.

25“ÍPíacué fariseoca, píacué nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu, Dios yùuwichàidapínacué píawa, píacué pucháibéeyéica ííwítáise! Pimànicuéca madécaná wawàsi cáalíacáiri iyú càide iyúwaté píawirináimi yéewáidáaná, yá macái wenàiwica nayúunáidaca masacàacuéca pííwítáise. Péemíacué comparación: Càicuéca píade iyúwa bacàa, quírápieli nacái wáibéeyéica íinatabàawa. Quéwa máinícué báawaca pííwítáise piwàwalícu càide iyúwa bacàa ipuniéchúacawa casaquèeri iyú, peedáicáínacué píríwa manùba wawàsi piyéede iyúwa, iyú nacái yái báawéerica pimàníricuéca. 26ÍPíacué fariseo matuíyéica ííwítáise! Iwàwacutácué masacàaca pimànica pííwítáisewa piwàwalícuísewa quéechacáwa. Masacàacaalícué pimànica pííwítáisewa, yásí masacàaca Dios íicápiná macáita yái pimàníricuéca.

27“ÍPíacué fariseoca, píacué nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu, Dios yùuwichàidapínacué píawa, píacué pucháibéeyéica ííwítáise!

Péemiacué comparación: Càicuéca píade iyúwa càlicullimi nabàdéerica ínatàbàa cayábawa cabalèeri iyú. Cayábéeyéi íicacánáwa ínatàbàawa càlicullimica, quéwa ipuníacawa yéetaními yáapi iyú, macái íiwitáaná casaquèeri iyú nacái. ²⁸Càitacué pía nacái píacué fariseoca: Macái wenàiwica nayúunáida cayábacuéca píiwitáise, quéwa máinícué píiwitáise pucháibéeri idéca ipuníadacuéca piwàwa báawéeri iyú.

²⁹“¡Píacué fariseoca, píacué nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo írìcu, Dios yùuwichàidapínacué píawa, píacué pucháibéeyéica íiwitáise! Pidécuéca pimànica cayábanaméeyéi capíi profetanáimi yàasu càlicullimi iwíaculé piwàwalicáinásacué níai Dios yàasu profetamica, icàlidéeyéicaté tàacáisi Dios inùmaliçuise. Pidécuéca pichùnìaca cayábéeri iyú nacái nàasu càlicullimica áibanái cayábéeyéimica íiwitáise. ³⁰Néese pidécuéca càì píimaca: ‘Wàyacaalíté bàaluité wàawirináimi yàasu èerimité, yá càmítaté wayúudàa nanúaca Dios yàasu profetanáimicatá’, càicué pidéca píimaca. ³¹Iná pidécuéca picàlidaca piináwanáwa píalíacawa piawirináimicuéca nía, níara inuéyéicaté Dios yàasu profetanáimica. ³²¡Siùca nacáide mesúnamáita pimáalàidapínacué pimànica yái báawéerica piawirináimi idàbéericaté imànica!

³³“¡Píacué àapi nacáiyéica íiwitáise! ¡Píacué caculáléeyéica íiwitáise! ¡Càmítacué píalimá pichúuliacawa íicha yái yùuwichàacáisi iyéerica infierno írìcu! ³⁴Iná nubànùapínacué pìataléwa nùasu wenàiwicawa icàlidéeyéipinà tàacáisi nunùmaliçuise, nùasunái profetanái, nùasunái cáalíacáiyéi nacái, nùasunái yéewáidéeyéi wenàiwica nacái. Quéwa, núalíacawa pinúapínacuéca abénaméeyéi néená, pitàtàapínacué abénaméeyéi néená cruz ìwali, picapèedáidapínacué abénaméeyéi nacái judíonái yéewáidacàalu írìcu, pipiàdáidapínacué nía yàcalé íicha áiba yàcalé nérépíná. ³⁵Iná Dios yùuwichàidapínacué píawa, píacué israelitaca, nàwalíise macáita cayábéeyéimica íiwitáise piawirináimicué inuéyéicaté, nanúacatáiseté Abel, yái cayábéerimica íiwitáise, àta nanúacatalétaté nacái Dios yàasu profeta Zacarías, yái Berequías ìirimicaté, piawirináimicué inuéricaté templo ibàacháwalená írìcubàa, bamuchúamibàa náicha altar, templo nacái. ³⁶Péemiacué cayábani, Dios yùuwichàidapínacué píawa, píacué israelitaca iyéeyéica siùcade ìwalíise macáita yái báawéerica pimàníricuéca nalí, níai nùasu wenàiwicaca”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús llora por Jerusalén

³⁷Néese Jesús íimaca: “¡Píacué Jerusalén ìyacàlená mìnanáica, píacué inuéyéica Dios yàasu profetanái, pinúacuéca áibanái nacái íba iyú, níai

wenàiwica Dios ibànuèyéica icàlidaca pirícué tàacáisi inùmalicuise!
 iManùba yàawiría nuwàwacaté nùwacáidacuéca nucùaca pía càide
 iyúwa cawámai ùwacáidacaalí ucùaca uénibewa ubáiná yáapiréwa!
 Quéwa càmitacué piwàwa nucùaca pía. ³⁸Iná péemiacué cayába,
 máiséeyéipinà picapèemicuéca, idécanáami piùwidenái imànicuéca
 ùwicái píipunita. ³⁹Yá núumacué nacái pirí, siùcáisede càmitacué
 piicá núa quirínama àta pímacatalépinátacué nùwali: ‘iCayábéericani
 yái yàanèerica Wacuèriná Dios ípidená ìwali, Dios ibànuèrica walí!’
 càipinacué píimaca nùwali”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús anuncia que el templo será destruido

24 ¹Néeseté Jesús yàacawa templo íicha. Idècunitàacá yàacawa,
 wía yéewáidacaléca wàacawa yáapicha mawiénita irí. Yá
 wadàbaca watàaníca irí templo ìwali, nàwali nacái cayábanaméeyéi
 capiica iyéeyéica templo itéese. ²Quéwa Jesús íimaca walí:

—Péemiacué cayába yái núuméeyéicuéca pirí ìwali, níai caplica.
 Báisita áiba èeriwa canácata capli yàasu íba yáawinéeripinácawa
 áiba íba ínata. Macáita níai temploca itéeséeyéica namáalàapináta
 nacáíwa —íimaca yái Jesúsca.

Señales antes del fin

³Néese Jesús yàacawa dúli néré ípidenéechúa Olivos, yái olivo
 inàlimanáca. Yá Jesús yáawinacawa néré. Néese wía yéewáidacaléca
 wàacawa yàatalé watàanícaténá yáapicha méetàucuta áibanái íicha.
 Yá wáimaca irí:

—Wawàwaca picàlidaca walí chácataínácaalí ichàbapináwa
 yái picàlidéerica walí templo ìwali. ¿Càinásica iyú wadépiná
 wáalíacawa mawiénica péenáíwaná pìanàanápíná àniwa, èeri nacái
 imáalàanápínácawa? —wáimaca. ⁴Néese Jesús íimaca walí: “Piicácué
 píchawa cayába ipíchaná áibanái ichìwáidacuéca pía ipíchawáise èeri
 imáalàapinácawa. ⁵Manùbacáiná wenàiwica nàanàapíná icàlidéeyéipíná
 ichìwawa. Náimapíná núacasa níata. Yá nacàlidapíná nachìwawa.
 Càipíná náimaca: ‘Núacata yái Mesíasca ípidenéeerica Jesucristo,
 israelita icuèrinápínáca’, càipíná náimaca namànica nachìwawa. Yá
 nachìwáidapíná manùba wenàiwica. ⁶Nacàlidapínácué pirí madécaná
 ùwicái iináwaná ìwali, áibanái imàníínása úwi mawiénita, déecubàata
 nacái. Quéwacué, picácué cáalu píawa iwàwacutácáiná càì namànica,
 quéwa càmitàacá imáalàapináwa yái èeriquéi. ⁷Manùbacáiná áiba cáli

néeséeyéi ipéliapiná áiba cáli néeséeyéi ípunitawa, áibanái gobierno namànipináca ùwicái áibanái gobierno ípunitawa. Yá manùbéeyéi wenàiwica néetápinácawa máapicái iyú, cáli nacái icusúapinácawa madécaná cáliwa. ⁸Quéwa macáita yái yùuwichàacáisica, yátanica idàbàanéerica yùuwichàacáisica meedá, càide iyúwa inanái idàbacaalí ùuwichàacawa ùasu èeri umusúadacaténá iicá èeri.

⁹“Néese náibàapinácué píawa nacháawàacaténácué piináwaná ìwali náiwacanánái iríwa peebáidacáinácué nutàacái. Yá namànipinácué pírí báawéeri, yá nanúapinácué píawa. Macái èeri mìnánái báawacuéca naicápiná píawa peebáidacáinácué nutàacái. ¹⁰Néenialípiná manùbéeyéi wenàiwica nawènúadapiná nuícha náiwitáisewa namànicaténá nabáyawanáwa. Yá báawapiná naicáyacacawa, nacháawàayacacawa. ¹¹Madécaná iwicùlidéeyéi cachiwéeyéi yàanàapináca icàlidéeyéi ichiwawa. Náimapiná nataánínása nacái Dios inùmaliçuise, yásí nachiwáidapiná madécaná wenàiwica. ¹²Néenialípiná iyaca madécaná báawéeriwa, íná batéwa macáita càmítapiná cáininá naicáyacacawa. ¹³Quéwa cawinácaalí yeebáidéeyéica nutàacái mamáalàacata àta néetacatalétawa, nuwasàapiná níawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. ¹⁴Yá nàapinácawa macái cáli íinatalé nacàlidacaténá yái tàacáisi cayábéerica íiméerica Dios icùaca yàasu wenàiwicawa yéewacaténá macái èeri mìnánái néemìacani; néese èeri imáalàapinácawa macáita.

¹⁵“Bàaluité profeta Daniel itànàacaté tàacáisi Dios inùmaliçuise icàlidéerica walí áiba báawéeri casaquèeri wawàsi iináwaná ìwali abéeri wenàiwica imànìiripináca templo irícu, aléde càmìcataléca Dios ibatàa wenàiwica imànica càiri wawàsi, casacàacaténá imànica templo Dios íicha. Piicácaalípinácué yái báawéerica iyéeripináca templo irícu—píacué iléeyéica yái tàacáisica, péemìacué cayábani—íná piicácaalípinácué yái wenàiwica iyaca néré, yásí iwàwacutácué pipiacawa Jerusalén iyacàlená íicha. ¹⁶Yásí cawinácaalí iyéeyéica cháí Judea yàasu cáli íinata, iwàwacutá napiacawa dúli inàliméeri nérépiná. ¹⁷Cawinácaalí wenàiwica iyamáidéeyéicawa iyaca icapèe ipùata sàabadéeri íinatawa néenialípiná, iwàwacutá càmìta nèepùa nawàlùacawa nacapèe irìculéwa needácaténá nàasuwa ipíchawáise napiacawa Jerusalén iyacàlená íicha. ¹⁸Cawinácaalí iyéeyéica manacúaliré, iwàwacutá càmìta nèepùawa nacapèe néréwa, ibatàa needáanápíná nabàlewata, iwàwacutá càmìta nèepùawa ipíchawáise napiacawa Jerusalén iyacàlená íicha. ¹⁹ÌNàuwichàapináwa manuísíwata cawinácaalí inanái idéerìcuíyéica, nía nacái inanáica yèeyéica quìrasìi ìira ìinisi, càmìcáiná náalimá napiacawa ráunamáita,

naicápiná nacái néenibewa nàuwichàacawa! ²⁰Pisutácué Dios ícha ipíchanácué iwàwacutá piñacawa uníabépi, máinícaínácué càulenáca piacawa, càmita nacái sábadu irícu judíonái iyamáidacatáicawa, ipíchaná nabàliacuéca pícha yàcalé iwáiná inuma pimusúacatáisepináwa yàcalé ícha. ²¹Néenialípiná wenàiwica yùuwichàapinácawa báawanama. Canátaté áiba yùuwichàacáisi báawéeríwanái ícha, Dios idàbacatáiseté yái èeriquéi, àta siuca nacáide. Càmfiripináta nacái áiba yùuwichàacáisi báawéeri ícha càiripinátawa cháí èeri irícu. ²²Càmicaalí Dios imàaca maléenéeripináni yái yùuwichàacáiscatá, yásí macái èeri mìnánái yéetápinácatá. Quéwa Dios idéca imàacaca maléenéeripinàcani cáininácáiná iicáca yàasu wenàiwicawa, níái wenàiwicaca Dios yeedéeyéica yàasunáipináwa.

²³“Néese néenialípiná áibanái ímapiná piríwa: ‘Aquialécué piicáca, chácata ìyaca yái Mesíasca’, càipiná náimaca; áibanái nacái náimapinácué piríwa: ‘Piicácué Mesías ìyaca néré, yái judío icuèrináca’, càipiná náimaca. Quéwa, picácué peebáida nalíwani. ²⁴Manùbacáiná cachìwéeyéi yàanàpiná, icàlidéeyéipiná ichìwawa Mesíasca nía, judío icuèrinápinása; áibanái iwicùlidéeyéi nacái nàanàaca icàlidéeyéipiná ichìwawa. Náimapiná natàanínása Dios inùmalicuise. Yá namànipiná yái càmfirica wenàiwica idé imànica. Càita náasáidapiná nachàiniwa nachìwáidacaténá èeri mìnánái. Náalimáidapiná nachìwáidaca nacái Dios yàasu wenàiwica, níái Dios yeedéeyéica yàasunáipináwa. Càmicaalí Dios yàasunái iicá íchawa cayábani, yásí cachìwéeyéi náalimá nachìwáidaca nía nacái. ²⁵Nudéca nùlàacuéca pía náicha, ipíchawáise ichàbapinácawa. ²⁶Iná náimacaalícué pirí: ‘Aquialécué piicáca Cristo ìyaca manacúali yùucubàa càinàwàiri’, picácué piawa néré. Náimacaalícué nacái pirí: ‘Piicácué chácataníira Cristo ìyaca capíi imàdàaná irícu, ibàacawa’, picácué peebáidani. ²⁷Núacáiná nùacaalípináwa néese àniwa, yásí macái èeri mìnánái naicáca nucànacawa amaláwaca, càide iyúwa énu icànáaná macáita capíraléeri cáli ìwali chènuniré èeri imusúacatáisewa àta èeri iwàlùacataléwa. Càicata nacái nùapinácawa néese àniwa nuénáiwana yàanàacatáwa, núa asiali Dios néeséerica. Càmita nùawa ibàacanéri iyúwa. ²⁸Màulenéri iyú piicápinácué chábàanacaalí nùacawa càide iyúwacué píalíanáwa alénacaalí yéetéerimiwa iríawa piicácáinácué manùbéeyéi wáchuli nàwacáidáyacacawa”, ímaca yái Jesúsca.

El regreso del Hijo del hombre

²⁹Jesús ímaca walí: “Néenialípiná ichàbacanacáitawa yái yùuwichàacáisica, yá catápináca èeri icamaláná, yá nacái quéeri

càmitapiná amalá icànaca. Dùlupùta nacái nacaláapínáwa chènuníise. Yásí cachàiníyí wawàsi iyéeyéica chènuniré nacusúacawa macáíwa. ³⁰Néese macái èeri mìnánái iicápiná abéeri wawàsi chènuníise imàaquéeripináca náalíacawa nùanàanápíná, núa asìali Dios néeséerica. Yá náicháanípíná nacalùniwa níái macáita èeri mìnánáica. Néese naicápiná núa, núa asìali Dios néeséerica, nùanàapíná acalèe yèewíise cachàiníiri nuíwítáise iyúwa, mèlumèlúiri iyú nucùacaténá macáita. ³¹Yá nubànùapíná nùasu ángelnáíwa napùllacaténá trompeta cachàiníiri iyú nàwacáidacaténá macáita wenàiwica nuedéeyéica nùasunáipínáwa. Càipíná nùwacáidaca nulíwa nía àta alénácaalí nàyaca macái cáli imanuíca cháí èeri irícu, èeri imusúacatáisewa àta èeri iwàlùacatalécawa.

³²“Péemíacué cayába comparación higuera yéetaná iwali: Càisinàacaalí higuera yàana, yá imusúadacaalí ibáináwa, yá píalíacuécawa mawiénica camuí. ³³Càita nacái piicácaalípínácué ichàbacawa macáita yái nucàlidéericuécá pirí iwali, yásí píalíacuécawa mawiénica núa, nùanápínáwa néese àniwa, núa asìali Dios néeséerica, càide iyúwa wenàiwica ibàlùacaalíwa capíi inùma irícu, iwàlùanápínáwa capíi irículé. ³⁴Péemíacué cayábani, macáita yái siùquéerica tàacáwa nucàlidacuécá pirí iwali, macáita ichàbáanápínácaawa ipíchawáise néetácawa macáita wenàiwica iyéeyéipínáca néenialíwa. ³⁵Yái capíraléeri cáli, èeriquéi nacái namáalàapínácaawa áibaalípíná, néese nutàacái càmita imáalàapínáwa. Macáita ichàbapínácaawa càiwade iyúwa nucàlidáaná piríni.

³⁶“Quéwa canácata yáaliériwa chácataínápínácaalí yái èerica, chènuníiseeyéi ángel nacái càmita náalíawa, núa nacái Dios lírica, càmita núalíawa chácataínápínácaalí èeri, hora nacái. Abéericata Núaniri Dios yáaliériwa.

³⁷“Mawiénicaalípíná nuénáíwaná nùanàacatáipínáta àniwa, núa asìali Dios néeséerica, yásí wenàiwicanái nàypínáca càide iyúwaté èeri mìnánái iyáanaté Noé yàasu èerité. ³⁸Bàaluité èeri ipíchawáiseté úni yéesacawa macáita cáliquéi, macái èeri mìnánái nàyacaté matuíbanáita Dios ícha; nayáacaté nayáacaléwa, nàiracaté nacái nàiracaléwa. Needácaté nacái nàinupínáwa. Càité namànica àta Noénái iwàlùacatalétatéwa arca irículé. ³⁹Càmitaté èeri mìnánái yeebáida mawiénicani yái yùuwichàacáisica. Néeseté yáta manuíri yéesacái yàanàaca, yá macáita néetácawa càmiyéicaté iwàlùawa arca irículé Noénái yáapicha. Càita nacái yùuwichàacáisi yàanàapínáwa ráunamáita

èeri mìnanaí ìwali áiba èeriwa nùanàacatáipináta àniwa, núa asiali Dios néeséerica. ⁴⁰Néenialípiná pucháiba asianái yèepuníyèipinácawa manacúalibàa. Angelnái itépiná abéeri asiali, abéeripiná nacái imàacawa néenita. ⁴¹Yá pucháiba inanái namulúapináca nàyaca ituínási. Angelnái itépiná abéechúa, abéechúapiná nacái imàacawa néenita.

⁴²“Picùacáitacué nùanàaca, càmicáinácué pialíawa nuénáiwana nùanàacatáipiná, núa Píiwacalicuéca, chácataínápinácaalí nùanàaca àniwa. ⁴³Péemiácué cayába comparación: Capíi íiwacali yáalíacaalíwa càinácaalípiná hora irícu cayéedéeri yàanàa táiyápitá, yá càmita capíi íiwacali iimácatá, càmita nacái ibatàa nawàlùacawa icapèe irículé nayéedùacaténá yàasutá. Càmita quéwa capíi íiwacali yáalíawa càinácaalípiná hora irícu cayéedéeri yàanàa. ⁴⁴Càicata nacáicué pía. Pichùniácué píiwitáisewa picùacaténácué nùacawa néese, núa asiali Dios néeséerica, nùacáináwa néese àniwa càmicatáipinátacué picùà nùanàa”, íimaca walí yái Jesúsca.

El criado fiel y el criado infiel

⁴⁵Néese Jesús íimaca walí, wía yéewáidacaléca: “Péemiácué comparación: Iwàwacutácué pìyaca càide iyúwa capíi íiwacali yàasu wenàiwica. Cáibaidacáiricani, yái yàasu wenàiwicaca, yeebáidéerica nacái íiwacali itàcáíwa machacàniiri iyú. Iná yái capíi íiwacalica, ipíchawáise yàacawa icapèe fíchawa, yá ichùullíaca yàasu wenàiwicawa icùanápiná yàasu wenàiwica áibanái, yàacaténá nacái nayáapiná èeri imanùbaca. ⁴⁶Néesecáwa capíi íiwacali yèepùacaalípináwa néese àniwa, yá casíimáica yàasu wenàiwica imànicaalícáwa càide iyúwa íiwacali íimáanáté irí. ⁴⁷Péemiácué cayábani, capíi íiwacali imàacapiná yàasu wenàiwicawa icùaca macáita yàasu, yácáiná yàasu wenàiwica íibaidacaté cayába íiwacali irípináwa, idècunitàacá canáca yái íiwacalica. ⁴⁸⁻⁵⁰Quéwa capíi íiwacali yàasu wenàiwica báawacaalí íiwitáise, yá iyúunáidacaalí íiwacali idècuníacawa càiripináta, yá nacái idàbacaalí icapèedáidaca inacáiyéiwa íibaidéeyéi, yá iyamáidaca íibaidaca iyáacaténá manuí iyáacaléwa, ìiraca nacái, icamáanápiná nacái icáméeyéi yáapicha, yáta íiwacali yèepùapináca yàanàaca yáta èerica yàasu wenàiwica càmicatáita icùà yàanàaca, abéeri hora nacái càníiri yáalíawa ìwali íiwacali yàanàanápiná. ⁵¹Yásí capíi íiwacali idalúaca yèewi pucháibawaca, yái yàasu wenàiwica báawéerica. Yá yùuwichàacawa càide iyúwa pucháibéeyéi íiwitáise nàuwichàanáwa infierno irícu. Yásí náicháanípiná báawanama, naamíapináca nayéiwa nàuwichàacái iyúwa”, íimaca yái Jesúsca.

La parábola de las diez muchachas

25 ¹Néseté Jesús yéewáidaca wía comparación iyú, yá íimaca walí: “Néenialípiná, ipíchawáise Dios icùaca macáita wenàiwicanái, yá abénaméeyéi nacùapíná nùacawa néese, quéwa áibanái càmita nacua nùacawa néese. Càica níade iyúwa diez namanùbaca mànacanái. Péemìacué comparación: Mànacanái needáca nàasu lámparawa nàacaténáwa fiesta casamiento néré. Yá nabàlùacawa bàacháwáise capìi íicha, nacùaca abéeri asiali yàanàaca idécanáami yeedáca iríwa yàacawéetúawa, yéewanápiná nawàlùacawa náapicha fiesta iriculé. ²Cinco namanùbaca mànacanái máiwitáiséeyéi. Aibanái cinco namanùbaca cáalíacáiyéi nacái. ³Níái máiwitáiséeyéica meedá natéca nàasu lámparawa, quéwa càmita naté lámpara ituní napuníadánápiná àniwa nàasu lámparawa. ⁴Níái cáalíacáiyéica natéca ituní yàalupíná nàasu lámpara yáapichawa. ⁵Néese idècuniacatéwa yái asiali yeedéericaté yàacawéetúawa, íná iwàwacutá mànacanái icùaca nía máadání. Yá cadapùleca macáita mànacanáica. Néese naimáca náichawa. ⁶Néeseta quéwa catá bamuchúami yáta mànacanái yéemíaca áibanái imáidaca nalí cachàíníiri iyú. Yá náimaca mànacanái irí: ‘Aca níara, piacué píipunitáidaca nía’, náimaca. ⁷Yá nacawàacawa macáita níái mànacanáica. Yá nachùnìaca nàasu lámparawa. ⁸Níái máiwitáiséeyéica meedá náimaca cáalíacáiyéi irí: ‘Piùcùacué walí achúmáana ituní, wàasu lámparacáiná ichacàca yàacawa’, náimaca. ⁹Quéwa cáalíacáiyéi íima nalí: ‘Càmíirita, canácáiná walí cayába wàasupíná, pirípinácué nacái. Piacué picutáca piríwa aléera nawéndacataléca’, náimaca nalí. ¹⁰Néese idècunitàacá máiwitáiséeyéi nàacawa nawènìacaténá nalíwa lámpara ituní, yá asiali yàanàaca yái yeedéericaté yàacawéetúawa. Néese níái cáalíacáiyéica mànacanáica ichùnìèyèicaté yàasuwa, nawàlùacawa náapicha fiesta casamiento néré. Yá nabàlìaca capìi inùma. ¹¹Néese níái máiwitáiséeyéica nàanàaca néré. Yá namáidaca capìi inùma néeni. Náimaca: ‘Wáiwacali, piacua walíni yái capìi inùmaca’, náimaca irí. ¹²Néese quéwa íimaca nalí: ‘Péemìacué cayábani, càmitacué nualía nuicáca pí’a’, íimaca nalí”, íimaca yái Jesúsca.

¹³Néese Jesús íimaca walí iyéeyéica yáapicha: “Càita nacái iwàwacutácué picùaca nùanàaca néese àniwa. Picùacué cayába nùanàaca néese àniwa, núa, asiali Dios néeséerica, càmicáinácué píalíawa chácataínápinácaalí èeri nùawa, càinácaalípiná hora iricu nacái, càmitacué píalíawa”, íimaca yái Jesúsca.

La parábola del dinero

14 Néeseté Jesús yéewáidaca wía áiba comparación iyú. Yá íimaca walí: “Néenialípiná ipíchawáise Dios icùaca macáita, càicanide iyúwa càasuíri asiali idènièrica yàasu wenàiwicanáíwa. Péemiacué comparación: Ipíchawáise càasuíri asiali yàacawa áiba cáli nérépiná, yá imáidaca yàasu wenàiwicanáíwa. Yá yàaca nachàba yàasu platawa nacùanápiná iríni. 15 Yá náiwacali yàaca abéeri ichàba cinco mil namanùbaca moneda máiníiyéi cawènica. Yàaca nacái áiba ichàba pucháiba mil namanùbaca. Yàaca nacái áiba ichàba abéeri mil namanùbaca. Yái náiwacali yàaca nachàba càide iyúwa náalimáaná náibaidaca, namànicaténá nàasu wawàsiwa náiwacali yàasu plata iyúwa. Yá yàacawa náicha áiba cáli néré. 16 Yái asiali idènièrica cinco mil namanùbaca, yàacawa caquialéta imànicaténá yàasu wawàsiwa íiwacali yàasu plata iyúwa. Yá yeedáca áiba cinco mil namanùbaca moneda íiwacali irípináwa ipualé yái plata íiwacali yèericaté ichàba. 17 Càita nacái imànica yái áiba asialica idènièrica pucháiba mil namanùbaca imàníiripiná iyú yàasu wawàsiwa. Yá yeedáca áiba pucháiba mil àniwa íiwacali irípináwa. 18 Quéwa yái asiali idènièrica abéeri mil meedá yàacawa, yá íicaca cáli yèewiré, yá ibàliaca plata cáli iriculé. Càita ibàacaca íiwacali yàasu platawa.

19 “Madécaná èeri idénáami, yá yèepùacawa néese àniwa yái náiwacalica. Néese imáidaca yàataléwa yàasu wenàiwicanáíwa, níai yeedéeyéicaté íicha plata, yáalícaténáwa náicha càisimalénácaalí needá náiwacali irípináwa. 20 Quéechacáwa yái asiali yàanàaca íiwacali yàataléwa, yái idènièricaté cinco mil namanùbaca moneda, yá yàaca diez mil namanùbaca moneda íiwacali iríwa. Yá íimaca íiwacali iríwa: ‘Nuíwacali, pìacaté nuchàba cinco mil namanùbaca. Siùcade pidèniaca áiba cinco mil namanùbaca àniwa nuedéerica pirípiná’, íimaca irí. 21 Néese íiwacali íimaca irí: ‘Cayábéericani. Pidéca píibaidaca nulí cayába, machacàníiri iyú càide iyúwa nuwàwáaná. Pidéca píibaidaca nulí machacàníiri iyú achúméeríina iyú, ínà numàaca picùaca madécaná àniwa. Yá peedá piríwa nùasu casíimáicaténá pía núapicha’, íiwacali íimaca irí. 22 Néese àniwa, yái asiali yàanàaca nacái íiwacali yàataléwa, yái náiwacali yèericaté ichàba pucháiba mil namanùbaca moneda, yá yèepùadaca báinúaca mil namanùbaca íiwacali iríwa. Yá íimaca íiwacali iríwa: ‘Nuíwacali, pìacaté nuchàba pucháiba mil namanùbaca. Nudéca nuedáca pirípiná pucháiba mil namanùbaca àniwa’, íimaca

irí. ²³Néese íiwacali íimaca irí: ‘Cayábéericani. Pidéca píibaidaca nulí cayába, machacàníiri iyú càide iyúwa nuwàwáaná. Pidéca píibaidaca nulí machacàníiri iyú achúméeríina iyú, íná numàacaca picùaca madécaná àniwa. Yá peedá piríwa nùasu casíimáicaténá pía núapicha’, íiwacali íimaca irí.

²⁴⁻²⁵“Néese nacái yái asìali yàanàaca íiwacali yàataléwa, yái náiwacali yèericaté ichàba abéeri mil namanùbaca moneda. Yá íimaca íiwacali iríwa: ‘Nuíwacali, núalíacawa píwali caluérica píiwitáise, peedácáiná piríwa yàacàsi càmicataléca pibàna, pìwacáida nacái piríwa càmicataléca píibaida. Iná cáaluca núa, yá nùaca nubàliaca pìasu plata cáli iriculé. Siùcade nuèpùada pirí àniwa pìasu plataca’, íimaca. ²⁶⁻²⁷Néese íiwacali íimaca irí: ‘Báawéeri píiwitáise, càmita píibaida nulí cayába, ínuca pía nacái. Píináidacaalíwa nùwali nuedáaná yàacàsi càmicataléca nubàna, nùwacáidáaná nacái nulíwa càmicataléca nuíbaida, néese ícánáté càmita pimàaca nùasu plata caja néré, yéewanápiná ínísàacawa nulípiná achúmáana quirítatá àniwa?’ íiwacali íimaca irí. ²⁸Néese náiwacali íimaca yàasu wenàiwicanái iríwa: ‘Peedácué íicha níái abéeri mil namanùbaca monedaca. Píacué iríni yái idènièrica diez mil namanùbaca’, íimaca yái náiwacalica. ²⁹‘Níacáiná macáita íibaidéeyéica cayába nulípiná, yá numàacáanápiná nacùaca madécaná mamáalàacata. Quéwa cawinácaalí càmiíyéica íibaida cayába, càmita numàaca náibaidaca nulípiná quirínama. ³⁰Píacué piúcaca yái wenàiwica canéerica iwèni méetàuculé máiníiri catácatalé. Wenàiwicanái náicháanípiná manuísíwata, yá naamíapíná nayéiwa nàuwichàacái iyúwa’ ”, íimaca yái Jesúsca.

El juicio de las naciones

³¹Néeseté Jesús íimaca walí àniwa: “Núa asìali Dios néeséerica, nùanàapíná cachàiníiri iyú, nucamála írìcuwa, cáimiétaquéri iyú nacái, cachàiníiri nuíwítáise nacái nucùacaténá macáita èeri mìnánái. Yá nùanàapíná macái ángelnái yáapichawa. Yá núawinacawa nùasu yàalubáisi mèlumèluíri íinatawa nucùacaténá macáita. ³²Nàwacáidapíná nùatalé macái èeri mìnánái. Yá nùwacáidapíná náichawáaca nía pucháiba yàalusipíná càide iyúwa pìrái icuèriná íwacáidacaalí ipíra ovejanáíwa cabranái íicha. ³³Yá nùwacáidapíná nulípináwa nùasunái ovejaca nuéwápuwáise mawiénita nulí, quéwa nùwacáidaca cabranái nuíchawa apáuwáisePINÁ meedá. ³⁴Néese núa, yái icuèrica macáita, núumapíná nalí íyeyéica núapicha nuéwápuwáise. Yá núumapíná nalí:

‘Aquialécué núapicha, píacué Núaniri Dios yàasunáica, Dios imàaquéeyéica casímáica. Peedácué piriwa yái cayábéeri yàcaléca wamàníricatécué piri piná wadàbacaalíté èriquéi, yái yàcalé picùacatalépinácuéca macáita wenàiwica. ³⁵Bàaluitécáiná, máapicaalíté núa, piacatécué nuyáapiná. Macàlacaalíté nuwàwa, piacatécué nuirapiná úni. Nùacaalítéwa déecuise nùasu cáli íichawa, peedácatécué piataléwa núa. ³⁶Canácaalíté nubàle, piatécué nubàlepiná. Cáluláicacaalíté núa, picùacatécué núa. Náucacaalíté núa presoíyéi ibànaliculé, pianàacatécué pisíimáidaca núa’, càipiná núumaca nalí. ³⁷Néese níái cayábanaméeyéica íiwitáise náimapiná nulí: ‘Wáiwacali, ¿càicaalínáté waicá máapica pía, yáté wàaca piyáapiná? ¿Càicaalínáté waicá macàlaca piwàwa, yáté wàaca piiraca úni? ³⁸¿Càicaalínáté waicá piacawa déecuise piasu cáli íichawa, yáté weedáca wàataléwa pía? ¿Càicaalínáté waicá canáca pibàle, yáté wàaca pibàlepiná? ³⁹¿Càicaalínáté nacái waicá cáluláicaca pía, yáté wacùaca pía? ¿Càicaalínáté nacái pìyaca presoíyéi ibànalicu, yáté wàaca wasíimáidaca pía?’ càipiná náimaca nulí. ⁴⁰Néese núa, yái icuèrica macáita, núumapiná nalí: ‘Péemiacué cayába. Pimànicáinátécué cayábéeri nuénánái irí, éwita nalípiná níái càmíiyéica cachàini náicha canánama, ínáté nuicáca yái pimàníricuécá nalí càide iyúwacué pidéca nacáicaalí pimànica nulíni’, càipiná núumaca nalí.

⁴¹“Néese núumapiná nalí níái iyéeyéica apáuwáise nuícha: ‘Piacuéwa nuícha, píacué báawéeyéica Dios iicáca íiwitáise. Piacuéwa quichái iriculé càmíirica ichacàwa càiripinéerita iyaca Dios imànírica nalípiná, yái Satanásca, nía nacái Satanás yàasu ángelnáica. ⁴²Bàaluitécáiná máapicaalíté núa, càmitatécué pia nuyáapiná. Macàlacaalíté nuwàwa, càmitatécué pia nuíra úni. ⁴³Nùacaalíté déecuise nùasu cáli íichawa, càmitatécué peedá piataléwa núa. Canácaalíté nubàle, càmitatécué pia nubàlepiná. Cáluláicacaalíté núa, càmitatécué picùa núa. Náucacaalíté núa presoíyéi ibànaliculé, càmitatécué pia pisíimáidaca núa’, càipiná núumaca nalí. ⁴⁴Néese náimapiná nulí: ‘Wáiwacali, ¿càicaalínáté waicá máapicaté pía, macàlacaalíté piwàwa nacái, cáluláicacaalíté pía nacái? ¿Càicaalínáté waicá piacawa déecuise piasu cáli íichawa? ¿Càicaalínáté waicá pìyaca presoíyéi ibànalicu nacái? ¿Càicaalínáté waicá canáca pibàle? ¿Càicaalínáté càmita wayúudàa pía?’ càipiná náimaca nulí. ⁴⁵Néese núumapiná nalí: ‘Péemiacué cayába, càmíicáináté pimàni cayábéeri nuénánái irí, éwita nalípiná níái càmíiyéica cachàini náicha canánama, ínáté nuicáca yái càmíinácuéca pimànica nalí cayábéeri càide iyúwacué càmicaalí nacái pimàni nulítáni’, càipiná núumaca

nalí. ⁴⁶Néese níái báawéeyéica íiwitáise nàapinácawa Dios yàasu yùuwichàacáisi iriculé, yái yùuwichàacáisi càmfíríca imáalàawa. Níata quéwa cayábanaméeyéica íiwitáise nawàlùapinácawa yàcalé iriculé nadèniacataléca nacáuacawa càmfíri imáalàawa”, íimaca yái Jesúsca.

Conspiración para arrestar a Jesús

26 ¹Idécanáamité Jesús icàlidaca walíni, wía yéewáidacaléca, yá íimaca walí:

²—Píalíacuécawa ìyaca wapíchalé pucháiba èeri ipíchawáise namànica Pascua yàasuná culto. Yánica abénaméeyéi wenàiwica presopináca namànica núawa namàacacaténá áibanái natàtàaca núa cruz ìwali, núa asíali Dios néeséerica —íimaca yái Jesúsca.

³Néenialíté sacerdote íiwacanánái nàwacáidáyacacawa judío íiwacanánái yáapicha Caifás icapèe manuíri iriculé, yái sacerdote íiwacaliná íipidenéericatè Caifás. ⁴Yá náináidacawa, natàaníca nacái, namànica wawàsi náapichawáaca náibàanápínaté Jesús ibàacanéeri iyú nanúacaténáni. ⁵Quéwa macáita náimaca nalíwáaca:

—Iwàwacutá càmita wáibàani Pascua yàasuná culto yaalí, ipíchaná calúaca wáapicha níái manùbéeyéi wenàiwicaca, ipíchaná namànica ùwicái yàcalé irícu —náimaca.

Una mujer derrama perfume sobre Jesús

⁶Néeseté Jesús ìyaca Betania ìyacàlená irícu, Simón icapèe irícu, yái Simón ichùnìericatéwa cháunási lepra íicha. ⁷Néese abéechúa inanái ùacawa Jesús yàatalé. Udènìaca achúméechúa catùa cawèníiri íba alabastro icatùalená, ipuniéchúawa séenási pumèníiri iyú, máiníiri cawènica. Idècunitàacá Jesús iyáaca iyáacaléwa, yá ùucùaca yái séenási pumèníirica Jesús íiwita ìwali. ⁸Néese wía, Jesús yéewáidacaléca, waicácaíná yái umàníirica, yá calúaca wía. Yá wadàbaca wáimaca:

—Máiní báawéeriquéi úucáanáca meedá canéeri iwèni iyú yái pumèníirica isàni cawèníirimica. ⁹¿Cánaté càmita uwéndani, manùba platapinácáinatani, uyúudàanápíná catúulécanéeyéi wenàiwicatá? —wáimaca. ¹⁰Jesús yéemìaca yái wáimáanáca, yá íimaca walí:

—Picácué pisàiwica ulí wawàsi. Yái umàníirica nulí máiníiri cayábacani. ¹¹Catúulécanéeyéi wenàiwica nàypinácué píapicha mamáalàacata càiripináta íná yéewacué píalimá piyúudàaca nía piwàwacatáicacué piyúudàaca nía. Núa quéwa càmfíríca ìypíná píapichacué càiripináta cháí èeri irícu. ¹²Udéca ùucùaca perfume

nùwali, nusànipinà nabàliacaténá nuinámi, càide iyúwa judío íiwitáise iyáaná. ¹³Péemiacué cayábani, àta alénácaalí wenàiwica nacàlidaca nutàacái cháí èeri iricu íméeerica nuwàwaca nuwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, yá nacàlidapinà uináwaná ìwali úái inanáica, umànicáiná nulí cayábéeri, yá nawàwalipinà úa —íimaca yái Jesúsca.

Judas traiciona a Jesús

¹⁴Néeseté abéeri wéená wía Jesús yéewáidacaléca docenácaté wamanùbaca, íipidenéerica Judas Iscariote, yàaca itàaníca sacerdote íiwacanánái yáapicha. ¹⁵Judas íimaca nalí:

—¿Càinacué imanùbaca pía nulí nutécaalícué pía Jesús yàatalé píibàacaténácuéni? —íimaca yái Judas Iscarioteca. Néese nacàlidaca íríni nàanápínaté írí treinta namanùbaca moneda, níái plata cawèníyéica, báinúaca quéeri iwènicatái. ¹⁶Néese Judas idàbaca icutáca wawàsi càinacatáinápiná yáalimá itéca nía Jesús yàatalé náibàacaténáni.

La Cena del Señor

¹⁷Idàbáanéeri èeri yàanàacaté judiónái yàasu culto Pascua yaalí, nayáacatáica pan càmfíiri idènia levadura. Yáté èerica, wía Jesús yéewáidacaléca wasutáca wéemíawa Jesús. Yá wáimaca írí:

—¿Alénásica piwàwa wàacawa wachùnìacaténá piyáapinà nacáíwa yàacàsi Pascua pinéerica piyáacaténá wáapichani? —wáimaca. ¹⁸Yá íimaca walí:

—Piacuéwa Jerusalén ìyacàlená iriculé, abéeri asìali icapèe néré, càide iyúwacué núumáanaté pirí. Píimacué írí: ‘Yáara Yéewáidéerica wía íima pirí: Mawiénica nùasu èeri nuétáanápínáwa. Yá nùacawa picapèe néré nuyáacaténá yàacàsi Pascua pinéerica nuéwáidacalénái yáapichawa, càì íimaca pirí’, càicué píimaca íríwa —íimaca yái Jesúsca.

¹⁹Néese abénaméeyéi wéená wía yéewáidacaléca nàacawa néré, yá namànica càide iyúwa Jesús ichùulìanaté nía. Yá nachùnìaca yàacàsi Pascua pinéerica.

²⁰Néese catáca wàwali, yá Jesús ìyaca mesa iwéré wáapicha wía yéewáidacaléca doce wamanùbaca. ²¹Idècunitàacá wayáaca wayáacaléwa, yá íimaca walí:

—Péemiacué cayábani, abéeri péenacué itépiná nùuwidenái náibàacaténá núa —íimaca yái Jesúsca. ²²Yá idàbaca achúmaca wawàwa manuísíwata, yá wadàbaca wasutáca wéemíawani abéerinamata:

—Nuíwacali, ñnúasica? —wáimaca. ²³Jesús íimaca walí:

—Yái yáapúadéerica núapicha pan quírápieli iriculé, yácata itéeripináca nùuwidenái náibàacaténá núa. ²⁴Iwàwacutá nuétácawa càide iyúwaté profetanái itànàanáté tàacáisi nuináwaná ìwali Dios inùmalicuíse, núa asiali Dios néeseérica; quéwa, imáiníiripiná yùuwichàacawa yái asialica itéeripináca nùuwidenái náibàacaténá núa! Cayábatésica irítáni càmicaalíté imusúa iicà èeritá —íimaca yái Jesúsca.

²⁵Néese Judas yái íináidéericatéwa itéenápiná Jesús yùuwidenái náibàacaténáni, yá isutáca yéemíawa Jesús:

—Nuíwacali, ñnúasica? —íimaca yái Judasca. Néese Jesús íimaca irí:

—Báisita, píacatani —íimaca yái Jesúsca.

²⁶Néese idècunitàacá wayáaca wayáacaléwa, Jesús yeedáca pan icáapi iriculéwa, yá yàaca Dios irí cayábéeri ìwali yái panca. Néese isubèriadacani, iwacùaca walíni. Iimaca walí:

—Peedácué piyáawani, yácata nuiná yái —íimaca walí.

²⁷Néese yeedáca copa icáapi iriculéwa, abéechúa copa idènièchúa iricuwa uva ituní. Yá yàaca Dios irí cayábéeri ìwali yái uva ituníca. Néese ichàbáidaca walíni, yá íimaca walí:

—Macáitacué piiracuéní. ²⁸Yácáiná yái uva ituníca, yácata nuíraná imusuéripináca núa nuíchawa cruz ìwali manùbéeyéi wenàiwica irípináwa, imàaquéerica nacái báisiiricani yái wàlisàì wawàsi Dios imàníirica wenàiwicanái yáapicha iwasàanápiná níawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Nuétácawa yéewacaténá Dios imàacaca iwàwawa nabáyawaná íicha. ²⁹Quéwa núumacué pirí càmita nuèpua nuirapináca quirínamani yái uva ituníca àta áiba èeripiná nuiracataléta wàlisàì uva ituní píapichacué yàcalé iricu Núaniri Dios icùacataléca macáita chènuniré —íimaca walí yái Jesúsca.

Jesús anuncia que Pedro lo negará

³⁰Néese idécanáamité wacántàaca máisibáwanáita salmos, yá wàacawa dúli néré ípidenéechúa Olivos, yái olivo inàlimanáca.

³¹Jesús íimaca walí:

—Macáitacué piwènúadapiná nuícha píiwitáisewa yáta catáquéi, néese pimàacapínacué núa abéerita, càide iyúwaté Dios yàasu profeta itànàaná tàacáisi Dios íiméericaté nùwali. Dios íimacaté: 'Nunúapiná yái icuèrica nupíra ovejanáíwa, néese nupíra ovejanái napíapináca nacílaliacawa', íimacaté yái Diosca. ³²Quéwa nudécanáami numichàacawa yéetácáisi íicha, yá nùapínacuécawa pipíchale Galilea yàasu cáli néré,

yási nuípunitáidacuéca pía néréwa —íimaca yái Jesúsca. ³³Néese Pedro íimaca irí:

—Ewita macáita áibanái iwènúadacaalí pícha íiwitáisewa, càicáaníta càmita càì numànica —íimaca yái Pedroca. ³⁴Jesús íimaca irí:

—Péemìa cayába, yáta catáquéi, ipíchawáise cawámai itàaca, yá pimànipiná pichìwawa máisiba yàawiría càmíináca pialíawa nùwali, ipíchaná nanúaca pía núapicha —íimaca yái Jesúsca. ³⁵Quéwa Pedro íimaca:

—Ewita iwàwacutácaalí nacái nuétácawa píapichawa, càicáaníta càmitanica nucàlida nuchìwawa càmíináca nùalíawa pìwali —íimaca yái Pedroca. Yá macáita wía Jesús yéewáidacaléca càì wáimaca nacái Jesús irí.

Jesús ora en Getsemaní

³⁶Néese Jesús yàanàaca wáapicha wía yéewáidacaléca bànacalé inàlìmaná néré ípidenácatalé Getsemaní. Yá íimaca walí:

—Píawinacuéwa cháì idècunitàacá nùaca néré nusutáca núawawa Dios íicha —íimaca yái Jesúsca.

³⁷Yá Jesús itéca yáapichawa Pedro, nía nacái Zebedeo yéenibeca pucháiba ípidenéeyéica Santiago, Juan nacái. Yá Jesús yùuwichàacawa manuísíwata achúmacáiná iwàwa, cáalucáiná íináidacawa, yái Jesúsca. ³⁸Néese íimaca nalí:

—Máiní achúmaca nuwàwa nuínáidacawa nuwàwalicuíséwa càide iyúwa wenàiwica iwàwéeri yéetácawa aquialéta. Chátacué píara. Picácué piimá pìyaca. Nuwàwacué piacawéeridaca núa —íimaca yái Jesúsca.

³⁹Néese Jesús yàacawa napíchalé achúmánata. Yá Jesús yúuwàa iríacawa inùmáawawa cáli iwéré. Yá íimaca Dios irí: “Núaniri, cayábacaalí piwasàanáca núa íicha yái manuiri nùuwichàanápínacawa, yá piwasàaca núa. Quéwa càmicaalí cayába piwasàaná núa, yá picá pimàni càide iyúwa nuwàwáaná, néese pimàni càide iyúwa piwàwáanáwa”, íimaca isutáca yáawawa Dios íicha yái Jesúsca.

⁴⁰Néesecáwa Jesús yèepùacawa àniwa yéewáidacalénái yàataléwa. Yá yàanàaca nía iiméeyéicáita. Yá Jesús íimaca Pedro irí:

—¿Cánacué càmita yéewa picawàacawa ibatàa abéeri horapíná piacawéeridacaténacué núa? ⁴¹Picácué piimá pìyaca. Pisutácué píawawa Dios íicha ipíchaná Satanás yáalimáidacuéca pía pimàníinápínacué pibáyawanáwa. Piwàwacuéca pimànica càide iyúwa nuwàwáaná, quéwa machawàacáicatacué piiná meedá —íimaca yái Jesúsca.

42Néese àniwa Jesús yàacawa náicha pucháibáaná yàawiríapíná. Yá isutáca yáawawa Dios íicha. Iimaca: “Núaniri, càmicaalí cayába piwasàaná núa íicha yái yùuwichàacáisica, yásí pimàni nulí càide iyúwa piwàwáaná”, íimaca yái Jesúsca.

43Néese Jesús yèepùà yéewáidacalénái yàataléwa àniwa, yá iicáca nía iiméeyéica àniwa máinicáiná cadapùleca nía báawanama. 44Yásí Jesús imàacaca nía càita, yá yàacawa náicha àniwa isutácaténá yáawawa Dios íicha máisiba yàawiríanápíná àniwa càide iyúwa idéenáté isutácawaca. 45Néese yèepùacawa yéewáidacalénái yàataléwa àniwa. Yá Jesús isutáca yéemíawá nía:

—¿Cánacué piimá piyaca mamáalàacata? ¿Cánacué piyamáidacáitacuéwa? Idéca nùasu èeri yàanàaca, núa asìali Dios néeseérica, presocatáipíná namànica núa namàacacaténá cabáyawanéeyéi inúaca núa. 46Pimichàacuéwa wàanàcuéwa. Aca néese yái asìalica itéerica nùuwidenái náibàacaténá núa —íimaca yái Jesúsca.

Arrestan a Jesús

47Idècunitàacá Jesús itàaníca, yá Judas yàanàaca, yái abéeri yéewáidacaléca, docenámica wía. Yàanàaca madécaná wenàiwica yáapicha cacáapisèeyéi. Naté espada machete nacáiri, àicu nacái áiba. Sacerdote íiwacanánái, judío íiwacanánái nacái nabànùacaté wenàiwica Judas yáapicha íibèeyéipínaca Jesús. 48Judas, yái itéeripínacaté Jesús yùuwidenái náibàacaténáténi, icàlidacaté nalí quéecha càinápinácaalí iyú yáasáida Jesús. Càité Judas íimaca nalí quéechatécáwa: “Yái asìali nutàidéeripínaca nusùsuèripínaca nacái inàni ìwali, yácata Jesús. Yá píibàacuéni”, càité íimaca nalí yái Judasca. 49Iná Judas yàacawa Jesús yàatalé. Yá Judas íimaca Jesús irí:

—iCatámiquéera, Nuíwacali! —íimaca yái Judasca. Néese Judas isùsùaca Jesús inàni ìwali càide iyúwa wáiwitáise iyáaná watàidáaná wenàiwica cáininéerica waicáca, wía judíoca. 50Jesús íimaca irí:

—Pía nùacawéerináca, pimàni caquialéta yái piwàwéerica pianàaca pimànica —íimaca yái Jesúsca. Néese níái yèeyéicawa Judas yáapicha nàacawa Jesús yàatalé, yá náibàacani. Yá nacùacani presoíri iyú.

51Néese abéeri wéená wía Jesús yáapichéeyéica iwatàaca yàasu espadawa machete nacáiri. Yá yáalimáidaca ipéliacatátá, yá inúacatátáni espada iyú abéeri sacerdote íiwacaliná yàasu wenàiwica. Quéwa isasàacáita yùuwi abémàa. 52Néese Jesús íimaca yéewáidacalé iríwa:

—Píiyàa piasu espadawa yàalu iriculéwa. Càmita cayába càì pimàníináca, níacáiná macáita wenàiwica ipéliyéyéica espada machete nacáiri iyú

néetápiná nacáíwa espada iyúwa. ⁵³¿Càmita píalíawa nuwàwacaalí nusutáca Núaniri Dios íchawa iyúudàanápíná núatá, yásí ibànùaca nulí sesenta mil ichàbaníiseta ángelnáicatá iyúudèeyéipíná núatá? ⁵⁴Quéwa nupéliacaalí, nusutácaalí nacái Dios ícha yàasu ángelnái, yá càmita núalimá nùuwichàacawa càide iyúwaté profetanái itànàanáté tàacáisi nuináwaná ìwali bàaluité Dios inùmalìcuíse —íimaca yái Jesúsca. ⁵⁵Néese Jesús isutáca yéemíawa níái wenàiwicaca:

—¿Cánacué pìanàa nùatalé cacáapisàiwaca espada, àicu nacái píibàacaténá núa presoíri iyúpiná càide iyúwa píicáaná cayéedéerimi? Càmitacué iwàwacutá càì pimànica càmicáinacué nupéliapíná píipunita. Macái èeri imanùbaca nudéca nùyaca templo irìcu, nuéwáidacaalíte wenàiwica, yáté càmitacué píibàa núa néeni. ⁵⁶Quéwa píalimacué píibàaca núa siùcade yéewanápíná macáita ichàbacawa càide iyúwaté profetanái itànàaná tàacáisi nuináwaná ìwali bàaluité Dios inùmalìcuíse —íimaca yái Jesúsca. Néese macáita wía Jesús yéewáidacaléca wamàacaca Jesús abéerita. Yá wapiacawa náicha.

Jesús ante la Junta Suprema

⁵⁷Níái íibèeyéicaté Jesús natécani Caifás icapèe néré, yái sacerdote íiwacalináca. Nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu, judío íiwacanánái nacái nàwacáidáyacacatéwa Caifás icapèe irìculé. ⁵⁸Pedro yàacawa náamiwáise déecuìseta. Yá iwàlùacawa bàacháwa irìculé yái sacerdote íiwacaliná icapèe ibàacháwalenáca. Yá yáawinacawa úwinái yèewi, níái icuèyéica templo. Pedro iyamáacawa néré íicátaténá càinácaalí ichàbacawa yái Jesús.

⁵⁹Sacerdote íiwacanánái, nía nacái Junta Supremanái israelita íiwacanánáica nacutáca cachìwéeri wawàsi Jesús ìwali, namàacáanápíná úwinái nanúaca Jesús. ⁶⁰Quéwa canáta nàanèeri ìwali wawàsi nanúanápíná Jesús éwita madécaná nacàlidacáaníta nachìwawa nacháawàacaténá Jesús iináwaná ìwali. Atata nàanàaca pucháiba wenàiwica icàlidéeyéipínaté ichìwawa. ⁶¹Náimaca:

—Yái asìali íimacaté: ‘Núalimá numáalàidaca Dios yàasu templo, yásí nubàlùadapínáni àniwa máisiba èeri irìcu’, càì íimaca —náimaca. ⁶²Néese yái sacerdote íiwacaliná imichàa ibàlùacawa. Yá íimaca Jesús irí:

—¿Cáná càmita pitàaní? ¿Càiná píimaca ìwali yái nacàlidéerica píwali nacháawàanáca piináwaná ìwali? —íimaca. ⁶³Quéwa, éwita càmicáaníta cabáyawanáca yái Jesúsca, càicáaníta masànata náichani

mamáalàacata, canáca icàlidáaná iináwanáwa nalí. Néese sacerdote íiwacalíná ímaca írí àniwa:

—Nuchùulia pía cáuri Dios íipidená ìwali picàlidáanápiná walí báisíiri iyúni. Picàlida walíni, ípíatasica yái Mesíasca, judío icuèrinápináca, yái Dios Iirica? —ímaca. ⁶⁴Jesús ímaca írí:

—Yáca núa yái càide iyúwa píimáaná. Núumacué nacái pirí áibaalípiná piicápinácuéca núa, núa asíali Dios néeséerica. Piicápinácuéca núa yáawinéericawa Dios yéewápuwáise, yái Dios cachàinírica náicha canánama nucùacaténá yáapicha macáita. Yá piicápinácuéca nacái nùanàaca àniwa acalèe yèewíise chènuniise —ímaca yái Jesúsca.

⁶⁵Néese yái sacerdote íiwacalíná icacanáidaca ibàlewa càide iyúwaté judío íiwitáise iyáaná yáasáidacaténá báawaca yéemíaca yái Jesús íimáanáca Dios ìwali. Yá sacerdote íiwacalíná ímaca nalí:

—¡Yái asíali itàaníca báawéeri iyú Dios ìwali! ¡Càmita iwàwacutá wéemíaca áibanái icàlidáaná iináwaná ìwali! Pidécuéca péemíaca itàaníca báawéeri iyú Dios ìwali, icàlidaca ìwaliwa Dios Iiricasani. ⁶⁶¿Càinásicué wamànica írí? —ímaca. Néese náimaca:

—Cabáyawanácani. Iwàwacutá yéetácawa —náimaca. ⁶⁷Néese abénaméeyéi nàapísáidaca Jesús inàni. Nacapèedáidacani nacái. Aibanái nanúadáidaca nacái inàni ìwali. ⁶⁸Nabàlia nacái ituí, yá náimaca írí:

—Píasa Mesíasca, yái wacuèrinása Dios ibànuerisa walí, ipiwicùlida, picàlida walíni cawinácaalí níai inúadáidéeyéica pía! —náimaca naicáaníca iquíniná.

Pedro niega conocer a Jesús

⁶⁹Pedro yáawinacawa ìyaca bàacháwáise, yá inanái íibaidéechúa néré ùacawa Pedro yàatalé. Yá úumaca írí:

—Pía nacái yèepuníritéwa Jesús yáapicha, yái Galilea néeséerica —úumaca. ⁷⁰Quéwa Pedro icàlidaca ichìwawa nèewi macáita níai wenàiwicaca. Yá ímaca:

—Càmita núalíawa ìwali yái pitàanírica nulí ìwali —ímaca yái Pedroca, cáalucáináni, ipíchaná nanúacani Jesús yáapicha.

⁷¹Néesecáwa Pedro yàacawa náicha iwáiná inuma néré, yái iwáiná bàacháwa itéeséerica. Yá áiba uicáca néréni, yá úumaca áibanái írí níai iyéeyéica néré:

—Yái asíaliquéi yèepuníitéwa Jesús yáapicha, yái Nazaret néeséerica —úumaca nalí. ⁷²Yá Pedro icàlidaca ichìwawa àniwa báisí báisícata càníinása yáalía iicáca Jesús. Imaca:

—iCàmita nùalía nuicácani yái asialica! —íimaca yái Pedroca, ipíchaná náibàacani. ⁷³Achúamáana tàacáwa àniwa, áibanái iyéeyéica néré nàacawa Pedro yàatalé. Yá náimaca irí:

—Báisíta píaca néená níái Jesús yéewáidacaléca pitàanícáiná càide iyúwa Galilea yàasu cáli néeséeyéi —náimaca irí. ⁷⁴Néese Pedro idàbaca icàlidaca ichìwawa báawéeri tàacáisi iyú báawanama báisi báisisíwata Dios yáaliériwa. Pedro íimaca:

—iCàmita nùalía nuicácani yái asialica! —íimaca yái Pedroca, cáalucáináni. Yáta cawámai itàaca. ⁷⁵Yá Pedro iwàwalica tàacáisi Jesús íiméericaté irí: ‘Ipíchawáise cawámai itàaca, yá pimànipiná pichìwawa máisiba yàawiría camínáca pialíawa nùwali’, càité íimaca yái Jesúsca. Yá Pedro yàacawa náicha. Yá íicháanáca cachàiníri iyú.

Jesús es entregado a Pilato

27 ¹Amalácaalíte nawicáu, yá macáita sacerdote íiwacanánái abédanamata náiwitáise náapicha níái judío íiwacanánái béeyéica nanúanápíná Jesús. ²Yá nadacùaca náichawa Jesús. Néese natécani Pilato yàatalé, yái gobernador romanosàiri icuèricaté Judea yàasu cáli.

La muerte de Judas

³Néeseté Judas, yái itéericaté nía Jesús yàatalé náibàacaténáni, yá Judas iicáca natéca Jesús nadacuèrimi, gobernador romanosàiri yàatalé nasutácaténá gobernador ichùulianápiná úwinái inúaca Jesús. Iná Judas, iicácáiná nanúanápínaté Jesús, yá achúmaca Judas íináidacawa iwàwawa, báawaca iicáca yái imànínacaté. Yá Judas iwàlùacawa nàatalé níái sacerdote íiwacanánáica, nía nacái judío íiwacanánái béeyéica. Yá Judas iwàwacaté yèepùadaca nalí yái plataca nèericaté irí itéenacaté nía Jesús yàatalé náibàacaténáni, níái treinta namanùbaca moneda plata cawèniyéi báinúaca quéeri iwènicatáica. ⁴Judas íimaca nalí:

—Nuèpùadacué pírí yái plataca ipíchaná cabáyawanáca núa iwalíise. Nudéca numànica nubáyawanáwa nutéenacué pía yàatalé piibàacaténáni pinúanápínacuéni, yáara asiali mabáyawanéerica —íimaca yái Judasca. Quéwa náimaca Judas irí:

—iCanápináta walíni cabáyawanáanaca pía! iPiasu wawàsicatéera! —náimaca.

⁵Iná Judas yúucaca íichawa níái monedaca templo irìculé. Néese yàacawa. Yá idacùaca icanápi iwalíisewa yéenúlusi iyú idacuèricaté

chènunfise. Yá ipisiacawa chènunfise, yéewacaténá yéenúlusi isidùà icanápi, yá yéetácawa.

⁶Néese sacerdote íiwacanánái ìwacáidaca níái monedaca Judasmi yúuquéericaté íichawa templo irìculé. Yá náimaca:

—Idéca yeedáca iríwa yái plata imàacacaténá nanúaca asiali, íná casacàaca Dios iicáca yái plataca. Canátacué yéewaná wamàacaca Dios iríni ofrenda iyú —náimaca.

⁷Iná náináidacawa nawènìanápíná cáli Judasmi yàasu plata iyú, abéeri cáli íipidenéri Campo del Alfarero (íimáanáca “yàasu cáli, asiali imàníirica mapuwáa”). Néese nadécanáami nawènìacani, yá namàacaca yái cáli nabàliacatalépiná yéetéeyéimiwa cà míiyéica judío. ⁸Iná Jerusalén ìyacàlená mìnánái néemìacáináté càinacaalíté namànica Judas yàasu platami iyú, yá nàaca íipidená yái cálica Campo de Sangre (íimáanáca “Irái yàalu”) Judasmi yeedácáináté iríwa yái plataca imàacacaténáté nanúaca asiali. Mamáalàacata càì náimaca ìwali yái cálica, àta siùca nacáide. ⁹Càité macáita ichàbacawa càide iyúwaté profeta itànàanáté tàacáisi Dios inùmaliçuise, abéeri néená níái profeta ìyéeyéicaté profeta Jeremías yéetácadénáamitéwa. Yái profeta íimacaté: “Needáca treinta namanùbaca moneda plata cawèníyéi, yái asiali iwènínáami càide iyúwa israelita íiwacanánái ipáyaidáaná nawènìacaténá asiali nàasu wenàiwicapínacawa. ¹⁰Yá nawènìaca cáli platami iyú, yàasu cáli yái asiali imàníirica mapuwáa, càide iyúwa Wacuèriná Dios ichùulìaná núa”, càì íimacaté yái profetaca Dios inùmaliçuise.

Jesús ante Pilato

¹¹Néeseté natéca Jesús gobernador romanosàiri yàatalé, yá gobernador isutáca yéemíawa Jesús. Gobernador íimaca Jesús irí:

—¿Píatasica judío icuèrinápiná? —íimaca. Néese Jesús íimaca:

—Báisíta, núacani, pidéca càì píimaca —íimaca yái Jesúsca.

¹²Néese sacerdote íiwacanánáica, nía nacái judío íiwacanánái béeyéica idècunitàacá nacháawàaca Jesús iináwaná ìwali mamáalàacata, yá masànacata náicha Jesús, éwita càmicáanítaté imàni ibáyawanáwa iyúwa nacháawàaná iináwaná ìwali. ¹³Iná yái Pilato gobernadorca isutáca yéemíawa Jesús. Yá íimaca Jesús irí:

—¿Cáná càmita picàlida nulí piináwanáwa? Péemìà nacháawàaná piináwaná ìwali manùba wawàsi ìwaliise —íimaca yái Pilatoca.

¹⁴Masànata quèwa yái Jesúsca, càmita icàlida iináwanáwa gobernador irí, ibatàa abéeri tàacáisi pináta. Iná yái Pilato gobernadorca íináidacawa manuísíwata iicáidaca Jesús irí.

Jesús es sentenciado a muerte

¹⁵Camuí imanùbaca judíonái imànicaalíté Pascua yàasuná culto, yáté gobernador romanosàiri iwasàaca abéeri presoíri judíonái irípiná càiríinácaalí presoíri nawàwéeri. ¹⁶Néenialíté iyaca caináwanéeri presoíri ípidenéericaté Jesús Barrabás. ¹⁷Néese idécanáami judíonái nàwacáidáyacacawa Pilato yàatalé, yá Pilato isutáca yéemíawa nía:

—¿Càiríinácaalícué náicha piwàwa nuwasàaca pírí, Barrabástasica, càmicaalí nacái, Jesús áibatásica, yái náiméerica ìwali Mesíascani, yái nacuèrinásàirica Dios ibànùerica nalf? —cài íimaca yái Pilatoca.

¹⁸Pilato icàlidaca nalíni, yáalíacáinátéwa báawaca judío íiwacanánái iicáca Jesús, máinícáiná cayábaca macái wenàiwica naicáca Jesús, íná judío íiwacanánái náibàacaté Jesús nacháawàacaténá iináwaná ìwali gobernador irí.

¹⁹Néese idècunitàacá Pilato yáawinacawa iyaca néré yàasu manuíri yàalubáisi íinatawa, yá Pilato yàacawéetúa ibànùaca irí tàacáisi. Yá úumaca irí: “Piwasàa caquialéta yáara asiali mabáyawanéerica, núamacanicáiná táiyápi bàwina. Yá núamacani irícuíse máiní cáaluca núa manuísíwata Jesús ìwalíise, ipíchaná pimànica irí báawéeri”, cài ubànùaca tàacáisi ùacawéeri Pilato iríwa.

²⁰Quèwa sacerdote íiwacanánái, nía nacái judío íiwacanánáica nawènúadaca manùbéeyéi wenàiwicanái íiwitáise nasutáanápíná Pilato íicha iwasàacaténá nalípiná Barrabás, ichùuliaca nacái yàasu úwináíwa nanúanápíná Jesús. ²¹Néese gobernador Pilato isutáca yéemíawa nía àniwa:

—¿Càiríiná asiali pucháibéeyéica íicha piwàwacué numàaca yèepunícawa pírícué? —íimaca. Néese náimaca:

—iPiwasàa walí Barrabás! —náimaca. ²²Pilato isutáca yéemíawa nía:

—Néeni, nuwasàacaalícué pírí Barrabás, ¿càinásícué piwàwa numànica Jesús irí, yái píiméericuéca ìwali, Mesíascani, yái picuèrinápínáca? —íimaca. Néese macáita náimaca:

—iPitàtàacuéni cruz ìwali! —náimaca. ²³Néese Pilato isutáca yéemíawa nía:

—¿Cáná? ¿Càinásica báawéeri idé imànica? —íimaca yái Pilatoca. Quèwa nèepùà néemíanicawa:

—iPitàtàacuéni cruz ìwali! —náimaca.

²⁴Atata Pilato yáalíacawa càmita yáalimá iwènúadaca náiwitáise, iicáca nacái máiní calúaca nía cachàiníwanái mamáalàacata nawàwáanápínaté namànica ùwicái gobièrno ípunita yàcalé irìcu. Iná Pilato ichùullaca yàasu wenàiwicawa itéenápíná irí úni. Yá Pilato íibaca icáapiwa manùbéeyéi wenàiwica naicápiná yáasáidacaténá nalí yáawawa càide iyúwa canáca nacáiri ibáyawaná Jesús ìwalíise, quéwa cabáyawanéeri mamáalàacatani yái Pilatoca. Yá Pilato íimaca nalí:

—Canáca nubáyawaná pinúanácué yái asialica. Pìasu wawàsitaqué pinúani —íimaca yái Pilatoca. ²⁵Macáita wenàiwicanái náimaca irí:

—iWía cabáyawanéeyéica ìwalíise, wéenibe nacái! —náimaca. ²⁶Iná Pilato iwasàaca nalí Barrabás. Néese ichùullaca yàasu úwináwa nacapèedáidaca Jesús mabàleta cachàiníri cabèesi iyú. Nadécanáami nacapèedáidaca Jesús báawanama àta íimami ichalàacatalétawa íicha, yá Pilato yèepùadacani úwinái irí natàtàanápínáni cruz ìwali.

²⁷Néese gobernador yàasu úwinái natéca Jesús Pilato icapèè manuiri néré, bàacháwa iriculé. Yá namáidaca macáita néenánáwa úwináica nàwacáidáyacacaténáwa Jesús itéese. ²⁸Needáca Jesús ibàle. Yá náucaca ìwalíise cáaléeri ruana nacáiri quíiréeri càiride iyúwa romano icuèriná ibàle, nacuèriná naicácaténásatáni, quéwa naicáanícáita meedá Jesús iquíniná. ²⁹Néese namànica tuíri culèpi nacáiri icàyuwaniná càiride iyúwa romano icuèriná yàasu corona. Yá náiyàaca corona Jesús íiwita ìwali. Namàacaca sitúa Jesús icáapi yéewápuwáiséeri iriculé càide iyúwaté romano icuèriná idènnáná yàasu àicu oroíriwa. Néese nabàlùacawa nàululì ipùata iyúwa Jesús irí càide iyúwa nàaca nacáicaalí icàaluíniná quéwa naicáanícáita meedá iquíniná. Càmita báisíiri iyú nàa icàaluíniná. Yá náimaca irí:

—iCasíimái piwàwa, pìyaca manùba èeri, píasa judío icuèrinásàirica! —náimaca, càide iyúwaté romano íiwitáise natàidáaná nacuèrináwa, naicáanícáténá meedá Jesús iquíniná.

³⁰Nàapìsáidacani, yá needáca sitúa icáapi íicha, yá nanúadáidaca íiwita ìwali sitúa iyú. ³¹Idécanáami càì naicáaníca Jesús iquíniná, yá needáca íicha yái ruana nacáiri quíiréerica. Néese náiyàaca ìwali ibàle, yá natéca natàtàacaténáni cruz ìwali.

Jesús es crucificado

³²Nàacanáamiwa capìi íicha, càmita yéewa Jesús iwáacutaca yàasu cruz, canácáiná quirínama ichàini, úwináicáiná icapèedáidacani

báawanama. Iná úwinái íbàaca asàli ípidenéerica Simón, Cirene ìyacàlená néeséeri. Yá nachùuliaca Simón iwáacutaca cruz Jesús irípiná.

³³Natéca Jesús méetàuculé Jerusalén ìyacàlená fícha. Nàanàacaté Gólgota néré (íimáanáca “íiwitasi yáapimi ìyacatalé”). ³⁴Yá nawàwacaté nàaca Jesús ìira uva ituní ipuíri, nèewiàdéerica dabé yèewi ípidenéeri hiel wéebacaténá Jesús iiná ipíchaná máiní yùuwichàacawa cruz ìwali. Quéwa, idécanáami yáalimáidaca achúmáanata, yá càmfírira ìira náichani.

³⁵Idécanáami úwinái natàtàaca Jesús cruz ìwali, yá náibàaca ibàlemi, náucaca náichawa suerte naseríacaténá nalíwáaca Jesús ibàlemi. ³⁶Néese úwinái iyamáa yáawinacawa néré nacùacaténáni ipíchaná áibanái yàanàaca yàatalé. ³⁷Nachanàidaca tàacáisi cruz ìwali Jesús íiwita iwicáubàa. Yái tàacáisi icàlidacaté cáná yéewa nanúacani. Yá tàacáisi íimaca: “Yácata Jesús, yái judío icuèrináca”, íimacaté yái tàacáisica.

³⁸Natàtàaca nacái pucháiba cayéedéeyéi cruz ìwali mawiénita Jesús irí. Abéeri cruz ibàlùacawa Jesús yéewápuwáise, áiba cruz nacái ibàlùacawa apáuwáise Jesús irí. ³⁹Níai ichàbéeyéicawa néenibàa àyapulicubàa natàanáca Jesús ìwali báawéeri iyú, nacusúadaca náiwitawa irí naicáanícáténá iquíniná. ⁴⁰Yá náimaca irí:

—iPíata imáalàidéeripinása templo, imichàidéeripinása nacái àniwani máisiba èeri irícu, pichàiniada píawawa yéetácáisi fícha ipíchaná péetácawa! iBáísicaalí Dios Iirica pía, yá piricùawa cruz fícha! —náimaca naicáanáca Jesús iquíniná.

⁴¹Càita nacái naicáanáca Jesús iquíniná níai sacerdote íiwacanánáica, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu, nía nacái judío íiwacanánái béeyéica. Náimaca nalíwáaca:

⁴²—Ichùnìacaté áibanái ipíchanaté néetácawa, quéwa càmita yáalimá ichàiniadaca yáawawa yéetácáisi fícha. Báísicaalí Israel itaquénáinámi icuèrinácatáni, iyásí yáalimá iricùacawa cruz ííchatá, weebáidacaténá itàacái! ⁴³Iimacaté manuícasa íínáidacawa iwàwawa Dios ìwali, íbàacaténása nacái iwàwawa Dios iwéré Dios icùanápínáténi báawéeri fícha. Quéwa báísicaalí cáinináca Dios iicácatáni, iyá Dios ichàiniadacatáni yéetácáisi fícha ipíchaná yéetácawa! iIná càmita yéewa Dios Iiricani càide iyúwaté icàlidáaná ichiwawa! —náimaca naicáanáca Jesús iquíniná.

⁴⁴Nía nacái cayéedéeyéica natàtèeyéica cruz ìwali mawiénita Jesús irí, natàanáca nacái ìwali báawéeri iyú.

Muerte de Jesús

⁴⁵Néeseté machacànicaalíté èeri, yá catáca macáita cháí èeri irícu máisiba horapíná catáca, àta las tresta táicalé. ⁴⁶Yási horaquéi a las tres Jesús imáidaca cachàiníiri iyú itàacái iyúwa. Yá íimaca Dios irí: “Elí, Elí, ¿lema sabactani?”, íimaca yái Jesúsca. (Yái tàacáisi íimáanáca: “Nucuèriná Dios, Nucuèriná Dios, ¿cánásica pimàaca núa abéerita?” càì íimáanáca.)

⁴⁷Abénaméeyéi néená níái ibàluèyéicawa néré néemíacáináni, yá náimaca nalíwáaca:

—Yái asíali imáidaca ìyaca profeta Elías —náimaca.

⁴⁸Yá abéeri náicha yàaca yeedáca esponja wáluma nacáiri íisapiadacaténáni uva ituní iyú càaméeri ìiracaná. Yá idacùaca esponja isàbéerica sitùa ipùatalícu. Néese imichàidacani mawiénita Jesús inùma irí, yéewacaténá Jesús ibèrùacani. ⁴⁹Aibanáita quéwa yáapichéeyéi náimaca irí:

—Tàacáwa, wacùacuécani waicáwa Elías yàanàacaalí yeedácani cruz íicha —náimaca naicáaníca Jesús iquíníná.

⁵⁰Néese àniwa Jesús imáidaca cachàiníiri iyú, yá imàacaca icáucawa yàacawa iiná íichawa. ⁵¹Jesús yéetácanacáitawa, yáta manuíri yáawàanáca templo irícuíríca icacanácawa bamuchúamibàa cáli iwérénama, pucháibawaca yèewi, yái yáawàanáca ibàlièrica mabáyawanéeri Dios ìyacatáica wenàiwicanái ituí íicha. Yá icacanácawa chènuníise cáli iwérénama, yái yáawàanáca. Cáli icusúaca nacáíwa. Yá íba manuínaméeyéi nacái nasubèriacawa cáli icusúacái iyú. ⁵²Yáta madécaná càliculíi inùma nàacùacatéwa, yá nacáucàacawa madécaná yeebáidéeyéicaté Dios itàacái, níái yéetéeyéimicatéwa. ⁵³Néesetécáwa namusúacawa càliculíi irícuíse idécanáamité Jesús imichàacawa yéetácáisi íicha. Yá nawàlùacatéwa Dios yàasu yàcalé irículé, yái Jerusalén ìyacàlenáca, yáté madécaná wenàiwica naicáca nía néré.

⁵⁴Néese úwi íiwacalíná, nía nacái yáapichéeyéica icuèyéicaté Jesús, naicáacáiná cáli icusúacawa, yái áiba wawàsi ichàbáaná nacáíwa, yá cáaluca nía báawanama. Yá náimaca nalíwáaca:

—íBáisícata yái asíalica Dios Iirica! —náimaca.

⁵⁵Nàyaca nacái néré manùba inanái íicáidéeyéica ìyaca Jesús irí déecuíseta quéwa. Níái inanáica nayúudàacaté Jesús yèepunícaalítéwa Galilea yàasu cáli íicha Jerusalén ìyacàlená nérépíná. ⁵⁶Uyaca nèewi María Magdalenaca. Aiba María nacái ìya néré úái náatúaca, níái

Santiago, José nacái. Aiba inanái nacái ìya néré úái Zebedeo yéenibe yáatúaca.

Jesús es sepultado

⁵⁷Néeseté catáca yàacawa, yá abéeri càasuíri yàanàaca ìpidenéerica José, Arimatea ìyacàlená mìnali. Yái Joséca yeebáidacaté Jesús itàacái. ⁵⁸Yá José yàaca iicáca Pilato gobernador yàatalé. Yá isutáca Jesús iinámi Pilato íicha. Néese Pilato ichùuliaca namàacaca José itéca Jesús iinámi. ⁵⁹Ináté José yàacawa cruz néré, yeedáca Jesús iinámi, yá yéepùacani masaquèeri wáluma linoíri iyú, càide iyúwa wáiwitáise ìyáaná, wía judíoca. ⁶⁰Yái José idèniaca yàasu càliculii wàlisàíwa. Yá iriàdaca Jesús iinámi càliculii iriculé. Yái càliculiiica áibanái íiquéericaté dúli ibàlài irìcu, yéewacaténá càlicullicani, càide iyúwa capii imàdáná. José, áibanái nacái idécanáami nabàliaca càliculii inùma manuíri íba iyú, yá nàacawa íicha. ⁶¹Quéwa María Magdalena, áiba María nacái nayamáacawa néré, náawinacáwacawa abémàawáise càliculii íicha.

La guardia ante el sepulcro de Jesús

⁶²Néeseté mapisáita àniwa, yái sábadò judiónái iyamáidacatáicawa, sacerdote íiwacanánái, fariseonái nacái nàacawa Pilato gobernador yàatalé, yái romanosàiri icuèricaté nàasu cáli. ⁶³Yá náimaca irí:

—Wáiwacali, pía icuèrica wía, wadéca wawàwalica yái íimáanácaté yáara cachìwéerica idècunitàacá cáucani. Iimacaté imichàanápínacatéwa yéetácáisi íicha másiba èeri irìcu. ⁶⁴Iná pichùulii úwinái nacùaca cayábani yái càliculiiica àta imáalàacatáitawéi másiba èeri ipíchaná yéewáidacalénái yàanàaca táiyápi yá nayéedùaca iinámi càliculii irìcuíse, ipíchaná nacái nacàlidaca nachìwawa wenàiwicanái irí idéénaca imichàacawa yéetácáisi íicha. Níacáiná yéewáidacalénái nacàlidacaalí iináwaná idécasa imichàacawa yéetácáisi íicha, yásí máiní yáawanáica báawaca íichani yái quéechéeri chìwáica yái nacàlidáanacaté nachìwawa ìwali Mesíascasani, yái judío icuèrinápináca —náimaca. ⁶⁵Néese Pilato íimaca nalí:

—Pidèniacuéca úwinái pichùulièyéipiná icùaca càliculii. Piacué pibàliacani picùacué píalimáanáta cayábani, yái càliculiiica, ipíchaná áibanái yàanàaca néré —íimaca yái Pilatoca.

⁶⁶Néese nàacawa càliculii néré. Yá nachanàidaca sello íyanási nacáiri íba ìwali, yái manuíri íba nabàlièrica iyú càliculii inùma.

Canáca yéewaná wenàiwica iwàlùacawa càliculii irìculé càmicaalícáwa imàdáida sello quéechacáwa, yái sello íyanási nacáiri nachanàidéerica càliculii inùma ìwali. Yá namàacaca néré nacái úwinái icuèyèipináca càliculii ipíchaná áiba wenàiwica iwàlùacawa néré.

La resurrección de Jesús

28 ¹Néese sábadó ichàbacatéwa judíonái iyamáidacatáicawa. Yáté amaláca yàacawa domingo, yá María Magdalena, áiba María úapicha nacái nàaca naicáca càliculii nérépiná. ²Yáta cáli icusúacawa cachàiníiri iyú, ángel Wáiwacali néeséeri yàanàacáiná chènuníise. Yàanàaca càliculii néré, yá yeedáca manuíri íba càliculii inùma íicha, yá yáawinacawa íba íinata. ³Yái ángel icànaca càide iyúwa énu icamaláná icànáná. Idèniaca nacái ibàlewa cabalèeri, mèlumèluíri càide iyúwa nieve. ⁴Uwinái naicácani, yá natatácawa nacalùniwa, yá náuwàa naliacawa cáli ínatalé càide iyúwa yéetèeyéimiwa. ⁵Néese ángel íimaca inanái irí:

—Picácué cáalu pía nuícha. Núaliacawa picutácuéca piacawa Jesús iinámi, yái natàtèericaté cruz ìwali. ⁶Canáca cháníi, idéca imichàacawa yéetácáisi íicha càide iyúwaté íimáaná. Aquialécué piacuéwa piicáca aléi càliculii irìculé naliadacatáimicani. ⁷Néese piacàatétacuéwa picàlidaca yéewáidacalénái iríni. Càicué píimaca nalí: “Wáiwacali idéca imichàacawa yéetácáisi íicha. Siúcade yàacawa pipíchalécué Galilea yàasu cáli néré. Nérépinácué piicáni”, càicué píimaca yéewáidacalénái iríwa. Yácata tàacáisi iwàwacutèericuéca nucàlidaca pírí —íimaca yái ángelca.

⁸Néese níái inanáica napíacawa càliculii íicha, yá cáaluca nía quéwa casíimáica nawàwa manuísíwata. Yá napíacawa nàacaténá nacàlidaca walíni, wía Jesús yéewáidacaléca. ⁹Yáta Jesús imàacaca yáawawa naicácani, yá itàidaca nía. Yá nàacawa Jesús yàatalé, náuwàa naliacawa nanùmáawawa cáli iwéré Jesús íipunita, náibàaca yàabàli ìwali nàacaténá icàaluíniná, càide iyúwa wáiwitáise iyáaná, wía judíoca. ¹⁰Yá Jesús íimaca nalí:

—Picácué cáalu pía. Píacué picàlidaca nuénánái iríni nàacaténáwa Galilea yàasu cáli néré, yásí néréca naicápiná núawa —íimaca yái Jesúsca.

Lo que contaron los soldados

¹¹Néeseté níái inanáica idècunitàacá nèepùaca nàacawa càliculii íicha, yá abénaméeyéi néená níái úwináica icuèyèicaté càliculii

nèepùacawa Jerusalén iyacàlená iriculé. Yá nacàlidaca sacerdote íiwacanánái iríni macáita yái ichàbáanacatéwa. ¹²Néese sacerdote íiwacanánái nàaca natàaníca judío íiwacanánái béeyéi yáapicha. Yáté abédanamacata náiwitáise. Néese nàaca madécaná plata úwinái irí masànacaténá níai úwináica. ¹³Yáté náimaca úwinái irí:

—Picàlidacué áibanái iríni, táiyápi bàwina idècunitàacá piimácuéca pìyaca, yásasí níai Jesús yéewáidacalénáimica nàanàcaté needáca ichéecami, càicué píimaca wenàiwicanái iríwa. ¹⁴Néese gobernador yéemìacaalícué piináwaná ìwali càmfínácué picùca cayába yái càliculìimica, yásí watàanícuéca yáapicha piwicáu ipíchanácué inúaca pía —náimaca nachùulíaca úwinái nacàlidáanápíná nachìwawa.

¹⁵Néeseté úwinái needáca nalíwa yái plataca, yá nàacawa nacàlidaca nachìwawa càide iyúwa sacerdotenái ichùulianáté nía. Càita nacái madécaná judíonái nacàlidaca càiri cachìwéeri tàacáisi Jesús ìwali àta siùca nacáide.

El encargo de Jesús a los discípulos

¹⁶Ináté wía Jesús yéewáidacaléca once wamanùbaca, wàacatéwa Galilea yàasu cáli néré, áiba dúli néré Jesús icàlidéericaté walí ìwali, wàwacáidáyacacatáipínacawa. ¹⁷Waicácaté Jesús, yá wàaca icàaluíníná, quéwa abénaméeyéi wéná càmítatécáwa neebáida báisíca Jesús yái naiquéerica. ¹⁸Néese Jesús yàacawa wàatalé. Yá fimaca walí:

—Dios idéca imàacaca nulí íiwitáisewa nucùanápíná macáita ìyéerica chènuniré, cháí èeri irícu nacái. ¹⁹Píacuéwa macái cáli íinatalé, péewáidacué macái wenàiwicanái neebáidáanápíná nutàacái. Pibautizácué nacái cawinácaalí yeebáidéeyéica Wáaniri Dios, núa nacái yái Dios Iirica, Espíritu Santo nacái. ²⁰Péewáidacué wenàiwica namànicaténá macáita càide iyúwa nuchùulianácué pía. Núatacué nacái píapicha, nùacawéeridapínácué píawa càiripínáta àta yái èeriquéi imáalàacatalépinátawa, nùanàapínácaalí àniwa —fimaca yái Jesúsca.

SAN MARCOS

Juan el Bautista en el desierto

1 ¹Yácata cayábéeri tàacáisi icàlidéerica walí Jesucristo ìwali, yái Dios Iirica. Yái tàacáisica idàba càì: ²Profeta Isaías itànàacaté tàacáisi Dios íméericaté Iiri iríwa. Dios ímacaté:

“Péemìà cayába, nubànùapíná pipíchalé nùasu wenàiwicawa icàlidéerica nutàacáíwa. Yá yàapínácawa pipíchaléwa yàalàacaténá wenàiwica nachùnìanápíná náíwítáisewa yéewanápíná natàidaca pía cayábéeri iyú pìanàacaalípíná nàataléwa.

³Icàlidapíná nalíwani cachàiníiri iyú manacúali yùucubàa càinàwàiri. Càipíná ímaca nalí: ‘Càide iyúwa wenàiwicanái ichùnìacaalí àyapu Náiwacali irípináwa, càitacué nacái iwàwacutácué pichùnìaca píiwítáisewa Wacuèriná Dios irípiná, pítàidacaténácué cayábéeri iyúni. Pichùnìacué píiwítáisewa yéewacaténá idàbaca yéewáidacuéca pìyaca machacàníiri iyú càide iyúwa iwàwáaná’, càipíná ímaca yái nùasu wenàiwicaca”,

ímacaté yái Diosca.

⁴Inaté macáita ichàbacawa càide iyúwaté profeta Isaías icàlidáanaté tàacáisi Dios inùmalícuíse. Juan el Bautista yàanàacaté manacúali yùuculé càinàwàiri, yá ibautízaca yàacawa wenàiwicanái néenibàa. Yàalàaca nía nawènúadánápíná náíwítáisewa Dios irípiná, nabautizáanápíná nacáíwa, náasáidacaténá namàacacaté náichawa yái báawéerica namàníirica, yéewacaténá Dios imàacaca iwàwawa nabáyawaná íicha. ⁵Néese manùbéeyéi wenàiwica nàacatéwa Juan yàatalé néemìacaténá itàacái, madécaná Judea yàasu cáli néeséeyéi, Jerusalén ìyacàlená

mìnanái nacái. Néese nacàlidaca náichawa yái báawéerica namànfirica, yá Juan ibautizáca nía Jordán inanába yáaculé.

⁶Yái Juan idèniaca ibàlewa cáucuíri wáluma camello ichùna iwálumalená. Idèniaca nacái ìwaliabàawa pìrái íimamimi. Iyáa nacái iyáacaléwa wiriichu nacáiyéi, mába ituní nacái Juan yàanèerica manacúali yùucubàa càinàwàiri. ⁷Càité Juan icàlidaca yèepunícawa nalíni: “Mesúnamáita áiba yàanàaca núamirìcubàa, máiníri cachàinica íiwitáise nuícha. Nuíwacalicaní, yái yàanèeripináca; nuicáca núawawa iyúwa yàasu wenàiwica càmíri cachàini náicha canánama máinícáiná cayábéerica nuíchani. ⁸Nudéca nubautizácuéca pía úni yáaculé, yáta quéwa ibànùeripinácué pírí Espíritu Santo ibautizácáténácué píiwitáise Espíritu Santo ichàini iyú”, íimaca nalí yái Juanca.

Jesús es bautizado

⁹Néenialíté Jesús yàanàaca Nazaret iyacàlená néese, iyéerica Galilea yàasu cáli íinata. Jesús yàanàaca Juan yàatalé. Néese Juan ibautizáca Jesús Jordán inanába yáaculé. ¹⁰Idécanáami Jesús imichàacawa úni yáacuíse, yáta iicáca capíraléeri cáli yàacùacawa. Yá iicáca Espíritu Santo iricùacawa ìwali càiride iyúwa unùcu iricùanáwa. ¹¹Yá néemiaca Dios itàacái chènuníse. Dios íimaca Jesús írì: “Píacata Nuírì nuwàwéeri cáininéerica nuicáca. Cayábaca nuwàwa nuicáca pía”, íimaca yái Diosca.

Jesús es puesto a prueba

¹²Yáta Espíritu Santo itéca Jesús manacúali yùuculé càinàwàiri. ¹³Jesús iyaca néré cuarenta èeri manacúali yùucubàa. Néréca Satanás yáalimáida Jesús imànínápiná ibáyawanáwa, quéwa càmita Jesús yeebá. Yá Jesús iyaca cuwèesiná yèewibàa. Angelnái nacái yàacawéeridaca néréni, nayúudàacani.

Jesús comienza su trabajo en Galilea

¹⁴Néeseté áibanái wenàiwica náucaca Juan el Bautista presoíyéi ibànaliculé. Néese Jesús yàacawa Galilea yàasu cáli néré. Yá icàlidaca yèepunícawa yái tàacáisi cayábéerica Dios inùmalicuíse. ¹⁵Jesús íimaca: “Idéca yàanàaca yéenáiwana Dios icùacaténá canánama mesúnamáita. Iná piwènúadacué píiwitáisewa pibáyawaná íichawa, peeбайдacué nacái yái tàacáisi cayábéerica”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús llama a cuatro pescadores

¹⁶Néese Jesús yèepunícawa Galilea icalisaniná icàinalená íinatabàa. Yá iicáca pucháiba asìanáí. Ibèeri íipidená Simón, iméeréeri íipidená

Andrés. Yúuquéeyéi yàasu tarayawa yèepunícawa calisáacubàa, náibàacáiná cubái needácaténá nalíwa nàasu platawa. ¹⁷Yá Jesús ímaca nalí:

—Aquialécué sísaara, piacuéwa núapicha yéewacaténá nuéwáidacalénáicuéa pía. Pidécuéca píibàaca cubái pìwacáidacaténácué nía, quéwa siùcáisede nuéwáidapínácué píawa pìwacáidáanápíná nulí wenàiwica yéewanápiná nuéwáidacaléca nía —ímaca yái Jesúsca. ¹⁸Yáta namàacaca náichawa nàasu tarayawa. Yá nàacawa yáapicha.

¹⁹Néese nèepunícawa nàacawa àniwa calisa idùlepiré, yá Jesús iicá nacái Zebedeo yéenibe pucháiba asìanái, ípidenéeyéi Santiago, Juan nacái, ichùnièyéi yàasu chinchorrowa, nàasu barca irìcuwa. ²⁰Jesús iicácanacáita nía, yá imáidaca nía. Yá caquialéta namàacaca nàaniriwa barca irìcu, yàasu wenàiwicanái yáapichawa íbaidéeyéica Zebedeo irí. Yá Santiago, Juan nacái nàacawa Jesús yáapicha.

Un hombre que tenía un espíritu impuro

²¹Yá nàanàaca Capernaum iyacàlená néré. Néese áiba sábadò judíonái iyamáidacatáicawa, yá Jesús iwàlùacawa judíonái yéewáidacàalu irìculé, yá idàbaca yéewáidaca wenàiwica. ²²Yá nàináidacawa néemíaca yéewáidáaná nía, yéewáidacáiná nía càide iyúwa wenàiwica idènièrica Dios íiwitáise icàlidacaténá tàacáisi Dios inùmalìcuíse. Càmita yéewáida nía càide iyúwa judíonái yéewáidáaná wenàiwica, níaí yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu, Dios itàacái iwali, profeta Moisés itànèericaté. ²³Néese iyaca nàasu néewáidacàalu irìcu abéeri asìali idènièrica demonio iwàwalìcuwa, abéeri demonio casaquèeri íiwitáise. Yái demonio idacùaca asìali íiwitáise. ²⁴Yáta demonio idàbaca yéemíanicawa asìali isàna iyú. Yá demonio ímaca Jesús irí:

—¿Cáná pisàiwica walí wawàsi, pía Jesús Nazaret iyacàlená néeséerica? ¿Pìanàsica pimáalàidacaténá wía? Nùalíacawa nuicáca pía, nùalíacawa pìwali, Dios néeséeri mabáyawanéerica pía —ímaca. ²⁵Quéwa Jesús yàalàaca demonio cachàiníiri iyú. Yá ímaca demonio irí:

—iMasànata pía! iPimusúawa íicha yái asìalica! —ímaca yái Jesúsca.

²⁶Néese demonio casaquèeri íiwitáise itatáidaca asìali cachàiníiri iyú, yá demonio yàacawa asìali íicha, yá demonio íicháanica yàacawa cachàiníiri iyú. ²⁷Néese macáita iyéeyéica néré nacalùadacawa manuíswata, íná nasutáca néemíawa níawáaca, náimaca nalíwáaca:

—¿Càinásica yái wàlisài yéewáidáanáca? Yéewáidaca wenàiwica, ichùuliaca demonio nacái íiwitáise cachàiníiri iyúwa. Ichùuliaca

demonio casaquèeyéica íiwitáise, yá namànica càide iyúwa ichùulianá nía —náimaca nalíwáaca.

²⁸Néese ráunamáita macái Galilea yàasu cáli néeséeyéi náalíacawa Jesús iináwaná ìwali.

Jesús sana a la suegra de Simón Pedro

²⁹Idécanáamité namusúacawa judíonái yéewáidacàalu irícuíse, Jesús yàacawa Santiago yáapicha, Juan nacái. Yá nawàlùacawa Simón icapèe iriculé, Andrés ìyacatalé ibèeri Simón yáapichawa. ³⁰Néenialíté Simón iyéeru uculúacawa mecuní iyú. Jesús iwàlùacadenáamiwa nacapèe iriculé, yáta nacàlidaca irí uculúanáwa. ³¹Néese Jesús yàacawa ùatalé, ìbàaca ucáapi, imichàidaca úa, yáta mecuní ichàbacawa uícha. Néese ùaca nayáapiná.

Jesús sana a muchos enfermos

³²Néeseté catáca yàacawa, èeri idénáami iwàlùacawa, yáté yàcalé mìnánái natéca macái néenánáíwa cáuláiquéeyéi Jesús yàatalé, áibanái wenàiwica nacái demonio idacuèyéi íiwitáise. ³³Yá macáita nàwacáidáyacacawa capíi inùma néeni Jesús ìyacatái. ³⁴Jesús ichùniacaté madécaná cáuláiquéeyéi macái uláicái íiwitáaná íicha. Jesús yúucaca madécaná demonio wenàiwicanái íicha, càmita quéwa ibatàa demonionái icàlidaca iináwaná ìwali, náalíacáiná naicàcani, yái Jesúsca.

Jesús anuncia el mensaje en las sinagogas

³⁵Néese táiyápicáwa, cáala èeri ipíchawáise èeri imusúacawa, yá Jesús imichàacawa, yàacawa imusúacawa yàcalé irícuíse yàacatenáwa canácatalé wenàiwica. Yá néré isutáca yáawawa Dios íicha. ³⁶Néese Simón yàacawa yàacawéeyéiná yáapichawa nacutáca Jesús. ³⁷Néese nàanàacani, yá náimaca Jesús irí:

—Macáita nacutáca nàyaca pía —náimaca. ³⁸Yá Jesús íimaca nalí:

—Wàacuéwa áibanái iyacàle néré iyéeyéica mawiénibàa nucàlidacatená nalíni yái tàacáisi cayabéerica. Nudéca nàanàaca nucàlidacatená nalíni —íimaca yái Jesúsca.

³⁹Iná Jesús yàacawa macái yàcalé iyéeyéica Galilea yàasu cáli íinata. Icàlidaca nalíni nàasu néewáidacàalu imanùbaca irícu. Yá yúucaca demonio wenàiwicanái íicha.

Jesús sana a un leproso

⁴⁰Néeseté áiba asiali, cacháunéeri íimami lepra iyú, yàacawa Jesús yàatalé. Yá ibàlùacawa yùuluì ipùata iyúwa Jesús irí, yàacatená Jesús icàaluíniná, yéewacatená catúulécánaca Jesús iicàcani. Yá íimaca Jesús irí:

—Núaliácawa píalimá pichùnìaca núa, piwàwacaalí quéwa pichùnìaca núa —íimaca. ⁴¹Yá catúulécanáca Jesús iicáca cáuláiquéeri, yá imàacaca icáapiwa ìwali, yá Jesús íimaca irí:

—Nuwàwaca nuchùnìaca pía. ¡Cayábaca píawa! —íimaca yái Jesúsca.

⁴²Yáta icháuná lepra ichàbacawa asìali fícha. Yáta cayábaquéi asìalica. ⁴³Quéwa Jesús ichùuliaca asìali yèepùanápínáwa fícha caquialéta. Yá nacái yàalàaca asìali cachàiníri iyú. ⁴⁴Jesús íimaca asìali irí:

—Péemì cayába. Picá picàlida áibanái iríni nuchùnìaná pía. Néese, píawa caquialéta píasáida sacerdote iicá píimamiwa, yáaliacaténáwa cayábaca pía picháuná fíchawa. Pimàaca nacái ofrenda Dios irí càide iyúwaté profeta Moisés ichùulìaná, cayábacáiná pía, yéewanápiná macái wenàiwica yáaliácawa pidéca pichùnìacawa —íimaca Jesús.

⁴⁵Quéwa yái asìalica idàbaca icàlidaca macái wenàiwica irí Jesús iináwaná ichùnìanáni. Iná càmita quirínama Jesús yéewa iwàlùacawa asáiwaca áiba yàcalé irìculé madécanácáiná wenàiwica nawàwa naicácani. Iná yèepunícawa náicha manacúali yùucubàa càinàwàiri canácatalé wenàiwicanái. Quéwa macái yàcalé mìnánái nàacawa yàatalé naicácaténáni.

Jesús sana a un paralítico

2 ¹Néeseté cawàwanáta máisiba èeri idénáami, yá Jesús yèepùà iwàlùacawa Capernaum ìyacàlená irìculé. Quéwa manùbéeyéi yáaliaca iináwaná ìyaca capìirìcu. ²Yá madécaná wenàiwica ìwacáidáyacacawa yàatalé ínà napuníadaca capìi, inùma nérénamata. Yá Jesús icàlidaca nalí Dios itàacái. ³Néese báinúaca asìanái yàanàaca itéeyéica asìali máapinéeri iiná macáita, cà míirica yáalimá imichàanícawa, irièricawa yàalubái fínatawa, iiméeri irìcu. ⁴Càmita náalimá nawàlùacawa Jesús nérépiná dàalacáiná máiní wenàiwicanái néré, ínà náiríacawa escalera ìwalibàa capìi íinatalé, sàabadéeri, canéerica ipùata chènuniré. Néréca nawatàaca capìi ibáiná Jesús iwicáu. Yá nalicùadaca néenibàani, yéenúlusi ìwali, yái máapinéerica iiná yàalubái fínatawa. ⁵Néese Jesús yáaliácawa náiwitáise manuica náináidacawa nawàwawa Jesús ìwali ichùnìanápínáni, yá Jesús íimaca cáuláiquéeri irí:

—Pía, nùacawéerináca, nudéca numàacaca nuwàwawa pibáyawaná fícha cayábacaténá píapicha Dios —íimaca yái Jesúsca.

⁶⁻⁷Yá abénaméeyéi yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu nàyaca néré, yáawinéeyéicawa. Yá náináidacawa: “¿Cáná itàaní càì yái asìali Jesúsca? Itàaníca ìyaca Dios ìwali báawéeri iyú, canácáiná

asìali yáaliméeri imàacaca iwàwawa wenàiwicanái ibáyawaná ícha cayábacaténá náapicha Dios. Abéericata Dios yáaliméeri imànica càiri wawàsi”, náimaca náináidacawa nalíwa nawàwalicuísewa. ⁸Yáta Jesús yáalíacawa náináidáanáwa. Yá íimaca nalí:

—¿Cánacué yéewa píináidacawa càì? ⁹Máiní màulenáca wáimaca máapinéeri irí: ‘Nudéca numàacaca nuwàwawa pibáyawaná ícha cayábacaténá píapicha Dios’, càmicáiná áibanái yáalimá iicáca asáisi báisícaalí cayábaca yáapicha Dios. Quéwa máiní càulenáca wáimaca máapinéeri irí: ‘Pimichàawa, piipina’, áibanái wenàiwica náalimácáiná naicáca asáisi wadécaalí wachùniacani watàacái iyúwa, yái máapinéerica. ¹⁰Iná núa, asìali Dios néeseérica, nuchùniapiná yái máapinéerica, píalíacaténacuéwa Dios idéca ichùuliaca numàacáanápina nuwàwawa wenàiwicanái ibáyawaná ícha cháì èeri irícu, cayábacaténá náapicha Dios —íimaca yái Jesúsca. Néese íimaca máapinéeri irí:

¹¹—Pía asìalica, pimichàawa, peedá pialubáíwa, pèepùawa picapèe néréwa —íimaca yái Jesúsca.

¹²Néese yái cáuláiquéerica imichàacawa. Yá itéca yàalubáíwa. Imusúacawa náicha idècunitàacá naicáidaca irí. Iná macáita náináidacawa naicáidaca manuísíwata Jesús irí. Nàaca nacái Dios irí cayábéeri. Yá náimaca nalíwáaca:

—iCanácataté waiquéeri càiri wawàsica! —náimaca nalíwáaca.

Jesús llama a Leví

¹³Néeseté Jesús yàacawa àniwa Galilea icalìsaniná idùlepiré. Yá wenàiwicanái nàacawa yàatalé. Néese yéewáidaca nía. ¹⁴Néesecáwa idècunitàacá yèepunícawa àniwa, yá iicáca Leví, yái Alfeo ìirica. Yái Leví yáawinéericawa aléera yeedácatalécaté plata yéenánái judío íchawa romanonái yàasu gobierno irípiná. Yá Jesús íimaca irí:

—Aquialé. Píawa núapicha, yéewacaténá nuéwáidacaléca pía —íimaca yái Jesúsca. Yá Leví imichàa yàacawa Jesús yáapicha.

¹⁵Néese Jesús iyáaca iyáacaléwa Leví icapèe irícu. Nàyaca néré nacái mesa iwéré manùbéeyéi wenàiwica yeedéeyéica plata néenánái judío íchawa romanonái yàasu gobierno irípiná, manùbéeyéi nacái cabáyawanéeyéica wenàiwica. Macáita nayáaca nayáacaléwa Jesús yáapicha, yéewáidacalénái yáapicha nacái, madécanácáiná wenàiwica nèepunícawa Jesús yáapicha. ¹⁶Néese abénaméeyéi fariseo, áibanái nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu, naicáca Jesús iyáaca iyáacaléwa náapicha níái macáita cabáyawanéeyéica wenàiwicaca. Néese náimaca Jesús yéewáidacalénái irí:

—Yái yéewáidéericuéca pía, ¿cáná iyáa iyáacaléwa náapicha níai cabáyawanéeyéica wenàiwicaca, náapicha nacái níai yeedéeyéica wáicha plata romanonái yàasu gobierno irípiná? —náimaca. ¹⁷Quéwa Jesús yéemiacani, yá íimaca fariseonái irí:

—Péemiacué comparación: Máuláicacaalí wenàiwica, yá càmita nawàwacutá abéeri ichùnièripiná nía. Quéwa áibanái cáuláiquéeyéi nawàwacutácani, yái ichùnièripiná nía. Càita nacái wenàiwica íináidéeyéica mabáyawanáca, càmita nacutá abéeri ichùnièripiná náiwitáise nabáyawaná íichawa. Quéwa áibanái wenàiwica yáaliyéicawa cabáyawanáca, níata icutáca abéeri iwènúadéeripiná náiwitáise báawéeri íicha. Càita nacái núa, càmita nùanàa numáidacaténá wenàiwica íináidéeyéica mabáyawanáca, néese nudéca nùanàaca numáidacaténá wenàiwica yáaliyéicawa cabáyawanáca, nawènúadánápiná náiwitáisewa nabáyawaná íichawa. Iná cayábaca nàwacáidáyacacawa nùatalé níai cabáyawanéeyéica nuwènúadacaténá náiwitáise nabáyawaná íichawa —íimaca yái Jesúsca.

La cuestión del ayuno

¹⁸Aiba èeri càide iyúwaté náiwitáise iyáaná, Juan el Bautista yéewáidacalénái, nía nacái fariseoca namàacacaté náichawa nayáacaléwa nasutácaténá níawawa Dios íicha manúsíwata. Néese wenàiwicanái nàacawa Jesús yàatalé. Yá náimaca irí:

—Juan yéewáidacalénái namàacaca náichawa nayáacaléwa càide iyúwa náiwitáise iyáaná nasutácaténá níawawa Dios íicha manúsíwata, càita nacái fariseonái namànica càita. Néeni, ¿cáná càmita péewáidacalénái namàaca náichawa nayáacaléwa nasutácaténá níawawa Dios íicha? —náimaca. ¹⁹Jesús íimaca nalí:

—Péemiacué comparación: Asìali icàsàacaalíwa, yá imáidaca yàacawéeyéináwa asíanái naicácaténá icàsàacawa casímáiri iyú. Idècunitàacá iyaca náapicha, yá casímáica nía, iná càmita namàaca náichawa nayáacaléwa. ²⁰Quéwa áibaalípiná, áibanái itéca náichawani. Idécánáami natéca náichawani, yásí namàaca náichawa nayáacaléwa, achúmacáiná nawàwa. Càita nacái nuéwáidacalénáica, càmita yéewa achúmaca nawàwa idècunitàacá nùyaca náapicha. Iná càmita namàaca náichawa nayáacaléwa, nùyacáiná náapicha.

²¹“Péemiacué áiba comparación: Càmita wadé wachanàidaca éwisàimi wabàlewa wàlisài wáluma yéemami iyú. Wachanàidacaalí càì, yásí wàlisài wáluma yéemami imàacacawa, yá icacanáidaca éwisàimi bàlesi, yá quéwanáta

manuíca icháuná. ²²Péemíacué áiba comparación: Càmita wadé wàucùaca wàlisàì uva ituní éwisàimi ñimamisi irìculé. Wamànicaalí càì, néese uva ituní isáacawa dàchidàchiwaca inànìacubàa, yásí éwisàimi ñimamisi icacanácawa, càmicáiná yáalimá imulacàacawa yàacawa. Yásí yúucacawa wáicha macáita uva ituníca, ñimamisi nacái. Iná iwàwacutá wàucùaca wàlisàì uva ituní wàlisàì ñimamisi irìculé. Càita nacái nuéwáidacalénái yeebáidéeyéica nutàacái wàlisàì, càmita nàya fariseonái yàasu bàaluisàimi tàacáisi ìwali —ñimaca yái Jesúsca.

Los discípulos arrancan espigas en el día de reposo

²³Aiba sábado judíonái iyamáidacatáicawa Jesús yèepunícawa àyapulicubàa yéewáidacalénái yáapichawa bànacalé yèewibàa. Néese yéewáidacalénái nadàbaca needáca achúmáanata trigo ituíná nayáapináwa, yácáiná judío ñiwtáise imàacaca wenàiwica needáca nayáapináwani achúmáanata iyacaná áibanái ibànacale yéená, máapicaalí nía. ²⁴Néese abénaméeyéi fariseo naicácani iyúwa ñibaidacalési, yái Jesús yéewáidacalénái imàníirica, iná fariseonái ñimaca Jesús irí:

—Péemíà, ¿cáná péewáidacalénái ñibaida siùca sábado wayamáidacatáicawa? Dios càmita imàaca wáibaidaca siùca èeri —náimaca. ²⁵Yá Jesús ñimaca fariseonái irí:

—Pidécuéca piimáichaca tàacáisi piléericuéca Dios itàacái irìcuíse wàawirimi rey David ìwali. Bàaluité David iwàwacutáca yàacàsi, máapicáináni, áibanái nacái asíanái ñyéeyéica yáapicha. ²⁶Abiatar yàasu èerité, yái sacerdote ñiwacalináca, néese David iwàlùacatéwa Dios yàasu manuúri capíima ñimamisiíri mabáyawanéeri irìculé, israelitanái isutacatáipiná Dios ñícha. Yá David iyáaca pan namàníiricaté Dios irí ofrenda piná sacerdotenái iyáapiná. Dios itàacái imàacacaté níawamita sacerdotenái iyáaca yái panca. Davidta quéwa iyáacani. Yàaca nacái yáapichéeyéi iríwa nayáacaténá nacái. Dios càmita yùuwichàida nía, máapicáiná nía, iná catúulécánáca Dios iicáca nía —ñimaca yái Jesúsca. ²⁷Jesús ñimaca fariseonái irí nacái:

—Dios idéca imàacaca walí yái èeri sábado wayamáidacatáicawa iyúudàacaténá wenàiwicanái, catúulécánácáiná Dios iicáca wenàiwica. Dios càmiiritaté idàba wenàiwica sábado irípiná. ²⁸Iná Dios idéca ichùuliaca núa, asiali Dios néeséerica, numàacáanápíná nùasu wenàiwica namànica càide iyúwa nuwàwáaná èeri imanùbaca, yái èeri sábado nacái wayamáidacatáicawa, wía judíoca —ñimaca yái Jesúsca.

El hombre de la mano tullida

3 ¹Néese àniwa Jesús iwàlùacawa judíonái yàasu yéewáidacàalu irìculé. Iyaca néeni abéeri asiali icáapi ituwièricawa ñícha.

²Abénaméeyéi fariseo naicáidaca Jesús irí naicácaténá asáisí Jesús ichùnìacaalípináté asìali sábadò iricu nayamáidacatáicawa, yéewanápiná nacháawàaca Jesús iináwaná ìwali, ìwalíise yái imàníiná sábadò iricu Dios ichùullacáináté judíonái iyamáidacawa macái sábadò imanùbaca. Néese fariseonái náimacaté íibaidacalésicani yái Jesús ichùnìanáca wenàiwicanái. ³Néese Jesús íimaca irí yái asìalica icáapi ituwièricawa íicha:

—Pimichàawa, pibàlùawa nàacuésemi —íimaca yái Jesúsca.

⁴Idécanáami asìali ibàlùacawa, yá Jesús isutáca yéemíawa fariseonái:

—Siúcata nusutácué nuémíawa pía: ¿Càinásica Dios imàaca wamànica siùca èeri sábadò wayamáidacatáicawa? ¿Imàacasica wamànica cayábéeri, càmicaalí nacái báawéerisica? ¿Imàacasica wacáucàidaca wenàiwica, wamàacasica néetácawa? —íimaca yái Jesúsca. Quéwa masànata nía Jesús íicha. ⁵Iná Jesús iicáidaca nalí, níái iyéeyéica itéesebàa. Máiní maséeca íináidacawa iwàwawa, yái Jesúsca, báawacáiná iicáca náiwitáise. Achúmaca iwàwa nacái càmicáiná fariseonái iwàwa yeebáidaca itàacái. Yá Jesús íimaca asìali irí:

—Piducúa picáapiwa —íimaca yái Jesúsca. Yá asìali iducúaca icáapiwa, yáta cayábaca icáapi. ⁶Quéwa fariseonái namusúacanacáitawa judíonái yéewáidacàalu íicha, yá nàacawa caquialéta nàwacáidáyacacawa áibanái judío yáapicha, cayábéeyéi iicáca rey Herodes, yái romanosàiri icuèrica Galilea yàasu cáli. Yá natàanica náapicha càinápinácaalí iyú náalimáaná nanúaca Jesús.

Mucha gente a la orilla del lago

⁷Néeseté Jesús yàacawa náicha yéewáidacalénái yáapichawa Galilea icalisaniná idùlepiré. Yá manùba wenàiwica Galilea yàasu cáli néeséeyéi nàacawa Jesús yáamiwáise. ⁸Aibanái néemìacáiná iináwaná imàníiná madécaná yái cànírica wenàiwica idé imànica, yá nàacawa Jesús yàatalé nacái naicácaténáni. Manùbéeyéi Judea yàasu cáli néeséeyéi yàacawa, Jerusalén iyacàlená néeséeyéi nacái, Idumea yàasu cáli néeséeyéi nacái, áiba cáli néeséeyéi nacái iyéerica abéemàise Jordán inanába íicha, Tiro iyacàlená néeséeyéi nacái, Sidón iyacàlená néeséeyéi nacái, nía nacái yàcalé iyéeyéica natéesebàa. ⁹Manùbacáiná wenàiwica néré, íná Jesús ichùuliaca yéewáidacalénáiwa icùanápíná barca yàacaténáwa úni yáacubàa wenàiwicanái íicha déecuìsetatá calìsa icàinalená íicha, ipíchaná wenàiwicanái iwesíaca iwéré. ¹⁰Iwàwacutá càì imànica ichùnìacáináté manùba wenàiwica,

íná madécaná cáuláiquéeyéi nawesíaca Jesús iwéré, namàacacaténá nacáapiwa ìwali, yéewacaténá nachùnìacawa.

¹¹Demonionái naicácaté Jesús, yá namàacaca wenàiwica demonio idacuèyéica íiwitáise nabàlùacawa nàului ipùata iyúwa Jesús irí nàacaténá icàaluíná. Yá demonionái náimaca cachàínfiri iyú Jesús irí: —iPíacata yái Dios Iirica! —náimaca irí. ¹²Quéwa Jesús yàalàaca demonionái cachàínfiri iyú, ipíchaná nacàlidaca cawinácaalíni.

Jesús escoge a los doce apóstoles

¹³Néeseté Jesús yàacawa dúli íinatalé, yá imáidaca yàataléwa yéewáidacalénáíwa cayábéeyéi Jesús iicáca íiwitáise. Néese nàanàaca yàatalé. ¹⁴Néese Jesús yeedáca néená doce namanùbaca nàacaténáwa yáapicha, yéewacaténá nacái ibànùaca nía nacàlidáanápíná Dios itàacái. Yàaca náipidenápíná apóstolnái. ¹⁵Imàaca nacái nalí íiwitáisewa náucacaténá demonio wenàiwicanái íicha. ¹⁶Níai docéeyéica imanùbaca íipidenéeyéica còi: Simón, yái asìali Jesús yàaca íipidenápíná wàlisài, Pedro. ¹⁷Nía nacái Zebedeo yéenibe pucháiba, ibèeri íipidená Santiago, iméeréeri nacái íipidená Juan. Jesús yàaca wàlisài náipidenápíná Boanerges (íimáanáca “Caluéyéi íiwitáise càide iyúwa énu isàna”, còi íimáanáca). ¹⁸⁻¹⁹Andrés nacái, Felipe nacái, Bartolomé nacái, yá nacái Mateo, Tomás nacái, Santiago nacái, yái Alfeo iirica, Tadeo nacái, yá nacái Simón, áibaalí íipidenéeri nacái celote, yá nacái Judas Iscariote, yái itéeripínacaté Jesús yúuwidenái náibàacaténáni, nanúawani.

Acusan a Jesús de recibir su poder del demonio

²⁰Néese Jesús iwàlùacawa capìi irìculé yéewáidacalénái yáapichawa. Néese àniwa madécaná wenàiwica nàwacáidáyacacawa néré, yá dàalaca wenàiwica capìi irìcu, íná càmita náalimá nayáaca nayáacaléwa, yái Jesús, nía nacái yéewáidacaléca. ²¹Néese Jesús yéenánái yéemiaca íináwaná ìwali, yá nàacawa Jesús yàatalé needácaténá náichani, náimacáíná ìwali máiwitáiseecani, yái Jesúsca.

²²Nàyaca néré nacái abénaméeyéi yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu, yàanèeyéicaté Jerusalén iyacàlená néese. Yá náimaca Jesús ìwali: “Beelzebúca, yái demonio íiwacalináca, yáquéi idacùaca íiwitáise yái asialica Jesús. Iná yéewa Jesús yúucaca demonio wenàiwica íicha Beelzebú íiwitáise iyú”, náimaca Jesús ìwali.

²³Iná Jesús imáidaca yàataléwa nía. Yá icàlidaca nalí comparación yéewáidacaténá nía. Iimaca nalí: “Satanás canácatáita iwàwa yúucaca

yàasu demonionáíwa wenàiwica íicha. ²⁴Càide iyúwa wenàiwicanáí ìyáaná, napéliacaalí náipunitawáaca, yásí nàasu cáli imáalàacawa. ²⁵Néese àniwa áibanáí néenánáí napéliacaalí náipunitawáaca, néese càmita náalimá nàyaca abéeri capìi irìcu. ²⁶Càita nacái, Satanás yàasu demonionáí napéliacaalí náipunitawáacatá, néese càmita yáalimá cachàini quirínamatáni, yái Satanásca. Yá imáalàacawa ichàinicatá. Iná iwàwacutácué píaliacawa càmita núuca demonio wenàiwica íicha Satanás íiwitáise iyú.

²⁷“Nudé quéwa núucaca demonio wenàiwica íicha núfwitáise iyúwa, cachàinicáiná núa Satanás íicha. Péemìacué comparación: Càide iyúwa cayéedéeri imàníiná, càmita cayéedéeri yáalimá iwàlùacawa iriculé áiba cachàiníri asìali icapèeca iyéedùacaténá íicha yàasu, càmicaalícawa cayéedéeri idacùaca íichawa yái cachàiníri asìalica quéechacáwa. Iwàwacutá cayéedéeri càì imànica, yéewacaténá iyéedùaca cachàiníri asìali yàasu. Càita nacái núalimá nudacùaca nuíchawa Satanás nuwasàacaténá wenàiwica Satanás íicha. Pidécuéca pitàanica báawéeri iyú Espíritu Santo ìwali.

²⁸“Péemìacué cayába, Dios imàacapiná iwàwawa íichéi macái íiwitáaná báawéerica wenàiwica imànírica, itàanírica nacái Dios ìwali, nawènúadacaalí náiwitáisewa nabáyawaná íichawa. ²⁹Quéwa wenàiwica itàanicaalí báawéeri iyú Espíritu Santo ìwali, yá canácatáita Dios imàaca iwàwawa ibáyawaná íicha, néese cabáyawanáca càiripinátani èeri càmfiri imáalàawa”, íimaca yái Jesúsca.

³⁰Càita Jesús íimaca nalí níái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu, náimacáinaté Jesús ìwali demoniosa idacùaca íiwitáise.

La madre y los hermanos de Jesús

³¹Néeseté Jesús yáatúa yàanàaca yàatalé, yéenánáí nacái. Quéwa nabàlùacawa bàacháwáise capìi íicha. Yá nachùuliaca áiba imáidacaténá Jesús. ³²Néese áibanáí yáawinéeyéiwa mawiénita Jesús irí náimaca irí:

—Píatúa, péenánáí nacái, péenánáí inanái nacái nabàlùacawa bàacháwáise. Nawàwacutáca pía —náimaca. ³³Néese Jesús íimaca nalí ìyéeyéica itéesebàa:

—Péemìacué yái núumáanáca núatúa ìwaliwa, nuénánáí ìwali nacáiwa —íimaca yái Jesúsca.

³⁴Néese Jesús iicáidaca nalí níái yéewáidacaléca yáawinéeyéicawa itéese. Yá íimaca:

—Piicácué, níái wenàiwicaca nuicáca nía càiyéide iyúwa núatúanáíwa, nuénánáí nacáiwa. ³⁵Cawinácaalí wenàiwica imànírica càide

iyúwa Dios iwàwáaná, yácata nuiquéeri càiride iyúwa nuénásàiriwa, nuénásàatúa nacáíwa, núatúa nacáíwa —íimaca yái Jesúsca.

La parábola del sembrador

4 ¹ Jesús idàbaca yéewáidaca wenàiwica àniwa Galilea icalìsaninà idùlepiré. Idècunitàacá yéewáidaca nía, yá manùbéeyéi wenàiwica nàwacáidáyacacawa Jesús itéese. Iná Jesús iwàlùacawa barca irìculé iyéechúa calisa yáacu. Yá yáawinacawa yéewáidacaténá wenàiwica iyaméeyéicawa calisa icàinalenà íinata. ² Néese idàbaca yéewáidaca nía madécaná wawàsi ìwali. Icàlidaca nalí comparación yéewáidacaténá nía. Íimaca nalí:

³ “Péemìacué comparación: Abéeri asìali ibànacaté yàacawa ituínási. Yá yàacawa càide iyúwa náiwitáise nabànáaná ituínási, yàaca icasáaca yàacawa bànacalé. ⁴ Iná yàaca icasáaca yàacawani, yá abénaméeyéi ituínási yúuwàacawa àyapulicubàa, yá màsibèenái yàanàaca néré, yá nayáaca bànacalé fimi. ⁵ Aiba ituínási yéená yúuwàacawa cáli íinata íba yèewiré, canácataíca cayába cáli ibaníiri. Yá bànacalé fimi ibacácawa ráunamáita, càmicáiná ibaní néeni cáli. ⁶ Néese quéwa èeri yàacáináwa chènuniré mamáalàacata, yá yeemáca púubéeyéi bànacalé, néese chuìca nía, canácáiná napichu cayába cáaléeri, ínà néetácawa. ⁷ Aiba ituínási yéená yúuwàacawa tuíri yèewiré. Néese tuíri idàwinàacawa dàalawaca bànacalé yèewibàa, ínà yái bànacaléca càmita idàwinàawa cayába, canáca nacái bànacalé ìyacaná. ⁸ Aiba ituínási yéená yúuwàacawa cayábéeri cáli íinata. Yá idàwinàacawa cayába, idènìaca nacái ìyacanáwa manùba. Abénaméeyéi yéetaná idènìaca ìyacanáwa treinta namanùbaca. Abénaméeyéi yéetaná idènìaca ìyacanáwa sesenta namanùbaca. Abénaméeyéi yéetaná idènìaca cien namanùbaca ìyacaná”, íimaca yái Jesúsca.

⁹ Jesús íimaca nacái: “Càuwíiyéicaalícué pía, péemìacué nutàacái”, íimaca yái Jesúsca.

El porqué de la parábolas

¹⁰ Néesetécáwa Jesús ìyaca abéerita, yá níái yáapichéeyéica, nía nacái doce namanùbaca yéewáidacaléca nasutáca néemiawani càinácaalí íimáaná yái comparaciónca. ¹¹ Yá Jesús íimaca nalí: “Dios imàacacué píalíacawa càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa. Càmita imàaca áibanái yáalíacawa. Néese áibanái cà míiyéica yeebáida Dios itàacái, nucàlidaca nalíni yáawami comparación iyú, ipíchaná

náalíá néemíaca càinácaalí ímáaná. ¹²Iná éwita naicácáaníta yái numànírica, càicáaníta càmita náalíawa ìwali càinácaalí ímáaná. Ewita néemíacáaníta nutàacái, càicáaníta càmita náalíawa néemíaca càinácaalí ímáaná. Iná càmita nawènúada náíwítáisewa Dios irípiná yéewanápiná Dios imàacaca iwàwawa nabáyawaná ícha”, ímaca yái Jesúsca.

Jesús explica la parábola del sembrador

¹³Jesús ímacaté nalí: “¿Cánásicué càmita píalíá péemíaca càinácaalí ímáaná yái comparaciónca? Càmicaalícué píalíawa péemíacani, yásí càulenápinácuéca píichawa macáita comparación nucàlidéeripinácué piríwa. ¹⁴Yá ímáanáquéera yái comparaciónca: Yái yèerica icasáaca yàacawa ituínási ímáanáca càicanide iyúwa wenàiwica icàlidacaalí Dios itàacái áibanái irí. ¹⁵Abénaméeyéi wenàiwica càica níade iyúwa ituínási yúuwèericawa àyapulìcubàa: Néemíaca Dios itàacái, quéwa idécanáami néemíacani, yá Satanás yàanàcàatécata imàacaca naimáichaca Dios itàacái ibànacanéerimica nawàwaliculé. ¹⁶Aibanái wenàiwica, càica níade iyúwa ituínási yúuwèericawa íba yèewiré: Néemíaca Dios itàacái, yá neebáidaca casíimáiri iyúni. ¹⁷Néese quéwa, càmicáiná neebáida Dios itàacái tàì íméri iyú, macái nachàini iyúwa, càide iyúwa canácaalí bànacalé ipìchu cayába, íná neebáidaca Dios itàacái maléená èeri meedá, càide iyúwa bànacalé yéetácaalíwa ráunamáita. Iná idàbacaalí áibanái yúuwichàidaca nía Dios ìwalíise, neebáidacáiná itàacái, Satanás nacái yáalimáidacaalí nía namànínápíná nabáyawanáwa, yásí naméyáacawa neebáidaca Dios itàacái. ¹⁸Aibanái wenàiwica, càica níade iyúwa ituínási ibànacanéerimica tuíri yèewiré; néemíaca Dios itàacái. ¹⁹Quéwa báawaca náináidacawa nawàwawa báawanama abéerita nàasu cawèníri ìwaliwa, yái èeri irìcuíríca wawàsi meedá. Cáinináca naicáca cawèníri, yái ichìwáidéerica wenàiwica. Nawàwa nacái needáca nalíwa macái cawèníri nàasupínáwa. Iná náináidacáináwa ìwali macáita yái cawènírica, yá naimáichaca Dios itàacái. Càide iyúwa tuíri càmicaalí ibatàa bànacalé idèniaca ìyacanáwa, càita nacái níái wenàiwicaca. Náináidacawa nawàwawa báawanama nàasu cawèníri ìwaliwa, íná càmita namàni cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná. ²⁰Quéwa áibanái wenàiwica, càica níade iyúwa ituínási ibànacanéerimica cayábéeri cáli iriculé. Néemíaca Dios itàacái, yá neebáidacani, yá namànica cayábéeri manuísíwata càide iyúwa bànacalé idèniacaalí ìyacanáwa manùba. Abénaméeyéi

namànica cayábéeri càide iyúwa bànacalé idèniacaalí iyacanáwa treinta namanùbaca macái yéetaná imanùbaca. Aibanái namànica cayábéeri manuísíwata náicha càide iyúwa bànacalé idèniacaalí iyacanáwa sesenta namanùbaca macái yéetaná imanùbaca. Aibanái nacái namànica cayábéeri náicha mamáalàacata càide iyúwa bànacalé idèniacaalí iyacanáwa cien namanùbaca macái yéetaná imanùbaca”, íimaca yái Jesúsca.

La parábola de la lámpara

²¹ Jesús íimacaté nalí nacái: “Péemìacué comparación: Càmita watùcunì lámpara watécáténani capìi iriculé wabàacáténani yàalusì iriculé, càmita nacái wabàa lámpara wàasu cama yáapiréwa yái waiméerica ínata. Càmita càì wamàni. Néese watéca lámpara capìi iriculé, yá wamàacaca chènunibàani, icànacaténá capìi iricuíyéi ìwali. ²²Yái lámparaca íimáanáca càicanide iyúwacué pìyáaná, píacué nuéwáidacaléca. Dios iwàwacué péewáidaca wenàiwica Dios itàacái iyú, yái tàacáisi ibàacanéri píaliéricuécawa ìwali, càide iyúwa lámpara icànacaalí wenàiwica ìwali, naicáténá cayába. Dios iwàwa náalíacawa ìwali macáita yái tàacáisi càmiíricáwa náalíawa ìwali. ²³Càuwiyéicaalícué pía, yá péemìacué nutàacái”, íimaca yái Jesúsca.

²⁴ Jesús íimaca nalí nacái: “Píináidacuéwa cayába ìwali yái nucàlidéericuéca pirí. Cayábacaalícué píináidawa nutàacái ìwali, yásí Dios imàacacué píalíacawa cayába ìwali, yái núméericuéca pirí. Yá imàacapínacué píalíacawa áiba wawàsi ìwali mamáalàacata. ²⁵Wenàiwicacáiná íináidacaalíwa cayába nutàacái ìwali, yá nacái yáalíacaalí yéemíaca càinácaalí íimáaná, yásí Dios imàacaca yáalíacawa áiba wawàsi ìwali mamáalàacata. Quéwa áibacaalí wenàiwica càmita íináidawa cayába nutàacái ìwali, yá íimáichapíná nacái càinácaalí achúméri wawàsi yáaliéricatéwa ìwali”, íimaca yái Jesúsca.

La parábola de la semilla que crece

²⁶Néeseté Jesús yéewáidaca nía comparación iyú àniwa. Iimaca nalí: “Yái Dios icùanáca yàasu wenàiwicawa càicanide iyúwa asìali ibànacaalí ituínási cáli yèewiré. ²⁷Idécanáami ibànaca ibànacalewa, yá yàacawa icapèe néréwa íimácaténá. Eeri imanùbaca icawàacawa. Catá imanùbaca íimáca. Canácata imàníiri ituínási írí, quéwa yái ituínási ibacácawa, néese bànacalé idàwinàacawa cayába, éwita asìali càmicáaníta yáalíawa càinácaalí iyú ibànacale idàwinàanáwa.

²⁸Càita cáli imànica yàasu wawàsitawa meedá: Quéechacáwa cáli imàacaca ituínási ibacácawa, néese cabáinácani yái bànacaléca, néese capùutunácani, néese càyacanácani. ²⁹Néese quéwa mísicaalíni, yá asiali yeedáca iyacaná, yácáiná ibànacale iyacaná yàasu èeri idéca yàanàaca”, íimaca yái Jesúsca.

La parábola de la semilla de mostaza

³⁰Jesús íimacaté nalí nacái: “Siùcade nucàlidacué piri càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa. Nuéwáidacué pía comparación iyú. ³¹Yái Dios icùanáca yàasu wenàiwicawa càicanide iyúwa mostaza íimi wenàiwica ibanéerica cáli yèewiré. Yái mostaza íimica máiní achúméeríinacani. ³²Ewita achúméeríinacáanítani yái mostaza íimica, càicáaníta idécanáami nabànacani, yásí idàwinàacawa manuúripiná náicha canánama bànacaléca. Idèniaca yàanawa manuúnaméeyéi, yásí màsibèe náalimá namànica namùlubèwa catámàacatalé”, íimaca yái Jesúsca.

El uso que Jesús hacía de las parábolas

³³Càité Jesús yéewáidaca wenàiwica Dios ìwali manùba comparación iyú càide iyúwa yái tàacáisica. Yéewáidaca wenàiwica càide iyúwa náalimáaná néemiaca. ³⁴Jesús yéewáidaca wenàiwica comparación yáawami iyúta. Néeseta idècunitàacá iyaca abéerita yéewáidacalénái yáapichawa, yá icàlidaca nalí macáita càinácaalí náimáaná níai comparaciónca canánama.

Jesús calma el viento y las olas

³⁵Yáté èerica catácáiná yàacawa, íná Jesús íimaca yéewáidacalénái iríwa:

—Wachàbacuéwa abéemàalé Galilea icalisaniná íicha —íimaca nalí.

³⁶Néese yéewáidacalénái nàacawa manùbéeyéi wenàiwica íicha. Nawàlùacawa barca iriculé, natéca Jesús yáawinacawa náapicha barca iricu. Aibanái wenàiwica nàacawa náamiwáise barca iricu, máisibáwanáita quéwa barcaca. Néesecáwa Jesús íimáca íichawa. ³⁷Néese manuúri cáuli ipùaca nàwali. Máiníiri cachàinica yái cáulica. Màladàca nacái yúuwàacawa barca iriculé, yá úni ipuníadaca yàacawa barca. ³⁸Jesús íimácáita quéwanáta. Abéeri íimamisi iriàcawa barca yàapùa néese, Jesús irièri yàacawa íinata. Néese nacawàidacani, náimaca irí:

—iWáiwacali! ¿Cáná pimàaca wasawíacawa? —náimaca Jesús irí.

³⁹Yá Jesús imichàacawa, yàalàaca cáuli cachàiníri iyú, yá ímaca nacái màladàca irí:

—iWiú pía! —ímaca yái Jesúsca. Yáta wiúca yái cáulica, màladàca nacái. ⁴⁰Néese Jesús ímaca yéewáidacalénái iríwa:

—¿Cánácué máiní cáaluca pía? ¿Cánácué càmita manuí píináidacawa piwàwawa nùwali? —ímaca yái Jesúsca. ⁴¹Máiní cáaluca nía. Yá náimaca nalíwáaca:

—¿Cawínásica yái asíalica ichùulièrica cáuli, màladàca nacái, yásí neebáidaca càide iyúwa ichùulíaná nía? —náimaca nalíwáaca.

El endemoniado de Gerasa

5 ¹Néeseté nàanàaca abéemàalé Galilea icalisaniná fícha, Gerasa yàasu cáli néré. ²Néese idècunitàacá Jesús imichàacawa barca irícuise cáli íinatalépiná, yáta asíali yàanàaca Jesús yàatalé, abéeri asíali demonio idacuèri íiwitáise. Yái asíali yàacawa yéetáními icàliculèená néese. ³Yái asíali ìyacaté yéetáními icàliculèená yèewi. Canácata yáaliméeri idacùacani, ibatàa cadena iyú piná, càmita náalimá. ⁴Ewitaté yàcalé mìnánái nadacùacáanítani madécaná yàawiría, yàabàli, icáapi nacái cadena iyú, càicáaníta macái èerita imàdáidacaté fíchawa cadena, yá nacái iwaaléminamata imànica cadena. Iná canácata yáaliméeri idacùacani, canásíwata. ⁵Yái asíali yèepunícawa yéemíanícawa táiyápinama, èeríapinama nacái yéetáními icàliculèená yèewiré, dúli yèewiré nacái. Yá inúadáidaca yáawawa íba iyú. ⁶Quéwa iicácáiná Jesús déecuise, yá ipìacawa Jesús yàatalé. Ibàlùacawa yùulù ipùata iyúwa Jesús irí yàacatená Jesús icàaluíniná. ⁷Yá demonio yéemíanícawa asíali isàna iyú. Íimaca Jesús irí:

—iPicá pisàiwica nulí wawàsi, Jesús Dios lírica yái Dios chènuníséeri náicha canánama. Nusutáca píicha wawàsi Dios ípídená ìwali picá piùwichàida núa! —ímaca yái demonioca. ⁸Cài demonio íimaca, Jesús ímacáináté irí:

—Pía, demonio casaquèeri íiwitáiseaca, pìawa asíali fícha —ímaca yái Jesúsca. ⁹Néese Jesús ímaca demonio irí:

—¿Cawíná píipídená? —ímaca yái Jesúsca. Yá demonio ímaca Jesús irí:

—Nuípídená Legión, ímáanáca “Cawàwanáta cinco mil namanùbaca”, máinícáiná madécanáca wía —ímaca yái demonioca.

¹⁰Néese demonionái isutáca Jesús fícha wawàsi manuísíwata ipíchaná ibànùaca nía méetàuculé fícha yái cálica. ¹¹Mawiénita nalí dúli ìwali

madécaná marranonái yèepuniwa. Nayáaca nèepunícawa nayáacaléwa. ¹²Iná demonionái nasutáca Jesús íicha wawàsi manuísíwata:

—Pichùuliacaténá wàanápínáwa marranonái yàatalé, yá pimàaca wawàlùacawa marranonái idèèriculé —náimaca. ¹³Càita Jesús imàacaca nàacawa. Yá demonionái yàacawa asìali íicha. Yá nawàlùacawa marranonái idèèriculé. Níái marranonái dos mil namanùbaca cawàwanáta. Napìacawa máiwitáisewaca demonio íiwitáise iyú, àta nacalàacatalétawa quìratàli íinatáise calisa yáaculé, yá nàisicùmawaca macáita, níái pìráica càmíiyéica Dios imàaca judíonái idènìaca, casacàacáiná nálí marrano iiná.

¹⁴Néese níái icuèyéicaté marranonáimi napìacawa, yá nàaca nacàlidaca marrano iináwanámi manuíri yàcalé iricu, yàcalé púbéeyéi iricu nacái iyéeyéica mawiénibàa. Iná madécaná wenàiwica nàacawa néré naicácaténá càinácaalí iyáaná. ¹⁵Néese nàanàaca Jesús yàatalé. Yá naicáca yái asìali madécanéeyéi demonio idacuèricaté íiwitáise. Yáawinéericawa iyaca, ibàle yáapichawa mawiénita Jesús irí, cáiwitáise nacáicani. Yá cáaluca níái wenàiwicaca. ¹⁶Néese níái icuèyéicaté marranonáimi, iiquéeyéicaté macáitani, nacàlidaca yàcalé mìnánái iríni, càinácaalíté iyú Jesús ichùnìacani, yái asìalica demonio idacuèricaté íiwitáise. Nacàlidaca nálí nacái marranonáimi iináwaná ìwali. ¹⁷Iná nadàbaca nasutáca Jesús íicha wawàsi manuísíwata yèepùanápínáwa nàasu cáli íicha.

¹⁸Yá Jesús yèepùacawa barca yàatalé, néese yái asìali demonionái idacuèricaté íiwitáise isutáca Jesús íicha wawàsi manuísíwata imàacáanápíná yàacawa yáapicha. ¹⁹Quéwa Jesús càmita imàaca asìali yàacawa yáapicha. Néese Jesús íimaca asìali irí:

—Pèepùawa picapèe néréwa, péenánái yàataléwa. Picàlida nalíni macáita yái cayábéerica Wacuèriná Dios imàníirica pìrí, iicá nacái pipualé manuísíwata —íimaca yái Jesúsca.

²⁰Néese yái asìali yàaca icàlidacani diez namanùbaca yàcalé iricu iyéeyéica Decápolis yàasu cáli íinata. Icàlidaca Jesús imànicaté irí cayábéeri, yá macáita néemìacaalíténi, yá nàináidacawa manuísíwata néemìacani.

La hija de Jairo. La mujer que tocó la capa de Jesús

²¹Néeseté idécanáami Jesús ichàbacawa àniwa abéemàalé Galilea icalìsaniná íicha barca iricu yéewáidacalénái yáapichawa, yá manùba wenàiwica ìwacáidáyacacawa yàatalé. Yá Jesús iyamáacawa calisa

icàinalená íinata. ²²Néese áiba asìali yàanàaca, abéeri néená níái judíonái yéewáidacàalu íiwacanánái, íipidenéerica Jairo. Yá Jairo iicáca Jesús. Yá yúuwàa iriàcawa inùmáawawa Jesús irí, yàacaténá Jesús icàaluíniná, yéewanápiná Jesús iicáca ipualé. ²³Yá isutáca Jesús fícha wawàsi manuísíwata. Jairo íimaca Jesús irí:

—Nuídu iculúacawa, uwàwa uétácawa nuícha. Iná nuwàwacutáca pía nucapèe néréwa, pimàaca picáapiwa ùwali, ipíchaná uétácawa —íimaca.

²⁴Néese Jesús yàacawa Jairo yáapicha yéewáidacalénái yáapichawa. Madécaná wenàiwicanái nacái nàacawa yáamiwáise. Máinícáiná manùbaca wenàiwica, íná nacàbadàayacacawa nàacawa Jesús iwéré. ²⁵Abéechúa inanái ùacawa manùbéeyéi wenàiwica yèewi. Cáláicacaté úa doce camuí, uíraná imusúacawa uícha mamáalàacata. ²⁶Uuwichàacatéwa báawanama idècunitàacá manùba cadèpiacáiyéi idèpiaca úa. Ewitaté úucacáaníta ùasu platawa macáita upáyaidacaténá cadèpiacáiyéi, càicáaníta càmita cayába úa, mamáalàacata quéwanáta cáuláicaca yáwanái úa. ²⁷Uémìacaté Jesús iináwaná ichùnìaná wenàiwica, íná ùaca nacáíwa manùbéeyéi wenàiwica yáapicha. Yá ùacawa Jesús yáamiwáise mawiénita irí manùbéeyéi wenàiwica yèewi, yá udunùaca Jesús ibàle ìwali. ²⁸Umànica càì uínáidacáináwa ùacawa: “Nudunùacaalí ìwali, éwita ibàle ìwalicáaníta meedáni, yásí báisíta cayábapínaca núawa”, càì úumaca uínáidacawa ulíwa uwàwalìcuísewa. ²⁹Udécanacáita udunùaca ibàle ìwali, yáta uíraná iyamáacawa uícha, yá úalíacawa uwàwalìcuísewa udéca uchùnìacawa uláicái fícha. ³⁰Yáta Jesús yáalíacawa iwàwalìcuísewa ichùnìacaté áiba wenàiwica ííwítáise iyúwa. Iná iwènúacawa iicáidacaténá manùbéeyéi wenàiwica irí. Néese Jesús isutáca yéemíawa nía. Íimaca nalí:

—¿Cawiná idunùa nubàle ìwali? —íimaca yái Jesúsca. ³¹Néese yéewáidacalénái íimaca irí:

—¿Càmita piicá níái madécanéeyéi wenàiwicaca nacàbadàayacacawa nàacawa piwéré? ¿Cánásica yéewa pisutá péemíawa cawinácaalí idunùa pìwali? —náimaca Jesús irí.

³²Quéwa Jesús iicáida itéesewa mamáalàacata iicácaténá yái wenàiwica idunuèricaté ìwali. ³³Iná úái inanáica umusúacawa wenàiwicanái yèewíse. Yá ùanàaca itatéechúawa icalùniwa, úalíacawa uchùnìacatéwa. Yá ubàlùacawa ùlulù ipùata iyúwa Jesús irí ùacaténá icàaluíniná. Yá ucàlidaca irí macáita uináwanáwa báisíri iyú. ³⁴Néese Jesús íimaca ulí:

—Pía, inanáica, pimàacacáiná piwàwawa nùwali, íná yéewa pidéca pichùnìacawa. Piawa matufbanáita. Pidéca pimusúacawa càiripináta íicha yái uláicáica —íimaca yái Jesúsca. ³⁵Idècunitàacá Jesús icàlidaca ulíni, yá áibanái nàanàaca judíonái yéewáidacàalu íiwacali icapèe néese. Yá náimaca Jairo irí:

—Píidumica yéetáwa. Picá pisàiwica quirínama irí wawàsi, yái yéewáidéerica wenàiwica —náimaca. ³⁶Jesús yéemìaca natàaníná, quéwa càmita itàaní náapicha. Jesús itàanícáita abéerita Jairo yáapicha, yái judíonái yéewáidacàalu íiwacalica. Jesús íimaca irí:

—Picá cáalu pía. Peebáidacáita nulí mamáalàacata —íimaca yái Jesúsca. ³⁷Néese càmita Jesús imàaca áibanái nàacawa náapicha Jairo icapèe nérépiná. Imàaca nàacawa náapicha níawamicata Pedro, Santiago nacái, Santiago iméeréeri nacái, íipidenéeri Juan. ³⁸Yá néese nàanàaca judíonái yéewáidacàalu íiwacali icapèe néré, yá Jesús iicáca manùbéeyéi wenàiwica cachàiníyéi isàna, íicháaníyéica báawanama, nacántàa canción cachàiníiri iyú yéetáními ìwali, càide iyúwa judío íiwitáise iyáaná. ³⁹Jesús yáaliacawa icáucàidáanápíná úa yéetéchúamicawa. Yá iwàlùacawa nacapèe iriculé, íimaca nalí:

—¿Cánacué pimàni pisànwawa báawanama, pícháanícué nacái máini? Uara sùmàuca càmiichúata yéetáwa, uimácáicata ùyaca —íimaca yái Jesúsca, yáaliacáináwa icáucàidáanápínaté úa.

⁴⁰Néese naicáaníca Jesús iquíniná, náaliacáináwa báisíiri iyúcani uétacatéwa. Quéwa Jesús imusúadaca nía canánama capíi íicha. Néese itéca yáapichawa yéetéchúami yáaniri, úatúami nacái, nía nacái yéewáidacaléca iyéeyéica yáapicha. Yá nawàlùacawa sùmàumi iriacatalécawa. ⁴¹Néese íibàaca ucáapi ìwali, úái yéetéchúamicawa, yá íimaca ulí:

—Talita, cum (íimáanáca judíonái itàacái iyú: “Pía, mànacàuca, núuma pirí, pimichàawa”, càì íimáanáca) —íimaca yái Jesúsca.

⁴²Yáta úái sùmàuca, idènièchúaca doce camuí, umichàacawa, yá uipìna nacái. Yá nàináidacawa manuísíwata naicáidaca ulí, níái wenàiwicaca iyéeyéica néré. ⁴³Quéwa Jesús yàalàaca nía cachàiníiri iyú ipíchaná nacàlidaca áibanái iríni, icáucàidáanaté úa. Néese ichùuliaca nacái nàaca uyáapíná, úái sùmàuca.

Jesús en Nazaret

6 ¹Néeseté Jesús yàacawa Capernaum iyacàlená yàasu cáli íicha, yá yàanàaca yàasu cáli néréwa, Nazaret iyacàlenáca. Yéewáidacalénái

nàaca nacáíwa yáapicha. ²Yá sábado irícu judíonái iyamáidacatáicawa, Jesús idàbaca yéewáidaca wenàiwica judíonái yéewáidacàalu irícu. Manùbéeyéi wenàiwica yémìacáináni, yá báawaca náináidacawa nawàwalicuísewa. Náimaca nalíwáaca:

—Canáca yéewaná yéewáidaca wía. Icàlidacáita áibanái yàasu tàacáisi meedá, càmicáiná yáalíawa cayába. Càmita báisi imàni yái càmfírìca wenàiwica idé imànica. ³Yácata ìirimi meedá yámide yàalubáisi imànfirinámica. María ìirica meedáni. Nabèerica meedáni, níái Santiago, José nacái, Judas nacái, Simón nacái. Yéenánái inanái nacái nàyaca wèewibàa meedá —náimaca nalíwáaca. Iná càmita nawàwa neebáidaca Jesús itàacái. ⁴Quéwa Jesús íimaca nalí:

—Batéwa macái wenàiwica naicáca profeta cáimiétaquéeri iyú icàlidéerica tàacáisi Dios inùmalicuíse. Quéwa yàasu cáli néeséeyéi, yéenánái nacái, icapèe irícuíyéi nacái, níawamita càmita nawàwa neebáidaca itàacái. Càita nacái nùasu cáli néeséeyéi, nuénánái nacái, nucapèe irícuíyéi nacái, càmita nawàwa neebáidaca nutàacái —íimaca yái Jesúsca.

⁵Càmita Jesús imàni néré yái càmfírìca wenàiwica idé imànica, càmicáiná neebáida itàacái. Quéwa imàacaca icáapiwa abénaméeyéi cáuláiquéeyéi ìwali, cawàwanáta máisiba, yá ichùnìaca nía. ⁶Yá achúmaca íináidacawa iwàwawa manuísíwata càmicáiná neebáida itàacái.

Jesús envía a los discípulos a anunciar el reino de Dios

Néeseté Jesús yèepuníca yéewáidaca wenàiwica áiba yàcalé irìcubàa ìyéeyéica mawiénita Nazaret ìyacàlená irí. ⁷Jesús imáida yàataléwa níái doce namanùbaca yéewáidacalécawa. Néese idàbaca ibànùaca nía pucháibanamata nàacaténáwa yàcalé imanùbaca. Ichàiniadaca nía náucáanápíná demonio wenàiwicanái íícha. ⁸Càmita imàaca natéca wawàsi nàasu àyapu imàluwenáwa. Imàacaca natéca abéerita nàasu àicuwa natéeripíná àyapulicubàa. Càmita imàaca natéca saco, yàacàsi nacái, plata nacái. ⁹Imàacaca nàwalica nàasu costiza nacáiriwa nàabàli ìwaliwa, quéwa càmita imàaca nadènìaca pucháiba nabàlepináwa, abéerita meedá. ¹⁰Yá Jesús íimaca nalí:

—Piwàlùacuéwa abéeri capìi irìculé, yá piimácué néréta àta pèepùacatalétacuéwa yàcalé irìcuíse. ¹¹Aibalé càmicaalícué namàaca piwàlùacawa, càmicaalí nacái nawàwa néemìaca picàlidacuéca nalí nutàacái, yá iwàwacutácué pìacawa náicha. Pichùpiacué cáli

ichùmalé piabàli íchawa naicápiná càide iyúwa wáiwitáise iyáaná, wía israelitaca, píasáidacaténácué nalí Dios yùuwichàidáanápíná níawa —íimaca yéewáidacalénái iríwa, yái Jesúsca.

¹²Iná yéewáidacalénái nàacawa nàalàacaténá wenàiwica nawènúadánápíná náiwitáisewa Dios irípiná. ¹³Yá náucaca nacái madécaná demonio wenàiwicanái ícha. Nàucùaca olivo iséená manùbéeyéi cáuláiquéeyéica ìwali, yá nachùnìaca nía.

La muerte de Juan el Bautista

¹⁴Néeseté rey Herodes yéemìaca wenàiwica icàlidaca Jesús iináwaná ìwali, manùbacáiná wenàiwica nacàlidaca nàyaca ìwali, yái Jesús imànínáca, càinácaalí iyú yéewáidaca wenàiwica nacái. Yá Herodes íimaca Jesús ìwali:

—Juan el Bautistami idéca icáucàacawa, íná yéewa yáalimá imànica yái càmfirica wenàiwica idé imànica —íimaca yái rey Herodesca, iyúunáidacáiná Juan el Bautistamiani yái Jesúsca. ¹⁵Aibanái íimaca Jesús ìwali:

—Yácata profeta Elías yàanèerica àniwa —náimaca. Aibanái íima:

—Yácata áiba profeta càiride iyúwaté profetanáimi wapíchaléeyéimi —náimaca. ¹⁶Quéwa rey Herodes yéemìacaalíté nacàlidaca Jesús iináwaná, yá Herodes íimaca:

—Yácata Juanmi, yái nuchùulièricaté nawichùaca ícha íiwita. Idéca icáucàacawa —íimaca yái rey Herodesca.

¹⁷Càica Herodes íimaca ichùuliacáínaté yàasu úwináíwa náibàanápínaté Juan calúacáiná Herodes yàacawéetúa iicáca Juan, úái Herodes yàacawéetúa ípidenéechúaca Herodías. Yá úwinái nadacùacaté Juan cadena iyú presoíyéi ibànalìcu. Uái Herodíasca, úacata Herodes yéenásàiri Felipe yàacawéetúa quéechatécáwa, quéwa Herodes imelùdacaté úa yéenásàiri íchawa. ¹⁸Iná Juan íimacaté rey Herodes irí: “Báawéeriquéi peedáanáca péenásàiri yàacawéetúawa”, íimacaté yái Juanmica.

¹⁹⁻²⁰Iná báawacaté Herodías uicáca Juan, yá uwàwacaté unúacani, quéwa càmita úalimá unúacani, cáalucáiná rey Herodes iicáca Juan, yáalíacáináwa cayábéericani, yái Juanca, mabáyawanéeri nacái. Iná Herodes icùaca Juan ipíchaná Herodes yàacawéetúa Herodías inúacani. Ewita rey Herodes càmicáaníta yáalíawa càinácaalí iwàwacutáaná imànica macái èerita idécanáamité yéemìaca Juan icàlidaca irí Dios itàacái, càicáaníta casíimáica rey Herodes yéemìaca Juan itàacái. ²¹Quéwa áiba

èerité Herodías úalimáca umànica Juan irí càide iyúwaté uwàwáaná. Rey Herodes imànica manuúri fiesta iwàwalicaténá yàasu èeriwa asáicatáicaténi. Yá imáidaca yáapichéeyéiwa iyúudèeyéica Herodes icùaca Galilea yàasu cáli, nía nacái yàasu úwi íiwacanánáica, nía nacái yàacawéeyéinaca asianáica caináwanéeyéica Galilea yàasu cáli néeséeyéica, nayáacaténi nayáacaléwa yáapicha, namànicaténá yáapicha nacái manuúri fiesta. ²²Yá Herodías uídu iwàlùacawa asianái iyáacàalu iriculé. Yá ulabàaca báawéeri iyú abéechúata asianái yàacuésesemi naicácaténá úa. Naicáciná ulabàaca, íná usímáidaca nawàwa macáita rey Herodes, nía nacái yáapichéeyéica iyéeyéica iyáacaléwa yáapicha. Iná rey Herodes íimaca mànacàu irí:

—Pisutá nuícha càinácaalí piwàwéerica. Yásí nùaca piríwani —íimaca ulí.

²³Yá Herodes íimaca ulí àniwa pucháiba yàawiríata báisí báisísíwatasa Dios yáaliéricawa Herodes yàanápínaté ulí càinácaalí wawàsi uwàwéerica íicha, éwitasu uwàwacaalíté íicha cáli yéema, yái Galilea yàasu cálica Herodes icuèrica, yásí yàanápínása ulítáni báisíta, íimaca. ²⁴Yá ùacawa náicha, úumaca úatúa iríwa:

—¿Càiriínásica wawàsi nusutá íicha? —úumaca úatúa iríwa. Yá Herodías úumaca ulí:

—Pisutá íicha Juan el Bautista íiwita —úumaca ulí úái Herodíasca, uwàwacáinaté uicáca Juan íiwita utuí iyúwa úalíacaténáwa báisíiri iyúcani Juan yéetácawa. ²⁵Néese úái mànacàuca uèpua uwàlùacàtétawa àniwa rey Herodes yàatalé. Yá úumaca irí:

—Siúcata nuwàwa piaca nulí Juan el Bautista íiwita quirápieli irícu —úumaca irí.

²⁶Néese, éwita achúmacáaníta manuísíwata rey Herodes iwàwa, yéemíacáiná usutáaná íicha, càicáaníta càmita Herodes idé imáisaniaca uíchani, íimacáinaté ulí nàacuésesemi níái wenàiwicaca yàanápínása ulí càinácaalí wawàsi usutéerica íicha. ²⁷Yá rey Herodes ichùullaca úwisàiri iwichùanápíná Juan íicha íiwita, itécaténáni rey Herodes irí. ²⁸Néese úwisàiri yàacawa presoíyéi ibàna néré. Yá iwichùaca Juan íicha íiwita. Càité Juan yéetácawa. Yá úwisàiri itéca íiwitami quirápieli irícu. Yá yàaca íiwitami ulí úái mànacàuca. Néese úái mànacàuca utécani úatúa iríwa, uicácaténá báisíiri iyúcani Juan yéetácátéwa.

²⁹Néese Juan yéewáidacalénáimi yéemíaca iináwanámi, yá nàacawa presoíyéi ibàna néré needácaténá Juan ichéecami. Yá natéca nabàliawani.

Jesús da de comer a cinco mil hombres

³⁰Néeseté apóstolnái yèepua ìwacáidáyacacawa Jesús yàatalé, idécanáami nacàlidaca Dios itàacái wenàiwicanái irí. Néese nacàlidaca

Jesús irí macáita namàníricaté, néewáidéerica iyú wenàiwicanái nacái. ³¹Jesús íimaca nalí:

—Wàacuéwa wàanáciuéwa walínáamitawa áibalé canácatalé wenàiwica, yéewanápiná wayamáidacawa achúmáanacáwa —íimaca nalí, madécanácáiná wenàiwica yàanàaca yàacawa nàatalé, áibanái nacái yèepùacawa yàacawa náicha, íná càmita yéewa nayamáidacawa, ibatàa nayáanápiná nayáacaléwa, càmita náalimá. ³²Iná Jesús yàacawa barca irícu yàasu apóstolnái yáapichawa abéemàalé Galilea icalisaniná fícha, canácataléca wenàiwica. ³³Quéwa madécaná wenàiwica iicáca nàanáwa, náalía nacái naicáca nía. Iná wenàiwicanái imusúacawa macái yàcalé fícha, yá napiacawa néré. Yá manùbéeyéi wenàiwica nàanàaca napíchale néré. ³⁴Néese Jesús imichàacawa barca irícuíse néré, yá iicáca madécaná wenàiwica. Canáca nalí abéeri yéewáidéeripiná nía Dios ìwali, íná catúulécánáca Jesús iicáca nía, càide iyúwa waicácaalí canéeyéi icuèriná ovejaca. Yá idàbaca yéewáidaca nía madécaná wawàsi ìwali. ³⁵Néese catáca yàacawa nàwali, yá yéewáidacalénái yàacawa Jesús yàatalé, yá náimaca irí:

—Catáca yàacawa wàwali cháí canácatáica yàcalé. ³⁶Pichùulia nèepùanápináwa nàacawa bànacalé yèewiré, yàcalé irículé nacái iyéeyéica mawiénita nawèniacaténá nayáapináwa —náimaca. ³⁷Quéwa Jesús íimaca nalí:

—Píatacué yàa nayáapiná —íimaca nalí. Néese yéewáidacalénái íimaca irí:

—¿Càmita píalíawa canáca walí doscientos namanùbaca denario ocho quéeri iwènicatái? Ewita wadèniacaalí yáara platatá, càicáaníta càmita wáalimá wawèniaca cayába pan wèeripináca nayáapinátá, níái manùbéeyéi wenàiwicaca —náimaca. ³⁸Jesús íimaca nalí:

—¿Càisimalénácué pan pidèniá? Picutácuécáwani —íimaca nalí. Néese idécanáami náalíacawa, yá náimaca irí:

—Cinco namanùbaca pan, pucháiba cubái imidecaná nacái —náimaca.

³⁹Néese ichùuliaca nía manùbéeyéi wenàiwicaca náawináanápináwa nàwacacawa ipuléeri masicái íinata. ⁴⁰Néese náawinacawa nàwacacawa manùbéeyéi yàalusipiná, cien namanùbaca abénaméeyéi, cincuenta namanùbaca áibanái nacái. ⁴¹Néese Jesús yeedáca cinco imanùbaca pan icáapi irículéwa, pucháiba cubái imidecaná nacái. Yá iicáida chènuniré, yàaca Dios irí cayábéeri ìwali yái yàacàsica. Néese isubèriadacani, iwacùaca pan yéewáidacalénái iríwa nawacùacaténá wenàiwicanái iríni. Néese iwacùaca cubái imidecaná nacái yéewáidacalénái iríwa

macáita. ⁴²Yá macáita wenàiwicanái iyáaca cadénamani. ⁴³Néese yéewáidacalénái needáca doce mapíri imanùbaca pan yéenáimi, cubái nacái imàaquéricawa. ⁴⁴Níái wenàiwica iyéeyéica pan, cinco mil namanùbaca asíanái. Càmita naputàa càisimalénácaalí inanái, sùmanái nacái.

Jesús camina sobre el agua

⁴⁵Yáta Jesús ichùuliaca yéewáidacalénáiwa nawàlùanápínáwa caquialéta barca iriculé nachàbacaténáwa ipíchalépiná abéemàalé Galilea icalisaniná íicha nàanàcaténá Betsaida iyacàlená néré. Iwàwa nàacawa ipíchalé idècunitàacá imàacaca wenàiwicanái yèepùacawa íicha. ⁴⁶Néesetè idécanaámi ibànùaca wenàiwicanái yèepùanápínáwa íicha canánama, yá Jesús yàacawa dúli íinatalé isutácaténá yáawawa Dios íicha. ⁴⁷Néese idécanaámi catáca nawicáu, Jesús yéewáidacalénái nàyaca barca iricu bamuchúami calisa. Yá Jesús iyaca abéerita cáli íinatáisecáwa. ⁴⁸Néese iicáca máadáiní natenáca cachàiníiri iyú cáulicáiná ipùaca náipunita, íná càmita náalimá nachàbacawa abéemàalé. Amalácaalí yàacawa nawicáu, yá Jesús yàacawa mawiénita nalí yèepuníiriwa úni inànìacubàa. Iwàwaca ichàbacawa náicha machacàníiri iyú. ⁴⁹Quéwa naicáca ìpìnáníca úni inànìacubàa, yá nayúunáidaca wenàiwica iwàwanámicani. ⁵⁰Yá néemíánícawa macáicáiná naicácani. Cáaluca nía báawanama, càmicáiná náalía naicácani. Yáta quéwa Jesús íimaca nalí:

—iMatuíbanáicué pía, núaquéi, picácué cáalu pía! —íimaca yái Jesúsca.

⁵¹Néese Jesús iwàlùacawa nàatalé barca iriculé. Yáta wiúca cáuli, Jesús iwàlùacáináwa nàatalé barca iriculé. Yá nàináidacawa manuísíwata naicáidaca irí. ⁵²Càmitàacáwa nadé náalíacawa cayába Jesús íiuitáise ìwali, éwitaté naicácaáníta imàníiná pan iyú yái cànírica wenàiwica idé imànica, càulenácáiná náicha náalíanápínáwa néemíaca càinácaalí íimáaná.

Jesús sana a los enfermos de Genesaret

⁵³Nachàbacatéwa abéemàalé Galilea icalisaniná íicha, yá nàanàaca Genesaret yàasu cáli néré. Yá nadacùaca barca calisa idùlepiré. ⁵⁴Namichàacanacáitawa barca iricuise, yá wenàiwicanái náalía naicáca Jesús. ⁵⁵Yá wenàiwicanái naplàcawa macái yàcalé iriculé iyéeyéica néré nacàlidacaténá nalí Jesús yàanàaca. Néese manùbéeyéi

wenàiwica nadàbaca natéca cáuláiquéeyéi wenàiwica yàalubái ínatawa náalíacataléca Jesús iyaca. ⁵⁶Néese àta alénácaalí Jesús yàawa achúméeri yàcalé iriculé, manuíri yàcalé iriculé nacái, manacúaliré nacái, yá natéca naliadaca cáuláiquéeyéi wenàiwica àyapulicubàa Jesús ichàbacatabàapináwa. Yá cáuláiquéeyéi nasutáca Jesús íicha imàacáanápíná nadunùaca ìwali, càmicaalí nacái, ibàle ipùata ìwalita. Yá macáita idunuèyéica Jesús ìwali, yá cayábaca nía uláicái íicha.

Lo que hace impuro al hombre

7 ¹Abénaméeyéi yéewáidéeyéi wenàiwica templo irícu nàanàacaté Jerusalén iyacàlená néese. Nàwacáidáyacacawa abénaméeyéi fariseo yáapicha. Néese macáita nàacawa Jesús yàatalé. ²Naicácaté abénaméeyéi Jesús yéewáidacaléca nayáaca nayáacaléwa càmiyécáwa íiba icáapiwa éeréeri iyú càide iyúwa fariseo íiwitáise íimáaná. Càmita Jesús yéewáidacalénái imàni culto nacáiri náibacaténá nacáapiwa éeréeri iyú ipíchawáise nayáaca nayáacaléwa càide iyúwa fariseonái imàníná. Iná fariseonái itàaníca Jesús yéewáidacalénái ìwali, náimaca casacàacasa Dios iicáca Jesús yéewáidacalénái. ³(Níai fariseoca, áibanái judío nacái macáita namànica càide iyúwaté nàawirináimi imàníná. Càmicaalícáwa náiba nacáapiwa éeréeri iyú nayáacalé ipíchawáise, càmitàacá nayáa nayáacaléwa, canásíwata. Càmita nayáa nayáacaléwa càmicaalícáwa namàni culto nacáiri náibacaténá nacáapiwa éeréeri iyú càide iyúwa fariseo íiwitáise íimáaná. ⁴Idécanáami nacái nawèniaca yàacási yàcaléricu, yá nèepùacawa nacapèe néréwa namànicaténá culto nacáiri nàapìdàanápíná náichawa ipíchawáise nayáa nayáacaléwa. Neebáidaca nacái madécaná càide iyúwaté nàawirináimi yéewáidáaná, íná namànica culto nacáiri náibacaténá éeréeri iyú macái íiwitáaná bacàa, catùà nacái, mapuwáa nacái, nàasu cama nacái, naiméerica ínata.) ⁵Iná fariseonái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu náimaca Jesús irí:

—Níai péewáidacaléca, ¿cáná càmita namàni càide iyúwaté wàawirináimi yéewáidáaná? Càmita namàni culto nacáiri náibacaténá nacáapiwa éeréeri iyú càide iyúwa wàawirináimi ichùullianaté wía wamànínápíná ipíchawáise wayáaca wayáacaléwa, íná casacàaca Dios iicáca níai péewáidacaléca —náimaca. ⁶Jesús íimaca nalí:

—Profeta Isaías itànàacaté tàacáisi machacàníiri iyú pìwalicué, píacué pucháibéeyéica íiwitáise. Isaías itànàacaté tàacáisi piináwaná ìwalicué Dios inùmalicúise. Dios íimacaté:

‘Níái israelitaca náimacáita meedá nàacasa nucàaluíná,
 quéwa càmita cáininá naicáca núa báisíri iyú
 nawàwalicuísewa.

⁷ Caná iwèni nuicáca nàasu culto namàníricasa nulí. Càmita
 néewáida wenàiwica nutàacái iyú, néese néewáidacáita
 wenàiwica náiwitáise iyúwa’,

càica íimaca yái Diosca. ⁸Pidécuéca meedá pimàacaca píchawa Dios
 itàacái, peebáidacaténácué wenàiwicanái yàasu tàacáisi meedá —
 íimaca yái Jesúsca. ⁹Néese Jesús íimaca nalí àniwa:

—Pidécuéca pimànica máini báawéeri wawàsi, pimàacacáinácué
 píchawa Dios itàacái, pimànicaténácué meedá iyúwa píiwitáise
 íimáaná. ¹⁰Profeta Moisés íimacaté Dios inùmalicuíse: ‘Pia píaniri
 íimiétacanáwa, píatúa nacáíwa’, íimaca yái Diosca. Yáté íimaca nalí
 àniwa: ‘Aibacaalí itàaníca báawéeri iyú yáaniri ìwaliwa, càita nacái
 itàanícaalí báawéeri iyú yáatúa ìwaliwa, yá iwàwacutácué pinúacani’,
 íimacaté yái Diosca. ¹¹Quéwa píacué fariseoca, pidécuéca péewáidaca
 wenàiwicanái cayábacasa càì náimaca náaniri iríwa, náatúa irí nacáíwa:
 ‘Càmita núalimá nuyúudàaca pía. Nudéca nucàaca Dios irípiná yái
 plataca, yái nuèripinámica pírí, íná canáca nulí cayába nuyúudèripiná
 iyú píá’, càì náimaca nasèenái iríwa. ¹²Càita pidécuéca péewáidaca
 wenàiwica càmitasa iwàwacutá nayúudàaca náaniriwa, náatúa nacáíwa,
 náimacaalí càì nasèenái iríwa. ¹³Iná pidécuéca píasáidaca píucaca
 píchawa Dios itàacái, peebáidacáinácué píawirináimi íiwitáisewa, yái
 péewáidéericuéca iyú wenàiwicanái Dios itàacái íicha. Pimànicuéca
 mamáalàacata madécaná càyéi wawàsi —íimaca yái Jesúsca.

¹⁴Néese Jesús imáidaca yàataléwa níái wenàiwicaca ibàluèyéicawa
 mawiénita irí. Yá íimaca nalí:

—Péemiácué nutàacái píacué macáita. Píalimáidacué píalíaca
 péemiaca càinácaalí íimáaná yái tàacáisi nucàlidéeripinácuéca
 píríwa. ¹⁵⁻¹⁶Macái yàacàsi iwàluèriwa wenàiwica idèericulé, canáca
 yéewaná casacàaca imànica wenàiwica íiwitáise Dios íicha. Abéerita
 wenàiwica ibáyawaná, yá nacái itàacái báawéerica imusuéricawa
 iwàwalicuíse, yácata casaquèerica imànica wenàiwica íiwitáise Dios
 íicha —íimaca yái Jesúsca.

¹⁷Néese Jesús yàacawa wenàiwicanái íicha, yá iwàlùacawa capíi
 iriculé yéewáidacalénái yáapichawa. Néese yéewáidacalénái nasutáca
 néemiawani càinácaalí íimáaná yái tàacáisica Jesús icàlidéerica
 yàacàsi ìwali. ¹⁸Yá Jesús íimaca nalí:

—¿Néeni, càmitasicué nacái pialía péemiacani yái nucàlidéerica? ¿Càmitacué pialíawa canácata yàacàsi yáaliméeri casacàaca imànica wenàiwica íiwitáise Dios íicha? ¹⁹Yái yàacàsi càmita iwàlùhawa wenàiwica iwàwa irìculé. Iwàlùacáitawa idèericulé. Néese yàacawa íicha meedá —íimaca nalí yái Jesúsca. Càita Jesús yéewáidaca nía yàacàsi ìwali, Dios imàacaca wenàiwica iyáaca macái íiwitáaná yàacàsica, masacàacáiná macáita nía. ²⁰Néese Jesús íimaca nalí àniwa:

—Yái nabáyawaná namànírica, yá nacái tàacáisi báawéerica imusúericawa wenàiwica iwàwa irìcuíse, yácata casaquèerica imànica wenàiwicanái íiwitáise Dios íicha. ²¹Macáita íiwitáisesi báawéeri imusúacawa wenàiwica iwàwa irìcuíse. Càita báawéeri íiwitáisesi: Namànica náalaniwa; namànica nainá iyúwa càide iyúwa càmfíná Dios imàaca wenàiwica imànica; nayéedùaca áibanái yàasu; nanúaca wenàiwica; ²²naimáca áiba wenàiwica yáapicha càmfíchúaca náinusíwa, càmfírica nacái nanìrisíwa; máiní nawàwa needáca nalíwa manùba wawàsi; namànica áibanái irí báawéeri; nachìwáidaca áibanái wenàiwica; mabáiníiri iyú namànica báawéeri nainá iyúwa málaléquéeri iyú áibanái wenàiwica yàacuésemi; báawaca naicáca áibanái wenàiwica ìwalfise yái cawènírica áibanái idènièrica; natàaníca báawéeri iyú áibanái ìwali; máiní cachàinica naicáca náfawawa; càmita nálíla cayábéeri ìwali báawéeri íichaná. ²³Macáita yái íiwitáaná báawéerica imusúacawa wenàiwica iwàwa irìcuíse. Yácata casaquèerica imànica wenàiwicanái íiwitáise Dios íicha —íimaca yái Jesúsca.

Una extranjera que creyó en Jesús

²⁴Néeseté Jesús yàacawa Galilea yàasu cáli íicha yàanàcaténá Tiro ìyacàlená yàasu cáli néré. Yá iwàlùacawa capíi irìculé. Idècunitàacá iyaca néré, càmita iwàwa yàcalé mìnánái náalíacawa alénácaalí iyaca. Càmita quéwa yáalimá ibàaca iináwanáwa. ²⁵Ráunamáita abéechúa inanái uémíaca iináwaná ìwali iyaca capíi irìcu. Udènia uíduwa demonio idacuèchúa íiwitáise. Uái inanáica ùacàatécatawa Jesús yàatalé. Yá ubàlùacawa ùulù ipùata iyúwa Jesús íipunita, usutácaténá iicáanápíná upualé. ²⁶Càmíichúata israelita úái inanáica. Néese Sirofenicia yàasu cáli néeséechúaca úa. Yá ùanàaca usutácaténá Jesús íicha wawàsi yúucáanápíná demonio uídu íicha. ²⁷Quéwa Jesús íimaca ulí:

—Péemia comparación: Càmita wáuca sùmanái iyáacalé áulinái iyáapíná, càita nacái iwàwacutá nuyúudàaca quéechacáwa nuénánáicawa, níái israelitaca. Càmita cayába nuyúudàaca píacué càmfíyéica israelita —íima

ulí, yáalimáidacaténá iicáwa úa, asáisí uebáidacaalí Dios imàníinápiná ulí cayábéeri éwita càmicáaníta israelita úa. ²⁸Yá úumaca irí:

—Báisíta, Nuíwacali, quéwa càide iyúwa áulinái yáawinacaalíwa mesa yáapíise, sùmanái yúucacaténá nayáapíná yàacàsi yéenáimi, càita nacái nuwàwaca Dios imànica nulí cayábéeri éwita càmicáaníta israelita núa —úumaca. ²⁹Néese Jesús íimaca ulí:

—Pidéca píasáidaca nulíni pitàacái iyúwa peebáidaca nulí, ínà càmita iwàwacutá pisutáca nuícha quirínama nuyúudàanápiná píawa. Yá numàaca pèepùacawa picapèe néréwa, demoniocáiná idéca yàacawa pídu fícha —íimaca ulí yái Jesúsa. ³⁰Néese uèpùacawa ucapèe néréwa, yá ùanàaca uíduwa irièchúawa matuíbanáita uimácataléca. Quéwa demonio yàacatéwa uícha.

Jesús sana a un sordomudo

³¹Néeseté Jesús yèepùa yàacawa Tiro iyacàlená yàasu cáli fícha. Yá ichàbacawa Sidón iyacàlená yèewibàa. Yá ichàbaca nacái diez namanùbaca yàcalé Decápolis yàasu cáli íinatéeyéica iyaca. Yá yàanàaca Galilea icalisaniná néré. ³²Néese áibanái natéca asíali Jesús yàatalé, abéeri asíali màuwíiri, càmfíiri yáalimá itàaníca machacàníiri iyú. Yá nasutáca Jesús fícha wawàsi imàacáanápiná icáapiwa màuwíiri ìwali ichùnìacaténáni. ³³Jesús itéca màuwíiri méetàucuta wenàiwicanái fícha, yá Jesús iwàlùadaca báipunitácanama icáapi ipùatawa asíali yùuwíapuná iriculé pucháibanama. Néese Jesús yàapísaca icáapi ipùata ìwaliwa, yá idunùaca asíali inène ìwali icáapi ipùata iyúwa. ³⁴Néese Jesús iicáidaca chènuniré, yá yeedáca icalésawa. Yá íimaca asíali irí: “iEfata!” (íimáanáca hebreo itàacái iyú: “iYàacùacawéi piùwica!” íimáanáca.)

³⁵Yá yáalimá yéemìaca cayába yái asíalica, yá cayábaca nacái inène, yáalimá itàaníca machacàníiri iyú. ³⁶Néese Jesús yàalàaca níai wenàiwicaca ipíchaná nacàlidaca áibanái irí iináwaná ichùnìanáni, quéwa éwita ichùuliacáaníta nía manùba yàawiríca, càicáaníta nacàlidaca iináwaná mamáalàacata. ³⁷Macái wenàiwica yéemièyéica Jesús iináwaná ìwali náináidacawa manuísíwata néemiàcani. Yá náimaca nalíwáaca: “Imànica macáita cayábéeri iyú. iImàacaca màuwíiyéi yéemìaca! iImàacaca nacái matàacáiyéi itàaníca!” náimaca Jesús ìwali.

Jesús da de comer a cuatro mil personas

8 ¹Aiba èerité madécaná wenàiwica nàwacáidáyacacawa àniwa Jesús yàatalé. Néese canáca nayéeripíná néeni. Yá Jesús imáidaca yàataléwa yéewáidacalénáiwa. Yá íimaca nalí:

2—Catúulécanáca nuicáca níái wenàiwicaca. Nadéca nàyaca núapicha máisiba èeri. Siùcade canáca nalí nayáapíná. 3Nubànùacaalí nía máapíiyéica nacapèe nérépináwa, cawàwanáta nawàwachàbacawa àyapulicubàa namáapicawa, abénaméeyéi nàanàacáiná déecuise — íimaca yái Jesúsca. 4Néese yéewáidacalénái náimaca irí:

—Canácata yáaliméeri yàaca nayáapíná cháí, canácatáica wenàiwicanái ibànacale —náimaca. 5Jesús isutáca yéemiawa yéewáidacalénáiwa:

—¿Càisimalénácué pan ìya pirí? —íimaca yái Jesúsca. Yá náimaca irí:

—Iyaca walí siete namanùbaca pan —náimaca.

6Néese Jesús ichùuliaca wenàiwicanái yáawinacawa cáli íinata. Yá yeedáca níái siete namanùbaca panca icáapi iriculéwa. Yá yàaca Dios irí cayábéeri ìwali, yái yàacàsica. Yá isubèriadacani, yàaca yéewáidacalénái iríwani. Néese, yéewáidacalénái iwacùaca pan wenàiwicanái irí. 7Iyaca nacái nalí cawàwanáta máisiba cubái imìdecaná púubéeyéi. Jesús yàaca Dios irí cayábéeri ìwali, yái cubáica. Yá ichùuliaca nacái yéewáidacalénáiwa iwacùanápínáni wenàiwicanái irí. Yá nawacùaca nalíni. 8Yá macáita nayáaca cadénamani, yái yàacàsica. Néese Jesús yéewáidacalénái needáca siete mapíiri namanùbaca yàacàsi yéenáimi imàaqueéricawa. 9Batéwa báinúaca mil namanùbaca asíanái iyáacaté yái yàacàsica. Càmita naputàa inanáiná, sùmanái nacái. Néese Jesús imàacaca nèepùacawa íicha, níái manùbéeyéi wenàiwicaca. 10Yá Jesús iwàlùacàatétawa barca iriculé yéewáidacalénái yáapichawa. Néese nàacawa abéemàalé Galilea icalìsaniná íicha, yá nàanàaca Dalmanuta yàasu cáli néré.

Los fariseos piden una señal milagrosa

11Néeseté abénaméeyéi fariseo nàanàaca Jesús yàatalé. Yá nadàbaca natàanica cachàiníiri iyú Jesús yáapicha. Nawàwa náalimáidacani imànínápiná áiba wawàsi báawéeri. Yá nasutáca íicha imànínápiná naicáca wawàsi íiwitáise iyúwa càmfírìca wenàiwica idé imànica, yáasáidacaténá báisíta Dios néeséericatani. 12Yá Jesús yeedáca icalésawa cachàiníiri iyú máinícáiná báawaca íináidacawa iwàwawa. Yá íimaca nalí:

—¿Cánácué pisutá numànínápiná càì? Pidécuéca piicáca numànica manùba, quéwa càmitacué peebáida nutàacái. Péemiàcué cayába, càmitacué núsáida piicáca càiri wawàsi —íimaca yái Jesúsca.

13Néese Jesús yèepùacawa náicha, yá iwàlùacawa àniwa barca iriculé yéewáidacalénái yáapichawa. Yá nàacawa àniwa abéemàalé Galilea icalìsaniná íicha.

La levadura de los fariseos

14 Jesús yéewáidacalénái naimáichacaté natéca náapichawa nayáapináwa. Nadèniacáita abéeri pan meedá náapichawa barca iricu. 15 Néese Jesús yàalàaca nía ipíchaná nàyaca càide iyúwa báawéeyéi íiwitáise fariseo iyáaná, rey Herodes nacái. Íimaca nalí:

—Péemiacué cayába comparación: Piicacué píichawa fariseonái yàasu levadura, yá nacái rey Herodes yàasu levadura —íimaca yái Jesúsca. 16 Yá yéewáidacalénái càmita náalíawa Jesús yàalàaná nía fariseonái yàasu tàacáisi íicha, rey Herodes íiwitáise íicha nacái. Iná yéewáidacalénái náimaca nalíwáaca:

—Idéca càì íimaca walí canácáiná walí pan —náimaca. 17 Jesús yáalíacawa náináidáanáwa, íná íimaca nalí:

—¿Cánacué píima canácasa pírí pan? Càmita nutàani pan ìwali. ¿Cánacué càmita peebáida nulí nùalimáca nùacuéca piyáapiná càinácaalícué pimáapuèrica? ¿Néenicué, máinísica càulenáca píichani? 18 Pidèniatacué pituúwatatá. ¿Cánacué càmita pialía péemíaca ìwali yái piquéerica? Pidèniatacué nacái piùwiwatatá. ¿Cánacué càmita pialía péemíaca càinácaalí íimáaná yái núuméericuéca pírí? Báisíta iwàwacutácué piwàwalica càinácaalíté iyáaná nuwacùacaalíté pan wenàiwicanái írí nayáapiná. 19 Idécanáamité nuwacùaca nalí cinco namanùbaca pan nayáapiná, níái cinco mil namanùbaca aslanáica, ¿càisimaléná mapíiri imanùbaca iyamáatéwa yéenáimi piwacáidéericatécué? —íimaca yái Jesúsca. Néese náimaca írí:

—Doceca mapíiri imanùbaca iyamáacatéwa —náimaca. 20 Néese íimaca nalí:

—Néeni, idécanáamité nuwacùaca nalí siete namanùbaca pan nayáapiná, níái cuatro mil namanùbaca aslanáica, ¿càisimaléná mapíiri imanùbaca iyamáawa yéenáimi piwacáidéericatécué? —íimaca yái Jesúsca. Yá náimaca írí:

—Sietecaté mapíiri imanùbaca yái imàaquéericawa —náimaca. 21 Néese Jesús íimaca nalí:

—¿Néeni, cánacué càmitàacáwa pialíawa nùalimá nùaca piyáapiná? —íimaca yái Jesúsca.

Jesús sana a un ciego en Betsaida

22 Néeseté nàanàaca Betsaida iyacàlená néré. Yá Betsaida mìnánái natéca matuíri asìali Jesús yàatalé. Yá nasutáca Jesús íicha wawàsi

manuísíwata ichùniánápináni. ²³Néese Jesús itéca matuíri icáapi ìwali, yá imusúadacani yàcalé irícuíse. Jesús yàapisáidaca icáapi irículéwa, néese ipusúá yáawiruníwa matuíri ituí íimami ìwali. Yá Jesús imàacaca icáapiwa matuíri ìwali. Yá isutáca yéemiawa matuíri asáisi yáalimácaalí iicáidaca. ²⁴Néese yái matúirica idàbaca iicáidaca, yá íimaca Jesús irí:

—Nuiquéeyéitatá wenàiwica càide iyúwa waicácaalí àicu, ìpináaníyeyí quéwa —íimaca. ²⁵Néese Jesús imàacaca icáapiwa àniwa matuíri ituí ìwali. Asáita iicáca cayába yái asialica, idéca ichùniacawa, íná idé iicáca macáita cayába ituí iyúwa. ²⁶Néese Jesús ichùulíaca asíali yèepùanápináwa icapèe néréwa. Yá íimaca asíali irí:

—Picá piwàlùawa yàcalé irículé —íimaca yái Jesúsca.

Pedro declara que Jesús es el Mesías

²⁷Néeseté Jesús yàacawa Betsaida ìyacàlená íicha yéewáidacalénái yáapichawa nachàbacaténá naicáca yàcalé ìyeyéica mawiénita Cesarea de Filipo ìyacàlená irí. Ipíchawáise nàanàaca néré, idècunitàacá nèepunícawa àyapulicubàa, yá Jesús isutáca yéemiawa yéewáidacalénáiwa. Íimaca nalí:

—¿Càiná náimaca nùwali níara wenàiwicaca? ¿Cawiná núa? —íimaca yái Jesúsca. ²⁸Yá náimaca irí:

—Abénaméeyéi íimaca pìwali Juan el Bautistamicasa pía, náimacáiná Juanmi idécasa icáucàacawa. Aibanái íimaca profeta Elíascasa pía, yèepuèricasa yàanàaca àniwa, yái profeta Dios íiméericaté ìwali ibànùnánápinaté àniwani. Aibanái àniwa náimaca pìwali áiba profetanái yéénacasa pía, níái icàlidéeyéicaté tàacáisi bàaluité Dios inùmalícuíse —náimaca. ²⁹Néese Jesús íimaca nalí:

—Néenicué pía, ¿cawinácué nacái píimaca nùwali? ¿Cawiná núa? —íimaca yái Jesúsca. Néese Pedro íimaca irí:

—Mesíasca pía, yái Dios icàlidéericaté ìwali wàawirináimi israelitanái irí, Dios ibànùnánápinaté walí wacuèrinápiná —íimaca yái Pedroca. ³⁰Quéwa Jesús yàalàaca nía ipíchaná nacàlidaca iináwaná áibanái irí, Mesíascani.

Jesús anuncia su muerte

³¹Néeseté Jesús idàbaca yéewáidaca yéewáidacalénáiwa náalíacaténátéwa iwàwacutáanaté yùuwichàacawa manuísíwata, yái Jesúsca, yái asíali Dios néeséerica. Iwàwacutátaté nacái yùuwidenái

iicácani iyúwa canéeri iwèni, càmita nacái neebáida itàacái, níai israelita icuèrinánáica, nía nacái sacerdote fiwacanánái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo iricu. Jesús icàlidaca yéewáidacalénái iríwani náalíacaténátéwa iwàwacutáanápínaté yùuwidenái inúacani, quéwa máisiba èeri iricu, yá icáucàanápínatéwa. ³²Càita Jesús icàlidaca nalí amaléeri iyúni. Néese Pedro itéca Jesús méetàucuta náicha. Yá Pedro yàalàaca Jesús cachàiníiri iyú, ipíchana icàlidaca càiri wawàsi. ³³Quéwa Jesús iwènúa iicáidaca yéewáidacalénái áibanái iríwa. Yá Jesús yàalàaca Pedro cachàiníiri iyú. Jesús íimaca Pedro irí:

—iPiàwa nuícha, pía nùuwide Satanás nacáiri íiwtáise! Càmita píináidawa iyúwa Dios iwàwáana. Píináida meedáwa càide iyúwa èeri mìnanaí íiwtáise iyáana —íimaca yái Jesúsca.

³⁴Néese Jesús imáidaca yàataléwa yéewáidacalénáiwa, áibanái nacái wenàiwica yèepuníyécawa náapicha. Yá íimaca nalí:

—Abéericaalí péenacué iwàwa yàacawa núapicha iyúwa nuéwáidacalé, yá càmita yéewa pimànica yái piwàwéerica pimànica. Iwàwacutá matufbanáiri iyú pimàaca áibanái yùuwichàidaca pía, éwita naicáanicaalí nacái piquíniná, éwita nanúacaalí píawa cruz íwali peebáidacáiná nutàacái. Iwàwacutá nacái pimànica mamáalàacata càide iyúwa nuchùulianá pía. ³⁵Níacáiná cawinácaalí càmiíyéica iwàwa yeebáidaca nutàacái ipíchana nàuwichàacawa nulípiná, canáca nalí nacáuca càmiíri imáalàawa. Quéwa cawinácaalí yeebáidéeyéica nutàacái mamáalàacata, nacàlida nacái nutàacái áibanái irí, éwita áibanái inúacaalí nía, nadèniàpiná nacáucawa càmiíri imáalàawa. ³⁶Ewita wenàiwica yeedácaalí iríwa macáita cháí èeri yàasu cawènírica, quéwa yúuca fíchawa icáucawa càmiíri imáalàawa càmicáiná yeebáida nutàacái, yá canéerica iwèni meedá iríni, macáita yái cawènírica yeedéerimica iríwa. ³⁷Canácáiná áiba wawàsi wenàiwica yáaliméeri yàaca yeedácaténá iríwa icáucawa càmiíri imáalàawa, idécanáami yúucaca fíchawani. ³⁸Cawinácaalí wenàiwica báiyéica icàlidaca cayábéeri nùwali, nutàacái íwali nacái èeri mìnanaí irí, níai èeri mìnanaí iwènúadéeyéica íiwtáisewa Dios fícha, cabáyawanéeyéi nacái, néese càmita núumapíná nàwaliwa nùasunáica nía, núa asàli Dios néeséerica, nùanàapínacaalí Núaniri Dios íiwtáise iyúwa icamaláná mèlumèluíri iricu, mabáyawanéeyéi ángel yáapicha nacáíwa, nucùacaténá macáita —íimaca yái Jesúsca.

9 ¹Jesús íimacaté nalí nacái:

—Péemiàcué cayába, abénaméeyéicué péená iyéeyéica cháí siuca, càmita néetápináwa ipíchawáise naicáca càinácaalípiná iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa íiwtáise iyúwa —íimaca yái Jesúsca.

La transfiguración de Jesús

2-3 Néesetécáwa seis èeri Jesús icàlidacadénáami nalíni, yá itéca yáapichawa Pedro, Santiago nacái, Juan nacái. Yá yàacawa náapicha dúli chènuníiri íinatalé. Yá néré naicáca Jesús iwènúacawa áibawaca naicápiná. Máiníiri mèlumèluwaca ibàleca cabalèeri máiní íicha cháí èeriquéi caná idéeri íibaca càì. 4 Naicáca nacái pucháiba profetanái iyéeyéicaté bàaluité, yái Elías, Moisés nacái, itàaníyéica iyaca Jesús yáapicha. 5 Néese Pedro íimaca Jesús irí:

—Wáiwacali, imáiní cayábéeriquéi wàyáanáca cháí! Siúcade wamànica máisiba capíi yáana wawàwalíinápínacué pía, abéeri píasupíná, áiba nacái Moisés irípiná, áiba nacái Elías irípiná —íimaca yái Pedroca.

6 Càica Pedro íimaca máinícáiná cáaluca níai yéewáidacaléca máisiba, íná Pedro càmita yáalíawa càinácaalí iwàwacutáaná íimaca Jesús irí. 7 Yáta acalèe iricùacawa, yá ibàliaca nía catámèeri iyú. Néese néemiaca Dios itàacái acalèe yèewíise. Iimaca nalí: “Yácata Nuiri nuwàwéeri cáininéerica nuicáca: Péemiacué itàacái”, íimaca yái Diosca. 8 Yáta naicáidaca natéesewa, níai yéewáidacaléca. Yá canácata naiquéeri áibanáica. Naicá abéerita Jesús ibàluèricawa néeni.

9 Néesetécáwa idècunitàacá nalicùacawa dúli íinatáise, Jesús yàalàaca nía ipíchaná nacàlidaca áibanái iríni, yái naiquéericaté dúli íinatalé, àta Jesús imichàacatalétawa yéetácáisi íicha, yái asiali Dios néeséerica. 10 Iná càmita nacàlida áibanái iríni, quéwa nasutáca néemiawa níawáaca ìwali càinácaalí íimáaná yái tàacáisi íiméerica icáucàanápínásawa. 11 Néese nasutáca néemiawa Jesús:

—Níara yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu náimaca iwàwacutáanása profeta Elías yèepùa yàanàaca quéechacáwa aléi èeri iriculé àniwa ipíchawáise israelita icuèrinápiná yàanàaca, yái wacuèrináca Dios ibànuèripínaca walí. ¿Cáná yéewa càì náimaca, níai yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu? —náimaca. 12 Néese Jesús icàlidaca nalí Juan el Bautistami ìwali:

—Báisíta, iwàwacutáca profeta Elías nacáiri yàanàaca quéechacáwa. Yá iwènúadaca wenàiwicanái íiuitáise Dios irípiná àniwa, yéewanápiná néemiaca itàacái yái israelita icuèrinápináca Dios ibànuèrica nalí. Aiba wawàsi nacái israelita icuèrinápiná ìwali, iwàwacutácué píináidacawa ìwali yái tàacáisi profetanái itànèericaté nuináwaná ìwali, núa asiali Dios néeséerica. Natànàacaté tàacáisi nuináwaná ìwali píalíacaténácuéwa iwàwacutáanápiná nùuwichàacawa manuísíwata,

israelitanái nacái caná nuwèni naicáanápíná núa, báawapíná nacái naicáca núa. ¹³Quéwa núumacué pirí, abéeri profeta Elías nacáirimi idéca yàanàaca, yái Juan el Bautistamica. Yá namànicaté irí báawéeri iyúwaté nawàwáaná, càide iyúwaté profetanái itànàanáté tàacáisi iináwaná ìwali càinácaalíté ìyáanápíná —íimaca yái Jesúsca.

Jesús sana a un muchacho que tenía un espíritu impuro

¹⁴Néeseté Jesús, nía nacái yáapichéeyéica, nèepùacawa Jesús yéewáidacalénái áibanái yàatalé. Yá naicáca manùba wenàiwica Jesús yéewáidacalénái itéese. Nàyaca nacái néré abénaméeyéi yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu. Níái yéewáidéeyéica wenàiwica, nía nacái Jesús yéewáidacaléca nataánica nàyaca nalíwáaca ùuléeri wawàsi iyú. ¹⁵Néese wenàiwicanái iicáca Jesús, yá macáita napìacawa ípunita nataìdacaténáni, máiníyéi iináidacawa iicáidaca Jesús irí. ¹⁶Néese Jesús isutáca yéemiawa yéewáidacalénáiwa:

—¿Càinacué ìwali pitàaní piríwáaca chàinisíiri iyú, píacué nacái nía nacáide? —íimaca nalí.

¹⁷Yá abéeri néená níái wenàiwica ìyéeyéica néré íimaca Jesús irí: —Nuíwacali, nudéca nutéca piatalé nuìriwa demonio idacuèri íiwitáise. Yái demonioca masànaca imànica nuìri. ¹⁸Ata alénácaalí nuìri iyaca, yá demonio yàaca irí tèwacáimi, yá yúucaca nuìri cachàiníiri iyú cáli finatalé, yá cacàlica inùmalicuíse yái nuìrica, yá nacái yaamíadaca iyéiwa, yá pumùluca iiná macáita. Nudéca nusutáca péewáidacalénái íicha wawàsi náucáanápíná demonio nuìri íicha, quéwa càmita náalimá náucaca íichani —íimaca yái yáanirica. ¹⁹Néese Jesús íimaca:

—¡Píacué càmfíyéica yeebáida Dios! ¿Càinacué èeri iwàwacutá nùyacuéca píapicha quiríta? ¿Càinacué èeri iwàwacutá numànicuéca pirí quiríta? Planàidacué nùataléni yái ùuculírica —íimaca yái Jesúsca.

²⁰Yá natéca ùuculíiri Jesús yàatalé. Quéwa demonio iicacánáami Jesús, yá demonio yàaca tèwacáimi ùuculíiri irí. Yá ùuculíiri yúuwàacawa cáli finatalé. Yá italíánicawa, cacàlica inùmalicuíse. ²¹Néese Jesús isutáca yéemiawa ùuculíiri yáaniri:

—¿Càisimaléná èeri idé idèniacani íisacadénáamini? —íimaca yái Jesúsca. Néese yáaniri íimaca Jesús irí:

—Sùmàicaalítàacáwani idàbaca íisacani bàaluité. ²²Manùba yàawiría nacái demonio yúucacani quichái irìculé, úni yáaculé nacái inúacaténáni. Quéwa, pidécaalísica pichùnìacani, néese piicá watúulécaná, yá piyúudàaca wía —íimaca yái yáanirica. ²³Jesús íimaca irí:

—iPicá càì píimaca ‘pidécaalísica’! Iwàwacutá manuíca píináidacawa piwàwawa nùwali. Aibacaalí yeebáida nulí, Dios imànipiná irí macáì íiwitáaná cayábéerica —íimaca yái Jesúsca. ²⁴Yá ùuculíiri yáaniri íimaca cachàiníiri iyú Jesús irí:

—Nuebáidaca pirí. iPiyúudàa nuebáidacaténá pirí cachàiníiri iyú mamáalàacata! —íimaca yái yáanirica.

²⁵Néese Jesús iicáciná madécaná wenàiwica nàwacáidáyacacawa yàatalé caqualéta, íná yàalàaca demonio cachàiníiri iyú. Jesús íimaca demonio irí:

—Pía demonio, matàacáirica màuwíirica nacáì imànica wenàiwica, piawa íicha yái ùuculíirica. Picá pèepùà piwàlùacawa àniwa iwàwaliculé —íimaca yái Jesúsca. ²⁶Yá demonio yéemíanícawa, yàaca tèwacáimi ùuculíiri irí àniwa, yá imàacaca ùuculíiri itatácawa cachàiníiri iyú àniwa. Néese yàacawa ùuculíiri íicha, yá ùuculíiri iriáacítawa cáli íinatalé càide iyúwa yéetéerimiwa. Iná madécaná náimaca ùuculíiri yéetácasawa. ²⁷Quéwa Jesús íibàaca icáapi ìwali imichàidacaténáni. Yá ibàlùacawa yái ùuculíirica.

²⁸Néesetécáwa Jesús iwàlùacawa capíi irìculé yéewáidacalénái yáapichawa méetàucuta áibanái íicha. Yá nasutáca néemíawa Jesús:

—¿Cánácáwa càmita wadé wáucaca demonio? —náimaca. ²⁹Yá Jesús íimaca nalí:

—Máinícué càulenáca piúcaca yái demonio íiwitáanáca. Iwàwacutácué pisutáca piawawa Dios íicha quéeacháwa, pimàacacué píchawa nacáì piyáacaléwa, pidéénápinácué piúcacani wenàiwica íicha —íimaca yái Jesúsca.

Jesús anuncia por segunda vez su muerte

³⁰Néese Jesús yàacatéwa náicha yéewáidacalénái yáapichawa. Yá nèepunícawa Galilea yàasu cáli íinatabàa. Jesús càmita iwàwa áibanái yáalíacawa alénácaalíni. ³¹Jesús yéewáidacáiná yàacawa yéewáidacaléwa. Yá icàlidaca nalíni:

—Abénaméeyéi wenàiwica presopináca namànica núawa namàacacaténá áibanái asíanái inúaca núa, núa asíali Dios néeséerica. Yá nanúapiná núawa. Quéwa másiba èeri irícu, yásí nucáucàacawa àniwa —íimaca yái Jesúsca.

³²Quéwa níái yéewáidacaléca càmita náalía néemíaca càinácaalí íimáaná yái tàacáisi Jesús icàlidéerica nalí. Yá cáaluca nasutáca néemíawani ìwali.

¿Quién es el más importante?

³³Néeseté nàanàaca Capernaum ìyacàlená néré. Yá nawàlùacanáamiwa capii iriculé, yá Jesús isutáca yéemíawa nía:

—¿Càiná wawàsi ìwalicué pitàaní siùcatàacáwa idècunitàacá pèepunícawa àyapulicubàa? —íimaca nalí.

³⁴Masànata quéwa nía Jesús íicha báicáiná nía náiwitáise báawéeri ìwalísewa, natàanicáináaté chánacaalí néená máiníiri cachàinica áibanái íicha canánama. ³⁵Néese Jesús yáawinacawa, yá imáidaca yàataléwa yéewáidacalénáíwa. Yá íimaca nalí:

—Aibacaalí iwàwa Dios iicàcani iyúwa cachàiníirica áibanái íicha canánama, iwàwacutá yái wenàiwica iicáca yáawawa iyúwa càmfíiri cachàini náicha canánama. Iwàwacutá nacái iyúudàaca nía áibanái canánama —íimaca yái Jesúsca.

³⁶Néese Jesús yeedáca sùmài ibàlùadacaténáni nèewi. Yá Jesús yeedáca sùmài yàanalìculéwa. Yá íimaca yéewáidacalénái iríwa:

³⁷—Cawinácaalí wenàiwica yeebáidéerica nutàacái, imànicaalí cayábéeri sùmài irí nuípidená ìwali, càiride iyúwa yái sùmàica, yásí nuicáca yái cayábéerica imàníirica sùmài irí càide iyúwa idéca nacáicaalí imànica nulí cayábéeri. Càmita imàni abéerita nulí cayábéeri, néese imànica nacái irí cayábéeri yái Diosca ibànuèrica núa —íimaca yái Jesúsca.

El que no está contra nosotros, está a nuestro favor

³⁸Néeseté Juan íimaca Jesús irí:

—Wáiwacali, wadéca waicáca áiba yúuquéeri demonio wenàiwica íicha píipidená ìwali íimacáiná pimàacasaca càì imànica, quéwa càmita yèepuníwa wáapicha, ínà wadéca wàalàacani cachàiníiri iyú ipíchaná yúucaca demonio wenàiwica íicha —íimaca yái Juanca. ³⁹Néese Jesús íimaca nalí:

—Picácué pìalàa wenàiwica càmfínápiná namàni cayábéeri, canácáiná yáaliméeri itàanica báawéeri iyú nùwali idécanáami imànica nuípidená ìwali yái càmfíirica wenàiwica idé imànica, icàlidacaalí nacái iináwanáwa imànínása càì nuíwítáise iyú. ⁴⁰Macáicáiná càmfíyéita yùuwideca imànica wía, nayúudàaca wía. ⁴¹Péemiacué cayába, áibacaalícué iyúudàaca pía peebáidacáiná nutàacái, núa Cristoca, éwita yáalimácaalí yàaca píiraca úni yáawami, càicáaníta Dios imànipiná irí cayábéeriwa —íimaca yái Jesúsca.

El peligro de caer en pecado

⁴²Jesús íimacaté: “Aibacaalí iméeràidaca nùasu wenàiwica namànicaténá nabáyawanáwa, níái púubéeyéica yeebáidéeyéica nutàacái, yásí Dios yùuwichàidapináca manuísíwatani. Cayába cachàini irítáni yéetácaalíwatá ipíchawáise iméeràidaca sùmanái. Aibanái idacùacaalí manuíri íba ícanápi íwalíise náucacaténáni manuíri úni yáaculé isawíacaténáwa, yásí íisicùmacawa. Quéwa iyacaalí mamáalàacata cháí èeri irícu, néese iméeràidacaalí sùmanái namànicaténá nabáyawanáwa, yá máini cachàiniwánái yùuwichàapinácawa áibanái íicha infierno irícu, yái manuíri quicháica. Iná cayába cachàini irítáni yéetácaalíwatá ipíchawáise iméeràidaca púubéeyéi. ⁴³Iná piwàwacaalí pimànica pibáyawanáwa picáapi iyúwa, yá piúca píchawa píiwitáise báawéeriwa, ipíchaná pimànica pibáyawanáwa, càide iyúwa wenàiwica iwichùacaalí icáapiwa ipíchaná imànica ibáyawanáwa icáapi iyúwa. Càita nacái iwàwacutá piúcaca píichawa píiwitáise báawéeriwa, yéewanápiná pidèniaca picáucawa càmfíri imáalàawa, ipíchaná nacái piacawa infierno irículé, yái manuíri quicháica càmfírica ichacàwa càiripinéerita iyaca. ⁴⁴Infierno irícu canácatáita cáwi yéetáwa néré, níái cáwi iyéeyéica nainá yáaséerica, càmicatalé nacái quichái ichacàwa càiripináta. ⁴⁵Piwàwacaalí pimànica pibáyawanáwa piabàli iyúwa, pianápináwa áibalé càmicataléca Dios iwàwa piacawa, yá piúca píchawa píiwitáise báawéeriwa, ipíchaná pimànica pibáyawanáwa, càide iyúwa wenàiwica iwichùacaalí yàabàliwa ipíchaná imànica ibáyawanáwa yàabàli iyúwa. Càita nacái iwàwacutá piúcaca píichawa píiwitáise báawéeriwa, yéewanápiná pidèniaca picáucawa càmfíri imáalàawa, ipíchaná nacái Dios yúucaca pía infierno irículé, yái manuíri quicháica càmfírica ichacàwa càiripinéerita iyaca. ⁴⁶Infierno irícu canácatáita cáwi yéetáwa néré, níái cáwi iyéeyéica nainá yáaséerica, càmicatalé nacái quichái ichacàwa càiripináta. ⁴⁷Piwàwacaalí pimànica pibáyawanáwa pituí iyúwa, piicáanápiná wawàsi càmfírica Dios iwàwa piicáca, yá piúca píchawa píiwitáise báawéeriwa, ipíchaná pimànica pibáyawanáwa, càide iyúwa wenàiwica imusúadacaalí ituíwa ipíchaná imànica ibáyawanáwa ituí iyúwa. Càita nacái iwàwacutá piúcaca píichawa píiwitáise báawéeriwa, yéewanápiná pidèniaca picáucawa càmfíri imáalàawa, ipíchaná nacái Dios yúucaca pía infierno irículé, yái manuíri quicháica càmfírica ichacàwa càiripinéerita iyaca. ⁴⁸Infierno irícu canácatáita cáwi yéetáwa néré, níái cáwi iyéeyéica nainá yáaséerica, càmicatalé nacái quichái ichacàwa càiripináta.

49“Dios icasáapíná quichái nàwali macáita. 50Péemiacué comparación: Cayábéeri iwidùma piyáacalé yáapichacué, quéwa càmicaalí quirínama puiwa yái iwidùmaca, yá càmítacué pialimá cayábéerica pimànica àniwani. Càita nacái iwàwacutacué cáinináca piicáyacacawa, càide iyúwa cayábéeri iwidùma puiwacaalí imànica walí wayáacalé. Cáininacué piicáyacawa yéewanápinacué pìyaca matuíbanáiri iyú piápichawáaca”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús enseña sobre el divorcio

10 1Néeseté Jesús yàacawa Capernaum ìyacàlená íicha yéewáidacalénái yáapichawa. Yá nàacawa Judea yàasu cáli néré, áiba cáli néré nacái ìyéerica oriente iwéré èeri imusúacatáisewa, abéemàalé Jordán inanába íicha. Néré manùbéeyéi wenàiwica ìwacáidáyacacawa àniwa Jesús yàatalé, yá idàbaca yéewáidaca nía àniwa càide iyúwaté ìiwitáise ìyáaná. 2Néese abénaméeyéi fariseo nàacawa Jesús yàatalé náalimáidacaténá naicáwani, icàlidáanápíná áiba wawàsi báawéeri, yéewacaténá nacháawàaca iináwaná ìwali itàacái ìwalísewa. Yá nasutáca néemíawani asáisi cayábacaalí asìali imàaca íichawa ínuwa. 3Jesús íimaca nalí:

—Picàlidacué nulí cànínacalíte profeta Moisés ichùuliaca piawirináimi imànínápiná bàaluité —íimaca yái Jesúsca. 4Néese náimaca irí:

—Profeta Moisés imàacacaté asìali yúucaca íichawa ínuwa. Càité iwàwacutá namànica. Quéechacáwa asìali itànàaca cuyàluta irícu cáná yéewaná iwàwa yúucaca íichawa úa. Néese yàaca ulí yái cuyàlutaca, yéewacaténá úasáidaca áibanái iríni, náalíacaténáwa manìrica úa. Yá ichùuliaca ùanápínáwa íicha —náimaca irí. 5Néese Jesús íimaca nalí:

—Bàaluité profeta Moisés imàacacué pimànica càì máníicáinacué báawaca píiwitáise, píacué israelitaca, càmíiyéica iwàwa imànica cayábéeri càide iyúwa Dios ichùulíanacué pía. Imàacacatécué pibànùaca píichawa píinuwa báawacaalícué piicáca úa, ipíchanacué piùwichàidaca úa cachàiníwanái mamáalàacata. 6Quéwa bàaluité Dios càmítaté ibatàa wenàiwicanái imànica càì. Iná báawaca Dios iicáca yái piúcáanacuéca píinuwa siùcade. Profeta Moisés itànàacaté cànínacalíte ìyáaná bàaluité Dios idàbacaalíte wenàiwica. Moisés itànàacaté: ‘Dios idàbacaté idàbáanéeri asìali, idàbáanéechúa inanái nacái. 7Iná siùcade, asìali iwàwacaalí icàsàacawa, yásí yàacawa yáaniri íichawa, yátúá íicha nacáíwa, ìyacaténá abédanamata íinu yáapichawa. 8Iná idécanáami asìali iimáca úapicha, càmíta quirínama Dios iicáca

nía iyúwa pucháiba wenàiwica, néese Dios iicáca nía iyúwa abéeri wenàiwica', càité itànàaca yái profeta Moisésca. Iná càmita quirínama pucháibaca nía, néese abéericata nía. ⁹Iná càmita cayába wenàiwica nèepùadaca náichawáaca nía, níai Dios imàaquéeyéica iyaca càide iyúwa abéeri wenàiwica —íimaca nalí yái Jesúsca.

¹⁰Néeseté nàyaca capli iricu, yá Jesús yéewáidacalénái nasutáca néemiawani ìwali àniwa yái tàacáisica. ¹¹Néese Jesús íimaca nalí:

—Asiali imàacacaalí íichawa íinuwa, yá yeedácaalí nacái iríwa íinupináwa áibata, yásí imànica ibáyawanáwa ulí, úái idàbáanéechúaca íinucawa, íimácáiná áiba inanái yáapicha càmiíchúaca íinusíwa. ¹²Càita nacái inanái umàacacaalí uíchawa unìriwa, yá uedácaalí unìripináwa áibata, yásí umànica nacái ubáyawanáwa irí yái idàbáanéeri unìricawa, uimácáiná áiba asiali yáapicha càmfírca unìrisíwa —íimaca yái Jesúsca.

Jesús bendice a los niños

¹³Néese wenàiwica natéca néenibewa Jesús yàatalé imàacacaténá icáapiwa nàwali, isutáca nalí Dios íicha imànínápiná nalí cayábéeri. Quéwa Jesús yéewáidacalénái nadàbaca naciúsaca wenàiwica itéeyéica sùmanái, yéewáidacalénái íimaca sùmanái nasàiwicaca Jesús irí wawàsi. ¹⁴Jesús iicáca yái yéewáidacalénái imànínáca, íná báawaca iicáca náiwitáise. Yá íimaca yéewáidacalénái iríwa:

—Pimàacacué sùmanái yàacawa nùatalé. Picacué pimáisanla nàanàaca, Dios icùacáiná wenàiwica neebáidacaalí itàacái càide iyúwa sùmanái yeebáidáaná nániri itàacáiwa. ¹⁵Péemiacué cayába, iwàwacutá wenàiwica neebáidaca Dios itàacái càide iyúwa púubéeyéi sùmanái yeebáidáaná nániri itàacáiwa. Càmicaalí càì wenàiwica neebáida, yá canácatáita Dios yéenibeca nía —íimaca yái Jesúsca. ¹⁶Néese Jesús yeedáca níai sùmanáica yàanaliculéwa. Imàacaca icáapiwa nàwali, yá isutáca nalí Dios íicha imànínápiná nalí cayábéeri.

Un hombre rico habla con Jesús

¹⁷Jesús idàbacaté yèepunícawa àniwa, yá abéeri asiali yàanàaca ipiacawa Jesús yàatalé. Yá ibàlùacawa yùululù ipùata iyúwa Jesús irí yàacaténá Jesús icàaluíniná. Yá isutáca yéemiawa Jesús:

—Pía cayábéeri yéewáidéerica wía, ìcàináisica iwàwacutá numànica nùyacaténá càiripináta Dios yáapicha chènuniré? —íimaca. ¹⁸Jesús íimaca irí:

—Iwàwacutá píináidacawa cayába ìwali yái píimáanáca, càinácaalí íimáaná yái tàacáisi íiméerica cayábéericaca núa, canácáiná áiba

wenàiwica cayábéeri, abéericata Dios cayábéeri —íimaca irí yái Jesúsca, iwàwacáiná asìali yeebáidaca ìwali, Dioscani yái Jesúsca. Néese Jesús íimaca irí àniwa:

19—Píalíacawa Dios itàacái ìwali profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalicuise. Càité ichùullíaca nía: ‘Picá pinúa wenàiwica, picá piimá áiba inanái yáapicha càmicíhúaca píinusíwa, áiba asìali yáapicha nacái càmicíríca pinìrisíwa, picá piyéedù, picá picàlida pichíwawa, picá nacái pichíwáida áibanái, néese pía píaniri fimiétacanáwa, píatúa nacáíwa’, càì itànàacaté yái Moisésca —íimaca yái Jesúsca. 20Néese asìali íimaca Jesús irí:

—Pía yéewáidéerica wía, nudéca numànica macáita càide iyúwa Dios ichùullianá wamànica sùmàicatáiseté núa àta siùca nacáide —íimaca. 21Yá Jesús iicáidaca irí, cáinináca nacái Jesús iicácani, yá Jesús íimaca irí:

—Iyaca abéeri wawàsi iwàwacutéericáwaca pimànica: Pía piwéndaca macáita piasuwa. Néese pía iwènináami catúulécanéeyéi irí. Càita pidèniapíná piasu cawènfíriwa chènuniré. Néese pèepùawa piacaténáwa núapicha iyúwa nuéwáidacalé —íimaca yái Jesúsca.

22Yái asìalica, idécanáami yéemiàcani, yá máiní achúmaca iwàwa, íná yàacawa Jesús íicha, máinicáiná càasucani, càmicáináaté nacái iwàwa yàaca áibanái irí macáita yàasuwa. 23Néese Jesús iicáidaca wenàiwica irí ibàluèyécawa itéese, néese íimaca yéewáidacalénái íríwa:

—iMáiní càulenáca càasuíyéi yeebáidaca Dios itàacái, Dios yéenibecaténá nía! —íimaca yái Jesúsca. 24Yá yéewáidacalénái máiní náináidacawa néemiàca Jesús itàacái, càmicáináatécáwa néemià càiri tàacáisi, quéwa Jesús íimaca nalí àniwa:

—Píacué nuénánáica, imáiní càulenáca neebáidaca Dios itàacái Dios yéenibecaténá nía, cawinácaalí imàaquéeyéica iwàwawa yàasu cawènfíri ìwaliwa! 25Càide iyúwa camello càmfíná yáalimá iwàlucawa siduwíapi ituí yáapuí irícubàa, càita nacái máiní càulenáca càasuíri yeebáidaca Dios itàacái, Dios isùmàirecaténáni, máinicáiná cáinináca càasuíri iicáca yàasuwa Dios íicha —íimaca yái Jesúsca.

26Idécanáami yéewáidacalénái yéemiàcani, yá máiní cachàiníwanái náináidacawa Jesús itàacái ìwali, yá nasutáca néemiàwa níawáaca. Yá náimaca nalíwáaca:

—Néeni, ¿cawinápiná yáalimá iwasàaca yáawawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha? —náimaca nalíwáaca. 27Néese Jesús iicáidaca nalí, yá íimaca nalí:

—Càmita yéewa wenàiwicanái nawasàaca níawawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha nachàini iyúwa meedá, quéwa Dios yáaliméeri iwasàaca nía, Dios yáalimácáiná imànica macáita —íimaca yái Jesúsca. ²⁸Néese Pedro íimaca irí:

—Wadéca wamàacaca macáita wàasuwa, yá wadéca wàacawa píapicha iyúwa péewáidacalénái —íimaca yái Pedroca. ²⁹⁻³⁰Jesús íimaca nalí:

—Péemiacué cayába, píacué nuéwáidacaléca yeebáidéeyéica nutàacái. Numáidacué abénaméeyéi péená nàanápínáwa nacapèe íichawa nacàlidacaténá yái cayábéeri tàacáisica èeri mìnánái irí. Aibanái péenacué nacái nàapínacawa néenánái íichawa, càmicaalí nacái náatúa íichawa, càmicaalí nacái néenibenái béeyéi íichawa, càmicaalí nacái nàaniri íichawa, càmicaalí nacái nabànacale yàaluná íichawa, neebáidacáiná nutàacái, nacàlidacaténá nacái yái tàacáisi cayábéerica. Quéwa Dios yàapínacué pirí cháí èeri irícu cien imanùbaca yàawiríapíná àniwa picapèepínacué, manùbéeyéi nacái wenàiwica iyéeyéipínacué pirí càide iyúwa péenánái, píatúanái nacái, péenibe nacái, pidèniapínacué nacái pibànacale yàaluná nacái. Ewita áibanái yùuwichàidacaalícué píawa cháí èeri irícu, peebáidacáinácué nutàacái, càicáaníta áiba èeriwa pìyapínacué càiripínáta èeri imáalàacanáamiwa. ³¹Quéwa manùbéeyéi wenàiwica áibanái iiquéeyéica iyúwa máiniíyéica cachàinica siùcade, càmita máini cachàini níawa áiba èeriwa. Manùbéeyéi wenàiwica nacái áibanái iiquéeyéica iyúwa càmiíyéica máini cachàini siùcade, áiba èeriwa yásí máini cachàiniwanái cachàinica níawa áibanái íicha —íimaca yái Jesúsca.

Jesús anuncia por tercera vez su muerte

³²Néeseté nadàbaca nàacawa Jerusalén iyacàlená nérépiná, yá Jesús yàacawa yéewáidacalénái ipíchaléwa. Jesús yéewáidacalénái icalùadacawa manuísíwata, yá nacái áibanái wenàiwica yèeyéicawa náamiwáise, cáaluca nàináidacawa ìwali yái yùuwichàacáisica yàanèeripínacatéwa nàwali Jerusalén iyacàlená irícu. Néese Jesús iwènúacawa, imáidaca yàataléwa níái yéewáidacalécawa doce namanùbaca méetàucuta áibanái wenàiwica íicha. Yá idàbaca icàlidaca nalíni càinácaalíté yùuwidenái imànínápínáté irí Jerusalén iyacàlená irícu. Yá íimaca nalí: ³³“Càide iyúwacué piicáaná, wàacawa wàyaca Jerusalén iyacàlená nérépiná. Aibanái presopináca namànica núawa natécaténá núa sacerdote íiwacanánái yàatalé, nàatalé nacái níái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu, núa asìali Dios néeséerica. Yá

nachùuliapiná càmfíyúi judío nanúanápíná núa. ³⁴Néese naicáanípíná nuquínínáwa, yá nacái nàapísáidapíná núawa, nacapèedáidapíná núa, yá nanúapínáca núa. Quéwa másiba èeri irìcu, yá numichàapínácawa yéetácáisi íicha”, íimaca yái Jesúsca.

Santiago y Juan piden un favor

³⁵Néeseté Zebedeo yéenibe ípidenéeyúi Santiago, Juan nacái nàacawa Jesús yàatalé. Yá náimaca irí:

—Wáiwacali, wawàwaca pimànica walí cayábéeri càide iyúwa wasutáanápíná píichawa wawàsi siùcade —náimaca. ³⁶Néese Jesús isutáca yéemíawa nía:

—¿Càinásicué piwàwa numànicuéca pirí? —íimaca. ³⁷Náimaca irí:

—Wawàwaca pimàacaca wáawinacawa píapicha wacùacaténá macái wenàiwica píapicha áiba èeriwa picùacaalípíná macáita píiwitáise cachàiníiri iyúwa. Wawàwaca wáawinacawa píapicha, abéeri yáawinacaténáwa péewápuwáise, abéeri nacái yáawinacawa apáulicuíse pirí wacùacaténá píapicha macái èeri mìnánái —náimaca. ³⁸Néese Jesús íimaca nalí:

—Càmitacué pialíawa càinácaalí iwàwacutáanápíná pimànica Dios imàacacaténácué pirí yái pisutéericuéca núícha, picùanápínácué núapicha macái wenàiwica. ¿Píalimásicué piùwichàacawa càide iyúwa nuuwichàanápínáwa, iyúwa nacái nuétáanápínáwa yéewacaténácué cachàiníiyéica pía càide iyúwacué pisutáaná núícha? —íimaca yái Jesúsca. ³⁹Yá náimaca:

—Wáiwacali, wáaliméerica wamànica —náimaca. Néese Jesús íimaca nalí:

—Báisítacué piùwichàapínácawa càide iyúwa nuuwichàanápínáwa, péetápinácuéwa càide iyúwa nuétáanápínáwa. ⁴⁰Quéwa Dios càmita ibatàa numàacapínácué píawinacawa núapicha abéericué péená yáawinacaténáwa nuéwápuwáise, áibacué péená nacái yáawinacawa apáulicuíse nulí, picùacaténápinácué núapicha macái wenàiwicata, yácáináta Dios imàacapíná nalíni, cawinácaalí wenàiwicanái Dios íináidéeyéicatéwa náawináanápínáwa núapicha wacùacaténá macái wenàiwica —íimaca yái Jesúsca.

⁴¹Néese yéewáidacalénái áibanái diez namanùbaca, néemíacaalíté càinácaalí nasutáaná Jesús íicha wawàsi, yá calúaca nía pucháiba asíanái yáapicha, níai Santiago, Juan nacái. ⁴²Quéwa Jesús imáidaca yàataléwa nía macáita. Yá íimaca nalí:

—Píaliacuécawa naináwaná ìwali, níái càmfíyéica judío icuèyéica yàasu cáli néeséeyéiwa, casímái nacùaca wenàiwica cachàiníiri iyú. Píaliacué nacáíwa casímáica náiwacanánái nachùuliaca áibanái wenàiwica. ⁴³Quéwa iwàwacutácué càmita pìya càide iyúwa nàyáaná. Néese cawinácaalí péenácué iwàwéerica Dios iicácani càiride iyúwa cachàiníirica íiwitáise, iwàwacutá iyúudàacuéca pía macáita. ⁴⁴Cawinácaalí péenácué iwàwéerica Dios iicácani càiride iyúwa cachàiníirica áibanái íicha, iwàwacutá íibaidacuéca pírí macáita càide iyúwa yàasu wenàiwica íibaidáaná íiwacali íriwa. ⁴⁵Iwàwacutácué càì pimànica, núacáiná, núa asìali Dios néeséerica, éwitacué Píiwacalícáanáta núa, càicáanáta càmita nùanàa náibaidacaténá nulí meedá. Néese nudéca nùanàaca nuíibaidacaténá áibanái wenàiwica írípiná, numàacacaténá nacái nucáucawa nuwasàacaténá manùba wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha yàanèeripinácawa nàwali nabáyawaná ìwalíisewa —íimaca yái Jesúsca.

Jesús sana a Bartimeo el ciego

⁴⁶Nàanàacaté Jericó ìyacàlená néré. Néesetécáwa Jesús yàacawa yàcalé iricuíse, yá yéewáidacalénái yàacawa yáamiwáise, manùbéeyéi wenàiwica nacái nàacawa náapicha. Matuíri asìali ìyaca néeni, íipidenéeri Bartimeo, íimáanáca Timeo ìiri, yáawinéericawa àyapu idùlepi isutéerica plata wenàiwicanái íicha ichàbéeyéicawa néenibàa, yéewanápiná iwènlaca iyáapináwa. ⁴⁷Bartimeo yéemìaca náimaca Jesús Nazaret ìyacàlená néeséerica yái càì ichàbacawa chábàì, yá matuíri idàbaca imáidaca Jesús írí:

—¡Jesús, rey David itaquérinámi, Dios ibànuèrica walí wacuèrinápiná, piicá nupualé! —íimaca. ⁴⁸Madécaná wenàiwica icuísacani yái matuírica masàanáanápináni, quéwa imáidaca quéwanáta mamáalàacata cachàiníiri iyú:

—¡Pía, rey David itaquérinámica, Dios ibànuèrica walí wacuèrinápiná, piicá nupualé! —íimaca. ⁴⁹Iná Jesús iyamáaca ibàlùacawa, yá íimaca wenàiwicanái írí:

—Pimáidacué nùataléni —íimaca yái Jesúsca. Iná namáidaca matuíri, yá náimaca írí:

—Picá achúma piwàwa, pimichàawa, pìanáwa yàatalé; imáidaca ìyaca pía —náimaca. ⁵⁰Yáta matuíri yúucaca íichawa yàasu ruana nacáiriwa yúuquéeri ìwalíisewa, yéewacaténá ipìacawa, yá ipisiaca ibàlùacawa, yàacawa Jesús yàatalé. ⁵¹Jesús isutáca yéemíawani:

—¿Càinásica piwàwa numànica pirí? —íimaca yái Jesúsca. Yá matuíri íimaca:

—Nuíwacali, nuwàwaca pimàacaca catuíca núa —íimaca. ⁵²Jesús íimaca irí:

—Piawa matuíbanáita, Dios idéca ichùniaca pía peebáidacáiná nuchùnìanápíná pía —íimaca yái Jesúsca. Yáta matuírimi iicáidaca àniwa, yá yàacawa Jesús yáapicha àyapulicubàa.

Jesús entra en Jerusalén

11 ¹Jesús yàanàcaté néré yéewáidacalénái yáapichawa mawiénita Jerusalén ìyacàlená irí. Nàyacaté bamuchúamibàa náicha pucháiba yàcalé ípidenéeyéica Betfagé, Betania nacái, ìyeyéica mawiénita dúli irí ípidenéchúa Olivos, yái olivo inàlimanáca. Jesús ibànùaca ipíchaléwa pucháiba yéewáidacaléwa, idécanáami càì íimaca nalí:

²—Piacuéwa iriculé yái yàcaléca ìyéerica wapíchalé. Piwàlùacuéwa néré, yá pìanàapínacué burro nadacuèrica néré, canéeritàacáwa wenàiwica yèeriwa íinata. Piwasàacuéni, pitécué nulíwani. ³Aibacaalícué isutá yéemìawa píawa cánacué yéewa piwasàacani, picàlidacué iríwani nuwàwacutácani, núa Píiwacalícuéca, nubànùanápíná nacái wenàiwica natécaténá burro nàatalé àniwa caquialéta —íimaca yái Jesúsca.

⁴Néese níai yéewáidacaléca pucháiba nàacawa yàcalé iriculé, yá nàanàaca burro nadacuèrica ibàlùacawa bàacháwalé calle iricubàa, mawiénita capíi inùma irí. Yá nawasàacani. ⁵Abénaméeyéi wenàiwica ìyeyéica néeni nasutáca néemìawa nía:

—¿Càinacué pimàni cháí? ¿Cánacué piwasàa burro? —náimaca.

⁶Yá yéewáidacalénái icàlidaca nalíni càide iyúwa Jesús íimáanáté nalí, íná wenàiwica imàacaca natéca burro. ⁷Naliada nàasu ruana nacáiriwa burro iwaalírìcubàa, yéewanápíná Jesús yàalubáicani, yá natéca burro Jesús yàatalé. Néese Jesús imichàa yáawinacawa burro íinata. ⁸Idècunitàacá Jesús yàacawa Jerusalén ìyacàlená nérépiná, yá manùbéeyéi wenàiwica naliada nàasu ruana nacáiriwa Jesús ipíchalé àyapulicubàa nàacaténá Jesús icàaluíniná. Aibanái nacái iriada wisìri nacáiri ibáiná àyapulicubàa, yái báinási nawichuèrica manacúalibàa, burrocaténá lìpìna íinatabàa càide iyúwaté náiwitáise nàanápíná nacuèriná icàaluínináwa. ⁹Yá macáita wenàiwica yèeyéicawa Jesús ipíchalé, áibanái nacái yèeyéicawa yáamiwáise namáidaca casfímáiri iyú:

—iWàacué Dios irí cayábéeri! iCayábéeriquéi Wacuèrináca, yái wenàiwica Dios ibànùèrica walí, icùacaténá wía! ¹⁰iDios imànica irí cayábéeri yái yàanèrica icùacaténá wía càide iyúwaté wàawirimi rey David icùanáté wàasu cáli! iWàacué irí cayábéeri, yái Dios chènunfíseérica! —náimaca namáidaca nàacawa casímáica nía.

¹¹Jesús iwàlùacawa Jerusalén ìyacàlená irìculé, yá yàacawa templo néré. Iicáca macáita yái namànínáca templo irìcu. Néese yàacawa Betania ìyacàlená néré yéewáidacalénái yáapichawa doce namanùbaca, táicacáináté yàacawa.

Jesús maldice la higuera sin fruto

¹²Néese mapisáita àniwa, Jesús yàacawa Betania ìyacàlená íicha yéewáidacalénái yáapichawa, yá máapicani yái Jesúsca. ¹³Yá iicáca déecuise higuera yéetaná idènièrica ibáináwa. Yá Jesús yàacawa néré icutácaténá ìyacaalí higuera ìyacaná nacái. Quéwa canáca ìyacaná, idènìacáita ibáiná meedáwa, càmicáiná higuera yàasu èeri càyacanánápinátáni. ¹⁴Néese Jesús íimaca àicu irí:

—iCàmita quirínama càyacanáca píawa! —íimaca yái Jesúsca, yáasáidacaténá yéewáidacalénái iríwa Dios yùuwichàidáanápínáté israelitanái. Yá yéewáidacalénái yéemìaca tàacáisi Jesús icàlidéerica àicu irí.

Jesús purifica el templo

¹⁵Nàanàacaté Jerusalén ìyacàlená irìculé, yá Jesús iwàlùacawa templo ibàacháwalená irìculé. Yá idàbaca imusúadaca wenàiwica templo ibàacháwalená irìcuise, macáita iwéndéeyéicaté yàasusi, áibanái nacái iwènièyéica yàasusi templo ibàacháwalená irìcu. Itamàaca yúucawa náicha nàasu mesa canánama, níái icambiéyéica plata wenàiwica íicha needácaténá nalíwa plata. Jesús itamàaca yúucawa náicha nàalubáica áibanái iwéndéeyéica unùcu sacrificio pinéerica. ¹⁶Càmita nacái ibatàa wenàiwica yèepunídaca iwéndawa yàasusi templo ibàacháwalená irìcubàa. ¹⁷Yá idàbaca yéewáidaca wenàiwica néré. Íimaca nalí:

—Píalíacuécawa tàacáisi ìwali profeta itànèericaté Dios inùmalicuise. Dios íimacaté yàasu templo ìwaliwa: ‘Yái nucapèeca nasutácàalupínáca nuícha, macái èeri mìnánáica’, íimacaté yái Diosca. Quéwa, pidécuéca piwènúadaca cayéedéeyéi icapèe iyúni, yái temploca, piyéedùacáinácué plata wenàiwica íicha pichíwa iyúwa —íimaca yái Jesúsca.

¹⁸Néese sacerdote íiwacanánái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu néemiàcáiná yái tàacáisi Jesús icàlidéerica nàwali, yá nawàwa nanúacani. Yáté nadàbaca náináidacawa càinápinácaalí iyú náalimáaná nanúaca Jesús, cáalucáiná naicàcani, máináicáiná cayába macái wenàiwica yéemiaca Jesús yéewáidéaanáca nía íiwitáise cachàiniiri iyúwa. ¹⁹Quéwa catácáináaté yàacawa, íná Jesús imusúacawa yàcalé irìcuíse yéewáidacalénái yáapichawa.

La higuera sin fruto se seca

²⁰Néeseté amaláca nawicáu mapisáináami àniwa, yá nàaca nachàbacawa mawiénita higuera yéetanámi irí. Yá naicáca àicumica chuìcani báawanama macáita, ipìchumi nacái. ²¹Yá Pedro iwàwalica tàacáisi Jesús icàlidéericaté higuera yéetaná irí, yá Pedro ímaca Jesús irí:

—Wáiwacali, piicá higuera yéetanámi piùwichàidéerimica. Idéca chuìcani —ímaca yái Pedroca. ²²Néese Jesús ímaca nalí:

—Iwàwacutácué peebáidaca Dios irí imàníinápinácué pírí càinácaalícué cayábéeri pisutéericuéca íicha. ²³Péemiácué cayába, cawinácaalí càì ímaca yái dúli irí: ‘Pimichàawa, picaláawa manuírí úni yáaculé’, ímacaalí, yeebáidacaalí nacái manuísíwata macáita ichàbáanápínáwa càide iyúwa isutáaná Dios íicha wawàsi, yásí Dios imànica iríwani. ²⁴Iná núumacué pírí càinácaalí cayábéeri wawàsi pisutéericuéca Dios íicha imàníinápinácué pírí, yá peebáidacaalícué manuísíwata càide iyúwa Dios idéca nacáicaalí imànicuéca píríni, yásí Dios imànicuéca píríwani. ²⁵Pisutácaalícué piàcawa Dios íicha, yá áiba wenàiwica imànicaalíté pírí báawéeri, pimàacacué piwàwawa íicha yái báawéerica imàníiricaté pírí, yéewanápínácué Píaniri Dios chènuníiséeri imàacaca iwàwawa pibáyawaná íichacuéwa. ²⁶Quéwa, càmicaalícué pimàaca piwàwawa íicha yái báawéerica áibanái imàníiricuéca pírí, càmitacué nacái Wáaniri Dios chènuníiséeri imàaca iwàwawa pibáyawaná íichawa —ímaca yái Jesúsca.

La autoridad de Jesús

²⁷Néeseté nèepùacawa Jerusalén iyacàlená néré. Yá idècunitàacá Jesús ìipináanáca templo irìcu, yá sacerdote íiwacanánái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu, nía nacái judío íiwacanánái béeyéica nàacawa Jesús yàatalé, yá nasutáca néemiawa Jesús. ²⁸Yá náimaca irí:

—¿Cawiná ibànù pía pimusúadánápiná wenàiwica templo ibàacháwalená iricuise, níái iwéndéeyéica yàasusi? ¿Cawiná ichùulì pía pimusúadánápiná nía? —náimaca. 29-30 Néese Jesús íimaca nalí:

—Núa nacái nuwàwa nusutácuéca nuémíawa pía: ¿Cawiná ichùuliaté Juan ibautizáánápinaté wenàiwica, Diossica? ¿Wenàiwicanáísica? Píimacué nulí càirínácaalí náicha ichùuliacaté Juan ibautizáánápiná wenàiwica. Picàlidacué nulíni. Picàlidacaalícué nulíni, yásí nucàlidacué nacái piríwani cawinácaalí ichùulíaca núa numusúadánápiná wenàiwica templo ibàacháwalená iricuise, níái iwéndéeyéica yàasusi —íimaca yái Jesúsca.

31 Néese nadàbaca natàaníca nalíwáaca. Náimaca: “Wáimacaalí irí Dios ichùulìeriquéera Juan, yásí isutáca yéemíawa wíatá: ‘Néeni, ¿cánácué càmita peebáidani?’ càipíná íimaca walí.

32 Càmita nacái wawàwa wáimaca irí wenàiwica ichùulìeriquéera Juan”, càì náimaca nalíwáaca, cáalucáiná nía wenàiwicanái íicha, macáita wenàiwica neebáidacáiná Juan itàanícaté báisíiri iyú Dios inùmalícuise. 33 Iná nacàlidaca Jesús iríni:

—Càmita wáalíawa —náimaca. Néese Jesús íimaca nalí:

—Càita nacái càmitacué nucàlida piríni cawinácaalí ichùulíaca núa numusúadánápiná wenàiwica templo ibàacháwalená iricuise níái iwéndéeyéica yàasusi —íimaca yái Jesúsca.

La parábola de los labradores malvados

12 1 Néeseté Jesús yéewáidaca nía comparación iyú. Yá íimaca nalí: “Abéeri asiali idèniàcaté ibànacale yàalunáwa uva ibànacalená yàalupíná. Yá ibànaca uva. Néese imànica iwáiná ibànacale itéesebàawa. Yá íicaca íba irìculé imànicaténá utàwi nacáichúa uva ìyacaná yàalupíná, napsùacatalépiná uva ituní. Néese imànicaté chènuníiri capíi naicáidacatáisePINÁ macáita uva ibànacalená yàalu, ipíchaná cayéedéeri iwàlùacawa néré. Yá imàacaca áibanái icuèyéipíná irí yàasu uva ibànacalená yàalunáca, quéwa iwàwacutá nabànùaca irí yàasu uva ìyacaná yéénápiná yàasu èerita, needácatáipínaté ìyacaná. Idécanáami imànica náapicha càiri wawàsi, néese yàacawa náicha áibalépiná. 2 Néeseté uva yàasu èeri yàanàaca needácaténá uva ìyacaná, yá bànacalé íiwacali ibànùaca yàasu wenàiwicawa néré. Ibànùaca néréni icutácaténá icuèyéí íicha bànacalé íiwacali yàasu uva ìyacaná yéénápiná. 3 Quéwa níái icuèyéica bànacalé yàaluná náibàacani, nacapèedáidacani, yá nachùulíaca yàacawa náicha, càmita nabànù yáapicha uva ìyacanáca. 4 Yá bànacalé íiwacali ibànùaca

nàatalé àniwa yàasu wenàiwicawa áibata. Yá náibàacani. Yá namànica icháuná íiwita íwali. Yá namànica írí báawéeri manuísíwata. ⁵Yá bànacalé íiwacali ibànùaca yàasu wenàiwicawa áibata àniwa. Yá nanúacani. Néeseçáwa íiwacali ibànùaca mamáalàacata yàasu wenàiwicawa áibanái àniwa manùbéeyéi. Yá níái icuèyéica uva ibànacalená nacapèedáidaca abénaméeyéi, nanúacaté nacái áibanái.

⁶“Néeseté yái bànacalé íiwacalica idèniacaté ìiriwa abéerita, yáta máiní cáininéerica yáaniri iicáca. Atata bànacalé íiwacali ibànùaca nàatalé ìiriwa, íimacáiná íináidacawa íríwa yái bànacalé íiwacalica: ‘Báisíta nàapínáca nuíri íimiétacanáwa’, íimaca íináidacawa íríwa. ⁷Quéwa níái icuèyéica uva ibànacalená náimacaté naliwáaca: ‘Yáara bànacalé íiwacalica yéetápinácaalíwa, yásí yàaca uva ibànacalená ìiri íríwa. Ara, wàacuéwa wanúanáni. Yásí wíacata bànacalé íiwacanánái’, náimaca naliwáaca. ⁸Càita náibàacani, yá nanúacani. Yá náucacaté ichéecami uva ibànacalená yèewíise.

⁹“Siùca nucàlidacué pírí cànínacaalí bànacalé íiwacali imàníínápiná nalí, níái icuèyéicaté bànacalé. Yàanàapíná nàataléwa, yá inúapíná níawa. Néese imàacapíná áibanái icùaca írí uva ibànacalená.

¹⁰“Pidécuéca piléeca áiba comparación Dios yàasu profeta itànèericaté Dios inùmalicuise. ¿Cánácué càmita peebáida itàacái? Itànàacaté Dios ibànùanápínaté israelita icuèrinápiná, quéwa íimaca báawáanápínaté naicácani. Càité profeta itànàaca:

‘Níái imàníiyéica íba icapèená, nadéca náucaca abéeri íba méetàuculé náichawa, caná iwènicáiná naicácani. Quéwa Wacuèriná Dios idéca imàacaca máiníiri iwàwacutácawa capíi írípiná yái íba náuquéericaté.

¹¹Dios imànicáiná càì, íná wàaca Dios írí cayábéeri’, càité profeta íimaca nùwali”, íimaca yái Jesúsca, icàlidaca nalí íináwanáwa, yái càiride iyúwa íba, israelita icuèrinápináca.

¹²Néeseté abénaméeyéi néená níái judío íiwacanánáica nawàwa náibàaca Jesús náucacaténáni presoíyéi ibànaliculé, náalíacáináwa icàlidacaté nàwali yái comparaciónca. Càmfírira quéwa nadé náibàacani, cáalucáiná naicáca níái manùbéeyéi wenàiwicaca cayábéeyéica iicáca Jesús. Iná nàacawa Jesús íicha.

El asunto de los impuestos

¹³Néeseté judío íiwacanánái ibànùaca abénaméeyéi fariseo nàacaténáwa Jesús yàatalé, áibanái nacái cayábéeyéi iicáca rey

Herodes íiwitáise. Nawàwacaté nasutáca néemiawa Jesús càulenéeri wawàsi ìwali, náalimáidacaténá naicáwani icàlidáanápíná báawéeri iyúni yéewanápiná nacháawàaca iináwaná ìwali romanonái yàasu gobierno íiwacanánái irí. ¹⁴Yá nàacawa Jesús yàatalé, yá náimaca irí cáimiétaquéri iyúta:

—Pía, yéewáidéerica wenàiwica, wáalíacawa pitàaníca báisíiri iyú, càmíta nacái cáalu pía wenàiwica íicha càmicáiná pimàaca áiba wenàiwica caináwanéeyéi iwènúadaca píiwitáise cayábéeri íicha, néese péewáidaca wenàiwica báisíiri iyú nàyacaténá càide iyúwa Dios ichùulianá nàyaca. Iná picàlida walíni báisíiri iyú ìwali yái wasutéeripínáca wéemiawa píawa: ¿Cayábasica wapáyaida wáichawa nía plata iyú níara emperador romanosàiri yàasu gobierno íiwacanánái icuèyéica wàasu cáli, càmicaalí nacái báawasicani? ¿Iwàwacutásica wapáyaidaca wáichawa níara romanoca, càmítasica iwàwacutá wapáyaidaca wáichawa nía? —náimaca.

¹⁵Quéwa Jesús yáalíacawa càmíta báisí nawàwa náalíacawa, nawàwacáita nacháawàaca iináwaná ìwali meedá itàacái ìwalíise. Iná íimaca nalí:

—¿Cánacué píalimáida piicáwa núa picháawàacaténá nuináwaná ìwali ìwalíise yái núumérica? Néeni, pitécué nulí moneda nuicácaténáni —íimaca yái Jesúsca. ¹⁶Yá natéca iríni. Néese Jesús íimaca nalí:

—¿Cawiná yéenáiwana ichanàawa, cawiná nacái íipidená ichanàawa moneda ìwali? —íimaca yái Jesúsca. Náimaca irí:

—Emperador íipidenáquéi ichanàawa, yéenáiwana nacái ichanàawa ìwali, yái romano íiwacalínáca, icuèrica macái èeri mìnanaí —náimaca.

¹⁷Iná Jesús íimaca nalí:

—Pipáyaidacué píichawa emperador plata iyú càide iyúwa ichùulianácué pipáyaidaca. Pimànicué nacái càide iyúwa Dios iwàwáanácué pimànica —íimaca yái Jesúsca. Yá máiní náináidacawa néemiaca manuísíwata Jesús íimáaná, càmicáiná náalimá nacháawàaca iináwaná ìwali itàacái ìwalíise.

La pregunta sobre la resurrección

¹⁸Néeseté abénaméeyéi saduceo nàaca naicáca Jesús. Saduceonái náimaca yéetéeyéimiwa càmítasaca nacáucaàawa áibaalípiná. Saduceonái iwàwacaté wenàiwicanái iicáaníca Jesús iquíniná, íná nasutáca néemiawa Jesús, náalimáidacaténá naicáwani. Yá nacàlidaca irí tàacáisi. Náimaca irí:

19—Pía yéewáidéerica wenàiwica, profeta Moisés itànàacaté tàacáisi Dios inùmalicuise íméerica wíacué judíoca iwàwacutáca càì wamànica: Asìali yéetácaalíwa méenibeta, yásí iwàwacutá yéenasàiri yeedáca iríwa yéenasàiri ínumiwa yàacawéetúapínáwa yéewacaténá idèniaca úapicha yéenibewa naiquéeyéipíná iyúwa yéetéerimiwa yéenibemi yéewanápiná nàyaca wenàiwica icuèyéipíná yéetéerimiwa yàasu cáli. 20Uwé, áibaalíté nàyaca siete namanùbaca yéenanái. Yá nabèeri yeedáca ínupínáwa. Yá yéetácawa uícha méenibeta. 21Yá iméeréerimi yeedáca úa ínupínáwa. Yá yéetácawa uícha méenibeta. Càita nacái iméeréerimi àniwa yeedáca iríwa úa, yá yéetácawa uícha méenibeta. 22Càité níái sietéeyéica imanùbaca needáca úa quéwaté méenibecata néetácawa uícha macáita. Néese uétácawa átata náami. 23Uwé, báisícaalí yéetéeyéimiwa icáucàacawa áibaalípinátá càide iyúwa áibanái íináidáanáwa, néese ìcàinápinásica unìri náicha níái sietéeyémica? Càmita náalimápiná náalíacawa macáicáináta náinucaté úa —náimaca naicáaníca Jesús iquíniná. 24Néese Jesús ímaca nalí: —Pidécuéca piméeràacawa báisíiri tàacáisi fícha càmicáinácué pialíawa càinácaalí ímáaná Dios itàacái profetanái itànèericaté Dios inùmalicuise. Càmitacué nacái pialíawa Dios ííwítáise íwali, yái yáaliméerica imichàidaca wenàiwica yéetácaisi fícha. 25Aibaalípiná yéetéeyéimiwa nacáucàapínácawa, quéwa càmita nacásàapínáwa, níái aslanáica, inanái nacái, nàypapínáciná càiwade iyúwa chènuníseeyéi ángel iyáaná càmfíyéica icásàawa. 26Aiba wawàsi nacái, piyúunáidacuéca càmita Dios icáucàidapíná wenàiwica áibaalípiná, quéwa pidécuéca piléeca cuyàluta profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalícuise, íná ìcánácué càmita pialía péemiaca càinácaalí ímáaná? Moisés ibàlùacatéwa Dios íipunita mawiénita maléenéeri àicu irí yeeméericawa quichái iyú, yá Dios ímacaté Moisés irí: ‘Núacata yái Dios icuèrica Abraham, Isaac nacái, Jacob nacái’, càité ímaca yái Diosca. 27¡Dios càmita icúa yéetéeyéimiwa ichéeca meedá! ¡Néese Dios icúaca cáuyéi wenàiwica! Íná iwàwacutácué pialíacawa cáuca nía Dios yáapicha, níái Abraham, Isaac, Jacob nacái, éwita néetácáanítatéwa madécaná camuí ipíchawáiseté Moisés iyaca. Íná yéewa wáalíacawa Dios icáucàidáanápiná yéetéeyéimiwa áibaalípiná. Pidécuéca piméeràacawa máiní déeculé báisiiri tàacáisi fícha —ímaca yái Jesúsca.

El mandamiento más importante

28Abéeri néená níái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu yéemíacaté saduceonái isutáaná yéemíawa Jesús, yá nacái yáalíacawa

Jesús icàlidacaté nalíni cayábéeri iyú. Néese yàacawa Jesús yàatalé, yá isutáca yéemíawa Jesús:

—Nàyaca madécaná wawàsi Dios ichùulièrica wamànínapínáca. ¿Càiríiná náicha máiníri cachàinica náicha canánama wamànínapíná? —íimaca. ²⁹Néese Jesús íimaca irí:

—Yái Dios ichùulianáca máinírica cachàinica náicha canánama wamànínapíná cài íimaca: ‘Péemíacué, píacué israelitaca. Iyaca abéerita Wacuèrinásàiri, yái Wacuèriná Dios. ³⁰Cáininá piicáca Picuèrináwa Dios macái piwàwalicuísewa, macái picáuca iyú nacáíwa, macái pííwítáise iyú nacáíwa, macái pichàini iyú nacáíwa’, cài íimaca yái Dios ichùulianáca máinírica cachàinica náicha canánama wamànínapínáca. ³¹Yá pucháibáaná tàacáisi Dios ichùulianáca máiníri cachàinica náicha canánama wamànínapíná cài íima: ‘Cáininá piicáca áibanái wenàiwica càide iyúwa cáinináaná piicáca píawawa’, cài íimaca yái Diosca. Canáca áiba tàacáisi cachàiníri náicha níai pucháiba tàacáisca —íimaca yái Jesúsca. ³²Néese yái yéewáidéerica wenàiwica templo irícu íimaca Jesús irí àniwa:

—Cayábéeri yái picàlidéerica walí, pía yéewáidéerica wía. Pidéca picàlidaca walí báisíri iyúni. Iyaca abéerita Dios. Canácata íicha áiba. ³³Yá nacái cáininácaalí waicáca Dios macái wawàwalicuísewa, macái wáiwítáise iyú nacáíwa, macái wachàini iyú nacáíwa, yá nacái cáininácaalí waicáca áibanái wenàiwica càide iyúwa cáinináaná waicáca wíawawa, yásí máiní cawènica Dios iicácani náicha macái pírái íiwítáaná wanuéyéica Dios irí iyúwa sacrificio, macái ofrenda íiwítáaná nacái wamàaquéerica Dios irí neemácaténá sacrificio altar íinata —íimaca yái yéewáidéerica wenàiwica templo irícu.

³⁴Cayábaca Jesús yéemíaca icàlidáanácani, yái yéewáidéerica wenàiwica icàlidacáináténi cáalíacáiri iyú, íná Jesús íimaca irí:

—Yá batéwata pimàaca Dios icùaca pía —íimaca yái Jesúsca. Néese cáaluca macáita níai Jesús yùuwideca. Càmita nawàwa nasutáca néemíawa quirínamani, yái Jesúsca, náalimáidacaténá naicáwani, yéewanápiná nacháawàaca iináwaná ìwali itàacái ìwalísewa. Cáaluca nasutáca néemíawani, ipíchaná báica nía nacái wenàiwicanái yàacuésemi.

¿De quién descende el Mesías?

³⁵Idècunitàacá Jesús yéewáidaca wenàiwicanái templo irícu, yá íimaca nalí:

—Níara yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu càmita néewáida nía macái tàacáisi iyú Dios itàacái icàlidéerica Mesías ìwali, yái

Picuèrinápinácuéca Dios ibànuèripinácuéca pirí, píacué judíoca. Náimacáita rey David itaquérinámicaní. Quéwa rey David ímacaté áiba wawàsi nacái Mesías ìwali. ³⁶Espíritu Santo imàacacaté David itànàaca yái tàacáisica:

‘Nucuèriná Dios ímacaté Nuíwacali irí: Píawinawa
nuéwápuwáise picùacaténá núapicha macáita, idècunitàaca
numawèniadaca pícha macái piùwidenáíwa, ímaca yái
Diosca’,

càité ímaca yái Davidca.

³⁷Yái rey David ímacaté Mesías ìwali ‘Nuíwacali’, íná éwita rey David itaquérinámicáanítani, yái Mesíasca, càicáaníta iwàwacutá náimaca ìwali rey David Iiwacali nacáicani —ímaca yái Jesúsca, icàlidaca nalí iináwanáwa, yái Mesíasca.

Jesús acusa a los maestros de la ley

³⁸Idècunitàacá Jesús yéewáidaca nía, yá ímacaté nalí: “Piicácué píchawa níái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu. Picácué pìyaca càide iyúwa nàyáaná. Casíímáica nèepunícawa nanáawani cáaléeri yáapichawa, náasáidacaténá nadéca néewáidacawa madécaná èeri, nayúunáidacáiná casíímáica Dios iicáca nía. Nawàwa wenàiwicanái itàidaca nía cáimiétaquéeri iyú bamuchúamibàa yàcalé manùbéeyéi wenàiwica naicácaténá nía. ³⁹Máiní nawàwa náawinacawa cayábéeri yàalubáisi íinata cáimiétacanéeyéi wenàiwica yáawinacatáicawa macái wenàiwica yàacuésemi judíonái yéewáidacàalu irìcu. Nacutá nacái cayábanaméeyéi yàalubáisi cáimiétacanéeri yáawinacatáicawa macái wenàiwica yàacuésemi nayáacaténá nayáacaléwa náapicha, yéewacaténá áibanái naicáca nía iyúwa máiníyéica cachàinica. ⁴⁰Níái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu nayéedùaca nacái nacapèemi, nàasumi nacái, náicha níái catúulécanéeyéi inanái inirimi yéetéeyéimicawa íicha. Néese nasutáca Dios íicha déecuíri iyú, yéewacaténá áibanái iyúunáidaca cayábaca náiwitáise. Níacata Dios yùuwichàidéeyéipiná cachàiniiri iyú náicha áibanái cabáyawanéeyéica”, ímaca yái Jesúsca.

La ofrenda de la viuda pobre

⁴¹Aiba èerité Jesús yáawinacawa templo irìcu, abéemàalé ofrenda yàalu íicha wenàiwica iwàlùadacataléca plata namàaquéerica Dios irí. Yá iicáca wenàiwicanái iriadaca yàasu platawa ofrenda yàalu irìculé

namàacacaténáni Dios irí. Yá iicáca madécaná càasuíyéi naliadaca néré manùba plata. ⁴²Néese inanái yàanàaca néré, catúulécanéechúa, inìrimi yéetéechúamicawa ícha. Yá uliádaca moneda ofrenda yàalu irìculé, pucháiba moneda cobréeyéi púubéeyéi, càmiíyéica máiní cawènica.

⁴³Néese Jesús imáidaca yàataléwa yéewáidacalénáiwa. Yá ímaca nalí:

—Péemiacué cayába, úái manìríchúami catúulécanéechúaca udéca umàacaca ùasu ofrendawa Dios iiquéeri iyúwa manuíri iwèni náicha canánama yúuquéeyéica plata ofrenda yàalu irìculé. ⁴⁴Macáita níái áibanái nàacaté ichàbéericawa meedá, máisibáwanáita nàasu cawèníiri íchawa, quéwa úái catúulécanéechúaca, udéca umàacaca ofrenda Dios irí macáita yái udènièrimica uwèniànápináca uyáacaléwa —ímaca yái Jesúsca.

Jesús anuncia que el templo será destruido

13 ¹Jesús imusúacatéwa templo ícha, yá abéeri yéewáidacalé ímaca irí:

—Wáiwacali, ipiicácáwa níái templo yàasu íba cayábanaméeyéica, nía nacái capíi manuínaméeyéica, cayábanaméeyéi iicacánáwa templo itéeséeyéica! —ímaca. ²Quéwa Jesús ímaca irí:

—Péemì cayába yái núuméeyéica pírí ìwali, níái capíi manuínaméeyéica. Aibaalípiná canácata capíi yàasu íba yáawinéeripinácawa áiba íba íinata. Macáita níái capíi templo itéeséeyéica namáalàapínáta nacáiwa —ímaca yái Jesúsca.

Señales antes del fin

³Néeseté Jesús yàacawa yéewáidacalénái yáapichawa dúli néré ípidenéechúa Olivos, ímáanáca olivo inàlimaná. Uái dúli iyéechúaca abéemàise templo ícha. Yá Jesús yáawinacawa. Néese Pedro, Santiago nacái, Juan nacái, Andrés nacái nàacawa yàatalé méetàucuta áibanái ícha. ⁴Nasutáca néemiawa Jesús càicaalínápinácaalí ichàbawa yái wawàsi Jesús icàlidéericaté nalí templo ìwali, càinácaalí iyú nacái nadépináté náalíacawa templo imáalàanápinácatéwa mesúnamáita.

⁵Néese Jesús ímaca nalí: “Piicácué píichawa cayába ipíchaná áibanái ichìwáidacuéca pía ipíchawáise èeri imáalàapínácawa. ⁶Manùbacáiná wenàiwica nàanàapíná icàlidéeyéipíná ichìwawa. Náimapíná núacasa níata. Yá nacàlidapíná nachìwawa. Càipíná náimaca: ‘Núacata yái Mesíasca, ípidenéeérica Jesucristo, israelita icuèrinápináca’, càipíná náimaca namànica nachìwawa. Yá nachìwáidapíná manùba wenàiwica.

7“Picácué cáalu piwàwa péemìapinácaalícué áibanái itàaníca ùwicái iináwaná ìwali, namànínása ùwicái mawiénita, déecubàata nacái. Càita iwàwacutá namànica, quéwa càmitàacá imáalàapináwa yái èeriquéi. 8Manùbacáiná áiba cáli néeséeyéi ipéliapiná áiba cáli néeséeyéi ípunitawa, áibanái gobierno namànipiná ùwicái áibanái gobierno ípunitawa. Yá canánama cáli icusúapinácawa. Yá nacái manùbéeyéi wenàiwica néetápináwa máapicái iyú. Quéwa macáita yái yùuwichàacáisica, yátanica idàbáanéeri yùuwichàacáisica meedá, càide iyúwa inanái idàbacaalí ùuwichàacawa ùasu èeri umusúadacatená iicá èeri.

9“Piicácué píchawa áibanáicáiná judíonái náibàapinácué píawa nacháawàacatenácué piináwaná ìwali nàyacàle icuèrinánái iríwa. Aibanái icapèedáidapinácué píawa judíonái yéewáidacáalu irícu. Yá áibanái náibàapinácué píawa nacháawàacatená piináwaná ìwali càmiíyéi judío icuèrinánái irí, reynái irí nacáwa peebáidacáinácué nutàacái. Càipiná Dios imàacacué namànica pirí, yéewanápiná picàlidaca nalí nutàacái. 10Ipíchawáise imáalàapinácawa yái èeriquéi, yá iwàwacutápiná macái èeri mìnánái yéemíaca nutàacái cayábéeri. 11Néenialípiná náibàapinácué píawa nacháawàacatenácué pía náiwacanánái iríwa, quéwa picácué achúma píináidacawa piwàwawa ìwali càinácaalí iyú píalimá picàlidaca nalí nutàacái. Pibàlùapinácué náipunita, yá picàlidacué nalí càinácaalí tàacáisi Dios ichùulièripinácuéca picàlidaca nalí, càmicáinácué picàlidapiná nalí píasu tàacáisiwa meedá, néese picàlidapinácué nalí nutàacái Espíritu Santo imàaquéeripinácuéca píalíacawa. 12Néenialípiná wenàiwicanái nacháawàapiná néenánáisiwawa áibanái irí, néenánái néetáanápínáwa neebáidacáiná nutàacái. Aibanái nacái nasèenái nacháawàapiná néenibewa néetáanápínáwa neebáidacáiná nutàacái. Aibanái néenibe nacái nawènúadapiná náiwitáisewa nasèenái íchawa, yá nanúaca nasèenáiwawa. 13Macái èeri mìnánái báawacuéca naicápiná píawa peebáidacáiná nutàacái, quéwa cawinácaalí yeebáidéeyéica nutàacái mamáalàacata àta néetácatalétawa, níacata nuwasèeyéipiná Dios yàasu yùuwichàacáisi íchawa.

14“Aibaalípiná piicápinácué wenàiwica imànica áiba báawéeri casaquèeri wawàsi templo iricu, aléde càmicataléca Dios imàaca wenàiwica imànica càiri wawàsi, casacàacatená imànica templo Dios ícha —píacué iléeyéica yái tàacáisica, péemíacué cayábani— íná piicápinácaalícué yái wenàiwica iyaca néré, yásí macáita wenàiwica iyéeyéica cháí Judea

yàasu cáli iwàwacutá nàpiacawa dúli inàliméeri nérépiná. ¹⁵Cawinácaalí wenàiwica iyamáidéeyéicawa iyaca icapèe ipùata sàabadéeri íinatawa néenialípiná, iwàwacutá càmita nèepùa nawàlùacawa nacapèe iriculéwa needácaténá nàasuwa ipíchawáise nàpiacawa Jerusalén iyacàlená íicha. ¹⁶Cawinácaalí iyéeyéica manacúaliré, iwàwacutá càmita nèepùawa nacapèe néréwa, ibatàa needáanápíná nabàlewata, iwàwacutá càmita nèepùawa ipíchawáise nàpiacawa Jerusalén iyacàlená íicha. ¹⁷INàuwichàapínacawa manuísíwata cawinácaalí inanái idéerìcuíyéica, nía nacái inanáica yèeyéica quìrasii ìira ìinisi!, càmicáiná náalimá nàpiacawa ráunamáita, naicápiná nacái néenibewa nàuwichàacawa. ¹⁸Pisutácué Dios íicha ipíchanácué iwàwacutá pipiacawa unìabépi, máinícáinácué càulenáca piacawa. ¹⁹Néenialípiná wenàiwicanái yùuwichàapínacawa báawanama. Canácaté áiba yùuwichàacáisi báawéeríwanái íicha, Dios idàbacatáiseté yái èeriquéi, àta siùca nacáide. Cà míiripínáta nacái áiba yùuwichàacáisi báawéeríwanái íicha càiripínáta cháí èeri iricu. ²⁰Càmicaalí Wacuèriná Dios imàaca maléenéeripinátáni yái yùuwichàacáisica, yásí macái èeri mìnánái yéetápinácatá. Quéwa Dios idéca imàacaca maléenéeripinácani cáininácáiná iicáca yàasu wenàiwicawa, níái wenàiwica Dios yeedéeyéica yàasunáipínáwa.

²¹“Néese néenialípiná áibanái íimapínácué piríwa: ‘Aquialécué, piicáca chácata iyaca yái Mesíasca’, càipíná náimaca; áibanái nacái náimapínácué piríwa: ‘Piicácué Mesías iyaca néré, yái judío icuèrináca’, càipíná náimaca. Quéwa picácué peebáida nalíwani. ²²Manùbacáiná cachìwéeyéi yàanàapínáca, icàlidéeyéipíná ichìwawa, náimapíná Mesíasca nía, judío icuèrinápiná; áibanái iwicùlidéeyéi nacái nàanàapíná icàlidéeyéi ichìwawa. Náimapíná natàanínása Dios inùmalìcuíse. Namànipíná yái càmfírìca wenàiwica idé imànica. Càipíná náasáidaca nachàiniwa nachìwáidacaténá èeri mìnánái. Náalimáidapíná nachìwáidaca Dios yàasu wenàiwica, Dios yeedéeyéica yàasunáipínáwa. Càmicaalí Dios yàasunái iicá íichawa cayábani, yásí cachìwéeyéi náalimá nachìwáidaca nía nacái. ²³Iná ipiicácué píichawa cayábani! Nudéca nucàlidacuéca piríni, macáita yái iwàwacutéericuéca píalíacawa ipíchanácué nachìwáidaca pía. Nudéca nùalàacuéca pía náicha, ipíchawáise ichàbapínacawa”, íimaca yái Jesúsca.

El regreso del Hijo del hombre

²⁴Jesús íimacaté nalí àniwa: “Néenialípiná idécanáami ichàbacawa yái yùuwichàacáisica, yá catápináca èeri, quéeri nacáíwa càmita amalá

icànaca. ²⁵Dùlupùta nacái nacaláapínáwa chènuníise. Yásí cachàinfiyéi wawàsi iyéeyéica chènuniré nacusúacawa macáíwa. ²⁶Néese macái èeri mìnánái iicápiná núa, núa asìali Dios néeséerica, nùanàpiná acalèe yèewíise cachàinfiiri nuíwitáise iyúwa, nucamaláná mèlumèluíri iricuwa nucàcaténá macáita. ²⁷Nubànùapíná nùasu ángelnáíwa, yá nàwacáidapíná nulí nùasunái nuedéeyéica èeri mìnánái yèewíise àta alénácaalí nàyaca macái cáli imanùbaca cháí èeri iricu.

²⁸“Péemiacué cayába comparación higuera yéetaná iwali: Càisinàacaalí higuera yàana, yá imusúadacaalí ibáináwa, yá pialíacuécawa mawiénica camuí. ²⁹Càita nacái piicápinácaalícué ichàbacawa macáita yái nucàlidéericuécá pirí iwali, yásí pialíacuécawa mawiénica núa, nùanápínáwa néese àniwa, núa asìali Dios néeséerica, càide iyúwa wenàiwica ibàlùacaalíwa capíi inùma iricu, iwàlùanápínáwa capíi iriculé. ³⁰Péemiacué cayábani, macáita yái siùquéerica tàacáwa nucàlidacuécá pirí iwali, macáita ichàbáanápínácawa ipíchawáise néetácawa macáita wenàiwica iyéeyéipínáca néenialíwa. ³¹Yái capíraléeri cáli, èeriquéi nacái namáalàapínácawa áiba èeriwa, néese nutàacái càmita imáalàapínáwa. Macáita ichàbapínácawa càiwade iyúwa nucàlidáanácué piríni.

³²“Quéwa canácata yáaliériwa chácataínápínácaalí yái èerica, chènuníiseyéyi ángelnái nacái càmita náalíawa, núa nacái Dios lirica, càmita núalíawa chácataínápínácaalí yái èerica, hora nacái. Abéericata Núaniri Dios yáaliériwa.

³³“Iná picùacué piyacani, yái èeripínáca, pisutácué nacái Dios íicha, càmicáinácué pialíawa chácataínápínácaalí nuénáíwaná yàanàaca. ³⁴Péemiacué comparación: Nuénáíwanápíná iyaca càide iyúwa asìali yàacaalíwa ipáchiacaténá déeculé. Ipíchawáise imusúacawa icapèe íichawa, yá imáidaca yàasu wenàiwicanáíwa. Yá ichùuliaca nacùanápíná icapèe, yàasu nacái. Macái icàlida nalí náibaidéeripínáca. Yá ichùuliaca yàasu wenàiwicawa icuèripíná capíi inùma ipíchaná iimáca, ituíyàanápíná mamáalàacata àta náíwacali yàanàacataléta àniwa. ³⁵Iná núumacué pirí, picùacué cayába nùanàaca àniwa, càmicáinácué pialíawa nuénáíwaná, núa iyéerica càide iyúwa capíi íiwacali, chácataínápínácaalí nùanàaca àniwa, nùanàapínácaalí táicalé, càmicaalí nacái catá bamuchúami, càmicaalí nacái cawámai itàacaalí, càmicaalí nacái mapisáita. ³⁶Picùacué cayába nùanàaca ipíchanácué nuèpùapínácaalí nùanàaca àniwa, yáta nùanàacuécá pía meedá càmfíyéica íibaida nulí cayába, càide iyúwa wenàiwica

iiméeyéica meedá. ³⁷Yái núuméricuéca pirí, núuma nacái macáita nùasu wenàiwica iríwa: Picùacué cayába nùanàaca àniwa”, ímaca yái Jesúsca.

Conspiración para arrestar a Jesús

14 ¹Iwàwacutácaté pucháiba èeri ipíchawáise judíonái yàasu culto ípidenéri Pascua, nayáacaalíté pan càmfiri idènià levadura. Sacerdote íiwacanánái, áibanái nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu nacutáca càinápínacaalí iyú yéewanápiná náibàaca Jesús ibàacanéri iyú nanúanápínáni. ²Abénaméeyéi náimaca:

—Iwàwacutá càmita wáibàani Pascua yàasuná culto yaalí, ipíchaná calúaca wáapicha níái manùbéeyéi wenàiwicaca, ipíchaná namànica ùwicái yàcalé irícu —náimaca.

Una mujer derrama perfume sobre Jesús

³Jesús yàacatéwa Betania ìyacàlená néré, yá iwàlùacawa Simón icapèe irículé, yái Simón ichùnìericatéwa cháunási lepra ícha. Néese idècunitàacá Jesús ìyaca mesa idaní iyáacaténá iyáacaléwa, yá abéechúa inanái yàanàaca itéechúaca catùa ucáapi irícuwa, abéechúa catùa cawèníiri íba alabastro icatùalená, ipuniéchúawa séenási pumèníiri isàni iyú, ípidenéri nardo, máiníiri cawènica. Yá ubacáca catùa inùma, yá ùcùaca séenási Jesús íiwita ìwali, yái séenási pumèníirica isàni. ⁴Néese abénaméeyéi néená níái ìyéeyéica néeni, yá calúaca nía ìwalíse yái umànínáca. Náimaca nalíwáaca:

—Máiní báawéeriquéi úucáanáca meedá yái pumèníirica isàni cawèníirimica. ⁵Yái pumèníirica isàni iwèníiri trescientos ichàbaníiseta denario, cawèníiyéi plata abéeri camuí iwènicatái. Iná ¿cánácáwa càmita uwéndani ùacaténá iwènináami catúulécaneeyéi irí? —náimaca nalíwáaca. Yá naciúsaca náichawa úái inanáica. ⁶Quéwa Jesús íimaca nalí:

—Pimàacacué umànica càide iyúwa uwàwáaná. Picácué pisàiwica ulí wawàsi. Udéca umànica nulí cayábéeri. ⁷Catúulécaneeyéi wenàiwica nàyacuéca pèewi càiripináta, íná yéewa píalimá piyúudàaca nía càinácaalí èeri piwàwacatáicatacué piyúudàaca nía. Núa quéwa càmfírira ìyapiná píapichacué càiripináta cháí èeri irícu. ⁸Uara inanáica udéca umànica nulí yái cayábéerica úaliméerica umànica. Udéca ùcùaca nùwali perfume nusànipiná ipíchawáise nuétácawa, yéewanápiná nabàliaca núa, càide iyúwa judíonái imàníná yéetéeeyéimiwa irí. ⁹Péemíacué cayába, àta

alénácaalí wenàiwica nacàlidaca nutàacái cháí èeri irícu, yái tàacáisi ímérica nuwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha, yási nacái nacàlidaca uináwaná ìwali càinácaalí iyú úái inanáica umànínaté nulí cayábéeri. Càipiná nawàwalica úawa —íimaca yái Jesúsca.

Judas traiciona a Jesús

¹⁰Néeseté Judas Iscariote, abéeri néená níái docéeyéica imanùbaca Jesús yéewáidacaléca, yàaca itàaníca sacerdote íiwacanánái yáapicha, itéenápiná nía Jesús yàatalé náibàacaténáni. ¹¹Níái sacerdote íiwacanánáica néemíacaalíni, yá máiní casímáica nawàwa. Yá nacàlidaca Judas irí nàanápinaté irí plata itéenápináca nía Jesús yàatalé náibàacaténáni. Néese Judas idàbaca icutáca wawàsi càicaalínacatáipináta yáalimá itéca nía Jesús yàatalé náibàacaténáni.

La Cena del Señor

¹²Idàbáanéeri èeri yàanàacaté judíonái yàasu culto yaalí íipidenéerica Pascua nayáacaalíté pan càmfíiri idènià levadura. Yáté èerica nanúacaté oveja wàlisài iyúwa sacrificio càide iyúwaté náiwitáise iyáaná nayáacaténá oveja iiná Pascua yàasuná culto yaalí. Yáté èerica Jesús yéewáidacalénái isutáca yéemíawani. Náimaca irí:

—¿Alénásica piwàwa wàacawa wachùnìacaténá piyáapiná nacáíwa yàacàsi Pascua pinéerica piyáacaténáni wáapicha? —náimaca irí. ¹³Iná Jesús imáidaca yàataléwa pucháiba yéewáidacaléwa ibànùacaténá nía. Yá íimaca nalí:

—Píacuéwa Jerusalén ìyacàlená iriculé. Abéeri asíali íipunitáidapínacué píawa, itéerica úni catùalicu. Píacuéwa yáamiwáise, ¹⁴àta iwàlùacatalétawa capíiriculé, néese píimacué capíi íiwacali irí: ‘Yáara Yéewáidéerica wía iwàwaca isutáca yéemíawa pía alénácaalí capíi imàdàaná ìya iyáacatáipiná iyáacaléwa Pascua pinéerica yéewáidacalénái yáapichawa’, píimacué irí. ¹⁵Néese yáasáidapínacué píríwani, capíi imàdàaná manuíri ìyéerica chènunibàa cáli inàni fícha, nachùnìerica cayába. Pichùnìacué walíni néré wayáapiná Pascua piná —íimaca yái Jesúsca.

¹⁶Néese nàacawa Jesús fícha níái yéewáidacaléca, yá nawàlùacawa Jerusalén ìyacàlená iriculé. Yá nàanàaca macáita càide iyúwa Jesús íimáanaté nalí. Néese nachùnìaca yàacàsi Pascua pinéerica. ¹⁷Néeseté catáca yàacawa, yá Jesús yàanàaca néré doce namanùbaca yéewáidacalé yáapichawa. ¹⁸Néese idècunitàacá nayáaca nayáacaléwa mesa iwéré, Jesús íimaca nalí:

—Péemiacué cayába, abéeri péenácué, iyéerica iyáacaléwa núapicha siúcade, itépiná nùuwidenái náibàacaténá núa —íimaca nalí.

¹⁹Yá idàbaca achúmaca nawàwa, íná nadàbaca nasutáca néemiawani abéerinamata. Náimaca Jesús irí:

—¿Núasica? —náimaca. ²⁰Jesús íimaca nalí:

—Abéeri péenácué docenácué pimanùbaca pía, yái yáapúadéerica pan núapicha quírapieli iriculé, yácata itéeripináca nùuwidenái náibàacaténá núa. ²¹Báisíta núa, asiali Dios néeséerica, nuétápinácawa càide iyúwaté profetanái itànàanaté tàacáisi nùwali Dios inùmalicuise; quéwa imáiniiripiná yùuwichàacawa yái asialica itéeripináca nùuwidenái náibàacaténá núa! Cayába cachàinitésica irítáni càmicaalíté imusúa iicáca èeritá —íimaca yái Jesúsca.

²²Néese idècunitàacá nayáaca nayáacaléwa, Jesús yeedáca pan icáapi iriculéwa, yá yàaca Dios irí cayábéeri ìwali yái panca. Néese isubèriadacani, iwacùaca nalíni. Iimaca nalí:

—Peedácué piyáawani, yácata nuiná yái —íimaca nalí.

²³Néese yeedáca copa icáapi iriculéwa, abéechúa copa idènièchúa irícuwa uva ituní. Yá yàaca Dios irí cayábéeri ìwali yái uva ituníca. Néese ichàbáida nalíni, yá macáita nàiracani. ²⁴Jesús íimaca nalí:

—Yái uva ituníca, yácata nuíraná imusuéripinácawa nuíchawa cruz ìwali manùbéeyéi wenàiwica irípináwa, imàaquéri nacái báisiiricani yái wàlisàì wawàsi Dios imàníirica wenàiwicanái yáapicha iwasàacaténá níawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. ²⁵Péemiacué cayába, càmita nuèpua nuìrapináca quirínamani yái uva ituníca àta áiba èeripiná nuìracataléta wàlisàì uva ituní yàcalé irícu Dios icùacataléca macáita chènuniré —íimaca yái Jesúsca.

Jesús anuncia que Pedro lo negará

²⁶Néeseté idécanáami nacántàaca salmos, yá nàacatéwa dúli nérépiná íipidenéechúa Olivos, íimáanáca olivo inàlیمانá. ²⁷Jesús íimaca nalí:

—Macáitacué piwènúadapiná nuícha píiwitáisewa, yá pimàacapinácué núa abéerita, càide iyúwaté Dios yàasu profeta itànàaná tàacáisi Dios icàlidéericaté nùwali. Dios íimacaté: ‘Nunúapiná yái icuèrica nupira ovejanáwa, néese nupira ovejanái napiapiná nacàlìliacawa’, íimacaté yái Diosca. ²⁸Quéwa idécanáami numichàacawa yéetácáisi íicha, yásí nùacuéwa pipíchalé Galilea yàasu cáli néré, yá nuípunitáidapinácué pía néréwa —íimaca yái Jesúsca. ²⁹Néese Pedro íimaca irí:

—Ewita macáita áibanái iwènúadacaalí píicha íiuitáisewa, càicáaníta càmita numànipiná càì —íimaca yái Pedroca. ³⁰Jesús íimaca irí:

—Péemìa cayába, yáta catáquéi, ipíchawáise cawámai itàaca pucháibáaná yàawiríapiná, yá pimànipiná pichìwawa máisiba yàawiría, píimapiná càmitasa píalía nùwali, ipíchaná nanúaca pía núapicha —íimaca yái Jesúsca. ³¹Quéwa Pedro íimaca irí cachàiníiri iyú mamáalàacata:

—Ewita iwàwacutácaalí nacái nuétácawa píapichawa, càicáaníta càmita nucàlida nuchìwawa càminása nùalía pìwali —íimaca yái Pedroca. Yá macáita níái áibanái càì náimaca nacái Jesús irí.

Jesús ora en Getsemaní

³²Néeseté nàanàaca bànacalé inàlima néré íipidenácataléca Getsemaní. Yá Jesús íimaca yéewáidacalénái iríwa:

—Píawinacuéwa cháì idècunitàacá nùaca néré nusutáca núawawa Dios íicha —íimaca yái Jesúsca.

³³Yá itéca yáapichawa Pedro, Santiago nacái, Juan nacái. Yá Jesús idàbaca icalùadacawa báawanama, máiní achúmaca iwàwa íináidacawa icalùniwa. ³⁴Yá íimaca nalí:

—Máiní achúmaca nuwàwa nuínáidacawa nuwàwalicúisewa càide iyúwa wenàiwica iwàwéeri yéetácawa aquialéta. Chátacué píara. Picácué piimá pìyaca —íimaca nalí.

³⁵Néese Jesús isirùacawa napíchalé achúmáanata. Jesús yúuwàa iriacaawa inùmáawawa cáli iwéré. Yá isutáca Dios íicha wawàsi asásí cayábacaalí iwasàanápiná Jesús yùuwichàacáisi íicha, yái yùuwichàacáisica yàanèeripinácátéwa ìwali mesúnamáitaté. ³⁶Càité Jesús isutáca yáawawa Dios íicha: “Núaniri, píacata yáaliméerica imànica macái wawàsi. Iná piwasàaca núa íicha yái nùuwichàanápinácawa yàanèeripinácawa nùwali siùcade; quéwa, càmicaalí cayábani yái piwasàanáca núa, yá picá pimàni càide iyúwa nuwàwáaná, néese pimàni càide iyúwa piwàwáaná”, íimaca isutáca Dios íicha yái Jesúsca.

³⁷Néese yèepùacawa yéewáidacalénái yàataléwa. Yá yàanàaca nía íiméeyéicáita. Néese íimaca Pedro irí:

—Simón, ¿cáná piimá? ¿Cáná càmita yéewa picawàacawa ibatàa abéeri horapiná? ³⁸Picácué piimá pìyaca, pisutácué nacái píawawa Dios íicha yéewacaténácué pimawèniadaca píichawa báawéeri, Satanáscáiná yáalimáidapinácué pía pimàníinápiná pibáyawanáwa. Piwàwacuéca pimànica càide iyúwa nuwàwáaná, quéwa machawàacáicatacué piiná meedá —íimaca yái Jesúsca.

³⁹Néese Jesús yèepùa yàacawa náicha àniwa. Yá yèepùa isutáca Dios íicha càide iyúwa idéenáté isutácáwaca. ⁴⁰Néese yèepùacawa

yéewáidacalénái yàataléwa àniwa, yásí yàanàaca nía iiméeyéicáita àniwa, máinícáiná cadapùleca nía báawanama. Idécanaámi icawàidaca nía, yá báica naicáca níawawa iwéré. ⁴¹Yá Jesús yèepùa iwènúacawa náicha àniwa, yá isutáca yáawawa Dios íicha àniwa. Néese yèepùa yàacawa nàatalé àniwa máisiba yàawiríanápiná. Yá Jesús íimaca nalí:

—¿Cánacué piimá pìyaca? ¿Cánacué piyamáidacáitacuéwa meedá nacái? Pidécuéca piimáca, íná pimichàacuéwa, nuénáiwánacáiná idéca yàanàaca presocatáipínaca namànica núa namàacacaténá cabáyawanéeyéi wenàiwica inúaca núa, núa asìali Dios néeséerica. ⁴²Pimichàacuéwa, wàanácuéwa; áca néese yái asìalica itéerica nùuwidenái náibàacaténá núa —íimaca yái Jesúsca.

Arrestan a Jesús

⁴³Idècunitàacá Jesús itàaníca, yáté Judas yàanàaca, yái abéeri yéewáidacaléca, docenámica nía. Yàanàaca madécaná wenàiwica yáapicha cacáapisèeyéi. Natéca espada machete nacáiri, wacàba nacái áiba. Sacerdote íiwacanánái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu, judío íiwacanánái nacái nabànùacaté wenàiwica Judas yáapicha íibèeyéipínaca Jesús. ⁴⁴Judasca, yái itéeripínacaté Jesús yùuwidenái náibàacaténáténi, icàlidacaté nalíni quéechacáwa càinápínacaalí iyú yáasáida Jesús. Càité Judas íimaca nalí quéechatécáwa: “Yái asìali nutàidéeripínaca, nusùsuèripínaca nacái inàni ìwali, yácata Jesús. Iná píibàacuéni, pitécué piacawa cachàiníiri iyúni”, càité íimaca nalí yái Judasca. ⁴⁵Ináté Judas yàacawa Jesús yàatalé. Yá íimaca Jesús irí:

—iNuíwacali! —íimaca yái Judasca. Néese Judas isùsùaca Jesús inàni ìwali càide iyúwa judío íiwitáise ìyáaná natàidáaná wenàiwica cáininéerica naicáca. ⁴⁶Néese níái manùbéeyéi wenàiwicaca náibàaca Jesús, nacùacani presoíri iyú.

⁴⁷Quéwa abéerita néená níái yéewáidacaléca ìyèeyéica néré Jesús yáapicha iwatàaca yàasu espada machete nacáiriwa. Yá yáalimáidaca ipéliacatató, yá inúacatató abéeri asìali ìwali espada iyú, quéwa isasàacáita meedá yùuwi abéemàa, yái sacerdote íiwacalíná yàasu wenàiwicaca. ⁴⁸Néese Jesús isutáca yéemlawa níái wenàiwicaca:

—¿Cánacué pìanàa nùatalé cacáapisàiwaca espada machete nacáiri, wacàba nacái píibàacaténacué núa presoíri iyúpiná càide iyúwa piicáaná cayéedéerimi? Càmitacué iwàwacutá càì pimànica, càmicáinácué nupéliapíná píipunita. ⁴⁹Macái èeri imanùbaca, nùyacatécué pèewi idècunitàacá nuéwáidaca wenàiwica templo irìcu, yá càmitatécué píibàa

núa néenibàa. Quéwa píalimácué píibàaca núa siùcade yéewanápiná macáita ichàbacawa càide iyúwaté profetanái itànàaná tàacáisi nuináwaná ìwali Dios inùmalìcuíse —íimaca yái Jesúsca.

⁵⁰Néese macáita Jesús yéewáidacalénái namàacaca Jesús abéerita néré. Yá napiacawa. ⁵¹Núa Marcos quéwa, ùuculìiricaté núa, nùacatéwa Jesús yáamiwáise. Nudèniacaté nùwaliwa manuiri wáluma meedá, núuquéericaté nùwalíisewa. Néese níái wenàiwica náibàaca núa. ⁵²Quéwa numusúacàatécatawa nùasu wálumami fíchawa, yá nupiacawa náicha mabàleta meedá.

Jesús ante la Junta Suprema

⁵³Néeseté natéca Jesús sacerdote íiwacaliná icapèe néré. Néese nàwacáidáyacacawa macáita sacerdote íiwacanánái, judío íiwacanánái nacái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu. ⁵⁴Yá Pedro yàacawa Jesús yáamiwáise déecuíseta. Yá iwàlùacawa bàacháwa iriculé, yái sacerdote íiwacaliná icapèe ibàacháwalenáca. Yá Pedro yáawinacawa úwinái yèewi, níái icuèyéica templo. Pedro yáawinacawa mawiénita quichái irí yàanabàcaténá néeni.

⁵⁵Néese sacerdote íiwacanánái, nía nacái macáita Junta Supremanái israelita íiwacanánái nacutáca wawàsi Jesús ìwali namàacáanápiná úwinái inúacani. Quéwa càmitaté náalimá nàanàaca báisíiri wawàsi ìwali. ⁵⁶Yácaíná éwita manùbéeyéi wenàiwica nacàlidacáaníta nachìwawa Jesús ìwali, càicáaníta càmita abédanama natàaníca. ⁵⁷Aibanái nabàlùacawa nacàlidacaténá nachìwawa. Yá náimaca:

⁵⁸—Wadéca wéemìaca càì íimaca: ‘Numáalàidapíná yái temploca asianái imàníirica, néese máisiba èeri irícu, yá numichàidapíná áiba templo càimírita asianái imàni’, càì íimaca —náimaca nacháawàaca Jesús iináwaná ìwali.

⁵⁹Quéwa éwita nacàlidacáaníta càiri chìwái, càicáaníta càmita abédanama natàaníca àniwa. ⁶⁰Néese sacerdote íiwacaliná imichàacawa ibàlùacawa nàacuéseimi. Yá isutáca yéemìawa Jesús:

—¿Cáná càmita picàlida piináwanáwa? ¿Cáiná píimaca ìwali yái nacàlidéerica píwali nacháawàanáca piináwaná ìwali? —íimaca Jesús irí.

⁶¹Quéwa, éwita càmicáaníta cabáyawanáca yái Jesúsca, càicáaníta masànata náicha mamáalàacatani, canáca icàlidáaná iináwanáwa nalí. Néese sacerdote íiwacaliná isutáca yéemìawa àniwani. Yá íimaca Jesús irí:

—¿Píatasica yái Mesíasca, yái judío icuèrinápináca, yái cayábéeri Dios Iirica? —íimaca. ⁶²Jesús íimaca irí:

—Báísíta, yáca núa yái. Yá áibaalípiná piicápinácué núawa, asiali Dios néeséerica. Piicápinácué núawinacawa nùyaca Dios yéewápuwáise, yái Dios cachàinírica náicha canánama nucùacaténá yáapicha macáita. Yá piicápinácué nacái nùanàaca àniwa acalèe yèewíise chènuníise —íimaca yái Jesúsca.

⁶³Néese sacerdote íiwacaliná icacanáidaca ibàlewa càide iyúwaté judío íiwitáise iyáaná yáasáidacaténá báawaca yéemíaca yái tàacáisi Jesús íiméerica Dios ìwali. Yá sacerdote íiwacaliná íimaca nalí:

—ìCàmìta iwàwacutá wéemíaca áibanái icàlidáaná iináwaná ìwali!
⁶⁴Pidécuéca péemíaca itàaníca báawéeri iyú Dios ìwali, icàlidaca ìwaliwa Dios Iiricasani. ¿Càinásicué wamànica irí? —íimaca. Yá abédanamata náiwitáise macáita cabáyawanáca naicácani, iwàwacutáanása nacái yéetácawa, náimaca.

⁶⁵Néese abénaméeyéi néená nadàbaca nàapísáidaca Jesús inàni, nabàlia nacái ituí, yá nacapèedáidacani, náimaca irí:

—ìPiwicùlida, picàlida walíni cawinácaalí yái inúadáida pía! — náimaca irí, naicáaníca iquíniná. Yá nacái úwinái icuèyèica templo nanúadáidaca Jesús inàni ìwali.

Pedro niega conocer a Jesús

⁶⁶Pedro ìyacaté capìi yàapumàalicubàa, bàacháwáise. Néese inanái yàanàaca néré, sacerdote íiwacaliná yàasu wenàiwicaca. ⁶⁷Uicáca Pedro yàanabàca quichái, yá uicáidaca irí. Néese úumaca irí:

—Pía nacái yèepuníiritéwa Jesús yáapicha, yái Nazaret ìyacàlená néeséerica —úumaca. ⁶⁸Pedro quéwa imànica ichìwawa, íimaca càmìtasa yáalía Jesús ìwali. Yá íimaca ulí:

—Càmíirita nualía ìwali. Càmita nacái nualía càinàcaalí ìwali pitàaníca pìyaca —íimaca icàlidaca ichìwawa yái Pedroca, cáalucáináni. Yá Pedro yàacawa náicha iwáiná inùma néré, yái iwáiná bàacháwa itéeséerica. Néese cawámai itàaca. ⁶⁹Néese úái fibaidéechúaca uicáca Pedro àniwa. Yá udàbaca ucàlidaca Pedro iináwaná ìwali wenàiwicanái irí iyéeyéica néeni. Yá úumaca nalí:

—Yá asialiquéi abéeri néená níai Jesús yáapichéeyéica —úumaca.

⁷⁰Quéwa Pedro icàlidaca ichìwawa àniwa càmíinása yáalía Jesús ìwali ipíchaná náibàacani nacái, yái Pedroca. Néese achúma yáwanáitàacáwa àniwa áibanái iyéeyéica néeni náimaca Pedro irí àniwa:

—Báísíta píaca abéeri néená níai Jesús yáapichéeyéica, Galilea yàasu cáli néeséericáiná nacái pía —náimaca. ⁷¹Néese Pedro idàbaca

icàlidaca ichìwawa cachàiníri tàacáisi iyú, báawéeri nacái báawanama báisi báisisíwata Dios yáaliéricawa. Yá ímaca nalí:

—iCàmita núalía ìwalíira asìali pitàaníricuécá ìwali! —íimaca icàlidaca ichìwawa yái Pedroca, ipíchaná náibàacani, cáalucáináni, yái Pedroca.

⁷²Yáta cawámai itàaca àniwa pucháibáaná yàawiríapiná. Néese Pedro iwàwalica tàacáisi Jesús íméericaté irí: ‘Ipíchawáise cawámai itàaca pucháibáaná yàawiríapiná, yá pimànipiná pichìwawa máisiba yàawiría, píimapiná càmítasa píalía nùwali’, càité idéca ímaca yái Jesúsca. Yá Pedro ícháanica cachàiníri iyú.

Jesús ante Pilato

15 ¹Néeseté amalácaalí nawicáu, yá nàwacáidáyacacawa, níai sacerdote íiwacanánáica, judío íiwacanánái nacái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu, nía macáita Junta Supremanái, israelita íiwacanánáica, nánáidacaténáwa càinácaalí namànfínápinaté Jesús irí. Yá nadacùaca náichawa Jesús. Yá natécani presoíri iyú Pilato gobernador yàatalé, yái romanosàiri icuèricaté Judea yàasu cáli, yéewacaténá Pilato yéemiaca Jesús iináwaná ìwali, ichùllanápiná úwinái inúaca Jesús. ²Néese Pilato isutáca yéemiawa Jesús:

—¿Báisisica judío icuèrinásàirica píá? —íimaca. Néese Jesús ímaca irí:

—Báisita, núacani. Pidéca càì píimaca —íimaca yái Jesúsca.

³Néese sacerdote íiwacanánái nacháawàaca Jesús iináwaná ìwali. Náimaca Jesús imànicasa madécaná wawàsi báawéeri. ⁴Iná Pilato isutáca yéemiawa Jesús àniwa. Yá ímaca Jesús irí:

—¿Cáná càmita picàlida nulí piináwanáwa càinácaalí pidéená pimànica? Péemìa nacháawàaná piináwaná ìwali manùba wawàsi ìwali —íimaca yái Pilatoca.

⁵Canácata quéwa Jesús ímáaná irí, iná Pilato íináidacawa manuísíwata íicáidaca Jesús irí, càmita Pilato yáalíawa íináidéeripináwa Jesús ìwali.

Jesús es sentenciado a muerte

⁶Camuí imanùbaca judíonái imànicaalíté Pascua yàasuná culto, yá Pilato gobernador romanosàiri iwasàaca abéeri presoíri judíonái irípiná, càirínácaalí presoíri nawàwéerica. ⁷Néenialíté ìyaca asìali ípidenéerica Barrabás presoíyéi ibànalícu, náapicha áibanái wenàiwica inuéyéicaté wenàiwica ùwicái irícuná, namànicaalíté ùwicái romanonái yàasu gobierno íipunita. ⁸Iná áibanái wenàiwica yàanàaca, yá nadàbaca

nasutáca Pilato ícha wawàsi iwasàanápíná nálí abéeri presoíri càide iyúwaté íiwitáise iyáaná. ⁹Yá Pilato ímaca nalí:

—¿Piwàwasicué nuwasàaca pirí Jesús, yái judío icuèrináca? — ímaca yái Pilatoca Jesús ìwali. ¹⁰Càica Pilato isutáca yéemíawa nía, Pilato yáalíacáinátéwa báawaca sacerdote íiwacanánái iicáca Jesús, máinícáiná cayábaca macái wenàiwica naicáca náicha Jesús, íná sacerdote íiwacanánái náibàacaté Jesús nacháawàacaténá iináwaná ìwali Pilato irí. ¹¹Quéwa sacerdote íiwacanánái nawènúadaca wenàiwicanái íiwitáise Jesús ícha nasutácaténá Pilato ícha wawàsi iwasàanápíná nálí Barrabás. ¹²Pilato isutáca yéemíawa nía:

—Néeni, nuwasàacaalícué pirí Barrabás, ¿càinásicué piwàwa numànica Jesús irí, yái píiméericuéca ìwali judío icuèrinásàirica? —ímaca yái Pilatoca. ¹³Yá náimaca Pilato irí néemíanícawa:

—iPitàtàacuéni cruz ìwali! —náimaca madécaná yàawiría. ¹⁴Pilato ímaca nalí:

—¿Cáná? ¿Càinásica báawéeri imàni? —ímaca yái Pilatoca. Quéwanáta néemíanícawa àniwa:

—iPitàtàacuéni cruz ìwali! —náimaca. ¹⁵Iná Pilato iwàwacáiná cayábaca nía yáapicha, níái judíoca, íná iwasàaca nálí Barrabás. Yá ichùuliaca yàasu úwináíwa icapèedáidáanápíná Jesús mabàleta cachàiníiri cabèesi iyú. Idécanáami nacapèedáidaca Jesús báawanama àta íimami ichalàacatalétawa ícha, yá Pilato yèepùadacani úwinái irí natàtàacaténáni cruz ìwali.

¹⁶Néese úwinái natéca Jesús bàacháwáise capíi ícha, yái Pilato icapèe manuíríca. Yá namáidaca macáita néenánáiwa úwinái nàwacáidáyacacaténáwa Jesús itéese. ¹⁷Néese náucaca ruana Jesús ìwalíise, abéeri ruana nacáiri cáaléeri, quíiréeri càiride iyúwa romano icuèriná ibàle. Néese namànica tuíri culèpi nacáiri icàyuwaniná càiride iyúwa romano icuèriná yàasu corona. Yá náiyàaca corona Jesús íiwita ìwali, nacuèrinásàiri naicácaténásatáni, quéwa naicáanícáita meedá Jesús iquíniná. ¹⁸Yá nadàbaca néemíanícawa irí. Náimaca:

—iCasíimái piwàwa, pìyaca manùba èeri, píasa judío icuèrinásàirica! —náimaca, càide iyúwaté romano íiwitáise natàidáaná nacuèrináwa, naicáanícáténá meedá Jesús iquíniná.

¹⁹Néese nanúadáidaca Jesús íiwita ìwali àicu iyú. Yá nàapísáidacani. Néese nabàlùacawa nàululì iyúwa Jesús irí càide iyúwa nàacaalí icàaluínínátá, quéwa naicáanícáita Jesús iquíniná meedá. Càmita báisíiri iyú nàa icàaluíniná. ²⁰Idécanáami càì naicáaníca Jesús iquíniná,

yá nawatàaca ícha ruana nacáiri cáaléeri quíréerica. Néese nàwalica Jesús ìwali ibàle àniwa. Yá natécani yàcalé ícha, natàtàacaténáni cruz ìwali.

Jesús es crucificado

²¹Néeseté abéeri asiali Cirene ìyacàlená néeséeri yàanàaca manacúali néese, ìpidenéerica Simón, yái náanirica níái Alejandro, Rufo nacái. Yàacawa àyapulìcubàa yái Simónca, néese úwinái ìbàacani, nachùuliaca iwáacutaca cruz Jesús iripíná, càmicáináté Jesús yáalimá iwáacutacani, canácáiná quirínama ichàini, úwináicáiná nacapèedáidacaté báawanamani.

²²Natéca Jesús Gólgota néré méetàuculé Jerusalén ìyacàlená ícha. (Yái ìpidená Gólgota ìmáanáca: “Iiwtasi yáapimi ìyacatalé”.)
²³Yá nawàwa nàaca Jesús ìira uva ituní ipuíri, nèewiàdéerica dabé yèewi ìpidenéeri mirra wéebacaténá Jesús iiná ipíchaná máiní yùuwichàacawa cruz ìwali. Quéwa cà mírita ìira náichani. ²⁴Néese natàtàaca Jesús cruz ìwali. Yá úwinái ibàlùadaca cruz utàwi irìculé. Yá úwinái náucaca náichawa suerte náalíacaténá chánacaalí néená yeedápiná iríwa Jesús ibàle yéenámica, càiyéinácaalí néená úwinái namanùbaca nawàwacani, yái ibàlemica.

²⁵Mapisái yáwanái tàacáwa a las nueveta mapisáita, yaté natàtàaca Jesús cruz ìwali. ²⁶Nachanàidacaté tàacáisi Jesús yàasu cruz ìwali icàlidéerica cáná yéewa nanúacani. Yá tàacáisi ìimaca: “Judío icuèriná”, ìimaca yái tàacáisica. ²⁷Natàtàaca nacái pucháiba cayéedéeyéi mawiénita Jesús irí. Abéeri cruz ibàlùacawa Jesús yéewápuwáise, áiba cruz nacái ibàlùacawa apáulìcuíse Jesús irí. ²⁸Càité macáita ichàbacawa càide iyúwaté profeta itànàanáté tàacáisi Dios inùmalìcuíse Jesús yéetáanápínátéwa. Càité profeta itànàacaté: “Yá nàuwichàidapínacani báawéeyéi yáapicha”, ìimacaté yái profetaca.

²⁹⁻³⁰Aibanái wenàiwica ichàbéeyéicawa néenibàa àyapulìcubàa natàaníca Jesús ìwali báawéeri iyú, nacusúadaca náiwitawa irí naicáanícaténá iquíniná. Yá náimaca irí:

—¿Néeni?, píata imáalàidéeripínása templo, pimichàidéeripínása nacái àniwani máisiba èeri irìcu, ¿cáná càmita pichàiniada píawawa yéetácáisi ícha ipíchaná péetácawa, yá piricùawa cruz ícha? —náimaca, naicáaníca Jesús iquíniná.

³¹Càita nacái naicáaníca iquíniná níái sacerdote ìiwacanánáica, níá nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu. Náimaca nalíwáaca:

—Ichùniacaté áibanái ipíchanáté néetácawa, quéwa càmiírita yáalimá ichàiniadaca yáawawa yéetácáisi ícha ipíchaná yéetácawa —náimaca naicáaníca Jesús iquíniná. ³²Náimaca nacái Jesús irí:

—iPiricùawa cruz ícha, píasa Mesíasca, yái Israel itaquénáinámi icuèrinácasa, yéewacaténá waicáca, yásí weebáidaca pitàacái! —náimaca naicáaníca iquíniná. Nía nacái pucháiba asíanái natàtèeyéica cruz ìwali mawiénita Jesús irí, natàaníca ìwali báawéeri iyú.

Muerte de Jesús

³³Machacànicaalíté èeri, yáté catáca macáita cháí èeri irìcu máisiba hora, catáca èeri àta las tresta táicalé. ³⁴Yá horaquéi a las tresta, táicaca yàacawa, yá Jesús imáidaca cachàiníiri iyú itàacái iyúwa. Yá íimaca Dios irí: “Eloi, Eloi, ¿lema sabactani?” íimaca yái Jesúsca. (Yái tàacáisi íimáanáca: “Nucuèriná Dios, Nucuèriná Dios, ¿cánásica pimàaca núa abéerita?” càì íimáanáca.) ³⁵Abénaméeyéi ibàluèyéiwa néré néemíaca isàna. Yá náimaca nalíwáaca, naicáaníca Jesús iquíniná:

—Péemiacué, imáidaca ìyaca profeta Elías —náimaca naicáaníca iquíniná.

³⁶Iná abéerita néená ipiaca íisapiadaca esponja wáluma nacáiri uva ituní iyú càaméeri ìiracaná. Yá idacùaca esponja sitùa ipùatalicu, yái wáluma nacáiri isàbéerica. Néese imichàidacani mawiénita Jesús inùma irí, yéewacaténá Jesús ibèrùacani. Néese yái asialica íimaca yáapichéeyéi iríwa:

—Wacùacué waicáwa Elíasmi yàanàacaalí yeedácaténáni cruz ícha —íimaca, iicáaníca Jesús iquíniná.

³⁷Quéwa Jesús imáidaca cachàiníiri iyú, yá imàacaca icáucawa yàacawa iiná íichawa. Càité yéetácawa. ³⁸Yáta manuíri yáawàanáca templo irìcuíríca icacanácawa bamuchúamibàa cáli iwérénama pucháibawaca yèewi, yái yáawàanáca ibàlìèrica mabáyawanéeri Dios ìyacatáica wenàiwicanái ituí ícha. Yáta icacanácawa chènuniíse cáli iwérénama, yái yáawàanámica. ³⁹Néese úwi íiwacaliná romanosàiri ibàluèricawa Jesús yàasu cruz ípunita iicácáináté càinácaalí iyú Jesús yéetáanátéwa, ínáté íimaca:

—Báisíiricata Dios Iiricaténi yái asialica —íimaca yái úwi íiwacalináca.

⁴⁰Nàya nacái néré abénaméeyéi inanái, iicáidéeyéica ìyaca Jesús irí déecuíseta quéwa. Nàyaca nèewi níái íipidenéeyéica María Magdalena, áiba María nacái, úái náatúaca ùuculiiri Santiago, José nacái. Aiba inanái nacái ubàlùacawa néeni, íipidenéechúaca Salomé. ⁴¹Níái inanáica,

Jesús yéewáidacaléca nacái nía, nayúudàacaté Jesús yèepunícaalítéwa Galilea yàasu cáli íinata. Nàyaca náapicha néré nacái manùba inanái yàanèyèicaté Jesús yáapicha Jerusalén iyacàlená néré.

Jesús es sepultado

⁴²Catáca yàacawa yáté èerica iwàwacutácaalíté namáalàidaca náibaidaca ipíchawáise judíonái yàasu sábadu idàbaca, nayamáidacatáicawa. Yáté iwàwacutá nabàliaca yéetéyèimiwa sábadu ipíchawáise. ⁴³Aiba asiali yàanàaca ípidenéeerica José, Arimatea iyacàlená minali. Yái Joséca, abéeri néená nacáicani, níai Junta Supremaca, israelita íiwacanánáica. Máiní cáimiétaquéri iyú wenàiwica iicáca yái Joséca, iwàwéerica nacái Dios icùaca macáita. Yá José yàacawa macàaluínináta Pilato yàatalé. Yá isutáca Pilato íicha Jesús iinámi. ⁴⁴Yá Pilato yéemíacáiná Jesús yéetácatéwa, íná Pilato imáidaca úwi íiwacalíná isutácaténá yéemíawani, asáisi báisícaalíté Jesús yéetáwa. ⁴⁵Yá úwi íiwacalíná icàlidaca iríni báisícani Jesús yéetácatéwa, ínaté Pilato imàacaca José yeedáca Jesús iinámi cruz íicha. ⁴⁶Néese José iwèniaca manuíri wáluma lino yáawamírica. Yá yeedáca Jesús iinámi cruz íicha. Yá yéepùacani wáluma linoíri iyú, càide iyúwaté judío íiwitáise iyáaná. Néese iriadaca Jesús iinámi càliculí irìculé. Yái càliculíca áibanái íicacaténí dúli íbéeri ibàlài irìcu, yéewacaténá càliculícani càide iyúwa capli imàdàaná. Yá José ibàliaca càliculí inùma manuíri íba iyú. ⁴⁷María Magdalena, áiba María nacái, úai José yáatúaca, naicácaté alénácaalí naliada Jesús iinámi.

La resurrección de Jesús

16 ¹Néeseté sábadu idénáami, judíonái iyamáidacatáicawa, catáca yàacawa yáté sábadoca, yá María Magdalena, áiba María nacái, úai Santiago yáatúaca, áiba inanái nacái ípidenéechúaca Salomé, nawèniaca pumèníri isàni nacàlàliacaténáni Jesús iinámi ìwalíise, càide iyúwaté judío íiwitáise iyáaná. ²Yá domingo mapisáisiwa tàacáwa, níai inanáica nàacawa càliculí nérépiná mapisáisiwata idécanáamité èeri imusúacawa. ³Yá náimaca nalíwáaca idècunitàaca nàacawa àyapulicbàa:

—¿Cawínásica iyúudàapíná wía weedácaténá manuíri íba càliculí inùma íicha? —náimaca nalíwáaca.

⁴Quéwa nàanàaca néré, yá naicáca manuíri íba càmfíri ibàlùawa inùma irìcu. Náináidacawa manuísíwata naicáidaca íba irí máinícáiná

manuíricani yái íbaca. ⁵Yá nawàlùacawa naicáwa càliculì irìculé. Naicáca néré ùuculiiri yáawinéericawa néewápuwáise cabalèeri ináawani cáaléeri. Yá cáaluca naicácani, níái inanáica. ⁶Quéwa íimaca nalí:

—Picácué cáalu pía nuícha. Núalíacawa picutácuéca piàcawa Jesús, Nazaret ìyacàlená néeséericaté, yái natàtèericaté cruz ìwali. Yáta idéca icáucàacawa. Canáca chání. Piicácuéca cháí naliadacatáimicani. ⁷Piácué picàlidaca yéewáidacalénái iríni, Pedro irí nacái. Càicué píimaca nalí: ‘Jesús yàapínácuéwa pipíchalé Galilea yàasu cáli néré. Yá piicápinácué néréni càide iyúwaté icàlidáanácué piríni’, càicué píimaca nalí —íimaca yái ángelca.

⁸Néese níái inanáica namusúacawa napíacawa càliculì íicha, cáalucáiná nía. Yá quéechacáwa càmita nacàlida áibanái iríni, cáalucáínaté nía.

Jesús se aparece a María Magdalena

⁹Jesús imichàacatéwa yéetácáisi íicha domingo irícu amalácaalíté yàacawa. Yáté èerica, quéechacáwa imàacaca yáawawa María Magdalena iicácani, úái inanái Jesús yúuquéechúacaté íicha siete namanúbaca demonio idacuèyéicaté uíwítáise. ¹⁰Néese uicácanáamité Jesús, yá ùacawa ucàlidaca nalíni níái yèepuníyéicatéwa Jesús yáapicha, achúméeyéica iwàwa, íicháaníyéica ìyaca nacái. ¹¹Néemíaca ucàlidáaná cáuca Jesús, uicácani nacái quéwa càmita neebáida utàacái.

Jesús se aparece a dos de sus discípulos

¹²Néeseté àniwa Jesús imàacaca yáawawa áiba iicácanásita pucháiba yéewáidacalénái iicácani, pucháiba wenàiwica yèepuníyéicatéwa ìyaca àyapulicubàa Jerusalén ìyacàlená íicha, manacúalibàa. ¹³Nadécadénáami naicácani, yá nèepùacawa Jerusalén ìyacàlená irìculé, nacàlidaca Jesús yéewáidacalénái iríni. Càmita quéwa Jesús yéewáidacalénái yeebáida nàasu tàacáisi.

El encargo de Jesús a los apóstoles

¹⁴Néeseté àniwa Jesús imàacaca yáawawa naicácani, níái once namanúbaca yéewáidacaléca idècunitàacá nayáaca nayáacaléwa. Yàalàaca nía cachàiníiri iyú càmicáínaté neebáidacáwa icáucàacatéwa, càmicáínaté nacái nawàwa néewáidacawa, càmicáínaté nacái neebáida néenánái itàacáíwa, níái iiquéeyéicaté Jesús idécanáamité icáucàacawa. ¹⁵Néese Jesús íimaca nalí: “Piácuéwa macái cáli íinatalé. Picàlidacué

tàacáisi macái wenàiwica irí, yái tàacáisi íiméerica nuwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. ¹⁶Cawinácaalí yeebáidéeyéica nutàacái, ibautizéeyéica nacáíwa, níacata nuwasèeyéipináca Dios yàasu yùuwichàacáisi íichawa. Aibanái càmfíyéica iwàwa yeebáidaca nutàacái, Dios yùuwichàidapiná níawa nabáyawaná ìwalísewa. ¹⁷Níái yeebáidéeyéica nutàacái namànipiná yái càmfíríca wenàiwica idé imànica, náasáidacaténá báisíricani, yái tàacáisica nacàlidéerica nalí nùwali. Càipiná namànica núfwitáise iyúwa nasutácáiná níawawa nuícha: Náucapiná demonio wenàiwica íichawa nuípidená ìwali; nataanípíná áiba tàacáisi iyú, càmfíyécáwa náalíawa ìwali. ¹⁸Yá namàacacaalí nacáapiwa àapi ìwali, nàuwidenái nàacaalí nàiraca iculále, càmita néetáwa iyú. Namàacapiná nacái nacáapiwa cáuláiquéeyéi ìwali nasutácáténá nalí Dios íicha, yá nachùnìapiná cáuláiquéeyéi, nuípidená ìwali”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús sube al cielo

¹⁹Néeseté Wáiwacali Jesús idécanáamité icàlidaca nalí yái tàacáisica, yá Dios itécani náicha chènuniré. Yá Jesús yáawinacawa Dios yéewápuwáise icùacaténá yáapicha macáita. ²⁰Néesetécáwa Jesús yéewáidacalénái nàacatéwa Jerusalén ìyacàlená íicha, nacàlidacaténaté Jesús itàacái macái cáli íinata. Yá Wáiwacali iyúudàaca nía, imàacaca namànica yái càmfíríca wenàiwica idé imànica, náasáidacaténaté áibanái irí báisíricani yái Dios itàacáica.

(Marcos 16.19)

SAN LUCAS

Prólogo

1 ¹Manùbéeyéi wenàiwica nadéca natànàaca tàacáisi nacàlidacaténá cànácaalíté Jesucristo ìyáaná wèewi yèepunícaalítéwa cháí èeri irìcu. ²Jesús yáapichéeyéi naicácaté natuí iyúwani macáita yái Jesucristo imànírica. Néese Dios ichùulìacaté nía nacàlidáanápíná áibanái iríni yái báisiiri tàacáisica Jesucristo ìwali iyúwaté naicáaná macáita. Néeseté néewáidaca wía. Iná madécaná wenàiwica nadéca natànàaca tàacáisi càide iyúwaté Jesús yáapichéeyéi yéewáidáanáté nía. ³Núa, Lucas, nubànua pirí cuyàluta, Teófilo, nùacawéeriná máiní cáimiétacanéri. Nudéca nuéwáidacawa Jesucristo iináwaná ìwali macáita cayábéeri iyú. Yá nuínáidacawa cawàwanáta cayábaca nutànàacaalí pirí tàacáisi Jesucristo iináwaná ìwali machàcaníiri iyú. ⁴Iná nutànàaca pirí yái cuyàlutaca yéewanápíná píalíacawa cayába yái báisíiri tàacáisica Jesucristo ìwali càide iyúwaté áibanái yéewáidáaná pía.

Un ángel anuncia el nacimiento de Juan el Bautista

⁵Bàaluité rey Herodes icùacaalíté Judea yàasu cáli, néenialí ìyacaté sacerdote ípidenéeri Zacarías, abéeri Abías itaquénáinámi yéená, Aarón itaquérinámi nacái. Sacerdotenáica níai Abías itaquénáinámica íibaidéeyéicaté Dios irípiná templo irìcu. Zacarías yàacawéetúa uípidená Elisabet, abéechúa Aarón itaquétúanámica nacái úa. ⁶Zacarías, Elisabet nacái nàyacaté machacàníiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná, namàni nacái macáita càide iyúwaté Dios ichùulìaná israelitanái imànica, íná canácata yáaliméeri icháawàaca naináwaná ìwali. ⁷Quéwa méenibeca nía càmicáiná yéewa quéenibeca Elisabet. Máiní nacái béeyéica nía.

⁸Yái sacerdote Zacaríasca íbaidacaté Dios írípíná imanùbaca yáapichawa templo írìcu. Aiba èerité iwàwacutá namànica culto Dios írípíná templo írìcu nàacaténá Dios icàaluíniná. ⁹Càide iyúwaté sacerdote íiwitáise ìyáaná, náucaca náichawa suerte náalíacaténátéwa chánácaalí néená iwàluèripínáwa templo írìculé. Yá needáca Zacarías iwàlùanápínáwa yeemácaténá pumènífiri isàni Dios yàasu templo írìcu. ¹⁰Iná Zacarías iwàlùacawa templo írìculé. Idècunitàacá yeemáca pumènífiri isàni, manùba wenàiwica nasutáca Dios íícha templo ibàacháwalená írìcu. ¹¹Néese abéeri ángel Dios ibànuèri chènuníise imàacaca yáawawa Zacarías iicácani. Yái ángel ibàlùacawa altar yéewápuwáise, yái altar neemácatáica fínata pumènífiri isàni. ¹²Iicácaíná ángel, yá Zacarías fínáidacawa iicáidaca irí manuísíwata, máiní cáalu nacáicani, yái Zacaríasca. ¹³Quéwa ángel íimaca irí:

—Picá cáalu pía nuícha, Zacarías, Dioscáiná idéca yéemiaca pisutáaná íícha. Píacawéetúa Elisabet quéenibéechúapíná píríwa abéeri sùmàiwá; pimàni íipidená Juan. ¹⁴⁻¹⁵Imusúacaalípíná iicá èeriwa, yá máiní casímáica piwàwa, cayábasíwata piicácani. Casímáipíná nacái nawàwa áibanáica madécaná, máinícáiná cachàinífrica pìiri íiwitáise Dios ìwali. Càmfíripínáta ìira ipuúri, uva ituní nacái, canásíwata. Espíritu Santo icùapíná íiwitáise càiripínáta, icùapíná íiwitáise nacái ipíchawáise imusúaca iicá èeri. ¹⁶Néese iwènúadapíná náiwitáise àniwa Nacuèriná Dios írípínáwa, níai manùbéeyéi Israel itaquénáinámica, neebáidacaténá àniwa Nacuèriná Dios itàacáíwa. ¹⁷Yái pìirica Juanca icàlidapíná nalíwa Wáiwacali iináwaná ìwali ipíchawáise Wáiwacali yàanàaca. Máiní cachàinífiri íiwitáise yái pìirica, càide iyúwaté profeta Elías bàaluité. Iwènúadapíná nasèenái íiwitáise cáininácaténá naicáca néenibewa. Iwènúadapíná nacái náiwitáise, níai càmfíyéica yeebáida Dios itàacái, náalíacaténáwa càinácaalí iwàwacutáaná namànica nàyacaténá càide iyúwa Dios iwàwáaná. Càita pìiri iwènúadapíná wenàiwicanái íiwitáise yéewacaténá neebáidaca Wáiwacali itàacái yàanàacaalípíná nàatalé —íimaca yái ángelca. ¹⁸Néese Zacarías isutáca yéemiawa ángel:

—¿Càinásica yéewaná núalíacawa asáisi báisícaalí yái tàacáisi picàlidéerica nulí? Máinícata béerica núa, càita nacái nùacawéetúa béeruta nacái úa —íimaca yái Zacaríasca. ¹⁹Yái ángel íimaca irí:

—Núacata Gabriel, nuíbaida nacái Dios írípíná. Dios idéca ibànùaca núa nutàanícáténá píapicha nucàlidacaténá pírí yái tàacáisi cayábéerica. ²⁰Quéwa siúcade càmita yéewa pitàaníca àta pìiri imusúacatalétawa,

yási yéewa pitàaníca àniwa, càmicáiná peebáida yái núumáanáca pirí. Néese, yái núumáanáca piiri ìwali piiquéeripinácawa yéenáiwana yàanàacaalíwa —íimaca yái ángelca. Néese ángel yàacawa Zacarías íicha.

²¹Idècunitàacá Zacarías itàaníca ángel yáapicha, áibanái wenàiwica bàacháwáiséeyéica nacùaca Zacarías imusúacawa. Náináidacawa manuísíwata cáná yéewa càmita imusúacàtétawa templo irìcuíse. ²²Atata Zacarías imusúacawa, yáté càmita yéewa itàaníca náapicha, íná náalíacawa iicácaté yéenáiwanaási nacáiri Dios néeséeri templo irìcu, itàanícáiná náapicha icáapi iyúwa, càmicáiná yéewa itàaníca. Yá matàacáica mamáalàacatani.

²³Idécanáamité imáalàidaca imànica íbaidacaléwa Dios irípiná templo irìcu, yá Zacarías yèepùacawa icapèe néréwa. ²⁴Néesecáwa yàacawéetúa Elisabet udéerìcuca sùmai. Yá cinco quéeri càmfíchúata imusúawa icapèe irìcuísewa. Uumaca uínáidacawa ulíwa: ²⁵“Dios idéca iicáca nupualé yéewanápiná càmita quirínama wenàiwicanái iicáaníca nuquíniná méenibéenáca núa”, úumaca.

Un ángel anuncia el nacimiento de Jesús

²⁶Elisabet udèniàcaté seis quéeri udéerìcúuná, yáté Dios ibànùaca ángel ípidenéri Gabriel yàanápináwa Nazaret ìyacàlená néré, ìyéerica Galilea yàasu cáli íinata. ²⁷Dios ibànùacaté Gabriel icàlidacaténá tàacáisi abéechúa mànacàu irí, ípidenéechúa María, càmfíchúacáwa íimá asíali yáapicha, quéwa imàníchúacaté matrimonio òyacàle mìnanaí yàacuése. Uacawéeripiná ípidená José, abéeri rey David itaquérinámi. ²⁸Yái ángel yàanàaca María yàatalé, yá íimaca ulí:

—Péemia cayába, Dios imànipiná pirí cayábéeri manuí. Dios ìyaca píapicha. Dios iyúudàapiná píawa manuísíwata áibanái inanái íicha canánama —íimaca yái ángelca.

²⁹María iicácaalí ángel, yá ucalùadacawa manuísíwata uémíaca íimáaná ulí. Yá uínáidacawa càinácaalísica íimáaná yái tàacáisi ángel itàidéerica iyú úa. ³⁰Néese ángel íimaca ulí àniwa:

—María, picá cálu pía núcha, cayábacáiná Dios iicáca píiwitáise. ³¹Iná péemia cayábani, mesúnamáita pidéerìcuca. Pidèniàpiná piiriwa. Pimàni ípidená Jesús. ³²Nacuèrinápinàcani, cachàiníiri íiwitáise, icùapiná níawa. Náimapiná ìwali Dios chènuníiséeri líricani. Wacuèriná Dios imàacapiná piiri icùaca Israel itaquénáinámi càide iyúwaté yàawirimi rey David icùanáté nía. ³³Icùapiná nía càiripináta, níai

Israel itaquénáinámica. Càmfíripináta iyamáida icùaca nía —íimaca yái ángelca. ³⁴María íimaca ángel irí:

—¿Càinásica yéewaná quéenibeca núa càmfíchúacáwa ìya àsiàli yáapicha? —úumaca úái Maríaca. ³⁵Yá ángel íimaca ulí:

—Espíritu Santo yàanàapíná pìataléwa. Dios chènuníiséri íiwitáise iyamáapínácawa piwicáulé iyúwa acalèe. Iná yéewa yái sùmài pimusúadéeripínaca iicá èeri ípidená Mabáyawanéeri. Ipidená nacái Dios líri. ³⁶Ua nacái péenásàatúaná ípidenéechúaca Elisabet udèniàpiná uìriwa, éwita máinícaánita béeruca úa. Uái nacàlidéechúacaté ìwali càmfíchúasa yáalimá quéenibeca, úata udéca udéericuca sùmài seis quéeri siùcade udécadénáami udéericuca. ³⁷Dios yáalimácáiná imànica macáita, íná canácata máiníri càulenáca Dios íicha —íimaca yái ángelca. ³⁸Iná María íimaca:

—Núacata yái Wacuèriná Dios yàasu wenàiwicaca. Yá numàacaca Dios imànica nulí càide iyúwa píimáaná nulí —úumaca úái Maríaca. Néese, ángel yèepùacawa uícha.

María visita a Isabel

³⁹Néenialité María ùacàatécatawa áiba yàcalé néré ìyéerica Judea yàasu cáli dúlinaméeri íinata. Zacarías, Elisabet nacái nàyacaté néré. ⁴⁰Yá María uwàlùacawa nacapèe iriculé, níái Zacaríasnáica. Yá utàidaca Elisabet. ⁴¹Elisabet uémìacacanacáita María itàidaca úa, yá mùlimùlicani yái sùmài achúméerínaca Elisabet idéericuíríca. Yá Espíritu Santo icùaca Elisabet íiwitáise. ⁴²Néese Elisabet úumaca cachàiníri iyú María irí Espíritu Santo inùmalìcuíse:

—iDios idéca imànica pirí cayábéeri áibanái inanái íicha canánama! iIdéca nacái imànica cayábéeri pìiri irí! ⁴³Càmita núalíawa cáná yéewa Dios imànica nulí yái cayábéerica imàacáaná Nuíwacali yáatúa ùanàaca nùatalé upáchiaca núa. ⁴⁴Nuémìacacanacáita pitàidaca núa, yáta nuìri imùlimùliacawa nudèericu casíimáicáináni. ⁴⁵iDios imàacaca casíimáica piwàwa peebáidacáinaté imànínápiná pirí cayábéeri càide iyúwa íimáaná pirí! —úumaca úái Elisabetca. ⁴⁶Néese María íimaca:

“Nucàlidaca manuísíwata Wacuèriná Dios iináwaná ìwali,
máiní cayábéericani;

⁴⁷Casíimáica nuwàwa Dios yáapicha, yái iwasèerica núa yàasu yùuwichàacáisi íichawa.

⁴⁸Casíimáica nuwàwa Dios yáapicha, Dioscáiná idéca iicáca nupualé, núa yàasu wenàiwica càmfíchúa máiní cachàini. Yá

siùcáisede macái wenàiwica nacàlidapíná nuináwaná ìwali
Dios idéca imàacaca casímáica núa.

49 Casímáica núa, yácáiná yái Dios Cachàinírica náicha
canánama idéca iyúudàaca núa manuísíwata. iYácata yái
Mabáyawanéerica, yái Diosca!

50 Dios iicáca napualé càiripináta cawinácaalí wenàiwica
yèeyéica icàaluíniná.

51 Dios imànipiná madécaná ichàini manuíri iyúwa.
Imawèniadapíná wenàiwica cachàiníyéica iicáca yáawawa.

52 Níái icuèyéica èeri mìnánái, Dios yúucapíná níawa nàalubái
ínatáisewa, yá càmita ibatàa nacùaca wenàiwicanái
quirínama. Yá Dios imichàidapíná áibanái càmíiyéi máiní
cachàini icuèyéipináca wenàiwica náamiricubàami.

53 Dios yàapíná madécaná cayábanaméeri wawàsi máapíiyéi
wenàiwica irí. Ichùulíapíná càasuíyéi wenàiwica nèepùanápínáwa
íicha. Yásí nèepùacawa íicha canéeyéi irí wawàsi icáapi irícuwa.

54 Dios iyúudàapínáca wíawa, wía yàasu wenàiwicaca, Israel
itaquénáinámica. Càmíiripináta iimáicha iicáca wapualé
icùacaalípiná wía.

55 Dios icàlidacaté càiri tàacáisi wàawirináimi irí, yá imànipiná
càiripináta càide iyúwaté íimáaná nalí, yái Abrahamca, wía
nacái itaquénáinámica”,

úmaca úái Maríaca.

56 Maríá iyamáacawa Elisabet yáapicha máisiba quéeri, néese máisiba
quéeri idénáami, yá Maríá uèpùacawa ucapèe néréwa.

Nacimiento de Juan el Bautista

57 Néeseté yàanàaca Elisabet yéenáiwana umusúadánápíná iicá
èeri, yá umusúadaca uìriwa. 58 Néese uyaquewéeyéi, uénánái nacái
néemíaca uináwaná ìwali Dios iicácaté upualé manuísíwata. Iná nàaca
napáchiaca úa, nàacawéeridacaténá úa casímáiri iyú. 59 Néeseté yái
sùmàica idèniacanámíté ocho èeri, yá natécani namànicaténaté irí
circuncisión. Yá néese nawàwa namànica íipidená Zacarías càide
iyúwa yáaniri íipidená. 60 Quéwa yáatúa íimaca nalí:

—Càmírita, néese íipidenápíná Juan —úmaca nalí. 61 Yá náimaca ulí:
—¿Cáná? Canámita péenánái càiri íipidená —náimaca.

62 Néese natàaníca nacáapi iyúwa sùmài yáaniri irí nasutácaténá
néemíawani càinácaalí iwàwáaná yàaca íipidená. 63 Yá yáaniri isutáca

náicha achúméeri tablero itànàacatáipiná sùmài íipidená. Yá itànàacani: “Íipidenápiná Juan”, íimaca itànàaca. Yá macáita náináidacawa naicáidaca manuísíwata Zacarías irí. ⁶⁴Yáta yéewa itàaníca yái Zacaríasca. Yá idábaca yàaca Dios irí cayábéeri. ⁶⁵Néese cáaluca náináidacawa macáita níái nayaquewéeyéica. Yá macái wenàiwica iyéeyéicaté Judea yàasu cáli dúlinaméeri íinata nacàlidaca nalíwáaca càinácaalíté Zacaríasnáí ichàbáanáwa. ⁶⁶Yá macáita yéemièyéica naináwaná ìwali náináidacawa nawàwalícuísewa manuísíwata, náimaca nalíwa: “¿Càinástica imànipiná béericaalíni, yái sùmàica?” càì náináidacawa. Báiscáináta mamáalàacata Dios iyúudàacani manuísíwata ííwítáise cachàiníiri iyúwa.

El canto de Zacarías

⁶⁷Néeseté Espíritu Santo icùaca Zacarías ííwítáise, yái sùmài yáanirica. Yá Zacarías icàlidaca tàacáisi Dios inùmalícuíse. Yá íimaca:

⁶⁸“íWàacué irí cayábéeri, yái Wacuèriná Dios, yái icuèrica wía, wía Israel itaquénáinámica, yàanàapínacáiná wàatalé iwasàacaténá wía yàasu yùuwichàacáisi ííchawa, wía yàasu wenàiwicaca!

⁶⁹Dios ibànùapíná walí abéeri cachàiníiri ííwítáise iwasèeripíná wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íícha. Yái yàanèeripínáca wàatalé, yácata rey David itaquérinámica, yái David Dios yàasu wenàiwicaca bàaluité.

⁷⁰Dios idéca imànica walí càide iyúwaté yàasu profetanái icàlidáaná tàacáisi Dios inùmalícuíse.

⁷¹Nacàlidacaté Dios iwasàanápínaté wía wàuwidenái ííchawa, náicha nacái macáita wenàiwica báawéeyéica iicáca wía.

⁷²Profetanái icàlidacaté nacái Dios iicáanápínaté wàawirináimi itúulécaná, yá nacái càmita iimáicha wawàsi mabáyawanéerica imàníiricaté wàawirináimi yáapicha.

⁷³Yácata tàacáisi Dios icàlidéericaté máiní cáimiétacanéeri iyú wàawirimi Abraham irí:

⁷⁴Iwasàapíná wíawa wàuwidenái ííchawa wáibaidacaténá írípíná macàaluínináta,

⁷⁵wàyacaténá nacái Dios iicápiná machacàníiri iyú, mabáyawanéeri iyú nacái macái èeri idècunitàacá wàyaca cháí èeri írìcu.

⁷⁶Néese pía, nuírica, béericaalípiná pía, yásí Dios chènunfíiséeri, cachàiníiri náicha canánama, íimapíná pìwali yàasu profetaca pía, picàlidacáiná

wenàiwicanái irí Wáiwacali iináwaná ìwali ipíchawáise yàanàaca,
pimichàidacaténá irípiná wenàiwicanái ííwítáise, nacùanápiná
Wáiwacali yàanàaca nàatalé, neebáidáanápiná Wáiwacali itàacái.

77 Péewáidapíná Wáiwacali yàasu wenàiwica náalíacaténáwa
Dios imàacáanápiná iwàwawa nabáyawaná íicha,
iwasàanápiná nía nacái yàasu yùuwichàacáisi íichawa.

78 Yácáiná Wacuèriná Dios iicáca wapualé manuísíwata, yá
nacái ibànùapíná walíni chènuníise yái ichàiniadéeripínáca
wawàwa càide iyúwa èeri icamaláná isíimáidacaalí wawàwa
èeri imusúacanáamiwa amalácaténá wawicáu àniwa.

79 Yácata yàanèeripíná amalácaténá imànica wáiwítáise wía catéeyéica
ííwítáise, cáaluíyéica iicáca yéetácáisi. Yàanàaca yéewáidacaténá wía
wàyacaténá machacàníiri iyú yéewanápiná matufbanáica wía”,
íimaca yái Zacaríasca. 80 Néese yái sùmàica idàwinàacawa, cachàinica
nacái ííwítáise Dios ìwali. Néese béericanáami yái Juanca, yáté ìyaca
manacúali yùucubàa càinàwàiri canácatalé wenàiwica, àta Dios
ichùuliacataléta icàlidaca tàacáisi Dios inùmalicuíse israelitanái irí.

Nacimiento de Jesús

2 1-2 Néenialíté, Cirenio icùacaalíté Siria yàasu cáli, néese emperador
Agusto idàbacaté ichùuliaca natànàaca náipidenáwa, macái èeri mìnánái
imanùbaca, yéewacaténá romanonái iputàaca nía. 3 Iwàwacutá macáita
nèepùacawa nàawirináimi ìyacàle néréwa àniwa natànàacaténá náipidenáwa
néenibàata. 4 Ináté José yàaca nacáiwa Nazaret ìyacàlená íicha, Galilea yàasu
cáli néese, yàacaténáwa Judea yàasu cáli néré, Belén ìyacàlená irìculé, rey David
imusúacatáicaté iicá èeri. Rey David itaquérinámica yái Joséca, ínáté yèepùacawa
néré àniwa. 5 Yá yàacawa Belén ìyacàlená néré yái Joséca itànàacaténá
íipidenáwa María yáapicha úái yàacawéetúapínáca. Idéericuíchúacáwa úái
Maríaca. 6 Néese idècunitàacá nàyaca Belén ìyacàlená néré, yáté yàanàaca
María yéenáiwana umusúadánápiná iicá èeri. 7 Canáca nalí naimácatáipíná,
manùbacáiná wenàiwica yàanàacaté Belén ìyacàlená irìculé. Atata nàanàaca
pìrái yàalu, naimácatáipíná. Yá umusúadaca iicá èeri yái idàbàanéerica uìrica. Yá
uépùacani wáluma iyú. Néese uliadaca uìriwa pìrái iyàacàalu irìculé, canácáiná
áiba naimácatáipíná.

Los ángeles y los pastores

8 Mawiénita Belén ìyacàlená irí nàyacaté abénaméeyéi asianái
icuèyéicaté ipìranáiwá oveja. Nàyaca manacúalibàa táiyápinama,

nacùacaténá napìranái ovejawa. ⁹Yáta Dios yàasu ángel imàacaca yáawawa naicácani. Yá Dios icamaláná icànaca natéese, yá máiní cáaluca nía. ¹⁰Quéwa ángel íimaca nalí:

—Picácué cáalu pía nuícha, nutécáinácué pirí cayábéeri tàacáisi, isíimáidéeripiná manuísíwata macái wenàiwica: ¹¹Siùca èeri idéca imusúaca iicá èeri, yái iwasèeripinácuéca píawa Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha. Belén ìyacàlená irìcu rey David imusúacatáicaté iicá èeri, idéca asáica yái Wáiwacalica, yái Mesíasca, judío icuèrinápináca. ¹²Pianèeripinácué néepuèri wáluma iyú, iriacawa pìrái iyáacàalu irìcu, píaliacaténácuéwa càiríinácaalíni yáara quìrasìica —íimaca nalí yái ángelca.

¹³Yáta madécaná ángelnái namàacaca níawawa chènuníise asìanái iicácaténá nía ángel yáapicha, yèeyéica Dios irí cayábéeri. Náimaca:

¹⁴“ÌPíacué Dios chènuníiséeri irí cayábéeri! ÌMáiní matuíbanáiri iyú nàyaca cawinácaalí èeri mìnánái casímáiyéica Dios iicáca íiwitáise!”

náimaca ángelnáica.

¹⁵Idécanáamité ángelnái nèepùacawa náicha chènuniré, néese níái icuèyéica ovejanái náimaca nalíwáaca:

—Wàacuéwa Belén ìyacàlená néré waicácaténá càinácaalí ìyáaná, Wacuèriná Dios icàlidéerica walí iináwaná ìwali —náimaca nalíwáaca níái icuèyéica ovejanái.

¹⁶Yáté nàacàatécatawa néré. Yá nàanàaca María, José nacái, quìrasìi nacái irièriwa pìrái iyáacàalu irìcu. ¹⁷Néese naicácaínáni, íná nacàlidaca áibanái iríni yái tàacáisi ángel icàlidéericaté nalí quìrasìi ìwali. ¹⁸Yá macáita wenàiwica yéemièyéica quìrasìi iináwaná, náináidacawa manuísíwata càinácaalí íimáaná yái tàacáisi nacàlidéerica quìrasìi ìwali, níái icuèyéica ovejanái. ¹⁹Maríata quéwa, canácatáita uimáicha quirínama càinácaalíté náimáaná uìri ìwali, uínáidacawa mamáalàacata nàasu tàacáisi ìwali. ²⁰Néese níái icuèyéica ovejanái nèepùacawa náicha napìranái yàatalépináwa. Casímáiri iyú nacàlidaca Dios iináwaná ìwali cayábéericani, nàaca nacái Dios irí cayábéeri ìwali macáita yái naiquéerica, néemíaca nacái, macáicáináta ichàbacatéwa càide iyúwaté ángel íimáaná nalí.

El niño Jesús es presentado en el templo

²¹Ocho èeri imusúacadénáamiwa yái sùmàica, yáté namànica irí circuncisión. Yá nàaca íipidená Jesús, càide iyúwaté ángel icàlidáanáté María irí íipidenápiná, ipíchawáiseté udéerìcuca sùmài.

22 Néese cuarenta èeri imusúacadénáamiwa, yáté iwàwacutá namànica càide iyúwaté profeta Moisés ichùulianáté israelitanái imànica Dios inùmalicúise, masacàacaténá Dios iicáca nía àniwa, nasutáanápíná Dios íicha àniwa templo irìcu. Iná natéca sùmàì Jerusalén ìyacàlená néré, yáasáidacaténáni Dios irí. 23 Càité namànica yácáiná profeta Moisés itànàacaté càiri tàacáisi Dios inùmalicúise: “Asìalicaalí idàbáanéerica uìrica, yásí Dios yàasu wenàiwicapinácani yái sùmàica”, càì itànàacaté profeta Moisés. 24 Ináté nàacawa namànicaténá sacrificio Dios irípiná, nanúanápíná pucháiba unùcu, càide iyúwaté Dios ichùulianá judiónái imànica catúulécanácaalí nía. Iwàwacutá nàaca pucháiba unùcu púubéeyéi, càmicaalí nacái, nàaca pucháiba unùcu manuínaméeyéi yéenibe. Ináté José, María nacái namàacaca pucháiba unùcu Dios irípiná ofrenda iyú catúulécanácáiná nía.

25 Néenialíté ìyaca asìali Jerusalén ìyacàlená mìnali íipidenéeri Simeón. Yái asìali máiníiri cayábaca íiwitáise, ìyéerica machacàníiri iyú, yèeri nacái Dios icàaluíniná, icùa nacái Dios iwasàaca Israel itaquénáinámi nàuwichàacái íichawa. Espíritu Santo nacái yàacawéeridaca Simeón. 26 Espíritu Santo imàacacaté Simeón yáaliacawa càmiínápínaté yéetáwa àta idécataléta iicáca Mesías, yái asìali Dios ibànuèripinácaté israelita icuèrinápínaca. 27 Néese Espíritu Santo ichùulíaca Simeón yàanápínáwa templo néré. Yáté Simeón ìyaca templo irìcu nàanàacaalíté néré níái sùmàì isèenáica, yái sùmàica íipidenéerica Jesús. Natécaté Jesús templo néré namànicaténá càide iyúwaté profeta Moisés itànàaná Dios itàacái israelitanái imànínápíná néenibe asianái iríwa. 28 Simeón yeedáca Jesús yàanaliculéwa, yá Simeón yàaca Dios irí cayábéeri. Néese Simeón íimaca:

29 “Pía, Nucuèriná Dios, siùca pidéca pimànica càide iyúwa píimáanáté nulí; yásí cayábaca pimàacaca nuétácawa matuíbanáiri iyú, núa pìasu wenàiwicaca.

30 Nudéca nuicácani nutuí iyúwa, yái iwasèeripínaca wenàiwicanái Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha,

31 càide iyúwa pichùulianá imànica macái èeri mìnanáì yàacuésemi.

32 Amaláca imànipíná náiwitáise, níara càmiíyéica israelitaca, náalíacaténáwa càinácaalí iwàwacutáaná namànica nàyacaténá càide iyúwa piwàwáaná. Cáimiétacanápíná nacái imànica wíawa, wía pìasu wenàiwicaca, Israel itaquénáinámica”,

íimaca yái Simeónca.

³³Néese José, úa nacái Jesús yáatúaca náináidacawa néemíaca manuísíwata yái tàacáisica Simeón icàlidéerica sùmài ìwali. ³⁴⁻³⁵Néese Simeón isutáca nalí Dios íicha imàníinápiná nalí cayábéeri. Yá íimaca María irí àniwa úái Jesús yáatúaca:

—Péemí cayábani Dios idéca ibànùaca yái sùmàica yéewanápiná Israel itaquénáinámi néemíacani. Quéwa néemíacaalípináni, yá manùbéeyéi nacaláapínacawa Dios íicha càmicáiná neebáida itàacái, yái sùmàica. Quéwa áibanái manùbéeyéi nawènúadapíná náiwitáisewa Dios irípiná, neebáidacáiná itàacái, yái pìirica. Dios idéca ibànùacani yáasáidacaténá nalí cainácaalí Dios iwàwáaná nàyaca íná manùbéeyéi wenàiwica nàuwideca namànipínacani. Càita yáasáidapíná cainácaalí ìwali manùbéeyéi wenàiwica náináidacawa nawàwalicuísewa. Quéwa pía, piicápiná iyúwa macáita ichàbáanáwa, yásí achúmaca piwàwa manuísíwata càide iyúwa espada machete nacáiri idéca nacáicaalí isutàaca pía —íimaca yái Simeónca.

³⁶Uyaca nacái inanái templo irícu icàlidéechúa tàacáisi Dios inùmalicuísé íipidenéechúa Ana. Uanirimi íipidenáté Fanuel, abéeri Aser itaquérinami. Máiní béeruca úái Anaca. Ucáasàacatéwa mànacàucaalíté úa. Yáté ùyaca siete camuí ùacawéerimi yáapichawa. ³⁷Néeseté yéetácawa uícha ùacawéerimica, yáté ùyaca templo irícu ochenta y cuatro camuí idécanáamité ùacawéerimi yéetácawa uícha. Càmita umusúawa templo íicha, úfbaida quéwanáta èeríapinama, táiyápinama nacái Dios irípiná. Umàacaca uíchawa uyáacaléwa, usutá nacái úawawa Dios íicha, ùacaténá icàaluíniná. ³⁸Yáté Ana yàanàaca néré. Uicácanacáita yái sùmài Jesúsca, yá udàbaca ùaca Dios irí cayábéeri ìwali. Yá ucàlidaca áibanái irí Jesús iináwaná ìwali, cawinácaalí wenàiwica icuèyécáté Dios iwasàanápiná Jerusalén ìyacàlená mìnanaí nàuwichàacái íichawa.

El regreso a Nazaret

³⁹Néese isèenái namáalàidacaté namànica macáita càide iyúwaté Dios ichùulianá israelitanái imànica, yá nèepùacawa Galilea yàasu cáli néré, nàyacàle nérépináwa, íipidenácatalé Nazaret. ⁴⁰Néese yái sùmài idàwinàacawa cachàiníripiná, cáaliacáiri yáwanái nacái. Dios nacái imànica irí cayábéeri.

El niño Jesús en el templo

⁴¹Càide iyúwaté Jesús isèenái íiwitáise ìyáaná, nàacawa napáchiaca camuí imanùbaca Jerusalén ìyacàlená néré naicácaténá néré náapicha

judíonái yàasu culto ípidenéeri Pascua. ⁴²Jesús idèniacáináté doce camuí, yá nàacawa macáita Jerusalén ìyacàlená néré càide iyúwaté náiwitáise ìyáaná Pascua yàasuná culto ìwali. ⁴³Néese Pascua yàasuná culto idénáami nèepùacawa nàyacàle nérépináwa. Yái sùmai Jesús iyamáacawa Jerusalén ìyacàlená iricuta. Isèenái quéwa càmita náaliáwa iyamáanátéwa náicha. ⁴⁴Nayúunáidaca Jesús yàacawa imanùbaca yáapichawa, íná nàacawa èeríapinama. Néese nacutáca Jesús namanùbacanái yèewibàawa, néenánái yèewibàa nacáíwa. ⁴⁵Néese, càmicáináté nàanàa Jesús, yá nèepùaca nàacaténá nacutácani Jerusalén ìyacàlená néré.

⁴⁶Néese máisiba èeri irìcu, yá nàanàaca Jesús átata templo irìcu. Yái Jesús yáawinéeriwa nèewi níái yéewáidéeyéicaté wenàiwica Dios itàacái iyú templo irìcu. Yéemìaca ìyaca néewáidéanáná wenàiwica. Isutáca yéemìawa nía nacái. ⁴⁷Néese macáita yéemièyéica Jesús íimáaná, yá náináidacawa néemiacani manuísíwata, máinícáiná cáalíacáicani, yáalíacáiná nacái icàlidaca nalíni cáalíacáiri iyú, nasutácaalí néemìawani Dios itàacái ìwali. ⁴⁸Néese, isèenái nàanàacani, yá náináidacawa manuísíwata naicáidaca irí. Yá María íimaca Jesús irí: —Nuìri, ¿cáná pidé càì pimànica walí? Píaniri, núa nacái wadéca wacutáca pía máadáiní, máiní nacái achúmaca wawàwawa wáináidacawa pìwali —úumaca. ⁴⁹Jesús íimaca nalí:

—¿Cánásicué picutá núa áibalé? ¿Càmitasicué píalíawa iwàwacutáaná nuíbaidaca Núaniri irípináwa icapèe irìcu? —íimaca yái Jesúsca. ⁵⁰Càmita quéwa náalía néemìaca càinácaalí íimáaná yái tàacáisi Jesús icàlidéerica nalí.

⁵¹Néese, Jesús yèepùacawa náapicha Nazaret ìyacàlená néré. Yá imànica macáita càide iyúwa nachùullianáni. Quéwa yáatúa íináidacawa mamáalàacata uwàwalicúisewa ìwali, yái wawàsica. ⁵²Jesús idàwinàacawa yàacawa, cáalíacáica yáwanái nacáicani. Casíimái nacái Dios iicáca íiwitáise. Yá macáita wenàiwica cayábaca naicáca Jesús.

Juan el Bautista en el desierto

3 ¹Idécanaámité emperador Tiberio icùaca macái cáli catorce camuí, néese yàasu quincéená camuí irìcu, yá gobernador Poncio Pilato icùaca ìyaca Judea yàasu cáli. Herodes icùaca ìyaca Galilea yàasu cáli. Herodes yéénásàiri ípidenéeri Felipe icùaca ìyaca Iturea yàasu cáli, Traconite yàasu cáli nacái. Gobernador Lisanias icùaca

iyaca Abilinia yàasu cáli. ²Sacerdote Anás, sacerdote Caifás nacái, níacata sacerdote íiwacanánáica. Néenialíté Dios ichùuliaca Juan el Bautista icàlidáanápíná itàacái wenàiwicanái irí. Iyacaté manacúali yùucubàa càinàwàiri yái Juanca, Zacarías ìirimica. ³Ináté Juan yèepunícawa yàacawa mawiénibàa Jordán inanába irí. Yá icàlidaca wenàiwicanái irí iwàwacutáaná nawènúadaca náiwitáisewa Dios irípiná, namàacáanápíná náichawa yái báawéerica namàníirica, nabautizáca nacáiwa neebáidacaténá Dios itàacái, yéewanápíná Dios imàacaca iwàwawa nabáyawaná íicha, yái báawéerica namàníiricaté. ⁴Bàaluité profeta Isaías itànàacaté tàacáisi Dios inùmalicúise Juan el Bautista ìwali. Càité Isaías itànàaca:

“Abéeri asíali icàlidapíná nalíwani cachàiníiri iyú manacúali yùucubàa càinàwàiri. Càipíná íimaca nalí: ‘Càide iyúwa wenàiwicanái ichùnìacaalí àyapu Náiwacali irípináwa, càita nacái iwàwacutácué pichùnìaca píiwitáisewa Wacuèriná Dios irípiná pitàidacaténácué cayábéeri iyúni. Pichùnìacué píiwitáisewa yéewacaténá yéewáidacuéca pìyaca machacàníiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná.

⁵ Pichùnìacué píiwitáisewa Wacuèriná Dios irípiná càide iyúwa wenàiwica nachùnìacaalí àyapu Náiwacali irípináwa yéewacaténá yàanàaca nàatalé. Napuníadaca macái manuínaméeyéi utàwi cáli iyú. Náicaca macái dúli, sàabadacaténá nía. Machacànica namànica macái éeruíri àyapu. Cayábaca namànica báawéeri àyapu.

⁶ Yá macái èeri mìnánái naicápiná yái wenàiwica Dios ibànuerica aléi èeri irìculé iwasàacaténá èeri mìnánái Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha’, càipíná íimaca”,

íimacaté yái profeta Isaíasca.

⁷ Manùbéeyéi wenàiwica namusúacawa nàyacàle imanùbaca néesewa, yá nasutáca Juan íicha ibautizáanápíná nía. Quéwa Juan yáalíacawa abénaméeyéi càmìta nawènúada náiwitáisewa nabáyawaná íichawa báisíiri iyú, ínáté Juan yàalàaca nía cachàiníiri iyú. Íimaca nalí: “ÍPíacué, càiyéide iyúwa àapi iculále! Manuíri yùuwichàacáisi yàanàaca mesúnamáita yùuwichàidacaténá wenàiwicanái. Piyúnáidacuéca píalimáaná pichúuliacawa íicha, yái yùuwichàacáisica, pibautizácaalícáitawa, éwitacué càmícaaníta piwènúada píiwitáisewa báisíiri iyú pibáyawaná íichacuéwa. ¡Càmìta nucàlidacué pirí càiri chìwái! ⁸Iwàwacutácué pìyaca machacàníiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná, yéewanápíná

macái wenàiwica naicáca amaléeri iyú piwènúadacuéca píiwitáisewa báisíiri iyú Dios irípiná. Picácué cài píima piríwáaca: ‘Canácatáita Dios yúuwichàida wíawa, ¡Abraham itaquénáinámicáiná wía!’ picácué píima. Péemíacué cayába, éwita Dios imáalàida macáitacué pía pibáyawaná ìwalísewatá, càicáaníta Dios yáalimá iwènúadaca níai íbaca Abraham itaquénáinámpiná iyútá, Dios yàasu wenàiwicapiná nía píamirìcubàacué. ⁹Máiní mawiénica yái yúuwichàacáisica Dios imàaquéeripiná yàanàaca báawéeyéi ìwali, càide iyúwa mawiénicaalí wenàiwica iwichùaca àicu ìwali chipàali iyú, càita nacái mawiénica yái Dios yàasu yúuwichàacáisica. Péemíacué comparación: Càide iyúwa wàucacaalí macái àicu canéeri ìyacaná cayába weemácaténá nía quichái irìcu, càita nacái Dios yúuwichàidapiná wenàiwica quichái irìcu, cawinácaalí wenàiwica càimíyéica imàni cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná”, íimaca yái Juanca.

¹⁰Ináté manùbéeyéi wenàiwica yàanèyeyéicaté Juan el Bautista yàatalé, nasutáca néemíawa Juan. Náimaca irí:

—¿Càinásica iwàwacutá wamànica? —náimaca irí. ¹¹Juan íimaca nalí:

—Pidèniacaalícué pucháiba bàlesi, pìacué abéeri bàlesi áiba wenàiwica irí canéerica ibàle. Pidèniacaalícué yàacàsi, pìacué nayáapiná, canéeyéica irí yàacàsi —íimaca yái Juanca.

¹²Nàyaca néeni abénaméeyéi yeedéeyéica plata néenánái judío íichawa Roma ìyacàlená yàasu gobierno irípiná. Nàacatéwa néré nabautizácaténáwa. Nasutáca néemíawa Juan:

—Pía yéewáidéerica wía, ¿càinásica iwàwacutá wamànica? —náimaca. ¹³Juan íimaca nalí:

—Picácué picobra nía ichàbanamawa. Peedácué náicha càitade iyúwa romanonái ichùullianá peedáca —íimaca yái Juanca. ¹⁴Abénaméeyéi úwinái nacái nasutáca néemíawa Juan:

—Wía nacái, ¿càinásica iwàwacutá wamànica? —náimaca. Juan íimaca nalí:

—Picácué pibáulia pinúaca wenàiwica piyéedùacaténá nàasu. Picácué picháawàa naináwaná ìwali pichíwa iyúwa, peedácaténá piríwa nàasu. Casíimáicué nacái piicáca piwèniwa romanonái yàasu gobierno yèericuéca pirí —íimaca yái Juanca.

¹⁵Níai wenàiwicaca náináidacawa cawàwanáta Dios imànínápináté naicá áiba wawàsi máiníiri cachàinica. Náináida nacáiwa nawàwalicuísewa Juan ìwali cawàwanáta Mesíascani, yái judío icuèrinápináca, Dios

ibànuèrica nalí. ¹⁶Quéwa Juan ímaca macái wenàiwicanái irí: “Báisíta nubautizácuéca pía úni yáaculé. Quéwa mesúnamáita áiba yàanàaca. Yáta ibànùapíná Espíritu Santo abénaméeyéi péenácué irí ibautizácaténá náiwitáise Espíritu Santo ichàini iyú, cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica itàacái, yái yàanèeripínáca. Quéwa áibanái péenácué càmfíyéica yeebáida itàacái, ibautizápiná níawa quichái iyú nàuwichàacaténáwa càiripínáta. Máiní cachàinírica íiwitáise nuícha. Nuíwacalicaní, yái yàanèeripínáca; nuicáca núawawa càiride iyúwa yàasu wenàiwica càmfírica cachàini náicha canánama, máinícáiná cayábéerica nuíchani. ¹⁷Càide iyúwa wenàiwicanái itécaalí yàasu palawa nacáapi irícuwa, masacàacaténá namànica nàasu trigo ituínáwa, náaláidacaténá nacái trigo iwíralèmi, càita nacái yái yàanèeripínáca núamiricubàa yàanàaca iwàlìsàidacaténá yàasu wenàiwica íiwitáisewa, iseríacaténá nacái nía náicha áibanái càmfíyéica yàasu. Càide iyúwa wenàiwica yeedácaalí ibànacale trigo ituínáwa manuírí capíi irículé, ituínási yàaluca, càita nacái yái yàanèeripínáca iwacáidapíná yàataléwa yàasu wenàiwicanáíwa. Càide iyúwa wenàiwica yeemácaalí ituíná iwíralèmi manuírí quichái irícu, càita nacái yái yàanèeripínáca yúuwichàidapíná nía quichái irícu, càmfíyéica yàasu wenàiwica; yúuwichàidapíná nía quichái irícu càmfírica ichacàwa càiripinéerita ìyaca”, ímaca yái Juanca.

¹⁸Càité Juan icàlidaca nalíni. Yàalàaca nía déecuírí iyú icàlidacaténá wenàiwicanái irí cayábéeri tàacáisi Dios ichùulièrica icàlidaca nalí. ¹⁹Juan yàalàaca gobernador rey Herodes nacái cachàinííri iyú, Herodes imelùdacáináté yéénàsàiri Felipe íinuwa, íipidenéechúa Herodías, Herodes imànicáináté nacái manùba báawéeri. ²⁰Herodes quéwa imànica áiba wawàsi máinííri báawaca náicha canánama: Herodes yúucaca Juan presoíyéi ibànalículé.

Jesús es bautizado

²¹Quéwa ipíchawáiseté Herodes yúucaca Juan presoíyéi ibànalículé, Juan ibautizácaté manùbéeyéi wenàiwica. Juan ibautizá nacái Jesús. Yái Jesúsca, idècunitàacá isutáca yáawawa Dios íícha, yáta capíraléeri cáli yàacùacawa. ²²Yá Espíritu Santo iricùacawa Jesús iwali càiride iyúwa waicáaná unùcu iricùanáwa. Néese néemíaca Dios itàacái chènunfíse. Dios ímaca Jesús irí:

—Píacata Nuírí nuwàwéeri cáininéeri nuicáca. Cayábaca nuwàwa nuicáca pía —ímaca yái Diosca.

Los antepasados de Jesucristo

²³Jesús idèniacaté cawàwanáta treinta camuí idàbacaalíté yéewáidaca wenàiwicanái. Abénaméeyéi wenàiwica nayúunáidaca José iirimicaténi, yái Jesúsca. José yàacawéetúa yáaniri ípidenáté Elí. ²⁴Elí yáaniri ípidenáté Matat. Matat yáaniri ípidenáté Leví. Leví yáaniri ípidenáté Melqui. Melqui yáaniri ípidenáté Jana. Jana yáaniri ípidenáté José. ²⁵José yáaniri ípidenáté Matatías. Matatías yáaniri ípidenáté Amós. Amós yáaniri ípidenáté Nahúm. Nahúm yáaniri ípidenáté Esli. Esli yáaniri ípidenáté Nagai. ²⁶Nagai yáaniri ípidenáté Maat. Maat yáaniri ípidenáté Matatías. Matatías yáaniri ípidenáté Semei. Semei yáaniri ípidenáté Josec. Josec yáaniri ípidenáté Judá. ²⁷Judá yáaniri ípidenáté Joanán. Joanán yáaniri ípidenáté Resa. Resa yáaniri ípidenáté Zorobabel. Zorobabel yáaniri ípidenáté Salatiel. Salatiel yáaniri ípidenáté Neri. ²⁸Neri yáaniri ípidenáté Melqui. Melqui yáaniri ípidenáté Adi. Adi yáaniri ípidenáté Cosam. Cosam yáaniri ípidenáté Elmadam. Elmadam yáaniri ípidenáté Er. ²⁹Er yáaniri ípidenáté Josué. Josué yáaniri ípidenáté Eliezer. Eliezer yáaniri ípidenáté Jorim. Jorim yáaniri ípidenáté Matat. ³⁰Matat yáaniri ípidenáté Leví. Leví yáaniri ípidenáté Simeón. Simeón yáaniri ípidenáté Judá. Judá yáaniri ípidenáté José. José yáaniri ípidenáté Jonam. Jonam yáaniri ípidenáté Eliaquim. ³¹Eliaquim yáaniri ípidenáté Melea. Melea yáaniri ípidenáté Mena. Mena yáaniri ípidenáté Matata. Matata yáaniri ípidenáté Natán. ³²Natán yáaniri ípidenáté rey David. Rey David yáaniri ípidenáté Isaí. Isaí yáaniri ípidenáté Obed. Obed yáaniri ípidenáté Booz. Booz yáaniri ípidenáté Sala. Sala yáaniri ípidenáté Naasón. ³³Naasón yáaniri ípidenáté Aminadab. Aminadab yáaniri ípidenáté Admin. Admin yáaniri ípidenáté Arni. Arni yáaniri ípidenáté Esrom. Esrom yáaniri ípidenáté Fares. Fares yáaniri ípidenáté Judá. ³⁴Judá yáaniri ípidenáté Jacob. Jacob yáaniri ípidenáté Isaac. Isaac yáaniri ípidenáté Abraham. Abraham yáaniri ípidenáté Taré. Taré yáaniri ípidenáté Nacor. ³⁵Nacor yáaniri ípidenáté Serug. Serug yáaniri ípidenáté Ragau. Ragau yáaniri ípidenáté Peleg. Peleg yáaniri ípidenáté Heber. Heber yáaniri ípidenáté Sala. ³⁶Sala yáaniri ípidenáté Cainán. Cainán yáaniri ípidenáté Arfaxad. Arfaxad yáaniri ípidenáté Sem. Sem yáaniri ípidenáté Noé. Noé yáaniri ípidenáté Lamec. ³⁷Lamec yáaniri ípidenáté Matusalén. Matusalén yáaniri ípidenáté Enoc. Enoc yáaniri ípidenáté Jared.

Jared yáaniri ípidenáté Mahalaleel. Mahalaleel yáaniri ípidenáté Cainán. ³⁸Cainán yáaniri ípidenáté Enós. Enós yáaniri ípidenáté Set. Set yáaniri ípidenáté Adán, yái asìali Dios idàbéericaté.

Jesús es puesto a prueba

4 ¹Néeseté Espíritu Santo icùaca Jesús íiwitáise. Jesús yèepùacawa Jordán inanába ícha, yá Espíritu Santo itéca Jesús manacúali yùuculé càinàwàiri. ²Jesús ìyacaté néré cuarenta èeri. Satanás yáalimáidaca Jesús imànínapíná ibáyawanáwa quéwa càmita Jesús imàni càì. Canácata Jesús iyéeri iyáacaléwa cuarenta èeri, yáté máapicani. ³Néese, Satanás íimaca Jesús irí:

—Dios íiricáiná pía, piwènúada yái íbaca pan iyú piyáacaténáni —íimaca yái Satanásca. ⁴Jesús íimaca irí:

—Càmíirita. Dios itàacái profeta itànèericaté íimaca walí: ‘Picácué wáináidawa yàacàsi ìwali Dios ícha. Néese iwàwacutá weebáidaca macáita iyúwa Dios íimáaná yéewanápiná wàyaca machacàníri iyú’, íimaca yái Dios itàacáica —íimaca yái Jesúsca, càmicáiná iwàwa imànica wawàsi meedá írípínáwa Dios íiwitáise iyú.

⁵Néese, Satanás itéca Jesús chènuníri dúli ínatalé. Yá Satanás yáasáidaca Jesús iicá aquialénamata macái cáli èeri irìcuírìca. ⁶Yá Satanás íimaca Jesús irí:

—Nùapíná piríwa macáita iyéerica cháí èeri irìcu cawènírica, yá picùapíná macái cáliwa; núacata yèeri canánama nuwàwéeyéi íríwa núacáináta icuèrica macáitani. ⁷Iná pibàlùacaalíwa nulí piùlù ipùata iyúwa piacaténá nucàaluíniná, yásí piasupíná macáitani —íimaca yái Satanásca. ⁸Jesús íimaca irí:

—Núa, càmicáiná yàa picàaluíniná, yácáiná Dios itàacái profeta itànèericaté íimaca: ‘Iwàwacutá piaca Picuèriná Dios icàaluínináwa. Iwàwacutá nacái piaca abéerita Dios iyéininá’, càité itànàaca yái profetaca —íimaca yái Jesúsca.

⁹Néese Satanás itéca Jesús Jerusalén iyacàlená néré. Yá Satanás imichàidaca Jesús templo ipùata ínatalé chènuníri náicha canánama. Néese Satanás íimaca Jesús irí:

—Dios íiricáiná pía, pipisíawa templo ícha cáli ínatalépiná. ¹⁰Yácáiná Dios itàacái profeta itànèericaté càì íimaca piwali:

‘Dios ichùullapíná yàasu ángelnáíwa nacùanápiná pía.

¹¹Namichàidapíná nacái píawa nacáapi iyúwa ipíchaná pinúaca píawawa íba iwéré’,

càité profeta itànàaca Dios itàacái piináwaná ìwali —íimaca yái Satanásca. ¹²Quéwa Jesús íimaca Satanás irí:

—ìCàmíiri! Dios itàacái profeta itànèericaté càì íimaca walí: ‘Picá píalimáida piicáwa Picuèriná Dios asáisi icùacaalípiná pía’, càité profeta itànàaca Dios itàacái —íimaca yái Jesúsca. ¹³Ináté idécanáami Satanás yáalimáidaca Jesús imànínápiná macái íiwitáaná báawéeri, yáté Satanás yàacawa Jesús íicha àta áiba èeripináta àniwa.

Jesús comienza su trabajo en Galilea

¹⁴Néeseté Jesús yèepùacawa Galilea yàasu cáli néré. Espíritu Santo icùaca Jesús íiwitáise. Néese macáita Galilea yàasu cáli néeséeyéi néemíaca Jesús iináwaná ìwali. ¹⁵Jesús yèepunicatéwa yéewáidaca wenàiwica judíonái yéewáidacàalu iricubàa yàcalé imanùbaca. Macáita wenàiwica nacàlidaca Jesús iináwaná ìwali cayábéerica íiwitáise.

Jesús en Nazaret

¹⁶Jesús yàacatéwa Nazaret ìyacàlená néré, yái yàcalé isèenái idàwinàacatáicaténi. Yá sábadò irícu judíonái iyamáidacatáicawa, Jesús iwàlùacawa judíonái yéewáidacàalu iriculé càide iyúwaté íiwitáise ìyáaná. Néese ibàlùacawa wenàiwicanái yàacuéseimi iléecaténá nalí Dios itàacái. ¹⁷Nàaca irí cuyàluta yéewacaténá iléeca nalíni, yái cuyàluta idènièricaté itànàawa profeta Isaías yàasu tàacáisi itànèericaté Dios inùmaliçuíse. Jesús yàacùaca cuyàluta iwawanèericawa, yá yàanàaca tàacáisi Jesús íimáanápínacaté ìwaliwa, yái Dios yàasu wenàiwicaca. Càita íimaca ìwaliwa:

¹⁸“Espíritu Santo, Dios ibànuèrica nulí, yàacawéeridaca núa siùca, ichùullacáiná nucàlidáanápíná cayábéeri tàacáisi catúulécaneéeyéi irí. Idéca ibànùaca núa nucàlidacaténá wenàiwicanái iríni Dios iwàwaca iwasàaca nía nabáyawaná íichawa. Ibànùaca núa catuícáténá numànica matuíyéi, nuwasàacaténá wenàiwica nàuwichàacái íichawa nacái,

¹⁹nucàlidacaténá nacái nalíni Dios iwàwaca iyúudàaca nía siùcade”,

càité profeta Isaías itànàaca tàacáisi Jesús ìwali.

²⁰Néese idécanáamité Jesús iléeca nalíni, yá iwawanàacani yái cuyàlutaca, yá yèepùadaca cuyàluta asiali irí icuèrica cuyàluta. Néese Jesús yáawinacawa nèewi yéewáidacaténá nía. Macáita ìyéeyéica néré naicáidaca irí mamáalàacata. ²¹Néese Jesús íimaca nalí:

—Siùca idéca yàanàaca pèewiré yái wenàiwicaca Dios itàacái icàlidéericaté iináwaná ìwali profeta Isaías yàasu cuyàluta irícu —íimaca yái Jesúsca, icàlidaca iináwaná ìwaliwa. ²²Macáita níái wenàiwicaca nataáníca cayábéeri iyú ìwali. Náináidacawa manuísíwata néemiaca icàlidaca nalíni máiní cáalíacáiri iyú. Náimaca nalíwáaca:

—¿Cánásica yéewaná càì icàlidacani? José ìirimi meedá yái —náimaca. ²³Ináté Jesús íimaca nalí:

—Báísíta piwàwacué picàlidaca nulí yái tàacáisica: ‘Báísícaalí pálimá pichùniaca cáuláiquéeyéi, néese pichùnà piawawa waicápiná, yásí weebáidaca pitàacái’, càì piwàwacué píimaca nulí, piwàwacáinácué piicáca numànica yái càmfíríca wenàiwica idé imànica. Piwàwacué nacái píimaca nulí: ‘Báísícaalí pimànicaté yái càmfíríca wenàiwica idé imànica Capernaum ìyacàlená néenibàa càide iyúwa wéemianá nacàlidaca piináwaná ìwali, néese pimàni nacái càiri wawàsi cháì, piasu cáli ìinatawa, yásí weebáidaca pitàacái’, càì piwàwacué píimaca nulí, càmicáinácué piwàwa peebáidaca nutàacái báisíiri iyú —íimaca nalí yái Jesúsca. ²⁴Néese Jesús íimaca nalí àniwa:

—Báísíta, núalíacawa càmfínápinácué peebáida nutàacái, càmicáiná wenàiwica nawàwa néemiaca profeta itàacái nàasu cáli néeséericaalíni. ²⁵⁻²⁶Quéwa, péemiacué cayába, Dios imànipiná cayábéeri áibanái wenàiwica irí báawéeyéicuéca piicáca, níara càmfíyéica judío, neebáidapinácáiná nutàacái, càide iyúwaté Dios imàníná nalí cayábéeri bàalutíe profeta Elías yàasu èerité. Càmitaté unía yúuwàawa máisiba camuí y mediopináté, ìyacadé nacái manuírí máapicái cháì Israel yàasu cáli imanuíca. Ewitaté nàyacáaníta manùbéeyéi inanái inìrimi yéetéeyéimicawa íicha cháì Israel yàasu cáli ìinata, càicáaníta Dios càmitaté ibànùa profeta Elías iyúudàacaténá nía. Néese, Dios ibànùacaté Elías iyúudàacaténá abéechúa inanái inìrimi yéetéechúamiwa íicha, càmfíchúa israelita, Sarepta ìyacàlená minalu, iyéechúacaté mawiénita Sidón ìyacàlená irí, méetàuculé Israel yàasu cáli íicha. ²⁷Càita nacái profeta Eliseo yàasu èerité nàyacaté nacái manùbéeyéi cacháunéeyéi íimami lepra iyú cháì Israel yàasu cáli ìinata, quéwa Dios càmitaté ichùnà nía, ibatàa abéeri pináta, càmitaté ichùnà nía. Néese ichùnàcaté áiba càmfíiri israelita, íipidenéri Naamán, Siria yàasu cáli néeséri. Càita nacái Dios imànipiná cayábéeri nalíwa áibanái wenàiwica báawéeyéicuéca piicáca, càmfíyéica judío, neebáidapinácáiná nutàacái —íimaca yái Jesúsca.

²⁸Níái israelitaca, néemiaca Jesús íimáaná càmfíyéi israelita ìwali, yá calúaca nía báawanama canánama, níái iyéeyéica judíonái

yéewáidacàalu irìcu, báawacáináté naicáca cà míiyéi israelita. ²⁹Yá namichàacawa náibàaca Jesús, natécani cachàiníiri iyú yàcalé íicha. Nawatàidaca Jesús quìratàli ipùata nérépiná, yái quìratàli nàyacàle ìyéerica íinata, nawàwacáiná náucaca Jesús chènuníiri quìratàli íinataise, yéetacáténáwa. ³⁰Quéwa Jesús iwatàa yáawawa náicha, yá ichàbacawa nèewibàa, yá yàacawa náicha.

Un hombre que tenía un espíritu impuro

³¹Néeseté, Jesús yàacawa Capernaum ìyacàlená néré ìyéerica Galilea yàasu cáli íinata. Aiba sábadò judíonái iyamáidacatáicawa, yá Jesús yéewáidaca wenàiwicanái judíonái yéewáidacàalu irìcu. ³²Yá náináidacawa manuísíwata néemíaca yéewáidáaná nía, yéewáidacáiná nía iyúwa abéeri cachàiníiri íiwitáise, Dios ibànuèrica yéewáidacaténá wenàiwicanái.

³³Iyacaté áiba asìali néewáidacàalu irìcu. Yái asìali demonio idacuèrica íiwitáise. Yá demonio yéemíanicawa asìali isàna iyú. Yá íimaca cachàiníiri iyú Jesús irí:

³⁴—iPèepùà píichawa! iPicá pisàiwica walí wawàsi, pía Jesúsca, Nazaret ìyacàlená néeséeri! ¿Pìanàsica pimáalàidacaténá wía? Núalía nuicáca pía, núalíacawa pìwali, Dios néeséeri mabáyawanéerica pía —íimaca. ³⁵Quéwa Jesús yàalàaca demonio cachàiníiri iyú. Yá Jesús íimaca demonio irí:

—iMasànata pía! iPimusúawa íicha yái asìalica! —íimaca yái Jesúsca. Yá demonio yúucaca asìali cáli íinatalé macái wenàiwicanái yàacuésemi, néese yàacawa asìali íicha. Canáta demonio imàníná asìali irí. ³⁶Macáita wenàiwica ìyéeyéica néeni, náináidacawa manuísíwata naicáidaca Jesús irí. Yá náimaca nalíwáaca:

—¿Càinásica yái yéewáidáanáca? iYái asìali Jesús yàalàaca demonionái cachàiníiri iyú íiwitáise cachàiníiri iyúwa, yá ichùuliacaalí nía nàanápínáwa wenàiwica íicha, yáta nàacawa! —náimaca nalíwáaca. ³⁷Yá macáita Galilea yàasu cáli néeséeyéi nacàlidaca Jesús iináwaná ìwali.

Jesús sana a la suegra de Simón Pedro

³⁸Néeseté Jesús imusúacawa néewáidacàalu irìcuíse, yá yàaca iwàlùacawa Simón icapèe irìculé. Yá Simón iyéeru iculuéchúawa cáiwíiri mecuní iyú. Yá nasutáca ulí Jesús íicha ichùnàanápíná úa. ³⁹Néese Jesús yàacawa ùatalé, yá yáawiaca iicáidaca ulí. Jesús

yàalàaca mecuní cachàiníiri iyú. Yá mecuní ichàbacawa uícha. Yáta umichàacawa, yá udàbaca umànica nayáapiná.

Jesús sana a muchos enfermos

⁴⁰Néese idècunitàacá èeri iwàlùacawa, yá macáita idènièyéica cáuláiquéeyéi néenánáíwa natéca nía Jesús yàatalé. Natéca néenánáíwa idènièyéica macái uláicái íiwitáaná. Jesús imàacaca icáapiwa nàwali macáita, yá ichùnìaca nía. ⁴¹Demonionái nàacawa nacái manùbéeyéi cáuláiquéeyéi íícha. Yá demonionái náimaca néemíanicawa cachàini:

—Ípíacata yái Dios lírica! —náimaca. Quéwa Jesús yàalàaca nía cachàiníiri iyú, níái demonioca, càmita ibatàa natàanica, náalíacáináwa íwali Mesíascani, yái judío icuèrinápiná Dios ibànuerica nalí.

Jesús anuncia el mensaje en las sinagogas

⁴²Amalácaalíté nawicáu àniwa, Jesús imusúacatéwa yàcalé irìcuíse, yá yàacawa canácatalé wenàiwica. Néese madécaná wenàiwica icutácani. Yá nàanàaca yàatalé. Càmita nawàwa namàacaca yàacawa náícha. ⁴³Quéwa Jesús íimaca nalí:

—Iwàwacutá nucàlidaca nalí cayábéeri tàacáisi áibanái ìyacàle néenibàa nacái, yái tàacáisi íiméerica càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicanáíwa, Dioscáiná ibànùaca núa numànicaténá càì —íimaca yái Jesúsca. ⁴⁴Càité Jesús yàaca icàlidaca yái tàacáisica judíonái yéewáidacàalu irìcubàa, ìyéeyéica Judea yàasu cáli íinata.

La pesca milagrosa

5 ¹Aiba èerité Jesús ibàlùacawa Genesaret icalìsaniná yàasu càina íinatalé, áibaalí íipidenéeri Galilea icalìsaniná. Madécaná wenàiwica nàyaca néré nawàwacáiná néemíaca Jesús icàlidaca nalí Dios itàacái. Máiní manùbaca wenàiwica, yá nacàbadàayacacawa Jesús iwéré. ²Néese Jesús iicáca pucháiba barca mawiénita iríwa càina íinatalé. Canáca wenàiwica barca irìcu namusúacáináitéwa barca irìcuíse níái asianái íibèeyéica cubái, náibacaténá nàasu chinchorowa. ³Jesús iwàlùacawa barca irìculé, Simón yàasu barcaca. Néese isutáca Simón íícha wawàsi iwesíanápiná barca àanama íícha. Néese Jesús yáawinacawa barca irìcu, yá yéewáidaca wenàiwica barca irìcuíse. ⁴Néese idécanáamité yéewáidaca nía, yá Jesús íimaca Simón irí:

—Piwesía barca depuúwacatalé calisa. Piúcacué pìasu chinchorowa píibàacaténá cubái —íimaca yái Jesúsca. ⁵Néese Simón íimaca Jesús irí:

—Nuíwacali, wadéca wacamáaca táiyápinama, canácata weedéeri, quéwa pialàacáiná núa, íná nuchùuliaca náucaca chinchorro àniwa —íimaca yái Simónca.

⁶Néese idécanáami namànica càide iyúwa Jesús ímáaná nali, yá náibàaca madécaná cubái. Nàasu chinchorro icacanácawa yàacawa. ⁷Iná náucaca nacáapiwa namáidacaténá nàacawéeyéináwa iyéeyéica áiba barca irícu nàacaténá nayúudàaca nía. Néese nàanàaca Simónnái yàatalé, yá napuniadaca pucháibanama nàasu barcawa cubái iyú àta nawàwacataléta napulùnacawa cubái iyú, níai barcaca. ⁸Quéwa Simón Pedro iicácáiná madécaná cubái, yá cáaluca íináidacawa ibáyawaná ìwalísewa, yá ibàlùacawa yùlulù iyúwa yàacaténá Jesús icàaluíniná. Yá íimaca Jesús irí:

—ìlwàwacutá piacawa nuícha, Nuíwacali, cabáyawanácáiná núa! —íimaca yái Simón Pedroca.

⁹Càica Simón íimaca Jesús irí cáalucáiná Simón ibáyawaná ìwalísewa, yáalíacáináwa Jesús idèniaca Dios íiwitáise. Cáaluca nacái níai Simón Pedro yáapichéeyéica, naicácáiná madécaná cubái needéeyéica. ¹⁰Cáaluca nacái Simón imanùbacanáica nabáyawaná ìwalísewa níai íipidenéeyéica Santiago, Juan nacái, níai Zebedeo yéenibeca, náalíacáináwa Jesús idèniaca Dios íiwitáise. Quéwa Jesús íimaca Simón irí:

—Picá cáalu pía nuícha. Pidéca peedáca cubái. Siùcáise de quéwa pìwacáidapíná nulíwa wenàiwicanái yéewacaténá nuéwáidacaléca nía —íimaca yái Jesúsca.

¹¹Iná natéca nàasu barcawa cáli iwéré. Yá namàacaca macáita nàasuwa, yá nàacawa Jesús yáapicha, yéewacaténá yéewáidacaléca nía.

Jesús sana a un leproso

¹²Aiba èerité, Jesús iyacaté áiba yàcalé irícu, néese asiali yàanàaca néré cacháunéeri íimami lepra iyú. Iicáca Jesús, yá yúuwàa iriacawa inùmáawawa Jesús irí yàacaténá Jesús icàaluíniná, yéewacaténá catúulécanáca Jesús iicácani. Yá isutáca Jesús íicha wawàsi manuísíwata:

—Nuíwacali, núalíacawa píalimá pichùnìaca núa, piwàwacaalí quéwa pichùnìaca núa —íimaca yái asialica. ¹³Néese Jesús imàacaca icáapiwa ìwali. Yá Jesús íimaca irí:

—Nuwàwaca nuchùnìaca pía. ¡Cayábaca píawa! —íimaca yái Jesúsca. Yáta icháuná lepra yáawacawa íicha. ¹⁴Néese Jesús ichùuliacani. Íimaca irí:

—Picá picàlida áibanái iríni nuchùnìaná píá. Néese píawa caquialéta sacerdote yàatalé píasáidacaténá iicá píimamiwa, yáalíacaténáwa cayábaca píá picháuná íichawa. Pité nacái ofrenda profeta Moisés ichùulièricaté wenàiwica namàacáanápíná Dios irí ofrenda iyú nachùnìacaalíwa lepra íicha, yéewacaténá macái wenàiwica yáalíacawa cayábaca píá —íimaca yái Jesúsca.

¹⁵Quéwa éwita Jesús ichùuliáacáanítani càì, càicáaníta manùbéeyéi wenàiwica nacàlidaca Jesús iináwaná ìwali mamàalàacata macái wenàiwica irí. Yá madécaná wenàiwica nàwacáidáyacacawa néemiaticaténá Jesús itàacái, ichùnìacaténá nía nacái. ¹⁶Quéwa áibaalíté Jesús yàacawa méetàuculé wenàiwicanái íicha isutácaténá yáawawa Dios íicha.

Jesús sana a un paralítico

¹⁷Aiba èerité Jesús yéewáidaca wenàiwicanái. Abénaméeyéi fariseo, áibanái nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo iricu nàanàacaté néré, madécaná yàcalé mìnánái nacái ìyéeyéicaté Galilea yàasu cáli íinata, Judea yàasu cáli íinata nacái. Aibanái nàanàaca Jerusalén ìyacàlená néese nacái. Náawinacatéwa néré Jesús yéewáidacatalé wenàiwicanái. Yá Jesús ichùnìaca cáuláiquéeyéi wenàiwica Dios íiwitáise cachàiníiri iyú. ¹⁸Néese áibanái asianái nàanàaca néré itéeyéica máapinéeri asìali irièricawa yàalubái íinatawa iiméerica íinata. Nawàwa natéca asìali capíi iriculé, naliadacaténáni Jesús íipunita, Jesús ichùnìacaténáni. ¹⁹Càmita quéwa náalimá nawàlùacawa Jesús yàatalépiná dàalacáiná máiní wenàiwicanái néré. Iná náiríacawa escalera ìwalibàa capíi íinatalé, sàabadéeri, canéeri ipùata chènuniré. Néese nawatàaca capíi ibáiná Jesús iwicáu. Yá nalicùadaca cáuláiquéeri asìali yàalubái íinatawa yéenúlusi ìwali Jesús yàatalé, nàacuésemi macáita wenàiwica ìyéeyéica néeni. ²⁰Jesús yáalíacawa náiwitáise manuíca náináidacawa nawàwawa Jesús ìwali ichùnìanápínáni, yá Jesús íimaca cáuláiquéeri irí:

—Pía, nùacawéerináca, nudéca numàacaca nuwàwawa pibáyawaná íicha cayábacaténá píapicha Dios —íimaca yái Jesúsca.

²¹Néese níái yéewáidéeyéica wenàiwica templo iricu, nía nacái fariseonái nadàbaca náináidacawa. Náimaca náináidacawa nalíwa nawàwalicúisewa: “¿Cáná yéewa itàaní càì yái asìali Jesúsca? Itàaníca ìyaca Dios ìwali báawéeri iyú, canácáináta asìali yáaliméeri imàacaca iwàwawa wenàiwicanái ibáyawaná íicha cayábacaténá náapicha Dios. Abéerita Dios yáaliméeri imànica càì”, càì náimaca náináidacawa

nalíwa. ²²Quéwa Jesús yáalíacawa náináidáanácawa. Yá isutáca yéemíawa nía:

—¿Cánacué píináidawa càì? ²³Máíní màulenáca wáimaca máapinéeri irí: ‘Nudéca numàacaca nuwàwawa pibáyawaná ícha cayábacaténá píapicha Dios’, càmícaíná áibanái yáalimá iicáca asáísí báisícaalí cayábaca yáapicha Dios. Quéwa máíní càulenáca wáimaca máapinéeri irí: ‘Pimichàawa, pìipìna’, áibanái wenàiwica náalimácáíná naicáca asáísí wadécaalí wachùniacani watàacái iyúwa, yái máapinéerica. ²⁴Iná núa, asìali Dios néeséerica, nuchùniapíná yái máapinéerica píalíacaténácuéwa Dios idéca ichùulíaca núa numàacáanápíná nuwàwawa wenàiwicanái ibáyawaná ícha cháí èeri irícu cayábacaténá náapicha Dios —íimaca nalí yái Jesúsca. Néese Jesús íimaca máapinéeri irí:

—Pía, nùacawéerináca, núuma pírí, pimichàawa, peedá pìalubáíwa, pèepùawa picapèe néréwa —íimaca yái Jesúsca.

²⁵Yáta yái asìalica imichàacawa nàacuéssemi, yá yeedáca yàalubáíwa irirèicatéwa íinata, néese yàacawa icapèe nérépináwa, casíimáiri iyú, yàaca Dios irí cayábéeri idècunitàacá yèepunícawa. ²⁶Macáita iyéeyéica néré náináidacawa manúisíwata naicáidaca Jesús irí, nàaca nacái Dios irí cayábéeri. Cáaluca nacái náináidacawa, yá náimaca:

—Siùca èeri wadéca waicáca cayábéeri wawàsi Dios imànírica càmíiricáwaca waicá quéechacáwa —náimaca.

Jesús llama a Leví

²⁷Néesetécáwa Jesús imusúacawa capíi irícuíse. Yá iicáca asìali íipidenéeri Leví, yeedéericaté plata yéénánái judío íchawa Roma iyacàlená yàasu gobierno irípiná. Yái Leví yáawinéericawa aléera yeedacatalécaté plata wenàiwica ícha. Néese Jesús íimaca irí:

—Aquialé, pìawa núapicha yéewacaténá nuéwáidacaléca pía —íimaca yái Jesúsca. ²⁸Yái Leví imàacaca yàasuwa macáita, yá imichàacawa, yàacawa Jesús yáapicha.

²⁹Néese Leví ichùulíaca yàasu wenàiwicanáíwa nachanàacaténá manùba yàacàsi icapèe irícu. Imáidaca yàataléwa Jesús iyáacaténá iyáacaléwa Leví yáapicha, Leví iwàwacáíná yàaca Jesús íimiétacaná. Leví imáida nacái manùbéeyéi yeedéeyéi plata yéénánái judío íchawa Roma iyacàlená yàasu gobierno irípiná. Aibanái nacái nayáaca nayáacaléwa náapicha néré. ³⁰Néese abénaméeyéi fariseo, áibanái nacái yéewáidéeyéi wenàiwica templo irícu natàaníca báawéeri iyú Jesús yéewáidacalénái ìwali. Yá náimaca Jesús yéewáidacalénái irí:

—¿Cánacué piyáa piyáacaléwa náapicha, níái cabáyawanéeyéica, náapicha nacái níái yeedéeyéica wáicha plata romanonái yàasu gobierno irípiná? —náimaca. ³¹Quéwa Jesús íimaca fariseonái irí:

—Péemiacué comparación: Máláicacaalí wenàiwica, yá càmita nawàwacutá abéeri ichùnìèripiná nía. Quéwa áibanái idènièyéica uláicái nawàwacutáca abéeri ichùnìèripiná nía. ³²Càita nacái wenàiwica íináidéeyéica mabáyawanáca, càmita nacutá abéeri ichùnìèripiná náiwitáise nabáyawaná íichawa. Quéwa áibanái wenàiwica yáaliéyíwa cabáyawanáca, níata icutáca abéeri iwènúadéeripiná náiwitáise báawéeri íicha. Càita nacái núa, càmita nùanàa numáidacaténá wenàiwica íináidéeyéica mabáyawanáca, néese nudéca nùanàaca numáidacaténá wenàiwica yáaliéyícawa cabáyawanáca, nawènúadánápiná náiwitáisewa nabáyawaná íichawa. Iná yéewa cayábaca nàwacáidáyacacawa nùatalé níái cabáyawanéeyéica nuwènúadacaténá náiwitáise nabáyawaná íichawa —íimaca yái Jesúsca.

La cuestión del ayuno

³³Néese fariseonái nasutáca néemíawa Jesús. Yá náimaca irí:

—Juan el Bautista yéewáidacalénái, nía nacái wéewáidacaléca, wía fariseoca, namàacaca náichawa nayáacaléwa manùba yàawiría nasutácaténá Dios íicha manuísíwata. ¿Cáná càmita péewáidacalénái namàni càì? Nayáaca nayáacaléwa mamáalàacata —náimaca. ³⁴Jesús íimaca nalí:

—Péemiacué comparación: Asìali icàsàacaalíwa, yá imáidaca yàacawéeyéináwa asianái naicácaténá icàsàacawa casíimáiri iyú. Càmita nawàwa namàacaca náichawa nayáacaléwa idècunitàacá ìyaca náapicha, yái nàacawéeriná imànírica matrimonio, casíimáicáiná nawàwa. ³⁵Quéwa áiba èeriwa, áibanái itépiná náichawani. Néenialípiná namàaca náichawa nayáacaléwa, achúmacáiná nawàwa. Càita nacái nuéwáidacalénái, càmita yéewa achúmaca nawàwa idècunitàacá nùyaca náapicha. Iná càmita namàaca náichawa nayáacaléwa —íimaca yái Jesúsca.

³⁶Jesús icàlidaca nalí nacái áiba comparación yéewáidacaténá nía:

—Càmita wadalúa wáluma yéemami wàlisài bàlesi íicha wachanàidacaténá iyú éwisàimi bàlesita. Wamànicaalí càì, yásí báawaca wamànica wàlisài bàlesimi. Yá nacái wàlisài yéemami càmita abédanama éwisàimi bàlesi yáapichani. ³⁷Péemiacué áiba comparación: Càmita wàucua wàlisài uva ituní éwisàimi íimamisi irìculé yácáiná wàlisài

uva ituní idàbaca isáacawa dàchidàchiwaca inàniacubàa, yásí éwisàimi íimamisi icacanácawa, càmicáiná yáalimá imulacàacawa yàacawa. Wamànicaalí càì, yá yúucacawa wáicha macáita uva ituní, íimamisi nacái. ³⁸Iná iwàwacutá wàucùaca wàlisài uva ituní wàlisài íimamisi iriculé. Càita nacái níai nuéwáidacaléca yeebáidéeyéica nutàacái wàlisài, càmita nàya piasu bàaluisàimi tàacáisi ìwali, píacué fariseoca. ³⁹Aiba wawàsi nacái, péemiacué comparación: Idécanáami wenàiwica ìiraca éwisàimi uva ituní ipuúri, yá càmita iwàwa ìiraca wàlisài uva ituní càmiirica ipuú íimacáiná: ‘Cayábéeri yáwanái yái ipuúrica’, càì íimaca. Càita nacái píacué: Piyacáinácué éwisàimi tàacáisi ìwali, íná piyúunáidacuéca cayábéericani wàlisài tàacáisi fícha. Iná càmitacué piwàwa peebáidaca yái nutàacái wàlisàica —íimaca yái Jesúsca.

Los discípulos arrancan espigas en el día de reposo

6 ¹Néeseté áiba sábadu judiónái nayamáidacatáicawa, Jesús yèepunícawa àyapulicubàa yéewáidacalénái yáapichawa bànacalé yèewibàa. Yá yéewáidacalénái needáca achúmanamata trigo ituíná nayéeripiná. Yá naquiría trigo ituíná nacáapi irícuwa needácaténá fícha íimi nayáacaténáni, yácáiná judío íiuitáise imàacaca wenàiwica needáca nayáapináwani achúmanamata ìyacaná áibanái ibànacale yéená máapicaalí nía. ²Abénaméeyéi fariseo iicáca Jesús yéewáidacalénái imàníná, yá fariseonái iicácani iyúwa íibaidacalési. Iná fariseonái íimaca Jesús yéewáidacalénái irí:

—¿Cánácué píibaida siùca sábadu wayamáidacatáicawa? Dios càmita imàaca wáibaidaca siùca èeri —náimaca. ³Néese Jesús íimaca nalí:

—Pidécuéca piimáichaca tàacáisi piléericuéca Dios itàacái irícuíse wàawirimi rey David ìwali, bàaluité máapicaalíténi, áibanái nacái yáapichéeyéi aslanáica. ⁴David iwàlùacatéwa Dios yàasu íimamisíiri capiima mabáyawanéeri iriculé, yái israelitanái isutácatáipiná Dios fícha. Yá David yeedácaté pan namàníricaté Dios irí ofrenda piná sacerdotenái iyáapináwa. David iyáaca pan, néese yàaca yáapichéeyéi iyáapináwa nacái, éwita Dios imàacacáaníta níawamita sacerdotenái iyáaca yái panca. Dios càmitaté yùuwichàida Davidnái, máapicáiná nía, ínáté catúulécánáca Dios iicáca nía —íimaca yái Jesúsca. ⁵Néese Jesús íimaca fariseonái irí àniwa:

—Dios idéca ichùuliaca núa, núa asiali Dios néeséerica, numàacáanápíná nùasu wenàiwica namànica càide iyúwa nuwàwáaná èeri imanùbaca, siùca èeri sábadu nacái wayamáidacatáicawa, wía judíoca —íimaca yái Jesúsca.

El hombre de la mano tullida

⁶Aiba sábadu judíonái iyamáidacatáicawa, Jesús iwàlùacatéwa néewáidacàlu iriculé, yá idàbaca yéewáidaca nía néré. Iyaca néeni abéeri asiali icáapi yéewápuwáiséeri ituwièricawa fícha. ⁷Nàyaca nacái néeni abénaméeyéi yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu, áibanái nacái fariseonái. Naicáidaca Jesús irí mamáalàacata naicácaténá asáisí ichùnìacaalípiná asiali, sábadu irícu, nayamáidacatáicawa, yéewanápiná nacháawàaca Jesús iináwaná ìwali, fariseonáicáiná náimacaté íibaidacalésicani yái Jesús ichùnìanáca wenàiwicanái. ⁸Quéwa Jesús yáaliacawa náináidáanáwa. Yá Jesús íimaca asiali irí icáapi ituwièricawa fícha:

—Pimichàawa, pibàlùawa nàacuésemi —íimaca yái Jesúsca. Yá asiali imichàa ibàlùacawa. ⁹Néese Jesús íimaca fariseonái irí:

—Siúcata nusutácué nuémìawa pía: ¿Càinásica Dios ibatàa wamànica siùca èeri sábadu wayamáidacatáicawa? ¿Imàacasica wamànica cayábéeri, càmicaalí nacái, báawéerisica? ¿Imàacasica wacáucàidaca wenàiwica, càmicaalí wéetáidasica wenàiwica? —íimaca yái Jesúsca.

¹⁰Néese iicáidaca nalí macáita iyéeyéica itéese. Yá néesea iwènúacawa asiali irí àniwa, yái báawéerica icáapi. Yá Jesús íimaca irí:

—Piducúa picáapiwa —íimaca yái Jesúsca. Yá asiali imànica iyúwa Jesús íimáaná irí. Yáta cayábaca icáapi. ¹¹Quéwa fariseonái máiní calúaca nía. Nadàbaca nasutáca néemìawa níawàaca càinácaalí náalimáanápínaté namànica Jesús irí.

Jesús escoge a los doce apóstoles

¹²Néenialité Jesús yàacawa dúli íinatalé. Iyamáacawa néenibàa isutácaténá Dios fícha táiyápinama abéeri catá. ¹³Amalácanáami yàacawa, yá imáidaca yàataléwa yéewáidacalénáíwa canánama. Yeedáca nèewíise doce namanùbaca Jesús yèeyéica íipidenápiná apóstolnái. ¹⁴Níái docéeyéica náipidená càì: Simón, yái asiali Jesús yèerica íipidenápiná nacái Pedro; yá nacái Andrés, yái Simón iméeréerica; Santiago nacái; Juan nacái; Felipe nacái; Bartolomé nacái. ¹⁵Yá nacái Mateo; Tomás nacái; Santiago nacái, yái Alfeo ìirimica; yá nacái Simón, áibaalí íipidenéeri celote; ¹⁶Yá nacái Judas, yái Santiago yéenasàirica; yá nacái Judas Iscariote, yái itéeripínacaté Jesús yùuwidenái náibàacaténáténi, nanúawani.

Jesús enseña a mucha gente

¹⁷Néeseté Jesús iricùacawa dúli íinatáise yéewáidacalénái yáapichawa. Yá iyamáaca ibàlùacawa néeni manacúalibàa. Idéca

nàwacáidáyacacawa néré madécaná Jesús yéewáidacaléca áibanái, madécaná nacái wenàiwica yàanèeyéica macái Judea yàasu cáli néese, Jerusalén ìyacàlená néeseéyèi nacái, Tiro ìyacàlená néeseéyèi nacái, Sidón ìyacàlená néeseéyèi nacái, níái yàcalé ìyèeyéica manuírí úni idùlepi. Níái manùbèeyèi wenàiwicaca nàanàacaté néré néemiàcaténá Jesús itàacái, yúucacaténá náicha nacái uláicái. Yáté ichùniàca nía. ¹⁸Aibanái nacái yùuwichèeyéicawa demonio idacùacáiná náiwitáise, Jesús ichùniàca nía nacái. ¹⁹Iná macáita wenàiwica nawàwaca namàacaca nacáapiwa Jesús ìwali ichùniàcáiná nía canánama ìiwitáise iyúwa, níái cáuláiquéeyéica.

La felicidad y la infelicidad

²⁰Néese Jesús iicáidaca yéewáidacalénái iríwa. Yá ímaca nalí:

“Casíimáipínacuéca piwàwa, piacué catúulécanéeyéica, pimàacacáinácué Dios icùaca pía siùcáise.

²¹“Casíimáipínacuéca nacái píawa, piacué máapíiyéica siùca, Dioscáiná yàapínacué piyáapíná cadénama.

“Casíimáipínacuéca nacái píawa, piacué achúmèeyéica iwàwa siùca, Dioscáiná imàacapínacué casíimáica píawa.

²²“Casíimáipínacuéca nacái píawa, báawacaalícué wenàiwica iicáca pía, náucacaalícué nacái pía náichawa, nacuísacaalícué pía nacái, natàanícaalícué báawéeri iyú pìwali, peebáidacáinácué nutàacái, núa asìali Dios néeseérica. ²³Casíimáicué piwàwa manuísíwata, piyanídacuéwa casíimáiri iyú namànicaalícué pirí còi, yáicáiná Dios imàacapínacué pirí manuísíwéeri cawèníiri pìanàacaalípinacué chènuniré, bàaluitécáiná níái wenàiwica yàawirináimica namànicaté báawéeri nacái profetanái irí, níái Dios yàasu wenàiwica profetanái íibaidéeyéicaté Dios irípiná càide iyúwacué pìyáaná”, ímaca yái Jesúsca yéewáidacalénái iríwa.

²⁴Néese Jesús ímaca áibanái wenàiwica irí: “Quéwa, imáinícué piùwichàapínacawa, piacué càasufyéica! Yáicáiná Dios yùuwichàidapínacué píawa, néese càmítacué quirínama casíimái piwàwa pìasu cawènírimi ìwaliwa, yái pidènièricuéca siùca.

²⁵“ÍMáinícué piùwichàapínacawa, piacué ìyèeyéica iyáacaléwa cadénama, mesúnamáicáináta piùwichàapínacué máapicái!

“ÍMáinícué piùwichàapínacawa piacué iicáaníiyéica siùca. Aiba èeriwa pícháanípinacuéca achúmacáiná piwàwa!

²⁶“ÍMáinícué piùwichàapínacawa pitàanícáinácué méetàuculéeri tàacáisi ìwali, càmíiri Dios itàacái, íná yéewa macái èeri mìnánái

càmíiyéica iwàwa Dios nataànicuéca pìwali cayábéeri iyú. Càité nacái piawirináimicué itàanícaté cayábéeri iyú áibanái cachiwéeyéi iwicùlidéeyéi ìwali itàaníyéicasa Dios inùmalicuíse, quéwa nachìwáidacaté wenàiwica meedá!”, íimaca yái Jesúsca.

El amor a los enemigos

27Néese Jesús íimaca yéewáidacalénái iríwa: “Quéwa núumacué nacái pirí piacué yéemièyéica nulí: Iwàwacutácué cáinináca piicáca piùwidenáíwa. Pimàni nacái nalí cayábéeri cawinácaalícué báawéeyéica iicáca pía. 28Pisutácué nalí Dios íicha imàníinápiná nalí cayábéeri, cawinácaalícué ibànuèyéica pìwali chàwicùli. Pisutácué nalí Dios íicha cawinácaalícué icuíséeyéica pía. 29Aiba inúacaalí pinàni ìwali, pimàaca inúaca pinàni ìwali abéemàawáise àniwa. Aiba yeedácaalí píicha piasu ruana nacáiri, pimàaca yeedáca picamisani nacái. 30Aiba isutácaalí píicha wawàsi, pimàaca iríni; imelùdacaalí píicha piasu, picá pisutá yèepùadánápiná piríni. 31Pimànicué áibanái irí cayábéeri, càide iyúwacué piwàwáaná namànica pirí cayábéeri.

32“Cáininácaalícué piicáca níawamita cáininéeyéicuéca iicáca pía, càmitacué pimàni pìyaca cayábéeri wawàsica áibanái íicha, macái èeri mìnánái namànicáiná càì, nía nacái báawéeyéica íiwitáise namànica càì. Iná càmitacué máini cayábéeyéi náicha pía. 33Càita nacái pimànicaalícué cayábéeri nalí níawamita imàníyéicuéca pirí cayábéeri, càmitacué pimàni pìyaca cayábéeri wawàsica áibanái íicha, macái èeri mìnánái namànicáiná càì, nía nacái báawéeyéica íiwitáise namànica càì. Iná càmitacué máini cayábéeyéi náicha pía. 34Piacaalícué nacái áibanái ichàba piasuwa níawamita píináidéeyéicuéca nèepùadánápiná pirí cawèníri àniwa, càmitacué pimàni pìyaca cayábéeri wawàsica áibanái íicha macái èeri mìnánái namànicáiná càì, nía nacái báawéeyéica íiwitáise nàaca áibanái báawéeyéi ichàba wawàsi needácaténá náicha cawèníri àniwa. Iná càmitacué máini cayábéeyéi náicha pía. 35Iwàwacutácué cáinináca piicáca piùwidenáíwa, pimànicué nacái nalí cayábéeri, piacué nacái nachàba piasuwa, éwita càmicaalí nèepùada pirícuéni. Yásí Dios imàacapínacué pirí cawèníri manuísíwata chènuniré, yá nacái Wáaniri Dios yéenibepínacuéca píawa, yái Wáaniri Dios chènuníiserica, imàníirica cayábéeri èeri mìnánái irí, éwita càmicáaníta nàaca irí cayábéeri, níái báawéeyéica íiwitáise. 36Iwàwacutácué catúulécanáca piicáca áibanái wenàiwica càide iyúwacué Wáaniri Dios catúulécanáaná iicáca pía”, íimaca yái Jesúsca.

No juzgar a otros

³⁷ Jesús íimaca yéewáidacalénái iríwa: “Picácué máiní picháawàaca áibanái iináwaná ìwali mamáalàacata, néese Dios càmitacué yùuwichàida píawa. Picácué píináidawa piùwìchàidáanápíná áibanái imàníyéica pirí báawéeri, néese Dios càmitacué yùuwichàida píawa. Pimàacacué piwàwawa nabáyawaná íicha, yásí Dios imàacacué iwàwawa pibáyawaná íicha. ³⁸Pìacué áibanái irí càinácaalí wawàsi namáapuèrica píicha, yásí Dios yàacuéca piríwa càinácaalí wawàsi pimáapuèrica. Péemìacué comparación: Càide iyúwa wenàiwica cayábéeri íiwitáise ipuníadacaalícué cayába pìasu saco ituínási iyú, icusúa nacáicani, icàbadàa nacái néréni yéewanápiná ipuníadaca saco àta ituínási itúadacatalétawa saco inùma irìcuíse, càita nacái Dios imànicuéca piríwa cayábéeri manuísíwata. Pimànicaalícué áibanái irí cayábéeri manuísíwata, yásí Dios imànicuéca piríwa cayábéeri àniwa manuísíwata. Quéwa pimànicaalícué áibanái irí cayábéeri achúméeri meedá, néese Dios imànicuéca nacái pirí cayábéeri achúmáana meedá”, íimaca yái Jesúsca.

³⁹ Jesús yéewáidaca nía áiba comparación iyú. Yá íimaca nalí: “Matuíri wenàiwica càmita idé itéca áiba matuíri àyapulicubàa, ipíchaná pucháibanama náuwàcawa utàwi irìculé. Càita nacái càmitacué yéewa matuíyéica píiwitáise, iwàwacutácáiná péewáidaca wenàiwica matuíyéi íiwitáise náalíacaténá càinácaalí iyú náalimá nàyaca machacàníri iyú. ⁴⁰Cawinácaalícué wenàiwica péewáidéeyéica, càmitacué yéewa cáalíacáica píicha nía, néese idécanáamicué péewáidaca nía, yásí náalíacawa abéerita yái píaliéricuécawa. Iná iwàwacutácué máiní cáalíacáica pía yéewacaténá piyúudàaca nía cayába.

⁴¹ “Pía, idènièrica ibáyawaná manuíríwa, picá píináidawa máiní cayábaca pía áiba wenàiwica íicha idènièrica ibáyawanáwa achúméeri meedá. Péemìacué comparación: Pibáyawaná manuírí càicanide iyúwa manuírí àicu idéca nacáicaalí yúuwàcawa pituí irìculé. Néese áiba achúméeríwanái ibáyawaná càicanide iyúwa achúméeri imuluísi yúuwàacaalíwa ituí irìculé. ⁴²Máinícáiná cabáyawanáca pía manuísíwata, íná canáca yéewaná báawaca piicáca píichawa áiba wenàiwica idènièrica ibáyawanáwa achúméeri meedá. Péemìacué comparación: Manuírí àicu yúuwàacaalíwa pituí irìculétá, yá càmita pidé piicáca cayába pimusúadacaténá imuluísi áiba wenàiwica ituí irìcuísetá. Càita nacái cabáyawanácaalí pía, picá càì píima áiba

wenàiwica irí: ‘Nuénásàiri, pimàaca nucàlidaca pirí pibáyawaná ìwali, nuyúudàacaténá pimàacaca píchawani’, picá càì píimaca irí; pucháibaca píiwitáise piyaca. iPidéca píimáichaca meedá pibáyawanáwa! Iwàwacutá pimàacaca píchawa quéechacáwa yái báawéeri manuírica pimànírica. Yásí pidéca pìlàaca áiba wenàiwica imàacáanápíná íchawa achúméeri báawéeri imànírica”, íimaca yái Jesúsca.

El árbol se conoce por su fruto

⁴³Jesús yéewáidaca nía comparación iyú. Íimaca nalí: “Canáca cayábéeri àicu yáaliméeri idèniaca ìyacanáwa báawéeri. Canáca nacái báawéeri àicu yáaliméeri idèniaca ìyacanáwa cayábéeri. ⁴⁴Càita wáalíacawa macái àicu ìwali, waicácaalí ìyacaná, cayábéericaalíni, càmicaalí nacái, yá báawéericani. Càmita weedá cayábéeri higuera ìyacaná tuíri íicha. Càmita nacái weedá cayábéeri uva ìyacaná áwa yúuba íicha. ⁴⁵Càita nacái wáalimá wáalíacawa wenàiwicanái íiwitáise ìwali nacái: Cayábacaalí wenàiwica íiwitáise, yásí itàaníca cayábéeri tàacáisi iyú, yácáiná íiwitáise cayábéeri ìyaca iwàwalicu. Càita nacái báawacaalí wenàiwica íiwitáise, yásí itàaníca báawéeri tàacáisi iyú, yácáiná íiwitáise báawéeri ìyaca iwàwalicu. Wáalimá wáalíacawa wenàiwicanái íiwitáise ìwali wéemíacaalí càinácaalí wawàsi natàaníca ìwali yácáiná nawàwa idéca ipuníacawa iyú, yái cayábéerica, càmicaalí nacái, yá báawéerica meedáni. Iná iwàwacutácué cayábéeri píiwitáise piwàwalicuísewa, yéewanápinácué péewáidaca wenàiwicanái báisiiri tàacáisi iyú”, íimaca yái Jesúsca.

Las dos bases

⁴⁶Jesús íimaca: “Canéeri iwèni meedá píimáanáciuéca nùwali ‘Wáiwacalí’, càmicaalíacáwa pimànicué càide iyúwa núumáaná pirí. ⁴⁷Siúcade nucàlidacué pirí comparación píalíacaténáwa càinácaalí wenàiwica ìyaca yeebáidéerica nulí, yéemièrica nacái nutàacái, imànírica nacái càide iyúwa nuchùulíanáni. ⁴⁸Yái wenàiwicaca càicanide iyúwa asiali imànírica capii. Quéechacáwa íicaca depuúwalé. Yá asiali yàanàaca manuúri íba iyéerica depuúwalé cáli írìcu, ibàlùadacaténá icapèewa íinata. Idécanáami imànica icapèewa íba íinata, yá inanába yéesacawa. Yái yéesacái yàacawa cachàiníiri iyú asiali icapèe ìwali. Càmita idé quéwa yéesacái icusúadaca capii, asiali imànicáináté dàalawaca icapèewa. Càide iyúwa capii ibàlùacaalíwa mamáalàacata, càita nacái cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica nutàacái nadèniapíná nacáucawa càníiri

imáalàawa. ⁴⁹Aiba wenàiwica quéwa yéemìacaalí nutàacái, néese càmita imàni càide iyúwa núumáaná írí. Yái wenàiwicaca càicanide iyúwa wenàiwica imànírica icapèewa cáli íinata, canéeri írí íba ibàluèripináwa íinata, yái capìica. Inanába yéesacawa, yá yéesacái yàacawa cachàiníiri iyú capìi ìwali. Yá caquialéta capìi yúuwàacawa, imáalàacawa macáita. Càide iyúwa capìi imáalàanáwa, càita nacái cawinácaalí wenàiwica càmfíyéica yeebáida nutàacái, canáca nacáuca càmfíiri imáalàawa”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús sana al criado de un oficial romano

7 ¹Idécanáamité Jesús icàlidaca wenàiwicanái íríni, yáté yàacawa Capernaum iyacàlená néré. ²Iyaca néré abéeri romanonái yàasu úwi íiwacaliná, idènièrica yàasu wenàiwicawa cáininéerica íicáca. Cúláicaca úwi íiwacaliná yàasu wenàiwica, iwàwéeri yéetácawa íiwacali íichawa. ³Néese úwi íiwacaliná yéemìaca Jesús íináwaná ìwali ichùnìaná wenàiwica, yá ibànùaca abénaméeyéi judío íiwacanánái nasutácáténá Jesús íicha wawàsi manuísíwata yàanàanápíná ichùniaca yàasu wenàiwica. ⁴⁻⁵Néese judío íiwacanánái nàacawa Jesús yàatalé. Yá nasutáca íicha wawàsi manuísíwata, náimaca Jesús írí:

—Cayábaca piyúudàacani, yáara úwi íiwacalináca, cáininácáiná íicáca wía judíoca. Ipáyaidacáináiténi namànicaténá walí wàasu wéewáidacàalu —náimaca.

⁶Néese Jesús yàacawa náapicha, quéwa mawiénicaalíté Jesús iyaca úwi íiwacaliná icapèe írí, yá úwi íiwacaliná ibànùaca yàacawéeyéináwa náimacáténá Jesús írí: “Nuíwacali, càmita nuwàwa nusàiwicaca píri wawàsi, canácáiná yéewaná nuedáca pía nùataléwa máinícáiná cayábéerica nuícha pía, íná báica nuicáca núawawa piwéré. ⁷Báica nuicáca núawawa piwéré, íná càmitaté nua nucutáca pía, máinícáiná cayábéerica nuícha pía. Pichùuliacaíta ichùnìanápínáwa yái nùasu wenàiwicaca, yásí ichùniacawa. ⁸Núalíacawa píalímá pichùnìacani pitàacái iyúwa, níacáiná nuíwacanánái nachùulì nacái núa. Núa nacái nuchùulì nùasu úwináíwa. Nuchùuliacaalí abéeri yèepùacawa, yáta yèepùacawa. Numáidacaalí abéeri, yáta yàanàaca. Nuchùuliacaalí àniwa nùasu wenàiwicawa imànínápíná áiba wawàsi, yáta imànìcani. Iná yéewa núalíacawa píalímá pichùnìacani nacái pitàacái iyúwa yái nùasu wenàiwicaca”, íimaca yái úwi íiwacalináca.

⁹Yá cayábaca Jesús íináidacawa yéemìaca úwi íiwacaliná itàacái. Néese Jesús iwènúacawa, yá íimaca nalí, níái manùbéeyéi wenàiwicaca yèeyéicawa yáamíise.

—Péemiacué cayába, canácata nùanèri càirica yeebáidéeri nulí manuísíwata, ibatàa Israel itaquénáinámi yéenápináta, càmitàacá nùanàa càiri —íimaca yái Jesúsca. ¹⁰Néese níái wenàiwicaca úwi íiwacaliná ibànuèyéicaté nèepùacawa úwi íiwacaliná icapèe néré, yá nàanàaca yàasu wenàiwica idééná cayábacani.

Jesús resucita al hijo de una viuda

¹¹Néeseté àniwa, Jesús yàacawa Naín ìyacàlená nérépiná. Yàacawa yéewáidacalénái yáapichawa, madécaná nacái áibanái wenàiwica yáapicha. ¹²Jesús ìyacaalíté mawiénita yàcalé irí, yá iicáca manùba wenàiwica namusúacawa íipunita yàcalé irícuíse. Nawáacutáida nàacawa yéetéerimiwa. Nàacawa nabàliacaténáni. Yácata abéerita uìrica úái yáatúaca inìrimi yéetéechúamicawa íicha. Madécaná wenàiwica namusúacawa yàcalé irícuíse nacái nàacawéeridacaténá úa. ¹³Yá Wáiwacali iicáca uícháaníca, yá catúulécánáca iicáca úa. Yá íimaca ulí:

—Picá pícháaní —íimaca ulí yái Jesúsca.

¹⁴Néese Jesús yàacawa nàatalé, níái itéeyéica yéetéerimiwa. Yá Jesús imàacaca icáapiwa yàalubái ìwali, chéecáisi irièriwa íinata. Yá wenàiwicanái nayamáa nabàlùacawa. Yá néese Jesús íimaca yéetéerimi iríwa:

—Pía ùuculìrica, núuma pirí: ìPimichàawa! —íimaca yái Jesúsca.

¹⁵Néese yái ùuculìrica imichàa yáawinacawa, cáuca àniwani. Yá idàbaca itàaníca àniwa. Néese Jesús itéca ùuculìiri yáatúa yàataléwa yèepùadacaténá ulí àniwani. ¹⁶Macáita naicáca cáucani, yá cáaluca nía, náalíacáináwa Jesús idèniaca Dios íiwitáise cachàiníiri. Yá nàaca Dios irí cayábéeri. Náimaca naliwáaca:

—Idéca yàanàaca wàatalé cachàiníiri profeta icàlidéerica Dios itàacái —náimaca Jesús ìwali. Yá náimaca nacái:

—Dios idéca yàanàaca yàacawéeridacaténá wía —náimaca.

¹⁷Néese macáita ìyéeyéica Judea yàasu cáli íinata, nía nacái ìyéeyéica áiba yàcalé irícu mawiéníiyéica néemíaca Jesús iináwaná ìwali, icáucàidacaté yéetéerimiwa.

Los enviados de Juan el Bautista

¹⁸Juan el Bautista ìyacaté mamáalàacata presoíyéi ibànalìcu. Néese yéewáidacalénái nacàlidaca irí macáita yái Jesús imàníirica. Yaté Juan imáidaca pucháiba yéewáidacaléwa. ¹⁹Juan ibànùaca nía

Jesús yàatalépiná nasutácaténá néemiawa Jesús asáisí báisícaalí Dios néeséericani, yái wenàiwica Dios ibànuèripinácáté judío icuèrinápiná, néese càmicaalí yáníi, yá iwàwacutá nacùaca áiba yàanàaca. ²⁰Níái Juan ibànuèyéica nàacatéwa Jesús yàatalé. Yá náimaca irí:

—Juan el Bautista ibànùaca wía wasutácaténá wéemiawa pía, asáisí Dios néeséericaalí pía, yái iwàwacutéericaté yàanàapináca, quéwa càmicaalí píani, ñiwàwacutásica wacùaca áiba yàanàaca? —náimaca.

²¹Idécanáamité Jesús yéemiaca natàacái, yáta èerica Jesús ichùniaca madécaná cáuláiquéeyéi nàuwichàacái íichawa, idècunitàacá Juan yéewáidacalénái ñyaca néré. Jesús yúucaca demonio abénaméeyéi wenàiwica íicha. Imàaca nacái manùbéeyéi matuíyéi iicáidaca nacái.

²²Néese Jesús íimaca nalí níái Juan ibànuèyéica:

—Pèepùacué picàlidaca Juan iríni pidéénacuéca piicáca, péemiaca nacái. Picàlidacué iríni matuíyéimi idéca iicáidaca, éeruíféimi yàabàli nacái nadéca nàipináníca, cacháunéeyéimi íimami lepra iyú nacái, idéca cayábaca nía uláicái íicha, màuwíiyéimi nacái nadéca néemiaca, yéetéeyéimiwa nacái nadéca namichàacawa yéetácáisi íicha, catúulécanéeyéi nacái nadéca néemiaca nuwàwaca nuwasàaca nía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Picàlidacué Juan iríni yáalíacaténáwa idéca nùanàaca, núa Dios néeséerica. ²³¡Casíimáica cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica nulí mamáalàacata! —íimaca yái Jesúsca.

²⁴Néese idécanáamité Juan yéewáidacalénái yèepùacawa Jesús íicha, yá Jesús idàbaca icàlidaca Juan el Bautista iináwaná ñwalí. Jesús íimaca: “Bàaluité piacatécué piicáca wenàiwica ñyéericaté manacúali yùucubàa càinàwàiri, yáara Juanca. Càmiíiritaté machawàaca íiuitáise yái asíali piiquéericatécué, càide iyúwa masicái cáuli yáawiadáidéerica meedá. ²⁵¿Càinásicué piicá néré bàaluité? Càmiíiritaté asíali cawèníiri ibàle yái piiquéericatécué. Píalíacuéwa cawinácaalí cawèníiyéica ibàle, ñyéeyéica nacái càasuiri iyú, nàyaca cayábéeri capíi irícu càide iyúwa reynái ñyáaná, icuèyéica manùbéeyéi wenàiwica. ²⁶Bàaluité piacuécawa manacúali yùuculé càinàwàiri piicácaténáté profeta icàlidéerica tàacáisi Dios inùmalícuise. Báisíta profetacani, yái Juanca, quéwa máiníiri cachàinica áibanái profeta íicha canánama. ²⁷Yái Juanca, yácata yáara nacàlidéericaté ñwali tàacáisi Dios inùmalícuise. Profeta itànàacaté tàacáisi Dios íiméericaté líri iríwa. Dios íimacaté:

‘Nuchùuliapíná pipíchalé nùasu wenàiwicawa icàlidéerica nutàacáíwa. Yá yàapinácawa pipíchalé yàalàacaténá wenàiwica nachùníanápiná náiwitáisewa yéewanápiná natàidaca pía cayába pìanàacaalíwa nàatalé’,

ímacaté yái Diosca. ²⁸Péemìacué cayába, canácata áiba wenàiwica cachàiníri Juan ícha nèewíise macái wenàiwica imusuéyéicawa inanái ícha. Quéwa cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica Dios itàacái siùcáise, yéewanápiná Dios icùaca nía, máiní cachàinipínaca nía Juan ícha, éwita càmicáaníta máiní cachàinica nía Dios ìyacàle irìcu Dios icùacataléca macáita chènuniré.

²⁹“Manùbéeyéi wenàiwica yéemièyéicaté Juan itàacái, abénaméeyéi nacái yeedéeyéica plata néenánái judío íchwawa Roma ìyacàlená yàasu gobierno irípiná, nawènúadacaté náiwitáisewa nabáyawaná íchwawa, yá namàacaca Juan ibautizáca nía. Càité náasáidaca náaliacawa Dios icùaca wenàiwica machacàníri iyú. ³⁰Quéwa fariseonái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu, càmitaté namàaca Juan ibautizáca nía, càmicáináté nawènúada náiwitáisewa Dios irípiná. Càité caná iwèni meedá naicáca yái cayábéerica Dios iwàwéericaté imànica nalí.

³¹“Nucàlidacué pirí càiná píiwitáise, píacué wenàiwicaca ìyéeyéica siùca. ³²Péemìacué comparación: Càicuéca píade iyúwa sùmanái yáawinéeyéicawa àyapulicubàa bamuchúamibàa yàcalé. Néese namáidaca nanacáiyéi iríwa, ‘Wadéca wapùllacuéca pirí íwa, quéwa càmitacué pilabàa; néese wadéca wacántàaca pirícué canción càide iyúwa nacántàaná yéetéeyéimiwa ìwali, quéwa càmitacué píicháaní’, càì náimaca. ³³Càita nacái pimànicuéca. Juan el Bautista yàanàacaté, yá imàacacaté íchwawa iyáacaléwa isutácaténá Dios ícha manuísíwata, càmita nacái ìira uva ituní. Quéwa píimacuéca Juan ìwali demoniosa ìyaca iwàwalicu. ³⁴Siùca nudéca nùanàaca, núa asiali Dios néeséerica. Nuyáaca nuyáacaléwa, nuìra nacái uva ituní. Néese píimacuéca nùwali camùnìiricasa núa, cáanáirisa iyáaca iyáacaléwa núa, casíimáicasa nacái nucàmaca, nùacawéeridáanása nacái cabáyawanéeyéi wenàiwica, nía nacái yeedéeyéica plata néenánái judío íchwawa Roma ìyacàlená yàasu gobierno irípiná. Càita píimacuéca nùwali càmicáinácué piwàwa peebáidaca nutàacái. ³⁵Quéwa cawinácaalí yeebáidéeyéica Juan yàasu tàacáisi nutàacái nacái, náasáidaca Dios imàacaca cáaliacáica nía báisíiri iyú”, ímaca yái Jesúsca.

Jesús en casa de Simón el fariseo

³⁶Abéeri fariseo ípidenéeri Simón imáidaca yàataléwa Jesús iyáanápiná iyáacaléwa yáapicha, íná Jesús yàacawa fariseo icapèe iriculé, yá yáawinacawa iyáacaténá iyáacaléwa. ³⁷Néese inanái ùanàaca

néré, iyéechúa yàcalé irìcu, iiméechúacaté nacái asìanái yáapicha plata ìwalinápiná. Uémìacaté Jesús iináwaná ìwali iwàlùanáwa fariseo icapèe irìculé iyáacaténá iyáacaléwa. Iná ùanàaca néré utéca catùu ucáapi irìcuwa, abéechúa catùu cawèníichúa alabastro icatùalená, ipuniéechúawa perfume pumèníiri isàni iyú. ³⁸Uícháaníca ùacawa ubáyawaná ìwaliwa, yá ùacawa Jesús yàatalé. Uawinacawa mawiénita yàabàli irí. Néese udàbaca uíbaca Jesús yàabàli utuíyáa iyúwa. Néese uchuidaca yàabàli uíwita ibáiná iyúwa, usùsùaca nacái Jesús yàabàli càide iyúwaté judío íiwitáise nàanáté náiwacali icàaluínináwa. Néese ùucùaca perfume pumèníirica isàni yàabàli ìwali. ³⁹Néese yái fariseo imáidéerica yàataléwa Jesús, iicácáiná inanái imàníríca Jesús irí, íná fariseo íimaca íináidacawa iríwa iwàwalicuísewa: “Báísícaalí profetasíwa yái asìalitá, yá yáalíacawa càinácaalí uíwítáisetá úái imàaqueechúaca icáapiwa ìwali, úái imàníichúaca ibáyawanáwa”, íimaca íináidacawa iríwa yái fariseo Simónca. Quéwa Jesús yáalíacawa Simón íináidáanáwa iwàwalicuísewa. ⁴⁰Iná Jesús íimaca fariseo irí:

—Simón, nuwàwaca nucàlidaca pirí wawàsi —íimaca yái Jesúsca. Néese fariseo íimaca:

—Picàlida nulíni, pía yéewáidéerica wenàiwica —íimaca yái fariseoca.

⁴¹⁻⁴²Néese Jesús íimaca fariseo irí:

—Péemia comparación. Iyacaté asìali yèerica plata áibanái ichàba maléená èeripiná. Néesetécáwa iwàwacutá nèepùadaca irí àniwani. Nàyacaté pucháiba asìanái imawènièyéica íicha plata. Abéeri imawèniaca íicha quinientos namanùbaca denario. Aiba imawèniaca íicha cincuenta namanùbaca denario. Càmicáiná náalimá napáyaidaca náichawa yái namawèniacálecawa, íná catúulécánáca iicáca nía, yá imàacaca iwàwawa namawèniacále íicha, yéewacaténá càmita iwàwacutá napáyaidaca náichawani. Picàlida nulíni, Simón, ¿cawiná náicha cáininéeripiná yáwanái iicáca asìali yèerica wenàiwica ichàba plata? —íimaca yái Jesúsca. ⁴³Néese Simón íimaca Jesús irí:

—Cawàwanáta yáara asìali imawènièricaté íicha manùba plata íicha áiba asìali imawènièricaté. Yácata cáininéerica yáwanái iicàcani, cawàwanáta —íimaca yái Simónca. Néese Jesús íimaca irí:

—Pidéca picàlidaca cayábani —íimaca yái Jesúsca. ⁴⁴Néese Jesús iwènúacawa, iicáca upualé, úái inanáica, yá íimaca Simón irí:

—¿Piicásica úái inanáica? Nudéca nùanàaca pìatalé picapèe irìculé, quéwa càmita pité nulí úni nuíbacaténá nùabàliwa, néese úái inanáica udéca uíbaca nùabàli utuíyáa iyúwa, yá uchuidacani uíwita ibáiná

iyúwa. ⁴⁵Càmita pisùsùà nunàni ìwali pitàidacaténá cayába núa càide iyúwa wáiwitáise iyáaná, wía judíoca; quéwa úái inanáica, nudécanáami nuwàlùacawa capìi iriculé, càmita uyamáida usùsùaca nùabàli ùacaténá nucàaluíniná, càide iyúwa judío ìiwitáise iyáaná. ⁴⁶Càmita piùcùà mawènìiri olivo iséenà nuíwita ìwali píasáidacaténá casíimáica piicáca núa càide iyúwa judío ìiwitáise iyáaná; quéwa úái inanáica udéca ùucùaca cawènìiri perfume pumènìiri isàni nùabàli ìwali. ⁴⁷Iná núuma pirí nudéca numàacaca nuwàwawa ubáyawaná fícha, yái ubáyawanáca manuíríca, máinícáiná cáinináca uicáca núa; quéwa pía iyúunáidéerica càmita máiní cabáyawanáca càmita máiní cáinináca piicáca núa —ímaca yái Jesúsca. ⁴⁸Néese Jesús ímaca ulí úái inanáica:

—Nudéca numàacaca nuwàwawa pibáyawaná fícha cayábacaténá píapícha Dios —ímaca yái Jesúsca. ⁴⁹Néese áibanái wenàiwica fariseo imáidéeyéica néré, nadàbaca náimaca nalíwáaca:

—Càmíirita Dios yái, ínà canéerica iwèni meedá imàacáanácasa iwàwawa ubáyawaná fícha —náimaca náináidacawa nalíwa. ⁵⁰Quéwa Jesús ímaca ulí, úái inanáica:

—Nudéca nuwasàaca pía Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha, peebáidacáiná nulí. Píawa matuíbanáita —ímaca yái Jesúsca.

Mujeres que ayudaban a Jesús

8 ¹Néeseté Jesús yàaca ipáchiaca yèepunícawa yàcalé manùbéeri iriculé, manuírí yàcalé, púubéeri nacái. Yá icàlidaca nalí Dios itàacái cayábéeri náalíacaténátéwa càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa. Níái doce namanùbaca apóstolca nàacawa Jesús yáapícha. ²Abénaméeyéi inanái nàacawa náapícha nacái, Jesús yúuquéeyéica fícha demonio, uláicái nacái. Abéechúa néenà ípidenéechúa María Magdalena, úái Jesús yúuquéechúacaté fícha siete namanùbaca demonio. ³Uacawa náapícha nacái Cuza yàacawéetúa ípidenéechúa Juana. Uacawéeri Cuza ichùuliaca rey Herodes yàasu wenàiwica íibaidéeyéica Herodes icapèèricu; áiba inanái ípidenéechúa Susana ùacawéeridaca nía nacái; áibanái nacái manùbéeyéi inanái nàacawa náapícha nayúudàacaténá nía nàasu iyúwa.

La parábola del sembrador

⁴Néeseté manùbéeyéi wenàiwica nàwacáidáyacacawa naicácaténá Jesús. Namusúacawa mamáalàacata manùba yàcalé néese, yá nàanàaca

Jesús yàatalé. Yá Jesús icàlidaca nalí comparación yéewáidacaténá nía. Yá ímaca nalí: ⁵“Péemiacué comparación: Abéeri asìali ibàna yàacawa ituínási. Yá yàacawa càide iyúwa náiwitáise nabànáaná ituínási, yàaca icasáaca yàacawa bànacalé. Abénaméeyéi ituínási yúuwàacawa àyapulicubàa, néese áibanái wenàiwica nabawàidaca ituínási. Néese màsibèenái yàanàaca néré, yá nayáaca íimi. ⁶Aiba ituínási yéená yúuwàacawa cáli íinata íba yèewiré. Néese ituínási ibacácaalíwa, yá yéetácawa chuicáiná cáli. ⁷Aiba ituínási yéená yúuwàacawa tuíri yèewiré. Yá idàwinàacawa tuíri yáapicha. Quéwa tuíri idàwinàacawa dàalawaca bànacalé yèewibàa, càmita ibatàa bànacalé idàwinàacawa cayába. ⁸Aiba ituínási yéená yúuwàacawa cayábéeri cáli íinata. Idàwinàacanáamiwa, yá idèniaca iyacanáwa manùba. Madécaná yéetaná nadèniaca natuínáwa cien namanùbaca”, càité Jesús yéewáidaca nía. Néese Jesús ímaca nalí cachàiníiri iyú: “ìCàuwíiyéicaalícué pía, péemiacué nutàacái!” ímaca yái Jesúsca.

El porqué de las parábolas

⁹Néese Jesús yéewáidacalénái nasutáca néemiawani càinácaalí ímáaná yái comparaciónca. ¹⁰Yá Jesús ímaca nalí: “Dios imàacacué píalíacawa càinácaalí iyú icùaca yàasu wenàiwicawa. Càmita imàaca áibanái yáalíacawa. Nucàlida quéwa áibanái íríni comparación iyú, yéewanápiná càmita náalimá náalía néemiacani càinácaalí ímáaná. Ewita naicácáaníta yái numàníirica, càicáaníta càmita náalía ìwali càinácaalí ímáaná. Ewita néemiácáaníta nutàacái, càicáaníta càmita náalíawa néemiaca càinácaalí ímáaná”, ímaca yái Jesúsca.

Jesús explica la parábola del sembrador

¹¹⁻¹²Jesús ímaca nalí: “Yácata ímáanáca yái comparaciónca. Yái ituínásica ímáanáca càicanide iyúwa Dios itàacái. Yá ituínásica yúuwèericawa àyapulicubàa ímáanáca càicanide iyúwa wenàiwica yéemiacaalí Dios itàacái, quéwa Satanás yàanàaca imàacaca naimáichaca Dios itàacái ipíchaná neebáidacani, ipíchaná nacái namusúacawa Dios yàasu yúuwichàacáisi íicha. ¹³Yái ituínásica yúuwèericawa íba yèewiré ímáanáca càicanide iyúwa wenàiwica néemiacaalí Dios itàacái, yá neebáidaca casímáiri iyúni, quéwa neebáidaca maléená èeri meedáni. Càide iyúwa ituínási ibacácaalíwa, yá idàwinàacawa maléená èeri, néese yéetácawa canácáiná ipíchu cayába cáaléeri, càita nacái abénaméeyéi wenàiwica yéemièyéica Dios itàacái. Neebáidaca Dios itàacái maléená

èeri. Néese nadàbacaalí nàuwichàacawa Dios irípiná, neebáidacáiná itàacái, càmicaalí nacái, Satanás yáalimáidacaalí nía namàníínápiná nabáyawanáwa, yásí nacaláacawa Dios itàacái íicha, yá nawènúadaca náiwitáisewa Dios íicha. ¹⁴Yái ituínásica yúuwèericawa tuíri yèewiré, yácata íimáanáca càicanide iyúwa wenàiwica néemìacaalí Dios itàacái, náináidacawa nacái ìwali, quéwa càmita máiní namàni cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná. Càide iyúwa càmicaalí bànacalé idàwinàawa cayába dàalacáiná tuíri ìyaca itéesebàa, càita nacái abénaméeyéi wenàiwica. Náináidacawa nawàwawa nàasu ìwaliwa, yái èeri irìcuírìca. Náináidacawa nacái plata ìwali meedá càasucaténá nía. Náináidacawa nacái nàwali macái wawàsi isíimáidéeripináca níaawa cháí èeri irìcu. Càide iyúwa bànacalé idàwinàacaalíwa báawata, quéwa canácatáita càyacanáni, càita nacái abénaméeyéi wenàiwica. Neebáca Dios itàacái báawatata, càmiírìta quéwa nawàwalìcuísewa, íná càmita máiní namàni cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná. ¹⁵Néese yái ituínásica yúuwèericawa cayábéeri cáli íinata íimáanáca càicanide iyúwa wenàiwica cayábéeri íiwitáise néemìacaalí Dios itàacái, yá neebáidaca Dios itàacái tàì íiméeri iyú náiwitáise cayábéeri yáapichawa machìwéeri nacái. Néese namànica cayábéeri manuísíwata càide iyúwa bànacalé idèniacaalí mamáalàacata cayábéeri iyacanáwa manùba”, íimaca yái Jesúsca.

La parábola de la lámpara

¹⁶Néese Jesús yéewáidaca nía àniwa comparación iyú: “Càmita watùcunà lámpara wabàacaténáni yàalusi iriculé, càmita nacái wabàa lámpara wàasu cama yáapiréwa, yái waiméerica íinata. Néese wamàacaca lámpara icànaca chènunibàa yéewacaténá icànaca wenàiwica ìwali iwàluèyéicawa capìi iriculé. ¹⁷Yái lámpara íimáanáca càicanide iyúwacué pìyáaná, píacué nuéwáidacaléca. Dios iwàwacué péewáidaca wenàiwica Dios itàacái iyú, yái tàacáisi ibàacanéri píaliéricuécawa ìwali, càide iyúwa lámpara icànacaalí wenàiwica ìwali, naicáténá cayába. Dios iwàwaca náalíacawa ìwali macáita yái tàacáisi càmiíricáwaca náalíawa ìwali.

¹⁸“Íná péemíacué cayába nutàacái. Píináidacuéwa cayába ìwali yái péemíericuéca nucàlidaca píri. Píináidacaalícuéwa cayábéeri iyú nutàacái ìwali, yásí Dios imàacacué píalíacawa mamáalàacata. Quéwa càmicaalícué píináidawa cayába nutàacái ìwali, yásí píimáichacuéca nacái àta càinácaalí wawàsi piyúunáidéericuéca píalíacawa ìwali”, íimaca yái Jesúsca.

La madre y los hermanos de Jesús

¹⁹Néeseté Jesús yáatúa yàanàaca yàatalé, Jesús yéénánái yáapicha. Càmita quéwa náalimá nawàlùacawa capìi iriculé manùbacáiná wenàiwica néré. ²⁰Aiba wenàiwica icàlidaca Jesús iríni. Yá íimaca Jesús irí:

—Píatúaca úara ibàlùawa bàacháwáise péenánái yáapicha. Nawàwa naicáca pía —íimaca. ²¹Quéwa Jesús íimaca:

—Cawinácaalí wenàiwica yéemièyéica Dios itàacái, imàníiyéica nacái càide iyúwa Dios íimáaná, nuicáca nía càide iyúwa núatúanáíwa, nuénánái nacáiwa —íimaca yái Jesúsca.

Jesús calma el viento y las olas

²²Aiba èerité Jesús iwàlùacawa barca iriculé yéewáidacalénái yáapichawa. Yá íimaca nalí:

—Wachàbacuéwa abéemàalé Galilea icalìsaniná fícha —íimaca. Iná nàacawa. ²³Idècunitàacá nachàbacawa calisa ìwalìabàa, yá Jesús iimáca fíchawa. Yáta manuírí cáuli idàbaca ipùaca nàwali. Yá màladàca idàbaca ipuníadaca barca úni iyú, yá nasawíaca nàacawa. ²⁴Iná nacawàidaca Jesús, yá náimaca irí:

—iWáiwacali! iWasawíaca wàacawa! —náimaca Jesús irí. Néese Jesús imichàaca ibàlùacawa, yá ichùuliaca cáuli, màladàca nacái wiúnápináni. Yá wiúca macáita màladàca. ²⁵Néesecáwa Jesús íimaca yéewáidacalénái iríwa:

—¿Cánacué càmita manuí píináidacawa piwàwawa nùwali? —íimaca. Quéwa cáaluca nía, náináidacawa manuísíwata naicáidaca Jesús irí nacái. Yá nasutáca néemiawa níawáaca:

—¿Cawínásica yái asíalica, ichùulìèrica cáuli, màladàca nacái, yásí neebáidaca càide iyúwa ichùulìaná nía? —náimaca nalíwáaca.

El endemoniado de Gerasa

²⁶Atata nàanàacaté abéemàalé Galilea icalìsaniná fícha, aléera Gerasa yàasu cáli néré, iyéerica abéemàise Galilea yàasu cáli fícha. ²⁷Jesús iricùacawa barca iricúise cáli íinatalé, yá asíali imusúacawa yàcalé fícha, demonio idacuèrica íiwitáise, yá yàacawa Jesús yàatalé. Madécaná camuí yèepunícawa mabàleta yái asíalica. Càmita ìya capìirícu. Néese ìyaca yéetáními icàliculèená yèewibàa. ²⁸Néese asíali iicáca Jesús, yá ibàlùacawa yùulúi ipùata iyúwa Jesús irí, yá demonio yéemíánícawa asíali isàna iyú:

—iPicá pisàiwica nulí wawàsi, pía Jesús, yái Dios chènuníiséeri Iríca! Nusutáca pícha wawàsi, picá piùwichàida núa —íimaca.

²⁹Isutáca Jesús ícha càì, yácaíná Jesús ichùuliaca ìyaca demonio yàanápínáwa asiali ícha. Demonio idacùacaté asiali íiwitáise manùba yàawiría. Yá éwita áibanái idacùacáaníta asiali cadena iyú, icáapi, yàabàli nacái ipíchaná imusúacawa, càicáaníta imàdáidacaté íchawani yái cadenaca. Yá demonio ipiàdáidaca asiali manacúali yùuculépíná caináwàiri canácatalé wenàiwica. ³⁰Néese, Jesús isutáca yéemíawa demonio:

—¿Càiná píipidená? —íimaca yái Jesúsca. Néese demonio íimaca:

—Nuípidená Legión, íimáanáca “cawàwanáta cinco mil namanùbaca” —íimaca yái demonioca. Càité íimaca madécanácáiná demonio nawàlùacatéwa iwàwaliculé, yái asialica. ³¹Néese, demonionái isutáca Jesús ícha wawàsi manuísíwata ipíchaná ichùuliaca nàacawa depuítéeri utàwi iriculé nàuwichàacatalépináca. ³²Mawiénita nalí manùbéeyéi marranonái yèepuníwa. Nayáaca nèepunícawa nayáacaléwa dúli ìwali. Iná demonionái isutáca Jesús ícha wawàsi imàacáanápíná nawàlùacawa marranonái idèèriculé. Yá Jesús imàacaca nàacawa. ³³Iná demonionái yàacawa asiali ícha. Yá nawàlùacawa marranonái idèèriculé. Néese macáita marranonái napiacawa iyúwa máiwitáiséeyéi demonio íiwitáise iyú, nacaláacawa quíratàli íinatáise calisa yáaculé. Yá macáita nàisicùmacawa, níai píráica càmiíyéica Dios imàaca judíonái idèniaca, casacàacáiná nalí marrano iiná.

³⁴Néese níai icuèyéicaté marranonáimi naicácaalté marranonái yéetáanáwa, yá napiacawa, nacàlidaca nalíni yàcalé iricu, nalí nacái áibanái wenàiwica ìyéeyéica yàcalé itéese. ³⁵Néese wenàiwicanái namusúacawa yàcalé ícha naicácaténá nàyáaná. Yá nàacawa Jesús yàatalé. Naicáca asiali demonio yèericatéwa ícha. Yáawinéeriwa Jesús yàabàli néenibàa, cabàleta, cáiwitáisewaca. Yá cáaluca níai yàcalé mìnanáica. ³⁶Néese níai icuèyéicaté marranonáimi iiquéeyéicaté macáitani, nacàlidaca yàcalé mìnanáí irí Jesús ichùnìacaté asiali demonionái iyéericaté iwàwalicu. ³⁷Néese macáita Gerasa yàasu cáli néeséeyéi nasutáca Jesús ícha wawàsi manuísíwata yèepùanápínáwa náicha, máinícáiná cáaluca naicácani. Iná Jesús iwàlùacawa barca iriculé, yèepùacaténáwa náicha, yéewáidacalénái yáapichawa. ³⁸Yái asiali demonio yèericatéwa ícha isutáca Jesús ícha wawàsi manuísíwata imàacáanápíná yàacawa yáapicha. Quéwa Jesús ichùuliacani iyamáanápínáwa. Yá Jesús íimaca irí:

39—Pèepùawa picapèe néréwa, picàlida péenánái iríwa ìwali yái cayábéerica Dios imànfírira pírí —íimaca yái Jesúsca. Néese, yái asíali yàaca icàlidaca macáita ìyacàle mìnánái iríwani, Jesús imànfínáté irí cayábéeri manuísíwata.

La hija de Jairo. La mujer que tocó la capa de Jesús

40Néese Jesús idécanáamité ichàbacawa àniwa abéemàalé Galilea icalìsaniná íicha barca irícu, yá madécaná wenàiwica itàidacani casímáiri iyú, nacùacáináté Jesús yàanàaca néré. 41Néese áiba asíali yàanàaca Jesús yàatalé, íipidenéri Jairo. Judíonái yéewáidacàalu íiwacalìcani, yái Jairoca. Yá yúuwàa iríacawa inùmáawawa Jesús irí yàacaténa Jesús icàaluíniná, yéewanápiná Jesús iicáca ipualé. Yá isutáca Jesús íicha wawàsi manuísíwata yàanápináwa icapèe néré. 42Jairo idèniàcáiná abéechúata íiduwa, idènièchúa doce camuí, iculuéchúawa, iwàwéechúa yéetácawa Jairo íicha. Yá Jesús yàacawa Jaironái yáapicha madécaná wenàiwica yèewi. Máinícáiná manùbaca wenàiwica, íná nacàbadàayacacawa nàacawa Jesús iwéré. 43Abéechúa inanái ùacawa manùbéeyéi wenàiwica yèewi. Cálalíacaca úa doce camuí, uíraná yàacawa uícha mamáalàacata. Uucacaté macáita ùasu platawa upáyaidacaténa cadèpiacáiyéi quéwa canácata yáaliméerité ichùnìaca úa. 44Uái inanáica ùacawa Jesús yáamíise mawíénita irí. Yá udunùaca ibàle ipùata ìwali. Yáta uíraná iyamáacawa uícha. 45Néese Jesús isutáca yéemíawa níai wenàiwicaca:

—¿Cawíná idunùa nùwali? —íimaca nalí. Yá macáita náimaca càmìtasa nadunùa ìwali. Iná Pedronái íimaca Jesús irí:

—Wáiwacali, dàalaca wenàiwica yèeyéicawa wáapicha, nawesíaca nàacawa pía macái pìwalíiseta. ¿Cáná pisutáca péemíawa càì? —íimaca yái Pedroca. 46Quéwanáta Jesús íimaca mamáalàacata:

—Aibanáica níara idunùa nùwali. Núalíacawa nuchùnìaná wenàiwica nuíwítáise iyúwa cawínácalí idunuèrica nùwali —íimaca yái Jesúsca.

47Néese úái inanáica uémìacani, yá úalíacawa càmìta udé ubàacawa uináwanáwa Jesús íicha. Néese ùanàaca itatéechúawa icalùniwa, yá ubàlùacawa ùulù ipùata iyúwa Jesús irí ùacaténa icàaluíniná. Yá ucàlidacani nàacuésesemi macái níai ìyèeyéica néeni cáná yéewa udunùaca Jesús ìwali. Yá ucàlidaca nacái uchùnìanáwa udécanacáita udunùaca ibàle ìwali. 48Néese Jesús íimaca ulí:

—Pía inanáica, pídeca pichùnìacawa pimàacacáiná piwàwawa nùwali. Pìawa matuíbanáita —íimaca yái Jesúsca.

⁴⁹Idècunitàacáwa Jesús icàlidaca inanái iríni, yá áiba wenàiwica yàanàaca nàatalé, itéerica tàacáisi Jairo irí, yái judíonái yéewáidacàalu íiwacalica. Yá asíali íimaca Jairo irí:

—Píidumica yéetáwa. Picá pisàiwica quirínama irí wawàsi, yái yéewáidéerica wenàiwica —íimaca. ⁵⁰Quéwa, Jesús yéemíacani, yá íimaca Jairo irí:

—Picá cáalu pía. Peebáidacáita nulí mamáalàacata, yásí cayábaca píidu àniwa —íimaca yái Jesúsca.

⁵¹Néese nàanàacaté Jairo icapèe néré, yá canácata Jesús imàaquéeri iwàlùacawa yáapicha. Níawamicata iwàlùacawa Jesús yáapicha, yái Pedro, Santiago nacái, Juan nacái, úanirimi nacái, úatúami nacái, úái sùmàu yéetéchúamicawa. ⁵²Nàyaca capíi irícu madécaná wenàiwica íicháaníyéica báawanama yéetéchúamiwa íiwitáise, càide iyúwa judío íiwitáise ìyáaná. Quéwa Jesús yáalíacawa icáucàidáanápínaté úa, íná Jesús íimaca nalí:

—Càmita iwàwacutácué píicháanica. Uái mànacàuca, cà míchúata yéetáwa. Uimácáita ùyaca —íimaca yái Jesúsca. ⁵³Néese naicáanica Jesús iquíniná, náalíacáináwa báisícata uétácatéwa. ⁵⁴Néese Jesús íibàaca ucáapi ìwali úái yéetéchúamicawa. Yá íimaca ulí:

—iPía, mànacàuca, pimichàawa! —íimaca ulí. ⁵⁵Yáta uwàwa cáuri yèepùacawa uiná irículé àniwa. Yáta upisíaca ubàlùacawa. Néese Jesús ichùuliaca nàaca uyáapiná. ⁵⁶Néese usèenái náináidacawa naicáidaca ulí manuísíwata naicácáiná cáuca úa, quéwa casíimáica nawàwa manuísíwata. Jesústa quéwa yàalàaca nía ipíchaná nacàlidaca áibanái irí icáucàidacaté úa.

Jesús envía a los discípulos a anunciar el reino de Dios

9 ¹Néeseté Jesús imáidaca yàataléwa níái doce namanùbaca yéewáidacalécawa. Yá imàaca nalí ichàiniwa náucacaténá macái demonio íiwitáaná wenàiwicanái íicha, náucacaténá nacái náicha macái uláicái. ²Jesús ibànùaca nía nacàlidacaténá wenàiwicanái irí càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa, nachùniacaténá nacái cáuláiqueeyéi. ³Jesús íimaca yéewáidacalénái iríwa:

—Picácué peedá piríwa wàlisài àicu, saco nacái, yàacàsi nacái, iwèni nacái. Picácué pité pucháiba bàlesi. ⁴Píacuéwa yàcalé irículé, néese càiríinácaalícué capíi piwàlùawa irículé, piimácué néenibàata, àta pèepùacatalétacuéwa yàcalé irícuíse. ⁵Aibalé càmicaalícué nabatàa piwàlùacawa yàcalé irículé, néese piacuéwa íicha. Pichùpiacué cáli

ichùmalé piabàli fíchawa naicápiná càide iyúwa judío íiwitáise iyáaná, píasáidacaténacué nalí Dios yùuwichàidáanápíná nía —íimaca yái Jesúsca.

⁶Néese nàacawa Jesús fícha. Yá nàacawa macái yàcalé. Nacàlidaca nàacawa yái tàacáisica íimérica Jesús iwàwaca iwasàaca wenàiwicanái Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha. Nachùnìaca nàacawa cáuláiquéeyéi wenàiwica nacái.

Incertidumbre de Herodes

⁷Néeseté rey Herodes yéemìaca abénaméeyéi wenàiwica icàlidaca Jesús iináwaná ìwali, macáita nacái Jesús imàníirica. Iná càmita Herodes yáalíawa íináidéeripínáwa, máiní càulenáca fíchani; abénaméeyéi wenàiwica náimacáiná Jesús ìwali Juan el Bautistamicani, náináidacawa Juanmi icáucàacatéwa. ⁸Aibanái nacái náimaca Jesús ìwali profeta Elíasani, yèpuèricasa yàanàaca àniwa; áibanái nacái náimaca Jesús ìwali bàaluisàimi profetanáimi yéénacani, imichèericasawa yéetácáisi fícha. ⁹Quéwa Herodes íimaca:

—Nuchùulìacaté nùasu úwináíwa nawichùanápíná Juan fícha íiwita yéetácáténátéwa. ¿Cawinásica yáara asálica nuémièrica nacàlidaca ìwali madécaná? —íimaca yái Herodesca. Ináté Herodes iwàwa iicáca Jesús.

Jesús da de comer a cinco mil hombres

¹⁰Néeseté apóstolnái nèepùacawa Jesús yàatalé àniwa, yá nacàlidaca Jesús irí ìwali yái namàníiricaté. Néese Jesús itéca nía méetàuculé áibanái wenàiwica fícha, Betsaida ìyacàlená néré. ¹¹Quéwa madécaná wenàiwica yáalíacawa Jesús yàanàaná néré, yá nàacawa yàatalé. Jesús itàidaca nía cayába. Icàlidaca nalí càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicanáíwa. Ichùnìaca nacái cáuláiquéeyéi wenàiwica.

¹²Néese táicaca yàacawa, íná yéewáidacalénái doce namanùbaca nàacawa Jesús yàatalé, yá náimaca irí:

—Pichùulìaca wenàiwicanái nèepùanápínáwa nacutácáténá naimacatáipíná, nayáacatáipíná nacái yàcalé irículé, bànacalé ìyacatalé nacái ìyeyéica mawiénita. Wàyacáiná cháí canácatái wenàiwicanái iyáapíná —náimaca. ¹³Quéwa Jesús íimaca nalí:

—Píatacué yàa nayáapíná —íimaca yái Jesúsca. Néese náimaca irí:

—Canáca walí nayáapíná. Wadènìaca cinco namanùbaca pan meedá, pucháiba cubái imìdecaná nacái. Icàmìta wáalimá wàaca wawènìaca

nayáapíná, níái madécanéeyéi wenàiwicaca! —náimaca. ¹⁴Nàyacáiná néeni cawàwanáta cinco mil namanùbaca asíanái. Càmita naputàa inanái, sùmanái nacái. Quéwa Jesús íimaca yéewáidacalénái iríwa:

—Pichùuliacué náawinacawa cincuantanama nàwacaca náawinacawa —íimaca yái Jesúsca.

¹⁵Néese nachùuliaca càì nía, yá macáita náawinacawa. ¹⁶Néese Jesús yeedáca cinco namanùbaca pan icáapi iriculéwa, pucháiba cubái imìdecaná nacái. Yá iicáidaca chènuniré, yàaca Dios irí cayábéeri yàacàsi ìwali. Néese isubèriadaca nía, yàaca yéewáidacalénái iríwani, yéewacaténá nawacùaca yàacàsi wenàiwicanái irí. ¹⁷Néese macáita nayáaca cadénamani. Yá needáca doce namanùbaca mapíiri yàacàsi yéenáimi imàaquéricawa.

Pedro declara que Jesús es el Mesías

¹⁸Aiba èerité Jesús isutáca yáawawa Dios íicha méetàuculé wenàiwicanái íicha. Yéewáidacalénái nàyaca yáapicha. Yá isutáca yéemìawa nía:

—¿Càiná náimaca nùwali níara áibanái wenàiwicaca? ¿Cawiná núa? —íimaca yái Jesúsca. ¹⁹Néese yéewáidacalénái íimaca irí:

—Abénaméeyéi íimaca pìwali Juan el Bautistamicasa pía, náimacáiná Juanmi idécasa icáucàacawa. Aibanái íimaca profeta Elías casa pía, yèpuèricasa yàanàaca àniwa, yái profeta Dios íiméericaté ìwali ibànùnápínaté àniwani. Aibanái íimaca nacái pìwali bàaluisàimi profetanái yéénacasa pía, imichèericasawa yéetácáisi íicha, níái profetami itàaníiyéicaté Dios inùmalicuíse —náimaca. ²⁰Néese Jesús isutáca yéemìawa nía:

—Néenicué pía, ¿càinácué nacái píimaca nùwali? ¿Cawiná núa? —íimaca yái Jesúsca. Yá Pedro íimaca irí:

—Píacata yái Mesíasca, yái wacuèrinápiná Dios icàlidéericaté iináwaná ìwali wàawirináimi israelitanái irí, ibànùnápínaté walí wacuèrinápiná —íimaca yái Pedroca. ²¹Quéwa Jesús yàalàaca nía cachàiníiri iyú ipíchaná nacàlidaca iináwaná áibanái irí, Mesíascani.

Jesús anuncia su muerte

²²Néese Jesús íimaca nalí:

—Iwàwacutá nùuwichàacawa manuísíwata, núa asìali Dios néeséerica. Yá wenàiwica íiwacanánái, sacerdote íiwacanánái nacái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu, náucapíná náichawa núa

iyúwa canéeri iwèni. Yá nanúapíná núawa, quéwa máisiba èeri irìcu nucáucàapínáwa —íimaca yái Jesúsca. ²³Néese Jesús íimaca nalí macáita wenàiwica iyéeyéica néré:

—Abéericaalí péenacué iwàwa yàacawa núapicha iyúwa nuéwáidacalé, càmita yéewa pimànica abéerita yái piwàwéerica pimànica. Macái èeri imanùbaca iwàwacutá matuíbanáiri iyú pimàaca áibanái yùuwichàidaca pía, éwita naicáanícaalí nacái piquíniná, éwita nanúacaalí píawa cruz ìwali peebáidacáiná nutàacái. Iwàwacutá nacái pimànica mamáalàacata càide iyúwa nuchùulianá pía. ²⁴Níacáiná cawinácaalí càmfíyéica iwàwa yeebáidaca nutàacái ipíchaná nàuwichàacawa nulípiná, canáca nalí nacáuca càmfíiri imáalàawa. Néese cawinácaalí yeebáidéeyéica nutàacái mamáalàacata éwita áibanái inúacaalí nía, nadèniapíná nacáucawa càmfíiri imáalàawa. ²⁵Ewita wenàiwica yeedácaalí iríwa macáita cháí èeri yàasu cawènfirica, quéwa yúuca íichawa icáucawa càmfíiri imáalàawa càmicáiná yeebáida nutàacái, yá canéerica iwèni meedá iríni macáita yái cawènfirica yeedéerimica iríwa. ²⁶Aibacaalí wenàiwica báica icàlidaca cayábéeri nùwali áibanái irí, nutàacái ìwali nacái, càmita núumapíná ìwali nùasu wenàiwicacani, núa asìali Dios néeséerica, nùanàacaalípiná áiba èeriwa cachàiníiri iyú nacamalá irìcu, yái Núaniri Dios, nía nacái mabáyawanéeyéi ángel, nucùacaténá macáita èeri mìnánái. ²⁷Péemiacué cayába, abénaméeyéi péenacué iyéeyéica cháí siùca èeri, càmita néetápináwa ipíchawáise naicáca càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa —íimaca yái Jesúsca.

La transfiguración de Jesús

²⁸Néeseté abéeri semana natàanícadénáami càì, yáté Jesús yàacawa dúli finatalé isutácaténá yáawawa Dios íicha. Máisiba asianái nàacawéeridaca Jesús, yái Pedro, Santiago nacái, Juan nacái. ²⁹Idècunitàacá Jesús isutáca Dios íicha, yá mèlumèluwaca inàni icànaca áibata iicacánáwa. Ibàle nacái cabalèeri icànaca, icanéeri mèlumèluwaca. ³⁰Yá pucháiba asianái namàacaca níawawa apóstolnái iicácaténá nía. Pucháiba nabàlùà natàaníca Jesús yáapicha, níacata profeta Moisés, profeta Elías nacái. ³¹Níái pucháiba asianáica cacamalánáca nía chènuníiséeri camalási iyú. Natàaníca nalíwáaca Jesús yáapicha càinácaalí iyú Jesús yùuwichàanápínátéwa, yéetáanápínaté nacáiwa Jerusalén iyacàlená néeni. ³²Ewita cadapùlecáaníta Pedro, nía nacái yàacawéeyéináca, càmitàacá máiní naimásiwaca, yá naicáca Jesús icamaláná chènuníiséerica. Naicá nacái níái pucháiba asianáica

ibàluèyécawa yáapicha. ³³Néese idécanáamité nàacawa Jesús íicha níái pucháiba aslanáica, yá Pedro íimaca Jesús irí:

—Wáiwacali, icayábéeriquéi wàyáanáca chái! Siùcata wamànica máisiba capìi yána wawàwalíinápínacué pía, abéeri piasupíná, áiba nacái Moisés irípiná, áiba nacái Elías irípiná —íimaca yái Pedroca. Quéwa Pedro càmita íináidawa cayába ipíchawáise itàaníca.

³⁴Yá idècunitàacá Pedro itàaníca, yáta acalèe yàanàaca nàatalé. Yá acalèe ibàliaca nía. Cáaluca nía manuísíwata acalèe yèewi, níái Pedronáica. ³⁵Néese néemiaca Dios itàacái acalèe yèewíise, yá íimaca nalí: “Yácata Nuiri nuwàwéeri cáininéerica nuicáca. Cayábaca nuwàwa nuicácani. Péemiacué itàacái”, íimaca yái Diosca.

³⁶Idécanáami néemiaca yái tàacáisica, yá naicáca Jesús ibàluèricawa néenibàa abéerita. Néese masànacata níái Pedronáica. Néenialítè càmiyéi icàlida áibanái iríni, yái naiquéericaté.

Jesús sana a un muchacho que tenía un espíritu impuro

³⁷Néeseté mapisáináami àniwa idécanáami nalicùacawa dúli íinatáise, yá madécaná wenàiwica yàacawa náipunitáidacatená Jesús. ³⁸Yá áiba asiali iyaca manùbéeyéi wenàiwica yèewi. Íimaca cachàiníiri iyú Jesús irí:

—Pía, yéewáidéerica wía, pimàni nulí cayábéeri, pía piicá nuiri, yácáináta abéerita nuìricani. ³⁹Demonio idacùaca nuiri íiwitáise, yàaca irí tèwacáimi, yá imàaca yéemíanicawa, yá itatáidacani àta cacàlicataléta inùmalicuíse. Imàaca nacái nuiri inúadáidaca yáawawa cachàiníiri iyú, càmiiri iwàwa iwasàaca nuiri. ⁴⁰Nudéca nusutáca péewáidacalénái íicha wawàsi náucáanápíná demonio nuiri íicha, quéwa càmita náalimá nachùnìacani —íimaca. ⁴¹Yá Jesús íimaca:

—iPíacué càmiyéica yeebáida Dios ìwali, báawéeyéi nacái íiwitáise meedá! ¿Càinácué èeri iwàwacutá nùyacuéca píapicha quiríta? ¿Càinácué èeri iwàwacutá numànicuéca pirí quiríta? —íimaca yái Jesúsca. Yá Jesús íimaca asiali irí:

—Pìanàida cháni, yái pìirica —íimaca yái Jesúsca. ⁴²Yái ùuculìiri yàacawa Jesús yàatalé, yá demonio yúucaca ùuculìiri cáli íinatalé itatáidacani. Quéwa Jesús yàalàaca demonio cachàiníiri iyú, ichùulìaca demonio yàacawa ùuculìiri íicha. Càita Jesús ichùnìaca yái ùuculìirica, yèepùadacani yáaniri iríwa nacái. ⁴³Yá macáita iyéeyéica néeni náináidacawa manuísíwata naicáidaca Jesús irí idèniacáiná Dios íiwitáise manuíri.

Jesús anuncia por segunda vez su muerte

Macáita iyéeyéica néré náináidacawa manuísíwata naicáidaca Jesús irí mamáalàacata, natàanica nàyaca náapichawáaca ìwali yái Jesús imànírica, quéwa Jesús itàanícate yéewáidacalénái yáapichawa méetàucuta wenàiwicanái fícha. Íimaca nalí:

44—Péemíacué cayábani, picácué piimáichani: Abénaméeyéi wenàiwica presopináca namànica núawa namàacacatená áibanái aslanái inúaca núa, núa asiali Dios néeséerica —íimaca yái Jesúsca.

45Càmita quéwa náalía néemíaca càinácaalí íimáaná yái tàacáisica Jesús icàlidéerica nalí càmicáiná Dios imàaca náalíaca néemíaca càinácaalí íimáaná. Yá cáalua nasutáca Jesús fícha wawàsi icàlidáanápíná nalíni càinácaalí íimáaná.

¿Quién es el más importante?

46Néenialíté Jesús yéewáidacalénái nadàbaca natàanica náapichawáaca ùuléri wawàsi iyú, chánacaalí néená máiníri cachàini áibanái fícha canánama. 47Quéwa Jesús yáalíacawa náináidáanáwa. Yá yeedáca sùmài, yá ibàlùadaca sùmài mawiénita iríwa. 48Yá Jesús íimaca nalí:

—Pimànicaalí cayábéeri nuípidená ìwali sùmài irí, càiride iyúwa yái sùmàica peebáidacáiná nutàacái, yásí nuicáca yái cayábéerica pimànírica sùmài irí càide iyúwa pidéca nacáicaalí pimànica nulí cayábéeri. Càmita pimàni abéerita nulí cayábéeri, néese pimànica nacái irí cayábéeri yái Diosca ibànuèrica núa. Yái péená piiquéericuéca càiride iyúwa càmfíri cachàini náicha canánama càide iyúwa yái sùmàica, yácata Dios iiquéerica càiride iyúwa máiníri cachàinica náicha canánama níái péenáca. Iná yéewa yái cayábéerica pimàníricuéca sùmài irí càmfíri cachàini náicha canánama, yá nuicápiná càinide iyúwa pidéca nacáicaalí pimànica nulíni, yái cayábéerica —íimaca yái Jesúsca.

El que no está contra nosotros, está a nuestro favor

49Néese Juan íimaca Jesús irí:

—Wáiwacali, wadéca waicáca áiba asiali yúuquéeri demonio wenàiwica fícha pípidená ìwali íimacáiná pimàacasa càì imànica, quéwa càmita yèepuníwa wáapicha, íná wadéca wàalàacani cachàiníri iyú ipíchaná yúucaca demonio wenàiwica fícha —íimaca yái Juanca.

50Néese Jesús íimaca nalí:

—Picácué pichùulìa càmfínápiná imàni cayábéeri, macáicáiná càmfíyéica yùuwide imànica wía, nayúudàaca wía —íimaca yái Jesúsca.

Jesús reprende a Santiago y a Juan

⁵¹Mawiénicaté Jesús yéenáiwana yàanàaca imichàacatáipínátéwa chènuniré, ínáté Jesús fínáidacawa iwàwalìcuísewa yàanápináwa Jerusalén iyacàlená nérépiná. ⁵²Yá ibànùaca ipíchaléwa tàacáisi asíanái yáapicha. Yá nawàlùacawa yàcalé iriculé Samaria yàasu cáli íinata nacutácaténá irí naimácatáipíná. ⁵³Quéwa, báawaca samaritanonái iicáca judíonái íná níai samaritanoca càmita nabatàa Jesús iwàlùacawa nàyacàle iriculé náalíacáináwa Jesús yàanápinátéwa Jerusalén iyacàlená nérépiná. ⁵⁴Néese Jesús yéewáidacalénái Santiago, Juan nacái néemìacani, yá náimaca Jesús irí:

—Wáiwacali, ìpiwàwasica wachùuliaca quichái yúuwàanápináwa chènuníise nàwali imáalàidacaténá nía càide iyúwaté profeta Elías imáidáanáté quichái yúuwàanápináwa chènuníise imáalàidacaténáté báawéeyéi wenàiwica? —náimaca. ⁵⁵Quéwa Jesús iwènúa iicáidaca nalí, yá yàalàaca nía cachàiníiri iyú. Yá íimaca nalí:

—Càmítacué píináidawa càide iyúwa Dios iwàwáaná. ⁵⁶Càmita nuwàwa nùuwichàidaca nía, núa asiali Dios néeséerica, càmicáiná nùanàa numáalàidacaténá wenàiwicanái, néese nùanàaca nuwasàacaténá nía Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha —íimaca yái Jesúsca. Néese nàacawa áiba yàcalé iriculé.

Los que querían seguir a Jesús

⁵⁷Idècunitàacá nèepunícawa àyapulìcubàa, áiba asiali íimaca Jesús irí:

—Nuíwacali, nuwàwa nùacawa píapicha àta alénácaalí pìawa yéewacaténá péewáidacaléca núa —íimaca. ⁵⁸Jesús íimaca irí:

—Píináidawa cayába quéechacáwa asáisi píalimácaalí nuéwáidacaléca pía, càulenácáiná wenàiwica nàyaca càide iyúwa nùyáaná. Péemìa comparación: Yàlidunái idèniaca ibànawa, cuipìranái nacái nadèniaca namùlubèwa, núacata quéwa, yái asiali Dios néeséerica, càmita nudèniaca nuimácatáipínáwa —íimaca yái Jesúsca. ⁵⁹Néese Jesús íimaca áiba irí:

—Pìawa núapicha, iyúwa nuéwáidacalé —íimaca yái Jesúsca. Quéwa yái asiali íimaca Jesús irí:

—Nuíwacali, pimàaca nùyaca nuénánái yáapichawa àta núaniri yéetácatalépinátawa, néese idécanáami nubàliacani, yásí nùacawa píapicha iyúwa péewáidacalé —íimaca irí. ⁶⁰Néese Jesús íimaca irí:

—Pimàaca nabàliaca níawáacata, cawinácaalí ìyéeyéica matuíbanáita Dios íicha. Píata quéwa, píà picàlidaca Dios itàacái wenàiwicanái irí náalíacaténáwa càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa —íimaca yái Jesúscá. ⁶¹Néese áiba íimaca Jesús irí:

—Nuíwacali, nuwàwa nùacawa píapicha iyúwa péewáidacalé. Quéwa pimàni nulí cayábéeri, pimàacaca nuèpùacawa quéechacáwa nucapèe néréwa, nucàlidacaténá nùanáwa nuénánái iríwa. Yásí nùacawa néese nùacaténáwa píapicha —íimaca irí. ⁶²Néese Jesús íimaca irí:

—Péemíà comparación: Aibacaalí idàbaca íibaidaca ibànacale yàalunápináwa, néese íínáidacaalíwa imànínápiná áiba wawàsi, yá iwènúacawa íibaidacalé íichawa, yásí canéerica iwèni meedáni yái wenàiwicaca, càmita íibaida machacàníri iyú. Càita nacái cawinácaalí wenàiwica iwènuéyécawa nuícha idécanáami nadàbaca náibaidaca nulípiná, canáca yéewanáwa Dios yéenibeca nía, Dios icùacaténá nía —íimaca yái Jesúscá.

Jesús envía a los setenta y dos

10 ¹Néeseté Wáiwacali yeedáca yéewáidacalénáíwa áibanái setenta y dos namanùbaca. Yá ibànùaca nía ipíchaléwa pucháibanamata. Yá ibànùaca nía nàacaténáwa macái yàcalé iriculé, wenàiwicanái ìyacatái nacái, níái yàcaléca iwàwacutácataléca Jesús ipáchiaca.

²Yá íimaca yéewáidacalénái iríwa: “Báisíta, madécaná wenàiwica nawàwa neebáidaca nutàacái. Péemíacué comparación. Càica níade iyúwa bànacalé ituíná yàasu èeri yàanàacaalí wenàiwica needácatáipiná nabànacale ìyacanáwa, quéwa máisibáanatacué píá, icàlidéeyéipiná nalí nutàacái. Iná pisutácué Dios íicha, yái càiride iyúwa bànacalé íiwacali, ibànùnápiná yàasu wenàiwicawa íibaidéeyéipiná irí, nacàlidacaténá nalí nuináwaná ìwali, yéewacaténá neebáidaca nutàacái, yásí wàwacáidaca nía Dios yàasunáipiná, càide iyúwa wenàiwica yeedácaalí bànacalé ìyacaná quíiracaalíni. ³Pìacuéwa. Péemíacué cayába áiba comparación: Nubànùacué píá èeri mìnánái yèewiré cuwèsi lobo nacáiyéi ííwitáise, báawéeyéica iicáca Dios. Càicuéca píade nèewi iyúwa ovejanái yéenibe, càimíyéica yáalimá ipéliaca caluéyéi cuwèsi lobo íipunita iwàwéeyéica iyáaca oveja yéenibe. ⁴Picácué pité saco, moneda yàalu nacái, áiba pìasu costizapiná nacáíwa. Pìacàatétacuéwa, picácué piyamáa pibàlùacawa déecuíri iyú àyapulìcubàa pitàanícaténá áibanái yáapicha. ⁵Piwàlùacuéwa

nacapèe irìculé, yá pitàidacué nía quéechacáwa. Càicué píimaca nalíwa: ‘iNusutáca Dios íicha imànnínápinácué pirí cayábéeri, píacué iyéeyéica capli irìcu!’ càicué pitàidaca níawa. ⁶Cayábacaalí náiwitáise níai capli irìcuíyéica, yásí Dios imànica nalíwa cayábéeri càide iyúwacué pisutáaná íicha. Quéwa, càmicaalí cayába náiwitáise, néese Dios càmita imànipiná nalí cayábéeri. ⁷Piimácué nacapèe irìcu. Piyáacué nacái piyáacaléwa náapicha àta càirínácaalí yàacàsi nadènièrica nawacùacaténácué piasu, yácáiná cawinácaalí wenàiwica íibaidéerica, iwàwacutá namàacaca yeedáca iríwa íibaidacalé iwèniwa. Picácué pichàbawa áibanái icapèe irìculé, picutácaténácué cayábéeri yáwanái yàacàsi, pìyacatáipiná nacái. ⁸Piácuéwa áiba yàcalé irìculé, needácatalécué nàataléwa pía, yá piyáacué piyáacaléwa náapicha àta càirínácaalícué yàacàsi nèerica piyáapiná. ⁹Pichùnìacué nacái cáuláiquéeyéi wenàiwica iyéeyéica néenibàa. Càicué píimaca nalíwa: ‘Dios icùaca wenàiwica iyéeyéica mawiénita pirícué’, càicué píimaca nalíwa. ¹⁰Quéwa, pìanàacaalícué áiba yàcalé irìculé, néese càmita nawàwa néemiaca pitàacái, pimusúacuéwa capli irìcuíse calle irìculé. ¹¹Yá píimacué nalí: ‘iCàmita wawàwa wàyaca píapichacué, ipíchaná Dios yàasu yùuwichàacáisi yàanàaca wàwali nacái! iIná wàacuécawa píicha, wachùpiaca cáli ichùmalé wàabàli íichawa, yái pìyacàle yàasu calle ichùmaléca, càide iyúwacué wáiwitáise iyáaná, wía judíoca, wásáidacaténácué pirí Dios yùuwichàidáanápinácué píawa! Quéwa péemiácué cayába quiríta, Dios icùaca wenàiwica iyéeyéica mawiénita pirícué’, càicué píimaca nalíwa. ¹²Núumacué pirí, èeri imáalàacaalípináwa, Dios yùuwichàidapiná báawéeyéi wenàiwica, yásí yùuwichàidapiná níawa càimíiyéicué yeedáca yàataléwa pía máiní yáwanái Sodoma iyacàlená mìnánáimi íicha”, íimaca yái Jesúsca.

Los pueblos desobedientes

¹³Jesús íimaca: “iMáinícué piùwichàapinácawa, píacué israelitaca iyéeyéica Corazín iyacàlená irìcu, Betsaida iyacàlená irìcu nacái! Ewítacué piicáacánita numànica pèewibàa madécaná yái càmiirica wenàiwica idé imànica, càicáanítacué càmita piwènúada píiwitáisewa pibáyawaná íichacuéwa. Piyúunáidacuéca máiníiyéica cayábaca pía náicha níara càimíiyéica israelitami iyéeyéicaté Tiro iyacàlená irìcu, Sidón iyacàlená irìcu nacái, iyéeyéica méetàuculé Israel yàasu cáli íicha. Quéwa càmitaté máiní báawaca nía píichacué. Càmitaté naicá áiba imànica nèewibàa càide iyúwa numànníná pèewibàa. Quéwa

naicácaalítè càiritá, yá nawènúadacaté náiwitáisewatá caquialéta Dios irípinátá, càmicáináté máiní báawéeyéica nía iyúwacué pía, càita nacái nàwalica nabàlesíamiwa báawéeri iicácanáwatá, náawinaca nacáíwa catáli yèewirétá náasáidacaténáté achúmaca nawàwa nabáyawaná ìwaliwatá. ¹⁴Quéwa áiba èeriwa Dios yùuwichàidapiná báawéeyéi wenàiwica, yásí piùwichàapinácuéwa máiní cachàiníwanái náicha níara càmiíyéica israelita iyéeyéicaté Tiro iyacàlená irícu, Sidón iyacàlená irícu nacái, máiníicáinácué báawéeyéica náicha pía. ¹⁵Píacué nacái Capernaum iyacàlená mìnánáica, piyúunáidacuéca máinípiná cáimiétacanáca pía, càide iyúwa Dios iyáaná chènuniré. ¡Càmíirita! ¡Néese Dios yúucapinácué píawa irículé yáara utàwi máiníiri depuúwaca, máinícatalé depuúwaca náicha canánama!” càì yàalàaca nía cachàiníiri iyú yái Jesúsca, càmicáináté neebáida itàacái.

¹⁶Néese Jesús íimaca yéewáidacalénái iríwa: “Cawinácaalí yeebéeyéicuéca pitàacái, nuicápiná níawa càide iyúwa nadéca nacáicaalí neebáidaca nutàacái. Quéwa cawinácaalí iiquéeyéicuéca pía iyúwa canéeri iwèni, nuicápiná níawa càide iyúwa nadéca nacáicaalí naicáca núa càiride iyúwa canéeri iwèni nacái. Cawinácaalí iiquéeyéica núa càiride iyúwa canéeri iwèni, Dios iicápiná níawa càide iyúwa nadéca nacáicaalí caná iwèni naicáca Dios, yái Dios ibànuèrica núa”, íimaca yái Jesúsca. Néese níái setenta y dos namanùbaca nàaca nacàlidaca Jesús iináwaná ìwali wenàiwicanái irí.

Regreso de los setenta y dos

¹⁷Néeseté idécanáami nacàlidaca wenàiwicanái iríni, yáté Jesús yéewáidacalénái setenta y dos namanùbaca nèepùacawa Jesús yàatalé, casímáica nawàwa manuísíwata. Yá náimaca irí:

—¡Wáiwacali, Dios idéca iyúudàaca wía manuísíwata, imàacacaté nacái demonio yàacawa wenàiwicanái íicha, wachùuliicáináté demonio pípidená ìwali nàanápínáwa wenàiwica íicha! —náimaca. ¹⁸Jesús íimaca nalí:

—Núalíacatéwa pimawèniadáanápínácué Satanás, piúccaténácué yàasu demonionái wenàiwica íicha, bàaluitécáiná nuicáca Satanás icaláacawa chènuníise càide iyúwa énu icamaláná icaláanáwa Dios yúucacáináté Satanás chènuníise. ¹⁹Nudéca nuchàiniadacuéca pía, píalimáanápínácué pìipínaca àapi íinatabàa, chália íinatabàa nacái, canátacué picháuná. Nudéca nuchàiniadacuéca pía pimawèniadáanápíná macáita wàuwidesàiri Satanás ichàini macháunéeri iyú. ²⁰Quéwa,

picácué piyanídawa ìwali yái píalimáanáca piúcaca demonio wenàiwica íicha. Néese, piyanídacuéwa Dios itànàacáináté píipidená yàasu cuyàluta irícuwa yái cuyàluta iyéerica chènuniré —íimaca yái Jesúsca.

Jesús se alegra

21 Yáté Espíritu Santo imàacaca casíimáica Jesús iwàwa manuísíwata. Jesús íimaca Dios irí: “Pía, Núaniri Dios, nùaca pirí cayábéeri, pía Nacuèrinásàirica macáita iyéeyéica chènuniré, cháì èeri irícuíyéica nacái. Nùaca pirí cayábéeri pimàacacáiná nálí píiwitáisewa, níái yeebáidéeyéica pitàacái càide iyúwa púubéeyéi sùmanái neebáidáaná, yéewanápiná áibanái èeri mìnanaí iyúunáidéeyéi cáalíacáica, càmita náalimá náalíacawa píiwitáise ìwali. Báisíta, Núaniri, pidéca pimànica càide iyúwaté piwàwáaná pimànica”, íimaca yái Jesúsca.

22 Néese Jesús íimaca wenàiwicanái irí: “Núaniri Dios idéca imàacaca nualíacawa macáita. Abéerita Núaniri yáaliéri báisíiri iyú nùwali, yái Iirica. Abéerita núa, yái Iirica, yáaliéri báisíiri iyú Núaniri ìwali, níawamita nacái cawinácaalí wenàiwicanái numàaquéeyéica yáalíaca Núaniri ìwali, càide iyúwa nuwàwáaná, yái Iirica”, íimaca yái Jesúsca.

23 Néese cáwa Jesús iwènúacawa, icàlidaca yéewáidacalénái iríwani, méetàucuta áibanái íicha. Jesús íimaca nálí: “Dios idéca imànicuéca pirí cayábéeri manuísíwata, imàacacáinácué piicáca yái numàníirica. 24 Péemíacué cayába, bàaluité madécaná profetanái, madécaná nacái nacuèrinánái nawàwacaté naicáca yái píiquéericuéca, quéwa càmítaté naicáni. Nawàwacaté néemíaca yái péemièricuéca, quéwa càmítaté néemíani”, íimaca yái Jesúsca.

Parábola del buen samaritano

25 Néese iyacaté abéeri yéewáidéeri wenàiwica templo irícu. Yá yàacawa Jesús yàatalé itàanicaténá yáapicha, yáalimáidacaténá iicáwa Jesús. Yá íimaca Jesús irí:

—Pía, yéewáidéerica wenàiwica, ¿càinásica iwàwacutá numànica nùyacaténá càiripináta Dios yáapicha chènuniré? —íimaca. 26 Néese Jesús íimaca irí:

—Pidéca píléca Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalicuíse. Picàlidaca nulí càinácaalí íimaca yáara —íimaca yái Jesúsca. 27 Yái yéewáidéerica wenàiwica templo irícu íimaca:

—Yái tàacáisi Moisés itànèericaté, càì íimaca: “Iwàwacutá cáinináca piicáca Picuèriná Dios macái piwàwalicuísewa, macái picáuca iyú

nacáíwa, macái pichàini iyú nacáíwa, macáita pííwitaíse iyú nacáíwa. Iwàwacutá nacái cáinináca piicáca áibanái wenàiwica càide iyúwa cáinináaná piicáca píawawa”, ímaca yái tàacáisi Moisés itànèericaté —íimaca yái yéewáidéerica wenàiwica. ²⁸Néese Jesús ímaca irí:

—Pidéca picàlidaca cayábani. Pimànicaalí mamáalàacata càide iyúwa yái tàacáisica ímáaná, yá pidèniapiná picáucawa càmfiri imáalàawa —íimaca yái Jesúsca.

²⁹Néese quéwa yái yéewáidéerica wenàiwica templo irícu iwàwacaté cayábaca áibanái iicácani, níái áibanái wenàiwicaca iyéeyéica néeni. Iná isutáca yéemíawa Jesús:

—¿Néeni, cawínásica níara áibanái wenàiwicaca iwàwacutéeyéicasa cáinináca nuicáca? —íimaca.

³⁰Iná Jesús icàlidaca iríni comparación iyú. Jesús ímaca irí: “Abéeri asiali judío yàacatéwa àyapulicubàa Jerusalén iyacàlená fícha yàanàacaténá Jericó iyacàlená néréwa. Néese quéwa abénaméeyéi cayéedéeyéi náibàacani. Yá namelùdaca fícha yàasu macáita, ibàle nacái macáita. Yá nacapèédáidacani báawanama. Yá nàacawa fícha, namàacaca batéwéeri yéetácawa, yái judíoca. ³¹Néese cáwa àniwa áiba judíosàiri sacerdote yàanàaca irícu yái àyapuca àniwa. Quéwa idécanacáita iicáca inacáiriwa judíoca, yái asialica máinírica, yá sacerdote ichàbaca yàacawa fícha déecubàata abéemàabàa àyapu fícha. ³²Càita nacái áiba judíosàiri levita fíbaidéerica templo irícu yàanàaca néré, yá iicácani, yái inacáiricawa judíoca máinírica, néese levita ichàbaca yàacawa abéemàabàa àyapu fícha. ³³Néese áiba asiali Samaria yàasu cáli néeséeri, abéeri néená níái wenàiwicaca judíonái iiquéeyéi iyúwa báawéeyéi, yácata càmfiri judío yàacawa nacái iricubàa yái àyapuca. Yái asialica samaritanosàiri iicáca judío máinírica, yá catúulécánaca iicácani. ³⁴Yá yàacawa máiníiri yàatalé. Yá idèpiaca fícha icháuná olivo iséená iyú, uva ituní iyú nacái, dabé nacáirica. Yá ibàliaca icháuná wáluma iyú. Néese samaritanosàiri imichàidacani ipíra ínataléwa. Yá itécani áiba capíi néré, naimácatáipiná. Yá icùacani táiyápinama. ³⁵Néese mapisáináami àniwa, yái Samaria yàasu cáli néeséerica ipáyaidaca capíi íiwacali pucháiba moneda dracma iyú, cawèníyeyéi yáawami plata quírameníiri, pucháiba èeri iwènicatáica. Yá samaritanosàiri ímaca capíi íiwacali irí: ‘Picùa cayába yái máinírica. Píúcacaalí plata mamáalàacata fícha yái nuèrica pírí picùanápinátani, yásí nupáyaidaca pía àniwa yái píúquéerica nùanàacatáipináta àniwa’, ímaca yái Samaria yàasu cáli néeséerica”, ímaca yái Jesúsca. ³⁶Néese Jesús ímaca irí yái yéewáidéerica wenàiwica:

—Máisiba asìanái iicáca yái máinírica asìalica àyapulìcubàa. ¿Chánácaalí néená cáinináca iicáca áiba wenàiwica, yái asìali cayéedéeyéi imànírica irí báawéeri? —íimaca yái Jesúsca. ³⁷Néese yái yéewáidéerica wenàiwica íimaca Jesús irí:

—Yáara asìalica iiquéericaté ipualé —íimaca. Néese Jesús íimaca irí:

—Pìawa, pimàni mamáalàacata càita, áibanái irí nacái càmiyéica péenánái —íimaca yái Jesúsca.

Jesús en casa de Marta y María

³⁸Néeseté Jesús yèepùa yèepunícawa àniwa yéewáidacalénái yáapichawa. Yá nàanàaca áiba yàcalé irìculé. Inanái ùyacaté néré íipidenéechúa Marta. Uedáca nía ucapèe irìculéwa, ùacaténá nayáapíná uénánái yáapichawa. ³⁹Marta idèniaca yùuchawa íipidenéechúa María. Uái Maríaca úawinacawa mawiénita Jesús yàabàli irí uémìacaténá yéewáidáaná yéewáidacalénáiwa. ⁴⁰Martata quéwa máiní càulenáca úa, uíbaidacáiná nayáacalé. Máadáiní uíbaidaca nayáapíná. Néese ùacawa Jesús yàatalé. Yá úumaca irí:

—Nuíwacali, ¿cáná pibatàa nùucha umàaca nuíbaidaca nulínáamitawa macáita wayáapíná? Pichùulìa uyúudàanápíná núa —úumaca úái Martaca. ⁴¹Quéwa Jesús íimaca ulí:

—Marta, péemìa cayába, ¿cáná máiní maséeca píináidacawa piwàwawa, achúma nacái piwàwa manùba wawàsi ìwalíise? ⁴²Iyaca abéerita wawàsi iwàwacutéeriwa wenàiwicanái irí, yái nutàacáica. Pìùcha María udéca uínáidacawa uémianápíná yái nutàacáica, cayábéeri áiba wawàsi íicha canánama. Canácata yáaliméeri yeedáca uíchani —íimaca yái Jesúsca.

Jesús y la oración

11 ¹Aiba èerité Jesús ìyaca áibalé, yá isutáca yáawawa Dios íicha. Idécanáami isutáca Dios íicha, néese abéeri yéewáidacalé íimaca irí:

—Wáiwacali, péewáida wía wasutáanápíná Dios íicha càide iyúwaté Juan el Bautista yéewáidáanaté yéewáidacalénáiwa nasutáanápínaté Dios. ²Jesús íimaca nalí:

—Pisutácué Dios íicha, yá càicué píimaca pisutácawa:

‘Pía, Wáaniri Dios chènuníiséeri, pimàaca macái wenàiwica yàaca picàaluíniná. Pimàaca péenáiwaná yàanàaca caquialéta yái èerica pidàbacatáipínáta picùaca macáita. Pimàaca èeri

mìnanái namànica càide iyúwa piwàwáaná cháí èeri irìcu
càide iyúwa neebáidáaná pitàacái, níara iyéeyéica chènuniré.

³ Pía wayáapíná wamáapuèrica èeri imanùbaca.

⁴ Pimàaca piwàwawa wabáyawaná íicha, wíacáiná nacái
wamàacaca wawàwawa nabáyawaná íicha cawinácaalí
imàniyéica walí báawéeri. Picá pimàaca áibanái
yáalimáidaca wía ipíchaná wamànica wabáyawanáwa,
néese piwasàa wía báawéeri Satanás íicha’,

càicué píimaca Dios iríwa”, íimaca yái Jesúsca. ⁵⁻⁶ Jesús íima nacái
yéewáidacalénái iríwa:

—Péemiacué comparación: Aiba asìali idèniaca yàacawéerináwa, yá
yàanàaca icapèe néré catá bamuchúami. Yá isutáca íicha mamáalàacata:
‘Pía nùacawéeriná, pía nuchàba máisiba pan yácáiná áiba nùacawéeriná
idéca yàanàaca nupapèe néré, idéca yàacawa déecuise. Canáca nulí
nuèripíná iyáapíná’, íimaca irí. ⁷Néese yái iyéerica capíi irìcu càmita
íima irí: ‘Picá pisàiwica nulí wawàsi. Nudéca nubàliaca capíi inùma.
Nuénibe nadéca nacùacawa, waimácaténá íná càmita nùalimá
numichàacawa nùacaténá pirí quirínamatani’, càmita càì íima irí.
⁸Néese núumacué pirí, éwita càmicáaníta imichàawa yàacaténá iríni
yàacawéerinácáanítani, càicáaníta yàaca irí macáita yái imáapuèrica,
isutácáiná íicha mamáalàacata cachàiníiri iyú. ⁹Càita nacái núumacué
pirí: Pisutácué mamáalàacata Dios íicha, yásí imànicuéca piríwani.
Càide iyúwa comparación íimáaná, picutácué mamáalàacatani, yásí
piànàacuécani. Pimáidacué mamáalàacata capíi inùma néeni, yásí
yàacùacuéca piríwani. ¹⁰Yácáiná cawinácaalí isutéerica mamáalàacata,
yeedápináca iríwani. Cawinácaalí icutéerica mamáalàacatani,
yàanàapínacani. Cawinácaalí imáidéerica mamáalàacata capíi inùma
néeni, nàacùaca iríni. Càita nacái cawinácaalí isutéerica mamáalàacata
Dios íicha, Dios imànica iríwa càide iyúwa isutáaná.

¹¹ “Péemiacué comparación: Pidèniacaalícué pìiriwa, càmítacué pía
irí íba isutácaalí píicha pan iyáapínáwa. Càmítacué pía iyáapíná àapi
isutácaalí píicha cubái. ¹²Càmítacué pía iyáapíná chália isutácaalí
píicha cawámai yéewé. ¹³Ewítacué báawéeyéicáaníta íiuitáiseca pía,
càicáaníta cáininácuéca piicáca péenibewa, píalimácué nacái piaca nalí
cayábéeri wawàsi. Néeni, ¿càmítasicué píalíawa cayábáaná íiuitáise
yái Wáaniri Dios chènuníiséerica? ¡Iná iwàwacutácué píalíacawa
Dios ibànùanápíná nalí Espíritu Santo, cawinácaalí isutéeyéica Dios
íichani! —íimaca yái Jesúsca.

Acusan a Jesús de recibir su poder del demonio

14 Aiba èerité Jesús yúucaca demonio asiali fícha. Yái demonio matàacáica imànicaté asiali. Néese demonio yàacadénáamiwa asiali fícha, yáta asiali yáalimá itàaníca àniwa. Níái wenàiwica iyéeyéica néeni náináidacawa manuísíwata naicáidaca Jesús irí ìwalíise yái imàníníaca. 15 Quéwa abénaméeyéi náimaca: “Yái asiali Jesúsca idèniaca Beelzebú íiwitáise, yái demonio íiwacalináca. Iná yéewa Jesús yúucaca demonio wenàiwica fícha Beelzebú íiwitáise iyú”, náimaca Jesús ìwali.

16 Aibanái nawàwa náalimáidaca naicáwa Jesús asáisi idèniacaalí Dios íiwitáise, iná nasutáca fícha imànínápíná yái cà mírica wenàiwica idé imànica. 17 Yá Jesús yáaliacawa náináidáanáwa nawàwáaná náalimáidaca naicáwani. Yá íimaca nalí:

“Péemiacué comparación: Wenàiwicanái ipéliacaalí íipunitawáaca, yásí nàasu cáli imáalàacawa. Néese àniwa áibanái néenánái napéliacaalí náipunitawáaca, càmita náalimá nàyaca abéeri capíi irícu. 18 Càita nacái Satanás yàasu demonionái napéliacaalí náipunitawáacatá, néese càmita yáalimá cachàini Satanás quirínamatá. Càicuéca núumaca pirí pímacáinacué nùwali núucáanása demonio wenàiwica fícha Beelzebú íiwitáise iyú, yái demonio íiwacalináca. 19 Quéwa picháawàacaalícué nuináwaná ìwali mamáalàacata núucáanása demonio wenàiwica fícha Beelzebú íiwitáise iyú, néese iwàwacutacué picàlidaca nulí cawinácaalí ichàini iyú péewáidacalénáicué yúucaca demonio wenàiwica fícha. Píaliacawa càmita náuca demonio Beelzebú íiwitáise iyú. Iná péewáidacalénái nadéca náasáidaca càmitacué picàlida nuináwaná ìwali báisiiri iyú. 20 Nudéca núucaca demonio wenàiwica fícha Dios íiwitáise iyú. Iná nudéca núasáidacuéca pirí Dios icùaná abéechúanaméeyéi wenàiwica pèewibàa.

21-22 “Núucaca demonio wenàiwica fícha nuíwítáise iyúwa, cachàinicáiná núa Satanás fícha. Péemiacué comparación: Cachàinicaalí asiali, idèniacaalí cayába icáapisàíwa, yásí icùaca icapèewa cachàiníiri iyú, yàasu nacáiwa iyéerica icapèe irícu, ipíchaná cayéedéeri yàanàaca imelùdacaténá fíchani. Quéwa cawàwanáta áiba asiali yàanàaca cachàiníirica capíi íiwacali fícha, néese imawèniadaca fíchawa capíi íiwacali, yásí imelùdaca fícha icáapisàimi, yàasumi nacái yàacaténá yáapichéeyéi iríwani. Càita nacái Satanás idacùaca wenàiwica íiwitáise, cachàiníiri iyú ipíchaná namusúacawa fícha. Quéwa núata iwasàaca wenàiwica Satanás fícha cachàinicáiná núa Satanás fícha.

23“Píacué cà míiyéica abédanama íiwitáise núapicha, piùwídecuéca pimànica núa; càmitacué piyúudàa nùwacáidaca wenàiwica Dios írípiná, néese piyúudàacuéca Satanás iméeràidacaténá wenàiwica Dios íicha meedá”, íimaca yái Jesúsca.

El espíritu impuro que regresa

24Jesús íimaca nalí: “Demonio yàacaalíwa wenàiwica íicha, yásí demonio iméeràacawa chuiri cáli ínata, yá icutáca iyamáacatáipináwa. Càmicaalí demonio yàanàa iyamáacatáipináwa, néese íimaca ínáidacawa íríwa: ‘Nuèpùacawa àniwa nucapèe néréwa yáara wenàiwicaca nùacatáiseecatéwa íicha’, íimaca íríwa yái demonioca. 25Néese demonio yèepùacawa àniwa, yásí demonio yàanàaca wenàiwica cáiwitáiséeri càide iyúwa cayábéeri capíi natunuérica, nachùnièrica nacái cayába. 26Néese demonio yàaca iwacáidaca yáapichawa siete namanùbaca demonio máiníyeyí báawaca íicha. Néese macáita nawàlùacawa wenàiwica iwàwalìculé nadacùacaténá íiwitáise. Yásí namànica wenàiwica írí báawéeri máiní íicha yái idàbáanéerica demonio imàníiricaté írí quéechacáwa”, íimaca yái Jesúsca.

La felicidad verdadera

27Idècunitàacá Jesús icàlidaca nalíni, yá abéechúa inanái úumaca cachàiníri iyú:

—iCasíimáica piwali úara inanáica imàaqueechúacaté pimúsúaca piicá èeri, úara idàwinèechúacaté pía! —úumaca. 28Quéwa Jesús íimaca ulí:

—iBáísíta, quéwa cachàini yáwanái casíimáica uícha nía, cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica Dios itàacái, namànica nacái càide iyúwa íimáaná! —íimaca yái Jesúsca.

La gente mala pide una señal milagrosa

29Néeseté manùba wenàiwica nàwacáidáyacacawa mamáalàacata Jesús itéese. Yá Jesús idàbaca icàlidaca nalíni: “Báawaca náiwitáise níai wenàiwicaca íyèeyéica siùcade; nasutáca núcha numànínápiná naicá yái cà míirica wenàiwica idé imànica. Càmita quéwa numànìpiná nalí càiri wawàsi. Numàacacáita naicáca numànínápiná càide iyúwaté profeta Jonás ìyáaná. 30Càide iyúwaté Nínive ìyacàlená mìnanáimi náalíánáwa Dios ibànùacaté nàatalé profeta Jonás, càita nacái numàacapíná wenàiwica náalíacawa nùwali, núa asíali Dios néeséerica, numànìpinácáiná càide

iyúwaté profeta Jonás iyáanaté. ³¹Aiba èeriwa, Dios yùuwichàidapiná báawéeyéi wenàiwica, yásí níái wenàiwicaca iyéeyéica siùcade nabàlùapináwa Dios ípunita yéewacaténá Dios icàlidaca naináwaná ìwali, càinàcaalí báawéeri namàníricaté. Néese Sur yàasu cáli icuèchúami càmiíchúa israelita umichàapinácawa ucháawàcaténá naináwaná ìwali níái israelitaca iyéeyéica siùca. Bàaluitécáiná ùanàaca máiní déecuise wàasu cáli ínnatalépiná uémìacaténaté rey Salomón itàacái máiní cáaliácáica, úaliácáinátéwa Dios imàacacaté Salomón icàlidaca tàacáisi cáaliácáiri iyú. Quéwa éwita nùyacáaníta nèewibàa, níái israelitaca, núa cachàiníirica íiwitáise rey Salomón ichàini íicha, càicáaníta càmita neebáida nutàacái. Iná cabáyawanáca Dios iicáca nía. ³²Nía nacái càmiíyéica israelita iyéeyéicaté Nínive iyacàlená iricu namichàapinácawa èeri imáalàacaalíwa Dios yùuwichàidapinácaalí báawéeyéi wenàiwica. Néese níái israelitaca iyéeyéica siùca nabàlùapináwa Dios ípunita yéewacaténá Dios icàlidaca naináwaná ìwali, càinàcaalí báawéeri namàníricaté. Yásí Nínive iyacàlená mìnanáimi nacháawàapiná israelitanái iináwaná ìwali, bàaluitécáiná Nínive iyacàlená mìnanáimi nawènúadaca náiwitáisewa Dios irípiná néemìacáinaté profeta Jonás icàlidaca nalíni Dios inùmaliçuise. Néese, éwita nùyacáaníta nèewibàa siùcade, níái israelitaca, núa cachàiníirica íiwitáise profeta Jonás ichàini íicha, càicáaníta càmita neebáida nutàacái. Iná máiní cabáyawanáca Dios iicáca nía”, íimaca yái Jesúsca.

La lámpara del cuerpo

³³Jesús íimaca nalí: “Péemìacué comparación: Watùcunìacaalí lámpara, càmita wabàani catácatalé, càmita nacái yàalusi iriculé. Néese wamàacaca lámpara icànaca chènunibàa amalácaténá wenàiwicanái irí iwàluèyécawa néré. ³⁴Pituí nacái iyaca pirí càide iyúwa lámpara pituícáiná imàacaca piicáca. Cayábacaalí pituí, yásí amalánamaca piicáca. Quéwa, báawacaalí pituí, néese catáca piicáidaca. ³⁵Néese, yái píináidéericawa piwàwalìçuisewa iyaca càide iyúwa catuíri íiwitáise. Iná picúa cayába piwàwawa, masaquèeri iyú, picá cáininá piicáca áiba wawàsi Dios íicha, ipíchaná catáca píiwitáise. ³⁶Amalácaalí píiwitáise, canásiwacaalí catá píiwitáise, yásí píalíaca piicáca cayábéeri báawéeri íichaná, càide iyúwa lámpara icànacaalí pìwali”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús acusa a los fariseos y a los maestros de la ley

³⁷Idécanáamité Jesús icàlidacani wenàiwicanái irí, yá abéeri fariseo imáidaca Jesús iyáacaténá iyáacaléwa. Inaté Jesús iwàlùacawa fariseo

icapèe iriculé, yá yáawinacawa mesa iwéré. ³⁸Yái fariseo ínáidacawa manuísíwata iicáidaca Jesús irí iicácáiná Jesús càmita imàni culto nacáiri íibacaténá icáapiwa éeréeri iyú, iyúwa fariseonái íiwitáise iyáaná ipíchawáise iyáaca iyáacaléwa. ³⁹Quéwa Wáiwacali íimaca irí:

—Píacué fariseoca, pimànicuéca madécaná wawàsi éeréeri iyú càide iyúwaté piawirináimi yéewáidáanácué pía, yá macái wenàiwica nayúunáidaca masacàacuéca píiwitáise. Péemiacué comparación: Càicuéca píade iyúwa bacàa, quírápieli nacái wáibéeyéica íinatabàa. Quéwa máiní báawaca píiwitáise piwàwalicuíséwa càide iyúwa bacàa ipuniéchúacawa casaquèeri iyú, peedácáinácué píríwa manùba wawàsi piyéede iyúwa, iyú nacái yái báawéerica pimàníricuéca. ⁴⁰¡Píacué càmfíyéica yáalíawa! ¿Càmitacué píalíawa Dios yáalimá iicáca piwàwaliculéwa càide iyúwa iicáaná nacái macái wawàsi wenàiwica yáaliméerica iicáca ituí iyúwa? ⁴¹Quéwa, iwàwacutácué masacàaca pimànica píiwitáisewa piwàwalicuíséwa quéechacáwa yéewanápinácué piaca catúulécanéeyéi irí cayábéeri ofrenda Dios irípiná. Masacàacaalícué pimànica píiwitáisewa, yásí masacàaca Dios iicácué macáita yái pimàníricuéca.

⁴²“¡Dios yúuwichàidapínácué píawa, píacué fariseoca! Pimàacacuéca bànacalé ofrenda iyú Dios irí abéerinama néená níai diyéyica imanùbaca pibànacaleca púubéeyéica, níai menta ibáiná, ruda ibáiná nacái, macái bànacalé íiwitáaná nacái, càide iyúwaté Dios ichùulíanácué pimàacaca irí nía ofrenda iyú sacerdotenái iyáapíná. Quéwa, càmitacué picúa wenàiwicanái machacàníiri iyú, càmitacué nacái cáininá piicáca Dios. Máinícué iwàwacutá càì pimànica, quéwa picácué piyamáida pimàaca piasu cawèníiriwa Dios irípiná ofrenda iyú.

⁴³“¡Dios yúuwichàidapínácué píawa, píacué fariseoca!, iwàwéeyéica máiní yáawinacawa macái wenàiwica yàacuésemi chènunibèeri yàalubáisi íinata néewáidacàalu irícu pimànicaténácué culto, yéewacaténácué naicáca pía iyúwa máiníyéyica cachàinica. Casíimáícuéca piwàwa nacái natàidacáinácué pía máiní cáimiétaquéeri iyú bamuchúamibàa yàcalé áibanái wenàiwica naicácaténácué natàidaca pía.

⁴⁴“¡Dios yúuwichàidapínácué píawa! Péemiacué comparación: Càicuéca píade iyúwa càliculíi càmfíyéi wenàiwica yáalíawa alénácaalí càliculíi iyaca, néese wenàiwica nàipínaca càliculíi íinatabàa, quéwa càmita náalíawa nàipínaca casaquèeri íinatabàa. Càita nacái áibanái néemiaca péewáidáanácué nía quéwa càmita náalíawa casacàacuéca píiwitáise”, íimaca yái Jesúsca.

45 Iná abéeri yéewáidéeri wenàiwica templo irìcu ìimaca Jesús irí: —Pía, yéewáidéerica wenàiwica, picàlidacáiná càiri tàacáisi fariseonái irí, Iná pitàanica piyaca wàwali nacái báawéeri iyú, wía yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu —ìimaca. 46 Quéwa Jesús ìimaca:

—iDios yùuwichàidapinácué pía nacái, piácué yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu! Péemìacué comparación: Càicuéca piáde iyúwa náiwacanánái ichùulièyéica wenàiwica iwáacutáidaca máiní imiéri wawàsi, néese càmita nayúudàa iwáacutáidacani, ibatàa nacáapi ipùata achúméeríina iyúpináta, càmita nayúudàa iwáacutáidacani. Càita nacái pichùuliacuéca wenàiwica namàníinápíná madécaná càulenéeri wawàsi pímacáinácué Dios iwàwacasa càì namànica, néese càmitacué pimàni càide iyúwa pichùulianá áibanái imànica.

47 “iDios yùuwichàidapinácué píawa!, piácué imàníiyéica cayábanaméeyéi iicacánawa capii profetanáimi yàasu càliculìimi iwicáubàa, piwàwacáinásacué piwàwalica nía, Dios yàasu wenàiwica profetanáimica piawirináimi inuéyéicaté. 48 Iná píasáidacuéca abédanama píiwitáise piawirináimi yáapichawa, cayábaca piicácuéca yái namàníiricaté; nanúacáináté profetanái, néese cayábacuéca pimànica profetanáimi yàasu càliculìimi.

49 “Iná Dios ìimaca cáalíacáiri iyú: ‘Nubànùapíná profetanái, apóstolnái nacái nacàlidacaténá nutàacái israelitanái irí. Néese israelitanái namànipíná báawéeri abénaméeyéi irí, nanúapíná nacái áibanái néená’, càité ìimaca yái Diosca. 50 Yáacáiná Dios yùuwichàidapinácué píawa, piácué israelitaca iyéeyéica siùca ìwalíise yái piawirináimicué inúanácaté Dios yàasu wenàiwica profetanái, Dios idàbacatáiseocaté èeriquéi àta siùca nacáide. 51 Yáara idàbáanéerica nanúacaté ìipidenéericaté Abel. Néese nanúacaté áibanái manùbéeyéi. Yáara nanuéricaté namáalàidáaná canánama ìipidenáté Zacarías, yái profeta nanuéricaté templo ibàacháwalená irìcu, bamuchúamibàa náicha altar, templo nacái. Iná núumacué pirí, Dios yùuwichàidapinácué píawa, piácué israelitaca iyéeyéica siùca ìwalíise yái piawirináimicué inúanácaté profetanái, icàlidéeyéicaté tàacáisi Dios inùmaliçué.

52 “iDios yùuwichàidapinácué píawa, piácué yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu! Péemìacué comparación: Càicuéca piáde iyúwa wenàiwica iyéeduèyéica capii yàasu llave, néese càmita nawàlùawa capii iriculé, càmita nacái nabatàa áibanái iwàlùacawa. Càita nacái piácué: Ewitacué píalíacáanítawa càinácaalí Dios itàacái ìimáaná, càicáaníta càmitacué piwènúada píiwitáisewa peebáidacaténáni, càmita nacái pibatàa áibanái yeebáidacani”, ìimaca yái Jesúsca.

⁵³Idécanáami càì Jesús íimaca nalí, yá calúaca nía báawanama, níái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu, nía nacái fariseoca. Néese nadàbaca nasutáca néemiawa Jesús manùba wawàsi ìwali nasàiwicacaténá irí wawàsi. ⁵⁴Náalimáidaca naicáwani íimáanápíná áiba wawàsi báawéeri yéewanápíná nacháawàaca iináwaná ìwali itàacái ìwalíisewa.

Jesús enseña contra la hipocresía

12 ¹Néenialíté madécaná mil namanùbaca wenàiwica nàwacáidáyacacawa Jesús yàatalé naicácaténáni. Máinícáiná dàalaca néré wenàiwica, íná nabawàidáyacacawa. Yá Jesús idàbaca icàlidaca quéechacáwa yéewáidacalénái iríwani. Yá íimaca nalí: “Picácué pífichawa fariseonái yàasu levadura. Yái levadura íimáanáca càicanide iyúwa náiwitáise pucháibéeri, ipíchanácué nacái pucháibacuéca píiwitáise. ²Càmitacué píalimá pibàaca pibáyawanáwa càiripínáta. Aibaalípiná macáita náalíacawa ìwali. ³Iná macáita wawàsi pitàanírícuéca ìwali catéeri irìcu, áibaalípiná macáita néemiapínáca amalánama ìwali. Macáita wawàsi pitàanírícuéca ìwali ibàacanéeri iyú áibanái fícha, picapèe imàdáná irícuwa, yásí áiba èeriwa náiríacawa capíi ipùataliculé, yá nacàlidapínácani cachàiníri iyú macái yàcalé mìnánái irí”, íimaca yái Jesúsca.

A quién se debe tener miedo

⁴Jesús íimaca yéewáidacalénái iríwa: “Píacué nùacawéeyéiná, núumacuéca pírí, càmita iwàwacutá cáalucuéca pía náicha èeri mìnánái yáaliméeyéica inúacuéca pía, quéwa idécanáamicué nanúaca pía, néese càmita quirínama náalimá namànica pírí báawéeri. ⁵Quéwa nucàlidacuéca pírí ìwali cawinácaalí iwàwacutá cáalucuéca pía fícha: Iwàwacutácué cáaluca pía Dios fícha, yái yáaliméerica yeedácuéca picáuca, yúucacaténácué pía infierno irículé. Báisíta, iwàwacutácué cáaluca pía fícha manuísíwata, ipíchanácué pimànica pibáyawanáwa, pìacaténácué nacái icàaluíniná.

⁶“Péemíacué comparación: Nawénda cinco namanùbaca púubéeyéi màsibèe pucháiba moneda ìwalínápiná càmicáiná máiní cawènica màsibèe. Quéwa Dios càmita iimáicha nía ibatàa abéeripíná, càmita Dios iimáichani, yái màsibèeca. ⁷Càita nacái Dios icùacuéca pía. Dios yáalíacuécawa macáita pìwali, àta càisimalénácaalícué píiwita ibáiná, yáalía nacáíwa Dioscáiná idéca iputàaca nía abénamata. Iná

picácué cáalu píináidacawa piwàwawa, Dioscáiná iicácuéca pía iyúwa cawèníri yáwanái náicha macái púubéeyéi màsibèe manùbéeyéi”, íimaca nalí yái Jesúsca.

Los que reconocen a Jesucristo delante de los hombres

⁸ Jesús íimaca nalí: “Núumacué pirí, cawinácaalí wenàiwica icàlidéerica iináwanáwa yeebáidaca nutàacái wenàiwicanái yàacuésemi, yásí núa nacái, asiali Dios néeséerica, nucàlidapiná iináwaná ìwali nùasu wenàiwicacani Dios yàasu ángelnái yàacuésemi. ⁹ Aibacaalí quéwa càmita icàlida iináwanáwa yeebáidaca nutàacái wenàiwicanái yàacuésemi, néese nucàlidapiná iináwaná ìwali, càmita nùasu wenàiwicani Dios yàasu ángelnái yàacuésemi.

¹⁰ “Aibacaalí itàaní báawéeri iyú nùwali, núa asiali Dios néeséerica, néese iwènúadacaalí fiwitáisewa báawéeri fícha, yásí Dios imàacapiná iwàwawa ibáyawaná fícha. Quéwa áibacaalí itàaní báawéeri iyú Espíritu Santo ìwali, néese càmita Dios imàaca iwàwawa ibáyawaná fícha.

¹¹ “Náibàapinácué píawa nacháawàcaténácué piináwaná ìwali judíonái yéewáidacàalu irícu, jueznái yàatalé nacái, yàcalé íiwacanánái yàatalé nacái, quéwa picácué achúma píináidawa piwàwawa ìwali càinácaalí iyú yéewanápiná picàlidaca piináwaná ìwaliwa, ìwali nacái yái tàacáisi iwàwacutéericuéca picàlidaca nalí. ¹² Iwàwacutácaalípiná picàlidaca piináwanáwa, yásí Espíritu Santo yéewáidacué píawa, càinácaalícué iwàwacutáanápiná picàlidaca nalíni”, íimaca yái Jesúsca.

El peligro de las riquezas

¹³ Néeseté áiba asiali ibàluèricawa wenàiwicanái yèewi íimaca Jesús irí:

—Pía, yéewáidéerica wía, pichùulì nuénásàiri yàaca nulí nùasupiná wáaniri yàasumi yéená —íimaca. ¹⁴ Jesús íimaca irí:

—Pía, nùacawéerináca, càmita nùanàa càide iyúwa juez imàníiná nuèmiacaténá wenàiwicanái nacháawàaca áibanái iináwaná ìwali, càmita nacái nùanàa nuseríacaténá nàaniri yàasumi yèewi —íimaca yái Jesúsca. ¹⁵ Néese Jesús íimaca nacái:

—Piicácué píichawa cayába. Picácué piwàwa peedáca piríwa mamáalàacata cawèníri wawàsi. Wáalimáca wàyaca casíimáiri iyú éwita canácaalí walí manùba cawèníri. Ewita wenàiwica idèniacaalí yàasuwa madécaná cawèníri, càicáaníta càmita yáalimá yáalíacawa asáisi íyacaalípiná madécaná camuí —íimaca yái Jesúsca.

¹⁶Néese Jesús yéewáidaca nía. Yá íimaca nalí: “Péemiacué comparación: Iyacaté càasuíri asìali, idènièricaté madécaná ibànacalewa. Néese áiba camuíté càasuíri yeedáca manùba ìyacanási ibànacale fíchawa. ¹⁷Néese càasuíri íináidacawa, yá íimaca iríwa: ‘¿Càinásica iwàwacutá numànica? Canáca nulí cayába capli imanùbaca nùwacáidacatalépiná yàacàsi yái nuedéerica nubànacale fíchawa’, íimaca iríwa. ¹⁸⁻¹⁹Néese íimaca iríwa àniwa: ‘Siùca nùalíacawa càinacaalí numàníinápíná. Nucàlìliapíná nucapèewa nuchùniacaténá àniwa manuínaméeyéi iyú nabàlùacawa yéewanápíná nucùaca nalicu macáita yái nubànacaleca nuedéerica, macáita nùasu nacáiwá. Néeseacáwa, yásí núumaca nulíwa: Pía, nùacawéerináca, siùcade pidèniaca manùba cawèníri picuèrica pirípináwa piyacaténá iyú madécaná camuúpiná. Iná piyamáida píawawa, piyáa piyáacaléwa, piira nacái, casíimái nacái piwàwa’, íimaca iríwa yái càasuíríca. ²⁰Quéwa Dios íimaca irí: ‘Pía asìali máiwitáiséerica. Yáta catáquéi péetáwa. Néese macáita yái pìwacáidéerica pirípináwa, áibanái needápiná nalíwani macáita, áibanái wenàiwica càmfíyéica píalíia ìwali’, íimaca yái Diosca. ²¹Càita ìyaca cawinácaalí wenàiwica ìwacáidéericáita iríwa meedá cawèníri yàasupínáwa, càmfíri quéwa imàni càide iyúwa Dios iwàwáaná”, íimaca yái Jesúsca.

Dios cuida de sus hijos

²²Néeseté Jesús íimaca yéewáidacalénái iríwa: “Péemiacué cayába: Picácué achúma píináidáanícawa piwàwawa ìwali càinacaalícué iyú yéewanápíná peedáca piyáacaléwa, piyacaténácué, càinacaalícué iyú yéewanápíná nacái peedáca pibàlepináwa, pìwalicaténácué pibàlewa. ²³Máiníri cawènica wacáuca yàacàsi fícha. Wainá nacái máiníri cawènica bàlesi fícha. Dios idéca yàaca wacáuca cháí èeri irícu, wainá nacái cawèníri íná yéewa wáalíacawa yàanápiná walí wawàsi càmfíríca máiní cawènica, yái yàacàsica, yái bàlesica nacái. ²⁴Piicáidacué nalí níái cuipíracá. Càmita nabàna nabànacalewa. Càmita nacái needá nabànacalewa. Canáca nacái nacapèe nadèniacatalépiná nabànacale ìyacanáwa. Quéwa Diosta yàaca nayáapíná. Néeni, imáinícuéca càinináca Dios iicáca pía náicha níái màsibèeca! Iná iwàwacutácué píalíacawa Dios icùanácué pía nacái. ²⁵Néese, éwitacué píináidáanícaalíwa piwàwawa báawanama, càicáaníta càmitacué píalímá cáala pimànicuéca picáucawa, ibatàa abéeri hora piná, càmitacué píalímá càì. ²⁶Càmíicáinácué píalímá pimànica càiri achúméeri wawàsi, íná canéeri iwèni meedá píináidacaalícuéwa piwàwawa báawanama yàacàsi ìwali, bàlesi nacái.

27“Piicáidacué càinácaalí íiwinási nadàwinàacawa: Càmita náibaida. Càmita nacái needá sáawáli namàníripiná nabàlewa. Quéwa núumacué pírí nadèniaca náíwináwa cayábéeri iicacánáwa rey Salomón ibàle fícha, éwitaté máinícaaníta càasuca Salomónca. 28Dios idéca imàacaca masicái ibàlepiná cayábéeri iicacánáwa, éwita masicái nàyacáaníta maléená èeri meedá manacúalibàa, néese táwicha, yá wenàiwica neemácani quichái iyú. Dios imànica cayábéeri masicái irí waiquéerica càiride iyúwa canéeri iwèni, íná iwàwacutácué pialíacawa Dios yàanápínacué pibàlepiná nacái. ¿Cánácué càmita manuí pínáidacawa piwàwawa Dios ìwali icùnápínacué pía? 29Picácué pínáidáaníwa mamáalàacata càinácaalícué iyú yéewanápiná peedáca piyáacaléwa. Picácué máiní achúmaca pínáidacawa piwàwawa ìwali mamáalàacata. 30Níacáiná macái èeri mìnanaí càmfíyéica Dios yéenibeca náináidáanícawa nawàwawa ìwali, yái wawàsica. Quéwa ìyacué pírí Wáaniri Dios yáaliéricawa càirínícaalí wawàsi pimáapuèricuéca. 31Píalimáidacué pimànica càide iyúwacué Dios ichùulíaná pimànica, macái pichàini iyúwa, yásí Dios yàacué pírí nacái macáita càinácaalícué pimáapuèrica”, íimaca yái Jesúsca.

Riqueza en el cielo

32Jesús íimaca yéewáidacalénái iríwa: “Picácué cáalu pía, piácué nùasu ovejanáica; máisibáwanáitacué pía, quéwa Wáaniri Dios idéca yeedácuéca pía imàacáanápínacué yàasunáica pía, icùacaténácué pía. 33Piwéndacué piasuwa. Piácué iwènináami catúulécaneéeyéi irí. Yásí pidèniápinácué cawènisíwéeri càmfíríca imáalàawa Dios yèeripínacué pírí chènuniré, aléera càmicataléca éwisàimipínacué píichani, càmicatalé cayéedéeri yáalimá iwàlùacawa, càmita nacái cuwée imáalàidacuéca píichani. 34Yásí piasucué cawènírisíwa ìyapíná chènuniré, íná piwàwápinácué pìyaca chènuniré”, íimaca yái Jesúsca.

Hay que estar preparados

35Néeseté Jesús íimaca yéewáidacalénái iríwa: “Pichùnìacué píiwitáisewa picùacaténácué nùacawa néese. Péemìacué comparación: Pìyacué càide iyúwa wenàiwica idécanáami ìwalica ibàlewa, ipucúadaca nacái yàasu lámparawa. 36Picùacué nùacawa néese càide iyúwa áibanái íibaidéeyéica nacùacaalí náiwacaliwa yèepùacawa casamiento néese, áibanái imànicatalé fiesta nacásàacadénáamiwa. Nacùaca náiwacaliwa yàacawa néese àta yàanàacataléta casamiento néese, yéewanápiná

nàacùaca irí capìi inùma ráunamáita yàanàacaalípiná imáidaca. ³⁷Yái náiwacali yàanàacaalípiná, yá yàanàacaalí nía càmfíyéica iimá, yásí casímáica yàasu wenàiwicanái. Péemíacué cayába, yái náiwacali ichùnìapínaca yàasuwa iwacùacaténá nalí nayáapíná. ³⁸Casímáica níawa, náiwacali yàanàacaalí nía càmfíyéi iimá, éwita yàanàacaalí néré catá bamuchúami, càmicaalí nacái, cacámalaléwa nacái. ³⁹Péemíacué comparación: Capìi íiwacali yáalíacaalítéwa càinácaalípiná hora irícu cayéedéeri yàanàacatá, néese càmita ibatàa nàacùaca capìinùma nayéedùanápíná íicha yàasutá. Càmita quéwa capìi íiwacali yáalíawa càinácaalípiná hora irícu cayéedéeri yàanàa. ⁴⁰Càita nacáicué pía. Pichùnìacué píiwitáisewa picùacaténácué nùacawa néese, núa asíali Dios néeseérica, nùacáináwa néese càmicatáipínátacué picùa nùanàa”, íimaca yái Jesúsca.

El criado fiel y el criado infiel

⁴¹Néeseté Pedro isutáca yéemíawa Jesús:

—Wáiwacali, ¿picàlidasica yái comparaciónca péewáidacaténá wíawamita wía péewáidacaléca, càmicaalí nacái, péewáidasica canánama wenàiwica? —Íimaca yái Pedroca.

⁴²Néese Wáiwacali íimaca: “Péemíacué comparación: Iwàwacutácué pìyaca càide iyúwa capìi íiwacali yàasu wenàiwica. Cáibaidacáiricaní, yái yàasu wenàiwicaca, yeebáidéeri nacái íiwacali itàacáíwa machacàníri iyú. Iná yái capìi íiwacalica, ipíchawáise yàacawa icapèe íichawa, yá ichùuliaca yàasu wenàiwicawa icùanápíná yàasu wenàiwica áibanái, yàacaténá nacái nayáapíná èeri imanùbaca. ⁴³Néesecáwa íiwacali yàanàacaalípiná àniwa, yá casímáica yàasu wenàiwica imànicaalíicáwa iyaca càide iyúwa íiwacali íimáanaté irí. ⁴⁴Péemíacué cayába, yái íiwacali imàacapíná yàasu wenàiwicawa icùaca macáita yàasu, yácáiná yàasu wenàiwica íibaidaca cayába íiwacali iríwa, idècunitàacá canáca yái íiwacalica. ⁴⁵⁻⁴⁶Quéwa yái íiwacali yàasu wenàiwicaca iyúunáidacaalí íiwacali idècunìacawa mamáalàacata, yá nacái idàbacaalí icapèedáidaca inacíiyéiwa íibaidéeyéica, yá iyamáidaca íibaidaca iyáacaténá manuí iyáacaléwa, ìiraca nacái, icàmáanápíná nacái, yáta íiwacali yàanàapínaca yáta èerica yàasu wenàiwica càmicatáita icùa yàanàaca, áiba hora nacái càmfíiri yáalíawa ìwali íiwacali yàanàanápíná. Yásí íiwacali idalúaca yèewi pucháibawaca, yái yàasu wenàiwica báawéerica, càide iyúwa yùuwichàidáaná wenàiwica càmfíyéica yeebáida itàacái.

47 “Cawinácaalí yàasu wenàiwicanáí yáaliéyéicawa càinácaalí náiwacali iwàwáaná namànica, quéwa càmfíyéica icùa fiwacali yàanàaca, càmfíyéica yeebáida nacáí fiwacali itàacáíwa, yá náiwacali icapèedáidapíná níawa manùba yàawiríá cachàiníiri cabèesi iyú. 48 Néeseta quéwa cawinácaalí yàasu wenàiwica càmfíríca yáaliáwa cayába càinácaalí fiwacali iwàwáaná yàasu wenàiwica imànica, néese imànicaalí ibáyawanáwa, yásí fiwacali icapèedáidaca báawatatàani. Cawinácaalí yáaliéyéicawa cayába, iwàwacutá namànica máiní machacàníiri iyú. Cawinácaalí yàasu wenàiwica fiwacali imàaquéeyéica icùaca manùba, iwàwacutá nacùaca nía máiní cayábéeri iyú náicha áibanáí càmfíyéica icùa manùba”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús es causa de división

49 Néeseté Jesús íimaca yéewáidacalénáí iríwa: “Nudéca nùanàaca aléi èeri irìculé, íná càulenéri wawàsi yàanàapínaca macáí èeri mìnánáí ìwali càide iyúwa quicháí yeemácaalí wenàiwica; yá ímáiní nuwàwa quicháí idàbaca ipucúacawa ráunamáita! 50 Ìiwàwacutápiná nùuwichàacawa cáiwíiri yùuwichàacáisi iyú, yá máiní báawaca nuínáidacawa nuwàwawa siùcade àta numáalàidacatalépináta nùuwichàacawa! 51 Picácué píináidawa wenàiwicanáí nàypíná matuíbanáita náapichawáaca nùanàacáaníta aléi èeri irìculé. Ìcàmíirita! Néese, càmita abédanama náiwitáise nùwali. 52 Siùcáisede nàyacaalí cinco namanùbaca néenánáí, yásí máisiba càmita abédanama náiwitáise pucháiba yáapicha, càita nacáí, càmita abédanama pucháiba íiwitáise máisiba yáapicha. 53 Asìali yùuwideca imànìpináca ìiriwa. Iiri nacáí yùuwideca imànìpiná yáaniriwa. Inanáí ùuwideca umànìpináca uíduwa. Uídu nacáí ùuwideca umànìpiná úatúawa. Ua nacáí ucuíruca ùuwideca umànìpiná uinìruwa. Uinìru nacáí ùuwideca umànìpiná ucuíruwa, níacáiná abénaméeyéi néená neebáidapíná nutàacáí, quéwa áibanáí càmita neebáidapíná nutàacáí”, íimaca yái Jesúsca.

Las señales de los tiempos

54 Yá Jesús íimaca wenàiwicanáí irí: “Péemíacué comparación: Chái Israel yàasu cáli íinata, piicácalícué manùba acalèe namichàacawa èeri iwàlùacatáiseawa, yásí píimacuéca piríwáaca: ‘Aca uníara wàatalé’. Yásí yúuwàacawa. 55 Néese cáuli ipùacaalí sur néese, yásí píimacuéca ùuleca cáminá walíwa. Yásí ùulecani. 56 ÍPíacué pucháibéeyéica íiwitáise! Píalíacuécawa càinácaalí íimáaná yái acalèe iicácanáwa,

cháí cáli nacái. Iná píalfacuéca nacáiwa càinácaalí íimáaná yái Dios imànírica siuca, quéwa picàlidacáitacué pichíwawa càmitasacué píalíawa cawinácaalí núa”, íimaca yái Jesúsca.

Procura ponerte en paz con tu enemigo

57 Jesús íimaca nalí: “¿Cánacué càmita píináidawa machacàníiri iyú pimàníinápínacué cayábéeri? 58 Pisutá Dios íicha caquialéta imàacáanápíná iwàwawa pibáyawaná íicha, ipíchaná yùuwichàidaca pía. Càmicaalí càì pimàni, yásí Dios ìyaca pirí càiride iyúwa piùwide. Péemìa comparación: Piùwide itécaalí pía ícháawàacaténá piináwaná ìwali nacuèrinánái irí, yá iwàwacutá pitàaníca yáapícha ééréta àyapulicubàa. Pisutá íicha wawàsi caquialéta imàacáanápíná iwàwawa pibáyawaná íicha ipíchaná itéca pía juez yàatalé; càmicaalí pisutá íicha càì, yásí juez imàacaca úwinái náibàaca pía, yá úwinái náucapíná píawa presoíyéi ibànaliculé, nacapèedáidacaténá píawa. 59 Péemìa cayába. Canácatáita namusúawa nàuwichàacái íichawa presoíyéi ibàna irícuíse àta napáyaidacataléta náichawa namawènìacálewa macáita, àta abéeri centavo piná, yái centavo namáalàidáaná canánama. Càita nacái càmita píalímá pimusúacawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha càiripínata”, íimaca yái Jesúsca.

Importancia de la conversión

13 1 Néenialíté abénaméeyéi wenàiwica nàacawa Jesús yàatalé, yá nacàlidaca Jesús íríní, Pilato gobernador imàacacaté yàasu úwináíwa inúaca wenàiwica Galilea yàasu cáli néeséeyéi. Yáté Galilea néeséeyéi íiranámi yèewiacawa napíra íiranámi yèewiwa, níái pìráimica nanuéyéicaté sacrificio piná nàacaténá Dios icàaluíniná. Uwinái inúacáiná nía mawiénita irí yáni nanúacatái napírawa, íná yéewa náiranámi yèewiacawa napíra íiranámi yèewiwa.

2 Néese Jesús íimaca nalí: “Níara Galilea yàasu cáli néeséeyéica néetacatéwa máiní báawéeri iyú. Iná cawàwanátacué piyúunáidaca cabáyawanacaté nía náicha canánama iyéeyéica nàasu cáli íinata. 3 Núumacué pirí, càmitaté cabáyawaná nía áibanái íicha. Néese càmicaalícué piwènúada pííwítáisewa Dios írípíná, yásí péetápinácué nacáiwa méetàuculé Dios íicha. 4 Péemíacatécué nacái naináwaná ìwali áibanái dieciocho namanùbaca yéetéeyéicatéwa Siloé néré chènuníiri caplí yúuwàacáinátéwa náinatabàa. Picácué píináidawa cabáyawanéeyéica nía náicha macáita Jerusalén ìyacàlená mìnanáica.

⁵Núumacué pirí, càmitaté cabáyawaná nía áibanái ícha. Néese càmicaalícué piwènúada píiwitáisewa Dios irípiná, yásí macáita péetápinácué nacáíwa méetàuculé Dios ícha”, ímaca yái Jesúsca.

La parábola de la higuera sin fruto

⁶Néeseté Jesús yéewáidaca nía comparación iyú àniwa, náaliacaténáwa mesúnamáita Dios yùuwichàidáanápínaté israelitanái. Yá ímaca nalí: “Aiba asiali idèniacaté higuera yéetaná yàasu uva ibànacalená yèewiréwa. Yàaca iicácaténá idènièricaalí iyacanáwa yái àicuca, quéwa canáca yàanèeri iyacanáca. ⁷Iná bānacalé íiwacali ímaca yàasu wenàiwica iríwa icuèrica uva ibànacalená: ‘Piicá yái àicuca. Nudéca nucutáca iyacaná máisiba camuí imanùbaca. Yá canáca iyacaná. Iná piucani. Canápináta meedá wamàaca ibàlùacawa cháí màyacanéeri’, ímaca. ⁸Quéwa yái icuèrica bānacalé ímaca íiwacali iríwa: ‘Nuíwacali, pimàaca ibàlùacawa cháí quirítàacáwa abéeri camuípiná. Yá nubàsabàsáidaca itéesebàa cáli, nùwacáidapíná nacái pírái iyami cayábacaténá irí cáli. ⁹Yá cawàwanáta càyacanácani. Néese quéwa màyacanácaalí mamáalàacatani, yásí piucacani’, ímaca íiwacali iríwa”, ímaca yái Jesúsca.

Jesús sana en el día de reposo a una mujer jorobada

¹⁰Aiba sábadu judíonái iyamáidacatáicawa, Jesús yéewáidacaté nía néewáidacàalu irícu. ¹¹Uyaca néeni cáuláiquéechúa inanái. Demonio yùuwichàidacaté úa dieciocho camuí. Càmita demonio ibatàa ubàlùacawa machacànita, canásíwa, cawaalíca úa mamáalàacata. ¹²Néese Jesús iicáca úa, yá imáidaca yàataléwa úa. Iimaca ulí:

—Pía inanái, nuwasàaca pía uláicái ícha —ímaca yái Jesúsca.

¹³Néese Jesús imàacaca icáapiwa ùwali úái inanáica. Yáta cayábaca úa. Yá úalimáca ubàlùacawa machacànita. Yá udàbaca ùaca Dios irí cayábéeri. ¹⁴Quéwa yái néewáidacàalu íiwacali iicáca Jesús ichùnianá úa càide iyúwa íibaidacalési, íná calúacani Jesús yáapicha Jesús ichùnìacáiná úa sábadu irícu nayamáidacatáicawa. Yá néewáidacàalu íiwacali ímaca wenàiwicanái irí:

—Iyaca walí seis èerita wáibaidacatáipíná. Iwàwacutácué pìanàaca quéechacáwatá ichùnìacaténácué píatá, càmita siùca èeri sábadu wayamáidacatáicawa —ímaca. ¹⁵Néese Jesús ímaca nalí:

—Píacué pucháibéeyéica íiuitáise, péemiácué comparación: Macáitacué piwasàaca pipìranáíwa pacá itéeyéica yàasusi, burro nacái pitécaténácué

nàiraca úni siùca èeri wayamáidacatáicawa. ¹⁶Néeni, ¿cánacué càmita pibatàa uèpunícawa cayába siùca èeri wayamáidacatáicawa úái Abraham itaquétúanámica, úái inanái Satanás idacuèchúa uláicái iyú dieciocho camuí? —íimaca yái Jesúsca.

¹⁷Idécanáami Jesús icàlidaca nalíni, yá báica yùuwidenái wenàiwicanái yàacuésemi. Quéwa macáita wenàiwica casímáica nawàwa naicácáináté yái Jesús imànírica íiwitáise cachàiníri iyúwa, yái camírica áibanái wenàiwica idé imànica.

La parábola de la semilla de mostaza

¹⁸Jesús íimaca nalí nacái: “Siùcade nucàlidacué pírí cànácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa. Nuéwáidacué pía comparación iyú. ¹⁹Yái Dios icùaná yàasu wenàiwicawa iyaca càide iyúwa achúmээрíina mostaza íimi, asíali ibànérica ibànacale yèewiwa. Máiní achúmээрíinaca yái íimica, quéwa idàwinàacawa manuúripiná mamáalàacata càiride iyúwa àicusíwa. Máiníri manuícani, íná yéewa màsibèe nàanàaca namànica namùlubèwa mostaza yéetaná yàana íinata”, íimaca yái Jesúsca.

La parábola de la levadura

²⁰Jesús íimaca nalí nacái: “Siùcade nuéwáidacué pía comparación iyú pialíacaténacuéwa cànácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa. ²¹Càicanide iyúwa levadura iyáaná. Inanái yèewiàdaca levadura máisibàawiríacatái harina yèewi, yéewanápiná macáita íbesi inísàacawa”, íimaca yái Jesúsca.

La puerta angosta

²²Néeseté idècunitàacáwa Jesús yèepunícawa Jerusalén iyacàlená nérépiná, yá ichàbacawa áibanái iyacàle iricubàa imanùbaca, manuínaméeri, púubéeri nacái yàcaléca. Yá yéewáidaca wenàiwicanái néenibàa nacái. ²³Aiba wenàiwica isutáca yéemíawa Jesús:

—Wáiwacali, ¿máisibáwanáitasica wenàiwica níara Dios iwasèeyéipináca yàasu yùuwichàacáisi íichawa? —íimaca. ²⁴Jesús íimaca irí:

—Píalimáidacué macái pichàini iyúwa peebáidacaténá nutàacái. Máiní càulenáca wenàiwica neebáidaca nutàacái, nawàlùacaténáwa Dios iyacàle iriculé, càide iyúwacué càulenáaná wawàlùacawa máucuíri capíi inùma iricubàa. Núumacué pírí madécaná wenàiwica nawàwapiná nawàlùacawa Dios iyacàle iriculé iyéerica chènuniré

Dios icùacataléca macáita, quéwa càmita náalimápiná, càmicáináté neebáida nutàacái báisíiri iyú. ²⁵Numànipiná càide iyúwa capíi íiwacali imàníiná. Nudécanáami nubàliaca capíi inùma chènuniré, yásí píacué iyéeyéica méetàuculé capíi íicha, pìanàapínacuéca inùma néré, yá pimáidapínacuéca nulíwa: ‘Wáiwacali, piàcua walíni’, càipínacué píimaca nulí. Quéwa núumacuéca píríwa: ‘Càmitacué núlía nuicáca pía síisáanéeyéicaalícué pía’, càí núumacuéca pírí. ²⁶Néese píimapínacuéca nulí: ‘Wayáacaté wayáacaléwa píapícha. Péewáidacaté wía wàyacàle yàasu calle iricubàawa’, càipínacué píimaca nulí. ²⁷Quéwa núumapínacué pírí àniwa: ‘Nudéca núumacuéca pírí, càmitacué núlía nuicáca pía síisáanéeyéicaalícué pía. Píacuéwa nuícha macáita píacué imàníiyéica ibáyawanáwa’, càipínacué núumaca pírí. ²⁸Yá píicháanpínacuéca néenibàawa, píamíadapínacuéca píyéiwa píùwichàacái iyúwa, píicácáinacué píawirináimi Abraham, Isaac nacái, Jacob nacái, macái profetanái nacái nàyaca Dios iyacàle irícu, icùacataléca macáita chènuniré, píacué quéwa píúcapínacuécawa méetàuculé. ²⁹Madécanácáiná wenàiwica nàanàapíná néréwa, macái cáli néeséeyéica, norte néeséeyéi, sur néeséeyéi nacái, este néeséeyéi nacái, oeste néeséeyéi nacái, nayáacaténá nayáacaléwa Dios iyacàle irícu Dios icùacataléca macáita chènuniré. ³⁰Néese abénaméeyéi càmiíyéica máiní cachàini siúcade cháí èeri irícu áiba èeriwa máiní cachàinica níata áibanái íicha. Aibanái nacái cachàiníyéica siúcade, áiba èeriwa càmita máiníyéi cachàinica níata èeri imáalàacaalípínáwa —íimaca yái Jesúsca.

Jesús llora por Jerusalén

³¹Yáté èerica abénaméeyéi fariseonái nàanàaca Jesús yàatalé. Yá náimaca Jesús irí:

—Ara, piàcàatétawa, rey Herodes iwàwacáiná inúaca pía —náimaca.

³²Quéwa Jesús íimaca nalí:

—Píacuéwa rey Herodes yàatalé, yáara cachìwéerica. Píimacué irí càí: ‘Péemí cayába, malééná èeri quirítàacáwa núuca demonio wenàiwicanái íicha, nuchùnía nacái cáuláiquéeyéi. Néese mesúnamáita numáalàidaca numànica nuíbaidacaléwa’, càí píimacué iríwa. ³³Quéwa iwàwacutá nuèpunicawa malééná èeri quirítàacáwa àta nùanàacataléta Jerusalén iyacàlená iriculé, níacáiná israelitanái nanúacaté batéwa macáita Dios yàasu profetanái Jerusalén iyacàlená irícu. Iná iwàwacutá núa nacái nuétácawa néenibàa.

34“¡Píacué Jerusalén iyacàlená mìnanaíca, píacué inuényéica Dios yàasu profetanái, inuényéica nacái wenàiwica íba iyú, níai wenàiwica Dios ibànuéyéica icàlidacaténácué pírí tàacáisi inùmalicúise! ¡Manùba yàawiría nuwàwacaté nùwacáidacuéca nucùaca pía càide iyúwa cawámai ùwacáidacaalí uénibewa ubáiná yáapísewa! Quéwa càmítacué piwàwa nucùaca pía. 35Iná péemíacué cayába, máiséeyéipiná picapèemicuéca idécanáami piùwidenái imànicuéca píipunita ùwicái; núumacué nacái pírí, càmítacué piicá núa quirínama àta pímacatalépinátacué nùwali: ‘¡Cayábéericani yái yàanèrica Wacuèriná Dios ípídená ìwali, Dios ibànùèrica walí!’ càipínacué píimaca nùwali —íimaca yái Jesúsca.

Jesús sana a un enfermo de hidropesía

14 1Aiba sábadu judíonái iyamáidacatáicawa, Jesús yàacawa iyáacaténá iyáacaléwa abéeri fariseo íiwacaliná icapèe irícu. Nàyaca néenibàa áibanái fariseo nacái iicáidéeyéica iyaca Jesús irí, naicácaténá asáisi imànicaalí áiba wawàsi nacháawèeripiná iináwaná ìwali ìwalíse. 2Iyaca abéeri cáuláiquéeri nacái Jesús íipunita. Yái cáuláiquéerica yéenéeriwa macáita ìwalísewa. 3Néese Jesús isutáca yéemíawa níai yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu, nía nacái fariseonái. Yá íimaca nalí:

—¿Càinácué píináidacawa? ¿Dios imàacasica wachùnìaca cáuláiquéeyéi wenàiwica siùca èeri sábadu wayamáidacatáicawa? —íimaca yái Jesúsca.

4Quéwa masànata íicha nía meedá. Néese Jesús imàacaca icáapiwa ìwali yái cáuláiquéerica, yá ichùnìacani. Yá Jesús imàacaca asíali yèepùacawa náicha matuíbanáiri iyú. 5Néese Jesús íimaca fariseonái irí:

—Nucàlidacué pírí comparación: Abéericaalícué piiri, càmicaalí nacái, pipíra pacá, yúuwàacaalíwa utàwi nacáichúa irículé namusúadacatáise úni, ¿càmítasicué pimusúada caquialétani, éwita sábadocáaníta, yái èeri wayamáidacatáicawa? Iná ¿cánácué càmita píalíawa Dios imàacaca wachùnìaca cáuláiquéeyéi wenàiwica macái èeri imanùbaca, sábadu nacái? —íimaca yái Jesúsca.

6Néese báica nía, càmita náalimá nacàlidaca iríni, Jesús imawènìadacáináté nía.

Los invitados a la fiesta de bodas

7Níai asianái fariseo imáidéeyéicaté néré nacutáca náawinacatáipináwa cáimiétacanéeyéi yàasu yàalubáisi íinata, cáimacáicáiná naicáca níawawa, nawàwacáiná nacái áibanái naicáca nía cáimiétaquéeri

iyú. Jesús iicácáiná namàníiná, íná yàalàaca nía comparación iyú. Íimaca nalí:

8—Aiba imáidacaalí pía fiesta casamiento nérépiná, picá píawinawa cáimiétacanéeyéi yàasu yàalubáisi íinata yácáiná cawàwanáta áiba wenàiwica yàanàaca, capli íiwacali imáidéerica néré, cachàinírica píicha. ⁹Néese capli íiwacali, yái imáidéericuéca pía pucháiba, yàanàapíná pìatalé, yá íimapínáca piríwa: ‘Pimàaca áiba yáawinacawa pìatalé’, càipíná íimaca pirí. Néese báica pía meedá naicácáiná piwàwacutáaná piaca píawinacawa yàalubáisi íinata namáalàidáaná canánama, càmfíyéi cáimiétacaná yáawinacatáíwa, déeculé capli íiwacali íicha. ¹⁰Iwàwacutá càì pimànica: Namáidacaalí pía, yá píawinawa yàalubáisi íinata namáalàidáaná canánama, càmfíyéi cáimiétacaná yáawinacatáíwa, yéewanápiná capli íiwacali yàanàaca néré, yásí íimaca pirí: ‘Nùacawéeriná, pichàbawa áibacatalé cáimiétacanéeyéi yáawinacatáicawa’, càipíná íimaca pirí. Càita áibanái yáawinéeyéicawa piápicha mesa iwéré naicápiná capli íiwacali iicáca pía cáimiétaquéeri iyú. ¹¹Cawinácaalí wenàiwica cáimacáiyéica iicáca yáawawa, Dios imàacapíná báica nía, càmfíyéi nacái cachàini. Néese cawinácaalí wenàiwica càmfíyéica cáimacái iicáca yáawawa, Dios imàacapíná cáimiétacanáca nía, cachàini nacái —íimaca yái Jesúsca.

¹²Néese Jesús íimaca capli íiwacali írí imáidéericaté Jesús néré: —Pimáidacaalí áibanái nayáacaténá nayáacaléwa piápicha, picá pimáida piacawéeyéináwa, nía nacái péenánáíwa, nía nacái piawiría yéenaca, nía nacái càasuíyéica iyéeyéica mawiénita pirí; níacáiná áibaalípiná náalíacawa iwàwacutáaná namáidaca nàataléwa pía nacái piyáacaténá piyáacaléwa náapicha. Càita napáyaidaca pía yàacàsi ìwalíná pièricaté nalí. Quéwa càmita cayába càì pimànica. ¹³Néese pichùnìacaalí manùba yàacàsi áibanái iyáapíná, yá pimáida catúulécanéeyéi wenàiwica, báawéeyéi iiná nacái, éeruíyéi yàabàli nacái, matuíyéi nacái. ¹⁴Yásí casíimáipínáca piwàwa càmicáiná náalimá napáyaidaca pía àniwa. Yásí Dios imàaca piríwa cayábasíwéeri cawèníiri chènuníiséerica áiba èeriwa namichàacaalípináwa yéetácáisi íicha macáita wenàiwicanáimi cayábéeyéica íiwitáise —íimaca yái Jesúsca.

La parábola de la gran cena

¹⁵Néeseté idécanáami Jesús icàlidaca nalíni, yá áiba yáawinéericawa néenibàa iyáacaténá iyáacaléwa náapicha íimaca Jesús írí:

—iCasíimáipínácani cawinácaalí wenàiwica iyéeripínáca iyáacaléwa manùbéeyéi yáapicha Dios ìyacàle írìcu Dios icùacataléca macáita chènuniré! —íimaca. ¹⁶Néese Jesús íimaca írí:

—Péemìa comparación: Càasuíri asìali ichùnìacaté madécaná yàacàsì icapèe irìcuwa iwacùacaténá manùbéeyéi wenàiwica yèewi nayáapináni. Yá imáidaca néré manùba wenàiwica. ¹⁷Néese yéenáiwana yàanàaca nayáanápíná nayáacaléwa, yá ibànùaca yàasu wenàiwicawa icàlidacaténá nalíni níái wenàiwicaca càasuíri asìali imáidéeyéicaté. Yá íimaca nalí: ‘Aquialécué macái, nudéca nuchùnìaca macáita’, íimaca nalí. ¹⁸Néeseta quéwa macáita nacàlidaca càmìtasa náalimá nàacawa néré. Yái idàbáanéerica íimaca: ‘Nudéca nuwènìaca cáli bànacalé yàalupíná. Iwàwacutá nùacawa néré nuicácaténá néréni. Pimàni nulí cayábéeri picàlidaca píiwacali iríwani càmìta núalimá nùacawa icapèe néré’, íimaca irí. ¹⁹Aiba íimaca irí nacái: ‘Nudéca nuwènìaca diez namanùbaca pacá íibaidéeyéipíná. Iwàwacutá nùacawa néré núalimáidacaténá nía asáísí náibaidacaalí cayába. Pimàni nulí cayábéeri, picàlidaca píiwacali iríwani càmìta núalimá nùacawa icapèe néré’, íimaca irí. ²⁰Aiba íimaca irí àniwa: ‘Nudéca nuedáca nùacawéetúapínáwa, íná càmìta núalimá nùacawa néré’, íimaca irí. ²¹Néese yái yàasu wenàiwicaca yèepùacawa íiwacali yàataléwa. Yá icàlidaca irí naináwaná. Néese calúaca yái íiwacalica. Yá íimaca yàasu wenàiwica iríwa: ‘Piacàatétawa yàcalé néré. Picutáca wenàiwica carretera manuínaméeyéi irìcubàa, àyapu púubanaméeyéi irìcubàa nacái. Pimáida catúulécanéeyéi yàanàacaténá nupapèe néré, nía nacái éeruíyéi yàabàli, nía nacái yàana ituwièyécawa íícha, nía nacái macàwéeyéica’, íimaca yái íiwacalica. ²²Néese yàasu wenàiwica imáidaca nía. Yá íimaca íiwacali iríwa: ‘Nuíwacali, nudéca numànica càide iyúwa píimáaná nulí, quéwa càmitàacá ipuníawa yái picapèeca’, íimaca irí. ²³Néese íiwacali íimaca irí: ‘Pìawa macái àyapu imanùbaca chuitaliré yàcalé íícha, ànalìmalé nacái àta alénácaalí nàyaca wenàiwica. Pité néese wenàiwica nawàlùanápínáwa, yéewanápíná ipuníacawa yái nupapèeca’, íimaca yái íiwacalica. ²⁴Níacáiná idàbáanéeyéica wenàiwicaca numáidéeyéicaté quéecha, núumacuéca pirí, canácata néená iyáapíná iyáacaléwa nuchùnìèrica nupapèe irìcuwa”, íimaca yái Jesúsca.

Lo que cuesta seguir a Cristo

²⁵Madécaná wenàiwica yèepunícatéwa Jesús yáapicha, yéewáidacalécaténá nía. Yá Jesús iwènúa iicáidaca nalí. Íimaca nalí: ²⁶“Píwàwacaalícué nuéwáidacaléca pía, néese iwàwacutácué cáinináca piicáca núa íícha yái cáinináanáca piicáca píanirícuéwa, píatúa

nacáíwa, piacawéetúa nacáíwa, péenibe nacáíwa, péenánái nacáíwa, íichacué nacái yái cáinináanáca piicáca picáucawa. Càmicaalícué cáininá piicáca núa íicha yái cáinináanáca piicáca nía, néese càmitacué yéewa nuéwáidacalécuéca pía. ²⁷Piwàwacaalícué piacawa núapicha iyúwa nuéwáidacalé, iwàwacutácué matuíbanáiri iyú pimàacaca áibanái yùuwichàidaca pía, éwita naicáanícaalícué piquíniná, éwita nanúacaalícué píawa peebáidacáiná nutàacái, càide iyúwa iwàwacutácaalí nawáacutáidaca nàasu cruzwa cawinácaalí yéetéeypínácawa cruz ìwali. Iwàwacutácué nacái pimànica mamáalàacata càide iyúwa nuchùullianácué pía. Càmicaalícué càì pimànica, néese càmitacué píalimá nuéwáidacalécuéca pía. Iná iwàwacutácué píináidacawa cayába quéechacáwa asáísí píalimácaalícué nuéwáidacaléca pía. ²⁸Péemíacué comparación: Abéericaalí péenácué iwàwa imànica chènuníiri capíi, quéechacáwa yáawinacawa iputàaca cayába capíi iwènipiná yáalíacaténáwa asáísí idèniacaalí iwènipiná imáalàidacaténá imànica capíi. ²⁹Néese, càmicaalí càì imàni, néese idécanáami dàalaca imànica cáli ibàlùadacaténá capíi íba íinata, càmita yáalimá imáalàidaca imànica capíi. Yásí macáita wenàiwica iiqueeyéica capíi yéenámi, nadàbapiná naicáaníca asáli iquíniná. ³⁰Yá náimapináca ìwali: ‘Yái asáli idàbacaté imànica chènuníiri capíi, néese càmita yáalimá imáalàidaca imànicani’, càipiná náimaca, naicáaníca iquíniná. ³¹Péemíacué áiba comparación: Aiba nacuèrinásàiri iwàwacutácaalí imànica ùwicái áiba cáli íipunita, quéechacáwa yáawinacawa íináidacaténáwa cayába asáísí yàasu úwinái diez mil namanùbaca náalimácaalí namawèniadaca náichawa áiba cáli icuèriná yàasu úwinái veinte mil namanùbaca. ³²Néese càmicaalí yáalimá imawèniadaca íichawa nía, yásí ibànùaca yàasu wenàiwicanáíwa áiba cáli icuèriná yàatalé, ipíchawáise yàanàaca mawiénita, nasutácaténá néemiawani càisimalénácaalí iyú iwàwacutá ipáyaidaca íichawani, yéewanápiná imàacaca nàyaca matuíbanáita. ³³Càita nacái iwàwacutácué píináidacawa cáalíacáiri iyú asáísí píalimácaalícué pimànica càide iyúwa nuchùullianá pía, yácáiná, càmicaalícué pimàaca piwàwawa íicha macáita plasumica, néesecué canáca yéewanáwa nuéwáidacaléca pía”, íimaca nalí yái Jesúsca.

Cuando la sal deja de estar salada

³⁴Jesús íimaca nalí: “Péemíacué comparación: Nuéwáidacalénái nàyaca machacàníiri iyú, namàni nacái cayábéeri. Càica níade iyúwa cayábéeri iwidùma,

puiwéerica imànica yàacàsi yéewanápiná caséeca wenàiwica nayáacani. Néese càmicaalí quirínama puiwa iwidùmaca, yá càmita yáalimá puiwaca àniwani. ³⁵Canéeri iwèni meedáni yái iwidùmaca. Càmita cayába cáli iríni. Càmita cayába irí nacái yáníi nàwacáidacataléca piráí iyami. Wáuca meedáni, yái iwidùmamica. Càita nacái iwàwacutácué pìyaca machacànfiiri iyú, pimànicué cayábéeri nacái, píacué nuéwáidacaléca, yéewanápiná wenàiwica nawàwa neebáidaca yái báisiiri tàacáisica. Càuwíiyéicaalícué pía, péemiácué nutàacái”, íimaca yái Jesúsca.

La parábola del pastor que encuentra su oveja

15 ¹Néenialité madécaná yeedéeyéicaté plata néenánái judío íichawa Roma iyacàlená yàasu gobierno irípiná, áibanái nacái báawéeyéi íiuitáise, nàacawa Jesús yàatalé, néemiácaténá itàacái. ²Néese abénaméeyéi fariseo, áibanái nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu, natàanica báawéeri iyú Jesús ìwali. Náimaca Jesús ìwali: —Yái asialica itàidaca cayába báawéeyéi íiuitáise, yá iyáaca iyáacaléwa náapicha —náimaca.

³Iná Jesús yéewáidaca nía comparación iyú. Yá íimaca nalí: ⁴“Péemiácué comparación: Abéeri péenácué idèniacaalí cien namanùbaca ipira ovejanáíwa, yá abéeri oveja iméeràacaalíwa, yásí náiwacali imàacaca ipìranáíwa noventa y nueve namanùbaca manacúalibàa yàacaténá icutáca oveja yúuquéricawa íicha àta yàanàacatalétani. ⁵Néese yàanàacaalíni, yásí casíimáiri iyú imichàidaca oveja iwáacutaléwa. ⁶Néese yàanàaca icapèe néréwa, yá iwacáidaca yàacawéeyéináwa, áibanái nacái iyaquewéeyéicawa. Yá íimaca nalí: ‘Casíimáícué piwàwa núapicha, nudéca nùanàaca yái nupìra ovejawa yúuquéricatéwa nuícha’, càipiná íimaca yái oveja íiwacalináca”, íimaca yái Jesúsca. ⁷Néese Jesús íimaca nalí: “Péemiácué cayába. Càita nacái abéeri wenàiwica iwènúadacaalí íiuitáisewa báawéeri íicha, yásí ángelnái iyéeyéica chènuniré nayanídacawa abéeri wenàiwica ìwali manuísíwata íicha yái nayanídaánacawa noventa y nueve namanùbaca ìwali íináidéeyéicawa mabáyawanáca, íináidéeyéica nacáiwa càmita iwàwacutá nawènúadaca náiwitáisewa báawéeri íicha càide iyúwacué píináidéanáwa pìwaliwa. Iná yéewa cayábacata nàwacáidáyacacawa nùatalé níái yáaliéyéicawa cabáyawanáca nawènúadacaténá náiwitáisewa nabáyawaná íichawa”, íimaca yái Jesúsca.

La parábola de la mujer que encuentra su moneda

⁸Néeseté Jesús yéewáidaca nía comparación iyú. Yá íimaca nalí: “Inanái idèniacaalí diez namanùbaca moneda máiníyeyéi cawènica

yáawamíiyéi plata quírameníiri, néese abéechúa monedacaalí yúucawa uícha, yásí upucúadaca lámpara ucutácaténá moneda yúuquéechúacawa uícha. Yá utunúaca ucapèe irìcubàawa éeréeri iyú àta ùanàacataléta moneda cawèníichúaca. ⁹Néese ùanàacanáami úa, yá ùwacáidaca uyaquewéeyéiwa inanái, áibanái nacái ùacawéeyéináca inanáica. Yá úumaca nalí: ‘Casímaícué piwàwa núapicha, nudéca nùanàaca cawèníichúa moneda yúuquéechúacatéwa nuícha’, úumaca nalí. ¹⁰Núumacué pirí, càita nacái casímaíca Dios yàasu ángelnái abéeri wenàiwica ìwali, cawínacaalí báawéericaté íiwitáise iwènúadéerica íiwitáisewa báawéeri íicha Dios irípiná”, íimaca yái Jesúsca.

La parábola del padre que perdona a su hijo

¹¹Néeseté Jesús yéewáidaca nía àniwa comparación iyú. Yá íimaca nalí: “Càasuíri asiali idènìacaté yéenibewa pucháiba asianái. ¹²Néese iméeréeri íimaca yáaniri iríwa: ‘Pápa, pìà nùasu yéená yái pìasucawa pièripináca nulí péetácaalípináwa’, íimaca yáaniri iríwa. Yá néese nániri iwacùaca macáita yàasu yèewiwa nalí. ¹³Néesecáwa cawàwanáta máisiba èeri idénáami, iméeréeri iwéndaca íichawa yáaniri yàasuwa, yá itéca iwènináami, néese yàacawa déeculé áiba cáli néré. Yá yúucaca macáita yàasu platawa ìyacaténá máiní máiwitáiséeri iyú. ¹⁴Néese idécanáami yúucaca macáita, yá idàbaca canáca nayáacalé cachàiniíri iyú néenibàa. Yá iméeréeri idàbaca máapicani. ¹⁵Yá icutáca íibaidacalépináwa áiba asiali yáapicha yái cáli néeséeri. Yái asiali ichùuliaca iméeréeri yàacawa yàasu manacúaliré yàacaténá ipìra marranonái iyáapiná. ¹⁶Máiní iméeréeri iwàwaca iyáaca marranonái iyáacalé yéenáca anáica, quéwa càmita wenàiwica ibatàa iyáaca nía, ibatàa abéeri pináta, càmita nàa iyáapiná. ¹⁷Atata ùuculiiri idàbaca fináidacawa cáalíacáiri iyú àniwa. Yá íimaca iríwa: ‘Núaniri idèniaca yàasu wenàiwicawa manùbéeyéi. Nadènià nayáacaléwa cayábata, imàacaca nacáíwa nalí manuí. Quéwa, núa cháí nuétácawa máapicái iyú. ¹⁸⁻¹⁹Siùcade nuèpùacawa núaniri icapèe néréwa àniwa. Yá núumapiná iríwa: Pápa, nudéca numànica Dios irí báawéeri, pirí nacái. Siùcade càmita quirínama cayábaca nuíwitáise, ínà canáca yéewaná quirínama núumáanápiná pirí núanirica píata. Pimàaca nùyaca càide iyúwa pìasu wenàiwica, yásí nuíbaidaca pirí, càipiná núumaca núaniri iríwa’, íimaca fináidacawa iríwa yái iméeréerica. ²⁰Iná yàacawa, yèepùacawa yáaniri icapèe néréwa.

“Quéwa déecuísecaalí tàacáwani, yá yáaniri iicácani. Yá catúulécanáca iicáca ìiriwa. Yá yáaniri ipìacawa íipunitáidaca ìiriwa. Yá yàanalícuca

ìiriwa itàidaca cayábani. Isùsùaca ìiri inàni ìwaliwa càide iyúwa náiwitáise natàidáaná wenàiwica cáininéerica naicáca. ²¹Néese yái ìiri iméeréeri íimaca yáaniri íríwa: ‘Pápa, nudéca numànica Dios írí báawéeri, pirí nacái. Siùcade càmita quirínama cayába nuíwitaíse, íná canáca yéewaná quirínama núumáanápíná pirí núanirica píata’, íimaca. ²²Yáanirita quéwa íimaca yàasu wenàiwicanái íríwa: ‘Caquialétacué, peedacué ibàlepiná cayábanaméeri áiba bàlesi íicha. Pìwalicué ìwalini. Pìwalicué anillo icáapi íiduná ìwali. Pìwalicué nacái izapatonipíná yàabàli ìwali. ²³Peedacué nacái pacá íidu walíibèechúaca. Pinúacué wayáapínáni. Siùcade wamànicué fiesta. ²⁴Yácáiná nuírica, nuyúunáidéericaté yéetacatéwa nuícha, siùca quéwade idéca yèepùacawa nùatalé àniwa. Yúucacatéwa nuícha, quéwa siùca nudéca nùanàaca àniwani’, íimaca nalí yái yáanirica. Néese nadàbaca namànica fiesta.

²⁵“Idècunitàacá namànica fiesta, yá ìiri béeri íibaidaca yèepunícawa yáaniri yàasu manacúali néenibàawa. Yá yèepùaca yàacawa capíi nérépiná, yásí yéemíaca namànica música, abénaméeyéi nacái nalabàaca casímáiri iyú. ²⁶Yái ìiri béerica imáidaca yàataléwa abéeri íibaidéeri. Yá isutáca yéemíawa càinácaalí namàníná capíi írìcu. ²⁷Yá íibaidéeri íimaca írí: ‘Idéca yèepùacawa néese àniwa piméeréerica, íná píaniri idéca ichùullaca nanúanápíná wayáapíná pacá íidu walíibèechúa yáwanái, yácáiná piméeréeri idéca yàanàaca cayábata’, íimaca írí. ²⁸Néese calúacani, yái ìiri béerica. Càmita iwàwa iwàlùacawa capíi írìculé, íná iwàwacutá yáaniri imusúacawa isutacaténa íicha iwàlùanápínáwa néré náapicha. ²⁹Quéwa ìiri béeri càmita yeebá, yá íimaca yáaniri íríwa: ‘Nudéca nuíbaidaca pirí madécaná camuí. Nudéca numànica mamáalàacata càide iyúwa pichùullaná numànica. Canácatáita pía nulí ibatàa abéeri cabra achúméeríinapínáta, numànicaténá fiesta nùacawéeyéiná yáapichawa. ³⁰Siùca idéca yàanàaca yái píirica, yúuquéericaté macáita píasu platami máaléquéeri iyú nalípiná inanáica íiméeyéica asianái yáapicha plata ìwalínápíná, yá pidéca pinúaca írí iyáapíná pacá íidu walíibèechúa’, íimaca yái ìiri béerica.

³¹“Néese yáaniri íimaca írí: ‘Nuíri. Pidéca piyamáacawa núapicha càiripínáta. Piasucata macáita yái nudènièrica. ³²Siùcade quéwa máiní cayábaca wamànínáca fiesta, casímáica nacái wía. Piméeréericáiná idéca yàanàaca, yái iyéericaté càide iyúwa yéetéerimiwa, quéwa idéca yèepùacawa wàatalé càide iyúwa idéca nacáicaalí yèepùacawa cáuca àniwani; yúucacatéwa nuícha, yá wadéca wàanàaca àniwani’, íimaca yái yáanirica. Càita nacái Dios itàidaca cayába cawinácaalí wenàiwica iwènúadéerica íiwitáisewa ibáyawaná íichawa”, íimaca yái Jesúsca.

La parábola del mayordomo que abusó de la confianza

16 ¹Néeseté Jesús yéewáidaca yéewáidacalénáíwa comparación iyú. Íimaca nalí: “Iyacaté abéeri náíwacali càasuíri. Idèniaca yàasu wenàiwicawa icuèrica càasuíri yàasu cawènfíri. Yá áibanái nàanàaca nacháawàaca yàasu wenàiwica iináwaná ìwali yái wenàiwicaca icuèrica íiwacali yàasuwa. Náimaca yúucáanása meedá íiwacali yàasu platawa máíwítáiséeri iyú. ²Néese íiwacali imáidaca yàataléwani. Yá íiwacali íimaca irí: ‘Nudéca nuémíaca piináwaná piúcaca nùasu plata. Siùcade pichùnà nùasuwa picàlidacaténá nulí macáita píibaidacalé ìwaliwa càmicáiná nubatàa picùaca nùasu quirínama’, íimaca yái íiwacalica. ³Néese yái asíali yàacawa íiwacali íichawa. Yá íimaca iríwa: ‘¿Càinásica numàni siùcade nuíwacali iwàwacáiná yúucaca núa? Canáca nuchàini nubànacaténá nubànacalewa. Báica nacái nusutáca plata áibanái íicha nuwènièripiná iyú nuyáapináwa. ⁴Uwé, siùca nualíacawa càinácaalí numàníinápíná àniwa yéewanápiná áibanái yeedáca yàataléwa núa, idécanáami nuíwacali yúucaca núa’, íimaca iríwa. ⁵Néese yái asíali imáidaca wenàiwica imawènièyéica íiwacali íicha plata nàanàanápiná abéerinamata namanùbaca iyúwa. Yá íimaca idàbáanéeri irí: ‘¿Càisimaléná pimawènià nuíwacali íicha?’ íimaca. ⁶Néese idàbáanéeri wenàiwica íimaca: ‘Numawènià píiwacali íicha cien namanùbaca yàalu olivo iséená’, íimaca. Néese íiwacali yàasu wenàiwica íimaca irí: ‘Cháta iyaca pimawèniacáleca cuyàluta ibáiná irícu. Piúca meedáni. Ara, píawinacàatétawa pitànàa àniwa áiba cuyàluta ibáiná irícu cincuenta namanùbaca pimawèniánápiná nuíwacali íicha meedá. Yásí iwàwacutá pèepùadaca irí cincuenta namanùbaca meedá’, íimaca irí. ⁷Néese yái íiwacali yàasu wenàiwicaca íimaca áiba irí: ‘¿Néeni pía? ¿Càisimaléná pimawènià?’ íimaca irí. Yái áiba asíali íimaca irí: ‘Cien namanùbaca yàalu trigo ituíná’, íimaca irí. Néese íiwacali yàasu wenàiwica íimaca irí: ‘Cháta iyaca pimawèniacáleca cuyàluta ibáiná irícu. Piúca meedáni. Pitànàa áiba cuyàluta ibáiná irícu àniwa ochenta namanùbaca pimawèniánápiná íicha meedá. Yásí iwàwacutá pèepùadaca irí ochenta namanùbaca meedá’, íimaca irí. Càita imànica náapicha macáita wenàiwica imawènièyéica íiwacali íicha yàasusi. ⁸Néese yái íiwacali yáalíacawa bàsabàsaca yàasu wenàiwica íiwita, yái báawéerica íiwitáise icuèricaté íiwacali yàasuwa, iwènúadacáiná namawèniacále. Nudéca nucàlidacuéca pirí yái comparaciónca píalíacaténáwa máiníiyéi cáalíacáica èeri mìnanáica càníiyéica

yeebáida Dios itàacái namànicaalí wawàsi nanacáiyéi yáapichawa, cáaliacáica nía píchacué, píacué yeebáidéeyéica Dios itàacái.

⁹“Iná nùlàacuéca pía pimànínapínacué cayábéeri áibanái irí piasu plata iyúwa, yéewanápinacué cáinináca naicáca píawa. Néeseacáwa, plata imáalàacaalípináwa píchacué, yásí needácué nàataléwa pía aléera chènuniré nàyacatalé càmfíríca imáalàawa.

¹⁰“Aiba wenàiwica icùacaalí achúméeri wawàsi machacànfiri iyú, yá icùapínáca cayába nacái manùba wawàsi. Quéwa imànicaalí ibáyawanáwa idèniacaalí achúmanamata, yá imànipínáca ibáyawanáwa nacái idèniacaalí manùba. ¹¹Iná càmicaalícué pimàni cayábéeri piasu plata iyúwa cháí báawéeri èeri irícu, néese càmitacué namàacapíná picùaca báisíiri cawènfíríca iyéeríca chènuniré. ¹²Néese àniwa càmicaalícué picùca áibanái yàasu machacànfiri iyú, néese càmita nàacué píri piasusíwapínáwa.

¹³“Péemiacué comparación: Canácata yàasu wenàiwica yáaliméeri imànica machacànfiri iyú càide iyúwa íiwacanánái pucháiba ichùulianá imànica, báawacáiná iicáca abéeri íiwacaliwa, cáinináta quéwa iicáca íiwacaliwa áiba. Càmicaalí nacái, néese yàapíná íiwacali áiba icàaluínínáwa, quéwa caná iwèni meedá iicápiná íiwacali áibawa. Càita nacái càmitacué pidé píibaidaca cayába Píiwacali Dios irípináwa càide iyúwa iwàwáaná cáininácaalícué piicáca plata”, íimaca yái Jesúsca.

¹⁴Néese abénaméeyéi fariseo cáininéeyéica iicáca plata, néemiacáiná macáita Jesús íimáaná plata ìwali, íná naicáaníca Jesús iquíniná. ¹⁵Quéwa Jesús íimaca nalí: “Pidécuéca picàlidaca piináwaná ìwaliwa wenàiwicanái irí cayábáanása píiwitáise. Neebáidacué nacái pichíwa. Quéwa Dios yáalíacuécawa píiwitáise ìwali, càinácaalí iyáaná. Casíimáica èeri m̀nanái iicácuéca píiwitáise báawéeri, quéwa Dios iicácuéca píiwitáise iyúwa yáaséerimi isàni meedá”, íimaca yái Jesúsca.

La ley y el reino de Dios

¹⁶Jesús íimaca: “Bàaluité iwàwacutá wenàiwica neebáidaca iyúwa profeta Moisés itànàanaté tàacáisi Dios inùmalícuíse, iyúwa nacái profetanái itànàanaté Dios itàacái. Càité iyaca àta Juan el Bautista yàanàacatalétaté. Néese Juan, núa nacái wadéca wacàlidaca wenàiwicanái iríni yái cayábéeri tàacáisica náalíacaténáwa càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa. Siùca madécaná wenàiwica nawàwa nàuwichàidaca Dios yàasu wenàiwica yeebáidéeyéica yái tàacáisica.

¹⁷“Quéwa máinfiri cayábacani yái Dios itàacái bàaluisàimica profeta Moisés, áibanái profeta nacái natànèericaté Dios inùmalícuíse. Macáita

ichàbapinácawa càiwade iyúwaté Dios itàacái íimáaná. Aibaalípiná Dios imáalàidapíná capiraleéri cáli, yá nacái èeriquéi. Néese càmfíripináta itàacái bàaluisàimi imáalàapináwa, ibatàa abéeri letra achúméeriina pináta, canácatáita imáalàawa. Macáita ichàbapinácawa càiwade iyúwaté Dios itàacái íimáaná”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús enseña sobre el divorcio

¹⁸Jesús íimaca: “Asiali imàacacaalí íichawa íinuwa, néese yeedácaalí iríwa áiba, imànica ibáyawanáwa, iimácáiná áiba inanái yáapicha càmfíchúaca íinusíwa. Aiba asiali yeedácaalí íinupináwa abéechúa namàaquéechúami, imànica ibáyawaná nacáíwa, iimácáiná úapicha, úara áiba asiali íinuca”, íimaca yái Jesúsca.

El rico y Lázaro

¹⁹Néeseté Jesús yéewáidaca nía àniwa. Yá íimaca nalí: “Iyacaté càasuíri asiali. Cayábanaméeri ibàle iicácanáwa cawènfiri nacái. Macái èeri imanùbaca imànica fiesta máiníri cawènica. ²⁰Iyacaté nacái catúulécaneéri asiali cacháunéeri ìwalíise íipidenéeri Lázaro. Yái Lázaro yáawinacawa càasuíri icapèe inùmalícu. ²¹Yái catúulécaneérica iwàwacaté iyáaca àta càinácaalí yàacàsi ituériwa càasuíri yàasu mesa íinatáise. Aulinái nacái nàanàaca Lázaro yàatalé nabèrùacatená icháuná ituí yái catúulécaneérica. ²²Aiba èerité, catúulécaneéri yéetácawa. Yá ángelnái itécani iyacatená paraíso irícu, aléera Abraham yàatalé Dios yáapicha. Yá nacái càasuíri yéetácawa. Yá nabàliacani, yái càasuírimica.

²³“Yái càasuírimica yùuwichàacawa mamáalàacata néenibàa báawéeyéimi nàacatalépinácawa néetácaalíwa, íipidenáacatalé infierno. Càasuírimi iicáidaca déeculé, yá iicáca Abraham, Lázaro nacái, iyéeyéica Dios yáapicha paraíso irícu. ²⁴Iná yái càasuírimica imáidaca cachàiníri iyú Abraham irí. Yá íimaca Abraham irí: ‘ÌNùawiri, Abraham, piicá nupualé! Pibànùa síisa Lázaro nùatalé idupíadacatená úni nunène ìwali icáapi iyúwa, nùuwichàacáináwa báawanama cháí quichái irícu’, íimaca. ²⁵Quéwa Abraham íimaca irí: ‘Pía nutaquérinámica, iwàwacutá piwàwalica piyáanaté máiní cayábeeri iyú idècunitàacá cáuca pía, quéwa yái Lázaro yacaté máiní catúulécaneéri iyú, idècunitàacá cáucani. Siùca Lázaro iyaca cayába cháí, píata quéwa yùuwichèeriwa iyaca néenibàa. ²⁶Càmita nùalimá nubànùaca pìatalé Lázaro, iyacáiná manuíri yàawa nacáiri depuíwéeri béecaná cháí bamuchúamicué wáicha, pía, wía nacái. Iná

canáta yéewaná náalimá nachàbacawa aléera. Píacué nacái síisaara, càmitacué píalimá piacawa síisa nacáira', ímaca yái Abrahamca.

27-28 "Néese càasuírimi ímaca àniwa: 'Uwé, néese pimàni nulí cayábéeri, pía nùawiri Abraham, pimàaca Lázaro imichàacawa yéetácáisi íicha, yá pibànùa Lázaro núaniri icapèe nérépiná. Nàyaca néeni cinco namanùbaca nuénánái. Pichùulla Lázaro yàalàanápíná nuénánái ipíchaná nàacawa aléi yùuwichàacáisi irìculé', ímaca yái càasuírimica. 29 Quéwa Abraham ímaca irí: 'Péénánái nadèniaca Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté bàaluité, profetanái itànèericaté nacái Dios inùmalicúise. Iwàwacutá péénánái yeebáidaca natàacái', ímaca yái Abrahamca. 30 Néese yái càasuírimica ímaca: 'Báisíta, quéwa iwàwacutácawa nalí áiba wawàsi quiríta. Lázaro imichàacaalíwa yéetácáisi íicha imàacacaténá yáawawa naicácani, yásí nawènúadaca náiwitáisewa báawéeri íicha', ímaca yái càasuírimica. 31 Quéwa Abraham ímaca irí: 'Càmicaalí neebáida Dios itàacái càide iyúwa Moisés, profetanái nacái natànàanáté, néese càmita nacái neebáidapíná Dios itàacái, éwita yéetéerimiwa imichàacaalíwa yéetácáisi íicha yàalàacaténá nía', ímaca yái Abrahamca", ímaca yái Jesúsca.

El peligro de caer en pecado

17 1 Néeseté Jesús ímaca yéewáidacalénái iríwa: "Macái èeri imanùbaca ìyaca madécaná wawàsi imàaquéerica wenàiwica nawàwaca namànica nabáyawanáwa. Quéwa, imáiní Dios yùuwichàidapíná cawinácaalí wenàiwica yéewáidéerica áibanái namànicaténá nabáyawanáwa! 2 Aibacaalí wenàiwica iméeràidaca áibanái namànicaténá nabáyawanáwa, yásí Dios yùuwichàidapíná manuísíwatani. Cayába cachàini irítáni yéetácaalíwatá ipíchawáise iméeràidaca wenàiwica. Aibanái idacuacaalí manuírí íba icanápi ìwalíise, náucacaténáni manuírí úni yáaculé isawíacaténáwa, yásí ìisicùmacawa. Quéwa ìyacaalí mamáalàacata cháí èeri irìcu, néese iméeràidacaalí sùmanái namànicaténá nabáyawanáwa, yá máiní cachàiníwanái yùuwichàapínácawa áibanái íicha infierno irìcu. Iná cayába cachàini irítáni yéetácaalíwatá ipíchawáise iméeràidaca púubéeyéi. 3 Ipiácué píichawa cayába piméeràidacáichacué púubéeyéi Dios íicha namànicaténá nabáyawanáwa!

"Aibacaalí imàni pirí báawéeri, pitàaní yáapicha ìwali. Néese iwènúadacaalí ìiwitáisewa báawéeri íicha, pimàaca piwàwawa íicha yái báawéerica imànfirica pirí. 4 Ewita imànicaalí pirí báawéeri

siete imanùbaca yàawiría abé èeri irìcu, yá yàanàacaalí pìatalé siete imanùbaca yàawiría nacái, yá ímacaalí pirí: ‘Càmita quirínama numàni pirí báawéeri àniwa’, càicaalí íma pirí, iwàwacutá pimàacaca piwàwawa ícha yái báawéerica imàníirica pirí”, ímaca yái Jesúsca.

El poder de la fe

⁵Néese apóstolnái nasutáca Wáiwacali ícha wawàsi. Náimaca irí: —Piyúudàa wía manuícáténá wáináidacawa wawàwawa pìwali cachàiníiri iyú mamáalàacata —náimaca. ⁶Néese Wáiwacali ímaca nalí:

—Càmitàacáwacué manuí pínáidacawa piwàwawa nùwali, ibatàa achúméeríina iyúpináta. Manuícacálcué pínáidacawa nùwali achúméeríina iyútá, càide iyúwa mostaza ímíinaca achúméeríina iyáaná, yásí yéewanápinácué càì píimaca irí yái manuíri morera yéetanácátá: ‘Píwatàa píawawa cáli ícha, néese pibàna píawawa manuíri úni yáaculé’, yásí àicu imànica càide iyúwacué píimáaná irítá —ímaca yái Jesúsca.

El deber del que sirve

⁷Néeseté Jesús yéewáidaca nía àniwa comparación iyú, yá ímaca nalí: “Abéeri náiwacali idèniacaalí yàasu wenàiwicawa ichùnièrica bànacalé yáapiise, cawàwanáta nacái icùaca íiwacali ipírawa, néese idécanáami íibaidaca, yá yèepùacawa bànacalé néese, yá iwàlùacawa íiwacali icapèe irìculéwa. Néese, íiwacali càmita íma yàasu wenàiwica iríwa: ‘Caquialéta, píawinawa, piyáa piyáacaléwa’, càmita càì íma. ⁸Néese íiwacali íimapiná irí meedá: ‘Pichùnà nuyáapiná. Pìwali cayába pibàlewa pitécáténá nulí nuyáapiná, idècunitàacá nuyáaca nuyáacaléwa. Néesecáwa idécanáami nuyáaca nuyáacaléwa, yásí numàaca piyáaca piyáacaléwa’, càipiná ímaca yái íiwacalica yàasu wenàiwica iríwa. ⁹Càmita nacái íiwacali yàaca cayábéeri tàacáisi yàasu wenàiwica iríwa idécanáami imànica càide iyúwa íiwacali ichùulianáni, yàasu wenàiwicacáiná meedáni, íná iwàwacutá íibaidaca íiwacali iríwa càide iyúwa ichùulianá imànica. ¹⁰Càita nacái idécanáamicué pimànica macáita càide iyúwa Dios ichùulianácué pía, picácué cáimacái piicáca píawawa ìwalíise, néese píimacué Dios irí: ‘Wíacata píasu wenàiwicanái canéeyéica iwèni meedá. Wadéca wamànica càide iyúwa iwàwacutáaná wamànica, càide iyúwa pichùulianá wamànica’, càicué píima Dios iríwa”, ímaca yái Jesúsca.

Jesús sana a diez leprosos

¹¹Néeseté Jesús idècunitàacá yàacawa Jerusalén iyacàlená nérépiná, yá yèepunícawa bamuchúamibàa náicha Samaria yàasu cáli, Galilea yàasu cáli nacái. ¹²Jesús yàanàacaté mawiénita áiba yàcalé irí, yá diez namanùbaca asíanái cacháunéeyéi íimami lepra iyú nàanàaca Jesús íipunita. Déecuíseta quéwa nabàlùacawa Jesús íicha, càmicáiná judíonái ibatàa nàanàaca mawiénita áibanái irí. ¹³Yá namáidaca cachàiníiri iyú Jesús irí:

—iPía Jesús, Wáiwacali, catúulécana piicáca wía! —náimaca Jesús irí. ¹⁴Jesús iicáca nía, yá íimaca nalí:

—Piacué pimàacaca sacerdotenái iicáca píimami náalíacaténáwa pidécuéca pichùnìacawa —íimaca nalí. Yá idècunitàacá nàacawa, yá ichàbacawa náicha yái uláicáica. ¹⁵Yá abéeri néená níai cacháunéeyéimica iicácáiná masacàaca íimami lepra íicha, íná yèepùacawa Jesús yàatalé. Idècunitàacá yèepùacawa, yàaca cayábéeri Dios irí cachàiníiri iyú. ¹⁶Yàanàaca Jesús yàatalé, yá ibàlùacawa yùulù ipùata iyúwa Jesús irí. Yáawiada inàniwa cáliaculé yàacaténá Jesús icàaluíniná, yàacaténá nacái irí cayábéeri. Yái asiali Samaria yàasu cáli néeséerica, càmiíríca judío. ¹⁷Yá néeseca Jesús íimaca yéewáidacalénái iríwa:

—Nudéca nuchùnìacáwa diez namanùbaca cacháunéeyéi. Níara nueve namanùbacaca càmita nèepùawa, éwita israelitacáaníta nía, nàacaténá cayábéeri Dios irí. ¹⁸Abéerita yái càmiíríca judío yèepùacawa nùatalé yàacaténá cayábéeri Dios irí —íimaca yái Jesúsca. ¹⁹Néese Jesús íimaca Samaria yàasu cáli néeséeri irí:

—Pimichàawa. Piawa. Uláicái idéca ichàbacawa píicha, peeбайдacáiná nulí —íimaca yái Jesúsca.

Cómo llegará el reino de Dios

²⁰Fariseonái nasutáca néemìawa Jesús càicaalínápinácaalí Dios icùa macáita wenàiwicanái. Néese Jesús íimaca nalí:

—Càmitacué píalimá piicáca càinácaalí iyú Dios icùaca wenàiwicanái. ²¹Càmita náimapiná: ‘Piicácué, Dios icùaca wenàiwica chái cáli’; càmita nacái náimapiná: ‘Aiba cáli íinata nacái Dios icùaca wenàiwica’, càmita náimapiná càmicáiná náalimá naicáca natuí iyúwani càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicanáiwa, icùacáiná náiwitáise, icùa nacái abéechúanaméeyéi wenàiwica pèewibàa —íimaca yái Jesúsca. ²²Néese Jesús icàlidacaté yéewáidacalénái iríwani:

—Máadáinícuéca piwàwa piicáca núa áiba èeriwa, éwitasica píalimácaalí piicáca núa abé èeri piná meedátá, piwàwapinácuéca piicáca núa, núa asíali Dios néeseérica. Máinícué piwàwapiná piicáca nùanàaca nucàcaténá macáita, quéwacué càmitàacá piicápiná núa.
²³Aibanái nacàlidapiná nachìwawa, náimapiná nudécasa nùanàaca. Náimapináca: ‘Mesías idéca yàanàaca cháí’; áibanái náimapinácué pírí: ‘Mesías idéca yàanàaca néré’. Quéwa picácué pìawa néré, picácué nacái pìawa náapicha. ²⁴Péemiácué, nùacaalípináwa néese àniwa, yásí macái èeri mìnánái naicápiná nucànacawa amaláwaca, càide iyúwa énu icàanáa macáita capìraléeri cáli ìwali chènuniré èeri imusúacatáisewa àta èeri iwàlùacataléwa. Càipiná nacái nùacawa néese àniwa nuénáiwana yàanàacatáiwa, núa asíali Dios néeseérica. Càmita nùawa ibàacanéri iyúwa. ²⁵Quéwa iwàwacutá nùuwichàcawa manuísíwata quéechacáwa, yá iwàwacutá èeri mìnánái iyéeyéica siùca báawaca naicáca núa càiride iyúwa canéri iwèni meedá.
²⁶Mawiénicaalípiná nuénáiwana nùanàacatáipiná àniwa, núa asíali Dios néeseérica, yásí wenàiwicanái nàypiná càide iyúwaté èeri mìnánái iyáaná Noé yàasu èerité. ²⁷Matufbanáicaté nàyaca Dios íicha bàalutí. Nayáacaté nayáacaléwa, néese nàiraca nacái, needácaté náinupináwa, àta Noénái iwàlùacatalétawa arca iriculé. Yáté manuíri yéesacái yàanàaca, yá néetácatéwa macáita wenàiwica càmiyéicaté iwàlùawa Noénái yáapicha arca iriculé. ²⁸Càité nacái Lot yáapichéeyéimi Sodoma iyacàlená mìnánái nàyacaté matufbanáita Dios íicha. Nayáacaté nayáacaléwa, nàiraca nacái nàiracaléwa. Nawènia nacái nàasupináwa. Nabànacaté nabànacalewa, nawénda nacái nàasuwa. Namànicaté nacái nacapèewa. ²⁹Quéwa idécanáamité Lotnái namusúacawa Sodoma iyacàlená íicha, yáté quichái yèewièricawa azufre yèewi yúuwàacatéwa chènuníse Sodoma mìnánái ìwali. Yáté néetácawa macáita. ³⁰Càita nacái yúuwichàacáisi yàanàapináwa ráunamáita èeri mìnánái ìwali áibaalípiná numàacacaalípiná núawawa naicáca núa, núa asíali Dios néeseérica.

³¹“Néenialípiná áibacaalí iyamáidapináwa iyaca icapèe ipùata sàabadéeri íinatabàawa, idèniacaalí nacái yàasuwa capli irìcu, iwàwacutá càmita yèepùa iwàlùacawa icapèe iriculéwa yeedácaténá yàasuwa ipíchawáise ipìacawa Jerusalén iyacàlená íicha. Aibacaalí nacái yèepunípináwa manacúalibàa, iwàwacutá càmita yèepùawa icapèe néréwa ipíchawáise ipìacawa Jerusalén iyacàlená íicha.
³²Piwàwalícué càinácaalíté Lot íinumi yéetácawa, cáininéechúacaté

iicáca yàasumiwa èeri irìcuírìca, úái yéetéechúamicatéwa càmicáináté upiàcawa yàcalé ícha càide iyúwaté Dios yàalàaná úa. ³³Cawinácaalí càmfírìca yeebáida nutàacái iwàwacáiná icùaca icáucawa cháí èeri irìcu, yúucapíná icáucawa càmfíri imáalàawa, quéwa cawinácaalí yeebáidéerica nutàacái mamáalàacata éwita áibanái inúacaalíni, idèniapíná icáucawa càmfíri imáalàawa.

³⁴“Néese núumacué pirí nùanàacaalí táiyápi, yá pucháiba wenàiwica naimápiná nàyaca cama irìcu. Angelnái itépiná abéeri wenàiwica, áibapíná nacái imàacawa néenita. ³⁵Yá pucháiba inanái namulúapínáca nàyaca ituínási. Angelnái itépiná abéechúa inanái, abéechúapíná nacái imàacawa néenita. ³⁶Pucháiba aslanái yèepuniyéipínácawa manacúalibàa. Angelnái itépiná abéeri aslali, abéeripíná nacái imàacawa néenita —íimaca yái Jesúsca. ³⁷Néese yéewáidacalénái nasutáca néemìawa Jesús:

—Wáiwacali, ¿chábàanásica nàanàa needácaténá nía? —náimaca. Néese Jesús íimaca nalí:

—Màulenéri iyú piicápinácué chábàanácaalí nàacawa càide iyúwacué píalíanáwa chábàanácaalí yéetéerimiwa iriawa piicácaalí manùbéeyéi wáchuli nàwacáidáyacacawa —íimaca yái Jesúsca.

La parábola de la viuda y el juez

18 ¹Néeseté Jesús yéewáidaca nía comparación iyú náalíacaténáwa iwàwacutáaná nasutáca Dios ícha mamáalàacata, yàalàacaténá nía nacái ipíchaná naméyáacawa nasutáca Dios ícha. ²Yá Jesús íimaca nalí: “Iyacaté juez áiba yàcalé irìcu. Càmita yàa Dios icàaluíniná. Càmita nacái yàa wenàiwica íimiétacaná. ³Uyacaté nacái yàcalé irìcu abéechúa inanái inìrimi yéetéechúamicatéwa ícha. Aiba wenàiwica iwàwacaté yeedáca uícha ùacawéeri yàasumi. Iná usutáca juez ícha wawàsi manùba yàawiría iyúudàanápíná úa. Yá úumaca juez irí: ‘Piyúudàa núa. Pichùulia nàuwichàidáanápíná nuícha nùuwideca yeedéerica nuícha nùacawéeri yàasumi’, úumaca juez irí. ⁴⁻⁵Manùba èeri càmita juez yeebá usutáaná ícha. Néese maséeca iwàwa idècuni yéemiaca usàna. Yá íimaca iríwa: ‘Ewita càmicáaníta nua Dios icàaluíniná, éwita nacái càmicáaníta nua wenàiwicanái íimiétacaná, càicáaníta siùcade nuyúudàaca úara inanáica, nùuwichàidaca uícha ùuwide, máinícáiná usàiwicaca nulí wawàsi, ipíchaná ùanàaca mamáalàacata, yá usàiwica nulí wawàsita àta nuétácatalétawa’, càica íimaca iríwa yái juez báawéerica íiwitáise”, íimaca nalí yái Jesúsca.

6Yá Wáiwacali íimaca nalí àniwa: “Pidécuéca péemiaca itàacái yái juez báawéerica íiwitáise. Ewita báawéericáaníta íiwitáiseni, càicáaníta átata iyúudàaca manìríchúami. 7Néeni, ìcàmitasicué pialíawa cayábéeri Dios íiwitáise? Iná iwàwacutácué pialíacawa Dios iyúudàapíná cawinácaalí wenàiwica Dios yeedéeyéica yàasunáipínáwa, cawinácaalí isutéeyéica yáawawa íicha manuísíwata mamáalàacata èeríapinama, táiyápinama nacái. Yá Dios imawènìadapíná náicha nacái nàuwidenái. Càmita Dios idècunìapínáwa déecuíri iyú iyúudàanápíná nía. 8Núumacué pirí, Dios iyúudàapíná níaawa caquialéta, imawènìadapíná náicha nàuwidenái. Núa asìali Dios néeséerica, nùanàapíná àniwa aléi èeri irìculé, quéwa càmita nùanàapíná manùbéeyéi yeebáidéeyéica nutàacái mamáalàacata”, íimaca yái Jesúsca.

La parábola del fariseo y el cobrador de impuestos

9Néeseté Jesús yéewáidaca abénaméeyéi wenàiwica comparación iyú, níara cachàiníyéica iicáca yáawawa nayúunáidacáiná mabáyawanéeyéica nía, íná báawaca naicáca náichawa áibanái wenàiwica. Jesús íimaca nalí: 10“Pucháiba asianái nàacatéwa templo irìculé nasutácaténá níawawa Dios íicha. Abéeri fariseo, áiba asìali nacái yeedéeri plata yéénánái judío íichawa Roma iyacàlená yàasu gobierno irípiná. 11-12Yái fariseo ibàlùacawa abéerita méetàucuta áibanái íicha, isutáca yáawawa Dios íicha. Càì íimaca: ‘Pía Dios, nùaca pirí cayábéeri núacáiná càmfirica iyúwa áibanái wenàiwica canánama. Núa nacái càmita nuyéedù. Càmita báawa nuíwítáise nacái. Càmita nuimá áiba inanái yáapicha càmfíchúaca nuínusíwa. Càmita numàni nubáyawanáwa càide iyúwa imàníná yái asìali yeedéerica wáicha plata romanonái yàasu gobierno irípiná. Núa nacái numàaca nuíchawa nuyáacaléwa pucháiba èeri semana ìwali nusutácaténá Dios íicha. Macái néená níái diyéica wawàsi nuedéerica nulíwa, numàaca abéeri néená Dios irípiná ofrenda iyú’, càì íimaca ìwaliwa yái fariseoca. 13Néeseta quéwa yái asialica yeedéerica plata yéénánái judío íichawa romanonái yàasu gobierno irípiná, yáta ibàlùacawa déecuíseta fariseo íicha. Máinícáiná báica iicáca yáawawa Dios iwéré ibáyawaná ìwalísewa, íná càmita iicáida chènuniré. Néese, ibàbàida yùucutawa mamáalàacata icáapi iyúwa máinícáiná achúmaca iwàwa ibáyawaná ìwaliwa. Yá íimaca mamáalàacata Dios irí: ‘Pía Dios, piicá nupualé, cabáyawanéerica núaquéi’, càì íimaca isutáca Dios íicha”, íimaca yái Jesúsca. 14Néese Jesús íimaca nalí àniwa: “Núumacué pirí, Dios imàacacaté iwàwawa ibáyawaná íicha, yái asìali yeedéerica

plata yéénánái íchawa romanonái yàasu gobierno irípiná, néese asìali yèepùacawa matuíbanáita icapèe néréwa. Quéwa yái fariseoca, càmita Dios imàaca iwàwawa ibáyawaná ícha, níacáiná cawinácaalí wenàiwica icàlidéeyéica iináwaná ìwaliwa máiníínása cayábaca nía áibanái ícha, Dios imàacapiná báica nía. Cawinácaalí quéwa icàlidéeyéica íchawa ibáyawanáwa, Dios imànipiná irí cayábéeriwa”, ímaca yái Jesúsca.

Jesús bendice a los niños

¹⁵Néeseté àniwa áibanái natéca néenibewa púubéeyéi Jesús yàatalé yéewacaténá Jesús imàacaca icáapiwa nàwali, isutácáténá nalí Dios ícha imàníínápiná nalí cayábéeri. Quéwa, Jesús yéewáidacalénái naicáca nía, yá nadàbaca naciúsaca náichawa wenàiwica itéeyéica yéenibewa Jesús yàatalé, yéewáidacalénái náimaca sùmanái nasàiwicasa Jesús irí wawàsi. ¹⁶Quéwa Jesús imáidaca sùmanái nàanápínáwa yàatalé. Yá ímaca yéewáidacalénái iríwa:

—Pimàacacué sùmanái yàacawa nùatalé, picácué pimáisanà nàanàaca, Dioscáiná icùaca wenàiwica yeebáidéeyéica itàacái càide iyúwa sùmanái yeebáidéanáná nàaniri itàacáiwa. ¹⁷Péemiàcué cayába, iwàwacutá wenàiwica neebáidaca Dios itàacái càide iyúwa púubéeyéi sùmanái yeebáidéanáná nàaniri itàacáiwa. Càmicaalí wenàiwica neebáida càì, néese canácatáita Dios yéenibeca nía —ímaca yái Jesúsca.

Un hombre rico habla con Jesús

¹⁸Néeseté abéeri judío íiwacalíná isutáca yéemiàwa Jesús. Yá ímaca Jesús irí:

—Pía cayábéeri yéewáidéerica wía, ìcàinásica iwàwacutá numànica nùyacaténá càiripináta Dios yáapicha chènuniré? —ímaca. ¹⁹Jesús ímaca irí:

—Iwàwacutá pínáidacawa cayába ìwali yái píimáanáca, càinácaalí ímáaná yái tàacáísica íméerica cayábéericasa núa, canácáiná áiba wenàiwica cayábéeri, abéericata Dios cayábéeri —ímaca yái Jesúsca, iwàwacáiná asìali yeebáidaca Dioscani yái Jesúsca. ²⁰Néese Jesús ímaca irí àniwa:

—Píalíacawa Dios itàacái ichùulianá wía: ‘Picá píimá áiba inanái yáapicha càmfíchúaca píinusíwa, áiba asìali yáapicha nacái càmfíríca pinirísíwa; picá pinúa wenàiwica; picá piyéedua; picá nacái pichíwáida áibanái; pía náimiétacaná píaniri, píatúa nacái’ —ímaca yái Jesúsca.

²¹Néese asìali ímaca irí:

—Nudéca numànica macáita càide iyúwa Dios íimáaná sùmàicatáiseté núa àta siùca nacáide —íimaca. ²²Jesús yéemìacani, yá íimaca írí:

—Iyaca abéeri wawàsi iwàwacutéeri pimànica quiríta: Pía piwëndaca macáita piasuwa, pía nacái iwènináami catúulécanéeyéi írí. Càipiná pidèniaca piasu cawèniiriwa chènuniré. Néese pèepùawa pìacaténáwa núapicha nuéwáidacalécáténá pía —íimaca yái Jesúsca.

²³Yái asìali quéwa, yéemìacanáami, yá máiní achúmaca iwàwa máinícáiná càasucani, càmicáiná nacái iwàwa yàaca áibanái írí macáita yàasuwa. ²⁴Jesús yáalíacáináwa achúmaca iwàwa yái asialica, íná Jesús íimaca yáapichéeyéi íríwa:

—iMáiní càulenápináca càasuíyéi yeebáidaca Dios itàacái, Dios yéenibecaténá nía! ²⁵Càide iyúwa camello càmfíná yéewa iwàlùacawa siduwíapi ituí yáapuí íricubàa, càita nacái càulenáca càasuíri wenàiwica yeebáidaca Dios itàacái Dios icùacaténáni —íimaca yái Jesúsca. ²⁶Níái yéemièyéica Jesús íimáaná, náimaca Jesús írí:

—Néeni, ¿cawinápiná yáalimá iwasàaca yáawawa Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha? —náimaca. ²⁷Jesús íimaca nalí:

—Canáca yéewaná wenàiwicanái nawasàaca níawawa Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha nachàini iyúwa meedá, quéwa Dios yáaliméeri iwasàaca nía, Dios yáalimácáiná imànica macáita —íimaca yái Jesúsca. ²⁸Néese Pedro íimaca Jesús írí:

—Wáiwacali, wadéca wamàacaca wàasuwa macáita wàacaténáwa píapicha yéewacaténá pèewáidacaléca wía —íimaca. ²⁹Yá Jesús íimaca nalí:

—Péemiacué cayába, píacué nuéwáidacaléca yeebáidéeyéica nutàacái. Numáidacué abénaméeyéi péená nàanápináwa nacapèe fíchawa namànicaténá càide iyúwa Dios iwàwáaná. Aibanái péenácué nacái nàapínáwa maléená èeri nàacawéeri fíchawa, càmicaalí nacái néenánái fícha nacáíwa, càmicaalí nacái nasèenái fícha nacáíwa, càmicaalí nacái néenibenái béeyéi fícha nacáíwa, namànicaténá càide iyúwa Dios iwàwáaná. ³⁰Yásí Dios yàapínacué pirí madécaná wenàiwica piiquéeyéipiná càiyéide iyúwa péenánáiwa chái èeri írìcu. Néese, èeri imáalàacaalípináwa, yásí Dios yàacué picáuca càmfíri imáalàawa chènuniré —íimaca yái Jesúsca.

Jesús anuncia por tercera vez su muerte

³¹Yáté Jesús imáidaca yàataléwa yéewáidacalénáiwa doce namanùbaca méetàucuta áibanái fícha. Yá íimaca nalí:

—Siùcade wàacawa Jerusalén ìyacàlená nérépiná. Namànipiná nulí macáita càide iyúwaté profetanái itànàaná tàacáisi nuináwaná ìwali, núa asiali Dios néeséerica. ³²Yá presopináca namànica núawa namàacacatená càmiíyéi judío inúaca núa, yá naicáaníná nuquíniná, yá natàaníná báawéeri iyú nùwali, yá nàapìsáidaca núawa. ³³Nanúadáidapíná nacái núawa, yásí nanúaca núa. Quéwa máisiba èeri irícu núcáucàapínáwa —íimaca yái Jesúsca.

³⁴Quéwa, Jesús yéewáidacalénái càmita náalíá néemíaca càinácaalí íimáaná yái tàacáisica, càmita nacái náalimá náalíacawa ìwali.

Jesús sana a un ciego de Jericó

³⁵Néeseté, Jesús ìyaca mawiénita Jericó ìyacàlená irí, yá matuíri asiali ìyaca néeni, yáawinéericawa àyapu idùlepi isutéerica plata wenàiwicanái íicha ichàbéeyéicawa néenibàa. Isutáca náicha plata yéewanápiná iwèniaca iyáapínáwa. ³⁶Yái matúrica yéemíaca manùbéeyéi isàna nachàbàanáwa, yá isutáca yéemíawa nía, cawinácaalí yàawa náapicha néeni. ³⁷Nacàlidaca iríni Jesús Nazaret ìyacàlená néeséericani yái càì ichàbacawa chábàì. ³⁸Iná yái matúrica imáidaca:

—iJesús, rey David itaquérinámi, Dios ibànuèrica walí wacuèrinápiná, piicá nupualé! —íimaca.

³⁹Néese áibanái yèeyéicawa Jesús ipíchale nacúisaca náichawani, yái matúrica, masàanáapínáni. Imáidaca quéwanáta mamáalàacata cachàiníri iyú:

—iPía, rey David itaquérinámica, Wacuèrinápiná, piicá nupualé! —íimaca.

⁴⁰Néese Jesús iyamáaca ibàlùacawa. Yá Jesús ichùuliaca natéenápiná matuíri Jesús yàatalé. Néese matuíri yàacawa néré, yá Jesús íimaca irí:

⁴¹—¿Càinásica piwàwa numànica pirí? —íimaca yái Jesúsca. Néese matuíri íimaca:

—Nuíwacalí, pimàaca catuíca núa —íimaca. ⁴²Jesús íimaca irí:

—Catuíca píawa, peebáidacáiná nuchùnìanápiná pía. Iná yéewa cayábaca píawa —íimaca yái Jesúsca.

⁴³Yáta matuírimi iicáidaca àniwa. Yá yàacawa Jesús yáapicha. Yàaca nacái Dios irí cayábéeri. Néese áibanái iiquéeyéicani, nàaca nacái Dios irí cayábéeri.

Jesús y Zaqueo

19 ¹Néeseté, Jesús iwàlùacawa Jericó ìyacàlená irìculé. Ichàbacáitawa néenibàa. ²Abéeri asiali càasuíri ìyaca néeni,

abéeri Jericó mìnali, íipidenéeri Zaqueo. Yái Zaqueo, náiwacalicaní, níái yeedéeyéica plata yéenánái judío ííchawa Roma ìyacàlená yàasu gobierno írípiná. ³Yái Zaqueo iwàwa iicáca Jesústàatá, yáalíacaténá iicáca Jesús. Quéwa, càmita yáalimá iicàcani, manùbacáiná wenàiwica Jesús itéesebàa. Maléenéeri nacái yái Zaqueoca, íná càmita yáalimá iicáca Jesús. ⁴Iná yái Zaqueo ipìacawa Jesús ipíchalépiná. Yá íiriacawa sicómoro yéetaná yàana ìwalibàa yéewanápiná idéca iicáca Jesús. Yái àicu ibàluèricawa àyapu idùlepita, Jesús ichàbacatabàapínacawa. ⁵Quéwa, Jesús ichàbaca yàacawa sicómoro yéetaná yáwibabàa, yá iicáidaca chènuniré. Iicáca Zaqueo yáawinéeriwa àicu yàanalícu. Néese Jesús íimaca Zaqueo írí:

—Zaqueo, piricùawa caquialéta, siucacáináta iwàwacutá nuyamáacawa picapèe néré —íimaca yái Jesúsca.

⁶Yá Zaqueo iricùacàatétawa néese. Yá casíimáiri iyú yeedáca Jesús yàataléwa. ⁷Néese áibanái, naicácáiná Jesús iwàlùacawa néré, yá nataánica báawéeri iyú Jesús ìwali. Yá náimaca nalíwáaca Jesús iwàlùacasawa icapèèriculé asialiquéi báawéerica, cáanáiricasa ibáyawaná, yái Zaqueoca. ⁸Néesecáwa Zaqueo imichàa ibàlùacawa nàacuésemi. Yá Zaqueo íimaca Jesús írí:

—Péemíacáwa, Nuíwacali, macáita yái nudènièrica, nùapínaca yéema catúulécaneeyéi íríwa. Níara wenàiwica nucobréeyéica ichàbanamawa nuchíwa iyúwa, nuèpùadapíná nalíwani báinúaca yàawiriéicatái yáwanái íicha yái platami nuedéericaté náicha ichàbanamawa —íimaca. ⁹Yá Jesús íimaca írí:

—Siùca èeri Dios idéca iwasàaca pía yàasu yùuwichàacáisi ííchawa —íimaca yái Jesúsca. Néese, Jesús iwènúacawa íimaca áibanái írí:

—Yácáiná asialica, Abraham itaquérinámiquéi nacái, éwitaté iméeràacáanítawa Dios íicha. ¹⁰Núacáiná, núa asiali Dios néeséerica, nudéca nùanàaca nucutácaténá níái cabáyawanéeyéica, nuwasàacaténá nía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha —íimaca yái Jesúsca.

La parábola del dinero

¹¹Néeseté idécanáami wenàiwicanái yéemíaca Jesús íimáaná, yá Jesús yéewáidaca nía comparación iyú. Icàlidaca nalíni yái comparaciónca Jesús ìyacáináaté mawiénita Jerusalén ìyacàlená írí ínaté nayúunáidaca Jesús icuèyéipínaté israelitanái caquialétatá.

¹²Yá íimaca nalí: “Péemíacué comparación: Iyacaté abéeri náiwacali, yèeripínacatéwa áiba cáli néré déeculé, yéewanápiná icuèriná imàacaca

náiwacali icùaca yàasu cáli néeseéeyéiwa, yásí yèepùanápínátéwa néese icùacatená nía. ¹³Ipíchawáise náiwacali yàacawa, yá imáidaca yàataléwa diez namanùbaca yàasu wenàiwicawa. Yá yàaca nachàba manùba plata náalimáwanama. Yá íimaca nalí: ‘Piacué pimànicaténá piasu wawàsiwa iyú yái plataca àta nùanàacataléta àniwa’, íimaca nalí. Néese yàacawa náicha. ¹⁴Aibanáita quéwa náiwacali yàasu cáli néeseéeyéi máiní báawaca naicácani. Yá nabànùaca áibanái wenàiwica náiwacali yáamiwa néré nacàlidacatená nacuèriná iríwani. Náimaca: ‘Càmita wawàwa wacuèrinápiná yái asàlica’, náimaca.

¹⁵“Quéwa, idéca nacuèriná imàacaca náiwacali icùaca yàasu cáli néeseéeyéiwa, yá náiwacali yàanàaca néese àniwa. Yá imáidaca yàataléwa yàasu wenàiwicanáíwa, níái yeedéeyéicaté íicha plata, yáalífacatenáwa náicha càsimalénácaalí needá náiwacali irípináwa. ¹⁶Yái yàasu wenàiwicaca idàbáanéerica yàanàaca íiwacali yàataléwa. Yá íimaca íiwacali iríwa: ‘Nuíwacali, nudéca numànica nùasu wawàsiwa iyú yái piasu plataca. Nuedácaté pirípiná diez namanùbaca yàawiría ipualé yái plata pièricaté nuchàba’, íimaca. ¹⁷Néese náiwacali íimaca irí: ‘Cayábacáani. Cayábéeri nùasu wenàiwicaca pía. Pimànicáiná machacàníiri iyú achúméeríina iyú càide iyúwa nuwàwáaná, íná yéewa siùcade numàaca picùaca diez namanùbaca yàcalé mìnanáí’, íimaca yái náiwacalica. ¹⁸Néese yàasu wenàiwica áiba yàanàaca yàatalé. Yá íimaca íiwacali iríwa: ‘Nuíwacali, nudéca numànica nùasu wawàsiwa iyú yái piasu plataca. Nuedácaté pirípiná cinco namanùbaca yàawiría ipualé yái plata pièricaté nuchàba’, íimaca. ¹⁹Néese náiwacali íimaca irí nacái: ‘Numàaca picùaca cinco namanùbaca yàcalé mìnanáí’, íimaca yái náiwacalica.

²⁰⁻²¹“Néeseta quéwa náiwacali yàasu wenàiwica áiba yàanàaca yàatalé. Yá íimaca íiwacali iríwa: ‘Nuíwacali, yáca piasu platéi. Nuépùacatení wáluma iyú nucáapica cayábani, cáalucáiná nuicáca pía, máinícáiná caluéri píiwitáise, peedáca yái càmfíricaté píibaida piríwa. Peedáca piríwa nacái áibanái ibànacale, càmfíricaté píbàna piríwa’, íimaca. ²²⁻²³Iná náiwacali íimaca irí: ‘Pía, nùasu wenàiwica báawéerica íiwitáise, pitàacái iyúwa nucháawàaca piináwaná ìwali nùuwichàidacatená píawa. Píalíacaalítéwa caluérisa nuíwítáise, píalíacaalíté nacáiwa nuedáaná nulíwa yái càmfíricaté nuíbaida nulíwa, nuedáaná nacái áibanái íicha nabànacale càmfíricaté nubànacaleta, néese, ¿caná càmita pimàaca nùasu plata caja néré inísàacatenátéwa nulípiná quirítatá àta nùanàacatalétaté àniwa?’ íimaca yái náiwacalica.

²⁴Néese náiwacali íimaca áibanái irí iyéeyéica néeni: ‘Peedácué íicha yái plataca. Píacué iríni yái asíalica idènièrica diez namanùbaca yàawiría ipualé yái plataca’, íimaca nalí yái náiwacalica. ²⁵Yá náimaca náiwacali iríwa: ‘Wáiwacali, ¿cánásica càì pimàni? Yái asíali idéca idèniaca diez namanùbaca yàawiría ipualé yái plataca’, náimaca. ²⁶⁻²⁷Néese náiwacali íimaca nalí: ‘Péemíacué cayába. Cawinácaalí íibaidéeyéica nulí cayába, numàacáanápíná náibaidaca nulí mamáalàacata. Quéwa cawinácaalí càimíyéica íibaida cayába, nuedápiná náicha náibaidacalémica. Níata quéwa, nùuwidenáica càimíyéicaté iwàwa núa nacuèrinápínáwa, píacué píibàaca nía. Peedácué nía nùatalé cháta, yá pinúacué nía’, íimaca nalí yái nacuèrináca”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús entra en Jerusalén

²⁸Idécanáamité càì Jesús íimaca nalí, yá yàacawa Jerusalén iyacàlená nérépiná, yéewáidacalénái yáapichawa. ²⁹Yá batéwata nàanàaca iyacatái pucháiba yàcaléca. Abéeri yàcalé íipidenéeri Betfagé, áiba nacái íipidená Betania. Iyaca nacái néeni abéechúa dúlì íipidenéechúa Olivos, yái olivo inàlimanáca. Yá Jesús ibànùaca ipíchaléwa pucháiba yéewáidacaléwa idécanáami càì íimaca nalí:

³⁰—Píacuéwa iriculé yái yàcaléca iyéerica wapíchalé. Piwàlùacuéwa néré, yá pìanàapínacué burro nadacuèrica néeni, canéeritàacáwa wenàiwica yèeriwa íinata. Piwasàacuéni, pitécué nulíwani. ³¹Aibacaalícué isutá yéemíawa píawa cánácué yéewa piwasàacani, néese picàlidacué iríwani nuwàwacutácani, núa Píiwacalícuéca —íimaca nalí yái Jesúsca.

³²Néese níái pucháiba yéewáidacaléca nàacawa íicha. Yá nàanàaca macáita càide iyúwa Jesús íimáanáté nalí. ³³Idàbaca nawasàaca burro, yá burro íiwacanánái isutáca yéemíawa nía:

—¿Cánácué piwasàa wapíra? —náimaca. ³⁴Náimaca nalí:

—Wáiwacalica iwàwacutáni —náimaca.

³⁵Néese yéewáidacalénái iriadaca yàasu ruana nacáiriwa burro iwaalíricubàa, yéewanápíná Jesús yàalubáicani, yá natéca burro Jesús yàatalé. Néese Jesús imichàa yáawinacawa burro íinata. ³⁶Idècunitàacá Jesús yàacawa burro íinata Jerusalén iyacàlená nérépiná, manùbéeyéi naliada nàasu ruana nacáiriwa Jesús ipíchalé àyapulicubàa burrocáténá íipina íinatabàa càide iyúwaté náiwitáise nàanápíná nacuèrinásàiri icàaluínináwa. ³⁷Yàacawa Jerusalén iyacàlená nérépiná Olivos yàasu dúlì yàasu yàawa iriculé, yá canánama nía Jesús yéewáidacaléca, níái nacái yèepuníyéicawa yáapicha, macáita nadàbaca namáidaca

casíimáiri iyú. Nàaca nacái Dios irí cayábéeri naicácáináté Jesús imànica madécaná íiwitáise iyúwa yái càmírica wenàiwica idé imànica. ³⁸Nacàlidaca nèepunícawa:

—iCayábéeriquéi Wacuèrináca, Dios ibànuèrica walí icùacaténacué wía! iPíacué canánama iyéeyéica chènuniré, casíimáicué piwàwa! iWàaca pirí cayábéeri, pía Dios chènuníiséerica! —náimaca. ³⁹Néese abénaméeyéi fariseo yèepuníiyéicawa náapicha wenàiwicanái yèewi náimaca Jesús irí:

—Pía, yéewáidéerica wenàiwica, pialàa nía cachàiníiri iyú níai péewáidacalécawa, masànaanápiná nía, nacàlidacáiná piináwaná ìwali Dios inacáiricasa pía —náimaca. ⁴⁰Yá Jesús íimaca nalí:

—Péemíacué cayába, masànacaalí níai nuéwáidacalécata, yáta níai íbaca nacàlidaca nuináwaná ìwali Diosca núatá —íimaca nalí yái Jesúsca.

⁴¹Néese Jesús iyamáa ibàlùacawa mawiénita Jerusalén iyacàlená irí, yá iicáca Jerusalén, néese íicháanica manuísíwata ìwali yái yàcaléca, catúulécanaicáiná iicáca yàcalé mìnanaí, yácáiná Jesús yáalíacatéwa manuíri yùuwichàacáisi yàanàanápináté nàwali. ⁴²Yá íimaca: “iMáiní nuwàwa píalíacuécawa siùca èeri càinácaalícué iwàwacutáaná pimànica cayábacaténacué píapicha Dios! Cayábacaalícué píapicha Diostá, néese càmítacué yàanàa pìwali yàasu yùuwichàacáisitá. Quéwa càmítacué píalíawa càinácaalí iwàwacutáaná pimànica. ⁴³Yàanàapínacué pirí báawéeri èeri. Piùwidenáicué namànipínacué iwáiná pìyacàle itéesebàa macáita, ipíchanacué pimusúacawa yàcalé íicha. Macáitacué náawapínacuéca píawa. Yá namànipíná ùwicái píipunitacué pitéesebàa macáita. ⁴⁴Yásí namáalàidacué pìyacàle macái, nanúapíná macáita wenàiwica iyéeyéica yàcalé irìcu. Nacàlàlìapínacué picapèe. Càmita namàacapíná capli yàasu íba yáawinacawa áiba íba íinata, yá nacàlàlìacuéca macáita yái pìyacàlecuécawa. Piicácáinácué càiride iyúwa canéeri iwèni pirí yái nuénáiwánaca siùca èeri Dios ibànùacatáita núa pìatalécué, nuwasàacaténacué pía yàasu yùuwichàacáisi íicha”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús purifica el templo

⁴⁵Néeseté Jesús iwàlùacawa templo ibàacháwalená irìculé. Yá idàbaca imusúadaca macáita wenàiwica iwéndéeyéicaté yàasusi templo ibàacháwalená irìcu. ⁴⁶Yá íimaca nalí:

—Pidécuéca péemíaca tàacáisi profeta itànèericaté Dios inùmalícuise; Dios íimacaté yàasu templo ìwaliwa: ‘Yái nucapèeca nasutácàalupínaca

nuícha', íimacaté yái Diosca. Quéwa, pidécuéca piwènúadacani cayéedéeyéi icapèe iyú, yái temploca, piyéedùacáinacué plata wenàiwica íicha pichìwa iyúwa —íimaca yái Jesúsca.

⁴⁷Néese èeri imanùbaca Jesús yéewáidaca wenàiwicanái templo irìcu. Sacerdote íiwacanánái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu, judío íiwacanánái nacái, náináidacawa nàyaca càinápínacaalí iyú náalimá nanúaca Jesús. ⁴⁸Càmitàacá quéwa náalimá náibàacani, níacáiná canánama wenàiwica cayábaca néemiaca Jesús itàacái.

La autoridad de Jesús

20 ¹Aiba èerité Jesús ìyaca templo irìcu. Yá yéewáidaca ìyaca wenàiwicanái, icàlidaca nalí nacái Dios itàacái cayábéerica, yái tàacáisi íiméerica Jesús iwàwa iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Yá sacerdote íiwacanánái, áibanái nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu, nía nacái judío íiwacanánái béeyéica nàacawa Jesús yàatalé. ²Yá náimaca irí:

—¿Cawiná ibànua pía pimusúadánápiná nía templo ibàacháwalená irìcuíse, níái iwéndéeyéica yàasusi? ¿Cawiná ichùulia pía pimusúadánápiná nía? —náimaca. ³Néese Jesús íimaca nalí:

—Nuwàwa nusutácuéca nuémìawa pía nacái. Picàlidacué nulíni: ⁴¿Cawiná ichùuliaté Juan ibautizáanápínaté wenàiwica; Diossica, wenàiwicanáisica? Píimacué nulí càirínacaalí náicha ichùuliaca Juan ibautizáanápínaté wenàiwica —íimaca yái Jesúsca.

⁵Nadàbaca natàaníca nalíwáaca. Yá náimaca nalíwáaca: “¿Càinásica wáimaca? Wáimacaalí irí, ‘Dioscaté ichùuliacani’, yásí isutáca yéemiawa wía, ‘¿Cánacué càmita peebáidani?’ càipiná íimaca walí. ⁶Néese wáimacaalí irí, ‘Wenàiwicacaté ichùuliaca meedáni’, yásí wenàiwica macáita nanúaca wía íba iyú, níacáiná macáita neebáidaca tàì íiméeri iyú Juan itàanícaté Dios inùmalicuíse”, càì natàaníca nalíwáaca. ⁷Néese nacàlidaca Jesús iríni càmitasa náalfawa cawinácaalí ichùuliaté Juan ibautizáanápínaté wenàiwica. ⁸Néese Jesús íimaca nalí:

—Càita nacái càmita nucàlidacué piríwani cawinácaalí ichùuliaca núa numusúadánápiná nía templo ibàacháwalená irìcuíse, níái iwéndéeyéica yàasusi —íimaca yái Jesúsca.

La parábola de los labradores malvados

⁹Néeseté Jesús idàbaca yéewáidaca wenàiwicanái comparación iyú. Yá íimaca nalí: “Abéeri asìali ibànacaté uva ibànacalená. Yá

imàacaca áibanái icuèyéipiná irí yàasu uva ibànacalená, quéwa iwàwacutá nabànùaca irí yàasu uva ìyacaná yéenápiná, yàasu èeripiná needácatáita ìyacaná. Idécanáamité imànica náapicha càiri wawàsi, yá yàacawa náicha áibalé madécaná èeri. ¹⁰Uva yàasu èeri yàanàacaté needácaténá ìyacaná, yá bànacalé ìiwacali ibànùaca yàasu wenàiwicawa néré icutácaténá náiwacali yàasu uva ìyacaná yéenápináwa icuèyéi íicha. Quéwa níái icuèyéica bànacalé nacapèedáidacani, yái náiwacali yàasu wenàiwicaca. Yá nachùuliaca yàacawa náicha, càmita nabànù yáapicha uva ìyacanáca. ¹¹Néese bànacalé ìiwacali ibànùaca nàatalé yàasu wenàiwicawa áibata. Quéwa àniwa natàaníca irí báawéeri iyú, nacapèedáidacani. Yá nachùuliaca yàacawa náicha, càmita nabànù yáapicha uva ìyacanáca. ¹²Néese bànacalé ìiwacali yèepùà ibànùaca áibata àniwa. Yá àniwa níái icuèyéica uva ibànacalená cacháunáca namànicani. Yá náucacani méetàuculé bànacalé yàaluná íicha.

¹³“Néese yái uva ibànacalená ìiwacali íimaca íínáidacawa iríwa: ‘¿Càinásica numàni? Siùcade nubànù nuìriwa, yái cáininéerica nuicáca. Cawàwanáta nàaca íimiétacaná’, íimaca íínáidacawa iríwa. ¹⁴Quéwa níái icuèyéica uva ibànacalená naicácani, yá náimaca nalíwáaca: ‘Yácata yái yeedéeripiná iríwa uva ibànacalená yáaniri yéetácaalípináwa. Ara, wàacuéwa wanúanáni weedácaténá walíwa yàasu bànacalé’, náimaca nalíwáaca. ¹⁵Iná náibàacani, yá nawatàida náucacani méetàucuta bànacalé yàaluná íicha. Yá nanúacani”, íimaca nalí yái Jesúsca.

Néese Jesús íimaca nalí níái wenàiwicaca: “¿Càinásicué pínáidacawa? ¿Càinásica uva ibànacalená ìiwacali imànipiná nalí níái icuèyéicaté irípiná bànacalé? ¹⁶Siùcade nucàlidacué piríni: Yàanàapiná nàatalé, yá inúapiná níawa. Yásí imàaca áibanái icùaca irípiná yàasu uva ibànacalená —íimaca yái Jesúsca. Néese wenàiwicanái idécanáami néemiàcani, yá náimaca Jesús irí:

—ìCàmíirita, canácatáita Dios imànipiná walí càì! —náimaca. ¹⁷Quéwa Jesús iicáidaca nalí, yá íimaca:

—Néeni, càmicaalícué piwàwa Dios yùuwichàidacuéca pía, néese iwàwacutácué pínáidacawa cayába càinácaalí íimáaná yái tàacáisi profeta itànèericaté Dios inùmalicuíse. Icàlidacaté Dios ibànùanápinaté israelitanái irí nacuèrinápiná, quéwa báawáanápinaté naicácani. Càité íimaca:

‘Níái imàniyéica íba icapèená, nadéca náucaca abéeri íba méetàuculé náichawa, caná iwènicáiná naicácani. Quéwa

siùcade máiníiri iwàwacutácawa capíi irípiná yái íba
náuquéericaté',

càì itànàacaté profetaca", ímaca nalí yái Jesúsca, yéewacaténá
náalíacawa yái íba ímáanáca càicanide iyúwa Jesús, yái nacuèrinápiná
Dios ibànuèrica judíonái irí. ¹⁸Néese Jesús ímaca nalí àniwa:

—Péemiacué áiba comparación íba ìwali: Cawinácaalí wenàiwica
yúuwèeyéicawa iwéré yái íbaca, yásí wenàiwica isubèriacawa. Néese
íba yúuwàacaalíwa áibanái íinatabàa, yásí náalacawa ichùmalési iyú
—ímaca yái Jesúsca, náalíacaténáwa Dios yúuwichàidáanápínaté
manuísíwata cawinácaalí cà míiyéica yeebáida Jesús itàacái.

¹⁹Néese sacerdote íiwacanánái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica
templo irícu, nawàwaca náibàaca Jesús yáté èrica náucacaténáni
presoíyéi ibànaliculé, náalíacáináwa icàlidacaté nàwali yái comparaciónca.
Cà míiri nadé náibàaca quéwani cáalucáiná naicáca wenàiwicanái,
manùbacáiná níái yéemièyéica Jesús itàacái casímáiri iyú.

El asunto de los impuestos

²⁰Néeseté sacerdote íiwacanánái nachùuliaca áibanái asíanái nàacawa
Jesús yàatalé, natàanícaténá cáimiétaquéri iyú Jesús yáapicha, iyúwa
cayábéeyéi íiwitáise iwàwéeyéica yéemíadaca Dios itàacái. Quéwa
cachíwéeyéica nía meedá, nàacawa néré náalimáidacaténá Jesús itàaníinápiná
báawéeri iyú romanonái yàasu gobierno ìwali yéewanápináta meedá
náibàacani nacháawàacaténá íináwaná ìwali gobernador romanosàiri
irí. ²¹Iná nasutáca néemíawa Jesús. Yá náimaca irí:

—Pía, yéewáidéerica wenàiwica, wáalíacawa pitàaníca báisíiri iyú,
péewáidaca wenàiwica nacái báisíiri tàacáisi iyú càiripináta. Wáalíaca
nacáiwa piicáca macái wenàiwica abédanamata, péewáida nacái wenàiwica
nàyacaténá càide iyúwa Dios ichùulianá nàyaca. ²²Siùcade picàlida
walíni: ¿Cayábasica wapáyaidacaalí wáichawa plata iyú níara emperador
romanosàiri yàasu gobiernonái icuèyéica wàasu cáli? —náimaca.

²³Quéwa Jesús yáalíaca náiwitáise báawéeri nawàwáaná nacháawàaca
íináwaná ìwali itàacái ìwalíise. Yá ímaca nalí:

²⁴—Píasáidacué nuicá abéechúa moneda. ¿Cawiná yéenáiwaná
ichanàawa moneda ìwali? ¿Cawiná nacái íipidená ichanàawa ìwali?
—ímaca yái Jesúsca. Yá náimaca Jesús irí:

—Emperador íipidenáquéi ichanàawa ìwali, yéenáiwaná nacái
ichanàawa ìwali, yáara romano íiwacalíná, icuèrica macái èeri
mìnanái —náimaca. ²⁵Yá Jesús ímaca nalí:

—Pipáyaidacué píichawa emperador plata iyú càide iyúwa ichùulianácué pipáyaidacani. Pimànicué nacái càide iyúwa Dios iwàwáanácué pimànica —íimaca yái Jesúscá. ²⁶Iná canácata báawéeri tàacáisi Jesús íiméerica wenàiwicanái yàacuésemi yéewanápiná nacháawàaca iináwaná ìwali. Néese náináidacawa néemíaca manuísíwata Jesús íimáaná, yá masànacáicata nía íicha.

La pregunta sobre la resurrección

²⁷Néeseté abénaméeyéi saduceo nàaca naicáca Jesús. Saduceonái náimaca càmítasa yéetéeyéimiwa nacáucàawa áibaalípiná. Saduceonái iwàwaca wenàiwicanái iicáanica Jesús iquíniná, íná nasutáca néemíawa Jesús, náalimáidacaténá naicáwani. Yá nacàlidaca irí tàacáisi. Náimaca irí:

²⁸—Pía, yéewáidéerica wenàiwica, profeta Moisés itànàacaté tàacáisi íiméerica Dios ichùulianácué wía judíoca wamàníinápiná cà: Asìali yéetácaalíwa méenibeta, néese iwàwacutá yéénàsàiri yeedáca iríwa yéénàsàiri íinumiwa yàacawéetúapínáwa yéewacaténá idèniaca úapicha yéenibewa naiquéeyéipíná càiyéide iyúwa yéetéerimiwa yéenibemi, yéewanápiná nàyaca wenàiwica icuèyèipíná yéetéerimiwa yàasu cáli. ²⁹Uwé, áibaalíté nàyaca siete namanùbaca yéénánái. Nabèeri yeedáca abéechúa íinupínáwa, quéwa yéetácawa uícha méenibeta. ³⁰Inaté iméeréerimi yeedáca ibèeri íinumericawa. Néese yéetácawa uícha méenibeta. ³¹Néese iméeréerimi àniwa yeedáca úa, càita nacái yéetácawa uícha méenibeta. Càité níái sietéeyéicaté imanùbaca needáca úa. Yá néetácawa uícha macáita méenibeta. ³²Néese úanama yéetáwa náami nacái. ³³Uwé, báisícaalí yéetéeyéimiwa icáucàacawa áibaalípinátá càide iyúwa áibanái íináidáanáwa, ¿càinápinásica unìri náicha níara sietéeyéimica? Càmita náalimápiná náalíacawatá, macáicáináta náinuca úa —náimaca, naicáanica Jesús iquíniná. ³⁴Néese Jesús íimaca nalí:

—Chái èeri irìcu, aslanái, inanái nacái nacàsàacawa. ³⁵Quéwa cawinácaalí wenàiwicanái Dios imàaqueeyéipínáca icáucàacawa áiba èeriwa nàacaténáwa chènuniré, aslanái, inanái nacái, càmita nacàsàapínáwa. ³⁶Càmita nacàsàapínáwa càmicáiná náalimá néetácawa quirínama, nàyapínacáiná càide iyúwa ángelnái iyáaná. Níacáiná Dios yéenibepínáca nía, Dios imichàidacáiná nía yéetácáisi íicha. ³⁷Profeta Moisés nacái yáasáidacaté walí yéetéeyéimiwa nacáucàanápinácawa áiba èeriwa. Moisés itànàacaté tàacáisi wáalíacaténáwa maléenéeri

àicu ìwali yeeméericatéwa ìyaca quichái iyú, Dios ìyacáináté néré, yáté Moisés yéemìaca tàacáisi íméerica: Yái Wacuèriná Dios, yácata Nacuèrináca, níai wàawirináimica Abraham, Isaac nacái, Jacob nacái. ³⁸¡Dios càmita icùa yéetéeyéimi ichéeca meedá! ¡Néese Dios icùaca cáuyéi wenàiwica! Iná iwàwacutácué pialíacawa cáuca nía Dios yáapicha siùca, níara Abraham, Isaac, Jacob nacái, éwita néetácáanítatéwa madécaná camuí ipíchawáiseté Moisés ìyaca, cáucáiná macáita wenàiwica Dios icuèyéica. Iná yéewa wáaliacawa Dios icáucàidáanápíná yéetéeyéimiwa áiba èeriwa —íimaca yái Jesúsca.

³⁹Néese áibanái yéewáidéeyéi wenàiwica templo irìcu náimaca Jesús irí:

—Pidéca picàlidaca cayábani, pía yéewáidéerica wenàiwica —náimaca. ⁴⁰Yá cáaluca níai Jesús yùuwidenáica. Càmita nawàwa nasutáca néemìawani quirínama, ipíchaná báica nía wenàiwicanái yàacuésemi.

¿De quién descende el Mesías?

⁴¹Jesús íimaca nalí:

—Càmitacué pialíawa cayába Mesías ìwali, yái picuèrinápinácuéca Dios ibànuèripínácuéca pirí, píacué judíoca. Píimacáitacué rey David itaquérinámica meedáni. Quéwa rey David íimacaté nacái áiba wawàsi Mesías ìwali. ⁴²David itànàacaté tàacáisi Dios inùmalicuíse, yái tàacáisi waléerica cuyàluta Salmos irìcuíse. Càité David íimaca:

‘Nucuèriná Dios íimacaté Nuíwacali irí: Píawinawa nuéwápuwáise picùacaténá núapicha macáita,

⁴³idècunitàacá numawènìadaca píicha macái piùwidenáíwa, íimaca yái Diosca’,

càité íimaca yái Davidca. ⁴⁴Yái rey Davidca íimacaté Mesías ìwali ‘Nuíwacali’, iná éwita rey David itaquérinámicáanítani, yái Mesíasca, càicáaníta iwàwacutá náimaca ìwali rey David liwacali nacáicani —íimaca nalí yái Jesúsca, icàlidaca nalí ìwaliwa, yái Mesíasca.

Jesús acusa a los maestros de la ley

⁴⁵Macái wenàiwicanái iyéeyéica néeni néemìaca nàyaca Jesús itàacái, yá Jesús íimaca yéewáidacalénái iríwa: ⁴⁶“Píicácué píchawa níai yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu. Picácué piyaca càide iyúwa nàyáaná. Casímáica nèepunícawa nanáawani cáaléeri yáapichawa, náasáidacaténá nadéca néewáidacawa madécaná èeri, nayúunáidacáiná nasímáidaca Dios. Nawàwa wenàiwicanái itàidaca nía cáimiétaquéri

iyú bamuchúamibàa yàcalé manùbéeyéi wenàiwica naicácaténá nía. Máiní nawàwa náawinacawa yàalubáisi íinata náawinacatáicawa níara cáimiétacanéeeyéica wenàiwicaca judiónái yéewáidacàalu irícu. Nacutá nacái yàalubáisi cayábanaméeeyéi macái wenàiwica yàacuésemi nayáacaténá nayáacaléwa náapicha, yéewacaténá áibanái naicáca nía càiyéide iyúwa máiníyéica cachàinica. ⁴⁷Nayéedùa nacái náicha nacapèemi, nàasumi nacái níai catúulécanéeeyéi inanáica manìrìyeyimica. Néese nasutáca Dios déecuíri iyú, yéewacaténá áibanái iyúunáidaca cayábaca náiwitáise. Níacata Dios yùuwichàidéeeyéipiná cachàiníri iyú yáwanái náicha áibanái cabáyawanéeeyéica”, íimaca nalí yái Jesúsca.

La ofrenda de la viuda pobre

21 ¹Jesús iyacaté templo irícu, yá iicáidaca wenàiwica irí iriadéeeyéica yàasu platawa ofrenda yàalu irículé namàacacaténá Dios iríni. Yá iicáca càasuíyéi naliadaca plata. ²Néese Jesús iicáca inanái yàanàaca néré, máiní catúulécanéechúa, inìrimi yéetéechúamicatéwa íicha. Yá ulíadaca ùasu ofrendawa ofrenda yàalu irículé, pucháiba moneda cobréeeyéi púubéeyéi, càmiíyéica máiní cawènica. ³Néese Jesús íimaca yéewáidacalénái iríwa: —Péemíacué cayába, úai catúulécanéechúa manìrífichúamica udéca umàacaca plata Dios irípiná ofrenda iyú Dios iiquéeri càiride iyúwa manuíri iwèni náicha canánama, níai yúuquéeyéica plata ofrenda yàalu irículé. ⁴Macáita níai áibanái nàaca ichàbéericawa meedá, máisibáwanáita nàasu cawèniíri íichawa; úata quéwa éwita catúulécanácánita úa, càicánita ùaca macáita yái udènièrimica uwènianápináca uyáacaléwa —íimaca yái Jesúsca.

Jesús anuncia que el templo será destruido

⁵Aibanái natàaníca nàacawa templo ìwali cayábéeri iicácanáwani, yàasu cawèniíyéi íba ìwali nacái, áiba cawèniíri wawàsi nacái wenàiwica imàaquéerica Dios irípiná ofrenda iyú. Néese Jesús íimaca nalí:

⁶—Aibaalípiná imáalàacawa macáitacué piquéerica yái temploca. Yásí canácata capii yàasu íba yáawinéeripinácawa áiba íba íinata. Namáalàidapiná macáita —íimaca yái Jesúsca.

Señales antes del fin del mundo

⁷Néese nasutáca néemíawa Jesús. Yá náimaca irí:

—Wáiwacali, ¿chácaalínásica ichàbapináwa yái picàlidéerica walí templo ìwali? ¿Càinásica iyú wadépiná wáalíacawa mawiénica yéenáiwana, yái templo imáalàacatáipinácawa? —náimaca.

⁸Néese Jesús ímaca nalí: “Piicácué píchawa cayába ipíchaná áibanái ichíwáidacuéca pía ipíchawáise èeri imáalàacawa. Manùbacáiná wenàiwica nàanàapíná icàlidéeyéi ichìwawa. Náimapíná núacasa níata. Yá nacàlidapíná nachìwawa. Càipíná náimaca: ‘Núacata yái Mesíasca, ípidenéeri Jesucristo, israelita icuèrinápináca’, càipíná náimaca namànica nachìwawa. Aibanái nacái náimapíná: ‘Idéca Jesucristo yàanàaca icùacaténá macáita’, càipíná náimaca. Quéwa picácué peebáida nalíwani. ⁹Nacàlidapínácué pirí ùwicái iináwaná ìwali, náimapíná nacái namànínása ùwicái nacuèrinánái ípunitawa, quéwa picácué cáalu píawa. Càita iwàwacutápiná namànica quéechacáwa, quéwa càmitàacá imáalàapínáwa yái èeriquéi”, ímaca yái Jesúsca.

¹⁰Néese Jesús ímaca nalí àniwa: “Aiba cáli néeseéeyéi napéliapíná áiba cáli néeseéeyéi ípunitawa. Aibanái gobierno namànipíná ùwicái áibanái gobierno ípunitawa. ¹¹Yá cáli icusúapínáwa cachàiníri iyú madécaná yàcalé. Manùbéeyéi wenàiwica néetápináwa máapicái iyú, uláicái iyú nacái, madécaná cáli néeseéeyéi. Capíraléeri cáli írìcuwa naicáwa wawàsi icalùadéeripíná naicáca, áiba wawàsi nacái manuínaméeyéi yáasáidéeyéipínáca èeri mìnánái írì mawiénica yái èeriquéi imáalàanápínácawa.

¹²“Quéwa ipíchawáise naicáca càiri wawàsi, yá áibanái náibàapínácué píawa, namànipínácué pirí báawéeri peebáidacáinácué nutàacái. Nawatàidapínácué píawa judíonái yéewáidacàalu néréwa nacháawàacaténácué piináwaná ìwali. Yá náucapínácué píawa presoíyéi ibànalìculé. Natépinácué píawa nacháawàacaténácué piináwaná ìwali nacuèrinánái írìwa, náiwacanánái írì nacáíwa peebáidacáinácué nulí. ¹³Càita Dios imàacapínácué picàlidaca nalí nuináwaná ìwali, peebáidacuéca nutàacái. ¹⁴Ipíchawáise náibàacuéca pía, picácué péewáidawa càinácaalípinácué picàlidáaná nalí piináwanáwa. ¹⁵Néenialícáiná numàacapínácué pitàanica máiní cáaliacáiri iyú, yéewanápiná càmítacué piùwidenái nadé namawèniadacuéca piasu tàacáisi. ¹⁶Quéwa, pisèenáicué, péenánáisiwacué nacái, piawírí yéenánái nacái, piacawéeyéiná nacái, nacháawàapínácué piináwaná ìwali nacuèrinánái írìwa. Nanúapínácué abénaméeyéi péenáwa. ¹⁷Yásí macái èeri mìnánái báawacuéca naicáca píawa peebáidacáinácué nutàacái. ¹⁸Quéwa càmítacué yúucapínáwa nuícha abéeri péená, ibatàa achúméeríina pináta, càmíta yúucapínáwa nuícha. ¹⁹iPeebáidacué mamáalàacata tàì íméeri iyú, pìideniácué piùwichàanáwa nacái matuíbanáiri iyú, yéewacaténácué peedáca piríwa picáucawa càmíiri imáalàawa!

20“Piicácaalípinácué úwinái ibàlùacawa Jerusalén ìyacàlená itéese, yási píalíacuécawa mesúnamáita namáalàidáanápíná yái Jerusalénca. 21Iná iwàwacutápiná cawinácaalí wenàiwica ìyèeyéica cháí Judea yàasu cáli ìinata napíacawa dúli inàliméeri nérépiná. Cawinácaalí ìyèeyéica Jerusalén ìyacàlená irícu iwàwacutápiná napíacawa yàcalé irícuíse. Cawinácaalí nacái ìyèeyéica manacúalibàa, iwàwacutápiná càmita nèepùawa Jerusalén ìyacàlená irículé. 22Néenialícáiná Dios yàasu manuúri yùuwichàacáisi yàanàapíná israelitanái ìwali. Macáita ichàbapínacawa càide iyúwaté profetanái itànàaná tàacáisi Dios inùmaliçuíse. 23ìNéenialípiná inanái nàuwichàapínáwa manuúsiwata, cawinácaalí idéerícuíyéica, nía nacái inanáica yèeyéica quírasii ìiraca ìinisi!, càmicáiná náalimá napíacawa ráunamáita, naicápiná nacái néenibewa nàuwichàacawa. Yá nàuwichàapínacawa báawanama níái Israel yàasu cáli néeséeyéica, yácáiná Dios yàasu yùuwichàacáisi yàanàapíná nàwali. 24Abénaméeyéi néetápináwa espada machete nacáiri iyú. Uwinái ìibàapíná áibanái, yá natépiná níawa macái cáli imanùbaca ìinatalépiná. Néese càmfíyéi judío namáalàidapíná Jerusalén ìyacàlená, yá nacùapínacani àta imáalàacatalépinátawa nàasu èeri Dios imàaqueeripíná nalí nacùanápínáni, ipíchawáise yèepùadacani judíonái irí àniwa, yái Jerusalénca”, ìimaca yái Jesúsca.

El regreso del Hijo del hombre

25Jesús ìimaca nalí: “Néese wenàiwica naicápiná wawàsi capíraléeri cáli irícuwa, manuúnaméeyéi wawàsi nacalùadéeripíná naicáca, èeri ituírícu, quéeri nacáíwa, dùlupùta nacáíwa náalíacaténáwa mawiénica yái èeriquéi imáalàanápínacawa. Chái èeri irícu nacái, èeri mìnánái máiní cáaluca náináidapínáwa, càmita náalíawa càinácaalí iwàwacutáanápíná namànica, manuúri únícáiná imànipíná isànwawa cachàini, manuúnaméeyéi màladàca nacái ipiàpinácawa cachàinfíri iyú. 26Néenialípiná achúma wenàiwica néetápináwa nacalùniwa, cáalucáiná náináidapínacawa idècunitàacá nacùaca yàanàaca yái manuúri yùuwichàacáisi yàanèeripínacawa èeri mìnánái ìwali. Níacáiná cachàiníyéi wawàsi ìyèeyéica chènuniré, nacusúacawa macáíwa. 27Néese macái èeri mìnánái iicápiná núa, núa asíali Dios néeséerica, nùanàapíná acalèe yèewíise cachàinfíri nuíwítáise iyúwa, nucamaláná mèlumèluíri irícuwa nucùacaténá macáita. 28Idàbacaalípiná ichàbacawa macáita yái wawàsica, yási pichàiniadacué piwàwawa, pimichàidacué píiwítáisewa nuípunita, piicáidacué chènuniré, caquialécáináta nùanàapínáca nuwasàacuéca píá”, ìimaca yái Jesúsca.

²⁹Néese Jesús icàlidaca nalí comparación yéewáidacaténá nía. Yá íimaca nalí: “Piicácué higuera yéetaná, áibanái àicu íiwitáaná nacái iyéeyéica cháí Israel yàasu cáli íinata. ³⁰Piicácaalícué àicu imusúadaca ibáináwa, yásí pialíacuécawa mawiénica camuí. ³¹Càita nacáicué piicácaalípiná ichàbacawa yái nucàlidéericuécá pírí ìwali, yásí pialíacuécawa mawiénica Dios yàasu èeri icùacaténá macáita.

³²“Péemiacué cayába, macáita yái siùquéerica tàacáwa nucàlidacuécá pírí ìwali, macáita ichàbáanápínáwa ipíchawáise néetácawa macáita wenàiwica iyéeyéica néenialíwa. ³³Yái capiraléeri cáli, èeriquéi nacái namáalàapínáwa áibaalípiná, néese nutàacái càmita imáalàapínáwa. Macáita ichàbapínácawa càide iyúwa nucàlidáanácué píriní.

³⁴“Piicácué píchawa cayába ipíchaná piwènúadacuécá nuícha píiwitáisewa pimànínapínácué pibáyawanáwa, picámáanápíná nacái, píináidáanápíná nacáiwa mamáalàacata èeri irícuíri wawàsi ìwali. Picácué càì pimànica, néese picùacué nùanàaca àniwa. ³⁵Yácáiná yùuwichàacáisi yàanàapíná ráunamáita macái èeri mìnánái ìwali càide iyúwa trampa íbàaná cuwèsi isicúasíwata. ³⁶Pichùnìacué cayába píiwitáisewa. Pisutácué Dios íicha mamáalàacata cachàinícaténácué píiwitáise pìideníanápínácué macáita yái ichàbáanápínácawa, yéewacaténácué pìanàaca pibàlùacawa nuípunita, núa asìali Dios néeséerica”, íimaca yái Jesúsa.

³⁷Néenialíté Jesús yéewáidaca wenàiwica èeríapinama templo irícu. Néese catá imanùbaca yàaca iyamáacawa dúli néré íipidenácatalé Olivos, yái olivo inàlimanáca. ³⁸Yá èeri imanùbaca macáita wenàiwica nàanàaca templo irículé mapisáisiwata néemíacaténá Jesús itàacái.

Conspiración para arrestar a Jesús

22 ¹Mawiénícaté judionái yàasu culto íipidenéeri Pascua nayáacaalíté pan càmfíri idènia levadura. ²Sacerdote íiwacanánái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu nacutáca càinápinácaalí iyú yéewanápiná nanúaca Jesús, ibàacanéeri iyúta quéwa cáalucáiná nía wenàiwicanái íicha.

³Néese Satanás iwàlùacawa Judas iwàwalículé, ichùuliaca Judas imànicaténá càide iyúwa Satanás iwàwáaná, yái íipidenéerica Judas Iscariote, abéeri Jesús yéewáidacaléca docenácaté nía. ⁴Néese Judas yàacawa itàanica sacerdote íiwacanánái yáapicha, náapicha nacái úwi íiwacanánái templo néeníiyéica. Yá Judas itàanica náapicha Jesús ìwali yéewanápiná itéca nía Jesús yàatalé náibàacaténáni. ⁵Yá casímaíca nawàwa, náimaca

irí nàanápínaté irí plata itéenápiná nía Jesús yàatalé náibàacaténáni. ⁶Cayábaca Judas yéemiaca náimáaná irí. Yá Judas idàbaca icutáca wawàsi càinácaalícataípináta yáalimá itéca nía Jesús yàatalé náibàacaténáni, càmicataléta máini manùba wenàiwica ìyaca Jesús yáapicha.

La Cena del Señor

⁷Néeseté yéenaiwaná yàanàaca judíonái imànicatáica yàasu cultowa ípidenéeri Pascua, nayáacatáita pan càmíiri idènia levadura. Yáté èerica iwàwacutá nanúaca oveja wàlisài nayáacaténá oveja iiná Pascua yàasuná culto yaalí. Càita judíonái iwàwalica càinácaalíté iyú Dios iwasàaca nàawirináimi Egipto yàasu cáli íicha. ⁸Néese, Jesús ichùuliaca Pedro, Juan nacái, yá íimaca nalí:

—Pìacué pichùnà walípiná yàacàsi Pascua pinéerica wayáacaténáni —íimaca yái Jesúsca. ⁹Yá nasutáca néemiawani:

—¿Alénásica piwàwa wachùnìacani? —náimaca. ¹⁰Jesús íimaca nalí:

—Pìwàlùacuéwa Jerusalén ìyacàlená iriculé, yá pìanàapínacuéca asìali iwáacutéeri úni catùalìcu. Pìacuéwa asìali yáamíise aléera iwàlùacatalécawa. ¹¹Pìimacué capìi íiwacali irí: ‘Yáara Yéewáidéerica wía iwàwaca isutáca yéemiawa pía, alénácaalí capìi imàdáná ìya iyáacatáipíná iyáacaléwa Pascua pinéerica yéewáidacalénái yáapichawa’, pìimacué irí. ¹²Néese yáasáidapínacué piríwani, manuírì capìi imàdáná ìyéerica chènunibàa cáli inàni íicha, nachùnìerica cayába. Pichùnìacué walí wayáapíná néeni Pascua piná —íimaca yái Jesúsca.

¹³Iná nàacawa, yá nàanàaca macáita càide iyúwa Jesús íimáanaté nalí. Néese nachùnìaca yàacàsi Pascua pinéerica.

¹⁴Néesecáwa catácanáami nàwali, iwàwacutácaalíté nayáaca, yá Jesús yàanàaca yáawinacawa mesa iwéré apóstolnái yáapicha. ¹⁵Néese, Jesús íimaca nalí:

—ÌMáadáiní nuwàwacatécué nuyáaca píapicha yái yàacàsi Pascua pinéerica ipíchawáise nuétácawa! ¹⁶Càmicáiná nuyáapíná quirínamani àta ichàbacatalétawa macáita càide iyúwa Pascua íimáaná, yásí nuyáapíná àniwani píapichacué, Dios ìyacàle irìcu Dios icùacataléca macáita chènuniré —íimaca yái Jesúsca.

¹⁷Néese Jesús yeedáca abéechúa copa icáapi iriculéwa, idènièchúa irìcuwa uva ituní. Idécanáami yàaca Dios irí cayábéeri, yá íimaca nalí:

—Peedácuéni, pìiracuéni, piwacùacué pìwaliwáacawani; ¹⁸càmicáiná nuìrapíná quirínamani yái uva ituníca àta Dios idàbacatalépináta icùaca macáita —íimaca yái Jesúsca.

¹⁹Néese Jesús yeedáca pan icáapi iriculéwa. Idécanáami yàaca Dios irí cayábéeri, yá isubèriadacani, yá iwacùaca nalíni. Néese ímaca nalí:

—Yácata nuiná yái, yéetèeripínacuécawa píchawalíná ipíchaná Dios yùuwichàidacuéca pía pibáyawaná ìwalíisewa. Piyáacué yái panca piwàwalicaténacué nuétáanacuéwa píchawalíná —ímaca yái Jesúsca.

²⁰Néese cáwa idécanáami nayáaca yái yàacàsi Pascuaca, Jesús yeedáca copa icáapi iriculéwa, abéechúa copa idènièchúa irícuwa uva ituní. Yá ímaca nalí:

—Yái uva ituníca, yácata nuíraná imusuéripínacawa nuíchawa cruz ìwali pirípinacuéwa, ipíchanacué Dios yùuwichàidacuéca pía pibáyawaná ìwalíisewa. Yái uva ituníca yáasáidacuéca pirí báisiíricani yái wàlisàì wawàsi Dios imàníríca wenàiwicanái yáapícha nuwasàanápíná níawa Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha, nuíranácáiná imusúapínacawa nuíchawa nalípináwa. ²¹Quéwa, siúcata yái asíalica itéeripínáca nùuwidenái náibàacaténá núa, yácata yái yáawinéericáwacawa iyáaca iyáacaléwa núapícha. ²²Núacáiná, núa asíali Dios néeseérica, nuétápinacawa càide iyúwaté profetanái itànàaná tàacáisi nuináwaná ìwali. ¡Quéwa máini yùuwichàapínacawa yái asíalica itéeripínáca nùuwidenái náibàacaténá núa! —ímaca yái Jesúsca.

²³Néese Jesús yéewáidacalénái nadàbaca nasutáca néemíawa níawáaca chánacaalísica néená yái càì itéeripínacaté Jesús yùuwidenái náibàacaténáni, càmicáinátcáwa náalíawa càinácaalí Judas imànínápinaté.

Quién es el más importante

²⁴Néese níai yéewáidacaléca natàaníca nalíwáaca ùuléri wawàsi iyú chánacaalí néená wenàiwicanái iiquéeripínaté càiride iyúwa máiníri cachàini áibanái ícha canánama. ²⁵Quéwa Jesús ímaca nalí: “Chái èeri irícu, càmiyéi judío icuèrinánái nacùaca nàasu cáli néeseéyéiwa cachàiníri iyú, nachùulíaca nacái nàasu wenàiwicawa nacàlidáanápíná nàwali: ‘Cayábéeriquéi wacuèrinásàirica, imàníríca walí cayábéeri’, càì nachùulíaca nàasu wenàiwicawa nacàlidáanápíná. ²⁶Quéwa, iwàwacutacué càmita pìya càide iyúwa nàyáaná. Cawinácaalícué péená iwàwéerica Dios iicàcani càiride iyúwa cachàinírica náicha canánama, néese iwàwacutá iicáca yáawawa càiride iyúwa máiníri càmita cachàini náicha canánama, iyúwa piméeréericué, íbaidáanápíná áibanái irí canánama. Cawinácaalícué péená nacái iwàwéerica Dios imàacaca ichùulíaca áibanái wenàiwica, iwàwacutá íbaidacuéca pirí

canánama càide iyúwacué piasu wenàiwica imàníiná. ²⁷Chái èeri iricu níara máiníyéica cachàini áibanái ícha náawinacawa mesa iwéré nayáacaténá nayáacaléwa, néese áibanái càmfíyéi cachàini náibaidaca nalí, natéca nalí nayáapináwa. Quéwa càmitacué nuwàwa pimànica càide iyúwa èeri mìnánái icuèrinánái imàníiná. Nudéca núsáidacuéca pirí càinácaalí iwàwacutáanácué pìyaca. Núa, Píiwacalícuéca, nudéca nùyaca pèewibàa càide iyúwa càmfíri cachàini, iyúwa wenàiwica íibaidéerica áibanái irí canánama.

²⁸“Pidécuéca pìyaca núapicha mamáalàacata, pìidenìacuéca nacái núapicha nùuwichàacái. ²⁹Iná numàacapínácué picùaca núapicha wenàiwicanái càide iyúwa Núaniri Dios imàacáanáté nucùanápíná wenàiwicanái. ³⁰Yá piyáapínácuéca piyáacaléwa núapicha Dios iyacàle iricu nucùacatalépiná macáita. Néenialípiná píawinacuécawa piasu yàalubáisi íinatawa picùacaténácué doce namanùbaca Israel itaquénáinámi yàawiríaca”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús anuncia que Pedro lo negará

³¹Néese àniwa Jesús íimaca Pedro irí:

—Simón, péemìa cayábani. Satanás idéca isutáca Dios ícha wawàsi imàacáanápíná Satanás yáalimáidacuéca iicáwa pía cachàiníiri iyú.

³²Quéwa, nudéca nusutáca pirí Dios ícha, imàacáanápíná peebáidaca nulí mamáalàacata. Néese idécanáami piwènúadaca píiwitáisewa nulípiná àniwa, yá pichàiniada nawàwa, níái péenánaicawa neebáidacaténá nulí tàí íiméeri iyú —íimaca yái Jesúsca. ³³Néese Simón íimaca Jesús irí:

—Nuíwacali, abédanama nuíwitáise píapicha nùanápíná presoíyéi ibànaliculé píapicha, éwita iwàwacutácaalí nuétácawa nacái píapichawa —íimaca yái Simón Pedroca. ³⁴Jesús íimaca Pedro irí:

—Pedro, péemìa cayába, ipíchawáise cawámai itàaca yáta catáquéi, yá pimànipíná pichìwawa máisiba yàawiría, píimapíná càmitasa píalíla nùwali ipíchaná nanúaca pía núapicha —íimaca yái Jesúsca.

Se acerca la hora de la prueba

³⁵Néese Jesús isutáca yéemìa nía:

—Bàaluité nubànùacué pía picàlidacaténá nalí nutàacái, yáté càmitacué nubatàa pitéca saco, plata yàalu nacái, áiba costiza nacáiripíná nacái. Néeni, ìiwàwacutéerisícuéwa pirí quirítani néenialíté? —íimaca yái Jesúsca. Néese náimaca irí:

—Càmíiri —náimaca irí. ³⁶Néese Jesús íimaca nalí àniwa:

—Quéwa, siuca péemiacué comparación: Siúcade cawinácaalí idènièrica sacco, iwàwacutá itéca yáapichawani, itéca nacái plata yàalu. Cawinácaalí canéerica irí espada machete nacáiri, iwàwacutá iwéndaca yàasu ruana nacáiriwa yúuquéeri ìwalíisewa, iwèniacaténá iríwa espada. ³⁷Nudéca nucàlidacuéca pirí yái comparaciónca pialíacaténácuéwa càulenápináca píicha yái ichàbáanápínacawa mesúnamáita iwàwacutácáiná namànica nulí macáita iyúwaté profetanái itànàanáté tàacáisi Dios inùmalicuise. Abéeri profeta íimacaté nùwali: ‘Yá nàuwichàidapínacani báawéeyéi yáapicha’, càité itànàaca tàacáisi nuináwaná ìwali. Macáita tàacáisi natànèericaté nùwali Dios inùmalicuise, iwàwacutá ichàbacawa càitade iyúwaté natànàaná —íimaca yái Jesúsca. ³⁸Néese náimaca Jesús irí:

—Wáiwacali, iyaca walí pucháiba espada machete nacáiri —náimaca. Yá Jesús íimaca nalí:

—Yácata, wadéca watàanica —íimaca yái Jesúsca, càmicáináté nàalía néemíaca càinácaalíté íimáaná yái comparación Jesús icàlidéerica nalí.

Jesús ora en Getsemaní

³⁹Néesetécáwa Jesús imusúacawa Jerusalén iyacàlená irícuise. Càide iyúwaté íiwitáise iyáaná néenialíté, yàacawa táiyápi dúli néré, íipidenéechúa Olivos, yái olivo inàlimanáca. Yéewáidacalénái nàacawa yáamiwáise. ⁴⁰Jesús yàanàaca néré, yá íimaca nalí:

—Pisutácué píawawa Dios íicha, càmfínápiná imàaca Satanás yáalimáidacuéca píá ipíchanácué pimànica pibáyawanáwa —íimaca yái Jesúsca.

⁴¹Néese Jesús yàacawa náicha càita meedá idècuni iyúwa asìali yúucatalé íba. Yá ibàlùacawa yùlulù ipùata iyúwa néeni isutácaténá Dios íicha. ⁴²Yá Jesús íimaca Dios irí: “Núaniri, piwàwacaalí, yá piwasàaca núa íicha yái nùuwichàanápínacawa. Quéwa, càmicaalí piwàwa piwasàaca núa, yá picá pimàni càide iyúwa nuwàwáaná, néese pimàni càide iyúwa piwàwáanáwa”, íimaca yái Jesúsca.

⁴³Yáta abéeri ángel chènuníiséeri imàacaca yáawawa Jesús iicácani. Yá ángel ichàiniadaca Jesús iwàwa. ⁴⁴Máiní Jesús yùuwichàacawa manuísíwata idècunitàacá isutáca Dios íicha manuísíwata. Yá isiabèdeca imusúacawa íicha iyúwa iráí idupíacaalíwa cáli iwéré.

⁴⁵Idécanáami Jesús isutáca Dios íicha, yá imichàa ibàlùacawa, yàacawa yéewáidacalénái yàataléwa. Yá yàanàaca nía iiméeyéicáita máinícáiná achúmaca nawàwa, ínáté naimáca nàyaca. ⁴⁶Néese Jesús íimaca nalí:

—¿Cánacué piimá piyaca? Pimichàacuéwa pidapùle íichawa. Pisutácué píawawa Dios íicha, càmfínápiná imàaca Satanás yáalimáidaca pía ipíchanacué pimànica pibáyawanáwa —íimaca yái Jesúsca.

Arrestan a Jesús

47 Idècunitàacá Jesús itàanica nalí, yá madécaná wenàiwica yàanàaca nàatalé. Judas yàacawa náiwitápu, yái abéeri yéewáidacaléca, docenámica nía. Néese Judas yàacawa Jesús yàatalé isùsüacaténá Jesús inàni ìwali càide iyúwaté náiwitáise iyàaná natàidáanáté wenàiwica cáininéerica naicáca. Càica Judas imànica yáasáidacaténá nalí cawinácaalíni, yái Jesúsca. 48 Néese Jesús íimaca irí:

—Judas, ¿cáná picháawàa núa nùuwidenái iríwa iyú yái pisùsùanáca nunàni ìwali, càide iyúwa cáinináca nacáicaalí piicá núa, núa asìali Dios néeséerica? —íimaca yái Jesúsca.

49 Níái yéewáidacaléca iyéeyéica Jesús yáapicha naicácáiná càinácaalí Judas imànínápináté, ínáté náimaca Jesús irí:

—Wáiwacali, ¿piwàwasica wanúaca nía espada iyú? —náimaca.

50 Néese abéeri néená níái yéewáidacaléca iwataàca yàasu espada machete nacáiriwa. Yá yáalimáidaca ipéliacatátá, yá inúacatàatáni espada iyú sacerdote íiwacaliná yàasu wenàiwica. Quéwa isasàacáita asìali yùuwi yéewápuwáiséechúa. 51 Quéwa Jesús íimaca yéewáidacalénái iríwa:

—Pimàacacuéni, picácué pipélia —íimaca yái Jesúsca. Yá Jesús imàacaca icáapiwa yùuwi ìwali yái asìalica, yá ichùnìacani. 52 Néese Jesús isutáca yéemìawa sacerdote íiwacanánái, nía nacái úwinái icuèyéica templo, nía nacái judío íiwacanánái béeyéica yàanèeyéicaté náibàacaténáni. Jesús íimaca nalí:

—¿Cánacué pianàa nùatalé cacáapisàiwaca, espada, wacàba nacái, càide iyúwa piicáaná cayéedéerimi? Càmitacué iwàwacutá càì pimànica càmicáinácué nupéliapiná pípunita. 53 Macái èeri imanùbaca nùyacatécué píapicha templo irícu, quéwa càmitatécué píibàa núa, ibatàa pidunàanápínacué nùwalita, càmitacué píibàa núa. Quéwa, siùcade Dios imàacacué píibàaca núa, yácata nacái Satanás yàasu èeri ichùuliacatáicuéca píiwitáise catéeri —íimaca yái Jesúsca.

Pedro niega conocer a Jesús

54 Néese náibàaca Jesús. Yá natéca Jesús sacerdote íiwacaliná icapèe néré. Pedro yàacawa náamiwáise déecuíseta. 55 Ipíchawáiseté nàanàaca

néré áibanái napucúadacaté quichái bamuchúami bàacháwalicu. Níái úwinái náawinaca nàanabàca quichái. Néese Pedro yàanàaca néré yáawinaca nacáíwa yàanabàca náapicha. ⁵⁶Néese inanái íibaidéechúa néeni uicáca Pedro yáawinacawa iyaca yàanabàca quichái, yá uicáidaca írí. Néese úumaca nalí:

—Yá asìaliquéi Jesús yáapichéeri —úumaca nalí. ⁵⁷Quéwa, Pedro icàlidaca ichìwawa, íimaca càmìtasa yáalía Jesús ìwali. Yá Pedro íimaca ulí:

—Pía, inanái, càmìta núalía ìwali —íimaca yái Pedroca, cáalucáináni. ⁵⁸Néese áiba iicácani, yá íimaca Pedro írí:

—Pía nacái néená, níara yáapichéeyéica —íimaca. Quéwa Pedro íimaca írí:

—Càmírita, asìali, càmírica néená núaquéi —íimaca yái Pedroca, ipíchaná náibàacani. ⁵⁹Néese batéwa abéeri hora idénáami àniwa áiba íimaca nalí àniwa cachàiníri iyú:

—Báisíta, yáapichéerimicani yái asìalica, yácáiná Galilea yàasu cáli néeséeri nacáicani —íimaca nalí Pedro ìwali. ⁶⁰Quéwa Pedro íimaca írí:

—Pía, asìali, càmìta núalíawa càinácaalí íimáanáca yái píiméerica —íimaca yái Pedroca. Idècunitàacá Pedro itàaníca nalí, yáta cawámai itàaca. ⁶¹Néese Jesús iwènúa iicáidaca Pedro írí, yáta Pedro iwàwalica tàacáisi Jesús icàlidéericaté írí: “Ipíchawáise cawámai itàaca yáta catáquéi, yá pimànipiná pichìwawa máisibàawiría, píimapiná càmìtasa pialía nùwali”, càité Jesús íimaca Pedro írí. ⁶²Yá Pedro imusúacawa náicha, yá íicháanáca cachàiníri iyú.

Se burlan de Jesús

⁶³Néese níái úwica icuèyéica Jesús, naicáanáca iquíniná, nanúadáidaca nacái Jesús. ⁶⁴Nabàliaca Jesús ituí, yá nanúadáidaca inàni ìwali. Néese náimaca Jesús írí:

—Piwicùlida, picàlida walíni, ¿cawínásica níara inúadáidéeyéica pía? —náimaca, naicáanáca iquíniná. ⁶⁵Yá natàanáca ìwali madécaná báawéeri iyú, mamáalàacata naicáanáca Jesús iquíniná, nabàiniadacaténáni.

Jesús ante la Junta Suprema

⁶⁶Néeseté amaláca yàacawa nawicáu, yá úwinái natéca Jesús Junta Suprema yàatalé iwacáidáyaquéeyéicawa, judío íiwacanánái, sacerdote íiwacanánái nacái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo írìcu. Yá nasutáca néemíawa Jesús:

67—Picàlida walíni, òpíatasica yái Mesíasca, judío icuèrináca Dios ibànueripinacaté walí? —náimaca. Néese Jesús íimaca:

—Nucàlidacaalícué pírí núacatáni, néese càmítacué peebáida nulítáni. 68Nusutácaalícué nuémíawa píatá, càmítacué picàlida nulítáni. 69Mesúnamáita quéwa núa, asíali Dios néeséerica, núawinapináwa yéewápuwáise yái Dios cachàiníirica náicha canánama, nucàcatená macáita Dios yáapicha chènuniré —íimaca yái Jesúsca. 70Yá macáita nasutáca néemíawani:

—Néeni, ¿Dios Iirísica pía? —náimaca. Néese Jesús íimaca nalí:

—Yáca núa yái càide iyúwacué píimáaná —íimaca yái Jesúsca. 71Yá náimaca nalíwáaca:

—iCanácata iwàwacutáaná wéemíaca áiba icháawèeri iináwaná ìwali quirínama! iWadéca wéemíaca itàacái báawéeri, icàlidaca ìwaliwa Dios Iiricasani! —náimaca nalíwáaca.

Jesús ante Pilato

23 1Néese macáita namichàacawa natéca Jesús Pilato gobernador yàatalé, yái romanosàiri icuèricaté Judea yàasu cáli. 2Néese nadàbaca nacháawàaca Jesús iináwaná ìwali Pilato irí, yá náimaca Pilato irí:

—Wadéca wàanàaca yái asíalica báawéerica imànica wàasu cáli néeséeyéi íiwitáise namànínapíná ùwicái gobierno íipunita. Imaca càmítasa cayába wapáyaidaca wáichawa emperador plata iyú, yái romano icuèrinásàirica. Iméerica ìwaliwa nacái Mesíascani, yái judío icuèrinácase —náimaca. 3Néese Pilato íimaca Jesús irí:

—¿Píatasica judío icuèrinásàirica? —íimaca. Néese Jesús íimaca irí:

—Báisíta, núacani, càide iyúwa píimáaná —íimaca yái Jesúsca. 4Néese Pilato íimaca sacerdote íiwacanánái irí, áibanái nacái iyéeyéica néeni:

—Càmita nuicá ìwali ibáyawaná, yái asíalica —íimaca yái Pilatoca. 5Náimaca quéwa cachàiníiri iyú mamáalàacata:

—Báawaca imànica macái wenàiwica íiwitáise náináidáanápíná namànica ùwicái gobierno íipunita. Idéca yéewáidaca macáita Judea yàasu cáli néeséeyéi. Idàbacaté yéewáidaca wenàiwica Galilea yàasu cáli néré. Siùcade iwàwa yéewáidaca wenàiwica cháí Jerusalén iyacàlená irícu —náimaca.

Jesús ante Herodes

6Néese Pilato yéemíaca nalíni, íná isutáca yéemíawa nía asáísí Galilea yàasu cáli néeséericaalíni, yái Jesúsca. 7Néese idécanáami

Pilato yáalíacawa Galilea néeséericani, yá Pilato ichùuliaca natéca Jesús rey Herodes yàatalépiná, Herodes icuàcáináté Galilea yàasu cáli. Néenialíté Herodes iyaca Jerusalén iyacàlená irìcu iicácaténá náapicha Pascua yàasuná culto. Iná natéca Jesús Herodes yàatalé. ⁸Néese Herodes iicácaíná Jesús, yá casíimáica Herodes iwàwa, madécaná èericáináté Herodes iwàwaca iicáca Jesús. Herodes yéemíacáináté Jesús iináwaná ìwali, ínáté iwàwa iicáca Jesús imànica áiba wawàsi íiwitáise iyúwa, càmfírìca wenàiwica idé imànica. ⁹Néese Herodes isutáca yéemíawaca Jesús madécaná yàawiría. Quéwa Jesús càmfírìta itàaní. ¹⁰Néese sacerdote íiwacanánái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu iyéeyéica néeni, nacháawàaca Jesús iináwaná ìwali mamáalàacata cachàinífiri iyú. ¹¹Néese Herodes, nía nacái yàasu úwinái yáapichéeyéica namànica Jesús irí báawéeri nabáiniadacaténáni, nataaníca nacái ìwali báawéeri iyú. Néese náucaca cayábéeri bàlesi Jesús ìwalíise, cawènfiri nacái càide iyúwa romano icuèriná ibàle, nacuèrinásàiri naicácaténásatáni, yái Jesúsca. Càité úwinái imànica naicáanícaténá Jesús iquíniná. Néese Herodes ichùuliaca natéca Jesús àniwa Pilato yàatalépiná. ¹²Quéechatécáwa Pilato, Herodes nacái nàuwideca namàníiyéicacawa. Yáté èerica Pilato, Herodes imànica yàacawéeriná iyúwani.

Jesús es sentenciado a muerte

¹³Néeseté Pilato ìwacáidaca sacerdote íiwacanánái, judío íiwacanánái nacái, madécanáca áibanái wenàiwica náapicha néeni. ¹⁴Yá Pilato íimaca nalí:

—Pidécuéca pitéca nùatalé yái asíalica. Pidécuéca picàlidaca nulí iináwaná. Pidécuéca picháawàaca iináwaná ìwali píimacáinacué yéewáidacasa wenàiwica namàníníapíná ùwicái gobierno íipunita. Quéwa, nudécata nusutáca nuémíawani piacuéseemicué, yá canácata nuiquéeri ìwali ibáyawanáca càide iyúwacué picháawàaná iináwaná ìwali. ¹⁵Herodes nacái canácata iiquéeri ìwali ibáyawaná, íná Herodes idéca ibànùacani néese àniwa wàataléta. Pidécuéca piicáca canácata ìwali ibáyawaná wanúanápínatáni. ¹⁶Iná siúcata nuchùuliaca nacapèedáidáanápínáni. Idécanáami nacapèedáidacani, yásí numàaca yèepunícawa —íimaca yái Pilatoca. ¹⁷Càide iyúwaté náiwitáise Pascua yàasuná culto imanùbacata, iwàwacutá Pilato iwasàaca nalí abéeri presoíri yèepunícaténáwa casíimáicaténá judíonái. Ináté Pilato iwàwaca imàacaca Jesús yàacawa. ¹⁸Quéwa, macáita néemíanícawa macáita namanùbaca iyúwa:

—iPinúacuéni! Pimàacacué Barrabás yèepunícawa —náimaca.

¹⁹Iyacáináté presoíri ípidenéeerité Barrabás imàníricaté ùwicái yàcalé irícu gobierno ípunita, íná náibàacaténi, inúacáináté nacái wenàiwica. ²⁰Néese Pilato itàaníca judíonái yáapicha àniwa iwàwacáiná imàacaca Jesús yèepunícawa. ²¹Néemíanícawa quéwanáta máiní cachàiníri nasàna iyúwa. Càica náimaca:

—iPinúacuéni! iPitàtàacuéni cruz ìwali! —náimaca.

²²Néese Pilato itàaníca náapicha máisiba yàawiríanápiná itàaníca náapicha. Iimaca nalí:

—Néeni, ìcàinásica ibáyawanácué pirí? Canácata nuiquéeri ibáyawanáca numàacáanápiná nanúacatáni. Siúcata nuchùulia nacapèedáidacani. Idécánáami nacapèedáidacani, yásí numàaca yèepunícawa —íimaca yái Pilatoca.

²³Néemíanícawa àniwa lúasi iyú, nasutáca Pilato ícha ichùulianápiná úwinái inúanápiná Jesús. Máinícáiná néemíanícawa mamáalàacata, íná Pilato imàacaca nalíni átata, càide iyúwa nasutáaná íchani. ²⁴Càité Pilato iwènúadaca íwitáisewa imàacáanápiná nanúaca Jesús càide iyúwa nasutáaná íchani. ²⁵Iná Pilato imàacaca Barrabás yèepunícawa, yái presoíri nasutéerica Pilato ícha, iyéericaté presoíyéi ibànalícu imànicáináté ùwicái yàcalé irícu, inúacáináté nacái wenàiwica. Quéwa, Pilato yèepùadaca nalí Jesús namànicaténá irí càide iyúwa nawàwáaná.

Jesús es crucificado

²⁶Néese, idècunitàacá úwinái itéca Jesús nanúacaténáni, yá náibàaca asíali Cirene ìyacàlená néeséerica, ípidenéeerica Simón, yèeriwa manacúali néese. Nachùuliaca Simón iwáacutaca Jesús yàasu cruz yàacaténáwa Jesús yáamiwáise, canácáiná quirínama Jesús ichàini, úwinái icapèedáidacáináté báawanamani.

²⁷Madécáná wenàiwica, inanái nacái manùbéeyéi, nàacawa Jesús yáamiwáise. Níai inanái náicháaníca manuísíwata Jesús ìwali, máinícáiná achúmaca nawàwa. ²⁸Néese, Jesús iwènúa iicáidaca nalí, níai inanáica. Yá íimaca nalí:

—Píacué inanái Jerusalén ìyacàlená mìnánai. Picácué pícháaní nùwali. Néese pícháanícué píwaliwata, péenibe ìwali nacáiwa. ²⁹Aibaalípiná piùwichàacuéwa báawanama. Yá píimapínácué piríwáaca: ‘Casíimáica cawinácaalí inanái cà míiyéica yáalimá quéenibeca. Casíimáica nacái cawinácaalí cà míiyéicaté idéerícuca. Casíimáica nacái cawinácaalí cà míiyéicaté yàaca quírasìi ìira ìinisi’, càipiná pímacuéca piríwáaca,

níacáiná inanái quéenibéeyéica náicháanípínaca néenibemi ìwaliwa. ³⁰Néese áibanái péenacué náimapiná manuínaméeyéi dúli irí: ‘iPicaláawa wáinatabàa, yéewacaténá wéetácawa ráunamáita!’, càipiná náimaca. Néese àniwa náimaca áiba dúli irí: ‘iPibàliacué wía!’ càipiná náimaca. ³¹Nanúaca núa mabáyawanéerica siùca èeri càmicatái namàni úwi. iCáanáica nàuwichàidapínacué píawa namànicaalípíná ùwicái píipunitacué! —íimaca yái Jesúsca.

³²Níái úwinái natéca pucháiba cabáyawanéeyéi nanúacaténá nía Jesús yáapicha. ³³Néese nàanàaca aléera ípidenácataléca La Calavera, ímáanáca “Iiwitasi yáapimi ìyacatalé”. Yá natàtàaca Jesús cruz ìwali. Natàtàaca nacái pucháiba báawéeyéi íiwitáise. Néese úwinái nabàlùadaca máisiba cruz nàasu utàwi iriculéwa. Abéeri cruz ibàlùacawa Jesús yéewápuwáise. Aiba cruz nacái ibàlùacawa apáulicuíse Jesús irí. ³⁴Idècunitàacá úwinái natàtàaca Jesús, yá Jesús íimaca Dios irí: —Núaniri, pimàaca piwàwawa nabáyawaná íicha càmicáiná náaliáwa cawinácaalí núa yái nanuérica —íimaca yái Jesúsca.

Néese úwinái náucaca náichawa suerte naseríacaténá nalíwáaca Jesús ibàlemi. ³⁵Madécaná wenàiwica nabàlùa naicáidaca Jesús irí. Níata nacái judío íiwacanánái iicáánica Jesús iquíniná. Yá náimaca nalíwáaca: —Ichàiniadacaté áibanái yéetácáisi íicha ipíchanaté néetácawa. Báisícaalí Mesíascani, yái wacuèrinápináca Dios ibànuerica walí, néese ÷cáná càmita ichàiniada yáawawa ipíchaná yéetácawa? —náimaca nalíwáaca, naicáánica Jesús iquíniná.

³⁶Nía nacái úwináica naicáaní nacái iquíniná, nabáiniadacaténáni. Nàa nabàlùacawa mawiénita irí, namichàidaca mawènífiri uva ituní càaméeri ìiracaná mawiénita inùma irí náimacáiná nàacasa icàaluíniná iyúwa nacuèriná nacáiricasani. Càita namànica naicáanicaténá Jesús iquíniná meedá, bàaluitécáiná romanonái yàaca icuèrináwa ìirapíná uva ituní. ³⁷Náimaca Jesús irí:

—iBáisícaalí judío icuèrináca pía, yá pichàiniada píawawa yéetácáisi íicha ipíchaná péetácawa! —náimaca Jesús irí, naicáánica iquíniná.

³⁸Nachanàidaca tàacáisi Jesús íiwita iwicáubàa. Máisiba tàacáisi íiwitáaná ichanàawa néeni, griego itàacái iyú, latín itàacái iyú nacái, hebreo itàacái iyú nacái. Yái tàacáisi íimáanáca: “Yái ibàluèricawa cháí, yácata judío icuèrináca”, íimáanáca yái tàacáisica.

³⁹Néese abéeri báawéeri íiwitáise natàtèerica nacái yàasu cruz ìwaliwa, mawiénita Jesús yàasu cruz irí, itàánica báawéeri iyú Jesús irí. Iimaca Jesús irí:

—Báisícaalí Mesíasca pía, yái judío icuèrinápináca, néese pichàiniada píawawa yéetácaisi íicha. Pichàiniada nacái wía yéetácaisi íicha ipíchaná wéetácawa —íimaca. ⁴⁰Néese áiba báawéeri íiwitáise natàtèerica nacái yàalàaca yáapichéeriwa cachàiníiri iyú. Íimaca:

—¿Cáná càmita cáalu piicá Dios?, pía nàuwichàidéerica càide iyúwa nàuwichàidáaná yái asìalica. ⁴¹Wàuwichàacawa wàyaca wabáyawaná ichùuliacawa wamànicáináté wabáyawanáwa. Quéwa, yái asìaliquéi, mabáyawanéerita —íimaca. ⁴²Néese isutáca Jesús íicha wawàsi:

—Jesús, piwàwali núa nùyacaténá píapicha pidàbacaalípiná picùaca canánama wenàiwica —íimaca. ⁴³Néese Jesús íimaca irí:

—Péemìa cayába, siùca èeri pìyapínáca núapicha paraíso irìcuwa —íimaca yái Jesúsca.

Muerte de Jesús

⁴⁴Néese machacànicaalíté èerica, yá catáca báawanama èeri icamaláná macái cháí èeri irìcu. Máisiba horaca catáca, àta las tresta táicalé. ⁴⁵Yái èeri icamalánáca càmita icàna. Yá nacái manuíri yáawàanáca templo irìcuírica icacanácawa bamuchúamibàa cáli iwérénama pucháibawaca yèewi, yái yáawàanáca ibàlièerica mabáyawanéeri Dios ìyacatáica wenàiwica ituí íicha. Yá icacanácawa chènuníise cáli iwérénama yái manuíri yáawàanáca. ⁴⁶Néese Jesús íimaca cachàiníiri iyú Dios irí:

—iNúaniri, nubànua nucáucawa pírí aléera picáapi irìculé! —íimaca yái Jesúsca. Idécanáami càì íimaca, yá imàacaca icáucawa yàacawa, yá yéetácawa. ⁴⁷Yái úwi íiwacalínáca romanosàiri iicácáináté càinácaalí ichàbáanáwa, yá yàaca Dios irí cayábéeri. Néese íimaca:

—Báisícata mabáyawanéerica yái asìalimica —íimaca.

⁴⁸Macáita wenàiwica ìyeyéica néeni idécanáami naicáca yéetácawa, yá nèepùacawa néese, máiní achúmaca nawàwa, cáaluca nía nacái. ⁴⁹Macáita quéwa níái yáaliéyéica Jesús ìwali, nía nacái inanáica yèyeyéicatéwa yáapicha Galilea yàasu cáli néese, nabàlùaca naicáidaca irí déecuíseta naicácaténá càinácaalí ichàbáanápinátéwa.

Jesús es sepultado

⁵⁰⁻⁵¹Iyacaté áiba asìali cayábéeri íiwitáise, yeebáidéerica Dios itàacái, íipidenéeri José, Arimatea ìyacàlená minali, yái yàcalé ìyéerica Judea yàasu cáli íinata. Yái José abéeri néenáca, níái judío íiwacanánáica, Junta Supremanáica. José iwàwacaté Dios icùaca macáita. Ináté càmita yéewa abédanama José íiwitáise judío íiwacanánái yáapicha

iwàwéeyéicaté inúaca Jesús. ⁵²Iná José yàacawa Pilato gobernador yàatalé. Isutáca Pilato fícha wawàsi yàanápíná irí Jesús iinámi. Yá Pilato imàacaca José iríni. ⁵³Néese José yàacawa cruz yàatalé. Yá iricùadaca Jesús iinámi cruz iwálíise, yá yéepùacani linoíri wáluma iyú, càide iyúwa judío fiwítáise iyáaná. Néese iwàlùadaca Jesús iinámi càliculii iriculé. Yái càliculii áibanái náicacaténi dúli ibàlàiricu yéewanápíná càlicullicani, iyúwa capii imàdàaná. Yái càliculii wàlisàicataàcáwa, canácataí nabàlièricáwa. ⁵⁴Yáté èrica viernesca nachùnìacatáipíná yàacàsi sábadò piná, ipíchawáise sábadò judiónái iyamáidacatáicawa. Catácàlicubàa yàacawa, yá idàba sábadò nayamáidacatáipínáwa. Inaté iwàwacutá nawàlùadaca Jesús iinámi caquialéta càliculii iriculé.

⁵⁵Abénaméeyéi inanái yèeyéicatéwa Jesús yáapicha Galilea yàasu cáli néese, nàaca naicáca càliculii, yá naicáca càinácaalí iyú nawàlùadaca Jesús iinámi càliculii iriculé. ⁵⁶Néese nèepùacawa nacapèe néréwa, yá nachùnìaca pumèníiri isàni, pomada nacáiri nacái napusúadacaténáni Jesús iinámi iwali, càide iyúwa judiónái imàníná yéetèrimiwa irí. Néese nayamáidacawa sábadò iricu càide iyúwaté Dios ichùulianá judiónái.

La resurrección de Jesús

24 ¹Néeseté, domingo iricu, níai inanáica nàacatéwa càliculii nérépiná mapisáisiwata. Natéca pumèníiri isàni nachùnìericaté. Aibanái inanái nacái nàacawa náapicha. ²Nàanàaca càliculii néré, yá naicáca íba ibàlùericawa méetàucuta càliculii inùma fícha, nabàlianáca càliculii inùma. ³Yá nawàlùacawa néré, yá canáta naiquéeri néeni Wáiwacali Jesús iinámica. ⁴Cáaluca nía, càmita náalíawa càinácaalí fimáaná. Yáta naicáca pucháiba asianái mèlumèluíyè ibàle ibàlùeyéicawa mawiénita nalí. ⁵Máini cáaluca níai inanáica, yá naicáidaca cáliaculé. Quéwa níai asianáica náimaca nalí:

—¿Cánacué picutá yáara cáuri wenàiwicaca cháí yéetáními yèewiré? ⁶Canáca chánii. Idéca icáucàacawa. Piwàwalicué yái tàacáisi icàlidéericatécué pirí idècunitàacá iyaca Galilea yàasu cáli néese. ⁷Iimacatécué pirí iwàwacutáanápínaté presoca namànicani namàacacaténaté cabáyawanéeyéi wenàiwica natàtàacani cruz iwali yéetácaténatéwa, yái asiali Dios néeseérica. Iimacatécué pirí nacái icáucàanápínatéwa máisiba èeri iricu —náimaca.

⁸Yá inanái nawàwalica yái tàacáisica Jesús icàlidéericaté nalí. ⁹Néese nèepùacawa càliculii fícha. Nacàlidaca nalíni níai oncéeyéica

imanùbaca apóstolca, áibanái irí nacái náapichéeyéica. ¹⁰Níái inanái icàlidéeyéica tàacáisi Jesús yéewáidacalénái irí náipidená María Magdalena, Juana nacái, Santiago yátúa nacái, ípidenéechúa María, áibanái inanái náapichéeyéi nacái. ¹¹Quéwa, apóstolnái càmita neebáida nalíni, nayúunáidacáita canéeri iwèni tàacáisica meedáni.

¹²Quéwa Pedro ipìacawa càliculli néré. Néese yáawiaca iicáidaca càliculli imàdàaná iriculé, yá iicáca níawamita ibàlemi néepùanaté Jesús iinámi. Néese Pedro yèepùacawa icapèe néréwa. Iináidacawa iwàwalicuìsewa càinácaalísica ichàbàanátéwa.

En el camino a Emaús

¹³Yáté èericaté pucháiba Jesús yéewáidacalénái nèepùacawa nàyacàle nérépináwa, ípidenacatalé Emaús. Once namanùbaca kilómetro idècuni ìyaca Jerusalén ìyacàlená íicha. ¹⁴Natàaní nàacawa nalíwáaca ìwali yái Jesús yéetáanácawa. ¹⁵Idècunitàacá natàaníca nàacawa nalíwáaca Jesús iináwaná ìwali, yá Jesús yàacawa mawiénita nalí àyapulicubàa. Yá yàacawa náapicha. ¹⁶Ewita naicácaánítani, càicáaníta càmita náalía Jesúsكاني. ¹⁷Néese Jesús isutáca yéemíawa nía:

—¿Càiná ìwalicué pitàaní pìacawa àyapulicubàa? —íimaca yái Jesúsca. ¹⁸Yá nayamáa nabàlùacawa, achúmaca nawàwa. Abéeri néená ípidenéri Cleofas íimaca Jesús irí:

—Macáita Jerusalén ìyacàlená mìnánái náalíacawa ìwali yái namàníiricaté Jerusalén ìyacàlená iricu áténama, siùca nacáide. ¿Abéeritasica pía càmírita yáalíawa nèewíise macáita ìyéeyéica Jerusalén ìyacàlená néeni? —íimaca. ¹⁹Jesús isutáca yéemíawa nía:

—¿Càináté ìyaca néeni? —íimaca yái Jesúsca. Yá náimaca Jesús irí:

—Wadéca watàaníca walíwáaca Jesús iináwaná ìwali yái Nazaret ìyacàlená néeséerica, abéeri profeta icàlidéerica Dios itàacái cáimiétacawaca macái wenàiwica irí, imàníirica nacái nalí yái càmírica wenàiwica idé imànica. ²⁰Watàaníca nacái sacerdote íiwacanánái ìwali, judío íiwacanánái ìwali nacái, yái presonáca namànicani namàacacaténá romanonái inúacani, yéewanápiná nanúacani cruz ìwali. ²¹Quéwa, wíacaté nacái watuíyàacaté Jesús iwasàanápinaté wía, wía Israel itaquénáinámica, wàuwidenái íichawa. Siùca èeri idéca idèniaca máisiba èeri nanúacadénáamini. ²²Quéwa abénaméeyéi inanái ìyéeyéica wèewi siùca èeri nacalùadaca wía bàwinacáiná mapisáisiwata nàaca naicácaténá càliculli néré. ²³Canáta quéwa nàanèeri Jesús iinámica néeni. Yá nèepùacawa nacapèe néréwa. Néese nacàlidacaté walíni

naicácasa ángelnái yéénáiwánási nacáiri irícuíse. Ángelnái náimaca inanái irí cáucasa Jesús. ²⁴Néese áibanái asíanái wáapichéeyéi nàacawa càliculíi néré, yá nàanàaca néeni càide iyúwa inanái icàlidáanaté walíni, càmfiritàacá quéwa naicá Jesús —náimaca Jesús irí.

²⁵Néese Jesús íimaca nalí:

—iCàmíiyéicué yáalíawa pía, máinícué càulenáca píchani, peebáidáanápínacué macáita tàacáisi profetanái icàlidéericaté Dios inùmalícuíse! ²⁶Nacàlidacatécué piríni machacàníiri iyú iwàwacutáanápínaté Mesías yúuwichàacawa ipíchawáiseté wenàiwica nàaca icàaluíniná, yái judío icuèrinápínaca —íimaca yái Jesúsca.

²⁷Néese Jesús idàbaca icàlidaca nalíni macáita iyúwaté profetanái itànàaná tàacáisi Dios inùmalícuíse. Quéechacáwa icàlidaca nalí tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Jesús ìwali, áibanái profeta nacái icàlidéeyéicaté tàacáisi Jesús ìwali Dios inùmalícuíse. Yéewáidaca nía náalíacaténá néemiaca càinácaalí íimáaná macáita tàacáisi profetanái itànèericaté Mesías ìwali, yái judío icuèrinápínaca.

²⁸Néeseté nàanàaca nàyacàle néréwa. Quéwa Jesús iwàwacaté yàacawa áibaléta. ²⁹Yá nasutáca íicha wawàsi iyamáanápínáwa náapicha nacapèe irículé. Yá náimaca irí:

—Piyamáawa wáapicha máinícaíná catáca yàacawa —náimaca. Yá Jesús iwàlùacawa nacapèe irículé náapicha iyamáacaténáwa.

³⁰Néese náawinacawa mesa iwéré nayáacaténá nayáacaléwa, yá Jesús yeedáca pan icáapi irículéwa, yá yàaca Dios irí cayábéeri, néese isubèriadacani, yá iwacùaca nalíni, yái panca. ³¹Yáta náalíaca naicácani, yá náalíacawa Jesúsca. Yáta ichalíacawa natuí íicha. ³²Yá náimaca nalíwáaca:

—Báisícata Jesúsca. Yácata Jesús yái càì icàlidéerica walíni càinácaalí íimáaná Dios itàacái àyapulicubàa, íná yéewa wawàwa yáalanícatéwa ìyaca —náimaca nalíwáaca.

³³Yá càmita nayamáawa nacapèe irícuwa, néese nèepùacàatécatawa Jerusalén ìyacàlená néré àniwa. Nàacawa once namanùbaca apóstolnái yàatalé ìwacáidáyaquéeyéicawa, áibanái yáapicha. ³⁴Néese apóstolnái náimaca nalí, níái pucháiba yàanèeyéica nàatalé:

—Báisíta, Wáiwacali idéca icáucàacawa. Simón Pedro idéca iicácani —náimaca nalí.

³⁵Néese níái pucháiba Emaús ìyacàlená néeséeyéica nacàlidaca nalí càinácaalíté ichàbáanáwa àyapulicubàa. Nacàlidaca nacái nalíni náalíacatéwa Jesúsca isubèriadacaalíté pan.

Jesús se aparece a los discípulos

³⁶Idècunitàacá nataàníca, yáta Jesús yàanàaca ìyaca nèewi. Yá ìimaca nalí:

—¿Néenicué? Matuíbanáicué pía —ìimaca yái Jesúsca.

³⁷Cáaluca nía manuísíwata nayúunáidacáiná iwàwanásicani yái càì naicáca. ³⁸Yá Jesús ìimaca nalí:

—¿Cánacué cáalu pía? ¿Cánacué càmita peebáida núacani? ³⁹Piicacué yái núcáapica, nùabàli nacái, útuwi yáami, núacata yái. Pimàacacué picáapiwa nùwali piicáwa. Canáca wenàiwica icáucami iiná, yáapi nacái, quéwa núa, cáapica núa, caináca nacái núa, ínacué yéewa píalímá píaliacawa cáuca núa —ìimaca yái Jesúsca.

⁴⁰Idècanáami icàlidaca nalíni, yá yáasáidaca naicá icáapiwa, yàabàli nacáiwa, útuwi yáami. ⁴¹Càmitàacá neebáida Jesúsca máníicáiná nayanídacawa casímáicáiná nía. Néese Jesús ìimaca nalí:

—¿Pidèniasicué yàacàsi? —ìimaca yái Jesúsca.

⁴²Yá nàaca irí cubái imìdecaná yééná, mába ituní nacái nàaca irí. ⁴³Yá yeedáca yàacàsica, yá naicáca iyáacani. ⁴⁴Néese Jesús ìimaca nalí:

—Idècunitàacá nùyaca píapichacué, nucàlidacatécué pirí macáitani càinácaalítè nuchàbáanápínátéwa. Iwàwacutátè numànica càitade iyúwatè profetanái itànàaná tàacáisi nuináwaná ìwali. Profeta Moisés itànàacaté tàacáisi nùwali càide iyúwa Dios ichùulíanátè itànàaca. Profetanái nacái, áibanái nacái itànèeyéicatè Salmos nacàlidacaté tàacáisi nuináwaná ìwali. Yá macáita idéca ichàbacawa càide iyúwatè natànàaná —ìimaca yái Jesúsca.

⁴⁵Néese Jesús imàacaca náalíacawa cayába càinácaalí ìimáaná yái Dios itàacáica. ⁴⁶Yá ìimaca nalí àniwa:

—Natànàacaté tàacáisi ìiméerica iwàwacutáanápínátè nuétácawa, núa Mesíasca, judío icuèrinápínáca. Quéwa, náimacaté numichàanápínátéwa yéetácáisi íicha máisiba èeri irìcu. Bàaluitè profetanái itànàacaté nacái tàacáisi ìiméerica iwàwacutáanápínacué picàlidaca nuináwaná ìwali canánama èeri mìnánái irí. ⁴⁷Quéechacáwa iwàwacutacué picàlidaca nalíni cháí Jerusalén ìyacàlená irìcu. Picàlidacué nacái macáita wenàiwicanái iríni neebáidacaténá nutàacái, namàacacaténá náichawa nacái yái báawéerica namàníirica yéewacaténá Dios imàacaca iwàwawa nabáyawaná íicha. ⁴⁸Píacué nuéwáidacaléca, pidécuéca piicáca macáita yái numàníirica. ⁴⁹Aibaalípiná nubànùacuéca Espíritu Santo piwàwa irìculé càide iyúwa Núaniri Dios ìimáanátécué pirí,

pimànicaténacué càide iyúwa Dios iwàwáaná. Piyamáacuéwa cháta Jerusalén ìyacàlená irìcu. Picácué pimusúawa ícha àta Espíritu Santo yàanàacatalépináta iwàlùacawa piwàwalìculécué, yèeripinácué pichàini chènuníiséerica —íimaca yái Jesúsca.

Jesús sube al cielo

⁵⁰Nésetécáwa Jesús itéca nía méetàuculé Jerusalén ìyacàlená ícha. Yá nàanàaca Betania ìyacàlená néré. Yá imichàidaca icáapiwa napualé. Yá isutáca nalí Dios ícha imàníinápíná nalí cayábéeri. ⁵¹Idècunitàacá isutáca nalí Dios ícha, yá yàacawa náicha, imichàacawa náicha chènuniré. ⁵²Nàaca icàaluíniná, néese nèepùacawa Jerusalén ìyacàlená irìculé casíimáiri iyú. ⁵³Yá nàyaca èeri imanùbaca templo irìcu, yèeyéica Dios irí cayábéeri.

SAN JUAN

La Palabra de Dios hecha hombre

1 ¹Jesucristo ìyacaté bàaluité ipíchawáise idàbacawa yái èeriquéi. Yái Jesucristoca, yácata Tàacáisi imàaquéerica wáalíacawa Dios ìwali. Iyacaté abédanaméeri íiwitáise Dios yáapicha, yái Dios yáapichéerica Jesucristo. Yácata Wacuèriná Dioscani, yái Jesucristoca, bàaluité èeri, siùca nacáide. ²Yái Jesucristoca, yáté ìyaca Dios yáapicha èeri ipíchawáise. ³Dios imàacacaté Jesucristo idàbaca macái wawàsi. Canácata wawàsi ìyéerica càmíirité Jesucristo idàba, canásíwa. Yácata imàníiricaté macáita. ⁴Yái Jesucristoca, yácata yèerica nacáuca, macáita yái ìyéerica. Yái Jesucristo yèerica macái wawàsi icáuca, yácata nacái imàaquéerica wenàiwica náalíacawa càinácaalí iwàwacutáaná namànica nàyacaténá machacàníiri iyú báisíiri tàacáisi ìwali càide iyúwa camalási imàacacaalí waicáca amaláwaca. ⁵Yái Jesucristoca imàacaca wáalíacawa ìyaca càide iyúwa camalási icànéeri catéeri iriculé. Yàanàacaté aléi èeri iriculé amalácaténá imànica wenàiwicanái íiwitáise yéewanápiná càmita quirínama namàni càide iyúwa catéeri íiwitáise Satanás ichùulìaná nía. Satanás càmítaté idé imawèniadaca fíchawa Jesucristo.

⁶Néeseté idècunitàacá Jesucristo ìyaca cháí èeri irìcu, néenialíté ìyaca asìali Dios ibànùericaté ípidenéeri Juan el Bautista. ⁷Dios ibànùacaté Juan icàlidacaténá tàacáisi Dios inùmalicuise, icàlidacaténá nacái wenàiwicanái irí Jesucristo yàanàacaté, yái amaléerica imànica wenàiwicanái íiwitáise náalíacaténáwa càinácaalí iyú náalimá nàyaca machacàníiri iyú. Dios ibànùacaté Juan, yéewacaténá wenàiwicanái neebáidaca Jesucristo itàacái idécanáamité néemiaca Juan icàlidaca Jesucristo iináwaná ìwali. ⁸Yái Juanca càmítaté amalá imànica

wenàiwica íiwitáise. Quéwa Dios ibànùacaté Juan icàlidacaténa Jesucristo iináwaná ìwali, yái imàaquéerica wenàiwica náalíacawa càinàcaalí iyú náalimá nàyaca machacàníiri iyú. ⁹Yái Jesucristoca, yácata abéerita amaléerica imànica macái wenàiwica íiwitáise yeebáidéeyéica itàacái náalíacaténáwa càinàcaalí iwàwacutáaná namànica nàyacaténá machacàníiri iyú; yácata yàanèericaté aléi èeri iriculé.

¹⁰Yái báisíiri Tàacásica íipidenéerica Jesucristo yèepunícatéwa cháí èeri irícu. Ewita Dios imàacacáanítaté Jesucristo idàbaca canánama cháí èeri irícuíríca, càicáaníta èeri mìnánái càmítaté náalíawa cawinácaalíni, càmíta nacái cayába naicácani. ¹¹Jesucristo yàanàacaté aléi èeri iriculé idàbéericaté irípináwa, néese níái wenàiwica Jesucristo imàníiyéicaté càmítaté nataida cayábani.

¹²Quéwa cawinácaalí wenàiwica iwàwéeyéica Jesucristo, yeebáidéeyéi nacái itàacái, yá Jesucristo imàacaca Dios yéenibeca nía. ¹³Dios yéenibeca nía, quéwa càmíta càide iyúwa wenàiwica imàníná yéenibewa, càmíta nacái iyúwa wenàiwica iwàwáaná imànica iiná iyúwa. Dios càmíiri imàni càide iyúwa wenàiwica imàníná. Dios yeedácaíta nía yéenibepináwa iyúwata iwàwáaná imànica.

¹⁴Yái báisíiri Tàacásica íipidenéerica Jesucristo, yàanàacaté aléi èeri iriculé, yá yèepunícatéwa iyúwa asialí. Yá yèepunícatéwa wáapicha achúma èerínata, idènièri abéerita cayábéeri íiwitáisewa, icàlidéeri nacái abéerita yái báisíiri tàacásica. Wadéca waicáca máiníiri cachàinica íiwitáise, icànéeri icamaláná chènuníiséeri iyúwa, yácáináta abéerita Dios lírica, yái Jesucristoca. ¹⁵Juan el Bautista icàlidacaté cachàiníiri iyúni Jesucristo iináwaná ìwali. Juan íimaca: “Yácata nucàlidéericatécué pirí ìwali núumacaalíté áiba máiníiri cachàinica nuícha yàanàanápínaté núamirícubàa. Cachàiníirica nuíchani, ìyacáínaté bàalutésíwa nupíchawáise, ipíchawáiseté numusúaca nuicá èeri”, íimaca yái Juanca.

¹⁶Máiní cayábéeri íiwitáise, yái Jesucristoca, yá imànica walí madécaná cayábéeri quéwanáta mamáalàacata, macáita wía yeebáidéeyéica itàacái. ¹⁷Dios imàacacaté profeta Moisés yéewáidaca wàawirináimi israelitanái namànicaténaté càide iyúwa Dios ichùulianá nía quéwa Jesucristo idéca yáasáidaca walí cáinináca Dios iicáca wenàiwica. Jesucristo yéewáida wía nacái macái Dios itàacái báisíiri iyú. ¹⁸Canácatàacá áiba Jesucristo íicha iiquéeri Dios, quéwa Jesucristo, yái Dios líri abéerita, yácata Wacuèriná Dioscani, yái Jesucristoca, cáininéerica

Dios iicáca; yái Jesucristo yácata abéerita imàaquéerica wáalíaca Wáaniri Dios ìwaliwa, càinácaalí Dios íiwitáise iyaca.

Juan el Bautista da testimonio de Jesucristo

¹⁹Bàaluité Juan el Bautista icàlidacaté Dios itàacái wenàiwicanái irí. Néese judío íiwacanánái ìyèeyéica Jerusalén ìyacàlená irícu nabànùaca wenàiwica Juan yàatalé, abénaméeyéi sacerdote, levita nacái íibaidéeyéica templo irícu. Nabànùaca nía nasutácáténá néemíawa Juan cawinácaalíni. ²⁰Yá Juan icàlidaca nalí íináwanáwa machacànita báisíiri iyú. Íimaca nalí:

—Càmita Mesías núaquéi, yái wacuèrinápináca Dios ibànùèripiná walí, wía israelitaca —íimaca yái Juanca. ²¹Néese nasutáca néemíawa àniwani:

—Néeni, ¿cawiná pía? ¿Profeta Elíassica pía yàanèerica àniwa càide iyúwaté áiba profeta íimáaná? —náimaca. Néese Juan íimaca nalí:

—Càmita núa yái —íimaca yái Juanca. Néese náima irí mamáalàacata:

—Néese, ¿píasica profeta Dios ibànùèripináca walí càide iyúwaté profetanái íimáaná wàawirináimi irí? —náimaca. Néese Juan íimaca:

—Càmíiri —íimaca yái Juanca. ²²Néese náimaca irí:

—Néeni, ¿cawiná pía? Iwàwacutá wáalíacawa machacàníiri iyú wacàlidacáténá nalíni, níái ibànùèyéica wía. ¿Càiná pìimaca pìwaliwa? —náimaca irí. ²³Néese Juan íimaca nalí:

—Núaca yái asàli icàlidéerica nalí cachàiníiri iyúni, manacúali yùucubàa càináwàiri, càide iyúwaté profeta Isaías itànàaná tàacáisi Dios inùmaliçuise. Yá núumaca nalí: ‘Càide iyúwa wenàiwicanái ichùnìacaalí machacàníiri àyapu Náiwacali irípináwa, càitacué nacái iwàwacutácué pichùnìaca píiwitáisewa Wacuèriná Dios irípiná, pitàidacáténácué cayábéeri iyúni’, càì núumaca nalí —íimaca yái Juanca. ²⁴Níái wenàiwica yèeyéicatéwa Juan yàatalé, fariseonái ibànùacaté nía. ²⁵Yá nasutáca néemíawa Juan:

—Néeni, càmicaalí Mesías pía, yái wacuèrinápináca Dios ibànùèripináca walí, wía israelitaca, càmicaalí nacái profeta Elías pía, yàanèerica àniwa, càmicaalí nacái profeta pía Dios ibànùèripinácaté walí càide iyúwaté profeta Moisés íimáaná wàawirináimi irí, néese, ¿cáná pibautizá wenàiwica? —náimaca. ²⁶Juan íimaca nalí:

—Nubautizá wenàiwica úni yáaculé, quéwa ìyaca pèewi áiba càimíricuéca pialía ìwali. ²⁷Yàanàaca núamirìcubàawa. Máini cachàiníiri íiwitáise nuícha. Nuíwacalìcani, yái yàanèeripináca; nuicáca núawawa

càiride iyúwa yàasu wenàiwica càmfiri cachàini náicha canánama, máinicáiná cayábéerica nuíchani —íimaca yái Juanca.

²⁸Càité Juan icàlidaca nalíni aléera íipidenácataléca Betania, iyéerica abéemàalé Jordán inanába íicha, Juan ibautizácatalé wenàiwica.

Jesús, el Cordero de Dios

²⁹Néeseté mapisáináami àniwa Juan iicáca Jesús yàacawa ipualé. Juan íimaca Jesús ìwali: “iPiicácué Dios yàasu Cordero, yéetéeripináwa càide iyúwa nanúacaalí oveja wàlisài iyúwa sacrificio nabáyawaná ìwalísewa. Yácata yùuwichèeripinácawa Dios yàasu yùuwichàacáisi iyú èeri mìnánái ibáyawaná ìwalfíse! ³⁰Nudéca nucàlidacuéca pírí iináwaná ìwali núumacaalítécué pírí: ‘Aiba yàanàpinácawa núamirìcubàawa, yácata cachàiníri nuícha, iyacáinaté bàalutité nupíchawáise ipíchawáiseté numusúaca nuicá èeri’, càité núumacué pírí. ³¹Núa nacái càmítaté nualía càiríinacaalíni, yái Dios ibànuèripinácaté walí, quéwa nudéca nùanàaca nubautizácatená wenàiwica úni yáaculé yéewanápiná Israel itaquénáinámi náalía naicácani”, íimaca yái Juanca.

³²Néese Juan el Bautista íimaca àniwa: “Nudéca nuicáca Espíritu Santo iricúacawa chènuníise càiride iyúwa unùcu iicácanáwa, yá Espíritu Santo iyamáacawa ìwali. ³³Néese càmítàacáwa nualíawa mamáalàacata cawinácaalíni, quéwa Dios, yái ibànuèrica núa nubautizáanápíná wenàiwica úni yáaculé íimaca nulí: ‘Piicápiná Espíritu Santo iricúacawa iyamáacawa abéeri asíali ìwali, yásí píalíacawa yácata yái ibànuèripináca Espíritu Santo wenàiwicanái írí, yái Espíritu yàacawéeridéeripináca níawa, ibautizácatená náiwitáise Espíritu Santo ichàini iyú’, càì íimaca nulí yái Diosca. ³⁴Nudéca nuicáca càide iyúwa Dios íimáanáté nulí ìwali, íná nucàlidacué píríni, Dios íiricani”, íimaca yái Juanca.

Los primeros discípulos de Jesús

³⁵Néeseté mapisáináami àniwa, Juan el Bautista iyaca néeni àniwa pucháiba yéewáidacalé yáapichawa. ³⁶Juan iicáca Jesús yéepunícawa néenibàa, yá Juan íimaca yéewáidacalénái íríwa:

—iPiicácué Dios yàasu Cordero yéetéeripináwa càide iyúwa nanúacaalí oveja wàlisài iyúwa sacrificio nabáyawaná ìwalfísewa! —íimaca yái Juanca.

³⁷Néese níái pucháiba Juan yéewáidacaléca idécanáami néemiaca Juan íimáaná nálí, yá nàacawa Jesús yáamísewa. ³⁸Néese Jesús iwènúa iicáidaca nálí, nàacawa yáamísewa, yá íimaca nálí:

—¿Càinásicué piwàwa? —íimaca nalí. Néese náimaca irí:

—Pía yéewáidéerica wía, ñalénásica picapèe? —náimaca irí. ³⁹Néese Jesús íimaca nalí:

—Wàacué waicáca —íimaca nalí. Iná nàacawa yáapicha, yá naicáca alénácaalí iya. Yá nayamáacawa yáapicha yátè èerica déecucáiná èeri a las cuatrotá táica nàanàacaalíté néré.

⁴⁰Abéeri néená íipidená Andrés, níái pucháiba yéemièyéica Juan el Bautista íimáaná néese nàacawa Jesús yáamísewa. Yái Andrésca, yácata Simón Pedro iméeréerica. ⁴¹Néese Andrés yàacawa caquialéta icutáca ibèeriwa Simón. Yá Andrés íimaca Simón irí:

—Wadéca wàanàaca yái Mesíasca (íimáanáca “Cristo” griego itàacái iyú), yái wacuèrinápiná Dios ibànuèrica walí, wía israelitaca —íimaca yái Andrésca. ⁴²Néese Andrés itéca Simón Jesús yàatalé. Yá Jesús iicáidaca Simón irí, yá íimaca irí:

—Píacata Simón, Juan ìiri. Quéwa siùcade numàaca píipidená Cefas (íimáanáca Pedro griego itàacái iyú) —íimaca yái Jesúsca.

Jesús llama a Felipe y a Natanael

⁴³Néeseté mapisáináami àniwa Jesús iwàwa yàacawa Galilea yàasu cáli néré, yá Jesús yàanàaca Felipe. Yá íimaca Felipe irí:

—Aquialé, pìawa núapicha, yéewacaténá nuéwáidacaléca pía —íimaca yái Jesúsca.

⁴⁴Yái Felipe Betsaida ìyacàlená néeséeri alé nacáide Andrés, Pedronái ìyacataléca. ⁴⁵Néese Felipe yàaca icutáca Natanael, yá Felipe íimaca Natanael irí:

—Wadéca wàanàaca yái asìali profeta Moisés itànèericaté iináwaná ìwali. Yácata Jesús, yái Nazaret ìyacàlená néeséerica náiméerica ìwali José ìirimica —íimaca. ⁴⁶Néese Natanael íimaca:

—Canáca cayábéeri wenàiwica Nazaret ìyacàlená ìricu —íimaca yái Natanaelca. Quéwa Felipe íimaca irí:

—Aquialé, pìaca piicàcani —íimaca. ⁴⁷Néese Jesús iicáca Natanael yàacawa ipualé, yá Jesús íimaca Natanael ìwali:

—Aca néese israelitasíwa, ìyéerica machacànfiiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná, canácatáita ichiwáida áibanái —íimaca yái Jesúsca.

⁴⁸Néese Natanael íimaca Jesús irí:

—¿Càinásica pidéená pialía nùwali? —íimaca. Néese Jesús íimaca irí:

—Nuicácaté pía ipíchawáise Felipe imáidaca pía pìyacaalíté higuera yéetaná yáamibàa —íimaca yái Jesúsca. ⁴⁹Néese Natanael íimaca irí:

—Nuíwacali, iDios Iirica pía! iPíacata yái icuèripináca wía, wía Israel itaquénáinámica! —íimaca. ⁵⁰Jesús íimaca irí:

—¿Peebáidasica nutàacái núumacáinácáita pírí nuicácaté pía higuera yéetaná yáamibàa? Mesúnamáita piicápiná áiba wawàsi cachàiníwanái —íimaca yái Jesúsca. ⁵¹Jesús íimaca nacái:

—Péemlàcué cayába, áibaalípiná piicápiná capíraléeri cáli yàacùacawa, yásí Dios yàasu ángelnái namichàacawa nuícha, nalicùacawa àniwa nùwali, núa asìali Dios néeséerica —íimaca yái Jesúsca.

Una boda en Caná de Galilea

2 ¹Néesetécáwa máisibáaná èeri irícu, abéeri asìali icàsàacawa áiba yàcalé irícu ípidenácatalé Caná, Galilea yàasu cáli ínata. Yá namànica irí fiesta. Jesús yáatúa ìyaca fiesta néré. ²Néese Jesús ìyaca nacái néeni wáapicha, wía yéewáidacaléca, namáidacáiná wía wàacaténá waicáca náapicha fiesta. ³Néese uva ituní imáalàacawa náicha, yá Jesús yáatúa úumaca irí:

—Idéca imáalàacawa náicha uva ituníca —úumaca. ⁴Quéwa Jesús íimaca ulí:

—Núatúa, ¿cánásica càì píimaca nulí? Càmitàacá nuénáíwaná yàanàa —íimaca yái Jesúsca. ⁵Quéwa Jesús yáatúa íimaca nalí níái iwacuèyéica nalí yàacàsi:

—Pimànicué macáita iyúwata ichùulianácué pía —úumaca. ⁶Nàyacaté néré seis namanùbaca catùa manuínaméeyéi íba icatùalená, nàucùacaténá naliculé úni, càide iyúwa judío íiwitáise ìyáaná, iwàwacutácáiná judíonái imànica culto nacáiri náibacaténá nàasuwa, nacáapi nacáíwa ipíchawáise nayáaca nayáacaléwa masacàacaténá Dios iicáca nía. Abénaméeyéi catùa manuínaméeyéi náalimá napuníacawa cincuenta litro imanùbaca úni iyú, áibanái setenta litro imanùbaca iyú náalimá nacái napuníacawa. ⁷Néese Jesús íimaca nalí níái íibaidéeyéica néré:

—Pipuníadacué níái catùa úni iyú —íimaca yái Jesúsca. Yá napuníadaca nía macáita, àta catùa inùma nérénama. ⁸Néese Jesús íimaca nalí:

—Siùca peedácué achúmanamata catùa irícuíse, yá pitécuéni fiesta íiwacali irí, yáalimáidacaténáni —íimaca yái Jesúsca. Yá namànica iyúwata Jesús íimáaná.

⁹Yá fiesta íiwacali yáalimáidaca úni iwènuéricatéwa uva ituní iyú, quéwa càmita yáalíawa síisáanácaalíté needá yái uva ituníca. Níawamita íibaidéeyéica néré náalíacawa ìwali napuníadacáinaté catùa yáawami úni iyú. Néese fiesta íiwacali imáidaca yàataléwa yái

asiali wàlisàiri cáinuca imàníricaté matrimonio. ¹⁰Yá fiesta íiwacali íimaca írí:

—Aibanái namànicaalí fiesta, yá nàaca nàirapíná quéeacháwa cayábéeri yáwanái uva ituní, néese idécanáami nàiraca madécaná, yá yàaca nàirapíná áiba báawatéerita. Quéwa pidéca pidèniaca yái cayábéeri yáwanái àta siùca nacáide —íimaca.

¹¹Yái cayábéeri wawàsi Jesús imànírica nalí Caná ìyacàlená néré Galilea yàasu cáli íinata, yácata idàbáanéeri cayábéeri imànírica càmírica wenàiwica idé imànica. Càita yáasáidaca nalí íiwitáise chènuníiséeriwa. Ináté wía yéewáidacaléca weebáidaca itàacái cachàiníwanái.

¹²Néeseacáwa Jesús yàacawa Capernaum ìyacàlená néré. Jesús yáatúa ùacawa yáapicha, yéenánái nacái, wía nacái yéewáidacaléca wàacawa yáapicha. Yá wàyaca néeni máisiba èeritasica.

Jesús purifica el templo

¹³Néenialíté mawiénica judíonái yàasu culto íipidenéeri Pascua wawàwalicaténá cainácaalíté iyú Dios iwasàaca wàawirináimi Egipto yàasu cáli íicha. Wàacawa Jesús yáapicha Jerusalén ìyacàlená néré. ¹⁴Néese Jesús iwàlùacawa templo ibàacháwalená iriculé, yá iicáca wenàiwicanái iwéndéeyéica pacá, oveja nacái, unùcu nacái. Nawéndaca pìrái wenàiwica írí iwàwéeyéica imànica sacrificio Dios írí nabáyawaná ìwalísewa, ofrenda piná nacái. Nàyaca nacái áibanái icambiéyéica plata wenàiwica íicha. Yáawinéeyéicawa yàasu mesa iwéréwa nacambiacaténá náicha plata. ¹⁵Néese Jesús iwacáidaca íyanási, yá imànica cabèesi nacáiri, yá icalùadaca namusúawa macáita wenàiwica templo ibàacháwalená iricuise, nàasu pìrái yáapichawa, ovejanái, pacá nacái. Néese níái icambiéyéica plata wenàiwica íicha needácaténá nalíwa plata, yá Jesús yúucaca nàasu moneda canánama cáli íinatalé, yá nacái itamàaca yúucawa náicha nàasu mesa canánama. ¹⁶Néese Jesús yàalàaca nía cachàiníiri iyú níái iwéndéeyéica unùcu: —iPitécué yái yàasusi templo íicha! iPíacué pimàni Núaniri Dios icapèe iyúwa nawéndacàalu! —íimaca yái Jesúsca.

¹⁷Néese wía yéewáidacaléca wawàwalicaté tàacáisi rey David itànèericaté Dios liri inùmalicuise cuyàluta Salmos irícu. Iimacaté: “Máiní báawa nuicáca yái namàníináca báawéeri wawàsi piasu templo irícu, pía Nucuèriná Dios; namànipiná nulí báawéeri máinícáiná cáinináca nuicáca picapèe”, íimacaté yái Dios Iirica. ¹⁸Néese abénaméeyéi judío íiwacanánái ibàlùeyéicawa néeni náimaca Jesús írí:

—iCanáca yéewaná pimusúadaca nía templo ibàacháwalená íicha! Báisícaalí Mesíasca pía, yái wacuèrinápináca Dios ibànuèrica walí, wía israelitaca, néese pimàni waicá áiba wawàsi càmfírica wenàiwica idé imànica píasáidacaténá pidènìaca Dios íiwitáise —náimaca. ¹⁹Jesús íimaca nalí:

—Ewitanica pimáalàidacáanítacué yái temploca, càicáaníta numichàidapiná ibàlùawa àniwani máisiba èeri iricuwa —íimaca yái Jesúsca. ²⁰Néese níái judío íiwacanánái náimaca írí:

—Nadéca náibaidaca cuarenta y seis camuí namànicaténá yái temploca. Càmita pidé pimichàidaca ibàlùawa àniwani máisiba èeri írìcu —náimaca írí.

²¹Quéwa Jesús itàanícate ìyaca ìwaliwata iyúwa templo. ²²Iná idécanaámíté Jesús imichàacawa yéetácáisi íicha, néese wía yéewáidacaléca wawàwalicaté yái tàacáisi Jesús icàlidéericaté nalí, ínáté weebáidaca manuísíwata Dios itàacái profetanái itànèericaté Jesús ìwali. Weebáidacaté nacái Jesús itàacái.

Jesús conoce a todos

²³Idècunitàacá Jesús ìyaca Jerusalén ìyacàlená néeni iicácaténá naápicha judíonái yàasu culto Pascua, yáté madécaná neebáidaca Mesíascani, yái Jesúsca, israelita icuèrinápiná Dios ibànuèrica nalí, naicácáináté Jesús imànica yái càmfírica wenàiwica idé imànica. ²⁴Quéwa Jesús yáalíacawa càmita neebáida itàacái báisíiri iyú yáalíacáiná macáita náiwitáise. ²⁵Càmitaté iwàwacutá áibanái icàlidaca Jesús írí nàwali níái wenàiwicaca, yácáiná Jesús yáalíacawa macáita wenàiwica íiwitáise.

Jesús y Nicodemo

3 ¹Iyacaté fariseo íipidenéeri Nicodemo, abéeri judío íiwacanánái yéená máiníiri cáimiétacanáca. ²Yái Nicodemo yàacawa ipáchiaca Jesús yàatalé táiyápi itàanícáténá yáapicha. Nicodemo yàacawa néré táiyápicáwa ipíchaná yàacawéeyéiná fariseo náalíacawa ìwali ipáchianá Jesús. Yá Nicodemo íimaca Jesús írí:

—Pía yéewáidéerica wía, wáalíacawa pìwali Dios idéca ibànùaca pía péewáidáanápiná wía. Càì wáalíacawa càmicáiná yáalimá áiba imànica yái càmfírica wenàiwica idé imànica, càide iyúwa pimàníiná, càmicaalí Dios yàacawéerida nía —íimaca yái Nicodemoca. ³Néese Jesús íimaca írí:

—Péemìà cayábani, càmicaalí Dios imàaca wenàiwica imusúaca iicá èeri àniwa wàlisài iyú, néese càmita yéewa yáaliacawa càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa —íimaca yái Jesúsca. ⁴Néese Nicodemo isutáca yéemíawa Jesús:

—¿Càinástica béeri asìali yáalimá imusúacawa wàlisài iyú àniwa? ¿Yáalimásica iwàlùacawa yáatúa idèericuléwa imusúacaténá iicá èeri wàlisài iyú àniwa? —íimaca yái Nicodemoca. ⁵Jesús íimaca irí:

—Péemìà cayábani, macái wenàiwica namusúaca naicá èeri idàbáanéeri yàawiríà úni nacáiri yèewi. Néeseta quéwa iwàwacutá Espíritu Santo imàacaca wàlisài náiwitáise, nadènìacaténá nacáucawa chènuníiséeri Espíritu Santo yèerica nalí. Càita yéewa Dios yàasunáica nía, Dios icùanápíná nía. ⁶Cawinácaalí wenàiwica imusuéricawa inanái íicha, idènìaca iináwa cháí èeri iricúrica, quéwa cawinácaalí wenàiwica Espíritu Santo imàaquéerica wàlisài íiwitáise, idènìaca Espíritu Santo. ⁷Píalimáida péemíaca càinácaalí íimáaná yái tàacáisi núuméerica pirí: ‘Iwàwacutá Dios imàacaca wenàiwica imusúaca iicá èeri àniwa wàlisài iyú’, càì núumaca pirí. ⁸Péemìà comparación: Cáuli ipùaca àta alénácaalí Dios imàacaca cáuli yàacawa. Yá péemíaca cáuli isàna quéwa càmita píalíawa síisáanácaalí yàawa yái cáulica. Càmita nacái píalía ìwali alénácaalí yàawa. Càita nacái càmita píalimá píalíacawa càinácaalí iyú Espíritu Santo wàlisài imànica wenàiwica íiwitáise, nadènìacaténá nacáucawa chènuníiséeri Espíritu Santo yèerica nalí —íimaca yái Jesúsca. ⁹Néese Nicodemo isutáca yéemíawa Jesús àniwa:

—Néeni, ¿càinástica yéewaná càicani? —íimaca. ¹⁰Jesús íimaca irí:

—Píacata caináwanéeri yéewáidéerica Israel itaquénáinámi, ¿cáná càmita píalíawa ìwali yái núumáanáca? ¹¹Péemìà cayábani, watàaníca ìwali yái wáliérica ìwali, wacàlidacué nacái piríni, yái waiquéerica, quéwa càmitacué peebáida watàacái. ¹²Càmicaalícué peebáida nucàlidacaalícué pirí ìwali yái Dios imànírica cháí èeri irìcu, néese, ¿càinásicué píalimá peebáidaca nucàlidacaalícué pirí ìwali yái Dios imànírica chènuniré?

¹³“Canáca áiba nuícha cháí èeri irìcu iyéericaté chènuniré icàlidacaténá càinácaalí iyáaná néré, abéerita núa yái iricuericatéwa chènuníise, núa asìali Dios néeséerica, núa chènuníiséerica. ¹⁴Péemíacáwa comparación: Bàaluité madécaná wàawirináimi iwàwacaté yéetácawa àapi iyú àpinái yaamíacáinaté nía manacúali yùucubàa càináwàiri. Néese profeta Moisés imànicaté àapi yéenáíwaná bronce imànicaná. Néeseté Moisés imichàidaca àapi yéenáíwaná àicu cáaléeri ìwali yéewanápinaté macáita wenàiwica

naicáidaca irí, níái àapi yaamiyéicaté. Naicáidacaalíté yéenáíwanási irí, yáté cáuca nía iculále fícha. Càita nacái iwàwacutá wenàiwicanái imichàidaca núa chènuniré cruz ìwali, núa asiali Dios néeseérica, yéewanápiná macái wenàiwica naicáidaca nulí. ¹⁵ Càita Dios imàacapiná namànica nulí yéewanápiná macáita cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica nutàacái càmita náucawa Dios fícha càiripináta, néese nadènìaca nacáucawa càmfiri imáalàawa Dios yáapicha —íimaca yái Jesúsca.

El amor de Dios para el mundo

¹⁶ “Máiní cáinináca Dios iicáca macái èeri mìnánái íná càì imànica nalí: ibànùaca nalí Iiriwa abéerita yéewanápiná macáita cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica Dios Iiri itàacái càmita náucawa Dios fícha càiripináta, néese nadènìaca nacáucawa càmfiri imáalàawa Dios yáapicha. ¹⁷ Càmicáináté Dios ibànùa Iiriwa aléi èeri irìculé yùuwichàidacatená èeri mìnánái nabáyawaná ìwalíise. Néese Dios ibànùacaté Iiriwa iwasàacatená nía Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha.

¹⁸ “Càmita Dios yùuwichàidapiná càiripináta cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica Dios Iiri itàacái. Quéwa Dios idéca fináidacawa yùuwichàidáanápiná càiripináta cawinácaalí càmfíyéica yeebáida Dios Iiri itàacái, yái Dios Iirica abéerita, càmicáiná neebáidani. ¹⁹ Dios idéca fináidacawa yùuwichàidáanápiná nía, cawinácaalí càmfíyéica yeebáida Dios Iiri itàacái. Péemìa comparación: Yái Dios Iiri ìyaca càide iyúwa camalási cháì èeri irìcu, imàaquéeri waicáca cayába yácáiná Dios Iiri yáasáidaca wenàiwicanái irí cabáyawanáca nía. Quéwa níái èeri mìnánáca càmfíyéica yeebáida Dios Iiri itàacái casímáica namànica nabáyawanáwa catácáiná náiwitáise, íná càmita cayába naicá Dios Iiri yáasáidéerica cabáyawanáca nía. ²⁰ Péemìa comparación: Cawinácaalí wenàiwica imàníyéica ibáyawanáwa càmita nàawa camalási yàatalé ipíchaná áibanái naicáca yái báawéerica namànírica, càita nacái cawinácaalí càmfíyéica yeebáida Dios Iiri itàacái báawaca naicáca Dios Iiri manuísíwata, náuca nacái náichawani, ipíchaná yáasáidaca áibanái iicá nabáyawaná. ²¹ Quéwa cawinácaalí yeebáidéeyéica báisíiri tàacáisi càmita càì namàni. Néese, namàacaca áibanái iicáca macáita namànírica yéewacatená áibanái náalíacawa namànica càide iyúwa Dios iwàwáaná”, íimaca yái Jesúsca.

Juan el Bautista vuelve a hablar de Jesús

²² Néeseté Jesús yàacawa wáapicha, wía yéewáidacaléca Judea yàasu cáli finatalé. Yá wàyaca néeni máisibáwanái èeri. Yá Jesús

imàacaca wabautizáca wenàiwicanái, náasáidacaténá nawènúadacaté náiwitáisewa Dios irípiná. ²³Juan el Bautista ibautizácaté yàacawa wenàiwica nacái Enón iyacàlená néré mawiénita Salim iyacàlená irí iyacáiná néeni manùba úni. Ináté wenàiwica yàanàaca néré. Yá Juan ibautizáca nía. ²⁴Càité imànica ipíchawáiseté romanonái icuèyéicaté wàasu cáli náucaca Juan el Bautista presoíyéi ibànaliculé.

²⁵Néese abénaméeyéi néená Juan yéewáidacalénái, abéeri judío nacái nadàbaca natàaníca nalíwáaca ùuléeri wawàsi iyú, ìwali càiríníacaalí ibautizá cayábáwanái, Juan el Bautistasica, càmicaalí nacái Jesús yéewáidacalénáisica. ²⁶Iná Juan yéewáidacalénái yàacawa Juan yàatalé. Yá náimaca irí:

—Pía yéewáidéerica wía, yáara asìali iyéericaté píapicha abéemàalé Jordán inanába fícha, yái picàlidéericaté walí ìwali, siùca macáita nàacawa yàatalé nabautizácaténáwa, yá nàacawa yáapicha, yéewáidacalécaténá nía —náimaca. ²⁷Néese Juan íimaca nalí:

—Dios imàacaca walí íibaidacalési iyúwata iwàwáaná imàacaca wáibaidacalépiná, íná yéewa wáalíacawa Dios idéca imàacaca cachàinírica nuíchani, yái Jesúsca. ²⁸Bàaluité péemiàcuéca nucàlidáanáté nalí machacàníiri iyúni càmiírita Mesías núa, yái wacuèrinápináca Dios ibànuèrica walí, wía israelitaca. Néese, núumacatécué pirí núata yái wenàiwica Dios ibànuèrica Mesías ipíchalé. ²⁹Péemiàcué comparación: Asìali yeedácaalí yàacawéetúapínáwa, yá natéca úa ùacawéeri yàataléwa, yá casíimáica iwàwa, itàaníca casíimáiri iyú náapicha. Néese yái asìali yàacawéeriná ibàluèricawa néeni, máiní casíimáica yéemiaca yàacawéeriná itàacáíwa. Yá casíimáica íináidacawa yàacawéeriná ìwaliwa mànacàu yàanàacáiná ùyacaténá ùacawéeri yáapichawa. Càita nacái núa. Casíimáica nuínáidacawa wenàiwica nàacáináwa Jesús yàatalé, yàasunáicaténá nía. ³⁰Iwàwacutá macáita nuéwáidacalé manùbéeyéi nàacawa nuícha nàacaténá Jesús icàaluíniná cachàiníciná nuícha càiripínátani —ímaca yái Juanca.

El que viene de arriba

³¹Juan el Bautista íimaté nacái: “Yái Dios líri yàanèerica chènuníise, yácata cachàiníiri náicha canánama. Quéwa núa, imusuéricaté iicá èeri càide iyúwa macái wenàiwica iyáaná, nùyaca cháí èeri irícu càide iyúwa asìali iyáaná meedá, nucàlida nacái ìwali yái wawàsi Dios imàaquéerica núalíacawa ìwali cháí èeri irícu. Quéwa yái Dios líri yàanèerica chènuníise, yácata cachàiníiri náicha canánama. ³²Icàlida

nacái iwali yái iiquéerica chènuniré, yá nacái yéemièrica quéwa máisibáwanáita nía càì yeebáidéeyéica itàacái. ³³Quéwa cawinácaalí yeebáidéerica Dios Iiri itàacái, yái wenàiwicaca yáasáidaca yeebáidaca Dios itàaníca báisíiri iyú. ³⁴Yái Jesús Dios ibànuerica itàaníca Dios inùmalìcuíse, Dioscáiná idéca yàaca irí Espíritu Santo manuísíwata, càmita Dios imáisanà Espíritu Santo Jesús íicha. ³⁵Cáinináca Wáaniri Dios iicáca Iiriwa, idéca nacái Dios imàacaca Iiri icùanápíná macáita. ³⁶Cawinácaalí yeebáidéerica Dios Iiri itàacái, idèniaca icáucawa càmiiri imáalàawa Dios yáapicha, quéwa cawinácaalí càmiirica iwàwa yeebáidaca Dios Iiri itàacái, canáca icáuca càmiiri imáalàawa, néese yùuwichàapínacawa manuísíwata Dios yàasu yùuwichàacáisi iyú”, íimaca yái Juanca.

Jesús y la mujer de Samaria

4 ¹⁻²Néeseté fariseonái náalíacawa Jesús idèniaca yéewáidacalénáíwa manùbéeyéi Juan el Bautista íicha: Náalíacaté nacáiwa Jesús imàacaca wabautizáca manùbéeyéi wenàiwica Juan el Bautista íicha. Jesús càmitaté ibautizá wenàiwica, néese imàacaca wabautizáca nía. ³Jesús yáalíacawa fariseonái íináídacawa caluéri iyú iwali, íná Jesús yàacawa Judea yàasu cáli íicha. Yá yèepùacawa yàacawa Galilea yàasu cáli nérépiná.

⁴Jesús iwàwacutácaté ichàbacawa Samaria yàasu cáli íinatalé. ⁵Iná yàanàaca wáapicha, wía yéewáidacaléca, Sicar iyacàlená néré Samaria yàasu cáli íinata. Yái yàcaléca iyaca mawiénita Jacob yàasu cáli irí, yái cálica Jacob yèericaté ìiri iríwa íipidenéericaté José. ⁶Iyaca néeni utàwi nacáiri nàisèeri irìcuíse úni íipidenéeri Jacob yàasumi. Jesús yàanàaca néré chamálèeri yàacawa àyapu iyú, yá yáawinacawa mawiénita utàwi nacáiri irí, yái nàisèerica irìcuíse úni. Wàanàacaté néré batéwacaalíté machacànica èeri. ⁷⁻⁸Néese wàacawa yàcalé irìculé, wía Jesús yéewáidacaléca, wawèniacaténá wayáapínáwa. Néese inanái Samaria yàasu cáli néeséechúa ùanàaca uisàacaténá úni. Yá Jesús íimaca ulí:

—Pìa nuíra úni —íimaca ulí.

⁹Quéwa càmita cayába judíonái, samaritanonái nacái naicáyacacawa. Càmita nacái nàira náapichawáaca bacàa irìcuíse úni. Iná úái Samaria yàasu cáli néeséechúaca úumaca Jesús irí:

—Píacata judíosàiri, ¿caná pisutá nuícha úni, núa Samaria yàasu cáli néeséechúaca? —úumaca. ¹⁰Néese Jesús íimaca ulí:

—Càmita pialíawa ìwali yái cayábéerica Dios iwàwéerica imànica pírí. Càmita nacái pialíawa cawinácaalí núa, núa isutéerica píicha úni. Píalíacaalí cawinácaalí núatá, yásí pisutáca nuícha únitá, yá nùaca pírí cáuri únitá —íimaca yái Jesúsca. ¹¹Néese úumaca írí:

—Néeni, canáca pírí úni yàalu peedácaténá úni, máiní depuíwalécani yái única. ¿Sísáaná peedápiná cáuri úni? ¹²Wàawirimi Jacob imàacacaté walí yái utàwica wàisèeripiná írìcuíse úni. Yeedácatáicaté ìirapináwa úni. Càita nacái Jacob yéenibe, ipìranái nacái nàiracaté úni cháí. ¿Píasica cachàiníiri wàawirimi Jacob íicha? —úumaca. ¹³Néese Jesús íimaca ulí:

—Cawinácaalí wenàiwica ìiréyéica yái única ìyéerica cháí, mamáalàacata nèepùaca macàlaca nawàwa àniwa. ¹⁴Quéwa cawinácaalí ìiréerica úni nuèrica írí càmita quirínama yèepù macàlaca iwàwa àniwa. Néese úni nuèrica írí, imichàapinácawa mamáalàacata iwàwalicu yàacaténá írí icáuca càmíiri imáalàawa —íimaca yái Jesúsca. ¹⁵Uái inanáica úumaca Jesús írí:

—Uwé, pía nulí única yéewanápiná càmita nuèpùawa macàlaca nuwàwa àniwa, càmita nacái iwàwacutá nuèpùaca nuisàaca úni àniwa —úumaca. ¹⁶Jesús íimaca ulí:

—Pìa pimáidaca piacawéeriwa. Pité néeseni —íimaca yái Jesúsca. ¹⁷Néese úumaca írí:

—Canácata nunìri —úumaca. Néese Jesús íimaca ulí:

—Pidéca picàlidaca nulí báisiiri iyúni canáca pinìri. ¹⁸Pidéca pidèniaca cinco namanùbaca pinìrináwa, yá pidéca piúcaca píichawa macáita nía. Asìali pìyéerica yáapicha càmíirita pinìri. Iná pidéca picàlidaca nulí báisiiri iyúni —íimaca yái Jesúsca. ¹⁹Néese úái inanáica idécanáami uémìacani, yá úumaca írí:

—Siùca nuínáidacawa cawàwanáta profetaca pía, icàlidéerica tàacáisi Dios inùmalìcuíse. ²⁰Wàawirináimi samaritano nàacaté Dios icàaluíná cháí manuíri dúli ínata, quéwa piacué judíoca, píimacuéca iwàwacutáanása macái wenàiwica nàaca Dios icàaluíná Jerusalén ìyacàlená néenibàata —úumaca. ²¹Néese Jesús íimaca ulí:

—Péemìa nulí cayába, peebáida nutàacái. Mesúnamáitacué piàpiná Wáaniri Dios icàaluíná, quéwa càmìtacué iwàwacutápiná piànàaca aléi dúli finatalé, càmìtacué nacái iwàwacutá piacawa Jerusalén ìyacàlená írìculé. ²²Píacué samaritanoca càmìtacué pialía Dios ìwali pièricuéca icàaluíná. Quéwa wía judíoca wáalíaca Dios ìwali yái wèerica icàaluíná, yácáiná judíosàiricani yái iwasèeripináca wenàiwica Dios

yàasu yùuwichàacáisi íicha. ²³Quéwa máiní mesúnamáita, siùca èeri nacái, cawinácaalí báisiyéica iwàwa yàaca Wáaniri Dios icàaluíniná nàapíná icàaluíniná báisiiri iyú manuísíwata macái nawàwalicúsewa càide iyúwa Espíritu Santo iwàwáaná, yácáiná Wáaniri Dios iwàwa càì wenàiwica yàaca icàaluíniná. ²⁴Canáca Dios iiná càide iyúwa wenàiwica iiná èeri irìcuíríca íná càmita idé wenàiwica iicáca Dios. Càita nacái càmita wáalímá waicáca watuí iyúwa càinácaalí iyú wenàiwica yàaca Dios icàaluíniná, nàacáiná icàaluíniná nawàwalicúsewa. Iwàwacutá wenàiwica nàaca Dios icàaluíniná báisiiri iyú macái nawàwalicúsewa, càide iyúwa Espíritu Santo iwàwáaná —íimaca yái Jesúscá. ²⁵Néese úái inanáica úumaca:

—Núaliacawa Mesías yàanàanápíná (íimáanáca “Cristo” griego itàacái iyú), yái wacuèrinápínáca Dios ibànuèripíná walí. Mesías yàanàacaalípíná, yásí icàlidaca walíwa macáita, wáaliacaténá wéemiaca cayába —úumaca. ²⁶Jesús íimaca ulí:

—Núacata yái, itàanfíríca píapícha —íimaca yái Jesúscá.

²⁷Idécanacáita càì Jesús íimaca, wíacata Jesús yéewáidacaléca wàanàaca néré, yá wáináidacawa waicáidaca Jesús irí itàanícáiná inanái yáapícha. Quéwa cáaluca wasutáca wéemiawani íná canáca wéená isutéeri yéemiawa Jesús cáná yéewaná itàaní úapícha. ²⁸Néese úái inanáica umàacaca ùasu úni yàaluwa, yá uèpùacàatécatawa yàcalé iriculé. Yá úumaca wenàiwicanái irí:

²⁹—Aquialécué, piicá abéeri asíaliquéi icàlidéerica nulí macáita nudéená numànica. ¿Pfináidasicué cawàwanáta Mesíascani, yái wacuèrinápíná Dios ibànuèrica walí? —úumaca. ³⁰Néese namusúacawa yàcalé iricúise, yá nàacawa Jesús yàatalépíná. ³¹Quéwa ipíchawáiseté yàcalé mìnánái nàanàaca Jesús yàatalé, yá wía, yéewáidacaléca wasutáca Jesús íicha wawàsi manuísíwata. Yá wáimaca irí:

—Wáiwacali, piyáa piyáacaléwa —wáimaca. ³²Quéwa Jesús íimaca walí:

—Nudènià nuyáapínáwa áibata càmiírícuéca píalíawa ìwali —íimaca yái Jesúscá. ³³Néese wía yéewáidacaléca wáimaca walíwáaca:

—¿Cawàwanáta áibanái idéca yàaca iyáapíná? —wáimaca. ³⁴Quéwa Jesús íimaca walí:

—Casíimáipínáca núa idécanáami numànica càide iyúwa Dios iwàwáaná, yái ibànuèrica núa, idécanáami numáalàidaca numànica yái íibaidacalésica Dios ichùulièricaté numànica, càide iyúwacué casíimáiná píá pidécanáamicué piyáaca piyáacaléwa. ³⁵Péemiacué

comparación: Picácué píima piríwáaca: ‘Iwàwacutéeri báinúaca quéeri àta needácateléta bànacalé iyacaná’, picácué píima. Núumacué pirí, piicácué macáita níái wenàiwicaca yàanèyèica wàatalépiná. Càica níade iyúwa bànacalé iyacaná quíiréeri, mesúnamáicáináta neebáidapíná nutàacái, yásí wàwacáidaca nía nulípiná nùasunáicaténá nía, càide iyúwa wenàiwica yeedácaalí bànacalé iyacaná. ³⁶Cawinácaalí iwacáidéerica nulí wenàiwica nùasunáipíná, càipíná nùaca iwèniwa: Numàacaca casímáicani iicácáiná wenàiwica neebáidaca nutàacái. Cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica nutàacái needápiná nalíwa nacáucawa camíiri imáalàawa. Péemlàcué comparación: Bànacalé fiwacali ichùuliaca yàasu wenàiwicanáíwa náibaidáanápiná bànacalé yùucubàa. Abéeri wenàiwica ibànacaalí ituíná, yásí casímáipínácani áiba fibaidéeri yáapicha yeedéeripíná iyacanási quíiracaalíni. Càita nacái cawinácaalí icàlidéerica nutàacái idàbáanéeri yàawiría wenàiwicanái irí, yá nacái áiba wenàiwica iwènúadéerica nulípiná náiwitáise, yá casímáica nawàwa abédanamata, níái pucháibaca fibaidéeyéica nulí. ³⁷Báisíta iyaca càide iyúwa comparación fimáaná watàacái iyú: ‘Abéeri náiwacali yàasu wenàiwica ibàna ituíná, néese náiwacali yàasu wenàiwicanái áibanái needáca bànacalé iyacaná quíiracaalíni’, fimaca yái comparaciónca. ³⁸Càita nacái nudéca nubànùacuéca pía piwènúadáanápiná nulí wenàiwica fiwitáise nùasunáicaténá nía, càide iyúwa náiwacali yàasu wenàiwicanái yeedácaalí bànacalé iyacaná aléera náiwacali yàasu wenàiwica áibanái ibànacatalécaté. Càide iyúwa comparación fimáaná: Náiwacali yàasu wenàiwica idéca ibànaca ituínási, néese náiwacali yàasu wenàiwicanái áibanái needápiná bànacalé iyacaná quíiracaalíni. Càita nacái píacué: Uái inanáica udéca ucàlidaca yàcalé mìnánái irí nuináwaná ìwali, càide iyúwa udéca nacáicaalí ubànaca ituínási, néese cué piwènúadapíná nulíwa náiwitáise, níái yàcalé mìnánáica. Yásí piwacáidacué nulí níawa nùasunáipíná càide iyúwa wenàiwica yeedácaalí bànacalé iyacaná quíiracaalíni —fimaca yái Jesúsca.

³⁹Uái inanáica ucàlidacaté Jesús iináwaná ìwali nalí níái iyéeyéica yàcalé irícu iyéerica Samaria yàasu cáli iinata. Uumaca nalí: “Idéca icàlidaca nulí macáita nudééná numànica”, úumaca. Iná yéewa madécaná wenàiwica neebáidaca Jesús itàacái Mesíascani, yái nacuèrinápiná Dios ibànùèripínacaté nalí. ⁴⁰Ináté níái samaritanoca idécanáami nàanàaca Jesús yàatalé, yá nasutáca íicha wawàsi iyamáanápináwa náapicha. Jesús iyacaté náapicha pucháiba èeri. ⁴¹Yá madécaná

áibanái yeebáidaca Jesús itàacái néemiácáiná icàlidáaná nalíni. ⁴²Yá náimaca ulí úái inanáica:

—Siùca weebáidaca Jesús itàacái càmfírira abé pitàacái ìwalíise, néese wadéca wéemiaca itàacái. Yá wáalíacawa báisíiri iyú Jesús ìwali Mesíascani, yái wacuèrinápiná Dios ibànuèrica walí, yái iwasèeripináca èeri mìnánái Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha —náimaca.

Jesús sana al hijo de un oficial del rey

⁴³Néeseté idécanáami Jesús ìyaca náapicha pucháiba èeri, yá yàacawa Samaria yàasu cáli íicha, yá idàbaca yàacawa àniwa Galilea yàasu cáli nérépiná. ⁴⁴Jesús íimacáiná: Profeta yàasu cáli néeséeyéi càmita neebáida profeta itàacái, yái itàanfírira Dios inùmalícuíse, càmita nacái naicácani cáimiétaquéeri iyú. ⁴⁵Jesús yàanàacaté Galilea yàasu cáli néré, yá níái iyéeyéica néeni natàidaca Jesús cayábéeri iyú nàyacáináaté Jerusalén ìyacàlená néeni naicácaténá Pascua yàasuná culto, íná yéewa naicácaté macáita yái Jesús imàníiricaté néenibàa, yái càmfírira áiba wenàiwica idé imànica.

⁴⁶Néese Jesús yàanàaca áiba yàcalé néré íipidenácatelé Caná, Galilea yàasu cáli íinatalé imàacacataléca úni iwènúacawa uva ituní iyú. Aiba yàcalé íipidenácatelé Capernaum ìyaca mawiénita Caná ìyacàlená irí. Iyacaté Capernaum ìyacàlená mìnali, gobierno yàasu wenàiwica máiníiri cachàinica íibaidéerica rey irí, yái reyca icuèricaté nàasu cáli. Yá cáuláicaca gobierno yàasu wenàiwica ìiri. ⁴⁷Yái gobierno yàasu wenàiwica yéemiacanacáita Jesús íináwaná ìwali yàanàanaté Galilea yàasu cáli néré Judea yàasu cáli íicha, yá yàaca iicáca Jesús. Isutáca Jesús íicha wawàsi yàanápináwa icapèe néré ichùnìacaténá ìiri iwàwéeri yéetácawa. ⁴⁸Néese Jesús íimaca irí:

—Ìwàwacutácué peebáidaca nutàacái éwita càmicáaníta piicá numànica yái càmfírira wenàiwica idé imànica. Quéwa, càmitacué piwàwa peebáidaca nulí àta piicácaalítacué numànica áiba wawàsi imàaquéericuéca píináidacawa piicáidaca nulí —íimaca yái Jesúsca.

⁴⁹Quéwa gobierno yàasu wenàiwica íimaca Jesús irí:

—Nuíwacali, piàcàatétawa nucapèe néré ipíchaná nuìri yéetácawa —íimaca. ⁵⁰Néese Jesús íimaca irí:

—Pèepùawa picapèe néréwa. Cáuca pìirica. Idéca mecuní ichàbacawa íicha —íimaca yái Jesúsca. Yá asiali yeebáidaca Jesús itàacái, íná yèepùacawa icapèe nérépináwa. ⁵¹Néese mawiénicaalíténi icapèe iríwa, yá yàasu wenàiwicanái namusúacawa icapèe irícuíse náipunitáidacani. Yá náimaca irí:

—iCayábaca pìirica! iCáucáani! —náimaca. ⁵²Néese isutáca yéemíawa nía càinácaalíté hora irícu idé mecuní ichàbacawa ícha. Yá náimaca irí:

—Táquicha a la unata táicalé mecuní ichàbacawa ícha —náimaca.

⁵³Néese yáaniri yáaliacawa hora ìwali, yáta horaca Jesús íimacatáicata irí: “Cáuca pìirica. Idéca mecuní ichàbacawa ícha”, càité íimaca yái Jesúsca. Yá yeebáidaca Jesús itàacái, macái yéenanái yáapichawa.

⁵⁴Yácata pucháibáaná wawàsi Jesús imànírica, yái cànírica wenàiwica idé imànica idécanáamité yèepùacawa Judea yàasu cáli ícha Galilea yàasu cáli néré.

Jesús sana al paralítico de Betzata

5 ¹Néeseté àniwa judíonái namànica áiba culto Jerusalén ìyacàlená irícu, íná Jesús yàacawa néré àniwa. ²Jerusalén ìyacàlená néeni ìyacaté abéeri úni yàalu manuírí náiquéericaté cáli yèewiré mawiénita Jerusalén iwáiná inùma irí, abéeri inùma ípidenéeri Ovejanái yàasu. Yái úni yàalu manuíríca ípidenéeri Betzata hebreo itàacái iyú idènièri itéesewa cinco namanùbaca capìima nacáiyéi manuínaméeyéi. ³Madécaná cáuláiquéeyéi wenàiwica nàyaca macái capìima irícu mawiénita úni yàalu manuírí irí. Nàyaca néeni matuíyéi, éeruýéi yàabàli nacái, máapinéeyéi nacái. Yá naliacawa cáli íinata natuíyàacaténá úni icusúanicawa. ⁴Yácáiná áibaalíté ángel iricùacawa chènuníise yèewiàacaténá úni. Néese cawinácaalí idàbáanéeri cáuláiquéeri iricùacawa úni yáaculé, yásí cayábacani, yá uláicái ichàbacawa ícha càinácaalí uláicái wenàiwica idènièrica. ⁵Néese ìyaca cáuláiquéeri asíali cáuláiquéeyéi yèewi. Cáuláicacaténí treinta y ocho camuí. ⁶Néeseté Jesús yàanàaca néré, yá iicáca yái cáuláiquéeri irièricawa néenibàa. Jesús yáaliacáinatéwa iináwaná ìwali yái cáuláiquéerica yùuwichàacatéwa madécaná camuí, íná Jesús íimaca irí:

—¿Piwàwasica cayábaca pía àniwa? —íimaca yái Jesúsca. ⁷Yái cáuláiquéerica íimaca irí:

—Néeni, canáca nulí áibanái itéenápiná núa úni yáaculé icusúacaalíwa yái única. Macái yàawiríata nuwàwacaalí nulicùacawa néré, yá áiba iricùacawa nupíchalé —íimaca. ⁸Néese Jesús íimaca irí:

—Pimichàawa. Pichùnà pialubáíwa, pìanáwa —íimaca yái Jesúsca.

⁹Yáta cayábaca yái asíalica. Néese yeedáca yàalubáíwa, yá idàbaca yèepunícawa. Quéwa Jesús ichùnìacani sábadò irícu judíonái iyamáidacatáicawa. ¹⁰Iná abénaméeyéi judío íiwacanánái náimaca irí yái cáuláiquéerimica:

—Siùca sábadu wayamáidacatáicawa, íná càmita wàawirináimi íiwitáise imàaca pèepunídaca pìalubáíwa —náimaca. ¹¹Néese yái asiali íimaca nalí:

—Yáara ichùnièrica núa íimaca nulí: ‘Pichùnìà pìalubáíwa, pìanáwa’, íimaca nulí —íimaca yái cáuláiquéerimica. ¹²Néese nasutáca néemiawani:

—¿Cawiná ichùlìà pichùnìàca pìalubáíwa, pìanápináwa? ¿Cawiná càì íimaca pirí? —náimaca. ¹³Quéwa yái asiali càmita yáalíawa cawinácaalíni yái ichùnièricaténì madécanácáiná wenàiwica iyaca néeni, Jesús nacái yàacatéwa íicha. ¹⁴Néesezáwa Jesús yàanàaca yái asialica templo irìcu. Yá Jesús íimaca irí:

—Péemìà cayába. Idéca cayábaca pía uláicái íicha. Picá pimàni pibáyawanáwa quirínama ipíchaná áiba yùuwichàacáisi báawéeríwanái yàanàaca pìwali —íimaca yái Jesúsca.

¹⁵Néese yái asiali yàacawa icàlidaca judío íiwacanánái irí Jesús iináwaná ìwali ichùnìacaténì. ¹⁶Iná níái judío íiwacanánáica nàuwideca namànica Jesús, nasàiwicaca irí wawàsi nacái mamáalàacata ichùnìacáináaté wenàiwica sábadu irìcu judíonái iyamáidacatáicawa. ¹⁷Quéwa Jesús íimaca nalí:

—Núaniri Dios íibaidaca mamáalàacata, càita nacái nuíbaidaca —íimaca yái Jesúsca.

¹⁸Iná níái judío íiwacanánáica máiní cachàiníwanái nawàwaca nanúacani. Yá báawaca naicácani ichùnìacáiná wenàiwica sábadu irìcu judíonái iyamáidacatáicawa. Icàlidaca nacái iináwaná ìwaliwa càide iyúwa abéeri Dios inacáiri, íimacáiná Dios ìwali yáaniricani.

La autoridad del Hijo de Dios

¹⁹Néeseté Jesús íimaca judío íiwacanánái irí: “Péemìacué cayábani, núaquéi Dios Iiri càmita yéewa numàni wawàsi nulínáamitawa. Numànica abéerita yái nuiquéerica Núaniri Dios imànica. Macáita yái Núaniri Dios imànírica, càita nacái numànica, núa Dios Iirica. ²⁰Cáininácáiná Núaniri Dios iicáca núa, íná yáasáidaca nulí macáita yái imànírica. Yáasáidapiná nacái nuicá wawàsi cachàiníwanái, imàaquéeripinácué pìináidacawa piicáidaca nulí. ²¹Càide iyúwa Núaniri Dios imichàidáaná wenàiwica yéetácáisi íicha yàacaténá nacáuca àniwa, càita nacái numànica, núa Dios Iirica: Nùaca nacáuca cawinácaalí nuwàwéeyéica idènìaca icáucawa. ²²Canácatáita Núaniri icàlida wenàiwica iináwaná ìwali yùuwichàidáanápiná nía nabáyawaná ìwalísewa, Dioscáiná idéca imàacaca nucàlidáanápiná naináwaná

ìwali macáita wenàiwica báawéeyéica, nùuwichàidáanápíná nía nabáyawaná ìwalísewa, núa Dios Iirica. ²³Ídé càì Núaniri Dios imànica yéewacaténá macái wenàiwica nàaca nucàaluíniná, núa Dios Iirica, càide iyúwa nàaná Núaniri Dios icàaluíniná. Cawinácaalí wenàiwica càmírica yàa nucàaluíniná, càmita nacái nàaca Núaniri Dios icàaluíniná, yái ibànuèrica núa.

²⁴“Péemiacué cayábani, cawinácaalí yéemièrica nutàacái cayábéeri iyú, yeebáida nacái Dios itàacái, yái ibànuèrica núa, yái wenàiwicaca idèniaca siúcáise de icáuca càmíri imáalàawa, yá iyapíná càiripináta Dios yáapicha. Iná càmita iwàwacutápiná nuémìaca áibanái icháawàanaca iináwaná ìwali càinácaalíte imàni ibáyawanáwa, iyacáiná càide iyúwa wenàiwica imichèericawa yéetácáisi íicha, idèniacáiná siúcáise de icáuca càmíri imáalàawa. ²⁵Péemiacué cayábani, máini mesúnamáita wenàiwicanái canéeyéi icáuca càmíri imáalàawa néemiánápíná nutàacái. Yá néemiaca nàyaca nutàacái siúca, núa Dios Iirica. Cawinácaalí yeebáidéeyéica nutàacái, nadèniapíná nacáuca càmíri imáalàawa Dios yáapichawa. ²⁶Càide iyúwa Núaniri Dios idèniáná ichàiniwa yàacaténá nacáuca càmíri imáalàawa, càita nacái idéca imàacaca nudèniaca nuchàiniwa, núa Iirica, nùacaténá nacáuca càmíri imáalàawa. ²⁷Núaniri Dios idéca ichùullaca nucàlidaca èeri mìnánái iináwaná nùuwichàidáanápíná nía nabáyawaná ìwalísewa, núa Dios Iirica, wenàiwicacáiná nacái núa, núa asàli Dios néeséerica. ²⁸Picácué píináidawa máini càulenéericani yái tàacáisi nucàlidéericuéca piri, yácáiná áiba èeriwa macáita yéetéeyéimiwa néemiapíná nutàacái, núa Dios Iirica, numáidacaalípiná níawa. ²⁹Néemiacaalípiná numáidáaná nía, yásí namichàacawa càliculí irìcuíse. Cawinácaalí imàniyéicaté cayábéeri, namichàapínacawa nàyacaténá càiripináta Dios yáapicha, quéwa cawinácaalí imàniyéicaté ibáyawanáwa, namichàapínacawa nàuwichàacaténáwa càiripináta”, íimaca yái Jesúsca.

Pruebas de la autoridad de Jesús

³⁰Jesús íimacaté judío íiwacanánái irí: “Càmita yéewa numànica wawàsi nulínáamitawa. Nucàlidapíná wenàiwicanái iináwaná ìwali nùuwichàidáanápíná nía nabáyawaná ìwalísewa càide iyúwa Núaniri Dios ichùullaná. Nucàlidapíná nacái naináwaná ìwali machacàníri iyú nùuwichàidáanápíná níawa, càmíciná numàni càide iyúwa nuwàwáaná. Néese numànica càide iyúwa Núaniri Dios iwàwáaná yái ibànuèrica núa aléi èeri irìculé. ³¹Nucàlidacaalí nuináwaná ìwaliwa

máiníná cachàinica núatá, yásí yéewaná piyúunáidacuéca canéerica iwèni meedátáni, yái nutàacáica. ³²Quéwa ìyacaté áiba icàlidéericaté nuináwaná ìwali cawinácaalí núa, yácata Juan el Bautistami. Yá núaliacawa icàlidacaté nùwali báisíiri iyú. ³³Pibànùacatécué wenàiwica nasutácáténáté néemiawa Juan el Bautista càinácaalíté ìmaca nùwali. Yáté icàlidaca nuináwaná ìwali báisíiri iyú. ³⁴Quéwa càníiri máiní iwàwacutéeriwa nulí wenàiwicanái itàacái. Nucàlidacáitacué pírí ìwali yái tàacáisi Juan icàlidéericaté nùwali yéewanápinácué peebáidaca nutàacái nuwasàacáténácué pía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. ³⁵Péemiacué comparación: Juan ìyacaté càide iyúwa lámpara ipucuéricawa, icànéeri wenàiwicanái ìwali. Càita Juan yéewáidacatécué pía amalácáténácué píiwitáise piyáanápinácué machacàníiri iyú. Yáté achúma èerita casíimáicatécué piwàwa péemiaca Juan itàacái. ³⁶Quéwa iyaca áiba wawàsi cawèníiri Juan itàacái íicha. Yái numàníirica càníirica áiba wenàiwica idé imànica, càide iyúwa Núaniri Dios ichùullianá numànica, yácata yáasáidaca báisíiri iyúcani Dios idéca ibànùaca núa. ³⁷Núaniri Dios, yái ibànùerica núa, yácata nacái imàaquéericaté profetanái itànàaca tàacáisi nuináwaná ìwali bàaluité Dios imàacacáináté natànàaca itàacái, éwitacué càmicáaníta píalimá péemiaca Núaniri Dios itànáica, càmitacué nacái píalimá piicácani. ³⁸Quéwa càmitacué piwàwa peebáidaca Dios itàacái Dios ibànùericatécué pírí, càmicáinácué piwàwa peebáidaca nutàacái, núa asàli Dios ibànùerica. ³⁹Pidécuéca péewáidacawa cayábéeri iyú Dios itàacái ìwali profetanái itànèericaté Dios inùmalicuíse piyúunáidacáinácué piyapináca càiripináta ìwalíise yái péewáidáanáuécawa meedá Dios itàacái ìwali, quéwa Dios itàacái icàlidaca nuináwaná ìwali. ⁴⁰Quéwa éwita Dios itàacái icàlidacáaníta nùwali, càicáanítacué càmita piwàwa peebáidaca nulí pidènìacáténácué picáucawa càníiri imáalàawa Dios yáapicha.

⁴¹“Càmita nucutá mamáalàacata wenàiwicanái naicáanápiná núa càiride iyúwa máiníirica cachàinica cháí èeri írìcu. ⁴²Núalífacuéca nuicá píiwitáise. Yá núaliacawa càmitacué cáininá piicáca Dios. ⁴³Núaniri Dios idéca ibànùacuéca núa píatalé, quéwa càmitacué pitàida núa cayába, càmitacué nacái peebáida nutàacái. Quéwa áibacaalí péenácué yàanàa icàlidéeri yàasu tàacáisiwa meedá, yásí peebáidacuéca itàacái nutàacái íicha. ⁴⁴Càmitacué píalimá peebáidaca nutàacái, piwàwacáinácué meedá pimànica iyúwa pinacáiyéi iwàwáaná cayábacáténácué naicáca pía. Càmitacué piwàwa pimànica càide iyúwa Dios iwàwáaná, yái abéerita Diosca, yéewacáténácué casíimáica iicáca pía. ⁴⁵Picácué

piináidawa nucháawàanápínacué piináwaná ìwali Núaniri Dios iríwa. Càmita iwàwacutá nucháawàacuéca piináwaná ìwali, iyacáiná áiba icháawèericuéca piináwaná ìwali, yái profeta Moisés itànèericaté tàacáisi pibáyawaná ìwalicué, éwitacué piyúunáidacáaníta Moisés yàasu tàacáisi iwasàanápínacué pía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. ⁴⁶Profeta Moisés itànàacaté tàacáisi nuináwaná ìwali Dios inùmalicuíse. Quéwa càmítacué peebáida Moisés yàasu tàacáisi báisíiri iyú. Báisícaalícué peebáidaca Moisés yàasu tàacáisitá, yá peebáidacuéca nutàacái nacáitá Moiséscaíná itànàacaté nuináwaná ìwali. ⁴⁷Quéwa càmítacué peebáida tàacáisi profeta Moisés itànèericaté nuináwaná ìwali, ínà càmita nacáicué peebáidapíná yái tàacáisi nucàlidéeripínacuéca pírí”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús da de comer a cinco mil hombres

6 ¹Nésetécáwa, Jesús yàacawa abéemàalé Galilea icalìsaníná íicha, áibaalí íipidenéri Tiberias. Wía yéewáidacaléca wàacawa yáapicha. ²Manùbéeyéi wenàiwica nàacawa Jesús yáamiwáise àta alénácaalí yàawa, naicácáináté imànica madécaná yái càmíirica wenàiwica idé imànica ichùnìacaténá cúláiquéeyéi. ³Néese Jesús yàacawa dúli íinatalé, yá yáawinacawa wáapicha wía yéewáidacaléca. ⁴Mawiénicaté Pascua yàasu èeri judíonái imànicatáicaté yàasu cultowa máiníiri iwàwacutácawa nalí íipidenéri Pascua. ⁵Néese Jesús iicáidaca nalí níái manùbéeyéi wenàiwicaca yèyécawa yàatalépiná. Iná Jesús íimaca Felipe irí:

—¿Alénásica yéewa wawènìaca nayáapíná níái manùbéeyéi wenàiwicaca? —íimaca yái Jesúsca. ⁶Jesús isutáca yéemìawani yáalimáidacaténá iicáwa Felipe, yáalíacaténáwa càinácaalí Felipe íináidáanáwa, Jesúscáiná yáalíacatéwa càinácaalí imànínápináté wàacaténá wenàiwica iyáapíná. ⁷Néese Felipe íimaca:

—Càmita wáalimá wàaca nayáapíná. Ewita wadènìacaalí doscientos denario imanùbacatá, yái doscientos èeri iwènicatái, càicáaníta caná yéewanáwa wawènìaca pan cayába yáaliméeripíná wàaca nayáatá, ibatàa píubanamáanápínátá —íimaca. ⁸Néese abéeri wéená, wía yéewáidacaléca, íipidenéri Andrés, yái Simón Pedro iméeréerica, íimaca Jesús irí:

⁹—Iyaca cháí abéeri sùmài idènièri cinco namanùbaca cebadéeri panca, pucháiba cubái imìdecaná nacái, quéwa càmita náalimá níái manùbéeyéi wenàiwicaca —íimaca yái Andrésca. ¹⁰Néese Jesús íimaca walí:

—Pichùuliacué náawinacawa canánama —íimaca yái Jesúsca. Iyacatái madécaná masicái, yá náawinacawa. Nàyaca cawàwanáta cinco mil namanùbaca aslanái. Càmita waputàa càisimalénácaalí inanái, sùmanái nacái. ¹¹Néese Jesús yeedáca níai panca icáapi iriculéwa, yá yàaca Dios irí cayábéeri. Néese isubèriadaca nía, yàaca walíni, wía yéewáidacaléca, yéewacaténá wawacùaca wenàiwicanái iríni, níai yáawinéeyéicawa néeni. Càita nacái Jesús imànica cubái imìdecaná yáapicha, yá wawacùaca nalíni, càinácaalíté imanuíca nawàwa nayáaca. ¹²Idécanáami nayáaca cadénama, yá Jesús íimaca walí, wía yéewáidacaléca:

—Pìacué peedá yéenáimi imàaquéericawa, ipíchaná yúucacawa —íimaca yái Jesúsca. ¹³Iná wàaca weedáca pan yéenáimi imàaquéericawa, yá wapuníadaca doce namanùbaca mapíiri pan yéenáimi iyú, yái imàaquéericawa cinco namanùbaca cebadéeri pan íicha. ¹⁴Níai wenàiwicaca naicácáiná Jesús imànica yái càmiirica áiba wenàiwica idé imànica, íná náimaca nalíwáaca:

—Báisita yácata yái profeta icàlidéerica tàacáisi Dios inùmalicuíse, yái wacuèrinápiná càide iyúwaté profeta Moisés itànàanáté tàacáisi ìwali yàanèeripinacaté aléi èeri iriculé —náimaca. ¹⁵Quéwa Jesús yáalíacawa nawàwáaná náibàacani cachàiníiri iyú namàacacaténá Jesús iyúwa nàasu rey icùanápíná nía, íná Jesús yàacawa náicha dúli ínatalé ìyacaténá abéerita.

Jesús camina sobre el agua

¹⁶Táicacaalíté yàacawa, néese wía yéewáidacaléca walicúa wàacawa Galilea icalisaniná néré. ¹⁷Néese wawàlùacawa barca iriculé, yá wadàbaca wachàbaca wàacawa abéemàalé calisa íicha wàanàacaténá Capernaum ìyacàlená nérépiná. Idé catáca wàwali quéwa Jesús càmiiritàacá yàanàa wàatalé. ¹⁸Néese manuíri màladàca imichàacawa cáulicáiná ipùa wía cachàini. ¹⁹Néese máadáini watenácaté cawàwanáta cinco kilómetro, seis kilómetro idècuni cawàwanáta, yá waicáca Jesús yèepuníiriwa úni inàniacubàa, mawiénita yàacawa wàasu barca irí. Yá cáaluca wía báawanama, càmicáiná wáalía waicàcani. ²⁰Quéwa Jesús íimaca walí:

—iNúaquéi, picácué cáalu pía! —íimaca walí. ²¹Néese casíimáiri iyú weedáca Jesús barca iriculé, yáta barca yàanàaca wawàwacataléca wàacawa.

La gente busca a Jesús

²²Mapisáita àniwa níai manùbéeyéi wenàiwicaca wamàaquéeyéicaté abéemàalé Galilea icalisaniná íicha nawàwacaté nacutáca Jesús.

Náalfacawa càmitaté Jesús yàawa wáapicha, wía yéewáidacaléca táicalémi watécaalíté yái abéeri barcaca iyéericaté néeni. ²³Quéwa abénaméeyéi wenàiwica Tiberias iyacàlená néeséeyéi nàanàaca barca irìcu mawiénita cáli irí yái cálica wenàiwica iyáacatáicaté pan idécanáamité Wáiwacali yàaca Dios irí cayábéeri. ²⁴Néese wenàiwicanái càmicáináté nàanàa Jesús, càmicáiná nacái nàanàa wía, wía Jesús yéewáidacaléca, ínáté nawàlùacawa madécaná barca irìculé nachàbacaténá calisa nàanàanápíná Capernaum iyacàlená néré nacutácaténáni, yái Jesúsca. Yá nachàbaca calisa.

Jesús, el pan de la vida

²⁵Idécanáamité nàanàaca abémàalé calisa ícha, yá nàanàaca Jesús. Náimaca irí:

—Pía, yéewáidéerica wía, ¿càicaalínáté pìanàa aléi? —náimaca. ²⁶Quéwa Jesús íimaca nalí:

—Péemìacué cayába, càmitàacáwa pialía péemìaca càinàcaalí íimáaná yái numànírica càmfírira áiba wenàiwica idé imànica. Píalíacáitacuéwa piyáacaté piyáacaléwa cadénama meedá, íná picutácuéca núa yàacàsi ìwalínápiná meedá. ²⁷Picácué máiní cáinináca piicáca piyáacaléwa cháí èeri irìcu imáalàapínacáináwa meedá caquialéta yái yàacàsica. Néese, iwàwacutácué cawènírica piicáca yái yàacàsica yèerica picáuca càmfíri imáalàawa, yái Dios yúuleca nuèripínacuéca pírí, núa asiali Dios néeséerica. Yácáiná Núaniri Dios idéca imàacaca nudèniaca nuchàiniwa nùacaténácué picáuca càmfíri imáalàawa —íimaca yái Jesúsca. ²⁸Néese náimaca Jesús irí:

—¿Càinásica iwàwacutá wamànica wamànicaténá càide iyúwa Dios iwàwáaná? —náimaca. ²⁹Jesús íimaca nalí:

—Dios iwàwacué peebáidaca nutàacái, núa wenàiwica Dios ibànuèrica —íimaca yái Jesúsca. ³⁰Néese nasutáca néemiawani:

—¿Càiríiná wawàsi áiba wenàiwica càmfíri idé imànica pimàníripíná waicá yéewanápiná weebáidaca pitàacái? ¿Càinásica píalimá pimànica? ³¹Wàawirináimi nayáacaté pan nacáiri èeri imanùbaca ípidenéericaté maná nèepunícaalítéwa manacáli yùucubàa càinàwàiri, càide iyúwaté profeta itànàaná Dios itàacái Salmos irìcu: ‘Imàacacaté pan nacáiri yúuwàacawa chènuníise èeri imanùbaca nayáapíná’, càì profeta itànàacaté Moisés iináwaná ìwali —náimaca. ³²Jesús íimaca nalí:

—Péemìacué cayába, Moisés càmitaté yàa nayáapíná pan chènuníiséeri. Yácata Núaniri Dios yèericaté nalíni, èeri imanùbaca, quéwa siùcáisede

yàacué pírí yái báisíri yàacàsi chènuníisérica. ³³Núacata yái Dios yúule cáurica Dios yèericuéca pírí, núa iricuèricawa chènuníise, yá nùaca nacáuca càmfíri imáalàawa níai èeri mìnanáica —íimaca yái Jesúsca. ³⁴Néese nasutácani:

—Uwé, pía wayáa yái yàacàsica mamáalàacata —náimaca. ³⁵Jesús íimaca nalí:

—Núacata yái yàacàsica yèerica wenàiwicanái ícauca càmfíri imáalàawa. Ewita piyáacáanítacué piyáacaléwa èeri iricuíri yàacàsi, càicáaníta máapitacué pía àniwa, macàlacué nacái piwàwa àniwa. Quéwacué peebáidacaalí nulí, pimànicaalícué nacái càide iyúwa nuwàwáaná, yásí matuíbanáicuéca piwàwa Dios yáapicha càiripináta, càide iyúwa casíimáiná wenàiwica càmfíyéica máapi, càmfíyái nacái macàla iwàwa. ³⁶Quéwa nudéca nucàlidacuéca píríni, éwitacué piicáacáaníta yái numàníirica, càicáanítacué càmita peebáida nutàacái mamáalàacata. ³⁷Cawinácaalí Núaniri Dios imàaquéeyéica nùasunáipiná, níata yeebáidapiná nutàacái. Néese macáita yeebáidéeyéica nutàacái, canácatáita núuca nuíchawa nía. ³⁸Càmita nùanàa chènuníise numànicaténá meedá iyúwa nuwàwáaná. Néese nudéca nùanàaca numànicaténá càide iyúwa Núaniri Dios iwàwáaná, yái ibànuèrica núa. ³⁹Núaniri Dios yái ibànuèrica núa càmita iwàwa yúucacawa nuícha abéeri nùasu wenàiwicanái yéená, Dios imàaquéeyéica yeebáidaca nutàacái. Néese Dios iwàwa numichàidaca nía yéetácáisi íicha èeri imáalàacaalípináwa. ⁴⁰Yácáiná Núaniri Dios iwàwa nadèniaca nacáucawa càmfíri imáalàawa Dios yáapicha macáita wenàiwica yeebáidéeyéica Dios Iirica núa, yeebáidéeyéi nacái nutàacái. Néese numichàidapiná níawa yéetácáisi íicha èeri imáalàacaalípináwa —íimaca yái Jesúsca.

⁴¹Néese níai judío íiwacanánáica nadàbaca natàanica báawéeri iyú Jesús íwali íimacáinaté: “Núacata yái Dios yúuleca chènuníiséeri Dios yèericuéca pírí, nùacaténácué picáuca càmfíri imáalàawa”, íimaca. ⁴²Yá náimaca nalíwáaca:

—ÍYácata Jesús meedá, yái José ìirimica! Wáalíaca waicáca isèenái, yáanirimi, yáatúa nacái. Ílchìwaca meedá yái icàlidacáiná iricùacasawa chènuníise! —náimaca. ⁴³Néese Jesús íimaca nalí:

—Picácué càì pitàaní píríwáaca. ⁴⁴Abéerita Núaniri Dios imàaquéeri wenàiwica neebáidaca nutàacái, yéewanápiná nùasu wenàiwicaca nía. Yá numichàidapiná níawa yéetácáisi íicha èeri imáalàacaalípináwa. ⁴⁵Profeta Isaías itànàacaté tàacáisi Dios inùmalicuíse. Càité íimaca: ‘Dios yéewáidapiná macái wenàiwica’, càì itànàaca. Iná yéewa

macáita yéemièyéica Núaniri Dios itàacái, yéewáidéeyéi nacáíwa ìwali, neebáidapíná nutàacáíwa.

⁴⁶“Canácatàacá áiba nuícha iiquéeri Núaniri Dios. Abéerita núa, yái Dios ibànuèrica chènuníise, nudéca nuicácani. ⁴⁷Péemiacué cayába, cawinácaalí yeebáidéerica nutàacái idèniaca siúcáisede icáucawa càmiiri imáalàawa. ⁴⁸Núacata yái yàacàsica yèerica wenàiwica icáuca càmiiri imáalàawa. ⁴⁹Piawirináimicué nayáacaté nayáacaléwa èeri imanùbaca, yái pan nacáirica íipidenéericaté maná Dios ibànuèricaté nalí chènuníise idècunitàacá nèepunícawa manacúali yùucubàa càinàwàiri. Nayáacaté maná èeri imanùbaca, quéwa béeyéicaalíté nía, yáté néetácawa càide iyúwa macái èeri mìnánái yéetáanáwa. ⁵⁰Quéwa nucàlidacué pírí nùwaliwa, núacata yái yàacàsica iricuèricawa chènuníise: Cawinácaalí wenàiwica iyéerica yái yàacàsica, iyapíná càiripináta Dios yáapicha. ⁵¹Núacata yái yàacàsica cáurica iricuèricawa chènuníise: Cawinácaalí iyéerica yái yàacàsica cáurica, idèniapíná icáucawa càmiiri imáalàawa Dios yáapicha. Yái yàacàsica nuèripináca nalí, yácata nuiná yái. Yá numàacapíná nuináwa nuétácaténáwa yéewanápiná èeri mìnánái nadèniaca nacáucawa càmiiri imáalàawa Dios yáapicha —íimaca yái Jesúsca yéewáidacaténá nía imàacáanápínaté icáucawa.

⁵²Néese níái judío íiwacanánáica nadàbaca natàaníca nalíwáaca chàinisíiri iyú. Yá néemíanícaawa, náimaca nalíwáaca:

—iCanáca yéewaná yàaca wayáa iináwa yái asialica! —náimaca. ⁵³Jesús íimaca nalí:

—Péemiacué cayábani, càmicaalícué piyáa nuiná, núa asiali Dios néeséerica, càmicaalícué nacái pìira nuíraná, càmitacué pidèniapíná picáucawa càmiiri imáalàawa. ⁵⁴Cawinácaalí iyéerica nuiná, ìiréeri nacái nuíraná, idèniaca siúcáisede icáucawa càmiiri imáalàawa; néese numichàidapínacani yéetácáisi íicha èeri imáalàacaalípináwa. ⁵⁵Cayábéeri yàacàsica yái nuináca. Cayábéeri nacái nuíraná wenàiwica ìirapíná. ⁵⁶Cawinácaalí iyéeri nuiná, ìiréeri nacái nuíraná, iyaca abédanamata núapicha, núa nacái nùyaca abédanamata yáapicha. ⁵⁷Núaniri Dios yái ibànuèrica núa iyaca càiripináta. Núa nacái nùyaca càiripináta Núaniricáiná yàaca nucáuca. Càita nacái cawinácaalí iyéerica nuiná, yá nùaca nacái icáuca càmiiri imáalàawa. ⁵⁸Nucàlidacué pírí nùwaliwa yái yàacàsica iricuèricawa chènuníise. Yái yàacàsica càmfiricata càide iyúwa maná yái pan nacáirica piawirináimi iyéericatécué, quéwaté béeyéicaalí nía, yá néetácatéwa càmicáiná yéewa maná yàaca nacáuca càmiiri imáalàawa. Quéwa cawinácaalí iyéerica yái yàacàsica nuèripináca írí, idèniapíná

icáucawa càmfiri imáalàawa —cài Jesús icàlidaca nalí comparación, yéewáidacaténá nía iwàwacutáanápínaté imàacaca icáucawa yéewacaténá yàasu wenàiwica nadèniaca nacáucawa càmfiri imáalàawa.

⁵⁹Càité Jesús yéewáidaca judíonái nàwacáidáyacacaalítéwa néewáidacàalu irìcuwa Capernaum iyacàlená néeni.

Palabras de vida eterna

⁶⁰Néeseté manùbéeyéi néená níái yèepuníyéicatéwa Jesús yáapicha quéechatécáwa, idécanáamité néemiaca Jesús itàacái yéewáidéerica iyú nía, yá náimaca nalíwáaca:

—Máiní càulenáca weebáidaca yái tàacáisi icàlidéerica walí. ¡Càmita wawàwa weebáidaca itàacái! —náimaca. ⁶¹Quéwa Jesús yáalíacawa natàaníca báawéeri iyú itàacái ìwali. Yá íimaca nalí:

—¿Cánacué báawa péemiàcani, yái nucàlidéericuéca pirí? ⁶²Néese, ¿càinásicué píináidacawa piicácaalícué núa, asiali Dios néeséerica, numichàacawa chènuniré àniwa, aléera nùyacataléca bàaluité? ⁶³Abéerita Espíritu Santo yèeri wenàiwica icáuca càmfiri imáalàawa. Canácaalí Espíritu Santotá, yásí canéerica iwèni meedá yái nuinácatá. Yái comparación nucàlidéericuéca pirí yàacàsi ìwali íimáanáca Espíritu Santo yàacuéca picáuca càmfiri imáalàawa peebáidacaalícué nutàacái báisiiri iyú. Càmita íimáaná iwàwacutácué piyáaca nuinásiwa. ⁶⁴Quéwa nàyaca abénaméeyéi pèewi càmfíyépíná idèniá icáucawa càmfiri imáalàawa càmicáiná neebáida nutàacái —íimaca yái Jesúsca. Càì Jesús íimaca yácáiná idàbacatáiseté imáidaca yéewáidacalénáíwa quéechatécáwa, yáté yáalíacawa cawinácaalí nía càmfíyépínácaté yeebáida itàacái, yáalía nacáíwa chánácaalí wéná itéeripínácaté Jesús yùuwidenái náibàacaténáni. ⁶⁵Néese Jesús íimaca nalí nacái:

—Iná nudéca nucàlidacuéca piríni canácata yáaliméeri nùasu wenàiwicapíná càmicaalícwá Núaniri Dios imàaca yeebáidaca nutàacái —íimaca yái Jesúsca.

⁶⁶Néese madécaná néená níái yèepuníyéicatéwa quéechatécáwa Jesús yáapicha nèepùacawa íicha. Càmita quirínama nàacawa yáapicha. ⁶⁷Néese Jesús isutáca yéemiawa wía, wía yéewáidacaléca, doce wamanùbaca. Yá íimaca walí:

—¿Néenicué nacái pía yèeyépínáta nacáíwa? —íimaca yái Jesúsca. ⁶⁸Quéwa Simón Pedro íimaca irí:

—Wáiwacali, canácata áiba yéewáidéeri wía. Abéerita pía icàlidéeri walí càinácaalí iwàwacutáaná wamànica wadèniacaténá

wacáucawa càmfiri imáalàawa. ⁶⁹Weebáidaca pitàacái. Wáalíaca nacái mabáyawanéri Mesíasca pía, yái wacuèrináca, yái cáuri Dios Iirica —ímaca yái Pedroca. ⁷⁰Jesús ímaca walí:

—Nudéca nuedácuéca pía, píacué docéeyéica imanùbaca. Quéwa abéeri péenácué Satanás yàasu —ímaca yái Jesúsca.

⁷¹Càité Jesús icàlidaca Judas ìwali, yái Simón Iscariote ìirimi. Ewita abéeri wéenácánítani, wía yéewáidacaléca doce wamanùbaca, càicáaníta Judas itéenápinácaté Jesús yùuwidenái náibàacaténáni.

Los hermanos de Jesús no creían en él

7 ¹Néese Jesús yèepunícátéwa Galilea yàasu cáli ínatàbàa. Càmitaté iwàwa ìyaca Judea yàasu cáli ínata, níacáiná judío íiwacanánái nawàwacaté nanúacani. ²Quéwa mawiénicaté judíonái yàasu culto abéeri semanéerica ípidenéeri Enramadas, nàyacaténáté capíima ìricu. ³Iná Jesús yéénánái náimaca írí:

—Picá piyamáawa cháí, néese pìawa Judea yàasu cáli néré yéewacaténá pìasu wenàiwica ìyéeyéica néeni naicáca yái pimàníricasa càmfirica áiba wenàiwica idé imànica. ⁴Aiba iwàwacaalí manùba wenàiwica náalía naicácani, néese càmita imàni wawàsi ibàacanéeri iyú. Báisícaalí píalimá pimànica yái càmfirica wenàiwica idé imànica, yá iwàwacutá pimànicani manùba wenàiwica yàacuésesemi —náimaca. ⁵Càica Jesús yéénánái icàlidaca íríni, càmicáiná nacái neebáida írí. ⁶Néese Jesús ímaca nalí:

—Càmitàacá nuénáiwaná yàanàa, quéwacué píalimá píibaidaca pìasu wawàsiwa macái èeri imanùbaca. ⁷Aibanái èeri mìnánái càmfíyéica yeebáida nutàacái càmitacué yéewa báawaca naicáca pía, quéwa báawaca naicáca núa numàacacáiná náalíacawa nabáyawaná ìwaliwa. ⁸Píacuéwa culto néré, núa quéwa càmitàacá nùawa siùca, càmicáinátàacá nuénáiwaná yàanàa cayába —ímaca yái Jesúsca. ⁹Néese idécanáami càì icàlidaca nalíni, yá Jesús iyamáacawa náicha Galilea yàasu cáli néré.

Jesús en la fiesta de las Enramadas

¹⁰Néeseté idécanáami Jesús yéénánái yàacawa, yá Jesús yàacawa nacái Jerusalén ìyacàlená nérépiná. Càmita quéwa yàawa manùba wenàiwica yáapicha; yàacawa batéwa ibàacanéeri iyú. ¹¹Néese judío íiwacanánái nacutácani culto yaalí, Jerusalén ìyacàlená ìricu. Yá nasutáidaca néemiawa wenàiwicanái:

—¿Alénásica yáara asialica? —náimaca. ¹²Nía nacái wenàiwicaca natàanica ibàacanéri iyú nalíwáaca Jesús iwali: “Cayábéeri íiwitáise”, náimaca. Quéwa áibanái náimaca: “Càmírita cayába, ichìwáidacáiná wenàiwica meedá”, náimaca. ¹³Quéwa macáita natàanica Jesús iwali ibàacanéri iyú cáalucáiná naicáca judío íiwacanánái, níái báawéyéica iicáca Jesús. ¹⁴Idècunitàacá namànica culto semana iwaliabàacatái, yáté Jesús iwàlùacawa templo iriculé. Yá idàbaca yéewáidaca wenàiwica néré. ¹⁵Níái judío íiwacanánáica nánáidacawa manuísíwata néemiaca Jesús yéewáidáaná. Yá náimaca iwali:

—iCanéeri iwèni meedá yàasu tàacáisi càmicáinaté yéewáidawa wàasu escuela iricu! —náimaca nawènúadacaténá wenàiwica íiwitáise Jesús fícha. ¹⁶Néese Jesús íimaca nalí:

—Yái nuéwáidéericuéca pía iwali càmiírita nùasu tàacáisi. Nucàlidacué pírí yàasu tàacáisi yái Núaniri Dios, yái ibànuèrica núa. ¹⁷Aibacaalí iwàwa imànica càide iyúwa Dios iwàwáaná, yásí yáaliacawa nuéwáidaca nía Dios yàasu tàacáisi iyú; náalía nacáiwa càmita nuéwáida nía nùasu tàacáisi iyúwa meedá. ¹⁸Cawinácaalí itàanírica íiwitáise iyúwa meedá iwàwa wenàiwicanái yàaca íimiétacaná, quéwa núa iwàwéeri wenàiwicanái yàaca Núaniri Dios íimiétacaná, yái ibànuèrica núa. Iná nutàanica báisiiri iyú, núacáináta yái báisiirica, càmita nacái nuchìwa.

¹⁹“Profeta Moisés icàlidacaté piawirináimicué iríni càinácaalí Dios iwàwáanácué pimànica. Quéwa canácatacué pèewi áiba imànírica càide iyúwa Dios iwàwáaná. ¿Cánácué piwàwa pinúaca núa? —íimaca yái Jesúsca. ²⁰Néese níái wenàiwicanáica náimaca irí:

—iDemonio ìyaca piwàwalicu idacuèri píiwitáise, íná máiwitáiseca pía meedá! iCanácata iwàwéeri inúaca pía! —náimaca. ²¹Néese Jesús íimaca nalí:

—Macáitacué píináidacawa manuísíwata piicáidaca yái numàníiricaté áiba sábadò bàaluité piyamáidacatáicuécawa, nuchùnìacaalíté cáuláiquéeri asiali, íná báawacuéca piicáca núa numànicáiná yái wawàsi píiméericuéca iwali càmiíricasa Dios imàaca wamànica sábadò iricu judíonái iyamáidacatáicawa. ²²Quéwa Dios imàacaca wáibaidaca sábadò iricu iwàwacutácaalí wamànica áiba cayábéeri wawàsi Dios ichùulièrica wamànica. Càita ìyaca circuncisiónca. Profeta Moisés yéewáidacaté nía circuncisión iwali, càide iyúwaté wàawirináimi imànínínaté circuncisión néenibe asianái iríwa madécaná camuí Moisés ipíchawáise. Yái Moisés yéewáidacaté nía iwàwacutáanácué pimànica circuncisión sùmài irí abéeri semana idénáami imusúaca iicá èeri

éwita iyacáaníta sábadó piyamáidacatáicuécawa. Iná pimànicuéca circuncisión péenibe asianái iríwa càinácaalí èeri iwàwacutácatáicué pimànicani, yéewacaténácué pimànica machacàníri iyú càide iyúwa Dios ichùulianá. ²³Càita pimànicuéca càide iyúwa profeta Moisés ichùulianá wàawirináimi Dios inùmalicuése, yá pimànicuéca circuncisión péenibe asianái iríwa éwitacué iwàwacutácáaníta pimànicani sábadó irícu wayamáidacatáicawa, idèniacaalí abéeri semana yái sùmaica. Néese, ¿cánácué báawa piwàwa núapicha ìwaliise yái nuchùnìanáca macái iiná yáara asíalica cáuláiquéerimica sábadó piyamáidacatáicuécawa? ²⁴Picácué picháawàa wenàiwica iináwaná ìwali ipíchawáisecué pialía nàwali cayába càinácaalí namàníiná. Iwàwacutácué píináidacawa cáalíacáiri iyú ipíchawáise picàlidacuéca naináwaná ìwali. Néese, pitàanícué báisíiri iyú —íimaca yái Jesúsca.

Jesús habla de su origen

²⁵Idécanaámíté néemíaca Jesús íimáaná, néese abénaméeyéi iyéeyéica Jerusalén iyacàlená néeni nadàbaca náimaca nalíwáaca:

—ÍYácata Jesús, yái asíali judío íiwacanánái nacutéerica nanúacaténáni!

²⁶Piicácué yái, itàaníca iyúwa iwàwáaná itàaníca macái wenàiwica yàacuése, quéwa wáiwacanánái càmita nàalàa cachàiníiri iyúni. Cawàwanáta wáiwacanánái nàináidacawa ìwali Mesíascani, wacuèrinápiná wía judíoca, Dios ibànuèrica walí. ²⁷Quéwa càmita yéewa Mesíascani, wáalíacáináwa ácatáiséericaalí yái asíalica, quéwa Mesías yàanàacaalípiná, yá canáca yáalíeripiná ìwali síisáanéericaalíni —náimaca. ²⁸Idècunitàacá Jesús yéewáidaca wenàiwica templo irícu, yá yéemíaca yái náiméerica ìwali. Néese Jesús íimaca cachàiníiri iyú:

—Piyúunáidacuéca pialíacawa nùwali. Piyúunáidacué nacái pialíacawa síisáanéericaalí núa. Quéwa càmita nùanàa numànicaténá càide iyúwa nuwàwáaná, néese nudéca nùanàaca Dios ibànùacáiná núa, yái Dios báisíirica, càmíiricué pialía ìwali. ²⁹Núalíaca Dios ìwali nùanàacáiná yàatanáise. Ibànùa nacái núa néese —íimaca yái Jesúsca.

³⁰Néese judío íiwacanánái nawàwa náucaca Jesús presoíyéi ibànalículé, quéwa càmítaté náibàani càmíicáinátàacá Jesús yéenáiwana yàanàa nanúacatáipinacaténí. ³¹Quéwa madécaná wenàiwica neebáidaca Mesíascani, yái judío icuèrinápináca Dios ibànuèrica nalí. Yá náimaca nalíwáaca:

—Iwàwacutá Mesíascani yái asíalica imànicáiná macái íiwitáaná yái càmíirica áiba wenàiwica idé imànica càide iyúwaté profetanái itànàaná

tàacáisi Mesías ìwali Dios inùmaliçuise, yái Mesías yàanèripinacaté icùacaténá wía, wía israelitaca —náimaca.

Los fariseos intentan arrestar a Jesús

³²Néeseté abénaméeyéi fariseo néemìaca wenàiwicanái itàaníca ibàacanéeri iyú nalíwáaca Jesús ìwali. Iná fariseonái, sacerdote íiwacanánái yáapicha nabànùaca nàasu úwináíwa icuèyéica templo náibàacaténá Jesús náucáanápínáni presoíyéi ibànaliculé. ³³Iná Jesús íimaca:

—Nùyacué pèewi achúma èerita. Néese nuèpùacawa Dios yàataléwa yái ibànuericaté núa. ³⁴Néese picutápinácué núawa, quéwacué càmita pidé pìanàaca núawa càmicáinácué yéewa pìanàaca néré nùyacatalépináca —íimaca yái Jesúsca. ³⁵Néese judíonái náimaca nasutáca néemìawa níawáaca:

—¿Alénásica yàawa yái asíalica càmicatalépinácasa wadé wàanàacani? Cawàwanáta yàacawa wéenánái yàatalé iyéeyéica càmfíyéi judío yèewiré yéewáidacaténá càmfíyéi judío. Quéwa canápináta meedá yàacawa, càmicáiná neebáida itàacái. ³⁶¿Càinásica íimáaná? ‘Picutápinácué núawa quéwacué càmita pidé pìanàaca núawa càmicáinácué yéewa pìanàaca néré nùyacatalépináca’, càì íimaca —náimaca, naicáaníca Jesús iquíniná.

Ríos de agua viva

³⁷Aiba èerité namáalàidáanápíná namànica culto, máiníiri iwàwacutácawa nalí yái èerica. Yá Jesús ibàlùacawa nàacuésemi, yá íimaca cachàiníiri iyú, icàlidaca nalí comparación:

—Piwàwacaalícué picáucawa càmfíiri imáalàawa càide iyúwa macàléeyéi iwàwa nawàwacaalí úni, néese peebáidacué nutàacái. Yásí nùacué picáuca càmfíiri imáalàawa, càide iyúwa wàacaalí nàiraca úni, cawinácaalí macàléeyéica iwàwa. ³⁸Càide iyúwa Dios itàacái íimáaná profeta itànèericaté Dios inùmaliçuise, cawinácaalí wenàiwica yeebáidéerica nutàacái, idèniápiná cáuri úni iwàwalícuwa, yái úni cáurica yèerica icáuca càmfíiri imáalàawa càide iyúwa cayábéeri únibàa depuíwéeri canácatáita chuini —íimaca yái Jesúsca.

³⁹Jesús icàlidaca nalí yái comparaciónca yéewáidacaténá nía Espíritu Santo ìwali, yái icuèripinacaté náiwitáise cawinácaalí yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Yái úni cáurica íimáanáca càicanide iyúwa Espíritu Santo. Quéwa néenialité càmitàacá Espíritu Santo yàanàaca aléi èeri

iriculé càmicáinátécá Jesús yéetáwa, càmicaalítécá nacái imichàawa chènuniré ìyacaténá cáimiétacanéri iyú Dios yáapicha. Inaté càmitàacá yéewa Espíritu Santo yàanàaca aléi èeri iriculé.

División entre la gente

⁴⁰Néeseté abénaméeyéi néená níai wenàiwicaca idécanáami néemiaca Jesús itàacái, yá náimaca:

—Báiscata profetacani yái Jesúsca, càide iyúwa profeta Moisés itànàanaté tàacáisi profeta ìwali yàanèripinacaté yéewáidacaténá wía —náimaca. ⁴¹Aibanái ìimaca:

—Mesíascani, yái wacuèrinápiná Dios ibànuèrica walí, wía judíoca —náimaca. Quéwa áibanái ìima:

—Càmita yéewa wacuèrinápiná Mesías yàanàaca Galilea yàasu cáli néese. ⁴²Iwàwacutá rey David itaquérinámicaní yái Mesíasca, càide iyúwaté Dios itàacái ìimáaná profetanái itànèericaté. Iwàwacutá nacái imusúaca iicá èeri Belén ìyacàlená irícu, yái yàcaléca David imusúacatalécaté iicá èeri. Quéwa yái asialica Jesús, Nazaret ìyacàlená néeséeri meedá. Iná càmita yéewa Mesíascani —náimaca, càmicáinaté néemiaca Jesús iináwaná ìwali imusúacaté iicá èeri Belén ìyacàlená irícu, rey David itaquérinámi nacáicani, yái Jesúsca. ⁴³Càita náináidacawa Jesús ìwali, íná càmita abédanama náiwitáise náapichawáaca níai wenàiwicaca. ⁴⁴Aibanái nawàwa náibàacani quéwa càmitaté náibàani.

Las autoridades no creían en Jesús

⁴⁵Néeseté úwinái icuèyéica templo nèepùacawa fariseonái yàatalé, sacerdote ìiwacanánái nacái. Yá náimaca úwinái irí:

—¿Cánacué càmita pité néeseni? —náimaca. ⁴⁶Néese úwinái ìimaca nalí:

—¡Canátàacá áiba wenàiwica itàaníríca àta siuca nacáide càide iyúwa itàaníiná yáara asialica! —náimaca. ⁴⁷Néese fariseonái náimaca nalí:

—¿Pimàacasicué ichìwáidaca pía nacái càide iyúwa ichìwáidáaná áibanái? ⁴⁸Canácata wéená wía náiwacanánáica, wía nacái fariseoca, canácata wéená yeebáidéeri itàacái. ⁴⁹Quéwa áibanái wenàiwica yeebáidéeyéica itàacái, canéeyéica iwèni meedá nía, càmiíyéi yáaliawa Dios itàacái ìwali, Dios yúuquéeyéipiná íichawa meedá —náimaca.

⁵⁰Néese Nicodemo yái fariseo ipáchiéricaté Jesús yàatalé áiba catá ìyaca néeni fariseonái yèewi, judío ìiwacanánái nacái. Yá Nicodemo ìimaca nalí:

⁵¹—Dios itàacái càmita ibatàa wanúaca wenàiwica àta wéemìacataléta icàlidaca iináwanáwa, wáalíacaténáwa ìwali yái imànínáca —íimaca yái Nicodemoca. ⁵²Néese náimaca Nicodemo írí:

—¿Píatasica Galilea yàasu cáli néeséeri nacái? Pitàaníca máiwitáiséeri iyú meedá càide iyúwa canéeyéi iwèni Galilea yàasu cáli néeséeyéica. Píà péewáidacawa Dios itàacái ìwali profetanái itànèericaté, yásí píalíacawa canáca profeta imusuéricatéwa Galilea yàasu cáli néese —náimaca naimáichacáináté abénaméeyéi profeta nàanàacaté Galilea yàasu cáli néese. ⁵³Néese nèepùacawa macáita nacapèe néréwa.

La mujer adúltera

8 ¹Quéwa Jesús yàacatéwa dúli néré ípidenéechúa Olivos, íimáanáca olivo inàlیمانá. ²Néese mapisáita àniwa amalácaalí yàacawa nawicáu, yá Jesús yèepùacawa templo néré. Manùbéeyéi wenàiwica nàacawa yàatalé, yá Jesús yáawinacawa yéewáidacaténá nía.

³Néese abénaméeyéi yéewáidéeyéi wenàiwica templo írìcu, fariseonái nacái natéca inanái Jesús yàatalé, abéechúa inanái canìrìichúa. Nàanàacaté úa idècunitàacá uimáca áiba asìali yáapicha càmfírìca unìrisíwa. Yá nabàlùadaca úa nàacuésemi níai iyéeyéica néeni. ⁴Yá náimaca Jesús írí:

—Pía yéewáidéerica wenàiwica, wadéca wàanàaca úai inanáica idècunitàacá uimáca áiba asìali yáapicha càmfírìca unìrisíwa. ⁵Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalìcuíse íimaca iwàwacutáanápíná wanúaca úa íba iyú cawinácaalí inanái iiméechúaca áiba asìali yáapicha càmfírìca unìrisíwa. Néeni pía, ¿càinásica píimaca ùwali úai inanáica? —náimaca.

⁶Nasutáca néemíawa Jesús yéewanápíná náalimáidaca naicáwa Jesús nacháawàacaténá iináwaná ìwali itàacái ìwalísewa. Néese Jesús yáawiacawa itànàaca cáli ìwali icáapi ipùata iyúwa. ⁷Quéwa nasutáca néemíawa Jesús mamáalàacata. Néese Jesús ibàlùacawa machacànita àniwa, yá íimaca nalí:

—Néeni, cawinácaalícué péenàquéi mabáyawanéeri, yásí iwàwacutá idàbaca inúaca úa íba iyú —íimaca yái Jesúsca.

⁸Néese Jesús yáawiacawa itànàaca cáli ìwali àniwa icáapi ipùata iyúwa. ⁹Quéwa idécanáami néemiacani, yá nadàbaca nawàwalica macái báawéeri namànírica, Dios imàacacáiná nawàwalica nabáyawanáwa. Yá nàacawa náicha abéerinamata namanùbaca iyúwa. Níai béeyéica náicha canánama, yá idàbaca nàacawa náicha quéechacáwa, néese

ùuculiyéi nàacawa náicha. Idécanáamité fariseonái macáita nèepùacawa náicha, yá Jesús ibàlùacawa machacànita àniwa. Yá iicáca úái inanáica ibàlùèchúacawa abéechúata. ¹⁰Néese Jesús isutáca yéemíawa úa:

—¿Néeni níái icháawèyeyéica piináwaná ìwali? ¿Canátasica iwàwéeri inúaca pía pibáyawaná ìwalíisewa? —íimaca yái Jesúsca. ¹¹Néese úumaca Jesús irí:

—Nuíwacali, canácata iwàwéeri yùuwichàidaca núa —úumaca. Néese Jesús íimaca ulí:

—Uwé, núa nacái càmita nùuwichàida pía. Siùcade piàwa, picá pimàni pibáyawanáwa àniwa —íimaca yái Jesúsca.

Jesús, la luz del mundo

¹²Néeseté wenàiwicanái ìwacáidáyacacawa Jesús yàatalé àniwa, yá íimaca nalí:

—Péemiacué comparación: Càica núade iyúwa camalási cháí èeri irícu nuéwáidacáiná èeri mìnanaí náalíacaténá Dios ìwali. Cawinácaalí yebáidéyeyéica nutàacái càmita nèepuníwa catéeri náiwitáise yáapichawa iyúwa wenàiwica càmíiyéica yáalía Dios ìwali, íná càmita namàni mamáalàacata nabáyawanáwa. Néese, amaláca numànica náiwitáise, náalíacaténá Dios ìwali, nùacáiná nacáuca càmíiri imáalàawa —íimaca yái Jesúsca. ¹³Néese fariseonái náimaca Jesús irí:

—Canéeri iwèni meedá pitàacái picàlidacáiná piináwaná ìwaliwata, íná caná yéewaná wenàiwica yáalíacawa asáísí báisícaalíni —náimaca. ¹⁴Jesús íimaca nalí:

—Cawèníriquéi yái nucàlidéerica éwita nucàlidacáanáta nuináwaná ìwaliwani, núalíacáináwa síisáanácaalí nùanàa, núalía nacáíwa alénácaalípiná nùawa. Quéwa càmítacué píalíawa síisáanácaalí nùanàaca, alénácaalí nacái nùapínáwa. ¹⁵Pidécuéca píimaca áibanái ìwali iwàwacutáanása Dios yùuwichàidaca nía nabáyawaná ìwalíisewa. Quéwa píináidacuéca meedáwa èeri mìnanaí íiwitáise iyú. Néese càmita càì nuínáidacawa. Càmita nacái nuémia naináwaná ìwali cháí èeri irícu nùuwichàidacaténá nía. ¹⁶Quéwa núumacaalí siùca nàwalitá iwàwacutáaná nùuwichàidaca níatá, yásí nùuwichàidaca nía machacàníiri iyútá, càmíicáiná nuínáidawa nulínáamitawa nùuwichàidáanápiná níatá, néese nuínáidacawa abédanamata Núaniri Dios yáapichawa càide iyúwa iwàwáaná. ¹⁷Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté bàaluité íimaca: Abédanamacaalí pucháiba wenàiwica íiwitáise náapichawáaca nacàlidáanápiná áibanái iináwaná ìwali, yásí

cawènica natàacái. ¹⁸Uwé, nàya pucháiba icàlidéeyéica nuináwaná ìwali cawinácaalí núa: Núcata icàlidéerica nuináwaná ìwaliwa, yácata nacái Núaniri Dios, yái ibànuèrica núa, icàlida nacái nuináwaná ìwali cawinácaalí núa. Yá abédanamacata wáiwitáise wáapichawáaca, íná yéewa cawèñirica wataacái pucháibacáiná wía —íimaca yái Jesúsca. ¹⁹Néese náimaca Jesús irí:

—Wadéca wéemíaca piináwaná ìwali càmita píalíawa cawinácaalíté píanirimica —náimaca. Néese Jesús íimaca nalí:

—Núalíacawa càmítacué píalíawa cawinácaalí núa, càiná nacái núiwitáise. Núalíacawa nacái càmítacué píalía Núaniri Dios ìwali. Píalíacaalícuéwa cawinácaalí núatá, yá píalíacuécawa nacái Núaniri Dios ìwalitá —íimaca yái Jesúsca.

²⁰Càité Jesús íimaca idècunitàacá yéewáidaca wenàiwicanái templo írìcu, mawiénita ofrenda yàalu irí náucacataléca nàasu platawa namàaquéricaté Dios irípiná ofrenda iyú. Quéwa càmítaté náibàani càmícaínátécáwa Jesús yéenáiwana yàanàa nanúacatáipináténi.

“A donde yo voy, ustedes no pueden ir”

²¹Néeseté Jesús íimaca nalí àniwa, níai judío íiwacanánáica:

—Yá nùacawa mesúnamáita, néese picutápinácué núawa, nuwasàcaténácué pía yùuwichàacáisi íicha, quéwa càmítacué pidé píànàaca núa, íná péetápinácuécawa méetàuculé Dios íicha pibáyawaná yáapichacuéwa. Nùacawa aléera canácatalépináca yéewanácué piwàlùacawa —íimaca yái Jesúsca. ²²Néese judío íiwacanánái náimaca nalíwáaca:

—Cawàwanáta inúapináca yáawawa íná càì íimaca yàanápináwa alénácaalí caná yéewaná wawàlùacawa —náimaca naicáanica Jesús iquíniná. ²³Néese Jesús íimaca nalí:

—Eeri mìnanáicuéca pía, quéwa núaquéi chènuníiséeri. Pìyacuéca cháí èeri írìcu quéwa càmita èeri mìnali núa. ²⁴Íná nudéca núumacuéca pírí péetáanápináca mēetàuculé Dios íicha pibáyawaná yáapichawa. Càmicaalícué peebáida iyúwa núumáanácué pírí cawinácaalí núa, yásí péetácuécawa pibáyawaná yáapichawa —íimaca yái Jesúsca. ²⁵Néese náimaca Jesús irí:

—¿Cawiná pía? —náimaca. Néese Jesús íimaca nalí:

—Nudàbacaalíté nuéwáidaca wenàiwica, nucàlidacatécué píríni mamáalàacata nuináwanáwa cawinácaalí núa. Siùcade canápináta meedá nutàanícuéca píapicha càmícaínácué piwàwa peebáidaca nutàacái.

²⁶Iyaca madécaná wawàsi nucàlidacaténácué pirí péemìacaténácué pibáyawaná ìwaliwa. Quéwa yái ibànuèrica núa itàaníca báisíiri iyú, yá nacái tàacáisi nucàlidéerica èeri minanáí irí yácata tàacáisi nuemièrica icàlidaca, yái ibànuèrica núa —íimaca yái Jesúsca.

²⁷Quéwa níái judío íiwacanánáica càmita náalíawa Jesús icàlidaca ìyaca Yáaniri Dios ìwaliwa. ²⁸Iná Jesús íimaca nalí:

—Pimichàidacaalípinácué núa cruz ìwali pinúacaténácué núa, núa asiali Dios néeséerica, yásí pialíacuécawa nùwali núacata yái càide iyúwacué númáaná pirí. Píalíapínácué nacáíwa càmita numàni wawàsi nulínáamitawa, néese, nucàlidaca càide iyúwa Núaniri Dios yéewáidáaná núa. ²⁹Yái Núaniri Dios ibànuèrica núa ìyaca núapicha. Càmita Núaniri imàaca núa abéerita numànicáiná mamáalàacata càide iyúwa iwàwáaná —íimaca yái Jesúsca.

³⁰Jesús idécanáami càì íimaca, yá madécaná wenàiwica neebáidaca itàacái.

Los hijos de Dios y los esclavos del pecado

³¹Néeseté Jesús íimaca nalí abénaméeyéi judío icàlidéeyéica neebáidáanása itàacái:

—Peebáidacaalícué mamáalàacata nutàacái pimànicaténácué càide iyúwa nuchùulianácué pía, yásí nuéwáidacalécuéca pía báisíiri iyú.

³²Yásí pialíacuécawa ìwali yái nutàacái báisíirica. Yá nutàacái báisíirica iwasàapínácué píawa —íimaca yái Jesúsca. ³³Náimaca irí:

—Wíaquéi Abraham itaquénáinámi, canácatáita áibanái yàasu wenàiwica wía. ¡Canáca yéewaná píimaca walí piwasàanápínása wíawa! —náimaca. ³⁴Jesús íimaca nalí:

—Péemíacué cayába, cawinácaalí imàníiyéica ibáyawanáwa mamáalàacata, namànica meedá càide iyúwa nabáyawaná ichùulianá nía, càide iyúwa áibanái wenàiwica íibaidáaná mawèníiri iyú náiwacali íríwa, yàasu wenàiwicacáiná nía. ³⁵Náiwacali càmita íima yàasu wenàiwica ìwaliwa: ‘Nuénásàiriquéi’, càmita íima. Néese íimaca yéenibe ìwaliwa: ‘Nuìrica yái’, càì íimaca. ³⁶Iná núa Dios íirica, nuwasàacaalícué pía pibáyawaná íichawa, yásí càmítacué iwàwacutá pimànica càide iyúwa pibáyawaná ichùulianácué pía, Dios yéenibecáinácué pía báisíta. ³⁷Núalíacawa Abraham itaquénáinámicuéca pía, quéwa piwàwacué pinúaca núa càmícáinácué peebáida nutàacái. ³⁸Nucàlidacué pirí ìwali yái báisíiri tàacáisica Núaniri Dios yáasáidéerica nulí. Quéwa núalíacawa pimànicuéca càide iyúwa píaniri íimáanácué pirí —íimaca yái Jesúsca. ³⁹Náimaca Jesús irí:

—Abrahamquéi wàawirimica, canáca áiba wáaniri —náimaca. Quéwa Jesús ímaca nalí:

—Báisícaalícué Abraham itaquénáinámica pía piwàwalicuísewatá, yá pimànicuéca càide iyúwaté Abraham imàníinátá. ⁴⁰Quéwa éwita nucàlidacáanítacué pírí báisíiri iyúni càide iyúwa Dios yéewáidáaná núa, càicáaníta piwàwacué pinúaca núa meedá. ¡Càmitaté Abraham iwàwa inúaca wenàiwica Dios ibànuèyéicaté Abraham yàatalé! ⁴¹Pimànicuéca meedá càide iyúwa píaniri imàníiná —ímaca yái Jesúsca. Néese náimaca Jesús irí:

—Càmíiyéica wáatúa yéenibe úalani irícuíse wíaquéi. Wadèni abéerita Wáaniriwa wèerica icàaluíniná, yái Diosca. Càmita wáuca wáichawani wàacaténá ídolo cuwáiná yéenáiwana icàaluíniná —náimaca. ⁴²Néese Jesús ímaca nalí:

—Báisícaalícué Diosquéi píaniricatá, yásí cáininácuéca piicáca núatá, Dios néeseéricáiná núa, iyéerica cháí. Càmita nùanàa nùasu wawàsi ìwaliwa meedá, néese Dioscata yái ibànuèrica núa numànicaténá càide iyúwa iwàwáaná. ⁴³¿Cánácué càmita píalimá píalíaca péemíaca yái nucàlidéericuéca pírí? Núalíacawa càmitacué meedá piwàwa peebáidaca nutàacái, íná càmitacué píalimá píalíaca péemíaca càinácaalí ímáaná. ⁴⁴Píaniricué yácata Satanásca. Píacué nacái yàasu wenàiwicaca. Piwàwacué nacái pimànica càide iyúwa iwàwáaná. Satanás idéca iwàwaca inúaca wenàiwica mamáalàacata èeri idàbacatáisewa àta siùca nacáide. Càmita ínáidawa báisíiri tàacáisi ìwali, báawacáiná Satanás iicácani. Itàaníca yáawamita chìwái mamáalàacata càide iyúwa íiwitáise iyáaná, cachìwéericáiná meedáni. Yácata chìwái yáanirica, yái Satanásca, imàacacáiná wenàiwica itàaníca chìwái. ⁴⁵Quéwa nucàlidacáinácué pírí báisíiri tàacáisi, íná càmitacué peebáida nutàacái. ⁴⁶Macáitacué píalíacawa nùwali mabáyawanéerica núa. Nucàlidacué pírí báisíiri iyúni, íná ¿cánácué càmita peebáida nutàacái? ⁴⁷Dios yéenibe neebáidaca itàacái quéwa càmitacué Dios yéenibe pía, íná càmitacué piwàwa peebáidaca itàacái —ímaca yái Jesúsca.

Cristo existe desde antes de Abraham

⁴⁸Néese judío íiwacanánái náimaca Jesús irí:

—Báisíta wacàlidacaté pìwali machacàníiri iyúni wáimacaalíté pìwali samaritanosàirica pía, càníiri judío ìiri meedá. Iyaca nacái demonio piwàwalicu idacuèrica píiwitáise, íná máiwitáiseca pía meedá —náimaca. ⁴⁹Jesús ímaca nalí:

—Canáca demonio nuwàwalicu. Yái numànírica numànicani núsáidacaténá cayábéerica Núaniri Dios yéewanápiná wenàiwicanái yàaca icàaluíniná. Quéwa càmítacué piicá núa cáimiétaquéeri iyú.⁵⁰ Càmita nucutá wenàiwica nacàlidacaténá cayábéeri nùwali, quéwa Núaniri Dios iwàwaca wenàiwicanái yàaca nulí cayábéeri, yá Dios yáasáidapiná cawinácaalí cabáyawanéeyéi.⁵¹ Péemìacué cayábani, cawinácaalí wenàiwica imànírica càide iyúwa nutàacái ímáaná, idèniaca siùcáisede icáucawa càmíiri imáalàawa —ímaca yái Jesúsca.⁵² Néese judío íiwacanánái ímaca írí:

—Siùca wáalíacawa báisíiri iyú demonio ìyaca piwàwalicu. Néetácatéwa macáita profetaca icàlidéeyéicaté tàacáisi Dios inùmalicuíse bàaluité, Abraham nacái yéetácatéwa. Néese, ìcáná càì píimaca: ‘Cawinácaalí imànírica càide iyúwa nutàacái ímáaná, idèniaca siùcáisede icáucawa càmíiri imáalàawa’, cáná càì píimaca? ⁵³ ¡Pía càmíiri cachàini íicha yái wàawirimi Abrahamca! Abraham yéetácatéwa, nía nacái profetaca néetácatéwa nacái. Càmita yéewa cachàiníiri náicha pía. ¡Càmita máini cachàiníirica pía càide iyúwa piyúnáidáaná! —náimaca. ⁵⁴ Jesús ímaca nalí:

—Nucàlidacaalí nuináwaná ìwaliwa cayábéerica núatá, yásí canéerica iwèni meedátáni, yái nutàacáica. Quéwa Núaniri Dios icàlidaca nùwali cayábéerica núa, yácata Dios picàlidéericué ìwali Picuèrinásacué Dioscani. ⁵⁵ Quéwa càmítacué píalía Dios ìwali cànínacaalí íiuitáise ìyaca. Núcata yái yáaliérica Dios ìwali. Núumacaalí càmítasa nualía Dios ìwalitá, yásí nucàlidaca nuchiwwatá càide iyúwacué pía. Quéwa nualíaca Dios ìwali báisíiri iyú, nuebáida nacái càide iyúwa ímáaná. ⁵⁶ Piawirimicué Abraham casíimáica iwàwa bàaluité Dios imàacacáinaté Abraham yáalíacawa nuénáiwanaápiná ìwali, nùanàacatáipinaté aléi èeri iriculé. Yáté Abraham yáalíacawa nùanàanápinaté, íná yéewa casíimáicaté Abraham iwàwa manuísíwata —ímaca yái Jesúsca. ⁵⁷ Néese judío íiwacanánái náimaca Jesús írí:

—Càmitàacá pidènià cincuenta camuí. Càmita yéewa pidé piicáca wàawirimi Abraham, Abrahamcáiná ìyacaté néese siùca dos mil camuí —náimaca. ⁵⁸ Jesús ímaca nalí:

—Péemìacué cayábani, núcata yái ìyéericaté càiripináta ipíchawáiseté Abraham imusúaca iicá èeri, núcáiná yái Diosca —ímaca yái Jesúsca icàlidacaténá iináwanáwa Dioscani, yái càmíirica imáalàawa.

⁵⁹ Néese náibàaca íba nanúacaténá Jesús íba iyú quéwa Jesús ibàacawa náicha. Yá imusúacawa templo irícuíse. Yá yàacawa manùbéeyéi wenàiwica yèewibàa; càité Jesús ichàbacawa náicha.

Jesús da la vista a un hombre que nació ciego

9 ¹Néeseté Jesús idècunitàacá yèepunícawa áibalépiná wáapicha wía yéewáidacaléca, yá iicáca matuíri asiali. Quéwa yáta asáináni matuírita. ²Néese wasutáca wéemíawa Jesús, wía yéewáidacaléca. Wáimaca irí:

—Wáiwacali, ñcánásica imusúawa matuíri iyú yái asialica? ¿Isèenái ibáyawaná ñwalíisesica càì matuíca yái asialica, càmiccaalí nacái, ibáyawaná ñwalíisetasicawa? —wáimaca. ³Néese Jesús ñimaca walí:

—Càmita ibáyawaná ñwalísewéera, càmita nacái isèenái ibáyawaná ñwalísewéera. Yái asialica imusúacawa matuíri iyú yéewanápiná macái wenàiwica yáalíacawa Dios ichùnñacani, naicácaténá Dios cáimiétaquéri iyú. ⁴Péemíacué comparación: Iwàwacutá wenàiwica náibaidaca èeríapi idècunitàacá amaláca nawicáu. Catácaalí nàwali, yá càmita náalimá náibaidaca. Càita nacái iwàwacutácué wamànica cayábéeri siùca èeri càide iyúwa Dios iwàwáaná, yái ibànuèrica núa. Nuénáíwaná yàanàaca mesúnamáita nuétácatáipináwa, néese càmita yéewa nuíbaidaca. ⁵Idècunitàacá nùyaca cháì èeri irícu, yá càica núade iyúwa camalási icànéeri wenàiwica ñwali, amalácáiná numànica náíwitáise náalíacaténá Dios ñwali —ñimaca yái Jesúsca.

⁶Néese Jesús idécanáami càì ñimaca, néese yàapísaídaca cáli yèewiré. Yá yèewíadaca cáli isàbecaténáni. Néese ipusúaca cáli matuíri ituí ñimami ñwali. ⁷Néese Jesús ñimaca irí:

—Pia píibaca pítuíwa úni yáaculé namusúadacatáiseica úni ñipidenéri Siloé náiquéericaté cáli yèewiré —ñimaca yái Jesúsca. (Yái ñipidenéerica Siloé ñimáanáca: “Ibànuèri”.) Néese matuíri yàaca ñibaca yáawawa néré. Néese idécanáami yèepùacawa icapèe néréwa, yá catuícani. ⁸Néese áibanái wenàiwica matuírimi imanùbacanái naicácani. Aibanái nacái náalíaca naicácani naicácáínaté isutáca plata wenàiwica ñícha iwènìacaténaté iyáapináwa. Néese níái yáaliéyéica iicácani nasutáca néemíawa níawáaca:

—¿Càmitasica yái asialica matuíri yáawinéericatéwa àyapu idùlepi isutácaténá plata wenàiwica ñícha yéewanápiná iwènìaca iyáapináwa? —náimaca. ⁹Abénaméeyéi ñima:

—Yácata yái —náimaca. Aibanái náima:

—Càmíiri, áibacata yái, quéwa càiride iyúwa iicácanáwa —náimaca.

Quéwa yái asiali ñimaca:

—Núacata yái matuírimica —ñimaca. ¹⁰Néese náimaca irí:

—¿Néeni? ¿Cáná yéewa catuíca pía? —náimaca. ¹¹Yá íimaca nalí:

—Yáara asìali íipidenéerica Jesús yèewiádaca cáli yáawiruní yèewiwa. Yá ipusúaca cáli nutuí íimami ìwali, yá íimaca nulí: ‘Pìawa úni yàalu néré namusúadacatáiseca úni íipidenéeri Siloé, yái manuíri yàaluca náiquéericaté cáli yèewiré. Píiba pituíwa úni iyú’, íimaca nulí. Yá nùacawa néré. Yá idécanáami nuíbaca nutuíwa, yá nuicáidaca —íimaca yái asìalica. ¹²Néese nasutáca néemiawani:

—¿Alénásica yáara asìalica? —náimaca. Yá íimaca nalí:

—Càmita núalíawa —íimaca.

Los fariseos interrogan al ciego que fue sanado

¹³⁻¹⁴Sábado yáté èerica, judíonái iyamáidacatáicawa Jesús yèewiádacaalíté cáli catuícáténá imànica matuíri. Iná abénaméeyéi wenàiwica natéca matuírimi fariseonái yàatalé. ¹⁵Néese fariseonái nasutáca néemiawa matuírimi cáná yéewaná iicáidaca. Yá íimaca nalí:

—Idéca ipusúaca cáli nutuí íimami ìwali. Néese nuíbaca nutuíwa, yá nuicáidaca —íimaca. ¹⁶Néese abénaméeyéi fariseo náimaca irí:

—Yáara asìali imànírica càì càmita yéewa Dios néeséericani, íibaidacáiná sábado wayamáidacatáicawa, wía judíoca —náimaca. Quéwa áibanái fariseo náimaca:

—Cabáyawanácaalítáni, néese càmita yéewa imàniquéi càmírica wenàiwica idé imànicatá —náimaca. Iná càmita abédanama náiwitáise Jesús ìwali, níái fariseoca. ¹⁷Yá nasutáca néemiawa matuírimi àniwa. Yá náimaca irí:

—¿Néeni pía? ¿Càiná píimaca ìwali yáara asìali catuírica imànica pía? —náimaca irí. Néese íimaca nalí:

—Núumacué pirí profetacani, icàlidéerica tàacáisi Dios inùmalicuíse —íimaca. ¹⁸Quéwa judío íiwacanánái càmita neebáida matuíináni, néese catuícani iná namàacaca matuírimi yàacawa náicha, néese namáidaca matuírimi isèenái. ¹⁹Nasutáca néemiawa matuírimi isèenái:

—¿Píirisica yáara asìalica? ¿Idésica imusúacawa matuíwaca? Néeni, ¿cáná yéewa catuí siùcanide? —náimaca. ²⁰Néese isèenái náimaca nalí:

—Wáalíacawa wàiriquéera. Wáalíaca nacáíwa imusúacatéwa matuíwaca. ²¹Quéwa càmita wáalíawa càinácaalí iyú yéewaná catuíca siùcanide. Càmita nacáí wáalíawa cawinácaalí ichùnia ituí. Pisutácué péemiawani. Béericáináni iná yáalimá icàlidacuéca piríni —náimaca.

²²Càité isèenái náimaca, cáalucáiná naicáca judío íiwacanánái. Níái judío íiwacanánáica abédanamata náiwitáise náucacaténá wenàiwica

judíonái yéewáidacàalu íicha, cawinácaalí icàlidéerica Jesús ìwali Mesíascani yái judío icuèrinápináca Dios ibànuèrica. ²³Iná matuírimi isèenái náimaca: “Pisutácué péemlawani béericáináni”, càì náimaca. ²⁴Néese judíonái namáidaca matuírimi àniwa. Náimaca irí:

—Picàlida walí báisíiri iyúni Dios iicápiná. Wáalíacawa cabáyawanéerica yáara asíalica Jesús —náimaca. ²⁵Néese íimaca nalí:

—Càmita núalíawa ìwali cabáyawanéericasicani mabáyawanéericaalíni. Abéerita núalíawa báisíiri iyú matuíricaté núa quéwa siùcade catuíca núa —íimaca. ²⁶Néese náimaca irí àniwa:

—¿Càiná imàni pirí? ¿Càiná imàni ichùnìacaténá pituí? —náimaca. ²⁷Yá íimaca nalí:

—Nudéca nucàlidacuéca piríni, néese càmitacué peebáida. ¿Cánácué piwàwa nucàlidaca pirícué iináwaná ìwali àniwa? Cawàwanáta piwàwacué piacawa yáapicha nacái yéewáidacalénáipiná —íimaca iicáaníca naquíniná. ²⁸Néese nacuísaca náichawa matuírimi báawéeri iyú, yá náimaca irí:

—iPíacata yáara asíali yéewáidacaléca meedá! Wía quéwa, profeta Moisés yéewáidacaléca wía. ²⁹Wáalíacawa Dios itàaníca Moisés yáapicha bàaluité, quéwa càmita wáalíawa síisáanéericaalí yáara Jesúsca, cawinácaalí íiwitáise iyú nacái imàni wawàsi, íná càmita yéewa idé yàanàaca Dios néese —náimaca. ³⁰Néese yái matuírimi íimaca nalí, iicáaníca naquíniná:

—iYée, canácatàacá nuèmièri càiri wawàsi àta siùca nacáide! Píatacué icàlidéeyéica iináwanáwa píalíanasacué Dios ìwali, siùca píimacuéca càmitasacué píalíawa síisáanéericaalí Jesús, cawinácaalí íiwitáise iyú nacái imàni wawàsi, quéwa idéca ichùnìaca nutuí, nuicáidacaténá àniwa. ¿Cánácué càmita píalíawa? ¿Dàalasicué píiwiita? ³¹Wáalíacawa cayábéeri iyú Dios càmita yéemla cabáyawanéeyéi isutáaná íicha. Yeebáida abéta nasutáaná íicha cawinácaalí yèeyéica icàaluíniná, imàniyeyéi nacái càide iyúwa Dios iwàwáaná. ³²Canácatàacá wéemièri àta siùca nacáide áiba wenàiwica iináwaná ìwali cháí èeri irìcu yáaliméeri ichùnìaca wenàiwica imusuéricawa matuíri iyú. ³³Càmicaalí yàanàa Dios yàatanáisetá, néese càmita idé imànica càiri wawàsitá —íimaca. ³⁴Néese judío íiwacanánái nacuísaca náichawa matuírimi báawéeri iyú àniwa, yá náimaca irí:

—Pía cáanáiri ibáyawaná, imusuériwa cabáyawanéeri, canáca yéewaná péewáidaca wía, wía yáaliyéica madécaná píicha —náimaca. Yá náucacani néewáidacàalu íichawa.

Ciegos espirituales

³⁵Néeseté Jesús yáalíacawa matuírimi iináwaná ìwali, judío íiwacanánái náucacani néewáidacàlu íichawa. Iná Jesús yàanàaca yái matuírimica, yá íimaca irí:

—¿Néeni, peebáidasica Dios Iiri itàacái, yái asìali Dios néeséerica? —íimaca ìwaliwa yái Jesúsca. ³⁶Yá asìali íimaca Jesús irí:

—Nuíwacali, picàlida nulí cawinácaalíni yáara asialica Dios néeséerica, nuebáidacaténá itàacái —íimaca. ³⁷Jesús íimaca irí:

—Pidéca piicácani. Núca yái Dios néeséerica, yái itàanfírica píapicha —íimaca yái Jesúsca. ³⁸Néese asìali ibàlùacawa yùulù ipùata iyúwa Jesús irí yàacaténá Jesús icàaluíniná. Yá íimaca Jesús irí:

—Nuíwacali, nuebáidaca pitàacái —íimaca. ³⁹Néese Jesús íimaca:

—Nudéca nùanàaca aléi èeri iriculé núsáidacaténá cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica nutàacái, cawinácaalí nacái càmfíyéica yeebáida. Nùanàaca catuícacaténá numànica náiwitáise cawinácaalí yáaliyéica cabáyawanáca. Néese cawinácaalí iyúunáidéeyéica catuíca íiwitáise, càica níade iyúwa matuíyéi càmfíyéi yáalímá iicáidaca nayúunáidacáiná mabáyawanáca nía —íimaca yái Jesúsca.

⁴⁰Néese abénaméeyéi fariseo ibàluèyéicawa mawiénita Jesús irí néemìacani, iná náimaca Jesús irí:

—Wíata quéwa càmfíyéi matuí íiwitáise, wía yéewáidéeyéica wenàiwica Dios ìwali —náimaca. ⁴¹Néese Jesús íimaca nalí:

—Báisícaalícué càmita píalíawa pibáyawanáwa ìwalitá, yásí càmita máiní cabáyawanácuéca píatá, quéwa éwitacué píalíacáanítawa pibáyawaná ìwaliwa, càicáaníta càmitacué peebáida nutàacái, iná cabáyawanácuéca pía —íimaca yái Jesúsca.

El pastor y sus ovejas

10 ¹Néeseté Jesús íimaca: “Péemìacué cayába comparación. Aibanái iwàwacaalí iwàlùacawa oveja icorralni iriculé càmfíirica nàasu, càmita nawàlùawa corral inùma irìcubàa, néese náiríacawa meedá iwáiná ìwali. Yá wáimaca nàwali cayéedéeyéica nía. ²Quéwa áiba iwàluèriwa inùma irìcubàa, yá wáimaca ìwali pastor, yái icuèrica ipíra ovejanáíwa. ³Aiba wenàiwica icuèrica corral inùma, yàacùaca inùma yéewacaténá oveja icuèriná iwàlùacawa. Yàasu ovejanái yéemìaca nacuèriná itàacáiwa. Yá imáidaca yàasu ovejanáíwa náipidená ìwali. Yá yeedáca nía corral irìcuíse. ⁴Idécanáami yeedáca macáita yàasu

ovejanáíwa corral irícuíse, néese yàacawa napíchalé. Yàasu ovejanái nàacawa yámíse náalíacáiná néemiaca isàna. ⁵Càmita nàawa yámíse yái càmírica náalí néemiaca itàacái. Napíanícawa meedá fícha càmícaína náalí néemiaca itàacái cawinácaalí càmírica náalí naicá”, íimaca yái Jesúsa.

⁶Càité Jesús yéewáidaca nía comparación iyú quéwa càmita náalí néemiaca càinácaalí íimáaná.

Jesús, el buen pastor

⁷Néeseté Jesús íimaca nalí àniwa: “Péemiacué cayába nucàlida piríni càinácaalí íimáaná yái comparacióna: Càica núade iyúwa corral inùma ovejanái iyacatáica. Níái ovejaca íimáanáca càicanide iyúwa wenàiwica yeebáidéeyéica nutàacái nùasunáipiná. ⁸Macái cachìwéeyéi yàanèeyéicaté nupíchatécáwa icàlidéeyéicaté ichìwawa Dios ibànùacasa nía, càica níade iyúwa cayéedéeyéi meedá, quéwa nùasu wenàiwica càmítatè néemí nací, càide iyúwa ovejanái càmícaalí neebáida itàacái càmírica nacuèriná. ⁹Càica núade iyúwa corral inùma. Cawinácaalí yeebáidéeyéica nutàacái nuwasàapiná níawa Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha. Yásí nucùapiná nùasu wenàiwicawa, yá nàypiná matuíbanáita càide iyúwa ovejanái imusúacaalíwa èeríapi, yá nàanàca nayáapináwa cayábéeri, néese nèepùa nawàlùacawa táiyápi nayamáidacaténáwa.

¹⁰“Aibanái cachìwéeyéica càica níade iyúwa cayéedéeyéi, yàanèeyéica iyéedùaca, nanúacaténá nacái, namáalàidacaténá nacái ovejanái. Càita nacái cachìwéeyéi nawàwaca namànica báawéeri áibanái irí. Quéwa nudéca nùanàca nùacaténá èeri mìnánái icáuca càmíiri imáalàawa yéewanápiná nàyaca casímáiri iyú. ¹¹Càica núade iyúwa cayábéeri pastor icuèrica yàasu ovejanáíwa, nucùacáiná nùasu wenàiwicawa yeebáidéeyéica nutàacái. Yá nacái numàacapiná nucáucawa nùasu wenàiwicanái fíchawalínáwa. ¹²Quéwa áiba íibaidéeri icuèrica áibanái irí napíra ovejanái yeedácaténá iríwa plata meedá, càmita icúa oveja cayába. Néese iicácaalí caluéri cuwèesi lobo yàanàca, yá imàacaca ovejanái, yá ipíacawa náicha icalùniwa càmícaína oveja icuèrináni, càmita nacái náiwacalini. Néese caluéri cuwèesi lobo íibàaca abéeri oveja, yá áibanái oveja napia nacàlàlacawa. ¹³Yái asìali ipíacawa náicha íibaidacáiná meedá plata íwalínápiná. Càmita nacái cáiníná iicáca ovejanái. Càita nacái nàyaca abénaméeyéi icàlidéeyéica iináwanáwa nawàwáanása nacùaca nùasu wenàiwica. Càmita namàaca nacáucawa nùasu wenàiwicanái fíchawalíná.

14-15 “Núacata yái cayábéeri pastor icuèrica cayába yàasu wenàiwicanáíwa. Càide iyúwa Núaniri Dios yáalíaná iicáca núa, càide iyúwa nacái núalíaná nuicáca Núaniri Dioswa, càita nacái núalía nuicáca nùasu wenàiwicanáíwa, náalía nacái naicáca núa. Yá numàacapíná nucáucawa nùasu wenàiwicanáí fíchawalínáwa. 16 Nudènia nacái nùasu wenàiwica áibanái càmiíyéica israelita, iwàwacutéeyéica nacái nuedáca. Yá neebáidapíná nutàacáíwa, yásí nùwacáidaca níawa abédanamacaténá macáita náíwitàise náapichawáaca níái nùasu wenàiwicaca yéewanápiná abéerita núa icuèripíná nía.

17 “Cáinináca Núaniri Dios iicáca núa numàacapínáacáiná nucáucawa nùasunái fíchawalínáwa, yéewanápiná nuedáca nuliíwa nucáucawa àniwa, nucáucàcaténáwa. 18 Canácata yáaliméeri inúaca núa àta numàacacaalíta nanúaca núa. Quéwa numàacapíná nanúaca núa. Dios idéca ichùuliaca numàacáanápiná nucáucawa. Nudènia nacái nuchàiniwa nuedáanápiná nuliíwa nucáucawa àniwa, nucáucàcaténáwa Núaniri Dioscáiná idéca ichùuliaca numàníinápiná càí”, íimaca yái Jesúsca.

19 Néese judíonái idécanáami néemíaca yàasu tàacáisi, yáté càmita abédanamata náíwitàise náapichawáaca. 20 Madécaná náimaca:

—¡Picácué péemí irí! Demonio idacùaca íiwitáise íná máíwitàise cani —náimaca. 21 Quéwa abénaméeyéi íimaca:

—Demonio idacùacaalí íiwitáisetá, néese càmita yéewa itàaní cáalíacáiri iyútá, càmita nacái yáalimá ichùnía matuíyéitá —náimaca.

Los judíos rechazan a Jesús

22 Néeseté àniwa unìabépi, Jerusalén ìyacàlená mìnanáí namànicaté culto nawàwalicaténá áiba èerimité masacàcatái namànicaté templo Dios irípiná. 23 Yá Jesús ìyaca templo irícu, ìiplnaca abéeri imàdàaná irícubàa íipidenacatalé Pórtico de Salomón. 24 Néese judío íiwacanánái nàwacáidáyacacawa, nabàlùacawa Jesús itéesebàa. Yá náimaca irí:

—Picá máiní pidècuníacawa picàlidáanápiná walí báisíiri iyúni cawinácaalí pía. Báisícaalí Mesíasca pía, yái wacuèrinápiná Dios ibànuerica walí, néese picàlida walí amaléeri iyúni —náimaca irí. 25 Jesús íimaca nalí:

—Nudéca nucàlidacuéca piríni quéwa càmitacué peebáida nutàacái. Yái numànírica Núaniri Dios íiwitáise iyúwa, yáasáidaca amaléeri iyúni cawinácaalí núa. 26 Quéwa càmitacué peebáida nutàacái càmicáinácué nùasu wenàiwica pía. 27 Nùasu wenàiwicanáí náalía néemíaca nutàacái càide iyúwa ovejanái náalíaná néemíaca nacuèriná itàacáíwa. Núalía

naçái nuicáca nía, yá namànica càide iyúwa nuchùlianá nía. ²⁸Yá nùaca naçáuca càmfiri imáalàawa, ínà càmita namáalàapináwa. Canácata áiba yáaliméeri yeedáca nía núcáapi irìcuíse. ²⁹Cachàiníiri náicha canánama yái Núaniri Dios, yái yèrica nulí nùasu wenàiwicanái. Yá canácata yáaliméeri yeedáca nía Núaniri icáapi irìcuíse. ³⁰Càide iyúwa Núaniri Dios iyáaná, càita naçái nùyaca —íimaca yái Jesúsca. ³¹Néese judío íiwacanánái náibàaca íba àniwa nanúacaténá Jesús íba iyú. ³²Quéwa Jesús íimaca nalí:

—Nudéca numànica madécaná wawàsi cayábéeri piacuéseemicué Núaniri Dios ichàini iyúwa. ¿Càiríinácué ìwalíise piwàwa pinúaca núa íba iyú ìwalíise yái numànínáca? —íimaca yái Jesúsca. ³³Judío íiwacanánái íimaca irí:

—Càmita wanúa pía ìwalíise yái pimànínáca cayábéeri, néese wawàwa wanúaca pía pitàanícáiná báawéeri iyú Dios ìwali. Eeri mìnalicáiná meedá pía quéwa picàlidaca piináwaná ìwaliwa Dioscaca pía —náimaca. ³⁴Néese Jesús íimaca nalí:

—Pidécuéca picàlidaca piináwanáwa piléecaca Dios itàacái. Uwé, yái cuyàluta profetanái itànèericaté Dios inùmalìcuíse íimaca: ‘Núumacatécué pírì càicuéca piade iyúwa Dios iyáaná’, càité íimaca yái Diosca israelitanái irí, yàacaalíté nalí itàacáiwa. ³⁵Wáaliacawa canácata yáaliméeri imáalàidaca Dios itàacái, néese báisicatani càiripináta. Yáté Dios íimaca càica níade iyúwa Dios iyáaná, níai wenàiwicaca Dios yèyèicaté irí itàacáiwa nacàlidacaténá áibanái iríni. ³⁶Càita naçái núa. Dios idéca imàacaca nuíbidaca iripíná, yá ibànùaca núa aléi èeri iriculé nuyúudàacaténá èeri mìnánái. Iná, ¿cánácué yéewa càì píimaca nùwali nutàanínása Dios ìwali báawéeri iyú núumacáiná Dios lirica núa? ³⁷Càmicaalí numàni càide iyúwa Núaniri Dios imànínátá, néese càmitacué iwàwacutá peebáidaca nutàacáitá. ³⁸Quéwa numànicáiná càide iyúwa Núaniri Dios imàníná, ínà iwàwacutácué peebáidaca nutàacái ìwalíise yái numànínáca éwitacué càmicáaníta peebáida yái tàacáisi nucàlidéerica. Néese peebáidacaalícué nutàacái ìwalíise yái numànínáca, yásí píalíacuécawa amaléeri iyú càica núade iyúwa Núaniri Dios iyáaná, Núaniri Dios naçái càicanide iyúwa núa —íimaca yái Jesúsca.

³⁹Néese Jesús idécanáami icàlidaca nalíni, yá nawàwa náibàacani àniwa, quéwa càmita nadé náibàacani Jesús yàacáináwa náicha.

⁴⁰Néese Jesús yèpùacawa abéemàalé Jordán inanába íicha. Yá iyamáacawa néré Juan el Bautista ibautizácatalécaté wenàiwica.

⁴¹Madécaná wenàiwica yàacawa néré néemìacaténá Jesús itàacái. Yá náimaca nalíwáaca:

—Ewitaté càmícaáníta Juan imànica yái càmírica wenàiwica idé imànica, càicáaníta báisíricata macáita tàacáisi Juan icàlidéericaté ìwali yái asialica —náimaca Jesús ìwali. ⁴²Yá madécaná wenàiwica neebáidaca Jesús itàacái idècunitàacá yéewáidaca nía néenibàa.

Muerte de Lázaro

11 ¹Néese ìyacaté áiba asiali iculuériwa ípidenéeri Lázaro, abéeri Betania ìyacàlená mìnali. Nàyaca néeni nacái Lázaro yéénánái inanái pucháiba. Uucha ípidenéechúa María, ubèeru ípidenéechúa nacái Marta. ²Uái Maríaca, úacata Lázaro yéénásàatúa, yùucuechúapínacaté pumènfiri isàni Wáiwacali yàabàli ìwali. Yá uchuídaca yàabàli úiwita ibáiná iyúwa. ³Níái Lázaro yéénánái pucháibaca nabànùaca tàacáisi Jesús irí ìyéerica abéemàalé Jordán inanába íicha. Náimaca:

—Wáiwacali, piacawéeriná iculúacawa —náimaca irí. ⁴Idécanáami Jesús yéemìacani, yá íimaca walí, wía yéewáidacaléca:

—Yáara mecuní càmíta inúapínáni. Néese mecuní yáasáidapíná wenàiwicanái iicá Dios íiwitáise cachàiníiri, nàacaténá Dios icàaluíniná; yáasáidapíná nacái wenàiwicanái iicá nuíwítáise cachàiníiri, núa Dios lírica —íimaca yái Jesúsca.

⁵⁻⁶Ewita Jesús cáininéeyéicáaníta iicáca Martanáí, Lázaro nacái, càicáaníta idécanáami yéemìaca iináwaná iculúacawa yái Lázaro, yá Jesús iyamáacawa néeni pucháiba èeri, abéemàalé Jordán inanába íicha. ⁷Yá néese íimaca walí wía yéewáidacaléca:

—Wàacuéwa Judea yàasu cáli néré àniwa —íimaca walí. ⁸Néese wáimaca irí:

—Wáiwacali, táquicha tàacáwa judío íiwacanánái ìyéeyéica néeni nawàwacaté nanúaca pía íba iyú. ¿Cáná piwàwa piacawa néré àniwa? —wáimaca irí. ⁹Néese Jesús íimaca walí:

—Péemìacué comparación: Iyaca doce imanùbaca hora camalási èeri imanùbaca; wenàiwica yèepunícaalíwa èeríapi, yá càmíta yúuwàawa amalácáiná iicáca cháí èeri irícu. ¹⁰Quéwa yèepunícaalíwa táiyápi, yási yúuwàacawa càmícaíná asái iicáidaca —íimaca walí yái Jesús wáalíacaténáwa judío íiwacanánái càmítaté náalimápiná nanúacani àta Dios imàacacatalépináta nanúacani. ¹¹Néese Jesús íimaca walí àniwa:

—Yái wàacawéerináca Lázaro, iimáca ìyaca, quéwa nùacawa néré nucawàidacaténáni —íimaca walí yái Jesúsca, yáalíacáináwa

yéetácatéwa yái Lázaro. ¹²Néese wía yéewáidacaléca wáimaca Jesús irí, wayúunáidacáiná Lázaro iimácaíta meedá:

—Wáiwacali, iimácaalí ñyaca, yási mecuní ichàbacawa íicha —wáimaca irí. ¹³Quéwa Jesús iwàwaca wáalíaca wéemíaca Lázaro yéetácatéwa, néese wayúunáidaca Jesús itàaníca iimácaí ñwali meedá. ¹⁴Yá Jesús íimaca walí amaléeri iyú:

—Lázaro idéca yéetácawa. ¹⁵Casíimáica nuwàwa, canácáiná néeni núa nuchùniacaténáni idècunitàacá cáucani, cayàbacáiná cachàini pirícuéni, yéewanápinácué peebáidaca nulí manuísíwata. Quéwa, wàacué waicácani —íimaca yái Jesúsca. ¹⁶Iná Tomás, áibaalí náiméerica ñwali Gemelo, íimaca walí wía Jesús yéewáidacaléca áibanái:

—Wàacué nacái wéetácawa yáapicha yái Wáiwacalicawa —íimaca yái Tomásca.

Jesús, la resurrección y la vida

¹⁷Néeseté wàacawa Jesús yáapicha Betania ñyacàlená néré. Yá wàanàacaté néré, wéemíaca Lázaromi iináwaná ñriacawa báinúaca èeri càliculli ñricu. ¹⁸Yái Betania ñyacàlená ñyaca mawíénita Jerusalén ñyacàlená íicha, máisiba kilómetro idècuni ñyaca íichawáaca. ¹⁹Madécaná judíonái nàanàacaté nàacawéeridacaténá María, Marta nacái yéetácaínátéwa náicha néenàsàirimica. ²⁰Yá nacàlidaca Marta irí Jesús yàanàaca. Yá Marta imusúacawa capíiricuíse ùaca uípunitáidaca Jesús. María uyamáacawa capíi ñricuta. ²¹Yá Marta íimaca Jesús irí:

—Nuíwacali, pìyacaalíté wáapichatá, yá càmita yéetáwatéi nuénàsàirimica. ²²Quéwa núalíacawa Dios imànínápiná pirí siùcade macáita iyúwata pisutáanaca íichawa, éwita nuénàsàiri idéca yéetácawa —úumaca. ²³Jesús íimaca ulí:

—Péenàsàiri yèepùapíná cáuca —íimaca yái Jesúsca. ²⁴Marta íimaca:

—Báisíta, núalíacawa yèepùanápiná cáuca àniwani namichàacaalípináwa macái yéetáyéimicawa èeri imáalàacaalíwa canánama —úumaca. ²⁵Jesús íimaca:

—Núacata yái imichàidéeripínaca yéetáyéimiwa. Núacata yái yèeripínaca nacáucawa èeri imáalàapínacaalíwa. Cawinácaalí yeebáidéerica núa, éwita yéetácaalíwa, càicáaníta yèepùapínáta cáuca àniwa èeri imáalàapínacaalíwa. ²⁶Néenialípiná macáita cáuyéicáwaca yeebáidéeyéica núa, èeri imáalàacatáipínáwa, canácatáita néetápináwa. ¿Marta, peebáidasica nutàacái? —íimaca yái Jesúsca. ²⁷Yá úumaca:

—Báisíta, Nuíwacali, nuebáidaca pitàacái. Núalíacawa Mesíasca pía, judío icuèrinápináca, yái Dios Íirica, wacuèricaté Dios ibànùèeripínaca walí aléi èeri ñriculé —úumaca.

Jesús llora junto al sepulcro de Lázaro

²⁸Néeseté utàanícadénáami Jesús yáapicha, yá Marta yàacawa umáidaca uénásàatúa Maríawa. Yá úumaca ulí ibàacanéri iyú:

—Wáiwacali iyaca aléde, iwàwacutáca pía —úumaca ulí.

²⁹Néese María uémìacaalíni, yá ùacawa úpunitáidacani, yái Jesúsca. ³⁰Quéwa Jesús càmita iwàlùawa yàcalé iriculé, iyacáwaca alé Marta ípunitáidacatáicani. ³¹Néese níái judío úapichéeyéica iyéeyéica capíi irìcu, naicácanacáita umusúacawa capíi irícuise, yá nàaca nacáíwa úamiwáise nayúunáidacáiná ùacawa càliculii nérépiná uícháanícáténá néenibàa. ³²Néese María ùanàaca Jesús yàatalé, yá ubàlùacawa ùului ipùata iyúwa irí. Yá María íimaca Jesús irí:

—Nuíwacali, piyacaalíté wáapichatá, yá càmita yéetáwatéi nuénàsàirimica —úumaca irí. ³³Jesús iicácáiná uícháaníca úái Maríaca, nía nacái judío úapichéeyéica, yá achúmaca íináidacawa iwàwawa manuísíwata, yái Jesúsca. ³⁴Yá íimaca nalí:

—¿Aléná nabàllani? —íimaca yái Jesúsca. Néese náimaca irí:

—Wáiwacali, aquialé, pía piicáca néréni —náimaca irí. ³⁵Néese Jesús ituíyáa imusúaca nacáíwa. ³⁶Iná judíonái náimaca nalíwáaca:

—Piicácué, cáininácaté iicáca yáara yéetéerimicawa —náimaca. ³⁷Quéwa áibanái judíonái yéená náimaca:

—Yái ichùnìericaté matuíri, ¿cáná càmita ichùnìia Lázaromi ipíchanáté yéetácawa? —náimaca nalíwáaca.

Resurrección de Lázaro

³⁸Néese, máiní báawaca Jesús yéemìaca nataacái. Yá máiní báawaca iwàwa. Yá yàacawa càliculii yàatalé, yái utàwi nabàlièrica inùma manuíri íba iyú. Yái càliculii náicacaté dúli ibàlài irìcu, yéewanápiná càlicullicani, càide iyúwa capíi imàdáná. ³⁹Néese Jesús íimaca nalí:

—Peedácué íba càliculii inùma íicha —íimaca yái Jesúsca. Uái Martaca, yéetériwa yéenasàatúamica, úumaca Jesús irí:

—Wáiwacali, yáséeriquéera, idèniacáiná báinúaca èeri yéetácadénáamiwa —úumaca. ⁴⁰Jesús yàalàaca úa:

—Núumacaté pirí, peebáidacaalí núa, yásí piicáca Dios íiuitáise cachàiníri —íimaca yái Jesúsca.

⁴¹Néese needáca manuíri íba càliculii inùma íicha. Jesús iicáidaca chènuniré, íimaca Dios irí:

—Núaniri, nùaca pirí cayábéeri peebácáiná nulí iyúwa nusutáaná píicha. ⁴²Núalíacawa báisíiri iyú peebáca càiripináta nulí iyúwata

nusutáaná píicha. Quéwa càì núumaca pírí yéewacaténá níái wenàiwicaca neebáidaca pidéca pibànùaca núa —íimaca yái Jesúsca. ⁴³Néese Jesús idécanáami càì íimaca Dios irí, yá iicáidaca càliculì irìculé. Yá íimaca cachàiníri iyú:

—iLázaro, pimusúawa síisaara! —íimaca yái Jesúsca.

⁴⁴Yá yéetéerimiwa imusúacawa nadacuèri macáita ìwalíise wáluma iyú, yàabàli, icáapi nacái, néepuèri nacái inàni wáluma iyú, càide iyúwa judíonái yéepùaná yéetéerimiwa. Yá Jesús íimaca nalí:

—Piwasàacué íichani. Pimàacacué yéepunícawa —íimaca yái Jesúsca. Yá nawasàaca íicha yái néepùanácani.

Conspiración para arrestar a Jesús

⁴⁵Idécanáamité naicáca Jesús imichàidaca Lázaro yéetácáisi íicha, yá madécaná judío neebáidaca Jesús itàacái, níái judío yàacawéeridéeyéicaté María, naicáca nacái yái Jesús imàníirica. ⁴⁶Quéwa abénaméeyéi nàacawa fariseonái yàatalé, yá nacàlidaca fariseonái irí ìwali yái Jesús imàníirica. ⁴⁷Iná fariseonái, sacerdote íiwacanánái nacái nàwacáidáyacacawa Junta Suprema yáapicha, níái israelita íiwacanánáica béeyéica. Yá náimaca nalíwáaca:

—¿Càinásica yéewa wamànica? Yáara asíalica imànica ìyaca madécaná wawàsi cachàiníri càmíri áiba wenàiwica idé imànica. ⁴⁸Wamàacacaalí imànica càì mamáalàacata, yásí macáita wàasu cáli néeséeyéi neebáidapíná Mesíascani, yái wacuèrinápináca wía judíoca. Néese namànipíná ùwicái wacuèrinánái romanonái íipunitawa, íná romanonái nàanàpiná wáipunita, yásí namáalàidaca wàasu templo, wàasu cáli néeséeyéi nacái —náimaca. ⁴⁹Quéwa abéeri néená íipidenéeri Caifás, yácata sacerdote íiwacaliná yáté camuíca, íimaca nalí:

—Píacué càmíiyéita yáalíawa, dàaléeyéicuéca íiwita pía meedá. ⁵⁰Càmítacué nacái pialíawa cayábáanápiná cachàini pírícuéni wanúacaalí abéeri asiali ipíchaná macái wàasu cáli néeséeyéi imáalàacawa —íimaca yái Caifásca.

⁵¹Quéwa yái Caifásca càmita icàlida càiri tàacáisi íiwitáise iyúwata, néese ìyacáináté sacerdote íiwacaliná yáté camuíca, ínáté Dios imàacaca Caifás icàlidaca tàacáisi Dios inùmaliçuise íiméerica Jesús yéetáanápinátéwa judíonái íichawalíná. ⁵²Càmita yéetáanápinátéwa abéta judíonái íichawalíná, néese macái èeri mìnánái íichawalíná yéewanápiná nàyaca Dios yéenibe macái cáli íinatabàa. ⁵³Iná yáté èerica judío íiwacanánái nàináidacawa nanúanápináté Jesús.

⁵⁴Iná Jesús càmita yèepuniwa judíonái yèewibàa, néese yàacawa Judea yàasu cáli íicha wáapicha wía yéewáidacaléca. Yáté wàacawa Efraín ìyacàlená néré ìyéerica mawiénita manacúali yùucu càinàwàiri, canácatalé máini wenàiwica. Jesús iyamáacawa néeni wáapicha wía yéewáidacaléca.

⁵⁵Mawiénicaté judíonái yàasu culto Pascua, íná madécaná yàcalé mìnánái nàacawa Jerusalén ìyacàlená néré namànicaténá quéeachacáwa áiba culto nacáiri masacàanápíná Dios iicáca nía, ipíchawáiseté namànica Pascua yàasuná culto. ⁵⁶Yá macái wenàiwica nacutáca Jesús Jerusalén ìyacàlená iricubàa. Nabàlùacawa templo irìcu, yá nasutáca néemìawáaca. Yá náimaca:

—¿Càiná píináidacawa? ¿Yàanàasica aléi iicácaténá culto, càmitasica yàanàa? —náimaca. ⁵⁷Fariseonái, sacerdote íiwacanánái nacái nachùuliacaté macái wenàiwica nacàlidáanápíná nalíni náalíacaalí alénácaalí ìya Jesús, náibàacaténáni.

Una mujer derrama perfume sobre Jesús

12 ¹Seis èeri ipíchawáiseté judíonái yàasu culto Pascua, Jesús yàacatéwa Betania ìyacàlená néré, yái yàcaléca ìyacatáiquéi Lázaro, yái asiali Jesús imichàidéericaté yéetácáisi íicha. Wía Jesús yéewáidacaléca wàacawa yáapicha. ²Aibanái imànica yàacàsi Jesús iyáacalépiná. Uái Martaca uwacùaca nalí nayáapíná. Lázaro abéeri néená níai yáawinéeyéicawa iyáaca iyáacaléwa Jesús yáapicha mesa iwéré. ³Néese María itéca catùa idènièchúa trescientos gramos, batéwa medio litro yái séenásica pumènírica isàni yáawamíiri íipidenéeri nardo, quéwa máiníiri cawènica. Yá ùucùaca pumèníiri isàni Jesús yàabàli ìwali. Néese uchùidaca yàabàli àniwa úwita ibáiná iyúwa. Yá macáita wenàiwica capíi iricuíyéi namìaca isàni pumèniwaca. ⁴Néese Simón iirimi íipidenéeri Judas Iscariote, abéeri Jesús yéewáidacalé yéená itéeripinacaté Jesús yùuwidenái, náibàacaténáni, íimaca Jesús irí:

⁵—¿Cáná pimàaca úucaca plata meedá máiwitáiséeri iyú? ¿Cánaté càmita pichùulìa uwéndacani yái séenási pumèníirimica trescientos denario ìwalínápíná, yái abéeri camuí iwènicatáica, yéewanápíná wayúudàaca catúulécaneeyéi? —íimaca yái Judas Iscariote.

⁶Yái Judas quéwa càmita catúulécana iicáca wenàiwica. Cayéedéericáita meedáni, iwàwéeri iyéedùaca plata wàasu plata yàalu iricúise, Judascáiná icùacaté wàasu plata, wía Jesús yéewáidacaléca, yáté áibaalí iyéedùaca yàacawa wàasu plata púubanamataté. ⁷Néese Jesús íimaca Judas irí:

—Pimàaca umànica iyúwa uwàwáaná. Picá pisàiwica ulí wawàsi. Udènìacaté yái pumènírica isàni ùucùacaténá nùwalini nusànipiná nabàliacaténá nuinámi càide iyúwa judío ííwítáise ìyáaná. ⁸Catúulécaneéyèi wenàiwica nàyacuéca píapicha mamáalàacata càiripináta íná yéewacué píalimá piyúudàaca nía piwàwacatáicatacué piyúudàaca nía. Núa quéwa càmfírìta ìyapíná píapichacué càiripináta cháí èeri irìcu —íimaca yái Jesúscá.

Conspiración contra Lázaro

⁹Madécaná judío yáalíacatéwa Jesús ìyaca Betania ìyacàlená irìcu. Nàacawa néré naicácaténá Jesús, yá nawàwacaté naicáca Lázaro nacái, yái asìali Jesús imichàidéericaté yéetácáisi fícha. ¹⁰Iná sacerdote íiwacanánái náináidacawa nanúánápiná Lázaro nacái. ¹¹Madécanácáiná judío nayamáidacaté neebáidaca sacerdote íiwacanánái itàacái, neebáidáanápiná Jesús itàacái. Càité neebáidaca Jesús itàacái naicácáiná cáuca Lázaro.

Jesús entra en Jerusalén

¹²Madécaná wenàiwica nàanàacaté Jerusalén ìyacàlená néré naicácaténá Pascua yàasuná culto. Néese mapisáita àniwa néemiaca tàacáisi Jesús iináwaná ìwali yàanàanápináté Jerusalén ìyacàlená néré. ¹³Iná nawichùaca wisìri nacáiri ibáiná, yá natéca báinási nacáapi irìcuwa náasáidacaténá casíimáica nía Jesús ìwali. Yá namusúacawa Jerusalén ìyacàlená irìcuíse náipunitáidáanápiná Jesús natàidacaténáni. Yá namáidaca nàacawa casíimáiri iyú:

—ìWàacué Dios irí cayábèeri! ìCayábèeriquéi Wacuèrináca, yái wenàiwica Dios ibànuèrica walí, icùacaténá wía! ìCayábèeriquéi Wacuèrináca, wía Israel itaquénáinámica! —náimaca.

¹⁴Jesús yàanàaca burro, yá yáawinacawa burro íinata, iwàlùacaténáwa Jerusalén ìyacàlená irìculé, càide iyúwaté profeta itànàanáté tàacáisi Dios inùmalìcuíse. Dios íimacaté:

¹⁵“Picácué cáalu pía, píacué ìyéeyéica Jerusalén ìyacàlená irìcu, áibaalí íipidenácatalé Sión. Piicácué, Picuèriná yàanàaca píatalécué, cáimiétacanéeri, matuíbanáiri iyú nacái, yáawinéericawa burro wàlisàí íinata”, íimacaté yái Diosca. ¹⁶Quéechatécáwa, wía Jesús yéewáidacaléca càmitaté wáalía wéemiaca càinácaalíté íimáaná yái wenàiwicanái imànírica Jesús irí. Quéwa néesecáwa idécanáamité Jesús imichàacawa

chènuniré ìyacaténá cáimiétacanéeri iyú Dios yáapicha, átata wawàwalica profetanái itànàacaté tàacáisi Jesús ìwali Dios inùmalicuíse càinácaalíté wenàiwica namànipináca Jesús irí.

¹⁷Néese níái wenàiwica iyéeyéicaté Jesús yáapicha imáidacaalíté Lázaro càliculii iricuíse, imichàidacaténáni yéetácáisi íicha, yá nacàlidaca áibanái irí Jesús iináwaná, yái naicáanacaté Jesús icáucàidaca Lázaro. ¹⁸Iná manùbéeyéi wenàiwica nàaca náipunitáidaca Jesús néemiácáináté iináwaná Jesús imànfíná yái càmfírira áiba wenàiwica idé imànica. ¹⁹Quéwa fariseonái náimaca nalíwáaca:

—¿Cánacué pidècunìawa mamáalàacata? Iwàwacutá wamáalàidacani caquialéta. Piicacué, imacái èeri mìnánái yàacawa yáapicha! —náimaca.

Unos griegos buscan a Jesús

²⁰Manùbéeyéi wenàiwica yàanàacaté nàacaténá Dios icàaluíniná Pascua yàasuná culto yaalí Jerusalén ìyacàlená irìcu. Nàyaca nèewi abénaméeyéi Grecia yàasu cáli néeséeyéi, càmfíyéi judío. ²¹Yá nàacawa natàaníca Felipe yáapicha yái Betsaida ìyacàlená mìnalica Galilea yàasu cáli íinatéerica iyaca. Yá nasutáca Felipe íicha wawàsi manuísíwata. Náimaca irí:

—Néeni, pimàni walí cayábéeri, pité wía Jesús yàatalé watàanícaténá yáapicha —náimaca. ²²Yá Felipe yàacawa icàlidaca naináwaná Andrés irí. Néese Felipe, Andrés nacái nàaca nacàlidaca Jesús iríni. ²³Néese Jesús íimaca nalí:

—Nuénáiwana idéca yàanàaca nuétáanápínáwa yéewacaténá Dios imàacaca cáimiétacanéerica núa chènuniré, núa asialica Dios néeséerica. ²⁴Péemiacué comparación. Càica núade iyúwa trigo ituíná íimi. Càmicaalí ituíná yúuwàawa cáli yèewiré ìyacaténá iyúwa yéetéerimiwa, néese iyaca abéerita càiripináta. Quéwa iwàlùacaalíwa cáli yèewiré iyúwa yéetéerimiwa, yásí idàwinàacawa needácaténá manùba iyacaná quíiracaalíni. Càita nacái núa, iwàwacutá nuétácawa yéewacaténá madécaná wenàiwica nadènìaca nacáucawa càmfíiri imáalàawa. ²⁵Cawinácaalí càmfírira iwàwa yeebáidaca nutàacái cáininácáiná iicáca icáucawa cháí èeri irìcu, imáalàidaca íichawa icáucawa. Quéwa cawinácaalí yeebáidéerica nutàacái éwita nanúacaalíni cruz ìwali càmicáiná cáininá iicáca nuícha icáucawa, idèniapíná icáucawa càmfíiri imáalàawa Dios yáapicha càiripináta. ²⁶Aibacaalí iwàwa íibaidaca nulípiná iwàwacutá yeebáidaca nutàacái imànicaténá càide iyúwa nuwàwáaná. Cawinácaalí íibaidéerica nulípiná ìyapíná núapicha

nùyacatalé chènuniré. Cawinácaalí íbaidéerica nulípiná, Núaniri Dios imàacapiná cáimiétacanéericani, yái wenàiwica íbaidéerica nulípiná —íimaca yái Jesúsca.

Jesús anuncia su muerte

27Néeseté Jesús íimaca: “iSiùca máiní cáaluca nuínáidacawa nuwàwawa! ¿Càinásica núumapiná Núaniri Dios iríwa? ¿Núumasica irí: ‘Núaniri, piwasàa núa íicha yái yùuwichàacáisica’, núumasica irí? iCàmíirita! Nudéca nùanàaca nùuwichàacaténáwa”, íimaca yái Jesúsca. 28Néese Jesús íimaca Dios irí: “Núaniri, pimàaca wenàiwica náalíacawa máiníri cachàinica pía”, íimaca yái Jesúsca. Néese níái wenàiwica ibàluèyécawa néenibàa néemíaca tàacáisi chènuníse. Yá tàacáisi íimaca: “Nudéca numàacaca wenàiwica náalíacawa cachàinica núa, yá càì numàacapiná náalíacawa àniwa”, íimaca yái tàacáisica.

29Néese áibanái wenàiwica ibàluèyécawa néenibàa idécanáami néemíaca tàacáisi, yá náimaca néemíacasa énu nacáiri isàna, càide iyúwa tiríricaalí èeri isàna. Abénaméeyéi quéwa náimaca:

—Angel itàaníca yáapicha —náimaca. 30Néese Jesús íimaca nalí:

—Dios idéca itàaníca nulí, éwita núalíacáaníta yeebáca nulí càide iyúwa nusutáaná íicha, quéwa itàaníca nulí pialíacaténácuéwa Dios yeebáca nulí càide iyúwa nusutáaná íicha. 31Mesúnamáita Dios yùuwichàidapiná macái èeri mìnánái càimíyéi yeebáida nutàacái, yásí Dios yúucapiná méetàuculé báawéeri Satanás, yái ichùulìerica èeri mìnánái íiwitáise siùcade. 32Yá namichàidacaalípiná núawa cruz ìwali chènunibàa, yásí wenàiwica macái cáli néeséeyéi neebáidapiná nutàacái —íimaca yái Jesúsca.

33Càité Jesús icàlidaca walíni wáalíacaténáwa yéetáanápínátéwa cruz ìwali. 34Níái wenàiwicaca náimaca Jesús irí:

—Wadéca waléeca Dios itàacái profetanái itànèericaté Mesías ìwali Mesías iyáanápíná càiripináta, yái wacuèrinápínáca Dios ibànuèrica walí wía judíoca. Quéwa pidéca picàlidaca pìwaliwa, yái asìali Dios néeséericasa, iwàwacutáanápínása nanúaca pía cruz ìwali. ¿Cawínásica yáara asìali Dios néeséerica? —náimaca. 35Néese Jesús íimaca nalí:

—Achúma èeritacué nuéwáidaca pía amalácaténácué píiwitáise. Peebáidacué nutàacái siùcata. Picácué pichàbáida péenáiwánáwa, ipíchanácué piúcacawa méetàuculé Dios íicha càiripináta. Cawinácaalí càimíyéica yeebáida nutàacái, catáca náiwitáise, càmita náalíawa náucáanápínácawa càiripináta. Càica níade iyúwa wenàiwica

yèepuníriwa catéeri irícu, càmfíri yáalíawa alénácaalí yàawa. ³⁶Núata càiride iyúwa camalási íná peebáidacué nutàacái idècunitàacá nùyaca píapicha, amalácáténácué píiwitáise, pèepunínápiná Dios yáapicha —íimaca yái Jesúsca. Jesús idécanáami icàlidaca nalíni, yá yàacawa náicha. Iyamáacawa náicha ibàacanéri iyú.

Por qué los judíos no creían en Jesús

³⁷Ewita Jesús imànicáanítaté madécaná yái càmfírica wenàiwica idé imànica judíonái yàacuése, càicáaníta manùbéeyéi càmita neebáida itàacái. ³⁸Ináté macáita ichàbacawa càide iyúwaté profeta Isaías itànàanáté tàacáisi Dios inùmaliçuise. Isaías íimacaté:

“Pía, Wacuèriná Dios, canácata yeebáidéeri walí wàasu tàacáisi wacàlidéerica nalí pinùmaliçuise. Canácata yáaliériwa píiwitáise ìwali, càmicáiná neebáida pitàacái”, íimaca yái Isaíasca. ³⁹Isaías icàlidacaté cáná yéewa càmita náalimá neebáidaca. Isaías íimacaté:

⁴⁰“Dios imàacacaté matuíca náiwitáise, càmfíyéi nacái yáalíawa. Íná càmita náalimá náalíaca néemiaca itàacái càinácaalí íimáaná, càmita nacái neebáida báisíri iyú; càmita náalimá nawènúadaca náiwitáisewa Dios írípíná, íná càmita Dios ìwàlisàida nawàwa”,

íimacaté yái Isaíasca. ⁴¹Càité Isaías icàlidacaté nalíni, iicácáináté yéenáiwánási nacáiri íimáanáca Jesús ìyáanápináté cáimiétacanéri iyú Dios yáapicha chènuniré. Yáté Isaías icàlidaca tàacáisi Jesús ìwali.

⁴²Quéwa madécaná judío neebáidaca Jesús itàacái. Abénaméeyéi judío íiwacanánái neebáida nacái quéwa ibàacanéri iyúta, cáalucáiná naicáca nanacáiyéiwa fariseo ipíchaná náucaca nía judíonái yéewáidacàalu íicha. ⁴³Náimaca nawàwáanása cayábaca Dios iicáca náiwitáise, quéwa máiní cachàiníwanái nawàwaca cayábaca nanacáiyéi iicáca nía, íná nabàaca naináwanáwa neebáidáaná Jesús itàacái, ipíchaná nanacáiyéi báawaca naicáca nía Jesús ìwalíise.

Las palabras de Jesús juzgarán a la gente

⁴⁴Jesús íimacaté cachàiníri iyú: “Cawinácaalí yeebáidéerica nutàacái, càmita yeebáida abéerita nutàacái, néese yeebáida nacái Núaniri Dios itàacái yái ibànuèrica núa aléi. ⁴⁵Cawinácaalí yáaliérica nùwali càinácaalí núiwitáise ìyaca, yáalíaca ìwali nacái yái Núaniri Diosca, yái ibànuèrica núa aléi. ⁴⁶Càica núade iyúwa camalási.

Nudéca nùanàaca aléi èeri iriculé yéewanápiná amaláca náiwitáise cawinácaalí yeebáidéeyéica nutàacái, yéewacaténá càmita nàya càide iyúwa wenàiwica càmfíyeyí yáalíá Dios ìwali. ⁴⁷Aibacaalí yéemà nutàacái quéwa càmfíri yeebáida, càmitàacá nùuwichàida siùcanide, càmicáiná nùanàa aléi èeri iriculé nùuwichàidacaténá wenàiwica, néese nudéca nùanàaca nuwasàacaténá wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. ⁴⁸Aibacaalí báawa iicáca núa, càmfíri nacái yeebáida nutàacái, iyaca áiba wawàsi yáasáidéeripiná cabáyawanácani: Yái tàacáisi nucàlidéerica, yácata yáasáidéeripiná cabáyawanácani, èeri imáalàacaalípináwa. ⁴⁹Càmicáiná nutàaní nùasu wawàsiwa. Núaniri Dios yái ibànuèrica núa aléi, yácata ichùulìerica núa nucàlidáanápiná tàacáisi inùmaliçuíse, nuéwáidáanápiná nacái wenàiwica. ⁵⁰Yá nualíacawa nadèñanápiná nacáucawa càmfíri imáalàawa macáita wenàiwica yeebáidéeyéica iyúwa Núaniri Dios ichùulíaná. Iná yái nucàlidéericuéca pirí, yá nucàlidacuéca piríni càide iyúwa Núaniri Dios ichùulíaná núa”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús lava los pies de sus discípulos

13 ¹Iwàwacutácaté abé èeri ipíchawáise judíonái imànicaté nàasu cultowa íipidenéri Pascua. Jesús yáalíacawa yéenáiwaná yàanàacaté yàanápináwa èeri ícha yèepùacaténáwa Yáaniri Dios yàataléwa. Cáininácaté Jesús iicáca wía, mamáalàacata manuísíwata, wía yàasu wenàiwica iyéeyéica cháí èeri iricu, càita nacái cáininácaté iicáca wía àta yéetácatalétawa.

²⁻⁴Satanás imàacacaté Judas íináidacawa itéenápiná Jesús yùuwidenái náibàacaténáni. Yái Judas, Simón Iscariote ìiricani.

Jesús nacái yáalíacatéwa yàanàacaté Dios yàatanáise, yáalíacaté nacáiwa yèepùanápinátéwa Dios yàatalé àniwa. Jesús nacái yáalíacatéwa Dios imàacacaté Jesús icùaca macáita Dios íiwitáise iyú. Néese idècunitàacá Jesús iyáaca iyáacaléwa wáapicha, wía yéewáidacaléca, yá yàacawa mesa ícha, imàacaca íchawa yàasu ruana nacáiriwa yúuquéri ìwaliisewa. Yá idacùaca wáluma ìwaliabàawa. ⁵Néese Jesús yùucùaca úni ponchera iriculé. Yá imànica walí cayábéeri, idàbaca íibaca wàabàli, wía yéewáidacaléca, yá ichuidaca wàabàli wáluma iyú, yái wáluma idacuèrica ìwaliabàawa càide iyúwa wáiwitáise iyáaná wía judíoca, càmicáináaté wamàni walíwáaca yái cayábéerica. ⁶Yàanàaca Simón Pedro yàatalé íibacaténá Pedro yàabàli, quéwa Pedro íimaca Jesús irí:

—Nuíwacali, icàmita cayába píiba nùabàli, càmicáiná nùasu wenàiwica pía! —íimaca yái Pedroca. ⁷Jesús íimaca írí:

—Siùca càmita píalía péemíaca càinácaalí íimáaná yái numànírica pirícué quéwa áibaalípiná yásí píalía péemíacani —íimaca yái Jesúsca. ⁸Quéwa Pedro íimaca írí:

—iCanácatáita nubatàa píibaca nùabàli! —íimaca yái Pedroca. Jesús íimaca írí:

—Càmicaalí nuíba piabàli, néese càmita nùasu wenàiwica pía —íimaca yái Jesúsca. ⁹Néese Simón Pedro íimaca írí:

—Iyá, Nuíwacali, piapídáida núa, píiba nùabàli, nucáapi nacái, nuíwita nacái macáita, numànicáiná nubáyawanáwa nucáapi iyúwa, nuíwitáise iyú nacáwa —íimaca yái Pedroca. ¹⁰Quéwa Jesús íimaca írí:

—Péemia comparación: Aibacaalí yàapídáaníca quéechatécáwa, yá masacàacani. Casacàaca meedá yàabàli, ìpìnacáiná àyapulicubàa, íná íibacáita yàabàliwa. Càita nacái píacué. Nudéca nùapídáidacuéca píiwitáise masacàacaténácué Dios iicáca pía, numàacacáináte nuwàwawa pibáyawaná fíhacué peebáidacáinácué nutàacái. Néese pimànicaalícué pibáyawanáwa áibaalí àniwa, iwàwacutácué picàlidaca píichawani nuíbacaténácué píicha yái báawéerica pimànírica áibaalípiná cháí èeri írìcu, càide iyúwa wáibacaalí wenàiwica yàabàli. Quéwa abéeri péenácué casaquèeri meedá íiwitáise mamáalàacata —íimaca yái Jesúsca. ¹¹Jesús yáalíacatéwa chánacaalí wéená itéeripínaté yùuwidenái náibàacaténáni, ínaté Jesús íimaca: “Abéeri péenácué casaquèeri meedá íiwitáise mamáalàacata”, càì íimaca yái Jesúsca.

¹²Néese idécanáami Jesús íibaca wàabàli, yá yúucaca ìwalíisewa yàasu ruana nacáiriwa àniwa. Yá yáawinacawa mesa iwéré àniwa. Íimaca walí:

—Siùcade nucàlidacué piríni càinácaalí íimáaná yái nuíbáanácuéca piabàli. ¹³Píimacuéca nùwali yéewáidéeri wía, Wáiwacali nacái. Yá cayábéeriquéi píimáanácuéca càì nùwali, núacáináta càiri. ¹⁴Núa, yái yéewáidéericuéca pía, Píiwacalícuéca nacái, nudéca nuíbaidaca pirípinácué càiride iyúwacué piasu wenàiwica càmfíri cachàini náicha canánama íibaidéericué pirípiná, numànicaténácué pirí yái cayábéerica nuíbáanácuéca piabàli. Nudéca nuíbaidacuéca pirípiná càide iyúwa piasu wenàiwica càmfíri cachàini náicha canánama íibaidéericué pirí, éwitacué Píiwacalícaníta núa, íná iwàwacutácué píibaidaca pirípináwáaca pimànicaténácué piríwáaca cayábéeri. ¹⁵Nudéca càì núsáidacuéca piríni pimànicaténácué cayábéeri piríwáaca càide

iyúwa numànínácué pirí. ¹⁶Péemíacué comparación: Canáca yàasu wenàiwica cachàiníri íiwacali íichawa. Iná picácué pínáidawa cachàiníyécuéca nuícha pía. Càide iyúwa nuíbaidáanácuéca pirípiná, càita nacái iwàwacutácué píibaidaca pirípináwáaca. ¹⁷Píalíacaalícué péemíaca càinácaalí íimáaná yái núuméericuéca pirí, píibaidacaalícué nacái pirípináwáaca càide iyúwa nuchùulianácué pía, yásí casíimáicuéca piwàwawa.

¹⁸“Càmita macáicué càì núumaca pìwaliwa. Nualíacawa nàwali níai nuedéeyéica nùsunáipináwa. Quéwa iwàwacutá macáita ichàbacawa càide iyúwaté profeta itànàaná tàacáisi nùuwide ìwali Dios inùmalícuíse bàaluité. David íimacaté: ‘Yái nùacawéeriná iyéericaté iyáacaléwa núapicha, yácata idé yùuwideca imànica núa, imànicaténá nulí báawéeri’, íimacaté yái Davidca. ¹⁹Yá nucàlidacuéca piríni ipíchawáise nùuwide imànica nulí báawéeri. Néese idécanáami càì imànica nulí, yásí peebáidacuéca nutàacái, Diosca núa, yái càmfírica imáalàawa. ²⁰Péemíacué cayába, cawinácaalí yeebáidéerica nùasu wenàiwica itàacái, yeebáida nacái nutàacái. Néese nacái, cawinácaalí yeebáidéerica nutàacái, yeebáida nacái Dios itàacái yái Dios ibànuèrica núa aléi —íimaca walí yái Jesúsca.

Jesús anuncia que Judas lo traicionará

²¹Idécanáamité Jesús icàlidaca walíni, néese máiní achúmaca iwàwa. Yá íimaca walí amaléeri iyú:

—Péemíacué cayába, abéeri péenácué itéeripiná nùuwidenái náibàacaténá núa —íimaca yái Jesúsca.

²²Néese wía yéewáidacaléca waicáidáidaca walíwáaca. Càmita wáalíawa càirínácaalí yái càì Jesús íimaca ìwali. ²³⁻²⁴Núa Juan, yái yéewáidacalé cáininéerica Jesús iicáca, núawinacawa nùyaca mawiénita Jesús irí. Iná Simón Pedro yúucaca icáapiwa nulí nusutáanápíná nuémíawa Jesús càirínácaalí yái càì Jesús íimaca ìwali. ²⁵Iná núawiacawa Jesús ipualé, nusutácaténá nuémíawani. Yá núumaca irí:

—Nuíwacali, ¿càiríná yái càì píimaca ìwali? —núumaca irí. ²⁶Jesús íimaca nulí:

—Yácata yái núapúadéerica irípiná pan quírápieli irículé —íimaca yái Jesúsca. Iná idécanáami yáapúadaca pan, yá yàaca Judas iríni, yái Simón Iscariote íirica. ²⁷Néese Judas yeedácanacáita iríwa pan yéená isàbéeri, yá Satanás iwàlùacawa Judas iwàwalículé ichùulíacaténá Judas íiwitáise. Néese Jesús íimaca Judas irí:

—Yáara wawàsi pimànfiripináca, pía pimànica ráunamáitani — íimaca yái Jesúsca.

²⁸Yáté èerica canáta wéenáquéi yáaliériwa cáná yéewa Jesús icàlidaca Judas iríni. ²⁹Abénaméeyéi wéená nayúunáidaca Jesús ichùuliaca Judas iwènìanápínaté yàacàsi wamáapuèrica Pascua piná. Aibanái wéená nayúunáida nacái Judas yàacaténá plata catúulécanéeyéi irí. Judascáiná icuèrité wàasu plata.

³⁰Iná Judas idécanáami iyáaca iríwa pan yéená isàbéerica, yá imusúacawa wáicha machacànita. Yá catáca iwali.

El nuevo mandamiento

³¹Inaté idécanáami Judas yèepùacawa wáicha, yá Jesús íimaca walí: —Siùcáisede wenàiwica naicápiná núa cáimiétaquéeri iyúwa, núa asiali Dios néeséerica. Núasáidapiná naliwa nacái cachàinica Dios íiwitáise. ³²Càide iyúwa núasáidáanápíná naliwa cachàinica Dios íiwitáise, càita nacái Dios yáasáidapiná naliwa cachàinica nacái núíwitáise, núa asiali Dios néeséerica. Càicatanica Dios imànipiná mesúnamáisiwata. ³³Péemíacué nulí pía nuénánáica cáininéeyéica nuicáca, nùyacué píapicha achúma èerita. Yá picutápinácué núawa quéwa núumacué pírí càide iyúwa núumáanáté judío íiwacanánái irí: Càmitacué yéewa piacawa núapicha siùca aléera nùacatalépinácawa. ³⁴Nuchùuliacué pía pimànfínápiná áiba wawàsi wàlisàita: Cáininácué piicáyacacawa. Càide iyúwa cáinináanácué nuicáca pía, càita nacái iwàwacutácué cáinináca piicáyacacawa. ³⁵Cáininácaalícué piicáyacacawa, yásí macái èeri mìnánái yáaliácuécawa pìwali nuéwáidacalécuéca pía —íimaca yái Jesúsca.

Jesús anuncia que Pedro lo negará

³⁶Néese Simón Pedro isutáca yéemíawa Jesús:

—Nuíwacali, ¿alénápinásica piawa? —íimaca yái Pedroca. Yá Jesús íimaca irí:

—Aléera nùacatalépinácawa càmita yéewa piacawa núapicha siùca, quéwa áibaalípiná yásí piacawa núami néréwa —íimaca yái Jesúsca.

³⁷Yá Pedro íimaca irí:

—iCàmíirita, Nuíwacali! Núalímáca nùacawa píapicha siùcasíwata. Ewita iwàwacutáca nuétácawa píichawalíná, yá cayábaca nuétácawa —íimaca yái Pedroca. ³⁸Néese Jesús íimaca irí:

—¿Báisítasica pimàacaca nanúaca pía nuíchawalíná? Càmiirita, máinícáiná càulenáca píichani. Péemí cayába, ipíchawáise cawámai

itàaca, yá pimànipiná pichìwawa máisiba yàawiría, píimapiná càmitasa pialía nùwali ipíchaná nanúaca pía núapicha —íimaca yái Jesúsca.

Jesús, el camino al Padre

14 ¹Néeseté Jesús íimaca walí wía yéewáidacaléca: “Picácué cáalu pía. Manúicué píináidaca piwàwawa Dios ìwali, nùwali nacái. ²Núaniri Dios icapèe iyéerica chènuniré idèniaca imàdàanàwa madécaná wenàiwica iyacatáipiná. Canácaalí iyéeri nérétá, yá càmitacué nucàlida pirítáni. Yá nùacawéera nuchùnìacaténácué pìyacatáipiná. ³Nudécanáamicué nùacawa píicha, yá nuchùnìacuéca nacái pìyacatáipiná, yásí nuèpùacawa néese àniwa, yá nutécué pía núapichawa, yéewacaténácué pìyapínaca núapicha aléera nùyacataléca. ⁴Píaliacuécawa alénácaalí nùawa. Píaliacué nacáiwa càinácaalí iwàwacutáaná pimànica pìacaténácuéwa néré nacái”, íimaca yái Jesúsca. ⁵Néese Tomás íimaca Jesús irí:

—Wáiwacali, càmita wáaliawa alénácaalí pìawa. Iná càmita yéewa wáaliacawa càinácaalí iwàwacutáaná wamànica wàcaténáwa néré —íimaca. ⁶Jesús íimaca irí:

—Iwàwacutácué peebáidaca nutàacái pìacaténácuéwa Núaniri Dios yàatalé. Núaliacawa, nuémìaca nacái macáita báisiiri tàacáisi Dios ìwali. Nùacata yái yèerica nacáuca càmiiri imáalàawa macáita wenàiwica yeebáidéeyéica nutàacái. Canácata yáaliméeri yàacawa Núaniri Dios yàatalé àta yeebáidacaalíta nutàacái. ⁷Píaliacáinácué nùwali, íná píaliapínácué nacáiwa Núaniri Dios ìwali, yá siúcáise de píaliacuécawa Dios ìwali. Piicácatécué Dios madécaná èeri, íná píaliacuéca ìwali —íimaca yái Jesúsca. ⁸Néese Felipe íimaca irí:

—Wáiwacali, pimàaca waicáca Píaniri Dios, yásí casíimáica wawàwa. Yácata abéerita wawàsi iwàwacutáwa walí —íimaca. ⁹Jesús íimaca irí:

—Felipe, nudéca nùyacuéca píapicha madécaná èeri. ¿Cáná càmitàacáwa píaliawa cawinácaalí núa? Cawinácaalí wenàiwica yáaliéerica nùwali yáalía nacái Núaniri Dios ìwali. Iná iwàwacutá càmita pisutá nuícha numàacáanápínácué piicáca Núaniri Dios. Pidécuéca piicácani. ¹⁰Iwàwacutá peebáidaca nùyaca càide iyúwa Núaniri Dios iyáaná, Núaniri Dios nacái iyaca càide iyúwa nùyáaná. Yái nucàlidéericuéca pirí càmita nutàaní nunùmaliçuísewa. Néese nutàaníca Núaniri Dios inùmaliçuísewa. Càmita nacái numàni nùasu wawàsiwa cháí èeri irícu, néese Núaniri Dios iyaca nuwàwalicu, yácata imàníríca iyúwa iwàwáaná imànica. ¹¹Peebáidacué nùyaca càide

iyúwa Núaniri Dios ìyáaná, Núaniri Dios nacái ìyaca càide iyúwa nùyáaná. Càmicaalícué píalímá peebáidaca yái númээрíca pírcué nùyáaná iyúwa Núaniri Dios ìyáaná, néese peebáidacué piicááiná yái numànírica càmíirita áiba wenàiwica idé imànica. ¹²Péemiácué cayába, cawinácaalí yeebáidéerica nutàacái, imànipiná càide iyúwa numàníiná. Imànipiná nacái cachàiníiri íicha yái numànírica nùacáináwa Núaniri Dios yàataléwa. ¹³Macáita cayábéeri wawàsi pisutéeripinácué Dios íicha nunùmalícuíse càide iyúwa nuwàwáaná nuchùuliacáinácué pisutáanápíná Dios íichani, yá numànipinácuéca píriwani yéewacaténá núa yái Dios lírica núasáidaca macái wenàiwica írí máiní cachàinica Núaniri Dios íiwiitáise. ¹⁴Macáita cayábéeri wawàsi pisutéeripinácué núícha càide iyúwa nuwàwáaná, yá numànipinácuéca píriwani —íimaca yái Jesúsca.

Jesús promete enviar el Espíritu Santo

¹⁵Néeseté Jesús íimaca walí, wía yéewáidacaléca. Yá íimaca walí: “Báisícaalícué cáinináca piicáca núa, yásí pimànicuéca càide iyúwa nuchùulianá pía. ¹⁶Yá nusutápiná Núaniri Dios íichawa ibànàanápínácué píri áiba Yàacawéeridéeripinácué píawa, yái Espíritu Santo yéewáidéeripinácuéca pía báisíiri tàacáisi iyú Dios ìwali, yàalèeripinácué pía nacái. Yásí Espíritu Santo yàacawéeridacué píawa càiripináta. Canácatáitacué imàaca píawa. ¹⁷Quéwa èeri mìnánái càmíiyéi yeebáida nutàacái, càmita náalímá needá nawàwalículéwani, yái Espíritu Santoca, càmíicáiná náalímá naicácani, càmíiri nacái náalía ìwali, quéwa píalíacué ìwali ìyacáinácué píapícha siùca. Yásí mesúnamáita iyamáacuéwa piwàwalícuwa càiripináta icùacaténácué píiwiitáise.

¹⁸“Càmita numàacapinácué pía abéerita iyúwa canéeyéi isèenái. Nuèpua nùanàaca nùyacaténácué píapícha àniwa. ¹⁹Achúma èeri áibanái èeri mìnánái càmíiyéica yeebáida nutàacái, càmitanica naicápiná núawa quirínama, quéwacué piicácata núa àniwa. Yásí cáuca núa àniwa íná yéewa picáucaapínácuéca nacáíwa. ²⁰Néenialípiná idécanáami Espíritu Santo yàanàaca, yásí píalíacuécawa nùyaca càide iyúwa Núaniri Dios ìyáaná, píyacué abédanamata nacái núapícha, nùya nacái piwàwalículécué. ²¹Cawinácaalí yeebáidéerica iyúwa nuchùulianáni, yá nacái imànírica càide iyúwa núumáaná, yácata yáasáidéerica báisíiri iyú cáinináca iicáca núa. Núaniri Dios nacái cáininéeripiná iicáca cawinácaalí wenàiwica cáininéerica iicáca

núa. Yá nacái cáinináca nuicápinácani, yá nùanàapináca yàatalé numàacacaténá yáalíaca nùwali báisíiri iyú”, íimaca walí yái Jesúsca.

22Néese Judas, (càmíirita quéwa Iscariote), íimaca Jesús irí:

—Wáiwacali, ¿cánásica pimàacapiná píawawa waicácaténá pía, quéwa càmita pimàacapiná píawawa èeri mìnánái naicácaténá pía? —íimaca irí. 23Néese Jesús íimaca irí:

—Càmicáiná cáininá naicáca núa. Cawinácaalí cáininéerica iicáca núa, yeebáidaca nutàacái; Núaniri Dios nacái cáininéeripiná nacái iicácani. Yá nacái Núaniri Dios, núa nacái wàanàapináca wàyacaténá yáapicha. 24Quéwa, cawinácaalí càmíirica cáininá iicáca núa, càmita nacái yeebáida nutàacái. Yái tàacáisi péemièricuéca nucàlidaca pirí, càmíirita nutàacái, néese Núaniri Dios itàacáicani, yái ibànùerica núa.

25“Nucàlidacuéca pirí macáita yái tàacáisica idècunitàacá nùyaca píapicha.

26Quéwa nudécanáamicué nùacawa píicha, yá nusutápiná Núaniri Dios íichawa, yásí ibànùacué pirí yái Yàacawéeridéeripinácuéca píawa, yái Espíritu Santoca, iyúudàanápínacué pía nulípiná, yàlèeripínacué pía nacái. Yá Espíritu Santo yéewáidapínacué píawa píalíacaténáwa macáita wawàsi ìwali. Yá imàacapínacuéca piwàwalica macáita yái nucàlidéericuéca pirí.

27“Nùacaalípináwa, yá numàacacué matuíbanáica piwàwa càide iyúwa matuíbanáiná nuwàwa, càmita càide iyúwa áibanái èeri mìnánái iyáaná càmíiyéica yeebáida nutàacái. Picácué achúma píináidacawa piwàwawa, picácué nacái cáalu piwàwa. 28Nucàlidacué pirí nùanápínacuéwa píicha, néese nuèpùapínacué nùyaca píapicha àniwa. Báisícaalícué cáinináca piicáca núa manuísíwatatá, yásí casíimáicuéca piwàwatá péemiácáinacué nùanápínáwa Núaniri Dios yàataléwa cachàinicáiná nuícha Núaniri Dios. 29Nucàlidacuéca piríni ipíchawáise nùacawa yéewanápiná idécanáami nùacawa, yásí peebáidacuéca yái nucàlidéericuéca pirí.

30“Siùca canáca nulí èeri nutàaníinápínacué déecuíri iyú píapicha, Satanáscáiná yàanàaca mesúnamáisíwata, yái ichùulièrica èeri mìnánái íiuitáise càmíiyéica yeebáida nutàacái. Quéwa Satanás càmita yáalimá imawèniadaca íichawa núa. 31Néese, éwita Satanás càmíicáaníta yáalimá imawèniadaca núa, càicáaníta numàacapiná càì imànica, nùasáidacaténá macái èeri mìnánái irí cáinináca nuicáca Núaniri Dioswa, numàni nacái càide iyúwa ichùulianá núa. Pimichàacuéwa. Wàanacuéwa —íimaca walí yái Jesúsca.

La vid verdadera

15 1Idècunitàacá wàacawa, Jesús íimacaté walí, wía yéewáidacaléca: “Péemiacué comparación: Càica núade iyúwa abéyéeri uva yéetaná

máiníiri cawènica. Núaniri Dios ìyaca càide iyúwa icuèrica abéyéeri uva yéetaná. ²Cawinácaalí yeebáidéeyéica nutàacái càica níade iyúwa abéya yàana. Macái wenàiwica càmfíyéica imàni càide iyúwa Núaniri Dios iwàwáaná càica níade iyúwa abéya yàana màyacanéeri. Néese Núaniri Dios yúucaca nía méetàuculé càide iyúwa wawichùacaalí yàana abéya íicha, macái yàana màyacanéerica. Néese cawinácaalí wenàiwica imàníyéica càide iyúwa Núaniri Dios iwàwáaná, càica níade iyúwa abéya yàana càyacanéeri. Níái yeebáidéeyéica nutàacái, Dios itéca náicha càinácaalí báawéeri ìyaca nalí, namànicaténá cayábéeri cachàiníwanái, càide iyúwa wawichùacaalí cáaléeri yàana ipùata cayábéeri yàana íicha masacàcaténá yái yàanaca yéewanápiná idèniaca ìyacanáwa cayábéeri manùbéeri nacái. ³Siùcáise de masacàacuéca píiwitáise, Núaniri Dioscáiná idéca imàacaca iwàwawa pibáyawaná íichacué, peebáidacáinácué nutàacái. ⁴Picácué piwènúada píiwitáise wa nuícha yéewanápinácué nùyaca piwàwalicu mamáalàacata. Péemíacué comparación: Abéya yàana càmita yéewa càyacanáni méetàuculé abéya íicha. Càita nacái càmitacué píalimá pimànica cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná píináidacaalícuéwa nuícha.

⁵“Càica núade iyúwa abéyéeri uva yéetaná. Píatacué càiyéide iyúwa abéya yàana. Cawinácaalí yeebáidéerica nutàacái mamáalàacata, yá nùyaca iwàwalicu, yásí imànica madécaná cayábéeri. Càmicáinácué píalimá pimànica cayábéeri méetàuculé nuícha. ⁶Cawinácaalí càmfírica yeebáida nutàacái mamáalàacata, Núaniri Dios yúucapiná méetàuculéni, càide iyúwa wáucacaalí yàanami méetàuculé, macáita yàana màyacanéeri àta mísicatalétani, néese wenàiwica yeedáca yàanami náucacaténá nía quichái irìculé neemácaténáni.

⁷“Peebáidacaalícué nutàacái mamáalàacata, càmicaalícué nacái piimáicha tàacáisi nuéwáidéeri iyú pía, yá pisutácué nuícha numàníinápínácué pirí càinácaalí cayábéeri piwàwéericuéca, yá numànicuéca piríwani. ⁸Pimànicaalícué madécaná cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná, yásí áibanái naicápiná Núaniri Dios cáimiétaquéeri iyú. Càita nacái píasáidapínácuéca nuéwáidacalécuéca pía. ⁹Cáinínácuéca nuicáca pía càide iyúwa cáinináaná Núaniri Dios iicáca núa, íná peebáidacué mamáalàacata nutàacái píasáidacaténácué cáinináca píicáca núa càide iyúwa cáinináanácué nuicáca pía. ¹⁰Pimànicaalícué iyúwa nuchùulianá pía, yásí cáininácuéca nuicáca píawa càide iyúwa cáinináaná Núaniri iicáca núa numànicáiná iyúwa ichùulianá núa.

¹¹“Càicuéca núumaca pirí casíimáicaténácué piwàwa núapicha, yéewanápiná nacái casíimáicuéca pía manuísíwata. ¹²Nuchùuliacué

cài pimànica: Cáininácué piicáyacawa càide iyúwa cáinináanácuéca nuicáca pía. ¹³Péemiacué comparación: Aibacaalí imàacaca icáucawa yàacawéeriná íchawalínáwa, yásí wáalíacawa báisíiri iyú cáinináca iicáca yàacawéerináwa macái iwàwalicuísewa. Càita nacái numàacapiná nucáucawa píchawalínácué cáininácáinácué nuicáca pía. ¹⁴Néese, pimànicaalícué mamáalàacata iyúwa núumáaná, cáininácaténácué piicáyacacawa, yásí nùacawéeyéinácuéca pía. ¹⁵Càmitacué quirínama núma pìwali nùasu wenàiwicacuéca pía, càmicáiná yàasu wenàiwica yáalíawa ìwali yái íiwacali imànínáca. Néese núumacué pìwali nùacawéeyéinácuéca pía nucàlidacáinácué pírí macáita yái Núaniri Dios íimáanáca nulí. ¹⁶Càmitaté peedácué núa píiwacalipináwa. Néese nuedácatécué pía nùasunáipináwa, yá nudéca nuchùuliacuéca pía pimànínápiná cayábéeri, yéewacaténácué nacái yái cayábéerica pimàníiricuéca iyamáacawa càiripináta. Yásí Núaniri Dios imànicuéca píríwa càinácaalí cayábéeri wawàsi pisutéeripinácuéca íicha nunùmálicuise, pisutácaalícué càide iyúwa nuwàwáaná. ¹⁷Iná nuchùuliacué cài pimànica: Cáininácué piicáyacacawa”, íimaca walí yái Jesúsca.

El mundo odia a Jesús y a los suyos

¹⁸Jesús íimacaté walí: “Aibanái èeri mìnanáí càmfíyái yeebáida nutàacái báawapiná naicácuéca píawa, íná piwàwalicué báawáanáte naicáca núa quéechaté ipíchawáiseté báawaca naicácuéca pía. ¹⁹Piyacaalícué càide iyúwa èeri mìnanáí iyáanáta, yá cáininácuéca èeri mìnanáí iicáca píatá, càide iyúwa cáinináaná naicáyacacawa. Quéwa nudéca nuedácuéca pía èeri mìnanáí yèewíise, peebáidacaténácué nutàacái, íná báawaca naicácuéca pía càmicáinácué pìya càide iyúwa nàyáaná. ²⁰Piwàwalicué yái núuméericatécué pírí: ‘Canáca yàasu wenàiwica cachàiníiri íiwacali íichawa’, càité núumaca. Càita nacái càmita yéewacué cachàinica nuícha pía. Iwàwacutácué piùwichàacawa càide iyúwa nùuwichàanáwa. Abénaméeyéi nàuwideca namànica núa, íná nàuwidecuéca nacái namànica píawa. Quéwa áibanái yeebáidaca nutàacái, íná neebáidapiná nacái iyúwa péewáidáanácué nía. ²¹Quéwa áibanái càmfíyái yeebáida nutàacái namànipiná pírí báawéeriwa peebáidacáinácué nutàacái càmicáiná náalía Dios ìwali, yái ibànuèrica núa aléi.

²²“Càmicaalíte nùanáatá nucàlidacaténá wenàiwicanái irí nutàacáiwatá, yá càmita cabáyawaná nía nùwalíisetá. Quéwa

siùcáisede canáca yéewaná náimaca càmfínápinása cabáyawaná nía nùwalíise néemlàcáináté núumaca nalí nudéca nùanàaca Dios yàatanáise. ²³Máiníiyéi cabáyawanáca níara wenàiwicaca càmfíyéica yeebáida nutàacái, yácáiná cawinácaalí báawéerica iicáca núa, idéca báawaca iicáca núa báawacáináté iicáca Núaniri Dios quéechatécáwa. ²⁴Càmicaalíté numàni nàacuésesemi yái càmfíríca áiba wenàiwica idé imànicatá, yá càmita cabáyawaná nía nùwalíisetá. Quéwa éwita naicácáaníta càì numànica, càicáaníta báawaca naicáca núa, báawa nacái naicáca Núaniri Dios. ²⁵Quéwa iwàwacutá macáita ichàbacawa càide iyúwaté rey David icàlídáaná tàacáisi nunùmalìcuíse bàaluité. David íimacaté: ‘Máiní báawacaté naicáca núa éwita canácáaníta ìwalíise báawáanápiná naicáca núa’, càì íimacaté nunùmalìcuíse yái Davidca.

²⁶“Quéwa nudécanáami nuèpùacawa Núaniri Dios yàataléwa, yásí nubànùacué piríwa Espíritu Santo, yái Espíritu Dios yàatanáiséerica, itàaníirica báisíiri iyú, yái Yàacawéeridéericuéca pía. Espíritu Santo yàanàapíná, yásí yéewáidacuéca píawa nùwali yéewanápinácué picàlidaca nuináwaná ìwali. ²⁷Pidécuéca pìyaca núapicha mamáalàacata nudàbacatáiseté nuéwáidaca wenàiwica àta siùca nacáide, íná picàlidapínácué nuináwaná ìwali èeri mìnanaí iríwa”, íimaca walí yái Jesúsca.

16 ¹Jesús íimaca walí àniwa: “Nudéca nucàlidacuéca piríni ipíchaná piwènúadacuéca píiwitáiseewa nuícha isicúata, nadàbacaalípiná nàuwídeca namànicuéca pía. ²Yásí náucacué píawa judíonái yéewáidacàalu fícha, càmitacué quirínama nabatàa piwàlùacawa néré àniwa. Aibaalípiná nayúunáida nacái náibaidaca nàyaca Dios irípiná nanúacaalícué píawa. ³Yá namànìpinácué pirí báawéeri càmicáiná náalía Núaniri Dios ìwali, nùwali nacái. ⁴Nucàlidacuéca piríni siùcata yéewanápinácué nadàbacaalípiná namànicuéca pirí báawéeri, yásí piwàwalícuéca nudéca nucàlidacuéca piríni”, íimaca yái Jesúsca.

Lo que hace el Espíritu Santo

Jesús íimacaté walí àniwa: “Idàbacaalíté nuéwáidaca wenàiwica, càmitaté nucàlidacué piríni piùwichàanápinácuéwa nulípiná, nùyacáinátécué píapicha. ⁵Quéwa siùcáade yá nùacawa nùyacaténá yáapicha yái Dios ibànùèricaté núa aléi. ¿Cánácué càmita pisutá péemíawa núa siùcade ìwali yái nùanápinácawa Núaniri Dios yàataléwa? Iwàwacutácué casíimáica piwàwa núapicha. ⁶Quéwa, máiní

achúmacuéca piwàwa siùca nucàlidacáinacué piríni. ⁷Quéwa, péemiacué cayába. Cayába cachàiniwánái pirícuéni nuèpùanápínacawa Núaniri Dios yàataléwa. Càmicaalí nuèpùawa Núaniri Dios yàataléwa, néese càmita yàanàa yái Yàacawéeridéeripínacuéca pía, yái Espíritu Santoca. Quéwa nùacaalípínáwa, yá nubànùacuéca piríwani. ⁸Espíritu Santo yàanàapíná, yásí imàacaca èeri mìnánái náalíacawa cabáyawanáca nía. Imàacapíná náalíacawa nacái nudéca nùyaca machacàníri iyú Dios iicá. Espíritu Santo imàacapíná náalíacawa nacái càinácaalí iwàwacutáanápíná namànica nàyacaténá machacàníri iyú. Espíritu Santo imàacapíná nacái náalíacawa Dios yùuwichàidáanápíná cabáyawanéeyéi wenàiwica. ⁹Espíritu Santo imàacapíná náalíacawa cabáyawanáca nía càmicáiná neebáida nutàacái. ¹⁰Yá Espíritu Santo imàacapíná èeri mìnánái náalíacawa nudéca nùyaca machacàníri iyú Dios iicá íná yéewa nùacawa Núaniri Dios yàataléwa. Espíritu Santo imàacapíná nacái náalíacawa càinácaalí iwàwacutáaná namànica nàyacaténá machacàníri iyú Dios iicá, càmicáinácué piicá núa cháí èeri irícu. ¹¹Espíritu Santo imàacapíná èeri mìnánái náalíacawa nacái Dios yùuwichàidáanápíná níawa càiripínáta. Càipíná náalíacawa Dioscáiná idéca íináidacawa yùuwichàidáanápíná Satanás càiripínáta, yái ichùulièrica èeri mìnánái íiwitáise.

¹²“Iyaca madécaná nucàlidéeripínacué pirí, quéwacué siùca càmita píalimá píalíaca péemiaca macáita, càinácaalí íimáaná. ¹³Quéwa Espíritu Santo yàanàapíná, yái itàaníríca báisíri iyú, yásí yéewáidacuéca píawa macái báisíri tàacáisi ìwali, càmicáiná icàlidapíná yàasu wawàsiwa, néese icàlidapíná macáita càinácaalí tàacáisi Dios icàlidéeri irí. Néese Espíritu Santo imàacapínacué píalíacawa càinácaalí ichàbáanáwa áiba èeriwa. ¹⁴Espíritu Santo imàacapíná wenàiwica náalíacawa cachàinica nuíwitáise, icàlidacáinácué pirí nutàacái péemiacaténacué càinácaalí íimáaná. ¹⁵Macáita yái Núaniri Dios idènièrica nudèniata nacái yáapichani, íná núumacué pirí Espíritu Santo icàlidapínacué piríwa nutàacái, imàacacué nacái píalíaca péemiacani, càinácaalí íimáaná.

¹⁶“Achúmáanataácá càmitacué piicápiná núa, néese mesúnamáita piicápinacué núa àniwa nùacáináca Núaniri Dios yàataléwa”, íimaca walí yái Jesúsca.

La tristeza se cambiará en alegría

¹⁷Néeseté abénaméeyéi wéénánái wía yéewáidacaléca, náimaca nalíwáaca:

—¿Càinásica íimáaná yái tàacáisica? Idéca íimaca walí achúmáanataàcá càmíínápinása waicáni, néese mesúnamáitasa yèepùa waicápináca àniwani, yàacáinásacáwa Yáaniri Dios yàataléwa. ¹⁸¿Càinásica íimáaná yái tàacáisica ‘achúmáanataàcá’? Càmita wáalíawa càinácaalí ìwali itàaní —náimaca.

¹⁹Néese Jesús yáalíacawa wawàwaca wasutáca wéemíawa ìwalini. Yá íimaca walí:

—Nudéca núumacuéca pírí achúmáanataàcá càmitacué piicápiná núawa, néese cué mesúnamáita piicápinácué núa àniwa. ¿Pisutásicué péemíawa píawáaca ìwali yái tàacáisica? ²⁰Péemíacué cayábani. Achúmáanataàcá pícháanípinácuéca, yá achúmapinácuéca piwàwa nanúacaalí núawa, quéwa áibanái èeri mìnanaí càmíiyéi yeebáida nutàacái, casímáipináca nawàwa. Quéwa éwita achúmacáanítacué piwàwa maléenaí èeri nuétácái ìwalíise, càicáaníta mesúnamáita casímáicuéca piwàwa nuétácái ìwaliwa. ²¹Péemíacué comparación: Achúmaca inanái iwàwa ùasu èericaalí yàanàaca umusúadánápiná iicá èeri. Yá achúmaca uwàwa ùuwichàacáináwa cáiwíiri iyú, quéwa idécanáami asáica uíri, yásí uimáichaca yái cáiwíirica, máinícáiná casímáica uwàwa umusúadacáiná iicá èeri. ²²Càita nacái siúcade achúmacuéca piwàwa. Quéwa nuèpùapinácawa nuicácuéca píá àniwa, yásí máinícué casímáica piwàwa, yá canácata yáaliméeripiná achúmaca imànicuéca piwàwa àniwa.

²³“Néenialípiná càmitacué iwàwacutá pisutáca péemíawa núa, yácáiná Espíritu Santo yéewáidapinácué píawa. Péemíacué cayába, Núaniri Dios imànipinácué píríwa càinácaalí cayábéeri wawàsi pisutéericuéca imàníínápiná pírí, pisutácaalícué Dios íicha nunùmálicuise càide iyúwa nuwàwáaná. ²⁴Càmítacá pisutácué Núaniri Dios íicha nunùmálicuise imàníínápinácué pírí cayábéeri càide iyúwa nuwàwáaná. Pisutácué Dios íicha nunùmálicuise imàníínápiná pírí cayábéeri, yásí imànicuéca píríwani càide iyúwa nuwàwáaná, yéewacaténácué casímáica piwàwa manuísíwata —íimaca walí yái Jesúsca.

Jesucristo, vencedor del mundo

²⁵Jesús íimacaté walí àniwa: “Nudéca nuéwáidacuéca píá càulenéeri comparación iyú. Quéwa áibaalípináwa càmitacué nutàaní pírí comparación iyú. Néese nutàanípinácué pírí amaléeri iyú Núaniri Dios ìwaliwa, píalíacaténácué péemíaca ráunamáitani, càinácaalí íimáaná. ²⁶Néenialípiná pisutápinácué Dios íicha nunùmálicuise imàníínápinácué

pirí cayábéeri càide iyúwa nuwàwáaná, yá càmita iwàwacutá nusutáca Dios ícha manuísíwata pirípinácué. ²⁷Cáininácáiná Dios iicácuéca pía, íná càmita iwàwacutá nusutáca Dios ícha manuísíwata pirípinácué. Cáininácuéca Dios iicáca pía cáininácáinácué piicáca núa, peebáidacuéca nacái nùanàacaté Dios yàatanáise. ²⁸Nudéca nùacawa Núaniri Dios yàatanáisewa nùanàacaténá aléi èeri irìculé. Siùcáade nuèpùacawa èeri ícha nùacaténáwa àniwa Núaniri Dios yàataléwa”, ímaca walí yái Jesúsca.

²⁹Néese wía, Jesús yéewáidacaléca wáimaca irí:

—Siùca pitàaníca pìyaca amaléeri iyú, càmita picàlida pìyaca càulenéeri comparación. ³⁰Siùca wáaliacawa píaliacawa macáita wawàsi. Càmita iwàwacutá wasutáca wéemìawa pía píaliacáinátawa càinácaalí wáináidáanáwa wawàwalicuíséwa píaliacáináwa wáiwitáise ìwali. Iná weebáidaca pìanàacaté Dios yàatanáise —wáimaca irí. ³¹Néese Jesús ímaca nalí:

—Piyúunáidacuéca peebáidaca nutàacái tàì ímèeri iyú macái piwàwalicuíséwa, quéwa càmitàacáwa cachàinicué píiwitáise nùwali. ³²Mesúnamáisiwatacué pipiácuécawa picàlìliacawa núícha, yá pimàacapínácuéca núa abéeritawa. Quéwa càmita máiní abéerisiwa núa, Núaniricáiná ìyaca núapícha. ³³Nucàlidacuéca pirí macáita yái tàacáisica yéewacaténácué matuíbanáica pía peebáidacáinácué nutàacái. Chái èeri irìcu piùwichàapínacawa, quéwa pichàiniadacué piwàwawa. Nudéca numawèniadaca Satanás íiwitáise cachàiníri, yái ichùulièrica èeri mìnánái íiwitáise namàníinápíná nabáyawanáwa, íná yéewacué píalimápiná pimawèniadaca píchawa Satanás nacái —ímaca walí yái Jesúsca.

Jesús ora por sus discípulos

17 ¹Néeseté idécanáami Jesús icàlidaca walíni, yá iicáidaca chènuniré, yá ímaca Dios irí: “Núaniri, idéca nuénáiwana yàanàaca. Pimàaca èeri mìnánái náaliacawa cachàinica núiwitáise, núa Piirica, yéewanápiná numàaca nacái náaliacawa cachàinica píiwitáise. ²Pidéca pimàacaca nulí píiwitáisewa nucùanápiná èeri mìnánái canánama, nùacaténá nacáuca càmíiri imáalàawa, níái pièyéica nulí nùasunápiná, núa Piirica. ³Nadèniápiná nacáuca càmíiri imáalàawa níái yáaliyéica wàwali, pía abéerita Dios báisírica, núa nacái Jesucristo yái pibànuèrica aléi èeri irìculé.

⁴“Nudéca nùasáidaca nalí cachàinica píiwitáise cháì èeri irìcu, íná nudéca numáalàidaca numànica macáita càide iyúwaté pichùulianá

numànica. ⁵Iná Núaniri siùcade pimàaca cáimiétacanéerica núa píapicha chènuniré càide iyúwaté nùyáaná píapicha bàaluitésíwa èeri ipíchawáise.

⁶“Pidéca peedáca níái wenàiwicaca èeri mìnanáí yèewíise piàcaténá nulí nía nùasunáipiná. Yá nudéca numàacaca náalíaca píwali iyúwa píyáaná. Quéechatécáwa píasunáica nía, yá pidéca piaca nulí nía nùasunáipiná, nadéca nacái namànica càide iyúwa pichùulianá nía. ⁷Siùca náalíacawa macáita yái numànfírca, yá nacái tàacáisi nuéwáidéerica iyú nía, nudéca numànicani pichàini iyú, yái pichàini pimàaquéerica nulí. ⁸Nudéca nucàlidaca nalíni yái tàacáisica pièricaté nulí, yá neebáidaca nulíni. Náalíacawa báisíiri iyúcani nùanàacaté piatanáise. Neebáida nacái pibànùanaté núa.

⁹“Nusutáca nalí pícha manuísíwata. Càmita nusutá pícha áibanái èeri mìnanáí iripiná càmiyéi yeebáida nutàacái. Néese nusutáca pícha nalí níái pièyéica nulí píasunáicáiná nía. ¹⁰Macáita níái nùasunáica níacata píasunái nacái. Macáita níái píasunáica níacata nùasunái nacái. Nàyacáiná machacànfíri iyú, íná náasáidaca cachàinica nuíwitaíse.

¹¹“Siúcáade càmita nuyamáawa cháí èeri írícu, quéwa nayamáapínacawa cháí èeri írícu, idècunitàacá nùyaca píapicha. Píá, Núaniri mabáyawanéerica, picúa nía píripínáwa pichàini iyúwa neebáidáanápiná mamáalàacata pitàacái, níái pièyéica nulí nùasunáipiná, yéewacaténá abédanamaca náiwitáise náapichawáaca càide iyúwa abédanamáaná nuíwitaíse píapicha. ¹²Idècunitàacá nùyaca náapicha cháí èeri írícu, yá nucùacaté nía píripíná pichàini iyú, níái pièyéica nulí nùasunáipiná. Canácata néená yúuquéeriwa nuícha, abéerita meedá yáara yúuquéericatéwa quéechatécáwa. Iná yéewa macáita ichàbapínacawa iyúwa profetanái itànàanaté tàacáisi ìwali pinùmalícuíse bàaluité.

¹³“Siúcáade nùacawa píatalé, Núaniri. Quéwa idècunitàacá nùyaca cháí èeri írícu, yá nusutáca pícha nalí casíimáicaténá nawàwa manuísíwata càide iyúwa casíimáiná nuwàwa. ¹⁴Nudéca nucàlidaca nalí pitàacái quéwa báawaca èeri mìnanáí iicáca nía càmicáiná nàya càide iyúwa èeri mìnanáí iyáaná, càide iyúwa núa nacái càmiíná nùya càide iyúwa èeri mìnanáí iyáaná. ¹⁵Càmita nusutá pícha pitéénápiná nía èeri íícha, néese nusutáca pícha picúanápiná nía Satanás íícha yái báawéerica. ¹⁶Càide iyúwa càmiíná nùya èeri mìnanáí íiwitáise ìwali, càita nacái níái yeebáidéeyéica nutàacái càmiíyéita nacái ìya èeri mìnanáí íiwitáise ìwali. ¹⁷Masacàaca pimànica náiwitáise pitàacái báisíiri iyúwa náibaidacaténá pírí càide iyúwa piwàwáaná. Báisíiri

tàacáisica yái pitàacáica. ¹⁸Càide iyúwa pibànùanaté núa èeri mìnánái yèewiré, càita nacái nubànùaca níái nùasunáicawa èeri mìnánái yèewiré càmíiyéica yeebáida nutàacái. ¹⁹Yá siùcáade numàacapínáca nucáucawa náichawalíná numànicaténá càide iyúwa piwàwáaná yéewanápiná masacàaca pimànica náiwitáise pitàacái báisíiri iyúwa náibaidacaténá pirípiná càide iyúwa piwàwáaná.

²⁰“Càmita nusutáca pícha abéta nalí níái yeebáidéeyéica nutàacái, néese nusutáca pícha nacái áibanái irípiná yeebáidéeyéipíná nutàacái áibaalípiná néemìacaalípiná nuéwáidacalénái icàlidaca nalíni. ²¹Núaniri, nusutáca pícha pimàacáanápiná abédanamaca náiwitáise náapichawáaca macáita manuísíwata, càide iyúwa abédanamáaná wáiwitáise wáapichawáaca. Càide iyúwa pìyáaná núapicha, nùyáaná nacái píapicha, càita nacái pimàacaca abédanamaca náiwitáise náapichawáaca nàyacaténá abédanamata wáapicha, yéewanápiná áibanái èeri mìnánái neebáidaca pidéca pibànùaca núa aléi. ²²Pidéca pimàacaca nùasáidaca nalí cháí èeri irícu cachàinica píiwitáise. Núa nacái, nudéca numàacaca náasáidaca áibanái irí cachàinica píiwitáise yéewanápiná abédanamaca náiwitáise náapichawáaca càide iyúwa abédanamáaná wáiwitáise wáapichawáaca. ²³Nùyaca nawàwalicu, píá nacái iyaca nuwàwalicu abédanamacaténá náiwitáise náapichawáaca manuísíwata, yéewanápiná èeri mìnánái càmíiyéi yeebáida nutàacái náalíacawa pidéca pibànùaca núa, yéewanápiná nacái náalíacawa cáinináca piicáca níái nùasunáica càide iyúwa cáinináaná piicáca núa.

²⁴“Núaniri, pidéca píaca nulí nía nùasunáipíná. Nuwàwaca nàyaca núapicha aléera nùyacatalépiná naicácaténá pimàacáaná macáita naicáca núa cáimiétaquéeri iyú nùyacaalípiná píapicha chènuniré, cáininácáinaté piicáca núa bàaluitésíwa èeri ipíchawáise. ²⁵Píá, Núaniri mabáyawanéeri, áibanái èeri mìnánái càmíiyéi yeebáida nutàacái càmita náalía pìwali, quéwa núalíaca pìwali. Níái nacái nùasunáica náalíacawa pibànùacaté núa aléi. ²⁶Nudéca numàacaca náalíacawa píiwitáise íwali. Yá numàacapíná mamáalàacata náalíaca pìwali càiripínáta yéewanápiná cáinináca naicáyacacawa càide iyúwa cáinináaná piicáca núa, yéewanápiná nacái nùyaca nawàwalicu”, íimaca yái Jesúsca isutáca walípiná Yáaniri Dios íichawa.

Arrestan a Jesús

18 ¹Jesús idécanáami isutáca walípiná Dios íicha, yá yàacawa wáapicha wía yéewáidacaléca, wàacaténáwa abéemàalé únibàa

íicha, íipidenéeri Cedrón. Iyaca néeni bànacalé inàlimaná. Yá Jesús iwàlùacawa néré wáapicha wía yéewáidacaléca. ²Judas, yái yèericatéwa wáicha itecaténá Jesús yùuwidenái náibàacaténáni, yáaliacawa ìwali yái bànacaléca, Jesús iyacáináté néeni wáapicha madécaná yàawiría, wía yéewáidacaléca. ³Iná Judas yàanàaca bànacalé inàlimaná néré, itéeri yáapichawa madécaná romanonái yàasu úwinái, áibanái nacái judíonái yàasu úwinái icuèyéica templo. Sacerdote íiwacanánái, fariseonái nacái nabànùacaté nàasu úwináiwa Judas yáapicha. Nadèniaca nacáapisàíwa. Naté nacái nàasu béeriasiwa, lámpara nacái nacamalápináwa, catácáiná nàwali. ⁴Quéwa Jesús yáaliacawa càinacaalí namàníinápináté irí, iná imusúacawa náipunita, yá isutáca yéemíawa nía:

—¿Cawinácué picutá? —íimaca yái Jesúsca. ⁵Náimaca irí:

—Jesús Nazaret iyacàlená néeséerica wacutá —náimaca irí. Néese Jesús íimaca nalí:

—Núaquéi —íimaca yái Jesúsca. Judas, yái itéerica Jesús yùuwidenái náibàacaténáni, ibàlùacawa néeni úwinái yáapicha. ⁶Ideté Jesús íimaca: “Núaquéi”, yáta cáaluca nía Jesús íicha, yá néerúacawa íicha, yá náuwàacawa cáli íinatalé nacalùniwa. ⁷Néese Jesús isutáca yéemíawa nía àniwa:

—¿Cawinácué picutá? —íimaca. Néese náimaca àniwa:

—Jesús Nazaret iyacàlená néeséerica wacutá —náimaca irí. ⁸Iná Jesús íimaca nalí àniwa:

—Nudéca nucàlidacuéca piríni nuináwanáwa núaquéi. Picutácáinacué núa, néese pimàacacué nèepùacawa níai núapichéeyéica —íimaca yái Jesúsca.

⁹Yá macáita ichàbacawa càide iyúwaté Jesús íimáanáté: “Núaniri, níai pièyéica nulí nùasunáipiná canácata néená yúuquéeriwa nuícha”, càité íimaca yái Jesúsca, iwàwacáináté icùaca wía yùuwichàacáisi íicha, wía yéewáidacaléca. ¹⁰Néese Simón Pedro, idènièrica espada machete nacáiri, yá iwatàaca espada yàalu irìcuísewa, yáalimáidaca ipéliacatatá quéwa isasàacáita meedá asíali yùuwi yéewápuwáiséechúa yái íipidenéerica Malco, sacerdote íiwacaliná yàasu wenàiwicaca. ¹¹Quéwa Jesús íimaca Pedro irí:

—Píiyàa piasu espadawa yàalu irìculéwa. Iwàwacutá nùuwichàacawa manuísíwata càide iyúwa Núaniri Dios iwàwáaná —íimaca yái Jesúsca.

Jesús ante Anás

¹²Néeseté níai úwinái, náiwacali yáapichawa, nía nacái judíonái yàasu úwinái icuèyéica templo náibàaca Jesús. Yá nadacùaca náichawa

icáapi. ¹³Néese quéechacáwa natéca Jesús Anás icapèe néré. Caifás icuíricani yái Anásca. Néenialité sacerdote íiwacalinácani yái Caifásca. ¹⁴Yái Caifás, yácata icàlidéericaté judío íiwacanánái irí cayábaanápínaté cachàiníwanái nalíni abéeri asiali yéetacaalípínátéwa macái wenàiwica íichawalíná, ipíchaná romanonái inúaca macáita judíonái.

Pedro niega conocer a Jesús

¹⁵Néese Simón Pedro, núa Juan nacái, wàacawa Jesús yáamiwáise déecuta. Wàanàaca sacerdote íiwacaliná icapèe néré, yá namàacaca nuwàlùacawa Jesús yáamiwáise capíi ibàacháwalená iriculé, yácaíná sacerdote íiwacaliná yáalía iicáca núa. ¹⁶Pedro ibàlùacawa bàacháwáiséeri inùma íicha. Iná nùacawa bàacháwa íicha nutecaténá Pedro núapichawa bàacháwa iriculé. Yá nusutáca wawàsi inanái íicha icuèchúaca capíi inùma bàacháwáise umàacáanápíná Pedro iwàlùacawa. Yá umàacaca iwàlùacawa. ¹⁷Néese usutáca uémíawa Pedro: —¿Píasica nacái abéeri néená níai Jesús yéewáidacaléca? —úmama Pedro irí. Néese Pedro íimaca ulí:

—Càmita núani —íimaca yái Pedroca, ipíchaná náibàacani.

¹⁸Néese casalínicaté nàwali níai sacerdote yàasu wenàiwicaca iyéeyéica néeni, úwinái nacái icuèyéica templo, iná napucúadacaté quichái, yá nàanabàca. Pedro yàanabàca nacái náapicha quichái.

El sumo sacerdote interroga a Jesús

¹⁹Idècunitàacá Pedro iyaca bàacháwáise manuírí capíi íicha, yá capíi irícu sacerdote íiwacaliná idàbacaté isutáca yéemíawa Jesús wàwali macáita wía yéewáidacaléca. Isutáca yéemíawa Jesús nacái càinàcaalí ìwali yéewáida wenàiwica. ²⁰Jesús íimaca irí:

—Càmita nuéwáida nía ibàacanéeri iyú. Nudéca nucàlidaca tàacáisi macái wenàiwica yàacuésemi. Nudéca nuéwáidaca wenàiwica mamáalàacata judíonái yéewáidacàalu irícu, templo irícu nacái, aléde nàwacáidáyacacataléca macái judíoca. ²¹¿Cáná pisutá péemíawa núa? Pìa pisutáca péemíawa áibanái yéemièyéicaté nutàacái càinàcaalíte ìwali nuéwáidaca nía. Náalíacawa ìwali yái nucàlidéerica nalí —íimaca yái Jesúsca. ²²Idécanáami Jesús càì íimaca nalí, néese abéeri néená níai úwi icuèyéica templo inúaca Jesús inàni ìwali. Yá íimaca Jesús irí:

—Picá càì pitàaníca sacerdote íiwacaliná irí —íimaca. ²³Jesús íimaca irí:

—Nutàanícaalí báawéeri iyú, picàlida nulíni càinàcaalí báawéeri nutàaní. Quéwa càmicaalí nutàaní báawéeri iyú, néese canácata yéewaná picapèedáidaca núa —íimaca yái Jesúsca.

²⁴Néese Anás ichùuliaca úwinái natéca Jesús nadacuèrimi Caifás yàatalé yái áiba sacerdote íiwacaliná.

Pedro niega otra vez a Jesús

²⁵Idècunitàacá Pedro ibàlùaníca yàanabàca ìyaca, yá áibanái ìyèeyéica néeni nasutáca néemìawani:

—¿Càmitasica pía nacái abéeri néená níai Jesús yéewáidacaléca? —náimaca. Quéwa Pedro imànica ichìwawa àniwa. Yá íimaca nalí:

—Càmíirita núa —íimaca yái Pedroca, cáalucáináni, ipíchaná náibàacani.

²⁶Néese sacerdote íiwacaliná yàasu wenàiwica, abéeri yéenàsàiriná yái asìali Pedro isasèericaté yùuwi, yácata isutáca yéemìawa Pedro nacái. Yá íimaca Pedro irí:

—¿Càmitasica pía yái nuiquéericaté Jesús yáapicha bànacalé inàlimaná néeni? —íimaca. ²⁷Yá Pedro imànica ichìwawa àniwa, íimaca càmitasa yáalía Jesús ìwali, yáta cawámai itàaca.

Jesús ante Pilato

²⁸Néeseté natéca Jesús Caifás icapèe íicha gobernador romanosàiri icapèe nérépiná. Amaláca yàacawa nawicáu, íná càmita nawàlùawa gobernador càmiiri judío icapèe iriculé, náimacáiná càmitasa nawàwa casacàaca nía Dios íicha ìwalíise yái nawàlùanácawa càmiiri judío icapèe iriculé. Càide iyúwaté profeta Moisés ichùulianá nía, casacàacaalí Dios íicáca nía yáté èrica, yá càmita náalimá nayáaca nayáacaléwa Pascua yàasuná culto yaalí. ²⁹Iná gobernador Pilato imusúacawa icapèe íichawa itàanícáténá náapicha. Yá íimaca nalí:

—¿Càinacué ibáyawaná pirí yái asìalica? —íimaca. ³⁰Néese náimaca irí:

—Càmicaalí imàni ibáyawanáwatá, néese càmita waté pìatalétáni —náimaca. ³¹Pilato íimaca nalí àniwa:

—Pitécuéni piùwichàidacuéni càide iyúwa pìawirináimi íiwitáise íimáaná —íimaca yái Pilatoca. Níai judíoca náimaca Pilato irí àniwa:

—Píacué romanonái icuèyéica wàasu cáli càmitacué pibataa wanúaca wenàiwica cruz ìwali, wía judíoca —náimaca irí.

³²Càité namànica càide iyúwaté Jesús icàlidáanáté ìwaliwa nanúanápináténi cruz ìwali, níai càimíyéica judío. ³³Pilato yèepùà iwàlùacawa icapèe manuírí iriculéwa. Yá imáidaca yàataléwa Jesús. Pilato íimaca Jesús irí:

—¿Píatasica judío icuèrinápiná? —íimaca. ³⁴Jesús íimaca irí:

—¿Pisutásica péemíawa núa pínáidacáináwa pisutáanápíná péemíawa núa, càmicaalí nacái, pisutásica péemíawa núa áibanái icàlidacáiná piríni? —íimaca yái Jesúsca. ³⁵Pilato íimaca irí àniwa:

—iNúa càmfíríta judío! Péenánái judíonái, nía nacái sacerdote íiwacanánái nadéca natéca pía nùatalé nacháawàacaténá piináwaná ìwali. ¿Càiná báawéeriquéi pimànica? —íimaca. ³⁶Néese Jesús íimaca irí:

—Càmíta nucúa wenàiwica càide iyúwa èeri mìnánái icùaná yàasu wenàiwicawa cháí èeri irícu. Nucùacaalí càì nùasu wenàiwicawatá, yá nudèniaca nùasu úwináiwatá imàníiyéipíná úwi ipíchaná nùuwidenái fíbàaca núa presoíri iyú natécaténá núa judío íiwacanánái yàatalétá. Quéwa càmita nucúa nùasunáíwa èeri mìnánái íiwitáise ìwali —íimaca yái Jesúsca. ³⁷Néese Pilato isutáca yéemíawa Jesús àniwa:

—¿Néeni, píatasica abéeri nacuèriná? —íimaca. Néese Jesús íimaca.

—Báísíta, núaquéi càide iyúwa píimáaná. Nacuèrináca núa. Numusúacaté nuicá èeri nucàlidacaténá nalí báisíiri tàacáisi. Cawinácaalí wenàiwica iwàwéeyéica yáalíacawa báisíiri tàacáisi ìwali, néemiaca cayába nucàlidáanáca nalíni —íimaca yái Jesúsca. ³⁸Néese Pilato íimaca Jesús irí:

—Canácata yáaliméeri yáalíacawa càirfinácaalíni, yái píiméerica ìwali báisíiricasa tàacáisica —íimaca yái Pilatoca.

Jesús es sentenciado a muerte

Néese Pilato idécanáamité càì isutáca yéemíawa Jesús, yá Pilato imusúacawa icapèe fíchawa àniwa itàanícáténá judíonái yáapicha. Íimaca nalí:

—Càmíta nuicá ìwali ibáyawaná yái asíalica. ³⁹Quéwa, càide iyúwacué píiwitáise iyáaná, nuwasàapínacué piríwa abéeri presoíri Pascua yàasuná culto yaalíwa. ¿Píwàwasicué numàacaca yèepunícawa pirí Jesús, yái judío icuèrináca? —íimaca yái Pilatoca. ⁴⁰Néese macáita néemíanícawa:

—iCàmíiríta! iPiwasàa walí Barrabás! —náimaca néemíanícawa. Yái Barrabásca abéeri presoíri imàníiricaté ùwicái romanonái yàasu gobierno íipunita.

19 ¹Néeseté Pilato ichùuliaca yàasu úwináíwa nacapèedáidaca Jesús mabàleta cachàiníiri cabèesi iyú. Yá nacapèedáidaca Jesús báawanama àta íimami ichalàacatalétawa fícha. ²Néese úwinái

namànica tuíri culèpi nacáiri icàyuwaniná càiride iyúwa romano icuèriná yàasu corona. Yá náiyàaca corona Jesús íiwita ìwali nacuèrinásàiri naicácaténásatáni, naicáanícáténá meedá Jesús iquíniná. Néese náucaca ruana nacáiri Jesús ìwalíise, abéeri ruana nacáiri cáaléeri quíiréeri nacái càiride iyúwa romano icuèriná ibàle, nacuèrinásàiri naicácaténásatáni. ³Néese nàacawa yàatalé abéerinamata namanùbaca iyúwa, càide iyúwa nàaca nacáicaalí icàaluíniná, quéwa naicáanícáita iquíniná meedá, càmita báisíiri iyú nàa icàaluíniná. Yá náimaca irí:

—iCasíimái piwàwa, pìyaca manùba èeri, píasa judío icuèrinásàirica! —náimaca, càide iyúwaté romano íiwitáise natàidáaná nacuèrináwa, naicáanícáténá meedá Jesús iquíniná. Yá nanúadáidaca Jesús inàni ìwali.

⁴Néese Pilato imusúacawa àniwa itàanícáténá judíonái irí. Yá íimaca nalí:

—Piicácué yái, nudéca nutécuéca píataléni, yéewacáténácué píalíacawa càmita nuicá ìwali ibáyawaná, canásíwa —íimaca.

⁵Néese namusúadaca Jesús capíi irícuíse idènièri tuíri culèpi nacáiri icàyuwaniná íiwita ìwaliwa, idènièri ìwalíisewa bàlesi quíiréeri nacái. Yá Pilato íimaca nalí:

—iPiicácuéni, yácata yái asialica! —íimaca.

⁶Néese sacerdote íiwacanánái, nía nacái judíonái yàasu úwi icuèyéica templo, naicácanacáita Jesús, yá nadàbaca néemíaníacawa. Náimaca:

—iPinúacuéni! iPitàtàacuéni cruz ìwali! —náimaca. Néese Pilato íimaca nalí:

—Píatacué ité itàtàawani cruz ìwali, càmicáiná nuicá ìwali ibáyawaná, canásíwa —íimaca. ⁷Níái judíoca náimaca:

—Wadèniaca wàawirináimi yàasu tàacáisiwa íiméerica iwàwacutáaná yéetácawa icàlidacáiná iináwanáwa Dios Iiricasani —náimaca.

⁸Néese idécanáami Pilato yéemiaca natàacái, yá cáaluca manuísíwatani. ⁹Yèepua iwàlùacawa icapèe manuúri irículéwa àniwa, yá Pilato isutáca yéemiawa Jesús:

—¿Sísíéeríiná pía? —íimaca. Quéwa Jesús càmfírita itàaní. ¹⁰Néese Pilato íimaca irí:

—¿Cáná càmita pitàaní nulí? Píalíacawa núalimá nuchùuliaca natàtàaca pía cruz ìwali, íná iwàwacutá picàlidaca nulí piináwanáwa numàacáanápíná pèepunícawa càmicaalí piwàwa péetácawa —íimaca.

¹¹Néese Jesús íimaca irí:

—Càmicaalí Dios ibatàa pimànica càide iyúwa iwàwáanátá, yá canácata píaliméeri pimànica nulítá, íná yáara wenàiwica ibànuèricaté

núa presoíri iyú pìatalé, máiní yáwanái ibáyawaná pícha —íimaca yái Jesúsca.

¹²Yáta Pilato icutáca càinápínácaalí iyú yáalimá imàacaca Jesús yèepunícawa, quéwa judío íiwacanánái néemíanícawa:

—iPimàacacaalí yèepunícawa yái asialica, néese càmita quirínama cayába píapicha emperador romanosàirica, yái píiwacalisiwa icuèrica macái cáli imanùbaca! iCawinácaalí wenàiwica iwàwéerica icùaca wenàiwica iyúwa nacuèriná, yùuwideca imànica píiwacali emperador! —náimaca.

¹³Néese, idécanáami Pilato yéemìlaca natàacái, yá ichùuliaca úwinái natéenápiná Jesús capli irìcuíse. Yá Pilato yáawinacawa yàasu yàalubáisi íinatawa yéemìacataléca wenàiwica iináwaná, ípidenácatalé Gabata hebreo itàacái iyú, áibaalí ípidenácatalé íba sàabadanaméeyéi. ¹⁴Yáté èerica Pascua yàasuná culto ipíchawáiséeri, yáté judíonái nachùnìlaca yàacàsi nayáacaténá nayáacaléwa Pascua yaalí, càmicáiná yéewaná náibaidaca Pascua yàasuná culto yaalí. Néese mawiénicaalíté machacànica èeri, yá Pilato íimaca judíonái irí:

—iPiicácué yái picuèrináca! —íimaca. ¹⁵Quéwa néemíanícawa:

—iPinúacuéni! iPinúacuéni! iPitàtàacuéni cruz ìwali! —náimaca. Pilato íimaca nalí:

—Càmita cayába nutàtàacué picuèriná cruz ìwali —íimaca. Quéwa sacerdote íiwacanánái náimaca:

—iCanáca áiba wacuèriná emperador romanosàiri íicha! —náimaca.

¹⁶Ináté Pilato yèepùadaca nalí Jesús natàtàacaténáni cruz ìwali. Yá natécani.

Jesús es crucificado

¹⁷Néeseté natéca Jesús yàcalé íicha. Jesús itéca yàacawa yàasu cruzwa. Néese nàanàaca néré ípidenácatalé La Calavera íimáanáca “íiwitasi yáapimi iyacatalé” (áibaalí ípidenácatalé Gólgota hebreo itàacái iyú). ¹⁸Néese natàtàacani cruz ìwali. Yá natàtàaca nacái áibanái cruz ìwali. Nabàlùadaca abéeri cruz Jesús inanàcubàa, abéeri cruz nacái abéemàawáise. Yá nabàlùadaca Jesús yàasu cruz bamuchúamibàa nalí. ¹⁹Pilato gobernador ichùuliacaté nachanàidaca tàacáisi Jesús yàasu cruz ìwali. Yá tàacáisi íimaca: “Jesús, Nazaret iyacàlená néeséeri, yái judío icuèrináca.” ²⁰Yá madécaná judío iléeca tàacáisi úwináicáiná natàtàacaté Jesús cruz ìwali mawiénita Jerusalén iyacàlená irí. Yá náalimá naléeca tàacáisi natànàacáináaté máisiba tàacáisi iyúni:

hebreo itàacái iyú, latín itàacái iyú nacái, griego itàacái iyú nacái. ²¹Ináté judíonái yàasu sacerdote íiwacanánái nàacawa Pilato yàatalé. Yá náimaca irí:

—Báawéeriquéi meedá yái tàacáisica pichùulièrica natànàaca íiméerica ‘Judío icuèriná’, íná pichùullia natànàaca áibata àniwa. Pichùullia càì natànàanápíná: ‘Yái íiméerica ìwaliwa judío icuèrinácasani’, càì pichùullia natànàanápínáni —náimaca. ²²Quéwa Pilato íimaca nalí: —Numàacaca càitanide iyúwa natànàanácani —íimaca.

²³Néese idécanáami úwinái natàtàaca Jesús cruz ìwali, yá nàwacáidaca ibàlemi, naseríaca báinúacanama nàwaliwáacani, yá macái úwisàiri imanùbaca yeedáca iríwa abéeri yéená. Néese úwinái yeedáca ináawanimi cáaléeri càmfíri isucúacaná, yái wáluma ináawaniná iyàacanéri chènuníse àta cáliaculénama. ²⁴Iná úwinái náimaca nalíwáaca:

—Picácué wacacanáidani, waseríanápíná wàwaliwáacani. Cayába wáucaca wáichawa suerte ìwalínápíná wáaliacaténáwa càinácaalí wéená yeedéeripíná wáichani —náimaca. Càita namànica càide iyúwaté profeta itànàanáté tàacáisi Jesús inùmalicuíse bàaluité. Càité íimaca “Naseríaca nàwaliwáaca nubàlemi, yá náucaca náichawa suerte nunáawanimi ìwalínápíná nacái, càinácaalí néená yeedéeripíná iríwani”, càì profeta itànàacaté tàacáisi Jesús inùmalicuíse. Càité namànica níái úwináica.

²⁵Jesús yáatúa ibàlùacawa mawiénita Jesús yàasu cruz irí, uénásàatúa nacái. Uyaca náapicha nacái María, úái Cleofas yàacawéetúaca. María Magdalena ìyaca náapicha nacái. ²⁶Jesús iicáca yáatúawa ibàluèchúacawa núapicha mawiénita cruz irí, núa yéewáidacaléca cáininéerica Jesús iicáca, yá Jesús íimaca yáatúa iríwa:

—Yái nuéwáidacaléca, piicá càinide iyúwa piiriwa —íimaca yái Jesúsca. ²⁷Néese Jesús íimaca nulí, núa Juanca:

—Picúa úa càide iyúwa píatúawa —íimaca yái Jesúsca. Yá nucùacaté úa nuénánái yáapichawa nucapèericuwa idécanáamité Jesús yéetácawa.

Muerte de Jesús

²⁸Néeseté Jesús yáaliacawa imáalàidacaté imànica macáita càide iyúwaté Dios ichùullianá imànica, íná Jesús íimaca:

—Macàlaca nuwàwa —íimaca nalí imànicaténá càide iyúwaté áiba profeta itànàanáté Dios itàacái bàaluité.

²⁹Uyaca néeni catúa ipuniéchúawa uva ituní iyú càaméeri ìiracaná. Yá náisapiaca esponja wáluma nacáiri uva ituní iyú. Yá nadacùaca

wáluma nacáiri isàbéeri hisopo yéetaná yàana ipùatalicu, yái hisopo sitùà nacáirica. Néese namichàidacani mawiénita Jesús inùma írí, yéewacaténá ibèrùacani. ³⁰Yá Jesús ibèrùaca achúmanamata íisapiacaténá inùmawa iyú yái uva ituníca càaméeri ìiracaná, yéewacaténá itàaníca cachàiníiri iyú. Néese Jesús íimaca:

—Nudéca numáalàidaca numànica macáita càide iyúwaté Dios ichùulianá numànica —íimaca yái Jesúsca. Néese icùadaca íiuitawa, yá imàacaca icáucawa yàacawa iiná fíchawa.

Un soldado abre con su lanza el costado de Jesús

³¹Yáté èerica viernes ipíchawáiseté judíonái iyamáidacawa Pascua yàasuná culto yaalí. Iná judíonái càmitaté nawàwa yéetéeyéimiwa ichéecami ichanàacawa cruz ìwali nàasu sábadò irìcu nayamáidacatáicawa. Yáté èerica nayamáidacatáicawa máiníirica iwàwacutácawa nalí namànicaténá nàasu cultowa íipidenéeri Pascua. Iná nasutáca Pilato íicha wawàsi ichùulianápiná úwinái inúaca imalàawa nacàwa yáapi, níái ichanèeyéicawa cruz ìwali néetátacaténáwa ráunamáita, yéewacaténá áibanái nalicùadaca nachéecami cruz íicha. ³²Iná úwinái yàaca inúaca imalàawa icàwa yáapi yái idábàanéerica nàanàaca. Namalàata nacái icàwa yáapi yái áiba natàtèerica mawiénita Jesús írí. ³³Quéwa nàacawa Jesús yàatalé, yá naicáca yéetátacéwa, íná càmita nanúa namalàawa icàwa yáapi.

³⁴Quéwa abéeri úwi isutàaca Jesús ibàlài irìcu ùlibàna iyú. Yáta íiranámi imusúacawa icháuná irìcuíse úni nacáiri yèewi. ³⁵Nudéca nucàlidacani iyúwaté nuicáanáténi, núa Juanca, nuicácáináté Jesús yéetátacéwa ipíchawáiseté úwi isutàaca ibàlài irìcu ùlibàna iyú. Iná yéewa nucàlidacuéca pírí báisiiri iyúni. Núalíacawa nucàlidacuéca pírí báisiiri iyúni, peebáidacaténácué nacái Jesús itàacái. ³⁶Namànicaté macáita Jesús írí càide iyúwaté profetanái itànàaná tàacáisi bàaluité Dios inùmalicuíse Mesías ìwali, yái judío icuèrinápiná Dios ibànuèripinácaté nalí. Profeta itànàacaté tàacáisi Dios inùmalicuíse. Dios íimacaté: “Picácué pimalàa yáapi, yái oveja wàlisàica pinuéricuéca Pascua yàasuná culto piná”, íimacaté yái Diosca. ³⁷Aiba profeta nacái itànàacaté tàacáisi Dios inùmalicuíse Mesías ìwali. Profeta íimacaté: “Naicáidapíná írí, yái asíali nasutèericaté”, càité itànàaca yái profetamica.

Jesús es sepultado

³⁸Néesetécáwa José, abéeri Arimatea ìyacàlená mìnali, yàacawa Pilato gobernador yàatalé, yá isutáca Pilato íicha Jesús iinámi. Yái

Joséca yeebáidacaté Jesús itàacái quéwa ibàacanéri iyúta quéechacáwa cáalucáináté José judío íiwacanánái íicha. Yá Pilato imàacaca José yeedáca Jesús iinámi, íná José yàaca yeedáca Jesús iinámi cruz íicha. ³⁹Nicodemo nacái, yái yèericatéwa áiba catá itàanicaténá Jesús yáapicha, yàanàaca néré itéeri nacái treinta kilo pumènfiri isàni, yèewiàdéericaté pucháiba pumèniyéi isàni íiwitáaná iyú, íipidenéeyéi mirra, áloe nacái áiba. ⁴⁰Càité Nicodemo yeedáca Jesús iinámi José yáapicha. Yá néepùacani cáaléeri wáluma iyú náisapièricaté pumènfiri isàni iyú, Nicodemo itéerica. Namànicaté càide iyúwa judiónái imàníiná yéetéeyéimiwa irí ipíchawáise nabàliaca nía. ⁴¹Iyacaté bànacalé inàlimaná mawiénita irí yái nanúacatáica Jesús. Bànacalé inàlimaná yèewi iyaca wàlisài càliculii canácáwa nabàlièri yéetèerimiwa néré. Yái càlicullica áibanái fícataté dúli ibàlài irícu yéewanápiná càliculiicani, capíi imàdàaná nacáiri. ⁴²Naliadaca Jesús iinámi càliculii irículé mawiénicáiná cruz iríni yái càlicullica, catácáiná nacái yàacawa yáté èerica viernesca, ipíchawáise sábadó judiónái iyamáidacatáicawa.

La resurrección de Jesús

20 ¹Mapisáisiwata domingo irícu, María Magdalena ùacatéwa càliculii néré catácátái tàacáwa. Yá uicáca manuíri íba ibàluèricawa méetàucuta càliculii inùma íicha, yái íba nabàlianáca càliculii inùma. Yái càlicullica áibanái fícataté dúli ibàlài irícu yéewanápiná càliculiicani, capíi imàdàaná nacáiri. ²Néeseté upiacawa wàatalé, yái Simón Pedro, núa Juan nacái yái yéewáidacalé cáininéerica Jesús iicáca. Yá úumaca walí:

—iNadéca needáca Wáiwacali iinámi càliculii irícuíse, yá càmita wàalíawa alénacaalí náucani! —úumaca.

³Néese Pedro, núa nacái Juan, wàaca waicácaténá càliculii nérépiná. ⁴Wía asíanái wapiacawa pucháibanamata. Nupiacawa cachàini Pedro íicha. Yá idàba nùanàaca càliculii néré. ⁵Yá núawia nuicáidaca càliculii irículé, yái càliculii náiquéericaté dúli ibàlài irícu iyúwa capíi imàdàaná. Nuicáca ibàlemi, yái néepùanacaté Jesús iinámi. Càmita quéwa nuwàlùacawa càliculii irículé. ⁶Néese, Simón Pedro yàanàa núamiwáise, yá iwàlùacawa càliculii imàdàaná irículé. Pedro nacái iicáca yái ibàlemica. ⁷Iicáca nacái wáluma néepuèricaté iyú Jesús íiwitami. Méetàucuta iríawa áiba wáluma íicha ituwièriwa cayába. ⁸Néese núa Juan, yái idàbàanéerica yàanàaca càliculii néré, nuwàlùacawa nacái nuicácaténá néré. Nuicáca iyúwa iyáaná, yá

nuebáidaca Jesús imichàacatéwa yéetácáisi íicha. ⁹Càmicáináté wáalía wéemiaca cayába quéechatécáwa càinacaalíté Dios itàacái íimáaná íiméericaté ìwali iwàwacutáanápínaté Jesús imichàacawa yéetácáisi íicha. ¹⁰Néese, wía pucháiba yéewáidacaléca wèpùacatéwa wacapèe néréwa.

Jesús se aparece a María Magdalena

¹¹Quéwa María Magdalena uyamáacatéwa mawiénita càliculli irí. Idècunitàacá uícháaníca, yá úawia uicáidaca càliculli imàdáná irìculé. ¹²Yá uicáca pucháiba ángel cabalèenaméeyéi ibàle yáawinéeyéicawa Jesús iinámi irìacatáicawa. Abéeri yáawinéeriwa Jesús íiwitami néeni. Aiba nacái yáawinéeriwa yàabàlimi néeni. ¹³Níai ángelca náimaca ulí: —Néeni, ¿cáná pícháaní? Càmita iwàwacutá pícháaníca —náimaca. Yá úumaca nalí:

—Nadéca natéca Nuíwacali iinámi, yá càmita núalíawa alénacaalí náucani —úumaca úai María Magdalenaca.

¹⁴Udècanacáita càì úumaca, néese uwènúaca uicáidaca uemaléwa báawata, yá abéeri wenàiwica ibàlùacawa néeni. Càmita quéwa úalíawa Jesúscani. ¹⁵Néese Jesús íimaca ulí:

—¿Néeni? ¿Cáná pícháaní? Càmita iwàwacutá pícháaníca. ¿Cawiná picutá? —íimaca yái Jesúscas. Uyúunáidéeri meedá icùaca bànacalé inàlimaná càliculli iyacatáica. Iná úumaca irí:

—Píatasica idéca itècani, néese pimàni nulí cayábéeri, picàlida nulíni alénacaalí piriadani, nutécáténáni —úumaca irí. Yá uwènúacawa íicha àniwa. ¹⁶Néese Jesús íimaca ulí:

—iMaría! —íimaca ulí. Yá uèpùa uwènúa uicáidaca irí àniwa, yá úumaca irí hebreo itàacái iyú:

—iRaboni! —úumaca irí (íimáanáca “Nuíwacali”). Yá úuwàa ulíacawa unùmáawawa Jesús irí, uíbàaca yàabàli ìwali ùacaténá icàaluíniná, càide iyúwaté judío íiwitáise iyáaná. ¹⁷Quéwa Jesús íimaca ulí:

—iPicá píibàa nùwali!, iwàwacutácáiná numichàacawa Núaniri Dios yàataléwa. Pìawa picàlidacaténá nuénánái iríni, níara nuéwáidacaléca, siùcasíwata numichàapínacawa Núaniri Dios yàataléwa, Píaniri Dios yàatalécué nacái —íimaca yái Jesúscas. ¹⁸Iná María Magdalena ùacawa ucàlidaca walíni, wía Jesús yéewáidacaléca. Yá úumaca walí:

—iWáiwacaliquéi nudéca nuicáca siùcasíwataàcáwa! —úumaca walí. Ucàlidaca nacái walí yái íimáanáca ulí.

Jesús se aparece a los discípulos

¹⁹Néeseté idécanáami catáca walí yái domingomica, wía Jesús yéewáidacaléca wàwacáidáyacacawa capii irícu. Yá wabàliacaté macái capii inùma llave iyú cáalucáiná wía ipíchaná judío íiwacanánái nanúaca wía nacái. Yáta Jesús ìyaca wèewi. Yá íimaca walí:

—¿Néenicué? Matuíbanáicué pía —íimaca yái Jesúsca.

²⁰Idécanáami càì íimaca walí, yá yáasáidaca waicá icáapiwa, útuwi yáami, ibàlàirícu nacáíwa ùlibàna yáami. Yá casíimáica wawàwa waicáciná báisícata Wáiwacalicaní. ²¹Néese Jesús íimaca walí àniwa:

—Matuíbanáicué pía. Càide iyúwa Núaniri Dios ibànùanáté núa, càita nacái nubànùapinácué píawa pimànicaténácué càide iyúwa nuchùulianá —íimaca walí yái Jesúsca.

²²Néese Jesús ipùa icalésawa wapualé yáasáidacaténá wadènianápiná wacáucawa wàlisàíwa. Yá íimaca walí:

—Peedácué núicha Espíritu Santo, icuèripinácué píiwitáise. ²³Aibanái iwènùadacaalí íiwitáisewa Dios irípiná, yá numàacaca pirícué núiwitáisewa picàlidáanápinácué nalí Dios imàacaca iwàwawa nabáyawaná íicha. Quéwa cawinácaalí càmíiyéica iwènúada íiwitáisewa Dios irípiná, yá numàacaca pirícué núiwitáisewa picàlidáanápinácué nalí Dios càmita imàaca iwàwawa nabáyawaná íicha —íimaca walí yái Jesúsca.

Tomás ve al Señor resucitado

²⁴Tomás áibaalí íipidenéri Gemelo, abéeri wéená wía Jesús yéewáidacaléca doce wamanùbaca, càmítaté ìya wáapicha Jesús yàanàacaalíté wèewiré.

²⁵Néese wía Jesús yéewáidacaléca áibanái wáimaca Tomás irí:

—Wadéca waicáca Wáiwacaliwa —wáimaca. Quéwa Tomás íimaca walí:

—Càmicaalícáwa nuicá icáapi icháuná útuwi yáamica, yá nacái càmicaalícá numàaca nucáapi ipùatawa néeni útuwi yáami irícu, yá nacái càmicaalícá numàaca nucáapiwa ibàlàì icháunálicu ùlibàna yáami, yá càmitàacá nualimá nuebáidaca cáucani —íimaca.

²⁶Néeseté abéeri semana idénáami, wía Jesús yéewáidacaléca wàwacáidáyacacawa àniwa capii irícu. Tomás ìyacaté néeni wáapicha. Néese éwita wabàliacáanítaté capii inùma llave iyú, macái capii inùma, càicáaníta Jesús yàanàaca néré, ibàlùacawa wèewi. Yá itàidaca wía. Íimaca walí:

—¿Néenicué? Matufbanáicué pía —íimaca yái Jesúsca. ²⁷Néese Jesús íimaca Tomás irí:

—Pimàaca picáapi ipùatawa nucáapi icháuná irícu útuwi yáamica, yá piicáida nucáapi irí. Pimàaca picáapiwa nubàlài icháuná irícu, ùlibàna yáamica. Picá píináidawa mamáalàacata càide iyúwa wenàiwica càníiri yeebáida, néese ipeeabáida nudéca numichàacawa yéetácáisi fícha! —íimaca yái Jesúsca. ²⁸Néese Tomás íimaca Jesús irí:

—iNuíwacali, piácata Nucuèriná Dios! —íimaca yái Tomásca. ²⁹Jesús íimaca irí:

—Tomás, siùca peeabáidaca átata piicácáiná núa. Casíimáipináca áibanái yeebáidéeyéipiná nutàacái éwita càmfíyécáaníta iicá núa —íimaca yái Jesúsca.

El porqué de este libro

³⁰Wía Jesús yéewáidacaléca waicácaté Jesús imànica madécaná wawàsi fiwitáise cachàiníiri iyúwa. Quéwa càmita nutànàa macáita cháí cuyàluta irícu. ³¹Nudéca nutànàaca yái tàacásica peeabáidacatenácué Jesús itàacái Mesíascani, yái judío icuèrinápináca Dios ibànuèricaté walí, Dios Iiricani, yéewanápinácué pidèniaca picáucawa càníiri imáalàawa chènuniré, piácué yeebáidéeyéica Jesús itàacái.

Jesús se aparece a siete de sus discípulos

21 ¹Néesetécáwa àniwa Jesús imàacaca yáawawa waicácani, wía yéewáidacaléca Galilea icalisaniná néeni, áibaalí íipidenéeri Tiberias icalisaniná. Càité imànica: ²Siete wamanùbaca wía iyéeyéicaté néeni: Simón Pedro; Tomás nacái, áibaalí íipidenéeri Gemelo; Natanael nacái, Caná iyacàlená mìnali, Galilea yàasu cáli íinatéeri yàcaléca; wía nacái Zebedeo yéenibe pucháibaca; áibanái nacái Jesús yéewáidacalé pucháiba. ³Yá Simón Pedro íimaca walí:

—Nùacá nuíbàaca cubái —íimaca yái Pedroca. Néese wáimaca irí:

—Uwé. Wàata nacáiwa piápicha —wáimaca. Yá wàaca wawàlùacawa barca irículé. Yá máadainí wacamáaca wèepunícawa táiyápinama. Quéwa canácata wacaméerica. ⁴Néeseté amalácaalí yàacawa, yá Jesús imàacaca yáawawa waicácani càina íinata idècunitàacá wàyaca úni yáacubàa barca irícu. Quéwa wía yéewáidacaléca càmitaté wáalí waicácani. ⁵Néese Jesús imáidaca walí calisa icàinalená íinatáise. Iimaca walí:

—iNéenicué, nùacawéeyéiná! ¿Canátacué picaméeri? —íimaca imáidaca walí. Néese wáimaca irí:

(Juan 21.8)

—Canáca wacaméeri —wáimaca irí. ⁶Néese Jesús íimaca walí:

—Piúcacué piasu chinchorrowsa yéewápuwáise barca íicha, yásí píibàacuéca nía —íimaca. Néese wamànica càide iyúwa ichùulianá wía, quéwa càmita wáalimá weedáca wàasu chinchorrowsa úni yáacuise manùbacáiná níai cubáica iyéeyéica irícu. ⁷Néeseté núa Juan, yái yéewáidacalé cáininéerica Jesús iicáca, núumaca Pedro irí:

—iYácata báisi Wáiwacali! —núumaca. Simón Pedro yéemiàcanacáita Wáiwacalicaní, yá ìwalica ibàlewa iwataacáinaté íichawani idècunitàacá íibaidaca. Yá Simón Pedro ipisiacawa úni yáaculé, yá imàlacawa càina íinatalépiná yàanàacaténá Jesús yàatalé ráunamáita wapíchalépiná. ⁸Wía yéewáidacaléca áibanái wàanàaca càina néré barca irícu. Yá wawatàidaca chinchorro ipuniériwa cubái iyú barca yáamúisewa. Càmita máiní déeculé wía càina íicha, cawàwanáta wàyaca cien metro idècuni càina íicha weedácaalíté níai cubáica. ⁹Wamusúacanáamiwa barca irícuise, yá waicáca abéeri cubái iriadéeri quichái imení íinata pan yáapicha. ¹⁰Jesús íimaca walí:

—Peedácué néená níai cubáica píibèeyéica —íimaca yái Jesúsca.

¹¹Yá Simón Pedro iwàlùacawa barca irículé, yá iwataidaca chinchorro càina íinatalé, yái chinchorro ipuniéricawa manuínaméeyéi cubái iyú. Yá waputàaca nía, ciento cincuenta y tres namanùbaca manuínaméeyéi cubáica. Ewita manùbacáaníta nía, càicáaníta càmita namàdà chinchorro. ¹²Néese Jesús íimaca walí:

—Aquialé, piacué piyáaca piyáacaléwa —íimaca yái Jesúsca. Yá canácata wéená wía yéewáidacaléca isutéeri yéemiawa cawinácaalíni wáaliacáináwa Wáiwacalicaní. ¹³Néese Jesús yàacawa quichái néré, yá yeedáca pan icáapi iriculéwa, yá iwacùaca walíni, wía yéewáidacaléca, yá iwacùaca nacái walí yái cubáica.

¹⁴Yácata máisibáaná yàawiría Jesús imàacaca yáawawa waicácani wía yéewáidacaléca, idécanáamité imichàacawa yéetácáisi íicha.

Jesús habla con Simón Pedro

¹⁵Néeseté wadécanáami wayáaca wayáacaléwa, yá Jesús íimaca Simón Pedro irí:

—Simón, Jonás ìiri, ¿cáininásica piicáca núa náicha? —íimaca yái Jesúsca. Pedro íimaca irí:

—Báisíta, Nuíwacali, pialíacawa cayábaca nuicáca pía —íimaca yái Pedroca. Néese Jesús íimaca irí àniwa:

—Péewáida nùasu wenàiwica siùquéeyéica tàacáwa idàba yeebáidaca nutàacái. Picùà nía càide iyúwa oveja icuèriná icùacaalí oveja cáininéeri iyú, níai oveja púubanaméeyéi yáanaca —íimaca yái Jesúsca. ¹⁶Néese Jesús isutáca yéemiawa Pedro àniwa. Jesús íimaca irí:

—Simón, Jonás ìiri, ¿cáininásica piicáca núa? —íimaca yái Jesúsca. Pedro íimaca irí:

—Báisíta, Nuíwacali, pialíacawa cayábaca nuicáca pía —íimaca yái Pedroca. Néese Jesús íimaca irí:

—Picùà nùasu wenàiwica yeebáidéeyéica nutàacái. Picùà nía càide iyúwa oveja icuèriná icùacaalí oveja cayábéeri iyú —íimaca yái Jesúsca. ¹⁷Néese Jesús isutáca yéemiawa àniwani máisiba yàawiríanápiná. Jesús íimaca Pedro irí:

—Simón, Jonás ìiri, ¿cayábasica piicáca núa? —íimaca yái Jesúsca. Yá achúmaca Pedro iwàwa, Jesús isutácáiná yéemiawani máisiba yàawiría cáinináaná íicácani. Yá Pedro íimaca irí:

—Nuíwacali, pialíacawa macáita ìwali. Pialíacawa cayábaca nuicáca pía —íimaca yái Pedroca. Néese Jesús íimaca irí:

—Péewáida nùasu wenàiwica yeebáidéeyéica nutàacái. Péewáida nía nutàacái iyú càide iyúwa oveja icuèriná icutácaalí ipíra iyáapináwa. ¹⁸Péemí cayába. Bàaluté ùuculíiricaalíté pía, yáté piwalica pibàlewa, yá piacatéwa àta alénacaalíté piwàwa piacawa, quéwa béericaalípiná pía, yásí piducúaca pianawa, yá áibanái nadacùapiná pìwaliabàa, yá natépiná píawa càmicatalé piwàwa piacawa —íimaca yái Jesúsca.

¹⁹Jesús icàlidaca Pedro iríni wéemìacaténá Pedro yéetáanápínátéwa cruz ìwali, yáasáidacaténá èeri mìnánáí irí cachàinica Dios ííwítáise Pedro yéetácaalípínátéwa Jesús ìwali yeebáidacáiná Jesús itàacái. Néese Jesús íimaca Pedro irí:

—ìPìawa núamiwáise! —íimaca yái Jesúsca.

El discípulo a quien Jesús quería mucho

²⁰Néeseté Pedro iwènúacawa iicáidaca íinataléwa, yá iicáca nùacawa náamíisewa, núa Juanca. Núacata yái yéewáidacalé cáininéerica Jesús iicáca. Núacata yái yáawinéericatéwa mawiénita Jesús irí wayáacaalíte wayáacaléwa Pascua yaalí Jesús yáapicha; núacata yái isutéericaté yéemíawa Jesús: “Nuíwacali, ¿cawiná yái itéeripínaca piùwidenáí náibàacaténá píá?” núumacaté Jesús irí. ²¹Néese Pedro iicáca núa, yá isutáca yéemíawa Jesús:

—Nuíwacali, ¿néeni yái asialica? ¿Càinácaalí ìyáanápíná? —íimaca yái Pedroca. ²²Jesús íimaca Pedro irí:

—Nuwàwacaalí ìyaca àta nùanàacatalépináta àniwa, càmita iwàwacutá píalíacawa nuíwítáise. Iwàwacutá peebáidaca nutàacái mamáalàacata —íimaca yái Jesúsca.

²³Iná áibanáí yeebáidéeyéica Jesús itàacái nayúunáidaca càmfínápiná nuétáwa. Quéwa Jesús càmita càì íima. Néese íimacaté: “Nuwàwacaalí ìyaca àta nùanàacatalépináta àniwa, càmita iwàwacutá píalíacawa nuíwítáise”, càité íimaca yái Jesúsca.

²⁴Núacata yái Juanca, Jesús yéewáidacalécaté, yái icàlidéerica Jesús iináwaná ìwali. Nudéca nutànàacuéca piríni. Macáita wáalíacawa nudéca nucàlidaca báisíiri iyúni.

²⁵Jesús imànicaté manùba càmfíiri nutànàa ìwali. Natànàacaalí macáita yái Jesús imàníiricatá, yá cuyàluta napuníadaca macái cháí èeritá.

LOS HECHOS

La promesa del Espíritu Santo

1 ¹Nubànua pirí cuyàluta, Teófilo, nùacawéeriná máiníri cáimiétacanáca. Bàaluté nutànàaca pirí yáara idàbáanéericaté cuyàlutaca nùcàlidacaténá pirí macáita Jesús imàníináté, yéewáidáanáté nacái quéechatécáwa. ²Nucàlidacaté piríni nùasu idàbáanéerité cuyàluta irícu cànácaalíté Jesús imànica yèepunícaalítéwa cháí èeri irícu àta imichàacatalétatéwa chènuniré. Ipíchawáiseté yàacawa èeri íicha, yá imáidaca yàataléwa yàasu apóstolnáiwa, íibaidéeyéipináté irí yáamirícubàa. Néese Espíritu Santo íiwitáise iyú, Jesús yàalàaca nía náalíacaténáwa cànácaalípináté iwàwacutáaná namànica. ³Jesús yéetácadénáamitéwa, néese imichàacatéwa yéetácáisi íicha. Yá imàacaca yáawawa apóstolnái iicácani. Cuarenta èeri imàacacaté yàacawa yáawawa naicácani náalíacaténátéwa báisíri iyú cáucani. Yéewáidaca nía nacái neebáidáanápíná Dios itàacái namànicaténá càide iyúwa Dios iwàwáaná.

⁴Idècunitàacá iyaca yàasu apóstolnái yáapichawa, yáté Jesús yàalàaca nía ipíchanáté namusúacawa Jerusalén iyacàlená íicha. Iimacaté nalí: —Picùacué Espíritu Santo yàanàaca, yái Núaniri Dios íiméericaté ìwali ibànùanápínácué piríwani, càitade iyúwa núumáanáuéca pirí. ⁵Báisíta Juan el Bautista ibautizácaté wenàiwicanái úni yáaculé. Quéwa mesúnamáita Dios ibànùacué piríwa Espíritu Santo, yái yàacawéeridéeripínácuéca píawa, ibautizácaténácué píiwitáise Espíritu Santo ichàini iyú —íimaca yái Jesúsca.

Jesús asciende al cielo

⁶Néeseté idècunitàacá nàwacáidáyacacawa Jesús yáapicha, yá apóstolnái náimaca nasutáca néemíawani:

—Wáiwacali, ¿siùcatasica piwasàa wía romanonái íicha, wía judíoca, yéewacaténá píata icùaca wàasu cáli néeseéeyéi? —náimaca. ⁷Néese Jesús íimaca nalí:

—Càmítacué iwàwacutá píalíacawa càiná èeri irícucaalí Núaniri Dios imànipinácué pirí wawàsi. Abéerita Núaniri Dios yáaliéricawa. Càmita icàlida áibanái iríni càiná èeri irícucaalípináni. Càmitacué iwàwacutá píalíacawa. ⁸Quéwa Espíritu Santo iwàlùapinácué piwàwaliculéwa, yái yèeripinácuéca pichàiniwa chènuníiséericawa, yéewanápinácué pía picàlidaca nuináwaná ìwali, ipíchanácué cáaluca piicáca wenàiwicanái. Càitacué nacái picàlidapiná nuináwaná ìwali Jerusalén ìyacàlená irícu, Judea yàasu cáli néenibàa nacáíwa, Samaria yàasu cáli néenibàa nacái, nía nacái yàcalé déecubàanaméeyéica, cháí èeri irícu —íimaca nalí yái Jesúsca.

⁹Idécanáamité càí íimaca, idècunitàacá naicáidaca irí, yá imichàacatéwa náicha chènuniré. Yá iwàlùacawa acalèe yèewiré, càmita quirínama nadé naicácani. ¹⁰Idècunitàacá Jesús imichàacawa, yá naicáidaca yáamíisewa chènuniré. Yá pucháiba asíanái cabalèenaméeyéi ibàle namàacacaté níawawa apóstolnái iicáca nía. ¹¹Yá náimaca apóstolnái irí:

—Píacué Galilea yàasu cáli néeseéeyéica, ¿cánácué pibàlù piicáidaca chènuniré? Yái Jesús siùquéerica tàacáwa imichàacawa chènuniré pèewíisecué, yàanàapínà àniwa acalèe yèewíise càide iyúwa pidéénacué piicácawa imichàacawa —náimaca níái ángelca.

Se escoge a Matías para reemplazar a Judas

¹²Néeseté apóstolnái yèepùacawa dúli íinatáise, íipidenéechúa Olivos, olivo inàlimanáca. Yá nàacawa Jerusalén ìyacàlená néré. Uái dúli yáawinéechúacawa mawiénita Jerusalén ìyacàlená íicha, batéwa abéeri kilómetro idècuni, càiride iyúwaté judíonái íiuitáise imàacáaná nèepunícawa sábadó irícu nayamáidacatáicawa. ¹³Nàanàacaté yàcalé néré, yá macáita nayamáacawa abéeri capíi imàdàaná irícu ìyéerica chènunibàa cáli inàni íicha. Once namanùbaca níái asíanáica iwàlùeyéicawa néré: Pedro, Juan nacái, Santiago nacái, Andrés nacái, Felipe nacái, Tomás nacái, Bartolomé nacái, Mateo nacái, Santiago nacái yái Alfeo ìirica, Simón nacái, áibaalí íipidenéeri Celote, Judas nacái, yái Santiago yéénásàirica. ¹⁴Abédanamata náiwitáise náapichawáaca canánama nàwacáidáyacacawa nasutácaténá níawawa Dios íicha mamáalàacata, náapicha nacái abénaméeyéi inanáica, María nacái, Jesús yáatúaca, Jesús yéénánái nacái.

¹⁵Néenialíté Pedro imichàa ibàlùacawa nàacuésemi, níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái, ciento veinte namanùbaca ìwacáidáyaquéeyéicawa néré. Yá ímaca nalí: ¹⁶“Píacué nuénánáica, idéca ichàbacawa macáita càide iyúwa rey David itànàanáté Dios itàacái, Espíritu Santo inùmalicuíse. Bàaluitécáiná David itànàaca tàacáisi Judas Iscariotemi iináwaná ìwali, yái yèericatéwa náiwitápu níái úwinái íbèeyéicaté Jesús presocaténáté namànicani. ¹⁷Yèepunicáinatéwa wáapicha, yái Judasmica. Iibaidacaté nacái Dios irí wáapicha”, ímaca yái Pedroca. ¹⁸Sacerdote íiwacanánái iwènàcaté abéeri cáli Judas yàasu plata iyú yái nèericaté irí platamica imàníiricaté ìwalíise ibáyawanáwa. Imulacàacatéwa yái Judas ichéecamica, yá yúuwàacawa isubèriacawa ìwaliabàawa balánamá, iyapicúami imusúacawa ícha canánama. ¹⁹Néese, Jerusalén iyacàlená mìnánái yéemíacaalíté Judasmi iyáaná, yá nàaca ípidená yái cálica Acéldama, ímáanáca nataacái iyú: “Íraí yàalu”. ²⁰Pedro itàaníca nalí àniwa níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Pedro ímaca nalí: “Càité rey David itànàacaté tàacáisi Judas Iscariotemi ìwali cuyàluta Salmos irìcu. David ímacaté:

‘Máisapínaca icapèemica, canácata iyéeripiná icapèemi irìcu’,
càité David itànàaca. Itànàacaté àniwa:

‘Aiba wenàiwica àniwa íbaidapíná yáamirìcubàami’,
càité David itànàaca Salmos irìcu”, ímaca yái Pedroca.

²¹Pedro idécanáamité icàlidaca nalíni Judasmi iináwaná ìwali, yá ímaca nalí àniwa: “Íyéeyéica wèewi níái asíanáica yèepuníiyéicatéwa wáapicha èeri imanùbaca idècunitàacá Wáiwacali Jesús iyaca wáapicha. ²²Yèepuníiyéicawa wáapicha Juan ibautizácatáiseté Jesús àta Wáiwacali imichàacatalétatéwa wáicha chènuniré. Càide iyúwaté rey David itànàanáté tàacáisi íméerica: ‘Aiba wenàiwica àniwa íbaidapíná yáamirìcubàami’, càita nacái iwàwacutá abéeri íbaidaca Dios irípiná wáapicha Judas yáamirìcubàami icàlidacaténá Jesús iináwaná ìwali idéca imichàacawa yéetácáisi ícha”, ímaca yái Pedroca.

²³Iná macáita Jesús yéewáidacaléca manùbéeyéi needáca nèewíisewa pucháiba asíanái. Abéeri ípidená José, áibaalí ípidená Barsabás, áibaalí ípidená nacái Justo, máisibaca ípidená. Yá nacái yàacawéerináca ípidená Matías. ²⁴⁻²⁵Yá macáita nasutáca níawawa Dios ícha macáita namanùbaca iyúwa. Náimaca: “Wáiwacali, píacata yái yáaliérica macái wenàiwica íiwitáise. Píasáida walí càiríinácaalí néená níái pucháiba asíanáica piwàwéeri íbaidaca pírí iyúwa apóstol Judas yáamirìcubàami, yái Judas íbaidacalémica Judas yúuquéericaté íchawa ibáyawaná

ìwalísewa, yàacaténátéwa yùuwichàacatalépinácawa, yái infiernoca”, náimaca nasutáca Dios.

²⁶Néese, iyúwaté judío íiwitáise iyáaná, náucaca náichawa suerte púubanaméeyéi íba, náalíacaténátéwa càiríinácaalí néená Dios yeedéericaté íbaidéeripináté Dios irí náapicha níái apóstolca. Yá needáca náicha Matías, íbaidéeripiná Dios irí náapicha. Yácata doce apóstol yéenaca, yái Matíasca.

La venida del Espíritu Santo

2 ¹Néenialité judiónái namànicaté nàasu cultowa ípidenéerica Pentecostés, yá macáita yeebáidéeyéica Jesús itàacái nàwacáidáyacacawa abéeri capíi iricu. ²Yátaté néemíaca manuíri sànasi chènuníseéri càide iyúwa wéemíaná cachàiníri cáuli isàna. Macáita yáawinéeyéicawa capíi iricu néemíaca yái sànasica. ³Yá naicáca quichái nacáiri ipèrùà manùba càide iyúwa waicáaná quichái. Yá quichái ipèrùà iseríacawa náiwita ìwali náalimáwanama, macáita níái wenàiwicaca. ⁴Yá Espíritu Santo iwàlùacawa nawàwaliculé canánama, icùacaténá náiwitáise. Yá nadàbaca nacàlidaca tàacáisi Dios inùmalicuise áiba cáli néeséeyéi itàacái iyú, yái tàacáisica càmfiritécáwa nadé náalíaca natàaníca iyú, càide iyúwa Espíritu Santo imàacáaná nacàlidacani.

⁵Néenialité áibanái judío ìyaca néeni Jerusalén ìyacàlená iricu, yàanèeyéicaté macái cáli néese. Níái judíoca neebáidacaté Dios itàacái cáalíacáiri iyú. ⁶Judiónái yéemíacanacáita yái sànasi chènuníseerica, yá manùba nàwacáidáyacacawa capíi néré. Néemíaca apóstolnái, áibanái nacái náapichéeyéica, nacàlidaca nalíni natàacái imanùbaca iyú. Macái wenàiwica yéemíaca itàacáiwa. Náináidacawa manuísíwata néemíaca natàacáiwa, níái manùbéeyéica judíoca yàanèeyéicaté capíi néré. ⁷Yá judiónái nasutáca néemíawa níawáaca:

—¿Càinásica yéewaná natàaníca watàacái imanùbaca iyú? Ewita Galilea yàasu cáli néeséeyéicáaná nía canánama, càicáaná natàaníca watàacái imanùbaca iyú. ⁸¿Càinásica yéewaná náalimá nacàlidacani watàacái iyú? ⁹Manùba cáli néeséeyéi wía: Partia yàasu cáli, Media yàasu cáli nacái, Elam yàasu cáli nacái, Mesopotamia yàasu cáli nacái, Judea yàasu cáli nacái, Capadocia yàasu cáli nacái, Ponto yàasu cáli nacái, Asia yàasu cáli nacái, ¹⁰Frigia yàasu cáli nacái, Panfilia yàasu cáli nacái, Egipto yàasu cáli nacái, Libia yàasu cáli néeséeyéi nacái, ìyèeyéica mawiénita Cirene yàasu cáli irí, Roma ìyacàlená mìnánái nacái ipáchiéyéica ìyaca cháí, ¹¹áibanái nacái judíosíwanái, áibanái

nacái càmíiyéica judío iwènúadéeyéicaté fiwitáisewa neebáidacaténá Dios itàacái iyúwa judíosiwanái, Creta yàasu cáli néeséeyéi nacái, Arabia yàasu cáli néeséeyéi nacái. Manùba cáli néeséeyéica wía, quéwa macáita wáalimáwanama wéemíaca natàaníca watàacái iyú nacàlidaca ìwali yái Dios imàníníaca cayábéeri fiwitáise cachàiníiri iyúwa —náimaca nalíwáaca.

¹²Níai manùbéeyéi wenàiwicaca, càmítaté náalíawa càinácaalí iyú yéewaná apóstolnái càì natàaníca madécaná tàacáisi iyú yéewanápiná manùbéeyéi cáli néeséeyéi yéemíaca itàacáiwa. Nasutáca néemíawa níawáaca:

—¿Càinásica yéewaná càì natàaníca? —náimaca nalíwáaca.
¹³Abénaméeyéi quéwa naicáanícáita apóstolnái iquíniná meedá. Iná náimaca:

—ìCàméeyéica nía meedá! —náimaca naicáaníca.

Discurso de Pedro

¹⁴Néeseté Pedronái, níai docéeyéica imanùbaca apóstolca, namusúacawa manùbéeyéi yèewíise, níai ciento veinte namanùbaca yeebáidéeyéica Jesús itàacái nacàlidacaténá manùbéeyéi wenàiwica írini. Yá Pedro icàlidaca nalíni cachàiníiri tàacáisi iyú. Iimaca nalí: “Píacué, nuénánái judíoca, macáitacué pía nacái Jerusalén iyacàlená mìnánáica, péemíacué cayábani yái nucàlidéeripínacuéca piríwa.
¹⁵Piyúunáidacuéca nacàmaca níai wenàiwicaca. ¡Càmíirita! Canácata icàméeri mapisái yáawanáitàacáwa a las nueveta. ¹⁶Néese Dios idéca ibànùaca Espíritu Santo càide iyúwa profeta Joel icàlidáanáténi bàaluité, itànàanáté tàacáisi Dios inùmalícuíse nacái. Dios fimacaté:

¹⁷‘Mawiénicaalí yái èeri imáalàacatáipínáwa, yá
 nubànùapíná Espíritu Santo wenàiwicanái írí canánama,
 yàacawéeridacaténá nía; íná yéewanápinácué péenibe
 nacàlidaca tàacáisi nunùmalícuíse; nubànùapíná tàacáisi
 ùuculíyéi írí yéenáiwánási nacáiri iyú, béeyéi írí nacái
 náamacani írìcuísewa.

¹⁸Néenialípiná nubànùaca Espíritu Santo nùasu wenàiwicanái
 iwàwalículéwa, yàacawéeridacaténá nía, asíanái, inanái
 nacái, yéewanápiná nacàlidaca tàacáisi nunùmalícuíse.

¹⁹Capíraléeri cáli írìcuwa núasáidapíná naicá wawàsi
 nacalùadéeripíná naicáca, íinata nacái cáliquéi—írái,
 quichái, acalèe nacáiri íisaca nacái.

20 Yáí èeri icamaláná catéeripináwa, quéeri nacáíwa
 naiquéechúpiná quíirawaca càide iyúwa waicáaná
 iráí, ipíchawáise nùasu èeri máiní cayábéeri yàanàaca,
 caiyéininéeri nacái.

21 Quéwa macáita cawinácaalí wenàiwica isutéeyéica yáawawa
 núicha nuicáanápíná napualé, nuwasàapíná níawa nùasu
 yùuwichàacáisi íichawa',
 íimacaté yái Diosca, càité profeta Joel itànàacaté tàacáisi Dios
 inùmalicuíse.

22 "Iná péemiacué cayábani yái nucàlidéeripínacuéca piríwa, píacué
 israelitaca: Píaliacuécawa machacàníiri iyú cànácaalíte iyáaná pèewibàa,
 yái Jesúsca, Nazaret iyacàlená nééséerica. Dios idéca yáasáidacuéca
 piríni, píaliacaténáwa Jesús ìwali, abéeri Dios nééséericani, yái
 Jesúsca. Dios imàacacaté Jesús imànica máiníiri cayábanaméeri
 wawàsi, càmiírica wenàiwica idé imànica, yáasáidacaténacué pirí
 Dios ibànùacani. 23 Ewitacué píaliacáanítatéwa ìwali Dios nééséericani,
 càicáanítacué píibàacaténí, pinúacaténáni. Quéwa bàaluitésíwa Dios
 ínáidacatéwa imàacáanápíná áiba wenàiwica iyúudàacuéca píibàaca
 Jesús presoíri iyú, yéewanápínacué pimàacaca báawanaméeyéi asianái
 itàtàacani cruz ìwali. 24 Quéwa Dios iwasàacaté Jesús yéetácáisi íicha,
 yáté imichàidaca Jesús yéetácáisi íicha càmicáiná yéetácáisi yáalimá
 imawèniadacani. 25 Yáté rey David icàlidacaté tàacáisi Jesús ìwali
 Dios inùmalicuíse. Jesús íimacaté Dios irí:

‘Nucuèriná Dios, núaliacawa pìyáanápíná núapicha càiripináta,
 piacawéeridaca nacái núa. Iná canácata yáaliméeri
 imàacaca nucaláacawa píicha, pía Nucuèriná Diosca.

26 Iná yéewa casíimáica nuwàwa, yásí nucántàa nacái casíimáiri
 iyú. Yá máiní manuíca nuínáidapínacawa nuwàwawa pìwali,

27 càmicáiná pimàacapíná núa càliculíi irícu. Càmita nacái
 pimàacapíná ibadácawa yái nuináca, núa pìasu wenàiwicaca
 mabáyawanéerica.

28 Pidéca pimàacaca cáuca núa, yá nuyanídapínacawa
 nùyacaalípináta píapicha',
 íimacaté yái Jesúsca, càité David itànàaca Jesús itàacái.

29 "Píacué nuénánáica, macáitacué wáaliacawa wàawirimi rey
 David yéetacatéwa, yáté nabàliacani. Siùcade macáita wía judíoca
 wáaliacawa alénácaalí David yàasu càliculíimi iyaca cháí wèewibàa.

30 Profetacaté yái rey Davidmica, yá yáaliacatéwa nacái Dios imànicaté

wawàsi David yáapicha cáimiétacanéeri iyú imàacáanápínaté rey David itaquérinámi icùaca israelitanái David yáamiricubàami. ³¹David icàlidacaté yái tàacáisi Dios inùmalicuíse, càide iyúwa David idéca nacáicaalí iicáca macáita yái ichàbáanápínácawa. Iná yéewa rey David icàlidacaté tàacáisi ímérica Mesías icáucaanápínatéwa, yái israelita icuèrinápínaca. David ímacaté nacái Mesías càmfínápínaté iyamáawa càliculí irícu, càmfínápínaté nacái iinámi ibadáwa. ³²Yái Jesúsca, Dios idéca icáucaìdacani, yá nacái macái wía, wadéca waicáca cáucani. ³³Dios idéca imichàidaca Jesús chènuniré, imàaca nacái yáawinacawa yéewápuwáise Dios irí, icùacaténá macáita Dios yáapicha chènuniré. Yá càide iyúwaté Jesús icàlidáaná walíni, Wáaniri Dios idéca imàacaca Jesús ibànùaca walí Espíritu Santo. Siùca èeri pidécuéca péemiaca, piicáca nacái càinácaalí iyú Espíritu Santo icùaca wenàiwicanái íiwitáise. ³⁴Wáalíacawa Mesíascani yái Jesúsca, Dios ibànùèripinacaté icùacaténá wía, yácáiná rey David càmitaté imichàawa chènuniré icáuca yáapichawa, quéwa David icàlidacaté tàacáisi Mesías ìwali Dios inùmalicuíse. David ímacaté:

‘Wacuèriná Dios ímacaté Nuíwacali irí: Píawinawa núapicha nuéwápuwáise picùacaténá núapicha macáita,

³⁵ idècunitàacá numawènìadaca píicha macái piùwidenáíwa, ímaca yái Diosca’,

càité David ímaca.

³⁶“Píacué macái Israel itaquénáinámica, iwàwacutácué pialíacawa báisíricani: Yái Jesúsca, pinuéricatécué cruz ìwali, yácata Dios imàaquérica Wáiwacalipiná, Mesías nacái, yái wacuèrinápínaca, wía judíoca”, ímaca yái Pedroca.

³⁷Néese níai wenàiwica ìwacáidáyaquéeyéicawa néré, néemiàcáiná Pedro yàasu tàacáisi, íná máiní achúmaca nawàwa nabáyawaná ìwaliwa. Yá nasutáca néemiawa Pedro, apóstolnái nacái. Yá náimaca nalí:

—Píacué wéenánáica, ìcàináisica iwàwacutá wamànica? —náimaca.

³⁸Néese Pedro ímaca nalí:

—Píwènúadacué píiwitáisewa Dios irípiná. Pibautizácué nacáiwa Jesucristo ípidená ìwali píasáidacaténácué peeбайдaca itàacái. Yásí Dios imàacacué iwàwawa píbayawaná íicha. Ibànùapínacué pírí Espíritu Santo icùacaténácué píiwitáise. ³⁹Yái Espíritu Santoca, Dios iwàwéericuéca yàaca pírí, péenibe irí nacái, nalí nacái macáita ìyéeyéica déeculé, yácáiná Dios ibànùapíná Espíritu Santo nalí canánama, cawinácaalí Wacuèriná Dios iwàwéeyéica imáidaca yàasunáipínáwa —ímaca yái

Pedroca. ⁴⁰Càita Pedro icàlidaca nalíni déecuíri iyú, yàalàa nacái nía. Iimaca nalí:

—Piwènúadacué píiwitáisewa ipíchaná Dios yùuwichàidacuéca pía náapicha níai cabáyawanéeyéi wenàiwicaca —íimaca yái Pedroca.

⁴¹Ináté níai yeebáidéeyéicaté Pedro yàasu tàacáisi, nabautizácawa. Tres mil namanùbaca níai yeebáidéeyéicaté Jesús itàacái yáté èerica. ⁴²Nàwacáidáyacacawa náapicha áibanái yeebáidéeyéica néemiàcaténá apóstolnái yéewáidáaná nía. Yá macáita neebáidaca cachàiniwaca. Abédanamata nacái náiwitáise, nàaca nacái nalíwáaca nàasuwa. Nàwacáidáyacacawa nasutácaténá níawawa Dios íicha, nawacùacaténá nàwaliwáaca pan, yái Santa Cenaca, nawàwalicaténá Jesús yéetácatéwa náichawalíná.

La vida de los primeros cristianos

⁴³Néeseté apóstolnái ichùnìaca yàacawa manùbéeyéi cáuláiquéeyéi Dios íiwitáise iyú. Dios imàaca nacái namànica manùba cachàiníiri iyú càmiíiri wenàiwica idé imànica. Iná Jerusalén ìyacàlená mìnánái cáaluca nawàwa nàináidacáwacawa canánama. ⁴⁴Macáita níai yeebáidéeyéica Jesús itàacái, abédanamata náiwitáise, nàaca nacái nalíwáaca nàasuwa. ⁴⁵Yá nawéndaca nàasuwa càinácaalí nadènièrica nawacùacaténá iwènináami catúulécanéeyéi irí yeebáidéeyéica Jesús. ⁴⁶Eeri imanùbaca nàwacáidáyacacawa templo irìculé nàacaténá Dios irí cayábéeri. Nàwacáidáyaca nacáiwa nacapèe irìculéwa nawacùacaténá nàwaliwáaca pan, yái Santa Cenaca nawàwalicaténá Jesús yéetácatéwa náichawalíná. Yá nayáaca nayáacaléwa náapichawáaca casíimáiri iyú nawàwalicuísewa. ⁴⁷Jerusalén ìyacàlená mìnánái cáimiétaquéeri iyú naicáca wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Eeri imanùbaca Wáiwacali iwasàaca áibanái wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha néenánáicaténá nía, níai yeebáidéeyéica Jesús itàacái.

Un cojo es sanado

3 ¹Aiba èerité Pedro, Juan nacái nàacawa templo néré a las trescataica táicalé càide iyúwa judío íiwitáise ìyáaná nasutáca níawawa Dios íicha èeri imanùbaca. ²Macái èeri imanùbaca ìyacaté néré abéeri asiali éeruíri yàabàli, quéwa yáta imusúanátawa. Eeri imanùbaca áibanái itécani templo inùma nérépiná, yái templo inùma íipidenácatáica Hermosa. Néré isutáca plata wenàiwicanái íicha, níai iwàluèyéicawa templo irìculé. Isutáca náicha plata iwènìacaténá

iyáapínáwa. ³Iicáca Pedro, Juan nacái iwàluèyéiwa templo iriculépiná, yá isutáca náicha plata. ⁴Idècunitàacá isutáca náicha plata, yá naicáidaca irí. Pedro íimaca irí:

—Piicáida walí —íimaca yái Pedroca. ⁵Yái asìali éeruiri yàabàli iicáidaca nalí machacànita, iyúunáidacáiná nàapínaca irí plata. ⁶Quéwa Pedro íimaca irí:

—Canáca nulí plata, orocáaníta canácata nulíni. Numànica piríwa yái núaliméerica numànica. Núumaca pirí Jesucristo Nazaret iyacàlená néeseéri inùmalicuíse, yái ichàiniadéerica núa, nuchùnìacaténá pía, pimichàawa piipíná —íimaca yái Pedroca.

⁷Yá Pedro íibàaca asìali icáapi yéewápuwáiséeri, yá Pedro imichàidaca ibàlùawa yái asìalica. Idècunitàacá imichàacawa yái asìalica, yáta cachàinica yàabàli. ⁸Yá ipisia ibàlùacawa. Yá idàbaca ìipínaca. Iwàlùacawa Pedronái yáapicha templo iriculé, ipisianíca nacái yàacawa, yàaca Dios irí cayábéeri néeninamata. ⁹Macáita wenàiwica iyéeyéica templo irícu naicáca ìipínáaníca. Néemìca nacái itàacái yàaca Dios irí cayábéeri. ¹⁰Náináidacawa manuísíwata naicáidaca irí, cáalu nacái náináidacawa nawàwawa ìwali, yái asìali ichàbáanácawa, náalíacáinátéwa Dios íiuitáise iyaca néré, náalíacáiná naicácani yái asìalica, náalíacáiná nacáíwa ìwali yáawináanírimicawa isutáca náicha plata templo inùma néré ìipidenácatáica Hermosa.

Discurso de Pedro en el Pórtico de Salomón

¹¹Yái asìali éeruicaté yàabàlimi, ichùnìèricatéwa, càmita iwàwa nàacawa íicha yái Pedroca, Juan nacái. Nabàlùacawa abéeri imàdàaná néeni templo irícuíri. Yái imàdàanáca ìipidenácaté Pórtico de Salomón. Madécaná wenàiwica náináidacawa manuísíwata néemìaca Pedronái iináwaná, íná napíacawa néré naicácaténá nía. ¹²Néese Pedro iicácainá nàwacáidáyacacawa, yá íimaca nalí: “¿Cánásicué máiní píináidacawa manuísíwata piicáidaca walí, píacué israelitaca? Picácué píináidawa wadéca wachùnìaca yái asìalica wáiwitáise iyúwa meedáta. ¡Càmíirita! Càmita nacái wadé wamàacaca ìipínaca ìwalíise yái wamàníníaca culto Dios irí. ¹³Achúmatàacáwa nucàlidacué piríwani càinácaalí yéewaná ìipínaca. Péemíacué cayába quéechacáwa: Wacuèriná Dios, yái Dios wàawirináimi Abraham, Isaac nacái, Jacob nacái nèericaté icàaluíníca, yácata imàaquéerica Jesús iyaca cáimiétacanéeri iyú náicha canánama, íibaidéerica Dios irípiná. Yái Jesúsca presocatécué pimànicani, pimàacacaténáté càmiíyéi judío inúacani, níái icuèyéica

wàasu cáli. Néeseté gobernador Pilato iwàwacaalíté iwasàaca Jesús, yá pitàanícatécué báawéeri iyú Jesús ìwali, íná càmítatécué pimàaca Pilato iwasàacani. ¹⁴Càmítacué pisutá Pilato iwasàanápínáténi, yái Jesús mabáyawanéerica imàníirica càide iyúwa Dios ichùulianá. Néeseté pisutácuéca Pilato ícha iwasàanápínátécué pirí abéeri inuéricaté wenàiwica. ¹⁵Càita pinúacatécué yái yèerica wacáuca càmíiri imáalàawa. Quéwa Dios imichàidacaténi yéetácáisi ícha. Wía nacái, wadéca waicáca cáucani, yái Jesúsca. ¹⁶Siúcade yái asiali piiquéricuéca cháí, píaliéricué nacái piicáca, idéca ichùnìacawa cachàinícaténáni Jesús ípidená ìwali, lìpìnacaténá, yeebáidacáiná Jesús itàacái. Dios idéca imàacaca wachùnìacani cayába, càide iyúwa piicàanácué macáitani, weebáidacáiná Jesús itàacái.

¹⁷“Píacué nuénánáica, nualíacuécawa pìwali, píiwacanánái nacái pinúacaalítécué Jesús, càmítacué báisiiri iyú píalíacawa cawinácaalí yái pinuéricatécuéca. ¹⁸Quéwa Dios imàacacatécué pimànica càide iyúwaté yàasu profetanái canánama nacàlidaca tàacáisi Dios inùmallicuise ìwali yái yàasu Mesíasca. Náimacaté iwàwacutáanápínaté Mesías yéetácawa, yái wacuèrinápínaca Dios ibànùerica walí, wía israelitaca. ¹⁹Íná, piwènúacuéwa Dios irí àniwa, piwènúadacué nacái píiwitáisewa Dios irípiná yéewacaténácué imàacaca iwàwawa pibáyawaná ícha. Piwènúadacaalícué píiwitáisewa pibáyawaná íchawa caquialéta, yá cawàwanáta Wacuèriná Dios imàacapínácué pìyaca matuíbanáiri iyú. ²⁰Piwènúadacué píiwitáisewa Dios irípiná yéewanápínácué Dios ibànùaca pìatalé Jesús, yái Mesíasca. Bàaluité Dios íináidacawa imàacáanápínácué picuèrinápínacani, píacué israelitaca. ²¹Quéwa iwàwacutá Jesucristo iyamáacawa chènuniré àta Dios ichùnìacataléta macái wawàsi càide iyúwaté profetanái fimáaná Dios inùmallicuise, níái Dios yàasu profetaca íbaidéeyéicaté Dios irípiná bàaluité èeri. ²²Càité profeta Moisés ímaca wàawirináimi irí: ‘Aibaalípiná Wacuèriná Dios ibànùapínácué pirí profeta péenátacuéwa, nuíwítáise nacáirica. Peebáidacué macáita càide iyúwa ichùulianá pimànica. ²³Macái cawinácaalí càmíiyéica yeebáida iyúwa yái profetaca ichùulianápíná, Dios yùuwichàidapíná níawa càiripínáta’, ímacaté yái Moisésca.

²⁴“Yá macáita profetanái, yái Samuel, nía nacái profetanái Samuel yáamíisàna nacàlidacaté Mesías yéenáiwana ìwalipínaté. ²⁵Profetanái nacàlidacaté tàacáisi Dios inùmallicuise fiméericaté Dios ibànùanápínácué pìatalé picuèrinápíná. Siùca idéca ibànùacuéca pìataléni càide iyúwaté fimáaná. Dios imànicaté wawàsi cáimiétacanéeri iyú wàawirináimi

yáapicha imànfínápinácué pirí cayábéeri, píacué nataquénáinámica. Siùcade idéca imànicuéca pirí cayábéeri càide iyúwaté ímáaná. Yácaíná Dios ímacaté wàawirimi Abraham irí: ‘Pitaquénáinámi ìwalíise numànipiná cayábéeriwa macái èeri mìnánáí irí’, càité ímaca yái Diosca. ²⁶Idécánáamité Dios imichàidaca liriwa yéetácáisi fícha, yá ibànùaca wía wacàlidacaténácué pirí iináwaná ìwali quéechatécáwa, imànicaténácué pirí cayábéeri, píacué israelitaca, yéewanápiná macáitacué piwènúadaca píiwitáisewa pibáyawaná fíchawa”, ímaca yái Pedroca.

Pedro y Juan ante las autoridades

4 ¹Idècunitàacá Pedro, Juan nacái nacàlidaca yái tàacáisi wenàiwicanáí irí, yá sacerdotenái nàanàaca néré, yá nacái úwi íiwacaliná, níái úwi icuèyéica templo, abénaméeyéi saduceo nàanàaca náapicha nacái. ²Calúaca nía yácaíná Pedro, Juan nacái néewáidaca wenàiwicanáí tàacáisi iyú ímérica Dios idéca yáasáidaca báisíiri iyú icáucàidáanápiná yéetéeyéimiwa, Dios icáucàidacáináté Jesús. ³Yá úwináí náibàaca nía, presoca namànica Pedro, Juan nacái. Namàacaca nía presoíyéi ibànalìcu, máinícáiná catáca yàacawa, íná namàacaca nía néré táiyápinama. ⁴Quéwa manùbéeyéi néená yéemièyéicaté Pedro icàlidáaná nalíni, neebáidaca Jesús itàacái. Macáita níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái batéwa cinco mil namanùbaca níawami asianáita. Càmita naputàa càisimalénácaalí inanái, sùmanái nacái yeebáidéeyéica Jesús.

⁵Néese mapisáináami àniwa, judío íiwacanánái sacerdotenái, judío icuèrinánái béeyéi nacái, áibanái nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu nàwacáidáyacacawa Jerusalén ìyacàlená néré. ⁶Iyacaté néré náiwacanánái yèewi Anás, yái sacerdote íiwacalináca. Nàyaca néré áibanái sacerdote nacái: Caifás, Juan nacái, Alejandro nacái, áibanái nacái sacerdote íiwacanánái yéénánáisiwa macáita. ⁷Néese nachùuliaca natéca nàatalé Pedro, Juan nacái. Yá namàacaca Pedronái nabàlùacawa nàacuésemi. Yá nasutáca néemiawa Pedronái. Náimaca Pedronái irí:

—¿Cawiná íiwitáise iyú pidécué càì pimànica? ¿Cawinácué ichùulia pimànica càiri wawàsi? —náimaca. ⁸Néese Espíritu Santo icùaca Pedro íiwitáise. Yá icàlidaca nalíni:

—Píacué nuénánái judío íiwacanánáica, wacuèrinánái béeyéica nacái: ⁹Pidécuéca pisutáca péemiawa wía ìwali yái wamànfínaca

cayábéeri cáuláiquéeri irí, pialíacaténácuéwa càinácaalí yéewaná asiali ichùniacawa. ¹⁰Uwé, wacàlidacué piríni yéewanápiná macáita Israel itaquénáinámi náalíacawa. Yái asialica ìyéerica cháí macáita wenàiwicanáí yàacuésemi, idéca ichùniacawa Jesucristo Nazaret ìyacàlená néeséeri ípidená ìwali, Jesús ichùuliácáiná wachùniacani, yái Mesíasca Dios ibànuèrica walí wacuèrinápináca, wía judíoca. Pinúacatécué Jesús cruz ìwali, quéwa Dios icáucàidacaténí. ¹¹Píacué nuénánáica israelita íiwacanánáica, báawacatécué piicáca Jesús, piyúunáidacáinácué canáca iwèni, quéwa Dios idéca imàacaca máiní cachàiniíri náicha canánama, yái Jesúsca. Péemíacué comparación: Càicuéca píade iyúwa wenàiwica imàniyéica íba icapèená. Nayúunáidaca báawaca abéeri íba, íná náucaca náichawani. Néese yái íbaca máiní iwàwacutácawa capíi írípíná áiba íba fícha canánama. Càita nacái Dios idéca imàacaca máiníiri cáimiétacanáca náicha canánama yái Jesúsca, éwitacué piyúunáidacáaníta canáca iwèni. ¹²Canácata áiba Jesús fícha yáaliméeri iwasàaca wía Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha, canácáiná áiba Jesús fícha cháí èeri írìcu Dios imàaquéeri iwasàaca wía Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha —íimaca yái Pedroca.

¹³Idécanáami náiwacanánáí yéemiaca Pedro, Juan nacái nacàlidáaná macàaluínínátani Jesús iináwaná ìwali, yá náiwacanánáí náináidacawa manuísíwata néemiaca Pedronái itàanica cáalíacáiri iyú, níacáiná náiwacanánáí náalíacawa càmitaté Pedronái yéewáidawa judíonái yàasu escuela írìcu, íibaidéeyéica meedá nía nacái. Yá nawàwalica Pedronái nèepunícatéwa Jesús yáapicha. ¹⁴Yái éeruíficaté yàabàlimi nacái ichùnièricatéwa ibàlùacawa néré náapicha, íná judío íiwacanánáí càmitaté náalimá natàanica báawéeri iyú Pedronái ìwali. ¹⁵Néeseté níái ìwacáidáyaquéeyéicawa nachùuliaca úwinái namusúadaca Pedronái méetàucuta náicha achúmáanata. Yá namusúadaca Pedronái. Néese sacerdotenái natàanica náapichawáaca Pedronái ìwali. ¹⁶Yá náimaca nalíwáaca:

—¿Càinápinásica wamàni nalí, níara asianáica? Macáita Jerusalén ìyacàlená mìnánáí náalíacawa nadéca namànica yái càmiírica wenàiwica idé imànica. Íná càmita yéewa wáimaca càmitasa namàni càiri wawàsi. ¹⁷Quéwa iwàwacutácué wàalàaca nía cachàiniíri iyú ipíchaná nacàlidaca siùcàisede Jesúsmi iináwaná ìwali, ipíchaná macái wenàiwica nacàlidaca nalíwáaca mamáalàacata asiali iináwaná ìwali, yái éeruíficaté yàabàlimi nachùnièrica —náimaca.

¹⁸Néese namáidaca Pedronái àniwa. Yá nàalàaca nía ipíchaná nacàlidaca Jesús iináwaná ìwali, ipíchaná nacái néewáidaca wenàiwica Jesús ìwali. ¹⁹Quéwa Pedro, Juan nacái náimaca nalí:

—Wadéca wáináidacawa wamànínapíná càide iyúwa Dios ichùulianá wía. Néese píaliacuécawa càmita wadé weebáidacuéca pitàacái Dios itàacái íicha. ²⁰Càmita yéewa masànaca wía. Iwàwacutá wacàlidaca ìwali yái waiquéerica, wéemièri nacái —náimaca níai Pedronáica.

²¹Néese náiwacanánái nàalàaca nía cachàinfiri iyú, nabáuliaca nàuwichàidáanápíná Pedronái càmicaalí namàni càide iyúwa nachùulianá nía. Néese namàacaca Pedronái namusúacawa náicha. Càmita náalimá nàuwichàidaca Pedronái yácáiná macái wenàiwica yàaca Dios irí cayábéeri ìwali yái asiali ichùnìanácawa. ²²Yái asiali ichùnìericatéwa Dios íiwitáise iyú idènìacaté cuarenta camuí ichàbaníise.

Los creyentes piden confianza y valor

²³Néeseté Pedro, Juan nacái idécanáamité nàacawa náicha, yá nàacawa nàwacáidáyacacawa nàacawéeyéiná yáapichawa. Pedronái icàlidaca nalí macáita yái sacerdote íiwacanánái íimáanacaté, nía nacái judío icuèrinánái béeyéica. ²⁴Néemiàcanáami, yá macáita nasutáca níawawa Dios íicha abédanamata macáita namanùbaca iyúwa. Náimaca: “Wacuèriná Dios, cachàinfiri náicha canánama, píacata yái imàníricaté capìraléeri cáli, chá nacái èriquéi, manuíri úni nacái, canánama wawàsi nacái iyéerica. ²⁵Pía Wacuèriná Diosca, bàaluité Espíritu Santo icùaca pìasu wenàiwica rey David íiwitáise, yàara wàawirimica, yéewacaténaté icàlidaca tàacáisi pinùmalìcuíse. David íimacaté:

‘Canápináta meedá cà míyeyí israelita namànica ùwicái Dios íipunita. Canápináta meedá israelitanái náináidacawa namànínapíná ùwicái, càmicáiná náalimá namawèniadaca náichawa Dios.

²⁶Aibanái èeri mìnánái icuèrinánái, náiwacanánái nacái nàwacáidáyacacawa namànicaténá ùwicái Wacuèriná Dios íipunita, íipunita nacái yái Dios yàasu Mesíasca, Dios ibànueripínáca icùacaténá israelitanái’,
càité íimaca yái Davidca.

²⁷“Báisíta macáita idéca ichàbacawa càide iyúwaté profeta rey David itànàanaté tàacáisi Dios inùmalìcuíse: rey Herodes, gobernador Poncio Pilato nacái nàwacáidáyacacawa cháí Jerusalén ìyacàlená iricu náapicha níai cà míyeyéica israelita, israelitanái nacái, nanúacaténá Pìiri Jesús, pìasu wenàiwica mabáyawanéerica, yái Mesíasca pibànuericaté icùacaténá israelitanái. ²⁸Càité namànica macáita

càide iyúwaté píináidáanáwa iwàwacutáanápínaté ichàbacawa. ²⁹Siúcade pía Wacuèriná Diosca, péemíà natàacái yái nabáulianáca nàuwichàidáanápíná wía. Pichàiniada wía, wía píasu wenàiwicaca wacàlidacaténá pitàacái mamáalàacata, macàaluíninátani nacái yái Jesús iináwanáca. ³⁰Pimàaca wachùnìaca cáuláiquéeyéi pichàini iyúwa. Pimàaca nacái wamànica yái càmfírìca wenàiwica idé imànica Jesús ípidená ìwali weebáidacáiná yái Piiri Jesús mabáyawanéerica, íbaidéerica nacái pirípiná”, càì nasutáca níawawa Dios íicha.

³¹Néeseté idécanáami nasutáca níawawa Dios íicha, yá icusúacawa yái caplíca nàwacáidacàaluca, yá Espíritu Santo icùaca náiwitáise macáita. Yá cachàinica nawàwa, nacàlidaca Dios itàacái macàaluínináta.

Todas las cosas eran de todos

³²Abédanamata náiwitáise náapichawáaca níái manùba wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Canácata néená imáisanièri yàasuwa áibanái íicha, áibanái imáapùacaalíte wawàsi. ³³Apóstolnái nacái namànicaté madécaná Dios ichàini iyú, mamáalàacata nacàlidaca nacái Wáiwacali Jesús iináwaná ìwali icáucàacatéwa. Yá Dios imànica cayábéeri nalí macáita manuísíwata. ³⁴⁻³⁵Canácata nèewi áiba imáapuèri wawàsi, níacáiná cawinácaalí idènièyécaté bànacalé yàaluná, capíi nacái, nawéndaca nía, yá natéca iwènináami apóstolnái yàatalé. Yá apóstolnái nawacùaca iwènináami catúulécanéeyéi írí, àta càisimalénácaalí namáapuèrica. ³⁶Càité iyaca nèewi abéeri levita ípidenéerica José, íbaidéericaté Dios yàasu templo írìcu, abéeri Chipre yàasu iwàwata néeséeri. Apóstolnái nàacaté nacái ípidená Bernabé. (Yái ípidená Bernabé íimáanáca: “Yái asìali ichàiniadéerica wawàwa” íimáanáca). ³⁷Yái Bernabé idènìacaté bànacalé yàaluná, yá iwéndacani. Yá itéca iwènináami apóstolnái yàatalé nayúudàacaténá catúulécanéeyéi wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái.

El pecado de Ananías y Safira

5 ¹Quéwa, iyacaté áiba asìali ípidenéericaté Ananías, yàacawéetúa nacái ípidenéechúa Safira. Náináidacawa nawéndáanápíná bànacalé yàaluná, yá nawéndacani. ²Yái asìali yeedáca írìwa iwènináami yéená, yá itéca nacái yéená apóstolnái yàatalé, yá imàacaca nalíni nawacùacaténáni catúulécanéeyéi írí, icàlidaca nacái nalíni idécasa imàacaca macáita iwènináami. Yàacawéetúa nacái úalíacawa ìwali ùacawéeri yeedáanáca írìwa yéená. ³Néese Pedro íimaca írì:

—Ananías, ¿cáná pimàaca Satanás ichùuliaca píiwitáise pimànicaténá pichìwawa Espíritu Santo irí? Pidéca picàlidaca walí piináwanáwa pitécasa wàatalé macáita iwènináami, quéwa pidéca peedáca piríwa iwènináami yéená yái piwéndéerica piasu cálimicawa. ⁴Yáara bànacalé yàalunámica piasusíwataté, càmitaté iwàwacutá piwéndacani, càmicaalí càì piwàwa. Néese pidécanáamité piwéndacani, yáté piasusíwata yái iwènináamica. Càmitaté iwàwacutá pimàaca macáitani ofrenda iyú càmicaalí càì piwàwatá. ¿Cáná yéewa píináidacawa pimànica yái báawéerica? Càmitaté pimàni pichìwawa abéta wenàiwicanái iríta, néese pidéca pimànica pichìwawa Dios irí nacái —íimaca yái Pedroca.

⁵Yéemiàcanacáitani, yáta Ananías yéetácawa ibàlùacawa, yá ichéecami yúuwàacawa. Macáita yéemièyéica iináwaná yéetáanáwa, yá cáaluca nía macáita manuísíwata. ⁶Néese abénaméeyéi ùuculiyéi yàanàaca, yá néepùaca ichéecami wáluma iyú. Yá natéca nabàliawani.

⁷Máisiba hora idénáami, yá Ananías yàacawéetúami ùanàaca uwàlùacawa néré nàwacáidacàalu irìculé. Càmicichúaca yáalíawa yái ichàbáanácawa. ⁸Néese Pedro isutáca yéemiawa úa:

—Picàlida nulíni, ¿piwéndacaalítécué yáara bànacalé yàaluná, peedátésicué yái iwènináamica picàlidéerimicué walíni? —íimaca yái Pedroca. Yá úumaca irí:

—Báisíta, wadéca wamàacaca ofrenda iyú macáita yái iwènináamica weedéerica —úumaca. ⁹Néese Pedro íimaca ulí:

—¿Cánacué yéewa abédanamata píiwitáise píapichawáaca píalimáidáanápínacué piicáwa Espíritu Santo, yái Wáiwacali ibànuèrica walí? Aca néese níara siùquéeyéica tàacáwa yàaca ibàliaca piacawéerimi. Siùca nacáide natépiná nabàliawa pía —íimaca yái Pedroca.

¹⁰Yáta uetácawa ubàlùacawa, yá uchéecami yúuwàacawa Pedro yàabàli idaní. Nawàlùacawa néré níái ùuculiyéica, yá nàanàaca uchéecami. Yá natéca nabàliawa úa ùacawéerimi idaníbàawa. ¹¹Néese macáita yeebáidéeyéica Jesús itàacái, macáita nacái áibanái yéemièyéica yái ichàbáanácawa, yá cáaluca nía manuísíwata.

Muchos milagros y señales

¹²Apóstolnái namànicaté nàacawa madécaná cayábéeri wawàsi wenàiwicanái irí, Dios íiwitáise iyú. Nàwacáidáyacacawa abéeri imàdàaná irìculé templo irìcuírica. Yái imàdàanáca ípidenácaté Pórtico de Salomón. ¹³Abénaméeyéi cáaluca nèepunícawa apóstolnái yáapicha. Aibanái wenàiwica cayábaca naicáca apóstolnái cáimiétaquéeri iyú.

¹⁴Manùbéeyéi wenàiwica neebáidacaté Wáiwacali itàacái, asianái, inanái nacái manùbéeyéi. ¹⁵Iná nèepunída nàacawa cáuláiquéeyéi wenàiwica àyapulicubàa. Nèese náawináidaca cáuláiquéeyéi yàalubáisi íinata, naliadaca nacái nía cusíduma nacáiri íinata. Nacùaca Pedro ichàbacawa néenibàa, imàacacaténá icáapiwa nàwali, càmicaalí nacái Pedro itáaná ichàbawa nàwalíise, yéewacaténáté uláicái ichàbacawa náicha. ¹⁶Manùbéeyéi wenàiwica nàanàaca iyéeyéica mawiénita Jerusalén iyacàlená irí, natéca nacái néenánáiwa cáuláiquéeyéi, nía nacái wenàiwica demonio yùuwichàidéeyéica. Yá macáita cáuláiquéeyéi nachùnìacawa.

Pedro y Juan perseguidos

¹⁷Néeseté sacerdote íiwacaliná, nía nacái saduceo yéénaca iyéeyéica yáapicha, calúaca naicáca apóstolnái, cayábacáiná wenàiwica naicáca apóstolnái sacerdotenái íicha. ¹⁸Yá sacerdotenái náibàaca apóstolnái, yá náucaca nía presoíyéi ibànaliculé. ¹⁹Táiyápita quéwa Wáiwacali yàasu ángel yàanàaca yàacùaca presoíyéi ibàna inùma. Yá imusúadaca nía nèese. Yá ángel íimaca nalí: ²⁰“Piacuéwa templo irìculé. Picàlidacué wenàiwicanái iríni yái tàacáisica íiméerica Wáiwacali iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha”, íimaca nalí yái ángelca. ²¹Idécánáami néemiàcani, yá nawàlùacawa templo irìculé mapisáita. Yá nadàbaca néewáidaca wenàiwicanái iyéeyéica néeni. Idècunitàacá nàyaca néré, nèese sacerdote íiwacaliná, nía nacái yáapichéeyéica nàanàaca templo néré, áiba imàdàaná irìculé quéwa. Yá nàwacáidaca Junta Suprema, níai israelita íiwacanánáica macáita. Yá nachùuliaca úwinái yàaca yeedáca apóstolnái presoíyéi ibàna irìcuíse, natécaténá nía sacerdotenái yàatalépiná. ²²Uwináita quéwa nàanàaca presoíyéi ibàna néré, yá canáca néeni níai apóstolca. Yá úwinái yèepùà icàlidaca náiwacanánái iríwani. ²³Uwinái íimaca nalí:

—Wàanàaca presoíyéi ibàna ibàlièricawa cayába yái inùmaca. Níai úwi nacùaca cayábani, yái inùmaca. Quéwa, wàacùaca waicáwa presoíyéi ibàna inùmaca, yá canáca iyéeri irìcu —náimaca níai úwica.

²⁴Idécánáami néemiàcani, nèese sacerdote íiwacaliná, úwi íiwacaliná nacái, níai úwi icuèyéica templo, nía nacái sacerdote íiwacanánáica, càmita náalimá náalíacawa ìwali càinácaalí íimáaná, yá nasutáca néemiàwa níawáaca càinácaalísica apóstolnái iyáaná. ²⁵Nèese áiba asiali yàanàaca. Yá íimaca nalí:

—Níara asianáica pibàlièyéicatécué presoíyéi ibànalícu, nabàlùacawa áiba imàdàaná irìcu, cháí templo irìcuíríca. Néewáidaca nàyaca wenàiwica templo irìcu —íimaca.

²⁶Néese úwi íiwacaliná yàacawa úwinái yáapicha. Yá yeedáca níai apóstolca. Càmita quéwa inúadáida nía, cáalucáiná úwinái iicáca wenàiwica, ipíchaná wenàiwica nanúaca úwinái íba iyú. ²⁷Natéca apóstolnái Junta Suprema yàatalé. Néese sacerdote íiwacaliná ímaca apóstolnái irí:

²⁸—Wadéca wachùuliacuéca pía machacànita cachàinfiri iyú càmfínápiná quirínama péewáidaca wenàiwicanái ìwali yáara asialimica Jesúsca. Quéwa pidécuéca péewáidaca Jerusalén ìyacàlená mìnánái canánama. Piwàwacué nacái picháawàaca waináwaná ìwali cabáyawanácasa wía ìwalíise yái yéetáanácawa, yáara asialimica — ímaca nalí. ²⁹Quéwa Pedro, apóstolnái yáapichéeyéi nacái náimaca sacerdotenái irí:

—Iwàwacutá weebáidaca Dios itàacái, éwita wenàiwicanái ichùullacáaníta càmfínápiná cài wamàni. ³⁰Wàawirináimi yàacaté Dios icàaluíná, yái Dios imichàidéericaté Jesús yéetácáisi íicha, yái Jesús pinuéricatécué cruz ìwali. ³¹Quéwa Dios idéca imàacaca Jesús wacuèrinápiná, yéewanápiná Jesús icùaca wenàiwicanái canánama. Dios imàacaca Jesús Wáiwacalipiná, wía Israel itaquénáinámica. Dios nacái imàacaca Jesús iwasàaca wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, yéewanápiná wawènúadaca wáiwitáisewa wabáyawaná íichawa, Dios imàacacatená iwàwawa wabáyawaná íicha. ³²Wáalíacawa báisiiricani yái tàacáisica, wacàlida nacái wenàiwicanái iríni, waicácáináni watuí iyúwa, yái Jesús, imichèericatéwa yéetácáisi íicha. Wacàlida ìwali yái waiquéerica. Espíritu Santo nacái iicácaté macáita yái ichàbáanácatéwa, íná yéewa wacàlidacani Espíritu Santo inùmalicúise, yái Espíritu Santoca Dios ibànuèrica walí canánama, wía yeebáidéeyéica Jesús itàacái — ímaca nalí yái Pedroca.

³³Néese, idécanáami judío íiwacanánái néemiacani, yái Pedro itàacáica, yá calúaca nía. Nawàwa nanúaca Pedronái. ³⁴Iyacaté quéwa judío íiwacanánái yèewi áiba asiali fariseonái yéená, ípidenéericaté Gamaliel. Yéewáidéeri wenàiwicanái Dios itàacái iyú, profeta Moisés itànèericaté. Cáimiétacanéeri yái Gamalielca. Yá imichàa ibàlùacawa. Yá ichùullaca úwinái namusúadaca náichawa níai apóstolca achúmáanata. Yá úwinái imusúadaca apóstolnái. ³⁵Néese, Gamaliel ímaca judío íiwacanánái irí:

—Píacué nuénánáica Israel itaquénáinámica. Péemiacué cayába. Cayábacué, piínáidacuéwa cayába ìwali quéechacáwa, yái piínáidéericuéca pimàníinápiná nalí, níara asianáica. ³⁶Piwàwalicué yáara asialimica

Teudas. Yàacatéwa icàlidaca ìwaliwa máinírisa cachàinicaní, íná áibanái asíanái cuatrocientos namanùbaca nèepunícawa yáapicha. Quéwa, áibanái nanúacani, yái Teudasmica, yá macáita yáapichéeyéimi naseríacawa. Yáté imáalàacawéi wawàsica. ³⁷Néese àniwa, néenialíté watànàacaalíté wáipidenáwa gobierno irí, naputàacaténá wía, iyacaté néeni Judasmi, Galilea yàasu cáli néeséeri. Abénaméeyéi nàacatéwa yáapicha. Néese áibanái inúacani. Yá macáita naseríacawa níái yáapichéeyéimica. ³⁸Iná nùlàacuéca pía, pimàacacué matuíbanáica níara asíanáica apóstolca. Picácué pisàiwica nalí wawàsi. Wenàiwica íiwitáise iyúcaalí meedáni, yái tàacáisi néewáidéerica iyú wenàiwicanái, yásínica imáalàacawa. ³⁹Quéwa Dios íiwitáiseacaalíni, yá càmítacué píalimá pimáalàidacani. Iná cayábacué nuénánái, ipíchanacué pimànica ùwicái Dios íipunita —íimaca nalí yái Gamalielca. Néese judío íiwacanánái neebáca iyúwa Gamaliel yàalàaná nía.

⁴⁰Yá namáidaca apóstolnái nàatalépináwa àniwa. Yá needáca apóstolnái ibàle, nanúadáidaca nía àicu iyú, treinta y nueve yàawirífa nacapèedáidaca nía àicu iyú. Yá nachùuliaca apóstolnái càmínápiná quirínama nacàlidaca Jesús iináwaná ìwali. Néese namàacaca namusúacawa. ⁴¹Níái apóstolca nèepùacawa judío íiwacanánái íicha. Casíimáica nawàwa, nàaca nacái Dios irí cayábéeri, Dios iicácáináté nía cáimiétaquéri iyú, imàacáanápínaté nàuwichàacawa Jesús irípiná, neebáidacáiná itàacái. ⁴²Apóstolnái càmítaté nayamáida néewáidaca wenàiwica, nacàlidaca nacái Jesús iináwaná ìwali, yái Mesíasca Dios ibànuericaté icùacaténá israelitanái. Néewáidacaté wenàiwica èeri imanùbaca templo irìcu, wenàiwicanái icapèe irìcu nacái.

Se nombra a siete diáconos

6 ¹Néenialíté manùbáwanái nàacawa mamáalàacata níái yeebáidéeyéicaté Jesús itàacái. Madécaná judíonái itàaníyéica griego itàacái iyú nàanàacaté áiba cáli néese naicácaténáté judíonái yàasu culto Jerusalén iyacàlená néré. Nadécanáami neebáidaca Jesús ìwali, yá nayamáacawa néré. Nàyaca nèewi abénaméeyéi inanái inìrimi yéetéeyéimicawa íicha, íná canáca nalí nayáapíná. Apóstolnái iwacùacaté nayáapíná èeri imanùbaca níái imáapuèyéica yàacàsi, quéwa nawàwacutácaté quiríta yàacàsi níái itàaníyéica griego itàacái iyú. Iná níái itàaníyéica griego itàacái iyú natàaníca áibanái judíonái ìwali báawéeri iyú, itàaníyéica hebreo itàacái iyú. ²Néese níái doce namanùbaca apóstol nàwacáidaca macáita wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Yá apóstolnái íimaca nalí:

—Càmita cayába wayamáida wacàlidaca Dios itàacái wenàiwicanái irí wawacùacaténá yàacàsi catúulécanéeyéi irí. ³Iná píacué wéenánáica, picutácué siete namanùbaca asíanái pèewiwa. Iwàwacutá cayába náiwitáise, càmfíyéi áibanái icháawàa ibáyawaná ìwali. Iwàwacutá nacái cáalíacáica nía, iwàwacutá nacái Espíritu Santo icùaca náiwitáise. Yási wachùulìà nawacùanápíná yàacàsi catúulécanéeyéi irí. ⁴Néese wía apóstolca wasutápiná wíawawa Dios ícha mamáalàacata, wéewáidaca nacái wenàiwica Dios itàacái iyú, Jesús iináwaná ìwali —náimaca níai apóstolca.

⁵Yá abédanamata náiwitáise canánama ìwali yái apóstolnái icàlidéerica nalí ìwali. Yá needáca Esteban, abéeri yeebáidéerica Jesús itàacái manúsíwata, Espíritu Santo icuèri nacái Esteban íiwitáise. Needáca nacái Felipe, Prócoro nacái, Nicanor nacái, Timón nacái, Parmenas nacái, Nicolás nacái, yái Antioquía ìyacàlená mìnalica, abéeri càmfíiri israelita quéwa iwènúadéericaté íiwitáisewa Dios irípiná yeebáidacaténá càide iyúwa judíonái yeebáidáaná. ⁶Néese natéca níai siete namanùbaca asíanái apóstolnái yàatalé. Yá apóstolnái isutáca nalí Dios, namàacaca nacáapiwa sietéeyéi ìwali náasáidacaténá macái wenàiwica irí náibaidáanápínaté Dios irí, níai sietéeyéica imanùbaca diáconoca.

⁷Néeseté macáita yeebáidéeyéica Jesús itàacái nacàlidaca Dios itàacái Jesús iináwaná ìwali manùbéeyéi wenàiwica irí cachàiníwanái mamáalàacata. Yá máiní manùbaca nía mamáalàacata Jerusalén ìyacàlená mìnánái yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Manùbéeyéi nacái sacerdotenái judíonái neebáidaca Jesús itàacái.

Arrestan a Esteban

⁸Abéeri diácono, íipidenéericaté Esteban, itàanfiri cayába Dios íiwitáise iyú, ichùnìaca cáuláiquéeyéi wenàiwica. Imàni nacái yái càmfíirica wenàiwica idé imànica, Dios íiwitáise iyú. ⁹Nàyacaté Jerusalén ìyacàlená irícu abénaméeyéi Esclavos Libertados nàasu yéewáidacàalu néená, Cirene yàasu cáli néeséeyéi, Alejandría ìyacàlená néeséeyéi nacái, Cilicia yàasu cáli néeséeyéi nacái, Asia yàasu cáli néeséeyéi nacái. Macáita natàanica Esteban yáapicha, chàinisíiri iyú wenàiwicanái yàacuésemi. Nasutáca néemiawa Esteban, náalimáidacaténá naicáwani, nawàwacáinaté náasáidaca càmitasa báisíiritáni, yái Esteban itàacáica. ¹⁰Quéwa, canácata yéewaná namawèniadaca Esteban yàasu tàacáisi, itàanícáiná cáalíacáiri iyú, Espíritu Santo íiwitáise iyú. ¹¹Néeseté

nàaca áibanái irí plata nacàlidáanápíná nachìwawa néemìacasa Esteban itàaníca báawéeri iyú profeta Moisés ìwali, Dios ìwali nacái. ¹²Càité báawaca namànica Jerusalén ìyacàlená mìnánái íiwitáise, nía nacái Jerusalén íiwacanánái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica profeta Moisés yàasu tàacáisi iyú. Yá napìacatéwa Esteban yàatalé, náibàacani, yá natécani nacháawàcaténá iináwaná ìwali, Junta Suprema yàacuésemi, níái judío íiwacanánái béeyéica. ¹³Needáca áibanái àniwa natàanícaténá nachìwawa Esteban ìwali. Yá náimaca Esteban ìwali:

—Yái asàlica itàaníca mamáalàacata báawéeri iyú wàasu templo ìwali, yái wàasu templo mabáyawanéerica. Itàaníca báawéeri iyú Dios itàacái ìwali, profeta Moisés itànèericaté. ¹⁴Wadéca wéemìaca icàlidáaná Jesús Nazaret ìyacàlená néeséerimi imáalàidapínása wàasu templo, iwènúadapínása nacái wáiwitáise profeta Moisés itàacái íicha —náimaca namànica nachìwawa.

¹⁵Néese macáita náiwacanánáica, nía nacái yáawinéeyéicawa néré naicáidaca Esteban irí. Yá naicáca Esteban inàni icànaca càiride iyúwa ángel inàni icànáaná.

Defensa de Esteban

7 ¹Néeseté, sacerdote íiwacalíná isutáca yéemìawa Esteban asáisí báisícaalíni, yái náimáanaca nacháawàanaca Esteban iináwaná ìwali. ²Néese Esteban íimaca nalí: “Píacué nuénánáica, wacuèrinánái béeyéi nacái, péemiacué nulí: Wacuèriná Dios icànéeri máiní mèlumèluíri iyú, yácata imàaquéericaté yáawawa wàawirimi Abraham iicácani Abraham ìyacaalíté Mesopotamia yàasu cáli finata, ipíchawáiseté yàacawa ìyacaténá Harán ìyacàlená irícu. ³Dios íimacaté Abraham irí: ‘Pimàaca pìasu cáliwa, péenánái nacáiwa. Pìawa áiba cálire núasáidéeripíná pirí’, íimacaté yái Diosca. ⁴Néese Abraham yàacatéwa Caldea yàasu cáli íicha, yàacawa ìyacaténá Harán ìyacàlená irícu. Néese Abraham yáaniri yéetácadénáamiwa, yá Dios itéca Abraham íinatalépiná yái cáliquéi càicuéca pìyacuéca siúcade. ⁵Quéwa Dios càmítaté imàaca Abraham idènìaca yái cálica, ibatàa ibàlùacatáipínáwa yàabàli iyúwa, càmítaté Dios yàaca cáli Abraham irí. Dios íimacáita Abraham irí yàanápínaté iríni, yéewanápíná Abraham itaquénáinámi idènìaca yái cálica, Abraham yéetácadénáamitéwa, éwítaté méenibecáanítàacáwa yái Abrahamca yáté èerimicaté. ⁶Dios icàlidacaté Abraham iríni nacái itaquénáinámi nàyanápínaté iyúwa

canéeyéi yàasu cáli áiba cáli íinata. Dios íimacaté nàyáanápínaté néré càulenáwaca, áibanái yàasu wenàiwicapínaté nía, yá nacái yáara cáli néeséeyéica nàuwichàidáanápínaté Abraham itaquénáinámi cuatrocientos camuípínaté. ⁷Quéwa Dios íimacaté Abraham írí: ‘Nùuwichàidapíná níara íyéeyéica áiba cáli íinata imànííyépínáca yàasu wenàiwicawa pitaquénáinámi. Yá pitaquénáinámi namusúapínáwa íicha yáara cálica, yásí nàapíná nucàaluíníná cháí Canaán yàasu cáli’, càité íimaca yái Diosca. ⁸Dios imànicaalíté wawàsi Abraham yáapicha, yáté ichùulíaca Abraham imàníínápíná circuncisión yéenibe asíanái íríwa nawàwalicaténá Dios yàasu wenàiwicaca nía, yèeyéica icàaluíníná. Iná idécanáamité Abraham ìiri Isaac imusúaca íicá èeri, yáté Abraham imànica circuncisión Isaac írí Isaac idèniacaalíté ocho èeri. Càita nacái Isaac imànicaté circuncisión ìiri íríwa ípidenéericaté Jacob. Jacob imànicaté nacái circuncisión yéenibe asíanái íríwa doce namanùbaca. Néese Jacob yéenibe docéeyéica imanùbaca, níacata wàawirináimica, wía doce wamanùbaca Israel itaquénáinámi yàawiríaca.

⁹“Wàawirináimica níái Jacob yéenibecaté. Néeseté báawaca naicáca naméeréeriwa José, cayábacáiná náichani. Yáté nawéndaca José áibanái írí natécaténáni Egipto yàasu cáli néré. Quéwa Dios yàacawéeridacaté José Egipto yàasu cáli néeni. ¹⁰Yáté Dios iwasàaca José yùuwichàacáisi íicha. Dios imàacaca cáalíacáicani, yái Joséca, íná faraón, yái icuèricaté Egipto yàasu cáli, cayábacaté íicáca José. Yáté faraón imàacaca José icùaca yáapicha Egipto yàasu cáli. Imàaca nacái José icùaca faraón icapèe manuíri.

¹¹“Néeseté máapicái ìyacaté Egipto yàasu cáli imanuíca, cháí wàasu cáli íinata nacái, ípidenácatalécaté Canaán. Yá macái wenàiwicanái yùuwichàacatéwa báawanama máapicái iyú. Wàawirináimi nacái càmitaté nàanàa nayáapínáwa cháí nàasu cáli íinatawa. ¹²Quéwa Jacob yéemíacaté Egipto yàasu cáli iináwaná nàwacáidacaté trigo ituíná Egipto yàasu cáli néeni. Iná Jacob ibànùacaté néré yéenibewa, níái wàawirináimica. Néeseté nàacawa Egipto néré idàbáanaté nàacawa. ¹³Néeseté nàacawa néré pucháibáanaté yàawiríapíná, yáté José icàlidaca iináwanáwa yéénánái íríwa néenásàiricani. Iná yéewa, yái faraón icuèricaté Egipto yàasu cáli, yáalíacawa nacái José íwali, càinácaalí ííwítáaná wenàiwicacani. ¹⁴Néeseté José ibànùacaté tàacáisi yáaniri Jacob íríwa itéenápínaté yáapichawa yéénánáiwa macáita Egipto yàasu cáli nérépínaté. Nàyacaté setenta y cinco namanùbaca asíanái Jacob yéenibeca, itaquénái nacái, manùbéeyéi inanái nacái. ¹⁵Càité

Jacob yàacawa iyacaténá Egipto yàasu cáli íinata. Jacob yéetácawa néré máinícaalíté béericani. Wàawirináimi nacái béeyéicaalíté nía, yá néetáté nacáiwa Egipto yàasu cáli íinata. ¹⁶Néeseté Jacob yáapimi natécawa Siquem néréni nabàliacaténáni càliculii irìcu, yái càliculii Abraham iwènièricaté Hamor yéenibe íicha níai Siquem mìnanaíca.

¹⁷“Mawiénicaalíté néenáiwaná Dios imànicatáipináté càide iyúwaté íimáaná Abraham irí, yáté madécanáca nía, níai Israel itaquénáinámica Egipto yàasu cáli néré. ¹⁸Néeseté madécaná camuí idécanáamité José yéetácawa, yá áiba nacuèriná Egipto mìnali idàbaca icùaca Egipto yàasu cáli càmfiricaté yáalíawa José iináwanámi ìwali. ¹⁹Néese nacuèriná ichìwáidacaté wàawirináimi. Yáté imànica nalí báawéeri. Ichùullaca náuca néenibewa quìrasiinái néetátaténátéwa. ²⁰Yáté èrica Moisés imusúaca iicá èeri. Yá cayábéeri Dios iicáca yái quìrasiica. Moisés isèenái icùacani máisiba quéeri nacapèe irìcuwa. ²¹Néese iwàwacutá namàacaca méetàuculétani. Quéwa faraón íidu yàanàaca yái sùmàica, yá uedàcani uìripináwa, yá udàwinàacani càide iyúwa uìrisíwa. ²²Càité Moisés yéewáidacawa macái wawàsi ìwali Egipto yàasu cáli néeséeyéi yáalíanácawa. Yá Moisés itàaníca cáalíacáiri iyú, cachàiníiri nacái íiuitáise.

²³“Néese idécanáamité idèniaca cuarenta camuí, yá Moisés iwàwacaté ipàchiaca yéenánái yàataléwa, níai israelitaca. ²⁴Néré iicáca Egipto yàasu cáli néeséeri icapèedáidéeri israelitasàiri. Yá Moisés yàacawa iyúudàacaténá catúulécaneéri israelita. Moisés inúaca Egipto yàasu cáli néeséerica. ²⁵Moisés iyúunáidacáiná yéenánái yáalíacawa Dios imàacáanápínaté Moisés iwasàaca nía nàuwidenái íichawa, níai Egipto yàasu cáli néeséeyéica. Càmitaté quéwa càì nàináidacawa, níai israelitaca. ²⁶Néese mapisáináami àniwa Moisés yàanàaca pucháiba israelitanái ipéliayaquéeyéiwa. Yá Moisés iwàwa namàacáyacacawa. Iná íimaca nalí: ‘Abémisanacuéca pía, ¿cánácué pimàni báawéeri piríwáaca?’ íimaca yái Moisésca. ²⁷Néese yái asíali imàníiricaté báawéeri yéenásàiri iríwa iwesíaca íichawa Moisés. Yá íimaca Moisés irí: ‘ÍPía càmfirita icùa wía! ¿Cáná yéewaná píalàa wáichawáaca wía? ²⁸¿Càmita píalimá pinúaca núa càide iyúwa pinúaná Egipto mìnali táquicha!’ íimaca. ²⁹Néese Moisés yéemiacaalíni, yá ipiacawa Egipto yàasu cáli íicha. Yá yàacawa Madián yàasu cáli néré. Moisés iyacaté néré càide iyúwa canéeri yàasu cáli. Néeseté yeedáca yàacawéetúapináwa. Yá idèniaca yéenibewa pucháiba asianái.

³⁰“Néese áiba cuarenta camuí idénáami, yáté Moisés iyaca manacúali yùucubàa càinàwàiri mawiénita manuírí dúli irí íipidenéeri Sinaí.

Yá Moisés iicáca Dios càiri iicácanáwade iyúwa ángel imàaquéerica yáawawa Moisés iicácani quichái yèewíise, maléenéri àicu yèewíise, yeeméeriwa quichái iyú. ³¹ Yá Moisés icalùadacawa iicáca yái yéenáiwánási nacáirica. Néese yàacawa mawiénita iicacáténá cayábani, yá yéemìaca Wacuèriná Dios itàacái. Dios íimacaté Moisés irí: ³² ‘Núacata yái Dios pìawirinái yèerica icàaluíniná. Núacata yái Dios icuèrica Abraham, Isaac nacái, Jacob nacái’, íimacaté yái Diosca. Yá Moisés itatácawa icalùniwa. Yá cáaluca iicáidaca néré. ³³ Néese Wacuèriná Dios íimaca irí: ‘Piwatàa pìchawa pizapatoníwa pìacáténá nucàaluíniná, pibàlùacáináwa nuípunita, núa mabáyawanéerica. ³⁴ Báisíta nudéca nuicáca nàuwichàanáwa, níai wenàiwica cáininéeyéica nuicáca iyéeyéica Egipto yàasu cáli néré. Nudéca nuémìaca nasàna náicháaníca manuísíwata. Iná nudéca nulicùacawa nuwasàacáténá níai nàuwidenái íichawa. Iná aquialé, nubànùapíná pía Egipto yàasu cáli néré’, íimaca yái Diosca.

³⁵ “Ewitaté canácáaníta iwèni naicáca Moisés náimacaalíté irí: ‘iPíà camíirita icùa wía, canáca yéewaná pìalàa wáichawáaca wía!’ càì náimacaté, càicáaníta Dios ibànùacaté nalí Moisés nacuèrinápináca iwasèeripinacaté níai nàuwidenái íichawa. Yái Dios càiri iicácanáwade iyúwa ángel imàaquéerica yáawawa Moisés iicácani maléenéri àicu yèewíise yeeméericawa quichái iyú, yácata yái Diosca yàacawéeridéericaté Moisés iwasàacáténaté, icùaca nacái níai israelitaca. ³⁶ Yáté Moisés yàacawa Egipto yàasu cáli néré. Néese Moisés iwasàacaté wàawirináimi Egipto yàasu cáli íicha. Moisés imànicaté madécaná Dios ichàini iyú camíiri idé áiba wenàiwica imànica, iwasàacáténaté israelitanái. Càité Moisés imànicani Egipto yàasu cáli néeni, Mar Rojo yàasu manuírí úni néré nacái, manacúali yùucubàa càinàwàiri nacái idècunitàacá nèepunícawa chuìri cáli íinatabàa cuarenta camuí. ³⁷ Yácata Moisés icàlidéericaté wàawirináimi irí nacái: ‘Aibaalípiná Wacuèriná Dios ibànùapínacué piríwa profeta péenátacuéwa, nuíwitáise nacáirica’, íimacaté yái Moisésca. ³⁸ Yácata Moisés nacái iyéericaté Israel itaquénáinámi yáapicha iwacáidáyaquéeyéicawa chuìri cáli néré néemìacáténá Dios itàaníca nalí. Moisés itàanicaté Dios yáapicha càiri iicácanáwade iyúwa ángel Sinaí yàasu manuírí dúli ipùataliculé, yá Moisés icàlidaca tàacáisi Dios inùmalìcuíse wàawirináimi irí. Yácata Moisés nacái yéemèericaté Dios itàacái icàlidéerica càinácaalí iyú Dios yàaca wenàiwica nacáuca camíiri imáalàawa, yéewacáténá Moisés icàlidaca walíni yái tàacáisica.

39“Wàawirináimi quéwa càmitaté nawàwa neebáidaca Moisés itàacái. Nawàwacaté náucaca náichawa meedáni, nawàwaté nacái nèepuacawa Egipto yàasu cáli néré. 40Inaté idècunitàacá Moisés iyaca Dios yáapicha Sinaí yàasu manuíri dúli ipùatalìculé, yá wàawirináimi náimacaté Aarón irí, yái Moisés ibèerica: ‘Pimàni walí wàasu cuwáináipiná icuèyéipiná wía, càmicáiná wáalíawa càinácaalí iyáaná yáara Moisésca yeedéerimicaté wía Egipto yàasu cáli ícha’, náimaca. 41Néeseté namànica ídolo, pacá yéenibe yéenáiwana, nàasu cuwáisàiripináwa. Yá nanúaca napirawa iyúwa sacrificio ídolo irí, nàacaténá cuwáisàiri icàaluíniná. Yá casímáiri iyú namànicaté manuíri fiesta ídolo irípiná, nàacaténá cayábéeri nàasu cuwáisàiri iríwa, yái ídolo namàníricaté nacáapi iyúwa. 42Inaté Dios iwènúadaca íwitáisewa náicha, yá imàacaca nàaca dùlupùta icàaluíniná yéewacaténá nàuwichàacawa nabáyawaná ìwalíisewa. Càité Dios yàasu profeta itànàacaté tàacáisi Dios inùmalìcuíse. Dios íimacaté:

‘Píacué israelitaca, bàaluité càmitacué pía cayába nucàaluíniná sacrificio iyú, ofrenda iyú nacái, idècunitàacá pèepunícawa cuarenta camuí manacúali yùucubàa càináwàiri:

43 ¡Càmíirita! Núaliacatéwa píacuéca mamáalàacata cuwáisàiri Moloc icàaluíniná, yá nacái cuwáisàiri Refán yàasu dùlupùta nacái, níara cuwáináí yéenáiwana pimàníyíecatécué picáapi iyúwa, pimànicaténácué nuícha culto nalípiná. Iná núucapínácué píawa píasu cáli íchawa, máiní déeculé Babilonia iyacàlená ícha’,

íimacaté yái Diosca.

44“Manacúali yùucubàa càináwàiri, wàawirináimi nadènìacaté Dios yàasu manuíri capìima mabáyawanéeri ímamisíiri, yái nasutácatáipináca Dios ícha. Nacùacaté pucháiba íba sàabadéeyéi capìima irícu, níái íbaca Dios itànèeyéicaté ìwali itàacáíwa. Namànicaté Dios yàasu manuíri capìima ímamisíiri càide iyúwa Dios ichùullianaté Moisés. Yaté Moisés ichùulliacaca namànicani càide iyúwa iicáanaté yéenáiwanaísi nacáiri irícuíse Dios imàaquéericaté Moisés iicáca Sinaí yàasu manuíri dúli ipùatalìculé. 45Néeseté wàawirináimi yeedáca Dios yàasu capìima nasèenáimi íchawa. Néese wàawirináimi yàanèeyéicaté Josué yáapicha, natéca Dios yàasu capìima aléi wàasu cáli ínatale idécanáamité namawènìadaca áibanái wenàiwica wàasu cáli ícha. Níara áibanái wenàiwicanái íwitáanáca, Dios yúucacaté nía wàasu cáli ícha yàacaténaté nàasu cáli wàawirináimi irí. Wàawirináimi

nadèniacaté yái manuíri capliima ímamisíri àta rey David yàasu èeripináté. ⁴⁶Néeseté Dios imànica cayábéeri rey David irí, cayábacáiná iicáca David íiwitáise, íná David iwàwacaté imànica wàlisàì capìisíwa Dios iyacatáipiná, yái Dios Jacob itaquénáinámi nèericaté icàaluíná, níái wàawirináimica. ⁴⁷Quéwa Dios imàacacaté rey David ìiri Salomón imànica Dios yàasu templo. ⁴⁸Quéwa Dios chènuníseeri càmita ìya templo irìcu wenàiwicanái imànírica icáapi iyúwa. Càité Dios yàasu profeta Isaías íimacaté Dios inùmalicuíse. Dios íimacaté:

⁴⁹ ‘Núacata yái Dios ìyéerica chènuniré, máiní nacái achúméeri nuícha èeriquéi. Canácata wenàiwica yáaliméeri imànica nucapèe, nuyamáacatáipináwa,

⁵⁰ núacáiná máiní manuíri náicha macáita yái wawàsi nudàbéericaté’,

íimacaté yái Diosca”, íimaca nalí yái Estebanca.

⁵¹ Yá Esteban icàlidaca nalíni àniwa níái judío íiwacanánáica: “Píacué quéwa, mamáalàacatacué càmita piwàwa peebáidaca Dios itàacái. Càmitacué piwàwa péemìaca Dios itàacái. Pínáidacuécawa piwàwalicuísewa càide iyúwa wenàiwica càimíyèi yáalíawa Dios ìwali. Piùwidecuéca pimànica Espíritu Santo càiripináta. Pínáidacuécawa càide iyúwa piawirináimi náináidáanáwa bàaluté. ⁵²Piawirináimicué namànicaté báawéeri macáita Dios yàasu profetanái irí, níái icàlidéeyéicaté tàacáisi Dios inùmalicuíse. Piawirináimicué nanúacaté wenàiwica icàlidéeyéicaté tàacáisi íiméericaté Jesús yàanàanápínaté yái mabáyawanéerica. Néese siùcade idéca yàanàaca yái mabáyawanéerica Jesucristo, quéwa picháawàacatécué Jesucristo, yáté pinúacuécani. ⁵³Péemìacatécué Dios itàacái ángelnái icàlidéerica wàawirináimi irí, quéwa càmitacué peebáida yái tàacáisica”, íimaca yái Estebanca.

Muerte de Esteban

⁵⁴Néeseté idécanáami judío íiwacanánái yéemìaca Esteban icàlidáaná nalíni, yá máiní calúaca nía. Yá naamíaca nayéiwa nalúa iyúwa. ⁵⁵Quéwa Espíritu Santo icùaca Esteban íiwitáise, yá Esteban iicáidaca chènuniré, yá iicáca Dios ìyacàle irìculé icànéerica Dios icamalá iyú. Esteban iicáca nacái Jesús ibàluèricawa Dios yéewápuwáise. ⁵⁶Yá Esteban íimaca:

—Piicácué nacái núapichani. Nuicá capìraléeri cáli yàacuèricawa. Nuicá nacái yái asìali Dios néeséerica ibàluèricawa Dios yéewápuwáise —íimaca yái Estebanca.

⁵⁷Quéwa judío íiwacanánái nabàliacáita meedá nàuwiwa nacáapi iyúwa Esteban itàacái íicha. Néemíanicawa quéwanáta cachàiníri iyú. Yá napíaca náibàaca Esteban. ⁵⁸Yá namusúadacani yàcalé íicha. Néese níai icháawèeyéica Esteban iináwaná ìwali náucaca náichawa nàasu ruana nacáiriwa. Abéeri asìali íipidenéri Saulo icùaca nalípiná nàasu ruana nacáiri. Yá nadàbaca nanúaca Esteban íba iyú.

⁵⁹Idècunitàacá nanúaca Esteban íba iyú, Esteban isutáca yáawawa Jesús íicha mamáalàacata, íimaca Jesús irí: “Nuíwacali Jesús, peedácàatéta nucáuca”, íimaca yái Estebanca. ⁶⁰Néese Esteban yúuwàa ibàlùacawa yùului ipùata iyúwa, yá íimaca cachàiníri iyú: “ÌNuíwacali, pimàaca piwàwawa nabáyawaná íicha yái nanúanáca núa!” íimaca yái Estebanca. Idécanáamité càì íimaca, yá yéetácawa Estebanca.

Saulo persigue a la iglesia

8 ¹Yái Saulo abédanamata íiwitáise náapicha, níai inuáyéicaté Esteban. Yátè èrica manùbéeyéi nàuwideca namànica wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái Jerusalén ìyacàlená irìcu. Nadàbaca namànica ùwicái cachàiníri iyú yeebáidéeyéi íipunita. Iná macáita yeebáidéeyéica Jesús nèepùacawa Jerusalén ìyacàlená íicha Judea yàasu cáli nérépiná, Samaria yàasu cáli nérépiná nacái. Níawamita apóstolnái càmíiyéi yèepùawa Jerusalén íicha. ²Abénaméeyéi asianái yeebáidéeyéi Dios itàacái cáaliacáiri iyú natéca nabàliawa Estebanmi. Yá náicháanica íiwitáise cachàiníri iyú. ³Quéwa Saulo iwàwacaté imáalàidaca macáita yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Yá itéca úwinái, iwàlùacawa nacapèe irìculé macáita íibàacaténá asianái, inanái nacái, yá úwinái iwatàidaca nía nacapèe irìcuísewa, yá Saulo ibànùaca nía presoíyéi ibànalìculépiná.

Anuncio del evangelio en Samaria

⁴Quéwa áibanái iwàwacutéeyéicaté ipíacawa Jerusalén ìyacàlená íicha, nàacatéwa nacàlaliacawa madécaná yàcalé néré, yá àta alénacaalítè nàacawa nacàlidaca yái tàacáisi íiméerica Jesús iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. ⁵Aiba Felipe, abéeri néená níai imusuéyéicatéwa Jerusalén ìyacàlená íicha, yàacawa manuíri Samaria ìyacàlená néré. Yá idàbaca icàlidaca nalí Cristo iináwaná ìwali. ⁶Madécaná wenàiwica nàwacáidáyacacawa néré, yá néemíaca cayábéeri iyú yái tàacáisi Felipe icàlidéerica, naicácáiná Felipe imànica madécaná Dios ichàini iyú yái càmíirica wenàiwica idé imànica. ⁷Felipe yúucacaté demonio

madécaná wenàiwica ícha. Yá demonionái yàacawa yéemíaníyíéiwa wenàiwicanái ícha. Felipe ichùnìaca nacái madécaná máapínéeyéi iiná, áibanái nacái éeruýéi yàabàli. ⁸Iná yéewa casíimáica nawàwa manuísíwata níai Samaria ìyacàlená mìnanáica.

⁹Quéwa ìyacaté néeni abéeri asìali ìpidenéerica Simón. Quéechatécáwa imànicaté imàliyéidewa yàcalé irìcu, yácáiná camàliquéericani, yái Simónca. Ichìwáidacaté Samaria ìyacàlená mìnanáí, ìmacáináaté ìwaliwa máiníirisa cachàinica íiwitáise. ¹⁰Quéechatécáwa macáita Samaria ìyacàlená mìnanáí, sùmanái, béeyéi nacái macáita neebáidacaté Simón itàacái. Yá náimacaté nalíwáaca: “Yácata náiméerica ìwali idènièricasa Dios íiwitáise manuírì”, náimacaté Simón ìwali.

¹¹Quéechatécáwa néemiaca irí cayábéeri iyú yái Simónca, ichìwáidacáináaté wenàiwica imàlica iyúwa madécaná camuí. ¹²Quéwa neebáidacaté yái cayábéeri tàacáisi Felipe icàlidéerica nalí, íiméerica Dios icùaca yàasu wenàiwicawa, yái tàacáisi Jesucristo ìwali nacái, ínáté nabautizácawa, níai asìanáica, inanái nacái, yeebáidéeyéicaté Jesús itàacái. ¹³Yái Simónca nacái yeebáidacaté Jesús iináwaná ìwali, yá ibautizácawa. Néese Simón yàacawa Felipe yáapicha, Simón fínáidacáináwa manuísíwata iicáidaca Felipe irí Felipe imànicáiná manuísíwata madécaná wawàsi càmíiri wenàiwica idé imànica.

¹⁴Néeseté apóstolnái ìyéeyéica Jerusalén ìyacàlená irìcu, néemiaca naináwaná Samaria ìyacàlená mìnanáica neebáidacaté Dios itàacái Jesús ìwali, íná apóstolnái nabànùaca Pedro, Juan nacái nàacaténáwa Samaria ìyacàlená néré. ¹⁵Idécanáami nàanàaca Samaria ìyacàlená néré, yá Pedronái nasutáca nalí Dios ibànùanápíná Espíritu Santo nawàwaliculé. ¹⁶Càité apóstolnái isutáca Dios ícha càmíicáinácáwa Espíritu Santo yàanàa Samaria ìyacàlená mìnanáí ìwali, ibatàa abéeri ìwalipíná, càmítàacáwa yàanàa nàwali. Nabautizácáitawa Wáiwacali Jesús ìpidená ìwali, náasáidacaténá neebáidaca itàacái. ¹⁷Néese Pedro, Juan nacái namàacaca nacáapiwa nàwali níai Samaria ìyacàlená mìnanáica. Càité Espíritu Santo yàanàaca nàwali yàacawéeridacaténá nía.

¹⁸Simón iicáca cànácaalí iyú Espíritu Santo yàanàaca nàwali apóstolnái namàacacaalíte nacáapiwa nàwali, yá Simón iwàwacaté yàaca plata apóstolnái irí nawéndacaténá irí yái Espíritu Santo ichàinica. ¹⁹Simón íimaca nalí:

—Pìacué nacái nulí yái pichàinicawa yéewanápiná nacái numàacacaalí nucáapiwa cawinácaalí ìwali, yásí yàanàaca nàwali yái Espíritu Santoca —íimaca yái Simónca. ²⁰Yá Pedro íimaca irí:

—iPía imáalèeripinácawa yàasu plata yáapichawa!, càmicaali piwènúada píiwitáisewa báawéeri íicha, piyúunáidacáiná pálímápiná piwèniaca Espíritu Santo ichàini piasu plata iyúwa, yái Espíritu Santo Dios yèrica wenàiwicanái irí mawènfíri iyú. ²¹Canáca yéewaná peedápiná piríwani, càmicáiná cayába píiwitáise Dios iicápiná. ²²Piúca píichawa yái píiwitáisecawa báawéerica. Pisutá píawawa Dios íicha manuísíwata. Cawàwanáta imàaca iwàwawa pibáyawaná íicha, yái píináidáanácawa báawéeri iyú Espíritu Santo ìwali. ²³Núalíacáináwa ipisíríca piwàwa lúasi iyú càide iyúwa ipisíri culáli, yá nacái píiwitáise báawéeri idacùaca pía —íimaca yái Pedroca. ²⁴Yá Simón íimaca nalí: —Pisutácué Dios íicha nulípiná ipíchaná imàacaca yàanàaca nùwali yái píiméerica nulí ìwali —íimaca.

²⁵Néese níái apóstolca, nadécanáamité nacàlidaca naináwanáwa neebáidaca Jesús itàacái, nadécanáami nacái néewáidaca wenàiwica Dios itàacái iyú, yá nàacawa náicha. Nacàlidaca nacái yái cayábéeri tàacáisica Jesús ìwali áiba yàcalé irìcubàa Samaria yàasu cáli íinatéeyéica iyaca. Càité nèepùacawa Jerusalén iyacàlená néré àniwa.

Felipe y el funcionario etiope

²⁶Néeseté àniwa Wáiwacali yàasu ángel íimaca Felipe irí: “Píawa sur iwéré àyapu irìcubàa yèericawa Jerusalén iyacàlená íicha Gaza iyacàlenámi nérépiná”, íimaca yái ángelca. Yáara àyapu yèericawa manacúali yùuculé càináwàiri, canácatalé wenàiwica. ²⁷Yá Felipe yàacawa. Néese Felipe yàanàaca asíali àyapulicubàa, Etiopía yàasu cáli néeséeri. Yácata nàasu wenàiwica cachàinfíri, gobiernosàiri, íibaidéerica Etiopía yàasu cáli icuèrinásàatúa irí, icùaca ùasu cawènfíri. Quéechatécáwa yàacawa Jerusalén iyacàlená néré yàacaténá Dios icàaluíniná. ²⁸Néeseté yái asíali yèepùacawa yàacawa yàasu cáli nérépináwa àniwa. Yàacawa yàasu carro irìcuwa, caballonái iwataidéerica yèepunícawa yáamiwáisewa. Yáawinéericawa iyaca yàasu carro irìcuwa iléeri néeni Dios itàacái profeta Isaías itànèericaté cuyàluta irìcu.

²⁹Yá Espíritu Santo íimaca Felipe irí àniwa: “Píawa yàatalé yái carroca”, íimaca yái Espíritu Santoca. ³⁰Iná Felipe ipiàcawa néré, yàanàaca carro yàatalé, yá Felipe yéemiaca etiopesàiri itàacái iléeca Dios itàacái profeta Isaías itànèericaté cuyàluta irìcu. Yá Felipe isutáca yéemiawani:

—¿Péemiasica càinácaalí íimáaná yái piléerica? —íimaca yái Felipeca. ³¹Yá etiopesàiri íimaca irí:

—Càmita yéewa nuémìaca càinàcaalí ìmáaná canácáiná yéewáidéeri núa —ìmaca. Yá isutáca Felipe ícha wawàsi iwàlùanápíná yáawinacawa yáapicha carro iriculé Felipe yéewáidacaténáni. ³²Yái tàacáisi etiopesàiri iléericaté ìmaca:

“Natéca nanúawani càide iyúwa nanúacaalí napìrawa ovejawa iyúwa sacrificio, càide iyúwa cordero ibàlùacaalíwa nàacuéseimi níai idaluéyéica ichùna. Quéwa càmita itàaní nali báawéeri iyú, níai imàníiyéica irí báawéeri, càmita nacái icuísá íchawa nía.

³³Yá nawàwaca nabáiniadacani, naicáaníca iquíniná.

Ewita càmicáanítaté imàni ibáyawanáwa, càicáaníta nàuwichàidacani. Canácata itaquénáinápíná nanúacáináni”, càité itànàaca yái profeta Isaíasca. ³⁴Néese yái gobierno icuèriná etiopesàiri ìmaca Felipe irí:

—Pimàni nulí cayábéeri, picàlida nulíni cawinácaalí wenàiwica ìwali profeta icàlidaca yái tàacáisica. ¿Icàlidasica ìwaliwata, áiba ìwalitasica nacái? —ìmaca.

³⁵Néese Felipe icàlidaca irí yái cayábéeri tàacáisi Jesús ìwali. Quéechatécáwa Felipe icàlidaca iríni càinàcaalí ìmáaná yái tàacáisi profeta Isaías itànèericaté. Isaías itànàacaté tàacáisi Dios inùmalicuése ìméeérica Jesús yàanàanápínáté yùuwichàacaténátéwa, yái tàacáisi etiopesàiri iléericaté. ³⁶Néese nachàbaca nàacawa úni néenibàa, yá gobierno icuèriná ìmaca Felipe irí:

—Piicá úni; ¿cayábasica pibautizáca núa? —ìmaca. ³⁷Néese Felipe ìmaca irí:

—Uwé, peebáidacaalí Jesús itàacái macái piwàwalicuésewa —ìmaca yái Felipeca. Néese asiali ìmaca:

—Nuebáidaca Dios Iiricani yái Jesucristoca —ìmaca.

³⁸Néese etiopesàiri ichùuliaca nayamáidaca carro, yá nalicùacawa úni yáaculé, yá Felipe ibautizàcani. ³⁹Namichàacatéwa úni yáacuése, yáta Espíritu Santo Wáiwacali ibànùérica, itéca Felipe. Gobierno icuèriná càmita quirínama iicáca Felipe. Néese etiopesàiri yèepùa yàacawa yàasu cáli nérépináwa àniwa casíimáica iwàwa manuísíwata. ⁴⁰Yáta Felipe yàanàaca Azoto ìyacàlená néré, yá icàlidaca nalíni yái tàacáisi cayábéérica Jesús iináwaná ìwali. Néese Felipe ipáchiaca yèepunícawa macái yàcalé iricubàa ìyéeyéica àyapu ìwalibàa, yá icàlidaca macái yàcalé iricuni àta yàanàacatalétaté Cesarea ìyacàlená néré.

Conversión de Saulo

9 ¹Quéwa Saulo icutátaté mamáalàacata inúanápíná wenàiwicanái yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Iná Saulo yàacawa sacerdote

fiwacaliná yàatalé. ²Saulo isutáca íicha ibànùanápíná tàacáisi Damasco ìyacàlená néré, judíonái yéewáidacàalu imanùbaca fiwacanánái irí, namàacacaténá Saulo íibàaca yeebáidéeyéi, asíanái, inanái nacái, iyéeyéica Damasco irícu, itecaténá nía presoíri iyú Jerusalén ìyacàlená néré. ³Idécanáamité Saulo yeedáca iríwa cuyàluta namanùbaca, yá yàacawa Damasco ìyacàlená nérépiná. Iyacaalíté mawiénita Damasco irí àyapulìcubàa, yáta camalási chènuníiséeri icànacaté Saulo itéese máiní mèlumèluíri iyú. ⁴Yá Saulo yúuwàa irìacawa cáli íinatalé, yéemìaca tàacáisi. Yái tàacáisi íimaca Saulo irí: “Saulo, ¿cáná piùwide pimànica núa?” íimaca yái tàacáisica.

⁵Saulo isutáca yéemìawani: “¿Cawiná pía, Nuíwacali?” íimaca yái Sauloca. Yái tàacáisi íimaca Saulo irí: “Núacata yái Jesús. Núacata yái piùwidéerica pimànica. Catúulécanáca pimànica píawawa báawanama, pipélicáiná nuípunita, càide iyúwa pacá ibawàacaalí cáiréeri ipùatalicu”, íimaca yái Wáiwacalica. ⁶Yá Saulo itatácawa icalùniwa. Néese íimaca: “Nuíwacali, ¿càinásica piwàwa numànica?” íimaca yái Sauloca. Néese Wáiwacali íimaca irí: “Pimichàawa pìanáwa yàcalé irìculé. Nérénica nacàlidaca piríwani càinàcaalí iwàwacutá pimànica”, íimaca yái Wáiwacalica.

⁷Aibanái Saulo yáapichéeyéica asíanáica cáaluca nía báawanama néemìacáiná sànasi quéwa canéeyéita iiquéeri wenàiwicaca. ⁸Néese Saulo imichàacawa cáli íicha. Yá yàacùaca ituíwa, quéwa càmita yéewa iicáidaca. Iná náibàacáita natéwa Saulo icáapi ìwali Damasco ìyacàlená irìculépiná. ⁹Saulo iyaca Damasco ìyacàlená irícu máisiba èeri, càmita idé iicáidaca. Càmfírìta iyáa iyáacaléwa, ibatàa únipiná ìira.

¹⁰Iyaca néré Damasco ìyacàlená mìnali íipidenéerica Ananías. Néese, Wáiwacali imàacaca yáawawa Ananías iicácani yéenáiwánási nacáiri irìcuíse. Yá íimaca Ananías irí: “¡Ananías!” íimaca yái Jesúsca. Néese Ananías íimaca: “¿Càiná, Nuíwacali?” íimaca yái Ananíasca.

¹¹Yá Wáiwacali íimaca Ananías irí: “Pìawa irìcubàa yái àyapuca íipidenéerica Derecha. Piwàlùawa Judas icapèèrìculé. Pisutá íichani, pitàanínápíná áiba asìali yáapicha, Tarso ìyacàlená néeseéri, íipidenéeri Saulo. Siùca isutáca iyaca yáawawa Dios íicha. ¹²Idéca iicáca áiba asìali yéenáiwánási nacáiri irìcuíse íipidenéeri Ananías, iwàluèricawa imàacaca icáapiwa ìwali yéewanápíná idé iicáidaca àniwa”, íimaca yái Jesúsca.

¹³Quéwa Ananías, idécanáami yéemìacani, yá íimaca: “Nuíwacali, madécaná nacàlidaca nulíni iináwaná ìwali, yáara asìalica. Nadéca

nacàlidaca nulíni ìwali imànica báawéeri nalí nàra yeebáidéeyéica pitàacái Jerusalén ìyacàlená néeni. ¹⁴Sacerdote ìiwacanánái nadéca nachùuliaca yàanàanápíná aléi itécaténá macáita wía presoíri iyú, wía isutéeyéica yáawawa pícha”, ìimaca yái Ananíasca.

¹⁵Quéwa Wáiwacali ìimaca Ananías irí: “Pìawa matufíbanáiri iyú; nudéca nuedáca yái asialica icàlidacaténá nuináwaná ìwali áibanái wenàiwica irí, nalí nacái áiba cáli néeséeyéica, nacuèrinánái irí nacái, israelitanái irí nacái. ¹⁶Núasáidapíná iríwa nuíwítáisewa càinácaalí iyú iwàwacutápiná yùuwichàacawa nulípiná, yeebáidacáiná nutàacái”, ìimaca yái Jesúsca.

¹⁷Néese Ananías yàacawa capíi néré, Saulo ìyacatalé ìyaca. Yá iwàlùacawa néré imàacaca icáapiwa Saulo ìwali. Yá Ananías ìimaca Saulo irí:

—Nuénàsàiri Saulo, Wáiwacali Jesús imàaquéericaté yáawawa piicácani àyapulicubàa, yáquéi ibànùaca núa pìatalé yéewanápiná pidé piicáidaca àniwa, yéewanápiná nacái Espíritu Santo icùaca píiwítáise —ìimaca yái Ananíasca.

¹⁸Yáta cubái ìimami nacáiri itúacawa Saulo ituíricúise, yá idé iicáidaca àniwa. Yá imichàacawa ibautizácawa. ¹⁹Néese Saulo iyáaca iyáacaléwa, cachàinica àniwani. Iyamáacawa néeni máisibáwanáita èeri náapicha níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái, ìyéeyéica Damasco ìyacàlená irìcu.

Saulo predica en Damasco

²⁰Néeseté Saulo idàbaca yèepunícawa yéewáidaca wenàiwica judíonái yéewáidacàalu irìcu. Icàlidaca nalíni Dios Iiriquéi Jesúsca. ²¹Macáita yéemièyéica Saulo icàlidáaná, nàináidacawa manuísíwata néemiaca yàasu tàacáisi. Néese náimaca nalíwáaca:

—¿Cánásica yéewa imàni càì? Yái asialica yùuwidecaté imànica wenàiwica yeebáidéeyéica Jesúsmi iináwaná ìwali Jerusalén ìyacàlená néeni. Yácata yái yàanèericaté aléi nacái itécaténá nía presoíri iyú, yéewanápiná sacerdote ìiwacanánái yùuwichàidaca nía. ¿Cánásica iwàwa icàlidaca Jesúsmi iináwaná ìwali? —náimaca nalíwáaca.

²²Quéwa Saulo icàlidaca yàacawa cachàiníwanái. Yéewáidaca wenàiwica náalíacaténáwa Mesíasca yái Jesús, israelita icuèrinápináca Dios ibànùèripinacaté nalí. Itàaníca cáalíacáiri iyú yái Sauloca, íná judíonái Damasco ìyacàlená mìnánái càmítaté yéewa namawèniadaca Saulo yàasu tàacáisi. Yá càmíiyéi yáalíawa náiméeripíná irí. Iná masànacáicata nía íicha meedá.

Saulo escapa de los judíos

²³Néesetécáwa madécaná èeri idenáami, yá judío íiwacanánái natàaníca náapichawáaca ibàacanéeri iyúta quéwa, abédanamacaténá náiwitáise nanúanápínaté Saulo. ²⁴Quéwa Saulo yáalíacatéwa nawàwaca nanúacani. Nachùulìaca nàasu wenàiwicawa nacùanápíná yàcalé inùma imanùbaca, èeríapinama, táiyápinama nacái nanúacaténá Saulo. ²⁵Iná níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái nawàlùadaca Saulo manuíchúa mapíiri iriculé. Yá táiyápi nalicùadaca Saulo mapíiri irícu yéenúlusi ìwali chènuníiséeri ventana iricubàa yàcalé iwáiná finatáise, yàanàacaténá cáli iwéré méetàucuta yàcalé ícha. Càita idéca imusúacawa náicha yái Sauloca.

Saulo en Jerusalén

²⁶Néeseté Saulo, idécanáamité yàanàaca Jerusalén ìyacàlená néré, yá iwàwacaté ìwacáidáyacacawa náapicha níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Quéwa macáita cáaluca naicàcani, càmicáiná neebáida iwènúadacaté íiwitáisewa báisiiri iyú yeebáidáanaca Jesús itàacái. ²⁷Quéwa Bernabé itéca Saulo yáasáidacaténáni apóstolnái irí. Bernabé icàlidaca nalíni Saulo iicacaté Wáiwacali àyapulicubàa, Wáiwacali itàanícaté nacái Saulo yáapicha, Saulo icàlidacaté nacái macàaluínínátani yái tàacáisica Jesús iináwaná ìwali Damasco ìyacàlená irícu. Iná idécanáamité apóstolnái yéemìaca Bernabé icàlidaca nalí Saulo iináwaná, yáté needáca nàataléwa Saulo. ²⁸Néese Saulo iyamáacawa náapicha Jerusalén ìyacàlená irícu, yèepunícawa nacái náapicha. Icàlidaca cachàiníiri iyúni macàaluínínáta Wáiwacali iináwaná ìwali. ²⁹Itàaní nacái náapicha áibanái judío itàaníyéica griego itàacái iyú, càmfíyéica yeebáida Jesús ìwali. Saulo icàlidaca nalíni cachàiníiri iyú macàaluínínáta. Quéwa nawàwacaté nanúaca Saulo. ³⁰Néese níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái, náalíacáináwa áibanái nawàwaca nanúaca néenásàiri Saulo, yá natéca Saulo Cesarea ìyacàlená néré. Yá nabànùacani Cesarea ícha yàacaténáwa Tarso ìyacàlená nérépiná.

³¹Inaté yéewa níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái ìyéeyéica macái Judea yàasu cáli imanúica, Galilea yàasu cáli néeséeyéi nacái, Samaria yàasu cáli néeséeyéi nacái, nàyaca matuíbanáiri iyú. Cachàiníwanái náiwitáise Dios ìwali, neebáidaca itàacái tàì íméri iyú, nadàwinàidaca náiwitáisewa Dios íiwitáise iyú. Nàaca Wáiwacali icàaluíníná. Espíritu Santo nacái iyúudàaca nía nawènúadánápínaté áibanái íiwitáise Wáiwacali irípiná, íná yéewa manùbáwanái nàacawa.

Curación de Eneas

³²Néenialíté Pedro yàaca ipáchiaca wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Yá yàaca ipáchiaca áibanái iyéeyéica Lida iyacàlená iricu. ³³Pedro yàanàaca áiba asìali ípidenéeri Eneas. Irìanírìcáitawa yàalubái íinatawa ocho camuí, máapínacáináni, yái Eneasca. ³⁴Néese Pedro íimaca irí:

—Eneas, siùcade Jesucristo ichùnìaca píawa. Pimichàawa peedá pìalubáiwa —íimaca yái Pedroca. Yáta Eneas imichàacawa. ³⁵Macáita Lida iyacàlená mìnánái, Sarón iyacàlená mìnánái nacái naicáca Eneas imichàacawa, yá nawènúadaca náiwitáisewa Wáiwacali irípiná.

Resurrección de Dorcas

³⁶Uyacadé inanái Jope iyacàlená iricu yeebáidéechúa Jesús itàacái, ípidenéechúa Tabita, (íimáanáca Dorcas griego itàacái iyú). Uái inanáica umànicaté cayábéeri mamáalàacata. Uyúudàaca nacái catúulécanéeyéi wenàiwica. ³⁷Néeseté, idècunitàacá Pedro iyaca Lida iyacàlená néeni, yá cáuláicaca Dorcas, yá uetácawa. Néese abénaméeyéi inanái nàapidáidaca uinámi, yá nàwalica ùwali ubàlemi, yá nalíadaca úa capii imàdàaná iriculé iyéerica chènunibàa cáli inàni íicha. ³⁸Yái Jope iyacàlená iyaca mawiénita Lida iyacàlená irí, Pedro iyacataléca. Níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái náalíacatéwa Pedro iyaca Lida iyacàlená iricu, yá nabànùaca pucháiba asianái yèeyéipiná imáidaca Pedro. Náimaca irí: “Aquialé Jope iyacàlená néré aquialésíwata”, náimaca.

³⁹Yaté Pedro yàacawa náapicha. Idécanáamité yàanàaca néré, yá natécani néré Dorcasmi iríacataléacawa. Madécaná inanái inlrimi yéetéeyéimicatéwa íicha nàyaca néré, nabàlùacawa Pedro itéese, íicháaníyéi, náasáidaca nacái Pedro iicá bàlesi, ruana nacái umàníyéicaté nalí, úái Dorcasmica idècunitàacá cáuca úa. ⁴⁰Néese Pedro ichùulíacaté macáita namusúacawa capii imàdàaná iricuíse. Yá ibàlùacawa yùulù ipùata iyúwa, yá isutáca Dios íicha. Néese iicáidaca yéetéechúamiwa irí. Yá íimaca ulí:

—íTabita, pimichàawa! —íimaca yái Pedroca. Yáta ùacùaca utuíwa. Uicáca Pedro, yá umichàaca úawinacawa. ⁴¹Pedro íibàaca ucáapi ìwali, yá imicháidaca úa. Imáidaca níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái, nía nacái maníríyéimica, yáasáidacaténá nalí úa, cáuca úa àniwa. ⁴²Macáita Jope iyacàlená mìnánái néemìaca uináwaná, yá madécaná wenàiwica iwènúadaca íiwitáisewa Wáiwacali irípiná. ⁴³Yá Pedro iyamáacawa

Johe ìyacàlená ìricu madécaná èeri. Pedro ìyaca icapèe néeni áiba asiali ípidenéeri Simón ichùnièrica pìrái íimamimi iwéndacaténá nía.

Pedro y Cornelio

10 ¹Aiba asiali càmfiri judío ípidenéeri Cornelio ìyacaté Cesarea ìyacàlená ìricu. Yái Cornelioca, náiwacalicaní níai romanonái yàasu úwinái yéénaca ípidenéeri el Italiano. ²Yái Cornelioca yàaca Dios icàaluíniná cáaliacáiri iyú, macáita yéénánái yáapichawa. Imàaca nacái manùba plata ofrenda iyú iyúudàacaténá judiónái. Isutéeri yáawawa Dios íicha mamáalàacata. ³Aiba èeri cawàwanáta a las trescatáita táica, Cornelio iicáca yéénaiwanási nacáiri: Yá iicáca amaléeri iyú Dios yàasu ángel iwàlùacawa Cornelio yàatalé. Yá íimaca Cornelio irí: “iCornelio!” íimaca yái ángelca. ⁴Yá Cornelio iicáidaca ángel irí manuísíwata icalùni iyúwa. Yá íimaca ángel irí: “¿Càinásica piwàwa numànica pirípiná?” íimaca yái Cornelioca. Néese ángel íimaca irí: “Dios idéca yéemiaca yái pisutáanáca íicha, cayába nacái iicáca yái piyúudaanáca catúulécanéeyéi wenàiwica. ⁵Siúcade pibànua wenàiwica Johe ìyacàlená néré namáidacaténá néese Simón áibaalí ípidenéeri Pedro. ⁶Yái Pedroca ìyaca áiba asiali icapèe ìricu ípidenéeri Simón ichùnièrica pìrái íimamimi iwéndacaténá nía, idènièrica icapèewa manuíri úni idùlepi. Yái Pedroca icàlidapiná piríwani càinácaalí iwàwacutá pimànica”, íimaca yái ángelca.

⁷Idécanáami yàacawa yái ángel itàaníríca yáapicha, yá Cornelio imáidaca pucháiba yàasu wenàiwicawa. Imáidaca nacái abéeri úwi íibaidéeri Cornelio irí, yèerica Dios icàaluíniná manuísíwata, Cornelio yáaliéerica cayábaca íiwitáise imànínápiná cayábéeri. ⁸Cornelio icàlidaca nalíni macáita yái ángel icàlidéericaté irí. Yá Cornelio ibànùaca nía Johe ìyacàlená nérépiná.

⁹Néese mapisáináami àniwa, cawàwanáta machacànicaalíte èeri, yá nàyaca mawiénita Johe ìyacàlená irí. Yáta hora nacái Pedro, iyéerica Simón icapèe ìricu, yàacawa capii ipùata sàabadéeri íinatalé, machacànicaalíte èeri. Pedro yàacawa néré isutácaténá yáawawa Dios íicha. ¹⁰Máiní máapicani íná iwàwa iyáaca iyáacaléwa. Quéwa idècunitàacá namànica iyáapiná, Pedro iicáca yéénaiwanási nacáiri. ¹¹Yá iicáca capiráléeri cáli yàacàacawa, yá áiba wawàsi iricùacawa chènuníise cáli íinatalépiná, abéeri wawàsi càiri iyúwa manuíri sávana idacùacanéeri ipùata báinúacanama yéénúlusi iyú. ¹²Chái sávana ìricu nàyaca néeni macái cuwèesínái íiwitáaná, pìrái nacái,

àapinái nacái, cuèpìranái nacái, macái íiwitáaná ìyéeyéica cháí èeri írìcu. ¹³Néese Pedro yéemiaca tàacáisi chènunfise. Yá tàacáisi íimaca: “Pimichàawa, Pedro. Pinúa piyáawa nía”, íimaca. ¹⁴Néese Pedro íimaca: “Càmíiri, Nuíwacali. Canácatáita nuyáa níai casaquèeyéica waicáca, profeta Moisés ichùuliacáináaté wía judíoca pinùmalicuise ipíchaná wayáaca nía”, íimaca yái Pedroca. ¹⁵Néese tàacáisi íimaca írì àniwa: “Masacàacaalí Dios imànica áiba wawàsi, picá píima ìwali casacàacani”, íimaca yái tàacáisica.

¹⁶Máisiba yàawiriaté Pedro iicáca sámana nacáiri iricùacawa, yéemì nacái tàacáisi. Néese sámana yèepùà imichàacawa chènuniré àniwa. ¹⁷Pedro íináidacawa manuísíwata iwàwalicuisewa càinácaalí íimáaná yái yéenáiwánási nacáirica, máinicáiná càulenáca íichani. Idècunitàacá íináidacawa ìwali, yá Cornelio yàasu wenàiwicanái nàanàaca capìi inùma néré. Nèepunícawa nasutáca néemìawa alénácaalí Simón icapèe ìya. ¹⁸Nàanàaca néré, yá namáidaca cachàini nasutácaténá néemìawa asáisi ìyacaalí néeni áiba asìali íipidenéeri Simón, íipidenéeri nacái Pedro.

¹⁹Idècunitàacá Pedro íináidacawa mamáalàacata ìwali yái yéenáiwánási nacáirica, yá Espíritu Santo íimaca írì: “Píicá, máisiba asianáica níara icutá pía. ²⁰Pimichàawa, piàwa nàatalé pèepuníináwa náapicha. Picá achúma píináidacawa piwàwawa, néese manuí píináidaca piwàwawa; nudéca nubànùaca nía píatalé”, íimaca yái Espíritu Santoca. Iwàwacutácaté Espíritu Santo ichàiniadaca Pedro iwàwa bàalutécáiná profeta Moisés ichùuliacaté judíonái càmfínápiná nèepuníwa càmiíyèi judío yáapicha, íná Espíritu Santo ichàiniadaca Pedro iwàwa. ²¹Néese Pedro yàacawa nàatalé, yá íimaca nalí:

—Núaquéi picutéericuécá. ¿Càinásicué piwàwa numànica pirípiná? —íimaca yái Pedroca. ²²Náimaca írì:

—Cornelio ibànùaca wía, abéeri úwi íiwacaliná, ìyéerica machacàníiri iyú Dios iicá, yèeri nacái Dios icàaluíniná. Macái judíonái naicáca cáimiétaquèeri iyúni, yá nacái cáinináca naicácani. Dios yàasu ángel ichùuliacaté Cornelio ibànùanápiná wenàiwica namáidacaténá pía, yéewacaténá piacawa icapèe néré yéewanápiná Cornelio yéemiaca yái picàlidéeripináca írì —náimaca.

²³Néese Pedro yeedáca yàataléwa nía. Yá nayamáacawa néeni Pedro yáapicha abéeri catá. Mapisáita àniwa yá Pedro yàacawa náapicha. Abénaméeyéi Jope ìyacàlená mìnánái yeebáidéeyéica Jesús itàacái nàacawa náapicha.

²⁴Néese mapisáita àniwa nàanàaca Cesarea ìyacàlená néré, cháí Cornelio icùacatáica nàanàaca. Ipíchawáiseté nàanàaca, yáté Cornelio imáidaca néré yéenánáiwa, yàacawéeyéiná nacáíwa cáininéeyéica Cornelio iicáca. ²⁵Pedro yàanàaca icapèe néré, yá Cornelio imusúacawa ñipunita yeedácaténá yàataléwani. Cornelio ibàlùacawa yùulúi ipùata iyúwa Pedro irí yàacaténá icàaluíniná. ²⁶Quéwa Pedro imichàidacani. Yá ñimaca irí:

—Pimichàa pibàlùacawa. Asìalicata nacáí núaquéi càide iyúwa pía —ñimaca yái Pedroca.

²⁷Idècunitàacá Pedro itàaníca yáapicha, yá iwàlùacawa iicáca madécaná wenàiwica ìwacáidáyaquéeyéiwa néré, càmiíyèi judío. ²⁸Néese Pedro ñimaca nalí:

—Píalíacuécawa judío ñiwitáise càmita ibatàa wàwacáidáyacacawa píapichacué, píacué càmiíyéica judío, ibatàa wawàlùanápínátawa picapèe iriculé, càmitasa cayába càì wamàni. Quéwa Dios idéca yàalàaca núa càmiínápíná quirínama casacàaca nuicáca áibanái, càmita nacáí nuicá nía iyúwa canéeri iwèni Dios irípiná nía. ²⁹Iná namáidacaalíté núa, yá nàanàaca néese aquialéta, càmita báawa nuínáidacawa nuwàwawa ñwali. Iná siùcade nuwàwa núalíacawa càiná ñwalicaalícué pimáida núa —ñimaca yái Pedroca. ³⁰Yá Cornelio ñimaca irí:

—Báinúaca èerica néese siùcáade, chácataícaté èeri càide iyúwa siùcade, nùyacaté cháí nucapèe irícuwa, imàaquéeri fíchawa iyáacaléwa, isutéeri yáawawa Dios fícha táicalénama. Yáté áiba asìali mèlumèluíri ibàle imàacaca yáawawa nuicácani. ³¹Ñimaca nulí: ‘Cornelio, Dios idéca yéemíaca yái pisutáanáca fícha. Cayábaca Dios iicáca yái piyúudàanáca catúulécaneéyèi wenàiwica. ³²Pibànùa wenàiwica Jope ìyacàlená néré namáidacaténá néese áiba asìali ñipidenéeri Simón, ñipidenéeri nacáí Pedro. Yái Pedro ìyaca áiba Simón icapèe irícu, yáara ichùnièrica pìràì ñimamimi iwéndacaténá nía, idènièrica icapèewa manuíri úni idùlepi’, càì ñimaca nulí. ³³Iná nubànùacaté nía ráunamáita nacutáca pía, yá pidéca pimànica nulí cayábèeri pìanàacáiná. Siùcade macáita wàyaca cháì Dios iicápiná, yá wawàwaca wéemíaca macáita tàacáisi Wacuèriná Dios ichùulièrica picàlidáanápíná walíni —ñimaca yái Cornelioca.

Discurso de Pedro en casa de Cornelio

³⁴Néeseté Pedro idàbaca icàlidaca nalíni. Yá ñimaca nalí:

—Siùcade núalíacawa báisíiri iyú Dios càmita iicá abéeri wenàiwica ñiwitáaná iyúwa cayábèeri áibanái fícha, néese iicáca macáì wenàiwica

íiwitáaná abédanamata. ³⁵Néese, cayábaca Dios iicáca náiwitáise canánama, macái wenàiwica íiwitáaná yèeyéica icàaluíná, imàníyéica nacái cayábéeri. ³⁶Dios idéca icàlidaca walí tàacáisi, wía Israel itaquénáinámica. Dios icàlidaca walí yái cayábéeri tàacáisica íiméerica Jesucristo imàacáanápíná wàyaca Dios yáapicha matuíbanáiri iyú. Yái Jesucristo, yácata macái wenàiwicanái Iiwacali. ³⁷Píalíacuécawa cayába càinácaalíté ìya judíonái yàasu cáli imanuíca. Quéechatécáwa Juan el Bautista icàlidaca nalíni iwàwacutáaná wenàiwicanái ibautizácawa, náasáidacaténá nawènúadacaté náiwitáisewa Dios irípiná. Néeseté Jesús idàbacaté yéewáidaca wenàiwica Galilea yàasu cáli íinata. ³⁸Píalíacué nacáíwa Dios ibànùacaté Espíritu Santo Jesús ìwali icùacaténá Jesús íiwitáise manuísíwata, ichàiniadacaténáni nacái, yái Jesús Nazaret ìyacàlená néeséerica. Píalíacué nacáíwa Jesús yèepunícaté imànica yàacawa cayábéeri wenàiwicanái irí, ichùnìacaté nacái macáita wenàiwica Satanás yùuwichàidéeyéica. Càité Jesús idé imànica Dios yàacawéeridacáináni. ³⁹Wadéca waicáca macáita yái Jesús imàníirícaté Judea yàasu cáli íinata, Jerusalén ìyacàlená irícu nacái. Néese natàtàacani cruz ìwali, càité nanúacani. ⁴⁰Néeseté máisiba èeri irícu idécanáamité nanúacani, yá Dios icáucàidacani. Néese Dios ibànùacaté Jesús imàacaca yáawawa waicácani, wáalíacaténáwa cáucani. ⁴¹Jesús càmítaté imàaca yáawawa macái wenàiwica iicácani. Néeseté imàacaca yáawawa waicácani, wía Dios íináidéeyéicatéwa ìwali bàaluité imàacáanápínaté iicáca cáucani, yái Jesúsca. Yá nacái wayáacaté wayáacaléwa yáapicha idécanáamité imichàacawa yéetácáisi íicha. ⁴²Néeseté Jesús ichùulíacaté wacàlidáanápíná israelitanái iríni, yái tàacáisi íiméerica Dios idéca imàacaca Jesús icàlidáanápíná báawéeyéi iináwaná ìwali, cáuyéica, yéetéeyéimiwa nacái, yùuwichàidacaténá níawa càiripínáta nabáyawaná ìwalísewa, èeri imáalàacaalípináwa. ⁴³Ipíchawáiseté Jesús yàanàaca aléi èeri irículé, yáté macáita profetanái nacàlidacaté iináwaná ìwali. Nacàlidacaté nacái Dios imàacáanápínaté iwàwawa wenàiwicanái ibáyawaná íicha, Jesús yéetácáinátéwa nabáyawaná ìwalíise, cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái —ímaca yái Pedroca.

Los no judíos reciben el Espíritu Santo

⁴⁴Néeseté idècunitàacá Pedro icàlidaca nalíni, yá Espíritu Santo iricùacawa nàwali icùacaténá náiwitáise macáita níai yéemièyéica Pedro icàlidáaná nalíni, neebáidacáiná yái tàacáisica. ⁴⁵Níai judío

yeebáidéeyéica Jesús itàacái yàacawéeridéeyéica Pedro, náináidacawa manuísíwata naicáidaca càmfíyèi judío irí Dios yàacáináté Espíritu Santo càmfíyèi judío irí nacái. ⁴⁶Judíonái yéemíaca nacái càmfíyèi judío itàaníca áiba tàacáisi iyú, càmfíri èeri mìnánái itàacái, nàaca nacái Dios irí cayábèeri. ⁴⁷Néese Pedro ímaca:

—Dios idéca ibànùaca Espíritu Santo nàwali yàacawéeridacaténá níai càmfíyéica judío càide iyúwaté ibànùaná Espíritu Santo wàwali, wía judíoca. Wàacué wabautizáca nacái nía. Canáca yéewaná wamáisaníaca náicha nabautizáanáwa —ímaca yái Pedroca.

⁴⁸Yá Pedro ichùuliaca yáapichéeyéiwa ibautizáca níai càmfíyéica judío Jesucristo ípidená ìwali náasáidacaténá neebáidaca Jesús itàacái. Néese níai càmfíyéica judío nasutáca Pedro íicha iyamáanápínáwa náapicha máisibáwanái èeri.

Informe de Pedro a la iglesia de Jerusalén

11 ¹Néeseté apóstolnái, nía nacái yeebáidéeyéica Jesús itàacái iyéeyéicaté Judea yàasu cáli íinata néemíaca càmfíyèi judío iináwaná ìwali neebáidacaté Dios itàacái càide iyúwa judíonái yeebáidáanáté. ²Quéwa idécanáamité Pedro yèepùacawa Jerusalén iyacàlená néré àniwa, néese abénaméeyéi judío yeebáidéeyéica Jesús itàacái natàaníca ìwali yái Pedro imàníníaca càmfíyèi judío yáapicha. ³Náimaca Pedro irí:

—¿Cánaté pía pipáchiaca nàatalé níara càmfíyéica judío? ¿Cáná piyáa piyáacaléwa náapicha? —náimaca. ⁴Néese Pedro icàlidaca nalí macáita yái idàbáanacaté ichàbacawa. Yá ímaca nalí:

⁵—Nùyacaté Jope iyacàlená irícu. Idècunitàacá nusutáca núawawa Dios íicha, yá nuicácaté yéenáiwánási nacáiri. Nuicácaté áiba wawàsi càiri iyúwa manuíri sávana iricùacawa chènuníise, idacùacanèeri ipùata báinúacanama yéenúlusi iyú. Yáté iricùacawa nùatalé. ⁶Nuicáidacaté cayába irí nuicácaténá càinácaalí wawàsi ìya sávana irícu, yá nuicáca macái pìrái íiwitáaná, cuwèsinái nacái, àpinái nacái, cuipìranái nacái, macái íiwitáaná íyeyéica cháí èeri irícu. ⁷Yáté nuemíaca tàacáisi. Íimaca nulí: ‘Pimichàawa, Pedro. Pinúa piyáawa nía’, ímaca nulí. ⁸Quéwa núumacaté irí: ‘Càmíiri, Nuíwacalí. Canácatáita nuyáa níai casaquèeyéica waicáca, profeta Moisés ichùulíacáináté wía judíoca pinùmalícuíse ipíchaná wayáaca nía’, cài núumaca. ⁹Néese yái tàacáisi chènuníiséerica íimacaté nulí àniwa. Íimaca nulí: ‘Masacàacaalí Dios imànica áiba wawàsi, yá picá píima ìwali casacàacani’, ímaca.

¹⁰Máisiba yàawiría nuicácaté sámana nacáiri iricùacawa, nuémia nacái tàacáisi. Yáté macáita yèepùà imichàacawa chènuniré àniwa. ¹¹Yáta máisiba asianái Cesarea ìyacàlená néeseéeyéi nàanàacaté nucapèe néré wàyacatáica. Náiwacali ibànùacaté nía nacutáanápíná núa. ¹²Yáté Espíritu Santo ichùullaca nùacawa náapicha, ipíchaná achúmaca nuínáidacawa nuwàwawa ìwali. Níái seis namanùbaca wéenánái nacái nàacatéwa núapicha. Macáita wawàlùacatéwa áiba asiali icapèe iriculé. ¹³Yái asialica icàlidaca walíni iicácaté ángel icapèe iricu. Yá ángel ímacaté irí: ‘Pibànùà wenàiwica Jope ìyacàlená nérépiná namáidacaténá néese Simón ípidenéeri nacái Pedro. ¹⁴Yái Pedroca icàlidapíná piríwani càinácaalí iyú píalimá piwasàaca píawawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, píá nacái, péenánái nacái’, ímacaté yái ángelca. ¹⁵Néeseté idécanacáita nudàbaca nucàlidaca nalíni, yá Espíritu Santo yàanàaca nàwali, yàacawéeridacaténá nía, càide iyúwaté Espíritu Santo yàanàanáté wàwali bàaluité. ¹⁶Néeseté nuwàwalica tàacáisi Wáiwacali icàlidéericaté walí. Iimacaté: ‘Báisíta Juan el Bautista ibautizácaté wenàiwicanái úni yáaculé. Quéwa mesúnamáita Dios ibànùapínacué piríwa Espíritu Santo, yái yàacawéeridéeripínacuéca píá, ibautizácaténacué píiuitáise Espíritu Santo ichàini iyú’, ímaca yái Wáiwacalica. ¹⁷Uwé, Dios idéca yàaca Espíritu Santo càmiíyéi judío irí càide iyúwaté yàanáté walíni, wía judíoca, weebáidacaalíté Wáiwacali Jesucristo itàacáwa, ínà canáca yéewaná wapéliaca Dios íipunita, canáca yéewaná wamáisaníaca náichani, yái Espíritu Santoca —íimaca yái Pedroca.

¹⁸Néese níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái ìyéeyéica Jerusalén ìyacàlená iricu, nadécanáami néemiaca yái tàacáisica, yá càmita quirínama natàaníca báawéeri iyú Pedro ìwali, néese nàaca Dios irí cayábéeri. Yá náimaca:

—iDios idéca ibatàaca càmiíyéi judío nawènúadaca nacái náiwitáisewa irípiná yéewacaténá nacái nadèniaca nacáucawa càmfíri imáalàawa, càide iyúwa wàyáaná, wía judíoca! —náimaca.

La iglesia de Antioquía

¹⁹Nadécanáamité nanúaca Esteban Jerusalén ìyacàlená néeni, yá nadàbacaté namànica ùwicái yeebáidéeyéi íipunita canánama. Iná napíacatéwa áibalépiná. Abénaméeyéi yàacatéwa Fenicia yàasu cáli nérépiná. Aibanái yàacatéwa Chipre yàasu iwàwata nérépiná. Aibanái yàacatéwa Antioquía ìyacàlená nérépiná. Nacàlidacaté Jesucristo

iináwaná ìwali abéta judíonái irí. Càmita nacàlida càmiíyéi judío iríni. ²⁰Aibanáita yeebáidéeyéi Jesús itàacái Chipre yàasu iwàwata néeséeyéi, Cirene ìyacàlená mìnánái nacái áibanái, nàanàacaté Antioquía ìyacàlená irìculé. Nadàbacaté nacàlidacani càmiíyéi judío irí. Nacàlidaca nalí Jesús iináwaná Wáiwacalicaní. ²¹Wáiwacali íiwitáise cachàiníri ìyacaté nalí, ínáté yéewa manùbéeyéi wenàiwica namàacaca náichawa náiwitáise bàaluisàimiwa, yá neebáidaca Wáiwacali itàacái.

²²Néese, níái yeebáidéeyéica Jesús, Jerusalén ìyacàlená néeníyéica néemiaca Antioquía ìyacàlená mìnánái iináwaná. Yá nabànùaca Bernabé yàacaténáwa Antioquía ìyacàlená nérépiná. ²³Bernabé yàanàacaté néré, yá yáaliacawa Dios imànica nalí cayábéeri. Iná casímáica Bernabé iwàwa, iyanídacawa náapicha. Yàalàaca nía, ichàiniadaca nacái nawàwa canánama, cachàiníinápíná náiwitáise neebáidáanápíná mamáalàacata Wáiwacali itàacái tàì fíméeri iyú. ²⁴Cayábéericáiná íiwitáise yái asíalica, yái Bernabéca, Espíritu Santo icùacáiná íiwitáise. Yeebáida Dios itàacái manuísíwata tàì fíméeri iyú. Càita áibanái manùbéeyéi àniwa néemiaca Bernabé icàlidáaná nalíni, yá nawènúadaca náiwitáisewa neebáidacaténá Wáiwacali itàacái.

²⁵Néeseté Bernabé yàacawa Tarso ìyacàlená irìculé icutácaténá Saulo. Idécanáamité yàanàacani, yá itéca Saulo Antioquía ìyacàlená néré. ²⁶Bernabé, Saulo yáapicha nàyacaté néré abéeri camuí náapicha níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Néewáidacaté madécaná wenàiwica. Antioquía ìyacàlená néeni áibanái nàacaté yeebáidéeyéi íipidenápiná cristianonái, fímáanáca Cristo yéewáidacalénái, Cristo yáapichéeyéi nacái fímáanáca.

²⁷Néenialíté abénaméeyéi profeta itàaníyéica Dios inùmalicúise nàacatéwa Jerusalén ìyacàlená fícha, yá nàanàaca Antioquía ìyacàlená néré. ²⁸Abéeri néená, íipidenéeri Agabo, ibàlùacawa nàacuésemi, níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Yá Espíritu Santo icùaca Agabo íiwitáise icàlidacaténá nalí tàacáisi Dios inùmalicúise. Yá icàlidaca nalíni ìyáanápínáté máapicái cachàiníri iyú nàasu cáli néré, yái Israel yàasu cálica. Càité ichàbacawa néesetécáwa idècunitàacá emperador romanosàiri Claudio icùaca macái cáli imanùbaca. ²⁹Iná Antioquía ìyacàlená mìnánái yeebáidéeyéica Jesús itàacái náináidacatéwa nabànùanápínáté plata iyúwa ofrenda nayúudàacaténá áibanái yeebáidéeyéica Jesús ìyéeyéica Judea yàasu cáli fínata. Macái wenàiwica imanùbaca nabànùaca plata iyúwata náalimáaná namàacaca ofrenda. ³⁰Càité nàwacáidaca plata, yá nabànùacani iyúwa ofrenda náapicha níái

Bernabé, Saulo nacái natécaténáni ancianonái irí icuèyéica wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái Judea yàasu cáli ínata, nayúudàacaténá catúulécanéeyéi wenàiwica yeebáidéeyéi Jesús itàacái.

Muerte de Santiago y encarcelamiento de Pedro

12 ¹Néenialíté rey Herodes idàbaca yùuwideca imànica abénaméeyéi yeebáidéeyéi Jesús itàacái Jerusalén iyacàlená néeniyéica iyaca. Herodes idàbacaté yùuwichàidaca nía. ²Herodes ichùuliaca úwinái iwichùaca Santiago íicha íiwita, yéetácaténátéwa, yámi Juan ibèerimica. ³Néese, yái Herodesca, yáaliacawa casíimáica judío íiwacanánái ìwali yái yéetáanácawéi Santiagomica, íná ichùuliaca úwinái íibàaca Pedro nacái. Yá náibàacani judíonái yàasu culto Pascua yaalí nayáacaalíté pan càmíiri idènia levadura. ⁴Idécanáamité náibàaca Pedro, néese Herodes ichùuliaca nacùaca Pedro presoíyéi ibànalicu. Ichùuliaca nacùacani, níái úwinái báinúaca náiwitáaná imanùbaca. Nàyaca báinúacanama úwinái macái náiwitáaná imanùbaca. Herodes iwàwacaté ichàbàidaca Pedro judíonái irí nanúanápináni Pascua yàasuná culto idénáami. ⁵Càité Pedro iyaca presoíyéi ibànalicu. Nacùaca cayábani. Quéwa manùbéeyéi yeebáidéeyéica Jesús itàacái nasutáca Dios íicha Pedro irípiná manuísíwata mamáalàacata.

Dios libra de la cárcel a Pedro

⁶Yáta catáca mapisáipináta Herodes ichàbàidapináté Pedro judíonái irí, nanúanápináni, yá Pedro iimáca iyaca bamuchúamibàa náicha pucháiba úwinái. Pedro nadacuèri pucháiba cadena iyú. Aibanái úwi ibàluèyéiwa presoíyéi ibàna inùma néeni nacùaca presoíyéi ibàna ipíchaná Pedro imusúacawa. ⁷Yáta Dios yàasu ángel yàanàaca néré, ibàlùacawa mawiénita Pedro irí. Yá camalási ipuníada presoíyéi ibàna irículé. Néese ángel icapèedaca Pedro ibàlài ìwali icawàidacani. Yá íimaca Pedro irí: “iCaquialéta, pimichàawa!” íimaca yái ángelca. Yáta pucháiba cadena icaláacawa Pedro icáapi íicha. ⁸Yá ángel íimaca Pedro irí: “Pìwali pibàlewa, pizapatoní nacáíwa”, íimaca yái ángelca. Idécanáami Pedro imànica càide iyúwaté ángel íimáaná irí, yá ángel íimaca irí àniwa: “Peedá pìasu ruana nacáíriwa, piúca pìwalíisewani. Pìawa núamiwáise”, íimaca irí yái ángelca.

⁹Yá Pedro imusúacawa ángel yáamiwáise. Càmita yáaliawa asáisi báisícaalíni, ángel imusúadáanacani presoíyéi ibàna irícuíse. Pedro iyúunàidaca yéenáíwanási nacáiri càì iicáca meedá. ¹⁰Nachàbacatéwa

idàbàanéeyéi úwi ícha, néese nachàbacawa áibanái ícha àniwa icuèyéica presoíyéi ibàna. Nàanàaca inùma néré, yái manuíri inùma yáawami hierroírita, namusúacatáipinácawa carretera iriculé yàcaléricu, yá inùma yàacùacawa yàasu wawàsitawa meedá. Yá namusúacawa ícha. Nèepunícanáamiwa abéeri carretera iricubàa, yáta ángel imàacaca Pedro abéerita.

¹¹Néese átata Pedro yáalíacawa imusúacatéwa náicha. Yá ímaca iríwa: “Siùcade núalíacawa báisiíri iyú, Dios idéca ibànùaca yàasu ángelwa nùatalé imusúadacaténá núa Herodes ícha, náicha nacái níara judíoca iwàwéeyéica inúaca núa”, ímaca iríwa yái Pedroca.

¹²Idécanaámi íináidacawa ìwali macáita iyáaná, néese yàacatéwa María icapèe néré, úái Juan yáatúaca. Yái Juanca áibaalí ípidená Marcos. Quéechatécáwa madécaná wenàiwica ìwacáidáyacacawa néré, yá nasutáca nàyaca Dios ícha. ¹³Pedro inúacaté bàacháwáiséerica iwáiná inùmaca, yá abéechúa mànacàu ípidenéechúa Rode umusúacawa capli ícha, ùacatéwa mawiénita iwáiná inùma irí uémìacaténá néré cawinácaalí càì isàna néese. ¹⁴Ualíaca uémìaca Pedro itàcái, quéwa càmita ùacua irí iwáiná inùma, máinícáiná casfímáica úa íná upíacawa capli iriculé àniwa ucàlidaca nalíni Pedro ibàlùanáwa bàacháwáiséeri iwáiná inùma néeni. ¹⁵Yá náimaca ulí:

—íMáiwitáiseca pía! —náimaca ulí. Quéwa úumaca báisícātani. Néese náimaca:

—Canácani. Iwàwa cáurimica meedá yáara càì péemìaca isàna —náimaca ulí, nayúunáidacáiná úwinái nanúacaténí.

¹⁶Idècunitàacá nataáníca capli irícu, quéwanáta Pedro inúaca mamáalàacata bàacháwáiséeri iwáiná inùma. Néese nàacùaca bàacháwáiséeri iwáiná inùma, yá naicáca Pedro ibàlùericawa néeni. Yá nàináidaca manuísíwata naicáidaca irí. ¹⁷Néese Pedro yúucaca icáapiwa nalí masànacaténá nía. Yá icàlidaca nalíni càinácaalíté iyú Wáiwacali imusúadacani presoíyéi ibàna iricúise. Yá ímaca nacái nalí:

—Picàlidacué Santiago íríni, yái Wáiwacali iméeréerica. Picàlidacué nacái nalíni, níara yáapichéeyéica yeebáidéeyéica Jesús itàcái —ímaca yái Pedroca. Néese Pedro yàacawa náicha áibalépiná.

¹⁸Néeseté mapisáita àniwa, cáanáica úwinái napíanícawa presoíyéi ibàna iricubàa nacutáca Pedro, néemíáníca nacáíwa nalíwáaca lúasi iyú, càmicáiná nadé nàanàaca Pedro. ¹⁹Herodes ichùulíacaté nacutácani, quéwa càmita náalimá nàanàacani. Iná Herodes isutáca yéemíawa naináwaná, níái úwi icuèyéicaté Pedro presoíyéi ibàna

irícu. Yá ichùuliaca yàasu wenàiwicawa nanúanápíná níái úwica. Néese Herodes yàacatéwa Judea yàasu cáli ícha ìyacaténá Cesarea ìyacàlená irícu.

La muerte de Herodes

²⁰Néeseté calúaca rey Herodes áibanái yáapicha, Tiro ìyacàlená mìnanáica, Sidón ìyacàlená mìnanáí nacái. Iná níái pucháiba yàcalé mìnanáica natàaníca náapichawáaca, yá abédanamata namànica náíwítáisewa nàanápínáwa Herodes yàatalé natàanícáténá yáapicha éeréeri iyú, yéewacaténá cayábaca iicáca nía àniwa. Nàaca plata Blasto irí, abéeri Herodes yáapichéeri máiníri cachàini, nawàwacáináté Blasto itàaníca nawicáu Herodes yáapicha, yéewanápíná Herodes ibatàa nàyaca matuíbanáita. Iwàwacutátaté nàyaca cayába Herodes yáapicha nawèniacaténáté yàacàsi áiba cáli néeni Herodes icuèricaté. ²¹Herodes imàacaca nalí abé èeri nàwacáidáyacáanápínáwa yàatalé. Idéca èeri yàanàaca, yá Herodes ìwalica ibàle cawènfíriwa. Néese yàacawa wenàiwicanái yàacuésemi, yá yáawinacawa yàasu yàalubáisi chènuníri íinatawa. ²²Yá idàbaca icàlidaca nalíni. Néese níái wenàiwica yéemièyéica Herodes irí nadàbaca càì namáidáidaca: “ìYái icàlidéerica walíni càmíirita asìali, néese abéeri chènuníiséericani!” càì namáidáidaca mamáalàacata, Dioscáinásatáni, yái Herodesca, náimaca. ²³Yáta Wáiwacali yàasu ángel ibànùaca uláicái Herodes ìwali, càmíicáiná Herodes yàa Dios icàaluíniná, néese imàacacáita wenàiwicanái yàaca irí cayábéeri, Dioscáinásatáni, yái Herodesca, náimaca. Néeseté Herodes yéetácawa cáiwíiri iyú, enìsi nacáiyéi iyáacáiná ìyapicúa irícuíse ipíchawáiseté yéetácawa.

²⁴Quéwa níái wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái nacàlidaca nàacawa Dios itàacái mamáalàacata áibanái wenàiwica irí. Yá manùbéeyéi neebáidacani macái yàcalé.

²⁵Idécanáamité Bernabé, Saulo nacái namáalàidaca namànica náibaidacaléwa Dios irípiná, yáté nèepùacawa Jerusalén ìyacàlená ícha. Yá natéca náapichawa Juan, íipidenéeri nacái Marcos.

Bernabé y Saulo comienzan su trabajo misionero

13 ¹Madécaná Antioquía ìyacàlená mìnanáí neebáidacaté Jesús itàacái. Abénaméeyéi profeta, áibanái nacái yéewáidéeyéica wenàiwica nàyacaté yeebáidéeyéi yèewi. Càica náipidená: Bernabé; Simón nacái, áibaalí íipidená Negro; Lucio nacái, Cirene yàasu cáli

néeséeri; Manaén nacái, idàwinèericatéwa rey Herodes yáapicha, yái Herodes icuèricaté Galilea yàasu cáli; Saulo nacái áiba. ²Aiba èeri namànicaté nàyaca culto Wáiwacali irí, namàacaca náichawa nacái nayáacaléwa. Yáté Espíritu Santo ímacaté nalí: “Peedácué pèewísewa nulípiná níai Bernabé, Saulo nacái namànicaténá càide iyúwa nuwàwáaná namànica”, ímaca yái Espíritu Santoca.

³Néese nasutáca Dios ícha nalípiná àniwa, namàaca náichawa nacái nayáacaléwa mamáalàacata, yá namàacaca nacáapiwa nàwali, níai Bernabé, Saulo nacái. Néese nabànùaca nía, náibaidacaténaté Dios irípiná.

Los apóstoles en Chipre

⁴Néeseté namànica càide iyúwa Espíritu Santo ibànùaná nía, yá Bernabé, Saulo nacái nàacatéwa Seleucia ìyacàlená néré, mawiéníiri ìyaca manuíri úni irí. Néenita nawàlùacawa nave irìculé, yá nàacawa úni yàasu iwàwata ínatalé ípidenácatalé Chipre. ⁵Idécanáamité nàanàaca néré, yá nawàlùacawa Salamina ìyacàlená irìculé. Yá nadàbaca nacàlidaca nalí Dios itàacái judíonái yéewáidacàalu irìcu. Juan Marcos yàacawa náapicha nacái iyúudàacaténá nía.

⁶Yá nàacawa iwàwata imanuíca macáita yàcalé imanùbaca ìyéerica iwàwata íinata. Yá nàanàacaté Pafos ìyacàlená néré. Nàanàaca judíosaìiri ípidenéerica Barjesús. Yácata camàliquéeri. Itàanica ichìwawa. Ímaca ìwaliwa itàanícasa Dios inùmalicuíseta, quéwa ichìwa meedá. ⁷Yái camàliquéeri ìyaca gobernador yáapicha, yái gobernador ípidenéerica Sergio Paulo, abéeri cáalíacáiri icuèricaté manùbéeyéi wenàiwica. Yái gobernadorca imáidaca yàataléwa Bernabé, Saulo nacái, gobernador iwàwacáinaté yéemíaca Dios itàacái. ⁸Quéwa yái camàliquéerica, ípidenéerica Elimas griego itàacái iyú, yúuwídeca imànica apóstolnái. Iwàwa nacái iwènúadaca gobernador íiwitáise ipíchaná yeebáidaca Dios itàacái. ⁹Néese Saulo, ípidenéeri Pablo griego itàacái iyú, Espíritu Santo icuèri íiwitáise, yá íicáidaca machacàníiri iyú Elimas irí. ¹⁰Yá íimaca irí:

—Pía cachìwéerica, báawéeri meedá, Satanás nacáiri íiwitáise, pía, nàuwídeca canánama cayábéeyéi íiwitáise. ¿Cáná càmita piyamáida piwènúadaca Dios itàacái pichìwa iyúwa? ¹¹Iná siúcade Dios yúuwichàidapíná píawa. Matuípínáca píawa malééná èerita. Càmita píalímá piicáca èeri icamaláwa —íimaca yái Pabloca. Yáta catáca Elimas íicáca. Yá icutáca wenàiwica itécaténáni ícáapi ìwali,

càmicáiná yáalimá iicáca ituí iyúwa. ¹²Yá idécanáami gobernador iicáca càinácaalí iyáaná, yá yeebáidaca, íináidacáináwa manuísíwata Wáiwacali itàacái ichàini ìwali.

Pablo y Bernabé en Antioquía de Pisidia

¹³Néeseté Pablo iwàlùacawa nave iriculé iyéerica Pafos ídalutalená néeni yàacawéeyéiná yáapichawa. Yá nàacawa manuíri úni yáacubàa Perge ídalutalená néré, iyéerica Panfilia yàasu cáli íinata. Quéwa Juan Marcos yèepùacatéwa náicha Jerusalén iyacàlená nérépiná. ¹⁴Yá Pablo, Bernabé nacái nachàbacatéwa Perge iyacàlená íicha, nàacawa machacànita Antioquía iyacàlená iriculé. Yái yàcalé iyaca Pisidia yàasu cáli íinata. Yá nawàlùacatéwa judíonái yéewáidacàalu iriculé, sábado, judíonái iyamáidacatáicawa. Pablo, Bernabé nacái náawinacawa néré néemíacaténá naléeca Dios itàacái. ¹⁵Néese judíonái yéewáidacàalu íiwacanánái naléeca nalí Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté, áibanái profeta itànèericaté nacái. Néese nabànùaca tàacáisi Pablonái irí. Yá náimaca Pablonái irí:

—Wéénánái, pidèniasicué tàacáisi pialèeripinacué iyú wenàiwica, ára picàlidacué walíni —náimaca Pablonái irí.

¹⁶Néese Pablo imichàa ibàlùacawa, yá yúucaca nalí icáapiwa masàanápiná nía. Yá íimaca nalí: “Péemíacué, píacué israelitaca, píacué nacái càmmíyéica judío, yèeyéica Dios icàaluíná. ¹⁷Yái Dios icuèrica Israel itaquénáinámi yeedácaté wàawirináimi yàasunáipináwa. Dios imàacacaté madécanáca nía idècunitàacá nàyaca Egipto yàasu cáli íinata, càmmírica nàasu cáli. Néeseté Dios iwasàaca nía ichàini iyúwa íicha yáara cálica. ¹⁸Ewitaté nawènúadacáaníta náíwítáisewa Dios íicha, càicáaníta icuàcaté nía cuarenta camuí idècunitàacá nèepunícawa chuiri manacúali yùucubàa càináwàiri, canácatalé wenàiwica. ¹⁹Néeseté Dios imáalàidacaté siete namanùbaca wenàiwica ííwítáaná íyèeyéicaté Canaán yàasu cáli íinata yàacaténáté nàasu cáli wàawirináimi irí. ²⁰Càité Dios imànica wàawirináimi irí cawàwanáta cuatrocientos cincuenta camuí.

“Néeseté Dios ibànùaca nalí náiwacanánáipiná nacùacaténáté nía àta profeta Samuel yàasu èeripináté. ²¹Néeseté wàawirináimi nasutáca Dios íicha wawàsi imàacáanápináté nalí abéeri rey icuèripiná nía. Yá Dios imàacaca nalí rey icuèripinacaté nía cuarenta camuí. Yái idàbáanéeri reyca íipidenacaté Saúl, yái Cis ìirica, Benjamín itaquérinámi. ²²Néeseté Dios càmita quirínama ibatàa Saúl icuàca

israelitanái. Yá Dios imàacacaté rey David icuèripináté israelitanái Saúl yáamirìcubàami. Dios ímacaté David ìwali: ‘Yái Davidca, Isaí ìirica, cayába nuicáca íiwitáise. Núalíacawa iwàwa imànica macáita càide iyúwa nuwàwáaná’, càì íimaca yái Diosca. ²³Yái rey Davidca idèniaca itaquérinámiwa, íipidenéeri Jesús. Dios ibànùacaté Jesús iwasàacaténá Israel itaquénáinámi Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, càide iyúwaté Dios icàlidáaná bàaluité. ²⁴Ipíchawáiseté Jesús yàanàaca, Juan el Bautista icàlidacaté tàacáisi macái Israel itaquénáinámi írí. Icàlidaca nalíni iwàwacutáanáté nawènúadaca náiwitáisewa Dios írípiná, nabautizáanápíná nacáíwa, náasáidacaténá nawènúadacaté náiwitáisewa báawéeri íicha. ²⁵Néese mawiénicaté Juan yàasu èeri yéetáanápínátéwa, yá íimaca: ‘Núa càmfíri Mesías, icuèripiná israelitanái càide iyúwacué pínáidáanáwa nùwali, néese áiba yàanàpiná núamirìcubàawa máiníri cachàinica nuícha. Nuicáca núawawa iyúwa yàasu wenàiwica càmfíri cachàini náicha canánama, máinícáiná cayábéerica nuíchani’, íimacaté yái Juan el Bautistaca.

²⁶“Píacué nuénánáica, Abraham itaquénáinámi, píacué nacái càmfíyéica judío yèeyéica Dios icàaluíníná, Dios idéca ibànùacuéca píri yái tàacáisica píalíacaténácuéwa Jesús iwàwaca iwasàacuéca pía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. ²⁷Siùcade nucàlidacué píríni. Níara Jerusalén iyacàlená mìnánáica, nía nacái náiwacanánáica, càmitaté náalíawa cawínacaalíni yái Jesúscas. Siùcade mamáalàacata càmita náalía néemíaca càinácaalí íimáaná macáita tàacáisi profetanái itànèericaté Jesús iináwaná ìwali, éwita naléecáanítani néewáidacàalu írìcuwa sábadu imanùbaca nayamáidacatáicawa. Iná nachùuliacaalíté úwinái inúaca Jesús, yáté judíonái namànicaté macáita càide iyúwaté profetanái itànàanáté tàacáisi Jesús iináwaná ìwali. ²⁸Ewitaté càmicáaníta nàanàa Jesús ìwali ibáyawaná nanuérípiná ìwalíiseni, càicáaníta nasutáca Pilato gobernador íicha wawási ichùulianápináté úwinái natàtàaca Jesús cruz ìwali. Càité yéetácawa. ²⁹Néese nadécanáamité namànica írí macáita càide iyúwaté Dios itàacái icàlidáanácani Jesús ìwali, yáté áibanái nalicùadacani cruz ìwalíise. Yá nabàliacani. ³⁰Quéwa Dios imichàidacaté Jesús yéetácáisi íicha. ³¹Yáté manùba èeri Jesús imàacacaté yáawawa naicácani níai yèepuníyéicatéwa yáapicha Jerusalén iyacàlená néré Galilea yàasu cáli íicha. Siùcade nacàlidaca nàacawa Jesús iináwaná ìwali wenàiwicanái írí.

³²“Càita wacàlidacuéca píríni yái cayábéeri tàacáisica: Dios idéca imànica macáita càide iyúwa icàlidáanáté cáimiétacanéeri iyúni

wàawirináimi irí. ³³Iná siùcade Dios idéca imànica walíni wía nataquénáinámica càide iyúwaté icàlidáaná tàacáisi wàawirináimi irí, íméeerica imichàidáanápínaté Jesús yéetácáisi íicha. Yái rey Davidca nacái itànàacaté tàacáisi Jesús iináwaná ìwali pucháibáaná salmo irícu, David itànàacáinaté tàacáisi Dios inùmallicuise. Dios íimacaté Iiri iríwa: ‘Píacata Nuírica; siùcade nudéca numàacaca èeri mìnánái náalíacawa Nuírica píá’, càì íimacaté yái Diosca. ³⁴Dios icàlidacaté walíni imichàidáanápínaté Jesús yéetácáisi íicha ipíchaná iinámi ibadácawa. Càité Dios íimaca walí profeta Isaías yàasu tàacáisi iyú. Dios íimacaté israelitanái irí: ‘Nucàlidacaté rey David irí tàacáisi mabáyawanéeri, cáimiétacanéeri iyú machìwéeri nacái, íméeerica numànínápínaté irí cayábéeri. Yá numànipinacué pirí macáita yái cayábéerica nucàlidéericaté ìwali David irí’, íimacaté yái Diosca. ³⁵Báisíta Dios idéca imànica càide iyúwaté íimáaná, càmítaté imàaca Jesús iinámi ibadácawa, ínáté rey David itànàaca áiba salmo Dios Iiri inùmallicuise. Dios Iiri íimacaté: ‘Càmita pimàacapíná ibadácawa yái nuináca, núa pìasu wenàiwicaca mabáyawanéerica’, íimacaté yái Dios Iirica. ³⁶Uwé, siùcade macáita wáalíacawa rey David icuacaté israelitanái càide iyúwaté Dios iwàwáaná. Néeseté béericaalíténi, yá yéetácawa, yái Davidmica, yá nabàllicani yàawirináimi yàasu càliculii iriculéwa. Yáté ichéecami ibadácawa. ³⁷Quéwa yái Jesús, Dios imichàidéericaté yéetácáisi íicha, càmítaté iiná ibadáwa. ³⁸⁻³⁹Iná píacué nuénánáica, wacàlidacué pirí yái tàacáisica: Peebáidacaallicué Jesús itàacái, yásí Dios imàacacué iwàwawa pibáyawaná íichawa. Bàaluité profeta Moisés itànàacaté Dios itàacái, yái tàacáisica icàlidéericaté nalíni càinacaalíté Dios iwàwaca wàawirináimi nàyaca, wía nacái. Quéwa, éwita wamànicaalí macáita càide iyúwa Moisés itàacái íimáanátá, càicáaníta càmita Dios iicá wía iyúwa mabáyawanéeritá. Néese, siùcade weebáidacaalí Jesús itàacái, yásí Dios imàacaca iwàwawa wabáyawaná íicha, mabáyawanáca iicáca nacái wía, éwita càmicáaníta mabáyawaná wía. ⁴⁰Iná cayábacué, nuénánái, ipíchanacué Dios yàasu yùuwichàacáisi yàanàaca pìwali càide iyúwaté profetanái itànàanaté tàacáisi Dios inùmallicuise. Dios íimacaté:

⁴¹ ‘Péemiacué cayába, píacué báawéeyéica iicáca núa.

Picalùadacuéwa, néese péetacuéwa, mesúnamáicáináta nubànùacué pìwali manuíri yùuwichàacáisi, càulenéeripíná peebáidaca iináwaná ìwali, éwita áibanái icàlidacáaníta pirícué yùuwichàacáisi iináwaná ìwali’,

càité íimaca yái Diosca”, íimacaté nalı́ yái Pabloca.

⁴²Yá Pablo imáalàidaca icàlidaca nalíni. Idècunitàacá namusúacawa judíonái yéewáidacàalu irìcuise, yá càmíiyéi judío nasutáca Pablo íicha wawàsi yèepùanápínaté icàlidacaténá nalíni àniwa, yái tàacáisica, áiba sábadopináté nayamáidacatáicawa. ⁴³Idécanáamité namáalàidaca namànica culto, yá namusúacawa macáita yéewáidacàalu íicha, yá manùbéeyéi judíonái yàacawa náapicha níai Pablo, Bernabé nacái; áibanái nacái càmíiyéi judío, yeebéeyéi quéwa càiyéide iyúwa judíonái yeebáidáaná Dios itàacái, níacata yèeyéicatéwa Pablonái yáapicha. Yá Pablonái yàalàaca nía neebáidáanápíná mamáalàacata Wáiwacali itàacái, yéewacaténá Dios imànica nalí cayábéeri.

⁴⁴Néese áiba sábadò àniwa judíonái iyamáidacatáicawa, batéwa macáita wenàiwica iyéeyéica yàcalé irìcu nàwacáidáyacacawa néré néemiacaténá Pablonái icàlidáaná nalí Wáiwacali itàacái. ⁴⁵Quéwa abénaméeyéi judío íiwacanánái naicácáiná madécaná wenàiwica ìwacáidáyaquéeyéicawa, yá calúaca níai judío íiwacanánáica, cayábacáiná wenàiwica iicáca náicha Pablonái, níai apóstolca. Yá judío íiwacanánái nadàbaca natàaníca casaquèeri iyú Pablo ìwali. Natàaní nacái báawéeri iyú ìwali, yái tàacáisi Pablo icàlidéerica wenàiwicanái irí. ⁴⁶Iná Pablo, Bernabé nacái nacàlidaca judíonái iríni macàaluínináta. Yá náimaca:

—Quéecháwanáimi iwàwacutáté wacàlidacuéca piríni, píacué judíoca, quéwacué pidéca piwènúadaca píiwitáisewa Dios itàacái íicha, càmíicáinácué piwàwa picáucawa càmíiri imáalàawa. Iná péemiacué cayába, siúcade wàaca wacàlidaca Dios itàacái càmíiyéi judío irí. ⁴⁷Wáiwacali idéca ichùullaca wía, càide iyúwaté profeta Isaías itànàaná Dios itàacái. Wáiwacali íimacaté:

‘Nudéca nuedáca pía péewáidacaténá càmíiyéi israelita, càide iyúwa camalási icànacaalí nàwali, náalífacaténáwa nùwali. Picàlidáanápíná nalíni, nuwàwaca nuwasàaca nía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, macái èeri mìnánái iyéeyéica macái cáli déecuíséeyéi’,

íimaca walí yái Wáiwacalica —náimaca níai Pablonáica.

⁴⁸Néese idécanáami càmíiyéi judío yéemiacani, yá casíimáica nawàwa. Yá nàaca Dios irí cayábéeri itàacái ìwali. Yá macáita wenàiwica Dios yèeyéica ícauca càmíiri imáalàawa, neebáidaca Pablonái yàasu tàacáisi. ⁴⁹Càité manùbéeyéi wenàiwica iyéeyéica Pisidia yàasu cáli ínata néemíaca Wáiwacali itàacái. ⁵⁰Quéwa abénaméeyéi judío natàaníca

báawéeri iyú Pablonái ìwali. Judíonái itàaníca yàcalé íiwacanánái yáapicha, náapicha nacái abénaméeyéi inanái cáimiétacanéeyéica yeebáidéeyéica càide iyúwa judíonái. Càita judíonái nawènúadaca yàcalé íiwacanánái íiwitáise nàuwidecaténá namànica apóstolnái. Yáté namusúadaca Pablonái nàasu cáli íichawa. ⁵¹Néese, Pablonái nachùpiaca cáli ichùmalé nàabàli íichawa judíonái iicápiná càide iyúwa judío íiwitáise ìyáaná, náasáidacaténá Dios yùuwichàidáanápínaté níái judíoca. Yá Pablonái yàacawa Iconio ìyacàlená néré. ⁵²Níacata quéwa Antioquía ìyacàlená mìnánái yeebáidéeyéica Jesús itàacái, casímáica nawàwa manuísíwata, Espíritu Santo nacái icùaca náiwitáise.

Pablo y Bernabé en Iconio

14 ¹Néeseté Pablo, Bernabé nacái, nàanàaca Iconio ìyacàlená iriculé, yá nawàlùacawa judíonái yéewáidacàalu iriculé. Yá nacàlidaca nalí Wáiwacali itàacái cáalíacáiri iyú, íná yéewa manùbéeyéi yeebáidaca nalíni, abénaméeyéi judío, áibanái nacái càmfíyéi judío. ²Aibanáita quéwa judío càmfíyéi yeebáida, nawènúadaca yàcalé mìnánái íiwitáise, càmfíyéica judío, nàuwidecaténá namànica wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái. ³Iná apóstolnái iyamáacatéwa néeni madécaná èerisíwata. Nacàlidaca nalíni cáalíacáiri iyú Wáiwacali inùmaliçuíse. Yá Wáiwacali imàacaca nalí ichàiniwa nachùnìacaténá cáuláiquéeyéi wenàiwica. Imàaca nacái namànica yái càmfírica wenàiwica idé imànica. Inaté yéewa macáita náalíacawa Pablonái icàlidaca tàacáisi Dios inùmaliçuíse, báisíiri iyú. ⁴Níái wenàiwica ìyéeyéica yàcalé irícu càmita abédanamata náiwitáise náapichawáaca. Abénaméeyéi yeebáidaca judío íiwacanánái itàacái, áibanái abédanamata náiwitáise apóstolnái yáapicha. ⁵Néeseté abénaméeyéi judío, áibanái nacái càmfíyéi judío nataaníca yàcalé íiwacanánái yáapicha. Yá abédanamaca náináidacawa náibàanápíná Pablonái, nanúanápíná nacái nía íba iyú. ⁶Quéwa Pablo, Bernabé nacái náalíacawa naináwaná ìwali, ínaté nàacawa náicha. Yá nàacawa áiba yàcalé néré íipidenéeyéi Listra, Derbe áiba ìyéeyéica Licaonia yàasu cáli íinata. Inaté Pablonái nèepunícawa yàcalé imanùbaca ìyéeyéica mawiénibàa Listra, Derbe nacái íicha. ⁷Nacàlidaca yái cayábéeri tàacáisica, íiméerica Jesús iwasàaca wenàiwicanái Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha.

Apedrean a Pablo en Listra

⁸Iyacaté áiba Listra ìyacàlená mìnali, éeruíri yàabàli, càmfíiri idé íipínáaníca. Yáawináanícawa meedá yácáináta imusúanáwa yáatúa

ñichawa. Canácatáita ìpìnáaní. ⁹Yái asìali yéemíaca tàacáisi Pablo icàlidéerica. Néese Pablo iicáidaca irí. Yá Pablo yáaliacawa éeruúri yàabàli yeebáidaca cayába yéewanápiná ichùnìacawa. ¹⁰Néese Pablo ìimaca irí cachàiníiri iyú:

—Pimichàawa pibàlùacawa machacàníiri iyú pìabàli iyúwa —ìimaca yái Pabloca. Yáta éeruúri yàabàli ipisia imichàa ibàlùacawa. Yá idàbaca ìpìnánáica. ¹¹Níái wenàiwica idécanáami naicáca yái Pablo imàníirica, yá néemíaníacawa cachàiníiri iyú. Néemíaníacawa Licaonia yàasu cáli néeséeyéi itàacái iyú. Náimaca:

—iCuwáináica níái wenàiwicaca! iNadéca nalicùacawa chènuníise wàatàna iyúwa asianái! —cài náimaca Pablonái ìwali.

¹²Náimaca Bernabé ìwali cuwáisàiricasani ìpidenéerica Zeus. Náimaca Pablo ìwali cuwáisàiricasani ìpidenéerica Hermes, Pablo icàlidacáiná tàacáisi wenàiwicanái irí. ¹³Iyaca néré sacerdote icuèrica templo iyéerica mawiénita yàcalé inùma irí, yái nasutácàaluca nàasu cuwáisàiriwa ìpidenéeri Zeus. Yái sacerdoteca itéca pacá idènièyéica ichílanáwa íiwinási. Yá itéca pacá Pablonái yàatalé. Yái sacerdoteca, wenàiwicanái nacái canánama nawàwacaté nanúaca pacá iyúwa sacrificio, nàacaténáté Pablonái icàaluíniná naicácáinaté Pablonái iyúwa chènuníiseeyéi. ¹⁴Níái apóstolca, Bernabé, Pablo nacái idécanacáita náaliacawa wenàiwicanái nawàwáaná nàaca nacàaluíniná, yá Pablonái icacanáidaca ibàlewa càide iyúwaté judío íiwitáise ìyáaná máinícaalí achúmaca nawàwa. Yá Pablonái ipiacawa wenàiwicanái yèewiré, namáidáidaca napiacawa. Náimaca wenàiwicanái irí:

¹⁵—Píacué wenàiwicaca, picácué cài pimàni. Wíacáiná wenàiwicanáita nacái càitade iyúwacué pía. Wadéca wàanàaca wacàlidacaténácué pírí tàacáisi cayábéeri ìméerica iwàwacutácué piwènúadaca píiwitáisewa ñicha, yái canéerica iwèni wawàsica pisutácáténácué píawawa cáuri Dios ñicha, yái imàníiricaté macáita waiquéerica chènuniré, dùlupùta yàasu cáli nacái, yá nacái èeriquéi, manuúri úni nacái, macáita nacái iyéerica cháí èeri irícu. ¹⁶Bàaluité Dios imàacaca wenàiwicanái canánama nàyaca iyúwaté nawàwáaná. ¹⁷Mamáalàacata quéwa imànicatécué pírí cayábéeri imàacacaténácué píaliacawa cawinácaalíni. Ibànueri unía. Yèeri walí cayábéeri bànacalé yàasu èeri irícuwa. Yèeri nacái wayáapiná casíimáicaténá wawàwa —náimaca níái Pablonáica.

¹⁸Ewita Pablonái icàlidacáaníta nalíni, níái wenàiwicaca, càicáaníta mamáalàacata máiní wenàiwica nawàwacaté nanúaca pacá iyúwa sacrificio Pablonái irí nàacaténá apóstolnái icàaluíniná.

¹⁹Néese abénaméeyéi judío yàanàaca Antioquía ìyacàlená néese, ìyéerica Pisidia yàasu cáli íinata. Aibanái judío yàanàaca Iconio ìyacàlená néese nacái. Yá natàaníca nawènúadáanápíná yàcalé mìnánái íiwitáise Pablo íicha nanúanápínáni íba iyú. Ináté nanúadáida Pablo íba iyú nanúacaténáni. Nayúunáidaca néetáidacaténi, íná nawatàidacani yàcalé iricuíse, yái Pabloca. ²⁰Níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái nàwacáidáyacacawa Pablo itéesebàa, yá Pablo imichàacawa yèepua iwàlùacawa yàcalé iriculé àniwa. Néeseté mapisáináami àniwa, Pablo yàacatéwa Bernabé yáapicha Derbe ìyacàlená nérépiná.

²¹Nacàlidaca nalíni Derbe ìyacàlená iricu yái tàacáisi íiméerica Jesús iwàsàaca wenàiwicanái Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, yá manùbéeyéi yeebáidaca Wáiwacali Jesús itàacái. Idécanáami nacàlidacani Derbe iricu, yáté nèepua napáchiaca Listra ìyacàlená néré, Iconio ìyacàlená néré nacái, Antioquía ìyacàlená néré nacái, ìyéerica Pisidia yàasu cáli íinata. ²²Macái yàcalé imanùbaca Pablonái ichàiniadaca nawàwa níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Pablonái yàalàaca nía cachàinínápíná náiwitáise neebáidáanápíná mamáalàacata Wáiwacali itàacái tàì íiméeri iyú. Nacàlidaca nalíni nacái iwàwacutá wàuwichàacawa Wáiwacali iripínáwa manùba yàawiría ipíchawáise wawàlùacawa Dios ìyacàle iriculé, Dios icùacataléca macáita chènuniré. ²³Yàcalé imanùbaca Pablonái ibàlùadaca ancianonái yeebáidéeyéica Jesús itàacái, nacuèrinánáipíná, níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái macái yàcalé imanùbaca. Apóstolnái namàacacaté náichawa nayáacaléwa, nasutácaténá Wáiwacali íicha nalípiná icùanápíná wenàiwica yeebáidéeyéica itàacái.

Pablo y Bernabé vuelven a Antioquía de Siria

²⁴Néeseté Pablo, Bernabé nacái nachàbacawa Pisidia yàasu cáli, yá nàanàacaté Panfilia yàasu cáli néré. ²⁵Yá nacàlidaca Dios itàacái wenàiwicanái irí Perge ìyacàlená iricu. Néeseté Pablonái yàacawa Atalia íidalutalená néré. ²⁶Atalia néeni nawàlùacatéwa nave iriculé, yá nàacawa manuírí úni yáacubàa àta nàanàacatalétaté Antioquía ìyacàlená néré, namáalàidacáinaté namànica macáita náibaidacaléwa Dios irípiná. Antioquía néesecáinaté áibanái ibànùacaté nía, nasutácanáamité Dios íicha Pablonái irípiná, náibaidáanápínaté irí. ²⁷Pablonái yàanàacaté Antioquía ìyacàlená néré, yá nàwacáidaca Antioquía mìnánái yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Yá Pablonái icàlidacaté nalíni Dios iyúudàacaté nía manuísíwata, Dios imàacáanaté nacái

càmíiyéi judío neebáidaca itàacái. ²⁸Pablo, Bernabé nacái nàyacaté néeni madécaná èeri náapicha, níai yeebáidéeyéica Jesús itàacái.

La reunión en Jerusalén

15 ¹Néenialíté abénaméeyéi asìanái nàacatéwa Judea yàasu cáli íicha. Yáté nàanàaca Antioquía ìyacàlená néré. Néese nadàbaca néewáidaca Antioquía ìyacàlená mìnánái yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Náimacaté iwàwacutáanása càmmíiyéi judío namànica nalíwa circuncisión càide iyúwaté profeta Moisés ichùullianáté judiónái imànica, néese, càmicaalí namàni nalíwa circuncisión, yá càmitasa Jesús iwasàa nía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, náimaca. ²Pablo, Bernabé nacái nàalàaca nía cachàiníiri iyú báawacáiná Pablonái yéemìaca nàasu tàacáisi. Néese macáita náimaca nalíwáaca chàinisíiri tàacáisi iyú. Atata níai Antioquía ìyacàlená mìnánái yeebáidéeyéica Jesús itàacái nabànùaca Pablo, Bernabé nacái, áibanái nacái náapicha nàanápínáwa Jerusalén ìyacàlená néré. Iwàwacutá Pablonái nasutáca néemìawa apóstolnái, ancianonái nacái icuèyéica Jerusalén ìyacàlená mìnánái yeebáidéeyéica Jesús. Iwàwacutá Pablonái nasutáca néemìawa nía càinácaalí Pablonái iwàwacutáaná ichùuliaca càmmíiyéi judío namànica circuncisión ìwali.

³Ináté Antioquía ìyacàlená mìnánái yeebáidéeyéica Jesús itàacái nayúudàaca Pablonái nàasu àyapupíná, yá nabànùaca nía. Pablonái nàacatéwa nachàbacawa Fenicia yàasu cáli íinatalé, Samaria yàasu cáli nacái. Yá nacàlidacaté nalíni càmmíiyéi judío iináwaná ìwali namàacacaté náichawa náiwitáise bàaluisàimiwa neebáidacaténá Dios itàacái. Macáita wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái, idécanáami néemìacani, yá casíimáica néemìaca yái tàacáisica.

⁴Néese Pablo, Bernabé nacái nàanàacaté Jerusalén ìyacàlená néré. Yá macáita wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái Jerusalén ìyacàlená mìnánái, apóstolnái nacái, ancianonái nacái icuèyéica wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái, macáita natàidaca Pablonái cayábéeri iyú. Néese Pablo, Bernabé nacái nacàlidaca nalíni Dios iyúudàacaté nía manúsíwata. ⁵Quéwa abénaméeyéi fariseo yeebáidéeyéica Jesús itàacái namichàacawa. Yá náimaca Pablonái írí:

—Iwàwacutácué wamànica circuncisión càmmíiyéi judío írí yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Iwàwacutácué nacái wachùuliaca namànínápiná càide iyúwaté profeta Moisés ichùullianáté wàawirináimi imànica —náimaca níai fariseoca.

⁶Iná apóstolnái, ancianonái nacái nàwacáidáyacacawa natàanícáténá ìwali yái wawàsica. ⁷Idécanáami natàaníca nalíwáaca déecuíri iyú, néese Pedro imichàacawa itàaníca nalí. Yá ímaca nalí:

—Píacué nuénánáica, pialíacuécawa bàaluité Dios yeedáca núa pèewíisecué nucàlidacáténá tàacáisi càmfíyèi judío irí, yái cayábèeri tàacáisica ímèerica Wáiwacali iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha, yéewanápiná neebáidaca Jesús itàacái. ⁸Néese Dios, yái yáaliérica wenàiwica íiwitáise, yáasáidacaté walí cayábaca iicáca càmfíyèi judío iwènúadéeyéica íiwitáisewa Dios irípiná. Càité Dios yáasáidaca walíni yàacáináté nalí Espíritu Santo yàacawéeridacáténá nía càide iyúwaté yàaná walí Espíritu Santo. ⁹Dios iicáca macáita wenàiwica abédanama, wía judíoca, nía nacái càmfíyèica judío. Càica wáalíacawa Dios imàacacáiná iwàwawa nabáyawaná ícha neebáidacáiná Wáiwacali itàacái, íná masacàaca Dios iicáca náiwitáise éwita càmicáaníta namàni macáita iyúwaté profeta Moisés ichùulianá wàawirináimi imànica. ¹⁰Cayábaca Dios iicáca nía, íná ùcánásicué piwàwa pimànica iyúwa Dios càmfíiná iwàwa? Pichùuliacaalícué namànica circuncisión, níara càmfíyèica judío yeebáidéeyéica Jesús itàacái, pichùuliacaalícué nacái namànica macáita càide iyúwaté profeta Moisés ichùulianá wàawirináimi, yásí pialimáidacuéca piicáwa Dios, Dios imàacacáináité iwàwawa nabáyawaná ícha éwita càmicáaníta namàni iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ímáaná, yái càulenéeri wawàsica càmfírica wáalimá wamànica cayába, wàawirináimi nacái càmitaté náalimá namànica cayábani. ¹¹Càmitacué cayába càì pimànica, macáicáináta wía judíoca weebáidaca Wáiwacali Jesús idéca imànica walí cayábèeri mawèníiri iyú, iwasàanápináté wía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha ìwalíise yái weebáidáanáca Jesús, càide iyúwa nacái iwasàaná níara càmfíyèica judío —ímaca yái Pedroca.

¹²Néese masànacata nía macáita. Yá néemíacaté Bernabé, Pablo nacái nacàlidaca nalíni Dios imàacacaté nalí ichàiniwa nàyacaalíté càmfíyèi judío yèewi namànicaténá madécaná wawàsi càmfíiri áiba wenàiwica idé imànica. ¹³Idécanáami natàaníca, yá Santiago ímaca nalí macáita:

—Píacué, nuénánáica, péemíacué nulí: ¹⁴Simón Pedro idéca icàlidaca walíni càinácaalíté iyú Dios imànica cayábèeri càmfíyèi judío irí quéecháwanáimi yeedacáténá nèewíise nacái yàasunáipináwa, neebáidacáiná Jesús itàacái. ¹⁵Càita nacái Dios yàasu profetanái náimacaté, nacàlidacaté Dios itàacái. Profeta itànàacaté tàacáisi Dios inùmalícuíse. Dios ímacaté:

16 ‘Néenialípiná nuèpùawa néese àniwa, yá numàacapiná àniwa rey David itaquénáinami icùaca Israel yàasu cáli,
 17 yéewanápiná israelitanái imàaquéeyéicawa nasutáca níawawa nuícha àniwa, cànmíyeyi israelita yáapicha yeebáidéeyéica nutàacái, níai wenàiwicaca numáidéeyéica nulípináwa.
 18 Núa, Picuèrinácué Dios, núumacatécué piríni, yá báisíta numànipiná macáita càide iyúwaté núumáaná bàaluité’, íimacaté yái Diosca. 19 Iná nuínáidacawa càmita cayába wachùulia namànica circuncisión, yá nacái iyúwa profeta Moisés ichùullianaté, níara cànmíyeyica judío imàaquéeyéica íichawa íiuitáise bàaluisàimiwa neebáidacaténá Dios itàacái. 20 Iwàwacutácáita watànàacuéca nalí tàacáisi wàlàacaténácué nía ipíchaná nayáaca iinási áibanái inuérica iyúwa sacrificio ídolo irípiná, yái cuwáinái yéenáiwanáca; cànmíinápiná nacái naimá áiba yáapicha cànmíichúaca náinusiwa, cànmíirica nacái nanirisiwa; cànmíinápiná nacái nayáa iinási cànmíirica íiraná imusúawa íicha; cànmíinápiná nacái nayáa irái. 21 Néese nawàwacaalí néewáidacawa ìwali yái tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalicuise, yá cayábaca néewáidacawa ìwali, yácáiná idàbáanátatéwa bàaluitémi áibanái judío nadéca néewáidaca wenàiwica profeta Moisés yàasu tàacáisi iyú, yá siùca nacáide macái yàcalé imanùbaca naléeca Moisés yàasu cuyàluta néewáidacàalu irìcuwa sábado imanùbaca judíonái iyamáidacatáicawa —íimaca yái Santiagoca.

La carta a los no judíos

22 Néese apóstolnái, ancianonái nacái, macái nacái ìwacáidáyaquéeyéicawa néré Jerusalén ìyacàlená mìnánái yeebáidéeyeyi Jesús itàacái, macáita náináidacawa needáanápiná nèewísewa abénaméeyeyi nabànùacaténá nía Antioquía ìyacàlená néré náapicha níai Pablo, Bernabé nacái. Yá needáca Judas, áibaalí íipidenéri Barsabás; needáca Silas nacái, pucháiba asianái cáimiétacanéeyeyi nèewi níai yeebáidéeyéica Jesús itàacái. 23 Yá nabànùaca náapicha cuyàluta. Yáté íimaca:

“Wía apóstolca, wía nacái ancianoca, péenánáicuéca Jesucristo ìwalíisená, wawàwalicué pía wéenánái cànmíyeyica judío ìyéeyéica Antioquía ìyacàlená irìcu, Siria yàasu cáli íinata nacái, Cilicia yàasu cáli íinata nacái. 24 Wadéca wéemíaca áibanái iináwaná ìwali, cànmíyeyica wabànùacué pìatalé, nasàiwicacuéca pírí wawàsi nàasu tàacáisi iyúwa. Iná càmitacué pialíawa càinácaalícué iwàwacutáanápiná pimànica, nacàlidacáinácué piríni iwàwacutáanásacué pimànica circuncisión.

Náima nacái iwàwacutáanása pimànicuéca càide iyúwaté profeta Moisés ichùulianá wàawirináimi imànica, wía judíoca, éwita càmicáaníta wachùulìa néewáidáanápínacué pía càiri tàacáisi iyú. ²⁵Iná abédanamata wáináidacawa weedáanápíná asianái wèewísewa nàacaténacué naicáca pía, náapicha níái wéenánáica Bernabé, Pablo nacái máiníiyéica cáinináca waicáca. ²⁶Níái Pablonáica, nadéca nacái nacàlidaca Wáiwacali Jesucristo itàacái náibaidacaténá irípiná, éwita áibanái iwàwacáaníta inúaca nía. ²⁷Iná wabànùacué piatalé Judas, Silas nacái natàanínápínacué piápicha, nacàlidáanápínacué pirí machacàníiri iyúni macáita yái watànèericuéca pirí cuyàluta irícu. ²⁸Wíacáiná abédanamata wáiwitáise Espíritu Santo yáapicha càmfínápínacué wachùulìa pimànica madécaná càulenéeri wawàsi méetàuculé fícha yái máiníirica iwàwacutácuéca pimànica: ²⁹Picácué piyáa iinási áibanái inuérica iyúwa sacrificio ídolo irí, yái cuwáináí yéenáiwánaca. Picácué nacái piyáa irái. Picácué nacái piyáa iinási càmfíirica íiraná imusúawa fícha. Picácué nacái piimá áiba yáapicha càmfíichúaca piínusiwa, càmfíirica nacái pinìrisíwa. Piicácaalícué píchawa yái báawéerica, yásí piyapínacué machacàníiri iyú. Yácata imanùbaca. Wawàwalícuéca pía macáita”, càité íimaca yái cuyàlutaca.

³⁰Càité Pablonái, idécanáamité natàaníca Jerusalén mìnánái yáapicha, yáté nàacawa náicha nèepùacaténáwa Antioquía ìyacàlená néré cuyàluta yáapicha. Nàanàaca néré, yá nàwacáidaca macáita wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái néré. Yá nàaca nalí yái cuyàlutaca. ³¹Idécanáamité naléecani, yáté casíimáica nawàwa manuísíwata cuyàluta ichàiniadacáináaté nawàwa. ³²Yái Judas, Silas nacái profetaca nía, icàlidéeyéica tàacáisi Dios inùmalícuíse. Iná yéewa Judas, Silas nacái nachàiniadaca yàcalé mìnánái iwàwa manuísíwata, nàalàa nacái nía cayábéeri iyú, níái Antioquía ìyacàlená mìnánáica yeebáidéeyéica Jesús itàacái. ³³Judas, Silas nacái nayamáacawa néré máisibáwanáita semana. Néeseté níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái nàwacáidáyacacawa namàacacaténá nèepùacawa náicha matufbanáiri iyú Jerusalén ìyacàlená nérépiná àniwa, nacàlidacaténá nalíni níái ibànùeyéicaté nía. ³⁴Silas quéwa íináidacatéwa iyamáanápínacawa Antioquía ìyacàlená irícu. ³⁵Pablo, Bernabé nacái nayamáacawa Antioquía ìyacàlená néré. Néese Pablonái, áibanái nacái manùbéeyéi, néewáidaca wenàiwica, nacàlidaca nacái nalí Wáiwacali iináwaná ìwali.

Pablo comienza su segundo viaje misionero

³⁶Aiba èerité Pablo íimaca Bernabé irí:

—Wàa wapáchiaca néré àniwa wéenánaiwa yeebáidéeyéica Jesús itàacái macái yàcalé imanùbaca wacàlidacatalécaté Wáiwacali iináwanáwa. Wàa waicáca càinácaalí nàyaca —íimaca yái Pabloca.

³⁷Néese Bernabé iwàwacaté itéca náapicha Juan áibaalí ípidenéeri Marcos. ³⁸Quéwa Pablo íináidacawa cà míinápíná cayába natécani, Marcos yèepùacáinátéwa náicha Panfilia yàasu cáli néese, yá càmítaté iyamáawa náapicha íbaidacaténaté Dios irípiná náapicha, nacàlidacaalíté nàacawa Dios itàacái. ³⁹Níai Pablo, Bernabé nacái, canáca yéewaná abédanama náiwitáise, canásiwa, íná nàacawa náichawáaca. Yá Bernabé itéca Marcos. Yaté nawàlùacawa nave irìculé nàacaténáwa manuíri úni yácubàa, Chipre yàasu iwàwata nérépiná. ⁴⁰Pablo nacái itéca Silas. Níai yeebáidéeyéica Jesús itàacái nasutáca nalí Dios iyúdàanápíná nía, yá nabànùaca náichawa Pablonái, náibaidáanápínaté Dios irípiná. ⁴¹Yá Pablonái nachàbacawa Siria yàasu cáli ínatalé, Cilicia yàasu cáli nacái. Yá nachàiniadaca nawàwa néré níai yeebáidéeyéica Jesús itàacái, iwacáidáyaquéeýéicawa yàcalé imanùbaca.

Timoteo acompaña a Pablo y a Silas

16 ¹Néeseté Pablo, Silas nacái nàanàacaté pucháiba yàcalé néré ípidenéeyéica Derbe, Listra nacái. Nérété nàanàaca áiba ùuculiiri yeebáidéeri Jesús itàacái ípidenéeri Timoteo. Yáatúa judíosàatúa, yeebáidéechúa Jesús itàacái. Yáanirimi quéwa griegosàiri, cà míirica judío. ²Listra iyacàlená mìnánai yeebáidéeyéi Jesús itàacái, Iconio iyacàlená mìnánai nacái nacàlidacaté Timoteo iináwaná ìwali, cayábérica íiwitáise. ³Yaté Pablo iwàwaca Timoteo yàacawa náapicha. Yá itéca Timoteo namànicaténá irí circuncisión báawacáicha judíonái iicáca Timoteo, níai judíoca iyéeyéica yàcalé irìcu Pablo iwàwéeyéica ipáchiaca, macái judíocáiná náalíacatéwa Timoteo yáanirimi ìwali griegosàirimicani, cà míiri judío. ⁴Néese Pablonái ipáchiaca yèepunícawa yàcalé imanùbaca. Ata alénácaalí nàacawa nacàlidaca cuyàluta irìcuíri tàacáisi nalí níai yeebáidéeyéica Jesús itàacái, yái tàacáisi apóstolnái, ancianonái nacái Jerusalén mìnánáica natànèericaté cuyàluta irìcu, nàalàacaténaté cà míiyéi judío. ⁵Iná yéewa níai yeebáidéeyéica Jesús itàacái iwacáidáyaquéeýéicawa yàcalé imanùbaca, néemíaca Pablonái yàalàaná nía, yá neebáidaca cachàiniwanái. Yá èeri imanùbaca áibanái mamàalàacata nawènúadaca náiwitáisewa neebáidáanápíná Jesús itàacái.

La visión que Pablo tuvo de un hombre de Macedonia

⁶Néeseté Espíritu Santo càmita ibatàa Pablonái icàlidaca Dios itàacái Asia yàasu cáli néré. Iná nachàbacawa Frigia yàasu cáli ínatalé, Galacia

yàasu cáli nacái. ⁷Néese nàyacaalíté mawiénita Misia yàasu cáli irí, yá náináidacatéwa nawàlùanápínáwa Bitinia yàasu cáli ínatalépiná quéwa Espíritu Santo Jesús ibànuèrica càmitaté imàaca nàacawa néré. ⁸Néese nachàbacatéwa Misia yàasu cáli ínatalé. Yá nalicùacawa Troas ídalutalená néré. ⁹Yá táiyápi Pablo iicácaté yéenáiwánási nacáiri, Dios néeséeri. Yá iicáca asíali Macedonia yàasu cáli néeséeri. Yái asíali ibàlùacawa isutáca Pablo ícha wawàsi manuísíwata. Yá ímaca Pablo irí: “Aquialé Macedonia yàasu cáli ínatalé, piyúudàa wía”, ímaca. ¹⁰Néese Pablo iicácaínaté yái yéenáiwánási nacáirica, ínáté wachùniaca wàasuwa àyapu piná caquialéta wàacatenáwa Macedonia yàasu cáli néré, wáaliacáináwa báisiiri iyú Dios imáidacaté wía wacàlidáanápíná nalí cayábéeri tàacáisi Jesús iináwaná ìwali.

Pablo y Silas en Filipos

¹¹Néeseté Pablo, Silas nacái, núa nacái náapicha, núa Lucas, wawàlùacatéwa nave irìculé, ìyéerica Troas ídalutalená néré. Yá wàacawa machacànita manuíri úni yáacubàa iwàwata néré ípidenéechúa Samotracia. Yá mapisáita àniwa wàacawa wàanàaca Neápolis ìyacàlená néré ìyéerica iwàwata íinata. ¹²Wàacawa cáli íinatabàa Neápolis ìyacàlená ícha àta wàanàacataléta Filipos ìyacàlená irìculé, nàyacataléca níai manùbéeyéi romanosiwa. Yái yàcaléca máiníiri cachàinica Macedonia yàasu cáli yéená íinata. Wàyaca néeni cawàwanáta máisiba èeri. ¹³Aiba sábadò judíonái iyamáidacatáicawa, Pablo, Silas nacái, núa nacái náapicha, wamusúacawa yàcalé ícha. Yá wàacawa inanábalé wéemìacáinaté judíonái iináwaná ìwali nasutáca níawawa Dios ícha néré. Abénaméeyéi inanái nàyaca néré nàwacáidáyacacawa nasutácaténá níawawa Dios ícha. Yá wáawinacawa néré, wacàlidaca nalí Dios itàacái. ¹⁴Abéechúa néená ípidenéechúa Lidia, Tiatira ìyacàlená minalu. Uái Lidia iwéndéechúa cawèníiri wáluma cúulfiri capiraléwaca iicacánáwa. Uái inanái, yèechúa Dios icàaluíníná, uémiaca wacàlidáaná nalíni. Yá Wáiwacali imàacaca uebáidaca yái tàacáisi cayábéerica Pablo icàlidéerica nalí. ¹⁵Yá ubautizáca, áibanái nacái ucapèe iricufyéica. Néese úumaca walí:

—Píináidacaalícuéwa nuebáidaca Wáiwacali itàacái báisiiri iyú, yásí aquialécué piyamáacuéwa nuénánái yáapicha —cài úumaca walí mamáalàacata àta wàacatalétatéwa wayamáacawa nacapèericu.

¹⁶Néesetécáwa áiba èeri àniwa, wàacawa inanába nérépiná wasutácaténá wíawawa Dios ícha, yá wàanàaca áiba mànacàu

demonio idacuèchúaca íiwitáise, íná yéewa uwicùlidaca demonio íiwitáise iyú. Wenàiwicanái ipáyaidaca uwicùlidacaténá. Uíwacanánái needácaté nalíwa manùba plata ùwalíse úái iwicùlidéechúaca, nàasu wenàiwicacáiná úa. ¹⁷Uái mànacàuca udàbaca ùacawa wáamiwáise, wía Pablonáica. Yá uémíaníca ùacawa:

—Níái asíanáica, náibaidaca chènuníiséeri Dios irípiná. Nàanàaca nacàlidacaténácué piríni Dios iwàwaca iwasàacuéca pía yàasu yùuwichàacáisi ííchawa —úumaca wàwali, wía Pabloca.

¹⁸Uémíaníca wacàlidacani madécaná èeri àta maséecataléta Pablo yéemíaca usàna. Yá Pablo iwènúacawa, yá íimaca demonio irí idacuèrica uíwítáise:

—Jesucristo inùmalícuíse nuchùulìacawa uícha —íimaca yái Pabloca. Yáta yàacawa uícha caquialéta yái demonioca.

¹⁹Néese mànacàu íiwacanánái náalíacawa canácata quirínama needápinaté nalíwa plata ùwalíse, íná náibàaca Pablo, Silas nacái, yá natéca nía yàcalé íiwacanánái yàatalé, yàcalé mìnánái nàwacáidacàalu. ²⁰Yá nacháawàaca Pablonái iináwaná ìwali jueznái irí. Yá náimaca Pablonái ìwali:

—Níái asíanáica judíonái meedá. Calúaca namànica wàyacàle mìnánái. ²¹Néewáidaca wía wèepuníinápínáwa càide iyúwa áiba íiwitáisesi íimáaná méetàuculéerica wáiwitáise íícha. Càmita cayába weebáidani, romanocáiná wía, íná canáca yéewaná weebáidacani —náimaca.

²²Iná yàcalé mìnánái canánama nadàbaca néemíaníca wáawéeri iyú Pablonái ìwali, yá jueznái nachùulìaca needáca Pablonái ibàle. Yá nanúadáidaca Pablonái àicu iyú manùba yàawiría àta náíraná imusúacatalétawa nàwalíse. ²³Idécanáami nanúadáidaca nía báawanama, yá náucaca Pablonái presoíyéi ibànalìculé. Yá nachùulìaca yái icuèricaté presoíyéi ibàna icùanápíná nía cayába. ²⁴Yeebáca yái nachùulìanácani, íná yái icuèrica presoíyéi ibàna itéca iwàlùadawa Pablo, Silas nacái presoíyéi ibànaná irìculé alé imáalàanácawa. Yá icàbadàaca nacàwa pucháiba tabla imiéyéi iwéré ipíchaná namusúacawa.

²⁵Quéwa bamuchúami catá Pablo, Silas nacái nasutáca níawawa Dios íícha, nacántàaca nacái Dios irí, yá áibanái presoíyéi yéemíaca natàacái. ²⁶Néese yáta cáli icusúacawa cachàiníiri iyú, íná yái presoíyéi ibànaca icusúacawa macáita cachàiníiri iyú. Yá presoíyéi ibàna inùma imanùbaca nàacùacawa macáita, cadena nacái nadacùanáca nía nacaláacawa náicha macáita níái presoíyéica ìyéeyéica presoíyéi ibànalìcu. ²⁷Néeseté, yái asíali icuèrica presoíyéi ibàna icawàacawa.

Yá iicáca presoíyéi ibàna inùma canánama yàacùacanéeérica, yá imusúadaca yàasu espada machete nacáiriwa, inúacaténá yáawawa, iyúunáidacáiná nachùuliacatéwa íicha, níái presoíyéica. ²⁸Quéwa Pablo imáidaca irí:

—iPicá pinúa píawawa! iWàyaca macáita! —íimaca yái Pabloca.

²⁹Néese yái icuèrica presoíyéi ibàna ichùuliaca yàasu wenàiwicawa itéenápiná irí quichái lámpara nacáiri, yá ipia iwàlùacawa Pablonái yàatalé itatácawa yàacawa icalùniwa. Yá ibàlùacawa yùului ipùata iyúwa Pablonái irí. ³⁰Yá imusúadaca nía presoíyéi ibàna iricúise, níái Pablonáica. Yá isutáca yéemìawa nía:

—Píacué asíanáica, ìcàinásica iwàwacutá numànica yéewanápiná Dios iwasàaca núa yàasu yùuwichàacáisi íichawa? —íimaca nalí. ³¹Yá náimaca irí:

—Peebáidacaalí Wáiwacali Jesús itàacái, yásí Dios iwasàaca pía yàasu yùuwichàacáisi íichawa, nía nacái picapèe iricúfyéica —náimaca irí.

³²Néese nacàlidaca irí Wáiwacali itàacái, nalí nacái iyéeyéica icapèe irícu, yái icuèrica presoíyéi ibàna. ³³Yá néese, yáté horaca, bamuchúami catá, yái icuèrica presoíyéi ibàna íibaca Pablonái icháuná, nanúadáidacatabàaca nía àicu iyú. Yá ibautizácawa, yéénánái canánama nacái nabautizácawa. ³⁴Néese yái icuèrica presoíyéi ibàna itéca nía icapèe iriculéwa. Yá yàaca nayáapíná. Yá cayábaca iwàwa, yéénánái nacái, neebáidacáiná Dios itàacái.

³⁵Amalácaté yàacawa nawicáu, yá jueznái nabànùaca úwinái presoíyéi ibàna néré nachùuliacaténá nawasàaca Pablonái. ³⁶Yái icuèrica presoíyéi ibàna íimaca Pablo irí:

—Níara juezca nachùuliaca nuwasàacuéca pía, íná pimusúacuéwa matuíbanáita —íimaca Pablonái irí. ³⁷Quéwa Pablo íimaca úwinái irí:

—Nadéca nanúadáidaca wía àicu iyú, wía romanosiwaca wenàiwicanái yàacuésemi. Càmitaté namàaca wacàlidaca waináwaná ìwaliwa. Canácaté nacái nàanèeri wàwali wabáyawaná nàuwichàidéeripíná wía ìwalíise. Yá nadéca náucaca wía presoíyéi ibànaliculé. Siùcade nawàwa nawasàaca wía ibàacanéeeri iyú. Quéwa càmita wawàwa wamàni càì. Píacué picàlidaca nalí níani juezca níacaténáta iwasàa wía —íimaca yái Pabloca.

³⁸Néese úwinái nacàlidaca jueznái iríni. Iná cáaluca jueznái néemíaca naináwaná ìwali romanonáicáiná níái Pablonáica. ³⁹Néese níái juezca nàacawa presoíyéi ibàna néré. Yá nasutáca Pablonái íicha wawàsi namàacáanápiná nawàwawa íicha yái báawéeérica jueznái

imànfiricaté nalí. Yá jueznái iwasàaca nía presoíyéi ibàna ícha. Néese nasutáca Pablonái ícha wawàsi manuísíwata nèepùanápínáwa yàcalé ícha. ⁴⁰Pablonái namusúacawa presoíyéi ibàna ícha, yá napáchiaca Lidia néré. Idécanáami nàwacáidaca wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái, yá Pablonái nachàiniadaca nawàwa Dios itàacái iyú. Néese Pablonái nèepùacawa náicha.

El alboroto en Tesalónica

17 ¹Pablo, Silas nacái napáchiacaté nèepunícawa, yá nachàbacawa Anfípolis iyacàlená iricubàa, Apolonia iyacàlená nacái. Yáté nàanàaca Tesalónica iyacàlená néré. Iyaca néré judíonái yéewáidacàalu. ²Càide iyúwaté Pablo íiwitáise iyáaná, iwàlùacawa néewáidacàalu iriculé sábadò imanùbaca, máisiba sábadò iricu judíonái iyamáidacatáicawa. Yá itàaníca náapicha, icàlidaca nacái nalíni càinácaalí íimáaná yái tàacáisi profetanái itànèericaté Dios inùmaliçuise. ³Yá Pablo icàlidaca nalí tàacáisi profetanái itànèericaté Dios inùmaliçuise Mesías ìwali, yái israelita icuèrinápínáca Dios ibànùèripinacaté nalí. Pablo icàlidaca nalíni Mesías iwàwacutácaté yéetácawa, nèese idécanáamité yéetácawa, yá iwàwacutácaté nacái cáucàacawa. Yá Pablo íimaca nalí:

—Yái Jesús nucàlidéericuécá pirí iináwaná ìwali, yácata yái Mesíasca Dios ibànùèripinacaté walí Wacuèrinápíná, wía judíoca —íimaca yái Pabloca.

⁴Néese abénaméeyéi judío neebáidaca yái tàacáisi Pablo icàlidéerica nalí. Yáté nèepunícawa Pablonái yáapicha. Madécaná griegonái yèeyéi Dios icàaluíniná, neebáidacaté Jesús itàacái, madécaná nacái inanái cáimiétacanéeyéi neebáida nacái. ⁵Quéwa áibanái judío càmíiyéi yeebáida Jesús itàacái, yá báawaca naicáca Pablonái, manùbacáiná wenàiwica nawàwa néemiaca Pablo itàacái. Yá judíonái nàwacáidaca áibanái báawéeyéi íiwitáise, níai machawàaquéeyéica iyéeyéica calle iricubàa, nawènúadánápiná yàcalé mìnánái íiwitáise canánama calúacaténá naicáca Pablonái. Yá wenàiwicanái ipìacawa, néemíanícawa, yá nawàlùacawa cachàiníiri iyú Jasón icapèe iriculé nacutácaténá Pablo, Silas nacái náibàacaténá nía natéénápiná nacái nía yàcalé íiwacanánái yàatalé nacháawàacaténá Pablonái iináwaná ìwali. ⁶Quéwa canácaté néré níai Pablonáica, íná níai manùbéeyéi wenàiwicaca náibàaca Jasón, náibàaca nacái áibanái yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Yá nawatàidaca Jasónnái nacháawàacaténá naináwaná yàcalé íiwacanánái írí. Yá náimaca néemíanícawa:

—iNíara Pablo, Silas nacái nadéca báawaca namànica macái èeri mìnanaí íiwitáise calúacaténá naicáca wacuèriná emperador! iIná càmita èeri mìnanaí nàyaca matuñbanáiwaca! iSiuca Pablonái nadéca nawàlùacawa wàyacàle iriculé nacái! 7iYái Jasón idéca yeedáca nía icapèe iriculéwa! Macái namànica máiní méetàuculéeri wawàsi emperador itàacái íicha, yái wacuèriná emperador romanosàirica icuèrica macái cáli imanùbaca, náimacáiná ìyacasa áiba wacuèrinápiná, yáara ípidenéerimica Jesús —náimaca.

⁸Idécanáamité néemiacani, yá báawaca náináidacawa nawàwawa, níai wenàiwicaca, nía nacái yàcalé íiwacanánáica. ⁹Quéwa Jasón, áibanái nacái ìyéeyéica yáapicha, napáyaidaca náichawa plata iyú yàcalé íiwacanánái càide iyúwa yàcalé íiwacanánái ichùulianá napáyaidaca nía. Yásí namàacaca Jasónnái nèepunícawa.

Pablo y Silas en Berea

¹⁰Néeseté níai Tesalónica ìyacàlená mìnanaí yeebáidéeyéica Jesús itàacái nayúudàaca Pablo, Silas nacái namusúacawa caquialéta nàacaténáwa táiyápi Berea ìyacàlená nérépiná. Nàanàaca néré, yá nawàlùacawa judíonái yéewáidacàalu iriculé. ¹¹Abénaméeyéi judío ìyéeyéica Berea ìyacàlená iricu cáimiétacanéeyéica nía Tesalónica ìyacàlená mìnanaí íicha, íná néemiaca cáaliácáiri iyú yái tàacáisi Pablo icàlidéerica nalí. Eeri imanùbaca Berea ìyacàlená mìnanaí yéewáidacawa tàacáisi ìwali profetanái itànèericaté Dios inùmalicuise, náaliacaténáwa asáisi báisiiricaalíni, yái tàacáisi Pablo icàlidéerica nalí. ¹²Iná madécaná nawènúadaca náiwitáisewa neebáidacaténá Jesús itàacái. Aibanái nacái griegonái manùbéeyéi neebáida nacái, madécaná wenàiwica cáimiétacanéeyéi, inanái, asianái nacái. ¹³Quéwa abénaméeyéi judío Tesalónica ìyacàlená néeséeyéi néemiacaté Pablo iináwaná ìwali icàlidáaná Dios itàacái Berea ìyacàlená iricu nacái, yá nàacawa néré. Yá báawaca namànica yàcalé mìnanaí íiwitáise nawàwacaténá náibàaca Pablonái nàuwichàidacaténá nía. ¹⁴Yásí níai yeebáidéeyéica Jesús itàacái nabànùaca Pablo caquialéta áiba yàcalé nérépiná ìyéerica manuíri úni idùlepi. Silas, Timoteo nacái nayamáacatéwa Berea ìyacàlená iricu. ¹⁵Níai itéeyéicaté Pablo nàacawéeridacani àta nàanàacatalétaté Atenas ìyacàlená néré. Néese nèepùacawa íicha. Pablo ibànùaca náapicha tàacáisi imáidacaténá Silas, Timoteo nacái nàanápinátéwa caquialéta Pablo yàatalépiná.

Pablo en Atenas

¹⁶Inaté Pablo ìyaca Atenas ìyacàlená iricu. Icùaca ìyaca nàanàaca néré níai Silas, Timoteo nacái. Yá báawaca Pablo iwàwa iicácáiná

manùbéeyéi ídolo, yái cuwáinái yéenáiwana íbàluèyécawa néenibàa, Atenas ìyacàlená mìnanaí isutéeyéica yáawawa ícha. ¹⁷Iná Pablo itàanica judíonái yáapicha néewáidacàalu irícu, náapicha nacái áibanái yèeyéica Dios icàaluíniná. Icàlidaca nalí Jesucristo iináwaná ìwali. Nasutáca néemiawani nacái. Eeri imanùbacata nacái Pablo itàanica áibanái yáapicha càiyéinacaalí ibàluèyécawa yàcalé bamuchúamibàa. Pablo iwàwaca iwènúadaca náiwitáise neebáidáanápíná Jesús itàacái. ¹⁸Nàyaca néeni abénaméeyéi asianái yéewáidéeyéiwa epicureonái yàasu tàacáisi ìwali. Aibanái asianái nacái yéewáidéeyéiwa estoiconái yàasu tàacáisi ìwali. Aiba èeri nàanàaca Pablo. Yá nasutáca néemiawa níawáaca:

—¿Càinásica ìwali itàaní mamáalàacata yái asíalica? —náimaca nalíwáaca. Quéwa áibanái ímaca Pablo ìwali:

—Cawàwanáta itàanica áibanái cuwáinái inùmalicuise áiba íiwitáaná cuwáinái wàasu cuwáinái ícha —náimaca ìwali, Pablo icàlidacáiná nalí Jesús iináwaná ìwali imichàacatéwa yéetácáisi ícha. ¹⁹Iná namáida natéwa Pablo nàwacáidacàalu néréwa ípidenácataléca Areópago, náiwacanánái ìwacáidáyacatalécawa, cáalíacáiyéi nacái. Yá nasutáca néemiawa Pablo:

—¿Cawinásica yái wàlisài tàacáisi picàlidéerica? ²⁰Picàlidacáiná walí áiba tàacáisi càmiiricáwa wáalíawa ìwali. Iná wawàwa wáalíacawa càinácaalí ímáaná yái tàacáisica —náimaca Pablo irí.

²¹Càité náimaca Pablo irí níacáiná Atenas ìyacàlená mìnanaíca, áibanái nacái ìyèeyéica nèewi, casíimáica néemiaca natàanica èeriapinama macái wàlisài tàacáisi ìwali.

²²Iná Pablo yàa ibàlùacawa nàacuésemi níái ìwacáidáyaquéeyécawa Areópago néeni. Yá ímaca nalí:

“Píacué, Atenas ìyacàlená mìnanaíca, núalíacuécawa piináwaná ìwali pianácué cuwáinái icàaluíniná manuísíwata. ²³Nuchàbacáinaté nuicáca níara manùbéeyéi pisutácatáicuéca, yá nùanàaca áiba altar tàacáisi ichanèericawa ìwali. Yá tàacáisi ímaca: ‘Dios írípíná, yàara càmiirica wáalíawa ìwali’, íméeri. Quéwa péemiacué cayábani. Yái Dios pièricuéca irí cayábéeri càmiiricué pálía ìwali, yáca Dios yái nucàlidéericuéca pírí iináwaná ìwali.

²⁴“Dios idàbacaté cháí cáli. Idàbaté nacái macáita wawàsi ìyéerica. Náiwacalica nacái macái cáli chènuníséeyéica, yá nacái cáliquéi. Càmita Dios ìya templo irícu wamànírica wacáapi iyúwa. ²⁵Canáca imáapuèri wáicha wamàníripíná irí. Abéerita Dios yái yèerica wacáuca, yèeri wacalésa nacái, yèeri nacái macáita wàasu.

26-27 “Dios idàbacaté abéeri asìali, abéechúa inanái nacái. Wàawirináimicaté nía, wía èeri mìnanaíca canánama, iyéeyéica macái cáli. Dios ichùuliocaté wàwali macáita càinápínácaalí wàasu èeri, càinápínácaalí nacái wàasu cáli, wacutácáténá wáalíacawa Dios ìwali, éwita càmicáaníta wáalimá waicácani watuí iyúwa. Quéwa càmita càulená wáalíacawa ìwali. ²⁸Dios yèericáiná wacáuca, wachàini nacái, càide iyúwa nacái náimáaná níara abénaméeyéi pèewi itànèeyéica tàacáisi íméeerica: ‘Wíacata nacái Dios yéenibe’, càì natànàaca. ²⁹Dios yéenibecáiná wía, íná càmita cayába wáináida Dios yéenáíwanáca yái ídologa, yái yéenáíwanási wenàiwica imàníirica oro ícha ídolopiná, yá nacái platéechúa ídologa, íbéechúa ídologa nacái iyúwa nayúunáidáaná Dios yéenáíwanácani. ³⁰Bàaluité èeri, càmitaté wàawirináimi yáalíawa, íná Dios ìideníacaté yái namànínáca. Quéwa siùcade ichùullaca wawènúadánápiná wáiwitáisewa wabáyawaná íchawa, wamàacacáténá wáichawa yái wabáyawaná wamàníirica. ³¹Dios idéca ichùullaca wawènúadánápiná wáiwitáisewa; idéca imàacaca abé èeripiná icàlidáanápiná báisiiri iyú èeri mìnanaí ibáyawaná ìwali, yémìacáténá naináwaná ìwali cáalíacáiri iyú. Dios idéca imàacaca abéeri asìali icàlidáanápiná naináwaná ìwali yùuwichàidacáténá nía. Idéca yáasáidaca walí canánama càirínácaalíni, yái Jesúsca, Dios imichàidacáinaté Jesús yéetácáisi ícha”, ímaca nalí yái Pabloca.

³²Néese Atenas mìnanaí idécanáami néemíaca iináwaná imichàanáwa yéetácáisi ícha, yá abénaméeyéi nèewi naicáaníca Pablo iquíniná. Quéwa áibanái ímaca Pablo irí:

—Wawàwaca picàlidaca walí àniwani, áibaalípiná —náimaca Pablo irí.

³³Iná Pablo yèepùacawa náicha. ³⁴Quéwa abénaméeyéi nèewi nàacawa Pablo yáapicha, yá neebáidaca iríni. Abéeri ípidená Dionisio, abéeri néenáca, níái Areópagoca. Aiba yeebáidéechúa, uípidená Dámaris. Aibanái náapicha nacái neebáidacaté Jesús itàacái.

Pablo en Corinto

18 ¹Néeseté Pablo yàacawa Atenas iyacàlená ícha Corinto iyacàlená nérépiná. ²Corinto iyacàlená irícu Pablo yàanàaca abéeri judío ípidenéeri Aquila, abéeri Ponto yàasu cáli néeséeri. Achúma èerité ipíchawáiseté Pablo yàanàaca néré, Aquila yàanàacaté Italia yàasu cáli néese, yàacawéetúa Priscila yáapichawa. Iwàwacutácaté namusúacawa Italia yàasu cáli ícha, yácáiná emperador romanosàiri Claudio, icuèricaté macái cáli imanùbaca, ichùuliocaté macái judíonái

imusúacawa Roma ìyacàlená ñícha. Ináté níái Aquilanáica nàacatéwa Italia yàasu cáli ñícha, néese nàanàacaté Corinto ìyacàlená néré. Yá Pablo ipáchiaca níái Aquilanáica. ³Pablo iyamáacatéwa íbaidacaténá náapicha náibaidacáiná yái wawàsi Pablo yáaliérica íbaidaca, capìima íimamisírica. ⁴Néese sábadu imanùbaca judíonái iyamáidacatáicawa, Pablo iwàlùacawa néewáidacàalu irìculé. Yá icàlidaca nalí Jesús iináwaná ìwali. Iwàwacaté nacái iwènúadaca náiwitáise neebáidáanápíná Jesús itàacái, níái judíoca, nía nacái càmfíyéica judío.

⁵Silas, Timoteo nacái nàanàacaalíté Pablo yàatalé Macedonia yàasu cáli néese, yáté Pablo imàacaca ñíchawa yàasu íbaidacalésiwa capìima íimamisírica icàlidacaténá mamáalàacata Jesús itàacái, iwènúadacaténá nacái judíonái íiwitáise neebáidáanápíná Jesús itàacái, nàasu Mesíascani, yái nacuèrinápínáca Dios ibànuèricaté judíonái irí. ⁶Quéwa abénaméeyéi judío nàuwideca namànica Pablo, yá nadàbaca nataànica ìwali báawéeri iyú. Néese Pablo icusúaca napualé yàasu ruana nacáiriwa càide iyúwa judío íiwitáise ìyáaná, yáasáidacaténá Dios yùuwichàidáanápínáté nía. Yá íimaca nalí:

—Píacué judíoca, piùwichàapínáwa pibáyawaná ìwalíisecuéwa. Canácata nubáyawaná ìwalíise yái piùwichàanápínácuécawa, nùalàacáinácué pía yùuwichàacáisi ñíchaná. Siùcade nùacawa nucàlidacaténá yái tàacáisica càmfíyeyi judío irí —íimaca yái Pabloca.

⁷Yá Pablo imusúacawa judíonái yéewáidacàalu irìcuíse. Yá iwàlùacatéwa áiba asiali icapèe irìculé càmfíri judío, íipidenéerica Ticio Justo. Yái asiali yèericaté Dios icàaluñiná. Idèniaca icapèewa judíonái yéewáidacàalu idaníbàa. ⁸Iyacaté áiba judío íipidenéeri Crispo, yácata abéeri néewáidacàalu íiwacali. Yái Crispo yeebáidacaté Wáiwacali itàacái, macái yéénánái yáapichawa. Madécaná Corinto ìyacàlená mìnánái nacái néemiaca Jesús iináwaná ìwali, yá neebáidaca Jesús itàacái, yá nabautizá nacáiwa, náasáidacaténá neebáidaca Jesús. ⁹Néese áiba catá Wáiwacali íimaca Pablo irí yéénáiwánási nacáiri irìcuíse: “Picá cáalu pía. Picàlida nalí nutàacái mamáalàacata, picá masàna pía. ¹⁰Núacáináta píapicha íná canácata yáaliméeri imànica pirí báawéeri, nudènìacáiná madécaná nùasu wenàiwicawa judíonái yeebáidéeyéipíná nutàacái yá yàcaléquéi”, íimaca yái Wáiwacalica. ¹¹Càité Pablo iyamáacawa abéeri camuí y medio Corinto ìyacàlená irìcu. Yá yéewáidaca wenàiwicanái Dios itàacái iyú.

¹²Quéwa néenialíté Galión gobernador icùacaté Acaya yàasu cáli. Néese madécaná judío nàwacáidáyacacawa, yáté náibàaca Pablo. Yá

nawatàidaca Pablo nacháawàacaténá iináwaná ìwali Galión gobernador irí. ¹³Yá náimaca gobernador irí:

—Yái asìalica icàlidaca yèepunícawa iwènúadaca wenàiwicanái ííwítáise nàacaténá Dios icàaluíniná iyúwa càmfíná romanonái ibatàa wamànica —náimaca.

¹⁴Néese Pablo batéwa idàbaca itàaníca, quéwa yái Galión íimaca judíonái irí:

—Isàiwicacaalí áiba wenàiwica irí wawàsítá, càmicaalí nacái, imànicaalí ibáyawanáwa manuísíwatatá, yásí báisíta nuidenìaca quiríta nuémìacaténácué cayába pisàna picháawàanácué iináwaná ìwali, píacué judíoca. ¹⁵Quéwa pìasu wawàsicué meedáni, pitàanìcaténácué pìrìwáaca chàinisíiri iyú, canéeri iwèni tàacáisi ìwali, náipidená ìwali nacái, ìwali nacái yái pichùulìanácuéca. Pichùnìacué píawamitani yái wawàsica càmicáiná nuwàwa nuémìacuéca pìasu wawàsi iináwaná ìwali —íimaca yái gobernadorca.

¹⁶Yá yúucaca fìchawa nía capìi irìcuíse, yái capìi imàdàanaca gobernador yéemìacataléca wenàiwica iináwaná ìwali. ¹⁷Néese macáita náibàaca Sóstenes, áiba judíonái yéewáidacàalu íiwacali. Yá nacapèedáidacani gobernador íipunita. Quéwa matuíbanái meedá Galión iicáca yái namàníirica.

Pablo vuelve a Antioquía y comienza su tercer viaje misionero

¹⁸Néeseté Pablo iyamáacatéwa Corinto iyacàlená irìcu madécaná èeri mamáalàacata. Néese itàaníca náapicha níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái icàlidacaténá nalí iináwanáwa yàanápínáwa náicha, yá namàacaca yàacawa matuíbanáita. Néeseté Pablo iwàlùacawa nave irìculé náapicha níái Priscila, Aquila nacái yàacaténáwa manuírì úni yáacubàa Siria yàasu cáli nérépiná. Quéechatécáwa nàanàaca Cencrea fìdalutalená néré. Yá nayamáidacawa néré malééná èerita. Ipíchawáiseté nawàlùacawa nave irìculé àniwa, Pablo idalúaca íiwita ibáináwa imáalàidacáináté imànica áiba íibaidacalési càide iyúwa icàlidáanáté Dios iríni, iyúwaté judío ííwítáise iyáaná. ¹⁹Néeseté nàacawa àniwa manuírì úni yáacubàa àta nàanàacataléta Efeso fìdalutalená néré. Yá Pablo yàacawa náicha, níái Priscila, Aquila nacái iwàlùacaténáwa judíonái yéewáidacàalu irìculé. Yá itàaníca judíonái yáapicha iwacáidáyaquéeeyéicawa néré. ²⁰Yá nasutáca Pablo fìcha wawàsi manuísíwata iyamáanápínáwa náapicha quiríta yéewáidacaténá nía, quéwa càmitaté iwàwa iyamáacawa néré. ²¹Ipíchawáiseté Pablo

yàacawa náicha, yá íimaca nalí: “Íwàwacutá nùyaca Jerusalén ìyacàlená ìricu áiba èeriwa nuicácáténá náapicha mesúnamáita áiba culto namànfiripiná. Quéwa Dios iwàwacaalí nuèpùacawa néese àniwa, yásí nuèpùacuè nupáchiaca pía àniwa”, íimaca yái Pabloca. Néeseté Pablo iwàlùacawa nave ìriculé, yàacáténáwa manuúri úni yáacubàa. Yá yàacawa Efeso ìyacàlená íicha. ²²Ídécanáami Pablo yàanàaca Cesarea ídalutalená néré, yáté yàacawa cáli ínatabàa Jerusalén ìyacàlená néré itàidacáténá wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Ídécanáamité itàidaca nía néré, yáté yàacawa Antioquía ìyacàlená néré. ²³Néese ipáchiaca nía néré achúmáanata, yá yàacatéwa náicha àniwa, yèepunícáténáwa yàcalé imanùbaca Galacia yàasu cáli ínatabàa, Frigia yàasu cáli ínatabàa nacái. Càité yèepuní ichàiniadaca nawàwa macáita níai yeebáidéeyéica Jesús itàacái.

Apolos predica en Efeso

²⁴Néenialíté áiba judío ípidenéeri Apolos, Alejandría ìyacàlená néeseeri yàanàacaté Efeso ìyacàlená néré. Yái Apolos yáaliaca icàlidaca Dios itàacái cáaliacáiri iyú, yéewáidacaté nacáiwa cayábéeri iyú tàacáisi ìwali profetanái, áibanái nacái itànèericaté Dios inùmaliçuise, íná yéewa yáaliacawa ìwali cayába. ²⁵Apolos yéewáidacatéwa tàacáisi ìwali icàlidéerica càinácaalí Wáiwacali iwàwáaná wàyaca. Yá icàlidaca Wáiwacali iináwaná ìwali manuúsiwata macái iwàwalicúsewa. Yéewáida wenàiwicanái amaláwaca Jesús ìwali, éwita yáaliacáanítawa abéerita ìwali yái Juan el Bautista ibautizáanáté wenàiwica iwènúadéeyéicaté íiwitáisewa Dios írípíná. ²⁶Yá Apolos idàbaca icàlidaca macàaluínínátani judiónái yéewáidacàalu ìricu. Quéwa Priscila, Aquila nacái idécanáamité néemiaca Apolos, yá natécani méetàucuta nàataléwa nacàlidacáténá amaláwaca írini macáita yái Wáiwacali iináwanáca. ²⁷Néese Apolos iwàwacaté yàaca icàlidaca Wáiwacali itàacái Acaya yàasu cáli néré. Níai yeebáidéeyéica Jesús itàacái nawàwacaté nayúudàacani yàasu àyapu piná. Yá nabànùaca yáapicha cuyàluta wenàiwicanái írí yeebáidéeyéica Jesús itàacái Acaya yàasu cáli néeni, natàidáanápínáni cayábéeri iyú, yái Apolosca. Yàanàacaté Acaya yàasu cáli néré, yá Apolos iyúudàaca nía manuúsiwata, níai Dios imànníyéica írí cayábéeri mawèníiri iyú imàacáanápíná neebáidaca Jesús itàacái. ²⁸Yácáiná Apolos icàlidacani macái wenàiwica yàacuésemi, cachàiníiri iyú nacái imawènìadaca nàasu tàacáisi níai judíoca. Icàlidacaté nalí machacàníiri iyúni càinácaalí ímáaná tàacáisi profetanái itànèericaté

Dios inùmalicuise, yáasáidacatená Mesíascani yái Jesúsca, judío icuèrinápiná Dios ibànùèricaté nalí.

Pablo en Efeso

19 ¹Idècunitàacá Apolos ìyaca Corinto ìyacàlená irícu, yá Pablo yàacawa ichàbacawa dúlinaméeri cáli néenibàa. Yá yàanàaca Efeso ìyacàlená iriculé. Néré Pablo yàanàaca abénaméeyéi yeebáidéeyéi.

²Yá íimaca nalí:

—¿Dios ibànùasicué pírí Espíritu Santo, peebáidacaalítécué? —íimaca yái Pabloca. Yá náimaca irí:

—Càmíiri. Canácata wéemièricáwa Espíritu Santo iináwaná ìwali yàanàaná —náimaca. ³Néese Pablo isutáca yéemíawa nía àniwa:

—¿Càirínácaalícué tàacáisi peebáidaté ìwali, nabautizácaténácué pía? —íimaca yái Pabloca. Néese náimaca irí:

—Weebáidacaté yái tàacáisi Juan el Bautista yéewáidéericaté iyú wenàiwica wawènúadánápinaté wáiwitáisewa Dios irípiná —náimaca.

⁴Pablo íimaca nalí:

—Juan ibautizácaté wenàiwica náasáidacatená nawènúadacaté náiwitáisewa Dios irípiná. Juan icàlidacaté nalí nacái iwàwacutáanápinaté neebáidaca áiba itàacái, yái yàanèeripinacaté Juan yáamirícubàa, yái Jesúsca —íimaca yái Pabloca.

⁵Idécanáami néemíacani, yá nabautizáca Wáiwacali Jesús íipidená ìwali, neebáidacáiná itàacái. ⁶Néese Pablo imàacaca icáapiwa nàwali, yá Espíritu Santo yàanàaca yàacawéeridacatená nía, yá natàaníca áiba tàacáisi iyú, càníiri èeri mìnánái itàacái. Nacàlidaca tàacáisi Dios inùmalicuise. ⁷Cawàwanáta doce namanùbaca asíanáica níái yeebáidéeyéica Wáiwacali itàacái.

⁸Néese Pablo iyamáacatéwa nèewi Efeso ìyacàlená néré máisiba quéeri. Eeri imanùbaca icàlidaca nalíni judíonái yéewáidacàalu irícu. Icàlidaca nalíni macàaluínínáta, itàaní nacái náapicha, iwènúadaca náiwitáise náalíacatenáwa càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicanáíwa. ⁹Quéwa abénaméeyéi judío báawaca néemíaca Pablo yàasu tàacáisi, yá càmita nawàwa neebáidacani. Natàaníca wenàiwicanái irí báawéeri iyú tàacáisi ìwali, yái cayábéeri tàacáisi Pablo icàlidéerica nalí. Iná Pablo yàacawa náicha, càmita quirínama icàlida nalíni judíonái yéewáidacàalu irícu. Itécaté nacái yáapichawa níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Yá nàacawa Tirano yàasu yéewáidacàalu iriculé. Yaté Pablo icàlidaca nalí Dios itàacái èeri imanùbaca. ¹⁰Pablo icàlidacaté nalíni pucháiba camuí.

Ináté yéewa macáita Asia yàasu cáli néeséeyéi néemìaca Wáiwacali iináwaná ìwali. Judíonái, nía nacái càmfíyéica judío néemìata nacái. ¹¹Yá Dios imàacaca Pablo ichùnìaca manùbéeyéi máíníyéi cáuláicaca. ¹²Abénaméeyéi naliadaca Pablo yàasu panuelo, ibàle yéená nacái cáuláiquéeyéi ìwali, yá nachùnìacawa níai cáuláiquéeyéica. Pablo yúucaca demonio wenàiwicanái ícha nacái.

¹³Quéwa áibanái judío yàanàacaté ipáchiaca néré náucacaténá demonio wenàiwicanái ícha. Nawàwacaté náucaca demonio wenàiwica ícha Wáiwacali Jesús ípidená iyú. Yá náimaca demonionái irí: “Jesús inùmalicuise wachùuliacuéca piacawa, yái Jesúsca Pablo icàlidéerica iináwaná ìwali”, náimaca.

¹⁴Càité siete asianái judíonái imànica. Náaniri ípidenáté Esceva, abéeri sacerdote íiwacalináca. ¹⁵Quéwa áiba èeri náalimáidacaté náucaca demonio asìali ícha, yá demonio íimaca nalí: “Núalíaca nuicáca Jesús. Núalía nacáiwa Pablo ìwali. Càmitacué núalía nuicáca pía”, íimaca nalí yái demoniaca.

¹⁶Yáta yái asìali demonio idacuèri íiwitáise, ipisìacawa nàwali, níai sietéeyéica imanùbaca asianáica. Yá inúadáidaca nía cachàiníiri iyú báawanama macáita, yá inúadáidaca nía canánama cáiwíiri iyú, àta nèepùacatalétawa napìacawa capìi irìcuise, mabàleta, cacháunéeyéi báawanama. ¹⁷Néese macáita Efeso ìyacàlená mìnánái, judíonái canánama, càmfíyéi judío nacái, néemìacaté naináwaná ìwali, níai sietéeyéi asianáica, íná yéewa cáaluca macáita wenàiwica manuísíwata, yá nàináidacawa cáimiétaquéri iyú Wáiwacali Jesús ìwali.

¹⁸Madécaná wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái, nabàlùacawa wenàiwicanái yàacuésemi, yá nacàlidaca náichawa nabáyawanáwa namàníiricaté. ¹⁹Madécaná nacái camàliquéeyéi natéca nàasu cuyàlutawa manùbawaca, yái cuyàluta icàlidéerica sapìi ìwali, namàlica ìwali nacái. Yá neemáca nàasu cuyàlutawa macáita Efeso ìyacàlená mìnánái iicápiná náasáidacaténá nawènúadacaté náiwitáisewa namàlica íchawa. Aibanái naptùacaté nawèni níai cuyàlutamica, yá nawèni cincuenta mil namanùbaca dracma, yái cincuenta mil èeri iwènicatái. ²⁰Càité manùbéeyéi wenàiwica yéemìaca Wáiwacali itàacái, yá neebáidacani, madécanéeyéi wenàiwicaca.

²¹Idécanáamité ichàbacawa yái wawàsica, yá Pablo íináidacatéwa ipáchíánápiná Macedonia yàasu cáli néré, Acaya yàasu cáli néré nacái yàacaténáwa àniwa Jerusalén ìyacàlená nérépiná. Iimacaté nacái idécanáamité ipáchiaca Jerusalén ìyacàlená néré, yá nacái

iwàwacutápinaté yàacawa Roma ìyacàlená néré, ìimaca. ²²Iná yéewa Pablo ibànùacaté pucháiba wenàiwica iyúudèeyéicani nàacaténáwa ipíchalépiná Macedonia yàasu cáli néré. Níái yàacawéeyéiná náipidená Timoteo, Erasto nacái. Idècunitàacá nèepunícawa nérépiná, yá Pablo iyamáacawa Asia yàasu cáli néré achúma èerita.

El alboroto en Efeso

²³Néenialíté áibanái nadàbaca natàaníca báawéeri iyú nàwali níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Iná abénaméeyéi Efeso ìyacàlená mìnanáí báawaca naicáca Dios itàacái, calúaca nacái náináidacawa. ²⁴Abéeri asiali ìpidenéeri Demetrio báawacaté imànica Efeso mìnanáí ìiwitáise nàuwidecaténá namànica wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Demetriocáiná imànírité platéeri yéenáíwanási cawèníri. Imànicaté achúméri capìi platéeri, templo nacáiyéi ìicacánáwa nasutácàalu níawawa nàasu cuwáisàatúa ìichawa ìpidenéchúa Artemisa. Aibanái imàníyeyi achúmanaméeyéi capìi platéeri, càasuca máiní nía Demetrio yáapicha. ²⁵Iná Demetrio ìwacáidaca nía, áibanái yáapicha imàníyéica platéeri wawàsi, yá ìimaca nalí canánama: “Píacué asianáica, píaliacuécawa wàyaca càasuíri iyú ìwalíise yái wáibaidacaléca. ²⁶Pidécuéca piicáca, péemíaca nacái yára Pablo icàlidéerica yèepunícawa tàacáisi. Itàánírica wáibaidacalé ìwali, níái ídolo cuwáináí yéenáíwaná wamàníyéica, Pablo ìimaca càmítasa báisí Diosca nía. Càita Pablo idéca iwènúadaca manùbéeyéi wenàiwica ìiwitáise cuwáináí ìicha cháí Efeso ìyacàlená ìricu, macái Asia yàasu cáli néenibàa nacái. ²⁷Máiníri báawaca, cawàwanáta imáalàacawa wáicha yái wáibaidacaléca, càmíciná quirínama wenàiwica iwènapíná yái ídologa wamànírica. Ua nacái wasutácàalu iináwaná imáalàapínácawa wáicha, úara manuíchúa temploca wasutácàalu wíawawa wàasu cuwáisàatúa ìicha ìpidenéchúaca Artemisa, wenàiwica iyamáidacaalí nàaca ucàaluíná, úái macái wenàiwica yèechúaca icàaluíná, wía wenàiwicanái canánama Asia yàasu cáli ìinatéeyéica iyaca, macái èeri mìnanáí nacái”, ìimaca yái Demetrioca.

²⁸Néese Demetrio yáapichéeyéi idécanáami néemíaca Pablo iináwaná, yá máiní báawaca nawàwa ìwalíise. Yá nadàbaca néemíanicawa cachàiníri iyú, néemíanicawa mamáalàacata: “iCayábéechúaca wàasu cuwáisàatúa Artemisaca, wía Efeso ìyacàlená mìnanáica!” càì néemíanicawa mamáalàacata.

²⁹Yá manùbéeyéi wenàiwica napiacawa néemíaca nasàna àta máiwitáisecataléta madécaná Efeso ìyacàlená mìnanáí. Yá náibàaca

Gayo, Aristarco nacái, níai Pablo yàacawéeyéináca, Macedonia yàasu cáli néeséeyéica. Yá napiacawa nawatàidaca nía manuíri nàwacáidacàalu iriculéwa, iyéerica Efeso iyacàlená iricu. ³⁰Néese Pablo iwàwacaté iwàlùacawa néré icàlidacaténáni manùbéeyéi wenàiwica irí. Quéwa áibanái yeebáidéeyéica Jesús itàacái càmita nabatàa Pablo iwàlùacawa néré. ³¹Aibanái nacái, Asia yàasu cáli icuèrinánáica, Pablo yàacawéeyéináca nía, nabànùaca tàacáisi Pablo irí isutácaténá íicha wawàsi manuísíwata ipíchanaté iwàlùacawa néré. ³²Yá nàwacáidacàalu iricu abénaméeyéi néemíanícawa nàyaca abéeri wawàsi. Aibanái nacái néemíanícawa nàyaca áiba wawàsi nacái máiwitáiseacáiná nía canánama meedá. Manùbéeyéi nèewi càmita náalíawa càinápinácaalí wawàsi ìwali nàwacáidáyacacatéwa. ³³Néese abénaméeyéi judío iyéeyéica néeni náibàaca nawesíaca asíali íipidenéeri Alejandro, ibàlùacaténáwa macái wenàiwica yàacuésemi. Yá áibanái wenàiwica nacàlidacani Alejandro irí. Néese yái Alejandro yúucaca icáapiwa manùbéeyéi wenàiwica irí masànacaténá nía, Alejandro iwàwacáinaté icàlidaca judíonái iináwaná ìwali manùbéeyéi wenàiwica irí náalíacaténáwa canácasa judíonái imàníiri ibáyawanáwa. ³⁴Quéwa idécanacáita manùbéeyéi wenàiwica náalíacawa judíocani, yái Alejandroca, yá nadàbaca néemíanícawa. Pucháiba hora néemíanícawa mamáalàacata macáita namanùbaca iyúwa abéeri isàna iyú. Náimaca: “iCayábéechúaca wàasu cuwáisàatúa Artemisaca, wía Efeso iyacàlená mìnánáica!”, càì náimaca néemíanícawa mamáalàacata.

³⁵Néeseté áiba Efeso iyacàlená mìnánái icuèriná iwàwaca icàlidaca nalíni. Idécanáami masànaca imànica nía, yá íimaca nalí: “Píacué Efeso mìnánáica. Macái èeri mìnánái náalíacawa wàyacàle Efeso iináwaná, wía icuèyéica cayába templo wasutàcàalu wíawawa wàasu cuwáisàatúa Artemisa íichawa, náalía nacáíwa wacùaca Artemisa uenáiwánami, yáara náiméerica ìwali yúuwèericasawa chènuníise bàaluité cuwáinái yàasu cáli íicha. ³⁶Macái èeri mìnánái náalíacawa báisícani, íná matuíbanáicué pía. Picácué máiwitáise píawa, pimànicáichacué wawàsi máiwitáiséeri iyú. ³⁷Níacáiná asianáica pitéeyéicuéca aléi, càmita nayéedua wawàsi irícuíse, yáara wasutàcàalu wíawawa Artemisa íicha, càmita nacái natàaní báawéeri iyú ìwali. ³⁸Yái Demetrioca, áibanái nacái íibaidéeyéica yáapicha nawàwacaalí nacháawàaca naináwaná ìwali jueznái irí, yá iyaca jueznái yéemièripiná nataacái. Macáita náalimá nacháawàayacacawa machàcaníiri iyú yàcalé íiwacanánái irí. ³⁹Piwàwacaalícué áiba wawàsi, yá iwàwacutácué pisutáca náicha wawàsi

níara yàcalé íiwacanánáica, nàwacáidáyacapinácaalíwa, càide iyúwa wacuèrinánái romanonái ichùulianá wamànica. ⁴⁰Máiníri báawaca yái pimànfíricuéca cháí. Cawàwanáta romanonái icháawàaca waináwaná ìwali, wía Efeso ìyacàlená mìnánáica, náimapiná wamànicasa ùwicái wacuèrinánái romanonái ìpunitawa. Náiwacanánái yéemìacaalí càinàcaalícué pimànfíná cháí bàwina, yásí nasutá néemìawa núawa cánácué yéewaná pimàni máiní máiwitáiséeri iyú. Càmita núalimápiná nucàlidaca nalíwani”, íimaca yái yàcalé icuèrináca. ⁴¹Néese yái yàcalé icuèriná idécanáami icàlidaca nalíni, yá ichùulíaca nèepùacawa. Néese macáita namusúacawa nàwacáidacàalu iricúisewa, yá nàaca náichawáaca, nèepùacawa nacapèe néréwa.

Viaje de Pablo a Macedonia y Grecia

20 ¹Idécanáamité imáalàacawa yái Efeso ìyacàlená mìnánái imànínáca máiwitáiséeri iyú, yá Pablo imáidaca yàataléwa níai wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái, yàalàacaténá nía. Néese idécanáami ichàiniadaca nawàwa, yá yàacawa náicha Macedonia yàasu cáli nérépiná. ²Pablo ipáchiaca macái yàcalé imanùbaca ìyéeyéica Macedonia yàasu cáli íinata. Yá ichàiniadaca nawàwa manuísíwata, yàalàaca nía déecuiri iyú níai yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Néese Pablo yàanàaca Grecia yàasu cáli néré. ³Yá iyamáacawa néré máisiba quéeri. Néeseté mawiénica yéenáiwana iwàlùanápínátéwa nave iriculé yàacaténáwa manuiri úni yáacubàa Siria yàasu cáli nérépiná. Yá yéemíaca judíonái iináwaná náináidáanáwa namànínápiná irí báawéeri. Iná iwènúadaca íiwitáiséwa, yá íináidacawa yèepùanápínátéwa cáli íinatabàa, ichàbacaténáwa àniwa Macedonia yàasu cáli íinatalé. ⁴Nàa nacáwa yáapicha áibanái ìpidenéeyéi: Sópater, yái Pirro ìirica, Berea ìyacàlená minali; Aristarco nacái, Segundo nacái, níai pucháiba asianáica Tesalónica ìyacàlená mìnánáica; Gayo nacái, Derbe ìyacàlená minalica; Timoteo nacái; Tíquico nacái, Trófimo nacái, níai pucháiba asianáica Asia yàasu cáli néeseéeyéica. ⁵Níai asianáica nàacatéwa wapíchalépiná, wía Pablo, núa Lucas nacái, nacùacaténá wàanàaca Troas íidalutalená néré. ⁶Néese idécanáamité ichàbacawa Pascua yàasuná culto, judíonái iyáacaalíte pan camíiri idènia levadura, yáté wàacawa Filipos íidalutalená íicha manuiri úni yáacubàa nave iricu. Néese báinúaca èeri idénáami, mapisáináami àniwa, yá wàanàaca níai wáapichéeyéicawa Troas íidalutalená néré. Yá wayamáacawa néré siete èeri.

Visita de Pablo a Troas

⁷Néeseté domingo irícu, wàwacáidáyacacawa náapicha níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái wawacùacaténá wàwaliwáaca pan, yái Santa Cenaca. Yá Pablo icàlidaca nalí. Iwàwacutápináté Pablo yàacawa náicha mapisáita, íná icàlidaca nalí àta bamuchúamicataléta catá. ⁸Wàwacáidáyacacatéwa abéeri imàdàaná irìculé iyéerica chènunibàa cáli inàni íicha. Nàyaca néré madécaná lámpara ipucuèyécawa nacamalá piná. ⁹Néese abéeri ùuculiiri ípidenéeri Eutico yáawinéeriwa iyaca ventana irícu. Pablo itàanícáiná mamáalàacata, yá cadapùleca báawanama yái ùuculiirica. Yá iimáca íichawa yáawinacawa. Néese icaláacawa ventana irícuíse, máisiba pisoíri ichènunica. Yá yéetácawa. ¹⁰Pablo iricùacawa ùuculiiri yàatalé. Néese Pablo yáawia iicáidaca ùuculiirimi irí, yá Pablo yeedácani yùucutaléwa. Yá iimaca nalí níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái:

—Picácué cálu pía. Cáucani —íimaca yái Pabloca.

¹¹Néeseté Pablo yèepùa iwàlùacawa nàwacáidacàalu irìculé chènuniréerica. Yá iwacùaca nalí pan, yái Santa Cenaca, iyáaca iyáacaléwa náapicha nacái, yá Pablo icàlidacaté nalí mamáalàacata, àta amaláacataléta wawicáu. Néese yàacawa náicha. ¹²Néese yái ùuculiirica, yèepùacawa yéenánái yáapichawa, icáucàacáinátéwa, íná yéewa casíimáica nawàwa manuísíwata.

Viaje desde Troas a Mileto

¹³Néeseté wàacawa Pablo ipíchalépiná. Wàacawa nave irícu manuíri úni yáacubàa àta wàanàacatalétaté Aso íidalutalená néré wáipunitáidacaténá Pablo néré càide iyúwaté iwàwáaná, iwàwacáináté yàacawa néré cáli íinatabàa. ¹⁴Wàanàaca Pablo Aso íidalutalená néré, yá iwàlùacawa wàatalé nave irìculé. Yá wàacawa manuíri úni yáacubàa Mitilene íidalutalená néré. ¹⁵Néeseté wàacawa Mitilene íicha. Wàacawa abé èeri manuíri úni yáacubàa. Néese wàacawa mawiénita Quío yàasu iwàwata irí. Néese mapisáita àniwa wàanàaca Samos íidalutalená néré, idécanáamité wayamáidacawa Troguilio íidalutalená néré. Néese mapisáita àniwa wèepùa wàacawa. Yá wàanàaca Mileto íidalutalená néré. ¹⁶Càité wèepunícawa càmícáináté Pablo iwàwa idècuniacawa manùba èeri Asia yàasu cáli íinata. Càmitaté nacái iwàwa yàacawa Efeso iyacàlená néré. Néese, iwàwacaté yàanàaca caquialéta Jerusalén iyacàlená néré iwàwacáináté iicáca náapicha judíonái yàasu culto ípidenéerica Pentecostés.

Discurso de Pablo a los ancianos de Efeso

17 Idècunitàacá Pablo ìyaca Mileto ìidalutalená néré, yáté ibànùaca tàacáisi Efeso ìyacàlená néré imáidacaténá ancianonái icuèyéica wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái Efeso ìyacàlená mìnánái.

18 Idécanáamité ancianonái nàanàaca yàatalé, yá Pablo ìimaca nalí: “Píalíacuécawa nuináwaná ìwali, càinácaalíté nùyacuéca pèewi èeri imanùbaca nùanàacatáiseté Asia yàasu cáli ìnatale àta siuca nacáide. 19 Macái èerité nùyaca pèewi ìibaidéeri Wáiwacali irípiná. Càmitaté cachàini nuicáca núawawa. Máini achúmacaté nuwàwa nàwali níara càmiyéicaté yeebáida Wáiwacali itàacái. Nùuwichàacaté nacáwa cáiwíiri iyú judiónái nawàwacáinaté imànica nulí báawéeri. 20 Ewitaté nùuwichàacáanítawa manuísíwata, càicáaníta càmitaté numáisanía píchacué tàacáisi iyúudèeripinácuécaté pía, ibatàa abéeri tàacáisipináta idècunitàacá núcàlidacuéca piríni nàwacáidacàalu néré, nacapèe irícu nacái. 21 Nùalàacaté níara judíoca, càmiyéi judío nacái. Núumacaté nalí iwàwacutáaná nawènúadaca náiwitáisewa Dios irípiná neebáidáanápíná nacái Wáiwacali Jesús itàacái. 22 Iná siucade nùacawa Jerusalén ìyacàlená nérépiná. Espíritu Santo idéca ichùuliaca nùanápínáwa néré, càmita quéwa núalíawa càinápínacaalí namànica nulí néré. 23 Núalíacáitawa abéeri wawàsi. Yàcalé imanùbaca Espíritu Santo icàlidaca nulíni náucáanápíná núa presoíyéi ibànalículé, nùuwichàanápíná nacáwa madécaná yàawiría. 24 Quéwa càmita nuicá núcáucawa iyúwa máiníiri cawènica nulí. Abéerita nuwàwacáita numáalàidaca numànica nuíbaidacaléwa casíimáiri iyú, yái nuíbaidacalécawa Wáiwacali Jesús ichùulièrica numànica, núcàlidáanápíná tàacáisi wenàiwicanái irí, yái cayábéeri tàacáisi ìiméerica cáinináca Dios iicáca wenàiwica.

25 “Siucade núalíacawa báisíiri iyú càmitacué piicá núa quirínama, píacué núcàlidéeyéicaté irí yái tàacáisica icàlidéerica càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa. 26 Iná siucade nuwàwacué núcàlidaca piríni, canáca nubáyawanácué pìwalíise, pèetácaalícuéwa pibáyawaná yáapichawa, nùalàacáinatécué pía. 27 Núcàlidacatécué pirí macái tàacáisi Dios iwàwéericuécá píalíacawa ìwali; càmitacué nubàa píicha tàacáisi, ibatàa abéeripináta, càmitacué nubàa píichani. 28 Iná piicácué píichawa cayába, picùacué píiwitáisewa báawéeri fícha. Picùacué nacái macáita níara yeebáidéeyéica Jesús itàacái ìwacáidáyaquéeyéicawa pìyacàle nérécué, yácáiná Espíritu Santo imàacacué picùaca Dios

yàasu wenàiwica Dios iwènièyèicaté Iiri ííraná iyúwa. ²⁹Núalíaca nacáíwa nùacanáamiwa píchacué, yásí áibanái nàanàaca pìatalécué iwàwéeyéica iwènúadacuéca píiwitáise Wáiwacali ííchawa càide iyúwa caluéyéi cuwèsi lobo namáalàidacaalí ovejanái. ³⁰Abénaméeyéi péenacué, áiba èeriwa néewáidaca wenàiwicanái nachíwa báawéeri iyúwa, nachíwáidacaténá wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái nàacaténáwa cachíwéeyéi yáapicha. ³¹Iná piicácué píchawa cayába. Piwàwalicué cayába nùalàacatécué pía máisiba camuí èeríapi, táiyápi nacái. Nùalàacatécué pía macáita manuísíwata, nuícháanícate nacái píwalicué.

³²“Siùcade nuénánái numàacacué Dios icùaca pía, péewáidáanápínacué nacáíwa tàacáisi ìwali, yái nucàlidéericatécué pírí ííméerica cáinináca Dios iicáca èeri mìnánái. Dios itàacái yáalimácué ichàiniadaca píiwitáise Dios ìwali, yáalimácué nacái imàacaca pialíacawa cayába ìwali yái cawènírica Dios yèeripínacuéca píríwa áiba èeriwa, náapicha macáita yàasu wenàiwicaca Dios yeedéeyéica yàasunáipínáwa. ³³Càmitaté nuwàwa nùasupínáwa áibanái yàasu plata, nabàle nacái. ³⁴Pialíacuécawa nuíbaidacaté cachàiníri iyú nucáapi iyúwa nuwèniacaténáté càinácaalí wawàsi wamáapuèricaté, núa nacái, núapichéeyéi nacái. ³⁵Nucàlidacatécué pírí càiripínáta iwàwacutáanácué wáibaidaca, wayúudàacué nacái catúulécaneéeyéi wenàiwica. Piwàwalicué Wáiwacali Jesús itàacái. Yá íimacaté walí: ‘Casíimái cachàini wía wàacaalí áibanái írí yái namáapuèrica, íicha yái nàanáca walí cawèníri’, càité íimaca yái Wáiwacalica”, íimaca yái Pabloca.

³⁶Idécanáami Pablo icàlidaca nalíni, yá ibàlùacawa yùulùì ipùata iyúwa. Yá isutáca Dios íicha náapicha. ³⁷Néese macáita náicháaníca achúmaca nawàwa Pablo yàacáinátéwa náicha. Yá asíanái nàanalícuca Pablo nasùsua nacái inàni ìwali, càide iyúwa judío ííwítáise iyáaná, namàacacaalí yèepùacawa náicha wenàiwica cáininéeri naicáca. ³⁸Yá máiní achúmaca nawàwa Pablo íimacáináté nalí càmiínápínáté yèepùà iicáca nía quirínama. Néese nàaca nàacawéeridaca Pablo àta nàanàacataléta nave néré.

Viaje de Pablo a Jerusalén

21 ¹Wàacanáamitéwa náicha níai yeebáidéeyéica Jesús itàacái, yá wawàlùacawa nave irìculé. Néese wàacawa manuírí únì yáacubàa machacànita Cos yàasu iwàwata nérépiná. Néese mapisáita

àniwa wàacawa Rodas yàasu iwàwata néré. Néese wàacawa Pátara ìdalutalená néré. ²Néese idècunitàacá wàyaca Pátara ìdalutalená néré, yáté wàanàaca nave yèericawa Fenicia yàasu cáli nérépiná. Yá wawàlùacawa iriculé. Yá wàacawa náapicha. ³Wàacawa manuíri úni yáacubàa, yá waicáca Chipre yàasu iwàwata. Yá wàacatéwa yéewápuwáise ìcha àta wàanàacalétatè Siria yàasu cáli néré. Yá wawàlùacatéwa Tiro ìdalutalená néré iwàwacutácáináté nave imàacaca yàasusi néré. ⁴Néese Tiro ìyacàlená néré wacutáca áibanái yeebáidéeyéica Jesús itàacái, yá wayamáacawa náapicha néré siete èeri. Espíritu Santo icàlidacaté nalí Pablo yùuwichàanápínátéwa Jerusalén ìyacàlená néré, ínà nasutáca Pablo ìcha wawàsi manuísíwata ipíchaná yàacawa néré. ⁵Quéwa idécanáami wayamáacawa néré siete èeri, yáté wàacawa náicha. Macái níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái, nàacawéetúanái nacái, néenibe nacái, nàacawéeridacaté wía yàcalé ìcha. Néese wabàlùacawa wàulù ipùata iyúwa càina ìnatale wasutácáténá wíawawa Dios ìcha néré. ⁶Néese wacàlidacaté nalí wàanápínáwa náicha. Yá wawàlùacawa nave iriculé. Nèepùacawa nacái nacapèe néréwa.

⁷Yá wàacatéwa Tiro ìdalutalená ìcha manuíri úni yáacubàa àta wàanàacataléta Tolemaida ìdalutalená néré. Yáté wadéca wamáalàidaca wèepuníináwa manuíri úni yáacubàa. Wàanàacaté Tolemaida ìyacàlená néré, yá watàidaca abénaméeyéi yeebáidéeyéi Jesús itàacái. Yá wayamáacawa náapicha abé èeri. ⁸Néesetè mapisáita àniwa Pablo, wía nacái yèepuníiyéicawa yáapicha, wàacawa náicha cáli ìnatabàa. Néese wàanàaca Cesarea ìyacàlená néré. Yá wawàlùacawa Felipe icapèe iriculé, yái icàlidéerica Wáiwacali itàacái áibanái irí. Yái Felipe abéeri néená níái sietéeyéica imanùbaca diáconoca, iyúudèeyéicaté apóstolnái quéecháwanáimi Jerusalén ìyacàlená iricu. Yá wayamáacawa Felipe yáapicha. ⁹Yái Felipe idèniacaté báinúaca yéenibe inanáíwa maníríyéi. Níái inanáica, profetaca nía, icàlidéeyéica tàacáisi Dios inùmaliçuise. ¹⁰Wayamáacatéwa néré máisibáwanái èerita, yá áiba profeta yàanàaca néré, Judea yàasu cáli néeséeri ípidenéeri Agabo, icàlidéerica tàacáisi Dios inùmaliçuise. ¹¹Idécanáami Agabo yàanàaca wàatalé, yá yeedáca Pablo yàasu cinturón. Néese yái profeta Agabo idacùaca yàabàliwa, icáapi nacáíwa Pablo yàasu cinturón iyú. Yá Agabo ìmaca walí:

—Espíritu Santo ìmaca: Níara judío Jerusalén ìyacàlená mìnanáica idacùapíná yái cinturón íiwacalica presocaténá namànicani, namàacacaténá càmiíyéi judío yùuwichàidacani —ìmaca yái profetaca.

¹²Wéemìacáináni, níái nacái Cesarea ìyacàlená mìnanaíca, íná wasutáca Pablo ícha wawàsi manuísíwata ipíchaná yàacawa Jerusalén ìyacàlená néré. ¹³Néese Pablo ímaca walí:

—¿Cánacué pícháani? ¿Cánacué piwàwa cáaluca pimànica núa? Nudéca nuínáidacawa numàacáanápíná nadacùaca núa, nanúacaténá nacái núa Jerusalén ìyacàlená néré Wáiwacali Jesús ìwalíise, Dios iwàwacaalí càì namànica —íimaca yái Pabloca.

¹⁴Yá càmìta wáalimá wawènúadaca Pablo íiwitáise, íná masànaca wía. Wáimacáita walíwáaca:

—Wasutacué írí Wáiwacali íchawa imànínápiná írí càide iyúwa Dios iwàwáaná —wáimaca.

¹⁵Néese wachùniaca wàasuwa wàacaténáwa. Yá wàacawa Jerusalén ìyacàlená néré. ¹⁶Nàa nacáiwa wáapícha abénaméeyéi yeebáidéeyéica Jesús itàacái Cesarea ìyacàlená néeseéeyéi. Wàanàacaté Jerusalén ìyacàlená néré, yá natéca wía Mnasón icapèe néré, abéeri asiali béeríina yeebáidéericaté Jesús itàacái madécaná camuí. Yá wayamáacawa yáapícha néré.

Pablo visita a Santiago

¹⁷Idécanáamité wàanàaca Jerusalén ìyacàlená néré, néese níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái natàidaca wía casíimáiri iyú. ¹⁸Néese mapísáita àniwa Pablo yàacawa wáapícha wapáchiacaténá Santiago. Nàyaca nacái néré macáita ancianonái, icuèyéica Jerusalén ìyacàlená mìnanaí yeebáidéeyéica Jesús itàacái. ¹⁹Yá Pablo itàidaca nía. Néese icàlidaca nalíni éeréeri iyú macáita yái Dios imàníiricaté càmíiyéi judío yèewi Pablo icàlidacaalíté nalí Wáiwacali itàacái. ²⁰Níái ancianoca idécanáami néemìacani, yá nàaca Dios írí cayábéeri. Néese náimaca Pablo írí:

—Uwé, wéenásàiri, péemì cayábani, pialíacawa madécaná mil namanùbaca judíonái neebáidaca Jesús itàacái. Yá macáita náimaca mamáalàacata iwàwacutáanása wía judíoca wamànica càide iyúwaté profeta Moisés ichùullianá wàawirináimi imànica, éwita weebáidacáaníta Jesús itàacái. ²¹Níái judíoca yeebáidéeyéica Jesús itàacái nadéca néemìaca áibanái cachìwéeyéi icàlidaca piináwaná ìwali péewáidacasa macái judíonái ìyèeyéica áiba cáli nayamáidáanápíná namànica càide iyúwa profeta Moisés ichùullianáté. Náimaca pialàacasa judíonái ipíchaná namànica circuncisión néenibe asìanái íríwa, ipíchaná nacái namànica càide iyúwa wáiwitáise ìyáaná, wía judíoca, náimaca.

²²¿Càinásica wamàni? Báisíta néemìapíná piináwaná ìwali pìanàaná aléi Jerusalén ìyacàlená iriculé. ²³Cawàwanáta cayábaca pimànicaalí càide iyúwa wàalàaná pía. Nàyaca wèewi cháí báinúaca asianái iwàwacutéeyéica íbaidaca Dios irípiná càide iyúwaté nacàlidáaná irí. ²⁴Pité nía píapichawa pimànicaténá náapicha culto càide iyúwa judío íiwitáise ìyáaná, masacàanápínacué judíonái iicáca pía, piwàlùanápínacuéwa templo iriculé. Piwènià nacái nalípiná pìrái nawàwacutéerica namàacaca ofrenda iyú sacrificio piná templo néré. Yásí náalimá nadalúaca náiwita ibáináwa, náasáidacaténá nadéca namáalàidaca namànica náibaidacaléwa Dios irípiná. Càita macái judíonái náalíapínacawa càmiínápíná báisíiri yái néemièricaté piináwaná ìwali pimànicáiná machacàníiri iyú càide iyúwaté profeta Moisés ichùulianá wamànica, wía judíoca. ²⁵Quéwa watànàacaté cuyàluta càmiíyèi judío irí yebáidéeyéica Jesús itàacái, náalíacaténáwa càmita iwàwacutá namànica càide iyúwaté profeta Moisés ichùulianá wamànica wía judíoca. Abéerita iwàwacutá càmita nayáa iinási áibanái imàaquéerica ídolo irí iyúwa sacrificio, yái cuwáiná yéenáiwanáca. Iwàwacutá nacái càmita nayáa irái. Iwàwacutá nacái càmita nayáa iinási càmiírica íiraná imusúawa íicha. Iwàwacutá nacái càmita naimá áiba wenàiwica yáapicha càmiíchúaca náinusíwa, càmiírica nacái nanìrisíwa —íimaca yái Santiagoca.

Arrestan a Pablo en el templo

²⁶Néeseté mapisáita àniwa Pablo itéca níái báinúaca asianáica. Imànica náapicha culto nacáiri, nàapida náichawa nacái càide iyúwa judío íiwitáise ìyáaná masacàanápíná judíonái iicáca nía. Néese iwàlùacawa templo iriculé icàlidacaténá sacerdotenái irí càiná èeri irìcucaalípináté namáalàidaca namànica náibaidacaléwa Dios irípiná, natécataípinacaté nàasu ofrendawa namàacacaténá Dios iríni sacrificio piná.

²⁷Iwàwacutácaté nacùaca siete èeri. Batéwacaalíte namáalàacawa níái sieteca èeri, namàacacatáipináté pìrái ofrenda iyú, yá Pablo ìyaca templo irícu. Abénaméeyéi judío Asia yàasu cáli néeséeyéi naicáca Pablo templo irícu. Yá natàaníca báawéeri iyú Pablo ìwali báawacaténá namànica áibanái wenàiwica íiwitáise calúanápíná naicáca Pablo, níái wenàiwica ìyéeyéica templo irícu. ²⁸Càité judíonái néemíanícawa wenàiwicanái irí: “iPíacué israelitaca, piyúudàacué wía! Yái asìaliquéi yèepuníiriwa macái cálita, yéewáida yèepunícawa

macái wenàiwica báawacaténá naicáca wía, wía judíoca. Yéewáidaca nía nacái náináidacaténáwa báawéeri iyú Dios itàacái ìwali, profeta Moisés itànèricaté. Yéewáidaca nacái báawáanápíná naicáca templo. Idéca nacái itéca càmíiyéi judío aléi templo iriculé casacàcaténá imànica templo Dios íicha, yái Dios yàasu templo masaquèrica”, náimaca Pablo ìwali.

²⁹Càité nacháawàaca Pablo iináwaná ìwali, naicácáináté Pablo Jerusalén ìyacàlená iricu, Trófimo yáapicha, Efeso ìyacàlená mìnali, càmíirica judío. Iná nayúunáidaca Pablo itécaté yáapichawa Trófimo templo iriculé.

³⁰Iná madécaná wenàiwica nàanàaca napiacawa, néemíanícawa, máiwitáiséeri iyú, níái Jerusalén ìyacàlená mìnánái manùbéeyéica. Yá náibàaca Pablo nawatàidacani templo iricuíse. Idécanacáita namusúadacani, yá áibanái nabàliaca íicha templo inùma imanùbaca. ³¹Idècunitàacá nanúacani, yá romanonái yàasu úwi íiwacaliná yéemíaca naináwaná namànicasa máiwitáiséeri iyú, níái Jerusalén ìyacàlená mìnánái macáita. ³²Yá ráunamáita itéca yàasu úwináíwa, náiwacanánái yáapichawa, yá nalicúa napiacawa wenàiwicanái yèewiré. Níái manùbéeyéi wenàiwicaca, naicácanacáita úwi íiwacaliná, yàasu úwinái yáapichawa, yá nayamáidaca nanúadáidaca Pablo. ³³Néese úwi íiwacaliná yàacawa nàatalé, yá íibàaca Pablo. Yá ichùuliaca úwinái nadacùaca Pablo pucháiba cadena iyú. Néese úwi íiwacaliná isutáca yéemíawa nía cawinácaalíni, càinácaalí báawéeri nacái imànica yái Pabloca. ³⁴Quéwa níái wenàiwicaca abénaméeyéi néemíanícawa nacàlidaca abéeri wawàsi. Aibanái yéemíanícawa nacàlidaca nàasu wawàsita nacáíwa áibalé áiba íicha. Yái úwi íiwacalináca càmita asái yéemíacani, namànicáiná madécaná nasànwawa. Yá ichùuliaca yàasu úwináíwa natéénápíná Pablo nacapèe iriculéwa. ³⁵Nàanàaca escalera néré, úwinái icapèe yàasu yàawa iriculé, yá iwàwacutáca úwinái iwàacutáidaca Pablo nacùacaténá náichani, níái manùbéeyéi caluéyéi wenàiwicaca, iwàwéeyéica inúacani. ³⁶Nàacáináwa Pablo yáamiwáise néemíanícawa mamáalàacata: “iPinúacuéní!” náimaca néemíanícawa.

Pablo se defiende delante de la gente

³⁷Batéwa úwinái iwàlùadaca Pablo nacapèe iriculéwa, quéwa Pablo itàaníca griego itàacái iyú úwi íiwacaliná irí. Pablo íimaca irí:

—¿Càmitasica pimàaca nutàaníca píapicha abéeri wawàsi? —íimaca yái Pabloca. Néese úwi íiwacaliná íimaca Pablo irí:

—Càmita nùalía pialía pitàanica griego itàacái iyú. ³⁸Nuyúunáidacáita píaca Egipto yàasu cáli néeséeri, yái itéericaté báinúaca mil namanùbaca asianái inuéyéica wenàiwica manacúali yùuculé càinàwàiri imànicaténá úwi romanonái yàasu gobierno ípunita —íimaca. ³⁹Néese Pablo íimaca irí:

—Judíocata núa. Numusúacatéwa Tarso ìyacàlená irícu, yái yàcalé máiníiri cachàinica Cilicia yàasu cáli íinatéerica ìyaca. Pimàni nulí cayábéeri, pimàaca nucàlidaca nalíni, níái wenàiwicaca —íimaca yái Pabloca.

⁴⁰Néese úwi íiwacaliná imàacaca Pablo itàanica. Iná Pablo ibàlùacawa escalera íinata. Yá yúucaca icáapiwa nalí, masànacaténá nía, níái manùbéeyéi judíoca. Néese idéca masànaca nía, yá icàlidaca nalíni natàacái iyú, hebreo iyú.

22 ¹Pablo íimacaté nalí: “Péemiàcué, nuénánái, siùcade nucàlidacué pirí nuináwanáwa”, íimaca nalí yái Pabloca.

²Idécanacáita néemiaca itàanica natàacái iyú, hebreo iyú, yá masànata cachàiníwanái nabàlùacawa néemiaca irí. ³Iimaca nalí àniwa yái Pabloca: “Judíoca núaquéi. Numusúacatéwa Tarso ìyacàlená irícu, Cilicia yàasu cáli íinata. Quéwa nudàwinàacatéwa cháí Jerusalén ìyacàlená néeni. Gamaliel yéewáidacaté núa. Nuéwáidacatéwa macái tàacáisi ìwali Dios ichùulièricaté iyú wàawirináimi. Máini nuwàwaca numànica iyúwa Dios iwàwáaná càide iyúwa píacué siùcade. ⁴Bàaluté numànica ùwicái náipunita, níái yeebáidéeyéicaté Jesús itàacái. Nubànùacaté nía yéewacaténá úwinái inúaca nía. Nudacùacaté nía, asianái, inanái nacái yéewacaténá úwinái itéca nía presoíyéi ibànaliculé. ⁵Sacerdote íiwacaliná, nía nacái Jerusalén ìyacàlená íiwacanánái macáita náalimá nacàlidaca nuináwaná ìwali nuedácaté náicha cuyàluta judíonái yéewáidacàalu íiwacanánái irípiná, ìyéeyéicaté Damasco ìyacàlená irícu. Nùacatéwa néré nuíbàacaténá nía presoíri iyú nutécaténá nía Jerusalén ìyacàlená nérépiná nàuwichàacaténátéwa, níái yeebáidéeyéicaté Jesús itàacái”, íimaca yái Pabloca.

Pablo cuenta su conversión

⁶Pablo íimaca nalí àniwa: “Nùacatéwa àyapulicubàa Damasco ìyacàlená nérépiná, yá machacànicaalíté èeri nùyaca mawiénita Damasco irí, yáta camalási chènunfiséeri icànaca núa cachàiníiri iyú. ⁷Inaté núuwàacawa nulíacawa nucalùniwa cáli íinatalé. Néese nuémiaca tàacáisi chènunfise. Yá íimaca nulí: ‘Saulo, ¿cáná piùwide

pimànica núa?’, íimaca nulí. ⁸Néese nusutáca nuémìawani: ‘¿Cawiná pía, Nuíwacali?’ núumaca irí. Yá tàacáisi íimaca nulí: ‘Jesús Nazaret ìyacàlená néeseérica núaquéi, yái piùwidéerica pimànica’, íimaca nulí. ⁹Aibanái núapichéeyéica naicáca camalási, íná cáaluca nía. Càmita quéwa neebá tàacáisi itàaníirica núapicha. ¹⁰Néese núumaca irí: ‘Nuíwacali, ¿càiná iwàwacutá numànica?’, núumaca irí. Yá Wáiwacali íimaca nulí: ‘Pimichàawa, pìanáwa Damasco ìyacàlená iriculé; néréenica nacàlidaca piríwani macáita iwàwacutéeripiná pimànica’, íimaca nulí. ¹¹Yái camalásica matuícate imànica núa, íná núapichéeyéica natéca núa nucáapi ìwaliwa, yá wàanàacaté Damasco ìyacàlená iriculé.

¹²“Iyacaté néré áiba asíali íipidenéeri Ananías. Níara judíoca iyéeyéica Damasco ìyacàlená irícu, natàanícate cáimiétaquéri iyú Ananías ìwali, cáalíacáiri iyúcáiná yeebáidaca Dios itàacái, yái tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalicuise. ¹³Yá Ananías yàanàacaté nùatalé iicacáténá núa. Yàanàacaté itàidaca núa cayábéeri iyú. Yá íimaca nulí: ‘Nuénásàiri Saulo, catuúca píawa’, íimaca nulí. Yáta catuúca núa. Yáté nualimá nuicácani, yái Ananíasca. ¹⁴Néese íimaca nulí: ‘Yái Diosca, wàawirináimi yeebáidéericaté itàacái, idéca yeedáca pía pialíacáténáwa càinácaalí iwàwáaná pimànica. Idéca imàacaca piicáca Jesús, yái mabáyawanéerica. Idéca imàaca nacái péemíaca Jesús itàníca píapicha. ¹⁵Íná picàlida macáita èeri mìnanaí iríwani, yái piiquéerica, yái péemièrica nacái. ¹⁶Siúcade picá pidècuníawa. Pimichàawa, pibautizáanáwa, pisutá píawawa Wáiwacali íicha imàacáanápíná iwàwawa pibáyawaná íicha’, càité Ananías íimaca nulí”, íimaca yái Pabloca.

Pablo cuenta cómo fue enviado a los no judíos

¹⁷Néeseté Pablo íimaca nalí àniwa: “Nuèpùacanáamitéwa Jerusalén ìyacàlená iriculé, yá nùacatéwa templo iriculé nusutacáténá núawawa Dios íicha. ¹⁸Idècunitàacá nusutáca Dios íicha, yá nuicáca Wáiwacali yéenáiwanaí nacáiri irícuise. Yá íimaca nulí: ‘Pèepùawa Jerusalén ìyacàlená íicha caquialéta, càmicáiná neebáidapíná piríwani, yái picàlidéerica nunùmalicuise’, íimaca yái Wáiwacalica. ¹⁹Néese núumaca irí: ‘Nuíwacali, náalíacawa nuináwaná ìwali nùanátéwa néewáidacàalu imanùbaca iriculé, yáté nuíbàaca nutéwa wenàiwica presoíyéi ibànaliculé, níái yeebáidéeyéica pitàacái. Nuchùulíacaté nacái úwinái icapèedáidaca nía. ²⁰Nanúacaalíte Esteban íba iyú, yái icàlidéericaté tàacáisi pinùmalicuise, yá nubàlùacatéwa néeni

abédanamata nacái nuíwitaíse náapicha, nucùacaté nacái nàasu ruana nacáiri, níara inuéyéicaté Esteban’, càité núumaca Wáiwacali irí. ²¹Quéwa Wáiwacali íimaca nulí: ‘Piawa, nubànùacáiná piacawa déeculé picàlidacaténá nacái nuináwaná ìwali càmiíyèi judío irí’, càité íimaca nulí yái Wáiwacalica”, íimaca yái Pabloca.

Pablo en manos del comandante

²²Néemìacanacáita yái Pablo icàlidéerica càmiíyèi judío ìwali, yá càmita quirínama judiónái yéemìaca Pablo iríni. Néese nadàbaca néemíanícawa cachàiníiri iyú Pablo ìwali. Náimaca néemíanícawa: “¡Pinúacuéni, yái asialica! ¡Cayábéerica yéetácawéi!” náimaca néemíanícawa. ²³Idècunitàacá néemíanícawa, yá nacusúa nàasu ruana nacáiriwa, náucaca nacái cáli ichùmalé chènuniré, máinícáiná calúaca nía. ²⁴Iná úwi íiwacaliná ichùuliaca úwinái itéca Pablo nacapèe iriculéwa. Yá ichùuliaca nacapèedáidaca Pablo cabèesi iyú, icàlidacaténá nalí iináwanáwa, báisíiri iyúta, náaliacaténáwa cáná yéewa wenàiwicanái néemíanícawa Pablo ìwali. Uwi íiwacaliná càmitaté yáaliíawa càmicáiná yéemìa hebreo itàacái, yái tàacáisi Pablo icàlidéericaté iyúni wenàiwicanái irí. ²⁵Quéwa, idécanáami úwinái nadacùaca náichawa Pablo nacapèedáidacaténáni, yá Pablo íimaca áiba capitán irí ibàluèricawa néeni. Pablo íimaca capitán irí:

—Báawéeriquéi picapèedáidáanáciuca núa, romanosàiricáiná núa, càmiíricáwaca juez yéemìa icàlidáaná iináwanáwa —íimaca yái Pabloca. ²⁶Iná capitán yàacawa úwi íiwacaliná yàatalé. Íimaca irí:

—Cayába, picá pimàni irí báawéeri, yái asialica. Romanosàiriquéi —íimaca.

²⁷Néese, úwi íiwacaliná yàacawa Pablo yàatalé, isutácaténá yéemìawa Pablo. Yá íimaca Pablo irí:

—¿Báisi romanosàirica pía? —íimaca. Néese Pablo íimaca irí:

—Báisita, núaquéi —íimaca yái Pabloca. ²⁸Néese úwi íiwacaliná íimaca Pablo irí àniwa:

—Iwàwacutácaté nupáyaidaca madécaná plata iyú, namàacacaténaté romanosàirica núa —íimaca. Quéwa Pablo íimaca irí:

—Emperador imànicaté cayábéeri nusèenáimi judiónái irí, imàacacaté romanonáica nía. Càicata romanonái ìiricata núaquéi, íná yéewa romanosàirisíwacata núa —íimaca yái Pabloca.

²⁹Níai úwinái idacuèyéicaté Pablo nacapèedáidacaténáni, néemìacáiná iináwaná romanosàiricani, yá nèepùacasíwa Pablo íicha. Yá nacái

cáaluca úwi íiwacalináca, ichùuliacáináté úwinái idacùacani, yái Pabloca, romanosàirica.

Pablo ante la Junta Suprema de los judíos

³⁰Néese mapisáináami àniwa, úwi íiwacaliná iwàwacaté yéemiaca machacànfiri iyú ìwali cáná yéewa judíonái icháawàaca Pablo iináwaná ìwali. Yá iwasàaca cadena Pablo íicha. Néese ichùuliaca nàwacáidáyacacawa macái sacerdote íiwacanánái, Junta Suprema nacái, níái judío icuèrinánái béeyéica. Néese itéca Pablo nàatalé, yá imàacaca Pablo ibàlùacawa nàacuésemi.

23 ¹Néeseté Pablo iicáidaca machacànfiri iyú nalí níái Junta Supremaca. Yá íimaca nalí:

—Píacué nuénánái, Dios yáalíacawa nudéca nùyaca machacànfiri iyú Dios iicá sùmàicaalíté núa àta siùca nacáide —íimaca yái Pabloca.

²Néeseté Ananías yái sacerdote íiwacalináca ichùuliaca áiba ibàluèriwa mawiénita Pablo irí icapèedáanápíná Pablo inùma. ³Néese Pablo íimaca irí:

—iDios yùuwichàidapíná píawa, pía pucháibéeri íiwitáiseca! Báisícaalí píawinawa néré péemiacaténá nuináwaná ìwali càide iyúwaté profeta Moisés ichùulíaná, néese, ¿cáná pichùulíà namànica, yái nacapèedáanáca núa? —íimaca yái Pabloca. ⁴Néese níái iyéeyéica néré náimaca Pablo irí:

—iPicá picuísá píchawa Dios yàasu sacerdote íiwacaliná! —náimaca. ⁵Néese Pablo íimaca àniwa:

—Píacué nuénánáica, càmítaté núalíawa sacerdote íiwacalinácani, núalíacáináwa Dios itàacái íimaca: ‘Picácué pitàaní báawéeri iyú picuèriná ìwaliwa’, íimaca yái Dios itàacáica.

⁶Néese Pablo yáalíaca iicáca nía, níái Juntaca. Yáalíacawa saduceonái yéenáca abénaméeyéi nèewi, fariseonái yéenáca áibanái nèewi. Iná Pablo íimaca nalí cachàiníiri iyú:

—Píacué nuénánáica, fariseoca núaquéi. Fariseonáicaté nacái nùawirináimica. Nùyaca cháí presoíri iyú áibanáicáiná icháawàaca nuináwaná ìwali nuebáidacáiná Dios icáucàidáanápíná yéetéeyéimiwa wenàiwica áiba èeriwa —íimaca yái Pabloca.

⁷Néese idécanacáita icàlidaca nalíni, yá níái fariseoca, saduceonái nacái nadàbaca néemíanicawa nalíwáaca ùuléeri tàacáisi iyú. ⁸Níacáiná saduceoca náimaca càmítasa yéetéeyéimiwa nacáucàapínáwa, canása nacái ángelnái, canása nacái wenàiwica iwàwa cáuri. Quéwa fariseonái

neebáidaca macáita. ⁹Yá macáita néemíanícawa nalíwáaca lúasi iyú. Néese abénaméeyéi fariseo yéewáidéeyéi wenàiwica templo irícu namichàacawa, yá náimaca:

—Yái asìali càmita imàni báawéri. Cawàwanáta ángel idéca itàaníca yáapicha, càmicaalí nacái cawàwanáta wenàiwica iwàwa cáuri idéca icàlidaca irí tàacáisi —náimaca.

¹⁰Néese, nadàbaca napéliayacacawa, yá icalùadacawa yái úwi íiwacalináca íináidacawa namàdádíaanápiná náichawáaca yèewi yái Pabloca. Iná úwi íiwacaliná ichùuliaca yàasu úwináíwa nawasàanápiná Pablo judíonái fícha cachàiníiri iyú. Yá úwinái itéca Pablo úwinái icapèe néré.

¹¹Néeseté táiyápi Wáiwacali imàacaca yáawawa Pablo iicácani. Yá íimaca Pablo irí: “Picá cáalu pía, iwàwacutácáiná picàlidaca nuináwaná ìwali wenàiwicanái irí Roma ìyacàlená irícu, càide iyúwa picàlidáanácáwa nalíni cháí Jerusalén ìyacàlená irícu”, íimaca yái Wáiwacalica.

Planes para matar a Pablo

¹²Mapisáita àniwa abénaméeyéi judío abédanama namànica náiwitáisewa náapichawáaca nanúanápiná Pablo. Néese náimaca nalíwáaca Dios ípidená ìwali càminápinaté nayáa nayáacaléwa, ibatàa únipiná nàira àta nanúacataléta Pablo. Náimaca Dios inúanápinaté nía càmicaalí namàni càide iyúwa náimáanaté, náimacáinása càì Dios ípidená ìwali, náimaca. ¹³Càité náimaca cuarenta ichàbaníise asíanáica. ¹⁴Iná nàacawa sacerdote íiwacanánái yàatalé, yàcalé íiwacanánái néré nacái. Yá náimaca:

—Wadéca wamànica wawàsi wáapichawáaca Dios ípidená ìwali, Dios inúanápiná wía wayáacaalí wayáacaléwa ipíchawáise wanúaca Pablo. ¹⁵Iná píacué, nía nacái Junta Suprema, pisutácué úwi íiwacaliná fícha wawàsi yeedáanápiná pìatalé Pablo táwicha. Píimacué úwi íiwacaliná irí piwàwáanácué péemíaca Pablo iináwaná ìwali quiríta cayábéeri iyú. Yásí wacùacani wanúacaténáni ipíchawáise yàanàaca pìatalécué —náimaca.

¹⁶Quéwa Pablo yéenasàatúa ìiri yéemíacaté nawàwáanaté nanúaca Pablo. Yá yàacawa úwinái icapèe néré icàlidacaténá Pablo iríni. ¹⁷Néese Pablo imáidaca capitán. Yá Pablo íimaca capitán irí:

—Pité yái ùucullirica píiwacali yàataléwa, yáara úwi íiwacalináca, iwàwacutácáiná ùuculliri icàlidaca irí wawàsi —íimaca yái Pabloca.

¹⁸Yá capitán itéca ùuculiiri úwi íiwacaliná yàatalé. Yá íimaca úwi íiwacaliná irí:

—Yái Pablo presoíríca idéca imáidaca núa. Yá isutáca nuícha wawàsi nutéénápiná pìatalé yái ùuculiirica. Iwàwacutása icàlidaca pírí wawàsi —íimaca.

¹⁹Néese úwi íiwacaliná itéca ùuculiiri icáapi ìwaliwa, yá itécani méetàucuta áibanái íicha. Yá íimaca ùuculiiri irí:

—¿Càináica piwàwa picàlidaca nulí? —íimaca. ²⁰Néese ùuculiiri íimaca irí:

—Abénaméeyéi judío nadéca abédanama namànica náiwitáisewa náapichawáaca nasutáanápiná píicha wawàsi pitéénápiná Pablo táwicha Junta Suprema yàatalé nawàwacáinása néemiaca Pablo iináwaná ìwali cayábéeri iyú. ²¹Picánica quéwa peebá, nadèniacáiná cuarenta ichàbaníise asianáica icuèyéi ibàacanéeri iyú nanúacaténáni. Yá nadéca namànica wawàsi náapichawáaca Dios íipidená ìwali, Dios inúanápinása nía, nayáacaalí nayáacaléwa ipíchawáise nanúaca Pablo. Siúcade nadéca nachùnìaca macáita. Abéta iwàwacutá nasutá píicha wawàsi —íimaca.

²²Néese úwi íiwacaliná imàacaca ùuculiiri yàacawa íicha. Ichùuliaca ùuculiiri càmfínápiná icàlida áibanái iríni.

Envían a Pablo ante Félix el gobernador

²³Néeseté úwi íiwacaliná imáidaca pucháiba yàasu capitánwa. Yá ichùuliaca nàwacáidáanápiná doscientos namanùbaca úwi, yèeyéiwa yàabàli iyúwa, setenta namanùbaca úwi nacái yèeyéiwa caballo íinata, áiba doscientos namanùbaca úwi itéeyéica yàasu ùlibànawa. Ichùuliaca namusúacawa Jerusalén ìyacàlená íicha nàacaténáwa Cesarea ìyacàlená nérépiná a las nuevecatái catá. ²⁴Ichùuliaca nacái nachùnìanápiná caballonái yéewacaténá Pablo yàacawa caballo íinata. Ichùuliaca macáita nacúanápiná cayábani yái Pablocá, natéénápináni gobernador Félix yàatalé. ²⁵Yá ibànùaca náapicha cuyàluta. Yá cuyàluta íimaca:

²⁶“Núa, Claudio Lisias, nuwàwalica pía manuísíwata, pía máiníiri cáimiétacanáca Félix gobernador. ²⁷Níái judíoca náibàacaté yái asíalica, yá nawàwacaté nanúacani, quéwa nuémiacanacáita iináwaná ìwali romanosàiricani, yá nùacawa nàatalé nùasu úwinái yáapichawa nuwasàacaténáni judíonái íicha, yái asíalica. ²⁸Néese nuwàwacaté nualíacawa càiná ìwalíisecaalí nacháawàaca iináwaná ìwali, íná nutécani judíonái yàasu Junta yàatalé, níái judío íiwacanánáica. ²⁹Cài

meedá nacháawàaca iináwaná ìwali nàawirináimi íiwitáise ìwaliwa, quéwa càmita nàanàa ìwali ibáyawaná nanuéripiná ìwalíiseni, càmita nacái wáuquéeripináni presoíyéi ibànalìculé. ³⁰Quéwa nuémiacáináté judionái iináwaná ìwali náináidacatéwa nanúanápínáni, íná nubànùacani pìatalé. Nudéca nacái nusutáca náicha, níara icháawèyeyéica iináwaná ìwali nàanápíná pìatalé nacàlidacaténá piríni càinàcaalí báawéeri wawàsi nadèniaca yáapicha. Yácata imanùbaca, núa Claudio Lisias”, íimacaté yái cuyàlutaca.

³¹Néeseté úwinái namànicaté càide iyúwa náiwacali ichùulianáté nía. Yá needáca natéwa Pablo táiyápicáwa Jerusalén iyacàlená fícha àta nàanàacataléta Antípatris iyacàlená néré. ³²Néese mapisáita àniwa, níái úwi yèepuníyeyéicawa yàabàli iyúwa nèepùacawa úwinái icapèe néré Jerusalén iyacàlená iriculé. Aibanái úwi yèeyéicawa caballo fínata nàaca natéca Pablo mamáalàacata. ³³Nàanàacaté Cesarea iyacàlená néré, yá úwinái yàaca cuyàluta gobernador irí. Nachàbáida nacái irí Pablo. ³⁴Gobernador iléecanáami cuyàluta, yá isutáca yéemíawa síisáanéricaalí yái Pabloca. Néese gobernador yéemiàcáiná Cilicia yàasu cáli néeséericani, yá gobernador íimaca Pablo irí:

³⁵—Nàanàacaalípiná níara icháawèyeyéica piináwaná ìwali, yásí nuémia piináwanáwa —íimaca. Néese gobernador ichùuliaca úwinái icùaca Pablo cayába Herodes icapèe manuírì irìcu.

Defensa de Pablo ante Félix

24 ¹Néeseté cinco èeri idénáami, yáté Ananías, yái sacerdote íiwacaliná, yàanàaca Cesarea iyacàlená néré. Abénaméeyéi Jerusalén iyacàlená íiwacanánái yàanàaca Ananías yáapicha, abogado nacái íipidenéeri Tértulo. Yá nàacawa Félix gobernador yàatalé nacháawàacaténá Pablo iináwaná ìwali. ²Néese úwinái natéca Pablo néré, yá Tértulo idàbaca icháawàaca Pablo iináwaná ìwali. Tértulo íimaca Félix gobernador irí:

—Cayábéeri píiwitáise, pía gobernador, pidéca picùaca wía cayába. Siùcade wàyaca matuíbanáiri iyú picùacáiná wía cayába, pidéca nacái pimànica madécaná cayábéeri wawàsi piyúudàacaténá wàasu cáli néeséeyéi. ³Iná macái wía àta alénàcaalí wàyaca, wàaca pirí cayábéeri càiripináta, pía máiníiri cáimiétacanáca Félix. ⁴Quéwa càmita wawàwa wasàiwicaca pirí wawàsi mamáalàacata, abéerita wasutáca píicha wawàsi pimànínápiná walí cayábéeri péemianápiná wasàna quiríta. ⁵Wadéca wáaliacawa máiní báawéerica íiwitáise yái

asialica. Macái cáli íinata báawaca imànica macái judío íiwitáise náapichawáaca. Yácata náiwitápu níara nazarenoca, yeebáidéeyéica áiba tàacáisi méetàuculéerica wàawirináimi íiwitáise íicha. ⁶Iwàwacaté nacái casacàaca imànica wàasu templo Dios íicha. Iná wáibàacani wàuwichàidacaténáni càide iyúwa wàawirináimi yàasu tàacáisi ichùullaná wamànica. ⁷Quéwa yáara úwi íiwacaliná Lisias iwàlùacatéwa wèewiré, yá itéca wáichani cachàiníiri iyú. ⁸Néese Lisias icàlidacaté walí iwàwacutáanása nàanàaca piatalé, níai iwàwéeyéica icháawàaca iináwaná ìwali. Quéwa pialimá pisutáca péemìawani, yái úwi íiwacalináca iyéerica Jerusalén ìyacàlená irìcu, pialíacaténáwa machàcaníiri iyú ìwali yái wacháawàanáca iináwaná ìwali, yái asialica—íimaca yái abogadoca.

⁹Càita nacái áibanái judío ibàluèyécawa néré náimaca Félix irí abédanamatasa náiwitáise nacháawàaca Pablo iináwaná ìwali. ¹⁰Néese gobernador yúucaca icáapiwa Pablo irí yáasáidacaténá imàacaca Pablo icàlidaca iináwanáwa. Yá Pablo íimaca:

—Casíimáica nuwàwa nucàlidáanápíná pirí nuináwaná ìwaliwa, càinácaalí ìwalíise nacháwàaca núa. Pidéca picùaca wàasu cáli madécaná camuí, pidéca nacái péemiaca waináwaná, íná yéewa pialíacawa cayába càinácaalí wàyaca càide iyúwa wàawirináimi íiwitáise iyáaná, wía judíoca. ¹¹Piwàwacaalí pisutáca péemìawa áibanái, yásí pialíacawa nùwali nùanàacaté Jerusalén ìyacàlená néré doce èeri néese siúcáade, nùacaténáté Dios icàaluíniná. ¹²Càmita nàanàa núa itàaníríca chàinisíiri tàacáisi iyú wenàiwicanái yáapicha templo irìcuta. Càmita nacái nuwènúada wenàiwicanái íiwitáise calúacaténá nía namànínápíná máiwitáiséeri iyú. Càmita nacái numàni càì judíonái yéewáidacàalu irìcu, áibacatalé Jerusalén ìyacàlená irìcubàa nacái. ¹³Níai wenàiwica iyéeyéica cháì càmita náalimá náasáidaca pirí báisícani yái nacháawèerica nuináwaná ìwali ìwalíise. ¹⁴Quéwa nucàlida piríni nuíbaidaca Dios irípiná, yái Dios wàawirináimi nèericaté icàaluíniná. Yá nuebáidaca càide iyúwa íimáaná yái tàacáisi íipidenéerica Wàlisài Ayapu, yái tàacáisica níai wenàiwicaca íiméerica ìwali càimírísa báisíta, quéwa nuebáidaca mamáalàacata macáita tàacáisi profeta Moisés icàlidéericaté, profetanái nacái natànèericaté Dios inùmalicuíse. ¹⁵Nuebáida nacái Dios icáucàidáanápíná macái yéetéeyéimiwa, cayábéeyéi, báawéeyéi nacái, càide iyúwa níai judíoca yeebáidáaná nacái. ¹⁶Iná núalimáidaca numànica macáita machacàníiri iyú càiripínáta amalácaténá nuíwitaíse wenàiwicanái iicápiná, Dios iicápiná nacái.

17“Táquicha tàacáwa, nuèpunícanáamiwa áiba cálré máisibáwanáita camuí, yá nuèpùacawa aléi nùasu cáli ínataléwa nutécaténá plata nuénánái catúulécaneéyái iríwa, numàacacaténá nacái plata ofrenda iyú Jerusalén ìyacàlená néeni. 18-19Néese nùyacaté templo irícu, numàacacaténaté ofrenda, idécanáamité namànica culto nacáiri, nùapida nuíchawa nacái càide iyúwa judío íiwitáise ìyáaná masacàacaténá naicáca núa, càide iyúwaté profeta Moisés ichùulianá wàawirináimi imànica, ipíchawáise nawàlùacawa templo irículé. Canáca máiní wenàiwica nùapicha, càmita nacái wawènúada wenàiwicanái íiwitáise namànicaténá máiwitáiséeri iyú. Néeseté abénameéyái judío Asia yàasu cáli néeséeyái nàanàaca núa néré. Níatè báawaca imànica wenàiwicanái íiwitáise calúacaténaté naicáca núa. Iná iwàwacutá níata yàanàaca aléi pìatalé nacháawàacaténá nuináwaná ìwali báisícaalíté naicáca numànica nubáyawanáwa. 20Càmicaalí níara Asia yàasu cáli néeséeyéica nàanàaca, yá pimàaca níái judío ìyeyéica cháí nacàlidaca piríni càiríinácaalí nubáyawaná nàanàaca nùwali nubàlùacaalítéwa judíonái yàasu Junta Suprema yàacuésesemi, níái judío icuèrinánái béeyéica. 21Abéerita wawàsi ìwalíise cawàwanáta náalimá nacháawàaca nuináwaná ìwali: Nubàlùacaalítéwa Junta Suprema yàacuésesemi, yá nucàlidacaté nalíni cachàiníiri iyú: ‘Pidécuéca picháawàaca nuináwaná ìwali nuebáidacáiná Dios icáucàidáanápíná yéetéeyéimiwa’, càité núumaca”, íimaca yái Pabloca.

22Néese Félix idécanáamité yéemiacani, yá ichùuliaca íichawa níái judíoca, yéemiacaténása nacháawàaná Pablo iináwaná ìwali quiríta áiba èeripínasa, yácáiná Félix yáalíacatéwa càinácaalíté nàyaca níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái, yái tàacáisi áibanái yàaca íipidená Wàlisài Ayapu. Yá Félix íimaca nalí:

—Nucàaca yàanàaca yáara úwi íiwacalíná Lisiasca, yásí nuémíacué quiríta ìwali, yái pìasu wawàsica —íimaca yái Félixca.

23Néese Félix ichùuliaca úwisàiri capitán icùanápíná Pablo presoíri iyú, quéwa imàacáanápíná Pablo yèepunícawa matuíbanáita caplí irícubàata, imàaca nacái Pablo yàacawéeyéiná napáchiacani, nayúudàacaténáni, càinácaalí wawàsi Pablo imáapuèri.

24Néeseté máisiba èeríwanái idénáami, yá Félix yàanàaca àniwa yàacawéetúa Drusila yáapichawa, abéechúa judíosàatúa. Yá Félix ichùuliaca needáca yàatalé Pablo. Yá yéemíaca Pablo icàlidaca nalí Jesucristo iináwaná ìwali, yái tàacáisi íiméerica iwàwacutáaná wenàiwica yeebáidaca Jesucristo itàacái. 25Néese Pablo icàlidaca

nalíni iwàwacutá wàyaca machacàníiri iyú, iwàwacutá wacùaca wáiwitáisewa ipíchaná wamànica wabáyawanáwa, yá nacái Dios yùuwichàidáanápínaca báawéeyéi wenàiwica imáalàapínacaalíwa yái èeriquéi, ínáté cáaluca Félix. Yá íimaca Pablo irí:

—Siùcade pèepùawa wáicha. Aibaalípiná numáidaca pía àniwa nudènìacaalíta èeri —íimaca yái Félixca.

²⁶Félix iwàwacaté nacái Pablo yàaca irí plata iwasàacaténáni, ínà Félix imáidaca yàataléwa Pablo manùba yàawiría itàanícáténá yáapicha. ²⁷Néeseté pucháiba camuí idénáami, Félix càmita quirínama icùa yáara cálica. Yá Porcio Festo icùaca cáli Félix yáamiricubàa. Félix iwàwacaté cayábaca judíonái iicácani, ínáté imàacaca Pablo presoíyèi ibànalicu.

Pablo delante de Festo

25 ¹Néeseté Festo yàanàaca Cesarea ìyacàlená néré icùacaténá cáli. Yá máisiba èeri idénáami àniwa, Festo yàacatéwa Cesarea ìyacàlená íicha Jerusalén ìyacàlená nérépiná. ²Idécanáami Festo yàanàaca Jerusalén néré, yá sacerdote íiwacanánái, nía nacái judío máiniyèi cachàinica icháawàaca Pablo iináwaná ìwali Festo irí. ³Nasutáca Festo íicha wawàsi imàníinápíná nalí cayábèeri ichùuliaca úwinái natéenápíná Pablo Jerusalén ìyacàlená néré, níacáiná judíoca nadènìaca nàasu wenàiwicawa icuèyèica Pablo yàanàaca àyapulicubàa nanúacaténáni. ⁴Quéwa Festo icàlidaca nalíni iwàwacutáanáté romanonái icùaca Pablo Cesarea ìyacàlená néeni, yá nacái Festo yèeripináté néréwa mesúnamáita, íimaca. ⁵Yá Festo íimaca judíonái irí: —Iná iwàwacutácué píiwacanánái nàacawa núapicha Cesarea ìyacàlená néré. Néese báisícaalíté Pablo imànica ibáyawanáwa, yásí yéewacué picháawàaca iináwaná ìwali —íimaca yái Festoca.

⁶Festo iyamáacawa Jerusalén ìyacàlená irícu ocho èeri, cawàwanáta diez èeri. Yáté yèepùacawa Cesarea ìyacàlená néré. Néese mapisáináami àniwa yáawinacawa yàalubái íinatawa yéemìacaténá wenàiwicanái iináwaná. Yá Festo ichùuliaca úwinái itéca yàatalé Pablo. ⁷Pablo iwàlùacawa néré, néese níai judío yàanèeyéicaté Jerusalén ìyacàlená íicha nàacawa Pablo yàatalé. Yá nacháawàaca Pablo iináwaná ìwali; náimaca Pablo imànicasa madécaná wawàsi báawéeri, éwita càmicáaníta náalimá náasáidaca báisícacani, yái náiméerica ìwali. ⁸Néese Pablo íimaca Festo irí icàlidacaténá iináwaná ìwaliwa:

—Càmitaté numàni áiba wawàsi méetàuculéeri judío yàawirináimi íiwitáise íicha, càmita nacái numàni áiba báawéeri wawàsi judíonái

yàasu templo irí, càmitaté numàni ùwicái emperador romanosàiri íipunita, yái icuèrica macái cáli imanùbaca —íimaca yái Pabloca.

⁹Quéwa Festo iwàwacaté casíimáica judíonái iicácani yái Festoca, íná isutáca yéemiawa Pablo:

—¿Piwàwasica piacawa Jerusalén ìyacàlená néré nuémìacaténá piináwaná ìwali néré judío íiwacanánái yàacuésesemi wáalíacaténáwa asáisí iwàwacutácaalí wàuwichàidaca pía ìwalíise yái wawàsi nacháawèerica pía ìwalíise? —íimaca yái Festoca. ¹⁰Néese Pablo íimaca irí:

—Nùyaca cháí emperador romanosàiri yàasu gobierno ichùuliacataléca péemiaca nuináwaná ìwali, wenàiwica icháawàacaalí nuináwaná ìwali, càide iyúwa iwàwacutáaná péemiaca nulí, romanosàiricáiná núa. Canáca yéewaná judíonái néemiaca nuináwaná ìwali nàuwichàidacaténá núa. Píalíacawa cayábéeri iyú canáca nubáyawaná judíonái irí. ¹¹Báisícaalí numànicaté nubáyawanáwa nanuéripiná ìwalíise núatá, yá càmita nusutá nawasàanápíná núa yéetácáisi ííchatá. Càmita quéwa báisí yái nacháawèerica nuináwaná ìwalíise, íná iwàwacutá càmita pèepùada nalí núa. Nuwàwaca emperador romanosàiri yéemiaca nuináwaná ìwali —íimaca yái Pabloca.

¹²Néeseté Festo itàaníca áibanái asíanái yáapicha, níái yáapichéeyéica yàalèeyéicani. Festo itàaníca náapicha, néese íimaca Pablo irí:

—Pidéca pisutáca nuícha wawàsi nubànùanápíná pía emperador yàatalé yéemiacaténá piináwaná ìwali, íná nubànùapíná pía néréwa —íimaca yái Festoca.

Pablo ante el rey Agripa

¹³Néeseté máisibáwanáita èeri idénáami, rey Agripa yàanàaca Cesarea ìyacàlená néré, Berenice yáapicha. Nàanàacaté natàidacaténá Festo, yái gobernadorca. ¹⁴Yá nayamáacawa máisibáwanáita èeri, íná Festo icàlidaca rey Agripa irí Pablo iináwaná ìwali. Yá Festo íimaca rey Agripa irí:

—Iyaca cháí abéeri asíali Félix imàaquéericaté presoíyéi ibànalícu, íipidenéerica Pablo. ¹⁵Nupáchiacaalíte Jerusalén ìyacàlená néré, níara sacerdote íiwacanánáica, nía nacái Jerusalén ìyacàlená íiwacanánáica, nacháawàaca nulí iináwaná ìwali. Nawàwacaté numàacaca nanúacani. ¹⁶Yáté nucàlidaca nalíni càide iyúwa wáiwitáise iyáaná, wía romanoca, càmita wachùulíia nanúaca wenàiwica àta iicàcataléta cawinácaalí icháawèeyéica iináwaná ìwali, yéewacaténá

icàlidaca iináwaná ìwaliwa nacái, yái wawàsi nacháawèerica iináwaná ìwalíise. ¹⁷Iná idécanáamité nàanàaca aléi, yáté càmita núuca èeri. Néeseté mapisáita àniwa núawinacatéwa nùasu yàalubáisi íinatawa nuémìacataléca nacháawàaná wenàiwica iináwaná ìwali. Yá nuchùuliaca úwinái needáca nùataléwa yái asíalica. ¹⁸Néese níai icháawèeyéicaté iináwaná ìwali càmita nacàlida ìwali báawéeri wawàsi càide iyúwa nuínáidáanátéwa nacháawàanápínaté iináwaná ìwali. ¹⁹Nacháawàacáitaté iináwaná ìwali meedá ìwalíise yái nàawirináimi íiwitáiseca. Nacháawàa nacái iináwaná ìwali icàlidacáinása tàacáisi áiba asíalimi ìwali íipidenéerimicaté Jesús, yéetéericatéwa quéwa náimaca Pablo icàlidacasa mamáalàacatani cáunásani, yái Jesúscas. ²⁰Càmicáiná núalíawa càinápínacaalí numàníiripiná ìwali yái wawàsica, yá nusutácaté nuémíawa Pablo asáisi iwàwacaalí yàacawa Jerusalén iyacàlená néré nuémìacaténá néré yàasu wawàsi. ²¹Quéwa isutáca nuícha wawàsi nubànùanápínáni emperador yàatalé, yái emperador romanosàiri wèericuéca íimiétacaná, icuèrica macái cáli imanùbaca, yéewacaténá emperador yéemíaca nacháawàaca yái asíali iináwaná ìwali. Iná nuchùuliaca úwinái icùaca Pablo presoíyéi ibànalicu àta núalimácataléta nubànùacani emperador yàatalé —íimaca yái Festoca.

²²Néese rey Agripa íimaca Festo írí:

—Núacáanítani nuwàwa nuémíaca yáara asíali icàlidáaná iináwaná ìwaliwa —íimaca yái Agripaca. Yá Festo íimaca írí:

—Táwicha péemíawani —íimaca yái Festoca.

²³Néese mapisáináami àniwa Agripa, Berenice nacái nàanàaca máiní cáimiétaquéeri iyú, nabàle cawènfiri yáapichawa, namanùbaca yáapichawa nacái manùbéeyéi. Yá nawàlùacawa capíi imàdáaná manuíri iriculé, nàwacáidacàalu néemìacataléca wenàiwica iináwaná ìwali. Uwi íiwacanánái nawàlùacawa náapicha, nía nacái Cesarea iyacàlená íiwacanánái máiníiyéica cachàini. Néese Festo ichùuliaca úwinái yeedáca Pablo. Yá natéca Pablo. ²⁴Néese Festo íimaca nalí, níai manùbéeyéi wenàiwicaca:

—Rey Agripa, píacué nacái ìwacáidáyaquéeyéicawa wáapicha. Yácata asíalíi. Madécaná judío nadéca nacháawàaca nulí iináwaná ìwali Jerusalén iyacàlená néeni, cháí Cesarea iyacàlená nacái. Mamáalàacata néemíanicawa nulí, nasutáca numàacáanápíná nanúacani. ²⁵Quéwa càmita nùanàa ìwali ibáyawaná nuchùulièripiná nanúacani ìwalíise. Táquicha tàacáwa isutáca nuícha wawàsi nubànùanápínáni emperador yàatalé, yái emperador wèerica íimiétacaná, yéewacaténá emperador

yéemíaca yàasu wawàsi, asáisi iwàwacutácaalí nàuwichàidacani. Iná nudéca nuínáidacawa nubànùanápíná Pablo yàacaténáwa emperador yàatalé. ²⁶Quéwa càmita núalíawa càinácaalí iwàwacutáanápíná nutànàaca nuíwacali emperador iríwa, càmicáiná nùanàa ìwali ibáyawaná, yái Pabloca. Iná nudéca nùwacáidaca macáitacué pía, pía nacái rey Agripa wasutácaténá wéemíawa cayábani piacuésesemi, píalàacaténá núa, yéewanápíná nutànàaca cuyàluta emperador irí, wacàlidacaténá irí càinácaalí ibáyawaná, yái asialica. ²⁷Canápináta meedá nubànùaná presoíri càmicaalí nutànàa càiná ìwalíisecaalí nacháawàaca iináwaná ìwali —íimaca yái Festoca.

Pablo presenta su caso ante el rey Agripa

26 ¹Néeseté rey Agripa íimaca Pablo irí:
—Yá numàacaca picàlida piináwaná ìwaliwa —íimaca yái Agripaca. Néese Pablo imichàidaca icáapiwa napualé. Yá idàbaca icàlidaca nalíni: ²“Casíimáica nuwàwa nucàlidáanápíná piríni siùcade, pía rey Agripa, máinfíri cáimiétacanáca, nucàlidáanápíná pirí nuináwaná ìwaliwa machacàníri iyú, nucàlidacaténá ìwali yái wawàsi judíonái nacháawèrica núa ìwalíise. ³Casíimáica nuwàwa nucàlidáanápíná piríni, píalíacáináwa ìwali macáita yái wáiwitáiseca, wía judíoca; píalía nacáiwa ìwali yái wawàsica càmfírica abédanamata wáiwitáise ìwali. Iná nusutáca pimànínápíná nulí cayábéeri péemíacaténácáwa cayába nuináwaná ìwali”, íimaca yái Pabloca.

La vida de Pablo antes de su conversión

⁴Pablo íimacaté nalí: “Macái judíonái náalíacawa nùwali càinácaalíte nùyaca sùmàicaalíte núa àta siùca nacáide àniwa nùasu cáli néese, Jerusalén iyacàlená irícu nacái. ⁵Càmita nawàwa nacàlidaca piríni, quéwa náalía nacáiwa fariseonái yéenáca núa ùuculiiricatáiseté núa àta siùca nacáide, yá nudéca nùyaca càide iyúwa fariseo íiwitáise iyáaná madécaná camuí. Càide iyúwa píalíanáwa, wía fariseoca weebáidaca machacàníri iyú macáita càide iyúwa wàawirináimi íiwitáise íimáaná wàanápíná Dios icàaluíniná. Píalía nacáiwa canáca áibanái judío yeebáidéeyéi macáita cáalíacáiri iyú cachàiníwanái wáicha, wía fariseoca. ⁶Siùcade nadéca nacháawàaca nuináwaná ìwali nuebáidacáiná Dios imànínápíná walí cayábéeri càide iyúwaté icàlidáanáté cáimiétacanéeri iyúni wàawirináimi irí, icáucaidáanápíná yéetéeeyéimiwa áiba èeripíná. ⁷Macái wía Israel itaquénáinámi doce

wàawiría wamanùbaca wacùaca Dios imànfínápiná càide iyúwaté icàlidáaná walíni, icáucàidáanápiná wía áiba èeriwa. Iná wàaca Dios icàaluíniná, wáibaida nacái irípiná èeríapinama, táiyápinama nacái. Yácata wawàsiira ìwalíise yái judíonái icháawàaca nuináwaná ìwali siùcade, pía rey Agripa, nuebáidacáiná càide iyúwa náimáaná neebáidacasa nacái, yái tàacáisi íméeerica Dios icáucàidáanápiná yéetéeeyéimiwa. ⁸¿Cánásicué càmita peebáida Dios icáucàidáaná yéetéeeyéimiwa?” ímaca yái Pabloca.

Pablo cuenta cómo perseguía a los cristianos

⁹Pablo ímacaté nacái: “Bàaluité, éwita nuebáidacáanáita Dios icáucàidáanápinaté yéetéeeyéimiwa, càicáanáita nuyúunáidaca iwàwacutáaná nùuwichàidaca wenàiwicanái yeebáidéeyéicaté Jesús itàacái, yái Nazaret ìyacàlená néeséeerica, càmicáináité nuebáida icáucàacatéwa. ¹⁰Càité numànica Jerusalén ìyacàlená irícu. Yáté sacerdote íiwacanánái nabànùaca núa, núucacaténá nía presoíyéi ibànaliculé, madécaná yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Néese úwinái inúacaalíté nía, yá abédanamata núíwítáise náapicha, níái inuéyéicaté nía. ¹¹Manùba yàawiría nùuwichàidaca nía núalimáidacaténá nuicáwa nía, nawènúadáanápiná náiwítáisewa Jesús íicha. Càité numànica macái judíonái yéewáidacàalu irícu namanùbaca. Máinícáiná calúaca báawanama núíwítáise náapicha, ínáté càmita nuyamáawa cháí wàasu cáli íinata, néese nùaca nacái nucutáca nía àta áiba yàcalé ìyéeeyéica méetàuculé wàasu cáli íicha, nùuwichàidacaténáté nía”, ímaca yái Pabloca.

Pablo cuenta otra vez su conversión

¹²Pablo ímacaté nalí nacái: “Nùacatéwa nùuwichàidacaténá nía Damasco ìyacàlená néré, idécanáamité sacerdote íiwacanánái nabànùaca núa nuíbàanápinaté wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái. ¹³Péemí cayába, pía rey, nuèpunícatéwa àyapulìcubàa machacànicaalíté èeri, yáté nuicáca camalási chènuníise icànéericaté cachàiníiri iyú èeri íicha. Yá icànaca núa mèlumèluwaca, nía nacái núapichéeyéica. ¹⁴Néese macáita wáuwàacawa waliacawa wacalùniwa cáli íinatalé, yá nuémíaca tàacáisi. Yá ímaca nulí hebreo itàacái iyú: ‘Saulo, ¿cáná piùwide pimànica núa? Catúulécánaca pimànica píawawa báawanama, pipéliacáiná nuípunita, càide iyúwa pacá ibawàacaalí cáiréeri ipùatalícu’, ímaca nulí. ¹⁵Néese núuma irí: ‘¿Cawiná pía, Nuíwacali?’ núumaca irí. Néese Wáiwacali ímaca

nulí: ‘Núacata yái Jesús, yái piùwidéerica pimànica. ¹⁶Siùcade pimichàa pibàlùacawa, nudéca numàaca núawawa piicáca núa píibaidacaténá nulípiná, picàlidáanápiná nacái wenàiwicanái irí yái siùquéerica tàacáwa piicáca, yá nacái núsáidéeripináca pirí. ¹⁷Yá nuwasàapináca píawa judíonái íichawa, càmiíyái judío íicha nacái. Siùcade nubànua pía picàlidacaténá nutàacái càmiíyái judío irí. ¹⁸Nubànùapiná píawa nàatalé picàlidacaténá nalí nutàacái, amalácaténá náiwitáise, nàyacaténá Dios icamaláná irícu, ipíchaná nàyaca mamáalàacata càide iyúwa Satanás ichùulianá nía, néese nèepunicaténáwa Dios yáapicha; yéewanápiná nacái neebáidaca nutàacái, Dios imàacacaténá iwàwawa nabáyawaná íicha, numàacacaténá nacái Dios yàasu wenàiwicaca nía, Dios yeedéeyéica yàasunáipináwa, neebáidacáiná nutàacái, càité íimaca nulí yái Wáiwacalica”, íimaca yái Pabloca.

Pablo obedece a la visión

¹⁹Pablo íimacaté àniwa: “Iná, pía rey Agripa, nudéca numànica càide iyúwa Wáiwacali ichùulianá numànica irícuíse yái yéenáiwanási nacáiri chènuniiséerica. ²⁰Quéechatécáwa nucàlidaca itàacái Damasco ìyacàlená mìnanáí irí. Néese nucàlidacani Jerusalén ìyacàlená mìnanáí irí, macái Judea yàasu cáli imanuíca nacái. Nucàlidaca nacái càmiíyái judío iríni nawènúadacaténá náiwitáisewa Dios irípiná, namànínápiná cayábéeri náasáidacaténá nawènúadaca náiwitáisewa Dios irípiná. ²¹Càiri wawàsi ìwalité judíonái náibàacaté núa templo irícu nanúacaténá núa. ²²Quéwa Dios idéca iyúudàaca núa àta siùca nacáide. Yá nucàlidaca nuèpuncáwa Dios itàacái mamáalàacata macái irí, púubéeyéí irí, béeyéí irí nacái. Nucàlidaca nalí abéerita yái tàacáisi profetanái itànèericaté, yá nacái profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalícuíse, íiméerica càinácaalí Mesías imànínápináté, yái wacuèrinápináca Dios ibànuèripinácaté walí. ²³Níacáiná profetanái itànàacaté tàacáisi Dios inùmalícuíse íiméerica iwàwacutáanápináté Mesías yéetácawa, yái wacuèrinápináca Dios ibànuèripinácaté walí, wía judíoca. Profetanái íimacaté nacái idécanáamité Mesías yéetácawa, yáté Mesías ìyáanápináté idàbáanéeri wenàiwica Dios icáucàidéeripinácaté ìyacaténá càiripináta, icàlidéeripináte tàacáisi judíonái irí, càmiíyái judío irí nacái, yái tàacáisi íiméerica Dios iwàwa iwasàaca nía yàasu yùuwichàacáisi íichawa”, íimaca yái Pabloca.

Pablo trata de convencer a Agripa de que se haga cristiano

²⁴Idècunitàacá Pablo icàlidaca nalí iináwanáwa, yá Festo íimaca Pablo irí cachàiniíri iyú:

—¡Máiwitáiseca pía meedá, Pablo! Pidéca péewáidacawa báawanama madécaná wawàsi ìwali íná máiwitáiseca pía —íimaca yái Festoca.
²⁵Quéwa Pablo íimaca irí:

—Càmíirica máiwitáise núaquéi, pía Festo máiníiri cáimiétacanáca. Néese nucàlidaca báisíiri tàacáisi cáiwitáiséeri iyú. ²⁶Iyaca cháí rey Agripa, yáaliéricawa cayába ìwali yái wawàsi nutàaníirica ìwali, íná yéewa manuíca nuínáidacawa nuwàwawa nucàlidáanápíná iríni, núalíacáináwa báisícata rey Agripa yáalíacawa cayába ìwali yái wawàsica, càmíicáiná nutàaní wawàsi ìwali wenàiwicanái imàníirica ibàacanéri iyú —íimaca yái Pabloca. ²⁷Néese Pablo icàlidaca àniwa rey Agripa iríni. Pablo íimaca irí:

—Rey Agripa, máiníiri cáimiétacanáca, ¿peebáidasica tàacáisi profetanái icàlidéericaté Dios inùmalícuíse? Núalíacawa peebáidacani —íimaca yái Pabloca. ²⁸Néese Agripa íimaca Pablo irí:

—¿Cánásica piwàwa piwènúadaca nuíwítáise ráunamáita meedá yéewanápiná cristianoca núa nuebáidáanápíná Jesús itàacái? —íimaca yái rey Agripaca. ²⁹Néese Pablo íimaca irí:

—Núalímácaalí nuwènúadaca píiwítáise Jesús irípiná ráunamáita, càmícaalí nacái éeréri iyú, yásí casímáipíná nuwàwa, nusutácáinácué pírí Dios, pía rey Agripa, macái nacái yéemièyéica nutàacái siùca, macáitacué peebáidacaténá Jesús itàacái càide iyúwa nuebáidáaná, abéerita càmíinápínácué nadacua pía cadena iyú càide iyúwa nùyáaná —íimaca yái Pabloca.

³⁰Idécanáami cài Pablo íimaca, yá rey Agripa imichàa ibàlùacawa, gobernador nacái, Berenice nacái, macáita náapicha níái yáawinéeyéicawa néré. ³¹Yá nàacawa méetàucuta natàanícáténá ìwali yái wawàsica. Yá náimaca nalíwáaca:

—Yáara asíali càmíita imàni ibáyawanáwa nanuérípiná ìwalíiseni, càmíirípiná nacái náucacani presoíyéi ibànalículé —náimaca. ³²Néese rey Agripa íimaca Festo irí:

—Càmícaalíté isutá píicha wawàsitá pibànùanápínaté emperador yàataléni, emperador yéemianápíná iináwaná, yá píalímácaté pimàacaca yèepunícawa matuíbanáiri iyútá —íimaca yái rey Agripaca.

Pablo enviado a Roma

27 ¹Néeseté náináidacawa nabànùanápíná wía abéemàalé manuírí úni íicha, Roma ìyacàlená nérépiná, ìyéerica Italia yàasu cáli íinata. Íná nachàbáidaca presoíyéi áiba capitán irí,

níái presoíyéi Pablo, áibanái nacái presoíyéi yáapicha. Yái capitán ípidená Julio, abéeri náiwacali níái úwi ípidenéeyéica Emperador yàasu úwinái. ²Núa nacái Lucas nùacawa náapicha. Yá wawàlùacawa nave iriculé, Adramitio ídalutalená néré. Yái nave yèeripinácátéwa madécaná ídalutale nérépiná, iyéeyéica Asia yàasu cáli íinata. Iya nacái wáapicha yái Aristarco, Tesalónica iyacàlená mìnali, yái yacalé iyéerica Macedonia yàasu cáli íinata. Yá wadàbaca wàacawa manuíri úni yáacubàa. ³Mapisáináami àniwa wàanàaca Sidón ídalutalená iriculé. Yá capitán Julio imànicaté cayábéeri Pablo irí, imàacaca Pablo yàaca ipáchiaca yàacawéeyéiná néréwa nàacaténá irí càinácaalí wawàsi Pablo imáapuèri. ⁴Wamusúacatéwa Sidón ídalutalená néese, yá wachàbacawa mawiénita Chipre yàasu iwàwata irí, ùyaca apáuwáise wáicha úái iwàwataca. Càité wàacawa cáulicáiná ipua wáipunita. ⁵Yá wàacatéwa manuíri úni yáacubàa náaliméerica machacànita níái cáli Cilicia, Panfilia nacái. Yá wàanàaca Mira ídalutalená iriculé Licia yàasu cáli íinatéeri iyaca.

⁶Mira néeni capitán Julio yàanàacaté áiba nave Alejandría iyacàlená néeseéri, yèeripinátéwa Italia yàasu cáli nérépiná. Yá capitán ichùuliaca wawàlùacawa nave iriculé, wàacaténáwa nave iricu yáapicha. ⁷Yaté wàacawa máisibáwanái èerita éerénamata, manuíri úni yáacubàa. Máini càulenáca wàacawa mawiénita Gnido ídalutalená íicha. Néese cáulicáiná ipua wáipunita mamáalàacata, yá wàacawa mawiénita Salmón irí. Uyaca wéewápuwáise úái iwàwataca ípidenéechúa Creta. ⁸Máini càulenáca wàacawa mawiénibàata cáli irí, yái Creta yàasu iwàwataca, àta wàanàacataléta ídalutale néré ípidenácataléca Buenos Puertos. Iyaca mawiénita Lasea iyacàlená irí.

⁹Wadéca wáucaca madécaná èeri. Càulenápinácaté wàanápinátéwa manuíri úni yáacubàa, mawienicáinaté uniabé. Iná Pablo yàalàaca nave íiwacanánái. ¹⁰Pablo íimaca nalí:

—Píacué, asianáica, núalíacawa yái àyapuca máini yáwanáiripiná càulenáca. Iná imáalàapinácawa wáicha yái naveca, nave íisanái nacáiwa macáita. Yá cawàwanáta nacái wéetápinácawa —íimaca yái Pabloca.

¹¹Quéwa capitán yeebáidaca nave íiwacanánái irí Pablo itàacái íicha. ¹²Báawaca yái ídalutaca uniabépi iná càmitaté yéewa wayamáacawa néenibàa. Yá manùbéeyéi néená nayúunáidaca cayábapináca wèepùacawa néesetá, yéewanápiná wàanàaca Fenice ídalutalená néré, Creta yàasu cáli íinatéeri iyaca. Yái Fenice ídalutalená iyaca

sísisamàade èeri iwàlùacatalécawa íná càmita cachàini cáuli ipùaca néeni unìabépi. Iná nawàwacaté nayamáacawa Fenice ídalutalená néré unìabépi.

La tempestad en el mar

¹³Néeseté cáuli idàbaca ipùaca síisade cuculíawa èeri ìwali, íná nayúunáidaca cawàwanáta wáalimáaná wàacawa àniwa manuíri úni yáacubàatá. Yá wàacawa ídalutale ícha, yá wàacawa mawiénita Creta yàasu iwàwata írí. ¹⁴Quéwa achúmáanata àniwa cáuli ipùaca nave ípunita àniwa. Yái cáuli máiníiri cachàinica ípidenéeri Noreste. Yá cáuli iwesíaca nave déeculé cáli ícha. ¹⁵Néese cáuli iwesíacáiná yái naveca, yá càmitaté wáalimá wàacawa alénácaalí wawàwa wàacawa. Iná iwàwacutácaté wamàacaca nave yàacawa. Yá úni yàalaca iwatàidaca wía. ¹⁶Yá wachàbacatéwa úamísewa, úái iwàwata achúméechúaca ípidenéechúaca Cauda. Càmita máiní cachàini cáuli ipùaca néré, íná yéewa wamichàidaca barca achúméechúa nave irìculé càulenéri iyú, úái barca achúméechúaca nave itéechúacaté yáamiwáisewa. ¹⁷Nadécanáami namichàidaca barca nave irìculé, yá nadacùaca nave ìwaliabàa ipíchaná nave isubèriacawa. Néese cáaluca nía náináidacawa wàabácawa càina ínatalé, yái càina ípidenéérica Sirte, ìyéerica úni yáaculé mawiénita Libia yàasu cáli írí. Iná nalicùadaca macáita vela nave ícha ipíchaná cáuli itéca wía Sirte yàasu càina ínatalé. Yá namàacaca cáuli itéca nave éeréta. ¹⁸Mapisáináami àniwa cáuli ipùaca mamáalàacata cachàiníiri iyú. Yá nadàbaca náucaca macái wawàsi ìyéerica nave irìcu úni yáaculé, misàacaténá quiríta yái naveca. ¹⁹Mapisáináami àniwa, yá wáucaca nave yàasunámi úni yáaculé. Càité cáuli ipùaca wía máisiba èeri. ²⁰Madécaná èerita càmitaté wadé waicáca èeri, dùlupùta nacái catácáiná máiní íná wayúunáidaca wéetápinácawatá cachàinicáiná ipùaca wàwali yái cáulica.

²¹Canáca wayéeri madécaná èeri, íná Pablo ibàlùacawa wèewi icàlidacaténá walíni. Yá ímaca walí:

—Píacué asíanáica, cayába cachàinitésicué pirítáni peebáidacaalícuécá nutàacáitá, ipíchanaté wèepùacawa Creta yàasu iwàwata íchatá, yá càmita yúuwàawa wàwali yái báawéericatá, càmita nacái wáuca wàasuwatá. ²²Quéwa siúcade, picácué achúma piwàwa. Nave imáalàapínacawa, quéwa canáta yéetéeriwa wéenaca. ²³Táiyápicáiná bàwina Dios, yái nuíbaidéerica irípiná, nuèrica nacái icàaluíniná ibànùaca ángel imàacáanápiná yáawawa nuicácani. ²⁴Yá ángel ímaca nulí: ‘Picá

cáalu píawa, Pablo, iwàwacutácáiná picàlidaca piináwaná ìwaliwa emperador romanosàiri irí, yái icuèrica macái cáli imanùbaca. Dios idéca yéemiaca pisutáaná íicha, íná icùapiná canánama yéetácáisi íicha níái píapichéeyéica ìyéeyéica nave irìcu', íimaca nulí yái ángelca. ²⁵Iná píacué asianáica, manuícué píináidacawa piwàwawa, nuebáidacáiná Dios itàacái, núaliacawa nacái báisíiri iyú macáita ichàbáanápínacawa càiwade iyúwa ángel íimáaná nulí. ²⁶Abéerita nave ibacápináwa áiba iwàwata iwéréwa —íimaca nalí yái Pabloca.

²⁷Càité wachàbaca pucháiba semana wèpuníináwa manuíri úni yáacubàa, yá wàyaca manuíri úni yáacubàa ípidenéeri Adriático. Abéeri catá úni yàalaca iwatàidaca wía éeréta abéemàalé manuíri úni íicha. Bamuchúamibàa catá níái íibaidéeyéica nave irìcu náináidacawa mawiénica wía cáli irí. ²⁸Náalimáidaca idepuíwaca yái única. Idepuíwaca ìyaca treinta y seis metros. Néese achúmáanata àniwa náalimáidaca idepuíwaca àniwa. Idepuíwaca àniwa veintisiete metros meedá. ²⁹Ináté cáaluca nía náináidacawa nave inúanápiná yáawawa íba iwéré ìyéerica úni yáacubàa. Natúadaca báinúaca imiéyèi ancla nave yàapùa néese cáaléeyèi cadena ìwali ipíchaná nave yàacawa máiní. Yá nasutáca níawawa Dios íicha manuísíwata amaláanápíná nawicáu. ³⁰Néese níái íibaidéeyéica nave irìcu nawàwaca nachúuliacawa nave íicha ibàacanéri iyú ipíchaná néetácawa. Iná nadàbaca nalicùadaca achúméechúa barca úni yáaculé, càide iyúwa natúadaca nacáicaalí áiba ancla nave íidacua néeni. ³¹Quéwa Pablo icàlidacani úwinái irí, capitán irí nacái. Yá Pablo íimaca nalí:

—Nachúuliacaalíwa wáicha níái íibaidéeyéica nave irìcu, yásí péetácuécawa macáita —íimaca yái Pabloca. ³²Iná úwinái nadalúaca barca íiyaná, yá ucaláacawa úni yáaculé, úái barcamica.

³³Amalácaté yàacawa wawicáu, yá Pablo yàalàaca wía wayáanápínaté wayáacaléwa. Yá íimaca walí:

—Pucháiba semana canátacué piyéeri, canátacué nacái piimáaná cayába. ³⁴Iná nusutácué píicha wawàsi manuísíwata piyáanápínácué piyáacaléwa achúmáanata, pichàinipínácuéwa. Canácata yéetéeripínáwa. Canácatacué nacái picháunáwa —íimaca yái Pabloca.

³⁵Idécanáami càì íimaca, yá Pablo yeedáca pan icáapi iriculéwa. Yá yàaca Dios irí cayábéeri wàacuésemi wía ìyéeyéica nave irìcu. Yá isubèriadaca iríwani, yá idàbaca iyáacani. ³⁶Iná yéewa manuíca wáináidacawa wawàwawa macáita, yá wayáaca wayáacaléwa

nacái. ³⁷Wamanùbaca wía nave irìcuíyéica, doscientas setenta y seis wamanùbaca wía wenàiwicaca. ³⁸Néese idécanáamité macáita wayáaca wayáacaléwa càide iyúwaté wawàwáaná, yá wáucaca trigo ituíná imàaquéerimiwa macáita úni yáaculé, misàacaténá quiríta yái naveca.

Se hunde el barco

³⁹Néeseté amaláca wawicáu, yá níái íibaidéeyéica nave irìcu, càmítaté náalía naicáca yái iwàwatata. Yá naicáca úni iwènuériwa wiúcataléca úni quéwa càina iyacatalé. Yá nawàwaca nawàlùadaca nave néré càina íinatalépiná. ⁴⁰Iná nadalúaca ancla íiyaná, yá namàacaca nacaláacawa úni yáaculé níái anclamica. Yá nawasàaca manuírì téna nacáiri namachacàniacaténá nave. Néese namichàidaca vela ibàlùawa nave íidacualé, cáuli itécaténá wía àniwa. Yá nave idàbaca yàacawa càina nérépiná. ⁴¹Naveta quéwa yàabácawa dàalanama cáli iwéré, ìyéerica úni yáacu cálica. Dàalanamaca yàanàaca càina iwéré yái nave íidacuaca, canásíwa yéewaná imusúacawa càina íicha. Nave yàapùami ibacácawa màladàca ichàini iyú.

⁴²Inaté úwinái nawàwa nanúaca macáita presoíyéi, ipíchaná nachúuliacawa namàlacawa náicha cáli nérépiná. ⁴³Capitánta quéwa iwàwa icùaca Pablo náicha, ínà càmíta ibatàa úwinái inúaca nía. Néese capitán ichùuliaca cawinácaalí yáaliyéica imàlacawa napsianápináwa nave íicha quéechacáwa namàlacaténátéwa cáli iwérépiná. ⁴⁴Néese capitán ichùuliaca áibanái nawatácawa àicu íinata, níái àicu nave yéemamica, cawinácaalí càmíiyéica yáalía imàlacawa. Càité macáita wadéca wàanàaca cáli iwéré. Canáta wéená yéetáanáwa.

Pablo en la isla de Malta

28 ¹Idécanáamité macáita wàanàaca cáli iwéré, yá nacàlidaca walí iwàwata íipidenéechúaca Malta. ²Abénaméeyéi Malta néeséeyéi namànicaté walí cayábéeri, yá napucúadaca walí manuírì quichái, máinicáiná casalínica wàwali yúuwàcáiná wía uníaca. Yá namáidaca wía macáita wàanabàcaténá. ³Yá Pablo yàanàidaca abéeri ibàpi quichái. Quéwa idécanacáita iriàdacani quichái irìculé, yáta àapi ipisìa ipiacawa quichái yèewíise. Néese yaamía ichanàacawa Pablo icáapi ìwali, yái àapica. ⁴Níái Malta mìnanáica naicácáiná àapi yaamíaca Pablo icáapi ìwali ichanàacawa, yá náimaca nalíwáaca: “Yá asialiquéi cawàwacanéeri inúaca wenàiwica. Ewita cáucáanítani

manuíri úni íicha, càicáaníta wàasu cuwáisàatúa càmita imàacapiná cáucani”, náimaca nalíwáaca.

⁵Quéwa Pablo yúucaca àapi quichái irìculé icáapi ìwalíisewa. Yá canácata ìyáaná yái Pabloca. ⁶Macáita nacùaca yéenacawa yái Pabloca àapi iyú. Nacùa nacái yúuwàanápíná yéetácawa aquialéta. Idécanáami nacùaca mamáalàacata yéetácaténáwa, yá canácata naicá ìyáaná. Néese nadàbaca náináidacawa áiba wawàsi ìwali àniwa, cuwáisàirica cámináni, yái Pabloca, náimaca.

⁷Iyacaté asìali ñipidenéeri Publio, yácata iwàwata icuèrináca, idèniaca ibànacalewa mawiénita néré. Yá Publio yeedáca wía yàataléwa, imànica walí cayábéeri, icùaca wía, yàaca nacái wayáapíná máisiba èeri. ⁸Iyaca nacái néré Publio yáaniri. Irièricáitawa meedá yàasu cama ñinatawa, iculuériwa, ísuadéeri nacái. Yá Pablo yàaca iicáca néréni. Idécanáami Pablo isutáca irí Dios, yá Pablo imàacaca icáapiwa Publio yáaniri ìwali, yá ichùnìacani. ⁹Iná áibanái Malta yàasu iwàwata néeséeyéi cáuláiquéeyéi nàanàaca wàatalé, yá nachùnìacawa. ¹⁰Iná nàaca walí manùba wàasupíná mawèníri iyú. Néese, máisiba quéeri idénáami, wawàlùacawa áiba nave irìculé àniwa, yá nàaca walí macáita wawàsi wamáapuèrica wàacaténáwa àniwa.

Pablo llega a Roma

¹¹Wàyacaté máisiba quéeri Malta yàasu iwàwata ñinata. Néeseté wawàlùacawa nave irìculé iyéericaté uniábépinama Malta yàasu iwàwata néeni. Alejandría ìyacàlená néeséericani, yái naveca, ñipidenéeri Cástor, Pólux yáapicha, níara romanonái yàasu cuwáináica. Yá wàacatéwa Malta yàasu iwàwata íicha. ¹²Yá wàacatéwa manuíri úni yáacubàa àta wàanàacataléta Siracusa ñidalutalená irìculé. Yá wàyaca yàcalé irìcu máisiba èeri. ¹³Néeseté wawàlùacawa nave irìculé àniwa, yá wàacawa àniwa mawiénibàata cáli irí. Yá wàanàaca Regio ñidalutalená néré. Mapisáináami àniwa cáuli ipùaca cuculífawa èeri ìwali, yá iwesíaca nave wàacaténáwa manuíri úni yáacubàa àniwa. Yá pucháiba èeri idénáami, wàanàacaté átata Puteoli ñidalutalená néré. Yá wamàacaca nave, wàacaténáwa cáli ñinatabàa. ¹⁴Abénaméeyéi wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái iyéeyéica néré nasutáca wáicha wawàsi wayamáanápínáwa náapicha abéeri semana. Iná wayamáacatéwa náapicha. Néese, abéeri semana idénáami, yá wàacawa náicha, cáli ñinatabàa, Roma ìyacàlená nérépiná. ¹⁵Abénaméeyéi Roma ìyacàlená mìnánái, yeebáidéeyéi

Jesús itàacái, néemiàcaté waináwaná ìwali. Iná namusúacawa yàcalé íicha náipunitáidacaténá wía àyapulicubàa. Yá wàanàaca nía Foro de Apio ìyacàlená irìcu. Macáita wàacawa àniwa, yá wàanàaca áibanái yeebáidéeyéi Jesús itàacái Tres Tabernas ìyacàlená irìcu. Pablo iicácáiná nía, íná yàaca Dios irí cayábéeri, yá manuíca íináidacawa iwàwawa. ¹⁶Wàanàacaté Roma ìyacàlená irìculé, néese capitán ichàbáida presoíyéi áiba asíali irí, yái icuèrica presoíyéi ibàna. Quéwa capitán imàacaca Pablo ìyaca méetàuculé presoíyéi ibàna íicha áiba capíi irìcuta. Iyaca nacái Pablo yáapicha abéeri úwi icuèripináni.

Pablo en Roma

¹⁷Idécanáami wàyaca néeni máisiba èeri, yá Pablo imáidaca yàataléwa judío íiwacanánái iyéeyéica Roma ìyacàlená irìcu. Néese nàwacáidáyacacawa néré, yá Pablo íimaca nalí:

—Nuénánái, canáca nubáyawaná judíonái irí. Canáca nacái numàníiri áiba wawàsi càmíiri wàawirináimi íiwitáise imàaca wamànica. Ewita canácáaníta numàníiri nubáyawanácawa, càicáaníta abénaméeyéi judío Jerusalén ìyacàlená mìnánái nachàbáidacaté núa presoíri iyú romanonái irí. ¹⁸Néese romano íiwacanánái nasutáca néemiawa nuináwaná ìwali, yá nawàwacaté nawasàaca núa, càmícáináaté nàanàa nùwali nubáyawaná nanuèripiná núa ìwalíise. ¹⁹Quéwa càmítaté judíonái iwàwa numusúacawa, ínáté iwàwacutácaté nusutáca romanonái íicha wawàsi nabànùanápínaté tàacáisi emperador irí emperadorcaténá yéemiaca nucàlidaca irí nuináwaná ìwaliwa. Càmita quéwa nuwàwa nucháawàaca nuénánái judío iináwaná ìwaliwa. Canáca nudènièri náapicha báawéeri wawàsi. ²⁰Iná nudéca numáidacuéca nùataléwa pía nucàlidacaténácué pírí nuináwaná ìwaliwa, núalíacaténácué nacáíwa pìwali. Presocaté namànica núa, idacuèriwa cadena iyú, nucàlidacáináaté nalí Mesías ìwali, yái wacuèricaté Dios ibànùanápínaté walí wacuèrinápiná, wía israelitaca —íimaca nalí yái Pabloca. ²¹Néese níai judío íiwacanánáica náimaca Pablo irí:

—Canátàacá wéemièri piináwaná ìwali, canácáiná nabànuèri walí cuyàluta Judea yàasu cáli néese. Aibanái wéénánái judíoca nadéca nàanàaca aléi, quéwa canáta nacháawèeri walí piináwaná ìwali. ²²Wawàwaca wéemiaca càinácaalí píináidacawa, wáalíacáináwa macái cáli imanùbaca abénaméeyéi judío natàaníca báawéeri iyú nàwali,

níara yeebáidéeyéica áiba tàacáisi wàawirináimi íiwitáise íicha — náimaca Pablo irí. ²³Yá namàacaca abé èeri nàwacáidáyacacatáipináwa néemìacaténá Pablo icàlidaca iináwaná ìwaliwa. Néeseté madécaná wenàiwica ìwacáidáyacacawa Pablo ìyacatáica. Yá Pablo icàlidaca nalíni èeríapinama, yái tàacáisi íiméerica Dios iwàwaca wenàiwicanái nawènúadaca náiwitáisewa neebáidáanápíná Jesús iináwaná Mesíascani, yái nacuèrinápínaca Dios ibànùèripinacaté nalí, càide iyúwaté Dios ichùulianaté profeta Moisés itànàaca tàacáisi Jesús ìwali, iyúwa nacái profetanái itànàanaté tàacáisi Jesús ìwali Dios inùmalicuíse. ²⁴Néeseté abénaméeyéi judío neebáidaca yái tàacáisi Pablo icàlidéerica Jesús ìwali. Aibanái cànmíiyéita yeebáida iríni. ²⁵Càmìta abédanamata náiwitáise náapichawáaca íná nadàbaca nèepùacawa Pablo íicha. Iná Pablo íimaca nalí:

—Báisiiri iyúta profeta Isaías icàlidacaté tàacáisi Espíritu Santo inùmalicuíse piawirináimi irícué. Isaías íimacaté:

²⁶ ‘Dios ichùuliaca nucàlidacuéca piríni, yái tàacáisica:

Ewitacué péemìacáaníta mamàalàacata piùwi iyúwa, càicáanítacué canácatáita píalíapínacuéwa càinácaalí íimáaná. Ewitacué piicácaaníta madécaná wawàsi pituí iyúwa, càicáanítacué canácatáita píalíapíná piicácani. Càì ibànùacuéca pirí tàacáisi yái Diosca. Yá íimaca nulí àniwa yái Diosca:

²⁷ Níái wenàiwicaca, Israel itaquénáinámica, cadapùleca náiwitáise, cadapùleca neebáca nutàacái. Càica níade iyúwa màuwíiyéi, càmita nawàwa néemìaca nutàacái. Nadéca naimáidaca natuíwa, cànmíiyéi iwàwa yáalíacawa càinácaalí íimáaná yái nutàacáica, ipíchaná nawènúadaca náiwitáisewa báawéeri íicha, nuwasàacaténá nía nùasu yùuwichàacáisi íichawa. Càité íimaca nulí yái Diosca’, íimacaté yái profeta Isaíasca. ²⁸Péemìacué cayábani, siùcade Dios iwàwaca iwasàaca áibanái wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, níái cànmíiyéica judío. Níata yeebáidapínacani yái Dios itàacáica —íimaca nalí yái Pabloca. ²⁹Idécanáami càì Pablo íimaca, yá judíonái yèepùacawa íicha, namusúacawa itàaníiyéica iríwáaca cachàiníiri iyú, náimaca nalíwáaca chàinisíiri iyú náapichawáaca.

³⁰Néese pucháiba camuí macáinaméeri Pablo ìyacaté capíi irícu. Pablo ipáyaidaca capíi íiwacali. Yá Pablo itàidaca cayába macáita cawinácaalí yèeyéica ipáchiacani. ³¹Matuíbanáiri iyú icàlida nalíni

yái cayábéeri tàacáisica, ímérica càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicanáíwa. Yéewáida nacái nía Wáiwacali Jesucristo ìwali. Canáca isàiwiquéeri Pablo irí wawàsi néré, néese namàacaca itàaníca matuíbanáita.

(Hechos 28.30-31)

ROMANOS

Saludo

1 ¹Núa Pablo, Jesucristo yàasu wenàiwicaca núa, nutànàacué pirí cuyàluta. Dios imáidacaté núa, yàasu apóstolcaténá núa, ibànùacaténá núa nuíbaidáanápíná abéerita Dios irípiná. Dios imáidaca núa nucàlidacaténá itàacái cayábéeri áibanái irí, yái tàacáisi fiméerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha.

²Bàaluité Dios icàlidacaté wenàiwicanái iríni, yái tàacáisi cayábéerica. Yáté Dios imàacaca yàasu profetanái itànàaca inùmalìcuíseni, yái tàacáisica. ³⁻⁴Yácata tàacáisi icàlidéerica walí Dios Iiri ìwali, ípidenéeri Jesucristo, yái Wáiwacalica. Abéeri rey David itaquérinámicani, yái Wáiwacalica, imusuéricaté iicá èeri càide iyúwa wenàiwica. Quéwa éwita wenàiwicacánítani, càicáaníta idènàaca íiwitáisewa mabáyawanéeri càide iyúwa Dios iyáaná. Idécanáamité Wáiwacali yéetácawa, néese imichàacatéwa yéetácáisi íicha. Càité Dios yáasáidaca Dios Iiricani, yái Wáiwacali Jesucristo cachàiníirica íiwitáise.

⁵Jesucristo yéetácatéwa nuíchawalíná, íná Dios idéca imànica nulí cayábéeri manuísíwata mawèníiri iyú ibànùanápíná núa iyúwa yàasu apóstol nucàlidacaténá tàacáisi inùmalìcuíse. Càité Dios imànica yéewanápíná iyaca wenàiwicanái macái cáli imanùbaca yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, imàníiyéica nacái càide iyúwa ichùullianá nía. ⁶⁻⁷Píatacué nacái, peebáidacuéca Jesucristo itàacái, píacué iyéeyéica Roma iyacàlená irícu. Iná nutànàacué pirí cuyàluta. Cáininácué Dios iicáca pía, idéca nacái imáidacuéca pía yéewacaténácué Jesucristo yàasu wenàiwicaca pía. Nusutácué Wáaniri Dios íicha pirípinácué, Wáiwacali Jesucristo nacái namàníinápínácué pirí cayábéeri manuísíwata, mawèníiri iyú, namàacáanápínácué nacái pìyaca matuíbanáita.

Pablo quiere visitar Roma

⁸Quéechacáwa nuwàwa nùaca Dios irí cayábéeri pìwalicué Jesucristo òipidená ìwali, peebáidacáinácué Wáiwacali itàacái. Nùaca Dios irí cayábéeri pìwalicué canánama nuémìacáiná wenàiwica nacàlidacué piináwaná ìwali macái cáli imanùbaca, náimaca peebáidacuéca Jesucristo itàacái. ⁹Nuífaida Dios irípiná macái nuchàini iyúwa nucàlidáanápíná yái cayábéeri tàacáisica Dios Iiri iináwaná ìwali. Dios yáalíacawa nusutáca íicha pirípinácué mamáalàacata. ¹⁰Nusutáca Dios íicha mamáalàacata imàacáanápínácué nupáchiaca pía átata bàaluitécáiná nuwàwacaté nupáchiacuéca pía àta siùca nacáide. ¹¹Nuwàwacáiná nuicácuéca pía nuéwáidacaténácué pía iyúwa Espíritu Santo yéewáidáaná núa peebáidacaténácué mamáalàacata tàì íiméeri iyú cachàiníwanái. ¹²Yá nuchàiniadapínácué piwàwa Dios itàacái iyú, càita nacáicué pichàiniadapíná nuwàwa Dios itàacái iyú, yái peebáidéericuéca, nuebáidéerica nacái.

¹³Píacué nuénánáica, nuwàwacué píalíacawa abéeri wawàsi: Madécaná yàawiría nuwàwacaté nùaca nuicácuéca pía, quéwaté càmitàacá nudé núalimá. Nuwàwatécué nùacawa píatalé nuéwáidacaténácué pía Dios itàacái iyú yéewanápíná mamáalàacata áibanái wàlisàna neebáidaca pèewi càide iyúwaté áibanái yeebáidáaná áiba cáli finata nucàlidacaalíte nalí Dios itàacái. ¹⁴Nudèniaca manuíri numawènìacálewa Dios yáapicha, Dios imànicáiná nulí cayábéeri manuísíwata. Iwàwacutá nuéwáidaca cáimiétacanéeýéi wenàiwica, nía nacái càmíiyéica cáimiétacaná, nía nacái cáalíacáiyéica, nía nacái càmíiyéica cáalíacái. ¹⁵Iná máinícué nuwàwaca nuéwáidaca pía nacái ìwali yái tàacáisi cayábéerica, píacué iyéeyéica Roma iyacàlená irìcu.

El poder del evangelio

¹⁶Càmita báì nucàlidaca yái tàacáisi cayábéerica, Dios ichàini manuírìcáináni, yáaliméerica iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, macáita cawinácaalí yeebáidéeyéica itàacái. Wáalíacawa judíonái irípinéericani yái tàacáisica, Dios yàasu wenàiwicacáinaté nía quéechatécáwa. Quéwa siùca càmíiyéi judío nacái neebáidaca Dios itàacái. ¹⁷Yái tàacáisi yáasáidaca walí cànínacaalí iyú mabáyawanáca Dios iicáca wía. Ewita cabáyawanácáaníta wía, càicáaníta mabáyawanáca Dios iicáca wía weebáidacaalí Dios. Càitè nacái áiba profeta itànàacaté tàacáisi Dios inùmalìcuíse. Yátè íimaca:

“Cawinácaalí wenàiwica Dios iiquéerica mabáyawanéeri iyú ìwalíise yái yeebáidáanaca Dios, yácata ìyéeripiná càiripináta càníiri imáalàawa Dios yáapicha”, ìimacaté yái profetaca.

La culpa de la humanidad

¹⁸Quéwa wáalíacawa Dios, yái ìyéerica chènuniré, yùuwichàidapiná manuísíwata macáita wenàiwica càmfíyéica yàa icàaluíníná, imàníiyéica nacái báawéeri áibanái irí. Níái wenàiwicaca imàníiyéica ibáyawanáwa, nadéca nawènúadaca náíwitaísewa báisíiri tàacáisi fícha, càmicáiná nawàwa neebáidacani. ¹⁹Nadéca náalíacawa cayába Dios ííwitaíse ìwali Dios yáasáidacáinaté nalíni, càinácaalí ííwitaíse ìyaca. ²⁰Ewita càmicáaníta yéewa wenàiwica iicáca Dios, càicáaníta yéewa náalíacawa Dios ííwitaíse ìwali, ìwalíise macáita yái Dios imànicaléca cháí èeri irícu. Bàaluité èeri Dios idàbacatáiseté macáita àta siùca nacáide, èeri mìnanaí idéca iicáca amaléeri iyúni yái Dios imànicaléca, íná canáca yéewaná báawéeyéi wenàiwica íimaca càmítasa náalíawa cachàiníirica Dios càiripináta. ²¹Ewitaté náalíacáaníta Dios ííwitaíse ìwali, càicáaníta càmítaté nàa icàaluíníná, yái Dios cachàiníirica. Càmítaté nacái nàa irí cayábéeri. Néeseté nadàbacaté nánáidacawa máíwitaíseeri iyú meedá, báawéeri nacái, namàacacáiná nawàwawa canéeri iwèni wawàsi ìwali, yá catéeyéica ííwitaíse nía, càmfíyéica yéewa yáalíacawa Dios ìwali. ²²Náimacaté cáalíacáiyéicasa nía, quéwa máíwitaíseeyéica nía meedá. ²³Càmítaté nawàwa nàaca Dios icàaluíníná, yái cachàiníirica ííwitaíse, icànéeri mèlumèluíri iyú icamaláná irícuwa, càníirica yéetáwa. Nàacáita meedá nàasu cuwáiná yéenáiwanaí icàaluínínáwa, wenàiwica yéetéeripináwa yéenáiwanaí, cuìpiranái nacái, cuwèsinái nacái, àapináí nacái. Càité nàaca cuwáináí icàaluíníná Dios fícha.

²⁴Iná Dios idéca iwènúacawa náicha, yá imàacaca nàyaca càì nabáyawaná yáapichawa máinícáiná nawàwa namànica wawàsi càmfírica Dios ibatàa wenàiwica imànica. Yá nadéca namànica náapichawáaca máiní báawéeri iyú. ²⁵Dios idéca iwènúacawa náicha càmicáiná nawàwa náalíacawa báisíiri Dios ìwali. Nadéca nàaca nacàaluíníná, níara wawàsi Dios idàbéeyéicaté. Càmita nàa Dios icàaluíníná, yái báisíiri Cadàbacáirica, éwita iwàwacutácáaníta wàaca irí cayábéeri càiripináta. Báisíta, amén.

²⁶Iná Dios idéca iwènúacawa náicha, yá imàacaca nàyaca nabáyawaná yáapichawa máinícáiná nawàwa namànica wawàsi nainá iyúwa, yái

wawàsi càmfírica Dios ibatàa wenàiwica imànica. Inanái càmita quirínama naimá asianái yáapicha, néese naimáca inanái yáapicha meedá. ²⁷Càité nacái asianái càmita quirínama naimáca inanái yáapicha. Yáté máiní nawàwaca naimáca asianái yáapicha meedá. Yá asianái naimáca nanacáiri yáapichawa, namànica máiní báawéeri iyú náapichawáaca. Nadéca naméeràacawa namànicaténá càiri báawéeri, íná Dios yùuwichàidaca nainá manuísíwata.

²⁸Càmicáináté nawàwa naicáca Dios cáimiétaquéri iyú, íná Dios idéca iwènúacawa náicha, yá imàacaca nàyaca nabáyawaná yáapichawa máinícáiná nawàwa náináidacawa casaquèeri iyú, canéeri iwèni wawàsi ìwali nacái. Càita namànica wawàsi càmfírica cayába wenàiwica imànífiná. ²⁹Máiní namànica macái báawéeri íiwitáaná. Máiní namànica báawéeri áibanái irí. Máiní nawàwa needáca nalíwa madécaná cawènífiri. Máiní náináidacawa mamáalàacata càinápínacaalí náalimá namànica báawéeri áibanái irí. Báawaca naicáca áiba wenàiwica idènièrica cawènífiri wawàsica náicha. Nanúaca wenàiwica. Nacúísáyacaca nacáiwa. Nachìwáidaca nacái áibanái. Nacàlidaca báawéeri tàacáisi áibanái ìwali ibàacanéri iyú náicha. ³⁰Natàanica báawéeri iyú áibanái ìwali. Nàuwideca namànica Dios. Càmita nàa áibanái íimiétacaná. Cachàiníyéi iicáca yáawawa áibanái fícha. Canùmaséeca nacái nía. Náináidacawa mamáalàacata namànicaténá áiba íiwitáaná báawéerica wàlisà. Càmita neebáida nasèenái itàacáiwa. ³¹Càmita náalíawa Dios ìwali, canásíwata. Càmita namàni càide iyúwa náimáaná. Càmita cáininá naicáca néenánáiwa. Càmita nawàwa namàacaca nawàwawa áibanái ibáyawaná fícha. Càmita catúulécana naicáca áibanái. ³²Níái báawéeyéica náalíacawa amaléeri iyú Dios idéca íimaca iwàwacutáaná néetácawa nabáyawaná ichùulliacawa, cawinácaalí wenàiwica imàníyéica càiri báawéeri. Quéwa namànica nabáyawanáwa mamáalàacata. Casíimáica nacái naicáca áibanái imànica càiri báawéeri iyúwa namànífiná.

Dios juzga conforme a la verdad

2 ¹Iná cabáyawanáca pía nacái, judíocaalí pía, càmicaalí nacái, càmfíricaalí judío pía. Pidéca cabáyawanáca piicáca áibanái íiwitáise. Pidéca picàlidaca nacái iwàwacutáanása Dios yùuwichàidaca nía nabáyawaná ìwalíisewa. Pidéca càì pìimaca áibanái ìwali, íná pidéca càì pìimaca pìwaliwata nacái pimànicáiná pibáyawanáwa càide iyúwata nacái namànífiná. Iná cabáyawanáca pía nacái. ²Quéwa wáalíacawa

Dios icàlidaca wenàiwica iináwaná ìwali machacàníiri iyú, báisiiri iyú nacái. Iná Dios ímacaalí cabáyawanáca wenàiwicanái, iwàwacutáaná nacái nàuwichàacawa nabáyawaná ichùuliacawa, yá wáalíacawa Dios idéca icàlidacani báisiiri iyú. ³Néese pía, pidéca cabáyawanáca piicáca áibanái, quéwa pidéca pimànica càide iyúwa namàníiná, ínà càmìta píalimá piwasàaca píawawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. ⁴Máiní cayábéeri Dios íiwitáise, iwàwéeri imànica cayábéeri wenàiwicanái írí mamáalàacata. Càmíiri yùuwichàida wenàiwica caqualéta namànicaalí nabáyawanáwa néese icùaca nawènúadacaténá náiwitáisewa nabáyawaná íichawa. Càì Dios iicáca pipualé iwàwacáiná iwènúadaca píiwitáise báawéeri íicha. Quéwa caná iwèni piicáca yái cayábéerica Dios imàníirica pirí. ⁵Càmìta piwàwa Dios imànica pirí cayábéeri, càmìta nacái piwàwa piwènúadaca píiwitáisewa Dios írípiná, pimàacacaténá píichawa yái báawéerica pimàníirica. Iná pìwacáida pìyaca piríwa piùwichàanápínáwa áibaalípíná Dios yùuwichàidacaalípíná báawéeyéi wenàiwica èeri imáalàacaalípínáwa. Néenialípíná Dios yéemíaca macái wenàiwica imanùbaca iináwaná ìwali icàlidacaténá càinácaalípíná iwàwacutáaná nàuwichàacawa nabáyawaná ichùuliacawa. ⁶Yásí Dios yàaca macái wenàiwica imanùbaca iwèni, ìwalíise yái namàníirica cháì èeri írìcu. ⁷Abénaméeyéi nadéca namànica cayábéeri mamáalàacata máinícáiná nawàwa nàyaca càiripináta, cáimiétacanéeri iyú chènuniré Dios yáapicha, nàyacaténá Dios icamaláná mèlumèluíri írìcu. Dios imàacapíná nadèniaca yáapicha nacáucawa càmíiri imáalàawa. ⁸Quéwa áibanái càmìta nawàwa Dios icùaca nía, càmíiyéi nacái yeebáida báisiiri tàacáisi, néese neebáida meedá iyúwa náiwitáise báawéeri ichùullaná nía. Dios yùuwichàidapíná nía manuísíwata báawacáiná iicáca náiwitáise. ⁹Nàuwichàapínacawa manuísíwata, máinípiná achúmaca nawàwa nacái, macáita níái wenàiwicaca imàníiyéica ibáyawanáwa. Macáita wáalíacawa Dios yùuwichàidáanápíná judíonái, quéwa càmìta yùuwichàida abéta nía, néese yùuwichàidapíná càmíiyéi judío nacái. ¹⁰Quéwa macáita cawinácaalí wenàiwica imàníiyéica cayábéeri, Dios imàacapíná nàyaca yáapicha chènuniré icamaláná mèlumèluíri írìcu, cáimiétaquéeri iyú, matuíbanáiri iyú nacái càiripináta. Macáita wáalíacawa càipíná Dios imànica judíonái írí, quéwa càmìta abéta judíonái írí, néese càmíiyéi judío írí nacái.

¹¹Dios yàapíná macái wenàiwicanái iwèni machacàníiri iyú càmíicáiná Dios iicá áiba wenàiwica íiwitáaná iyúwa cayábéeri áibanái íicha.

¹²Iná macáita imàníiyéica ibáyawanáwa càmíiyéica yáalíawa Dios

itàacái ìwali profeta Moisés itànèericaté, néetápinácawa méetàuculé Dios ícha càiripináta nabáyawaná ichùuliacawa, namànírica méetàuculé Dios itàacái ícha. Nía nacái imàníyéica ibáyawanáwa éwita náalíacáaníta Dios itàacái ìwali profeta Moisés itànèericaté, Dios yùuwichàidapíná nía càide iyúwa itàacái ímáaná. ¹³Càmita mabáyawaná Dios iicá wenàiwica néemìacaalícáita meedá itàacái. Néese mabáyawanáca Dios iicáca cawinácaalí imàníyéica càide iyúwa itàacái ichùulianá nía. ¹⁴Quéwa áibaalí abénaméeyéi càmíiyéi judío, éwita càmíicáaníta náalíawa Dios itàacái ìwali profeta Moisés itànèericaté, càicáaníta áibaalí namànica cayábéeri wawàsi càide iyúwa Dios itàacái ichùulianá wía, áibaalícáiná nawàwa namànica càì. Namànicaalí cayábéeri, yá náiwitáise iyaca nalí càiride iyúwa tàacáisi ichùulìerica namànica cayábéeri. ¹⁵Namànicaalí cayábéeri, yá náasáidaca náalíacawa nawàwalicúisewa Dios iwàwaca wamànica cayábéeri. Náalíacáiná cayábéeri ìwali báawéeri íchaná, íná náasáidaca náalíacawa càinácaalí Dios iwàwáaná wamànica. Náalíapínácawa nawàwalicúisewa nadéca namànica cayábéeri, càmicaalí nacái nadéca namànica nabáyawanáwa. ¹⁶Càipíná náalíacawa èeri imáalàacaalípináwa, càide iyúwa nucàlidáanácué pirí Dios itàacái cayábéeri; Dios imàacapíná Jesucristo yéemìaca macái báawéeyéi iináwaná ìwali yùuwichàidacaténá nía nabáyawaná ìwalíise, yái báawéerica namànírica ibàacanéri iyú.

Los judíos y la ley de Moisés

¹⁷Picàlidaca piácawa piínáwanáwa judíoca pía. Píimaca nacái cayábacasa Dios iicáca pía pidèniacáiná Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté. Cáimacáica piicáca piawawa áibanái ícha nacái píalíacáináwa báisíiri Dios ìwali, piacáiná nacái icàaluíniná. ¹⁸Picàlidaca piácawa píalíánásawa càinácaalí Dios iwàwáaná pimànica. Picàlidaca nacái piínáwanáwa, Dios itàacái idéCasa yéewáidaca pía, píalíacaténáwa cayábéeri ìwali báawéeri íchaná. ¹⁹⁻²⁰Pidéca manuíca píináidaca piwàwawa pìwaliwa píalimácáinása péewáidaca wenàiwica càmíiyéica yáaliawa Dios ìwali, càide iyúwa watécaalí matuíri icáapi ìwali. Càita nacái píináidacawa píalimáaná amaláca pimànica áibanái íiwitáise, iyéeyéica càide iyúwa náiwitáise catéeri ichùulianá nía namànicáiná nabáyawanáwa. Càita píináidacawa pidèniacáiná Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté, yái báisíiri tàacáisi imàaquéerica cáalíacáica nía cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéicani. ²¹Pía, yéewáidéerica áibanái,

¿cáná càmita péewáida píawawa? Pidéca pialàaca áibanái ipíchaná nayéedù. Néeni pía, ¿cáná piyéedù? ²²Pidéca pialàaca áibanái ipíchaná naimáca áiba yáapicha càmíichúaca náinusíwa, càmíirica nacái nanìrisíwa. Néeni pía, ¿cáná pimàni càì? Pidéca picàlidaca báawacasa piicáca ídolonái, níara cuwáinái yéenáíwanáca, néese, ¿cáná piwàlùawa ídolo yàasu templo irìculé, wenàiwica isutàcàlu nàasu cuwáinái fíchawa? Báawéeriquéi piwàlùanácawa néré piyéedùacaténá nàasu cawènfíri. ²³Máiní cáimacáica piicáca píawawa áibanái fícha pidèniacáiná Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté, quéwa pidéca píasáidaca caná iwèni piicáca Dios càmíicáiná pimàni càide iyúwa itàacái fímáaná. ²⁴Càité nacái áiba profeta icàlidacaté Dios itàacái machacàníiri iyú israelitanái irí. Iimacaté nalí: “Níara càmíiyéica israelita naicácáinácué pimànica pibáyawanáwa, íná máiní nataánica báawéeri iyú Picuèrinácué Dios ìwali pibáyawaná ìwalíise, píacué israelitaca”, fímacaté yái profetaca.

²⁵Báisíta, áibacaalí judío yeebáida cayába Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté, yá cayábaca Dios iicáca fíwitáise náicha níara càmíiyéica judío cabáyawanéeyéica. Quéwa càmicaalí judío imàni càide iyúwa Dios itàacái fímáaná, néese éwita judíocáanítani, càicáaníta báawaca Dios iicáca fíwitáise càide iyúwa cabáyawanéeri càmíiri judíocaalítani. ²⁶Néese, áibacaalí càmíiri judío imàni càide iyúwa Dios itàacái fímáaná, yá cayábaca Dios iicáca fíwitáise càide iyúwa judíocaalítani, éwita càmíicáaníta judíoni. ²⁷Cawinácaalí càmíirica judío yeebáida Dios itàacái, profeta Moisés itànèericaté, yá éwita càmíicáaníta judíoni, càicáaníta cayábaca Dios iicáca fíwitáise judíonái fícha càmíiyéica imàni càide iyúwa Dios itàacái fímáaná, éwita nadèniacáaníta Dios itàacái. ²⁸Càmita Dios iicáca wenàiwica càide iyúwa yàasunáíwa ìwalíise meedá yái nadèniánáca nasèenáíwa judíonái, nadèniáná nacái judíonái iicácanáwa fínatabàawa meedá. ²⁹Néese Dios iicáca iyúwa yàasunáíwa cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica Dios itàacái báisíiri iyú. Canéeri iwèni meedáni judíonái namànicaalí circuncisión càide iyúwa Dios itàacái ichùullianá judíonái imànica, càmicaalí nawènúada náiwitáisewa Dios irípiná báisíiri iyú. Cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica Dios itàacái báisíiri iyú, yásí Dios iicáca nía iyúwa yàasunáíwa, éwita càmíicáaníta judío nía.

3 ¹Iná cawàwanáta áiba iwàwa isutáca yéemíawa núa: “¿Càinásica cayábéeri wawàsi judíonái idèniá áibanái wenàiwica fícha? ¿Dios imànicatésica cayábéeri cachàiníwanái judíonái irí imàníiyéica

circuncisión càide iyúwa Dios ichùulìaná judíonái imànica?” càì áibanái iwàwa isutáca yéemiawa núa cawàwanáta. ²Báisíta, Dios idéca imànica madécaná cayábanaméeri wawàsi judíonái irí. Yái wawàsi cayábéeri náicha canánama, yácata Dios itàacái Dios imàaquéericaté quéechatécáwa judíonái irí. ³Wáalíacawa abénaméeyéi judío nadéca nawènúadaca náiwitáisewa Dios íicha. Quéwaté Dios càmfíri imáalàida yái wawàsica imàníricaté nàawirináimi yáapicha bàaluité. ⁴ÌCàmírita! Dios càmfíri itàaní chìwái iyúwa. Ewitasica cachìwacaalí macái wenàiwicatá, càicáaníta Dios imànipiná càiripináta báisíiri iyútáni, càide iyúwa íimáaná. Càité nacái áiba profeta itànàaca tàacáisi Dios inùmalicúise, yá íimaca:

“Pía Dios, áibanái náimaca càmitasa báisí pitàacái, quéwa píasáidapiná macái wenàiwicanái irí báisíricani yái pitàacáica pimànicaalípiná macáita machacàníiri iyú càide iyúwaté píimáaná”,

íimacaté yái profetaca.

⁵Wía èeri mìnanáica wamànica wabáyawanáwa cháì èeri irìcu, quéwa canáca Dios ibáyawaná, canásiwa. Iná cawàwanáta abénaméeyéi judío báawéeyéi íiwitáise nawàwa náimaca: “Cayábaca wamànicaalí wabáyawanáwa manuísíwata yéewacaténá macái èeri mìnanáí náalíacawa máiní cayábéeri wáichani, yái Diosca. Càipiná wayúudàaca Dios, ínà càmita Dios icúa wenàiwica machacàníiri iyú yùuwichàidacaalí wía, wayúudàacáináni”, càì abénaméeyéi judío náimaca. Núumacáita meedá càide iyúwa abénaméeyéi íináidáanápínáwa cawàwanáta. ⁶ÌCàmírita! Báisícaalí càmita Dios imàni wenàiwica irí machacàníiri iyútá, yá canáca yéewaná Dios yùuwichàidaca nía nabáyawaná ìwalíisetá.

⁷Aibanái báawéeyéi nacái nawàwa náimaca: “Cayábaca wamànicaalí wachìwawa áibanáicaténá yáalíacawa máiní machìwéerica Dios, cayábéeri nacái èeri mìnanáí íichani, yái Diosca. Iná canáca yéewaná Dios yùuwichàidaca wía, wayúudàacáináni”, càì áibanái báawéeyéi náimaca. ⁸Néese náima àniwa: “Wàacué wamànica báawéeri manuísíwata wayúudàacaténá Dios manuísíwata”, càì áibanái báawéeyéi náimaca. Aibanái iwàwéeyéica imànica nulí báawéeri, nadéca nacàlidaca nachìwawa nùwali, náimaca nuéwáidacasa wenàiwica càiri cachìwéeri tàacáisi iyú. Quéwa cawinácaalí càiyéica íimaca, Dios yùuwichàidapiná níawa nabáyawaná ìwalíisewa.

Todos somos culpables

⁹Iná báisíta wía judíoca, càmita cayába wía áibanái íicha. Nudéca núsáidaca cabáyawanáca wía judíoca càide iyúwa macái èeri mìnanáí

cabáyawanáaná nía. Macáita nacái wabáyawaná idéca idacùaca wía iyúwa presoíyéi. ¹⁰Càité profetanái natànàacaté Dios itàacái. Náimaca:

“iCanácata wenàiwica imànírica cayábéeri! iCanásíwata, ibatàa abéeri piná!

¹¹ Canásíwata nacái yáaliériwa Dios íiwitáise ìwali, canácata icutéeri yáaliacaténáwa Dios ìwali.

¹² Macáita nacái náucacawa nèepunícawa déeculé Dios íicha. Macáita nadéca nawènúadaca náiwitáisewa cayábéeri íicha, namànicaténá nabáyawanáwa meedá. Canácata imànírica cayábéeri, canásíwata.

¹³ Càica nacanápide iyúwa càliculí yàacuèricawa, nacàlidacáiná casaquèeri tàacáisi càiride iyúwa yáaséeri chéecáimi isàni. Cáanáica nachìwa. Namànica áibanái irí báawéeri natàacái iyúwa càide iyúwa àapi yùuwichàidacaalí wía iculále iyúwa.

¹⁴ Cáanáica nalúa, nacuísaca náichawa áibanái báawéeri tàacáisi iyú.

¹⁵ Caquialéta nàaca nanúaca wenàiwica canéerica ibáyawaná.

¹⁶ Ata alénacaalí nàya nàuwichàidaca wenàiwica.

¹⁷ Càmita náalimá nayúudàaca áibanái iyáanápiná matuíbanáiri iyú náapichawáaca.

¹⁸ Canásíwacatáita náaliáwa iwàwacutá cáaluca naicáca Dios”, càité náimaca níái profetaca itànèyèicaté tàacáisi Dios inùmalicuíse.

¹⁹ Wáaliacawa Dios imàacacaté profetanái itànàaca càiri tàacáisi judíonái irí, wía idènièyèica Dios itàacái wáaliacaténáwa canáca yéewaná wáimaca mabáyawanácasa wía, yácáiná Dios itàacái bàaluisàimi yáasáidaca walí cabáyawanáca macáita, wía èeri mìnanaíca, iwàwacutá nacái Dios yùuwichàidaca wía canánama wabáyawaná ìwalísewa. ²⁰Iwàwacutá Dios yùuwichàidaca wía canánama canácáiná wenàiwica Dios iiquéeripiná mabáyawanéeri iyú, canácáiná wenàiwica yáaliméerica imànica macáita càide iyúwa tàacáisi íimáaná profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalicuíse. Yái tàacáisi bàaluisàimica yáasáidacáita walí cabáyawanáca wía, wía imàníiyèica ibáyawanáwa.

La salvación es por medio de la fe

²¹⁻²² Quéwa Dios idéca yáasáidaca walí áiba wawàsi wàlisài, càinácaalí yéewanápiná mabáyawanáca Dios iicáca wía, éwita càmicáaníta wáalimá wamànica macáita càide iyúwa itàacái bàaluisàimi íimáaná. Wáaliacawa báisícani, yái wawàsi wàlisàica, Dios itàacái bàaluisàimi

icàlidacáiná walíni, yái Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté Dios inùmaliçuíse, áibanái profeta nacái. Mabáyawanáca Dios iicáca wía cawinácaalí wéená yeebáidéerica Jesucristo. Càita Dios imànica abédanamata macái wenàiwica irí cawinácaalí yeebáidéerica, cáininácáiná Dios iicáca macái wenàiwica íiwitáaná abédanamata. ²³Dios imànica abédanamata macáita irí, níacáiná macáita namànica nabáyawanáwa, yá canácata imànírica càide iyúwa Dios iwàwáaná cayábáanápiná Dios iicáca nía. ²⁴Quéwa Dios idéca imànica walí yái cayábéerica mawèníri iyú nacái: Mabáyawanáca iicáca wía. Càita Dios idéca iwasàaca wía yàasu yùuwichàacáisi ííchawa, cawinácaalí yeebáidéeyéica Cristo Jesús. ²⁵Dios imàacacaté Cristo yéetácawa wáichawalíná. Cristo yéetácáináitéwa, iná Dios imàacaca iwàwawa wenàiwicanái ibáyawaná íicha, cawinácaalí yeebáidéeyéica Cristo yéetácatéwa nabáyawaná ìwalíise. Càita Dios imáalàidacaté wáicha wàuwichàanápinátéwa méetàuculé Dios íicha càiripináta. Dios imànicaté càì yáasáidacaténáté imànica macáita machacàníiri iyú, éwitaté ìidenìacáanáta wàawirináimi namàníná nabáyawanáwa bàaluité. ²⁶Dios imàacacaté Cristo yéetácawa wabáyawaná ìwalíise yáasáidacaténá siúcade Dios imànica ìyaca macáita machacàníiri iyú, iwàwacutácáináité mabáyawanéeri wenàiwica yùuwichàacawa Dios yàasu yùuwichàacáisi iyú èeri mìnánái ibáyawaná ìwalíise. Mamáalàacata nacái Dios imànica macáita machacàníiri iyú mabáyawanácaalí iicáca wenàiwica cawinácaalí yeebáidéeyéica Jesús yéetácatéwa nabáyawaná ìwalíise.

²⁷Cài Dios imànica walí mabáyawanácaténá iicáca wía. Iná canáca yéewaná wáimaca wadécasa wamànica cayábéeri yéewanápinása mabáyawanáca Dios iicáca wía. ¡Canásiwa! Canáca yéewaná cáimacái waicáca wíawawa áibanái íicha. Càmita wamàni macáita càide iyúwa Dios itàacái ichùulianá wía, yái tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Dios inùmaliçuíse. Néese mabáyawanáca Dios iicáca cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo. ²⁸Iná yéewa wadéca wáalíacawa cayábani: Mabáyawanáca Dios iicáca wenàiwicanái neebáidacaalí Jesucristo. Càmita mabáyawaná Dios iicá nía ìwalíise yái namànínáca càide iyúwa Dios itàacái bàaluisàimi íimáaná.

²⁹Dios càmfírira abéta judíonái icuèrináca. Nacuèrináta nacái níái càmfíyéica judío. ³⁰Yácáiná abéerita yái Diosca. Canácata íicha áiba, yái Diosca iiquéerica mabáyawanéeri iyú macái wenàiwica yeebáidéerica Jesucristo. Càì Dios imànica judíonái irí, càmfíyéi judío

irí nacái. ³¹Quéwa, éwita wáalíacáanítawa mabáyawanáca Dios iicáca wenàiwicanái neebáidacaalí Jesucristo, càicáaníta càmita caná iwèni waicáca yái tàacáisi bàaluisàimica Dios imàaquéericaté wàawirináimi irí. Néese wawàwa wáasáidaca máiniiri cawènicani.

El ejemplo de Abraham

4 ¹⁻²Néese, cawàwanáta abénaméeyéi judío nawàwa náimaca nulí: “Wàawirimi Abraham imànicaté cayábéeri ínáté yéewa cayábaca Dios iicácani”, càì nawàwa náimaca. Quéwa càmítaté Dios iicá Abraham mabáyawanéeri iyú ìwalíise yái cayábéerica Abraham imàníiricaté. Mabáyawanácaalíté Dios iicáca Abraham ìwalíise yái cayábéerica Abraham imàníiricatá, yáté yéewa Abraham cáimacáica iicáca yáawawa áibanái fíchatá. Quéwa, canácaté yéewaná Abraham cachàinica iicáca yáawawa Dios iicá. ³Canácaté yéewaná Abraham cáimacáica iicáca yáawawa yácáiná Dios itàacái profeta itànèericaté fímaca: “Abraham yeebáidacaté Dios, ínáté mabáyawanáca Dios iicáca Abraham”, càì fímaca Dios itàacái profeta itànèericaté. ⁴⁻⁵Uwé, macáita wáalíacawa wenàiwica íbaidacaalí cháì èeri irícu, yásí nàaca iwèni. Càmita nàa iríni mawèníiri iyú, néese iwàwacutá íbaidaca yeedácaténá iríwa plata. Quéwa càmita càì Dios yàaca yàasu wenàiwica iwèniwa. Dios imànica nalí cayábéeri mawèníiri iyú. Cawinácaalí yeebáidéerica Dios, yái Diosca iwàwéerica mabáyawanáca iicáca wenàiwica cabáyawanéeyéi, yásí mabáyawanáca Dios iicáca cawinácaalí yeebáidéerica Dios, éwita càmíicáanítàacá imàni wawàsi cayábéeri Dios iicáca. ⁶Càité nacái rey David itànàaca Dios itàacái bàaluité. David fímacaté casíimáica cawinácaalí wenàiwica Dios iiquéerica mabáyawanéeri iyú éwita càmíicáanítàacá imàni macáita càide iyúwa Dios iwàwáaná. ⁷Càité David itànàaca:

“¡Casíimáica wenàiwicanái Dios imàaquéeyéica iwàwawa íbáyawaná fícha, cànínacaalí báawéeri namàníiricaté!

⁸ ¡Casíimáica wenàiwica càmíirica Wacuèriná Dios iicá cabáyawanéeri iyú!”

càité fímaca David.

⁹David càmítaté icàlida wàwali abéta wía judíoca casíimáiná wía. Néese icàlidacaté nàwalini nacái níái càmíiyéica judío, cawinácaalí yeebáidéeyéipínaté Jesucristo. Wadéca wacàlidaca mabáyawanácaté Dios iicáca Abraham yeebáidacaalíté Dios. ¹⁰Mabáyawanácaté Dios iicáca Abraham ipíchawáiseté namànica Abraham irí circuncisión.

¹¹Quéechatécáwa mabáyawanáca Dios iicáca Abraham bàaluité Abraham yeebáidacaalíté Dios. Néseté namànica circuncisión Abraham irí. Càité circuncisión iyú Dios yáasáidaca mabáyawanácaté iicáca Abraham yeebáidacaalíté Dios. Cayábacaté Dios iicáca Abraham íiwitáise Abraham yeebáidacaalíté Dios ipíchawáiseté judíocani yái Abrahamca. Iná yéewa yái Abrahamca, càicanide iyúwa nàawirimi macái càmfíyúi judío yeebáidéeyéica Dios. Càita mabáyawanáca Dios iicáca càmfíyúi judío nacái, neebáidacaalí Dios, éwita càmicáaníta namàni circuncisión. ¹²Yácata judíonái yàawirimi nacái, yái Abrahamca, cawinácaalí judíonái yeebáidéeyéica Dios càide iyúwaté Abraham yeebáidáaná ipíchawáiseté judíocani.

La promesa se cumple por medio de la fe

¹³Píalíacuéwa Abraham iyacaté cawàwanáta quinientos camuí ipíchawáiseté Moisés yàasu èerité. Bàaluité Dios icàlidaca Abraham irí cáimiétacanéri iyúni yàanápínaté Abraham irí macái cáli ìyéerica cháí èeri irícu, itaquénáinámi irí nacái Abraham yáapicha. Quéwaté Dios càmfírita icàlida Abraham irí càiri tàacáisi cáimiétacanéri iyú ìwalíise yái Abraham imànínáca càide iyúwa Dios itàacái íímáaná profeta Moisés itànèericaté, bàaluitécáiná canátàacáwa Moisés yàasu cuyàluta Abraham yàasu èerité. Néese Dios icàlidacaté Abraham iríni Abraham yeebáidacaalíté Dios imànínápínaté Abraham irí cayábéeri. Yáté mabáyawanáca Dios iicáca Abraham. ¹⁴Abénaméeyéi judío náimaca iwàwacutáanása wamànica càide iyúwa profeta Moisés yàasu cuyàluta íímáaná yéewanápinása Dios imànica walí cayábéeri, yái cayábéerica Dios icàlidéericaté ìwali Abraham irí cáimiétacanéri iyú. Quéwa càmita báisi nataacái. Báisícaalítáni, yá canéerica iwèni meedátáni, yái weebáidáanáca Dios, canéerica iwèni nacái yái tàacáisi Dios icàlidéericaté Abraham irítá, canácáináta wenàiwica yáaliméeri imànica macáita càide iyúwa profeta Moisés yàasu cuyàluta íímáaná. ¹⁵Càmita yéewa cayába wáapicha Dios profeta Moisés yàasu tàacáisi iyú, yácáiná Dios itàacái yáasáidaca cabáyawanáca wía, iwàwacutá nacái Dios yùuwichàidaca wía wabáyawaná ìwalíisewa. Dios itàacái ìyaca cháí èeri irícu, íná yéewa wáalíacawa cabáyawanáca wía macáita, wía èeri minanáica.

¹⁶Wáalíacawa canácata wéená yáaliméerica imànica macáita machacàníri iyú càide iyúwa Dios itàacái íímáaná. Iná iwàwacutá Dios imànica walí cayábéeri mawèníri iyú, wía yeebáidéeyéica

Dios, yéewacaténá macáita wía Abraham itaquénáinámica, weedáca walíwa yái cayábéerica Dios icàlidéericaté ìwali cáimiétacanéri iyú wàawirimi Abraham irí, wía judíoca, píacué nacái càmíiyéica judío. Yái cayábéerica, càmíiricata abéta walípiná, wía judíoca yeebáidéeyéica Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté. Néese Dios imànipiná cayábéeri càmíiyéi judío irí canánama nacái, cawinácaalí yeebáidéeyéica Dios càide iyúwaté Abraham yeebáidéanáná. Càita Dios iicáca Abraham iyúwa wàawirimi, macáita wía yeebáidéeyéica Dios. ¹⁷Dios icàlidacaté càiri tàacáisica Abraham irí bàaluité. Dios íimacaté: “Nudéca numàacaca pía madécaná wenàiwica íiwitáaná yàawiripiná pía”, íimacaté yái Diosca. Iná mabáyawanáca Dios iicáca madécaná wenàiwica íiwitáaná cawinácaalí yeebáidéeyéica Dios càide iyúwaté Abraham yeebáidéanáná. Yácata Wacuèriná Dios wàawirimi Abraham yeebáidéericaté, yái Diosca icáucàidéerica yéetéeyéimiwa, yáaliméeri nacái idàbaca wawàsi càmíiricáwa ìya siùca.

¹⁸Ewitaté máníicáaníta béericani yái Abrahamca, càicáaníta Abraham yeebáidacaté Dios itàacái yéewanápinaté idèniaca ìiriwa. Inaté “Madécaná wenàiwica íiwitáaná yàawiricani”, yái Abrahamca, càide iyúwaté Dios icàlidáaná iríni: “Manùbéeyéipiná pitaquénáinámica”, íimacaté yái Diosca. ¹⁹Abraham idèniacaalíté batéwa cien camuí, yáté yeebáidacaté Dios mamáalàacata, éwitaté Abraham yáalíacáanítawa néetáanápinátéwa mesúnamáita, yái Abrahamca, úa nacái yàacawéetúa Saraca. Càité Abraham yeebáidaca Dios, éwita máníicáaníta béeyéica nía nadèniánápinaté néenibewa. ²⁰Abraham yeebáidacaté Dios mamáalàacata. Càmitaté Abraham iwènúada íiwitáisewa tàacáisi fícha Dios icàlidéericaté irí cáimiétacanéri iyú imàacáanápinaté quéenibeca Abraham. Yeebáidacaté Dios manuísíwata cachàíníwanái mamáalàacata. Yàacaté nacái Dios irí cayábéeri. ²¹Yáté Abraham yeebáidaca macái ichàini iyúwa cachàinica Dios, yáaliméericaté imànica macáita càide iyúwaté íimáaná Abraham irí cáimiétacanéri iyú. ²²Abraham yeebáidacaalíté Dios tàì íiméeri iyú, yá mabáyawanácaté Dios iicácani.

²³Càmitaté natànàa abéerita Abraham ìwali mabáyawanácaté Dios iicácani. ²⁴Néese natànàacaté càiri tàacáisi wàwali nacái, mabáyawanáciná Dios iicáca wía weebáidacaalí Dios, yái Dios imichàidéericaté Wáiwacali Jesús yéetácáisi fícha. ²⁵Dios imàacacaté Jesús yéetácawa wabáyawaná ìwalíise iwasàacaténá wía Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha. Néeseté Dios imichàidaca Jesús yéetácáisi fícha yéewanápiná mabáyawanáca Dios iicáca wía.

Libres de culpa

5 ¹Iná siùcáisede mabáyawanáca Dios iicáca wía, wía yeebáidéeyéica Wáiwacali Jesucristo itàacáíwa. Mabáyawanáca Dios iicáca wía, íná cayábaca wáapicha Dios matuíbanáiri iyú Wáiwacali Jesucristo ìwaliise, Wáiwacali yéetácáinátéwa wabáyawaná ìwaliise. ²Cristo yéetácátéwa wáichawalíná, íná cayábaca Dios iicáca wía, imànica walí cayábéeri, wía yeebáidéeyéica Cristo itàacái. Yá manuíca wáináidaca wawàwawa Dios ìwali, casímái nacái wawàwa idècunitàacá wacùaca wàyáanápíná chènuniré Dios yáapicha icamaláná mèlumèluíri irìcu, cáimiétaquéeri iyú nacái, càide iyúwa Dios iyáaná. ³Càita nacái casímáica wawàwa siùcáisede iwàwacutácaalí wàuwichàacawa. Wáalíacáináwa yùuwichàacáisi yéewáidaca wía yéewacaténá màulenáca wía, cachàini nacái wáiwitáise Wáiwacali ìwaliwa wàideníanápíná wàuwichàanáwa mamáalàacata. ⁴Màulenácaalí wía, yásí wásáidaca weebáidaca Wáiwacali itàacáíwa tàì íméri iyú. Idécanáami càì wásáidaca cachàinica wáiwitáise, yásí máiní cachàiníwanái manuíca wáináidaca wawàwawa Wáiwacali ìwaliwa wáalimáanápíná wàideníaca wàuwichàanáwa mamáalàacata àta wàanàacataléta chènuniré. ⁵Néese manuícaalí wáináidaca wawàwawa, yá càmíta báì wía, yácáiná Dios imànipíná walí cayábéeriwa chènuniré càide iyúwaté ímáaná walí. Wáalíacawa Dios imàníinápíná càì ibànùacáináté Espíritu Santo wawàwaliculé, yáì Espíritu imàaquéerica wáalíacawa macái wawàwalicuísewa cáinináca Dios iicáca wía manuísíwata.

⁶Wáalíacawa cáinináca Dios iicáca wía, bàaluitécáiná càmicaalíté wáalimá wawasàaca wíawawa Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha, yáté Cristo yàanàaca aléi èeri irìculé yàasu èerité, yáté yéetácawa wáichawalíná, wía báawéeyéica. ⁷Máiní càulenáca wéetácawa áiba wenàiwica íchawalíná wayúudàacaténáni, éwita cayábéericáaníta íiwitáiseni. Quéwa cayábasíwéericaalí íiwitáise, yá cawàwanáta abénaméeyéi yéetápinácawa íchawalíná nayúudàacaténáni. ⁸Quéwa Dios ibànùacaté Cristo yéetáanápínátéwa wáichawalíná éwitaté cabáyawanácáaníta wía. Càité Dios yáasáidaca walí cáinináca iicáca wía. ⁹Siùcáisede mabáyawanáca Dios iicáca wía Cristo yéetácáinátéwa wáichawalíná, íná yéewa wáalíacawa báisíiri iyúcani Cristo iwasàanápíná wíawa Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha, èeri imáalàapínácaalíwa. ¹⁰Wáalíacawa Dios iwasàanápíná wíawa, bàaluitécáiná idècunitàacá wàuwideca wamànica Dios, yáté cáinináca Dios iicáca wía, iwàwacaté

nacái imànica walí cayábéeri, Dios Iiri yéetácáinátéwa wabáyawaná ìwalíise. Iná yéewa cayábaca wáapicha Dios siùcáisede matuíbanáiri iyú. Néeseté Cristo imichàacatéwa yéetácáisi íicha, iná yéewa wáalíacawa báisiiri iyúcani Cristo iwasàanápíná wíawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, íiwitáise cáuri iyúwa, cachàiníiri nacái, cayábacáiná wáapicha Dios siùcáisede matuíbanáiri iyú. ¹¹Yá nacái casímáica wawàwa Dios yáapicha Wáiwacali Jesucristo ìwalíise, cayábacáiná wáapicha Dios matuíbanáiri iyú Cristo yéetácáinátéwa wáichawalíná.

Adán y Cristo

¹²Bàaluité, yái idàbáanéericaté asíalica imànicaté ibáyawanáwa; càité idàbaca wenàiwicanái imànica ibáyawanáwa chái èeri irícu. Càité nacái idàbaca néetácawa méetàuculé Dios íicha nabáyawaná ichùuliacawa. Càité nacái yéetácáisi yàanàaca macái wenàiwicanái ìwali macáicáináta namànicaté nabáyawanáwa. ¹³Ipíchawáiseté Dios imàacaca itàacáíwa profeta Moisés irí israelitanái irípiná, yáté macái èeri mìnánái yàawirináimi namànicaté nabáyawanáwa. Ináté néetácawa nabáyawaná ichùuliacawa. Càmicaalíté wenàiwica yáalíawa Dios iwàwáaná nàyaca machacàníiri iyútá, yá càmítaté cabáyawaná níatá. Quéwa náalíacatéwa. ¹⁴Yáté wenàiwicanái yéetácawa Adán yàasu èericatáiseté àta profeta Moisés yàasu èerité nacái namànicáináté nabáyawanáwa éwita càmícaánítaté nayáa àicu iyacaná càide iyúwaté Adán iyáaná abéeri àicu iyacaná íiwitáaná càmíricaté Dios ibatàa wenàiwica iyáaca. Siùcade wéewáidacuéwa Adán ìwali, Cristo ìwali nacái, yái yàanèeripináté madécaná camuí Adán idénáami.

¹⁵Quéwa yái Adán ibáyawanámicaté, máiní áiba íiwitáanáde íicha yái cayábéerica Dios imàníirica walí mawèníiri iyú. Madécaná wenàiwica néetácawa abéeri asíali ibáyawaná ìwalíise, yái Adánca, quéwa Dios idéca imànica walí cayábéeri manuísíwata mawèníiri iyú wía madécaná wenàiwicaca. Dios idéca imànica walí cayábéeri abéeri asíali ìwalíisená, yái Jesucristoca. ¹⁶Abéeri asíali ibáyawaná, yái Adánca, máiní áiba íiwitáanáde íicha yái cayábéerica Dios imàníirica walí mawèníiri iyú. Cabáyawanáca macáita wenàiwica Adán ibáyawaná ìwalíise quéwa Dios idéca imànica cayábéeri mawèníiri iyú wenàiwicanái irí abéeri asíali ìwalíisená, yái Jesucristoca, mabáyawanácaalíté Dios iicáca wenàiwica imàníiyéicaté ibáyawanáwa manuísíwata. ¹⁷Báisíta wenàiwicanái néetácatéwa abéeri asíali ibáyawaná ìwalíise, yái Adánca. Quéwa Dios imànica walí cayábéeri manuísíwata mawèníiri iyú, iná yéewa

wáalíacawa báisíiri iyúcani, wía Dios iiquéeyéica mabáyawanéeri iyú, wàyapíná cáimiétaquéeri iyú, casímáiri iyú nacái wacáuca wàlisàì yáapichawa abéeri asiali ìwalíisená, yái Jesucristoca.

¹⁸Càité Adán ibáyawaná cabáyawanacaté imànica macái wía èeri mìnanaíca Dios yùuwichàidáanápínaté wía. Quéwa Jesucristo imànicaté cayábéeri càide iyúwaté Dios iwàwáaná yéetáanápínatéwa wabáyawaná ìwalíise yéewacaténá mabáyawanáca Dios iicáca macáita wía. ¹⁹Imáanáca cabáyawanáca wía madécaná wenàiwicaca abéeri asiali ibáyawaná ìwalíise yái báawéerica abéeri asiali imàníiricaté, yái Adánca, càmfíiricaté imàni càide iyúwaté Dios ímáaná. Càita nacái mabáyawanáca Dios iicápiná wía madécaná wenàiwicaca ìwalíise yái cayábéerica abéeri asiali imàníiricaté, yái Jesucristoca, yái yeebáidéericaté iyúwa Dios ichùulianá imànica.

²⁰Dios imàacacaté itàacáíwa profeta Moisés írí yéewacaténá wenàiwicanái yáalíacawa máiní cabáyawanáca nía. Quéwa éwita wamànicáanítaté wabáyawanáwa manuísíwata, càicáaníta Dios imànicaté walí cayábéeri mawèníiri iyú manuísíwata cachàiníwanái wabáyawaná manuíri ícha. ²¹Quéechatécáwa wenàiwica néetácatéwa méetàuculé Dios ícha càiripínáta nabáyawaná ichùuliacawa. Quéwa siúcáisede Dios, yái cayábéeri ííwítáiseca, icùaca wía imànicaténá walí cayábéeri mawèníiri iyú, yá mabáyawanáca Dios iicáca wía, yàaca nacái wacáuca càmfíiri imáalàawa Wáiwacali Jesucristo yéetácaí ìwalíise.

Muertos respecto al pecado pero vivos en Cristo

6 ¹Cawàwanáta áibanái iyúunáidaca nùasu tàacáisi ímáanáca cayábaca càicaalí wáimaca: “Wamànicué wabáyawanáwa mamáalàacata manuísíwata yéewanápiná macái èeri mìnanaí náalíacawa máiníiri cayábaca Dios ííwítáise néemíacáiná Dios imàacaca iwàwawa wabáyawaná manuíri ícha”, càì áibanái íínáidacawa. ²ÌCàmírita! Wía yeebáidéeyéica Cristo Jesús itàacái càmita iwàwacutá wamànica wabáyawanáwa quirínama. Péemíacué comparación: Wenàiwica yéetéerimiwa càmita yáalímá imànica quirínama ibáyawanáwa cháì èeri írìcu. Càita nacái wía. Càica wíade iyúwa wenàiwica yéetéeyéicatéwa ibáyawaná íchawa, íná iwàwacutá càmita quirínama wamànica wabáyawanáwa. Wamànicaalí wabáyawanáwa mamáalàacata, càmita wáalímá wàyaca abédanamata Dios yáapicha. ³¿Càmitasicué píalíawa wadàbacaté wàyaca càide iyúwa wenàiwica yéetéeyéicatéwa ibáyawaná íchawa? Càité wadàbaca wàyaca weebáidacaalíte Cristo Jesús itàacái

wabautizáanápínátéwa wáasáidacaténá weebáidaca. Siùcade wàyacáiná abédanamata Cristo Jesús yáapicha, yái yéetéericatéwa wáichawalíná, íná iwàwacutá wàyaca càide iyúwa wenàiwica yéetéeeyéicatéwa ibáyawaná íchawa, càmfínápiná quirínama wamàni wabáyawanáwa. ⁴Yái wabautizáanácawa, yácata yéetácáisi yéenáiwaná nacáiri. Càide iyúwa nabàliacaalí yéetéerimiwa càliculíi irìculé, càita nacái walicùacatéwa úni yáaculé càide iyúwa wéetáca nacáicaalíwa Cristo yáapicha wabautizácaalítéwa wáasáidacaténá weebáidaca Cristo itàacái. Wabautizácaalítéwa, yáté wáasáidaca wadàbacaté wàyaca iyúwa wenàiwica yéetéeeyéicatéwa ibáyawaná íchawa. Wabautizácaalítéwa, yáté wáasáidaca Dios yàacaté wacáuca wàlisàì yéewanápiná wàyaca wàlisàì wáiwitáise yáapichawa càide iyúwaté Wáaniri Dios cachàiníiri íiwitáise imichàidáanáté Cristo yéetácáisi íicha.

⁵Wàyacáiná abédanamata Cristo yáapicha, íná wadéca wadàbaca wàyaca iyúwa wenàiwica yéetéeeyéicatéwa, càide iyúwaté Cristo yéetáanáwa. Càita nacái báisiiri iyú wadèniaca siùcáisede wacáuca wàlisàìwa Cristo yáapicha. ⁶Wáalíacawa Dios idéca ichuìdaca wáicha wabáyawaná, yái wáiwitáise bàaluisàimi ichàinica, Cristo yéetácái ìwalíise, yái natàtèericaté cruz ìwali, yéewanápiná chuìca wáicha wabáyawaná, yéewanápiná nacái càmita wamàni mamáalàacata wabáyawanáwa, iyúwa áibanái yàasu wenàiwicanái iwàwacutáaná íibaidaca mawèniiri iyú náiwacali íríwa. ⁷Càide iyúwa yéetéerimiwa càmfíná imàni ibáyawanáwa quirínama cháì èeri irìcu, càita nacái wàyaca iyúwa wenàiwica yéetéeeyéicatéwa ibáyawaná íchawa, íná iwàwacutá càmita quirínama wamàni wabáyawanáwa. ⁸Wàyacáiná abédanamata Cristo yáapicha, íná wadéca wadàbaca wàyaca iyúwa wenàiwica yéetéeeyéicatéwa, càide iyúwaté Cristo yéetáanáwa. Iná yéewa wáalíacawa báisiiri iyúcani wàyaca abédanamata Cristo yáapicha. ⁹Cristo idéca imichàacawa yéetácáisi íicha, íná yéewa wáalíacawa càmita quirínama yéetáwa àniwa. Càmita quirínama yéetácáisi yáalimá imawèniadacani. ¹⁰Cristo yéetácatéwa abé yàawiríata ichuìdacaténá wáicha wabáyawaná càiripináta, yái wabáyawaná ichàinica, quéwa siùcáisede Cristo iyaca càiripináta Dios yáapicha imànicaténá càide iyúwa Dios iwàwáaná. ¹¹Càitacué nacái pía. Cristo Jesús yéetácatéwa píchawalínacué, néeseté ícáuàacawa, íná iwàwacutácué piicáca píawawa iyúwa wenàiwica yéetéeeyéicatéwa ibáyawaná íchawa, pìyacáinácué abédanamata Cristo Jesús yáapicha. Iná picácué pimàni pibáyawanáwa. Néese pìyacué iyúwa cáuyéi wenàiwica Dios írípíná,

iyúwa wenàiwica imichèeyéicatéwa yéetácáisi íicha, pìyacáinácué abédanamata Cristo Jesús yáapicha píibaidacaténácué Dios irípiná cáimiétaquéeri iyú.

¹²Iná picácué pimàaca píiwitáise cabáyawanéeri ichùuliaca pía pimàníinápiná pibáyawanáwa iyúwa píiwitáise cabáyawanéeri iwàwáaná. ¹³Picácué pimàaca píiwitáise bàaluisàimi cabáyawanéeri ichùuliaca pía iyúwa píiwacalí pimàníinápinácué mamáalàacata pibáyawanáwa piiná iyúwa, píiwitáise iyú nacáíwa. Néese pimàacacué píawawa Dios irí pimànicaténácué cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná. Bàaluitécáiná pìyacatécué déeculé Dios íicha iyúwa yéetéeyéimiwa pibáyawanácué yáapichawa, quéwa siùcade iwàwacutácué pimàacaca píawawa Dios irí pìyacaténácué càide iyúwa píiwitáise wàlisàì íimáaná picáuca wàlisàì yáapichawa, pimànicaténácué cayábéeri macái píiwitáise iyúwa càide iyúwa Dios iwàwáaná. ¹⁴Bàaluité píiwitáise bàaluisàimi cabáyawanéeri ichùuliacatécué pía. Yá Dios íimacaté cabáyawanácuéca pía, iwàwacutáanácué nacái piùwichàacawa pibáyawaná ichùuliacawa. Quéwa Dios idéca imànicuéca pírí cayábéeri mawèníiri iyú imàacáanápináté iwàwawa pibáyawaná íichacué, íná siùcade iwàwacutácué càmita pimàni càide iyúwa píiwitáise bàaluisàimi cabáyawanéeri ichùulianácué pía, néese Dios ichàiniadapinácué píawa pimànicaténácué càide iyúwa iwàwáaná.

Un ejemplo tomado de la esclavitud

¹⁵Wáalíacawa Dios idéca imànica walí cayábéeri càì mawèníiri iyú: Mabáyawanáca iicáca wía éwita càmicáanáta wamàni macáita càide iyúwa iwàwáaná. Néese siùcade cawàwanáta áibanái nayúunáidaca nùasu tàacáisi íimáanáca cayábaca wamànicaalí wabáyawanáwa Dios imàacacáiná iwàwawa wabáyawaná íicha éwita càmicáanáta wamàni macáita iyúwaté profeta Moisés ichùulianá. ¡Càmíirita! ¹⁶Péemíacué comparación: Píalíacuéwa pimàacacaalícué píawawa áiba wenàiwica irí pimànicaténá càide iyúwa ichùulianácué pía, yásí yàasu wenàiwicaca imànicuéca pía íibaidéeripiná irí mawèníiri iyú. Iwàwacutácué nacái pimànica càide iyúwa ichùulianá pía. Càita nacái píacué: Pimàacacaalícué pibáyawaná ichùuliaca pía, yásí pibáyawaná yàasu wenàiwicaca imànipinácuéca píawa, yá péetápinácuécawa méetàuculé Dios íicha pibáyawaná yáapichawa. Quéwa pimànicaalícué càide iyúwa Dios ichùulianá pía, yásí Dios yàasu wenàiwicaca imànipinácuéca píawa, yá pìyapinácuéca machacàníiri iyú. ¹⁷Quéwa

nùaca Dios irí cayábéeri pìwalicué. Bàaluité pimànicatécué càide iyúwaté pibáyawaná ichùulianácué pía, quéwa siùcade peebáidacuéca tàì fiméeri iyúni yái tàacáisi cayábéerica Dios ibànuèricaté wenàiwica irí néewáidacaténácué iyú pía. ¹⁸Dios idéca iwasàacuéca pía píiwacali bàaluisàimi íichawa, yái pibáyawaná ichàinica ichùulièricatécué pía. Yá pidécuéca pidàbaca pìyaca machacàníiri iyú càide iyúwacué Píiwacali wàlisàì ichùulianácué pía, yái Wáiwacali Jesucristoca. ¹⁹(Nucàlidacuéca nùyaca piríni càide iyúwa wenàiwica itàaníná aliséeri tàacáisi iyú càmicáinácué píalíá péemiaca cayábani càinácaalí íimáaná, càulenácáinácué píichani.) Quéechatécáwa pimàacacatécué pibáyawaná ichùulíaca pía pimànicaténáté pibáyawanáwa casaquèeri manuísíwata. Quéwa siùcade iwàwacutácué pimàacaca píawawa Dios irí pìyacaténácué machacàníiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná, píibaidacaténácué Dios irípiná mabáyawanáwaca macái pichàini iyúcuéwa.

²⁰Pimànicaalítécué càide iyúwa pibáyawaná ichùulianácué pía, yáté càmitacué píibaida Dios irípiná, ínáté càmitacué pimàni cayábéeri pìyacaténácué machacàníiri iyú. ²¹Píalíacuéwa cayába càmitaté pìya casíimáiri iyú, néese pibáyawanácué itécaté yàacawa pía irìculé yái yéetácáisica càmfírica imáalàawa. Báicuéca pía siùca ìwalíise yái pimàníiricatécué, íná canéerica iwèni piríni yái iyúwaté pìyáaná bàaluité. ²²Quéwa Dios idéca ichuìdacuéca píicha pibáyawaná, yái píiwitáise bàaluisàimi ichàinica. Yá pidécuéca pidàbaca píibaidacuéca Dios irípiná iyúwa yàasu wenàiwica. Yá pidécuéca peedáca piríwa yái cayábéeri iwènica: Dios imàacacué píibaidaca irípiná mabáyawanéeri iyú cháì èeri iricu, yá nacái imàacapinácué pìyaca yáapicha chènuniré càiripináta. ²³Abéericata nawèni needáca nalíwa cawínácaalí imàníiyéica ibáyawanáwa. Needáca nalíwa meedá yéetácáisi. Quéwa Dios imànica walí cayábéeri mawèníiri iyú, yàaca wacáuca càmfíri imáalàawa Wáiwacali Cristo Jesús yáapicha, wía yeebáidéeyéica itàacái.

Un ejemplo tomado del matrimonio

7 ¹Píacué nuénánái judíoca, yáaliéyéicawa tàacáisi ìwali profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalicuíse. Píalíacuéwa yái tàacáisi ichùulíaca wenàiwica abéta idècunitàacá cáucani yái wenàiwicaca. ²Péemiacué comparación: Dios itàacái íimaca walí, canìrífichúa inanái càmita udé uèpùacawa unìri íichawa àta yéetácatalétawa uícha, íimacáiná càì yái tàacáisica Dios imàaquéericaté profeta Moisés irí.

Quéwa unìri yéetácaalíwa uícha, yá imáalàacawa yái matrimonioca, yásí canáca ubáyawaná éwita uedácaalí ulíwa áiba àniwa. ³Iná uimácaalí áiba asiali yáapicha càmfirica unìrisíwa idècunitàacá cáuca yái unìrica, yá umànica ubáyawanáwa. Quéwa unìri yéetácaalíwa uícha, yá imáalàacawa yái matrimonioca. Yásí úalimá ucàsàacawa áiba asiali yáapicha mabayawanéeri iyú.

⁴Càita nacái piacué nuénánáica. Bàaluité máini cabáyawanácuéca pía, ínáté càmitacué píalimá pimànica càide iyúwaté Dios itàacái íimáaná, yái tàacáisi profeta Moisés itànèericaté. Quéwa Cristo yéetácatéwa píchawalínacué, íná yéewa càicuéca píade iyúwa wenàiwica yéetèeyéicatéwa profeta Moisés yàasu tàacáisi íicha. Càmitacué quirínama yáalimá ichùuliaca pía. Siùcáise de Cristo yàasu wenàiwicacuéca pía, yái imichèericatéwa yéetácáisi íicha. Càita wáalimá wamànica cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná. ⁵Bàaluité wàyaca wabayawaná yáapichawa, yáté wéemíaca Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté íiméerica càinácaalí Dios iwàwaca wàyaca machacàníiri iyú. Wáalíacatéwa càiríinácaalí wawàsi Dios imáisanìericaté wamànica, ínáté máini wawàwacaté wamànica càiri wawàsi. Iná yái wabayawanáca itécaté yàacawa wía yéetácáisi iriculé méetàuculé Dios íicha càiripináta. ⁶Quéwa idéca chuica wáicha wabayawaná, yái wáiwitáise bàaluisàimi ichàinica, ichùulièricaté wamànica wabayawanáwa méetàuculé Dios itàacái íicha. Iná Dios idéca iwasàaca wía wáibaidacatená iripiná wacáuca wàlisai yáapichawa Espíritu Santo yèerica walí. Càmita quirínama iwàwacutá wamànica càide iyúwa wabayawaná ichùulianá wía, yái wáiwitáise bàaluisàimica càmfíiri iwàwa wamànica càide iyúwa Dios itàacái íimáaná, yái bàaluisàimi tàacáisica profeta Moisés itànèericaté.

El pecado que está en mí

⁷Cawàwanáta áibanái wenàiwica iyúunáidaca nùasu tàacáisi íimáanáca báawaca meedáni yái tàacáisi Dios imàaquéericaté profeta Moisés irí. ¡Càmírita! Néese, máini cayábéericani yái tàacáisica, quéwa núalíacáinatéwa Dios imáisaníata nuwàwaca numànica nubáyawanáwa, íná máini nuwàwacaté numànica nubáyawanáwa. Càmicaalíté tàacáisi imáisaníata nuwàwaca numànica nubáyawanáwatá, yá càmitaté máini nuwàwa numànica nubáyawanáwatá. ⁸Quéwa máini cachàinícaté mamáalàacata yàacatéwa nubáyawaná ìwalíise yái tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalícuíse, yái tàacáisi imáisanìericaté

nuwàwaca numànica nubáyawanáwa. Yá nubáyawaná yáalimáidacaté núa ìwalíise yái Dios itàacáica, imàacáanápíná nuínáidacawa numànínápíná nubáyawanáwa macái íiwitáaná, macái wawàsi Dios imáisanìerica wamànica. Càmicaalí wáalíawa Dios imáisanìlaca wamànica áiba wawàsi báawéeri, néese càmita máiní wawàwa wamànica yái wawàsi báawéerica. ⁹Bàaluité càmita nualía Dios imáisanìlaca wawàwaca wamànica wabáyawanáwa, ínáté nùyaca matufbanáita, càmita achúma nuínáidacawa nuwàwawa nubáyawaná ìwaliwa. Quéwa idécanáamité nualíacawa Dios càmita iwàwa wáináidacawa wamànínápíná wabáyawanáwa, yá máiní cachàinicaté mamáalàacata yàacatéwa nubáyawaná ichàini nuwàwáanápínáté numànica nubáyawanáwa. Yá nualíacatéwa cabáyawanáca núa, iwàwacutáanápínáté nacái nuétácawa méetàuculé Dios íicha càiripínáta nubáyawaná ichùulìacawa. ¹⁰Dios imàacacaté itàacái cayábéeriwa profeta Moisés irí yáasáidacatená walí càinácaalí iwàwacutáaná wamànica wàyacatená casíimáiri iyú, mabáyawanéeri iyú nacái Dios yáapicha. Quéwa nubáyawaná ichìwáidaca núa numànínápíná nubáyawanáwa, íná yái tàacáisica imàacacaté nualíacawa cabáyawanéerica núa, iwàwacutáanápínáté nacái nuétácawa méetàuculé Dios íicha càiripínátá. ¹¹Yáté nubáyawaná yáalimáidaca núa Dios itàacái cayábéeri ìwalíise, yáté nubáyawaná ichìwáidacaté núa. Yá nubáyawaná cabáyawanáca imànicaté núa Dios itàacái iyú, nuétáanápínátéwa méetàuculé Dios íicha càiripínáta nubáyawaná ichùulìacawa.

¹²Máiní cayábéericani, yái tàacáisica Dios imàaquéericaté profeta Moisés irí, imáisanìacáiná wamànica wabáyawanáwa. Máiní cayábéerica nacái yái tàacáisi imáisanìerica wawàwaca wamànica wabáyawanáwa. Yái tàacáisica yéewáidaca wía wàyacatená machacàníiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná. Cayábéericani yái tàacáisica iyúudàacáiná wía wàyacatená casíimáiri iyú. ¹³Yái cayábéeri tàacáisica profeta Moisés itànèericaté, canáca yéewaná wayúunáidaca báawéericani ìwalíise yái íimáanáca iwàwacutáca wéetácawa méetàuculé Dios íicha càiripínáta wabáyawaná ichùulìacawa. ¡Càmíirita! Néese máinícáiná cabáyawanáca núa, íná nualíacáinatéwa Dios itàacái cayábéeri imáisanìlaca numànica nubáyawanáwa, ínáté máiní nuwàwaca numànica nubáyawanáwa, yá iwàwacutácaté nuétáanápínáwa méetàuculé Dios íicha càiripínáta. Íná yéewa nualíacawa amaléeri iyúni, máiní báawacani yái nubáyawanáca, nubáyawanáacáiná ichùulìaca numànica nubáyawanáwa éwita nualíacáaníta Dios itàacái cayábéeri imáisanìlaca numànica càiri.

¹⁴Wáalíacawa báisíiri iyú cayábéericani yái tàacáisica profeta Moisés itànèericaté yácáiná Espíritu Santo imàacacaté Moisés itànàacani. Quéwa báawéeri meedá nuíwítáise càide iyúwa macái èeri mìnáná íiwítáise ìyáaná: Nubáyawaná ichùuliaca núa cachàiníiri iyú numàníinápíná nubáyawanáwa, càide iyúwa áiba náiwacali báawéeri íiwítáise ichùulianá cachàiníiri iyú yàasu wenàiwicawa íibaidéerica írí mawèníiri iyú càiripínáta. ¹⁵Càmíta núlía cáná yéewa nuíwítáise càica ìyaca; càmita numàni càide iyúwa nuwàwáaná, néese, numànicáita meedá báawéeri wawàsi càmíirica nuwàwa numànica, yái máiníirica báawaca nuicáca. ¹⁶Báawaca nuicáca yái numàníirica, càita nudéca núsáidaca núlíacawa cayábéerica Dios itàacái, báisíirica nacái. ¹⁷Iná núa, idènièrica wàlisàí íiwítáise, càmita nuwàwa numànica nubáyawanáwa. Quéwa éwita càmíicáaníta nuwàwa numànica nubáyawanáwa, càicáaníta nuíwítáise bàaluisàimi cabáyawanéeri ichùuliaca numàníinápíná nubáyawanáwa. ¹⁸Núlíacawa canáca írí cayábéeri, yái nuíwítáise bàaluisàimi cabáyawanéerica. Ewita nuwàwacáaníta numànica cayábéeri, càicáaníta càmita núlímá càì numànica nuchàini iyúwa. ¹⁹Càmíta numàni cayábéeri càide iyúwa nuwàwáaná, néese numàni mamáalàacata nubáyawanáwa, yái càmíirica nuwàwa numànica. ²⁰Iná numànicaalí yái càmíirica nuwàwa numànica, yá càmita núa yái iwàwéerica imànica ibáyawanáwa, néese nuíwítáise bàaluisàimi cabáyawanéeri, yácata ichùulièrica numàníinápíná nubáyawanáwa.

²¹Cài ichàbaca núa, macái èerita nuwàwacatáita numànica cayábéeri, càmita yéewa numànicani, néese numànicáita yáawami nubáyawanáwa. ²²Máiní cáinináca nuicáca Dios itàacái. ²³Quéwa ìyaca nuwàwalìcu áiba chàinisi càmíirica imàaca nuínáidacawa machacàníiri iyú, ipéliéri nacái nuíwítáise wàlisàí íipunita. Yácata nuíwítáise, yái cachàini, yái nuíwítáise bàaluisàimi cabáyawanéerica, idacuèrica núa iyúwa presoíri.

²⁴¡Máiní achúmaca nuwàwa! ¿Cawiná iwasàapíná núa íicha yái nubáyawaná ichàinica iwàwéerica itéca núa yéetácáisi iriculé, nuétácaténáwa méetàuculé Dios íicha càiripínáta nubáyawaná ichùuliacawa? ²⁵Abéericata Dios yáaliméeri ichuìdaca nuícha nubáyawaná ìwalíise yái cayábéerica Wáiwacali Jesucristo imàníiricaté nulípiná, ínà nùaca Dios írí cayábéeri. Càita nùyaca cháí èeri irìcu: Nuwàwaca numànica càide iyúwa Dios ichùulianá wamànica, quéwa nuíwítáise bàaluisàimi cabáyawanéeri ichùuliaca núa mamáalàacata

numànnínápiná nubáyawanáwa. Quéwa Dios idéca ichuìdaca nuícha nubáyawaná.

La vida conforme al Espíritu de Dios

8 ¹Iná yéewa wáalíacawa Dios càmita yùuwichàidapíná wíawa wabáyawaná ìwalísewa infierno irìcu, yái manuíri quicháica, wía ìyéeyéica abédanamata Cristo Jesús yáapicha. ²Yácáiná Espíritu Santo yàaca wacáuca càmfiri imáalàawa, wía ìyéeyéica abédanamata Cristo Jesús yáapicha. Yá Espíritu Santo ichàini ichuìdaca wáicha wabáyawaná, yéewanápiná càmita iwàwacutá wamànica mamáalàacata càide iyúwa wabáyawaná ichùulianá wía, yái wáiwitáise bàaluisàimica iwàwéerica itéca wía yéetácáisi irìculé, wéetácáténáwa méetàuculé Dios íicha càiripináta. ³Dios imàacacaté itàacáíwa profeta Moisés irí, quéwa wáalimáidacaalíté wamànica càide iyúwa yái tàacáisi íimáaná, yáté càmita wáalimá wachuìdaca wáichawa wabáyawanáwa máinícáináté wawàwa wamànica wabáyawanáwa, wía èeri mìnánáica. Quéwa Dios idéca imànica walí yái cayábéerica càmfiricaté wáalimá wamànica: Dios ibànùacaté Iriwa càiride iyúwa waicácanáwa, wía èeri mìnánái imàníiyéica ibáyawanáwa. Dios ibànùaca Iriwa yéetáanápínáwa iyúwa sacrificio wabáyawaná ìwalíse. Càité Dios yùuwichàidaca Iriwa wabáyawaná ìwalíse ichuìdacaténá wáicha wabáyawaná. ⁴Dios imànicaté càì yéewanápiná wáalimá wàyaca machacàníiri iyú càide iyúwa ichùulianá wía irìcuíse yái tàacáisi Dios imàaquéericaté profeta Moisés irí. Iwàwacutácáiná càmita wamàni càide iyúwa wáiwitáise bàaluisàimi cabáyawanéeri iwàwáaná, néese iwàwacutá wamànica càide iyúwa Espíritu Santo iwàwáaná wamànica.

⁵Cawinácaalí wenàiwica imànfírica càide iyúwa íiwitáise cabáyawanéeri iwàwáaná, íináidacawa meedá wawàsi ìwali isíimáidéeripinácani báawéeri iyú. Quéwa cawinácaalí imànfírica càide iyúwa Espíritu Santo iwàwáaná, íináidacawa imànicaténá wawàsi casíimáiripináca Dios iicá. ⁶Cawinácaalí wenàiwica imàaquéeyéica yáawawa namànicaténá càide iyúwa náiwitáise cabáyawanéeri iwàwáaná, yá náiwitáise itépíná níawa yéetácáisi irìculé méetàuculé Dios íicha càiripináta nabáyawaná ìwalísewa. Quéwa cawinácaalí imàaquéeyéica yáawawa namànicaténá càide iyúwa Espíritu Santo iwàwáaná, nadènìaca nacáucawa càmfiri imáalàawa, nàya nacái matuíbanáiri iyú, cayábacáiná náapicha Dios. ⁷Cawinácaalí wenàiwica imàaquéeyéica yáawawa namànicaténá càide iyúwa náiwitáise cabáyawanéeri iwàwáaná, nàuwideca namànica Dios,

càmicáiná náalimá namànica càide iyúwa Dios itàacái íimáaná, càmita nacái nawàwa namànica càì. ⁸Iná cawinácaalí iyéeyéica càide iyúwa náiwitáise cabáyawanéeri ichùullianá nía, càmita náalimá namànica yái casimáirica Dios iicá.

⁹Píacué quéwa, càmitacué pìya càide iyúwa bàaluisàimi íiwitáisesi ìyáaná, néese núalíacué pìyaca càide iyúwa Espíritu Santo iwàwáaná, yácáiná Espíritu Santo ìyacué piwàwalicu yàacawéeridacaténacué pía. Cawinácaalí wenàiwica canéerica irí Espíritu Santo Cristo ibànuèrica walí, càmíirica Cristo yàasu wenàiwicacani. ¹⁰Cristo ìyacaalícué piwàwalicu, yá cáuca Espíritu Santo imànica píiwitáise càiripináta, éwitacué yái piináca pidènièricuéca chái èeri irícu yéetácaanítawa áibaalíwa, machawàacacáiná wainá macáita ìwalíise yái wàawirimi Adán ibáyawanáca. Cáuca Espíritu Santo imànicuéca píiwitáise, mabáyawanácáinácué Dios iicáca pía. ¹¹Wáaniri Dios icáucàidacaté Jesús yéetácaisi íicha. Néeseté Dios ibànùaca Espíritu Santo ìyacaténá wawàwalicu. Espíritu Santo ìyacaalícué piwàwalicu, yásí Dios icáucàidapinácué píawa wàlisài iyú yéetácaisi íicha áibaalípiná càide iyúwaté Dios icáucàidáanáté Cristo yéetácaisi íicha. Yá Dios icáucàidapinácué píawa Espíritu Santo ichàini iyú, yái Espíritu ìyéericuéca piwàwalicu.

¹²Iná nuénánái, wáalíacáináwa Dios icáucàidapiná wíawa, íná iwàwacutá wamànica càide iyúwa Espíritu Santo ichùullianá wía. Picácué wamàni iyúwa wáiwitáise bàaluisàimi cabáyawanéeri ichùullianá wía. ¹³Pimànicaalícué piacawa càide iyúwa píiwitáise bàaluisàimi cabáyawanéeri ichùullianá, yá péetápinácuécawa méetàuculé Dios íicha càiripináta. Quéwa pimàacacaalícué Espíritu Santo iyúudàacuéca pichuìdaca píichawa pibáyawanáwa, yái píiwitáise bàaluisàimi ichàinica, yá pìyapinácuéca càiripináta.

¹⁴Macái imàníyéica càide iyúwa Espíritu Santo yàalàaná nía, níacata Dios yéenibe. ¹⁵Yái Espíritu Santo Dios ibànuèrica walí càmita máiní ichùulla wía cachàiníiri iyú, càmita nacái cáalu imànica wía, càide iyúwa áiba náiwacali ichùullianá yàasu wenàiwicawa cachàiníiri iyú. Néese Espíritu Santo imàacaca Dios yéenibeca wía, íná yéewa wamáidaca Dios irí: “íPía Wáaniri!” càì wáimaca Dios irí. ¹⁶Yái Espíritu Santoca, yácata icàlidéerica walíni wawàwalícuíse, Dios isùmanáireca wía. ¹⁷Dios yéenibecáiná wía, íná Dios yàapiná walí cawèníiri càide iyúwaté íimáaná cáimiétacanéeri iyú. Yá weedápiná yái cawèníirica Cristo yáapichawa, wàuwichàacáináwa Cristo irípiná weebáidacáiná

itàacái, wàyacaténá cáimiétaquéeri iyú yáapicha chènuniré icamaláná mèlumèluíri irìcu.

La gloria que ha de venir

¹⁸Nuicáca iyúwa achúméerfina meedá yái wàuwichàanácawa cháí èeri irìcu nuínáidacáináwa ìwali yái wàyáanápínáca cáimiétaquéeri iyú Wáiwacali yáapichawa chènuniré icamaláná mèlumèluíri irìcu wacùacaténá yáapicha macáita. ¹⁹Macáita wawàsi Dios idàbéericaté cháí èeri irìcu, capiraléeri cáli íinata nacái, macáita máiní natuíyàaca wéénáiwana yàanàaca caquialéta, Dios yáasáidacatáipínacata yéenibeca wía. ²⁰Dios yùuwichàidacaté macáita wawàsi idàbéericaté, íná càmita máiní cayábaca nàyaca siùcade, Dios íináidacáinátéwa yùuwichàidáanápínaté nía. Quéwa Dios iwàwacaté iwasàaca macáita wawàsi yùuwichàacáisi íicha áibaalípiná. ²¹Macái wawàsi Dios idàbéericaté, áibaalípiná Dios iwasàapíná níawa báawéeri íicha, càmita quirínama nacái nabadácawa, néese nàypíná cayábéeri iyú wáapicha, wía Dios yéenibeca, wàypínacáiná mabáyawanáwaca, cáimiétaquéeri iyú nacái Dios icamaláná mèlumèluíri irìcu. ²²Wáalíacawa macái wawàsi Dios idàbéericaté cháí èeri irìcu, capiraléeri cáli íinata nacái, macáita yái íyèerica idéca yùuwichàacawa déecuíri iyú Dios idàbacatáiseté yùuwichàidaca nía àta siùca nacáide, èeri mìnanaí ibáyawaná ìwalíise. Yá macáita nàuwichàacawa, càide iyúwa inanái ùuwichàacaalíwa umusúadacaténá iicá èeri. ²³Càmita abéta yùuwichàacawa yái macáita wawàsi Dios idàbéerica, wíacáaníta nacái wàuwichàacawa, wía Dios yèeyéicaté írí Espíritu Santo wáalífacaténáwa Dios imàníínápiná walí cayábéeri càide iyúwaté íimáaná walí. Wàuwichàacawa wáináidacawa wawàwalícuísewa idècunitàacá watuíyàaca wéénáiwana yàanàaca, Dios yáasáidacatáipínáta yéenibeca wía imichàidacaalípiná wíawa yéetácáisi íicha. ²⁴Dios idéca iwasàaca wía yàasu yùuwichàacáisi íichawa, imànicaténá walí cayábéeri áibaalípiná wapíchalécáwa. Imáalàidacaalíte imànica walí yái cayábéeritá, yá càmita iwàwacutá watuíyàacatáni. ²⁵Quéwa càmitàacá yéewa waicáca yái cayábéeri watuíyèerica siùcade, íná iwàwacutá watuíyàaca mamáalàacatani, matuíbanáiri iyú, càmita nacái waméyáawa watuíyàacani.

²⁶Càita nacái Espíritu Santo iyúudàaca wía, ichàiniadaca wáiwitáise, càmicáiná wáalíawa cayába càinácaalí iwàwacutáaná wasutáca Dios íicha càide iyúwa iwàwacutáaná wáalíacawa. Quéwa Espíritu Santo isutáca walípiná Dios íicha manuísíwata. Isutáca walí Dios íicha

tàacáisi iyú càmírica yéewa èeri mìnánái yáalimá icàlidaca nataacái iyúwa. ²⁷Diosca, yái yáaliérica wawàwa, yáalí nacái yéemíaca cànácaalí ímáaná yái tàacáisi Espíritu Santo icàlidéerica, yácáiná Espíritu Santo isutáca walí Dios ícha càide iyúwa Dios iwàwáaná, wía Dios yéenibeca.

Más que victoriosos

²⁸Wáaliacawa macáita yái wachàbáanácawa, wía Dios yàasunáica, Dios idéca imàacaca ichàbacawa, iyúudàacaténá wía, yéewanápiná wàyaca càide iyúwa iwàwáaná, wía cáininéeyéica iicáca Dios, Dios imáidéeyéica càide iyúwaté íináidáanáwa imáidáanápináté wía yàasunáipináwa. ²⁹Dios yáaliacatéwa wàwali bàalutésíwa, yáté íináidacawa imàacáanápináté wadèniaca waicácanáwawa Dios Iiri iicácanáwa nacáiri, wadèniacaténá nacái wáiwitáisewa càide iyúwa Dios Iiri íiwitáise iyáaná yéewanápiná wabèericani, yái Iirica, icuèrica wía manùbéeyéica. ³⁰Wía Dios íináidéeyéicatéwa ìwali quèechatécáwa imàacáanápináté wàyaca càide iyúwa Iiri iyáaná, wíacata Dios imáidéeyéicaté yàasunáipináwa. Wía Dios imáidéeyéicaté yàasunáipináwa, wíacata nacái mabáyawanéeyéicaté Dios iicá. Wía Dios iiquéeyéicaté mabáyawanéeri iyú, wíacata nacái Dios íináidéeyéicatéwa ìwali imàacáanápiná wàyaca cáimiétacanéri iyú yáapicha chènuniré icànéeyéipiná Dios icamaláná mèlumèluíri iyú.

³¹¡Iná péemiàcué cayábani, nuénánái! ¡Dios yàacawéeridacáiná wía, íná canácata yáaliméerica imáalàidaca wía! ³²Dios càmítaté imáisaníaca wáicha Iiriwa, càmítaté nacái icùa Iiriwa yùuwichàacáisi ícha, néese Dios ibànùacaté Iiriwa yéetáanápinátéwa wáichawalíná wabáyawaná ìwalíise. Dios imànicáináté walí yái cayábéeri manuísíwéerica, íná yéewa wáaliacawa báisíiri iyúcani Dios yàanápiná walíni Iiri yáapichawa, macáita yái wamáapuèrica. ³³¡Canácata yáaliméeripiná icháawàaca wabáyawanámi íináwaná ìwali Dios írí, wía Dios yeedéeyéicaté yàasunáipináwa! Yácáiná idéca mabáyawanáca Dios iicáca wía. ³⁴¡Canácata yáaliméeripiná yúucaca wía infierno iriculé wabáyawanámi ìwalíise!, yácáiná Cristo Jesús yéetácatéwa wáichawalíná wabáyawaná ìwalíise, imichàacaté nacáiwa yéetáacísi ícha. Yáté yàacawa chènuniré yáawinacaténáwa Dios yéewápuwáise icùacaténá macáita Dios yáapicha. Jesucristo isutáca ìyaca Dios ícha walípiná mamáalàacata, itàaníca wawicáu Dios yáapicha. ³⁵¡Canácata yáaliméeripiná yeedáca wía Cristo ícha, yái cáininéerica iicáca wía!

Ewita wàuwichàacaalíwa, éwita nacái máinícaalí achúmaca wáináidaca wawàwawa, éwita nacái nàuwichàidacaalí wíawa Wáiwacali ìwalíise weebáidacáiná itàacái, éwita máapícaalí wía manuísíwata, éwita catúulécanácaalí wía, éwita máinícaalí nawàwa namànica walí báawéeri, éwita nanúacaalí wíawa, càicáaníta canácata yáaliméeri yeedáca wía Cristo ícha, yái cáininéerica iicáca wía. ³⁶Aíba profeta icàlidacaté Dios itàacái bàalutíe íméerica càinácaalí Dios yàasu wenàiwicanái yùuwichàanápínátéwa. Iimacaté:

“Mamáalàacata nawàwa nanúaca wía weebáidacáiná pitàacái.

Càide iyúwa wenàiwica itécaalí ipìrawa oveja alé yàatalé inuérica pìrái, càita nacái nawàwa nanúaca wía”,

íimacaté yái profetaca.

³⁷Quéwa éwita wàuwichàacáanítawa càiri wawàsi ìwalíise, càicáaníta wamawèniadaca wàacawa macái báawéeri íiwitáaná, cachàiníwanái mamáalàacata nacái wáiwitáise Wáiwacali Jesucristo ìwaliwa, ichàini iyú nacái, iyúudàacáiná wía, yái Wáiwacalica cáininéericaté iicáca wía, yéetáanápínátéwa wáichawalíná. ³⁸Núaliácáináwa báisíiri iyúcani canácata yáaliméeri yeedáca wía Dios ícha yái cáininéerica iicáca wía. Ewita wéetácaalíwa, éwita wàyacaalí quiríta nacái, càicáaníta canácata yáaliméeri yeedáca wía Dios ícha. Angelnái nacái, demonio íiwacanánái nacái càmíta náalimá needáca wía Dios ícha. Canácata báawéeriquéi yáaliméeri yeedáca wía Dios ícha, yái báawéerica iyéerica siúcade, càita nacái báawéeri iyéeripíná wapíchalécáwa, canácata yáaliméeripíná yeedáca wía Dios ícha. ³⁹Ewita wàacaalíwa dùlupùta yàasu cáli néré, càita nacái walicùacaalíwa depuúwalé cáli iriculé, càicáaníta canácata yáaliméeri yeedáca wía Dios ícha. ¡Yá canáca áiba wawàsi Dios idàbéericaté yáaliméeripíná yeedáca wía Dios ícha, yái wáaliéricawa cáinináca iicáca wía ibànùacáináte Wáiwacali Cristo Jesús yéetáanápínátéwa wáichawalíná wabáyawaná ìwalíise!

Dios ha escogido a Israel

9 ¹Núa, yeebáidéerica Cristo itàacái, núumacué pirí báisíiri iyú, càmítacué nacái nuchìwáida pía. Espíritu Santo imàacacáiná matuíbanáica nuwàwa, íná yéewa núaliácawa nucàlidacani báisíiri iyú. ²Máiní catúulécanáca numànica nuwàwawa nuénánái israelitanái ìwaliwa, achúma nacái nuwàwa mamáalàacata nàwali. ³Máiní cáinináca nuicáca nuénánáisíwawa, nùawiría yéénánái, ínáté batéwa nuwàwacaté càmíta Cristo yàasu wenàiwica núa Dios yùuwichàidáanápínáté núa

càiripináta núalimácaalí nuétácawa nuénánái israelita íchawalínáwa, nuwasàacaténá nía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Quéwa càmita yéewa nuétácawa náichawalíná nabáyawaná ìwalíse, éwita cáininácáaníta nuicáca nía manuísíwata. ⁴Israel itaquénáinámica nía. Dios yeedácaté nía yàasunáipináwa iicácaténá nía iyúwa yéenibewa. Bàaluité Dios ìyacaté nàacuésesemi icamaláná mèlumèluíri irícuwa. Imànicaté nacái náapicha wawàsi icùanápináté nía. Imàacacaté nacái itàacáiwa profeta Moisés irí, yéewacaténá israelitanái yáalíacawa càinácaalíté Dios iwàwáaná nàyaca. Dios yéewáidacaté nía nacái namànicaténá culto nàacaténá Dios icàaluíná. Icàlidacaté nacái nalí cáimiétacanéeri iyúni imànínápináté nalí cayábéeri manuísíwata. ⁵Níai israelitaca, níacata wàawirináimi itaquénáinámica. Néeseté Wáiwacali, yácata israelitanái yàasu Mesías, yái nacuerínápináca Dios ibànuèricaté nalí. Wáiwacali yàanàacaté aléi èeri irículé, yáté imusúaca iicá èeri iyúwa israelitasàiri. Yái Wáiwacali, yácata Wacuèriná Diosca cachàiníirica náicha canánama, icuèrica nacái macáita, íná wàacué Wáiwacali iríwa cayábéeri càiripináta. Báisíta, amén.

⁶Quéwa éwita càmicáaníta macáita Israel itaquénáinámi neebáida Dios itàacái, càicáaníta Dios càmita yúuca íchawa itàacáiwa icàlidéericaté nalí cáimiétacanéeri iyú, íiméerica imànínápiná nalí cayábéeri. Quéwa càmita Dios iicá macáita Israel itaquénáinámi iyúwa yàasunáíwa, báisi israelitanáisiwaca, níacáiná abénaméeyéi néená càmita neebáida Jesucristo itàacái. ⁷Dios càmita iicá iyúwa yàasunáíwa macáita Abraham itaquénáinámi, yácáiná Dios càì íimacaté Abraham irí: “Nuicápiná iyúwa nùasunáíwa pìiri Isaac itaquénáinámi”, càì íimacaté yái Diosca, éwita Abraham idèniacáanítaté yéenibewa áibanái. ⁸Iná yéewa wáalíacawa Dios càmita iicá iyúwa yéenibewa macáita Abraham itaquénáinámi, néese níawamita cawinácaalí yeebáidéeyéica Dios itàacái Dios icàlidéericaté Abraham irí cáimiétacanéeri iyú, íiméerica Dios imànínápináté cayábéeri Abraham itaquénáinámi irí. ⁹Dios icàlidacáináté Abraham iríni cáimiétacanéeri iyú imàacáanápináté quéenibeca Abraham. Yáté càì Dios íimaca: “Aiba camuúpiná numàacapiná quéenibeca pirí úara piacawéetúaca Saraca, yá udèniápináca uíriwa”, íimacaté yái Diosca.

¹⁰Iyaca áiba wawàsi nacái: Wàawirimi Abraham ìiri íipidenéericaté Isaac idèniacaté yéenibewa yàacawéetúa Rebeca yáapichawa. Pucháiba aslanáica níara Isaac yéenibeca. Ibèeri íipidenáté Esaú, iméeréeri nacái íipidenáté Jacob. ¹¹⁻¹³Quéwa ipíchawáiseté namusúa naicá

èeri, ipíchawáiseté nacái namànica cayábèeri, báawéeri nacái, yáté Dios íimaca Rebeca irí: “Ibèeri íibaidapíná iméeréeri iríwa”, càité íimaca yái Diosca. Càité nacái profeta itànàacaté tàacáisi nàwali Dios inùmalicuíse. Dios íimacaté: “Cáininácaté nuicáca Jacob, quéwa càmitaté nuedá Esáu nùasu wenàiwicapínáwa”, càité íimaca yái Diosca. Càita wáalíacawa Dios yeedáca nía yàasu wenàiwicanáipínáwa càide iyúwaté íináidáanáwa. Yásí imáidaca wenàiwica yàasunáipínáwa quéwa càmita ìwalíse yái namànírica.

¹⁴Iná cawàwanáta áibanái íimaca báawacasa Dios íiwitáise càmicáiná imáida wenàiwica yàasunáipínáwa ìwalíse yái namànírica. ¡Càmírita! ¹⁵Dios íimacáináaté profeta Moisés irí: “Nuicápiná napualé cawinácaalí nuwàwéeyéica nuicáca ipualé. Càita nacái catúulécanápiná nuicáca cawinácaalí nuwàwéeyéica nuicáca itúulécaná”, càité Dios íimaca. ¹⁶Iná yéewa wáalíacawa Dios càmita iicá wenàiwica ipualé ìwalíse yái nawàwéerica, ìwalíse nacái yái namànírica macái nachàini iyúwa. Néese iicáca napualé íináidacáináaté imànínápiná nalí cayábèeri. ¹⁷Càité nacái bàaluité Dios íimacaté faraón irí, yái icuèricaté Egipto yàasu cáli. Dios íimacaté: “Nudéca numàacaca picúaca piasu cáliwa núsáidacaténá nuchàiniwa macái èeri mìnánái irí numànicaalípiná pirí wawàsi caiyéininéeri. Iná yéewa macái èeri mìnánái yéemiápiná nuináwaná ìwali”, íimacaté yái Diosca. ¹⁸Càita wáalíacawa catúulécanáca Dios iicáca cawinácaalí Dios iwàwéeyéica iicáca itúulécaná. Dàalaca nacái imàacaca áibanái íiwitáise dàalacaténá náináidacawa nawàwalícuísewa.

¹⁹Cawàwanáta píimaca píináidacawa piríwa: “Dios imànicáiná càì, íná canáca yéewaná Dios yùuwichàidaca báawéeyéi wenàiwica Dios imàacacáiná namànica nabáyawanáwa”, càì píináidacawa cawàwanáta. ²⁰Picá càì píimaca. Wenàiwicacáiná píá meedá, canáca yéewaná pisutáca péemiawa Dios cáná yéewa imàni wawàsi. Péemià comparación: Canácatáita càì catùa íimaca irí yái imànírica úa: “¿Cáná càì pimànica núa?”, càmita yéewa úuma úái catùaca. ²¹Yái imànírica catùa yáalimá imànica ibái iyúwata iwàwáaná imànicani. Iná imànica ibái yéená úasíwaná, yéenáta nacái imàni áiba iwàsape iyú.

²²Càita nacái báisiiri iyú Dios yéewa imànica càide iyúwa iwàwáaná. Dios yéewa yùuwichàidaca manuísíwata ichàini manuírí iyúwa macáita wenàiwica Dios íináidéeyéicatéwa yùuwichàidáanápiná nía, cawinácaalí imàníiyéica ibáyawanáwa. Dios idéca ìidenlaca yái namànínáca nabáyawanáwa déecuírí iyú. ²³Càita nacái Dios imànica yeedácaténá

wía yàasunáipináwa. Dios íináidacatéwa catúulécanáanápínaté iicáca wía, imànínápínaté nacái walí cayábéeri manuísíwata. Íináidacaté nacáiwa imàcáanápíná wàyaca cáimiétacanéeri iyú yáapicha chènuniré icamaláná mèlumèluíri írìcu. Càì imànica walí yáasáidacaténá íiwitáise cachàiníriwa macái wenàiwica írí. ²⁴Iná Dios idéca imáidaca wía yàasunáipináwa, abénaméeyéi wéenánái wía judíoca, abénaméeyéi nacái càmfíyéi judío. ²⁵Càité nacái profeta Oseas itànàacaté tàacáisi bàaluité Dios inùmalìcuíse. Dios íimacaté:

“Aibanái càmfíyéité nucùa bàaluité, nucùapíná níawa áibaalípiná. Nía nacái càmfíyéica áibanái iwàwa bàaluité, cáininápínaca nuicáca níawa.

²⁶Alé núumacatalécaté nalí: ‘Càmíyéicué pía nùasu wenàiwica’, alé núumapínaca nàwaliwa nuénibeca nía, núa cáuri Diosca’, íimacaté yái Diosca. ²⁷Bàaluité profeta Isaías íimacaté israelitanái ìwali: “Ewita manùbéeyéicáaníta níái Israel itaquénáinámica càide iyúwa càina imuluí, càicáaníta càmfíyéipíná manùba nía Dios iwàsèeyéipíná yàasu yùuwichàacáisi fíchawa. ²⁸Yácáiná Wacuèriná Dios imànipíná mesúnamáita macáita càide iyúwaté íimáaná imànínápínaté cháì èeri írìcu”, càité íimaca yái Isaíasca. ²⁹Càité nacái profeta Isaías íimaca bàaluité:

“Wacuèriná Dios, cachàiníri náicha canánama, càmicaalíté ichàiniada wéenibe yéetácáisi fíchatá, wía israelitaca, yáté càica wíatáde iyúwa pucháiba yàcalémi Sodoma, Gomorra nacái, Dios imáalàidéeyéicaté nabáyawaná ìwalísewa”, càité íimaca yái profetaca Isaías.

Los judíos y el evangelio

³⁰Péemiàcué cayábani. Abénaméeyéi càmfíyéi judío, càmfíyéicaté nacái icutá Dios cayábáanápíná iicáca nía, mabáyawanáca Dios iicáca nía, cawinácalí yeebáidéeyéica Jesucristo. ³¹Quéwa, israelitanái càmitaté càì namànica. Nadènìacaté tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalìcuíse icàlìdéerica càinacaalíté israelitanái iwàwacutáaná nàyaca machacàníri iyú Dios iicápiná. Néese máiníté náalimáidaca namànica macáita cayábéeri iyú càide iyúwa yái tàacáisi íimáaná, náimacáinaté mabáyawanáca Dios iicáca nía ìwalíse yái cayábéerica namàníricaté. Quéwa càmitaté mabáyawaná Dios iicáca nía. ³²Nucàlìdacué piríni siùcade cáná yéewa càmita mabáyawaná Dios iicáca nía: Nawàwacáiná cayábaca Dios iicáca nía ìwalíse yái namànínáca cayábéeri iyú càide

iyúwa profeta Moisés ichùulianaté nàawirináimi. Càmita nawàwa cayábaca Dios iicáca nía ìwalísecáita yái neebáidáanáca Dios. Iná yéewa nacaláacawa Dios ícha Jesucristo ìwalíse, báawacáiná naicáca Cristo yéetáanáwa cruz ìwali. Càita Jesucristo ìyaca nalí siùcade iyúwa manuíri íba wenàiwica yúuwèeriwa iwéré cáiwíiri iyú. ³³Càité nacái áiba profeta itànàacaté tàacáisi bàaluité Dios inùmalìcuíse Jesucristo ìwali. Yái Jesucristoca càicanide iyúwa manuíri íba. Dios ímacaté:

“Càide iyúwa wenàiwica yeedácaalí cayábéeri íba manuíri idàbacaténá imànica capìi dàalanama, càita nacái nubànùapíná abéeri wenàiwica israelitanái iríwa nacuèrinápiná máiníiri cayábaca, níara iyéeyéica Jerusalén iyacàlená irícu, áibaalí ípidenácatalé Sión. Quéwa abénaméeyéi néená càmitapíná neebáida itàacái, calúa nacái naicápinácani. Quéwa abénaméeyéi néená neebáidapíná itàacái, íná càmita achúma nawàwa neebáidáaná ìwalísewa, yácáiná Dios imànipíná nalíwa macáita càide iyúwaté ímáaná nalí”,

ímacaté yái Diosca.

10 ¹Píacué nuénánáica, máiní nuwàwaca Jesucristo iwasàaca israelitanái Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Iná nusutáca Dios ícha nalípiná mamáalàacata neebáidáanápiná. ²Núalimá nucàlidaca nàwali yái cayábéerica: Níai israelitaca máiní nawàwaca nàaca abéerita Dios icàaluíniná, quéwa càmita náalíawa cayába càinácaalí Dios iwàwáaná. ³Càmita nawàwa neebáidaca Cristo yéetácatéwa yéewanápiná mabáyawanáca Dios iicáca nía. Nawàwaca meedá namànica nachàini iyúwani, cayábáanápinása Dios iicáca nía ìwalíse yái cayábéerica namànírica. Càmita nawàwa neebáidaca Cristo càide iyúwa Dios iwàwáaná, yéewanápiná mabáyawanáca Dios iicáca nía. ⁴Abéericata Cristo yái yáaliméerica imànica macáita càide iyúwa Dios itàacái ímáaná profeta Moisés itànèericaté. Iná yéewa macáita cawinácaalí yeebáidéeyéica Cristo itàacái, mabáyawanáca Dios iicáca nía.

⁵Bàaluité profeta Moisés itànàacaté càinácaalí wenàiwica náalimáaná nàyaca machacàníiri iyú namànicaalí macáita càide iyúwa Dios itàacái ímáaná Moisés itànèericaté. Moisés ímacaté: “Cawinácaalí wenàiwica imànírica macáita càide iyúwa Dios ichùulianá, yácata ìyéeripíná casíimáiri iyú”, càité ímaca. ⁶Quéwa mabáyawanáca Dios iicáca wenàiwica cawinácaalí yeebáidéeyéica Cristo. Dios

itàacái profeta Moisés itànèericaté íimaca: “Picá càì pínáidacawa: ‘Canácata yáaliméeripiná íríacawa chènuniré’ ”, càité íimaca Moisés. Yái tàacáisi íimáanáca càmita iwàwacutá weedáca Cristo chènuníse iyúudàacaténá wía. ⁷ Moisés íimacaté nacái: “Picá nacái pínáidawa: ‘Canácata yáaliméeripiná iricùacawa yéetéeyéimiwa yèewiré’ ”, càité íimaca Moisés. Yái tàacáisi íimáanáca càmita iwàwacutá weedáca Cristo yéetácáisi íicha iyúudàacaténá wía. Càmita iwàwacutá wamànica càiri càulenáca wawàsi yéewanápiná mabáyawanáca Dios iicáca wía. ⁸ Péemìa Dios itàacái íiméerica: “Yái tàacáisi iyaca mawiénita pírí pinùmalicu, piwàwalicu nacái”, càì íimaca Dios itàacái. Yácata tàacáisi wacàlidéerica íiméerica iwàwacutáaná weebáidaca Jesucristo, yéewanápiná mabáyawanáca Dios iicáca wía. ⁹ Picàlidacaalí áibanái írí Jesús iináwaná ìwali Wacuèriná Dioscani, peebáidacaalí nacái piwàwalicuísewa Dios imichàidacaté Jesús yéetácáisi íicha, yásí Jesucristo iwasàaca píawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. ¹⁰ Weebáidacaalí wawàwalicuísewa, yásí mabáyawanáca Dios iicáca wía. Càita nacái wacàlidacaalí áibanái írí waináwanáwa weebáidaca Jesucristo itàacái Wacuèriná Dioscani, yásí iwasàaca wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha.

¹¹ Aiba profeta itànàacaté Dios itàacái icàlidéerica tàacáisi Wáiwacali Cristo ìwali: “Cawinácaalí yeebáidéeyéica itàacái, càmita achúma nawàwa neebáidáaná ìwalísewa, yácáiná Dios imànipiná nalí macáita càide iyúwaté íimáaná nalí”, càì íimaca Dios itàacái. ¹² Cáinináca Dios iicáca wía abédanamata, judíocaalí wía, càmicaalí judío wía nacái wadèniacáiná abéerita Wáiwacaliwa, macáita wía yeebáidéeyéica Wáiwacali Cristo itàacáiwa. Wáiwacali imàni nacái cayábéeri manuísíwata nalí macáita yèeyéica icàaluíniná. ¹³ Càicáináaté áiba profeta itànàaca Dios itàacái Wáiwacali Cristo ìwali: “Macáita cawinácaalí isutéeyéica Wáiwacali íicha iicáanápiná napualé, yá Wáiwacali iwasàapínáca níawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha”, íimacaté yái profetaca. ¹⁴ Iná yéewa wáalíacawa iwàwacutáaná wàaca wacàlidaca Wáiwacali iináwaná ìwali áibanái wenàiwica írí, càmicáiná náalimá nasutáca íicha iicáanápiná napualé, yái càmfíricáwaca neebáida itàacái. Càmita nacái náalimá neebáidaca ìwali yái càmfíricáwaca néemìa iináwaná ìwali. Càmita nacái náalimá néemíaca iináwaná ìwali canácaalí áibanái icàlidéeyéipiná nalí itàacái. ¹⁵ Càmita nacái wenàiwicanái yàa icàlidaca nalí itàacái càmicaalí áibanái ibànùa nía. Càité profeta itànàaca Dios itàacái bàaluité: “íMáiní casíimáica

waicáca nàanàanàca wàatalé, níái itéeyéica walí cayábéeri tàacáisi!”
 càité íimaca. ¹⁶Quéwa càmita neebáida Jesucristo itàacái iwàsàacaténá
 nía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Càité profeta Isaías itànàacaté
 Dios itàacái bàaluité. Íimacaté: “Wáiwacali, canácata yeebáidéerica
 walí wàasu tàacáisi, yái wacàlidéerica nalí pinùmàlicuise”, càité
 íimaca yái Isaíasca. ¹⁷Iná yéewa wáaliacawa iwàwacutá wenàiwicanái
 yéemìaca áiba icàlidaca nalí Cristo itàacái yéewacaténá neebáidaca
 Cristo. ¹⁸Quéwa nusutáca nuémìawa: ¿Cawàwanáta càmítaté néemì
 Dios itàacái, yái tàacáisi icàlidéerica Dios iináwaná ìwali? ¡Báísita,
 nadéerica néemìaquéera! Yácáiná Dios itàacái áiba profeta itànèericaté
 íimaca:

“Macái èeri mìnánái àta alénacaalí nàyaca cháí èeri irìcu
 náaliacawa ìyaca abéeri Dios, naicácáiná macáita wawàsi
 Dios idàbéericaté cháí èeri irìcu, capìraléeri cáli íinata
 nacái”,

càité íimaca yái profetaca. ¹⁹Yá nuèpùà nusutáca nuémìawa àniwa:
 ¿Càmítasica israelitanái yáalíatéwa Dios yeedáanápínaté càmíiyéi
 israelita yàasunáipínáwa? Báísita, nadéerica néemìaquéera, yácáiná
 profeta Moisés itànàacaté tàacáisi Dios inùmàlicuise. Dios íimacaté:

“Píacué israelitaca, piicápinacué numànica cayábéeri
 càmíiyéi israelita irí, yásí máinícué báawaca píináidacawa,
 calúacuéca nacái piicáca nía, níái piyúunáidéeyéicuéca
 càmíiyéica yáalimá yáaliacawa Dios ìwali”,

íimacaté yái Moisésca. ²⁰Néese càmítaté cáalu profeta Isaías, yá
 itànàacaté càiri tàacáisica àniwa Dios inùmàlicuise. Dios íimacaté:

“Nudéca numàacaca náaliacawa nùwali, níara càmíiyéica
 israelitaca, càmíiyéicaté iwàwa yáaliacawa nùwali. Nudéca
 nacái núsáidaca núíwitáise cachàiníiriwa nalí, níara
 càmíiyéicaté isutá yéemìawa nuináwaná ìwali”,

càité íimaca yái Diosca, càmíiyéi israelita ìwali. ²¹Isaías itànàacaté
 Dios itàacái nacái israelitanái ìwali. Dios íimacaté: “Mamáalàacata
 nùalimáidacaté nuwènúadaca náíwitáise báawéeri íicha, níái israelitaca
 càmíiyéica yeebáida nutàacái, càmíiyéi nacái iwàwa nucùaca nía”,
 íimacaté yái Diosca.

El Israel escogido

11 ¹Iná cawàwanáta áibanái iyúunáidaca Dios idéca yúucaca
 íichawa yàasu wenàiwicawa cáininéeyéica Dios iicáca, níái

israelitaca. ¡Càmírita!, núacáiná nacái israelitaca núa, Abraham itaquérinámi, Benjamín yàawiría yéénaca núa. ²Bàaluitésíwa Dios yeedáca israelitanái yàasu wenàiwicanáipináwa, yá siúcade càmita yúuca íchawa nía. Píalíacuéwa càinácaalí Dios itàacái icàlidáaná profeta Elías ìwalité. Elías isutácaté Dios ícha, yáté Elías icháawàaca israelitanái iináwaná ìwali Dios irí. Elías ímacaté Dios irí: ³“Nuíwacali, israelitanái nadéca nanúaca pìasu profetanái, nadéca namáalàidaca pìasu altar canánama, nàawirináimi nàacatalécaté picàaluíniná. Abéericata núa ìyaca quiríta. Nawàwata nacái quéwa nanúaca núa”, ímacaté yái Elíasca. ⁴Quéwa Dios ímacaté Elías irí: “Nudéca nucùaca nía báawéeri ícha, nùasu wenàiwicawa israelitanái siete mil namanùbaca asianái cà míyéica yàa cuwáisàiri Baal yéénáiwana ícàaluíniná”, ímacaté yái Diosca. ⁵Càita nacái siúcade nàyaca mamáalàacata máisibáwanáita israelitanái Dios yeedéeyéica yàasunáipináwa íináidacáinátéwa imàníinápiná nálí cayábéeri mawèníiri iyú. ⁶Dios càmita yeedá nía yàasunáipináwa ìwalíise yái cayábéerica namàníirica irípiná nachàini iyúwa. Néese Dios yeedáca nía yàasu wenàiwicapináwa iwàwacáiná imànica nálí cayábéeri mawèníiri iyú. Dios imànicaté nálí cayábéeri mawèníiri iyú yeedácaalíté nía yàasunáipináwa, éwita càmicáanítaté namàni cayábéeri.

⁷Iná càica nàyaca: Madécaná israelitanái nawàwacaté Dios iicáca nía mabáyawanéeri iyú, quéwa Dios càmitaté càì imàni. Néese abénaméeyéi israelitanái Dios íináidéeyéicatéwa yeedáanápínaté nía yàasunáipináwa, mabáyawanáca Dios iicáca nía. Quéwa áìbanáica, dàalacaté Dios imàacaca náiwitáise dàalacaténá náináidacawa, càulenácaténaté neebáidacani, níai cà míyéica iwàwa yeebáidaca Dios itàacái. ⁸Càité nacái profetanái itànàaca Dios itàacái israelitanái ìwali. Náimacaté: “Dios imàacacaté dàalaca náiwitáise, dàalacaténá náináidacawa, cà míyéipiná yáalí yéemìaca càinácaalí báisíiri tàacáisi ímáaná. Càita nacái nía siúcade. Péemìacué comparación: Càica níade iyúwa wenàiwica idènièyéica ituíwa cà míiri náalimá naicáidaca iyú, idènièyéica nacái yùuwiwa cà míiri náalimá néemìaca iyú”, càité náimaca níai profetaca. ⁹Rey David itànàacaté nacái Dios itàacái israelitanái ìwali. Iimacaté:

“Nàasu cayábéeri yàacàsi, cawèníiri wawàsi nacái
ichìwáidapíná nía, nayúunáidacaténá cayábaca náapicha
Dios. Néese, ráunamáita Dios yùuwichàidapíná nía
nabáyawaná ìwalíisewa.

¹⁰ Càipináca níade iyúwa matuíyéi, càmicáiná náalíawa Dios yúuwichàidáanápíná níawa. Dios imàacapíná báawéeri yúuwàacawa nàwali, yá nàuwichàapínácawa mamáalàacata”, càité íimaca yái Dios itàacáica.

La salvación de los no judíos

¹¹ Iná cawàwanáta áibanái iyúunáidaca Dios idéca yúucaca íichawa judíonái càiripínáta nabáyawaná ìwalíse, yái càmíínáca neebáida Jesús itàacái. ¡Càmíirita! Dios càmitaté imàaca naméeràacawa yúucacaténá íichawa nía meedá càiripínáta. Néese Dios iwàwacaté càmmíyéi judío yeebáidaca Jesús itàacái yéewanápíná judíonái iicáca càinácaalí càmmíyéi judío nàyáaná casíimáiri iyú Dios yáapicha, yéewacaténá judíonái iwènúadaca íiwitáisewa neebáidacaténá nacái Jesucristo itàacái. ¹² Càmitaté judíonái yeebáida Cristo itàacái, íná Dios idéca imàacaca càmmíyéi judío yeebáidaca. Càita càmmíyéi judío nadéca nàanàaca cayábéeri wawàsi càmicáiná judíonái yeebáida Cristo itàacái. Iná yéewa wáalíacawa Dios imànínápíná máiní cayábéeri cachàíníwanái macái èeri mìnánái irí judíonái iwènúadapínácaalí íiwitáisewa Dios irípiná àniwa yéewacaténá manùbéyéi neebáidaca Cristo itàacái.

¹³ Quéwa siùcade nuwàwacué nucàlidaca pirí wawàsi, píacué càmmíyéica judío. Dios idéca ibànùaca núa nucàlidacaténá itàacái càmmíyéi judío irí, íná máiní cawènica nuicáca yái nuíbaidacalécawa, nuwàwaca nacái nuíbaidaca Dios irípiná cachàíníri iyú. ¹⁴ Nuwàwaca nuénánái judíonái iicáca càinácaalícué pìyáaná casíimáiri iyú Dios yáapicha, yéewacaténá nawàwaca neebáidaca Cristo itàacái càide iyúwacué peebáidáaná. Càita cawàwanáta núalimá nuwènúadaca náiwitáise Cristo irípiná iwasàacaténá nía Dios yàasu yúuwichàacáisi íicha. ¹⁵ Dios idéca iwènúacawa judíonái íicha càmicáínáté nawàwa neebáidaca Cristo itàacái, íná siùcade yáalimá cayábaca Dios macái èeri mìnánái yáapicha. Iná yéewa wáalíacawa Dios imànínápíná máiní cayábéeri cachàíníwanái mamáalàacata macái èeri mìnánái irí judíonái nawènúadacaalípiná náiwitáisewa Dios irípiná àniwa. ¡Yásí máinípiná cayábaca walíni càide iyú wenàiwica ícaucàacaalíwa yéetácáisi íicha! ¹⁶ Péemiacué comparación: Judíonái imànicaalí idàbáanéeri pan ofrenda piná namàacacaténáni Dios irí sacerdotenái iyáapíná, yásí Dios yàasucani, yái idàbáanéeri panca namàníirica íbesi íicha panpiná. Dios yàasucáináni, yái idàbáanéerica panca, íná

Dios yàasuca yái íbesica macáirita. Càita nacái wamàacacaalí àicu ipìchu ofrenda iyú Dios irí, yásí Dios yàasuca nacái àicu yàanaca canánama. Yái comparaciónca ímáanáca càicanide iyúwa judíonái yàawirináimi. Dios yàasu wenàiwicacaté nía idàbáanéeyéicaté, íná yéewa wáalíacawa áibaalípíná Dios yàasu wenàiwicapínáca nacái nataquénáinámi, níái judíoca.

¹⁷Péemíacué áiba comparación: Dios iicáca yàasu wenàiwicawa càide iyúwa olivo yéetaná. Quéechatécáwa yàasu wenàiwicaca níái judíoca. Néeseté abénaméeyéi néená nawènúadaca náiwitáisewa Dios íicha. Ináté càmíta quirínama Dios yàasu wenàiwica nía, càide iyúwa wawichùacaalí báawéeri yàanami olivo yéetaná íicha. Néese Dios imáidacaté pía, pía càmíirica judío yàasu wenàiwicacaténá pía judíonái yáamirìcubàa, càide iyúwa wachanàidacaalí áiba íiwitáaná olivo yàanata ànalímáiséerica idàbáanéeri yàanamica yáamirìculé càyacanácáténáni olivo yéetaná ìwali. Yái yàanaca ànalímáiséeri wachanàidéerica olivo yéetaná ìwali ímáanáca càicanide iyúwa pía, pía càmíirica judío yeebáidéerica Cristo itàacái, yéewacaténá Dios yàasu wenàiwicaca pía, càide iyúwaté judíonái iyáaná quéechatécáwa. ¹⁸Picá cáimacái piicáca píawawa náicha níái Dios yàasu wenàiwica idàbáanéeyéimica, níái judíoca. Piyúnáidacaalí cayábaca pía judíonái íicha, néese piwàwali càmíta yéewa cachàinica pía Dios yàasu wenàiwica idàbáanéeyéi íicha, níara judíonái yàawirináimi yeebáidéeyéicaté Dios itàacái bàaluité, càide iyúwa àicu yàana càmííná yéewa càyacanàcani ichàini iyúwa méetàuculé àicu ipìchu íicha.

¹⁹Cawàwanáta cài píimaca: “Quéwa Dios iwichùacaté idàbáanéeri yàanami ichanàidacaténá núa olivo yéetaná ìwali. Càita Dios imàacaca yàasu wenàiwicaca núa, íná cayábéerica núa judíonái íicha”, cài piwàwa píimaca cawàwanáta. ²⁰Cayába, nuénásàiri, picá cài píínáidacawa. Piwàwali Dios yúucacaté íichawa nía càmíiyéicaté yeebáida itàacái, idéca nacái imàacaca yàasu wenàiwicaca pía peebáidacáiná Jesucristo, càide iyúwa wawichùacaalí báawéeri yàanami olivo yéetaná íicha wachanàidacaténá áiba íiwitáaná olivo yàana àicu ìwali. Càité Dios imànica pírí cayábéeri, íná picá cachàini piicáca píawawa judíonái íicha, néese pìaca Dios icàaluíníná, picá píichawa cayába nacái, ipíchaná pimànica pibáyawanáwa. ²¹Càmicáínáté Dios imàaca iwàwawa nabáyawaná íicha níái idàbáanéeyéimica yàanaca, níái judíoca càmíiyéica yeebáida Cristo itàacái. Íná yéewa wáalíacawa càmíta imàacapíná iwàwawa pibáyawaná íicha pimànicaalí pibáyawanáwa mamáalàacata càide iyúwaté judíonái

imànfíiná. ²²Iná píináidawa cayába Dios ìwali máíníri cayábaca ííwítáise, quéwa máíníri cachàinica ííwítáise nacái. Dios imànicaté cachàini nalí icaléeyéicatéwa Dios íicha nabáyawaná ìwalísewa, néese imànicaté pírí cayábéeri. Quéwa iwàwacutá peebáidaca itàacái mamáalàacata, piwènúadacaténá píiwítáisewa pibáyawaná íichawa. Càmicaaí còi pimàni, yásí yúuca íichawa pía càide iyúwa wawichùacaalí báawéeri yàanami olivo yéetaná íicha. ²³Quéwa judíonái nawènúadacaalí náiwítáisewa neebáidacaténá Cristo itàacái, yásí Dios yàasu wenàiwicaca nía àniwa, càide iyúwa wachanàidacaalí olivo yàanami àniwa olivo yéetaná ìwali wàlisàì iyú, cachàiníiricáiná Dios imànicaténá còi. ²⁴Péemà comparación: Wáalimá wamànica càulenéri wawàsi wachanàidáaná ànalimáiséeri àicu yàana cayábéeri olivo yéetaná ìwali idàwinàacaténáwa, íná yéewa wáalíacawa càmfíríca máíní càulenáca wachanàidaca olivo yàanamísíwa olivo yéetaná ìwali, yái yàanamica wawichuèricaté olivo yéetaná íicha. Càita nacái Dios imànica: Dios imàacacaté yàasu wenàiwicaca pía, éwita càmicáaníta judío pía, íná yéewa wáalíacawa imàacáanápíná yàasu wenàiwicapíná nía àniwa níái judíoca, neebáidacaalí Cristo itàacái, idàbáanéeyécáináté Dios yàasu wenàiwicaca nía bàaluité.

La salvación final de los de Israel

²⁵Píacué nuénánáica, nuwàwacué píalíacawa wawàsi ibàacanéri ìwali ipíchanácué máíní cáimacáica piicáca píawawa israelitanái íicha. Dios idéca imàacaca dàalaca náiwítáise achúma èerita, níái israelitaca. Càipíná israelitanái ìyaca àta macáita càmfíyeyí judío néená neebáidacataléta Jesucristo itàacái, macáita càmfíyeyí judío Dios yeedéeyéica yàasunáipínáwa. ²⁶Idécanáami còi ichàbacawa, yásí Dios iwasàapíná Israel itaquénáinámi canánama Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Càica wáalíacawa bàaluitécáiná profetanái itànàacaté tàacáisi Dios inùmalícuíse. Càité Dios íimaca:

“Yái iwasèeripínáca israelitanái yàanàapíná Sión ìyacàlená néesewa. Yá iwènúadapíná náiwítáise nabáyawaná íichawa, níái Jacob itaquénáinámica.

²⁷Càipíná numànica nalíwa machacàníri iyúni càide iyúwaté numànínáté wawàsi nàawirináimi yáapicha, numàacáanápínáté nuwàwawa nabáyawaná íicha”,
íimacaté yái Diosca.

²⁸Siùcade manùbéeyeyí judío yéená càmitàacáwa neebáida yái tàacáisi icàlidéerica Jesucristo iwàwaca iwasàaca wenàiwicanái

Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha, íná Dios iicáca judíonái iyúwa yùuwidenáíwa. Nàuwidecaté namànica Dios, néeseté píacué càmíiyéica judío pidàbacatécué péemíaca Dios itàacái peebáidacatenácué náamirícubàa. Quéwa cáinináca Dios iicáca judíonái mamáalàacata imànicáináté wawàsi nàawirináimi yáapicha yeedáanápínaté nía yàasunáipínáwa. ²⁹Cáinináca Dios iicáca judíonái mamáalàacata càmíicáiná Dios yèepùadapíná náichawa yái cayábéeri wawàsica imàníiricaté nàawirináimi yáapicha, càmita nacái Dios yúucapíná íchawa nía, níái wenàiwica Dios imáidéeyéicaté yàasunáipínáwa. ³⁰Bàaluité càmítacué pimàni càide iyúwaté Dios iwàwáaná. Quéwa siùcade càmíicáiná judíonái imàni càide iyúwa Dios iwàwáaná, íná catúulécánaca Dios iicácuéca pía, píacué càmíiyéica judío. ³¹Càide iyúwacué càmífináté pimàni càide iyúwa Dios iwàwáaná, càita nacái siùcade judíonái càmita namàni càide iyúwa Dios iwàwáaná. Càide iyúwa Dios iicáanácué pipualé càmíicáináté judíonái yeebáida, càita nacái Dios iicápiná judíonái ipualé àniwa. ³²Dios iicápiná judíonái ipualé Dioscáiná idéca cabáyawanáca iicáca macái wenàiwica íwítáaná, yéewanápiná Dios iicáca macái wenàiwicanái ipualé abédanamata.

³³¡Máiní manuísíwata Dios iicáca wenàiwicanái ipualé, imànicaténá nalí cayábéeri manuísíwata! ¡Máiníiri cáalíacáicani áibanái ícha canánama yái Diosca! ¡Máiní nacái yáalíacawa macái wawàsi ìwali! Canácata yáaliméerica yáalíacawa macáita wawàsi Dios íináidéericawa ìwali; càita nacái canácata yáalíericawa cayába Dios íwítáise ìwali macáisiwata. ³⁴Càité áiba profeta itànàaca Dios itàacái íiméerica: “Canácata yáaliméerica yáalíacawa cayába càinácaalí Wacuèriná Dios íináidéanáwa. Canácata nacái yáaliméerica yàalàaca Dios. ³⁵Macáita yái Dios idènièrica, càmítatè áibanái yàaca íríní, íná Dios càmita imawènà áibanái ícha wawàsi, càmita nacái iwàwacutá ipáyaidaca íchawa imawèniacálewa”, íimacaté yái profetaca. ³⁶Canácata cachàinírica Dios ícha, Dios idàbacáináté macáita wawàsi, yá nacái Dios icùaca macáitani, yá nacái macáita yái iyéerica, ìyaca Dios írípíná. ¡Iná wàacué Dios írí cayábéeri càiripínáta! Báisíta, amén.

La vida consagrada a Dios

12 ¹Píacué nuénánáica, Dios idéca iicáca wapualé manuísíwata imànicaténá walí cayábéeri, íná nùalàacué pía manuísíwata pimàacáanápínácué píawawa Dios írí iyúwa cáuri ofrenda, mabáyawanéeri nacái, casíimáiri nacái Dios iicáca. Yácata báisíiri

culto Dios iwàwéericuéca pimànica irí, piacaténacué Dios icàaluíniná cáiwitáiséeri iyú. ²Picacué quirínama piyaca càide iyúwa èeri minaná iyáaná siúcade, níai càmíiyéica yáalfawa Dios iwali. Néese piwènúadacué yái píináidáanácawa yéewacaténacué piyaca píiwitáise wàlisàí yáapichawa, yéewanápinacué nacái píalíacawa Dios íiwitáise iwali, càinácaalí Dios iwàwáanacué pimànica cayábéeri, mabáyawanéeri iyú, casfímáirica Dios iicáca.

³Dios idéca imànica nulí cayábéeri mawènfiri iyú imàacáanápiná nuíbaidaca irípiná. Ichùuliaca núa nùalàanápinacué pía. Iná núumacué pirí: Picacué máiní cachàini piicáca píawawa càmicaalícué máiní cachàini pía. Néese, iwàwacutacué píináidacawa pìwaliwa cáiwitáiséeri iyú. Picacué píalimáida pimànica áiba píibaidacaléwa Dios irípiná càmicaalí Dios imàaca pirí càiri chàinisi píibaidacaténá càì. Néese pimànicué píibaidacaléwa Dios irípiná, yái íibaidacalési Dios imàaquéericuéca pirí càiri chàinisi pimànicaténáni, yái chàinisi Dios imàaquéericatécué pirí idàbacaalítécué peebáidaca itàacái. ⁴Péemiacué comparación: Abéericata yái waináca, quéwa wadèniaca wàwalíiséeriwa madécaná. Iya nacái wáiwita, wacáapi nacái, wàabàli nacái, wàuwí nacái, watuí nacái. Macái wàwalíiséeri imanùbaca nadèniaca náibaidacaléwa méetàucunamata náichawáaca. ⁵Càita nacái wía yeebáidéeyéica Cristo itàacái. Ewita manùbéeyéicáaníta wía, càicáaníta wàyaca càide iyúwa abéeri wenàiwica Cristo ichàini iyú. Yá waicáyacacawa càide iyúwa abémisana, càide iyúwa wainá idèniáná iwàlíséeriwa madécaná quéwa abéericata yái waináca.

⁶Dios imàacacaté walí chàinisi wáalimáwanama méetàucunamata wáichawáaca càide iyúwa iwàwáaná imàacaca walíni. Iná iwàwacutá wamànica cayábéeri walíwáaca wayúudàayacaténáwa, wáibaidáanápiná Dios irí càide iyúwa Dios imàacáanáté walí chàinisi. Wadèniacaalí chàinisi Dios néeséeri wacàlidacaténá tàacáisi inùmaliçuise, yásí iwàwacutá wacàlidaca tàacáisi inùmaliçuise càide iyúwa Dios imàacáaná wáalíacani. ⁷Wadèniacaalí chàinisi Dios néeséeri wayúudàacaténá áibanái, yásí iwàwacutá wayúudàaca nía cayábéeri iyú. Cawinácaalí wéenáca Dios imàaquéericaté irí chàinisi yéewáidacaténá áibanái wenàiwica Dios itàacái iyú, iwàwacutá yéewáidaca nía cachàinfiri iyú. ⁸Cawinácaalí wéenáca Dios imàaquéericaté irí chàinisi yàalàanápiná áibanái ichàiniadacaténá nawàwa, iwàwacutá imichàidaca áibanái íiwitáise mamáalàacata. Cawinácaalí wéenáca yèerica cawènfiri iyúudàacaténá áibanái, iwàwacutá càmíirica canùmasée yàasu ofrenda

ìwaliwa. Cawinácaalí wéenáca icuèrica wía icùacaténá wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, iwàwacutá icùaca wía cáalíacáiri iyú. Cawinácaalí wéenáca Dios imàaquéericaté írí chàinisi iicácaténá catúulécaneéeyéi ipualé iyúudàanápíná nía, iwàwacutá iyúudàaca nía casímáiri iyú.

Deberes de la vida cristiana

⁹Cáininácué piicáyacacawa báisíiri iyú. Pimàacacué píchawa píiwitáise báawéeriwa. Pimànicué mamáalàacata abéerita yái cayábéerica. ¹⁰Iwàwacutácué cáinináca piicáyacacawa iyúwa abémisana. Iwàwacutácué piicáyacacawa iyúwa cachàiníyíéi íchawáaca, cáimiétaquéeri iyú nacái.

¹¹Cachàinícué píiwitáise, picácué ínu pía. Píibaidacué Wáiwacali írípiná cachàiníiri iyú macái pichàini iyúwa.

¹²Piyanídacuéwa casímáiri iyú wacùacáinácué wàyáanápíná càiripináta Dios yáapicha. Píideníacué piùwichàanáwa matuíbanáiri iyúni piùwichàacaalícuéwa Wáiwacali írípiná peebáidacáinácué itàacái. Picácué piméyáawa pisutáca píawawa Dios ícha mamáalàacata.

¹³Piyúudàacué wenàiwica yeebáidéeyéica Dios itàacái. Pimàacacué nalí yái namáapuèrica. Pitàidacué cayába cawinácaalícué ipáchiéyéica pía, níaí yeebáidéeyéica Jesucristo, peedácaténácué pìataléwa nía.

¹⁴Aibanáicaalí imànicué pirí báawéeri, pisutácué nalí Dios imànínápíná nalí cayábéeri. Picácué pisutá Dios ícha yùuwichàidáanápíná nía.

¹⁵Casímáicué piwàwa náapicha cawinácaalí casíméeyéica iwàwa. Pìacawéeridacué nacái cawinácaalí achúméeyéica iwàwa.

¹⁶Abédanamacué píiwitáise píapichawáaca. Picácué cachàini piicáca píawawa áibanái ícha, néese pìacawéeridacué wenàiwica càmfíyéica cachàini áibanái ícha canánama. Picácué píináidawa máiní cáalíacáica pía áibanái ícha.

¹⁷Aibanáicaalí imànicué pirí báawéeri, picácué pimàni nalí báawéeri píipuináwa. Pìyacué machacàníiri iyú macái wenàiwica iicápiná. ¹⁸Pimànicué píalimáanáta pìyacaténá matuíbanáiri iyú áibanái yáapicha macáita. ¹⁹Píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, áibanáicaalí imànicué pirí báawéeri, picácué pimàni nalí báawéeri píipuináwa, néese, pimàacacué Dios yùuwichàidaca nía. Càité áiba profeta itànàaca tàacáisi bàaluité Dios inùmalícuíse. Dios ímacaté: “Núacata yái yùuwichàidéeripínáca wenàiwica nabáyawaná ìwalíisewa, yásí nùaca nawèniwa, macáita imàníyéica báawéeri áibanái írí”,

ímacaté yái Diosca. ²⁰Càité nacái Dios ímaca: “Máapicaalí piùwide, pía iyáapíná. Macàlacaalí iwàwa, pía ìira úni. Pimànicaalí irí càì cayábéeri, yásí báicani ibáyawaná ìwaliwa, yái yùuwidéénaca imànica pía”, ímacaté yái Diosca. ²¹Picácué piwàwali yái báawéerica imàníiricatécué pirí, ipíchaná imawèniadacuéca píiwitáise cayábéeri. Picácué pimàni irí báawéeri àniwa píipuináwa. Néese pimànicué irí cayábéeri pimawèniadacaténá íiwitáise báawéeri, piacawéeridacaténacué pimànicani.

13 ¹Píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, iwàwacutácué macái peebáidaca natàacái níái icuèyéicuéca píasu cáli, Dioscáiná idéca yàaca nachàini nacùanápínacué píasu cáli, idéca nacái Dios imàacaca nacùaca wenàiwica. ²Íná cawinácaalí càmfíyéica yeebáida yàasu cáli icuèrinánái itàacáiwa, nàuwideca namànica Dios yái imàaquéerica nàasu cáli icuèrinánái icùaca wenàiwica. Néese cawinácaalí càmfíyéica càì yeebáida, nàuwichàapínácawa. ³Níái icuèyéica wàasu cáli càmita nàya nacalùadacaténá wenàiwica imàníyéica cayábéeri, néese nàyaca nacalùadacaténá wenàiwica imàníyéica báawéeri áibanái irí. Piwàwacaalí pìyaca macàaluínináta náicha níái icuèyéica píasu cáli, néese pìya machacàníiri iyú, yásí cayábaca naicáca píawa, níái icuèyéica píasu cáli. ⁴Níái icuèyéica píasu cáli, idéca Dios imàacaca nacùaca wenàiwicanái, imànicaténá pirí cayábéeri. Quéwa pimànicaalí báawéeri, yásí iwàwacutá cáaluca pía náicha, Dioscáiná imàacaca nàuwichàidaca wenàiwicanái báawéeyéi íiwitáise. Dios imàacaca nacùaca wenàiwicanái nàuwichàidacaténá machacàníiri iyú cawinácaalí imànírica báawéeri áibanái irí. ⁵Íná iwàwacutá wamànica càide iyúwa nachùulianá wía, níái icuèyéica wàasu cáli. Càmita meedá weebáidaca nía ipíchaná wàuwichàacawa, néese weebáidaca nía wáalíacáináwa wawàwalícuísewa Dios iwàwa wamànica càide iyúwa nachùulianá wía. ⁶Dios imàacacué nacùaca píasu cáli, íná iwàwacutácué pipáyaidaca nía càide iyúwa gobierno ichùulianácué pipáyaidaca píichawa nía, náibaidacáiná iyúwa Dios imàacáaná náibaidaca.

⁷Pimànicué macái picuèrinánái iríwa càide iyúwa nachùulianá pía, níái icuèyéicuéca píasu cáli. Pipáyaidacué píichawa níái yeedéeyéica plata gobierno irípiná. Pipáyaidacué nacái níái yeedéeyéica plata píasu cawèníyéi ìwalíiseuécúewa gobierno irípiná. Càita nacái piacué nacàaluíniná níái iwàwacutéeyéica pìaca icàaluíniná. Càita nacái pìaca náimiétacaná níái iwàwacutéeyéica pìaca íimiétacaná.

⁸Picácué pimawènià áibanái ícha wawàsi mamáalàacata, plata nacái, idécanáamicué pimawèniacále yàasu èeri yàanàaca pipáyaidáanápínacué píchawani. Iyacáinacué pirí abéeri wawàsi cayábéeri iwàwacutéericuéwa pimànica, yái cáinináanacuéca piicáyacacawa. Canácatáita wáaliméeripiná wamáalàidaca wapáyaidaca wáichawa macáita yái wamawèniacálecawa cáinináanápíná waicáca áibanái wenàiwica càiripináta càide iyúwa Dios itàacái ichùullianá wía, yái tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalicúse. ⁹Càité ímaca yái tàacáisisa: “Picá piimá áiba wenàiwica yáapicha càmfichúaca píinusíwa, càmfírica pinirísíwa nacái, picá pinúa wenàiwica, picá piyéedù, picá picàlida pichìwawa áibanái ìwali, picá piwàwa pìasupínáwa áibanái yàasu”, càì ímaca yái Dios itàacáica. Nàyaca nacái áiba wawàsi Dios ichùulièyéica wamànica, quéwa macáita yái ichùullíacanásica ímáanáca abéeri wawàsi, càide iyúwa yái ichùullíacanási maléenéeri ímáaná: “Cáininá piicáca áibanái wenàiwica càide iyúwa cáinináaná piicáca píawawa pimànicaténá nalí abéerita cayábéeri”, càì ímaca yái Dios itàacáica. ¹⁰Cáininácaalí waicá áibanái wenàiwica, càmita wamàni nalí báawéeri, íná cáininácaalí waicáca áibanái wenàiwica, yásí wamànica wàacawa macáita càide iyúwa Dios itàacái ímáaná.

¹¹Aiba wawàsi nacái, iwàwacutácué piwàwalica máiní báawéerica yái èerica wàyáanáca siùcade, iwàwacutá nacái wacawàacawa wadapùle íchawa wáibaidacaténá cachàiníiri iyú Dios irípiná, yácáiná mawiéníwanáica wéenáiwaná Wáiwacali iwasàacatáipíná wíawa. Mawiéníwanáica walíni ícha yáara èerimicaté wadàbacatáicaté weebáidaca itàacái. ¹²Mesúnamáita imáalàapínacawa wáicha yái èeriquéi, siùcade amaláca yàacawa wawicáu yáara wéenáiwanápínáca Wáiwacali iwasàacatáipínáca wíawa, íná iwàwacutá wamàacaca wáichawa wáiwitáise catéeriwa ipíchaná wamànica càide iyúwa èeri mìnánái catéeyéi íiwitáise imàníiná. Yá wamànicué cayábéeri màulenácaténá wía Dios icamaláná irícu wamànicaténácué cayábéeri macái wenàiwica iicápiná. Càipíná wamànica ùwicái Satanás ípunita, càide iyúwa úwinái ìwalicaalí quírameníiri bàlesi dàaléeri nabàlùacaténáwa tàì íméeri iyú nàuwidenái ípunitawa. ¹³Yá wamànicué machacàníiri iyú macái wenàiwica iicápiná càide iyúwa wenàiwica iyéeyéica Dios icamaláná irícu. Picácué wacàma wàyaca. Picácué nacái wamàni báawéeri fiesta málaléquéeri iyú. Picácué nacái waimáca náapicha níara íiméeyéica aslanái yáapicha plata ìwalínápíná; càita nacái picácué wamàni wáalaniwa. Picácué nacái

wacuísáyacawa chàinisíiri iyú. Picácué nacái báawa waicáca áibanái nàasu cawèníiri ìwalíisewa. ¹⁴Néese piyacué càide iyúwa Wáiwacali Jesucristo ìyáanáté, yásí Wáiwacali icùacué piawa wàuwide Satanás fícha, càide iyúwa úwinái ibàle dàaléeri icùacaalí úwinái nàuwidenái fíchawa. Yá picácué picutá pisimáidacaténá píiwitáise bàaluisàimiwa ipíchanácué pimànica pibáyawanáwa.

No critiques a tu hermano

14 ¹Nàyaca abénaméeyéi yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, quéwa càmiyéi cachàini íiwitáise Wáiwacali ìwali càmicáiná náalíawa càinácaalí iwàwacutáaná nàyaca, càmita nacái náalíawa cayába ìwali yái cayábéerica Dios imànírica walí mawèníiri iyú mabáyawanácaténá iicáca wía. Quéwa picácué báawa piicáca nía càmiyéica cachàini íiwitáise, néese piacawéeridacué nía. Picácué pitàaní náapicha chàinisíiri iyú piwènúadacaténá náiwitáise náináidáanápínáwa càide iyúwacué píináidáanáwa. ²Níacáiná abénaméeyéi yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái náináidacawa cayábacani nayáacaalí macái yàacàsi íiwitáaná, iinási nacái, quéwa áibanái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái nayáaca yáawami bàacalé, àicu ìyacaná nacái, ipíchaná nayáaca iinási áibanái inuérimica nàacaténá ídolo icàaluíniná, níai cuwáiná yéenáiwanáca. Cálucu nayáaca iinási càmicáiná cachàini náiwitáise Wáiwacali ìwali. Càmitàacá manuí náináidacawa nawàwawa Wáiwacali ìwali. ³Uwé, cawinácaalí iyéerica macái yàacàsi íiwitáaná, iwàwacutá càmita cachàini iicáca yáawawa yéenasàiri fíchawa, yái càmírica cachàini íiwitáise Wáiwacali ìwali. Yái iyéerica macái yàacàsi íiwitáaná iwàwacutá càmita iicáaní yéenasàiri iquínináwa, càmita nacái caná iwèni iicàceni, iyúwa càmiíri yáalíawa nacái. Càita nacái yái càmírica iyáa macái yàacàsi íiwitáaná iwàwacutá càmita itàaní báawéeri iyú ìwali yái wenàiwica iyéerica macái íiwitáaná, cayábacáiná Dios iicáca íiwitáise. ⁴Péemà comparación: Canáca yéewaná pitàanica báawéeri iyú áiba asiali yàasu wenàiwica ìwali. Cayábacaalí íiwacali iicáca yái fíibaidacalési yàasu wenàiwica imànírica írí, càita nacái báawacaalí iicáca yái wawàsi yàasu wenàiwica imànírica, yácata íiwacali yàasu wawàsica, càmiírica piasu wawàsi. Càita nacái canáca yéewaná pitàanica báawéeri iyú áiba wenàiwica ìwali yeebáidéerica Wáiwacali itàacái, Wáiwacali yàasu wenàiwicacáináni, càmiírica piasu. Quéwa Wáiwacali yáalimá iyúúdàaca yàasu wenàiwicawa imàníinápiná càide iyúwa Wáiwacali iwàwáaná.

⁵Abénaméeyéi nacái náináidacawa máiníri cayábaca abé èeri macái semana imanùbaca áiba èeri ícha canánama. Quéwa áibanái wenàiwica naicáca macái èeri imanùbaca abédanamata. Iwàwacutá náalimáwanama náalíacawa machacàníri iyú càinácaalí Dios iwàwáaná namànica. ⁶Cawinácaalí fináidéericawa máiníri cayábaca abé èeri macái semana imanùbaca, càì imànica yàacaténá Wáiwacali icàaluíniná. Càita nacái cawinácaalí iiquéerica macái èeri imanùbaca abédanamata, càì imànica yàacaténá Wáiwacali icàaluíniná. Cawinácaalí iyéerica macái yàacàsi íiwitáaná, càì imànica yàacaténá Wáiwacali icàaluíniná, yàaca nacái Dios irí cayábéeri iyáacalé ìwaliwa. Aiba wenàiwica càmita iyáa macái yàacàsi íiwitáaná ipíchaná iyáaca iinási áibanái inuérimica nàacaténá ídolo icàaluíniná, níái cuwáiná yéenáiwána. Càmicaalí iwàwa iyáaca iinási, yá càì imànica yàacaténá Wáiwacali icàaluíniná, yàaca nacái Dios irí cayábéeri iyáacalé ìwaliwa.

⁷Wía yeebáidéeyéica Wáiwacaliwa, càmita wàya walípináwa, càmita nacái wéetáwa walípináwa. ⁸Néese wía yeebáidéeyéica Wáiwacali itàacáwa, idècunitàacá wàyaca cháì èeri irícu, yá wàyaca wáibaidacaténá Wáiwacali irípináwa. Càita nacái wéetácaalípináwa, yásí wéetácawa càide iyúwa Wáiwacali iwàwáaná. Iná idècunitàacá wàyaca cháì èeri irícu, càita nacái wéetápinácaalíwa, yá Wáiwacali yàasunáica wía mamáalàacata. ⁹Wáiwacali yàasunáica wía, yácáiná Cristo yéetácatéwa, yáté nacái yèepùaca cáuca àniwa Náiwacalicaténáni níara yéetéeyéimicawa, nía nacái cáuyéica cháì èeri irícu.

¹⁰Iná picá pitàaní báawéeri iyú áiba wenàiwica ìwali yeebáidéerica Jesucristo itàacái. Picá nacái caná iwèni piicàcani. Iwàwacutáciná macáita wàacawa áibaalípiná wabàlùacaténáwa Dios íipunita yéewanápiná Dios icàlidaca waináwaná ìwali, càinácaalíte wamàfiná, wáináidaca nacáwa cháì èeri irícu. ¹¹Wáalíacawa báisíiricatani, áiba profetacáiná itànàacaté yái tàacáisi Dios inùmalicuíse. Dios íimacaté:

“Péemíacué cayábani, núumacáiná cáimiétacanéeri iyúni, núa Picuèrinácuéca Dios, macái wenàiwicanái ibàlùapínacawa yùlulú iyúwa núipunita, yá nàapínaca nulí cayábéeriwa”, íimacaté yái Diosca. ¹²Iwàwacutápiná macáita wía wacàlidaca waináwaná ìwaliwa Dios irí, càinácaalíte wamàfiná, wáináidaca nacáwa cháì èeri irícu.

No hagas tropezar a tu hermano

¹³Iná picácué wataánica báawéeri iyú áibanái ìwali yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Néese píalimáidacué càmífinápiná pimàni áiba wawàsi

imàaquéeripiná áibanái imànica ibáyawanáwa. ¹⁴Núa, yeebáidéerica Wáiwacali Jesús itàacái, núalíacawa báisíiri iyúcani càmita yáalimá casacàaca yàacàsi irínáamitawa, íná càmita báawa wayáacani. Quéwa áibacaalí wenàiwica casacàacaalí iicáca yái yàacàsica ídolo cuwáinái yéenáiwana íwaliise, yá casacàaca iríni, yái yàacàsica, íná báawaca iyáacani. ¹⁵Quéwa áibanái wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái naicácaalí piyáaca yàacàsi casaquèerica naicáca ídolo íwaliise, níái cuwáinái yéenáiwanáca, nadàbacaalí nacái nayáacani càide iyúwa piyáaná piyáacaléwa, yá namànica nabáyawanáwa, achúma nacái nawàwa íwaliise, nayúunáidacáiná Dios càmita iwàwa nayáaca iinási áibanái inuérimica nàacaténá cuwáinái icàaluíniná. Yá càmita pimàni cayábéeri, càmita nacái cáininá piicáca áibanái. ¡Picá pimàni càiri wawàsi imàaquéerica áiba wenàiwica icaláacawa Dios itàacái íicha, piwàwacáiná piyáaca meedá áiba yàacàsi íiwitáaná! Picá piimáicha Cristo yéetátéwa íichawalíná nacái. ¹⁶Ewita càmícáaníta báawa piríni yái wawàsica, càicáaníta càmita cayába pimànicani áibanáicaalí itàaníca báawéeri iyú Dios itàacái íwali íwaliise yái pimànírica. ¹⁷Dios càmítaté imáida wía icùacaténá wía iyúwa yàasu wenàiwicanái yéewanápiná meedá wayáaca yàacàsi, wàira nacái càide iyúwa wawàwáaná. Néese Dios icùaca wía wàyacaténá machacàníiri iyú, matufbanáiri iyú nacái wáapichawáaca, casfímáiri iyú nacái Espíritu Santo íwaliise. ¹⁸Cawinácaalí càì fibaidéerica Cristo írípiná, cayábaca Dios iicácani. Yá nacái áibanái wenàiwicanái iicáca cáimiétaquéri iyúni.

¹⁹Dios iwàwacáiná càì wàyaca, íná wamànicué wáalimáanáta macái wachàini iyúwa wàyanápiná matufbanáiri iyú wáapichawáaca yéewanápiná wachàiniadaca wawàwawáaca, yéewacaténá cachàiníwanái mamáalàacata wáiwitáise canánama Wáiwacali íwaliwa. ²⁰Dios imàacaca yàacawa cayábéeri wawàsi péenàsàiri iwàwaliculé, yái càmírica cachàini íiwitáise Wáiwacali íwali. Íná picá pimàaca piyáacalé ímáalàidaca yái cayábéerica Dios imàaquéerica péenàsàiri iwàwaliculé. Báisita masacàaca macái yàacàsi, quéwa abéericaalí wéená icaláacawa Dios íicha wayáacalé íwaliise, yá wamànica wàacawa írí báawéeri. ²¹Aiba wenàiwica imànicaalí ibáyawanáwa iicáciná piyáaca iinási, pìira nacái ìiracalési ipuúri, pimàni nacái áiba wawàsi, yá cayába cachàiníwanái pimàacacaalí píchawa macáita yái wawàsica, ipíchaná áiba wenàiwica imànica ibáyawanáwa, icaláacáichawa Dios íicha íwaliise yái pimànírica. ²²Píalíacaalíwa càmita pimàni pibáyawanáwa piyáacaalí iinási áibanái inuérimica yàacaténá

ídolo icàaluíniná, yá cayábaca càì píináidacawa abéerita Dios iicápiná, quéwa picá canumasée pía ìwali áibanái yàacuéssemi. Casímáica iwàwa cawinácaalí yáaliéricawa càmita imàni wawàsi Dios iiquéerica báawéeri iyú. ²³Quéwa áiba wenàiwica càmita yáaliáwa cayába asáisí Dios imàacacaalí iyáaca áiba yàacàsi, ìira nacái. Néese iyáacaalí yái yàacàsica, yásí cabáyawanácani, càmicáiná yáaliáwa cayába iwàwalicuísewa asáisí Dios imàacacaalí iyáacani. Wamànicaalí wawàsi càmiírira wáaliáwa cayába wawàwalicuísewa Dios imàacáaná wamànicani, yá wamànica wàacawa wabáyawanáwa.

Agrada a tu prójimo, no a ti mismo

15 ¹Abénaméeyéi wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, càmitàacá náaliáwa cayába, íná càmita máiní cachàini náiwitáise Wáiwacali ìwali. Uwé, wía yeebáidéeyéica tàì ìiméeri iyú, iwàwacutá wàideniàcani matuíbanáiri iyú càmicaalítàacá abénaméeyéi wenàiwica náaliáwa macáita, wayúudàacaténá nía, níái càmfíyéica cachàini ìiwitáise Wáiwacali ìwali. Iwàwacutá nacái càmita wamàni càide iyúwa wawàwáanáwa meedá, wasíimáidáanápíná meedá wíawawa. ²Macáita wía iwàwacutá wayúudàaca áibanái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái yéewanápiná cachàinica náiwitáise Wáiwacali ìwali cachàiníwanái mamáalàacata. ³Cristocáiná càmitatè imàni càide iyúwatè iwàwáaná isíimáidáanápíná meedá yáawawa, néese imànicatè càide iyúwa áiba profeta itànàanátè tàacáisi Cristo inùmalicuíse. Cristo ìimacaté Dios írí: “Níái icuíséeyéica íchawa pía báawéeri iyú, nadéca nacuísaca náichawa núa nacái”, ìimacaté yái Cristoca. ⁴Macái yái tàacáisi profetanái itànèricatè bàaluitè Dios inùmalicuíse Dios imàacacaté natànàacani yéewáidacaténá wía. Yái tàacáisi yéewáidaca wía, ichàiniada nacái wawàwa wàideniàcaténá wàuwichàanáwa matuíbanáiri iyú cachàiníwanái, àta wàanàacatalépináta chènuniré. ⁵⁻⁶Yá nusutáca Dios íicha pirípinácué, yái iyúudèerica wàideniaca wàuwichàanáwa matuíbanáiri iyú, ichàiniadéerica nacái wawàwa. Nusutácué Dios íicha pirípiná iyúudàanápínácué pìyaca matuíbanáiwaca píapichawáaca, càide iyúwatè Cristo Jesús iyáaná, yéewanápinácué piaca Dios írí cayábéeri abédanamata càide iyúwa wenàiwicanái icántàacaalí abédanamata macáita namanùbaca iyúwa, piàcaténácué Dios írí cayábéeri, yái Wáiwacali Jesucristo Yáanirica.

El evangelio es anunciado a los no judíos

⁷Iná iwàwacutácué piicáyacacawa iyúwa abémisana éwita abénaméeyéi càmicáanítàacá náaliáwa macáita, Cristocáiná yeedácatécué pía

yàasunáipináwa, macáitacué pía, yéewacaténá macáita náaliacawa máini cachàinica Dios, nàanápina írí cayábéeri. ⁸Nuwàwacué nucàlidaca piríni Cristo yàanàacaté chènunfise iyúudàacaténá judiónái. Càité Cristo imànica càide iyúwaté Dios icàlidáaná wàawirináimi íríni cáimiétacanéeri iyú. Càité Cristo imànica yàasáidacaténá Dios imànica machacàníiri iyúni càide iyúwa icàlidáaná wenàiwicanái íríni cáimiétacanéeri iyú. ⁹Cristo yàanàacaté yéewacaténá càmiyéi judío nacái nàaca Dios írí cayábéeri ìwali yái Dios iicáanáca wenàiwicanái ipualé. Càité profetanái itànàaca tàacáisi Cristo íméricaté Dios írí. Cristo ímacaté:

“Iná nùapiná pirí cayábéeriwa càmiyéica israelita yàacuésemi, nucántàapiná nacái píipidená ìwaliwa nucàlidacaténá piináwaná ìwali cáimiétaquéeri iyú”, ímacaté yái Cristoca. ¹⁰Càita nacái profeta Moisés itànàacaté tàacáisi Dios inùmalicúise. Moisés ímacaté:

“iPíacué càmiyéica israelita, casimáicué piwàwa israelitanái yáapicha, Dios yàasu wenàiwicanáica!” ímacaté yái Moisésca. ¹¹Aiba profeta nacái itànàacaté tàacáisi Dios inùmalicúise. Yáté ímaca:

“iPíacué Wacuèriná Dios írí cayábéeri, macáitacué pía càmiyéica israelita!” ímacaté yái profetaca. ¹²Profeta Isaías itànàacaté nacái tàacáisi Dios inùmalicúise. Isaías ímacaté:

“Isaí ìiri rey David itaquénáinami nàyaca siùcade iyúwa àicumi yùuquéeriwa, càmicáiná cachàini nía. Quéwa càide iyúwa wàlisàì àicu achúméri ibacácaalíwa àicu ipìchu yèewíse, idàwinàacaténáwa wàlisàì iyú àniwa, càita nacái abéeri rey David itaquérinami imichàapinácawa icùacaténá càmiyéi israelita, yásí neebáidapiná itàacáíwa”, ímacaté yái Isaíasca, icàlidacaténáté Cristo icùanápínaté càmiyéi israelita.

¹³Nusutácué Dios íicha pirípinácué yái imàaquéerica manuíca wáináidaca wawàwawa ìwali. Nusutáca Dios íicha imàacáanápínácué casimáica piwàwa manuísíwata, matuíbanáicaténácué píiwitáise, píacué yeebáidéeyéica itàacái. Nusutáca Dios íicha imàacáanápínácué manuíca píináidaca piwàwawa ìwali manuísíwata, Espíritu Santo ichàini iyú.

¹⁴Píacué nuénánáica, núaliacawa máini cayábacuéca píiwitáise, máini cáaliacáiyéicuéca nacái pía, píaliacué nacái càinácaalí iwàwacutáanácué

piàlàayacacawa ééréeri iyú. ¹⁵Quéwa nudéca nutànàacuéca pirí yái cuyàlutaca nucàlidacaténácué pirí abénaméeyéi wawàsi ìwali machacànñiri iyú, macàaluínináta, ipíchanácué piimáichaca nía. Nudéca càì numànicani Dios imànicáináté nulí cayábéeri mawèñfiri iyú imàacáanápíná nuíbaidaca Jesucristo irípiná. ¹⁶Dios idéca ichùuliaca nuíbaidáanápíná Jesucristo irí nuyúudàacaténá càmfíyéi judío. Nuíbaidaca Dios irípiná càide iyúwa sacerdote imàacacaalí ofrenda Dios irí. Nucàlidaca càmfíyéi judío iríni, yái Dios itàacáica íméeerica Jesucristo iwàwaca iwasàaca nía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Cawinácaalí yeebáidéeyéica yái tàacáisica nucàlidéerica nalí, càica níade iyúwa nùasu ofrenda numàaquéeerica Dios irí. Casímáica Dios iicáca nía Espíritu Santocáiná idéca masacàaca imànica náiwitáise, íná Dios iicáca nía iyúwa cayábéeri ofrenda, mabáyawanéeri nacái.

¹⁷Cristo Jesús idéca iyúudàaca núa, yái Cristo Jesús nuebáidéerica itàacái. Cristo iyúudàacáiná núa, íná càmfíyéi judío nadéca neebáidaca itàacái; yá máini casimáica nuwàwa siùcade ìwalíise yái nuíbaidacaléca Dios irípiná. ¹⁸Canácatáita nuwàwa nucàlidaca nuináwanáwa canumaséeri iyú, néese nuwàwacáita nucàlidaca Cristo iináwaná ìwali, càinácaalí cayábéeri wawàsi Cristo imàníirica nuíbaidacalé ìwalíise, nùasu tàacáisi ìwalíise nacái, iwènúadacaténá càmfíyéi judío íiwitáise neebáidacaténá Dios itàacái. ¹⁹Neebáidaca Cristo itàacái naicácáináté numànica Dios ichàini iyú yái càmfíirica wenàiwica idé imànica. Càité Cristo imáidaca nía Espíritu Santo ichàini iyú, yái Espíritu Dios yàatanáiséerica. Càita nudéca numáalàidaca nucàlidaca nalíni yái tàacáisica íméeerica Cristo iwàwaca iwasàaca wenàiwicanái Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Nudéca nucàlidacani Jerusalén ìyacàlená mìnánái irí, nalí nacái ìyéeyéica áiba cáli íinata canánama, àta nùanàacatalétaté Iliria yàasu cáli néré. ²⁰Càité nùalimáidaca macái nuchàini iyúwa nucàlidáanápínáté nalíni alé càmicatalécaté néemiátécáwa Cristo iináwaná ìwali náalíacaténáwa Cristo iwàwaca iwasàaca nía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Càmitaté nuwàwa nuéwáidaca wenàiwica alé áibanái yéewáidacatalécaté nía Cristo ìwali, nuwàwacáináté nucàlidaca abéta nalíni, cawinácaalí càmfíyéicaté yéemiàcáwa Cristo iináwaná ìwali. ²¹Càita nucàlidaca nalíni numànicaténá càide iyúwaté áiba profeta itànàaca tàacáisi Dios inùmalícuíse. Profeta itànàacaté wenàiwicanái néemianápínáté Cristo iináwaná ìwali:

“Níái càmfíyéicaté yéemiàcáwa iináwaná ìwali, náalíapínáca ìwali; yá néemiapínáca iináwaná ìwali, yái càmfíiricaté néemiàcáwa”,

íimacaté yái profetaca.

Pablo piensa ir a Roma

²²Manùba yàawiría máadáini nuwàwacaté nupáchiacuéca pía, quéwa càmitaté núalimá máinicáinaté càulenáca núa nuèpunicáinatéwa nucàlidaca Cristo iináwaná ìwali. ²³Quéwa nudéca numáalàidaca numànica nuíbaidacaléwa Dios iripiná cháí áiba cáli íinata, íná yéewa nupáchiapínacuéca píawa càide iyúwaté nuwàwáaná numànica madécaná camuí. ²⁴Nuínáidacawa núalimáanápíná nupáchiacuéca pía nùapínacaalíwa España yàasu cáli nérépináwa. Néese idécanáami nupáchiacuéca pía casímáiri iyú malééná èeripiná, yá nusutácué píicha wawàsi piyúudàanápínacué núa nùacaténáwa España yàasu cáli nérépináwa. ²⁵Quéwa siùcade nùacáwacawa Jerusalén ìyacàlená nérépináwa nutécaténá nalí plata, níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ²⁶Nutépiná nalí plata néré áibanáicáiná wéenánái càimíyéi judío, Macedonia yàasu cáli néeseéyéi, Acaya yàasu cáli néeseéyéi nacái, nadéca namàacaca plata ofrenda iyú nabànùacaténá nalíni níara wéenánái judío catúulécanéeyéica iyéeyéica Jerusalén ìyacàlená néré. ²⁷Nadéca nàwacáidaca plata casímáicáiná nawàwa nayúudàanápíná judíonái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Canácata ichùulièricaté nàwacáidáanápíná plata. Néese nadéca namànica cayábéeri, níacáiná càimíyéi judío imawèniaca judíonái íicha cayábéeri. Quéecháwanáimi judíonái neebáidacaté Jesucristo itàacái, néese nàacatéwa nacàlidáanápíná càimíyéi judíonái iríni. Càité judíonái iwacùacaté yái cayábéeri wawàsica càimíyéi judío irí, nayúudàacaténá càimíyéi judío íiwitáise. Íná càimíyéi judío imawèniaca judíonái íicha cayábéeri, íná siùcade iwàwacutá càimíyéi judío iyúudàaca judíonái nàasu wawàsi iyúwa èeri iricúrica, níara judío yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Càipiná càimíyéi judío iwacùaca cayábéeri wawàsi judíonái iríwa, yái plataca iyúudèeripínaca judíonái. ²⁸Íná nudécanáami numáalàidaca numànica yái wawàsica nùanápíná nalí yái ofrendaca, yásí nùacawa España yàasu cáli nérépináwa, yá nupáchiapínacué píawa nùwaliwa ipíchawáise nùacawa España yàasu cáli nérépiná. ²⁹Núalíacawa cayába nùapínacaalícuéwa pìatalé, yá Cristo imànipíná nulí cayábéeri manuísíwata.

³⁰Píacué nuénánáica, núalíacawa cáininácuéca piicáca Wáiwacali Jesucristo, núalíaca nacáíwa Espíritu Santo idéca imàacaca cáinináca waicáyacacawa. Íná nusutácué píicha wawàsi manuísíwata

pisutáanápínacué nulí Dios piyúudàacaténacué numànica ùwicái Satanás íipunita. ³¹Pisutácué Dios íicha nulípiná icùanápiná núa náicha abénaméeyéica cà míiyéica yeebáida Jesucristo itàacái iyéeyéica Judea yàasu cáli finata. Pisutácué nacái Dios íicha yéewanápiná casíimáiri iyúca wéenanái judíonái Jerusalén ìyacàlená mìnánái needáca nalíwa yái ofrendaca nutéeripináca nalí. ³²Pisutácué Dios íicha nulípiná imàacáanápínacué nùacawa pìatalé casíimáiri iyú, Dios iwàwacaalí càì numànica, nuicácaténacué pía, wachàiniadacaténá wawàwawáaca. ³³Nusutácué Dios íicha pirípinacué imàacáanápínacué macáita piyaca matuíbanáiri iyú. Báisíta, amén.

Saludos personales

16 ¹Siúcade nucàlidacué pirí wéenasàatúa Febe iináwaná ìwali, cayábéechúa íiwitáise, yeebáidéechúa Jesucristo itàacái. Udéca uíbaidaca Dios irípiná nèewiré níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái iyéeyéica Cencrea ìyacàlená irícu. ²Pitàidacué úa cayába Wáiwacali íipidená ìwali iyúwa péenasàatúacué, peedácaténacué pìataléwa úa, càide iyúwa iwàwacutáaná wamànica wéenanái iríwa, cawínácaalí yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Piyúudàacué nacái úa càirínácaalí wawàsi umápuèri, uyúudàacáiná madécaná wéenanáíwa, núacáaníta nacái.

³Nuwàwali nacái úara Prisca, ùacawéeri Aquila nacái, níara yàacawéeridéeyéicaté núa wáibaidacaalíté Cristo Jesús irípiná. ⁴Achúmacaté néesáca wawasàacaténá núa áibanái íicha iwàwéeyéicaté inúaca núa. Iná nùaca nalí cayábéeri, càita nacái macáita wéenanái cà míiyéica judío nàaca nalí cayábéeri, níara wéenanái iyéeyéica yàcalé imanùbaca, yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ⁵Càita nacái nuwàwali wéenanái alé ìwacáidáyaquéeyéicawa namànicaténá culto nacapèe irícu, yái nacapèeca Prisca, Aquila nacái. Nuwàwali nùacawéerináwa cáininéerica nuicáca íipidenéeri Epenetoca. Yái Epenetoca, yácata idàbáanéeri wenàiwica yeebáidéericaté Cristo itàacái Asia yàasu cáli néeni. ⁶Nuwàwali nacái María, íibaidéechúaca cachàiníiri iyú Dios irípiná pèewi. ⁷Nuwàwali Andrónico, Junias nacái, nùasu cáli néeséeyéica. Nàyacaté núapicha presoíyéi ibànalícu. Apóstolca nía, caináwanéeyéica, namànicáiná cayábéeri manuísíwata. Neebáidacaté Cristo itàacái nupíchawáise.

⁸Nuwàwali Ampliato, nùacawéeriná cáininéerica nuicáca yeebáidéerica Wáiwacali itàacái. ⁹Nuwàwali nacái Urbano, wàacawéeriná íibaidéerica

wáapicha Cristo irípiná. Nuwàwali nacái yáara cáininéerica nuicáca Estaquis. ¹⁰Nuwàwali nacái Apeles yáasáidéericaté manùbàawiría yeebáidaca Cristo itàacái tàì íméri iyú yùuwichàacaalítéwa Cristo irípiná. Nuwàwali nacái Aristóbulo yéénánái. ¹¹Nuwàwali nacái nùasu cáli néeséri ípidenéerica Herodión, Narciso yéénánái nacái yeebáidéeyéica Wáiwacali itàacái. ¹²Nuwàwali nacái úara Trifena, úa nacái Trifosa, níara inanái íbaidéeyéica Wáiwacali irípiná. Nuwàwali nacái úara cáininéechúaca waicáca wéénásàatúa Pérsidaca, íbaidéechúaca cachàiníiri iyú Wáiwacali irípiná. ¹³Nuwàwali Rufo yeebáidéerica Wáiwacali itàacái cayábéri iyú. Nuwàwali nacái yáatúa imàníchúacaté nulí cayábéri càide iyúwa núatúasiwa. ¹⁴Nuwàwali nacái níara aslanáica Asíncrito, Flegonte nacái, Hermes nacái, Patrobas nacái, Hermas nacái, nía nacái wéénánái ìyeyéica náapicha yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ¹⁵Nuwàwali nacái yáara Filólogo, úara Julia nacái, yái Nereo nacái, yéénásàatúa nacái, Olimpás nacái, macáita nacái ìyeyéica náapicha yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

¹⁶Pitàidáyacacuéwa cayábéri iyú. Macáita yeebáidéeyéica Cristo itàacái ìwacáidáyaquéeyéicawa imànica culto yàcalé imanùbaca, nawàwalicuéca pía.

¹⁷Píacué nuénánáica, piicácué píichawa cayába cawinácaalí icàlidéeyéicuéca pírí áiba tàacáisi càmfiricuéca imàaca abédanamata píiwitáise píapichawáaca, imàaquéericué nacái piseríacawa píichawáaca. Nawàwacué náalimáidaca pía, pimànínapínacué pibáyawanáwa, pitàanícáténacué piwaliwáaca báawéri iyú. Piicácué píichawa nía, càmicáiná namàni càide iyúwa ímáaná yái tàacáisica péewáidéericatécuéwa ìwali. Píacuéwa náicha. ¹⁸Iwàwacutácué piacawa náicha càmicáiná náibaida Wáiwacali Jesucristo irípiná. Néese náibaidacáita nasíimáidacáténá níawawa meedá. Nàaca wenàiwica icàaluíniná, natàaníca éeréri iyú, cayábéri tàacáisi iyúca nacái casíimáiri wenàiwica yémíaca. Càita natàaníca nachìwáidacáténá wenàiwica bàsabàséeyéica íiwita, càmiyéica yáalíawa cayába báisíiri tàacáisi ìwali. ¹⁹Ata alénácaalí nùacawa, yá macáita náalíacuéca piináwaná ìwali peebáidacuéca Jesucristo itàacái, íná casíimáica nuwàwa. Nuwàwacué cáalíacáica pía pimànínapíná cayábéri mamáalàacata, ipíchanácué pimànica pibáyawanáwa. ²⁰Pimànicaalícué cayábéri mamáalàacata, càmicaalícué nacái peebáida cachìwéeyéi itàacái, yásí yái Dios imàaquéerica wàyaca matuíbanáiri iyú iyúudàapínacué pimawèniadaca píichawa Satanás, machawàacacáténacué píichani,

càide iyúwa àapimi pìabàli yáapiré. Nusutácué Wáiwacali Jesucristo ícha pirípinácué imàníínápinácué pirí cayábéeri.

²¹Timoteoca, yái nùacawéerináca cháí íbaidéerica núapicha Dios irípiná, iwàwalicuéca pía. Níái nùasu cáli néeséeyéi Lucio, Jasón nacái, Sosípater nacái iyéeyéica cháí núapicha, nawàwalicuéca pía.

²²Núa, Tercio, nutànàaca yái cuyàlutaca Pablo irípiná, nuwàwalicué pía Wáiwacali ípidená ìwali, weebáidacáiná itàacái.

²³Gayo nacái iwàwalicué pía, yái nùyéerica icapèe irícu, núa Pabloca. Yái Gayoca imàaquéerica nacái icapèewa nàwacáidáyacacaténáwa namànica culto macáita yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Erasto iwàwalicué nacái pía, yái icuèrica gobierno yàasu plata cháí yàcalé irícu. Wéenásàiri Cuarto iwàwalicué nacái pía. ²⁴Nusutácué Wáiwacali Jesucristo ícha pirípinácué imàníínápinácué pirí cayábéeri canánama. Báisíta, amén.

Alabanza final

²⁵Wàacué Dios irí cayábéeri, yái yáaliméericuécaca dàalanamaca imànica pía, pimànicaalícué càide iyúwa tàacáisi ímáaná, yái tàacáisi nucàlidéerica wenàiwicanái irí, yái tàacáisi íméerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Dàalanama Dios imànipinácué píawa pimànicaalícué càide iyúwa tàacáisi ímáaná nuéwáidéerica iyú wenàiwica Jesucristo iináwaná ìwali. Yá nucàlidaca nalíni càinácaalíté Dios ínáidáanáwa iwàwacutáanápínaté wamànica. Dios idéca yásáidaca walíni yái tàacáisi Dios ibèericaté wenàiwicanái ícha bàaluitésíwa ipíchawáiseté idàbaca èeri. ²⁶Quéwa siúcáisede Dios imàacaca wáalíacawa, waléecaalí tàacáisi profetanái itànèericaté Dios inùmalícuíse. Càita nacái wacàlidaca yái tàacáisi càide iyúwa Dios ichùulianá wía, yái Dios càmfíríca imáalàawa. Yái tàacáisi Dios ibèericaté wenàiwicanái ícha icàlidaca càinácaalíté Dios ínáidáanáwa imàníínápinaté. Siúcade Dios imàacaca wenàiwica macái cáli néeséeyéi yéemíaca yái tàacáisi Dios ibèericaté náicha. Siúcade Dios imàacaca wenàiwica yeebáidacani.

²⁷Ilyaca abéerita Dios, canáca ícha áiba cáalíacáiri, íná wàacué irí cayábéeri càiripináta Jesucristo ìwalíise! Báisíta, amén.

1 CORINTIOS

Saludo

1 ¹Núa Pablo, nutànàacué pirí cuyàluta. Dios idéca imáidaca núa nuíbaidacatená Jesucristo irípiná iyúwa apóstol, Jesucristo ibànùacatená núa càide iyúwa Dios iwàwáaná nucàlidacatená Jesucristo iináwaná ìwali wenàiwicanái irí. Yái wéenasàiri Sóstenes yeebáidéerica Jesucristo itàacái ìyaca nacái núapicha cháí. Yá Sóstenes itànàacuéca pirí núapichani, yái cuyàlutaca. ²Nutànàacué pirí cuyàluta piacué Dios yàasu wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, ìyéeyéica Corinto ìyacàlená irícu. Peebáidacáinácué Cristo Jesús itàacái, íná pìyacuéca abédanamata Cristo Jesús yáapicha, yá nacái Dios idéca masacàaca imànicuéca píiwitáise yàasunáicaténácué pía, íibaidéeyéipiná abéerita Dios irípiná. Dios idéca imáidacuéca pía yàasunáipináwa, náapicha macáita wenàiwica isutéeyéica yáawawa Wáiwacali Jesucristo íicha macái cáli íinata, yái Wáiwacali, Náiwacali nacái. ³Nusutácué Wáaniri Dios íicha pirípiná, Wáiwacali Jesucristo nacái namàníinápínácué pirí cayábéeri mawèníiri iyú manuísíwata, namàacáanápínácué pìyaca matuíbanáiri iyú.

Bendiciones por medio de Cristo

⁴Nùaca cayábéeri Dios irí pìwalicué mamáalàacata Dioscáiná idéca imànicuéca pirí cayábéeri mawèníiri iyú Cristo Jesús ìwalíise, yái pìyéericuéca abédanamata yáapicha. ⁵Pìyacáinácué abédanamata Cristo Jesús yáapicha, íná Dios idéca càasuca imànicuéca pía madécaná chàinisi chènuníiséeri iyú. Iná yéewa píalimácué picàlidaca Cristo iináwaná ìwali cayábéeri iyú. Píalíacué nacáiwa cayába ìwali yái tàacáisi báisíirica. ⁶Càita peebáidacuéca tàì íiméeri iyú yái tàacáisi

icàlidéerica Cristo iináwaná ìwali. Peebáidacuéca Cristo itàacái, íná yéewa pìyacuéca siùcade machacànìrì iyú Dios iicápiná. Càita píasáidacuéca báisiiricani, yái tàacáisica. ⁷Iná canáta pimáapuèricuécà chàinisica quiríta Dios néeséeri idècunitàacá picùacuéca Wáiwacali Jesucristo yàanàaca àniwa. ⁸Yá Dios ichàiniadapínacué piwàwawa peebáidacaténacué itàacái àta èeri imáalàacatalépinátawa yéewanápiná canáta yéewanacué nacháawàaca pía Wáiwacali Jesucristo yàanàacaalí àniwa. ⁹Dios imàni càiripínáta càide iyúwa icàlidáaná. Yá idéca imáidacuéca pía yàasu wenàiwicapínáwa pìyacaténacué abédanamata Dios liri yáapicha, yái Wáiwacali Jesucristoca.

Divisiones en la iglesia

¹⁰Píacué nuénánáica, nusutacué pícha manuísíwata Wáiwacali Jesucristo ípidená ìwali yàasu wenàiwicacáinacué pía, abédanamacué pimànica píiwitáisewa; picácué quirínama piseríaca píchawáaca. Abédanamacué píiwitáise canánama píapichawáaca, abéeri íiwitáisesi iyúta. ¹¹Càicuécà núumaca pirí, píacué nuénánáica, níacáiná Cloé uénánái nacàlidaca nulíni picuísáyacáanásacuéwa pìyaca. ¹²Nuémíacuécà piináwaná ìwali abénaméeyéi péená íimaca: “Núacata Pablo yéewáidacalé píchacué”; áibanái nacái íima: “Núacata Apolos yéewáidacalé píchacué”; càita nacái áibanái náimaca: “Núacata Pedro yéewáidacalé píchacué”; áibanái nacái íima: “Núacata Cristo yéewáidacalé píchacué”, càì náimaca. ¹³Quéwa abéericata yái Cristoca, càmiírita wáalimá waseríacani, wíacáiná yeebáidéeyéica Cristo itàacái, càica wíade iyúwa Cristo iiná ìyéerica cháí èeri irícu. Canáca yéewaná waseríaca Cristo iiná. Iná báawéeriquéi piseríanacuéca píchawáaca. Núa nacái, Pablo, càmitaté nuétáwa píchawalínacué pibáyawaná ìwalíise. Càmitatécué nacái pibautizáwa nuípidená ìwali. Iná báawéeriquéi picàlidáanacuéca pìwaliwáaca nuéwáidacalécuéca pía áibanái íicha yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ¹⁴¡Núaca Dios irí cayábéeri canácáináté nubautizéerica péenacuéca, ipíchanacué píimaca pìwaliwa nuéwáidacalécuéca pía áibanái íicha! Níawamita Crispo, Gayo, níai nubautizéeyéicaté nùyacaalítécué píapicha. ¹⁵Iná caná yéewaná náimaca nabautizáanásawa nuípidená ìwali. ¹⁶Quéwa nubautizacaté nacái Estéfnas yéenánái, quéwa càmita núalimá nuwàwalica asáisi nubautizácaalíté áibanái. ¹⁷Càmíicáináté Cristo ibànùacué núa pìyacàle néré nubautizáanápiná madécaná wenàiwica. Néese Cristo idéca ibànùaca núa nucàlidacaténá wenàiwicanái

iríni Cristo iwàwa iwasàaca nía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Quéwa càmita nucàlida cayábanaméeri tàacáisi iyúni càide iyúwa casímáiná èeri mìnánái yéemiaca càmfíyéica yeebáida Dios itàacái. Càmita nuwàwa nucàlidacani èeri mìnánái yáalíacái iyú, ipíchanácué wenàiwicanái iimáichaca abéerita yái Cristo yéetáanácawa iwasàaca wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, yái Cristo yéetéericatéwa cruz ìwali wáichawalíná.

Cristo, poder y sabiduría de Dios

¹⁸Wacàlidaca wèepunícawa yái tàacáisica: Cristo yéetácatéwa wáichawalíná cruz ìwali, íná yéewa yáalimá iwasàaca wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Aibanái yèyèipinácawa infierno iriculé néemiacaalí yái tàacáisica, yá naicácani iyúwa máiwitáiséeyéi itàacái, náimaca càmitasa yéewa cáiwitáiséeyéi yeebáidacani. Quéwa wía Cristo iwasèyèipiná Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, wéemiaca cáalíacáiri iyúni, yái tàacáisica, wáalíacáináwa weebáidacaalí yái tàacáisi Cristo ìwali, yásí Dios iwàlisàidaca wáiwitáise cayábéeri iyú íiwitáise cachàinfíri iyúwa. ¹⁹Càité nacái profeta itànàaca Dios itàacái. Dios íimacaté:

“Yá numáalàidapíná náicha náalíacái, níái íínáidéeyéicawa cáalíacáica nuícha nía, cayábéeyéi nacái iicáca èeri mìnánái yáalíacái. Càipíná nacái núasáidaca càmita báisi náalíacawa”,
íimaca yái Diosca.

²⁰Iná canáca iwèni meedá yái náalíacáica, níái èeri mìnánái càmfíyéica yeebáida Dios, éwita nánáidacáanítawa cáalíacáica nía, néewáida nacái áibanái, náalía nacái nataánica èeri yàasu wawàsi ìwali. ¡Dios idéca yáasáidaca canáca iwèni meedá yái èeri mìnánái yáalíacáica càmfíyéica yeebáida Dios! ²¹Máiní cáalíacáica Dios áibanái íicha canánama. Dios íínáidacatéwa càmfínápináté imàaca èeri mìnánái yáalíacawa ìwali náalíacái iyúwa. Néese Dios íínáidacatéwa iwasàanápináté wía yàasu yùuwichàacáisi íichawa, ìwaliise yái weebáidáanáca tàacáisi íiméerica Cristo yéetácatéwa wáichawalíná cruz ìwali. Aibanái èeri mìnánái càmfíyéica yeebáida Cristo, caná iwèni naicáca yái tàacáisica.

²²Abénaméeyéi judío náimaca neebáidáanápinása Cristo itàacái naicácaalí wamànica áiba wawàsi càmfírira wenàiwica idé imànica wáasáidacaténá wadèniaca Dios ichàini chènuníiséeri. Nía nacái

càmíiyéica judío, caná iwèni naicáca yái tàacáisica càmicáiná ìya abédanamata náaliacái yáapicha, yái èeri mìnánái yáaliacáica. ²³Quéwa wacálidaca yái tàacáisica: Yái Jesucristoca, yácata Mesías, Dios ibànùericaté icùacaténáté judíonái. Néese yái Mesíasca yéetátéwá wáichawalíná cruz ìwali. Judíonái yéemìacaalí yái tàacáisica, càmita nawàwa neebáidacani. Nía nacái cà míiyéica judío néemìacaalí yái tàacáisica, yá caná iwèni naicácani iyúwa máiwitáiséeyéi itàacái. ²⁴Quéwa wía Dios imáidéeyéica yàasunáipináwa, judíocaalí wía, càita nacái càmicaalí judío wía, weebáidaca yái Mesíasca, íipidenéerica Cristo, yéetéericatéwá cruz ìwali, wáaliacáináwa Cristo idèniaca Dios ichàini manuíri, idènià nacái Dios yáaliacái iwasàacaténá wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. ²⁵Dios ibànùacaalíté Cristo yéetáténáwá wáichawalíná, yáté caná iwèni èeri mìnánái iicáca yái Dios imàníríca, quéwa Dios imànicaté máiní cáaliacáiri iyú macái èeri mìnánái yáaliacái íicha. Naicácaté Cristo iyúwa machawàaquéeri wenàiwica, yéetácáinátéwá máiní báawéeri iyú cruz ìwali, quéwa wáaliacawa Cristo yáasáidacaté ìyaca walí Dios ichàini máiníri manuíca macái èeri mìnánái ichàini íicha. ²⁶Píacué nuénánáica, iwàwacutácué piwàwalica Dios imáidacatécué pía yàasunáipináwa nàyacaalítécué pèewi máisibáwanáita cáaliacáiri èeri mìnánái íiwitáise iyú, máisibáwanái péenácué nacái ichùulièyéicaté áibanái wenàiwica, càitacué nacái pisèenáimi càmitaté máiní càasuca nía, càmita nacái máiní cachàinica nía cháí èeri írìcu. ²⁷Aibanái èeri mìnánái cà míiyéi yeebáida Dios naicácuéca pía iyúwa máiwitáiséeyéi, quéwa Dios yeedácatécué pía yàasunáipináwa ibáiniadacaténá wenàiwica íináidéeyéicawa cáaliacáica nía áibanái íicha canánama. Càita nacái èeri mìnánái iicácuéca pía iyúwa machawàaquéeyéi, quéwa Dios yeedácatécué pía yàasunáipináwa ibáiniadacaténá wenàiwica cachàiníiyéica iicáca yáawawa. ²⁸Dios yeedácatécué pía yàasunáipináwa, píacué áibanái iiquéeyéica iyúwa báawéeyéica meedá, iyúwa canéeyéica iwèni nacái, iyúwa cà míiyéica máiní cachàini cháí èeri írìcu, iyúwa wawàsi cà míirica ìya. Càita Dios yeedácatécué pía yáasáidacaténá caná iwèni iicáca èeri mìnánái ichàini, cawinácaalí cáimacáiyéica iicáca yáawawa áibanái íicha canánama. ²⁹Iná canáca yéewaná cachàinica wenàiwica iicáca yáawawa Dios yàacuése, ibatàa abéeripiná. ³⁰Quéwa Dios idéca imàacacué pìyaca abédanamata Cristo Jesús yáapicha. Dios imàaca nacái Cristo yáasáidaca walí Dios íiwitáise cáaliacáiri. Dios nacái mabáyawanáca iicáca wía ìwaliise yái Cristo yéetáanácawa wáichawalíná. Cristo

nacái masacàaca imànica wáiwitáise wabáyawaná ícha yéewacaténá wáibaidaca abéerita Dios irípiná, iwasàaca nacái wía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. ³¹Iná canáca yéewaná cachàinica waicáca wíawawa. Càité profeta itànàaca Dios itàacái íméerica: “Picá picàlida piináwaná ìwaliwa máinícasa cayábéerica pía áibanái iicácaténá pía cáimiétaquéeri iyú; néese picàlida Wáiwacali iináwaná ìwali, macáita yái cayábéerica Wáiwacali imànírica pirí, yéewacaténá áibanái iicáca Wáiwacali cáimiétaquéeri iyú”, ímaca yái Dios itàacáica.

El mensaje de Cristo crucificado

2 ¹Quéwacué nuénánái bàaluité nùanàacaalítécué pìatalé, nucàlidacatécué pirí yái tàacáisi Dios ibèericaté wenàiwicanái ícha; siúcáisede Dios imàacaca wacàlidacuéca piríni, íméerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Càmitaté nucàlidacué piríni càulenéeri tàacáisi iyú, càmita iyú nacái yái èeri mìnánái yáalíacáica càmfíyéica yeebáida Dios. ²Néeseté nùyacaalítécué píapicha, yáté nuínáidacawa nucàlidáanápínacué pirí abéerita Jesucristo iináwaná ìwali, abéerita yái tàacáisi íméerica Jesucristo yéetácatéwa cruz ìwali wáichawalíná, iwasàacaténá wía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. ³Càmitaté nucàlidacué piríni nuchàini iyúwa nùalíacáinátéwa nuwàwacutáca Dios iyúudàaca núa. Nutatácatéwa nucalùniwa Dios iicá máiníacáináté nuwàwaca numànica macáita càide iyúwaté Dios ichùulianá núa. ⁴Nutàanícaalíté píapichacué, nucàlidacaalíté nacái pirí yái tàacáisica, càmitaté nuwàwa nuchìwáidacuéca pía èeri mìnánái yàasu tàacáisi iyú, nuwènúadacaténáté píiwitáise. Néese, Espíritu Santoquéi iwènúadéericatécué píiwitáise Dios ichàini iyú peebáidacaténáté Jesucristo itàacái. ⁵Càité Dios imàacaca nucàlidacuéca piríni yéewacaténá macáita náalíacawa càmitacué yáalimá èeri mìnánái yáalíacái iwènúadaca píiwitáise Dios irípiná, néese abéericata Dios ichàini idéca imàacacué peebáidaca Jesucristo.

Dios se da a conocer por medio de su Espíritu

⁶Quéwa wacàlidaca tàacáisi yáasáidéerica Dios yáalíacái wenàiwicanái irí wàyacaalí wenàiwicanái yáapicha yeebáidéeyéica Jesucristo tàì íméeri iyú. Quéwa yái yáalíacáisi wacàlidéerica iyú nalíni, càmfíricata èeri mìnánái yáalíacái, níai càmfíyéica yeebáida Dios, càmfíricata nacái náalíacái níai icuèyéica yái èeriquéi, imáalèeripínacawa mesúnamáita. ⁷Néese wacàlidaca nalí tàacáisi yáasáidéerica nalí Dios

yáaliácái, yái tàacáisi Dios ibèericaté èeri mìnanaí íicha. Bàaluité ipíchawáiseté Dios idàbaca èeriquéi, néenialíté Dios íináidacawa imàacáanápínaté wàyaca yáapicha chènuniré cáimiétacanéri iyú, icànéeyéipínaca mèlumèluíri iyú nacái, wacùacaténá yáapicha macáita. Quéwa, quéechatécáwa càmítaté Dios icàlida wenàiwicanáí iríni. ⁸Níara èeri mìnanaí icuèrinánáica inuéyéicaté Wáiwacali cruz ìwali, càmítaté náalíawa Dios íináidacatéwa imànínapínaté walí cayábéeri. Náalíacaalítéwa ìwalítá, yá càmítaté nanúá Wáiwacalítá, yái máiníirica cáimiétacanáca, cachàiníirica nacái íiuitáise, icànéerica mèlumèluíri iyú chènuniré, icuèrica macáita Dios yáapicha. ⁹Quéwa Dios idéca imàacaca wáaliacawa ìwali yái cayábéerica imàníiripínaca walí. Càité profeta itànàaca Dios itàacái íiméerica:

“Dios idéca ichùnìaca nalípiná cayábéeri wawàsi, níái cáininéeyéica iicáca Dios, yái cayábéeri wawàsi càmíiricáwaca wenàiwica iicá, càmíiricáwaca nacái néemìaa íináwaná ìwali, yá nacái càmíiricáwaca náináidawa ìwali”,

íimaca yái Dios itàacáica. ¹⁰Yácata wawàsi Dios imàaquéerica Espíritu Santo yéewáidaca wía ìwali, yácáiná Espíritu Santo yáaliaca Dios íiuitáise ìwali macáita, àta càinácaalí Dios íináidáanáwa iwàwalicuísewa nacái, yái càmíirica áiba yáalía yéemìaca càinácaalí íimáaná.

¹¹Canáca áiba wenàiwica yáaliériwa càinácaalí áiba wenàiwica íináidáanáwa iwàwalicuísewa. Abéericata yái wenàiwica yáaliéricawa càinácaalí íináidáanáwa iwàwalicuísewa. Càita nacái abéericata Espíritu Santo yái yáaliéricawa càinácaalí Dios íináidáanáwa iwàwalicuísewa. ¹²Dios càmítaté ibànùaa wawàwalìculé áiba wenàiwica íiuitáise, néese ibànùacaté walí Espíritu Santo yéewacaténá Dios íiuitáise ìyaca wawàwalicu, yéewanápiná wáaliacawa ìwali yái wawàsi cayábanaméerica Dios yèerica walí. ¹³Wéewáidacué píaa píalíacaténácué ìwali yái cayábéerica Dios imàníirica walí, yá wacàlidacuéca píiríni càide iyúwa Espíritu Santo yéewáidáaná wía, yái Espíritu Dios néeséerica. Càmitacué wacàlida píiríni èeri mìnanaí yáaliácái iyú yái néewáidéericawa ìwali cháí èeri irícu. Néese wacàlidacué píiríni píalíacaténácuéwa Dios íiuitáise ìwali càide iyúwa Espíritu Santo iwàwáanácué íimaca píirí, píacué idènièyéica iwàwalicuwa yái Espíritu Santo.

¹⁴Aibanáí càmíiyéica idènia Espíritu Santo nawàwalicuwa, càmita neebáida iyúwa Espíritu Santo Dios néeséeri yéewáidáaná wía, caná iwènicáiná naicáca Espíritu Santo yàasu tàacáisi. Càmita nacái náalíaa néemìaca càinácaalí íimáaná, níacáiná níawamita cawinácaalí idènièyéica

Espíritu Santo iwàwalicuwa, níata yáalía yéemiaca càinácaalí ímáaná yái Espíritu Santo yàasu tàacáisca. ¹⁵Quéwa wía idèniyéica Espíritu Santo iwàwalicuwa wáalíaca cayábéeri ìwali báawéeri fíchaná. Canáca yéewaná èeri mìnánái nayúunáidaca wáináidacawa máíwítáiséeri iyú wawàwalicuísewa. ¹⁶Càulenáca náichani, yái iyúwa wáináidáanáwa càmicáiná nadènla Cristo íiwítáise càide iyúwa wadènlaná. Càité nacái profeta itànàaca Dios itàacái íméerica: “Canáca wenàiwica yáaliériwa càinácaalí Wáiwacali íináidáanáwa iwàwalicuísewa. Eeri mìnánái nacái càmita náalimá nàalàaca Wáiwacali nacàlidacaténá íríni càinácaalí iwàwacutáanápiná imànica”, càì íimaca. Quéwa wía yeebáidéeyéica Cristo itàacái, wíata yáalíawa ìwali yái Cristo íináidáanácawa iwàwalicuísewa wadèniacáiná Cristo íiwítáise.

Compañeros de trabajo al servicio de Dios

3 ¹Néeni, píacué nuénánáica, ¿cánacué càmitàacá pibatàa Espíritu Santo yéewáidaca pía? ¿Cánacué píináidawa mamáalàacata iyúwa èeri mìnánái canéeyéica írí Espíritu Santo? Iná càmitatè nùalimá nuéwáidacuéca pía càulenéeri tàacáisi iyú Cristo ìwali, néesetè iwàwacutácué nuéwáidaca pía màulenéeri tàacáisi iyú càide iyúwa sùmanáicaalícué pía, càmiíyéica yáalía yéemiaca càinácaalí ímáaná, yái càulenéeri tàacáisca. ²Nuéwáidacatécué pía éeréeri iyú càide iyúwa nàacaalí quìraslì ìiraca ìinisi càmicáiná yáalimá iyáaca ìinási. Nuéwáidacatécué pía màulenéeri tàacáisi iyú, càmicáinácué píalía péemiaca càinácaalí ímáaná yái càulenéeri tàacáisca. ¡Siùca nacáide mamáalàacata càmitacué píalía péemiacani! ³¡Càmitacué píalía péemiaca càinácaalí càulenéeri tàacáisi ímáaná pidèniacáinácué èeri mìnánái íiwítáise mamáalàacata! Nùalíacawa báawacuéca piicáyacacawa píasu cawèníri ìwalíisewáaca, báawacué nacái piicáyacacawa macáicáiná péenácué iwàwaca áibanái iicácani iyúwa cachàiníri áibanái fícha canánama ichùuliacaténácué pía macáita. Iná picuísáyacacuécawa pìyaca nacái, píseríacuéca pííchawáaca nacái. Iná pidèniacuéca mamáalàacata èeri mìnánái íiwítáise, mamáalàacata nacái pimànicuéca píacawa càide iyúwa èeri mìnánái imàníná càmiíyéica yeebáida Cristo itàacái. ⁴Abénaméeyéi péenácué íimaca: “Núacata Pablo yéewáidacalé pííchacué”, càì náimaca; áibanái nacái íimaca: “Núacata Apolos yéewáidacalé pííchacué”, càicaalícué píimaca, yá pèepunícuécawa càide iyúwa èeri mìnánái íináidáanáwa báawéeri iyú.

⁵Càmitacué cayába càì píináidacawa, càmiíyécáiná cachàini wía áibanái fícha, núa Pablo, yá nacái Apolos. Dios yàasu wenàiwicaca

wía, íibaidéeyéica irípiná. Wacàlidacatécué pirí Wáiwacali iináwaná peebáidacaténácué itàacái. Wadéca wamànica yái wáibaidacalécawa Wáiwacali imàaquéericaté walí. ⁶Péemiácué comparación: Abéeri náiwacali idènìaca ibànacale yàalunáwa. Yá ibànùaca yàasu wenàiwicawa ibànacaténá néré. Néese ibànùaca yàasu wenàiwicawa áiba yùucùacaténá néré úni, ipíchaná chuìca cáli. Yá Dios imàacaca bànacalé idàwinàacawa cayába. Càita nacái Wáiwacali ibànùacaté núa pìatalécué nuíbaidáanápínaté irí pèewibàa nuéwáidáanápínácué pía itàacái iyú quéecháwanáimi; néeseté Wáiwacali ibànùacaté Apolos íibaidacaténá irípiná núamirìcubàa yéewáidacaténácué pía mamáalàacata Cristo ìwali cachàinacaténácué píiwitáise Cristo ìwali. Quéwa abéericata Dios yái imichàidéericuécá píiwitáise. ⁷Iná núa ibànéericaté Dios itàacái piwàwalìcu, Apolos nacái yái icuèricatécué pía núamirìcubàa, càmíiyéi cachàini wía áibanái íicha, yácáiná Diosca yái abéericata imichàidéericatécué píiwitáise. ⁸Apolos, núa nacái wáibaidaca Dios irípiná wáapichawáaca, Dios yàasu wenàiwicacáiná wía. Càmita cachàini abéeri wéená áiba wéená íicha, néese Dios idéca imàacaca walí wáibaidacalépiná méetàucunamata wáichawáaca. Quéwa Dios yàapíná nawèni cawinácaalí íibaidéeyéica irípiná. Yàapíná nawèni ìwalíise yái namànínáca náibaidacaléwa Dios imàaquéerica nalí. ⁹Wíata íibaidéeyéi Dios irípiná wáapichawáaca, quéwa píacué, càicuécá píade iyúwa Dios ibànacale, cáininéerica Dios iicáca, iyúwa nacái cayábéeri capìi Dios imànífrica iyaca. Iná Dios ibànùaca wía wáibaidacaténá irípiná wayúudáanápínácué pía. ¹⁰Péemiácué comparación: Aiba wenàiwica iwàwacaalí imànica cayábéeri capìi íba icapèená, yásí quéechacáwa ibànùaca yàasu wenàiwicawa irìadacaténá néré cachàiníiri íba ibàlùadacatáipínáca fínata capìi iwáiná. Néese capìi íiwacali ibànùaca yàasu wenàiwicawa áibanái náawináidacaténá cayábanaméeyéi íba capìi iwáinápiná. Nabàlùadaca capìi iwáiná cachàiníiri íba fínata, yái íba idàbáanéeri wenàiwica irìadéerica. Yái Dios, càicanide iyúwa náiwacali ichùulièrica namànica capìi. Quéechatécáwa Dios ibànùacaté núa yàasu wenàiwica nucàlidacaténá wenàiwicanái irí Jesucristo iináwaná ìwali. Siùcade Dios ibànùaca áibanái yéewáidacaténá wenàiwica mamáalàacata. Quéwa cawinácaalí Dios ibànùerica yéewáidacaténá wenàiwica, iwàwacutá iicáca íichawa cayába imànicaténá machacàníiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná. ¹¹Yái Jesucristoca, càicanide iyúwa idàbáanéeri íba cachàiníiri nalìadéerica cayábéeri iyú nabàlùadacatáipínáca fínata

capìi iwáiná. Yái nuéwáidáanáca wenàiwica Jesucristo ìwali, càicanide iyúwa naliadacaalí cayábéeri iyú idàbáanéeri íba cachàiníiri. Canáca yéewaná áibanái yéewáidaca wenàiwica méetàuculé íicha yái tàacáisica, canácáiná áiba Jesucristo íicha weebáidéeripíná itàacái iwàsàcaténá wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. ¹²Wéewáidacaalí wenàiwica cáaliacáiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná, nàyacaténá machacàníiri iyú, níái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, yásí càica wíade iyúwa wenàiwica ichanàidéeyéica cawèníiri wawàsi capìi iwáinápiná, yái oroca, quírameníiri plata nacái, cawèníiri íba nacái, yái cayábanaméeri wawàsi càimírica yéewa quichái imáalàidaca. Quéwa wéewáidacaalí nía canéeri iwèni tàacáisi iyú, càimírica iyúudàa nàyaca machacàníiri iyú Dios iicápiná, yásí càica wíade iyúwa wenàiwica ichanàidéeyéica púuba capìi iwáinápiná, masicái nacái, sitùà ibáiná nacái, yái wawàsi quichái imáalàidéeripínáca. ¹³Aiba èeriwa, èeri imáalàacatáipínátawa, Dios yáasáidapíná amaláwacani yái wáibaidéerica irípiná, quichái yéenáiwana yàanàapínacaalí. Néesecué quichái yáalimáidapíná iicáwa wáibadacalé wamàníirica Dios irípiná cawíná fiwitáanácaalíni. Càipíná Dios yáasáidaca asáisi cayábacaalíni, càmicaalí nacái caná iwèni, yái wéewáidáanáca wenàiwica. ¹⁴Wéewáidacaalí wenàiwica cayába nàyacaténá machacàníiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná, yásí yái wáibaidéerica Dios irípiná ìidenìapíná quichái, càide iyúwa cawèníiri íba icapèenà càimírica yeemáwa, yásí Dios yàapínáca wawèniwa, wía yàasu wenàiwicawa. ¹⁵Quéwa càmicaalí wéewáida wenàiwica cayába nàyacaténá machacàníiri iyú Dios iicápiná, yásí quichái imáalàidapíná yái wáibaidéerica, càide iyúwa quichái yeemácaalí capìi idènièrica iwáináwa masicái meedá, yásí yái wáibaidéerica imáalàapínáca wáicha, càmita nacái Dios yàapíná wawèni. Quéwa éwita yái wáibaidéerica imáalàacaalíwa wáicha, càicáaníta cáupíná wíawa quichái íicha iyúwa wenàiwica ipìacaalíwa quichái ipèrùà yéewíise, yá càmita wamáalàapínáwa.

¹⁶Abénaméeyéi wenàiwica namànica manúiri capìi ìipidenéeri templo, yá nawàlùacawa nàacaténá Dios icàaluíniná. ¿Càmitasicué píaliáwa Dios yàasu templocà píà Espíritu Santo ìyacáinácué piwàwalicu?

¹⁷Abéerita Dios irípinácué píà, càide iyúwa Dios icapèe. Píacatacué yái Dios yàasu templocà. Iná áibacaalí báawa imànicuéca píiuitáise cachìwéeri tàacáisi iyú, yásí Dios yùuwichàidapíná manuísíwatani.

¹⁸Picácué píináidawa máiníná cáaliacáica píà. Aibacaalí péenácué fináidawa máiníná cáaliacáicani èeri mìnanaí yáaliacái iyú, iwàwacutá

iwènúadaca íiwitáisewa íicha yái íínáidáanácawa iicácaténá yáawawa iyúwa càmfíríca cáalíacái áibanái íicha. Càita yáalímá cáalíacáicani báisíiri yáalíacáisi iyú, yái yáalíacáisi yàanèrica Dios néese. ¹⁹Caná iwèni Dios iicáca èeri mìnánái yáalíacái càide iyúwaté profeta itànàaná Dios itàacái íiméerica: “Dios yùuwichàidapíná nía cawinácaalí cáimacáiyéica iicá yáawawa, nái ícàlidéeyéica náalíánásawa manùba wawàsi ìwali cháí èeri mìnánái íiwitáise iyú. Yái báawéerica nawàwéerica namànica áibanái írí, Dios imàacapíná yàanàaca nàwali idècunitàacá nachìwáidaca áibanái náalíacái iyúwa”, íimaca. ²⁰Càité nacái áiba profeta itànàaca Dios itàacái íiméerica: “Wacuèriná Dios yáalíacawa canáca iwèni meedá yái náináidáanácawa cawinácaalí íínáidéeyéica cáalíacáica èeri mìnánái yáalíacái iyú”, íimaca. ²¹Iná picácué cachàini piicáca píawawa ìwalíise yái áiba wenàiwica yéewáidáanáca pía, náiméerica ìwali cayábéericasani áibanái íicha yéewáidéeyéi wenàiwica. Iwàwacutácué cayábaca piicáca nía canánama abédanamata Dios imàacacáinácué pírí macáita. ²²Dios imàacacué pírí núa Pabloca, yá nacái Apolosca, yá nacái Pedro wéewáidacaténácué pía. Dios imàacacué pírí yái èeriquéi pìyacaténácué cháí èeri írìcu. Imàacacué píripíná nacái yéetácáisi. Imàacacué pírí nacái siùca èeride, macái èerita wapíchalépinácáwa nacái. Càicué Dios imàacaca pírí macáita. ²³Yá Cristo yàasu wenàiwicacuéca nacái pía, Cristocáiná nacái Dios yàasu wenàiwicaca.

El trabajo de los apóstoles

4 ¹Càita iwàwacutácué píináidacawa wàwali, wía apóstolca, íibaidéeyéica Cristo írípiná, Cristo ibànùacáiná wía wéewáidacaténácué pía iyú yái cayábéeri tàacáisica Dios ibèericaté áibanái íicha. Siùcáisede Dios imàacaca wáalíacawa cayábéeri tàacáisi ìwali. ²Wenàiwica íibaidacaalí áiba írí, iwàwacutá imànica càide iyúwa íiwacali íímáaná írí. ³Iná càmita nuínáidawa ìwali yái píimáanácuéca nùwali, píimacaalícué nùwali càmitasa nuíbaida cayába. Càita nacái càmita nuínáidawa ìwali yái áibanái íímáanáca nùwali. Núa nacái canáca yéewaná núumaca nuíbaidacasa cayába Dios írípiná càmicáiná núalímá núalíaca nuíwítáisewa càide iyúwa Dios yáalíánáwa. ⁴Càmita nuwàwali asáísí numànicaalíté áiba wawàsi báawéeri, quéwa cawàwanáta nudéca numànica áiba wawàsi càmfíríca núalíawa ìwali. Abéericata Wáiwacali yái yáaliéricawa, yácata yái ícàlidéeripínáca nuináwaná ìwali asáísí nuíbaidacaalíté írípiná cayába,

càita nacái canéerica iwènicaalí meedáni, yái numàníricaté. ⁵Iná picácué picàlida áibanái iináwaná ìwali càmitasa náibaida cayába Dios irípiná. Picùacué Wáiwacali yàanàanápíná, yásí yáasáidapíná amaléeri iyú yái wamàníirica ibàacanéeri iyú. Yáasáidapíná nacái cainácaalíté wáináidáanáwa wawàwalicuísewa wèpunícaalíté wáibaidaca Dios irípiná. Néese cayábacaalí Dios iicá yái wamàníirica, yásí Dios icàlidapíná wamànicaté cayábéeri.

⁶Píacué nuénánaica, nùlàacuéca pía càiri tàacáisi iyú nuyúudàacaténácué pía, yéewanápinácué nacái pìyaca càide iyúwa Apolos iyáaná, núa nacái, ipíchanácué picutáca áiba tàacáisi Dios itàacái fícha, yéewanápinácué nacái cayábaca piicáca abédanamata macáita wenàiwica fíibaidéeyéica Dios irípiná, nía nacái yéewáidéeyéicuéca pía. Báawéeriquéi cachàiníínácuéca piicáca píawawa ìwalíise yái pidènianácuéca áiba yéewáidéericuéca pía píiméericuéca ìwali cayábéericasani áibanái fícha canánama. ⁷Néeni, ¿cánácué yéewa cáimacái piicáca píawawa áibanái fícha canánama? ¿Càmitasicué píalíawa Dioscata yái yèerica pírí macáita pidènièricuéca? Dios yàacáinácué píriní, néese ¿cánácué yéewa cachàinica piicáca píawawa càide iyúwa pidéca nacáicaalícué peedáca píriwani pichàini iyúwa?

⁸Piyúunáidacuéca píalíacawa macáita wawàsi Dios ìwali. Piyúunáidacuéca pìyaca càide iyúwa càasuíyèi idènièyéica manùba cawènfiri, càmfíyéica iwàwacutá áibanái iyúudàaca. Piyúunáidacuéca píalíacawa macáita yái iwàwacutéericuéca píalíacawa, íná càmitacué píwàwa wéewáidaca pía quirínama. Piicácuéca píawawa iyúwa èeri mìnánái icuèrinánái càmfíyéica iwàwacutá wayúudàaca. Dios imàacacaalícué picùaca macái wenàiwica cachàiníiri iyútá, yá nucùacuéca nía píapichatá. Quéwa càmita nacuèriná núa cháí èeri írìcu, canásíwata. ⁹Wía apóstolca, càmita yéewa wàya iyúwa èeri mìnánái icuèrinánái, nuínáidacáináwa cawàwanáta Dios idéca imàacaca wàuwichàacawa manuísíwata, wía apóstolca. Báawaca èeri mìnánái iicáca wía iyúwa presoíyèi imàníyèica ibáyawanáwa manuísíwata, yéetèeyéipínacawa máini báawéeri iyú nabáyawaná ìwalíisewa. Eeri mìnánái, ángelnái nacái náináidacawa manuísíwata naicáidaca walí idècunitàacá wàuwichàacawa. ¹⁰Madécaná wenàiwica naicáca wía iyúwa máiwitáiséeyèi wàuwichàacáináwa Cristo irípiná. Quéwa piicácuéca píawawa iyúwa cáiwitáiséeyèi Cristo itàacái ìwalíise. Pímacuéca càmitasa pímaní iyúwa máiwitáiséeyèi ipíchanácué piùwichàacawa iyúwa wía. Eeri mìnánái iicáca wía iyúwa machawàaquéeyèi càmicáiná

wéewáida wenàiwica èeri mìnánái yáalíacái iyú. Néese piicácuéca píawawa iyúwa cachàiniyéica íiwitáise, cáimiétacanéeyéica nacái, quéwa èeri mìnánái iicáca wía iyúwa canéeyéi iwèni, wía apóstolca.

¹¹Mamáalàacata àta siùca nacáide wàuwichàaca máapicái, macàlaca nacái wawàwa, canáca nacái wabàle cayába. Aibaalí nacapèedáidaca wía. Canáca nacái wacapèesiwa. ¹²Wáibaida nacái wacáapi iyúwa cachàiníiri iyú àta chamàlecataléta wía wawèniacaténá wayáawa. Aibanái icuísaca íichawa wía, quéwa wasutáca nalí Dios imàníinápiná nalí cayábéeri. Nàuwideca namànica wía quéwa wàideniaca yái báawéerica namàníirica walí. ¹³Natàanica báawéeri iyú wàwali, quéwa càicáaníta watàanica nalí éeréeri iyú quéwanáta. Mamáalàacata àta siùca nacáide namànica walí càide iyúwa náucacaalí náichawa báawéeri yáaséerimi, casaquèeri wawàsi natunuérica bàacháwalicuise.

¹⁴Càmita núumacué pirí càì nubáiniadánápinácué píá, néese nuwàwacáita nùalàacuéca píá càide iyúwa nuénibewa, cáininácáinácué nuicáca píá. ¹⁵Yácáiná éwitasica diez mil namanùbaca yàanàacaalí néewáidacaténácué píá Cristo ìwali, càicáaníta càmítacué pidènià madécaná pisèenáiwa. Núacata càide iyúwacué píaniri, bàaluitécáiná nucàlidacué pirí Cristo Jesús iináwaná, yáté peebáidacuéca itàacái, iwasaanápinácué píá Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. ¹⁶Iná nusutácué píicha wawàsi manuísíwata pimànicaténácué càide iyúwa numàniiná, càide iyúwacué píaniricaalícué núa.

¹⁷Nudéca nubànùacuéca pìatalé Timoteo, yái nuiquéerica iyúwa nuìriwa cáininéerica nuicáca Wáiwacali ìwalíise. Núalíacawa Timoteo ìwali imàníinápiná cayábéeri mamáalàacata càide iyúwa nusutáaná íicha. Nubànùacaté Timoteo iwàwalicaténácué píá càinácaalí nùyaca mamáalàacata càide iyúwa iwàwacutáaná wenàiwica iyaca yeebáidéerica Cristo Jesús itàacái. Càita nuéwáidaca wenàiwica nàyacaténá càì macái níái yeebáidéeyéica Cristo Jesús itàacái macái cáli íinata, àta alénácaalí nuèpuníwa. ¹⁸Abénaméeyéi péenácué cachàinica naicáca níawawa nayúunáidacáiná cáaluca nùaca nupáchiacuéca píá. ¹⁹Quéwa nuwàwacué nùacawa nuicáca píá mesúnamáita Wáiwacali imàacacaalí numànica càì. Yásí nùacawa nuicáténá yái náiméerica náalimáanása namànica náibaidacaténása Dios irípiná, náimaca, níara cachàiniyéica iicáca yáawawa. Càmita nùawa néré nuémìacaténácáita nasàna meedá, náimaca cachàiníinása nía. ²⁰Càmita nuwàwa nuémìaca nacàlidacáicata naináwanáwa, yácáiná cawinácaalí wenàiwica Dios icuèyéica náasáidaca Dios yàasu wenàiwicaca nía idènièyéica

Dios ichàini náibaidacaténá Dios irípiná cachàiníri iyú, nàyacaténá nacái machacàníri iyú. Càmita nacàlidacáita meedá naináwaná ìwaliwa nadèniánása Dios ichàini. ²¹Néeni, ¿càinásicué piwàwa numànica? ¿Piwàwasicué nùanàaca pìatalé nùuwichàidacaténácué pía pibáyawaná ìwalísewa, yái cachàinífinácuéca piicáca píawawa? Càmicaalícué piwàwa nùacawa pìatalé nùuwichàidacaténácué pía, néese piwènúadacué píiwitáisewa píináidacaténáwa machacàníri iyú, piicáténácué píawawa iyúwa càmfíyéica cachàini, yéewacaténácué nùalàaca pía ééréeri iyú cáininácáinácué nuicáca pía.

Juicio sobre un caso de inmoralidad

5 ¹Macáita nacàlidacué nalíwáaca piináwaná ìwali báawéeri iyú ìyacáiná abéeri péenácué yeedéericaté iríwa yáatúanáwa, úara yáaniri yàcawéetúaca. ¡Máiní báawéerica yái namànírica pèewi! Ewita èri mìnánái càmicáaníta neebáida Jesucristo itàacái, càicáaníta càmita máiní namàni càiri báawasíwéeri wawàsi, càide iyúwacué péená imàníná. ²¿Cánácué cachàini piicáca píawawa mamáalàacata? ¡Ìwàwacutácué máiní achúmaca piwàwa manuísíwata pibáyawaná ìwaliwa! Yái asìali imànírica càiri báawéeri, iwàwacutácué piúcaca pèewíisewani yái asìalica. ³Ewita càmicáaníta nùyaca píapichacué néré, càicáaníta nuicáca núawawa iyúwacué abéeri péená. Nudéca nuínáidacawa nùuwichàidáanápíná yái asìalica càide iyúwa nùyaca nacáicaalícué píapicha néré. Yái Wáiwacali Jesucristo idéca ichùulíaca núa nucàlidáanápíná càinácaalí iwàwacutáanápíná yùuwichàacawa yái imànírica càiri báawasíwéerica. ⁴Piwacáidáyacacuéwa, yá píináidacuéwa nùwali càide iyúwa nùyaca nacáicaalícué píapicha, nùalàacaténácué pía. Yásí Wáiwacali Jesús cachàiníri fiwitáise ìyapínácué píapichawa. ⁵Iná iwàwacutácué pèepùadaca yái asìalica Satanás irí yéewanápiná Satanás imáalàidaca iiná uláicái iyú àta yéetácatalépinátawa ipíchaná yùuwichàacawa Dios yàasu yùuwichàacáisi iyú càiripinátawa Wáiwacali Jesús yàanàacaalípiná àniwa.

⁶Picácué picàlida piináwanáwa canùmaséeri iyú cayábáanásacué pía idècunitàacá pimàacacué abéeri péená imànica càiri báawéeri. Píalíacuéwa comparación íiméerica: “Nèewíadacaalí achúmanamata levadura íbesi yèewi, yá levadura imàacaca macáita íbesi inísàapínácawa”, càì íimaca yái comparaciónca wabáyawaná ìwali. Yái levadura íimáanáca càicanide iyúwa wenàiwica ibáyawaná. Iná pimàacacaalícué abéeri péená imànica ibáyawanáwa mamáalàacata, yásí mesúnamáita

macáitacué pía pimànipiná piacawa pibáyawanáwa. ⁷Iná piúcacué pèewísewa yáara levadura nacáirica íiwitáise, yái péenácuéca imànírica báawéeri, ipíchanácué báawaca imànica píiwitáise canánama. Yásí píalimácué piyaca wàlisài iyú, mabáyawanéeri iyú nacái. Càicuéca píade iyúwa wàlisài pan, càmfiri idènia levadura, Dioscáiná idéca yúucacué pícha yái báawéerica pimàníricaté. Càide iyúwa judíonái nanúacaalí oveja wàlisài nàasu culto Pascua yaalíwa nawàwalicaténá iyúwaté Dios iwasàaná nía, càita nacái wàasu Cordero íipidenéerica Cristo yéetácatéwa iwasàacaténá wía, wàyacaténá wàlisài iyú. ⁸Judíonái namànica nàasu Pascuawa, yá náucaca náichawa macáita levadura. Càita nacái, wáucacué wáichawa yái levadura nacáirica wáiwitáiseca bàaluisàimica. Picácué wàya quirínama wabáyawaná yáapichawa. Càide iyúwa pan càmicaalí idènia levadura, càita nacái iwàwacutá wàyaca masaquèeri wáiwitáise yáapichawa, watàanícué nacái báisiiri iyú.

⁹Bàaluité nutànàacatécué pirí áiba cuyàluta nùalàacaténácué pía ipíchanácué piacawéeridaca wenàiwica iiméeyéica áiba yáapicha càmfíchúaca náinusíwa, càmfirica nacái nanìrisíwa. ¹⁰Quéwa càmitacué píalía péemiaca cayábani càinácaalíté íimáaná yái núuméericatécué pirí. Càmita nuchùuliacué pìanápináwa déeculé náicha macái èeri mìnánái càmfíyéica yeebáida Jesucristo itàacái, níaí iiméeyéica áiba yáapicha càmfíchúaca náinusíwa, càmfirica nacái nanìrisíwa, nía nacái iwàwéeyéica yeedáca iríwa macái wawàsi cawènfiri, nía nacái cayéedéeyéica, nía nacái yèeyéica ídolo icàaluíniná, yái cuwáinái yéenáiwanáca. Càmitàacá píalimácué piacawa náicha àta péetácatalétacuéwa piacaténáwa èeri íicha. ¹¹Càmitaté càì nuchùuliacuéca pía, néese nùalàacatécué pía ipíchaná piacawéeridaca wenàiwica icàlidéeyéica iináwaná ìwaliwa neebáidáanása Jesucristo itàacái quéwa namàni nàacawa càiri báawéeri: Naimáca áiba yáapicha, càmfíchúaca náinusíwa, càmfirica nacái nanìrisíwa; nawàwaca needáca nalíwa macái wawàsi cawènfiri; nàaca ídolo icàaluíniná yái cuwáinái yéenáiwanáca; natàaníca báawéeri iyú áibanái ìwali, áibaalí nacái nacàmaca; áibaalí nacái nayéedùaca, quéwa mamàlálacata nacàlidaca naináwanáwa neebáidáanása Jesucristo itàacái. Picácué piacawéerida nía; picácué piyáa piyáacaléwa náapicha. ¹²⁻¹³Dios càmitacué ichùulia wàuwichàidaca èeri mìnánái càmfíyéica yeebáida Jesucristo itàacái. Néese Diosta yùuwichàidapiná níawa. Quéwa cawinácaalí iyéeyéica pèewibàa, nacàlidacaalí naináwanáwa neebáidáanása Jesucristo itàacái,

quéwa namànica nabáyawanáwa, néese iwàwacutácué picháawàaca naináwaná ìwali, pialàacaténácué nía cachàiníri iyú. Iná piúcacué pèewíisewa yái imànírira ibáyawanáwa.

Pleitos ante jueces no creyentes

6 ¹Aiba yeebáidéeri Jesucristo itàacái imànicaalícué pírí báawéeri, ¿cánácué picháawàa iináwaná ìwali jueznái irí càmíiyéica yeebáida Jesucristo itàacái? Báawéeriquéi pimàniínácuéca còi. Néese iwàwacutácué picháawàaca iináwaná ìwali Dios yàasu wenàiwica irí, yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái ìwacáidáyaquéeyéicawa, nachùnìacaténácué pírí yái wawàsica. ²Píacué Dios yàasu wenàiwicaca, píalíacuéwa Dios imàacáanápínácué péemìaca èeri mìnánái iináwaná ìwali èeri imáalàacaalípínáwa picàlidacaténácué iwàwacutáanà nàuwichàacawa càiripinátawa nabáyawaná ìwalíisewa. Iná yéewa píalimácué péemìaca piináwanáwáaca achúméeriina wawàsi ìwali cháì èeri irícu pichùnìacaténácué wawàsi píríwáaca, píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ³Píalíacuéwa nacái wéemianápiná nacái ángelnái iináwaná ìwali wacàlidacaténá cayábacaalíni, báawacaalí nacái, èeri imáalàacaalípínáwa. Iná màulenáca meedá péemiacuéca piináwanáwáaca cháì èeri irícu, pichùnìacaténácué píríwáacani, yái achúméeri wawàsica. ⁴Iná abéeri péenácué yeebáidéerica Jesucristo itàacái cháì èeri irícu imànicaalícué pírí báawéeri, ¿cánácué picháawàa iináwaná ìwali jueznái irí picàlidéeyéica iináwaná canápinéeyéicasa nía, níara càmíiyéica yeebáida Jesucristo itàacái? ⁵Núumacué pírí còi báicaténácué pía, piwènúadacaténácué píiwitáisewa. ¿Càmítasicué ìya abéeri péená yáaliméeri yéemiacuéca piináwaná, ichùnìacaténácué píichawáaca yái wawàsica? ⁶¡Báawéeriquéi pipélianácuéca, picháawàayaca nacáíwa jueznái irí, quéwa báawéeriquéi cachàiníwanái picháawàanácuéca piináwaná ìwaliwáaca jueznái irí càmíiyéica yeebáida Jesucristo itàacái!

⁷Picháawàacaalícué piináwaná ìwaliwáaca, yá pidécuéca pimàacaca báawéeri icàbadàacuéca pía, càmítacué nacái pimàni càide iyúwa Dios iwàwáaná. Aiba yeebáidéeri Jesucristo itàacái, imànicaalícué pírí báawéeri, iyéedùacaalícué píicha plasú nacái, yá cayába cachàiníwanái pìidenìacaalícué piùwichàanáwa masànatatá, ipichaná èeri mìnánái càmíiyéica yeebáida Jesucristo itàacái naicácuéca pipéliayacacawa. ⁸¡Quéwacué càmíta pìidenìani, néese pimànicuéca còi pibáyawanáwa cachàiníwanái: Pimànicuéca áibanái irí báawéeri, piyéedùacuéca nàasu, éwita pimanùbacacáaníta nía!

9-10 Píalfacuéwa báawéeyéi íiwitáise càmita nawàlùapináwa Dios ìyacàle iriculé, yái icùacataléca chènuníseérica. Picácué pibatàa áibanái ichìwáidaca pía cachìwéeri tàacáisi iyú. Càmfíyéipiná iwàlùawa Dios ìyacàle iriculé cawinácaalí imànfíyéica yáalaniwa; nía nacái yèeyéica ídolo cuwáiná yéenáiwana icàaluíniná; nía nacái iiméeyéica inanái yáapicha càmfíchúaca náinusíwa, nía nacái iiméeyéica asìali yáapicha càmfíríca nanírísíwa; nía nacái asìaná imàaquéeyéica áiba asìali iduica, áibanái nacái asìaná iiméeyéica inacáiri yáapichawa; nía nacái iyéeduèyéica; nía nacái iwàwéeyéica yeedáca iríwa macái wawàsi cawèníiri, nía nacái icàméeyéica; nía nacái itàanfíyéica báawéeri iyú áibanái ìwali, nía nacái ipéliyéica áibanái nayéedùacaténá nàasu. Nía càmfíyéipináta iwàlùawa Dios ìyacàle iriculé chènuniré. 11 Càitécué abénaméeyéi péená ìyacaté ipíchawáiseté piwènúadacuéca píiwitáisewa Dios irípiná peebáidacaténácué Jesucristo itàacái. Quéwa Dios idéca imàacacué iwàwawa pibáyawaná íicha càide iyúwa idéca nacáicaalícué íibaca píchani. Idéca nacái yeedácuéca pía yàasu wenàiwicapináwa mabáyawanácaténá iicácuéca pía. Càita Dios idéca imànicuéca pirí cayábéeri Wáiwacali Jesucristo íipidená ìwali, yéetácáinátéwa wáichawalíná. Dios idéca imàacacué yàasu wenàiwicaca pía Espíritu Santo ichàini iyú, yái Espíritu Dios ibànuèricuéca piwàwaliculé.

La santidad del cuerpo

12 Abénaméeyéi nacàlidaca: “Càmicaalí Dios imáisanà numànica áiba wawàsi, yásí cayábaca numànica macái wawàsi nuwàwéerica numànica”, càì náimaca. Quéwa, núumacué pirí, éwita Dios càmicáaníta imáisanà wamànica áiba wawàsi, càicáaníta càmita macái wawàsi iyúudàa wía, áibanái nacái. Báisíta Dios imàacaca wamànica càide iyúwa wawàwáaná càmicaalí báawa yái wawàwéerica wamànica, quéwa iwàwacutá wacùaca wíawawa ipíchaná yái wawàsi wawàwéerica wamànica idacùaca wía cachàiníiri iyú àta càmicataléta wáalimá wamàacaca wáichawani. Báawaca wamàacacaalí áiba wawàsi idacùaca wáiwitáise. 13 Nacàlidaca báisíiri iyúni náimacaalí yàacàsi ìwali watùra irípinéerica, watùra nacái wayáacalé irípiná. Báisíta, Dios imàacaca wayáaca macái yàacàsi wawàwéerica. Quéwa áibaalípiná Dios imáalàidapiná yàacàsi, watùra nacái càmicáiná iwàwacutá wayáaca wayáacaléwa quirínama. Quéwa wainá càmita ìya càide iyúwa yàacàsi; namànicáita nachìwawa meedá náimacaalí cayábacasa waimáca áibanái yáapicha cawinácaalí wawàwéeri, càmicáaníta

wáinusíwani, càita nacái càmicáaníta wanìrisíwani. Càmita báisí nataacái, néese, yái waináca, yácata Wáiwacali yàasu weebáidacaténá itàacái. Wáiwacali nacái wainá irípinéeri, ichàiniadacaténá wainá, yéewanápiná wáibaidaca irípiná. ¹⁴Càide iyúwaté Dios imichàidáaná Wáiwacali yéetácáisi fícha, càita nacái imichàidapíná wíawa yéetácáisi fícha íiwitáise cachàiníiri iyúwa, yái chàinisi imichàidéericaté iyú Wáiwacali.

¹⁵¿Càmitasicué pialíawa piiná ìwaliwa Cristo iiná ìwalíiséericani? Yácáiná wía yeebáidéeyéica Cristo itàacái, càica wíade iyúwa Cristo iiná iyéerica cháì èeri irìcu. ÌIná máiní báawaca abéericaalí wéená imànica íbáyawanáwa inanái yáapicha iiméechúaca asíanái yáapicha plata ìwalínápiná! ¡Picácué wamàni càiri báawéeri! ¹⁶¿Càmitasicué pialíawa asìali iimácaalí inanái yáapicha iiméechúaca asíanái yáapicha plata ìwalínápiná, yásí níái pucháibaca abéericata nainá? Càité profeta itànàaca Dios itàacái nàwali cawinácaalí iiméeyéica yáapichawáaca: “Dios iicáca níái pucháibaca iyúwa abéeri wenàiwica”, càì íimaca. ¹⁷Quéwa wenàiwica yeebáidacaalí Wáiwacali itàacái, yásí iyaca abédanamata Wáiwacali yáapicha.

¹⁸Iná piacuéwa náicha caqualéta cawinácaalí iimáidéeyéicuéca pía piimáanápiná áiba yáapicha càmfírica pinìrisíwa, càmfíchúaca nacái píinusíwa. Macái áiba nabáyawaná íiwitáaná càmita imàni báawéeri nainá iríwa, quéwa cawinácaalí iiméeyéica áiba yáapicha càmfírica nanìrisíwa, càmfíchúaca nacái náinusíwa, namànica nabáyawanáwa nainá iríwa. ¹⁹¿Càmitasicué pialíawa piiná ìwalicuéwa Espíritu Santo yàasu templocani, yái Espíritu Santo Dios imàaquéericatécué pirí, yá nacái Espíritu Santo iyacuéca piwàwalìcu? Càmitacué píiwacali píawawa. ²⁰Yái Diosca, yácatacué Píiwacali, Dioscáiná iwèniacatécué pía cawèníiri wawàsi iyú, yái Iiri íiranáca. Iná picácué pimàni pibáyawanáwa piiná iyúwa, néese pìyacué mabáyawanéeri iyú yéewanápiná áibanái náalíacawa máiní cayábéerica íiwitáise yái Diosca.

Consejos sobre el matrimonio

7 ¹Siùcade nucàlidacué piríni yái pisutéericuéca péemíawa núa ìwali pibànùacaalítécué nulí cuyàluta. Báisíta cayábaca càmicaalí asíanái idunùa inanái ìwali. ²Quéwa madécaná wenàiwica nawàwaca naimáca áiba yáapicha, càmfíchúaca náinusíwa, càmfírica nacái nanìrisíwa, íná cayábacata macái asíanái yeedáca íinuwa, macái inanái nacái uedáca unìriwa. ³Iwàwacutá asìali iimáca íinusíwa yáapichawa càide

iyúwa iwàwacutáaná imànica. Càita nacái iwàwacutá inanái uimáca unìrisíwa yáapichawa. ⁴Uái inanáica càmita uiná íiwacalu úa, néese unìri yàasucani. Càita nacái asiali, càmita iiná íiwacalini, néese ínu yàasucani. ⁵Picácué pimáisanà piináwa pínu íichawa, pinìri íicha nacáiwa, càmicaalícué abédanama píiwitáise píapichawáaca quéeacháwa càmfínápiná piimá píapichawáaca maléená èerita pisutáanápinácué Dios íicha manuísíwata. Pidécanaáamicué pimáalàidaca pimànica càì, néese iwàwacutácué pèepùa piimá píapichawáaca àniwa ipíchanácué càmita píalimá picùaca píawawa, yá Satanás yáalimáidacuéca pía pimànínápiná pibáyawanáwa áiba yáapicha.

⁶Càmitacué nuchùulia pía peedáanápiná piríwa piacawéeripináwa, quéwa piwàwacaalícué picásàacawa, yá cayábacani. ⁷Macái wenàiwica náalimácaalí nàyaca abéeritatá càide iyúwa nùyáaná canéeri ínutá, yá cayábacatáni, quéwa càmita macái náalimá nàyaca abéerita. Néese Dios imàacaca walí wáalimáwanama madécaná chàinisi íiwitáaná wáibaidacatená irípiná, wadèlianápiná wáalimáwanama wáibaidacaléwa méetàucunamata wáichawáaca. Dios imàaca abénaméeyéi wéená nàyaca abéerita casíimáiri iyú. Imàaca áibanái wéená nàyaca nàacawéeri yáapichawa casíimáiri iyú.

⁸Núumacué pirí píacué máinuíyéica, manìríiyéi nacái, píacué nacái inìrimi yéetéeyéimicawa íicha, cayábaca piyamáacaalícuéwa abéerita càide iyúwa nùyáaná abéerita. ⁹Quéwa càmicaalícué píalimá picùaca píawawa ipíchaná pimànica pibáyawanáwa, yási iwàwacutácué peedáca pinìriwa, pínu nacáiwa, cayábacáiná cachàíníwanái picásàacaalícuéwa máinicáichacué píináidáanicawa piimáanápiná áiba yáapicha.

¹⁰⁻¹¹Quéwa nuchùullacué pía, píacué cáinuíyéica, píacué nacái canìríiyéica càide iyúwaté Wáiwacali íimáaná walí, càmfínápiná inanái imàaca inìriwa, càita nacái càmfínápiná asiali imàaca ínuwa. Càmfíricata núa meedá yái ichùulièricuéca pía, néese Wáiwacalícatá yái ichùulièricuéca càmfínápiná pimàni càì. Quéwa inanái uèpùacaalíwa unìri íichawa, iwàwacutá uyamáacawa abéechúata, canáca yéewaná uedá ulíwa áiba àniwa. Néese càmicaalí quirínama uwàwa ùyaca abéechúata, yá iwàwacutá unìri, úa nacái nawènúadaca náiwitáisewa nalíwáaca nàyacatená abédanamata náapichawáaca àniwa.

¹²Siùcade nuwàwacué nùalàaca pía quiríta càide iyúwa nuínáidáanáwa, píacué áibanái yeebáidéeyéica Wáiwacali itàacái. Càmita Wáiwacali ichùulia núa nùalàanápinácué pía tàacáisi iyú núuméeripinácuéca pirí, quéwa nuínáidacawa cayábacani. Péemìacué: Abéeri asiali

yeebáidéeri Jesucristo itàacái ínucaalí càmfíchúa yeebáida, quéwa uwàwacaalí ùyaca yáapicha, iwàwacutá asìali yeebáidéerica Jesucristo càmita imàaca ííchawa úa. ¹³Càita nacái inanái yeebáidéechúa Jesucristo itàacái unìricaalí càmfiri yeebáida, quéwa iwàwacaalí ìyaca úapicha, iwàwacutá inanái yeebáidéechúa Jesucristo càmita umàaca úíchawani. ¹⁴Cayábaca nayamáacawa náapichawáaca, yácáiná Dios iicáca iyúwa yàasu wenàiwicapináwa yái asìalica ùwalíise úái ínuca yeebáidéechúaca Jesucristo. Càita nacái Dios iicáca iyúwa yàasu wenàiwicapináwa úái inanáica ìwalíise yái unìrica yeebáidéerica Jesucristo. Píacué yeebáidéeyéica Jesucristo, càmicaalícué piyamáawa piacawéeri yáapichawa càmfirica yeebáida, yá cawàwanátacué péenibe càmita neebáida Jesucristo itàacái; néese piyamáacaalícuéwa piacawéeri yáapichawa, péenibe yáapichawa nacái, yásí Dios iicácuéca péenibe iyúwa yàasu wenàiwicapináwa. ¹⁵Quéwa yái unìrica, úa nacái ínuca, càmfíyéica yeebáida Jesucristo itàacái máinícaalí nawàwaca nèepùacawa nàacawéeri ííchawa yeebáidéerica, pimàacacué nèepùacawa náicha. Píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, càmitacué iwàwacutá piyamáacawa piacawéeri yáapichawa càmfirica yeebáida nawàwacaalí nèepùacawa píichacué càmicáiná Dios iwàwa wapéliyacacawa, néese Dios idéca imáidaca wía wàyáanápíná matuíbanáiri iyú. ¹⁶Nawàwacaalícué nèepùacawa píicha, pimàacacué nèepùacawa ipíchanacué pipéliyacacawa, càmicáinácué píalíawa, píacué inanáica, asáísí píalimácaalí piwènúadaca pinìri íiwitáisewa Dios írípiná. Càita nacái píacué asianáica, càmitacué píalíawa asáísí píalimácaalí nacái piwènúadaca píinu íiwitáisewa Dios írípiná.

¹⁷Píalimáwanama macáitacué iwàwacutáca pìyaca càide iyúwaté Wáiwacali imàacáanátécué pirí chàinisi píibaidacaténacué írí. Càmicaalícué báawa yái píibaidacaléca, néese pìyacué càide iyúwaté pìyáaná Dios imáidacaalítécué pía. Càita nùalàaca macáita wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, ìwacáidáyaquéeyéicawa yàcalé imanùbaca. ¹⁸Dios imáidacaalí asìali namàníricaté írí circuncisión, càmita iwàwacutá iwènúadaca yàasu circuncisiónwa. Càita nacái Dios imáidacaalí asìali càmfiricaté namàni írí circuncisión, càmita iwàwacutá imàacaca namànica íríni siùcade. ¹⁹Píacué achúma píináidáanícawa piwàwawa circuncisión ìwali, cáininácáiná Dios iicáca macái wenàiwica íiwitáaná abédanamata. Abéerita píináidacuéwa pimànfínápíná machacàníiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná. ²⁰Càmicaalícué báawa píibaidacalé, néese iwàwacutácué macáita

pìyaca càide iyúwa pìyáanáté quéecha Dios imáidacaalítécué pía.
²¹Aibanái yàasu wenàiwicacaalíté pía íbaidéericaté mawèníri iyú Dios imáidacaalíté pía, picá achúma piwàwa ìwali. Quéwa namàacacaalí pèepunicawa matuíbanáita, yá cayábaca pèepunicawa máiwacalináwaca.
²²Cáinináca Dios iicáca macái wenàiwica íiwitáaná abédanamata, íná áibanái yàasu wenàiwicacaalíté pía íbaidéerica mawèníri iyú Dios imáidacaalíté pía peebáidáanápínaté Wáiwacali itàacái, néese siùcade éwita áibanái yàasu wenàiwicacáaníta pía mamáalàacata, càicáaníta iwàwacutá piwàwalica Wáiwacali idéca iwasàaca pía Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha píibaidacaténá Wáiwacali irípiná; càita nacái pía yèepuníiricatéwa máiwacalináwaca cháí èeri írìcu Dios imáidacaalíté pía, siùcáisede Cristo yàasu wenàiwicaca pía íbaidéeripiná Cristo írì càiripináta. ²³Dios iwèniacatécué pía cawèníri wawàsi iyú, yái líri íiranáca. Iná picácué píináidáanícawa ìwali yái èeri mìnánái íimáanáca pìwali. Picácué nacái cáimacái piicáca píawawa iyúwa èeri mìnánái.
²⁴Iná píacué nuénánáica, càmicaalícué báawa píibaidacalé, néese iwàwacutácué pìyaca mamáalàacata càide iyúwa pìyáanátécué Dios imáidacaalítécué pía.

²⁵Siùcade nùalàacué pía nàwali níara cà míiyéicáwaca icásàawa. Wáiwacali càmita imàaca nulí tàacáisi nuchùulíanápíná nía quéwa nùalimá nùalàaca nía Dios iyúudàacáiná núa manuísíwata, iicácáiná nupualé, yéewanápiná nùalàaca wenàiwica cáalíacáiri iyú. ²⁶Nuínáidacawa cayábaca macáita wenàiwica nayamáacaalíwa càide iyúwa nùyáaná máinuta, manírìta nacái macáicáinácué càulenápíná wàasu èeri siùcade, nàuwichàidapínácaalí wía Cristo ìwalíise, weebáidacáiná itàacái.
²⁷Quéwa cáinucaalí pía, picá pimàaca píichawa úa. Máinucaalí pía, cayábaca càmicaalí peedá píinuwa. ²⁸Quéwa peedácaalí píinupínáwa, càmita pimàni píbáyawanáwa. Càita nacái mànacàu uedácaalí unírìwa, càmita cabáyawaná úa. Quéwa níái cáinuíyéica, nía nacái caníríiyéica nàypíná càulenéeri iyú cháí èeri írìcu, iwàwacutácáiná nàuwichàacawa Cristo irípiná. Iná nùalàacuéca pía ipíchanácué máiní pìyaca càulenéeri iyú.

²⁹Píacué nuénánáica càicué nuwàwaca nùalàaca pía: Iyaca wapíchalé achúma èerínata meedá, íná siùcade cawinácaalí idènièyéica yàacawéeriwa, iwàwacutá náibaidaca Wáiwacali irípiná càide iyúwa náalimáanáta cachàiníri iyú. ³⁰Càita nacái cawinácaalí achúmèeyéica iwàwa yéénánái yéetéeyéimiwa ìwaliwa iwàwacutá náibaidaca Wáiwacali irípiná càide iyúwa cà míiyéi achúma iwàwa.

Cawinácaalí nacái imàníyéica fiesta iwàwacutá nàyaca cáimiétaquéeri iyú càide iyúwa càmfíyéi máiní casímái iwàwa náibaidacaténá cáalfacáiri iyú Wáiwacali irípiná. Cawinácaalí nacái iwènièyéica wawàsi iwàwacutá càmita máiní cáinináca naicáca nàasuwa, néese iwàwacutá náináidacawa càide iyúwa canéeyéica yàasu, náibaidacaténá cachàiníiri iyú Wáiwacali irípiná. ³¹Cawinácaalí nacái imàníyéica yàasu wawàsiwa cháí èeri irícu needácaténá nalíwa plata, iwàwacutá càmita máiní báawaca nawàwa náináidáanícawa nàasu cawèníiri ìwaliwa cháí èeri irícuíríca, yácaíná mesúnamáita imáalàapínacawa macáita yái waiquéerica cháí èeri irícu.

³²Càmítacué nuwàwa pínáidáanícawa báawanama cháí èeri yàasu wawàsi ìwali. Máinucaalí asíali, yásí íináidacawa Wáiwacali yàasu wawàsi ìwali imànicaténá càide iyúwa Wáiwacali iwàwáaná casímáicaténá imànica Wáiwacali iwàwa. ³³Quéwa cáinucaalí asíali, yá iwàwacutá íináidacawa cháí èeri yàasu wawàsi ìwali casímáicaténá imànica ínu iwàwawa. Yái asíali càmita yáalimá íibaidaca macái ichàini iyúwa ínu irípináwa, Wáiwacali irípiná nacái. ³⁴Càita nacái maníríchúa, áiba inanái nacái càmfíchúaca icàsàawa, náináidacawa Wáiwacali yàasu wawàsi ìwali, casímáicaténá namànica Wáiwacali iwàwa, namàacacaténá naináwa, náiwitáise nacáiwa Dios irí, náibaidacaténá cachàiníiri iyú irípiná. Quéwa áiba inanái caníríchúaca iwàwacutá uínáidacawa cháí èeri yàasu wawàsi ìwali usímáidacaténá uníriwa.

³⁵Càita nùalàacuéca pía nuyúudàcaténácué pía. Càmita numáisaníacué picàsàacawa, néese núumacué pirí càì pìyacaténácué cáimiétaquéeri iyú, píibaidáanápínácué nacái Wáiwacali irípiná macái pichàini iyúwa.

³⁶Quéwa áibacaalí asíali íináidawa càmita cayába imáisaníacaalí mamáalàacata íiduwa ucàsàacawa béerucáiná úa, uwàwacaalí ucàsàacawa nacái, yásí cayábaca úaniri imàacacaalí ucàsàacawa. Càmita namàni nàyaca nabáyawanáwa, níái icàsèeyéicawa. ³⁷Quéwa áibacaalí idènia íiduwa, càmicaalí iwàwacutá íidu icàsàacawa asíali yáapicha, càmicaalí nacái uwàwa ucàsàacawa, úaniri nacái íináidacaalíwa càmíinápíná imàaca ucàsàacawa yáapicha yái asíalica, yá úaniri imànica ìyaca cayábèeri wawàsi. ³⁸Iná cawinácaalí imàaquéerica íiduwa icàsàacawa imànica cayábèeri wawàsi. Quéwa cawinácaalí càmfíríca imàaca ucàsàacawa imànita nacái cayábèeri yáwanái.

³⁹Uái caníríchúaca canáca yéewaná umàaca uíchawa uníriwa. Iwàwacutá uyamáacawa yáapicha idècunitàacá cáucani. Quéwa yéetácaalíwa uícha, yásí úalimáca udéca ucàsàacawa àniwa yáapicha

cawinácaalí asìali máinuíríca uwàwéeríca, quéwa iwàwacutá ucàsàacawa abéeri yáapícha yeebáidéeríca Jesucristo itàacái. ⁴⁰Quéwa nuínáidacawa casíimáinápiná cachàiníwanái uwàwa càmicaalí uedá unìripináwa àniwa. Càita nuínáidacawa, nuebáida nacái Espíritu Santo Dios néeséeri idéca iyúudàaca nuínáidáanáwa càì.

Los alimentos consagrados a los ídolos

8 ¹Siùcade nucàlidacué piríni ìwali yái pisutéericuécá péemìawa núa ìwali pìasu cuyàluta iricuwa: yái iinási áìbanái inuérica iyúwa sacrificio nàacaténá ídolo cuwáinái yéenáìwaná icàaluíníná, càide iyúwa náìwitáise iyáaná, níara áìbanáica càmiyéica yeebáida Jesucristo itàacái. Pidécuéca píimaca cáalíacáicasacué pía macáita. Cayábacué nuénánái, ipíchanacué cáimacáica piicáca píawawa píalíacái ìwalíisewa. Cayába cachàiníwanái cáininácaalícué piicáyacacawa, yéewanápinácué píiìwitáise idàwinàacawa Dios íiìwitáise iyú peebáidacaténácué itàacái tàì fíméeri iyú. ²Cawinácaalí iyúunáidéeríca yáalíacawa madécaná wawàsi ìwali, càmitàacá yáalíawa cayába càide iyúwa iwàwacutáaná yáalíacawa. ³Quéwa cawinácaalí cáinináca iicáca Dios, yásí Dios yáalí iicáca yái wenàiwicaca, cayábaca Dios iicáca íiìwitáise nacái.

⁴Pisutácatécué péemìawa núa asáisi cayábacaalícué piyáaca iinási nanuérica iyúwa sacrificio nàacaténá ídolo icàaluíníná, níái cuwáinái yéenáìwanáca. Càitacué núumaca pirí ìwali: Báisíta canéeríca iwèni meedáni, canáca nacái ichàini yái ídoloca, cuwáisàiri yéenáìwanáca meedáni cháì èeri irícu, canácáiná áiba báisíiri Dios íícha, abéerita yái Diosca. ⁵Báisíta nàyaca madécaná demonio íiwacanánái cachàiníyeyí báawéeyeyí íiìwitáise icuèyéica yàasu cáliwa chènuníiséeri cáuli irícubàa, cháì èeri irícu nacái èeri mìnánái yèeyéica íipidená cuwáinái (íimáanáca diosnáì). Madécaná wenàiwica nàaca demonio icàaluíníná, wenàiwica icàlidéeyéica ìwali cuwáináicasa nía. ⁶Quéwacué canáca walí áiba wèeripíná icàaluíníná íícha yái abéerita Wáaniri Diosca. Wáaniri Dios imànicaté macáita, íná wawàwa wàyaca càide iyúwa iwàwáaná. Iya nacái abéerita Wacuèriná, yái Wáiwacali Jesucristoca, yái idàbéericaté macáita, àta wía nacái, Wáaniri Dios irípiná.

⁷Quéwa càmitacué macái wéená náalía néemíaca cayába càinácaalí fímáaná yái tàacáisica. Càmita cachàini náìwitáise Dios ìwali càmicáináca náalía cayába. Níái wéenánái yéewánéeyéita yàaca ídolo cuwáisàiri yéenáìwaná icàaluíníná ipíchawáiseté nawènúadaca náìwitáisewa neebáidacaténá Jesucristo itàacái. Nayáacaalí nayáacaléwa áìbanái

yáapicha, nawènìacaalí iinási nacái yàcalé irìcu, yá náaliacawa áibanái nadéca nanúaca yái pìràimica iyúwa sacrificio nàacaténá ídolo icàaluíniná. Abénaméeyéi wéená iyáacaalí yái iinásica, yá nayúunáidaca càmita báisí Dios imàaca nayáacani. Quéwa nayáacani quéwanáta. Iná nadàbaca náináidacawa méetàuculé Dios ícha, yá báawaca náiwitáise ìwalfise yái namànfínaca wawàsi náináidéerica Dios imáisaníaca namànica. ⁸Báisíta càmita cayába Dios iicáca wía ìwalfise meedá yái wayéerica, ínà càmita cayábáwanái Dios iicáca wía áiba wawàsi ìwalfise wayáacaalíni. Càita nacái càmita báawa Dios iicáca wía ìwalfise yái càmfírica wayáa. ⁹Quéwacué éwita Dios imàacacáaníta piyáaca iinási áibanái inuérica iyúwa sacrificio ídolo cuwáisàiri yéénáiwana írí, càicáaníta iwàwacutácué piicá pífichawa cayába ipíchanácué abéeri wéénásàiri càmfírica yeebáida tàì fíméeri iyú imànica ibáyawanáwa iicácáinácué piyáacani, yái iinásica. ¹⁰Píacáiná yáaliéricawa Dios imàacaca piyáaca yái iinásica, néese píawinacaalíwa piyáacaténá piyáacaléwa ídolo yàasu templo néré, nawacùacataléca iinási nanuérimica iyúwa sacrificio ídolo írí, yá cawàwanáta abéeri wééná càmfíri yeebáida tàì fíméeri iyú iicáca pía néré, néese iwàlùacawa néré nacái iyáacaténá yái iinásica, éwita fínáidacáanítawa càmita Dios iwàwa imànica càì. ¹¹Pidéca píimaca pìwaliwa píalíánásawa madécaná, quéwa yái píalíacáica càmita iyúudàa péénásàiri yái càmfírica yeebáida tàì fíméeri iyú, néese pidéca pimànica írí máiní báawéeri píalíacái iyúwa, yá cawàwanáta yéetápinácawa méetàuculé Dios ícha ibáyawaná yáapichawa, yái péénásàirica, éwitaté Cristo yéetácáanítawa nacái íichawalíná. ¹²Iná péewáidacaalícué péénánáíwa càmfíiyéica yeebáida tàì fíméeri iyú namànfínápiná áiba wawàsi náináidéerica ìwali càmfírica Dios iwàwa namànica, yá pimànicuécà piacawa pibáyawanáwa péénánái íríwa, Cristo írí nacái. ¹³Iná yái nuyáanáca iinási imàacacaalí nuénásàiri imànica ibáyawanáwa nuyáacalé ìwalfise, yásí cayába cachàiníwanái càmfínápiná quirínama nuyáaca iinási, ipíchaná núalimáidaca nuicáwa nuénásàiriwa àta imànicataléta ibáyawanáwa.

Los derechos de un apóstol

9 ¹Ewita apóstolcáaníta núa, yái Dios ibànuérica, càicáaníta càmita nuèpuníwa càide iyúwa isíimáidáaná núa meedá, néese nuwàwaca nuyúudàaca áibanái. Báisíta Dios imàacacaté núa apóstolpiná, ínà canáca ichùulièri núa cháì èeri irìcu. Nudéca nuicáca Wáiwacali Jesús. Píacué

naací yáasáidéeyéica apóstolca núa bàaluitécáiná piwènúadacuéca píiwitáisewa Dios irípiná nuífbaidacaalíté Wáiwacali irípiná pèewibàa, nucàlidáanápínacué pirí iináwaná ìwali. ²Cawàwanáta áibanái càmìta naicá núa càide iyúwa apóstol, yái Dios ibànùèrica, quéwa píalíacuéwa báisiiri iyú apóstolca núa, bàaluitécáiná piwènúadacuéca píiwitáisewa peebáidacaténá Wáiwacali itàacái, nucàlidacaalítécué pirí iináwaná ìwali. Càita Dios yáasáidacuéca pirí apóstolca núa.

³Natàanícaalí báawéeri iyú nùwali, náimacaalí nacái càmìtasa apóstolca núa, yásí càì núuma nalíwa: ⁴Dios ibànùacaté núa iyúwa apóstol nucàlidacaténá Wáiwacali iináwaná, íná Dios imàacaca nusutáca nuyáapínáwa wenàiwicanái íicha yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ⁵Dios imàaca nacái macái apóstol idèniaca ínuwa yeebáidéechúa Jesucristo itàacái, imàaca nacái apóstol itéca yáapichawa úa idècunitàacá yèepunícawa icàlidacaténá Dios itàacái, càide iyúwa áibanái apóstol namànííná, nía nacái Wáiwacali yéénánái iméeréerináica, Pedro nacái. Iná nudèniacaalí nuínuwatá, yá cayábaca nutéca núapichawa úatá. ⁶Dios imàaca nacái Bernabé, núa nacái wayamáidaca wáibaidaca wacáapi iyúwa, wasutácaténacué píicha wayáapínáwa idècunitàacá wacàlidaca pirícué Dios itàacái. Quéwa éwita Dios ibatàacáaníta wamànica càì, càicáaníta càmìtaté wasutácué píicha wayáapínáwa, néese wíata ipáyaidatèni. ⁷Péemíacué comparación: Píalíacuéwa úwinái càmìta nawènì náyáapínáwa. Càita nacái wenàiwica ibànacaalí ibànacalewa abéyéeri uva yéetaná, càmìta iwàwacutá ipáyaidaca iyáacaténá yàasu uva iyacanáwa. Càita nacái abéeri icùacaalí áibanái ipìra ovejanái, canáca imáisanìeri ìiraca leche yeedéerica ovejanái íicha. Càita nacái Dios imàacaca apóstolnái isutáca iyáapínáwa wenàiwicanái íicha yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái Dios ibànùacáiná apóstolnái nàatalé. ⁸Picácué píínáidawa núumáanáca càiri tàacáisi nuíwítáise iyúwa meedá, bàaluitécáiná Dios càì íimaca imàacacaalíté itàacáiwa profeta Moisés irí, Moisés icàlidacaténáté israelitanái iríni. ⁹Càité Moisés itànàaca tàacáisi bàaluité Dios inùmalìcuíse: “Picácué pidacùa pacá inùma ituínási íicha idècunitàacá uífbaidaca pirí ubawàidaca ituínási, ùulùacaténá ituínási iwìralè, néese pimàacacué uyáacani idècunitàacá uífbaidaca uèpunícawa”, íimaca. Dios íimacaté càì walí wáalíacaténáwa catúulécánáca iicáca pacá, quéwa iwàwacutácué wáalíacawa áiba wawàsi quiríta. ¹⁰Dios íimacaté càì icàlidacaténá walí iwàwacutáanáca wayúudàaca wenàiwica iyúudèeyéica wía. Dios ichùulìacaté Moisés itànàanápínaté yái tàacáisi wamànicaténá cayábéeri nalí cawínácaalí

yéewáidéeyéica wía Dios itàacái iyú. Péemìacué comparación: Àsiali ichùniacaalí cáli nabànacatáipíná, yá iwàwacutá namàacaca yeedáca yàasupináwa quíiracaalí yái ìyacanásica. Càita nacái cawinácaalí yùuluèrica ituínási iwíralè, iwàwacutá namàacaca yeedáca yàasupináwa. Càita nacái wía yéewáidéeyéicuéca pía, Dios imàacaca wasutácuéca píicha wayáapináwa. ¹¹Wabànacatécué Dios itàacái piwàwalìcu, íná cayábaca wasutácué píicha weedácaténá wàasupináwa, yái wayáapiná, wabàlepiná nacái, wayamáacatáipíná nacái cháí èeri irìcu. ¹²Dios imàacacáiná áibanái yéewáidéeyéicuéca pía isutácuéca píichani, yá máiní cachàiniwanái Dios imàaca wasutácuéca píichani, wíacáináaté idàbàanéeyéicaté icàlidacuéca pírí Jesucristo iináwaná. Quéwa, éwita Dios imàacacáanáta wasutácuéca píicha wayáapináwa, càicáanáta càmita càì wamànica. Néese wàidenìacaté wàuwichàanáwa wáibaidaca wawèniánápiná wayáawa ipíchanácué báawaca péemìaca Cristo itàacái ìwalíise yái wasutáanácuéca wayáapináwa píicha.

¹³Píaliacuéwa naináwaná ìwali, cawinácaalí íibaidéeyéica templo irìcu. Needáca nayáawa templo irìcuíse. Iimáanáca, cawinácaalí inuéyéica pírái iyúwa sacrificio, needáca nalíwa iinási yéenáimi, macái pírái yéená nanuérica neemácaténáni altar íinata. ¹⁴Càita nacái Wáiwacali idéca ichùuliaca cayábàanápiná nàyaca náibaidacalé ìwaliwa namànírica Dios irípiná, cawinácaalí icàlidéeyéica yái tàacáisi cayábéerica, íná cayábaca nasutáca nayáapináwa wenàiwicanái fícha yeebáidéeyéica Wáiwacali itàacái. Yácata nawèni, níái icàlidéeyéica Dios itàacái. ¹⁵Quéwa canácatáita càì numànité nùyacaalítécué píápicha, càmita nacái nutànàacué pírí cuyàluta siùca piàcaténácué nulí wawàsi. ¡Máiní casímáica nuwàwa nucàlidacué pírí Dios itàacái mawèníri iyú! ¡Cayába cachàiniwanái nulítáni nuétacaalíwatá ipíchaná nuyamáidaca nucàlidaca Dios itàacái mawèníri iyú!

¹⁶Càmita cachàini nuicá núawawa ìwalíise yái nucàlidáanáca Cristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha. Néese nucàlidacani Cristo ichùuliacáiná núa. ¡Máiní báawéeri yùuwichàacáisi yàanèeripináca nùwali càmicaalí nucàlida yái tàacáisica wenàiwicanái irí! ¹⁷Iná nucàlidacaalíté yái tàacáisica nuíwitáise iyúwa meedátá, yá nuedácaté wenàiwicanái fícha nuwènipináwatá. Quéwa càmita nucàlidani nuíwitáise iyúwa, néese Dioscata yái ichùulièrica nucàlidacani. ¹⁸Yácata nuwèni yái: Casímáica nuwàwa nucàlidacáiná mawèníri iyúni yái tàacáisica íiméerica Cristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha. Càita nucàlidaca mawèníri iyúni: Ewita Dios

imàacacáaníta nusutácué píicha nuyáapináwa nucàlidacáinácué pirí itàacái, càicáaníta càmita càì nusutácuéca píichani.

¹⁹Ewita càmicáaníta áibanái yàasu wenàiwica núa íbaidéerica mawèníri iyú, càicáaníta numàacaca núawawa càide iyúwa macái wenàiwicanái yàasu wenàiwica íbaidéerica mawèníri iyú nuyúdàanápíná áibanái wenàiwica manùbéeyéi nawènúadàanápíná náiwitáisewa Cristo irípiná. ²⁰Nùyacaalí judíonái yáapicha, yá nùyaca càide iyúwa náiwitáise iyáaná nuyúdàacaténá nawènúadaca náiwitáisewa Cristo irípiná. Càita nacái numànica nùyacaalí náapicha níái càmfíyéica judío yeebáidéeyéica tàacáisi Dios imàaquéericaté profeta Moisés irí bàaluité; yá nùaca Dios icàaluíníná náapicha càide iyúwa náiwitáise iyáaná, yéewacaténá néemiaca nucàlidaca nalí Cristo iináwaná ìwali, éwitacué càmicáaníta iwàwacutá wamànica càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ímáaná wàacaténá Dios icàaluíníná, wía yeebáidéeyéica Cristo itàacái. ²¹Càita nacái nùyacaalí náapicha níái càmfíyéica judío, càmfíyéica ìya Moisés yàasu tàacáisi ìwali, yá càmita numàni iyúwa wenàiwica imànírira càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ímáaná, nuwàwacáiná nuwènúadaca náiwitáise Cristo irípiná. Quéwa éwita càmicáaníta numàni càide iyúwa wenàiwica iyéerica càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ímáaná, càicáaníta nuebáidaca mamáalàacata Dios itàacái càide iyúwa Cristo ichùulianá núa. ²²Nùyacaalí áibanái yáapicha càmfíyéica yeebáida tàì íméeri iyú, yá nuèpua nùyaca càide iyúwa abéeri néená, nuicá nacái cáimiétaquéeri iyú yái náináidàanácawa, càmita nuicáaní naquíníná. Càita nùyaca náapicha nuyúdàacaténá neebáidaca Jesucristo itàacái cachàiníwanái. Iná núalimáidaca nùyaca abédanamata náapicha macái wenàiwica íiwitáaná numànicaténá àta càinácaalí núalimáanáta numànica nuyúdàacaténá abénaméeyéi nawènúadaca náiwitáisewa Cristo irípiná yéewacaténá iwasàaca nía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. ²³Càita numànica yéewacaténá madécaná wenàiwica yéemiaca yái tàacáisi cayábéerica íméerica Cristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, nuwàwacáiná nacái Dios imànica nulí cayábéeri náapicha níái yeebáidéeyéica Cristo.

²⁴Péemiacué comparación: Píaliacuéwa ìwali yái napianíinácawa carrera ìwali, yá macáita napianícawa, quéwa abéerita yái imawèniadéerica áibanái yeedáca iríwa cawèníri. Càide iyúwa níái ipianíiyécawa cachàiníri iyú carrera ìwali, càita nacái iwàwacutácué píibaidaca Dios irípiná cachàiníri iyú, píalimáidacué macái pichàini iyúwa pimànicaténá càide iyúwa ichùulianácué pía. Càicué pimàni peedácaténácué piríwa yái

cawènfirica Wáiwacali yèeripináca yàasu wenàiwicanáí iríwa chènuniré. ²⁵Cháí èeri irícu macáita iwàwéeyéica isàiwicaca deporte needácaténá nalíwa cawènfíri, néewáidacawa cachàinfíri iyú yéewacaténá cachàinica nainá; namàacaca náichawa macái wawàsi imànfirica báawéeri nainá irí. Yá néewáidacawa cachàinfíri iyú needácaténá nalíwa abéeri corona, laurel ibáiná icàyuwaniná. Quéwa báinásfíri corona yèepùaca chuica ráunamáita, yá imáalàacawa, néese wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái wáibaidaca cachàinfíri iyú Wáiwacali irípináwa weedácaténá walíwa áiba cawènfíri càmíirica imáalàawa iyéerica chènuniré. ²⁶Núacata càmíiri iyúwa matuíri ipianícaalíwa éeruwaca, càmita nacái iyúwa áiba inúadáidéeri cáuli meedá. Néese núalíacawa càinácaalí Wáiwacali iwàwáaná numànica, yá nuíbaidaca cachàinfíri iyú Wáiwacali irípiná. ²⁷Nucùaca núawawa, nuiná nacáíwa cachàinfíri iyú ipíchaná numànica nubáyawanáwa, ipíchaná nacái numànica áiba wawàsi càmíirica iyúudàa áibanái, càmíicáiná nuwàwa Wáiwacali imáisaníaca nuíbaidáanápíná irí quirínama idécanáami nuéwáidaca áibanái.

Consejos contra la idolatría

10 ¹Píacué nuénánaíca, picácué piimáicha macái wàawirináimi israelitanái namusúacatéwa profeta Moisés yáapicha Egipto yàasu cáli fícha. Néeseté idècunitàacá nèepunícawa nàacawa manacúali yùucubàa càinàwàiri, yáté Dios imàacaca manuúri acalèe yàacawa napíchalépiná yáasáidacaténáté alénacaalí iwàwacutá nàacawa. Macáita nèepunícatéwa acalèe yáapíise, catámèeri irícu ùulèeri fícha. Macáitaté nàacawa Moisés yáapicha, yá nachàbacatéwa chuúri cáli íinatabàa Mar Rojo yàasu manuúri úni ìwaliabàa. ²Càité macáita abédanama namànicaté náiwitáisewa Moisés yáapicha namànicaténáté iyúwa Moisés ichùulianá nía càide iyúwaté nadéca nacáicaalí nabautizáca nàacawa nèepunícaínátéwa Moisés yáapicha acalèe yáapíise, úni ìwaliabàa nacái. ³Càité nacái macáita nayáacaté chènuníisèeri yàacàsi Dios yèericaté nalí, yái pan nacáirica íipidenéericaté maná. ⁴Macáita nacái nàiracaté úni Dios imàaquéericaté imusúacawa íba yèewíise. Yái Cristo yàacawéeridéericaté yèepunícawa nía, càicanide iyúwa cachàinfíri íba Cristo yàacáínaté nacáuca. ⁵Quéwaté báawaca Dios iicáca náiwitáise batéwa macáita, ínáté Dios inúaca nía, yá nachéecami icàlàliacatéwa manacúali yùucubàa càinàwàiri.

⁶Càité nachàbacawa. Dios yùuwichàidacaté nía yéewáidacaténá wía ipíchaná wawàwaca báawéeri càide iyúwaté nawàwáaná báawéeri.

7Iná picácué pía ídolo cuwáinái yéenáiwana ícàaluíniná càide iyúwaté abénaméeyéi nanúanaté pírái, nayáaca nacái iinási nàacaténá ídolo ícàaluíniná. Càité profeta itànàaca Dios itàacái ímérica: “Níara wenàiwicaca náawinacatéwa nayáacaténá iinási, yáté nàiraca nacái, néese namichàacatéwa nasàiwicacaténá náapichawáaca, yá naimáca náapichawáaca”, ímaca. 8Píacué nuénánái, picácué waimá áiba yáapicha càmfíchúaca wáinusíwa, càmfíríca nacái wanìrisíwa, càide iyúwaté abénaméeyéi imàníináté. Yáté veintitres mil namanùbaca néetácawa Dios inúacáináté nía nabáyawaná ìwalíise. 9Picácué nacái wáalímáida waicáwa Cristo càide iyúwaté abénaméeyéi namàníináté nabáyawanáwa mamáalàacata néese Dios yùuwichàidacaté nía. Yáté néetácawa àapi iyú Dios ibànùeyéica nèewiré. 10Picácué picuísá píchawa Dios càide iyúwaté abénaméeyéi nacuísáidacaté Dios, yáté Dios ibànùaca yàasu ángelwa inuérica wenàiwica, yá inúacaté nía.

11Càité ichàbacawa. Dios yùuwichàidacaté wàawirináimi yéewáidacaténá wía ipíchaná wamànica càide iyúwa namàníináté. Néeseté áibanái profeta natànàacaté Dios itàacái nàlàacaténá wía ipíchaná wamànica wabáyawanáwa, wía iyéeyéica siùcade ipíchawáise èeri imáalàacawa. 12Iná píináidacaalícuéwa cachàinica píiwitáise, cáalíacáiri nacái, iwàwacutácué piicá píchawa cayába ipíchaná picaláacawa Dios ícha pimànicáichacué pibáyawanáwa. 13Pidàbacaalícué piwàwaca pimànica pibáyawanáwa, néese piwàwalícué macái èeri mìnánái nachàbaca càiri wawàsi yáalímáidéerica nía namàníinápíná nabáyawanáwa. Quéwa cayábéeri Dios íiwitáise, imànírica nacái machacàníiri iyú càide iyúwa ímáaná, yá iyúudàapínácué pía ipíchaná pimànica pibáyawanáwa. Iná yéewa píalímácué manuíca píináidacawa piwàwawa Dios ìwali càmfínápínácué imàaca càulenéri wawàsi yáalímáidaca pía cachàiníwanái ícha yái píalíméericuéca pìideníaca. Néese càulenéri wawàsi yáalímáidacaalícué pía pimàníinápíná pibáyawanáwa, yásí Dios iyúudàacué píawa yéewacaténá pìideníaca mamáalàacatani ipíchanácué pimànica pibáyawanáwa. Càipíná Dios iyúudàapínácué píawa, íná càmitacué iwàwacutá pimànica pibáyawanáwa.

14Iná píacué nuénánái nuwàwéeyéica, picácué píacawéerida wenàiwica yèeyéica ídolo cuwáinái yéenáiwana ícàaluíniná. Piyacué déeculé náicha cawinácaalí imàníiyéica càì. 15Núalíacawa cáiwitáiseecuéca pía, íná nutàanícué pírí nuwàwacáinácué píináidacawa cáalíacáiri iyú ìwali yái núuméericuéca pírí. Yásí píalíacuéwa báisícatani. 16Macái imanùbaca wamànicaalí Santa Cena, yá wasutáca Dios ícha cayàbacaténá imànica

walí uva ituní, wàa nacái Dios irí ìwali cayábéeri, yácáiná uva ituní ìmáanáca càicanide iyúwa Cristo ìraná imusuéricatéwa ícha cruz ìwali wáichawalíná. Macái imanùbaca wàiracaalí yái uva ituníca, yá wáasáidaca wàyaca abédanamata Cristo yáapicha, yéetácáinátéwa cruz ìwali wáichawalíná. Macái imanùbaca wayáacaalí wáalimáwanama pan yéená wasubèriadéerica, yá wáasáidaca wàyaca abédanamata Cristo yáapicha, Cristo iiná yùuwichàacáinátéwa cruz ìwali wáichawalíná. ¹⁷Ewita manùbéeyéicáaníta wía, càicáaníta macáita wayáaca abéeri pan yéená macáita wamanùbaca iyúwa. Càita wáasáidaca abédanamata wáiwitáise wáapichawáaca wàyacáiná abédanamata Cristo yáapicha, éwita manùbéeyéicáaníta wía.

¹⁸Piwàwalicué Dios ichùuliacaté Israel itaquénáinámi bàaluité. Abédanamata namànica náiwitáisewa náapichawáaca nayáacaalíté iinási macáita namanùbaca iyúwa, yái pìráimi nanuéricaté iyúwa sacrificio cáuri Dios irí. ¹⁹Càmita núuma nàaca Dios icàaluíniná cawinácaalí inuényéica pìrái iyúwa sacrificio ídolo irí. Càmita báisi cáurica yái ídolo cuwáisàiri yéenáiwanáca, íná canáca iwèni meedá. Yá nacái pìrái iinámi neeméerica ídolo irí, càmfírita cachàini áiba iinási íiwitáaná ícha. ²⁰Néese nuwàwacué pialíacawa nàwali níara áibanái yèeyéica ídolo icàaluíniná. Namàaca iinási iyúwa sacrificio ídolo irí, quéwa càmita nàa Dios icàaluíniná, néese nàaca demonio icàaluíniná. Iná càmitacué nuwàwa piyáaca náapichani idècunitàacá nàaca ídolo ímiétacaná fiesta irícu, ipíchanácué piyaca abédanamata demonio yáapicha, náapicha nacái níara yèeyéica demonio icàaluíniná. ²¹Càmitacué Dios imàaca pìiraca uva ituní Santa Cena yaalí Wáiwacali yàasu copa irícuíse, pìiracaalícué nacái demonio yàasu copa irícuíse. Càita nacái càmitacué Dios ibatàa piyáaca piyáacaléwa Santa Cenaca Wáiwacali yàasu mesa iwéré, piyáacaalícué piyáacaléwa nacái demonio yàasu mesa iwéré, aléera namànicataléca fiesta nadécanáami nanúaca pìrái iyúwa sacrificio nàacaténá ídolo cuwáiná yéenáiwaná icàaluíniná.

²²¡Picácué wamàni càì ipíchanácué máini báawaca Wáiwacali iicáca wáiwitáise! ¡Picácué wayúunáida cachàiníwanáica wía Wáiwacali íchawa! Canáca yéewaná wamànica irí càiri báawéeri wawàsi.

La libertad y el amor cristiano

²³Abénaméeyéi nacàlidaca: “Càmicaalí Dios imáisanía wamànica áiba wawàsi, yásí cayábaca wamànica càinácaalí wawàsi wawàwéerica wamànica”, càì náimaca. Quéwa núumacué pìrí, éwita Dios càmicáaníta

imáisaníà wamànica áiba wawàsi, càicáaníta càmíta macái wawàsi iyúúdàa wía, áibanái nacái. Báisíta Dios imàacaca wamànica càide iyúwa wawàwáaná, càmicaalí báawa yái wawàwéerica wamànica, quéwa càmíta macái wawàsi imàaca wáiwitáise idàwinàacawa Dios íiwitáise iyú weebáidacaténá itàacái tàì fíméeri iyú, wayúúdàacaténá nacái áibanái neebáidáanápíná. ²⁴Picácué wacutácáita wasímáidáanápíná wíawawa meedá, néese wacutácué wayúúdàacaténá áibanái nadàwinàidaca náiwitáisewa Dios íiwitáise iyú àta neebáidacataléta itàacái tàì fíméeri iyú.

²⁵Piyáacué macáita cawinácaalí iinásica piwènièricuéca nawéndacataléca iinási; picácué pisutá péemiawa nía iwéndéeyéicani píalíacaténácuéwa asásí áibanái inúacaalíte yái pìráimica nàacaténá ídolo cuwáinái yéenáiwana ícàaluíniná, achúmacáichacué piwàwa ìwali. Dios imàacacué piyáacani íná piwèniacué matuíbanáiri iyúni. ²⁶Càmitacué iwàwacutá achúmaca piwàwa yàacàsi ìwali Wáiwacali yàasucáiná macái wawàsi èeri irícuíríca.

²⁷Néese áibacaalí càmíiri yeebáida Jesucristo itàacái, imáidacaalícué piyáaca piyáacaléwa yáapicha, piwàwacaalícué nacái piyáaca yáapicha, néese piyáacué macáita yàacàsi yèericuéca piyáa. Picácué nacái pisutá péemiawa nía iinási ìwali píalíacaténácuéwa asásí áibanái inúacaalíte yái pìráimica iyúwa sacrificio nàacaténá ídolo cuwáinái yéenáiwana ícàaluíniná, achúmacáichacué piwàwa. ²⁸Quéwa áibacaalícué càì yàalàaca pía: “Yái iinásica, nadéca nanúacani iyúwa sacrificio nàacaténá ídolo cuwáinái yéenáiwana ícàaluíniná”, càicaalícué fíma pìrí, néese picácué piyáani pimànicáichacué báawéeri irí yái yàalèericuéca pía ipíchaná iwènúadaca íiwitáisewa Dios íicha, càmíicáiná yeebáida tàì fíméeri iyú néese iyúunáidaca Dios imáisaníèrica wayáaca yái iinásica. ²⁹⁻³⁰Abénaméeyéi càmítàacá neebáida tàì fíméeri iyú, íná machawàacaca náináidacawa. Cáaluca namànica wawàsi càmíirícué cáalu pimànica, càmíicáiná náalíawa cayába càide iyúwacué píalíánáwa. Nayúunáidaca báawáanápíná Dios iicáca nía yàacàsi ìwalíise. Quéwa cawàwanátacué piwàwa càì píimaca nulí: “Dios idéca imàacaca numànica càide iyúwa nuwàwáaná càmicaalí báawa yái nuwàwéerica numànica, íná canáca yéewaná áiba imáisaníàca numànicani achúmacáicha meedá iwàwa. Nudéca nùaca Dios irí cayábéeri yàacàsi ìwali, íná canáca yéewaná áiba itàaníca báawéeri iyú nùwali nuyáacalé ìwalíisewa”, càicué piwàwaca píimaca cawàwanáta. ³¹Báisíta, quéwa péemiacué nulí, nuénánái. Càinácaalícué wawàsi piyáaca, càinácaalícué wawàsi nacái

pimànica, pimànicué abéerita yái imàaquéerica áibanái iicáca Dios cáimiétaquéeri iyú. ³²Picácué pimàni wawàsi càì áibanáicaalícué iicá pimànicani yá nacaláacawa Dios íicha, yá namànica nabáyawanáwa, macáita cawinácaalí nía, judíocaalí nía, càmiíyéicaalí judío nía, nía nacái Dios yàasu wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ³³Núa nacái, àta càinácaalí numànica, núalimáidaca nuyúudàaca macái wenàiwica íiwitáaná. Càmita nucutá numànicaténá abéerita yái isíimáidéeripiná núa, néese nucutáca numànicaténá yái iyúudèeripiná manùbéeyéi wenàiwica, yéewanápiná nawènúadaca náiwitáisewa Cristo írípíná iwasàacaténá nía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha.

Las mujeres en el culto

11 ¹Piyacué nacái càide iyúwa nùyáaná càide iyúwa nacái Cristo iyáanáté. ²Píacué nuénánáica, iyéeyéica Corinto iyacaléná irícu, nadéca nacàlidacuéca nulí piináwaná ìwali. Cayábéeriquéi piwàwalíinácuéca núa mamáalàacata, pimànicuéca nacái mamáalàacata càide iyúwa nucàlidáanátécué pirí tàacáisi. ³Quéwa nuwàwacué pialíacawa áiba wawàsi: Càide iyúwa Dios ichùulianá Cristo, yá Cristo yeebáidaca Dios itàacái, càita nacái Cristo ichùulíaca macái asíanái yeebáidéeyéica itàacái; néese càide iyúwa Cristo ichùulianá macái asíanái yeebáidéeyéica itàacái, yá neebáidaca itàacái, càita nacái macái asíanái idènièyéica íinuwa iwàwacutá nachùulíaca náinuwa, yá iwàwacutá nacái inanái neebáidaca nàacawéeri itàacáíwa. ⁴Asiali ibàliacaalí íiwitawa idècunitàacá isutáca yáawawa Dios íicha, icàlida nacái tàacáisi Dios inùmalícuíse, càmita yàa Cristo íimiétacaná. ⁵Quéwa càmicaalí inanái ibàlìà uíwítawa idècunitàacá usutáca Dios íicha, ucàlida nacái tàacáisi Dios inùmalícuíse, càmita ùa unìri íimiétacanáwa, néese càica úade iyúwa inanái nàuwisèechúaca íicha íiwita ibáiná macáita. ⁶Càmicaalí inanái ibàlìà uíwítawa, iwàwacutá udalúaca uíchawa uíwita ibáináwa. Quéwa báicaalí udalúaca uíwita ibáináwa macáita, iwàwacutá ubàliaca uíwítawa. ⁷Iwàwacutá asiali càmita ibàlìà íiwitawa. Dios idàbacaté idàbáanéeri asiali quèechatécáwa iyúwa Dios iicácanáwa, íná iwàwacutá asíanái yáasáidaca cachàinírica Dios íiwitáise. Quéwa iwàwacutá inanái yáasáidaca cáimiétacanáca unìri. ⁸Bàaluitécáiná Dios idàbacaalíté idàbáanéeri asialica, càmitaté Dios iwènúada inanái ibàlìà yáapi asiali iyú ùacawéeripiná, néese Dios yeedácaté asiali ibàlìà yáapi, yá iwènúadacaté yáapi inanái iyú asiali yàacawéetúapiná. ⁹Càmitaté Dios imàni asiali inanái írípíná. Néese Dios

imànicaté inanái asìali irípiná. Iná iwàwacutá inanái uebáidaca unìri itàacáíwa. ¹⁰Dios imànicaté inanái asìali irípiná, íná iwàwacutá inanái ubàliaca úíwita, ángelnái iicácáiná úa. ¹¹Quéwa wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, cáinináca Dios iicáca wía abédanamata: Asianái càmita nàya isicúa canácaalí inanái, càita nacái inanái càmita nàya isicúa canácaalí asìali. ¹²Ewitaté Dios iwènúadacáaníta asìali ibàlài yáapi idàbáanéechúa inanái iyú, asìali yàacawéetúapíná, càicáaníta siùcade asianái imusúaca iicá èeri inanái fícha. Quéwa Dios idàbacaté macáita, wía èeri mìnánaica.

¹³¿Càinásicué piínáidacawa? ¿Cayábasica inanái usutácaalí Dios fícha càmicaalícáwa ubàlì uíwita? ¹⁴¿Càmitasica macáita wáaliacawa cáalacaalí asìali íiwita ibáiná idàwinàacawa, yásí báawaca áibanái iicácani? ¹⁵Quéwa cáalacaalí inanái íiwita ibáiná idàwinàacawa, yá casímáica uicácani, úalíacáináwa Dios imàacaca ulí uíwita ibáiná uépùacaténá uíwita iyú. ¹⁶Quéwa abénaméeyéi péenácué iwàwacaalí itàaníca chàinisíri iyú ìwali yái tàacáisica, càmicáiná nawàwa namànica càide iyúwa núumáanácué pirí, yá nùalàaca nía cachàiníri iyú namànínápiná iyúwa núumáaná. Wía apóstolca, macáita nacái Dios yàasu wenàiwicaca yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, càmita wamàni càiri méetàuculéeri wawàsi, iyúwacué pimàniíná.

Abusos en la Cena del Señor

¹⁷Siùcade nutànàacué pirí áiba wawàsi ìwali, quéwacué càmita nùalímá núumaca cayábéeri piwali càmicáinácué pimàni cayába. Macái imanùbaca pìwacáidáyacacaalícuéwa, yá pimànicuéca báawéeri piríwáaca, càmitacué piyúudàayacawa. ¹⁸Quéechacáwa nuwàwacué nutànàaca piríni iyúwa áibanái icàlidáanácué piínáwaná ìwali. Càì náimaca: Pìwacáidáyacacuécawa pimànicaténá culto, quéwa càmitacué abédanama piíwitaíse, íná piwènúadacuéca piíwitaísewa píchawáaca. Batéwa nuínáidacawa báisícani yái náimáanácuéca piwali. ¹⁹¡Piwènúadacuéca piíwitaísewa píchawáaca cachàinicáinácué piicáca píawawa píchawáaca piwàwacáinácué áibanái nánáidacawa abéericatacué pía níai yeebáidéeyéica Cristo itàacái báisíri iyú! ²⁰Piseríacuécawa píchawáaca, íná éwitaqué pìwacáidáyacacáanítawa, càicáaníta càmitacué pimàni Santa Cena machacàníri iyú càide iyúwa Wáiwacali iwàwáaná. ²¹Yàanàacáiná yàasu èericatái piyáacaténá piyáacaléwa píapichawáaca ipíchawáise pimànicuéca Santa Cena, yá ráunamáita piyáacuéca piyáacaléwa méetàucunamata píchawáaca,

yái yàacàsi pitéericuéca píapichawa. Néese áibanái catúulécanéeyéica yàanèeyéicué píamísewa canéeyéica irí yàacàsi natéeripiná, yá máapica nía, quéwa áibanái càasuíyéi nacàmaca nàiracáiná manuí uva ituní. ²²Píacué càasuíyéica, ¿cánácué càmita piyáa piyáacaléwa picapèericutawa ipíchawáiseuécua pìanàaca? ¿Cánácué báawa piicáca Dios yàasu wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái? ¿Cánácué pibáiniada catúulécanéeyéi wenàiwica canéeyéica irí yàacàsi natéeripiná? Piyúunáidacuécua nucàlidáanápíná pirí pimànicuéca cayábéeri. ¡Càmíirita! ¡Càmítacué pimàni cayábéeri!

La Cena del Señor

²³Bàaluité Wáiwacali yéewáidacaté núa càinácaalí iwàwacutáaná wamànica yái Santa Cenaca. Càita nacái nuéwáidacatécué pía: Yátaté catáca, ipíchawáiseté Judas itéca úwinái Wáiwacali Jesús yàatalé náibàacaténáni, yá Wáiwacali yeedáca pan icáapi irìculéwa. ²⁴Néese idécanáamité yàaca Dios irí cayábéeri pan ìwali, yá isubèriadacani. Yá íimaca: “Yácata nuiná yái, yéetéeripinácuécawa píchawalíná ipíchanácué Dios yùuwichàidacuéca pía pibáyawaná ìwalísewa. Piyáacuéni yái panca piwàwalíiripinácué càinácaalí nuétácawa píchawalíná”, íimaca yái Wáiwacalica. ²⁵Càité nacái idécanáamité nayáaca nayáacaléwa, yá Jesús yeedáca copa icáapi irìculéwa, abéechúa copa idènièchúa irìcuwa uva ituní. Yá íimaca: “Yái uva ituníca, yácata nuíraná imusuéripinácawa nuíchawa cruz ìwali pirípinácué, ipíchaná Dios yùuwichàidacuéca pía pibáyawaná ìwalísewa. Yái uva ituníca yáasáidacuéca pirí báisiíricani yái wàlisài wawàsi Dios imàníirica wenàiwicanái yáapicha iwasàacaténá nía Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha. Macái imanùbaca pìiracaalícuéni, piwàwalícué càinácaalí nuétácawa píchawalíná”, íimacaté yái Wáiwacalica. ²⁶Iná nuénánái, piyáacáinácué yái panca, pìiracáinácué nacái yái uva ituníca, íná píasáidacuéca pìacawa áibanái irí càinácaalíté iyú Wáiwacali yéetácawa wáichawalíná cruz ìwali. Pimànicué càì àta Wáiwacali yàanàacataléta àniwa.

Cómo se debe tomar la Cena del Señor

²⁷Iná macái imanùbaca pimànicaalícué Santa Cena, iwàwacutácué piwàwalica yái pan íimáanáca càicanide iyúwa Wáiwacali iiná, yá nacái uva ituní copa irìcuírica íimáanáca càicanide iyúwa Wáiwacali íiraná. Néese abéericaalí péenácué càmita iyáa yái panca cáimiétaquéri iyú,

ìira nacái yái uva ituníca, yá imànica ibáyawanáwa Wáiwacali irí, càmicáiná iicá cáimiétaquéeri iyú Wáiwacali iiná, íiraná nacái. ²⁸Iná ipíchawáise wayáaca pan, wàira nacái uva ituní copa iricuíse, iwàwacutá wáináidacawa wáalimáwanama wawàwalicuísewa Dios iicápiná asáísí ìyacaalí áiba báawéeri wawàsi wamàníirica iwàwacutéerica wacàlidaca wáichawa quéechacáwa Dios irí ipíchawáise wayáaca, wàiraca nacái yái Santa Cenaca. ²⁹Macái imanùbaca wayáacaalí yái panca, wàiracaalí nacái yái uva ituníca, iwàwacutá wawàwalica íimáanáca càicanide iyúwa Wáiwacali iiná, íiraná nacái, yéetácáinátéwa wáichawalíná cruz ìwali. Càmicaalí càì wáináidacawa, néese wáalimáidaca Dios yùuwichàidáanápiná wíawa. ³⁰Manùbéeyéi péenácué nadéca namànica càì, íná cáuláicaca nía, machawàacaca nacái nía. Abénaméeyéi nadéca néetácawa. ³¹Quéwa wáináidacaalíwa wáalimáwanama wawàwalicuísewa cayába Dios iicápiná asáísí ìyacaalí áiba wawàsi báawéeri wamàníirica iwàwacutéerica wacàlidaca wáichawa Dios irí, néese càmita iwàwacutá Wáiwacali yùuwichàidaca wía. ³²Quéwa Wáiwacali yùuwichàidacaalí wía, yá imànica càì yéewáidacatená wía, wawènúadánápiná wáiwitáisewa báawéeri íicha, ipíchaná Dios yúucaca wía infierno iriculé náapicha áibanái èeri mìnánái càmiíyéica yeebáida itàacái.

³³Iná nuénánái, macái imanùbaca pìwacáidáyacacaalícuéwa piyáacatená piyáacaléwa píapichawáaca, iwàwacutácué picùaca macáita pimanùbacaaná yàanàaca. ³⁴Máinícaalí máapica abéeri péenácué, néese iwàwacutá iyáaca iyáacaléwa icapèe néenitawa, ipíchaná Dios yùuwichàidacuéca pía ìwalíise yái càmiínácuéca piyáaca piyáacaléwa machacàníiri iyú macáita pimanùbaca iyúwa, ipíchaná Dios yùuwichàidaca wenàiwica idènièyéica cayába yàacàsi nayáacáiná nayáacaléwa cadénama ipíchawáise catúulécanéeyéi yàanàaca. Néeni, nùanàapínácaalícué nupáchiaca pía, yá nuchùnìaca áiba wawàsi, yái pisutéericuéca pèemiawa núa ìwali pìasu cuyàluta iricuwa.

Los dones espirituales

12 ¹Píacué nuénánáica, nuwàwacué nucàlidaca pirí áiba wawàsi píalíacatenácuéwa ìwali yái chàinisica Espíritu Santo imàaquéerica walí wáalimáwanama, wáibaidacatená Wáiwacali irípináwa.

²Píalíacuéwa cayába bàaluité càmitacué peebáida Jesucristo itàacái, íná demonionái iméeràidacatécué pía iyúwa máiwitáiséeyéi píacatenáté madécaná ídolo icàaluíniná, níara cuwáináí yéenáiwánaca,

càmíiyéica yáalimá itàaníca. ³Bàaluité càmítacué ídolo iyúudàa pía, íná siúcade nuwàwacué nucàlidaca piríni càinácaalícué píalimá píalíacawa asáisí wenàiwica itàanícaalí Espíritu Santo inùmaliçuise: Cawinácaalí itàaníiyéica báawéeri iyú Jesús ìwali, náimacaalí nacái càmítasa Dios yái Jesúsca, yásí píalíacuéwa càmíta natàaní Espíritu Santo ichàini iyú. Néese áibanáicaalí fíma: “Yái Wáiwacali Jesús, yácata Wacuèriná Dios”, càicaalí náima, yásí píalíacuéwa náimaca càiri tàacáisi Espíritu Santo ichàini iyú.

⁴Càmíta abédanama Espíritu Santo imàaca wáalimáwanama wachàini wáibaidacaténá Wáiwacali irípináwa. Quéwa abéerita yái Espíritu Santo imàaquéerica walí ichàiniwa, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ⁵Càmíta abédanama macáita yái wáibaidacaléca Wáiwacali irípiná, néese wadèniaca wáalimáwanama wáibaidacaléwa méetàucunamata wáichawáaca. Quéwa abéerita yái Wáiwacali ichùulièrica wáibaidáanápíná írí. ⁶Wadèniaca chàinisi wáalimáwanama Dios imàaquéerica walí méetàucunamata wáichawáaca, wáibaidacaténá Wáiwacali irípináwa, quéwa abéerita yái Diosca ichàiniadéerica wía canánama, wamànicaténá macáita yái iwàwéerica wamànica. ⁷Dios idéca imàacaca macái wáalimáwanama chàinisi yáasáidéerica wadèniaca Espíritu Santo, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái yéewanápiná wayúudàayacacawa. ⁸Espíritu Santo ichàiniadaca abénaméeyéi wéená yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái natàanícaténá cáalíacáiri iyú nàalàacaténá áibanái. Néese Espíritu Santo ichàiniadaca áibanái wéená néewáidacaténáwa cachàiníiri iyú nacàlidáanápíná Dios itàacái cayábéeri iyú áibanái írí. ⁹Espíritu Santo ichàiniadaca nacái abénaméeyéi wéená manuícáténá náináidaca nawàwawa Dios ìwali neebáidacaténá tàì fíméeri iyú. Ichàiniadaca nacái abénaméeyéi nachùniapíná cáuláiquéeyéi. ¹⁰Espíritu Santo ichàiniadaca nacái áibanái wéená namànínápiná wawàsi càmíiri wenàiwica idé imànica. Aibanái wéená nacái Espíritu Santo ichàiniadaca nía nacàlidacaténá tàacáisi Dios inùmaliçuise. Espíritu Santo nacái imàacaca áibanái wéená yáalíacawa càiríinácaalí wenàiwica icàlidaca ìyaca tàacáisi báisíiri iyú Espíritu Santo inùmaliçuise, yá nacái càiríinácaalí icàlidaca ìyaca cachíwéeri tàacáisi demonio inùmaliçuise. Aibaalí nacái Espíritu Santo imàaca abénaméeyéi wéená itàaníca áiba tàacáisi iyú càmíirica èeri mìnánái itàacái. Espíritu Santo ichàiniada nacái áibanái wéená yéewanápiná nacàlidaca walíni wataacái iyú càinácaalí fímáaná yái tàacáisica áibanái icàlidéerica càmíirica èeri mìnánái itàacái iyú. ¹¹Abéerita

Espíritu Santo imàaquérica walí chàinisi wáibaidacaténá Wáiwacali irípináwa. Yá Espíritu Santo iwacùaca walí chàinisi wáalimáwanama càide iyúwa iwàwáaná.

Todos pertenecemos a un solo cuerpo

¹²Péemìacué comparación: Wainá idèniaca ìwalíiséeriwa madécaná: níái wacáapica, wacàwa nacái, wàabàli nacái, watuí nacái, wàuwí nacái, madécaná áiba ìwalíiséeri nacái. Quéwa éwita wainá idèniacáaníta ìwalíiséeriwa madécaná, càicáaníta abéericatani, yái waináca. Càica íimaca yái comparaciónca. Uwé, wía yeebáidéeyéica Cristo itàacái, càica wíade iyúwa Cristo iiná iyéerica cháí èeri irícu. Càide iyúwa abéeri wenàiwica iiná idèniacá ìwalíiséeriwa madécaná, càita nacái iyaca madécaná wééná, madécaná wenàiwica íiwitáaná nacái. ¹³Càica wíade iyúwa abéeri wenàiwica iiná, yácáiná Espíritu Santo abédanamata imànica wáiwitáise wáapichawáaca, macái wía judíocaalí wía, càita nacái càimíyéica judíocaalí wía, càita nacái áibanái yàasu wenàiwicacaalí wía, càita nacái yèpuníyéicaalíwa máiwacalináwaca wía. Càica wíade iyúwa abéeri wenàiwica iiná. Wabautizáanáwa iyú wáasáidaca abédanamata wáiwitáise wáapichawáaca càide iyúwa abéeri wenàiwica iiná, iyacáiná abéerita Espíritu Santo iwàluèricatéwa wawàwaliculé macáita, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

¹⁴Péemìacué comparación: Abéeri wenàiwica iiná càmita idèniacá ìwalíiséeriwa abéerita, néese idèniaca ìwalíiséeriwa madécaná. ¹⁵Cawàwanáta yàabàli íima: “Càmíiricata núa icáapi, íná canéerica iwèni núa meedá, càimíiricata iiná ìwalíiséeri”, càì íimaca cawàwanáta. Quéwa éwita càì íimaca, càicáaníta mamáalàacata iiná ìwalíiséericani. ¹⁶Càita nacái yùuwicaalí càì íimaca: “Càmíiricata núa ituí, íná canéerica iwèni núa meedá, càimíiricata iiná ìwalíiséeri”, càì íimaca cawàwanáta. Quéwa éwita càì íimaca, càicáaníta mamáalàacata iiná ìwalíiséericani. ¹⁷Iná ituícaalí macáita yái wainácatá, ¿càinásica wáalimá wéemìaca? Càita nacái yùuwicaalí macáita yái wainácatá, ¿càinásica wáalimá wamìaca pumèníri isàni? ¹⁸Quéwa Dios idéca imàacaca macái wainá ìwalíiséeyéi alénacaalí iwàwa imàacaca nía. ¹⁹Abéeri ìwalíiséericaalí yái waináca macáitatá, yá canáca wainá macáiritá. ²⁰Báisíta, éwita wainá idèniacáaníta ìwalíiséeriwa madécaná, càicáaníta abéerita yái waináca.

²¹Canáca yéewaná watuí íimaca wacáapi irí càì: “Càmìta nuwàwacutá píá”; càita nacái canáca yéewaná wáiwita íimaca wàabàli irí: “Càmìta

nuwàwacutá pía”. ²²Néese yái wainá ìwalíiséeri waiquéerica iyúwa machawàaquéeri náicha canánama, yácata máiníiri wawàwacutáca. ²³Yá wainá ìwalíiséeri càmfírica máiní cayábaca iicácanáwa, yáta wamàníirica írí cayábéeri wáiyàanápíná ìwali cayába, cawèníiri nacái. Yá nacái wainá ìwalíiséeri báirica wamàacaca áibanái iicá, yáta iwàwacutéerica wamànica írí cáimiétaquéeri iyú cachàiníwanái, wáiyàanápíná ìwali ibàlepiná càiripináta. ²⁴Quéwa wainá ìwalíiséeri cayábéerica iicácanáwa, càmita máiní iwàwacutá wàaca ímiétacaná, íná càmita wáiyàa ibàle. Càita Dios idéca ichùnìaca wainá wamànicaténá cáimiétaquéeri iyú cachàiníwanái írí yái wainá ìwalíiséerica waiquéerica iyúwa càmfíiri cachàini náicha canánama. Càita ímaca walí yái comparaciónca, wáalíacaténáwa càica wíade iyúwa Cristo iiná ìyéerica cháí èeri írìcu. ²⁵Dios imàacaca wàyaca càide iyúwa abéeri wenàiwica iiná yéewanápíná abédanamata wáiwitáise wáapichawáaca, yéewanápíná nacái waicáyacacawa catúulécaneéri iyú, yéewacaténá nacái wamànica cayábéeri walíwáaca abédanamata, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ²⁶Abéericaalí wéená yùuwichàacawa, yá achúmaca wawàwa macáita. Càita nacái namànicaalí cáimiétaquéeri iyú abéeri wéená írí, yásí casíimáica wía macáita.

²⁷Iná macáitacué pía, càicuéca píade iyúwa Cristo iiná ìyéerica cháí èeri írìcu, yá píacué canánama píalimáwanama abéeri Cristo iiná ìwalíiséerica pía, yái Cristo iináca ìyéerica cháí èeri írìcu. ²⁸Iná Dios iwàwaca wáibaidaca wáapichawáaca Wáiwacali írípináwa, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Quéechacáwa Wáiwacali ibànùaca abénáméeyéi wéená iyúwa apóstolnái, nèepunícaténáwa áibalé nacàlidacaténá Wáiwacali iináwaná ìwali, yéewanápíná áibanái iwènúadaca íiwitáiseewa Jesucristo írípiná; abénáméeyéi wéená yàanàaca apóstolnái yáamirìcubàa, níái profetaca icàlidéeyéica tàacáisi Dios inùmalicuíse. Néese Dios imàacaca áibanái wéená yéewáidaca wenàiwica Dios itàacái iyú, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Dios imàaca nacái áibanái imànica yái càmfírica wenàiwica idé imànica; imàaca nacái abénáméeyéi ichùnìaca cáuláiquéeyéi wenàiwica; imàaca nacái abénáméeyéi iyúdàaca áibanái; imàaca nacái abénáméeyéi wéená icùaca wenàiwica; imàaca nacái áibanái itàaníca áiba tàacáisi iyú càmfírica èeri mìnánái itàacái. ²⁹Càmita apóstol macái wía, Wáiwacali ibànuyéica wacàlidacaténá iináwaná ìwali. Càmita nacái profeta macái wía, icàlidéeyéica tàacáisi Dios inùmalicuíse. Càmita nacái macái wéewáida wenàiwica. Càmita nacái

macái wamànica yái càmírica wenàiwica idé imànica. ³⁰Càita nacái càmita macái wadènià Dios ichàini wachùnìanápíná cáuláiqueeyéi. Càmita nacái macái watàaní áiba tàacáisi iyú càmírica èeri mìnánái itàacái. Càmita nacái macái wáalía wacàlidaca cànínacaalí íimáaná yái tàacáisi càmírica èeri mìnánái itàacái. ³¹Pisutácué Dios íicha manuísíwata imàacáanápínácué pirí chàinisi máiníiri wamáapùaca náicha canánama, piyúudàacaténácué wía macáita, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Quéwa iyaca áiba wawàsi máiníiri cayábaca cachàiniwánái náicha canánama. Siùcade nuéwáidapínácué pía ìwali.

El amor

13 ¹Iyaca áiba wawàsi cayábéeri náicha canánama chàinisi. Yácata cáinináanáca waicáca áibanái wenàiwica. Nutàanícaalí áiba èeri mìnánái itàacái iyú càmíricáwaca nuéwáidawa ìwali, nutàanícaalí nacái ángelnái itàacái iyú, quéwa càmicaalí cáininá nuicáca wenàiwica, yá canéerica iwèni meedá nutàacái càide iyúwa báawéeri sànasi nanúadáidacaalí lata nacáiri, quírápieli nacái. ²Ewita nucàlidacaalí tàacáisi Dios inùmalicuíse, éwita nacái núalíacaalí macái wawàsi ìwali Dios ibèericaté áibanái íicha; éwita nacái nuémíacaalí cànínacaalí íimáaná macái íiwitáaná Dios yáalíacáica; éwita nacái manuícaalí nuínáidaca nuwàwawa Dios ìwali tàì íiméeri iyú nuedácaténá manuíri dúli yàalu íichawa áibacatalépiná, càicáaníta canéerica iwèni núa meedá, càmicaalí cáininá nuicáca wenàiwica. ³Ewita nuwacùacaalí macáita nùasuwa catúulécanéeyéi írí, éwita nacái numàacacaalí neemáca núa Dios ìwalíise càmicáiná numéyáawa nuebáidaca itàacái, càicáaníta canéerica iwèni núa meedá, càmicaalí cáininá nuicáca wenàiwica.

⁴Cawinácaalí cáininéerica iicáca wenàiwica, yácata yáaliméerica ìideníaca yùuwichàanáwa matuíbanáiri iyú áibanái imànicaalí írí báawéeri, càmíricata nacái calúa ráunamáita áibanái yáapicha. Iicáca áibanái ipualé iyúudàanápíná nía. Càmíricata nacái báawa iicáca íichawa áibanái nàasu cawèníiri ìwalíise. Càmíricata nacái canùmasée, càmicáiná cachàini iicáca yáawawa. ⁵Cawinácaalí cáininéerica iicáca wenàiwica, càmíricata cáimacái iicáca yáawawa, càmírica nacái imàni áibanái írí báawéeri; càmírica nacái ichùulia áibanái cachàiníiri iyú namànínápíná abéerita càide iyúwa iwàwáaná namànica. Ewita áibanái yáalimáidacáaníta iicáwani, càicáaníta càmita calúani, càmita nacái iwàwali mamáalàacata yái báawéerica áibanái imànírica írí, néese imàacaca iwàwawa íicha. ⁶Càmita casíimái iicáca

wenàiwica namànica nabáyawanáwa nàuwichàidacaténá áibanái, néese casíimáica iwàwa iicáca wenàiwicanái ìyaca machacàníri iyú. ⁷Cawinácaalí cáininéerica iicáca áibanái wenàiwica, càmfíricata icháawàa naináwaná ìwali ráunamáita namànicaalí báawéeri, néese imàacaca iwàwawa nabáyawaná fícha; iicá nacái macáita wenàiwica iyúwa cayábéeyéipíná íiwitáise; ituíyàa nacái nawènúadánápiná náiwitáisewa namànicaténá cayábéeri; yá ìideniaca macáita càiripínáta matuíbanáiri iyú, éwita càulenácáaníta fíchani.

⁸Dios iwàwaca cáinináca waicáca áibanái càiripínáta cháí èeri írìcu, áibaalípiná nacái idécanáami èeri imáalàacawa. Yá áibaalípiná càmfíripínáta iwàwacutá wenàiwica nacàlidaca tàacáisi Dios inùmaliçuise. Càmfíripínáta nacái natàaníca áiba tàacáisi iyú càmfírica èeri mìnáná itàacái. Càmfíripínáta nacái iwàwacutá néewáidaca wenàiwica Dios yáalíacái ìwali. ⁹Aibaalípiná Dios imàacapíná nachàbacawa wáicha macáita yái wawàsica, yácáiná éwita Dios imàacacáaníta wáalíacawa siùcade, càicáaníta wáalía yéénáta meedá. Dios imàacaca abénaméeyéi wééná nacàlidaca tàacáisi inùmaliçuise, quéwa náalimá nacàlidaca yéénáta meedá nacái. ¹⁰Quéwa Cristo yàanàapínácaalí cachàiníri íiwitáise yáapichawa, icamalá írìcu nacáiwa icùacaténá macáita, yásí wáalíacawa macáita, yá nacái imáalàapínácaawa yái càmfínáca wáalíawa cayába siùcade.

¹¹Péemìacué comparación: Sùmàicaalíté núa, yáté nutàaníca sùmài íiwitáise iyú, càité nacái nuínáidacawa iyúwa sùmài, quéwa idécanáamité béerica núa, yáté numàacaca nuíchawéi sùmàináca nuíwitaíse. ¹²Càita nacái wía, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái cháí èeri írìcu. Siùcade càmita wáalíawa Dios ìwali cayába, quéwa áiba èeriwa, yásí wáalíacawa cayába. Siùcade wáalía wéemíaca yéénáta meedá càinácaalí íimáaná yái Dios yáalíacáica, càide iyúwa waicácaalí wíawawa samànéechúa inàni chapúaca írìculé, quéwa áiba èeriwa waicápiná Dios inàni amaláwaca. Siùcade wáalíacawa yéénáta meedá Dios ìwali, quéwa áiba èeriwa wapíchalépinácáwa, yásí wáalíacawa amaláwaca Dios íiwitáise ìwali càide iyúwa Dios yáalíánáwa wáiwitáise ìwali.

¹³Càide iyúwa núumáaná, macáita yái chàinisi Dios imàaquéerica walí wáibaidacaténá írìpiná, áiba èeriwa Dios imàacapíná nachàbacawa wáicha. Quéwa càmfíyéipínáta nachàbawa wáicha níái máisiba wawàsica: yái weebáidáanáca Jesucristo, yá nacái wáalíánácaawa idéca iwasàaca wía Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha, yá nacái cáinináanáca waicáca

áibanái. Níái máisiba wawàsica canácatáita nachàbawa wáicha, quéwa cachàinica náicha canánama yái cáinináanáca waicáca áibanái.

El hablar en lenguas

14 ¹Píalimáidacué manuísíwata cáinináanápíná piicáca áibanái. Néese pituíyàacué nacái Dios imàacáanápínacué pírí chàinisi píibaidacaténá Wáiwacali irípiná. Cayába cachàiníwanái pituíyàacaalícué Dios imàacáanápíná pírí chàinisi picàlidáanápínacué tàacáisi Dios inùmaliçuise pimanùbacanái itàacái iyúwa, piyúudàacaténacué nía. ²Cài núumacuéca pírí yácáiná áibacaalí itàaní áiba tàacáisi iyú càmfíríca èeri mìnánái itàacái, càmita iyúudàa nía yàasu tàacáisi iyúwa, néese itàanícáita Dios yáapicha, canácáiná áibanái yáalíaná yéemìacani càinácaalí ímáaná, éwita néemìacáaníta isàna. Espíritu Santo ichàiniadacani icàlidacaténá càiri tàacáisi ibàacanéri wawàsi ìwali càmfíríca èeri mìnánái itàacái iyú, quéwa itàaníca tàacáisi càmfíríca yáalía càinácaalí ímáaná. Iná yái tàacáisi càmita iyúudàa áibanái. ³Quéwa cawinácaalí icàlidéerica tàacáisi Dios inùmaliçuise pitàacái iyúcué, yáta iyúudàacué pía yéewáidacáinácué pía pidàwinàidacaténá píiwitáisewa Dios íiwitáise iyú cachàinínápínacué píiwitáise Dios ìwali. Yái icàlidéericuéca pírí tàacáisi Dios inùmaliçuise pitàacái iyú, yáta imichàidacuéca píiwitáise, ichàiniadacué nacái piwàwa peebáidacaténacué Dios tàì íméeri iyú. ⁴Cawinácaalí itàanfíríca Dios yáapicha áiba tàacáisi iyú càmfíríca èeri mìnánái itàacái, yáta ichàiniadéerica íiwitáisewa Dios ìwali. Quéwa cawinácaalí icàlidéericuéca pírí tàacáisi Dios inùmaliçuise pitàacái iyú, yáta iyúudàacué pía pidàwinàidacaténá píiwitáisewa Dios íiwitáise iyú cachàinícaténacué píiwitáise Dios ìwali, píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

⁵Macáita péenacué idèníacaalí chàinisi itàanícaténá áiba tàacáisi iyú càmfíríca èeri mìnánái itàacái, yá cayábaca casímáicáiná nuicáca yái pimàníínacuéca càì. Quéwa cayába cachàiníwanái nuwàwa picàlidacaalícué tàacáisi Dios inùmaliçuise péenánái itàacái iyúwa. Cayába cachàiníwanái yái picàlidáanacuéca tàacáisi Dios inùmaliçuise péenánái itàacái iyúwa, íicha yái pitàanínínacuéca áiba tàacáisi iyú, càmicaalícwá nacái picàlidacué nalí càinácaalí ímáaná yái tàacáisi picàlidéericuéca. Iwàwacutácué picàlidaca nalíni nataacái iyú, piyúudàacaténacué nadàwinàidaca náiwitáisewa Dios íiwitáise iyú, cachàinícaténá náiwitáise Dios ìwali. ⁶Iná nuénánái nupáchiacaalícué pía, yá nutàanícaalícué pírí áiba tàacáisi iyú càmfíríca èeri mìnánái

itàacái, yá càmítacué píalía péemíaca càinácaalí ímáaná nùasu tàacáisi. Numànicaalí càì, néese nùasu tàacáisi càmíta iyúudàacué píá. Iná canéerica iwèni meedá pirícuéni, yái nùasu tàacáisica. Quéwa nucàlidacaalícué piríni machacàníiri iyú pitàacái iyú, yái tàacáisi Dios imàaquéerica nùalíaca ìwali, nucàlidacaalícué nacái pirí pitàacái iyúni càinácaalí ímáaná yái báisíiri tàacáisica, nucàlidacaalícué nacái pirí tàacáisi Dios inùmalícuíse pitàacái iyú, nuéwáidacaalícué píá nacái Dios ìwali, yásí nùasu tàacáisi iyúudàacuéca píá, yéewanápinácué peebáidaca Dios itàacái tàì íiméeri iyú.

⁷Péemíacué comparación: Napùllacaalí flauta íwa nacáiri namànicaténá música, nanúacaalí arpa nacái, càmicaalí namàni música machacàníiri iyú, néese áibanái càmíta náalía néemíaca cawinácaalí música íiwitáanáquéi càì namànica. ⁸Néeni, nucàlidacué pirí áiba comparación ùwicái ìwali: Aibacaalí ipùllia trompeta imáidacaténá úwinái, càmicaalí ipùllia amaláwaca, néese càmíta náalíawa iwàwacutáaná nachùniaca nacáapisàíwa namànicaténá ùwicái. ⁹Càitacué nacái píá: Càmicaalícué pitàaní pitàacái iyúwa péewáidacaténá wenàiwica amaléeri tàacáisi iyú náalíerica néemíaca càinácaalí ímáaná, néese càmítacué náalía néemíaca piasu tàacáisi. iYái tàacáisi picàlidéericuécá nalí càmíta iyúudàapíná nía! ¹⁰Báisíiri iyúcata ìyaca madécaná íiwitáaná èeri mìnánái itàacái cháì èeri irícu. Nía nacái itàaníiyéica càì náalíaca néemíacani, natàacáicáináni. ¹¹Quéwa càmicaalí nùalía nuémíaca càinácaalí tàacáisi ímáaná áiba wenàiwica icàlidéerica nulí, yásí nuínáidacawa ìwali áiba cáli néeséericani nùasu cáli íicha. Càita nacái íináidacawa nùwali càmíicáiná nùalía nuémíaca càinácaalí itàacái ímáaná. ¹²Càita nacái pitàanícaalícué áiba tàacáisi iyú, càmíirica èeri mìnánái itàacái, yásí áibanái càmíta náalimá néemíaca càinácaalí piasu tàacáisi ímáaná, yá càmítacué piyúudàa nía. Iná piwàwacáinácué Dios imàacaca pirí chàinisi píibaidacaténácué irípiná cachàiníiri iyú, yá pituíyàacué Dios imàacáanápinácué pirí chàinisi yéewacaténácué piyúudàaca wenàiwica manuísíwata yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái nadàwinàidacaténá náiwitáísewa Dios ìwali, neebáidacaténá itàacái tàì íiméeri iyú.

¹³Iná cawinácaalí wenàiwica Dios imàaquéerica irí chàinisi itàanícáténá áiba tàacáisi iyú càmíirica èeri mìnánái itàacái, iwàwacutá isutáca Dios íicha imàacáanápiná irí chàinisi icàlidacaténáni áibanái irí nataacái iyúwa càinácaalí ímáaná yái tàacáisica. ¹⁴Càita nacái núa: Espíritu Santo imàacacaalí nusutáca Dios íicha áiba tàacáisi iyú càmíirica

èeri mìnánái itàacái, yá nusutáca Dios íicha manuísíwata, quéwa càmita núalíawa càinácaalí nùasu tàacáisi íimáaná. Nutàanícaalí càì, yá càmita nudé nuyúudàaca wenàiwica nùasu tàacáisi iyúwa. ¹⁵Iná nucàlida pírí càinácaalí numànínapínáca: Nusutápiná Dios íicha áiba tàacáisi iyú càmfíríca èeri mìnánái itàacái, nucántàa nacái Dios írí tàacáisi iyú càmfíríca èeri mìnánái itàacái. Quéwa nusutápiná Dios íicha nacái wenàiwica itàacái iyú, nucántàa nacái Dios írí wenàiwica itàacái iyú. ¹⁶Càita numànica yácáiná, wàacaalí cayábéeri Dios írí manuísíwata áiba tàacáisi iyú càmfíríca èeri mìnánái itàacái, néese níái áibanái yéemièyéica wasàna càmicaalí náalíawa néemìacani yái tàacáisica, yá càmita yáalimá abédanama náiwitáise wáapicha iyúwa wàaná Dios írí cayábéeri, càmicáiná náalía néemìacani, càinácaalí íimáaná yái wasutéerica. ¹⁷Cawàwanáta wàaca cayábéeri Dios írí cayábéeri iyú, quéwa áibanái wenàiwica íiwitáise càmita idé idàwinàacawa Dios íiwitáise iyú, neebáidacaténá itàacái tàì íiméeri iyú, càmicáiná náalía néemìaca càinácaalí wàasu tàacáisi íimáaná. ¹⁸Nùaca Dios írí cayábéeri nutàanícáiná Dios yáapicha cachàiníwanái píchacué canánama áiba tàacáisi iyú càmfíríca èeri mìnánái itàacái, idècunitàacá nùyaca nulínáamitawa méetàucuta áibanái íicha nusutácaténá núawawa Dios íicha. ¹⁹Quéwa culto írìcu, nùyacaalí áibanái yèewi yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, yásí cayába cachàiníwanái núumacaalí cinco namanùbaca palabra natàacái iyú náaliéríca néemìaca càinácaalí íimáaná nuéwáidacaténá nía íicha yái núumáanáca diez mil namanùbaca palabra áiba tàacáisi iyú càmfíríca náalía néemìaca càinácaalí íimáaná.

²⁰Píacué nuénánáica, picácué pínáidawa càide iyúwa sùmàì fináidáanáwa càmfíyeyí yáalíawa cayába. Pìyacué càide iyúwa sùmanái càmfíyeyíca yáalíawa madécaná báawéeri ìwali. Quéwa pínáidacuéwa cáalfacáiri iyú càide iyúwa béeyéi, píalíacaténácué péemìaca yái núuméericuécá pírí ìwali yái tàacáisi càmfíríca èeri mìnánái itàacáica. ²¹Bàaluté profeta itànàaca tàacáisi Dios inùmalícuíse. Dios íimacaté: “Nutàanípiná israelitanái yáapicha quéwa áiba cáli néeséeyéi itàacái iyú. Nubànùapíná càmfíyeyí israelitanái nacàlidacaténá tàacáisi nunùmalícuíse israelitanái írí, quéwa éwita numànicáanáta càì, càicáanáta níái israelitaca càmita neebáidapíná nutàacáíwa”, íimaca Wacuèriná Dios. ²²Iná watàanícaalí áiba tàacáisi iyú, càmfíríca èeri mìnánái itàacái, yá càmita wáasáida Dios ichàini wenàiwicanái írí yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, néese wáasáidaca Dios ichàini áibanái

irí càmíiyéica yeebáida Jesucristo ìwali. Quéwa wacàlidacaalí tàacáisi Dios inùmalicuíse wataacái iyúwa, yá càmíta wáasáida Dios ichàini áibanái irí càmíiyéica yeebáida Jesucristo itàacái, néese wáasáidaca Dios ichàini wenàiwicanái irí yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ²³Néese culto irícu, píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, macáicaalícué pitàaníca áiba tàacáisi iyú càmíirica èeri m̀nanái itàacái iyú, yá cawàwanáta áiba wenàiwica iwàlùacawa càmíirica yáalíawa ìwali yái pimàníinacuéca, áiba nacái càmíiri yeebáida Jesucristo itàacái. Yásí néemiacuéca pisàna, yá náináidacawa máiwitáiséeyéicuéca pía macáita. ²⁴Quéwa macáicaalícué picàlida tàacáisi Dios imàaquéerica pírí pitàacái iyúwa, yá nacái áibacaalí wenàiwica iwàlùawa càmíirica yáalíawa ìwali yái pimàníinacuéca, áiba nacái càmíirica yeebáida Jesucristo itàacái, yásí nawàwalica nadéca namànica nabáyawanáwa, náalíacáiná néemíaca macáita yái picàlidéericuéca, natàacái iyúcáináni. ²⁵Iná néemíacáináni, yá náalíacawa Dios iicáca náiwitáise, iyúwa náináidáanáwa nawàwalicuísewa ibàacanéri iyú áibanái ícha. Yásí nabàlùacawa nàulù ipùata iyúwa nàacaténá Dios icàaluíniná, nàacaténá nacái irí cayábéeri. Yá nacàlidapínacué piináwaná ìwali nacái Dios iyáanacué píapicha báisíiri iyú.

Háganlo todo decentemente y con orden

²⁶Uwé, píacué nuénánáica, macái imanùbaca pimànicaalícué culto, abénaméeyéi péenacué icántàapíná salmos nàacaténá Dios irí cayábéeri, abénaméeyéi péenacué nacái yéewáida wenàiwica Dios itàacái iyú, áibanái péenacué nacái icàlidaca tàacáisi Dios imàaquéerica náalíacawa, áibanái péenacué itàaníca áiba tàacáisi iyú, càmíirica èeri m̀nanái itàacái, áibanái péenacué nacái icàlidaca cànínacaalí ímáaná yái tàacáisica. Quéwa, piicácué píichawa cayába yéewanápiná macáita yái pimàníiricuéca culto irícu iyúudàaca wenàiwica nadàwinàidacaténá náiwitáisewa Dios íiwitáise iyú neebáidáanápíná Dios tàì íméri iyú, níái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ²⁷Natàanícaalí culto irícu áiba tàacáisi iyú càmíirica èeri m̀nanái itàacái, pimàacacué pucháiba itàaníca, áibacaalí ìya, néese pimàacacué máisiba wenàiwica itàaníca abéerinamata. Iwàwacutá nacái áiba ìyaca néré píapichacué icàlidacaténacué pírí cànínacaalí ímáaná, yái tàacáisi nacàlidéerica. ²⁸Quéwa canácaalí áiba icàlidéeripínacué pitàacái iyúni, cànínacaalí ímáaná yái tàacáisi áibanái iwàwéerica icàlidaca, iwàwacutá masànaca nía culto irícu, ipíchaná natàaníca áiba tàacáisi iyú. Iwàwacutá natàaníca

Dios yáapicha nàyaacaalí nalínáamitawa méetàucuta áibanái íicha. ²⁹Càita nacái nàyaacaalí abénaméeyéi péenácué icàlidéeyéica tàacáisi Dios inùmalicuise, pimàacacué pucháibata itàaníca, áibacaalí ìya, néese pimàacacué málisiba wenàiwica itàaníca abéerinamata. Iwàwacutá áibanái yéemìacani yái nacàlidéerica, náináidacaténáwa cáalíacáiri iyú ìwali, yéewanápiná náalíacawa asáisi báisícaalí natàaníca Dios inùmalicuise. ³⁰Quéwa Dios imàacacaalí tàacáisi áiba wenàiwica irí yáawinéericawa néré, yásí yái idàbáanéeri wenàiwicaca iwàwacutá yáawinacawa imàacacaténá áiba icàlidaca nacái nalíni. ³¹Càita píacué macáita icàlidéeyéica tàacáisi Dios inùmalicuise, píalimácué picàlidacani abéerinamata yéewanápiná macáita néemìaca càinácaalí tàacáisi Dios imàaquéerica píalíacawa, nachàiniadacaténá nawàwawa. ³²Cawinácaalí icàlidaca tàacáisi Dios inùmalicuise náalimá masànaca namànica níawawa ìyacaalí áiba iwàwéerica icàlidaca tàacáisi Dios imàaquéerica irí. ³³Càita iwàwacutácué pimànica culto càmicáiná Dios ibatàa macáita nacàlidaca tàacáisi macáita namanùbaca iyúwa, néese imàaca natàaníca abéerinamata. Càmita iwàwa wamànica culto canéerica iwèni iyúwa máiwitáiséeyéi. Iwàwacutácué pimànica nacái càide iyúwa macáita Dios yàasu wenàiwica imàníiná, níara áibanái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, ìwacáidáyaquéeyéicawa yàcalé imanùbaca. ³⁴Iná iwàwacutá masànaca inanái culto irícu. Canáca yéewaná inanái itàaníca culto irícu. Néese iwàwacutá nàaca nàacawéeri fímiétacanáwa, neebáida nacái itàacái, càide iyúwa Dios itàacái fímáaná profeta Moisés itànèericaté. ³⁵Néeni, inanái nawàwacaalí náalíacawa wawàsi ìwali, iwàwacutá nasutáca néemìawa nàacawéeriwa nacapèe néenitawa, báawacáiná inanái itàaníca culto irícu.

³⁶Piwàwalicué Dios itàacái càmfíríca píapicha idàbatéwa. Càmitacué nacái pía abéta yeebáidani. Iná iwàwacutácué peebáidaca càide iyúwa Dios itàacái fímáaná. ³⁷Báisícaalícué píalimá picàlidaca Dios itàacái wenàiwicanái irí, càita nacái báisícaalícué Espíritu Santo imàacacaté pirí chàinisi cáalíacáicaténácué pía, yásí píalíacuéwa Wáiwacali ichùulíacaté nutànàanápinácué pirí yái tàacáisica. Iná iwàwacutácué peebáidacani. ³⁸Quéwa nàyaacaalí abénaméeyéi càmfíyéica iicá nùasu tàacáisi iyúwa Wáiwacali itàacái, picácué péemí nálí, càmicáiná natàaní báisíiri iyú Dios inùmalicuise.

³⁹Iná nuénánái, pitufíyàacué Dios imàacáanápinácué pirí chàinisi picàlidacaténá tàacáisi inùmalicuise. Picácué pimáisaní áibanái itàaníca áiba tàacáisi iyú càmfíríca èeri mìnánái itàacái. ⁴⁰Quéwa

iwàwacutácué pimànica macáita machacàníiri iyú culto irícu, pimàacacué wenàiwica icàlidaca tàacáisi abéerinamata, áiba itàaní áiba yáamíise.

La resurrección de Cristo

15 ¹Siùcade píacué nuénánáica, nuwàwacué nucàlidacuéca pirí àniwa piwàwalicaténáni yái tàacáisica nucàlidéericatécué pirí, yái tàacáisi íiméerica Cristo iwasàacuéca pía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Yácata tàacáisi peebáidéericatécué, siùca nacáide peebáidacuéca pìyacani tàì íiméeri iyú. ²Yásí Cristo iwasàacué píawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha peebáidacaalícué mamáalàacata yái tàacáisi nucàlidéericatécué pirí, báisícaalícué peebáidacaté Cristo itàacái.

³Quéechaté nucàlidacuéca pirí yái tàacáisi cachàiníiri náicha canánama càide iyúwaté Cristo yéewáidáaná núa. Nucàlidacatécué pirí Cristo yéetacatéwa wáichawalíná ipíchaná Dios yùuwichàidaca wía wabáyawaná ìwalíisewa càide iyúwa Dios itàacái íimáaná profetanái itànèericaté. ⁴Nucàlidacatécué pirí nacái nabàllacaté Cristo càliculli irículé, quéwa imichàacatéwa yéetacáisi íicha máisiba èeri irícu càide iyúwaté íimáaná nacái Dios itàacái profetanái itànèericaté. ⁵Nucàlidacatécué pirí nacái Cristo imàacacaté yáawawa Pedro iicácani, néese imàacacaté yáawawa naicácani, níái doce namanùbaca apóstolca, Cristo ibànùeyéicaté nacàlidacaténá itàacái. ⁶Néeseté Cristo imàacaca yáawawa naicácani, áibanái quinientos ichàbaníiseeyéica yeebáidéeyéica itàacái. Yá batéwa macáita néená ìyaca siùcade nutànàacaalícáwa yái cuyàlutaca, quéwa abénaméeyéi néená nadéca néetácawa. ⁷Néeseté Cristo imàacaca yáawawa iméeréeri iicácani, yái Santiagoca, néeseté macáita apóstolnái naicacaté Cristo nacái.

⁸Néeseté idécanáami imàacaca yáawawa macái áibanái iicácani, yáté átata imàacaca nacái yáawawa nuicácani. Iná nuicáca núawawa càiride iyúwa sùmàì càmíiricáwa imusúawa yàasu èeri irícuwa, máníicáináté námíiseca Wáiwacali imáidaca núa ibànùacaténá núa iyúwa apóstol. ⁹Núacata càmíiri cachàini náicha canánama níái apóstolca, Wáiwacali ibànùeyéica nacàlidacaténá iináwaná. Canacaté yéewaná núumaca nùwaliwa apóstolca núa nuplàdáidacáináté Dios yàasu wenàiwica, nùuwichàidacaténáté nía, níái yeebáidéeyéicaté Jesucristo itàacái. ¹⁰Quéwa Dios idéca imànica nulí cayábéeri mawèníiri iyú imáidáanápínáté núa yéewanápínáté apóstolca núa, éwita nùuwichàidacáanítaté yàasu wenàiwica manuísíwata. Yá càmita caná iwèni yái imáidáanáca núa, nuíbaidacáiná irípiná cachàinííwanái

macái áibanái apóstol ícha. Quéwa càmita càì numànica nuchàini iyúwa, néese Dios yái imànírica nulí cayábéeri mawènfiri iyú, yácata iyúudèerica núa. ¹¹Quéwa éwita wáibaidacáaníta Dios iripiná, níái áibanái apóstol, núa nacái, càicáaníta ìyaca áiba wawàsi cachàiníri wáicha canánama, yácata yái tàacáisi wacàlidéericuéca pirí, yái tàacáisi peebáidéericatécué nacái.

La resurrección de los muertos

¹²Wadéca wacàlidacuéca pirí Cristo imichàacatéwa yéetácáisi ícha, quéwa abénaméeyéi péenacué náimaca càmitasa wenàiwicanái imichàawa yéetácáisi ícha. Báawéeriquéi nacàlidáanáca càiri cachìwéeri tàacáisi. ¹³Càmicaalípiná yéetéeyéimiwa idé imichàacawa yéetácáisi íchatá, néese iwàwacutá nacái wáimaca càmitaté báisi Cristo imichàacawatá. ¹⁴Néese, càmicaalíté báisi Cristo imichàawatá, yá canéerica iwènitáni yái tàacáisica wacàlidéerica. Yá nacái canéerica iwèni meedáni yái peebáidáanáca Jesucristo itàacáitá. ¹⁵Quéwa ìyaca áiba wawàsi báawéeri yáwanái: Càmicaalípiná yéetéeyéimiwa idé imichàacawa yéetácáisi íchatá, néese àta wía apóstolca wadéca wacàlidaca wachìwawa Dios ìwalítá, wacàlidacáiná Dios imichàidacaté Cristo yéetácáisi ícha. Quéwa càmicaalípiná Dios imichàida yéetéeyéimiwatá, néese iwàwacutá wacàlidaca càmitaté Dios imichàida Cristotá. ¹⁶Yácáiná càmicaalípiná yéetéeyéimiwa idé imichàacawatá, néese càmitaté báisi nacái Cristo imichàawatá. ¹⁷Càmicaalí Cristo imichàacatéwa yéetácáisi íchatá, néese iwàwacutá canéerica iwèni meedátáni yái peebáidáanacuéca Cristo itàacái, yá pìyacuéca mamáalàacata pibáyawaná yáapichawatá. ¹⁸Càmicaalípiná yéetéeyéimiwa idé imichàacawa yéetácáisi íchatá, néese áibanái yeebáidéeyéimicaté Cristo itàacái ipíchawáiseté néetácawa nadéca náucacawa Dios íchatá. ¹⁹Wadéca wawènúadaca wáiwitáisewa ícha macáita yái èeri irìcuírica, weebáidáanápiná Cristo itàacái wacùanápiná cayábéeri èerica yàanèeripináca, wáalíacáináwa wamichàanápináwa yéetácáisi ícha. Iná càmicaalípiná yéetéeyéimiwa idé imichàacawa yéetácáisi íchatá, yá wadéca weebáidaca cachìwéeri tàacáisitá, iwàwacutá nacái áibanái iicáca wía càiyéide iyúwa yùuwichèeyéiwa catúulécanéeri iyú cachàini áibanái ícha canánama.

²⁰¡Quéwa Cristo idéca imichàacawa yéetácáisi ícha báisiiri iyú! Yácata yái idàbáanéericaté imichàacawa yéetácáisi ícha càmfiripiná quirínama yéetácawa àniwa. Càita nacái yácata Cristo idàbáanéerica

wamanùbacadáaí yéénáca, wía manùbéeyéica imichèeyéipinácawa yéetácáisi íicha càide iyúwa bànacalé imusúacaalíwa cáli irìcuíse wenàiwica yeedácaténá iyacaná manùba. ²¹Bàaluité wàawirimi Adán, yái idàbáanéericaté wenàiwica, imànicaté ibáyawanáwa, ínáté yéetácáisi iwàlùacatéwa irìculé èeriquéi. Néese Cristo imànicaté cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná, íná yéewa idéca iwàlùacawa aléi èeri irìculé yái wamichàanápínácawa yéetácáisi íicha. ²²Macáita wía Adán itaquénáinámi wéetápinácawa wadèniacáiná wàawirimi Adán íiwitáise cabáyawanéeriwa. Càide iyúwa macáita wía wadèniáná abéeri wàawirimi, yái Adánca, càita nacái wía iyéeyéica abédanamata Cristo yáapicha wamichàapínácawa yéetácáisi íicha wadèniacáiná wacáuca wàlisàiwà càmíri imáalàawa. ²³Quéwa Dios idéca íináidacawa imàacáanápíná wamichàacawa yéetácáisi íicha Cristo yáamíise: Quéechatécáwa Cristo imichàacatéwa càide iyúwa idàbáanéeri needáca iyacanásica nabànacale íichawa. Néese Cristo yàanàapíná àniwa, yásí macáita wamichàapínácawa, wía yàasu wenàiwicaca. ²⁴Néese èeri imáalàacaalípináwa, yásí Cristo imáalàida nachàini, macái èeri mìnáná icuèrinánáica, demonio íiwacanánáí nacái. Néese idécanáami Cristo imànica macáita càide iyúwa Dios ichùullianáni, yásí Cristo yèepùadapíná macáita Yáaniri Dios iríwa àniwa, Dios icùacaténá macáita. ²⁵Iwàwacutácáiná Cristo icùaca macáita siùcáisede idècunitàacá Dios imawèniadaca macáita Cristo yùuwidenái. ²⁶Yái wàuwide namáalàidáanáca canánama, yácata yái yéetácáisica; yá Dios imawèniadéeripíná, imáalàidapíná nacái yéetácáisi, iwasàapínácaalí wía yéetácáisi íicha. ²⁷Dios idéca imàacaca Cristo icùaca macáita, íná yéewa wáalíaca iyaca abéerita càmírica Cristo ichùullia, yái Yáaniricawa yái Diosca. ²⁸Aibaalípiná idécanáami Dios imawèniadaca macáita Cristo yùuwidenái, néese Cristo, yái Dios lírica, imàacapíná yáawawa Dios irí, imànicaténá càiripínáta càide iyúwa Dios ichùullianá, yái imàaquéericaté Cristo icùaca macáita. Yásí Dios icùa macáita càiripínáta, macáita yái iyéerica.

²⁹Néese abénaméeyéi péenácué nadéca neebáidaca Jesucristo itàacái, nawàwacáiná nadèniaca nacáuca càmíri imáalàawa áiba èeriwa néenánáimi yáapichawa, níara yéetéeyéimicawa yeebáidéeyéicaté Jesucristo itàacái. Yá nadéca nabautizácawa náasáidacaténá nàyáanápíná àniwa néenánáimi yáapichawa áiba èeriwa. Quéwa càmicaalípiná yéetéeyéimiwa idé imichàacawa yéetácáisi íichatá,

néese canéerica iwèni meedátáni, yái wenàiwicanái ibautizáanácawa nàwalíná. ³⁰Néeni càmicaalípiná yéetéeeyéimiwa idé imichàacawa yéetácáisi íichatá, néese canéerica iwènitáni wèepunícaalíwa wacàlidacaténá Jesucristo iináwaná ìwali áibalé nawàwacataléca nanúaca wía macái èeri imanùbaca. ³¹Báisíta nuénánái, áibanái iwàwaca inúaca núa macái èeri imanùbaca; càita nacái báisíta máiní casíimáica nuicácuéca pía peebáidacáinácué Wáiwacali Jesucristo itàacái. ³²Chá nacái Efeso ìyacàlená irícu nawàwacaté nanúaca núa, níái áibanái càmfíyéica yeebáida, caluýeyí cuwèesi nacáiyéi íiwitáise, iwàwéeyéicaté imàdáidaca nuèwi. Quéwa càmicaalípiná yéetéeeyéimiwa idé imichàacawa yéetácáisi íichatá, yá canéerica iwèni meedátáni yái nuuwichàanácawa Wáiwacali irípiná. Piicácué píichawa cawinácaalí càmfíyéica yeebáida yéetéeeyéimiwa imichàanápínáwa, náimacáiná càiri cachìwéeri tàacáisi: “Wàacué wayáaca wayáacaléwa cadénama, wàira nacái manuí, táwichacáiná wéetápinácawa, néese canáca wía, canáca nacái yùuwichàidéeripíná wíawa wabáyawaná ìwaliise”, náimaca.

³³Picácué pimàaca nachìwáidaca pía, néese piacuéwa náicha, càide iyúwa áiba tàacáisi íimáaná cáalíacáiri iyú: “Wamàacacaalí báawéeyéi íiwitáise yàacawéeridaca wía, yásí namáalàidaca wáicha wáiwitáise cayábéeri”, íimaca. ³⁴Piwènúadacué píiwitáisewa báawéeri íicha píináidacaténácuéwa cáiwitáiséeri iyú càide iyúwacué iwàwacutáaná pìyaca machacàníiri iyú; yá picácué pimàni quirínama pibáyawanáwa. Càì núumacué pirí báicaténácué pía, núalíacáináwa abénaméeyéicué pèewi càmitàacáwa náalía Dios ìwali báisíiri iyú.

Cómo resucitarán los muertos

³⁵Abénaméeyéi péenácué càmita neebáida yéetéeeyéimiwa imichàanápínáwa yéetácáisi íicha, íná namànica naquíniwa ìwali, yá náimaca: “Càmita náalimá nacáucàacawa, níái yéetéeeyéimicawa. ¿Càiríinásica chéecáisi íiwitáaná iyú namusúapínáwa càliculíi irícuíse?” càì náimaca naicáaníca. ³⁶¡Natàanícáita máiwitáiséeri iyú meedá! Péemíacué comparación: Wabànacaalí bànacalé íimi cáli irículé, néese bànacalé íimi iwàwacutá iyaca càiride iyúwa yéetéeerimiwa yéewanápiná iyaca yái bànacaléca. ³⁷Yái íimi wabànéerica, càmfírita íimi yái imusuéricawa cáli irícuíse. Wabànacáita bànacalé íimi, cawàwanáta trigo ituíná íimi, càmicaalí áiba bànacalé íimi nacái. ³⁸Yái ibaquéericawa Dios yàa iicácanáwa càide iyúwa Dios iwàwáaná.

Macái bànacalé fimi íiwitáaná, Dios idéca imàacaca idèniaca bànacalé iicácanáwa càide iyúwa Dios iwàwáaná. ³⁹Càita nacái iinási càmìta abédanamani. Wía èeri minanáica wadèniaca waináwa áiba íiwitáanáta. Cuwèsinái nadèniaca nacái naináwa áibata. Cuipìra iiná, áiba íiwitáanáta nacái. Cubái iiná, áiba íiwitáanáta nacái. ⁴⁰Càita nacái níara iyéeyéica chènuniré nadèniaca naináwa áibata íicha yái naináca macáita níai iyéeyéica cháí èeri irìcu. Quéwa chènuníiséeyéi áibata nadèniaca cayábéeri naicácanáwa èeri irìcuíyéi íicha, yácáiná chènuníiséeyéi iináca icànaca mèlumèluíri iyú. ⁴¹Càita nacái níai iyéeyéica capìraléeri cáli íinata. Nadèniaca nacamaláwa áibata. Néese èeri udèniaca ucamaláwa áibata. Néese quéeri udèniaca ucamaláwa áibata. Néese dùlupùta nadèniaca nacamaláwa áibata. Nía nacái dùlupùtaca nadèniaca nacamaláwa mèetàucunamata náichawáaca. Càita íimaca comparaciónca.

⁴²Càipiná nacái namichàacawa níai yéetéeyéimicawa. Idécanáami nabàliaca wainámi cáli irìculé, yá wainámi ibadápínacawa, quéwa wainá imichèeripínacawa yéetácáisi íicha, càmíirita yéewa ibadácawa. ⁴³Yá nabàliaca wainámi càliculíi irìculé, chéecáisi báawéeri iicácanáwa, néese wainá icáuquèeripínacawa icànapiná mèlumèluíri iyú, cayábéeri iicácanáwa. Nabàliaca wainámi machawàaquéeri néese cachàinipínacani yái waináca imichèeripínacawa càliculíi íicha. ⁴⁴Nabàliaca wainámi, cháí èeri irìcuírica, néese wainá chènuníiséeri imichàapínacawa, iyacáiná wainá èeri irìcuíri, càita nacái iyaca wainá chènuníiséeri.

⁴⁵Càité profeta itànàaca Dios itàacái bàaluité: “Idécanáamité Dios imànica wàawirimi Adán iiná, yái idàbàanéericaté wenàiwicaca, yaté Dios cáucaté imànica Adán iyacaténaté cháí èeri irìcu iyúwa èeri mìnali”, íimaca yái Dios itàacáica. Quéwa máiní cachàinica Cristo íiwitáise Adán íicha, yácáiná idécanáamité Cristo yéetácawa, yaté imichàacatéwa yéetácáisi íicha yàacaténá wacáuca càmíiri imáalàawa. ⁴⁶Siùca càmìta wadèniaca chènuníiséeri iicácanáwa idècunitàacá wàyaca cháí èeri irìcu. Wadèniaca èeri irìcuíri iicácanáwa quéechacáwa, néesepiná wadèniaca chènuníiséeri iicácanáwa. ⁴⁷Dios imànicaté cáli ichùmalé wàawirimi Adán iyú, yái asiali idàbàanéerimica. Yaté èeri mìnalicani, yái Adánca. Néeseté Cristo yàanàaca, yaté chènuníiséericani. ⁴⁸Wía iyéeyéica cháí èeri irìcu, wadèniaca waináwa cháí èeri irìcuírica càide iyúwaté yái asiali iiná Dios idàbéericaté cáli ichùmalé íicha asialipiná, yái wàawirimi Adánca. Néese, weebáidacaalí Cristo itàacái wàyacaténá chènuniré, yási wadèniapíná waináwa chènuníiséeri càide iyúwa Cristo iyáaná, yái chènuníiséerica.

49 Càide iyúwacué wadèniáná iicácanáwa yái wàawirimi Adán Dios idàbéericaté cáli ichùmalé ícha asìalipiná, càita nacái wadèniapiná iicácanáwa yái Cristo yàanèericaté chènunfise.

50 Píacué nuénánáica, nuwàwacué nucàlidaca pírí áiba wawàsi: Yái wainá idènièrica fíranáwa cháí èeri írìcu càmíiripiná yéewa iwàlùacawa Dios ìyacàle írìculé Dios icùacataléca macáita, wainá imáalàacáináwa áiba èeriwa. Iná càmìta yáalimá iwàlùacawa néré càmìcatalépináca imáalàawa. 51 Quéwacué nuwàwa píalíacawa áiba wawàsi Dios ibèericaté wenàiwicanái ícha, quéwa siùcade imàacaca wáalíacawa. Wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, càmìta wéetápináwa canánama, quéwa Dios iwènúadapiná wíawa macáita wàlisanácáténá waicácanáwa. 52 Wéemiapiná trompeta isàna, yái trompeta namáalàidáanaca canánama, yásí abéericuíseta Dios iwàlisàidapiná waináwa ráunamáita càide iyúwa bàli íimacaalí watuí. Yácáiná wéemiapiná trompeta isàna, yásí namichàacawa càliculí írìcuíse macái yéetéeyéimicawa yeebáidéeyéicaté Jesucristo itàacái. Namichàapínacawa yéetácáisi ícha nainá wàlisàì yáapichawa, càmíiyéipiná yèpùà yéetácawa quirínama. Yásí wíaca nacái cáuyéica Dios iwènúadapiná wíawa wàlisanácáténá waicácanáwa. 53 Yácáiná wainá èeri írìcuírica càmìta yéewa ìyaca càiripináta, iná iwàwacutá Dios iwàlisàidaca wainá wadèniacáténá waináwa wàlisàì càmíiri imáalàawa. 54 Néese idécanáami Dios iwàlisàidaca wainá, wadèniacáténá waináwa wàlisàì càmíiri imáalàawa, yásí wàypiná càiwade iyúwaté profetanái itànàanaté Dios itàacái bàaluité. Náimaca: “Yái yéetácáisi idéca imáalàacawa. Dios idéca imáalàidaca wáichani, yái wàuwideca yéetácáisica. 55 Pía yéetácáisi, càmìta quirínama yéewa pimawèniadaca wía. Pía càliculí, càmìta quirínama yéewa piùwichàidaca wía, canácáiná quirínama píwi”, càipiná wáimaca. 56 Yái wabáyawanáca ìyaca càide iyúwa yéetácáisi íiwica, yácáiná wabáyawaná iwàlìise, iwàwacutácáté wéetáanápínacawa méetàuculé Dios ícha càiripináta. Yá nacái yái tàacáisi Dios imàaquéericaté profeta Moisés írì càicanide iyúwa idéca nacáicaalí yàaca wabáyawaná ichàini, wíacáiná wáalíacaalítéwa càinácaalí wawàsi Dios imáisanièri wamànica, néese máníté cachàiníwanái wawàwaca wamànica wabáyawanáwa. 57 Quéwa Wáiwacali Jesucristo yéetácátéwa wáichawalíná, iná idéca iwasàaca wía ícha yái wéetáanápínacawa méetàuculé Dios ícha càiripináta; càita nacái Wáiwacali Jesucristo yéetáaná iwàlìise, Dios iyúudàaca wía ipíchaná wamànica wabáyawanáwa. Iná wàacué Dios írì cayábéeri!

⁵⁸Iná piacué nuénánáica cáininéeyéica nuicáca, cachàinicué píiwitáise, píibaidacué mamáalàacata Wáiwacali irípiná cachàiníwanái, píalíacáinácuéwa cawèníricani, yái píibaidéericuéca Wáiwacali ichàini iyú.

La colecta para los hermanos

16 ¹Siùcade nucàlidacué pírí ìwali yái ofrenda pìwacáidéeripinácuéca pibànùacaténácué plata iyúwa ofrenda catúulécanéeyéi irí, níái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Pìwacáidacué ofrenda càide iyúwa nucàlidáanáté nalí áibanái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái ìwacáidáyaquéeyéicawa yàcalé imanùbaca Galacia yàasu cáli íinatéeyéica ìyaca. ²Domingo imanùbaca semana ìwali, macáitacué pía canánama ìwàwacutácué pìwacáidaca yéená yái plata peedéericuéca píríwa. Yá picùacué méetàucutani. Iná nùanàapínácaalí néré, càmitacué ìwàwacutá pimichàidaca plata picùacaalícué méetàucutani semana imanùbaca. ³Néese nùanàapínácaalí néré, yásí nubànùaca wenàiwica natécaténá plata Jerusalén ìyacàlená nérépiná, cawínacaalí wenàiwica peedéeyéicuécá pèewíisewa natécaténá piasu ofrenda néré. Yá nubànùapíná náapicha cuyàluta nalí níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái ìyéeyéica Jerusalén ìyacàlená irícu, natàidacaténá nía cayába níái péenácuéca pibànuyéipinácuéca néré. ⁴Nuínáidacaalíwa cayábaca nùacaalíwa nacái, yásí nàacawa núapicha.

Planes de viaje de Pablo

⁵Nùapínácuéwa pìatalé, yá ìwàwacutá nuchàbaca Macedonia yàasu cáli néenibàa. Nudécanáami nuchàbacawa néenibàa, yá nùanàapínácué pìyacàle néréwa Corinto ìyacàlená néré. ⁶Cawàwanátacué nupáchiaca píawa achúma èerita, càmicaalí càì, yá nùyapínácué píapichawa uniabépinama. Néese píalimápinácué piyúudàaca núa nùwacáidacaténá wawàsi numàluwepináwa alénacaalí ìwàwacutápiná nùacawa. ⁷Càmitacué nuwàwa nupáchiaca pía maléená èeri meedá, néese nuwàwacuécá nùyaca píapicha madécaná èeri Wáiwacali imàacacaalícué nùyaca píapicha. ⁸Quéwa nuyamáapínácawa cháì Efeso ìyacàlená irícu àta judíonái imànicatalépináta nàasu cultowa ípidenéerica Pentecostés. ⁹Nuwàwa nuyamáacawa quirítàacáwa cháì, nàyacáiná madécaná wenàiwica ìwàwéeyéica yéemíaca Jesucristo iináwaná ìwali, íná nuíbaidacáwaca cháì Wáiwacali irípiná, éwita nàyacáaníta nacái

madécaná wàuwideca, càmfíyéica iwàwa nuéwáidaca wenàiwica Dios itàacái iyú.

¹⁰Timoteo yàanàacaalícué pìatalé, pitàidacué cayábani casímáicaténá iwàwa píapichacuéwa. Pimànicué irí cayábéeri íibaidacáiná Wáiwacali irípiná càide iyúwa núa. ¹¹Iná piicácué píchawa cayába ipíchaná abéeri péenácué caná iwèni iicáca Timoteo. Néese piyúudàacué Timoteo yàasu àyapu ìwali yàanápínáwa matuíbanáiri iyú nùatalé, nucùacáiná yàanàaca náapicha níara áibanái wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

¹²Néeni, nudéca nusutáca wawàsi manuísíwata wéenásàiri Apolos fícha yàanápínácué ipáchiaca pía áibanái wéenánái yáapicha. Quéwa siùca càmítàacáwa iwàwa yàacawa. Néesecáwa ipáchiapínácué píawa idèniacatáita wawàsi.

Saludos finales

¹³Piicácué píchawa cayába. Peebáidacué Jesucristo itàacái tàì fíméeri iyú mamáalàacata. Picácué cáalu pía, néese píináidacuéwa cáiwitáiséeri iyú càide iyúwa béeyéi aslanái. ¹⁴Macáita yái pimàníricuéca, pimànicué cáininéeri iyúni, piyúudàacaténácué áibanái.

¹⁵Siùcade píacué nuénánáica, pialíacué naináwaná ìwali níara Estéfanos yéénánáica ìyéeyéicuéca píapicha. Níacata idàbáanéeyéicaté yeebáidaca Jesucristo itàacái Acaya yàasu cáli íinata. Yá nadéca namàacaca níawawa Dios irí nayúudàacaténácué pía, píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ¹⁶Nuwàwacué pimànica càide iyúwa nàalàanácué pía, níái Estéfanos yéénánáica, cawinácaalí nacái inacáiyéica iyúudèeyéica wenàiwica, íibaidéeyéica nacái Wáiwacali irípiná.

¹⁷Casíimáica nuwàwa níacáiná áibanái péenácué nadéca nàanàaca nùatalé, níái Estéfanos, Fortunato nacái, Acaico nacái. Nadéca namànica nulí cayábéeri càmfíricué pialímá pimànica canácáinácué pía núapicha. ¹⁸Nadéca nachàiniadacuéca piwàwa, nuwàwa nacái. Iwàwacutácué piicáca cáimiétaquéeri iyú macái wenàiwica ìyéeyéica càide iyúwa nàyáaná.

¹⁹Nawàwalicué pía níái ìwacáidáyaquéeyéicawa yàcalé imanùbaca cháì Asia yàasu cáli íinata, níái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Yái Aquila, úái nacái yàacawéetúaca Prisca nawàwalicué pía manuísíwata Wáiwacali íipidená ìwali, náapicha macáita ìwacáidáyaquéeyéicawa nacapèe irícu namànicaténá culto. ²⁰Macáita wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái cháì nawàwalicué pía. Pitàidáyacacuéwa cayábéeri iyú.

²¹Núa Pablo nutànàacué pírí yái achúméerfina tàacáisica nucáapi iyúwa nuwàwalicáinácué pía.

²²Aibanáicaalí càmita cáininá iicáca Wáiwacali Jesucristo, Dios yùuwichàidapiná níawa. iPía, Wáiwacali, pìawa síisaara caquialéta!

²³Nusutácué Wáiwacali Jesucristo ícha pirípinácué imànsínápinácué pirí cayábéeri mawènfiri iyú. ²⁴Nuwàwalicué pía manuísíwata cáininácaíná nuicácuéca pía Cristo Jesús ìwalíise.

2 CORINTIOS

Saludo

1 ¹Núa Pablo, Jesucristo imáidéericaté yàasu apóstolcaténá núa ibànùacaténá núa càide iyúwa Dios iwàwáaná. Núa Pablo, Timoteo yáapicha, yái wéenàsàiri yeebáidéerica Jesucristo itàacái, wawàwalicué pía. Nubànùacué pirí cuyàluta, píacué Dios yàasu wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái ìwacáidáyaquéeyéicawa Corinto ìyacàlená irícu, píacué nacái Dios yàasu wenàiwica ìyéeyéica macái Acaya yàasu cáli íinata. ²Nusutacué Wáaniri Dios íicha pirípinacué, Wáiwacali Jesucristo nacái namànínapínacué pirí cayábéeri mawèníiri iyú, namàacáanápínacué nacái pìyaca matuíbanáiri iyú.

Sufrimientos de Pablo

³Wàacué cayábéeri Dios irí, yái Wáiwacali Jesucristo Icuèriná Diosca, Yáaniri nacái, yácáiná yái Diosca, yácata Wáaniri iiquéerica watúulécaná, ichàiniadéerica nacái wáiwitáise macái èerita achúmacaalí wawàwa. ⁴Macái imanùbaca wàuwichàacaalíwa, yásí Dios ichàiniadaca wawàwa yéewacaténá wáalimá wachàiniadaca áibanái iwàwa, cawinácaalí yùuwichèeyéicawa. Yá wachàiniadaca nawàwa càide iyúwa Dios ichàiniadáaná wawàwa. ⁵Wáalimá wachàiniadaca áibanái iwàwa yácáiná éwita iwàwacutácáaníta wàuwichàacawa manuísíwata Cristo irípiná weebáidacáiná itàacái, càicáaníta Cristo ichàiniadaca wawàwa manuísíwata nacái yéewacaténá wàidenàlaca wàuwichàanáwa. ⁶Siùcade wía apóstolca wàuwichàacawa wacàlidacáinácué pirí Jesucristo iináwaná ìwali yéewacaténácué ichàiniadaca piwàwa, iwasàacaténácué pía nacái Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Quéwa Dios idéca ichàiniadaca wawàwa, wía apóstolca, yéewacaténá wachàiniadacuéca

piwàwa, píaliacaténacué nacáíwa Dios iyúudàanápínacué pìideniaca piùwichàanáwa piùwichàapínacaalíwa càide iyúwa wàuwichàanáwa Cristo irípiná weebáidacáiná itàacái. ⁷Manuíca wáináidacawa wawàwawa pìwalicué píalimáanápínacué pìideniaca piùwichàanáwa Cristo irípiná, wáaliacáináwa càide iyúwa piùwichàanacuéwa wáapicha Cristo irípiná, càita nacái Dios ichàiniadacué piwàwa siùcade càide iyúwa ichàiniadáná wawàwa.

⁸Píacué wéénánáica, wawàwacuéca piwàwalica wàuwichàacatéwa manuísíwata Asia yàasu cáli íinata. Máinícáináaté càulenéerica yái wàuwichàanácawa, yáté càmita wáalimá wàideniaca quirínamani wachàini iyúwa. Yáté wayúunáidaca wéetáanápínacatéwa néré. ⁹Wía apóstolca waicacaté wíawawa càide iyúwa nacháawèeyéi nanuéyéipínaca. Quéwa cayábacaté walíni yái wàuwichàanácawa, wéewáidacáináatéwa càimínápiná wáibàa wawàwawa wachàini iwéréwa, néese Dios iwérépiná wáibàaca wawàwawa yái Dios icáucàidéerica wenàiwica yéetácáisi íicha. ¹⁰Dios iwasàacaté wía íicha yái wéetáanápínacatéwa máiní báawéeri iyú, wía apóstolca. Iwasàaca nacái wía mamáalàacata siùcade. Manuíca wáináidacawa wawàwawa Dios ìwali iwasàanápíná wíawa madécaná yàawiría. ¹¹Quéwa iwàwacutácué piyúudàaca wía pisutácué Dios íicha walípiná. Manùbéeyéicaalí isutá Dios íicha walípiná, yásí manùbéeyéi nàapíná nacái Dios irí cayábéeri icùacáiná wía cayábéeri iyú.

Por qué no fue Pablo a Corinto

¹²Iyaca áiba wawàsi isíimáidéerica wawàwa, wía apóstolca, yái wáalíanácawa wawàwalicúsewa wadéca wàyaca masaquèeri wáiwitáise yáapichawa cháí èeri irícu machìwéeri iyú nacái Dios iicá, yá máiní càì wàyacaté wàyacaalítécué píapicha. Càmitaté càì wàyaca wáaliacái iyúwa, néese Dios imànicaté walí cayábéeri mawèníiri iyú iyúudàacaté wía wáyáanápínaté càì pèewibàa. ¹³⁻¹⁴Macái wàasu cuyàluta irícu watànèericuéca pirí, wacàlidacué piríni machacàníiri iyú, machìwéeri iyú nacái, piléecaténacué péemlawni màulenéeri iyú càinácaalí íimáaná. Nuwàwacué macáita manuíca píináidaca piwàwawa nùwali, càide iyúwa batéwa macáitacué píináidáanáwa nùwali siùcade. Càitacué nuwàwa píináidacawa yéewanápíná casíimáica wawàwa macáita. Yáalimápinácué casíimáica piwàwa wàwali, wía apóstolca, ìwalíise yái wéewáidáanacatécué pía, càide iyúwa yáalimáanápíná casíimáica wawàwa pìwalicué néenialípiná Wáiwacali Jesús yàanàacaalí àniwa.

15Manuicaté nuínáidacawa nuwàwawa pìwalicué, casíimáinacué pía núapicha, íná quéechatécáwa nuínáidacatéwa nupáchianápinacué pía pucháibàawiría nuyúudàacaténacué pía. 16Quéechatécáwa nuwàwacatécué nupáchiaa pía nuèpunícaalítéwa Macedonia yàasu cáli nérépiná. Nuwàwacaté nacái nupáchiaacuéca pía àniwa nuèpùacaalítéwa Macedonia yàasu cáli néese. Càité nuwàwacatécué piyúudàaca núa nùanápínátéwa Judea yàasu cáli nérépiná. 17Néese càmitaté núa pìatalécué càide iyúwaté nucàlidáanacué piríni. Quéwa picácué píináidawa càmitaté nuínáidawa cáimiétacanéeri iyú. Picácué píináidawa nutàaníca càide iyúwa èeri mìnali pucháibéeri íiwitáise, íiméerica “báisíta” inuma iyúwa quéwa íináidacáitawa iwàwalicuíséwa “càmita”. 18ÌCàmíirita pucháiba íiwitáise núaquéi! Dios yáalíacawa watàaníinacuéca pirí báisíiri iyú, càita nacái càmitacué wáima pirí “báisíta” wáináidacaalíwa wawàwalicuíséwa “càmita”. 19Núa Pablo, yá nacái Silvano, áibaalí íipidenéeri Silas, yá nacái Timoteo, wadéca wacàlidacuéca pirí Cristo Jesús iináwaná ìwali, yái Dios Iirica. Càmita pucháibéeri íiwitáise yái Cristo Jesúsca. Cristo càmita íima “báisíta” íináidacaalíwa iwàwalicuíséwa “càmita”, néese yái Cristo càicanide iyúwa Dios yàasu tàacáisi íiméerica “báisíta”, Cristo icàlidacáiná macáita báisíiri iyú, imàni nacái càide iyúwa íimáaná. 20Cristo idéca imànica macáita càide iyúwaté Dios icàlidáanáté ìwali. Íná macái imanùbaca wàacaalí Dios irí cayábéeri, yá wáimaca “Amén”, Cristo Jesús ìwalíise, íimáanáca “báisíta”, weebáidacáiná Cristo Jesús itàacái. 21Yái Diosca, yácata ichàiniadéerica wía apóstolca, piácué nacái ipíchaná wawènúadaca wáiwitáisewa Cristo íicha. Dios idéca ibàlùadaca wía yàasunáipínáwa, wáibaidáanápiná irí. 22Dios idéca ibànùaca Espíritu Santo wawàwaliculé, íná yéewa wáalíacawa báisíiri iyúcani Dios yàasunáica wía, wáalíaca nacáiwa Dios imànínápiná walí macáita yái cayábéerica icàlidéericaté walí ìwali.

23Quéwa éwitaté nucàlidacáanítacué pirí nùanàanápinaté pìyacàle Corinto néré nupáchiacaténacué pía, càicáaníta càmitaté nùawa néré. Siùcade nuwàwaca nucàlidacuéca piríni cáná yéewaná càmitaté nùawa néré. Nucàlidacué piríni Dios yéemìapíná: Càmitaté nuwàwa nùuwichàidacuéca pía cachàiníiri iyú pibáyawaná ìwalísewa ipíchanacué máiní achúmaca piwàwa nùwalíise. Ináté nuínáidacawa cawàwanáta cayábáwanái pirícuéni càmicaalípinaté nùawa pìatalé ráunamáita. 24Wía apóstolca, wáalíacawa peebáidacuéca Jesucristo itàacái tàì íiméeri iyú, íná càmita wawàwa wachùuliacuéca pía cachàiníiri

iyú peebáidáanápínacué càide iyúwa iwàwacutáanacué peebáidaca. Néese wawàwacáitacué wayúudàaca pía casímáicaténacué piwàwa. **2** ¹Ináté nuínáidacawa càimínápínátécué nupáchiaa pía caquialéta àniwa ipíchanacué máiní achúmaca piwàwa báawanama. Nùacaalítewa pìatalécué ipíchawáiseté piwènúadaca píiwitáisewa pibáyawaná íichawatá, yá iwàwacutácaté nùuwichàidacuéca pía cachàiníiri iyútá. ²Máinícaalícué achúmaca numànica piwàwa, néese càmitacué yéewa wasímáidáyacacawa. ³Ináté càmitacué nupáchia pía, néeseté nubànùacuéca pírí cuyàluta, pichùnìacaténacué wawàsi ipíchawáise nùanàaca pìatalécué, càmicáináté nuwàwa nùacawa néré achúmacaténá nuwàwa pìwalicué, yácáiná nuwàwacué casímáica pimànica nuwàwa. Manuícate nuínáidacawa nuwàwawa nacái pìwalicué casímáinápínaté piicáca nùacawa pìatalé casímáiri iyú. ⁴Bàaluté nutànàacuéca pírí yáara quéechéeri cuyàlutaca nùalàacaténacué pía cachàiníiri iyú, néeseté máiní achúmaca nuínáidáanícawa nuwàwawa. Catúulécánaca numànicaté nuwàwawa manuísíwata àta nuícháanícataléta. Quéwa càmitaté nutànàacué pírí cuyàluta achúmáanápínacué piwàwa, néese nutànàacatécué pírí yáara cuyàluta píalíacaténacuéwa máiní cáinináca nuicácuéca pía manuísíwata.

Perdón para el que había ofendido a Pablo

⁵Yái imàníricaté ibáyawanáwa pìatalécué, achúmacaté imànicuéca piwàwa canánama. Càita nacái achúmacaté imànica nuwàwa. Quéwa siùcade càmita nuwàwa nucháawàaca iináwaná ìwali mamáalàacata cachàiníiri iyú, néese nuwàwaca numàacaca nuwàwawa ibáyawaná íicha, yùuwichàacáinátéwa manuísíwata. ⁶Batéwa macáitacué pidéca piúcaca píichawani, íná idéca yùuwichàacawa ibáyawaná ichùuliacawa. Càmitacué iwàwacutá piùwichàidaca mamáalàacatani. ⁷Iná siùcade iwàwacutácué pimàacaca piwàwawa ibáyawaná íicha. Pichàiniadacué iwàwa nacái ipíchaná máiní achúmaca iwàwa àta yúucacatalétawa píchacué càiripináta. ⁸Iná nusutacué píicha manuísíwata píasáidáanápínacué cáinináca piicàcani, peedácué pèewiréwa àniwani. ⁹Nutànàacatécué pírí ìwali yái wawàsica núalimáidacaténacué nuicáwa pía núalíacaténátéwa asáisi pimànicaalícué càide iyúwa nuéwáidáanacué pía. ¹⁰Iná siùcade pimàacacaalícué piwàwawa áiba wenàiwica ibáyawaná íicha, yásí nacái numàacaca nuwàwawa íicha. Yá nudéca numàacaca nuwàwawa Cristo iicápiná péenásàiricué ibáyawaná íicha, yái báawéerica imàníricaté nulí, nuwàwacáinacué

casíimáica piwàwa macáita. ¹¹Wamàacacué wawàwawa ibáyawaná fícha ipíchanacué Satanás imawèniadaca wía. Wáaliacáináwa báisíiri iyú Satanás yáalimáidaca wenàiwica namàníínápiná nabáyawanáwa.

Intranquilidad de Pablo en Troas

¹²Nùanàacaté Troas ìyacàlená néré nucàlidacaténá nalí Cristo itàacái, yá Dios imàacacaté numànica cachàiníiri iyú nuíbaidacaténá Wáiwacali irípiná, nucàlidáanápiná iináwaná madécaná wenàiwica irí. ¹³Quéwa achúmacaté nuwàwa nuínáidacawa càmicáiná nùanàa nùacawéerináwa Tito yái nuiquéerica iyúwa nuénásàiriwa, yeebáidacáiná Jesucristo itàacái. Néese càmicáinaté nùanàa Tito néré, ínáté nucàlidaca nuináwanáwa Troas ìyacàlená mìnanaí irí nùacaténáwa náicha, yá nùacatéwa Macedonia yàasu cáli nérépiná.

Victoriosos en Cristo

¹⁴Quéwa nùaca Dios irí cayábéeri imawèniadacáiná wáicha wàuwidenái càiripináta, níara cà míiyéica iwàwa wacàlidaca Cristo Jesús iináwaná, yái wáyéerica abédanamata yáapicha. Nùaca Dios irí cayábéeri nacái imàacacáiná wacàlidaca itàacái madécaná wenàiwica irí. Yá Wáiwacali iináwaná icàlàliacawa macái cáli íinata càide iyúwa pumèníiri isàni icàlàlianáwa. ¹⁵Yá cayábaca Dios iicáca wacàlidáaná Cristo iináwaná. Càica wíade iyúwa pumèníiri incienso isàni Cristo yèerica Dios irí iyúwa ofrenda, Cristo ìyacáiná wawàwalicu. Yá Cristo iináwaná icàlàliacawa macái wenàiwica íiwitáaná irí. Icàlàliacawa wenàiwicanái irí Cristo iwasèeyéipináca Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha neebáidacáiná Cristo itàacái. Càita nacái Cristo iináwaná icàlàliacawa wenàiwicanái irí yúuquéeyéipináca Dios fícha càmicáiná neebáida Cristo itàacái. ¹⁶Yái Wáiwacali itàacáica càicanide abénaméeyéi iríni iyúwa chéecáisimi isàni inuérica wenàiwica, cawinácaalí yúuquéeyéipináca Dios fícha nàuwichàapinácáináwa càiripináta. Néese yái Wáiwacali itàacáica càicanide áibanái iríni iyúwa pumèníiri isàni yèerica wenàiwica ícauca cà míiri imáalàawa, cawinácaalí wenàiwica Cristo iwasèeyéipináca Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha nàypinácáiná Dios yáapicha càiripináta. Quéwa, canácata wenàiwica yáaliméeri icàlidaca Wáiwacali itàacái ichàini iyúwa meedá. ¹⁷Wacàlida wèepunícawa Dios itàacái quéwa càmita càì wamàni weedácaténá walíwa plata càide iyúwa madécaná áibanái imàníiná. Néese wacàlidaca Dios itàacái machìwéeri iyú Dios iicápiná càide iyúwa wenàiwica Dios ibànuèyéica báisícáináta wawàwa

wamànica càide iyúwa Dios ichùulianá wamànica, wàyacáiná nacái abédanamata Cristo yáapicha.

El mensaje del nuevo pacto

3 ¹Wadéca càì wacàlidaca waináwanáwa, wía apóstolca, íná cawàwanáta abénaméeyéi péenacué iyúunáidaca wadàbaca wataànica wàwaliwa canùmaséeri iyú càide iyúwacué abénaméeyéi péená icháawàanaté wía quéechatécáwa. Quéwa càmita càì wamànica. Càita nacái càmita iwàwacutá wáasáidacuéca pírí cuyàluta áibanái itànèerica waináwaná ìwali píalíacaténácuéwa Dios ibànùeyéica wía. Càmitacué nacái iwàwacutá wasutáca pícha cuyàluta picàlidáanacué waináwaná ìwali áibanái írì needácaténá nàataléwa wía. Madécaná áibanái yéewáidéeyéicué pía nadéca nasutáca pícha càiri cuyàluta, quéwa càmita càì wamànica. ²Canáca iwàwacutácué walí pícha cuyàlutaca píacáinacué càicuéca píade iyúwa cuyàluta icàlidéeripiná waináwaná ìwali áibanáicaalí iwàwa yáalíacawa wàwali asásí Dios ibànùacaalí wía, bàalutécáiná peebáidacatécué Jesucristo itàacái wacàlidacaalítécué pírí iináwaná. Càicuéca píade iyúwa cuyàluta Dios itànèerica wawàwalicu wáalíacaténáwa Dios ibànùacaté wía, wía apóstolca. Macái wenàiwica náalíacawa peebáidacatécué Jesucristo itàacái wacàlidacaalítécué pírí iináwaná. ³Macáita náalíacawa amaléeri iyú càicuéca píade iyúwa cuyàluta Cristo itànèerica wáibaidacalé iyú peebáidacáinacué Cristo itàacái wacàlidéericuéca pírí. Càmitacué càì píade iyúwa cuyàluta wenàiwica itànèerica tinta iyú. Càmitacué càì píade iyúwa tàacáisi natànèerica íba ìwali càide iyúwaté Dios itànàanaté itàacáíwa íba ìwali profeta Moisés írípíná. Néese cáuri Dios idéca ibànùacuéca Espíritu Santo piwàwa cáuri írìculé yáasáidacaténá Cristo yàasunáicuéca pía. Iná yéewa macáita náalíacawa Dios ibànùacaté núa nucàlidacaténácué pírí itàacái.

⁴Cristo idéca imàacaca manuíca wáináidacawa wawàwawa Dios ìwali, wía apóstolca, yá wáalíacawa báisiiri iyú Dios ibànùacaté wía wacàlidacaténácué pírí itàacái. ⁵Càmita wáalimá wacàlidaca Dios itàacái wachàini iyúwa meedá, néese macáita yái wamàníirica Dios idéca ichàiniadaca wía wamànicaténáni. ⁶Dios idéca ichàiniadaca wía wáibaidacaténá írípíná, wacàlidáanápiná yái tàacáisica icàlidéerica wàlisài wawàsi ìwali, yái wawàsi Dios imàníirica wenàiwicanái yáapicha icùanápiná nía iyúwa yàasunáíwa. Yái wawàsi wàlisài camíirita càide iyúwa wawàsi bàaluisàimica profeta Moisés itànèericaté

iináwaná ìwali, yáí tàacáisi íméericaté Dios icùanápínaté israelitanái namànicaalí càide iyúwa ichùulìanà nía. Yáí bàaluisàimi tàacáisica Moisés itànèericaté icháawàaca wía wéetáanápínáwa càmicáiná wáalimá wamànica macáita càide iyúwa ímáaná. Quéwa siúcade Dios ichàiniadaca wía wéewáidacaténacué pía wàlisài wawàsi ìwali Dios imànírica wáapicha wawàwalicúise, yàaca walí Espíritu Santo, yáí Espíritu yèerica wacáuca càmfíri imáalàawa.

⁷Bàaluité Dios itànàacaté itàacáiwa íba sàabadéeyéi ìwali, profeta Moisés yéewáidacaténá wàawirináimi israelitanái. Máinícáiná Dios icànaca mèlumèluíri iyú, íná yéewa idécanáamité Moisés ìyaca Dios yáapicha yeedácaténá Dios íicha yáí bàaluisàimi tàacáisica, yáté Moisés inàni icànaca nacái máiní mèlumèluíri iyú. Israelitanái càmítaté náalimá naicáidaca Moisés inàni írí máinícáiná inàni icànaca. Quéwaté yáí camalásica ichacàcawa yàacawa Moisés inàni íicha. Ewita yáí bàaluisàimi tàacáisica yáasáidacáaníta iwàwacutáaná wéetácawa wabáyawaná ichùullacawa, càicáanítaté yàanàaca aléi èeri iriculé máiní mèlumèluíri iyú yàanàacáináté Dios néese. ⁸Íná yéewa wáalíacawa Dios imànínápiná walí cayábéeri cachàiníwanái, wía Dios imàníyéica yáapicha wàlisài wawàsi imàacáanápíná Espíritu Santo iwàlùacawa wawàwaliculé! ⁹Núumacué pirí àniwa; éwita yáí bàaluisàimi tàacáisica icháawàacáaníta wía wéetáanápínátéwa wabáyawaná ichùullacawa, càicáanítaté Dios yáasáidaca wenàiwicanái írí ichàini manuúriwa icànéerica mèlumèluíri iyú imàacacaalíté itàacáiwa profeta Moisés írí. Íná yéewa wáalíacawa máiní cayábéericani cachàiníwanái yáí wàlisài wawàsica Dios imànírica wáapicha iicácaténá wía iyúwa mabáyawanéeyéi, cayábacaténá nacái imànica wáiwitáise! ¹⁰Báisíta yáí tàacáisi bàaluisàimica yàanàacaté mèlumèluíri iyú. Quéwa siúcade waicácani iyúwa càmfírica máiní cawènica yácáiná wàlisài wawàsi idéca yàanàaca, máiníri cayába cachàiníwanái quéechéerimi íicha. ¹¹Càide iyúwaté tàacáisi bàaluisàimi yàanàanáté mèlumèluíri iyú éwitaté imáalàapínátéwa, càita nacái cayábéeri cachàiníwanái yáí wàlisài wawàsica iyamáacáináwa càiripináta wáapicha.

¹²Wáalíacawa wàlisài wawàsi iyamáanápínáwa càiripináta, íná wacàlidaca Dios itàacái macàaluínináta, càmíta nacái wamáisanía Dios itàacái wenàiwica íicha. ¹³Càmíta iwàwacutá wamànica càide iyúwa profeta Moisés imànínáté. Idécanáamité Moisés icàlidaca Dios itàacái israelitanái írí, yá ibàliacaté inàniwa wáluma iyú ipíchaná israelitanái iicáca camalási ichacàca yàacawa inàni íicha, yáí camalásica càmfírica

icàna càiripináta. ¹⁴Quéwa càmitaté náalía néemìaca càinácaalí íimáaná yái Dios itàacáica, matuícáináaté náiwitáise. Siùca nacáide naléecaalí yái tàacáisica bàaluisàimica Dios imàaquéericaté profetanái irí, yá mamáalàacata càmita náalía néemìacani càinácaalí íimáaná matuícáiná náiwitáise càide iyúwa cáucuíri wáluma idéca nacáicaalí ibàliaca náiwita. Càmita idé catuúca náiwitáise yácáiná abéerita Cristo yáalimá imàacaca náalía néemìacani, quéwa càmita neebáida itàacái. ¹⁵Ata siùca nacáide naléecaalí macáita yái cuyàlutaca profeta Moisés itànèericaté, yá mamáalàacata càmita náalía néemìaca càinácaalí íimáaná, càide iyúwa cáucuíri wáluma idéca nacáicaalí ibàliaca náiwita. ¹⁶Quéwa áibacaalí israelita iwènúada íiwitáisewa Wáiwacali irípiná, yásí Wáiwacali imàacaca yáalíaca yéemìaca Dios itàacái, càide iyúwa Wáiwacali idéca nacáicaalí yeedáca cáucuíri wáluma wenàiwica íiwita íicha, yéemìacaténá Dios itàacái. ¹⁷Wáiwacali iyaca abédanamata Espíritu Santo yáapicha, íná wadèniacáiná Espíritu Santo, yásí Espíritu Santo iwasàaca wía wacàlidacaténá Dios itàacái macàaluínináta, wáalíacaténá wéemìaca nacái càinácaalí íimáaná. ¹⁸Péemiacué comparación: Càmita wabàlia wanàniwa cáucuíri wáluma iyú. Càita nacái macáita wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, càmita wabàa Wáiwacali íiwitáisewa áibanái wenàiwica íicha. Càide iyúwa chapúa íibàacaalí èeri icamaláná quírameníwaca, icànacaténá èeri icamaláná iyú, càita nacái Espíritu Santo imàacaca wáasáidaca áibanái irí máini cayábéerica Wáiwacali íiwitáise. Càide iyúwa waicáidaca nacáicaalí Wáiwacali yéenáiwana íríwa icànéerica mèlumèluíri iyú chapúa irìcuíse, càita nacái wamàacaca wawàwawa Wáiwacali ìwaliwa, weebáida nacái itàacái, íná yéewa Espíritu Santo imàacaca wáiwitáise iwènúaca yàacawa Wáiwacali íiwitáise iyúwa, wàyacaténá càide iyúwa Wáiwacali iyáaná. Macái yàawiría imanùbaca wadèniaca Wáiwacali íiwitáisewa cachàiníwanái. Càita Wacuèrinásàiri imànica wawàwalicu, yái Espíritu Santoca.

4 ¹Iná wía apóstolca, càmita cáalu wacàlidaca Jesucristo iináwaná ìwali. Càmita nacái waméyáawa, Dios iicácáiná wapualé, imáidaca wía wáibaidacaténá irípiná. ²Càmita wamàni wawàsi báawéeri ibàacanéri iyú iwàwacutéerica báica wía ìwalíise. Càmita wéewáida wenàiwica cachìwéeri tàacáisi iyú. Càmita nacái wawènúada Dios itàacái wachìwáidacaténá áibanái. Néese wacàlidaca Dios itàacái abéerita, machacàníiri iyú, yái báisíiri tàacáisica. Càita wamànica macáita báisíiri iyú yéewacaténá macái wenàiwica náalía wataànica

báisíiri iyú Dios iicápiná. ³Wacàlidaca amaléeri iyúni yái tàacáisi íméeerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha. Abénaméeyéi wenàiwica càmita náalíá néemíaca cayábani càinácaalí íimáaná, quéwa níawamita yúuquéeypínacawa méetàuculé Dios fícha càiripináta. ⁴Càmicáiná neebáida íná yéewa Satanás idéca matuíca imànica náiwitáise, yái Satanás, nàasu cuwáisàiricani ichùulièrica èeri mìnání íiwitáise. Càide iyúwa matuíyéimi càmfíná náalimá naicáca camalási icànéeri mèlumèluíri iyú, càita nacái Satanás matuíca imànica náiwitáise, níái càmiíyéica yeebáida Jesucristo itàacái, ipíchaná náalíacawa máiní cayábéericani yái tàacáisi wacàlidéerica Cristo iináwaná ìwali, yái Cristo cachàinírica íiwitáise icànéerica mèlumèluíri iyú, cáimiétacanéeri náicha canánama, yáasáidéerica walí càinácaalí Dios íiwitáise iyaca, Dioscáináni yái Cristoca. ⁵Wía apóstolca, càmita wacàlida tàacáisi wàwaliwa yéewacaténá cayábaca wenàiwica iicáca wía, néese wacàlidaca Jesucristo ìwali Wacuèriná Dioscani. Wáimacáita nacái wàwaliwa plasu wenàiwicacuéca wía wáibaidacaténacué pirí cáininácáiná waicáca Jesús. ⁶Wacàlidaca Jesucristo iináwaná ìwali, yácáiná Dios idéca imàacaca wáalíacawa ìwali. Bàalutésíwa canácaté camalási cháí èeri irícu. Néeseté Dios ichùuliacaté camalási icànáanápínaté catéeri irícuíse. Càita nacái Dios idéca imàacaca icamaláwa icànaca wawàwalìculé amalácaténá wáiwitáise yéewanápiná wáalíacawa Dios íiwitáise ìwali máiní cayábéericani. Jesucristo yáasáidaca walí amaléeri iyú càinácaalí Dios íiwitáise iyaca, Dioscáináni yái Jesucristoca.

El vivir por la fe

⁷Yá wadèniaca Dios icamaláná wawàwalìcuwa, íná wáalíacawa Dios ìwali. Wadèni nacái ichàini wàyacáiná abédanamata Jesucristo yáapicha. Yái camalásica, chàinisi nacái càicanide iyúwa wawàsi máiníiri cawènica, cayábéeri nacái iicácanáwa, iwàwacutéeri wacàlidaca ìwali áibanái irí. Quéwa wadèniaca yái cawèníirica wawàsica wainá machawàaquéeri irícuwa càiride iyúwa catùu mawèníichúa, bàcabàquéechúaca meedá, íbái icatùalenáca. Càita wáasáidaca Dios néeséericani yái chàinisi manuírca iyéerica wawàwalìcu. Càmita wáibaida wachàini iyúwa. ⁸Iná éwita máinícaáníta càulenáca namànica walí macái watéesebàa, càicáaníta wáalimá wáibaidaca Dios irípiná. Ewita nacái achúmacáaníta wáináidáanícawa wawàwawa ìwalíise yái wàuwichàanácawa, càicáaníta càmita wawènúada wáiwitáisewa Dios

íicha. ⁹Napiadáidaca nàuwichàidáanápíná wía, quéwa Dios càmfírita imàaca wía abéerita. Náucaca wía cáli ínatalé, quéwa càmitàacá namáalàida wía. ¹⁰Ata alénacaalí wàacawa, yá abénaméeyéi iwàwaca inúaca wía, íná wàyaca càiripínáta càide iyúwa Jesús iyáanaté, yái yáaliéricatéwa yéetáanápínátéwa cáiwíiri iyú. Càita wàuwichàacawa cháí èeri irícu wáasáidacatená macái wenàiwica irí cáuca Jesús, yái icuèrica wía báawéeri íicha. ¹¹Idècunitàacá wàyaca cháí èeri irícu, yá macái èeri imanùbaca abénaméeyéi iwàwaca inúaca wía weebáidacáiná Jesús itàacái, wacàlidacáiná nacái iináwaná. Càita wáasáidaca áibanái irí wadèñianá Jesús icáuca càmfíri imáalàawa éwita wainá yéetácaánítawa áibaalípiná. ¹²Wacàlidacatécué pirí Jesucristo iináwaná, íná áibanái iwàwaca inúaca wía, quéwa pidécuéca peedáca piríwa picáucawa càmfíri imáalàawa peebáidacáinácué Jesucristo itàacái.

¹³Bàaluité profetanái itànàaca tàacáisi Dios inùmalícuíse íméerica: “Nuebáidaca Dios íná nucàlidaca wenàiwicanái irí manuíca nuínáidacawa nuwàwawa Dios ìwali”, càì ímaca yái tàacáisica. Càita nacái wía, wadéca weebáidaca Dios càide iyúwaté profetanái yeebáidáaná, íná wacàlidaca nacái áibanái irí Dios iináwaná. ¹⁴Wacàlidaca Dios iináwaná wáaliacáináwa Dios imichàidacaté Wáiwacali Jesús yéetácaísi íicha. Càita nacái wáaliacawa Dios imichàidáanápíná wía yéetácaísi íicha wàyacáiná abédanamata Jesús yáapicha. Yá Dios itépiná wía yàataléwa, píacáanítacué nacái. ¹⁵Wía apóstolca, wàuwichàacawa wayúudàacatenácué pía. Yá manùbéeyéicaalícué péená nawènúada náíwítáisewa Dios irípiná, yásí manùbéeyéi nàapíná Dios irí cayábéeri ìwali yái cayábéerica imàníirica nalí, yéewacatená manùbéeyéi yáwanái náalimá náaliacawa máiní cayábéerica Dios íiwítáise.

¹⁶Iná càmita waméyáawa wacàlidaca Jesucristo iináwaná ìwali. Ewita wainá máinícaáníta béeri yàacawa, càicáaníta Dios iwàlisàida yàacawa wáiwítáise èeri imanùbaca. ¹⁷Ewita wàuwichàacáanítawa manuísíwata Cristo irípiná madécaná èeri, càicáaníta waicáca wàuwichàanáwa cháí èeri irícu iyúwa achúméeri wawàsi ichàbéeripínacawa wáicha ráunamáita máinícaáiná manuísíwéerica yái cawèníirica wadènièripínaca càiripínáta chènuniré ìwalíise yái wàuwichàanácawa Cristo irípiná, yácáiná wàyapíná máiní cáimiétaquéeri iyú Dios yáapicha chènuniré, icànéeyéi mèlumèluíri iyú càiripínáta. ¹⁸Iná càmita máiní wáináidáanícawa ìwali yái wàuwichàanácawa, càmicáiná cawèni waicá yái wawàsi iyéerica cháí èeri irícu, yácáiná macáita yái iyéerica cháí èeri irícu imáalàapínacawa mesúnamáita. Néese wamàacaca wawàwawa ìwali

yái cawèníri chènuníseérica càmfíricáwaca waicá, ìyéérica néré wàyacatalépináca càiripináta, wáalíacáináwa yái chènuníseérica càmfíricáwaca wadé waicáca siúcade ìyéeripiná càiripináta èeri càmfíiri imáalàawa.

5 ¹Wáalíacawa wainá ìyaca càide iyúwa capíi wadènièrica cháí èeri irícu, càide iyúwa nacái caplíma càmfírica ìya càiripináta. Néese wéetácaalíwa càide iyúwa capíi imáalàacaalíwa, yá wadèniápiná waináwa chènuníseéri, Dioscáiná idéca ichùniaca walípináni, càiride iyúwa wacapèepiná chènuníseérica càmfírica imáalàawa, càmfírica wenàiwica imànicalé icáapi iyúwa. ²Iná yéewa idècunitàacá wàyaca cháí èeri irícu wainá èeri irícuíríca yáapichawa, yá máíní wawàwaca wàwalica wainá wàlisàíwa chènuníseérica. ³Yá wàwalipiná wainá wàlisàíwa néré càide iyúwa wàwalicaalí wabàlewa. ⁴Idècunitàacá wàyaca cháí èeri irícu wainá irícuwa, yá achúmaca wawàwa wáináidacawa wainá ìwaliwa, wawàwacáiná wàwalica wainá wàlisàíwa, yéewanápiná wainá èeri irícuírí iwènúacawa wàlisàí iyú ìwalíise yái wacáuca càmfírica imáalàawa Dios yéeripináca walí. ⁵Dios idéca màulenáca imànica wía wàwalicaténá wacáuca wàlisàíwa. Dios idéca nacái imàacaca walí Espíritu Santo yàacawéeridacaténá wía yéewanápiná wáalíacawa báisíiri iyúcani Dios yàanápiná walí wacáuca wàlisàí càide iyúwa ímáanáté walí.

⁶Iná yéewa manuíca wáináidacawa wawàwawa Dios ìwali mamáalàacata. Wáalíacawa idècunitàacá wàyaca cháí èeri irícu wainá irícuwa, wàyaca càide iyúwa canéeyéí yàasu cáli, càmicáináca wàya Wáiwacali yáapichawa. ⁷Càmítàacá wáalímá waicáca Wáiwacaliwa, quéwa weebáidacani wáíwítáise iyúwa idècunitàacá wàyaca cháí èeri irícu. ⁸Manuíca nacái wáináidacawa wawàwawa Wáiwacali ìwaliwa. Wáalíaca nacáíwa cayábáanápiná cachàíníwanái walíni wéetácaalíwa wamusúacaténáwa wainá íchawa wàacaténá wàyaca chènuniré Wáiwacali yáapichawa. Càita máíní wawàwa wàyaca yáapicha. ⁹Iná wáalímáida wamànica càide iyúwa Wáiwacali iwàwáaná càiripináta idècunitàacá wàyaca wainá irícuwa cháí èeri irícu, càita nacái wéetácaalíwa wàacaténá wàyaca Wáiwacali yáapichawa. ¹⁰Yácáiná wía yeebáidéeyéica Cristo itàacái, iwàwacutápiná macáita wabàlùacawa Cristo ípunita áibaalípiná chènuniré, Cristo icàlidacaténá waináwaná ìwali, càinácaalíté wamànica wàyacaalíté cháí èeri irícu wainá irícuwa. Wáibaidacaalí cayábéeri iyú Cristo irípiná, yásí yàaca wawèni. Quéwa càmicaalí wáibaida cayába irípiná, càita nacái canácaalí iwèni yái wáibaidacaléca, yá canáca wàasu cawèníri.

El mensaje de la paz

¹¹Iná wáaliácáináwa iwàwacutáca wàaca Wáiwacali iyéinináwa, wía apóstolca, íná wáalimáidaca cachàiníiri iyú wáasáidacaténá áibanái irí wataáníca báisiiri iyú, Dios idéca nacái ibànùaca wía. Dios yáaliácawa wàwali cayábéeri iyú, ìwali nacái yái wamàníirica. Yá nuwàwacué píaliácawa nacái Dios idéca ibànùaca wía. ¹²Picácué píináidawa wataánícaíta wàwaliwa cayábéeri iyú meedá càide iyúwaté abénaméeyéi péenácué icháawàaná waináwaná ìwali quéechatécáwa. Càmita cáimacái waicá wíawawa áibanái íicha, néese wawàwacáita píaliácuécawa càinácaalí wamànica, càinácaalí wataáníca nacái wawènúadacaténá wenàiwica íiwitáise Dios irípiná. Càita wacàlidacuéca píriní casíimáicaténácué piicáca wía, wía yéewáidéeyéicatécué pía. Iná áibanái íimacaalícué píri càmitasa Dios yàasu apóstol núa, íibaidéerica Dios irípiná, yásí píalimácué pimawènìadaca nàasu tàacáisi, níara cachàiníiyéica iicáca yáawawa iyúwa cayábéerica iicacánáwa, icàlidéeyéi nacái máini cayábéeri iyúni, quéwa càmita báisi nawàwa náibaidaca Dios irípiná náiwitáise cayábéeri yáapichawa. ¹³Abénaméeyéi péenácué nadéca náimaca wàwali máiwitáiseCasa wía máinícaíná wáibaidaca Dios irípiná cachàiníiri iyú, wacàlidacáiná nacái itàacái macái wachàini iyúwa. Quéwa wadéca wamànica càì cáininácáiná waicáca Dios, wawàwa nacái áibanái yàaca irí cayábéeri. Néese macáitacué píaliácawa wadéca wéewáidaca pía éeréeri iyú, cáimiétaquéri iyú nacái càide iyúwa cáiwitáiseeyéi. Wadéca càì wamànica wayúudàacaténácué pía. ¹⁴Wáaliácawa cáinináca Cristo iicáca wía manuísíwata, íná yéewa máini wawàwaca wáibaidaca irípiná macái wacáuca iyúwa wáaliácáináwa báisiiri iyúcani abéeri wenàiwica, yái Cristoca, idéca yéetácawa macái wenàiwica íichawalíná. Iná yéewa Dios iicáca macái wenàiwica càide iyúwa nadéca nacáicaalí néetácawa nabáyawaná ichùuliácawa. ¹⁵Cristo idéca yéetácawa macái wenàiwica íichawalíná, yéewanápiná cawinácaalí iyéeyéica cháì èeri irìcu yeebáidéeyéica Cristo itàacái càmita nàya càide iyúwa nawàwáanáta meedá, néese iwàwacutá nàyaca càide iyúwa Cristo iwàwáaná, yái yéetéericatéwa wáichawalíná, imichèericaté nacáíwa yéetácáisi íicha wàwalínápiná. ¹⁶Iná siùcáisede càmita waicá áibanái càide iyúwa èeri mìnáná iicáaná wenàiwica. Ewita bàaluité canácáanáta iwèni waicáca Cristo, càide iyúwa èeri mìnali meedá, càicáanáta siùcade càmita quirínama wáináidacawa ìwali càì. ¹⁷Iná

cawinácaalí wenàiwicaca iyéerica abédanamata Cristo yáapicha, Dios idéca iwàlisàidaca íiwitáise. Yái iyúwaté iyáaná quéechatécáwa idéca ichàbacawa íicha, yá idéca idàbaca iyaca wàlisài iyú.

¹⁸Dioscata yái imàníirica càiri cayábéeri wenàiwicanái irí. Cristo yéetátéwa wáichawalíná, íná Dios idéca iwènúadaca wáiwitáise irípiná, yá siùcáise cayábaca wáapicha Dios, idéca nacái Dios imáidaca wía wáibaidacatená irípiná, wacàlidacatená itàacái macái wenàiwica irí yéewanápiná neebáidacani, cayábacatená náapicha Dios nacái. ¹⁹Yái tàacáisi íimáanáca, Cristo yéetátéwa èeri mìnánái íichawalíná nabáyawaná ìwalíise, yéewanápiná cayábaca náapicha Dios, yá Dios imàacaca iwàwawa nabáyawaná íicha, cawinácaalí yeebáidéeyéica Cristo itàacái. Dios idéca ichùuliaca wacàlidáanápiná yái tàacáisi wenàiwicanái irí. ²⁰Iná Cristo ibànuèyéica wía wacàlidacatená itàacái wenàiwicanái irí. Wacàlidacuéca pírí Cristo itàacái Dios imáidacáinácué pía wàasu tàacáisi iyú. Yá wasutácué píicha wawàsi manuísíwata Cristo inùmalìcuíse piwènúadánápinácué píiwitáisewa Dios irípiná yéewanápinácué cayábaca píapicha Dios. ²¹Cristo càmítaté imàni ibáyawanáwa; quéwa Dios yùuwichàidacatení wáichawalíná càide iyúwa cabáyawaná nacáiricani, yái Cristoca. Dios yùuwichàidacaté Cristo càide iyúwa idéca nacáicaalí macái èeri mìnánái ibáyawaná iyaca ìwali, yái Cristo mabáyawanéerica. Càité Dios imànica yéewanápiná mabáyawanáca iicáca wía, wía iyéeyéica abédanamata Cristo yáapicha, Cristo yùuwichàacáinátéwa yùuwichàacáisi iyú yàanèeripinátéwa wàwali wabáyawaná ìwalíisewa.

6 ¹Iná siùcade wáibaidacáinácué Dios irípiná píapicha, yá wasutácué píicha wawàsi càmínápinácué píuca píichawa yái cayábéeri Dios imàníiricuéca pírí mawèníiri iyú iwasàacatenácué pía yàasu yùuwichàacáisi íichawa. ²Bàaluitécáiná profeta itànàacaté Dios itàacái. Dios íimacaté:

“Nuémíacaté pisutáaná nuícha nuwàwacaalíte nuicáca
pipualé; yáté nuwasàaca pía nùasu yùuwichàacáisi íichawa
nuyúudàacatená pía”,

cài íimaca yái Diosca. Siùcade wéenánái, idéca wéenáiwana yàanàaca cayábéeri iyú Dios iicácaténá wapualé siùcade, íná iwàwacutá wenàiwica isutáca Dios íicha siùca. ¡Siùca Cristo iwàwaca iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha!

³Wáalimáidaca macái wachàini iyúwa wàyacatená machacàníiri iyú càiripináta ipíchaná áibanái báawaca naicáca Dios itàacái wacàlidéerica

nalí, néese càmita nawàwa nawènúadaca náiwitáisewa Dios irípiná. Wàyaca machacàníri iyú càmícáiná wawàwa áibanái itàaníca báawéeri iyú ìwali yái wáibaidáanaca Dios irípiná. ⁴Néese cainácaalí wawàsi wamàni, yá wáalimáidaca wáasáidaca Dios yàasu wenàiwicaca wía íbaidéeyéica irípiná. Càita wáasáidaca Dios yàasu wenàiwicaca wía: Wàidenìaca wàuwichàanàwa máiní matuíbanáiri iyú, éwita canácaalí walí wawàsi wamápuèrica, càita nacái áibanáicaalí càulenaca namànica walíni. ⁵Càita nacái wàidenìaca wàuwichàanàwa matuíbanáiri iyú éwita nacapèedáidacaalí wía, càita nacái náucacaalí wía presoíyéi ibànalìculé, càita nacái báawacaalí namànica yàcalé mìnanaí íiwitáise àta naplàcatalétawa nàwacáidáyacacawa nanúacaténá wía. Càita nacái wàidenìaca wàuwichàanàwa matuíbanáiri iyú éwita iwàwacutácaalí wáibaidaca cachàiníri iyú àta máinìcataléta chamàleca wía, càita nacái càmicaalí waimá cayába táiyápinama wáibaidacaténá Dios irípiná, wasutácaténá íicha nacái, càita nacái máapicaalí wía canácáiná wayáapiná. ⁶Càita wamànica wáasáidacaténá Dios yàasu wenàiwicaca wía íbaidéeyéica irípiná. Wàyaca masaquèeri iyú; wáalíaca báisíiri tàacáisi; càmita calúa wía ráunamáita áibanái yáapicha, wamàni nacái nalí cayábéeri; Espíritu Santo ìyaca wawàwalicu; cáininaca waicáca wenàiwica báisíiri iyú yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Càita wáasáidaca Dios yàasu wenàiwicaca wía íbaidéeyéica irípiná. ⁷Càita nacái wacàlidaca yái tàacáisi báisíirica, wamànica nacái Dios ichàini iyú yái càmíirica wenàiwica idé imànica. Yái wàyáanaca machacàníri iyú, càicanide iyúwa wacáapisàì chènuníseérica wapéliérípiná iyú Dios irípiná. Càita wamànica ùwicái Dios irípiná: Wamànica ùwicái Satanás íipunita wawènúadacaalí wenàiwica íiwitáise Dios irípiná. Wàyacaalí nacái machacàníri iyú, yásí wacùaca wíawawa ipíchaná wamànica wabáyawanàwa. ⁸Abénaméeyéi wenàiwica nàaca wáimiétacaná. Aibanái nacái caná wawèni naicáca wía. Abénaméeyéi natàaníca wàwali cayábéeri iyú; áibanái nacái natàaníca wàwali báawéeri iyú. Naicáca wía càide iyúwa cachìwéeyéi éwita wacàlidacáaníta yái báisíiri tàacáisica. ⁹Namànica walí báawéeri càide iyúwa càmicaalí náalía naicáca wía, éwita náalíacáaníta naicáca wía cayába. Naicáca wía iyúwa yéetéeyéipinàwa, quéwa cáuca wía. Nàuwichàidaca wía manuísíwata quéwacá càmita nanúa wía. ¹⁰Naicáca wía iyúwa achúméeyéi iwàwa, yá báisícata áibaalí achúmaca wawàwa, quéwa wayanídacawa mamáalàacata wawàwalìcuísewa. Ewita catúulécánacáaníta wía, càicáaníta wadéca wawacùaca yái báisíiri cawèníirica madécaná

wenàiwica irí, yái tàacáisi íiméerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Wàyaca càide iyúwa canásíwéeyéi yàasu, quéwa Dios yáapicha wadèniaca macáita.

¹¹Píacué wéenánáica Corinto ìyacàlená mìnánáica, wadéca wacàlidacuéca pírí macáita iyúwa wáináidáanáwa. Càmitacué wabàa píicha wáiwitáisewa. ¹²Càmita wawènúada píicha wáiwitáisewa, néese cáinináca waicácuéca pía mamáalàacata. Quéwa càmitacué máiní cáininá piicáca wía. ¹³Iná nusutácué píicha wawàsi càide iyúwa abéeri náaniri isutáaná yéenibe íichawa wawàsi: Cáininácué piicáca wía báisiiri iyú càide iyúwa cáinináanácué waicáca pía.

Somos templo del Dios viviente

¹⁴Píacué picásàawa náapicha níara càmfíyéica yeebáida Jesucristo itàacái, càita nacái picácué pimàni wawàsi náapicha, càmicáiná yéewa abédanamacué píiwitáise náapicha; yácáiná cawinácaalí iwàwéerica ìyaca machacàníiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná càmita yéewa abédanama íiwitáise áiba wenàiwica yáapicha càmfíríca iwàwa ìyaca machacàníiri iyú. Càide iyúwa càmfíiná yéewa camalási yàacawéeridaca catéeri, càita nacái càmita yéewa abédanama amaléeri íiwitáise catéeri íiwitáise yáapicha. ¹⁵Càide iyúwa càmfíiná yéewa abédanamata Cristo íiwitáise Satanás yáapicha, càita nacái cawinácaalí yeebáidéerica Jesucristo itàacái càmita nacái yéewa abédanamata íiwitáise yáapicha abéeri càmfíríca yeebáida Jesucristo itàacái. ¹⁶Péemiácué comparación: Canáca yéewaná wenàiwica itéca ídolonái, níái cuwáináí yéenáiwanáca, Dios yàasu templo iriculé, yái capli wenàiwica isutácàaluca Dios íicha, càmicáinácué yéewa wàaca cuwáináí icàaluíniná wàacaalí Dios icàaluíniná. Píacué, càicuéca píade iyúwa cáuri Dios yàasu templo, cáuri Dios ìyacáinácué piwàwalicu. Dios ìyacáinácué píapicha, íná canáca yéewaná pìyaca abédanamata áibanái yáapicha càmfíyéica yeebáida Dios. Dios idéca càì íimaca wàwali, wía yàasu wenàiwicaca:

“Nùyapíná nèewibàa, nuèpunípiná nacáíwa náapicha;
núatapíná Nacuèriná Dios, níatapíná nacái nùasu
wenàiwica”,

càì íimaca yái Diosca. ¹⁷Iná Wáiwacali íimaca walí nacái:

“Pimusúacuéwa nèewíise, píacué nacáíwa náicha; picácué
pimàni pibáyawanáwa náapicha, níara casaquèeyéica
íiwitáise. Néese nuedápinácué píawa nùasu
wenàiwicapínáwa.

18 Núatapiná Píaniricué, píatapínacué nacái nuénibewa”, íimaca yái Wáiwacalica, yái cachàinírica náicha canánama.

7 1 Iná péemiacué cayába, píacué wéenánái cáininéeyéica waicáca, nudéca nucàlidacuéca pírini càide iyúwa Dios íimáanaté cáimiétacanéeri iyú imànínápiná walí. Iná iwàwacutá wacùaca wíawawa masaquèeri iyú méetàuculé báawéeri íicha ipíchaná wamànica wabáyawanáwa wainá iyúwa, wáiwitáise iyú nacáíwa. Iwàwacutácué wàaca Dios iyéininá, wamàaca írí nacái wíawawa wáalimáidacaténá wàyaca mabáyawanéeri iyú.

La conversión de los corintios

2 Píacué wéenánaica, wasutácué píicha wawàsi cáinináanápinácué piicáca wía àniwa. Canácatacué báawéeri wamàníirité pírí. Càmitaté nacái wawènúadacué píiwitáise cayábéeri íicha. Canátaté wachìwáidáanácué pía. 3 Càmita càì núuma nucháawàacaténácué pía. Càide iyúwaté núumáanácué pírí quéechatécáwa: Cáininácuéca nuicáca pía manuísíwata, idècunitàacá nùyaca cháí èeri írìcu, càita nacái wéetacaalíwa. 4 Manuica nuínáidacawa nuwàwawa pìwalicué pimànínápinácué machacàníiri iyú càide iyúwa núumáaná. Máiní casíimáica nuicácuéca pía nacái pimànicáinácué cayábéeri. Ewita wàuwichàacáanítawa manuísíwata, wía apóstolca, càicáaníta nuchàiniadaca nuwàwawa casíimáiri iyú manuísíwata nuèmiacáinácué piináwaná ìwali.

5 Wàanàcatáiseté aléi Macedonia yàasu cáli finatalé, càmita wadé wayamáidacawa matuíbanáiri iyú, néese namànica walí máiní càulenéeri iyú àta alénácaalí wàacawa. Abénaméeyéi nawàwaca napéliaca wía. Yá nacái achúmaca wáináidacawa wawàwawa wacalùniwa wawàwalicuísèwa. 6 Quéwa Dios, yái ichàiniadéerica nawàwa, cawinácaalí achúmeeyéica iwàwa, ichàiniadacaté wawàwa nacái Tito yàanàacaalíté wàatalé. 7 Cà míiritaté abéta Tito ìwali casíimáica wawàwa yàanàanáca, néese casíimáicaté wawàwa pichàiniadacáinácué Tito iwàwa iyacaalítécué píapicha. Tito icàlidacaté walí máinícué piwàwa piicáca wía. Icàlidacaté nacái walí achúmaánácué piwàwa nùwalíná, máinícué nacái piwàwaca pimànica càide iyúwa nùalàanácué pía. Inaté nuèmiacáináté càiri tàacáisi, íná casíimáicaté nuwàwa máiní cachàiníwanái.

8 Ewitaté nùasu quéechéeri cuyàluta nutànèericatécué pírí achúmacaté imànicuéca piwàwa, càicáaníta siùca càmita achúma nuwàwa ìwali. Quéechatécáwa achúmaca nuwàwa núalíacáinátéwa achúmaca

nùasu quéechéeri cuyàluta imànicuéca piwàwa achúma èeripinátaté. ⁹Siùca quéwa casímaíca nuwàwa. Càmita casímaí nuwàwa ìwali yái achúmáanacuéca piwàwa, néese casímaíca nuwàwa piwènúadacáinátécué píiwitáisewa Dios irípiná àniwa achúmacáinacué piwàwa ìwalíise yái báawéerica pimàníiricatécué. Achúmacatécué piwàwa càide iyúwa Dios iwàwáaná, íná yéewa yáara quéechéeri cuyàlutaca nutànèericatécué pirí idéca iyúudàacuéca pía. ¹⁰Achúmacaalí wawàwa wabáyawaná ìwaliwa càide iyúwa Dios iwàwáaná, yásí wawènúadaca wáiwitáisewa báawéeri fícha Jesucristo iwasàacaténá wía Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha. Néese càmita quirínama iwàwacutá achúmaca wawàwa ìwalíise. Quéwa áibanái èeri mìnanaí càmíiyéica yeebáida Jesucristo itàacái, achúmacaalí nawàwa iwàwacutácáiná nàuwichàacawa nabáyawaná ichùuliacawa cháí èeri irícu, càmita nawènúada náiwitáisewa Dios irípiná. Iná néetápinácawa nabáyawaná yáapichawa méetàuculé Dios fícha càiripináta. ¹¹Idéca achúmacuéca piwàwa pibáyawaná ìwalicuéwa càide iyúwa Dios iwàwáaná, líná Dios idéca imànicuéca pirí cayábéeri manuísíwata! Dios idéca imàacacué pínáidacawa cáaliacáiri iyú ìwali yái báawéeri wawàsica, ínáté pidécuéca pichùnìacani ipíchanacué cabáyawanáca pía ìwalíise mamáalàacata. Yá máiní calúacatécué piicáca yái báawéeri wawàsica namàníiricaté pèewi. Cáalucatécué nacái pía càmíicáinacué piwàwa Dios yùuwichàidacuéca pía. Néeseté piwàwacuéca piicáca núa. Piwàwacatécué nacái piùwichàidaca péenásàiri imàníiricaté ibáyawanáwa. Iná pidécuéca píasáidaca càmita quirínama cabáyawanáca pía ìwalíise yái wawàsi báawéerica. ¹²Iná nutànàacaalícué pirí yáara quéechéeri cuyàlutaca, báisícata nuínáidacatéwa nùyaca ìwali yái wenàiwica imàníiricaté ibáyawanáwa, nuyúudàacaténá nacái yái yùuwichèericawa báawéeri ìwalíise. Quéwa máiní cachàiníwanái nuínáidacatéwa nùyaca pìwalicué canánama yéewanápináté píasáidacuéca Dios iicápiná cáinináanacuéca piicáca wía. ¹³Càita Dios idéca ichàiniadaca wawàwa yéewacaténá casímaíca wía àniwa.

Quéwa máiní casímaíca cachàiníwanái wawàwa waicáca casímaíiná Tito iwàwa, yácáiná macáitacué pidéca pichàiniadaca iwàwa manuísíwata. ¹⁴Ipíchawáiseté Tito yàaca ipáchiacuéca pía, yáté nucàlidaca iríni cayábaca nuicácuéca píiwitáise, càmitaté nacái báí núa pìwalíisecué. Néese càide iyúwa wacàlidáanacué pirí abéerita yái báisíiri tàacáisica, càita nacái báisíirica macáita yái wáimáanacaté Tito irí wáimacaalíté irí casímaícué waicáca píiwitáise. ¹⁵Yá cáinináca Tito iicácuéca pía

cachàiníwanái mamáalàacata iwàwalicáiná peebáidacatécué itàacái, pitàidacatécué nacái cayábéeri iyúni, cáimiétaquéeri iyú nacái. ¹⁶IYá casímáica nuwàwa nùalimácáiná manuſca nuínáidacawa nuwàwawa piwalicué nùalíacáináwa báisiiri iyúcani casímáináca waicáyacacawa àniwa!

Generosidad en las ofrendas

8 ¹Píacué wéenánáica wawàwacué wacàlidaca piríni siúcade càníacaalí iyú Dios idéca imànica cayábéeri nali níai yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, iwacáidáyaquéeyéicawa cháí Macedonia yàasu cáli finata. ²Ewita nàuwichàacáanítawa manuísíwata Jesucristo irípiná neebáidacáiná itàacái, càicáaníta máiní casímáica nawàwa. Máiní catúulécánáca nía quéwa nadéca namàacaca manùba plata Dios irípiná manuíri ofrenda iyú càide iyúwa càasuíyéi. ³Nudéca nuicáca nutuí iyúwani namàacaca plata Dios irípiná iyúwata nadèñaná. Nùalíacawa nacái nadéca namàacaca ofrenda casímáiri iyú manuísíwata cachàiníwanái fícha yái náalimáanáca namàacaca plata Dios irí ofrenda iyú, càide iyúwaté nawàwáaná nawàwalicuísewa. ⁴Nasutácaté wáicha wawàsi manuísíwata wamàacáanápínaté namàacaca plata Dios irí ofrenda iyú càide iyúwaté áibanái imàacáanaté ofrenda nayúudàacaténá wéenánái catúulécaneéyéi, yeebáidéeyéi Jesucristo itàacái. ⁵Níai Macedonia yàasu cáli néeseéyéica nadéca namàacaca manùba plata manuíri ofrenda iyú cachàiníwanái fícha yái watuíyèericaté. Quéechatécáwa namàacaca níawawa Wáiwacali irí namànicaténá càide iyúwa iwàwáaná, neebáidacaté nacái walí namànicaténaté càide iyúwa wàalàaná nía Dios inùmallicuise, néese namàacacaté plata ofrenda iyú Dios irípiná. ⁶Iná wadéca wasutáca Tito fícha wawàsi yàanápínácawa pìatalécué àniwa yeedácaténácué pícha yái manuíri ofrenda pidàbéericuécáwaca pìaca irí bàaluité. ⁷Pidécuéca pimànica cayábéeri iyú manuísíwata. Pidécuéca peebáidaca Jesucristo itàacái tàì íiméeri iyú. Pidécuéca nacái picàlidaca Dios itàacái cayábéeri iyú. Pidécuéca pialíacawa Dios itàacái iwali, pidécuéca píibaidaca cayába Dios irípiná. Pidécuéca nacái cáinináca piicáca áibanái manuísíwata càide iyúwa wéewáidáanácué pía, íná iwàwacutácué pimàacaca manuísíwéeri ofrenda nacái Dios irípiná casímáiri iyú, piyúudàacaténácué catúulécaneéyéi wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

⁸Càmítacué càì núumaca pirí nuchùulìacaténácué pía cachàiníri iyú pimàacáanápínácué plata ofrenda iyú Dios irípiná. Néese

nuwàwacáitacué pialíacawa áibanái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái nadéca namàacaca ofrenda casímáiri iyú, nuwàwacáinácué numichàidaca píwítáise píasáidacaténácué cáinináca piicáca áibanái báisiiri iyú. ⁹Yácáiná pialíacuéwa Wáiwacali Jesucristo imànicaté walí cayábéeri mawèníri iyú. Ewitaté máinícáaníta càasucani Dios yáapicha icuacáináté macáita chènunfise, càicáaníta imàacaca íichawa yàasu cawèníriwa macáita, yá iyacaté cháí èeri irícu iyúwa canéeri yàasu cáinináciná iicácuéca pía. Iná yéewa càasucuéca pía siúcáisede cawèníri chènunfiséeri iyú Wáiwacali itúulécaná íwalíise.

¹⁰Nuwàwaca nuyúudàacuéca pía, íná nucàlidacué pírí siúcade càinácaalí nuínáidacawa piasu ofrendapíná íwali: Aiba camuímité pidàbacatécué pìwacáidaca piasu ofrendawa, pimàacacatécué plata Dios írípíná casímáiri iyú. ¹¹Siúca nùalàacué pía pìwacáidáanápíná mamáalàacatani càide iyúwacué pialimáanáta àta pimáalàidacatalétacué pìwacáidaca yái plata picàlidéericatécué nulí íwali. Pimànicué nacái casímáiri iyúni càide iyúwaté pidàbáanáté pimànicani. ¹²Báisícaalí wenàiwica iwàwa imàacaca plata Dios írípíná ofrenda iyú, yásí cayábaca Dios iicáca yàasu ofrenda. Dios càmita isutá wáicha wawàsi càníirica wadènia.

¹³Càmita nuchùulia pía pìanápinácué piasuwa macáita piyúudàacaténácué áibanái àta canáacatalétacué pírí yái pimáapuèrica. ¹⁴Néese núumacué pírí cayábaca piyúudàacaalícué nía nàyacaténá càide iyúwacué pìyáaná, càníiyéica máiní càasu píicha, càita nacái càníiyéicué máiní catúulécaná píicha. Siúcade pidèniacué piasuwa cayába piyúudàacaténácué catúulécanéeyéi wenàiwica. Néese áibaalípiná nadèniaca nàasuwa cayába, yásí náalimá nayúudàacuéca pía, càmicaalícué pidènia yái pimáapuèrica. Càitacué pialimápiná pìyaca abédanamata. ¹⁵Cayábaca iyacaalí càide iyúwaté Dios imàníiná israelitanái irí bàaluité. Dios imàacacaté pan nacáiri yúuwàacawa chènunfise israelitanái nàwacáidacaténáni nayáapínáwa. Yá Dios yàasu profeta itànàacaté Dios itàacái íiméerica: “Abénaméeyéi iwacáidacaté manùba maná quéwa càmitaté nadènia manùba íicha yái namáapuèrica. Càita nacái abénaméeyéi iwacáidacaté achúmáanata maná quéwa nadèniacaté macáita namáapuèrica”, càí íimaca. Iná iwàwacutá wayúudàaca áibanái yeebáidéeyéi Jesucristo itàacái.

Tito y sus compañeros

¹⁶Nùaca Dios írì cayábéeri imàacacáináté Tito cáininácuéca iicáca pía càide iyúwa cáinináanácué nuicáca pía nacái. Iná yéewa Tito iwàwaca

iyúudàacuéca pía. ¹⁷Iná nusutácaalíté Tito yàanápínacué pìatalé, yáté yeebáca nulí casímáiri iyú. Iwàwacáinacué nacái iyúudàaca pía, íná idéca íináidacawa yàanápínacué iicáca pía siùcade.

¹⁸Iyaca cháí áiba wéenàsàiri cayábéeri iináwaná, yeebáidéerica Jesucristo itàacái, yánica wabànùacani Tito yáapicha. Macái wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái ìwacáidáyaquéeyéicawa yàcalé imanùbaca nacàlidaca iináwaná ìwali cayábéeri iyú yái wéenàsàirica, íibaidacáiná cayába Dios irípiná icàlidacaténá yái tàacáisi ííméerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. ¹⁹Yá nacái níái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái nadéca needácani yái wéenàsàirica yàcawéeridacaténá wía, iyúudàaca nacái watéca ofrenda, yéewacaténá wàaca Wáiwacali íimiétacanáwa, wáasáidacaténá nacái wawàwaca wayúudàaca wenàiwica catúulécaneéeyéi, yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ²⁰Wawàwa watéca wáapichawani yái wéenàsàirica cayábéeri iináwaná ipíchaná áibanái itàaníca báawéeri iyú wàwali ofrenda ìwalíise, yái wàwacáidéerica wàyaca, manuícáináni, yái ofrendaca. ²¹Wawàwa càì wamànica wáalimáidacáiná wamànica machacàníiri iyú macáitani, càmfíricata abéta Wáiwacali iicápiná, néese macái wenàiwica iicápiná nacái.

²²Wabànùaca nacái náapicha áiba yeebáidéeri Jesucristo itàacái, yái yáasáidéerica walí madécaná yàawiría íibaidáaná Dios irípiná cachàiníiri iyú. Siùca nacái máiní cachàiníwanái iwàwaca iyúudàacuéca pía manuícáiná íináidacawa iwàwawa pìwalicué manuísíwata, yéemíacáinacué piináwaná piwàwáanacué piyúudàaca áibanái. ²³Aibacaalícué isutá yéemíawa pía Tito ìwali, yá picàlidacuéni nalí nùacawéerinácani, íibaidéerica nacái núapicha Dios irípiná wayúudàacaténacué pía. Nasutácaalícué nacái néemíawa pía nàwali níái áibanái wéenánáica Tito yáapichéeyéica, yá picàlidacué nalí càì, níái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái níaca ibànua nía, náibaida nacái Cristo irípiná yéewacaténá áibanái yàaca Cristo icàaluíniná. ²⁴Iná nàanàapínacaalícué pìatalé, yá píasáidacué nalí cáininácuéca piicáca nía báisiiri iyú, yéewanápiná macáita wenàiwica áiba cáli néeséeyéi yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái náalíacawa pimànicuéca cayábéeri, náalíacaténá nacáíwa wacàlidacatécué piináwaná ìwali machacàníiri iyú, watàanícaalíté cayábéeri iyú pìwalicué.

La colecta para los hermanos

9 ¹Càmita iwàwacutá nutànàacuéca pírí àniwa ìwali yái piasu ofrendapínaca, pìwacáidéeripínacuéca piyúudàacaténacué

catúulécaneéeyéi wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ²Núaliácáináwa cayábacuéca píiwitáise, núalíaca nacáíwa piwàwacué pìwacáidaca plata pimàacacaténáni Dios irípiná ofrenda iyú. Càita nucàlidacué casimáiri iyú piináwaná ìwali càiripináta nalí níái Macedonia yàasu cáli néeséeyéica. Nudéca nucàlidacuéca nalí piináwaná ìwali, píacué iyéeyéica Acaya yàasu cáli ìnata, píináidáanátécué pìwacáidaca ofrenda idé abéeri camuíca néese. Iná yéewa batéwa macáita iyéeyéica cháí Macedonia yàasu cáli ìnata nadéca namichàidaca náiwitáisewa néemiácáinacué piináwaná ìwali pimàacáanápínacué plata Dios irí ofrenda iyú, íná nawàwaca namàacaca plata Dios irípiná ofrenda iyú nacái. ³Quéwa nubànùacuéca pìatalé níái wéenánáica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái ipíchanacué càmitàacáwa pimàni càide iyúwa nucàlidáanátécué piináwaná ìwali cayábéeri iyú pìasu ofrenda ìwalipiná. Nuwàwaca báisíta pimáalàidacuéca pìwacáidacani ipíchawáise nàanàacuéca pìatalé càide iyúwaté nucàlidáaná áibanái irí piináwaná ìwalicué. ⁴Aibanái Macedonia yàasu cáli néeséeyéi nàanàacaalí núapicha pìatalécué, càmita nuwàwa nàanàacuéca pía càminácáwa pìwacáida ofrenda, ipíchaná báica wía ìwalíise yái wacàlidáanáca manuíca wáináidacawa wawàwawa pìwalicué pìwacáidáanápínacué ofrenda. Yá nacái báipínacué píawa canácaalícué pìasu ofrenda piyúudàacaténacué áibanái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ⁵Iná nudéca núináidacawa nusutáanápíná náicha wawàsi níái wéenánáica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, nàanápínacué napáchiaca pía quéecha nupíchalécáwa, nayúudàacaténacué pimáalàidaca pìwacáidaca pìasu ofrendawa càide iyúwaté picàlidáaná bàaluité. Iná pimáalàidacanáamicué pìwacáidaca pìasu ofrendawa cayába, yásí náalíacawa pimàacacué plata Dios irípiná casimáiri iyú piwàwacáinacué piyúudàaca áibanái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Néeni càmicaalícuécáwa pimáalàida pìwacáidaca ofrenda, yásí áibanái náináidacawa càmitacué báisí piwàwa pimàacaca plata Dios irípiná ofrenda iyú, nayúunáidapíná nacái weedácuéca píichani cachàiníiri iyú.

⁶Péemiácué cayába comparación: Aibacaalí wenàiwica ibàna achúmáana, yásí yeedáca yàacàsi achúmanamata; quéwa ibànacaalí manuí, yásí yeedáca manùba yàacàsi. Càita nacái pimàacacaalícué achúméeri ofrenda, yásí Dios imànicuéca pírí achúméeríina cayábéeri; quéwa pimàacacaalícué manuíri ofrenda, yásí Dios imànicuéca pírí cayábéeri àniwa manuísíwata. ⁷Iwàwacutá macái wenàiwica imanùbaca

imàacaca plata Dios irípiná ofrenda iyú càide iyúwa fináidáanáwa iwàwalìcuísewa. Cáinináca Dios iicáca wenàiwica imàaqueeyéica ofrenda casímáiri iyú. Càmita Dios iwàwa wamàacaca plata ofrenda iyú báawacaalí wawàwa ìwalíise, càide iyúwa áibanái idéca nacáicaalí ichùuliaca wía cachàiníiri iyú. ⁸Dios yáalimá imànicuéca pirí macái cayábéeri íiwitáaná manuísíwata càiripináta pidèniàcaténacué macáita pimáapuèricuéca, pidèniàcaténacué nacái piasuwa cayába piyúdàacaténacué macái íibaidacalési íiwitáaná cayábéeri. ⁹Càité profeta itànàacaté Dios itàacái bàaluité:

“Yái wenàiwica cayábéerica íiwitáise idéca yàaca

catúulécanéeyéi yàasupiná manuísíwata. Imànipiná áibanái iríwa machacàníiri iyú càiripináta”,

cài íimaca. ¹⁰Dios yàacuéca walí bànacalé íimi wabànacaténacué wabànacalewa. Yàacué nacái walí yàacàsi wayáapiná. Càita nacái Dios yàapínacué pirí macáita yái pimáapuèrica. Dios imàacapínacué pidèniaca piasuwa cayába pìacaténacué catúulécanéeyéi yàasupiná. Néese Dios imàacapínacué piasu ofrenda iyúdàaca nía manuísíwata. Yásí Dios imànicuéca piríwa cayábéeri manuísíwata, yéewanápinacué piyúdàaca áibanái àniwa. ¹¹Càipínacué pidèniapínacué macái cawèníiri íiwitáaná yéewanápinacué piaca catúulécanéeyéi yàasupiná manùba. Pibànùacaalícué piasu ofrendawa núapicha catúulécanéeyéi irípiná, yásí níai yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái nàapiná Dios irí cayábéeri piasu manuíri ofrenda ìwalíise. ¹²Yácáiná watépinacué piasu ofrenda catúulécanéeyéi irí yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, quéwa càmfíricata abéta wàa nalí yái wawàsica namáapuèrica, néese wachàiniadapiná nawàwawa nacái nàacaténá Dios irí cayábéeri manuísíwata. ¹³Nàapiná Dios irí cayábéeri, yácáinacué piasu ofrenda yáasáidapiná naliwa peebáidacuéca Cristo itàacái cayábéeri pimànicaténá càide iyúwa Cristo ichùulianacué pía. Nàapiná nacái Dios icàaluíniná ìwalíise yái manuíri ofrenda pimàaqueéricuéca piyúdàacaténá nía, áibanái nacái. ¹⁴Yá nacái nasutápinacué Dios fícha pirípinacué manuísíwata, máiní cáininéeri iyú, Dios imànicáinacué pirí cayábéeri mawèníiri iyú. ¹⁵ÌWàacué Dios irí cayábéeri imànicáiná walí cayábéeri mawèníiri iyú manuísíwata, quéwa máiní manuí cachàiníwanái fícha yái wáaliméeripináca wacàlidaca èeri mìnánái itàacái iyú!

La autoridad de Pablo como apóstol

10 ¹Núa Pablo, nùalàacué pía manuísíwata, quéwa éeréeri iyúta nacái càide iyúwa Cristo yàalàaná wenàiwica éeréeri iyú,

imàni nacái cayábéeri wenàiwica irí. Abénaméeyéi péenácué náimaca nùwali cáalucasa nuicácuéca pía, náimaca nacái nùalàacasa wenàiwica éeréeri iyú idècunitàacá nùyaca píapicha, quéwa náimaca nùyacaalícué déeculé pícha, yá nùalàacuécasa pía cachàiníiri iyú, náimaca. ²Uwé, nusutácué pícha wawàsi manuísíwata, picácué píalimáida piicáwa núa nùacaalípiná nupáchiacuéca pía, ipíchaná iwàwacutáca nùalàaca nía cachàiníiri iyú níara péenácuéca icháawèeyéica nuináwaná ìwali náimacáiná numànicasa càide iyúwa èeri mìnánái imàníná càmíiyéica yeebáida Dios. Nudéca nuínáidacawa nùalàanápíná nía cachàiníiri iyú nùyacaalípinácué píapicha càmicaalícwá nawènúada náiwitáisewa báawéeri íicha. ³Báisícata iwàwacutá wàyaca cháí èeri irícu càide iyúwa macái èeri mìnánái, quéwa càmíta wamàni ùwicái Dios irípiná càide iyúwa èeri mìnánái imàníná ùwicái nàuwidenái íipunitawa nacáapisàì iyúwa èeri irícuírica. ⁴Yái wacáapisàì càmírica càide iyúwa èeri mìnánái icáapisàì, néese yái Dios ichàinica, yácata wacáapisàì yáaliméerica imáalàidaca Satanás imànicalé cachàinírica, yái Satanás idacùanáca wenàiwica íiwitáise. ⁵Iná yéewa Dios ichàini iyú wáasáidaca cachíwéerica nàasu tàacáisi cawinácaalí ichíwáidéeyéica áibanái ipíchaná neebáidaca Jesucristo itàacái. Wáasáidaca nacái cachíwéeyéica nía, cawinácaalí cáimacáiyéica iicáca yáawawa, icàlidéeyéica cachíwéeri tàacáisi ipíchaná wenàiwica yeebáidaca Dios. Wadèniacáiná yái wacáapisàicawa, yái Dios ichàinica, íná yéewa wáalimá wawènúadaca wenàiwica íiwitáise Cristo irípiná neebáidacaténá itàacái. ⁶Càita nacái Dios ichàini iyú wáalimá wàuwichàidaca níara abénaméeyéi péenácuéca càmíiyéica iwàwa imànica càide iyúwa wàalàaná nía, pidécanaáamicué pimànica machacàníiri iyú càide iyúwa wáimáaná.

⁷Càmítacué píalimá píináidacawa machacàníiri iyú piicácáinácué wenàiwica iicácanáwa meedá, ínácué piicáca núa càide iyúwa machawàaquéeri. Aibanáicaalí pèewi icàlida iináwanáwa Cristo yàasunáicasa nía, iwàwacutá nawàwalica Cristo yàasunáica nacái wía, wía apóstolca. ⁸Cawàwanáta piyúunáidacuéca canùmaséeca núa nucàlidacáiná madécaná ìwali yái wachùulianápinácuéca pía, quéwa càmíta báipíná núa nutàacái ìwalíisewa yácáiná núasáidapínácué píriwa amaléeri iyú Wáiwacali idéca imàacaca wàalàacuéca pía wayúúdàacaténácué pidàwinàidaca píiwitáisewa Dios íiwitáise iyú cachàinicaténácué píiwitáise Dios ìwali. Càmítatè imàaca walí ichàiniwa wamáalàidacaténácué pía. ⁹Càmítacué nuwàwa piyúunáidaca nuwàwaca nualàadaca pía nùasu cuyàluta iyúwa. ¹⁰Aibanái íimaca

nutànàacasa cachàinfiri tàacáisi cuyàluta irìcu, nùalàacaténá wenàiwica cachàinfiri iyú, quéwa náimaca càmítasa nùalimápiná nutàaníca cayába nùyacaalípinácué píapicha, náimaca nacái càmítasa cachàini nuíwitàise nuchùulianápiná wenàiwica, náimaca. ¹¹Quéwa níara icàlidéeyéica càì iwàwacutá náalíacawa cachàinfinápiná wáiwitàise wamànicaténá cachàinfiri iyú wàyacaalípinácué píapicha càide iyúwa wabànùanácuéca pírì cachàinfiri tàacáisi cuyàluta iyú.

¹²Nàyaca abénaméeyéi pèewi icàlidéeyéica ìwaliwa máiníyéicasa cayábaca nía. Quéwa péemíacué cayábani, càmíta báisí cáalíacáica nía. Náimaca cawinácaalí wenàiwica iyéerica càide iyúwa nàyáaná, máinícasá cayábaca íiwitàise, náimaca. Iná cáimacáica naicáca níawawa áibanái fícha máinícinása cayábéerica náiwitàise, náimaca. Càmíta numàni càì, báawacáináni. ¹³Càmíta watàaní wàwaliwa canùmaséeri iyú. Wacàlidacáita wáibaidacalé iináwanáwa, yái fíibaidacalési Dios imàaquéerica walí wamànínápiná irí. Dioscata yái yáasáidéerica walí alénácaalí iwàwa wáibaidaca irípiná. Imàacacaté wàanàaca pìatalécué Corinto iyacàlená néré. ¹⁴Inaté càmíta wachàbawa fícha yái Dios imàacacataléca wáibaidaca irípiná wàalàacaténácué píá, wàyacaalítécué píapicha. Wíaté idàbáanéeyéi yàanàaca pìatalécué icàlidéeyéica yái cayábéeri tàacáisica Cristo iináwaná ìwali. ¹⁵Aibacaalí fíibaidaté Dios irípiná pèewi icàlidacaténácué pírì Jesucristo itàacái, yá cayábaca. Càmíta watàaní áibanái fíibaidacalé ìwali càide iyúwa wadéca nacáicaalí wamànicani. Càmíta nacái wamàni áiba wawàsi fícha yái wáibaidacaléca Dios imàaquéerica wamànica irípiná. Néese wawàwacué wáibaidaca àniwa Dios irípiná pèewi wayúudàacaténácué peebáidaca Jesucristo itàacái cachàiníwanái. Yásí píalimácué piyúudàaca wàanápináwa áibalé wáibaidacaténá Dios irípiná càide iyúwa imàacáaná walí wáibaidacalépiná. ¹⁶Wawàwa nacái wàacawa déeculé yáwanái píasu cáli fíchacué wacàlidacaténá Jesucristo iináwaná ìwali iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yúuwichàacáisi fícha. Càmíta quéwa wawàwa wéewáidaca wenàiwica áiba yàcalé irìcu áibanái yéewáidacatalécaté nía Jesucristo ìwali, càmíciná wawàwa watàaníca canùmaséeri iyú càide iyúwa wadéca nacáicaalí wéewáidaca wenàiwica néré ipíchawáiseté áibanái yàanàaca néré néewáidacaténá nía.

¹⁷Picácué canùmasée píá piwaliwa, néese pitàanicué cayábéeri iyú Wáiwacali ìwali. Picàlidacué Wáiwacali idéca imànicuéca pírì cayábéeri. Iwàwacutácué cawènica piicáca yái Wáiwacali icàlidáanáca piináwaná ìwali pidécuéca pimànica cayábéeri. ¹⁸Wawàwacaalí áibanái

iicáca wía cáimiétaquéri iyú, iwàwacutá càmita wáima wàwaliwa máinícasa cayábaca wía. Néese iwàwacutácué wamànica càide iyúwa Wáiwacali ichùulìaná yéewacaténá Wáiwacali icàlidaca waináwaná ìwali cayábéeri iyú.

Pablo y los falsos apóstoles

11 ¹Cawàwanátacué píalimá pìidenìaca nutàanínáca nùwaliwa achúmáana iyúwa máiwitáiséeri, càide iyúwa canùmaséeri. Pìidenìacué achúmáanata. Càmita báisí nuwàwa nutàaníca càì quéwa iwàwacutá nucàlidacuéca pírìni, máinícaínácué ráunamáita piwènúadaca píiwitáisewa báisíiri tàacáisi ícha. ²Máinícué cáinináca nuicáca pía càide iyúwa cáinináaná Dios iicácuéca pía. Dios, núa nacái càmita wawàwa piwènúadacué píiwitáisewa Cristo ícha. Péemiácué comparación: Cayábacaalí mànacàu íiwitáise, càmita uimá ùuculiiri yáapicha. Néese ucùaca úawawa masaquèeri iyú asianái ícha àta uedácataléta ulíwa unìriwa cáininácaténá uicáca abéerita yái unìrisíwaca. Càitacué nacái pía: Nuwàwacué picùaca píawawa masaquèeri iyú cachìwéeri tàacáisi ícha yéewanápinácué cáinináca piicáca abéerita Cristo. ³Quéwa achúmaca nuwàwa nuínáidacawa pìwalicué cawàwanáta pimàacáanápínácué Satanás ichìwáidaca pía. Bàaluité Satanás ichacamàanícawa cáalíacáiri àapi iyú. Satanás icàlidacaté cachìwéeri tàacáisi Eva írí, úái idàbàanéechúaté inanáica. Yáté Satanás yáalimáidacaté úa uyáanápínaté abéeri íiwitáaná àicu ìyacaná, yái íiwitáaná cànííricaté Dios ibatàa wenàiwica iyáaca. Achúmaca nuwàwa nuínáidacawa pìwalicué cawàwanáta Satanás yàasu wenàiwica ichìwáidacuéca pía piwènúadánápínácué píiwitáisewa Cristo ícha, piméyáacaténácué cáinináca piicáca abéerita Cristo mabáyawanéeri iyú. ⁴Achúmaca nuwàwa nuínáidacawa pìwalicué, casíimáicáinácué péemiaca nataacái cachìwéeri níara yèepuníyécawa icàlidaca áiba tàacáisi Jesús ìwali áibalé ícha yái tàacáisica wacàlidéerica. Piwàwacuéca peebáidaca áiba tàacáisi ícha yái tàacáisi wacàlidéerica Espíritu Santo ìwali càide iyúwacué peebáidaca nacáicaalí áiba yàacawéeridéericuéca pía Espíritu Santo ícha. Casíimáica nacái peebáidacuéca áiba tàacáisi méetàuculéeri ícha yái peebáidéericatécué Jesucristo ìwali iwasàanáca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. ⁵Uwé, nuínáidacawa càmita caná nuwèni náicha níara cachìwéeyéica icàlidéeyéica ìwaliwa apóstolcasa nía, níara peebáidéeyéicuéca írí, piiquéeyéicuéca iyúwa máiníyíei

cayábaca íiwitáise yéewáidaca. ⁶Báisícata càmita nucàlida tàacáisi èeri mìnanaí yáalíacái iyú íná pínáidacuécawa càmita nùalimá nutàaníca ibaniéri tàacáisi iyú. Quéwa nùalíacawa cayábéeri iyú ìwali yái tàacáisi nucàlidéericuécá pirí. Madécaná yàawiríatè wáasáidacuécá pirí Dios idéca imàacaca wáalíacawa cayába, piicácaalítécué càinácaalí wamàni pèewibàa.

⁷Bàaluité nucàlidacatécué pirí yái tàacáisi íiméerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, yátè càmita nuchùulla pipáyaidáanápínacué núa. Néese nuíbaidacaté núcáapi iyúwa nuwèlàcaténaté nuyáapínáwa. Quéwa siùcade pímacuécá canácasa iwèni yái tàacáisi nucàlidéericatécué pirí càmicáinátè nucobracué pía, nùyacáinátè nacái iyúwa càmfíríca cachàini píchacué. Íná calúacuécá pía núapícha siùcade càide iyúwa nudéca nacáicaalí numànicuécá pirí báawéeri manuísíwata. Quéwa càmitaté nucobracué pía nuwàwacáinátè nuyúudàacuécá pía yéewanápínacué pìyaca cáimiétaquéri iyú Dios yáapícha. ⁸Aibanái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái nàacaté nulí plata iyúwa ofrenda nuwèlàcaténaté nuyáawa iyú idècunitàacá nuéwáidacatécué pía. ⁹Néeseté imáalàacatéwa nuícha yái plata idècunitàacá nùyaca píapíchacué, quéwa càmitaté nusutácué píícha plata éwitaté canácaaníta nulí yái numáapuèrica, yá canácaté wenàiwica nusàiwiquéri irí wawàsi yàanápínaté nuyáapíná, ibatàa abéri piná. Néeseté áibanái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái nàanàacaté Macedonia yàasu cáli néese, yá nàacaté nulí plata iyúwa ofrenda, ínaté yéewa nudèniaca yái numáapuèrica. Càité nuwàwaca numànica ipíchanaté nusàiwicacué pirí wawàsi pìacaténácué nuyáapíná, ipíchanaté càulenácuécá pííchani. Siùca nacáide nuwàwa numànica càì mamáalàacata. ¹⁰Càide iyúwa nùalíanáwa báisíiri tàacáisi ìwali, yái icàlidéerica Cristo iináwaná ìwali, càita nacái nudéca nuínáidacawa nucàlidáanápíná mamáalàacata Cristo iináwaná ìwali mawèníiri iyú aléera piasu cálicué imanúíca, yái Acaya yàasu cálica, yéewanápíná casíimáica nuwàwa ìwalíise càiripínáta yái càmíínáca nusàiwicacué pirí wawàsi nuedáanápínacué píícha plata nulípínáwa. ¹¹Néeni, ¿cánásica nutàaní càì? ¿Càmicáinásica cáininá nuicácuécá pía? Càmfíríta. ¡Dios yáalíacawa cáinináca nuicácuécá pía manuísíwata!

¹²Quéwa nuwàwa nucàlidaca nuèpunícawa mamáalàacata Cristo iináwaná ìwali mawèníiri iyú numawèniadacaténá níara cachìwéeyéica icàlidéeyéica ìwaliwa náibaidacasa Dios irípiná càide iyúwa núa. Quéwa nasutácué píícha nawènipínáwa, íná càmita báisí náibaida Dios

irípiná càide iyúwa núa. ¹³Níacáináta meedá cachìwéeyéi icàlídéeyéica iináwaná ìwaliwa Cristo yàasu apóstolcasa nía, quéwa nachìwáidacáita wenàiwica meedá. ¹⁴Núalíacatéwa namàníinápináté càì, namànicáiná càide iyúwa náiwacali Satanás imàníiná. Satanás yáalimácáiná imàacaca yáawawa cacamalánéeri iyú wenàiwica iicácaténáni càide iyúwa mèlumèluíri ángel Dios néeséeri ichìwáidacaténá wenàiwica namàníinápiná nabáyawanáwa. ¹⁵Iná yéewa wáalíacawa Satanás yàasu wenàiwica íibaidéeyéica irí namànica càide iyúwa Satanás imàníiná. Yá náimaca nàwaliwa cayábanaméeyéicasa íiuitáise nía, íibaidéeyéicasa Dios irípiná, quéwa nachìwáidacáita wenàiwica meedá. ÌIná nàuwichàapínacawa Dios yàasu yùuwichàacáisi iyú càiripináta namànicáiná nabáyawanáwa!

Sufrimientos de Pablo como apóstol

¹⁶Nusutácué píicha wawàsi àniwa, picácué píináidawa máiwitáiseca núa. Càmita báisi nuwàwa nutàanica càì nucàlidacaténá máini nùwaliwa, quéwa iwàwacutá nutàanícuéca pírì iyúwa máiwitáiséeri máinicáinácué piwàwaca piwènúadaca píiwitáisewa Jesucristo íicha. Iná iwàwacutá canùmaséeca núa nacái achúmáanata, càide iyúwa níara áibanái cáimacáiyéica iicá yáawawa. Quéwa càmita báisi nuwàwa nutàanica iyúwa nía. ¹⁷Wáiwacali càmita iwàwa wacàlidaca wàwaliwa máinicasa cayábaca wía. Quéwa iwàwacutá canùmaséeca núa achúmáanata càide iyúwa máiwitáiséeri piwàwacáinácué péemíaca máiwitáiséeyéi itàacái meedá, níara canùmaséeyéica iicáca yáawawa. ¹⁸Ìlwàwacutá canùmaséeca núa nacái, nucàlidacaténá nuináwanáwa máiwitáiséeri iyú càide iyúwa wenàiwica cachàíníri iicáca yáawawa áibanái íicha! Càita iwàwacutá nutàanícuéca pírì nuyúdàacaténácué pía, máinicáinácué piwàwaca péemíaca yáawamita máiwitáiséeyéi itàacái. ¹⁹Càmitacué máini cáalíacáicuéca pía càide iyúwa píináidáanáwa, quéwa piicácuéca píawawa iyúwa máiniíyéica cáalíacáica áibanái íicha, íná yéewa píideníacuéca nía casímáiri iyú níara máiwitáiséeyéica. ²⁰Iná yéewa casímáica piicáca níara cachìwéeyéica yéewáidéeyéicuéca pía, éwita nachùuliacáanítacué píibaidaca nalí, éwita nacái nayáacáanítacué macáita píasu yàacàsi, éwita nacái nachìwáidacáanítacué pía, éwita nacái nanúacáanítacué pinàni ìwali. ²¹Càmita wamànicué pírì càiri wawàsi, íná piicácuéca wía iyúwa machawàaquéeyéi càmicáináaté wamànicué pírì báawéeri. Yá nacái piwàwacuéca píbáiniadaca wía ìwalíise yái càmináicuéca wamàni pírì cachàíníri iyú.

Quéwa càmicáiná cáalu níara cachìwéeyéica nacàlidáanápíná nàwaliwa máiní canùmaséeri iyú, íná iwàwacutá canùmaséeca núa macàaluínináta nacái iyúwa máiwitáiséeri éwita càmicáaníta nuwàwa nutàaníca càì báawacáináni. Quéwa iwàwacutá núsáidacuéca pírí apóstolca núa, Dios ibànuèrica yéewáidéeripínacué pía. ²²Níara cachìwéeyéica nacàlidaca hebreoca nía. Núa nacái hebreosàirita, itàanírica hebreo itàacái iyú. Nacàlidaca nacái israelitaca nía. Núacáanítani israelitasàirita, Israel itaquérinámicáiná núa. Nacàlida nacái Abraham itaquénáinámica nía. Núacáanítani Abraham itaquérinámica nacái. ²³Náimaca náibaidáanása Cristo irípiná. Núacáaníta nacái máiní cachàiníwanái náicha, quéwa càmita báisí nuwàwa nucàlidaca càiri wawàsica nùwaliwa, níacáiná abéta máiwitáiséeyéi nataaníca càì canùmaséeri iyú nàwaliwa. Quéwa iwàwacutá nucàlidacuéca pírí càì pialícaténácuéwa báisícata apóstolca núa, Dios ibànuèrica. Yá nudéca nuíbaidaca Cristo irípiná cachàiníiri iyú náicha. Nudéca nùuwichàacawa cachàiníwanái náicha. Nùuwidenái yúucaca núa presoíyéi ibànalìculé manùba yàawiría náicha. Aibanái máiní nacapèedáidacaté núa cachàiníwanái náicha. Manùba yàawiría áibanái iwàwacaté inúaca núa. ²⁴Cinco yàawiriaté judíonái nàuwichàidaca núa. Cinco yàawiriaté nacapèedáidaca núa cabèesi iyú treinta y nueve yàawiría. ²⁵Máisibàawiría nacapèedáidacaté núa àicu iyú. Abé yàawiriaté nanúadáida núa íba iyú nanúacaténaté núa. Máisibàawiriaté nùacawa manuíri úni yáacubàa nave irìcu, yaté nave nasawíacawa wáicha. Abé yàawiriaté batéwa nuisicùmacawa nùyaté táiyápinama, abé èeri nacái manuíri úni yáaculé, nuwatácawa àicu íinata. ²⁶Nudéca nuèpunícawa madécaná yàawiría, déeculé nacái nucàlidacaténá Dios itàacái. Nudéca nuchàbacawa caiyéininéeri inanába yáacubàa; iwàwacutácaté nuèpunícawa cayéedéeyéi yèewibàa nacái. Nuicácaté nacái cáalunáiri nùasu cáli néeséeyéi yèewiwa, càmiíyéi nacái nùasu cáli néeséeyéi yèewi. Nuicácaté nacái cayéininéeri yàcalé irìcu, nawàwacataléca nanúaca núa, càita nacái manacúaliré, manuíri úni yáacubàa nacái. Nudéca nuicáca cáalunáiri nèewi nacái abénaméeyéi cachìwéeyéi icàlidéeyéica iináwaná iwaliwa neebáidacasa Jesucristo itàacái. ²⁷Nudéca nuíbaidaca cachàiníiri iyú. Nudéca nacái nùuwichàacawa càulenéeri wawàsi iyú, nuíbaidacaténá Dios irípiná, íná madécaná yàawiría càmita nùalimá nuimáca cayába. Nudéca nùuwichàacawa máapicái iyú macàláaná nacái nuwàwa. Madécaná yàawiría càmita nudé nuyáaca nuyáacaléwa. Nudéca nacái nùuwichàacawa casalíníiri iyú, canácaté nacái nubàle cayába.

²⁸Nàyaaca nacái manùba áiba wawàsi càulenéeri nuícha. Càita nacái macái èeri imanùbaca catúulécanáca numànica nuwàwawa nàwali macáita wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái ìwacáidáyaquéeyéicawa macái cáli imanùbaca. ²⁹Aibacaalí càmíiri yeebáida Jesucristo itàacái tàì fíméeri iyú, yá achúmaca nuwàwa máinícáiná nuwàwaca nuyúudàaca nía. Aibacaalí icaláawa Dios fícha imànicaténá ibáyawanáwa ìwalíise yái nachìwáidáanácani, yá achúmaca nuwàwa báawanama, báawa nacái nuínáidacawa. ³⁰Iwàwacutácaalí canùmaséeca núa péemìacaténácué nulí, yá cayába cachàiniwánái canùmaséecaalí núa ìwali yái wawàsi yáasáidéerica machawàacaca núatá, yéewacaténá macáita náaliacawa abéericata Diosca yái ichàiniadéerica núa. ³¹Wáiwacali Jesucristo Yáaniri, yái Icuèriná Diosca, yái wèeripináca írì cayábéeri càiripináta, yáaliacawa nucàlidáaná nuináwanáwa báisiiri iyú. ³²Nùyacaalíté Damasco iyacàlená irìcu, yái gobernador íbaidéericaté rey Aretas írì ichùulíacaté yàasu úwináíwa nacùanápínaté macái iwáiná inùmaca, yái yàcalé itéeséerica iwáináca, náibàanápínaté núa. ³³Quéwa áibanái nayúudàacaté núa, yá nalicùadacaté núa manuúri mapíiri irìcu yéenúlusi ìwali chènuníiséeri ventana iricubàa yàcalé iwáiná ínatáise nùanàacaténá cáli iwéré méetàucuta yàcalé fícha. Càité numusúacawa náicha.

Visiones y revelaciones

12 ¹Canápináta meedáni wacàlidacaalícué waináwaná ìwaliwa canùmaséeri iyú, quéwa níara cachìwéeyéica nacàlidaca canùmaséeri iyú nàwaliwa, náimaca nadécasa naicáca yéenáiwánási nacáiri Dios néeseéri, íná iwàwacutá nacái nucàlidaca Wáiwacali idéca imàacaca nuicáca yéenáiwánási nacáiri yáasáidacaténá nulí wawàsi ibàacanéeri iyú. ²Catorce camuí néese siúcade, núa, yái yeebáidéerica Cristo itàacái, nùacatéwa chènuniré Dios itécáínaté núa aquialénamata àta nùanàacataléta máisibáaná cáli chènuníiséeri néré, yái Dios iyacàle chènuníiséerica. Càmita nualíawa asáisi nùacaalítéwa néré nuiná yáapichawa, càmicaalí nuwàwa cáuri iyú. Diosta yáaliawa. ³Nualíacawa Dios itecaté núa aquialénamata paraíso néré, quéwa càmita nualíawa asáisi nùacaalítéwa nuiná yáapichawa, càmicaalí nuwàwa cáuri iyú nùawa. Abéerita Dios yáaliawa. ⁴Nùacatéwa paraíso néré, yá nuemìacaté tàacáisi máiniirica ibàacanáca íná Dios càmita ibatàa wenàiwica icàlidaca áibanái iríni. ⁵Ewita máinícáaníta cayábéericani yái nuchàbáanácawa paraíso néré, càicáaníta càmita nuwàwa nutàanica

nùwaliwa canùmaséeri iyú, néese nucàlidacáita machawàacáaná núa cháí èeriquéi. ⁶Nuínáidacaalíwa nucàlidáanápíná cayába nuináwaná ìwaliwatá, yá càmita nutàaní máiwitáiséeri iyútá, néese nucàlida cáimiétaquéri iyútáni, báisícáinátáni, yái núméesripínacatá. Quéwa càmita numànipíná càì ipíchaná áibanái iyúunáidaca máiní yáwanáica cachàini núa fícha yái naicáaná núa, fícha nacái yái néemianáca nucàlidaca Dios itàacái. ⁷Yáara yéenáíwanási nacáiri nuiquéericaté, máiní yáwanáiri ichùnica, máiní nacái Dios yáasáidaca nulí wawàsi ibàacanéri iyú, íná ipíchaná máiní cachàinica nuicáca núawawa áibanái fícha, yáté Dios imàacaca nulí uláicái. Yái uláicáica cáiwica nulíni càide iyúwa manuíri tuíri ìyacaalí wainálicu cáiwíiri iyú. Siùcade Satanás yùuwichàidaca núa mamáalàacata iyú yái uláicáica. Càita Dios imàacaca nùuwichàacawa ipíchaná máiní cáimacáica nuicáca núawawa càide iyúwa wenàiwica cachàinírica iicáca yáawawa áibanái fícha. ⁸Máisiba yàawiríaté nusutáca Wáiwacali fícha yeedáanápínaté nuícha yái uláicáica. ⁹Quéwa Wáiwacali fimaca nulí: “Càmíiri. Quéwa núata píapícha. Càmita pimáapúa áiba wawàsi fícha yái cáinináanáca nuicáca pía. Machawàacacaalí pía, yásí wenàiwica naicápiná nuchàini amaléeri iyú cachàiníwanái. Naicácaalí pimànica cachàiníiri iyú éwita machawàacacáaníta pía, yásí náalíacawa pimànicani nuchàini iyú”, càì fimaca nulí yái Wáiwacalica. Iná casíimáica núa machawàacáanáca núa, yéewanápiná Cristo ichàini iyamáacawa nùwali, núsáidacaténá áibanái irí cachàinírica Cristo íiwitáise. ¹⁰Iná yéewa cayábaca nuwàwa machawàacáanáca núa, namànííná nacái nulí báawéeri nabáiniadacaténá núa; cayába nacái nuwàwa éwita catúulécanácaalí núa, nàuwichàidacaalí nacái núa Cristo ìwalíise nuebáidacáiná Cristo itàacái, càulenácaalí nacái namànica nulíni. Máinícaalí machawàacaca núa, yásí máiní cachàiníwanái Cristo ichàini iyamáacawa nùwali.

Preocupación de Pablo por la iglesia de Corinto

¹¹Nudéca nucàlidaca nuináwaná ìwaliwa canùmaséeri iyú càide iyúwa máiwitáiséeri. Càmita báisí nuwàwa nutàaníca càì, quéwa ìwàwacutá numànicani càmíicáinácué picàlida nuináwaná ìwali cayábéeri iyú. Cayába cachàinitésicatáni picàlidacaalítécué nuináwaná cayábéeri iyútá, càmíicáiná caná nuwèni náicha nfara cachìwéeyéica peebáidéeyéicuéca irí icàlidéeyéica ìwaliwa apóstolcasa nía Dios ibànùeyéicasa máiníyéicasa cayábaca áibanái apóstol fícha. Ewita canéeri iwènicáaníta núa, càicáaníta Dios imàacaca cachàinica núa

náicha. ¹²Bàaluité nùyacaalícué píapicha, yá numànicaté mamáalàacata báisfiri apóstol íbaidacalé, yái càmfirica wenàiwica idé imànica, ínáté yéewa píalíacuéwa báisfiri iyúcani Dios ibànuèrica núa. ¹³Iyacaté abéeri wawàsi càmfiricaté numànicué pirí numàníiricaté áibanái irí canánama, níai yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái macái áiba cáli imanùbaca: Yái nusutáanaca náicha nuyáapináwa, nuimácatáipiná nacái. Inácué cawàwanáta báawacuéca piicáca núa meedá càide iyúwa nudéca nacáicaalí numànicuéca pirí báawéeri càmicáináté nusàiwicacué pirí wawàsi ipíchanácué nuínataléca piríni. Báawacaalícué piicáca núa, nusutácué píicha wawàsi pimàacáanápínacué piwàwawa íicha.

¹⁴Siùcade màulenáca núa nupáchiacaténácué pía àniwa máisibàawiríanápiná. Yá mamáalàacata càmitacué nusutápiná nuyáapináwa píicha, ipíchanácué nusàiwicaca pirí wawàsi. Yácáiná càmita cáininá nuicácuéca pìasu plata, néese cáinináca nuicácuéca pía. Càmitacué nucutá pìwacáidáanápiná plata nulípiná, yácáiná nuicácuéca pía càide iyúwa nuénibewa, yá píalíacuéwa sùmanái càmita nàwacáida plata nasèenái irípináwa. ¹⁵Càita nacái núucapiná macáita nùasuwa casíimáiri iyú, nuyúudàacaténácué pía. Yá nacái iwàwacutácaalí numàacaca nucáucawa numànicaténácué pirí cayábéeri, yá cayábaca. Càita nuwàwacué nuyúudàaca pía éwitacué pimànicáaníta nulí càide iyúwa càmfíyeyí máiní cáinináca iicáca núa, éwita máinícáanítacué cáinináca nuicáca pía.

¹⁶Báisíta, càmitatécué nusutá píicha nuyáapináwa, quéwa abénaméeyéi péenácué nacàlidaca nùwali nudéca nuchìwáidacuéca pía nuchìwa iyúwa, náimaca nacái nudéca nuedácuéca píicha plata málífacanéeri iyú. ¹⁷Quéwa, píalíacuéwa cayába càmitaté nachìwáidacué pía needácaténá píicha plata nulípiná níai nubànuèyécátécué pìatalé. ¹⁸Nusutácaté wawàsi Tito íicha ipáchianápinátécué pía. Nubànùacaté nacái áiba yeebáidéeri Jesucristo itàacái yàacaténátéwa Tito yáapicha. Píalíacuéwa Tito càmitaté ichìwáidacué pía yeedácaténácué píicha plata nulípiná. Píalíacuéwa báisfiri iyúcani wía pucháibaca, núa Pabloca, Tito nacái wadéca wamànicuéca pirí abédanamata abédanamacáiná wáiwitáise wáapichawáaca.

¹⁹Cawàwanátacué pínáidacawa wacàlidacáitacué pirí waináwanáwa càide iyúwa wawàwaca nacáicaalí wásáidacuéca pirí mabáyawanáca wía. Quéwa càmita wawàwa wamànica càì, néese watàanica Dios iicápiná Cristo yàasu wenàiwicacáiná wía. Yá macáita yái wacàlidéericuéca pirí cháì cuyàluta irìcu, wadéca wacàlidacuéca piríni yéewanápinácué

pidàwinàidaca píiwitáisewa Dios íiwitáise iyú peebáidacaténácué itàacái tàì fíméeri iyú, píacué wéenánái cáininéeyéica waicáca. ²⁰Achúmaca nuwàwa nuínáidacawa cawàwanáta càmita nùanàapinácué piyaca càide iyúwa nuwàwáaná nùanàacaalípinácué nuicáca pía. Càita nacái achúmaca nuwàwa nuínáidacawa cawàwanátacué càmita pìanàapiná núa casímáiri núa píapichacuéwa. Nuínáidacawa cawàwanáta nàyacué abénaméeyéi péená icuísáyaquéeyéiwa, abénaméeyéi nacái báawéeyéica iicáca áibanái wenàiwica nàasu cawèníiri ìwaliise, abénaméeyéi nacái caluéyéica, abénaméeyéi nacái cachàiníiyéica iicáca yáawawa, abénaméeyéi nacái itàaníiyéica báawéeri iyú áibanái ìwali, abénaméeyéi nacái icuíséeyéica fíchawa áibanái, abénaméeyéi nacái cáimacáiyéica iicáca yáawawa áibanái fícha, abénaméeyéi nacái càmfíiyéica iwàwa abédanaméeri íiwitáise áibanái yáapicha. ²¹Achúmaca nuwàwa nuínáida nacáíwa cawàwanáta Nucueríná Dios imàacapiná báica núa pìwalíisecué, nùanàacaalípinácué pìatalé àniwa, yá nacái cawàwanáta iwàwacutápiná nuícháanícuéca pìwali, manùbéeyéicaalí péenácué nadéca nèepùaca namànica nabáyawanáwa àniwa bàaluitéerícuíse àta siùca nacáide, càmfíiyéicáwa nacái iyamáida iimáca áiba yáapicha càmfíchúaca náinusíwa, càmfíríca nacái nanìrisíwa.

Advertencias y saludos finales

13 ¹Yácata máisibéeri yàawiríaná nupáchianápinácué pía. Profeta Moisés itànàacaté Dios itàacái fíméerica: Aibanáicaalí iwàwa icháawàaca wenàiwica ibáyawaná nàuwichàidacaténáni, iwàwacutá natéca náapichawa pucháiba wenàiwica nacàlidacaténá iináwaná càmicaalí máisiba nacái. Uwé, nùapinácuéwa pìataléwa máisibàawiríanápíná nùalàacaténácué pía báawéeri fíchaná. Càmicaalícué peebáida, yásí nùuwichàidacué píawa. ²Píacué imàníiyéicaté ibáyawanáwa manuísíwata bàaluité, canánamacué nacái pía. Nùalàacué pía macáita àniwa idècunitàacá nùyaca déeculécué pícha càide iyúwaté nùalàanácué pía bàaluité nùyacaalítécué píapicha yái pucháibáaná yàawiríanáca. Néeni nupáchiaacalícué pìatalé àniwa, yá càmita quirínama numàni nalí cayábéeri iyú, níara imàníiyéica yàacawa ibáyawanáwa mamáalàacata. ³Cachàinipíná numànicuéca piríwa picàlidacáinácué piwàwacasa píalíacawa asáísí nutàanícaalí Cristo inùmalícuíse. Cristo càmita yùuwichàidapínácué píawa machawàaquéeri iyú, néese cachàiníiri iyúpinácué yùuwichàida píawa. ⁴Báísíta natàtàacaté Cristo cruz ìwali idècunitàacá ìyaca cháí èeri irícu iyúwa machawàaquéeri. Quéwa

siùcáisede ìyaca Dios yáapicha, idèniaca nacái macáita Dios íiwitáise cachàiníiri. Càita nacái machawàacaca wía cháí èeri irìcu càide iyúwaté Cristo iyáanáté quéwa wàyaca abédanamata Cristo yáapicha, íná yéewanápiná wàyaca Dios ichàini iyú, wayúudàacaténácué pía.

⁵Picácué pialimáida piicáwa wía, néese píináidacuéwa piwàwalicuísewa asáisi báisícaalícué peebáidacaté Cristo itàacái. Nuínáidacawa pialíacuéwa Cristo ìyacué piwàwalicu. Quéwa, canácaalíni, inéese cué càmitàacá peebáida Cristo báisiiri iyú! ⁶Nutuíyàaca pialimáanápínácué pialíacawa báisiiri iyúcani wadéca weebáidaca Cristo báisiiri iyú, Cristo idéca ibànùaca wía nacái wáibaidacaténá irípiná iyúwa yàasu apóstolnáí. ⁷Wasutáca Dios íicha pirípinácué nacái ipíchanácué pimànica pibáyawanáwa. Càmita wasutá Dios càì píasáidacaténácué wadéca wéewáidacuéca pía cayába, néese wawàwacáitacué pimànica cayábéeri, éwitasica áibanái íináidacawa càmita apóstol wía, càmicáiná wàuwichàidacué pía wásáidacaténá báisiirica apóstolca wía idènièyéica Dios ichàini wàuwichàidacaténá báawéeyéi. ⁸Yácáiná iwàwacutá wamichàidaca wenàiwica íiwitáise namàníinápíná cayábéeri, càide iyúwa Dios itàacái báisiiri íimáaná. Canáca yéewaná watuíyàaca namànica nabáyawanáwa yéewanápiná wàuwichàidaca nía. ⁹Iná wàanàacaalípinácué piatalé, yá wàanàacaalícué pía yeebáidéeyéi ìyaca tàì íiméeri iyú, càmicaalí nacái iwàwacutá wàuwichàidacuéca pía pibáyawaná ìwalíisewa, yásí cayábaca wawàwa éwitasica áibanái íicáca wía iyúwa machawàaqueeyéi càmicáiná wásáida Dios ichàini wàuwichàidacaténácué pía. Wawàwacáita peebáidacuéca Jesucristo itàacái tàì íiméeri iyú, cachàinicaténácué píiwitáise ìwali. Yá wasutácué Dios íicha pirípinácué mamáalàacata ichùnìanápínácué píiwitáise cayábéeri iyú. ¹⁰Nudéca nutànàacuéca pirí yái cuyàlutaca ipíchawáise nùacué nuicáca pía. Nùanàacaalícué pía imàníiyéi yàacawa ibáyawanáwa nùanàacaalípinácué piatalé, yásí iwàwacutá numànicuéca pirí cachàiníiri iyú, nudèniacáiná Wáiwacali ichàini nucàcaténácué pía. Iná nutànàacué pirí yái cuyàlutaca quéechacáwa piwènúadacaténácué píiwitáisewa báawéeri íicha. Wáiwacali càmita imàaca nulí ichàiniwa nuwènúadàanápínácué píiwitáise Dios íicha, néese imàacaca nulí ichàiniwa nuyúudàacaténácué pía yéewanápinácué cachàinica píiwitáise Dios ìwali.

¹¹Yáta imanùbaca, piácué nuénánáica. Nuwàwacué pìyaca casíimáiri iyú. Picutácué pìyacaténá machacàníiri iyú Dios íicápiná. Pimichàidacué píiwitáisewa peebáidacaténácué iyúwa nùalàaná pía. Abédanamacué

pimàni píiwitáisewa píapichawáaca. Piyacué nacái matuíbanáiri iyú píapichawáaca. Yásí yéewapínacué Dios ìyaca píapicha, yái Dios imàaquéerica wàyaca matuíbanáiri iyú, imàaquéerica nacái cáinináca waicáyacacawa. ¹²Pitàidáyacacuéwa cayábéeri iyú. ¹³Macáita níai yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái ìyéeyéica cháí nawàwalicué pía.

¹⁴Nusutácué Wáiwacali Jesucristo íicha imàníinápinácué pirí cayábéeri mawèníiri iyú; càita nacái nusutáca Dios íicha imàacáanápinácué píalíacawa piwàwalicuíséwa cáininácuéca Dios iicáca píá; càitacué nacái abédanamáanápiná píiwitáise Espíritu Santo yáapicha càiripináta.

GÁLATAS

Saludo

1 ¹Núa Pablo nubànùacué pirí cuyàluta. Apóstolca núa, Dios ibànùèrica nucàlidacaténá itàacái wenàiwicanái irí. Càmitaté wenàiwica níái cài imàaca núa apóstolpiná càmitaté nacái wenàiwica níái cài ibànù núa nucàlidacaténá Dios itàacái. Néese yái Jesucristoca yácata ibànùèrica núa. Idéca nacái Dios ibànùaca núa, yái Wáaniri Dios imichàidéericaté Jesucristo yéetácáisi fícha. ²Macáita níái wéenánáica núapichéeyéica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, nawàwalicuéca pía. Nubànùacué pirí cuyàluta piácué macáita yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái ìwacáidáyaquéeyéicawa yàcalé imanùbaca Galacia yàasu cáli ìnatéeyéica ìyaca. ³Nusutácué Wáaniri Dios fícha pirípinácué, Wáiwacali Jesucristo nacái namàníinápínácué pirí cayábéeri mawèníiri iyú namàacáanápínácué nacái pìyaca matuíbanáiri iyú. ⁴Yái Jesucristo imàacacaté icáucawa yéetácáténáwa wáichawalíná, ipíchaná Dios yùuwichàidaca wía wabáyawaná ìwalísewa. Càité Jesucristo imànica iwasàacaténá wía fícha yái báawéeri èerica càide iyúwaté Wáaniri Dios iwàwáaná imànica walí, yái Wacuèriná Diosca. ⁵Ìná wàacué Dios irí cayábéeri càiripináta, yái cachàíníiri íiwitáiseca ìyéerica chènuniré cáimiétaquéeri iyú, icànéeri nacái icamaláná mèlumèluíri irícuwa! Báisíta, amén.

No hay otro mensaje de salvación

⁶Máinícué achúmaca nuwàwa nuínáidacawa nuémìaca piináwaná ìwali, càulenáca nacái nuebáidaca yái náimáanáca pìwalicué piwènúadacasacué píiwitáisewa caquialéta Dios fícha. Dios idéca imáidacuéca pía yéewanápínácué Cristo imànica pirí cayábéeri mawèníiri

iyú quéwa pidécuéca piwènúadaca píiwitáisewa peebáidacaténacué cachìwéeri tàacáisi áibanái ímérica ìwali iwasàanápínasacué pía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. ⁷Quéwa canáca áiba tàacáisi báisiiri iwasèeripínaca wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Néese nàyaca meedá áibanái píatalécué imèniadéeyéicuéca pía cachìwéeri tàacáisi iyú íná báawaca píiwitáise píapichawáaca. Nawàwa nacái nawènúadaca Dios itàacái báawacaténá namànicani, yái tàacáisi icàlidéerica Cristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. ⁸Quéwa, péemiàcué cayába, áibanáicaalí icàlidacué pirí áiba tàacáisi méetàuculéeri íicha yái wacàlidéericatécué pirí, yásí Dios yùuwichàidacani càiripínáta. Càita nacái nucàlidacaalícué pirí áiba tàacáisi, yásí Dios yùuwichàidaca núa càiripínáta. Càita nacái chènuníiséeri ángel icàlidacaalícué pirí áiba tàacáisi, yásí Dios yùuwichàidacani càiripínáta. ⁹Nudéca nucàlidacuéca piríni quéwa siùcade nucàlidacuéca pirí àniwani: Aibacaalí icàlidacué pirí áiba tàacáisi méetàuculéeri íicha yái wacàlidéericatécué pirí, yá Dios yùuwichàidéeripíná càiripínáta.

¹⁰Càmita quirínama nucutá cayábacaténá meedá wenàiwicanái iicáca núa, néese nucutáca cayábacaténá Dios iicáca yái numànírica. Ìnúalimáidacaalí mamáalàacata numànica meedá càide iyúwa casíimáiná wenàiwicanái iicácatá, néese càmita Cristo yàasu wenàiwica núatá!

Cómo llegó Pablo a ser apóstol

¹¹Píacué nuénánáica, nuwàwacué píalíacawa ìwali yái tàacáisi nucàlidéericuéca pirí Jesucristo ìwali, yái tàacáisi ímérica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Càmitaté èeri mìnánái níái càì ichùnìaca yái tàacáisi náalíacái iyúwa. ¹²Càmitaté wenàiwicanái níái càì imàaca nulí yái tàacáisica. Càmita nacái néewáida núa càì. Néese Jesucristocata yái imàaquéerica núalíacawa nucàlidacaténá wenàiwicanái iríni.

¹³Pidécuéca péemiàca nuináwaná ìwali càinácaalíté numànica bàaluité nuèpunícaalítéwa càide iyúwa judíonái yéewáidáaná. Píalíacuéwa nuuwichàidacaté Dios yàasu wenàiwica mamáalàacata, máiní báawéeri iyú, níara yeebáidéeyéicaté Jesucristo itàacái. Nunúacaté manùbéeyéi numáalàidacaténá nía. ¹⁴Nuèpunícáinátéwa càide iyúwa judío íiwitáise ìyáaná, yáté máiní numànica cachàiníiri iyú náicha madécaná nunacáiyéicawa nuénánái judíoca máinícáináté cachàiníwanái náicha numànicaté macáita machacànfiri iyú càide iyúwa wàawirináimi judío

fiwitáise ímáaná. ¹⁵Quéwa ipíchawáiseté numusúaca nuicáca èeri, Dios yeedácaté núa nuíbaidacaténá irípiná. Yá cáininácáiná Dios iicáca núa, íná imànica nulí cayábèeri mawèníiri iyú imáidáanápínaté núa nuíbaidacaténá irípiná. Néese Dios íináidacatéwa imàacáanápínaté nuicáca Jesucristo. Yáté nuicácani. ¹⁶Dios imàacacaté nualíacawa Dios Iiricani yái Jesucristoca, yéewanápiná nucàlidaca yái tàacáisi Jesucristo ìwali càmfíyèi judío irí. Idécanáamité Dios imàacaca nuicáca Iiri, yá càmitaté nuwàwacutá áibanái wenàiwica yéewáidáanápínaté núa. ¹⁷Càmitaté nacái nùawa Jerusalén ìyacàlená néré nuicácaténá níara apóstolca, Dios imáidéeyéicaté nupíchawáise. Càmitaté nusutá nuémíawa nía nùasu tàacáisi ìwali Dios imàaquéericaté nulí. Néeseté nùacatéwa machacànita Arabia yàasu cáli néré. Néesetécáwa nuèpùacawa Damasco ìyacàlená néré.

¹⁸Néeseté máisiba camuí idénáami, yá nùacatéwa átata Jerusalén ìyacàlená néré, nupáchiacaténaté Pedro néré, idàbáanaté nùacawa yéewanápiná nualía nuicáca Pedro. Yáté nuyamáacawa Pedro yáapicha quince èeri. ¹⁹Quéwa canácata nuiquéeri áibanái apóstol, abéerita Santiagoquéi nuicá, yái Wáiwacali iméeréerica. ²⁰Núumacué pirí báisiiri iyú, abéerita Jesucristo yái càì imàaquéericaté nualíacawa itàacái. Dios yáalíacawa nucàlidacuéca pirí báisiiri iyúni.

²¹Néese idécanáamité nupáchiaca néré, yáté nùacawa Siria yàasu cáli néré, Cilicia yàasu cáli néré nacái. ²²Níara wéenánái yeebáidéeyéicaté Cristo itàacái ìwacáidáyaquéeyéicatéwa yàcalé imanùbaca Judea yàasu cáli íinata, càmfíyéicáwaté yáalí iicáca núa. ²³Néemíacáitaté nuináwaná ìwali. Càì náimacaté nùwali: “Yáta yùuwichàidéericaté wía bàaluité, yái iwàwéericaté imáalàidaca wía ìwalíise yái weebáidáanáca Jesucristo itàacái, siùcade yàaca yàalàaca wenàiwica neebáidáanápíná Jesucristo itàacái”, càì náimacaté nùwali. ²⁴Yá nàacaté Dios irí cayábèeri nùwali Dios iwènúadacáinaté irípináwa nuíwítáise.

Los otros apóstoles aceptan a Pablo

2 ¹Néeseté catorce camuí idénáami, yáté nuèpù nùacawa Jerusalén ìyacàlená néré àniwa Bernabé yáapicha, yá nutécaté Tito núapichawa. ²Nùacatéwa néré Dios ichùuliacáinaté nùanápínáwa néré. Néeseté Jerusalén ìyacàlená néenibàa nùacawa nàatalé níara nacuèrinánái cáimiétacanéeyéica, wataànicaténá wáapichawáaca méetàucuta áibanái fícha. Yá nucàlidacaté nacuèrinánái irí yái tàacáisica nucàlidéerica càmfíyèi judío irí, íiméerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios

yàasu yùuwichàacáisi íicha. Nuwàwacaté cayábaca néemíaca nùasu tàacáisi ipíchanaté canáca iwèni yái íibaidacalésica numàníricaté Dios irípiná, càita nacái yái íibaidacalési numànírica siùcade. ³Néenialíté abénaméeyéi cachìwéeyéica nacàlidacaté iwàwacutáanása namànica circuncisión Tito irí, yái núapichéerica griegosàiri, càmfírica judío. Quéwa níai nacuèrinánáica càmitaté nachùulla Tito namànínapíná irí circuncisión. ⁴Níara ichùulièyécaté namànínapíná circuncisión Tito irí, cachìwéeyéica nía meedá icàlidéeyécaté iináwanáwa neebáidáanása Jesucristo itàacái. Nawàlùacatéwa wèewiré ibàacanéri iyú. Yá nawàwacaté nacháawàaca waináwaná ìwali càmicáináté wamàni macái càulenéri wawàsi profeta Moisés ichùulièricaté israelitanái imànica nàacaténaté Dios icàaluíniná. Quéwa Cristo Jesús iwasàacaté wía Moisés yàasu tàacáisi íicha. Càité cachìwéeyéi namànica nawàwacáináté nadacùaca wía wamànínapínaté àniwa càide iyúwa Moisés ichùulianá israelitanái bàaluité. ⁵Quéwa càmitaté weebá nataacái ibatàa abéeri momentopináta, wawàwacáináté wacùacuéca pirípináni yái tàacáisi báisírica íiméerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha mawèníri iyú.

⁶Níai nacuèrinánái áibanái iiquéeyéica cáimiétaquéri iyú, càmitaté nachùulla nucàlidáanápíná áiba wawàsi wàlisài càmfíyéi judío irí, néese cayábacaté naicáca nucàlidáanáté Jesucristo iináwaná. Quéwa càmitaté nucutá cayábaanápíná naicáca núa éwita cáimiétacanéeyéicáaníta nacuèrinánáica nía, càmicáiná Dios iicá abéeri wenàiwica iyúwa cayábéeri áibanái íicha. ⁷Càmitaté nachùulla nucàlidáanápínaté áiba wawàsi wàlisài, néese náimacaté nùwali báisícata Dios ichùullacaté nucàlidáanápíná itàacái càmfíyéi judío irí, yái tàacáisi íiméerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha; càité nacái Dios ichùullacaté Pedro icàlidáanápíná yái tàacáisi judíonái irí. ⁸Dios ibànùacáináté Pedro iyúwa apóstol icàlidacaténá Jesucristo iináwaná ìwali judíonái irí. Càita nacái Dios ibànùaca núa iyúwa apóstol nucàlidacaténáni càmfíyéi judío irí.

⁹Ináté Santiago, Pedro nacái, Juan nacái, níai áibanái iiquéeyécaté iyúwa nacuèrinánáiwa, níata yáalíacatéwa Dios imànicaté nulí yái cayábéerica mawèníri iyú, imàacacaténaté nucàlidaca itàacái càmfíyéi judío irí. Néeseté náibàaca nacáapiwáaca wáapicha, núa, Bernabé nacái náasáidacaténá casímáica naicáca wía iyúwa nàacawéeyéináwa iyúudèeyéica nía. Yáté abédanamata náiwitáise nacái wáapicha wacàlidáanápínaté Jesucristo iináwaná ìwali càmfíyéi judío irí idècunitàacá

áibanái apóstol íbaidaca Dios irípiná nacàlidacaténá itàacái judíonái irí. ¹⁰Nasutácaté wáicha abéeri wawàsi meedá wayúudàanápinaté catúulécaneeyéi wenàiwica, yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Càita núalimáidaca numànica cáalíacáiri iyú càiripináta.

Pablo reprende a Pedro en Antioquía

¹¹Quéwa Pedro idécanáamité yàanàaca Antioquía iyacàlená néré, néese nùlàacani cachàiníiri iyú imànicáináté yàacawa áiba wawàsi báawéeri. Càité imànica: ¹²Quéechatécáwa Pedro imànicaté cayábéeri, yáté iyáaca iyáacaléwa wéenánái yáapicha, níara càmfíyéica judío yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Néeseté abénaméeyéi judío yàanàaca néré nacái, níái judío Santiago ibànuèyéicaté néré, Jerusalén iyacàlená néeséeyéi. Idécanáamité nàanàaca, yá báawacaté naicáca Pedro, yàacawéeridacáináté càmfíyéi judío. Ináté Pedro iwènúacawa càmfíyéi judío íicha yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, càmitaté iyáa iyáacaléwa náapicha càì quirínama cáalucáináté Pedro iicáca níái judío yàanèyéicaté Jerusalén néese, casacàacáiná judíonái iicáca càmfíyéi judío. ¹³Néeseté áibanái judío iyéeyéicaté yàcalé irícu yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, abédanamata namànica náiwitáisewa Pedro yáapicha, namànicaténá càide iyúwa pucháibéeyéi íiwitáise. Yáté càmita quirínama Bernabé yàacawéeridaca wéenánái càmfíyéi judío. ¹⁴Nuicácaté càmita namàníná càide iyúwa báisíiri tàacáisi yéewáidáaná wía, yái tàacáisi íiméerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha mawèníiri iyú, cawínacaalí wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo. Ináté nùlàaca Pedro cachàiníiri iyú nàacuésesemi macáita níái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái ìwacáidáyaquéeyéicatéwa néré. Núumacaté Pedro irí: “Pía judíosàirica, quéechatécáwa piacawéeridacaté wéenánái càmfíyéica judío càide iyúwa càmfíiri judío, píalíacáinátéwa cáinináca Dios iicáca macái wenàiwica íiwitáaná abédanamata, íná ìcáná pichùullà càì nàyaca càide iyúwa judío íiwitáise iyáaná, níái wéenánái càmfíyéica judío yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái?” càité núumaca Pedro irí.

Los judíos y los no judíos alcanzan la salvación por la fe

¹⁵Néeseté núumaca Pedro irí: “Pía, núa nacái, wíata asáiyéi iyúwa judíonái, càmitaté wamàni iyúwa càmfíyéi judío imàníná, càmfíyéica yeebáida Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté. ¹⁶Quéwa éwita judíocáaníta wía, càicáaníta wáalíacawa càmita mabáyawaná Dios

iicáca wía ìwalíise yái wamànfínáca càide iyúwa Dios itàacái ímáaná profeta Moisés itànèericaté. Néese mabáyawanáca Dios iicáca wía abéerita ìwalíise yái weebáidáanáca Jesucristo. Iná wía nacái judíoca wadéca weebáidaca Jesucristo yéewanápiná mabáyawanáca Dios iicáca wía ìwalíise yái weebáidáanáca Jesucristo, càmita ìwalíise yái wamànfínáca càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ímáaná. Canácáiná wenàiwica Dios iiquéri mabáyawanéeri iyú ìwalíise yái imànfínáca càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ímáaná”, núumacaté Pedro írí.

¹⁷Uwé, càita weebáidaca: Mabáyawanáca Dios iicáca wía wàyacáiná abédanamata Cristo yáapicha. Iná áibanái judío càmiyéi yeebáida Cristo náimaca wàwali càicasa wíade iyúwa càmiyéi judío cabáyawanéeyéica, càmicáiná wachùulla wenàiwica namànica macáita càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ímáaná. Iná náimaca Cristo idécasa cabáyawanáca imànica wía. ¡Càmiírita! ¹⁸Néese cabáyawanáca wía báisíiri iyú wèepùacaalí wéewáidaca wenàiwica iwàwacutáanápínása namànica càide iyúwa profeta Moisés yàasu tàacáisi ichùullianá yéewacaténása cayábaca Dios iicáca wía. Wadéca wáasáidaca càmita Dios iicá wía mabáyawanéeri iyú ìwalíise yái cayábéerica wamàníirica. ¹⁹Yái tàacáisi Dios imàaquéericaté profeta Moisés írí yáasáidacaté nulí iwàwacutáanaté nuétácawa nubáyawaná ichùullacawa càmicáináaté nudé numànica macáita machacàníiri iyú càide iyúwa Dios itàacái ichùullianá wía. Quéwa Cristo yéetacatéwa cruz ìwali nuíchawalíná ipíchaná Dios yùuwichàidaca núa nubáyawaná ìwalíisewa. Siùcade nùyaca abédanamata Cristo yáapicha. Iná yái tàacáisi Dios imàaquéericaté Moisés írí càmita quirínama icháawàaca nubáyawaná. Càmita nacái nucutá Dios iwasàaca núa yàasu yùuwichàacáisi íichawa ìwalíise yái numànfínáca càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ímáaná. Càité Dios imànica nulí nùyacaténá machacàníiri iyú siùcade càide iyúwa Dios iwàwáaná. ²⁰Siùcáisede càmita nùya nucáuca iyúwa, néese Cristo ícauca iyúcata càì nùyaca. Iná yéewa idècunitàacá nùyaca cháì èeri írìcu, yá nuebáidaca Dios líri itàacái, yái cáininéericaté iicáca núa, imàaquéericaté nacái ícaucawa yéetacaténáwa nuíchawalíná. ²¹Càmita caná iwèni nuicáca yái Dios imànfínáca walí cayábéeri mawèníiri iyú, néese núalíacawa Cristo yéetacatéwa wáichawalíná wabáyawaná ìwalíise yéewanápiná mabáyawanáca Dios iicáca wía. Néeni, mabáyawanácaalíte Dios iicáca wía ìwalíise yái wamànfínáca càide iyúwa itàacái bàaluisàimi ichùullianá wamànicá, yá canáca iwèni meedá yái Cristo yéetáanácawatá.

La ley o la fe

3 ¹¡Píacué Galacia yàasu cáli néeséeyéica, càmitacué pínáidawa cáalíacáiri iyú! Aiba wenàiwica idéca ichìwáidacuéca pía, íná pínáidacuécawa máiwitáiséeri iyú, yá pidécuéca peebáidaca cachìwéeri tàacáisi. Nucàlidacatécué pirí Jesucristo iináwaná ìwali máini machacàníiri iyú. Nucàlidacatécué pirí Cristo yéetáanátéwa cruz ìwali wáichawalíná. Yáté píalíacuéwa cayába amaléeri iyúni cáná yéewaná Jesucristo yéetacatéwa, càide iyúwa nudéca nacáicaalícué numàacaca piicàcani pituí iyúwa. ²Péemíacué cayábani: Píalíacuéwa Espíritu Santo càmitaté iwàlùawa piwàwaliculé ìwalíise yái pimàníínácuéca càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ímáaná, yái tàacáisi Dios imàaquéericaté profeta Moisés irí. ¡Càmírita! Néese Espíritu Santo iwàlùacatécué piwàwaliculé peebáidacáináté yái tàacáisi péemièricatécué, yái Jesucristo iináwanáca, iwasàa wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Iná píalíacatécué amaléeri iyúni Espíritu Santo càmitacué iwàlùawa piwàwaliculé ìwalíise yái pimàníínáca iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ímáaná. ³¿Cánásicué yéewaná máini máiwitáiseca pía? Pidàbacatécué pèepunícawa Cristo yáapicha Espíritu Santo ichàini iyú, íná siúcade, ¿cánácué piwàwa píalimáidaca pìyaca machacàníiri iyú pichàini iyúcuéwa meedá? ⁴Yái Espíritu Santo idéca imànicuéca pirí madécaná cayábéeri. ¿Cánácué piwàwa piúcaca píchawa siúcade meedá macáita yái cayábéerica? ¡Nutuíyàaca càmfínápinácué pimàni cà! ⁵Dios idéca imàacacuéca pirí Espíritu Santo, yá siúcade Dios imànica ìyaca pèewi yái canáca áiba yáaliméeri imànica. Dios càmitacué imàni pirí càiri cayábéeri ìwalíise yái pimàníínácuéca càide iyúwa itàacái bàaluisàimi ímáaná, yái tàacáisi Dios imàaquéericaté profeta Moisés irí. Néese Dios imànicuéca pirí yái cayábéerica ìwalíise yái peebáidáanácuéca tàacáisi péemièricatécué Cristo ìwali.

⁶Abraham yeebáidacaté Dios, yáté mabáyawanáca Dios iicàcani. ⁷Iná iwàwacutácué píalíacawa cawinácaalí yeebáidéeyéica Dios càide iyúwaté Abraham yeebáidáaná, Dios iicáca nía iyúwa báisiíyái Abraham itaquénáinami. ⁸Dios itàacái yáasáidaca walí Dios íináidacatéwa bàaluité iwasàanápináté càmfíyái judío nabáyawaná íichawa, yéewacaténá mabáyawanáca iicáca nía, cawinácaalí yeebáidéeyéipinacaté Dios. Càité Dios icàlidaca Abraham iríni bàaluité, yái tàacáisi cayábéerica. Dios íimacaté Abraham irí: “Numànipiná cayábéeriwa macái èeri mìnánái irí yeebáidéeyéica núa càide iyúwa peebáidáaná”, íimacaté

yái Diosca. ⁹Iná yéewa macáita wenàiwica cawinácaalí yeebáidéeyéica, Dios imànica nalí cayábéeri càide iyúwaté imànfíná Abraham iríni, yái yeebáidéericaté Dios nacái.

¹⁰Abénaméeyéi wenàiwica iwàwaca mabáyawanáca Dios iicáca nía ìwalíise yái namànfínáca càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ímáaná. Quéwa càmita náalimá namànica machacànfiri iyú macáita càide iyúwa yái tàacáisi ichùulianá namànica. Iná cabáyawanáca nía, iwàwacutá nacái néetácawa nabáyawaná ichùuliacawa, yácáiná áiba profeta itànàacaté Dios itàacái íméerica: “Iwàwacutá yéetácawa ibáyawaná ichùuliacawa cawinácaalí càmfírira imàni mamáalàacata macáita càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ichùulianá”, ímaca. ¹¹Iná wáalíacawa amaléeri iyúni canácata wenàiwica mabáyawanéeripiná Dios iicáca ìwalíise yái imànfínáca càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ímáaná. Yácáiná áiba profeta itànàacaté Dios itàacái íméerica: “Mabáyawanáca Dios iicáca níawamita yeebáidéeyéica Dios. Nàypiná Dios yáapicha càiripináta”, ímaca yái Dios itàacáica. ¹²Quéwa yái tàacáisi Moisés itànèericaté càmfírira ichùulia wenàiwica yeebáidáanápíná Dios, néese yái tàacáisi ímacáita meedá: “Cawinácaalí imànfírira càide iyúwa yái tàacáisi ímáaná, yáta mabáyawanéeripiná Dios iicáca”, ímaca. Quéwa canácata èeri mìnali yáaliméeri imànica càide iyúwa yái tàacáisi ímáaná, ínáté iwàwacutá macáita wéetácawa wabáyawaná ichùuliacawa.

¹³Cristo idéca iwasàaca wía fícha yái yùuwichàacáisi yàanèeripináca wàwali ìwalíise yái càmfínáca wamàni càide iyúwa Dios itàacái ímáaná, yái tàacáisi Moisés itànèericaté. Dios imàacacaté yàasu yùuwichàacáisi yàanàaca Cristo ìwali yéetácáténátéwa wáichawalíná. Wáalíacawa Dios yàasu yùuwichàacáisi yàanàacaté Cristo ìwali yácáinaté áiba profeta itànàacaté Dios itàacái íméerica: “Cawinácaalí nachanàidéerica àicu ìwali yéetácáténáwa, náimapiná ìwali Dios idéca yùuwichàidacani manuísíwata”, ímaca. ¹⁴Càité Cristo Jesús yéetácatéwa píchawalínácué yéewanápiná Dios imànicuéca nacái pírí yái cayábéerica icàlidéericaté ìwali Abraham irí, píacué càmfíyéica judío yeebáidéeyéica Cristo Jesús itàacái, yéewanápiná nacái macáita wía weedáca Espíritu Santo wawàwalículéwa càide iyúwa Dios ímáaná weebáidacaalí Jesucristo itàacái.

La ley y la promesa

¹⁵Píacué nuénánáica, siúcade nucàlidacué pírí comparación nàwali níái cháí èeri irícuíyéica: Asìali imànicaalí wawàsi áiba wenàiwica

yáapicha, yá natànàaca nàasu wawàsi iináwaná ìwaliwa cuyàluta irìcu. Néese natànàaca náipidenáwa cuyàluta irìcu náasáidacaténa cawèníricani, yái wawàsi namànírica náapichawáaca. Yá canáca yéewaná áiba wenàiwica yúucaca yái wawàsica, càmita nacái yéewa áiba wenàiwica itùculiàdaca tàacáisi quiríta. ¹⁶Càité nacái Dios icàlidaca Abraham iríni cáimiétacanéeri iyú imànínápináté Abraham irí cayábéeri, itaquérinámi irí nacái. Yái tàacáisi càmita íima “itaquénáinámi”, íimáanáca manùbéeyéi, néese íima “itaquérinámi”, íimáanáca abéeri wenàiwica. Yái Abraham itaquérinámi yácata yái Cristoca. ¹⁷Yácata nuwàwéericuéca núumaca pirí: Dios imànicaté wawàsi Abraham yáapicha, néese cawènírica Dios imànica yái wawàsi íipidená ìwaliwa máini cáimiétacanéeri iyú. Néeseté cuatrocientos treinta camuí Abraham yàasu èeri idenáamité àniwa, yá Dios imàacacaté itàacáíwa profeta Moisés irí, nalípiná níara israelitaca. Moisés yàasu tàacáisi càmita yéewa canéerica iwèni imànica yái idàbáanéeri wawàsica Dios imàníricaté Abraham yáapicha. Càmita nacái yéewa Moisés yàasu tàacáisi canéerica iwèni imànica Dios itàacái bàaluitéeri cachàiníwanái Moisés yàasu tàacáisi íicha, Dios icàlidacáináté Abraham iríni cáimiétacanéeri iyú madécaná camuí Moisés yàasu tàacáisi ipíchawáiseté. ¹⁸Càmita Dios imàni walí cayábéeri ìwalíise yái wamànínáca càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi íimáaná. Néese Dios icàlidacaté Abraham iríni cáimiétacanéeri iyú imànínápináté nalí cayábéeri mawèniiri iyú, cawinácaalí yeebáidéeyéica Dios càide iyúwaté Abraham yeebáidéaná. Iná wáalíacawa càmita yéewa weedáca walíwa yái cayábéerica ìwalíise yái wamànínáca càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi íimáaná.

¹⁹Siùcade cawàwanáta áibanái iwàwa isutáca yéemíawa núa cánaté yéewaná Dios imàacaca itàacáíwa profeta Moisés irí ichùuliacaténáté israelitanái. Uwé, Dios imàacacaté nalí itàacáíwa yéewanápiná wáalíacawa cabáyawanáca macái èeri mìnánái, càmita nacái wamàni càide iyúwa Dios íimáaná. Iwàwacutácaté namànica càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi íimáaná àta Abraham itaquérinámi yàanàacatalétaté aléi èeri iriculé, yái Cristoca, Dios icàlidéericaté irí cáimiétacanéeri iyú imàacáanápináté Cristo imànica cayábéeri èeri mìnánái irí. Dios imàacacaté tàacáisi yàasu ángelnái iríwa nacàlidacaténáté itàacái Moisés irí, néese Moisés ichùuliacaté israelitanái namànínápináté càide iyúwa Dios íimáaná. ²⁰Quéwa abéerita yái Dios itàaníricaté Abraham irí, càmitaté Dios ibànua ángelnái nacàlidacaténáté Abraham

irí Dios imànnínápináté irí cayábéeri mawènfiri iyú. Iná yái wawàsi Dios imànníricaté cáimiétacanéeri iyú Abraham yáapicha, cachàinníricani Moisés yàasu tàacáisi íicha.

El propósito de la ley

²¹Yái tàacáisi nucàlidéericuéca pirí càmita íimáaná profeta Moisés yàasu tàacáisi yùuwide imànica Dios itàacái, yáara wawàsi Dios imànníricaté cáimiétacanéeri iyú Abraham yáapicha. ¡Càmírita! Néese Dios càmita mabáyawaná iicáca wía ìwalíise yái wamànnínáca càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ichùullianá wía. Iná Moisés yàasu tàacáisi càmita yáalimá yàaca wacáuca càmíiri imáalàawa. ²²Càita nacái Dios itàacái icàlidaca walíni: Wabáyawaná ichàini idacùaca wía iyúwa presoíyéi, macáita wía èeri mìnanáica. Càica Dios itàacái íimaca yéewanápiná cawinácaalí yeebáidéeyéica Jesucristo náalimáanápiná needáca naliwa yái cayábéerica Dios íiméericaté cáimiétacanéeri iyú imànnínápináté nali.

²³Ipíchawáiseté Jesucristo yàanàaca aléi èeri iriculé, wía judíoca càmítaté yéewa weebáidacani iwasàacaténá wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Yái tàacáisi profeta Moisés itànèricaté Dios inùmalicuíse ichùullícaté wía cachàinníri iyú, idacùacaté wía nacái iyúwa presoíyéi, cabáyawanácáináté wía. Càité wàyaca, wía judíoca, àta Dios imàacacatalétaté wáalíacawa iwàwacutáanáaté weebáidaca Jesucristo. ²⁴Péemíacué comparación: Càasuíri asìali idèniaca yàasu wenàiwicawa icuèrica íiwacali yéenibewa. Càita nacái yái Moisés yàasu tàacáisica, càicaténide iyúwa Dios yàasu wenàiwica icuèricaté wía judíoca àta Cristo yàanàacatalétaté yéewanápiná mabáyawanáca Dios iicáca wía ìwalíise yái weebáidáanáca Cristo. ²⁵Quéwa Cristo idéca yàanàaca, íná weebáidaca itàacái. Càmita quirínama profeta Moisés yàasu tàacáisi icùaca wía, càide iyúwa càasuíri yàasu wenàiwica càmita icùa íiwacali yéenibewa, béeyéicaalí nía. Néese Cristo icùaca wía siúcáisede. ²⁶Yá nacái Dios yéenibecuéca pía macáita, píacué càmíiyéica judío peebáidacáinácué Cristo Jesús itàacái. Yá pìyacuéca abédanamata Cristo Jesús yáapicha. ²⁷Bàaluité pibautizácuécawa píasáidacaténácué peebáidaca Cristo Jesús, yá pidàbacatécué pìyaca abédanamata Cristo yáapicha, pìyacuéca nacái siúcade càide iyúwa Cristo íiwitáise ìyáaná. ²⁸Cáinináca Dios iicáca wía macáita abédanamata. Canácata wenàiwica Dios iiquéerica iyúwa áiba íiwitáaná judíonái íicha, judíocaalí wía, càita nacái càmíiyéicaalí judío wía, càita nacái áibanái

yàasu wenàiwicacaalí wía, càita nacái yèepunícaalíwa máiwacalináwaca wía, càita nacái asianáicaalí wía, càita nacái inanáicaalí wía, néese wàyacaalí abédanamata Cristo Jesús yáapicha, yá cayábaca Dios iicáca wía macáita abédanamata. ²⁹Yá nacái Cristo yàasunáicaalícué pía, yásí Dios iicácuéca pía iyúwa Abraham itaquénáinámi nacái. Càipíná nacái Dios imànicuécá piríwa yái cayábéerica càide iyúwaté icàlídáanáté Abraham iríni cáimiétacanéeri iyú.

4 ¹⁻²Siúcade nucàlidacué pirí comparación pialícaténácuéwa profeta Moisés yàasu tàacáisi ìwali, yái áiba íiwitáanáca tàacáisi Jesucristo itàacái íicha. Cawinácaalí wenàiwica imàníiyéica mamáalàacata càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi íimáaná nawàwacáiná cayábaca Dios iicáca nía, càica níade iyúwa càasuíri ìiri idècunitàacá sùmàicani. Càmitàacá yéewa idèniaca yáaniri yàasu cawèníriwa. Iwàwacutá imànica càide iyúwa icuèrinánái íimáaná. Iná càicanide iyúwa nàasu wenàiwica íibaidéerica mawèníri iyú càiripináta. Quéwa yái sùmàì yáanirica idéca imàacaca abé èeripiná, béericatalépináta yái ìirica. Iná yéewa yàanàacaalí ùuculíri yàasu èeri, yásí namàacaca idèniaca yáaniri yàasu cawèníriwa. Yái ùuculírica, càicanide iyúwa wía iyéeyéica abédanamata Jesucristo yáapicha. Wáaniri Dios idéca yàaca walí yái cawènírica: Idéca iwasàaca wía yàasu yùuwichàacáisi íichawa ìwalíise yái weebáidáanáca Jesucristo. ³Bàaluité càicuécá wíade iyúwa yái sùmàì nachùulièricaté. Wàyacaté càide iyúwa nàasu wenàiwica íibaidéeyéica mawèníri iyú càiripináta, demonionái idacùacáináté wáiwitáise bàaluité, níara báawéeyéica ángelca icuèyéica yàasu cáli chènuníiséeyéiwa, ichùulièyéica nacái èeri mìnánái íiwitáise càníiyéica yáalía Dios ìwali. ⁴Quéwa Dios íináidacatéwa ibànùnápínáté Ìiriwa aléi èeri irìculé, iná yéenáiwana yàanàacaalíté, yáté Dios ibànùaca Ìiriwa imusúacaténáwa abéechúa inanái íicha. Judíosàiricaténi, iná imànicaté càide iyúwa judío íiwitáise iyáaná, iyúwa nacái Dios itàacái íimáaná, yái tàacáisi profeta Moisés itànèericaté ichùullacaténá judiónái. ⁵Dios ibànùacaté Ìiriwa iwasàacaténá wía íicha yái càulenéeri tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalícuíse, wía judíoca. Càité Dios Ìiri iwasàaca wía, iwasàacué nacái pía, Dios yeedácaténá wía macáita yéenibepináwa. Iná càmita iwàwacutá wamànica càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi íimáaná cayábáanápíná Dios iicáca wíatá. ⁶Néese yáasáidacaténá Dios yéenibeca wía, yá Dios ibànùaca walí Espíritu Santo wawàwalículé, yái Espíritu Dios Ìiri ibànùerica. Iná yéewa wáimaca Dios irí Espíritu Santo íiwitáise iyú: “ÌPía, Wáaniri,

cáininéerica waicáca!” íná yéewa wáimaca. ⁷Càita Dios isùmàireca pía, càmita quirínama demonio idacùa píiwitáise càmicáiná nàasu wenàiwica pía quirínama, néese Dios liri idéca iwasàaca pía náicha. Siùcáisede Dios isùmàireca pía, íná Dios idéca nacái iwasàaca pía yàasu yùuwichàacáisi íichawa.

Pablo se preocupa por los creyentes

⁸Píacué càmfíyéica judío, bàaluité càmitacué pialíawa Dios ìwali, yáté càicuéca píade iyúwa demonio yàasu wenàiwica, demonionái idacùacáinácué píiwitáise, pìacaténaté nacàaluíniná, níara cuwáináica, fípidenéeyéica diosnái, bàaluitécáiná piyúunáidacuéca báisíiri Diosca nía. ⁹Quéwacué siùcade pialíacuécawa Dios ìwali. Cayába cachàini núumaca Dios idéca iicácuéca pipualé quéechatécáwa imànicaténácué pirí cayábéeri. Iná ìcánácué piwàwa pèepùacawa Dios íicha peebáidacaténá demonio itàacái àniwa, níái canápinéeyéica càmfíyéicué yáalimá iyúudàaca pía? ìCánácué piwàwa pimàacaca nadacùaca píiwitáise àniwa? Pidàbacaalícué pimànica càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi íimáaná cayábáanápíná Dios iicácuéca pía, yásí càicuéca píade iyúwa wenàiwica iwàwéeyéica demonio nadacùaca íiwitáise. ¹⁰Aibanái idéca ichìwáidacuéca pía, íná pidécuéca pidàbaca pimànica macái culto íiwitáaná càide iyúwa judíonái imàníná sábado írìcu, áiba èeri nacái, quéeri imanùbaca nacái, camuí imanùbaca nacái. Càitacué pimànica madécaná culto cayábáanápínácué máadáiní Dios iicáca pía, piyúunáidacáinácué piwasàanápíná píawawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha ìwalíise yái pimànínáca culto. ¹¹Iná máiní achúmaca nuwàwa nuínáidacawa pìwalícué cawàwanáta canáca iwèni yái nuéwáidáanátécuéca pía. Peebáidacaalícué cachìwéeyéi yàasu tàacáisi, yásí canáca iwèni meedá yái nuéwáidáanátécuéca pía.

¹²Píacué nuénánáica, nusutácué píicha wawàsi manuísíwata. Piyacué càide iyúwa nùyáaná. Càmita numàni mamáalàacata càulenéeri wawàsi judíonái imàníirica cayábáanápíná náapicha Dios. Néese nuíbàaca nuwàwawa abéerita Jesucristo iwéré iwasàacaténá núa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha càide iyúwacué píibàanaté piwàwawa Jesucristo iwéré peebáidacaalítécué itàacái quéechatécáwa. Bàaluité nùyacaalítécué píapicha, càmitaté pimàni nulí báawéeri. ¹³Píalíacuéwa nùuwichàacatéwa uláicái iyú quéechatécáwa nucàlidacaalítécué pirí yái tàacáisi íiméerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. ¹⁴Yái nùuwichàanácawa uláicái iyú

yáalimáidacatécué iicáwa pía báawáanápínaté piicáca núa, nùasu tàacáisi nacái, máinícáiná báawaca yái uláicáica. Quéwacué càmitaté báawa piicáca núa uláicái ìwalíise. Càmitaté nacái piúca píchawa núa, néese pitàidacatécué núa cayábéeri iyú, peedacatécué núa pìataléwa càide iyúwa idéca nacáicaalí Dios yàasu ángel yàanàaca pìatalécué; ipimànicatécué nulí cayábéeri càide iyúwa idéca nacáicaalí Jesucristo yàanàaca pìatalécué! ¹⁵¿Cánacué càmita casíimái piwàwa núapicha càide iyúwaté quéechatécáwa? Núalimácué nucàlidaca piináwaná ìwali cayábéeri iyú máinícuéca piwàwacaté piyúudàaca núa, ínáté píalimácaalícué pimusúadaca pituíwa pimàacacaténácué nutuípinátáni, yá pimànicatécué càiritá. ¹⁶Quéwa siùcade nuínáidacawa cawàwanátacué piicáca núa càide iyúwa piùwidewa, ìwalíise yái nucàlidáanacatécué pirí báisíiri tàacáisi.

¹⁷Níara cachìwéeyéica nàacué picàaluíniná, namànicuéca pirí máiní cayábéeri iyú nacái cáininacaténácué piicáca núa, quéwa càmitacué nawàwa pirí cayábéeri. Nawàwacué báawaca piicáca wía piicacaténácué níata cáimiétaquéeri iyú. ¹⁸Cayábaca nuémíaca áibanái iináwaná ìwali namànicaalícué pirí cayábéeri nawàwacáiná nayúudàacuéca pía. Cayábaca nacái namànicaalícué pirí cayábéeri càiripináta, càimírita abéta nùyacatáitacué píapicha. ¹⁹Píacué cáininéeyéica nuicáca càide iyúwa nuénibewa, máinícué achúmaca nuínáidacawa nuwàwawa piwalícué àniwa càide iyúwa achúmáaná inanái iwàwa ùuwichàacaalíwa cáiwíiri iyú umusúadacaténá iicá èeri. Yá nùuwichàapínáwa nuwàwalícuísewa mamáalàacata àta peebáidacataléta Cristo itàacái tàì íiméeri iyú pidèniacaténácué Cristo íiwitáise manuísíwata. ²⁰¡Máinícué nuwàwaca nùyaca píapicha siùcade nutàanacaténácué píapicha éeréeri iyúta, càmicáiná núalía cayába càinácaalícué iwàwacutáaná núumaca pirí!

El ejemplo de Agar y Sara

²¹Picàlidacué nulí abéeri wawàsi, píacué càimíiyéica judío iwàwéeyéica idacùaca íiwitáisewa pimànicaténácué càide iyúwa càulenéeri tàacáisi íimáaná, yái tàacáisi profeta Moisés itànèericaté ichùuliacaténaté judónái. Báisícaalícué piwàwa pimànica càide iyúwa yái tàacáisi íimáaná Dios iwasàanápínácué pía yàasu yùuwichàacáisi íichawa, néese ¿cánacué càmitàacá péewáidawa ìwali cayábéeri iyú píalíacaténácuéwa càinácaalí íimáaná? ²²Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté íimaca: Abraham idèniacaté íinuwa idàbáanéechúa

ípidenéechúaca Sara, càmfichúaca yàasu wenàiwica. Idèniacaté nacái
 ínuwa ípidenéechúa Agar, úái Sara yàasu wenàiwicaca íbaidéechúaca
 nalí mawènfiri iyú càiripináta. Abraham idèniacaté ìiriwa Ismael
 Agar yáapicha. Idèniacaté nacái ìiriwa Isaac Sara yáapicha. ²³Uái
 Agarca, nàasu wenàiwica íbaidéechúaca nalí, udéericucaté, néese
 umusúadaca iicá èeri càide iyúwa macái èeri mìnánái imàníiná.
 Quéwa úái Saraca, càmfichúataté nàasu wenàiwica, umusúadacaté
 iicá èeri Dios imànicáinaté yái càmfirica wenàiwica idé imànica,
 càmicáinaté yáalimá Sara udéericu, quéwa Dios ichàiniadacaté úa
 udèniacaténá uìriwa Abraham yáapicha càide iyúwaté Dios icàlidáaná
 Abraham iríni quéechatécáwa, cáimiétacanéri iyú. ²⁴Yái tàacáisi
 pucháiba inanái ìwalírica yáasáidaca walí comparación. Níái
 pucháiba inanáica ímáanáca càicanide iyúwa pucháiba wawàsi Dios
 imàníiricaté wenàiwicanái yáapicha yàasu wenàiwicacaténaté nía.
 Abéeri wawàsi yácata yái Dios itàacái profeta Moisés itànèricaté
 ichùullacaténá israelitanái nàyamáacaalítéwa mawiénita manuúri dúli
 irí ípidenéeri Sinaí, Dios imànicatáicaté náapicha wawàsi icùanaté
 nía. Yái Moisés yàasu tàacáisica, càicanide iyúwa Agar, úái nàasu
 wenàiwica íbaidéechúacaté mawènfiri iyú càiripináta. Péemiacué
 comparación: Macái sùmài imusuéricatéwa nàasu wenàiwica ícha
 iwàwacutátaté íbaidaca yáatúa íiwacali iríwa mawènfiri iyú càiripináta.
 Càita nacái cawinácaalí wenàiwica iwàwéeyéica isíimáidaca Dios
 ìwalíise yái namàníináca càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ímáaná,
 càica níade iyúwa áibanái yàasu wenàiwica íbaidéeyéica mawènfiri
 iyú càiripináta. ²⁵Iná Agar ímáanáca càicanide iyúwa Sinaí yàasu
 manuúri dúli, iyéerica Arabia yàasu cáli íinata. Siùcade Jerusalén
 ìyacàlená mìnánái càmfíyeyí yeebáida Jesucristo itàacái càica níade
 iyúwa Agar yéenibe, úái nàasu wenàiwica íbaidéechúacaté mawènfiri
 iyú càiripináta, níacáiná judíonái namànica mamáalàacata càide
 iyúwa bàaluisàimi tàacáisi ímáaná Moisés itànèricaté ichùullacaténá
 israelitanái, quéwa canácatáita náalimá càì nawasàaca níawawa Dios
 yàasu yùuwichàacáisi ícha. ²⁶Quéwa úái Saraca, càmfichúataté nàasu
 wenàiwica, ímáanáca càicanide iyúwa wàyacàlepiná chènuníiséeri
 ípidenacataléca wàlisài Jerusalén, wía yeebáidéeyéica Jesucristo
 itàacái. Canácata idacuèri wía iyúwa nàasu wenàiwica íbaidéeyéica
 mawènfiri iyú càiripináta, Jesucristocáiná idéca iwasàaca wía ícha
 yái càulenéri tàacáisica Moisés ichùulièricaté iyú israelitanái.
²⁷Wáalíacawa wadèniaca wàyacàlepináwa yái Jerusalén ìyacàlená

chènuníiséerica, yácaíná áiba profeta itànàacaté comparación Jerusalén ìwali Dios inùmalicuise. Càica ímáanáca yái comparaciónca: Píacué Jerusalén ìyacàlená chènuníiséeri mìnanáica. Aibanái iicácuéca pía iyúwa máisibáanata meedá càide iyúwa abéechúa inanái càmfíchúa yáalimá idèniaca yéenibewa. Quéwa, siùcade casíimáicué piwàwa manuísíwata, pimáidacué casíimáiri iyú nacái. Manùbapínacué pía náicha níara imàníiyéica mamáalàacata càide iyúwa profeta Moisés yàasu tàacáisi bàaluisàimi ímáaná cayábáanápíná Dios iicáca nía, càica ímáanáca yái comparaciónca. ²⁸Píacué nuénánáica, càicuéca píade iyúwa Abraham ìiri ípidenéericaté Isaac. Píatacué Dios iiquéeyéica iyúwa Abraham itaquénáinámi. Píatacué Dios icàlidéeyéicaté ìwali Abraham irí itaquénáinápinaté nía, píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ²⁹Quéwa siùcade áibanái judío càmfíiyéica yeebáida Jesucristo itàacái namànica walí báawéeri càide iyúwa Agar ìiri Ismael imànínáté báawéeri Sara ìiri irí, ípidenéericaté Isaac. Yái Ismael imusúacaté iicá èeri càide iyúwa macái èeri mìnanáí ìyáaná, quéwa Espiritu Santo imànicaté yái càmfíirica wenàiwica idé imànica yéewacaténaté Isaac imusúa iicá èeri. Càita nacái Espiritu Santo idéca imàacaca Dios yéenibeca wía. Yá nacái judíonái imàníiyéica mamáalàacata càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi bàaluisàimi ímáaná nàuwichàidaca wía. ³⁰Dios ímacaté Abraham irí bàaluité: “Pichùulì píchawa úái Agarca, piasu wenàiwicaca íbaidéechúaca pírí mawènfíri iyú; pibànua úapicha uìri nacái, nàacaténáwa déeculé píicha; canácáiná yéewanápíná íbaidéechúa pírí uìri yeedáca piasumi yáapicha yái piìri Isaac, pidènièrica píinu Sara yáapichawa, úái càmfíchúaca íbaida mawènfíri iyú càiripináta”, càité ímaca. ³¹Iná píacué nuénánáica, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, càmita càì wíade iyúwa Agar yéenibe, íbaidéeyéipínaté mawènfíri iyú càiripináta càide iyúwa áibanái yàasu wenàiwica meedá. Càmita iwàwacutá wamànica mamáalàacata càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi bàaluisàimi ímáaná. Néese càica wíade iyúwa Sara yéenibe, úái càmfíchúacaté áibanái yàasu wenàiwica, Jesucristocáiná idéca iwasàaca wía, yéewacaténá Dios yéenibeca wía.

Firmes en la libertad

5 ¹Cristo idéca iwasàaca wía fícha yái càulenéeri tàacáisica profeta Moisés ichùulièricaté iyú israelitanái. Iná càmita iwàwacutá wamànica càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ímáaná cayábáanápíná

wáapicha Dios Cristo yéetácáinátéwa wáichawalíná wabáyawaná ìwalíise iwasàacaténá wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Iná cachàinicué píiwitáise pèepunícáténácuéwa macàaluínináwaca. Aibanái iwàwa idacùacuéca píiwitáise àniwa iyúwa nàasu wenàiwica iwàwacutéeyéica íibaidaca cachàini mawèníiri iyú càiripináta. Náimaca iwàwacutáanásacué pimànica càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi bàaluisàimi íimáaná cayábáanápíná Dios iicácuéca pía. Picácué peebá nachìwa.

²Péemiacué nulí cayába. Núa Pablo núumacué pirí, píacué càmmíyéica judío, pimàacacaalícué cachìwéeyéi namànicuéca pirí circuncisión piwasàanápínácué píawawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, néese càmitanica Cristo iwasàacué píawa. ³Nuwàwa nucàlidacuéca pirí àniwani: áibacaalí asìali imàacacaalí namànica irí circuncisión cayábáanápíná Dios iicácani, yásí iwàwacutáca imànica macáita machacàníiri iyú càide iyúwa Moisés ichùllianáté israelitanái. ⁴Píacué iwàwéeyéica mabáyawanáca Dios iicáca pía ìwalíise yái pimànfínácuéca càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi íimáaná. Péemiacué cayába: Pidécuéca piwènúadaca píiwitáisewa Cristo íicha, piúcacáinácué píichawani, yái cayábéerica Dios iwàwéericuéca imànica pirí. ⁵Quéwa wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, Espíritu Santo imàacaca wáalíacawa, imàaca nacái weebáidaca mabáyawanáanáca Dios iicáca wía. ⁶Wía iyéeyéica abédanamata Cristo Jesús yáapicha, canáta iwèni Dios irí áibanái imànicaalí walí circuncisión, càita nacái càmicaalí namàni walí circuncisión. Abéerita iwàwacutá weebáidaca Jesucristo itàacái. Báisícaalí weebáidaca, yásí wamànipíná áibanái irí cayábéeri cáininéeri iyú.

⁷Quéechatécáwa peebáidacatécué cayába. ¿Cánácué pimàaca áibanái cachìwéeyéi iwènúadaca píiwitáise íicha yái báisíiri tàacáisica? ⁸Càmírita Dios yái imèniadéericuéca pía; néese Dios idéca imáidacuéca pía iwasàacaténácué pía íicha yái càulenéeri wawàsica. ⁹Aiba comparación íimaca: “Nèewiàdacaalí achúmanamata levadura íibesi yèewi, yásí levadura imàacaca macáita íibesi inísàacawa”, càì íimaca. Càita nacái pimàacacaalícué áiba wenàiwica yéewáidacuéca pía cachìwéeri tàacáisi iyú, yásí mesúnamáita macáita piméeràapínácuécawa báisíiri tàacáisi íicha. ¹⁰Quéwa manuíca nuínáidacawa nuwàwawa Wáiwacali ìwali càmmínápínácué píínáidawa áibalé íicha yái nuínáidáanácawa. Núalía nacáwa Dios yùuwichàidáanápíná abédanama macáita cawinácaalí imèniadéericuéca pía cachìwéeri tàacáisi iyú.

¹¹Píacué nuénánáica píalíacuéwa cayába càmita nuchùulì wenàiwica namàníinápíná nalíwa circuncisión cayábáanápíná Dios iicáca nía. Nucàlidacaalí mamáalàacata nalítáni, yásí judíonái càmita nàuwichàida mamáalàacata núatá nùasu tàacáisi ìwalísewa, níacáiná judíoca nawàwaca macáita namànica circuncisión, náimacáiná càmitasa cayába Dios iicáca wenàiwica cà míiyéica imàni circuncisión. Quéwa báawaca meedá judíonái iicáca nucàlidáaná Cristo ìwali yéetáanátéwa cruz ìwali wáichawalíná iwasàacaténá wía Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha. ¹²Quéwa níara imèniadéeyéicuéca pía cachìwéeri tàacáisi iyú pimàacacaténácué namànica pirí circuncisión cayábáanápíná Dios iicáca pía, néese ìcáná càmita nèepùawa píichacué náiríadacaténá naináwatá? Báawacáiná Dios iicáca yái nachùulianácuéca pimànica circuncisión, píacué cà míiyéica judío.

¹³Néeni píacué nuénánáica, Dios idéca imáidacuéca pía iwasàacaténácué pía yéewanápínácué pèepunícawa matuíbanáiri iyú. Càmitacué iwàwacutá pimànica càide iyúwa càulenéeri tàacáisi íimáaná Moisés itànèericaté, quéwa picácué pimàni máiwitáiséeri iyú meedá càide iyúwa píiwitáise bàaluisàimi iwàwáaná imànica mamáalàacata. Néese piyúdàayacacuéwa píasáidacaténácué cáinináca piicáyacacawa. ¹⁴Macáita tàacáisi Moisés itànèericaté Dios inùmalìcuíse íimáanáca abéerita wawàsi. Càì íimaca yái abéerita ichùulìacanásica máiníiri iwàwacutáca weebáidaca: “Cáininá piicáca áibanái wenàiwica, càide iyúwa cáinináaná piicáca píawawa”, càì íimaca. ¹⁵Picácué picuísáyacawa, càita nacái picácué pitàaní báawéeri iyú piríwáaca càide iyúwa cuwèesínái yaamíayacacaalíwa, nayáayacaca nacáiwa. Pimànicaalícué càiri báawéeri, néese càmitacué quirínama cáinináca piicáyacacawa, yá nacái càmitacué quirínama peebáida Cristo itàacái.

Los deseos humanos y la vida por el Espíritu

¹⁶Iná núumacué pirí: Pìyacué càide iyúwa Espíritu Santo ichùulianácué pía. Picácué pimàni càide iyúwa píiwitáise bàaluisàimi iwàwáanácué pimànica píbáyawanáwa. ¹⁷Yácáiná wáiwitáise bàaluisàimi yùuwideca imànica Espíritu Santo. Càita nacái Espíritu Santo yùuwideca imànica wáiwitáise bàaluisàimi iwàwéerica wamànica wabáyawanáwa. Yá máiní nàuwidéyacacawa náipunitawáaca íná càulenácuéca pimànica cayábéeri càide iyúwa piwàwáaná. ¹⁸Quéwa Espíritu Santo icùacaalícué píiwitáise, néese càmita yéewa Moisés yàasu tàacáisi bàaluisàimi

icháawàacuéca pibáyawaná, pimànicáinácué cayábéeri càide iyúwa Dios ichùulianá.

¹⁹Macáita wáalíacawa càinácaalí iyú namànica níara yèepuníyécawa càide iyúwa náiwitáise bàaluisàimi cabáyawanéeri ichùulianá nía: Naimáca áiba yáapicha càmfíchúaca náinusíwa, càmfírìca nacái nanìrisíwa; namàni nacái nainá iyúwa casaquèeri wawàsi càmfírìca Dios ibatàa wenàiwica imànica; namànica macái báawéeri íiwitáaná máléléquéri iyú, mabáiníiri iyú áibanái yàacuésemi. ²⁰Nàaca cuwáiná yéenáíwaná icàaluíniná, níái ídoloca; namàni nacái namàliyédewa namáidacaténá demonionái iyúudàanápíná nía; nàuwidéyacacawa náipunitawáaca. Nacúsáyacacawa; báawaca naicáyacacawa nàasu cawèniiri ìwalíisewáaca. Ráunamáita calúaca nía. Namànica macái wawàsi nalípináwa meedá; càmita nawàwa abédanaméeri náiwitáise áibanái yáapicha; naseríaca náichawáaca. ²¹Nawàwa needáca nàasupínáwa áibanái wenàiwica yàasu; nanúaca wenàiwica; icàméeyéi nacái; camùnica nía, iyéeyéica máiní manuí iyáacaléwa; yá namànica macái báawéeri íiwitáaná. Càita nùlàacuéca pía siuca àniwade càide iyúwaté nucàlidáanácué pírì bàalutíe: Macái wenàiwica imàniyéica ìyaca ibáyawanáwa càì mamáalàacata, canáca yéewanápiná nawàlùacawa Dios iyacàle iriculé Dios icùacataléca macáita chènuniré.

²²Quéwa Espíritu Santo icùacaalí wáiwitáise, yásí cáinináca waicáca áibanái; cayábaca nacái wawàwa; matuíbanáica nacái wáiwitáise; wàideníaca nacái wàuwichàanáwa matuíbanáiri iyú áibanái imànicaalí walí báawéeri; cayábaca nacái wáiwitáise; wamàni nacái áibanái írì cayábéeri; wamànica macáita machacàníiri iyú yéewanápiná manuíca áibanái íináidacawa iwàwawa wàwali. ²³Espíritu Santo icùacaalí wáiwitáise, yá càmita cáimacái waicá wíawawa áibanái fícha; wacùu nacái wíawawa ipíchaná wamànica wabáyawanáwa. Iná wamàacacaalí Espíritu Santo icùaca wáiwitáise, yásí wamànica wàyaca càide iyúwa Dios itàacái ichùulianá wía. ²⁴Càide iyúwaté natàtàná Jesucristo cruz ìwali, càita nacái wía Jesucristo yàasunáica, wadéca wawènúacawa wáiwitáise bàaluisàimi fíchawa, càide iyúwa wadéca nacáicaalí watàtaca wáiwitáise bàaluisàimiwa cruz ìwali yéetácaténáwa, macáita yái wabáyawanáca wawàwéerica wamànica. Càita iwàwacutá waicáca wíawawa iyúwa yéetéeyéimiwa càmfíyéica yáalimá imànica ibáyawanáwa, ipíchaná wamànica wabáyawanáwa. ²⁵Espíritu Santo idéca yàaca wacáuca wàlisàì càmfírìca imáalàawa, íná iwàwacutá wamàacaca Espíritu Santo icùaca wáiwitáise wamànicaténá càide iyúwa ichùulianá wía.

²⁶Picácué cáimacái waicáca wíawawa áibanái íicha. Picácué nacái wáalimáidaca waicá wíawáaca calúanápiná wamàníyacacawa. Picácué nacái báawa waicáyacacawa wàasu cawènífiri ìwalíisewáaca.

Ayúdense unos a otros

6 ¹Píacué nuénánáica, píalíacaalíwa abéeri péená idéca imànica isicúata ibáyawanáwa, néese abénaméeyéi pèewi Espíritu Santo icuèyéica íiwitáise níata iwàwacutá iyúudàacani iwènúadacaténá íiwitáisewa Dios irípiná àniwa, nàalàacani nacái imàacáanápíná íichawa ibáyawanáwa. Quéwa iwàwacutácué pìalàacani éeréeri iyú. Píicácué píichawa cayába nacái ipíchaná Satanás yáalimáidacuéca pía nacái pimàníinápínácuéca pibáyawanáwa. ²Piyúudàayacacuéwa piwènúadánápíná píiwitáisewa Dios irípiná àniwa pibáyawaná íichacuéwa. Càipínácué pimànica càide iyúwaté Cristo ichùulianá wía, wía yeebáidéeyéica itàacái.

³Picácué cachàini waicáca wíawawa áibanái íicha, wíacáiná èeri mìnánái, càmita báisí cachàinica wía. Cáimacáicaalí waicáca wíawawa áibanái íicha, yásí wachìwáidacáita wíawawa meedá. ⁴Macáitacué iwàwacutá píináidacawa piwàwalicuísewa ìwali yái pimàníricuéca asáisi cayábacaalíni. Néese cayábacaalíni, yásí yáalimácué casíimáica pía piwàwalicuísewa ìwali yái pimànírica. Iwàwacutácué càmita cáimacái piicáca píawawa áibanái íicha. ⁵Macáicáináta wía èeri mìnánáica áibaalí wawàwaca wamànica wabáyawanáwa, canácáiná mabáyawanéeri cháí èeri irìcu.

⁶Cawinácaalícué yéewáida pía iyú yái Dios itàacái íiméerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, pìacué yàasupíná macái pìasu yéenáwa cayábéeri íiwitáaná imanùbaca pìacaténácué iwèni.

⁷Abénaméeyéi cachìwéeyéi náimaca càmitasa yéewa Dios iicáca yái pimàníricuéca, càmitasa nacái yùuwichàidapínácué píawa pibáyawaná ìwaliwa. Quéwa nachìwa meedá. Picácué peebá nalí. Càmitacué yéewa pichìwáidaca Dios, piicáanícáténácáita iquíniná meedá. Péemiácué comparación: Aiba ibànacaalí bànacalé íimi, yásí yeedáca yái bànacalé íiwitáaná iyacanáca yàasu èeri irìcu. Càita nacái, càinácaalícué pimànica, yásí Dios yàapínácué piwèni. ⁸Cawinácaalí imànírica ibáyawanáwa càide iyúwa íiwitáise cabáyawanéeri iwàwáaná, yéetápinácawa yùuwichàacaténáwa càiripináta. Quéwa cawinácaalí imànírica càide iyúwa Espíritu

Santo iwàwáaná, yeedápináca iríwa icáucawa càmfiri imáalàawa Espíritu Santo yèeripináca irí. ⁹Iná iwàwacutá càmita waméyáawa wamànica cayábéeri, yácáiná càmicaalí waméyáawa wamànica cayábéeri, yásí Dios yàapiná walí wàasu cawèníriwa áibaalípiná yéenaiwaná yàanàacatalépináca. ¹⁰Iná chácataínápinácaalí wáalimáca wamànica cayábéeri, iwàwacutá wamànica cayábéeri macái iríta, cachàiníwanái nacái nalí waiquéeyéica iyúwa wéenánáisiwawa neebáidacáiná Jesucristo itàacái.

Advertencias y saludos finales

¹¹¡Piicácué yái manuíri letra nutànèericuéca pirí siùcade nutànàacaténácué pirí yái achúméeríina tàacáisica núcáapi iyúwa! ¹²Níara ichùulièyéica pimànínápinácué piríwa circuncisión nacàlidaca càiri cachìwéeri tàacáisi cayábacaténácáita áibanái judíonái iicáca nía meedá. Càmita nawàwa judíonái yùuwichàidaca nía ìwalíise yái nacàlidáanáca tàacáisi ìiméerica Jesucristo yéetáanátéwa cruz ìwali wáichawalíná iwasàacaténá wía Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha. ¹³Níara judíoca càmita namàni macáita càide iyúwa profeta Moisés yàasu tàacáisi ichùullianá judíonái imànica. Canácata yáaliméerica imànica macáita machacàníiri iyú càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ìimáaná. Nawàwacáita nacàlidaca naináwanáwa pìwalicué canùmaséeri iyú meedá; nawàwa nacàlidaca nachùullacuécasa pía pimànicaténácué circuncisión áibanáicaténá yáalíacawa néewáidacalécuéca pía, níai cachìwéeyéica. ¹⁴Quéwa càmita nuwàwa núcàlidaca nuináwanáwa canùmaséeri iyú. Néese nuwàwa núcàlidaca abéerita Wáiwacali Jesucristo iináwaná ìwali, yéetácatéwa cruz ìwali iwasàacaténá wía Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha. Cristo yéetácatéwa cruz ìwali nuíchawalíná, íná nuicáca núawawa nacái càide iyúwa wenàiwica yéetéericatéwa fícha macái wawàsi báawéerica èeri mìnánái iwàwéerica numànica. Canéeri nulí iwèni macáita yái báawéerica, càmita quirínama nuwàwa numàni cà. ¹⁵Néese, wàyacaalí abédanamata Cristo Jesús yáapicha, yá canéeri walí iwèni wasèenái imànicaalí walí circuncisión, càita nacái càmicaalí namànité walí circuncisión. Abéerita cawènírica walí yái Dios iwàlìsàidáanáca wáiwitáise, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ¹⁶Nusutácué Dios fícha pirípinácué imàacáanápiná piyaca matuíbanáiri iyú, iicáanápinácué pipualé nacái, macáitacué pía yeebáidéeyéica càide iyúwa núcàlidáanácué piríni, macáitacué pía nacái Dios yàasu wenàiwicaca báisíiri iyú.

17 Siucáisede càmita nuwàwa áibanái íimaca càmitasa Jesús ibànù núa, nasàiwicacaténá nulí wawàsi. Yái cabèesi yáaminá nùwalíseérica yáasáidaca amaléeri iyú nudéca nùuwichàacawa Jesús irípiná yàasu wenàiwicacáiná núa.

18 Píacué nuénánáica, nusutácué Wáiwacali Jesucristo íicha pirípinácué imànfinápiná pirí cayábéeri mawènfiri iyú, macáitacué pía. Báisíta, amén.

(Gálatas 6.17)

EFESIOS

Saludo

1 ¹Núa Pablo, nubànùacué pirí cuyàluta, núa abéeri Jesucristo yàasu apóstol. Jesucristo ibànùaca núa nucàlidacaténá wenàiwicanái irí tàacáisi càide iyúwa Dios iwàwáaná, Dios imáidacáiná núa. Nubànùacué pirí cuyàluta, píacué Dios yàasu wenàiwicaca yeebáidéeyéica Cristo Jesús itàacái ìyéeyéica Efeso ìyacàlená irìcu. ²Nusutácué Wáaniri Dios íicha pirípinácué, Wáiwacali Jesucristo nacái namànínápínácué pirí cayábéeri mawèníiri iyú, namàacáanápínácué nacái pìyaca matuíbanáita.

Bendiciones espirituales en Cristo

³Wàacué Dios irí cayábéeri, yái Wáiwacali Jesucristo Yáanirica, Dioscáiná idéca imànica walí cayábéeri Cristo ìwalíise, yái wàyéerica abédanamata yáapicha, wía yeebáidéeyéica Cristo itàacái. Dios idéca imànica walí macái cayábéeri ííwítáaná chènuníiséeri iyúudèeripiná wáiwítáise, wàyacáiná abédanamata Cristo yáapicha. ⁴Dios yeedácaté wía yàasu wenàiwicacaténá wía, ipíchawáiseté idàbaca èeri yáalíacáinátéwa Cristo yéetáanápínátéwa wáichawalíná. Dios yeedácaté wía imàacacaténá wàyaca yáapicha chènuniré, wáibaidacaténá nacái abéerita Dios irípiná mabáyawanéeri iyú Dios iicápiná. ⁵Cáininácáináté Dios iicáca wía èeri ipíchawáiseté, ínáté íináidawa yeedáanápínáté wía iicácaténá wía iyúwa yéenibewa. Jesucristo yéetácatéwa wáichawalíná càide iyúwaté Dios íináidáanátéwa. Iná Dios iicáca wía iyúwa yéenibewa. ⁶Iná wàaca Dios irí cayábéeri mamáalàacata imànicáiná walí cayábéeri manuísíwata mawèníiri iyú. Càité Dios imànica walí cayábéeri, imàacacaté liri yéetácawa wáichawalíná, yái Iirica cáininéerica Dios iicáca. ⁷Cáininácáiná Dios iicáca wía, íná ibànùacaté liriwa yéetácaténátéwa wáichawalíná. Dios

Iiri fíraná imusúacatéwa fícha cruz ìwali yéetácaalítéwa wáichawalíná, íná Dios idéca iwasàaca wía yàasu yùuwichàacáisi fíchwawa, imàaca nacái iwàwawa wabáyawaná fícha, bàaluitécáiná Dios iwàwacaté imànica walí cayábéeri mawènfíri iyú. Dios imànicáiná wenàiwicanái irí cayábéeri manuísíwata càmfíri imáalàawa. ⁸Dios idéca yàasáidaca walí cáinináca iicáca wía. Wáalíacawa cáinináca iicáca wía imàacacáiná cáalíacáica wía wáalíacaténáwa macái wawàsi ìwali, yái iwàwacutéerica wáalíacawa ìwali wàyacaténá machacàníri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná. ⁹Dios imàaca nacái wáalíacawa yàasu cayábéeri ìwali, yái cayábéerica Dios iwàwéericaté imànica walí, càmfírité wenàiwicanái yáalíawa ìwali quéechatécáwa. Dios fínáidacáináaté ibànùanápínaté Cristo aléi èeri irículé imànicaténá càide iyúwa Dios iwàwáaná. ¹⁰Aibaalípiná Dios imànipíná càide iyúwaté fínáidáanáwa imànfínápiná alétade yéenáiwaná yàanàacatalépináta. Càipíná Dios imànica: Imàacapíná Cristo icùaca macáita iyéerica chènuniré, chá nacái èeri irícu.

¹¹Dios yeedácaté wía èeri ipíchawáiseté imàacacaténá wàyaca abédanamata Cristo yáapicha, wía yeebáidéeyéica itàacái, yéewanápiná weedáca walíwa yái cawènfírica càide iyúwaté Dios fínáidáanáwa imàacáanápínaté walíni, yái Dios imànfírica macái wawàsi machacàníri iyú, cayábéeri iyú nacái càide iyúwa iwàwáaná imànicani. ¹²Dios idéca càì imànica walí, wía judíoca, níái idàbáanéeyéicáwaca yeebáidaca Cristo ìwali yéewanápiná wàyaca machacàníri iyú cháì èeri irícu, yéewacaténá áibanái canánama yàaca Dios irí cayábéeri ìwali yái manuírí cayábéerica Dios imànfírica mawènfíri iyú wenàiwicanái irí. ¹³Píacué nacái càmfíyéica judío, bàaluité péemíacuéca yái báisíri tàacáisi icàlidéerica Cristo iwàwaca iwasàaca pía Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha, yá peebáidacatécué Cristo itàacái. Ináté Dios imàacacué pìyaca abédanamata Cristo yáapicha, Dios imàacacué nacái Espíritu Santo iwàlùacawa piwàwaliculé càide iyúwaté Dios fímáaná, píalíacaténácuéwa Dios yàasunáica pía. ¹⁴Espíritu Santo ìyacáiná wawàwalicu íná yéewa wáalíacawa báisíri iyú Dios imàacáanápíná walí macáita yái cawènfírica càide iyúwa icàlidáaná walíni, áiba èeriwa idécánáami imáalàidaca iwasàaca wía, wía yàasunáica, yéewacaténá áibanái canánama yàapínáca Dios irí cayábéeri ìwali yái cayábéeri manuíríca Dios imànfírica mawènfíri iyú wenàiwicanái irí.

Pablo pide a Dios que dé sabiduría a los creyentes

¹⁵Nudéca nuémíacuéca piináwaná ìwali íná yéewa núalíacawa peebáidacuéca Wáiwacali Jesús itàacái. Nudéca nuémíaca nacái

cáininácuéca piicáca macái Dios yàasu wenàiwicanái. ¹⁶Iná nùaca Dios irí cayábéeri mamáalàacata pìwalicué. Yá nusutácué Dios ícha pirípinácué. ¹⁷Nusutácué Dios ícha pirípinácué, yái Wáiwacali Jesucristo Icuèrináca, yái Wáaniri Dios cachàinírica íiwitáise, icànéerica mèlumèluíri iyú. Nusutácué Dios ícha pirípinácué imàacáanápíná cáaliacáica pía Espiritu Santo yáaliacái iyú, píaliacaténácué péemíaca cayába càinácaalí ímáaná yái tàacáisica, píaliacaténácué nacái Dios ìwali cayábéeri iyú cachàiníwanái mamáalàacata. ¹⁸Nusutácué Dios ícha pirípinácué amalácaténá imànica píiwitáise píaliacaténácuéwa ìwali yái cawènírica Dios imàaquéeripinácuéca pirí. Dios idéca imáidacuéca pía picùanápínácué imàacaca piríni, cawèníricáináni yái cayábéerica, manuísíwata nacái, áibaalícáiná Dios imàacapínácué pìyaca yáapicha chènuniré cáimiétacanéeri iyú manuísíwata, máiní mèlumèluíri iyú nacái, piacué Dios yàasu wenàiwicaca. ¹⁹Nusutácué nacái Dios ícha pirípinácué píaliacaténácuéwa Dios ichàini ìwali máiní manuírí càmíiri imáalàawa nacái, càmíiri nacái yéewa wáalimáidacani, càinácaalí imanuíca, yái ichàini manuíríca ìyéerica wawàwalicu, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Yái ichàinica ìyéerica wawàwalicu, yácata Dios ichàini manuíríca Dios yáasáidéericaté cachàiníiri iyú, manuísíwata nacái imichàidacaalíté Cristo yéetácáisi ícha. ²⁰Dios imichàidacaté Cristo yéetácáisi ícha cachàiníiri íiwitáise iyúwa, néeseté Dios imàacaca ichàini iyúwa Cristo yáawinacaténátéwa Dios yéewápuwáise chènuniré icùacaténá macáita Dios yáapicha. Yácata Dios ichàini manuíríca ìyéerica wawàwalicu. ²¹Dios imichàidacaté Cristo chènuniré, yá imàacacaté Cristo icùaca macái chàinisi íiwitáaná, macái íiwitáisesi íiwitáaná nacái, macái nacuèrinánái íiwitáaná nacái, macái náiwacanánái íiwitáaná nacái, macái wawàsi ìyéerica nacái. Siùcáisede Cristo icùaca macáita, icùapíná macáita nacái áibaalí iwàlisàidacaalípiná macáita. ²²Dios idéca imàacaca Cristo irí macái íiwitáiseewa, Cristo icùacaténá macáita. Dios idéca nacái ibàlùadaca Cristo wáiwitápupíná icùacaténá wía macáita, wía yeebáidéeyéica itàacái. ²³Wíacáiná yeebáidéeyéica Cristo itàacái, càica wíade iyúwa Cristo iiná cháí èeri irícu, wáiwitápucáináni yái Cristoca, yái icuèrica macáita, ìyaca macáita nacái, yáaliméeri nacái imànica macáita càide iyúwa iwàwáaná.

Salvos por el amor de Dios

2 ¹Bàaluité pìyacatécué iyúwa yéetéeyéimiwa pibáyawaná ìwalíisewa píucacáinácuéwa Dios ícha. ²Pèepunícatécuéwa pibáyawaná yáapichawa,

pimànicáinátécué càide iyúwa èeri mìnánái imànníná, iyúwa nacái Satanás iwàwáaná, yái ichùulièrica demonionái ìyéeyéica cáuli iricu, ichùulièrica nacái èeri mìnánái íiwitáise càmmíyéica yeebáida Dios itaacái. ³Càité wàyaca nacái macáita bàaluité, wía judíoca. Yá wamànicaté macáita càide iyúwaté wawàwáaná wamànica meedá macáita wawàsi Dios imáisanièrica wamànica. Wamànicaté wabáyawanáwa càide iyúwaté wáiwitáise cabáyawanéeri iwàwáaná, iyúwaté nacái wáináidáaná wamànnínápiná. Báawacáináté wáiwitáise, ínáté iwàwacutáca Dios yùuwichàidaca wía manuísíwata, iyúwa áibanái èeri mìnánái canánama càmmíyéica judío. ⁴Quéwa Dios iicácaté wapualé manuísíwata, yáté máini cáinináca iicáca wía. ⁵Ewitaté wàyacáanáta càide iyúwa yéetéeeyéimiwa, wáucacáinácuéwa Dios fícha wabáyawaná ìwalísewa, càicáanáta cáininácaté Dios iicáca wía. Ináté imàacacué wàyaca abédanamata Cristo yáapicha. Càité Dios yàaca wacáuca càmmíri imáalàawa. Pidécuéca pimusúacawa Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha Dioscáiná imànicatécué pirí yái cayábéerica mawènníri iyú. ⁶Wàyacáiná abédanamata Cristo Jesús yáapicha, yái imichèericatéwa yéetácáisi fícha, íná Dios iicáca wía càide iyúwa idéca nacáicaalí Dios imichàidaca wía yéetácáisi fícha, Dioscáiná idéca yàaca wacáuca wàlisàì wàyacaténá machacànníri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná. Dios iicáca wía nacái càide iyúwa wadéca nacáicaalí wáawinacawa Cristo Jesús yáapicha chènuniré wacúacaténá macáita Cristo yáapicha, yái yáawinéericatéwa néré icúacaténá macáita. ⁷Càita Dios idéca imànica walí yéewacaténá yáasáidaca càiripináta cáinináca iicáca wía manuísíwata èeri càmmíri imáalàawa, yáasáidacaténá nacái imànnínáca walí cayábéeri mawènníri iyú Cristo Jesús yéetácáinátéwa wáichawalíná, yái wàyéerica abédanamata yáapicha. ⁸Dios idéca iwasàacuéca pía yàasu yùuwichàacáisi fícha, Dioscáiná imànicatécué pirí yái cayábéerica mawènníri iyú peebáidacáinátécué Cristo Jesús. Càmitacué píalimá píibaidaca ìwalínápiná peedácaténácué piríwani yái iwasàanácuéca pía. Néese Dioscata yái yèericuéca piríni mawènníri iyú. ⁹Canáca wáaliméeri wamànica Dios iwasàacaténá wía yàasu yùuwichàacáisi fíchawa, íná càmita yéewa canùmaséeca wía ìwali, cachàinícaténá waicáca wíawawa áibanái fícha. ¹⁰Yácáiná Dioscata yái idábéerica wía wàlisàì iyú wàyacaténá abédanamata Cristo Jesús yáapicha yéewanápiná wamànica cayábéeri càide iyúwaté Dios íináidáanáwa bàaluité wàwali wamànnínápináté cayábéeri.

La paz que tenemos por medio de Cristo

¹¹Iná piwàwalicué càinácaalíté pìyáaná bàaluité. Càmitacué judío pía íná judíonái náimacuéca pìwali “càmmíyéi imàni circuncisión”,

níacáiná judíonái namànica circuncisión asíanái íimami ìwali. Yá náimaca nalíwáaca “wía imàníyéica circuncisión”, náimaca. Iná báawaca judíonái iicáca càmfíyéi judío iyúwa casaquèeyéi Dios íicha. ¹²Piwàwalicué càinácaalíté pìyáaná: Bàaluité càmitacué pialíawa Cristo ìwali. Càmitacué Israel itaquénáinámi yéená pía. Càmitacué Dios imànité píapicha wawàsi imànicaténáté pírí cayábéeri càide iyúwaté imàníná wawàsi israelitanái yáapicha. Piyacatéué cháí èeri irìcu canéeyéitaté icuèriná Dios, càmitaté nacái pialíawa Dios ìwali. Canátatéué pírí abéeri iyúudèeripinacué pía. ¹³Quéwa Cristo Jesús íiraná imusúacatéwa íicha cruz ìwali, yáté yéetácawa wáichawalíná. Inacué siùcáise de pìyaca abédanamata Cristo Jesús yáapicha. Píacué càmfíyéica judío, iyéeyéicaté iyúwa yúuquèeyéiwa Dios íicha, Dios idéca imawiénidacuéca iríwa pía, Cristo Jesús yéetácáinátéwa píchawalínacué. ¹⁴Cristo imàacaca abédanamata wáiwitáise wáapichawáaca, wía yeebáidéeyéica itàacái. Abéerita wenàiwica íiwitáaná imànica wía, wía judíoca, píacué nacái càmfíyéica judío. Cristo imáalàidacaté wáicha nacái canánamani yái wàuwidéyacáanácawa càide iyúwa idéca nacáicaalí imáalàidaca manuírí iwáiná iyéericaté bamuchúamibàa wáicha. ¹⁵Cristo imáalàidacaté iiná iyúwani, yái wàuwidéyacáanácawa yéetácáinátéwa cruz ìwali. Bàaluitécáiná Dios ichùullaca israelitanái imànínápiná madécaná càulenéeri wawàsi masacàcaténáté Dios iicáca náiwitáise. Quéwa Cristo yéetacatéwa imáalàidacaténá ichàini, yái tàacáisi bàaluisàimica, íná Cristo idéca iwasàaca macái wenàiwicanái. Yá imàacaca wàyaca càide iyúwa abéerita wenàiwica íiwitáaná wàlisàna, wía judíoca, píacué nacái càmfíyéica judío, wàyacaténá abédanamata Cristo yáapicha. Càité imàacaca abédanamata wáiwitáise wáapichawáaca. ¹⁶Cristo yéetácáinátéwa cruz ìwali, yá imáalàidacaté wàuwidéyacáanáwa, wía pucháiba íiwitáaná wenàiwicaca. Yá Cristo imàacaca cayábaca wáapicha Dios, yá idéca imàacaca abédanamata wáiwitáise wáapichawáaca càide iyúwa abéeri wenàiwica.

¹⁷Cristo yàanàcaté chènuníise icàlidacaténá walí macáita yái cayábéeri tàacáisica wáalíacaténáwa càinácaalí yéewa cayábaca wáapicha Dios, píacué càmfíyéica judío iyéeyéicaté iyúwa yúuquèeyéiwa Dios íicha, wía nacái judíoca, yáaliyéicatéwa Dios iináwaná ìwali. ¹⁸Cristo yéetacatéwa wáichawalíná, íná cayábaca wáapicha Wáaniri Dios, macáita wía, píacué nacái, Espíritu Santo iyúudàacáiná wía macáita. ¹⁹Iná càmitacué pìya iyúwa canéeyéi yàasu cáli, iyúwa nacái càmfíyéi wéenanái, píacué càmfíyéica judío, néese pìyacuéca

wáapicha iyúwa wàasu cáli néeséeyéi, wía Dios yàasu wenàiwicaca, yá Dios yéenibecuéca pía wáapicha. ²⁰Càicué pía wáapicha iyúwa capii ibàluèricawa cachàiníiri íba íinata. Níara apóstolca, profetanái nacái, càica níade iyúwa cachàiníiri íba capii ibàluèricawa íinata, nacàlidacáináté tàacáisi Dios inùmaliçuíse quéechatécáwa, yéewacaténá wenàiwicanái yeebáidaca Jesucristo itàacái. Yái Jesucristoca, càicanide iyúwa capii yàasu íba cachàiníiri náicha canánama, máiníiri iwàwacutácawa capii irípiná, Wáiwacalicáináni, yái Jesucristo wáyéerica abédanamata yáapicha. ²¹Càide iyúwa wenàiwicanái ibàlùadacaalí íba icapèená, càita nacái macáita wía yeebáidéeyéica Cristo itàacái iwàwacutá abédanamata wáiwitáise wáapichawáaca macáita càide iyúwa wamànica nacáicaalí templo abéta Wáiwacali irípináwa, wáyacáiná abédanamata Cristo yáapicha. ²²Iná piacué iyéeyéica abédanamata Cristo yáapicha, abédanamacué piíwitáise píapichawáaca yéewanápinácué pìyaca càide iyúwa templo Dios iyéerica irìcu, Espíritu Santo iyacáinácué piwàwalicu.

Pablo encargado de llevar el evangelio a los no judíos

3 ¹Dios idéca imànicuéca pirí cayábéeri mawèníiri iyú, piacué càmiyyéica judío, íná yéewa presoca núa, núa Pablo, nucàlidacáiná Cristo Jesús itàacái càmiyyéi judío irí. ²Núalíacawa pidécuéca péemiaca nuináwaná ìwali Dios imànínáté nulí cayábéeri mawèníiri iyú ichùullianáté nucàlidáanápínácué pirí itàacái, piacué càmiyyéica judío. ³Dios idéca imàacaca núalíacawa càinácaalíté ínáidacawa imànínápiná, càmiírité imàaca áibanái yáalía ìwali. Dios idéca imàacaca núalíacawa, yá nudéca nucàlidacuéca piríni maléenéri cuyàluta irìcu. ⁴Piléecaalícuéni, yásí píalíacuéwa núalíacawa ìwali yái tàacáisi Dios ibèericaté áibanái íicha, Cristo yáasáidéerica nulí. ⁵Bàaluité Dios càmita imàaca wenàiwicanái yáalíacawa yái tàacáisi ìwali, quéwa Dios idéca imàacaca Espíritu Santo yáasáidaca nalíni, níái Dios yàasu apóstolca, profetanái nacái, icàlidéeyéica tàacáisi Dios inùmaliçuíse siúcade. ⁶Yácata tàacáisi ibàacanéri: Níái càmiyyéica judío, neebáidacaalí yái tàacáisi cayábéeri íméerica Cristo Jesús iwàsàaca wenàiwicanái Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, yá Dios imànipínaca nalíwa cayábéeri manuísíwata abédanamata càide iyúwa imàníná cayábéeri judíonái irí, cawinácaalí yeebáidéeyéica Cristo Jesús itàacái, nàyacáiná iyúwa abéeri wenàiwica iiná, yái Cristo iináca, judíonái yáapicha, Dioscáiná idéca imànica wawàsi nacái càmiyyéi

judío yáapicha imànnínápiná nálí cayábéeri nàyaacaalí abédanamata Cristo Jesús yáapicha, càide iyúwa Dios imànníná cayábéeri judíonái irí.

⁷Dios idéca imànica nulí càiri cayábéeri mawènfiri iyú: Imàacaca nuíbaidaca irípiná nucàlidacaténá yái tàacáisica. Càité Dios imànica nulí cayábéeri mawènfiri iyú, ichàiniadaca nacái núa íiwitáise cachàiníiri iyúwa. ⁸Núacata yái càmfírca cachàini náicha canánama Dios yàasu wenàiwicaca, quéwa Dios idéca imànica nulí càiri cayábéeri mawènfiri iyú: Imàacaca nucàlidaca cayábéeri tàacáisi càmfíyéi judío irí, yái tàacáisi icàlidéerica walí máini cayábéerica Cristo íiwitáise, imàni nacái wenàiwica irí cayábéeri manuísíwata. Canácata wenàiwica yáaliméeri iputàaca yái cawènfírca Cristo idènièrica, yá nacái cayábéeri manuírca Cristo imànfírca wenàiwicanái irí. ⁹Yácata Dios, yái idàbéericaté macáita, idéca ichùuliaca nucàlidáanápiná macái wenàiwica irí càinácaalíté Dios íináidacawa ibàacanéeri iyú bàaluitésíwa, yái tàacáisi Dios ibèericaté bàaluitésíwa. ¹⁰Càité Dios imànica yéewanápiná macái ángel íiwacanánái iyéeyéica chènuniré, demonio íiwacanánái nacái icuèyéica yàasu cáliwa cáuli irícu, náalíacawa átata cayábéeri iyú máini cáalíacáica Dios áibanái íicha canánama imànicaténá macái íiwitáanáta càulenéri wawàsi. Càì nadéca náalíacawa naicácáiná Dios imàacaca abédanamata wáiwitáise wáapichawáaca, macáita wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái iwàsàacaténá wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. ¹¹Dios idéca imànica càide iyúwaté íináidáanáwa bàaluitésíwa èeri ipíchawáiseté. Yá Wáiwacali Jesucristo idéca imànica macáita cayábéeri iyú càide iyúwaté Dios iwàwáaná Wáiwacali imànica. ¹²Néese wàyacáiná abédanamata Cristo yáapicha, yá macàaluínináta wasutáca wíawawa Dios íicha wamawiénidacaténáni. Yá manuíca wáináidaca wawàwawa Dios ìwali wasutácaténá íicha weebáidacáiná Cristo itàacái. ¹³Iná nusutácué píicha wawàsi manuísíwata càmfínápinácué pínáidáaníwa ìwalíise yái nùuwichàanácuécawa pìwalíise nucàlidacáináaté píricué Dios itàacái. Néese pichàiniadacué piwàwawa, yácáiná yái nùuwichàanácawa imàacaca áibanái iicácuéca pía cáimiétaquéeri iyú.

El amor de Cristo

¹⁴Iná nubàlùacawa nùulù ipùata iyúwa Wáaniri Dios irí nùacaténá icàaluíniná. ¹⁵Macáita Dios yàasunái iyéeyéica cháì èeri irícu, nía nacái iyéeyéica chènuniré, Dios idéca idàbaca nía. ¹⁶Yái Wáaniri Dios, máini cachàinica íiwitáise náicha canánama, icànéeri nacái

mèlumèluíri iyú mamáalàacata, imàníiri nacái walí cayábéeri mawènfiri iyú càiripináta càmfiri imáalàawa. Nusutácué Wáaniri Dios íicha pirípinácué ichàiniadáanápíná píiwitáise manuísíwata Espíritu Santo ichàini manuíri iyú. ¹⁷Nusutácué Dios íicha pirípinácué imàacáanápíná peebáidaca Cristo itàacái yéewanápinácué Cristo iyaca piwàwalicu. Càipinácué cachàinica píiwitáise Cristo ìwali càide iyúwa manuíri àicu idèniacaalí ipìchuwa depuíwalé cáli iriculé, cáininácaténácué piicáca Dios, áibanái nacái. ¹⁸Yásí pálimácué pialíacawa náapicha macáita wenàiwica yeebáidéeyéica Cristo itàacái cáinináca Cristo iicáca wía manuísíwata, bàaluitésíwa èeri ipíchawáiseté, àta siùca nacáide, càiripinátawa, càmfiri imáalàawa, yácáiná àta alénacaalí wàacawa, néréta nacái cáinináca Cristo iicáca wía. ¹⁹Iná nusutácué Dios íicha pirípiná pialíacaténáwa cáinináca Cristo iicáca wía manuísíwata, máiní manuíri íicha yái wáaliméerica wáalíacawa càinácaalí imanuíca. Càicué nusutáca pirí Dios iyáanápínácué piwàwalicu manuísíwata icùacaténácué píiwitáise macáita, yái Dios máinírica cayábaca náicha canánama.

²⁰Siùcade, wàacué Dios irí cayábéeri, yái cachàinírica íiwitáise náicha canánama, yáaliméerica imànica walí cayábéeri máiníwata manuíri cachàiníwanái íicha yái wasutéerica, manuísíwata íicha nacái yái wáináidéericawa, yái Dios ichàiniadéerica wía ichàini iyúwa iyéerica wawàwalicu. ²¹ÌWàacué Dios irí cayábéeri wía yeebáidéeyéica Cristo Jesús itàacái, iyéeyéica abédanamata yáapicha! ÌWàacué irí cayábéeri càiripináta èeri càmfiri imáalàawa! Báisita, amén.

Unidos por el Espíritu

4 ¹Iná núaqueí presoíri nucàlidacáiná Wáiwacali itàacái, nusutácué píicha wawàsi manuísíwata pìyáanápínácué machacàníiri iyú càide iyúwa iwàwacutáaná nàyaca cawinácaalí Dios imáidéeyéica yàasunápináwa, Dioscáiná idéca imáidacuéca pía. ²Picácué cáimacái piicáca píawawa áibanái íicha. Picácué calúa píiwitáise, néese iwàwacutácué casíimáica píiwitáise áibanái yáapicha. Cáininácué piicáyacacawa pìideníacaténácué piùwichàanáwa matuíbanáiri iyú áibanái imànicaalícué pirí báawéeri. ³Pálimáidacué macái pichàini iyúwa yéewanápinácué abédanamata píiwitáise píapichawáaca, càide iyúwacué Espíritu Santo iyúudàaná pía, yéewanápinácué pìyaca matuíbanáiri iyú píapichawáaca iyúwa abéeri wenàiwica. ⁴Weebáidacáiná Cristo Jesús itàacái, ínà càica wíade iyúwa Cristo

iiná, yái abéerita iináca iyéerica cháí èeri irìcu. Abéericata nacái yái Espiritu Santoca. Càita nacái Dios idéca imáidaca wía abédanamacaténá wáiwitáise wacúanápiná abéerita yái iwasàanápináca wíawa yàasu yùuwichàacáisi fíchawa. ⁵Iyaca walí abéerita Wáiwacali. Weebáidaca abéerita tàacáisi. Iyaca abéerita wabautizáanáwa. ⁶Iyaca abéerita Dios, yái Wáanirica macáita, yái icuèrica wía macáita, iyúudèrica nacái wía macáita, iyéerica nacái wawàwalicu macáita. ⁷Quéwa Cristo idéca imàacaca walí wáalimáwanama cayábéeri chàinisi wamanùbaca nacáitawa, càide iyúwa iwàwáaná imàacaca walíni, wáibaidacaténá irípiná, wamànicaténá irí wáibaidacaléwa wáalimáwanama. ⁸Iná càì fímaca yái Dios itàacáica áiba profeta itànèericaté Cristo iwali:

“Imichàacatéwa chènuniré, itéeri

yáamiwáisewa yùuwidenáíwa,

manùbéeyéi presoíyéica idacuèyéicawa.

Idéca yàaca cayábéeri chàinisi wenàiwicanái irí

náibaidacaténá irípiná”,

fímaca yái tàacáisica.

⁹Néeni, ¿píalásicué càinácaalí fímaanáquéi tàacáisi fíméerica “Cristo imichàacatéwa”? Yá fímaanáca Cristo iwàlùacatéwa quéechatécáwa càliculíi iriculé, infierno iriculé nacái. ¹⁰Yái Cristo iricuèricatéwa, yácata imichèericaté nacáíwa chènuniré Dios yàatalé, yái cáli chènuníseerica náicha canánama, icùacaténá macáita Dios yáapicha, cáimietacanéeri iyú, mèlumèlúiri iyú nacái. Càité Cristo imànica ipuníadacaténaté macáita íiwitáise iyúwa. Iná yéewa iyaca macáita, icùaca nacái macáita depuúwalé náicha canánama àta chènuníse náicha canánama nacái, yácáiná Dioscani yái Cristoca. ¹¹Cristo imàacacaté walí cayábéeri chàinisi wáalimáwanama wáibaidacaténá irípiná. Idéca imàacaca abénaméeyéi wéená apóstolnáipiná nía, ibànùacaténá nía madécaná yàcalé néré nacàlidacaténá iináwaná iwali. Idéca imàacaca abénaméeyéi wéená profetanáipiná nía, icàlidéeyéica tàacáisi Dios inùmalicuíse; Cristo imàacaca abénaméeyéi wéená icàlidaca yái cayábéeri tàacáisica fíméerica Cristo iwasàaca wenàiwicanái Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha; Cristo idéca imàacaca abénaméeyéi wéená pastornáipiná nía nacùacaténá wenàiwica yeebáidéeyéica Cristo itàacái abéeri yàcalé mìnánái. Imàaca abénaméeyéi yéewáidaca wenàiwica Dios itàacái iyú. ¹²Càita Cristo idéca ichàiniadaca wía, wía yàasu wenàiwicaca wáibaidacaténá irípiná, wayúudàacaténá áibanái, wamichàidacaténá nacái náiwitáise níái yeebáidéeyéica Cristo

itàacái, càiyéide iyúwa Cristo iiná cháí èeri irìcu. ¹³Iwàwacutácué càì wamichàidaca wáiwitáisewáaca àta weebáidacataléta abédanama Dios Iiri itàacái tàì ìmèeri iyú, àta nacái wáaliacatalétawa Dios Iiri ìwali báisíiri iyú càide iyúwa ìiwitáise iyáaná. Càipiná cachàini yàacawa wáiwitáise Cristo ìiwitáise iyú iyúwa béeyéi wenàiwica àta wáalimácataléta wàyaca machacàníiri iyú, cáaliacáiri iyú nacái càide iyúwa Cristo iwàwáaná wàyaca. ¹⁴Càicaalí wàyaca, néese càmita wèepunípináwa càide iyúwa sùmanái iwènúadéeyéica ráunamáita ìiwitáisewa madécaná yàawiría, càiyéide iyúwa ída cachàiníiri cáuli, màladàca nacái iwatèeyéica. Càmita wamàacapiná macái wàlisàì tàacáisi iméeràidaca wía Dios íicha càide iyúwa cáuli itécaalí cáli ichùmalé déeculé. Càmita wabatàapiná nachìwáidaca wía níara cachìwéeyéica imàníiyéica càide iyúwa cachìwéeri tàacáisi ìimáaná. ¹⁵Néese iwàwacutá cáinináca waicáca áibanái watàanícáténá nalí éeréeri iyú wacàlidáanápíná nalí yái báisíiri tàacáisica yéewanápíná wadàwinàidaca wáiwitáisewa Cristo ìiwitáise iyú càide iyúwa béeyéi wamànicaténá càide iyúwa Cristo iwàwáaná, wáiwitápucáináni, wía yeebáidéeyéica itàacái, càiyéide iyúwa Cristo iiná iyéerica cháí èeri irìcu. ¹⁶Iná macáita wía yeebáidéeyéica Cristo itàacái càiyéide iyúwa Cristo iiná, wàyaca abédanamata Cristo yáapicha, wáiwitápucáináni. Abédanamata wáiwitáise wáapichawáaca càide iyúwa abéeri wenàiwica iiná. Yá nacái cachàinicaalí macái wéená ìiwitáise Cristo ìwali, wáibaidacaalí cayába Cristo irípiná nacái, yásí cachàinica wáiwitáise yàacawa macáita, wamichàida nacái wáiwitáisewáaca cáininácaténá waicáyacacawa.

La nueva vida en Cristo

¹⁷Yácata tàacáisi núméricuécá pirí, nuchùulièricuécá iyú pía nacái Wáiwacali ípidená ìwali Wáiwacali ichùuliacáináté nucàlidáanápínácué piríni: Picácué pìya quirínama càide iyúwa áibanái iyáaná càimíiyéica yeebáida Dios itàacái, imàníiyéi nacái càide iyúwa ìimáaná áiba ìiwitáisesi canéerica iwèni. ¹⁸Catáca meedá náiwitáise nabáyawaná ìwalísewa. Canáca nacáuca wàlisàì càimíiri imáalàawa Dios yèerica wenàiwica írí, càmicáiná náalía Dios ìwali. Càmita náalía Dios ìwali matuícáiná náiwitáise. ¹⁹Dàalaca náiwitáise ichàbanamawa, càmita quirínama báica nía nabáyawaná ìwalísewa, càmita nacái achúma nawàwa ìwali. Càmita quirínama nánáidacawa napíchaléwa nabáyawaná ìwaliwa, nadéca namàacaca níawawa namànicaténá

náapichawáaca máini báawéeri wawàsi nainá iyúwa áibanái yàacuésemi, yá namànica casaquèeri wawàsi macái íiwitáanáta máiwitáiséeri iyú nasímáidáanápiná níawawa. ²⁰Quéwa càmitatécué pialía Cristo ìwali pìyáanápinácué meedá iyúwa nàyáaná, níái càmiíyéica yáaliáwa. ²¹Núaliacawa pidécuéca péemiaca Cristo iináwaná ìwali, idéca nacái Cristo yéewáidacuéca pía pialíacaténácuéwa càiríinácaalí yái báisiiri tàacáisica. ²²Piúcacué píchawa píiwitáise bàaluisàimiwa yái iyúwaté pìyáaná bàaluité, yái píiwitáise yáaséerimica. Bàaluité piwàwacatécué pimànica yái càmiirica Dios ibatàa wenàiwica imànica, ínáté píiwitáise bàaluisàimi ichìwáidacatécué pía. ²³Pimàacacué Dios iwàlisàidaca píiwitáise piwàwalicu. ²⁴Piyacué píiwitáise wàlisà yáapichawa, yái píiwitáiseacuéca Dios idàbéericaté, Dios íiwitáise inacáiripiná pìyacaténácué machacàníiri iyú, mabáyawanéeri iyú nacái càide iyúwa báisiiri tàacáisi íimáaná.

²⁵Iná picácué pitàani pichìwawa áibanái irí. Néese pitàanicué báisiiri iyúta piríwáaca iwàwacutácáiná abédanamata wáiwitáise wáapichawáaca wíacáiná canánama wáalimáwanama, abéeri Cristo iiná ìwalíiséerica wía, yái Cristo iiná iyéerica cháí èeri irícu.

²⁶Calúacaalícué pía, picácué pimàni pibáyawanáwa, néese piúcacué píchawa pilúawa ipíchawáise èeri iwàlùacawa; pimàacacué caquialéta nacái piwàwawa íicha càiríinácaalí báawéeri áibanái imàníiri pirí. ²⁷Calúacaalícué pía déecuiri iyú, yásí màulenáca Satanás yáalimáidacuéca pía, pimànínápinácué pibáyawanáwa.

²⁸Cawinácaalí péenácué cayéedéeri, iwàwacutá iyamáidaca iyéedùaca íibaidacaténá machacàníiri iyú icáapi iyúwa yéewanápiná idèniaca yàasuwa cayába iyúudàacaténá catúulécanéeyéi wenàiwica.

²⁹Picácué pitàani báawéeri wawàsi ìwali, néese pitàanicué cayábéeri wawàsi ìwali, càiríinácaalí wawàsi iwàwacutéerica wenàiwicanái yéemiaca, abéerita yái wawàsi iyúudèeripináca wenàiwica yéemièyéicuéca picàlidáaná, pimichàidacaténácué náiwitáise, yéewanápiná Dios imànica nalí cayábéeri mawèníiri iyú ìwalíise yái picàlidéericuéca nalí. ³⁰Picácué pitàani báawéeri wawàsi ìwali ipíchanácué achúmaca pimànica Espíritu Santo iwàwa, yái Dios mabáyawanéerica. Yái Espíritu Santoca idéca iwàlùacuécawa piwàwaliculé yáasáidacaténácué Dios yàasunáica pía. Càipiná Espíritu Santo imànica èeri imáalàacaalípináwa, Dios iwasàacaalípinácué píawa macái yùuwichàacáisi íicha.

³¹Piúcacué píchawa yái báawáanáca piicáyacacuécawa. Piúcacué píchawa pilúawa. Picácué picuísáyacacawa, càita nacái picácué pitàani

áibanái ìwali báawéeri iyú; càita nacái piúcacué píchawa macáita píiwitáise báawériwa. ³²Néese cayábacué píiwitáise píapichawáaca, càita nacái catúulécanacué piicáyacacawa, pimàacacué piwàwawa íicha càiríinácaalí báawéeri péenásàiri imàníirica pirí, càide iyúwa Dios imàacáanáté iwàwawa wabáyawaná íicha Cristo yéetácáinátéwa wáichawalíná.

Como deben vivir los hijos de Dios

5 ¹Píacué Dios yéenibeca, cáininéeyéica Dios iicáca, pìyacué càide iyúwa Dios iyáaná. ²Cáininacué piicáyacawa, càita nacái cáininacué piicáca Dios, áibanái nacái, càide iyúwaté cáinináaná Cristo iicáca wía, yá imàacacaté icáucawa yéetacáténátéwa wáichawalíná iyúwa sacrificio. Yá casímaícaté Dios iicáca Cristo cáininácáináté Cristo iicáca wía imàacáanápínáté icáucawa wáichawalíná. Dios iicáca Cristo yéetáanáwa iyúwa cayábéeri ofrenda, sacrificio nacái neeméerica pumèníiri isàni yáapicha.

³Píacué nuénánáica, Dios yàsunáicáinacué pía, íná iwàwacutácué canácatáita piimá áiba wenàiwica yáapicha càníirica pinìrisíwa, càníichúaca nacái píinusiwa. Càita nacái iwàwacutácué canácatáita pimàni casaquèeri wawàsi piiná iyúwa, càita nacái picácué piwàwa piasupináwa áibanái yàasu. ⁴Píacué picàlida casaquèeri tàacáisi. Càita nacái picácué picàlida tàacáisi canéeri iwèni càide iyúwa máiwitáiséeyéi. Càita nacái picácué piicáaní casaquèeri tàacáisi ìwali. Macái tàacáisi casaquèeri, càmita iyúudàa wenàiwica. Néese, cayába cachàiníwanái píacaalícué Dios irí cayábéeri. ⁵Dios imàacapíná walí cayábéeri cawèníirica, wía Dios yéenibeca áiba èeriwa wawàlùacaalípináwa chènuniré, yái yàcalé Cristo icùacataléca macáita Dios yáapicha. Quéwa píalíacuéwa canácata néená iwàlùèripinácawa néré, ibatàa abéeri néená piná, cawinácaalí càníiyéica yeebáida Cristo itàacái, nía nacái iiméeyéica áiba yáapicha càníirica nanìrisíwa, càníichúaca nacái náinusiwa, nía nacái imàníiyéica casaquèeri wawàsi iiná iyúwa, nía nacái iwàwéeyéica yàasupináwa áibanái yàasu, Dios iicácáiná nía iyúwa wenàiwica yèeyéica ídolo cuwáinái yéenáíwaná icàaluíná cáininácáiná naicáca cawèníiri wawàsi Dios íicha. ⁶Píacué píbatàa áibanái ichiwáidaca pía cachìwéeri tàacáisi iyú pimànicáichacué càiri báawéeri máinícáiná báawaca Dios iicáca yái namàníirica, yásí yùuwichàida níawa manuísíwata, cawinácaalí càníiyéica imàni càide iyúwa Dios ichùulianá. ⁷Iná picácué píacawéerida wenàiwica imàníiyéica càiri báawéeri.

⁸Bàaluté pìyacatécué catéeri píiwitáise yáapichawa, pimànicáinátécué pibáyawanáwa, quéwa siùcáisede pìyacuéca amaléeri píiwitáise yáapichawa, pìyacuéca nacái iyúwa camalási cháí èeri irìcu, pìyacáinácué abédanamata Wáiwacali yáapicha, píasáidacáinácué nacái áibanái irí càinácaalí Dios íiwitáise ìyaca. Iwàwacutácué pìyaca càide iyúwa wenàiwica amaléeyéi íiwitáise, ìyéeyéica mabáyawanéeri iyú càide iyúwa báisiiri tàacáisi íimáaná. ⁹Wèepunícaalíwa amaléeri wáiwitáise yáapichawa càide iyúwa Dios iwàwáaná wàyaca mabáyawanéeri iyú, yásí cayábéeri wáiwitáise, wàyaca nacái machacàníiri iyú, wèepuní nacáíwa càide iyúwa báisiiri tàacáisi íimáaná. ¹⁰Píalimáidacué pimànica yái casíimáirica Wáiwacali iicáca. ¹¹Picácué pimàni pibáyawanáwa canéerica iwèni náapicha níara áibanái yèepuníyéicawa catéeri íiwitáise yáapichawa, càmfíyéica yáalíawa Dios ìwali, néese píalàacué nía náalíacaténáwa báawaca Dios iicáca yái namàníirica. ¹²Iwàwacutácué píalàaca nía namàacáanápíná náichawa yái báawéerica namàníirica, máinícáiná báawacani yái namàníirica nainá iyúwa ibàacanéeri iyú áibanái fícha, íná báica nataánica ìwali. ¹³Quéwa píalàacaalícué nía Dios itàacái iyú, yásí náalíacawa namànica nàacawa nabáyawanáwa. ¹⁴Íná càì íimaca áiba tàacáisi:

“Pía yèepuníiricawa íiwitáise catéeri yáapichawa, pimànicáiná pibáyawanáwa matuíbanáiri iyú Dios fícha, càica píade iyúwa wenàiwica íiméerica ìyaca, iyúwa nacái yéetéerimiwa; íná iwàwacutá piwènúadaca píiwitáisewa pibáyawaná fíchawa càide iyúwa wenàiwica icawàacaalíwa idapùle fíchawa, iyúwa nacái yéetéerimiwa imichàacaalíwa yéetácáisi fícha, yásí amaláca Cristo imànica píiwitáise pìyacaténá machacàníiri iyú Cristo icamaláná irìcu”, íimaca yái tàacáisica.

¹⁵Íná píicácué píichawa cayába, picùacué píawawa pìyacaténácué machacàníiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná. Picácué pìya càide iyúwa máiwitáiséeyéi wenàiwica, néese pìyacué cáalíacáiri iyú. ¹⁶Picácué píuca èeri máiwitáiséeri iyú, néese píalimáidacué pimànica cayábéeri èeri imanùbaca, idècunitàacá wàyaca cháí èeri irìcu ipíchawáise èeri imáalàacawa, máinícáiná èeri mìnánái imànica ibáyawanáwa siùcade. ¹⁷Picácué máiwitáise pía, néese péewáidacuéwa píalíacaténácuéwa cainácaalí Dios iwàwáanácué pimànica. ¹⁸Picácué picàma ipíchanácué pimáalàidaca píawawa máiwitáiséeri iyú, néese pimàacacué Espíritu Santo icùaca píiwitáise manuísíwata pimànicaténácué càide iyúwa

Dios iwàwáaná. ¹⁹Pitàanicué piacawa piríwáaca Wáiwacali iináwaná ìwali. Pimichàidacué píiwitáisewáaca salmos iyú, himnos iyú nacái, cantos iyú nacái ichàiniadéeyéica wáiwitáise Espíritu Santo ichàini iyú. Picántàacué manuísíwata casímáiri iyú Wáiwacali irí, piacué nacái irí cayábéeri. ²⁰Piacué mamáalàacata Wáaniri Dios irí cayábéeri ìwali yái macáita imàaquéericuéca pirí. Piacué Dios irí cayábéeri Wáiwacali Jesucristo ípidená ìwali, pìyacáinácué abédanamata Jesucristo yáapicha.

La vida familiar del cristiano

²¹Cáimiétaquéeri iyúcué piicáyacawa, péemiacué piríwáaca nacái piacaténacué Cristo icàaluíniná.

²²Piacué inanái canìrìiyéica, pimànicué càide iyúwa pinìri ichùulianá pía, pimànicaténacué càide iyúwa Wáiwacali iwàwáaná. ²³Iwàwacutácué peebáidaca pinìri itàacáwa Dioscáiná idéca imàacaca píiwitápupináni, yái pinìrica, càide iyúwa Dios imàacáaná wáiwitápupiná yái Cristoca, wía yeebáidéeyéica Cristo itàacái. Cristo idéca nacái iwasàaca wía Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha, wía càiyéide iyúwa Cristo iiná cháí èeri irícu. Càica wíade iyúwa Cristo iiná wàyacáiná abédanamata Cristo yáapicha. ²⁴Néese càide iyúwa iwàwacutáaná wía yeebáidéeyéica Cristo itàacái wamànica càide iyúwa Cristo ichùulianá wía, càita nacái piacué inanái canìrìiyéica iwàwacutácué pimànica macáita càide iyúwa pinìri ichùulianá pía.

²⁵Piacué asianái cáinuíyéica, iwàwacutácué cáinináca piicáca pínuwa, càide iyúwaté cáinináaná Cristo iicáca wía, wía yeebáidéeyéica itàacái. Yá Cristo imàacacaté icáucawa yéetáanápínátéwa wáichawalíná. ²⁶Cristo imànicaté càì yeedácaténá wía yàasunáipínáwa idécanáamité masacàaca imànica wáiwitáise báawéeri fícha itàacái iyúwa wabautizácaalítéwa wáasáidacaténáté weebáidaca itàacái. ²⁷Cristo imànicaté càì yéewanápiná imàacaca wabàlùacawa ípunita chènuniré icànéeyéipíná mèlumèluíri iyú, cayábéeyéi iicácanáwa, canéeyéi ibáyawaná ibatàa achúméeríina piná, néese mabáyawanéeyéi Cristo irípiná, wía yeebáidéeyéica itàacái. ²⁸Asiali idèniacaalí ínuwa, yá iwàwacutá cáinináca iicáca úa càide iyúwa cáinináaná iicáca yáawawa. Cawinácaalí cáininéerica iicáca ínuwa, imànica iyaca iríwa cayábéeri, Dios iicácáiná níái pucháibaca iyúwa abéeri wenàiwica. ²⁹Canáca asiali báawéeri iicáca iináwa, néese icùaca iináwa yàacàsi iyú, bàlesi iyú nacái. Càita nacái iwàwacutá asiali iicáca ínuwa càide iyúwa iicáaná iináwa, icùacaténá

úa cáininéeri iyú, càide iyúwa Cristo icùaná wía cáininéeri iyú, wía yeebáidéeyéica itàacái. ³⁰Cristo icùaca wía wàyacáiná iyúwa iiná cháí èeri irìcu. Wía nacái, càica wíade iyúwa Cristo iiná ìwaliíséeyéi, wía yeebáidéeyéica itàacái wàyacáiná abédanamata Cristo yáapicha càide iyúwa inanái ùyáaná abédanamata unìri yáapichawa. ³¹Dios itàacái icàlidacaté walíni, yái tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Dios inùmaliçúse. Íimaca: “Iná asìali yàacawa yáaniri íichawa, yáatúa íicha nacáíwa, ìyacaténá abédanamata íinu yáapichawa. Néese idécanáami asìali íimáca úapicha, yásí Dios íicáca nái pucháibaca iyúwa abéeri wenàiwica”, càì íimaca. ³²Máiní iwàwacutá wawàwalica yái cayábéeri tàacáisica Dios yáasáidéerica walí asìali ìwali íinu yáapichawa, quéwa nuwàwa nuéwáidacuéca pía comparación iyú, Cristo ìwali, yàasu wenàiwicanái yáapichawa nacái, wía yeebáidéeyéica itàacái. ³³Iná nucàlidacuéca pírí àniwani, iwàwacutácué macáita péená cáinináca íicáca íinuwa càide iyúwa cáinináaná íicáca yáawawa. Càita nacái píacué caníríiyéica, iwàwacutácué piicáca piníriwa cáimiétaquéri iyú, pimànicué nacái càide iyúwa ichùullaná pía.

6 ¹Píacué sùmanái, peebáidacué càide iyúwa pisèená ichùullánácué pía píasáidacaténácué cáinináca piicáca Wáiwacali, cayábacáiná pimànicaalícué càì. ²⁻³Iyaca abéeri ichùullàcanási máiníiricué iwàwacutá piwàwalica, icàlidéericuéca pírí càinácaalí Dios ichùullaná pimànica. Dios íimacaté cáimiétacanéri iyú imànínápiná cayábéeri nalí cawinácaalí yeebáidéeyéica yái tàacáisica íiméerica: “Píacué nacái píaniri íimiétacanáwa, píatúa íimiétacaná nacáíwa, casíimáicaténácué piwàwa, pìyacaténácué nacái madécaná èeri cháí èeri irìcu”, càité íimaca yái Diosca.

⁴Néenicué pía quéenibéeyéica, picácué pichùulla péenibewa lúasi iyú mamáalàcata ipíchanácué píalimáidaca piicáwa nía àta calúacataléta náiwitáise. Néese pidàwinàa nía neebácaténá pitàacái. Péewáidacué nía nacái, pialàacué nía, pimichàidacué nacái náiwitáise neebáidacaténá Wáiwacali itàacái, cáininácaténá nacái naicáca Wáiwacali.

⁵Píacué áibanái yàasu wenàiwicaca íibaidéeyéica mawèníiri iyú, peebáidacué píiwacanánái itàacáiwa ichùullièyéicuéca pía cháí èeri irìcu. Píacué náimiétacaná, nacàaluíniná nacái, báisíiri iyú. Píibaidacué nalí cachàiníiri iyú càide iyúwa píibaidaca nacáicaalí Cristo írípíná. ⁶Píibaidacué nalí cayábéeri iyú càiripínáta, càmfírìca abéta naicáidacaalícué pírí cayábacaténácaíta naicácué pía meedá, néese píibaidacué iyúwa Cristo yàasu wenàiwica íibaidéeyéica írípíná,

pimànicaténacué càide iyúwa Dios iwàwáaná macái pichàini iyúwa báisfiri iyú. ⁷Pimànicué píibaidacaléwa casímáiri iyú càide iyúwa píibaidaca nacáicaalí Wáiwacali irípiná, càmírica èeri mìnáná irí meedá. ⁸Càicué píibaida píalíacáinacuéwa Wáiwacali yàanápíná walí cawènyéi wamanùbaca nacáitawa ìwalíse yái cayábéerica wamànfirica, áibanái yàasu wenàiwicacaalí wía íibaidéeyéica mawènfiri iyú, càita nacái wèepunícaalíwa máiwacalináwaca.

⁹Píacué wenàiwica íiwacanánáica, pimànicué cayábéeri piasu wenàiwicanái iríwa càide iyúwa nuchùulianá nía náibaidáanápínacué pirí cayába. Picácué píbáulia picapèedáidáanápíná nía náibaidacaténacué pirí cachàinfiri iyú. Piwàwalicué Wáiwacali chènuníiséeri ichùuliacuéca pía, càita nacái ichùuliacué piasu wenàiwica, cáininácáiná Wáiwacali íicáca macái wenàiwica íiwitáaná abédanamata, càmita nacái íicá abéeri wenàiwica iyúwa cayábéeri áibanái íicha.

Las armas espirituales del cristiano

¹⁰Néese nuénánái, cachànicué píiwitáise Wáiwacali ìwali, íiwitáise manuíri iyú. ¹¹Càide iyúwa úwisàiri ìwalicaalí ibàlewa dàaléeri hierro nacáiri ipíchaná yùuwidenái isutàacani, càita nacái picùacué píawawa Dios ichàini iyú macáita. Peedácué piríwa Dios íicha píiwitáise ibàlianápínáwa hierro nacáiri cachànicaténacué píiwitáise macàaluínináta Satanás íipunita, càide iyúwa úwisàiri ibàlùacaalíwa tàì íiméeri iyú yùuwidenái íipunitawa. Iwàwacutácué cachànica píiwitáise Dios ichàini iyú ipíchaná yái icháawàidéerica wía íipidenéeri Satanás imawèniadacuéca pía, yái cachìwéerica yáalimáidéerica wenàiwica namàníinápíná nabáyawanáwa. ¹²Càmicáiná wamàni úwi èeri mìnánái íipunita, néese wamànica wàacawa úwi náipunita níara canéeyéica iiná, canéeyéica yáapi, demonio íiwacanánáica cáuli iricúfyéica, níái báawéeyéica ángel ichùulièyéica èeri mìnánái catéeyéi íiwitáise. ¹³Iná peedácué piríwa píiwitáise ibàlianápínáwa hierro nacáiri, Dios imàaquéericuéca pirí cachànicaténacué píiwitáise càinácaalí báawéeri èeri náalimáidacatáitacué pía. Màulenácaalicué pimànica píiwitáisewa ùwicái piná, yásí píalimácué píbàlùacawa tàì íiméeri iyú Satanásnáì íipunita yéewanápínacué càmita pimàni píbáyawanáwa.

¹⁴Càide iyúwa úwisàiri ibàlùacaalíwa tàì íiméeri iyú yùuwidenái íipunitawa, càita nacái cachànica píiwitáise Wáiwacali ìwali mamáalàacata ipíchanacué Satanás imawèniadaca pía. Càide iyúwa úwisàiri idacùacaalí

(Efesios 6.10-18)

ìwaliabàawa yàasu cinturónwa ipíchaná ibàle hierro nacáiri icaláacawa ícha, càita nacái picùacué cayába píawawa báisíiri tàacáisi iyú. Yái úwisàiri ìwalica ìwaliabàawa dàaléeri ibàlewa yùucutalicubàawa ipíchaná yùuwidenái isutàacani. Càita nacái iwàwacutácué pìyaca machacànfiri iyú mabáyawanéeri iyú nacái picùacaténácué píawawa ipíchanácué Satanás imawèniadaca pía. ¹⁵Néese àniwa càide iyúwa úwisàiri ìwalicaalí izapatoníwa yéewanápiná imusúacawa caquialéta imànicaténá ùwicái, càita

nacái péewáidacuéwa cayába picàlidacaténacué áibanái irí yái tàacáisi cayábéerica íméerica Cristo imàacaca wenàiwica nàyaca matufbanáiri iyú Dios yáapicha. ¹⁶Máiní iwàwacutá úwisàiri icáapica yàasu manuúri escudowa, yái wawàsi dàaléerica, cáucuúri nacái úwisàiri itéerica icáapi iricuwa ichacàidacaténá íichawa ipièrica ipualé chucùlu yeeméericawa ipiacawa ipualé. Càita nacái peebáidacué Cristo itàacái tàì íméeri iyú picùacaténacué píawawa Satanás íicha, yái báawéerica yáalimáidéerica wía cachàiníiri iyú càide iyúwacué ichàwidàaca nacáicaalí wía chucùlu yeeméeri iyúwa, wamànicaténá wabáyawanáwa, waméyáacaténáwa weebáidaca Cristo itàacái. ¹⁷Néese àniwa càide iyúwa úwisàiri ibàliacaalí íiwitawa dàaléeri càyüwa nacáiri iyú ipíchaná nanúaca íiwita, càita nacái iwàwacutacué piwàwalica Cristo idéca iwasàacuéca pía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, ínà éwitacué Satanás icháawàacáaníta piináwaná ìwali Dios irí, càicáaníta càmítacué iwàwacutá pimànica pibáyawanáwa. Néese càide iyúwa úwisàiri yeedácaalí espada machete nacáiri ipéliacaténá yùuwidenáíwa, càita nacái iwàwacutacué peedáca piríwa Dios itàacái, yái wacáapisàì Espíritu Santo imàaquéerica walí, péewáidacué nacáíwa Dios itàacái ìwali, píalíacaténacuéwa ìwali piwàwalìcuísewa, yéewanápinacué picàlidaca áibanái iríni. Càita píalimácué pimànica ùwicái Satanás íipunita. ¹⁸Píacué pimànica ùwicái Satanás íipunita èeri imanùbaca: Picácué piméyáawa pisutáca píawawa Dios íicha. Pisutácué Dios íicha manuísíwata càiripináta, càide iyúwa Espíritu Santo iyúudàanacué pisutáca Dios íicha. Piicácué píichawa cayába, pichàiniadacué pííwítáísewa, picácué píúca piwàwawa, néese pisutácué Dios íicha nalípiná, macáita Dios yàasu wenàiwicaca. ¹⁹Pisutácué nacái Dios íicha nulípiná imàacáanápiná núalíacawa càinácaalí iwàwacutáaná númera nucàlidacaténá cayába yái tàacáisi cayábéerica íméerica Cristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, nucàlidacaténáni macàaluínináta áibanái irí, yái tàacáisi Dios ibèericaté wenàiwicanái íicha bàaluité quéwa yái imàaquéerica wáalíacawa ìwali siúcade. ²⁰Dios idéca ibànùaca núa nucàlidacaténá inùmalìcuíse yái tàacáisi cayábéerica. Siúcade nùyaca presoíri iyú nucàlidacáiná áibanái iríni càide iyúwa Dios ibànùaná núa nucàlidáanápináni. Iná pisutácué Dios íicha nulípiná nucàlidáanápiná itàacái macàaluínináta.

Saludos finales

²¹Yá nubànùacué platalé yái Tíquicoca, wéenasàiri cáininéerica waicáca iyúudèeri cayába nacái wáibaidacaténá Wáiwacali irípináwa.

Yá Tíquico icàlidapínacué pirí nuináwaná ìwali, ìwali nacái yái numànírica. ²²Iná nubànùacué pìataléni icàlidacaténacué pirí waináwaná ìwali. Càipíná ichàiniadacué piwàwawa.

²³Nusutácué Wáaniri Dios ícha pirípinácué Wáiwacali Jesucristo nacái namàacáanápínacué pìyaca matuíbanáiri iyú, píacué macáita wéenánáica, cáininácaténacué piicáyacacawa nacái, peebáidacáinacué Jesucristo itàacái. ²⁴Nusutácué Dios ícha nacái pirípiná imàníinápínacué pirí cayábéeri mawèníiri iyú macáitacué pía cáininéeyéica iicáca Wáiwacali Jesucristo mamáalàacata báisíiri iyú càiripináta.

FILIPENSES

Saludo

1 ¹Núa Pablo, Timoteo yáapicha, Jesucristo yàasu wenàiwicaca wía, íbaidéeyéica irípiná. Watànàacué pirí cuyàluta píacué Filipos iyacàlená mìnanáica, píacué Dios yàasu wenàiwicaca iyéeyéica abédanamata Cristo Jesús yáapicha, macáitacué pía yeebáidéeyéica itàacái, píacué nacái ancianonáica, diácononái nacái canánama. ²Nusutácué Wáaniri Dios ícha pirípinácué, Wáiwacali Jesucristo nacái namànfínápinácué pirí cayábéeri mawèníri iyú, namàacáanápinácué pìyaca matuíbanáiri iyú.

Oración de Pablo por los creyentes

³Nùaca Nucuèriná Dios iríwa cayábéeri macái imanùbaca nusutácaalí ícha pirípinácué. ⁴Nusutáca Dios ícha pirípinácué, yá macái yàawiríata mamáalàacata nusutácué Dios ícha pirípiná canánama casíimáiri iyú. ⁵Casíimáicué nuwàwa pìwali piyúudàacáinácué núa nucàlidacaténá Jesucristo iináwaná ìwali áibanái irí náalífacaténáwa iwàwa iwasàaca nía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Piyúudàacatécué núa bàaluité idàbacatáisetacué péemìaca Jesucristo iináwaná ìwali àta siùca nacáide. ⁶Bàaluité peebáidacuéca Jesucristo itàacái, yáté Dios idàbacatécué imànica íbaidacalé cayábéeriwa piwàwalicuíse, yáté imàacacué pirí pìiuitáise wàlisài pimànicaténácué cayábéeri. Càita nacái nùalíacawa báisíiri iyú Dios imànipinácué yái íbaidacalé cayábéeriwa piwàwalìcuíse mamáalàacata àta imáalàidacataléta ichùnìacuéca pìiuitáise cayábéeri iyú néenialípiná Jesucristo yàanàapinácaalí àniwa. ⁷Cayábéeriquéi nuínáidáanácawa càì pìwalicué casíimáiri iyú cáininácáinácué nuicáca pía, Dios imànicáinácué pirí cayábéeri

nacái càide iyúwa imànfíná nulí cayábéeri siùca idècunitàacá nùyaca cháí presoíyéi ibànalìcu, càita nacái macái yàawiríata nubàlùacaalíwa náipunita nacái níái nacuèrinánáica nucàlidacaténá nalí nuináwanáwa nuebáidáaná Jesucristo itàacái, núsáidacaténá nacái báisíricani yái tàacáisi ímérica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. ⁸Dios yáalíacawa máiní cáinináca nuicácuéca pía macáita Jesucristo imàacacáiná cáinináca nuicácuéca pía manuísíwata. ⁹Nusutácué Dios íicha pirípinácué iyúudàanápínácué pía cáininácaténá piicáyacacawa cachàiníwanái mamáalàacata, imàacáanápínácué nacái cáalíacáica pía manuísíwata pialíacaténácuéwa càinácaalí Dios iwàwáaná pimànica, pialíacaténácué piicáca cayábéeri báawéeri íichaná. ¹⁰Càita nusutácué Dios íicha pirípinácué pialíacaténácuéwa piicáca cayábéeri báawéeri íichaná, pimànicaténácué nacái cayábéeri cachàiníwanái mamáalàacata. Càicaalícué pimànica, yásí pialimácué pìyaca masaquèeri iyú, canácata yáaliméeripíná icháawàacuéca piináwaná ìwali Cristo yàanàapínácaalí àniwa. ¹¹Pimànicué cayábéeri manuísíwata Jesucristo ichàini iyú yéewacaténá áibanái wenàiwica náináidacawa cayába Dios ìwali, natàanícaténá nalíwáaca cayábéeri iyú Dios ìwali nacái.

Para mi la vida es Cristo

¹²Píacué nuénánáica, nadéca náucaca núa presoíyéi ibànalìculé báawacáiná naicáca yái nucàlidáanáca Jesucristo iináwaná ìwali. Quéwa nuwàwacué pialíacawa macáita yái nuchàbáanácawa iyúudàaca áibanái wenàiwica nacàlidacaténá yái tàacáisi ímérica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. ¹³Iná yéewa macáita wenàiwica, nía nacái úwi ìyèeyéica nacuèriná icapèe manuírì irìcuwa, càita nacái macáita áibanái wenàiwica ìyèeyéica cháí yàcalé, náalíacawa nuináwaná ìwali presoca núa nuebáidacáiná Cristo itàacái. ¹⁴Nía nacái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái ìyèeyéica cháí yàcalé, batéwa macáita nachàiniadaca náiwitáisewa idécanáami naicáca núa presoíyéi ibànalìcu. Naicáciná nuidenìaca nuuwichàanáwa matuíbanáiri iyú, ínà cachàinica náiwitáise manuísíwata cachàiníwanái. Càmita cáalu nacàlidaca Dios itàacái, néese náibàaca nawàwawa Wáiwacali iwéré iyúudàanápíná nía nacái.

¹⁵Báisíta abénaméeyéi nèewi nacàlidaca Cristo iináwaná ìwali báawacáiná naicáca caináwanáca náicha núa. Nawàwaca namawèniadaca núa meedá. Quéwa áibanái nacàlidaca Cristo iináwaná

ìwali cayábéeri náiwitáise yáapichawa. ¹⁶Nacàlidaca Cristo iináwaná ìwali cáininácáiná naicáca núa, náalíacáináwa Dios idéca imàacaca presoca núa nucàlidacaténá madécaná wenàiwica irí cànínacaalí íimáaná yái tàacáisi íiméerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íícha. ¹⁷Quéwa níara báawéyéica iicáca núa nacàlidaca Cristo iináwaná ìwali caináwanácaténá nuícha nía. Càmita báisi nawàwa nacàlidaca Cristo iináwaná ìwali, néese nawàwa meedá càulenáca cachàiníwanái namànica nulíni presocáiná núa. ¹⁸Quéwa éwita nacàlidacáanáta Cristo iináwaná ìwali báawacáiná naicáca núa, càicáanáta càmita achúma nuwàwa ìwali. Néese casímáica nuwàwa, càide iyúwa casímáiná nuwàwa nacàlidacaalí Cristo iináwaná ìwali cáininácáiná naicáca núa.

¹⁹Yá mesúnamáita casímáica cachàiníwanái nuwàwa núalíacáináwa macáita yái namànírica iyúudàanápíná numusúacawa cayába, pisutácáinácué Dios íícha nulípiná, Espíritu Santo nacái iyúudàaca núa, yái Espíritu Jesucristo ibànuèrica yàacawéeridacaténá wía. ²⁰Núalíacáináwa báisíri iyú nuwàwalicuísewa Dios càmfínápíná ibáiniada núa ìwalíse yái nuebáidáanáca itàacái nucàcaténá iyúudàaca nutàaníca nalí; néese núalíacawa iyúudàanápíná núa nutàanícáténá macàaluínináta nàacuésesemi macáita. Manuíca nuínáidaca nuwàwawa Dios ìwali iyúudàanápíná núa càide iyúwa iyúudàaná núa càiripináta núsáidacaténá cayábéeri iyú cachàiníwanái máini cayábéericani, yái Cristoca, cachàiníri nacái íiwitáise. Càipíná Dios iyúudàaca núsáidaca cáimiétacanéericani yái Cristoca, idècunitàacá nùyaca cháí èeri irícu, càita nacái nuétácaalíwa. ²¹Nuwàwa núsáidaca cachàinírica íiwitáise yái Cristoca, núacáiná nudéca numàacaca núawawa Cristo irí numànicaténá abéerita càide iyúwa iwàwáaná idècunitàacá nùyaca cháí èeri irícu; néese nanúacaalí núa Cristo ìwali nuebáidacáiná itàacái, yá cayába cachàini nulíni ííchéi nùyáanáca cháí èeri irícu níacáiná madécaná yáwanái wenàiwica néemiapíná Cristo iináwaná ìwali nuétáaná ìwalíse, yá nacái nùyapínáca yáapicha chènuniré. ²²Quéwa núalíacawa núalimá nuíbaidaca mamáalàacata Cristo irípiná nuyamáacaalícawa cháí èeri irícu. Iná càmita núalíawa càirínácaalí nuwàwéeri náicha, yái nucáuca cháí èeri irícuírica, càmicaalí nucáuca chènuníiséeri. ²³Máini càulenáca núalíacaténáwa càirínácaalí náicha nuwàwéeri numànica. Nuínáidacaalíwa abéerita nùwaliwa, yá nuwàwa nuétácawa yéewanápíná nùyaca Cristo yáapicha chènuniré cayábacáiná cachàinica nulíni nùyáanáca néeni íícha èeriquéi.

²⁴Quéwa, nuwàwalicaalícué pía, yá núalíacawa iwàwacutácué nùyaca píapicha cháí èeri irìcu, nuyúudàacaténácué pía. ²⁵Núalíacáináwa iwàwacutáanácué nuyúudàaca pía quiríta, íná yéewa nuebáidaca nuwàwalicúsewa nùyáanápínácué mamáalàacata píapicha cháí èeri irìcu nuchàiniadacaténácué píiwitáise peebáidacaténácué Jesucristo itàacái manuísíwata cachàiníwanái mamáalàacata, casímáiri iyú nacái. ²⁶Iná nùypínácaalícué píapicha àniwa, yásí cáimiétaquéeri iyúpiná piicáca Cristo Jesús nùwalíisená, icùacáiná núa cayába.

²⁷Péemiácué abéeri wawàsi: Máinícué iwàwacutáca pìyaca machacàníiri iyú càide iyúwa Cristo iyáanáté, yéewanápiná áibanái iwàwaca yéemíaca Cristo iináwaná ìwali. Càita nùacaalí nupáchiacuéca pía, càmicaalícué nacái nùawa pìatalé, yá nuwàwacué nuémíaca piináwaná ìwali peebáidacuéca Jesucristo itàacái tàì íméeri iyú, abédanamacacué nacái píiwitáise píapichawáaca Espíritu Santo ichàini iyú. Càita iwàwacutácué pimànica ùwicái Dios irípiná: Píibaidacué Dios irípiná cachàiníiri iyú píapichawáaca picàlidacaténácué macàaluínináta yái tàacáisica, yéewanápiná áibanái yeebáidaca Jesucristo itàacái, yéewacaténá iwasàaca nía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. ²⁸Píacué máiwitáise pía picalùniwa piùwidenái ìwalísewa, ibatàa abé yàawiríapíná. Piùwidenái iicácaalícué piidenàaca piùwichàanáwa Cristo irípiná matuíbanáiri iyú, yásí náalíacawa amaléeri iyú nàuwichàanápínáca nàuripínáta nabáyawaná ìwalísewa. Càipíná nacái Dios imàacacué píalíacawa Jesucristo idéca iwasàacuéca pía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. ²⁹Dios idéca imànicuéca pírí yái cayábéerica Cristo ìwalíisená: Dios imàacacué peebáidaca Cristo itàacái, càita nacái Dios imàacacué piùwichàacawa Cristo irípiná cháí èeri irìcu, peebáidacáinácué itàacái. ³⁰Píacué, núa nacái abédanamata wamànica wàacawa ùwicái Dios irípiná. Càita wamànica ùwicái: Wàuwichàacawa Cristo irípiná weebáidacáiná itàacái. Bàaluité piicácuéca namànica nulí báawéeri nùyacaalítécué píapicha. Pidécuéca péemíaca nuináwaná ìwali àniwa namànica nulí báawéeri mamáalàacata cháí. Càita numànica nùacawa ùwicái Dios irípiná.

La humillación y la grandeza de Cristo

2 ¹Píacué nuénánáica, núalíacawa Cristo idéca imichàidacuéca píiwitáise, pidécuéca pichàiniadaca piwàwawa nacái cáininácáinácué Cristo iicáca pía. Núalíacawa nacái Espíritu Santo yàacawéeridacuéca pía. Càita nacái núalíacawa piicáanácué áibanái ipualé, cáinináca piicácuéca nía

nacái. ²Iná yéewa píalimácué casíimáica pimànica nuwàwa pimànicaalícué càì: Abédanamacué píiwitáise píapichawáaca, píacué macáita. Cáininácué piicáyacawa. Abédanamacué piwàwa píináidacawa, píibaidacué cachàiníiri iyú Dios irípiná macáita pimanùbaca iyúwa. ³Picácué pimàni piríwata cayábéeri yéewanápiná meedá caináwanácuéca pía áibanái íicha; càita nacái picácué cáimacái piicáca píawawa. Néese iwàwacutácué piicáca píawawa iyúwa càimíiri cachàini áibanái íicha. Picácué picutá cachànicaténá pimànica píawawa áibanái íicha, néese piicá áibanái iyúwa cayábéeyéi íiwitáise píicha. ⁴Picácué pimàni abéerita piríwata cayábéeri, néese picutácué piyúdàacaténá áibanái, pimànicaténácué nalí cayábéeri.

⁵Píináidacuéwa càide iyúwaté Cristo Jesús íináidáanáwa.

⁶Càité Cristo Jesús imànica: Ewitaté Dioscáanítani, yái Cristo Jesúsca, càicáaníta càmitaté cachàini imànica yáawawa áibanái íicha macáicaténáté yàaca icàaluíniná càiride iyúwa abéeri Dios inacáiri.

⁷Néese iwàwacáináté imànica càide iyúwaté Dios iwàwáaná, ínáté Cristo Jesús imàacaca íichawa ichàini manuíriwa, yá nacái icamalánáwa icànéerica mèlumèluíri iyú chènuniré Dios yáapicha. Yáté Cristo Jesús imànica yáawawa iyúwa Dios yàasu wenàiwica íibaidacaténá Dios irí, yá imusúacaté iicá èeri iyúwa wenàiwica.

⁸Yèepunícatéwa iiná èeri irìcuíri yáapichawa, yá ìyacaté càide iyúwa càimíiri cachàini náicha canánama. Dios ichùuliacaté Cristo Jesús yéetáanápínátéwa, yá Cristo Jesús imànicaté càide iyúwaté Dios ichùulianáni. Càmitaté yéetáwa càide iyúwa macái èeri mìnánái yéetáanáwa, néese yùuwichàacaté yéetácáisi máiníiri báawaca, báiri nacái wenàiwica iicáca nanúacáináténi cruz ìwali càide iyúwa nanúaná wenàiwica imàníirica ibáyawanáwa manuísíwata.

⁹Ináté idécánáamité Jesús imichàacawa yéetácáisi íicha, yá Dios imàacacaté Jesús ìyaca cáimiétacanéeri iyú áibanái íicha canánama, yéewacaténá macáita yàaca Jesús iyéininá iyúwa Dios.

¹⁰Càité Dios imànica Jesús irí yéewanápiná macáita nàaca Jesús icàaluíniná, macáita níara ìyéeyéica chènuniré, nía nacái èeri irìcuíyéica, nía nacái yéetéyeyéimicawa. Càipiná nàaca Jesús iyéininá Dioscáiná idéca imàacaca cachànicani náicha canánama.

11 Yá macáita nacàlidapiná Jesucristo ìwali Wáiwacalicanì, cachàinírica náicha canánama icuèrica macáita. Càipiná nàaca Wáaniri Dios irí cayábéeri Jesucristo ìwali.

Los cristianos son como luces en el mundo

12 Iná píacué nuénánáica cáininéeyéica nuicáca, càide iyúwacué peebáidáanáté nutàacái nùyacaalícué píapicha bàaluité, càita nacái nuwàwacué peebáidaca nutàacái tàì fíméeri iyú cachàiníwanái mamáalàacata idècunitàacá nùyaca déeculé píchacué. Jesucristo idéca iwasàacuéca pía Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha, ínà píalimáidacué macái pichàini iyúwa pimànínapínacué càide iyúwa Dios iwàwáaná píacaténacué iyéininá cáimiétaquéeri iyú, ipíchanacué pimànica pibáyawanáwa. 13 Píalimápinacué càì pimànica Dioscáiná idéca imàacacué pirí píiwitáise cayábéeri yéewacaténacué piwàwaca pimànica cayábéeri, Dios nacái iyúudàacuéca pía pimànicaténacué càide iyúwa iwàwáaná.

14 Picácué pitàanì lúasi iyú, picácué nacái pitàanì piríwáaca chàinisíiri iyú, ìwalíise yái iwàwacutéericuéca pimànica, néese píibaidacué Dios irípiná píapichawáaca. 15 Pimànicuè càì, yéewanápinacué canácata áibanái yáaliméeri icháawàaca pibáyawaná, càmítacué nacái pucháiba píiwitáise. Dios yéenibecáinacué pía, ínà pìyacué mabáyawanéeri iyú nèewi níái èeri mìnanaí báawéeyéica íiwitáise, iméerèeyéicawa. Càicuéca píade cháí èeri irícu iyúwa dùlupùta ipucuèyéicawa catéeri irícu, píalíacáinacué Dios ìwali. 16 Picàlidacué nalí yái báisíiri tàacáisica yéewanápiná nadènlaca nacáucawa càmfíiri imáalàawa. Iná pimànicaalícué càide iyúwa nuéwáidáanacué pía, yá casíimáipínaca nuwàwa pìwalíisecué Cristo yàanàacaalípiná nùalíacáináwa cawèníricani yái nuéwáidáanacuéca pía. Cawènírica nacái yái nuíbaidacaléca Dios irípiná. 17 Péemíacué comparación: Judíonái imàacacaalí pirái ofrenda iyú Dios irípiná nàacaténá irí cayábéeri, yá nàucàca quíiréeri uva ituní cáli íinatabàa iyúwa sacrificio yéewacaténá cawèníiri cachàiníwanái namànica nàasu ofrendawa Dios irípiná. Càita nacái peebáidacuéca Jesucristo itàacái, piùwichàacuécawa irípiná nacái. Yácatacué pìasu ofrenda Dios irípiná. Uwé, cawàwanáta Dios iwàwaca nuétácawa Cristo ìwali càide iyúwa sacrificio íiranámi imusúacaalíwa fícha cáli íinatabàa. Càita nùalimácué cawènica cachàiníwanái numànica pìasu ofrendawa Dios irípiná, yái peebáidáanacuéca Jesucristo itàacái, piùwichàanacuéwa irípiná nacái. Quéwa éwita nanúacaalí

núa, càicáaníta casíimáica núa, nuyanídacawa píapichacué nacái.
 18Casíimáicué piwàwa, piyanídacuéwa nacái núapicha.

Timoteo y Epafrodito

19Wáiwacali Jesús iwàwacaalí càì, yá nuwàwaca nubànùacuéca pìatalé Timoteo mesúnamáita ipáchiacaténácué pía, nuwàwacáinácué icàlidaca nulí piináwaná ìwali casíimáicaténá nuwàwa. 20Yá nubànùacué pìatalé Timoteo canácáiná núapicha áiba wenàiwica ínáidéeriwa abédanamata núapicha, iyúudàacaténácué pía càide iyúwa nuwàwáaná. 21Macáita níara áibanáica náináidacáitawa nàasu wawàsi ìwaliwa. Càmita máiní nawàwa namànica càide iyúwa Jesucristo iwàwáaná. 22Quéwa píalíacuécawa Timoteo iináwaná ìwali iyaca machacànìiri iyú, íbaida nacái Dios irípiná núapicha, wacàlidacaténá Dios itàacái, yá Timoteo iyúudàaca núa càide iyúwa asìali iyúudàacaalí yáaniriwa. 23Iná nuwàwaca nubànùacani iicácaténácué pía, idécanacáita nualíacawa càinácaalí namànínápiná nulí cháì presonái ibànaná irìcu. 24Quéwa manuica nuínáidaca nuwàwawa Wáiwacali ìwali nùanápiná nuicácuéca pía caquialéta, Wáiwacali iwàwacaalí numànica càì.

25Càita nacái nuínáidacawa iwàwacutáaná nubànùacuéca pìatalé wéenàsàiri Epafrodito, yái yeebáidéerica Jesucristo itàacái, íbaidéerica núapicha Dios irípiná, wamànicaténá ùwicái Satanás ípunita Jesucristo irípiná. Bàaluité pibànùacatécué nùatalé yái Epafroditoca iyúudàanápinaté núa. 26Máiní Epafrodito iwàwaca iicácuéca pía macáita. Achúmaca iwàwa manuísíwata pìwalicué péemíacáináté iináwaná ìwali iculúanátéwa. 27Báisíta iculúacatéwa, batéwa nacái yéetácawa, quéwa Dios iicácaté ipualé. Dios iicácaté nacái nupualé, íná càmítaté imàaca Epafrodito yéetácawa máinícaícha achúmaca nuwàwa cachàiníwanái náicha macáita yái wawàsica imàaquéerica achúmaca nuwàwa. 28Iná máiní cachàiníwanái nuwàwaca nubànùacuéca pìataléni caquialéta casíimáicaténácué piwàwa piicáca àniwani. Piicácaalípinácué Epafrodito iyaca cayába siùca, yásí matuíbanáica nuwàwa. 29Pitàidacué Epafrodito casíimáiri iyú càiride iyúwa péenàsàiri yeebáidacáiná Wáiwacali itàacái; pìacué nacái náimíetacaná càiripináta, cawinácaalí cayábéeyéica íiwitáise càide iyúwa Epafrodito iyáaná. 30Batéwaté yéetácawa íbaidacáináté cachàiníiri iyú Cristo irípiná. Yùuwichàacatéwa cáalunáiri iyú iyúudàacaténáté núa, imànicaténáté nulí cayábéeri píichawalínácué, yái cayábéerica càmfíricuéca píalimá pimànica nulí déculécáinácué pía nuícha.

Lo verdaderamente valioso

3 ¹Siùcade nuénánái casímáicué piwàwa Wáiwacali ìwali, yàasu wenàiwicacáinacué pía. Yá casímáica nuwàwa nutànàacuéca pírí àniwani càide iyúwa nudéénacué nutànàacáwa píríni iwàwacutácáinacué píalíacawa péemíaca cayábani. ²Iná péemíacué cayábani: Piicacué píichawa cayába níara báawéeyéica íiwitáise, yèepuníyécawa càide iyúwa íibaidacanacáiyéi Dios írí, quéwa namànicáita nabáyawanáwa meedá. Nachùuliaca càmíiyéi judío yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái nadalúanápiná naináwa circuncisión iyú càide iyúwa judío íiwitáise ìyáaná. ³Picacué péemíaca nálí, wíacáiná Dios yàasunáisiwaca wía, wía yèeyéica Dios icàaluíniná báisíiri iyú càide iyúwa Espíritu Santo imichàidáaná wáiwitáise. Yá casímáica wàyaca abédanamata Cristo Jesús yáapicha. Càmita nacái cáimacái waicáca wíawawa ìwalíise yái wáaliméerica wamànica wachàini iyúwa. ⁴Idécaalí Dios yàasu wenàiwicaca wía ìwalíise yái wamàníiricatá, yáté Dios yàasu wenàiwicaca núa ráunamáita áibanái íicha canánamatá, máinícáiná judíosiwaca núa. ⁵Namànicaté nulí circuncisión nudèniacaalíté ocho èeri, càide iyúwaté Dios ichùullaná judíonái imànica nawàwalicaténáté Dios yàasu wenàiwicaca nía. Israelitaca núa, Israel itaquérinámicáiná núa, Benjamín itaquénáinámi yéénaca núa, yái Israel ìirimicaté íipidenéericaté Benjamín. Núacata hebreosiwa, hebreosiwacáiná macáita nùawirináimica, càmíiyéité icásàawa càmíiyéi israelita yáapicha. Nutàaníca nacái hebreo itàacái iyú, càmítaté nacái núuca nuíchawa israelita íiwitáise nùyacaténáté iyúwa càmíiri israelita. Yá nuéwáidacatéwa Dios itàacái ìwali profeta Moisés itànèericaté, yá fariseocaté núa yeebáidéericaté manuísíwata càide iyúwa fariseonái yéewáidáaná, níai yeebáidéeyéica cachàiníiri iyúni náicha canánama. ⁶Máinícáinaté nuebáidacaté cachàiníiri iyú fariseonái yàasu tàacáisi, ínáté nùuwichàidaca nùacawa níara yeebáidéeyéicaté Jesucristo itàacái. Nùyacaté machacàníiri iyú càide iyúwa profeta Moisés ichùullanáté wàawirináimi, ínáté canácata yáaliméeri icháawàaca núa Moisés yàasu tàacáisi ìwalíise. ⁷Bàaluité cawèníiricaté nulí nuicáca macáita yái wawàsica quéwa siúcáisede caná iwèni nulí nuicácani, nualíacáináwa càmita yéewa iwasàaca núa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, néese nuwàwaca Cristo icùaca núa. ⁸Càita nacái nuicáca macái wawàsi càiride iyúwa canéeri iwèni íicha yái Nuíwacali Cristo Jesúsca, máinícáiná cawènica nuicácani, nuwàwa nacái nualíaca

ìwali manuísíwata. Nuebáidacáináté Cristo, yáté yúucacawa nuícha macáita yái wawàsi judío íiwitáise ìwalírica. Siùcáise de nuicáca yái wawàsica iyúwa náuquéerimi wawàsi báawéeri nuwàwacáiná nudèniaca Cristo Jesús Nuíwacalipináwa, nuwàwacáiná nacái núalíaca nùacawa ìwali manuísíwata cachàiniíwanái mamáalàacata àta nùanàacataléta yàatalé chènuniré. ⁹Nuwàwa nacái nùyaca abédanamata Cristo yáapicha càiripináta. Núalíacawa càmfiripiná mabáyawaná Dios iicáca núa ìwaliise yái numàníináca càide iyúwa itàacái íimáaná, yái tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalicúise; néese manuica nuínáidaca nuwàwawa Dios ìwali mabáyawanáanápíná iicáca núa ìwalíise yái nuebáidáanáca Cristo. ¹⁰Máiní nuwàwaca núalíaca Cristo ìwali, nudèniacaténá ichàini nuwàwalicu, yái chàinisi Cristo idènièrica imichàacáinátéwa yéetácáisi íicha, nùuwichàacaténáwa írípíná nacái nuebáidacáináni, àta nuíwitáise ìyacataléta càide iyúwaté Cristo íiwitáise ìyáanáté yéetacaalítéwa. ¹¹Càita nuwàwaca nùyaca càide iyúwa Cristo ìyáanáté numichàacaténáwa yéetácáisi íicha càide iyúwaté Cristo ícáucàanátéwa.

La lucha por llegar a la meta

¹²Càmitàacá macáita nuíwitáise ìya càide iyúwa Cristo Jesús íiwitáise ìyáaná. Càmitàacá nacái mabáyawaná núa càide iyúwa Cristo ìyáaná. Quéwa núalimáida nùacawa mamáalàacata nùyacaténá càide iyúwa Cristo ìyáaná, yácáiná Cristo Jesús idéca yeedáca núa yàasu wenàiwicapináwa. ¹³Píacué nuénánáica, núumacué pirí àniwa, càmitàacá núalimá nùyaca càide iyúwa Cristo ìyáaná. Néese càì numànica: Numàacaca nuwàwawa íicha macáita yái numàníiricaté bàaluité. Yá càmita quirínama nuínáidacawa ìwali, néese nuchàiniadaca nuíwitáisewa numànicaténá yái ìyéerica nupíchalé núalimáidáanápíná macái nuchàini iyúwa nùyacaténá càide iyúwa Cristo ìyáaná. ¹⁴Nuchàiniadaca nuíwitáisewa, yá núalimáidaca nùacawa mamáalàacata macái nuchàini iyúwa nùyacaténá iyúwa Cristo ìyáaná càide iyúwa wenàiwica ipianíricawa carrera ìwali ipiacaalíwa cachàiníiri iyú àta yàanàacataléta carrera yàasu imáalàacataléwa néré yeedácaténá íríwa cawèníiri premio. Càita nacái nùapínacaalíwa chènuniré, yá Dios imàacapíná nulí yái cawèníirica Dios imáidéerica wía weedáanápíná walíwa Cristo Jesús ìwalíise, weebáidacáiná itàacái.

¹⁵Báisícaalícué cachàinica píiwitáise Jesucristo ìwali peebáidacaténácué itàacái tàì íiméeri iyú, néese iwàwacutácué píináidacawa càide iyúwa

núumáanácué pirí. Iyacaalí abéeri wawàsi pfiináidéericuécawa ìwali méetàuculé nuícha, yásí Dios imàacacué píalíacawa nacái càide iyúwa iwàwacutáanácué píalíacawa. ¹⁶Quéwa iwàwacutá wàyaca machacàníiri iyú báisíiri tàacáisi ìwali càide iyúwa Dios imàacáaná wáalíacawa.

¹⁷Píacué nuénánáica, pimànicué càide iyúwa nùyáaná. Piicáidacué nalí níara wenàiwicaca iyéeyéica càide iyúwaté wàyáanácué pèewibàa, wía apóstolca, píalíacaténácuéwa càinácaalí iwàwacutáaná piyaca. ¹⁸Nudéca nucàlidacuéca piríni madécaná yàawiría, quéwa siùca nucàlidacué pirí àniwani nutuíyáa yáapichawa: Madécaná wenàiwica nacàlidaca naináwanáwa neebáidáanása Cristo itàacái báisíiri iyú, quéwa nàuwideca namànica Cristo, canácáiná iwèni naicáca Cristo yéetáanácawa cruz ìwali wáichawalná. ¹⁹Quéwa èeri imáalàacaalípináwa, yásí nàuwichàacawa càiripináta, níara báawéeyéica íiwitáise. Camúnica nía, nayáaca nayáacaléwa máiní cadénama, namànicaténá càide iyúwa natúra iwàwáaná meedá. Yá cáimacáica naicáca níawawa nabáyawaná ìwaliwa, yái báawéerica namànírica, yái wawàsi iwàwacutéericuéca báica wamànica. Náináidacawa mamáalàacata èeri irícuíri wawàsi ìwali. ²⁰Wía quéwa wadèniaca wàasu cáliwa chènuniré. Wacùaca nacái Wáiwacali Jesucristo yàanàaca chènuníise, yái iwasèerica wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. ²¹Néese Wáiwacali Jesucristo iwàlisàidapiná wainá machawàaqueerica cayábéeri iyú ìyacaténá càide iyúwa iiná chènuníiséeri iyáaná, icànéerica mèlumèluíri iyú. Càipiná imànica ichàini iyúwa, idèniacáiná ichàiniwa icùacaténá macáita.

Alégrese siempre en el Señor

4 ¹Iná peebáidacué Wáiwacali tàì fíméeri iyú, píacué nuénánáica cáininéeyéica nuicáca. Máiní nuwàwaca nuicácuéca pía àniwa. Píacué cáininéeyéica nuicáca, píatacué ísimáidéeyéica nuwàwa. Càicuéca píade iyúwa yái cawènírica Dios yèeripináca nulí píasáidacáinácué cawènica Dios iicáca yái nuíbaidacaléca irípiná.

²Nusutáca wawàsi uícha úara Evodiaca, uícha nacái úara Síntiqueca abédanamáanápiná náiwitáise náapichawáaca càide iyúwa abémisana neebáidacáiná Wáiwacali itàacái. ³Pía nacái íibaidéerica Dios irípiná núapicha cayábéeri iyú, nusutáca pícha wawàsi piwènúadánápiná náiwitáise nalíwáaca, níara pucháiba inanáica abédanamacaténá náiwitáise, nayúudàacáinaté wamànica úwi Dios irípiná wacàlidacaténaté yái tàacáisi fíméerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu

yùuwichàacáisi íicha, wáibaidacaalíté Dios irípiná Clemente yáapicha, áibanái yáapicha nacái idènièyéica íipidenáwa cuyàluta irìcu chènuniré, yái cuyàluta idènièrica náipidená canánama wenàiwica Dios yèeyéica icáuca càmíiri imáalàawa.

⁴Casíimáicué piwàwa càiripináta Wáiwacali ìwali. Yá núumacué pirí àniwani: ¡Casíimáicué piwàwa! ⁵Pimànicué áibanái irí éeréeri iyú yéewacaténacué macái wenàiwica náalíacawa cayábéericuécá píiwitáise. Mawiénica Wáiwacali yéenáiwaná yàanàcaténá àniwa.

⁶Picáuqué achúma píináidáanícawa piwàwawa áiba wawàsi ìwali càinácaalícué pichàbáanáwa, néese picàlidacué Dios irí macáita, macái imanùbaca pisutácaalícué píawawa Dios íicha. Pisutáuqué nacái íicha wawàsi. Placué nacái irí cayábéeri. ⁷Yásí Dios imàacacué matuíbanáica píiwitáise manuísíwata, manuísíwéeri cachàiníwanái mamáalàacata íicha yái èeri mīnanái yáaliméerica yáalíacawa ìwali. Yá nacái Dios icùapínacué piwàwa, píiwitáise nacái, pìyacáinacué abédanamata Cristo Jesús yáapicha.

Piensen en todo lo que es bueno

⁸Néese, ìyaca abéeri wawàsi quiríta nucàlidéeripínacué pirí nuénánái: Píináidacuéwa macái báisiiri tàacáisi ìwali. Píináidacué nacáiwa macái cáimiétacanéeri wawàsi ìwali, píináidacuéwa ìwali nacái macáita yái iwàwacutéerica wamànica wàyacaténá machacàníiri iyú. Píináidacué nacáiwa macái wawàsi ìwali càmíirica yáalimáida wenàiwica imànínápiná ibáyawanáwa, càita nacái macái wawàsi cayábéeri iicácanáwa, càita nacái macái wawàsi cayábéeri iináwaná. Píináidacué nacáiwa ìwali macái cayábéeri íiwitáaná, ìwali nacái macáita wacàlidéerica iináwaná cayábéericani.

⁹Pimànicué càide iyúwaté nuéwáidáanacué pía, càide iyúwa nacái nùalàanacué pía. Pimànicué nacái càide iyúwaté nucàlidáanacué pirí, càide iyúwaté nacái piicáanacué numànica. Pimànicué càì, yásí Dios yàacawéeridacuéca píawa, yái imàaquéerica matuíbanáica wáiwitáise.

Ofrendas de los filipenses para Pablo

¹⁰Casíimáica nuwàwa manuísíwata Wáiwacali ìwali piwàwalicáinacué núa àniwa. Núalíacawa càmítacué píimáichaté núa, néese càmítaté píalimácué piyúudàaca núa. ¹¹Nudènìaca siùcade yái numáapuèrica, ínà càmita nutànàa pirí cuyàluta pibànùnánápinacué nulí ofrenda àniwa, núacáiná nudéca nuéwáidacawa casíimáinápiná nùyaca iyú

càinàcaalí nudènièrica. ¹²Aibaalí nùyyaca catúulécanéeri iyú. Aibaalí nacái nùyyaca càasuíri iyú. Nudéca nuéwáidacawa matuíbanáicaténá nùyyaca cháí èeri iricu càinàcaalí nùyyáaná, éwita máapicaalí núa, càita nacái nudèniacaalí cayába nuyáacaléwa, càita nacái nudèniacaalí madécaná nùasuwa, càita nacái canácaalí nulí yái numáapuèrica. ¹³Càinàcaalí iyú iwàwacutá nùyyaca, núalimá nuìdeniaca macáita yácáiná Cristo ichàiniadaca núa. ¹⁴Quéwa, pidécuéca pimànica nulí cayábéeri manuísíwata pibànùacaalíté nulí plata, áiba wawàsi nacái numáapuèricaté.

¹⁵Bàaluité nucàlidacatécué pirí yái tàacáisica íiméerica Jesucristo iwàsàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Néeseté nuèpùacawa pìasu cáli íichacué, yáara Macedonia yàasu cálica, nùacaténáté nucàlidaca yái tàacáisica áibanái irí. Píalíacuéwa nuèpùacaalítéwa píichacué, píacué Filipos iyacàlená mìnánái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, yáté abétacué pía ibànùèricaté nulí plata, áiba yàasusi nacái iyúwa ofrenda piyúudàacaténácué núa, piwàwacáinácué piaca Dios irí cayábéeri iwali yái nucàlidáanácuéca pirí itàacái. ¹⁶Càita nacái ipíchawáiseté nùacawa Macedonia yàasu cáli íicha, idècunitàacá nùyyaca Tesalónica iyacàlená néré, yáté pibànùacatécué nulí plata, áiba yàasusi nacái iyúwa ofrenda máisibáwanái yàawiría nudèniacaténáté yái numáapuèrica. ¹⁷Càmita nuínáidawa nùasu iwaliwa meedá nuedácaténá nulíwa nùasupináwa, néese nuwàwaca Dios imànicuéca pirí cayábéeri manuísíwata piyúudàacáinácué núa. ¹⁸Nudéca nuedáca macáita yái pibànùèricatécué nulí, yá nudèniaca cayábáwanái íicha yái numáapuèrica. Pibànùacatécué nulí plata, áiba yàasusi nacái Epafrodito yáapicha, íná yéewa nudèniaca cayábáwanái íicha yái numáapuèrica. Yái pìasu ofrenda pibànùèricuéca nulí, càicanide iyúwa pumèníiri isàni neeméerica nàacaténá Dios irí cayábéeri, yá casíimáica Dios iicácuéca yái pimànírica piyúudàacaténácué núa. ¹⁹Iná Nucuèriná Dios imàacapínácué pirí manuísíwata macáita pimáapuèricuéca cháí èeri iricu, píacué iyéeyéica abédanamata Cristo Jesús yáapicha, Dios idèniacáiná máini manuísíwata cawèníiri chènuniré. ²⁰!Wàacué Wáaniri Dios iríwa cayábéeri càiripináta! Báisíta, amén.

Saludos finales

²¹Nuwàwali macáita níara Dios yàasu wenàiwicaca iyéeyéica néeni yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Níái wéénánái iyéeyéica cháí núapicha yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái nawàwalicué pía nacái.

²²Macáita níái Dios yàasu wenàiwicaca iyéeyéica chái yàcalé, nía nacái íbaidéeyéica emperador romanosàiri icapèericu nawàwalicué pía nacái.

²³Yá nusutácué Wáiwacali Jesucristo ícha pirípinácué imàníinápinácué pírí cayábéeri mawèníiri iyú macáita.

COLOSENSES

Saludo

1 ¹Núa Pablo, abéeri Jesucristo yàasu apóstol, Jesucristo ibànuèrica nucàlidacaténá Jesucristo iináwaná ìwali wenàiwicanáí irí càide iyúwa Dios iwàwáaná. Nubànùacué pirí cuyàluta. Yái wéenàsàiri Timoteo yeebáidéerica Jesucristo itàacái ìyaca núapicha, iwàwalicuéca pía nacái. ²Nutànàacué pirí cuyàluta píacué wéenánáica, Dios yàasu wenàiwicaca ìyéeyéica Colosas ìyacàlená iricu yeebáidéeyéica Cristo itàacái tàì ímèeri iyú. Nusutácué Wáaniri Dios ícha pirípinácué imàníinápinácué pirí cayábèeri mawèníiri iyú, imàacáanápinácué pìyaca matuíbanáiri iyú nacái.

La oración de Pablo por los creyentes

³Macái imanùbaca wasutácaalí Wáaniri Dios ícha pirípinácué, yái Wáiwacali Jesucristo Yáanirica, yá wàaca irí cayábèeri pìwalicué. ⁴Wadéca wémìacuéca piináwaná ìwali peebáidacuéca Cristo Jesús itàacái, cáininácué nacái piicáca macáita Dios yàasu wenàiwica yeebáidéeyéica Cristo Jesús itàacái. ⁵Píalimácuéca cáinináca piicáca nía píalíacáinácuéwa pìyáanápiná chènuniré Dios yáapicha casíimáiri iyú. Pidécuéca pidàbaca picùaca pìyáanápinácué néré péemìacáináté yái báisíiri tàacáisi cayábèerica icàlidéerica Jesucristo iwàwaca iwasàacuéca pía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Yáté peebáidacuécani. ⁶Yái báisíiri tàacáisica áibanáí icàlidéericatécué pirí, idéca manùbéeyéi yéemìacani, yá neebáidacani macái cáli íinata. Yá macái wenàiwica íiwitáaná nèewi nàyaca abénaméeyéi yeebáidéeyéica yái tàacáisi càide iyúwacué peebáidáaná, bàaluitécáiná péemìacuéca cáinináca Dios iicácuéca pía báisíiri iyú. ⁷Wéenàsàiri cáininéerica

waicáca ípidenéerica Epafras, yéewáidacatécué pía báisíiri tàacáisi iyú. Yái Epafras íbaidaca Dios irípiná wáapicha. Yá siúcade Epafras íbaidaca mamáalàacata Cristo irípiná cachàiníiri iyú. ⁸Epafras idéca icàlidacuéca walí piináwaná ìwali. Icàlidaca walí Espíritu Santo idéca ichàiniadacuéca pía cáininácaténácué piicáca wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

⁹Ináté wéemìacanacáitacué piináwaná ìwali, yá càmita wayamáida wasutáca Dios íicha pirípinácué imàacáanápínácué pialíacawa càinácaalícué iwàwáaná pimànica, imàacáanápíná nacái cáalíacáicuéca pía, cáiwitáiseocaténá nacái pialíacaténácuéwa cayábéeri ìwali báawéeri íchaná. ¹⁰Dios imànicaalícué pírí càì, yásí pialimácué pìyaca càide iyúwa iwàwacutáaná Wáiwacali yàasu wenàiwica imànica, pimànicaténácué mamáalàacata cayábéeri càide iyúwa Wáiwacali iwàwáaná wamànica, pimànicaténácué píibaidacaléwa macái cayábéeri íiwitáaná Dios irípiná idècunitàacá pialíacuécawa Dios ìwali cayábéeri iyú cachàiníwanái mamáalàacata. ¹¹Wasutácué Dios íicha nacái pirípinácué ichàiniadáanápínácué pía íiwitáise chènuníiséeri iyúwa, yái icànéerica mèlumèluíri iyú. Càitacué pialimá píideniaca macái wawási matuíbanáita, tàì fíméeri iyú nacái. ¹²Càita nacái pialimácué pìaca Wáaniri Dios irí cayábéeri casíimáiri iyú, yái màulenéericuécaca imànica pía cayábéeri iyú, piácué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, peedácaténácué píríwa yái cawènírica Dios yèeripínaca yàasu wenàiwicanái iríwa Dios iyacàle cacamaléeri irícu. ¹³Dios idéca iwasàaca wía Satanás íiwitáise catéeri íicha, ínà càmita quirínama Satanás idacua wáiwitáise; Dios idéca imàacaca liriwa icùanápíná wía, yái lirica cáininéerica Dios iicáca. ¹⁴Yái Dios lirica yéetácatéwa wáichawalíná, ipíchaná Dios yùuwichàidaca wía wabáyawaná ìwalísewa. Càita Dios liri idéca iwasàaca wía fíraná iyúwa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Iná Dios imàacaca iwàwawa wabáyawaná íicha, wía yeebáidéeyéica Dios liri itàacái.

La paz con Dios por medio de la muerte de Cristo

¹⁵Càmita wáalimá waicáca Dios watuí iyúwa, quéwa yái Cristo, yácata Dios yéenáiwana wáaliméerica waicáca. Yácata Dios lirica, iyéericaté ipíchawáiseté idàbacawa macáita yái iyéerica. ¹⁶Dios imàacacaté liri idàbaca macáita yái iyéerica, macáita iyéerica capíraléeri cáli ínata, cháì èeri irícu nacái. Idàbacaté macáita yái waiquéerica, yá nacái càníricáwa wáalimá waicáca. Dios liri idàbacaté macáita ángelnái

icuèyéica yàasu cáliwa chènuníiséeyéi. Dios Iiri idàbacaté irípináwa macáita yái iyéerica. ¹⁷Cristo ìyacaté macái wawàsi ipíchawáise, yá siùca Cristo icùaca macáita namànicaténá càide iyúwa iwàwacutáaná namànica. ¹⁸Cristo nacái icùaca wía, ichùuliaca wía nacái, wía yeebáidéeyéica itàacái. Càide iyúwa wenàiwica íiwitáise ichùullianá iináwa, càita nacái wáiwitaca yái Cristoca, wíacáiná càica wíade iyúwa Cristo iiná cháí èeri irícu. Cristoca yái yèerica macái wawàsi icáuca, imàacacaté nacái weebáidaca itàacái. Yácata yái idàbáanéericaté imichàacawa yéetácáisi íicha. Iná Cristo icùaca macái wawàsi, cachàinicáiná íiwitáise, manuíri íiwitáise nacái náicha macáita yái wawàsica Cristo imàníiricaté. ¹⁹Dios íináidacatéwa iwàwáaná íiwitáise manuíri iyaca Cristo iwàwalicu máiní manuísíwata. ²⁰Dios iwàwacaté nacái Cristo yéetácawa wáichawalíná cruz ìwali, ipíchaná wàuwichàacawa Dios yàasu yùuwichàacáisi iyú wabáyawaná ìwalísewa. Yáté Cristo íiraná imusúacatéwa íicha cruz ìwali. Càité Dios iwàwaca imànica yéewacaténá cayábaca iicáca macái wawàsi, níái macáita iyéeyéica cháí èeri irícu, nía nacái iyéeyéica chènuníiséeri cáli íinata.

²¹Quéechatécáwa càmítacué Dios yàasu wenàiwica pía, iyúwa canéeyéi yàasu cáli. Bàaluité Dios yùuwidecuéca pía manuísíwata, pimànicáinatécué pibáyawanáwa. ²²Quéwacué Dios idéca cayábaca iicácuéca píiwitáise imàacacáinaté iwàwawa pibáyawaná íicha, Cristo yùuwichàacáinaté yéetácáisi iiná yáapichawa, yái iiná èeri irícuírca. Dios idéca càì imànicuécá pirí itécaténácué pía ibàlùadánápinácué pía íipunitawa, masaquéeyéipiná íiwitáise, mabáyawanéeri iyú nacái. ²³Quéwa piwàwacaalícué pìyaca Dios yáapicha, iwàwacutácué peebáidaca Jesucristo itàacái tàì íiméeri iyú mamáalàacata. Picácué piméyáa picùaca Jesucristo iwasàanápíná píawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, néese peebáidacué mamáalàacata càide iyúwa nacàlidáanátécué pirí cayábéeri tàacáisi. Yácata tàacáisi madécaná wenàiwica íiwitáaná yéemièrica macái cáli íinata. Núa nacái Pablo, nudéca nucàlidaca wenàiwicanái iríni.

Pablo encargado de servir a la iglesia

²⁴Siùca casíimáica nuwàwa nùuwichàacawa cháí presoíyéi ibànalicu ìwalíse yái nucàlidáanácuéca pirí Jesucristo iináwaná, madécaná áibanái wenàiwica irí nacái, nuwàwacáiná núasáidaca áibanái irí càinácaalíte Cristo yùuwichàanáwa náichawalíná imàacacaténá yàasu wenàiwicaca nía, cawinácaalí yeebáidéeyéica itàacái, iyéeyéipiná

càiwade iyúwa Cristo iiná ìyéerica cháí èeri irícu. ²⁵Dios idéca ichùulìaca nuíbaidáanápínacué pirí, píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, nuyúudàacaténacué pía. Dios ichùulìacaté núa nucàlìdàanápíná itàacái wenàiwicanái irí, quéwa iwàwacutáca nucàlìdaca itàacái macáita, àta yái tàacáisi Dios ibèericaté wenàiwicanái fícha. ²⁶Bàaluitésíwa, èeri ipíchawáiseté, néenialíté Dios ibàacaté yái tàacáisi macái ángelnái fícha. Néeseté idécanáami idàbaca wenàiwicanái, yáté ibàaca náichani nacái, yái tàacáisica. Iná madécaná mil camuí Dios idàbacatáiseté èeri àta siùca nacáide, idéca ibàaca yái tàacáisica wenàiwicanái fícha. Quéwa siùca Dios imàacaca yàasu wenàiwicanái yáalíacawa ìwali. ²⁷Píacué cà míiyéica judío, Dios iwàwacatécué imàacaca píalíacawa ìwali yái tàacáisi máiníiri cayábaca, máiníiri nacái cawènica, Dios ibèericaté áibanái fícha. Yácata yái tàacáisica: Dios idéca imàacacué Cristo iyaca piwàwalicu, píalíacaténacuéwa pìyáanápíná chènuniré Dios yáapicha, cáimiétacanéeri iyú, mèlumèluíripíná picamalá yáapichawa.

²⁸Wía apóstolca, wacàlìdaca Cristo itàacái wenàiwicanái irí. Wàalàaca nía éeréeri iyú macái wenàiwica íiwitáaná. Wéewáida nacái macái wenàiwicanái macáita Dios yáalíacái iyú náalíacaténá néemìaca cayábani, càinácaalí íimáaná wawàwacáiná wabàlùadaca nía Dios íipunita cachàiníiyéi íiwitáise Cristo ìwali. ²⁹Iná nuíbaidaca Dios irípiná cachàiníiri iyú macái nuchàini iyúwa, yái chàinisi Cristo imàaquéerica nulí.

2 ¹Nuwàwacué píalíacawa nusutacué Dios fícha pirípiná manuísíwata, píacué Colosas ìyacàlená mìnánáica. Càita nacái nusutáca Dios fícha nalípiná níara Laodicea ìyacàlená mìnánáica, macáita nacái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, cà míiyéicáwa iicá núa. ²Nusutacué Dios fícha pirípiná canánama Dios ichàiniadàanápínacué piwàwa, yéewanápíná nacái cáinináca píicáyacacawa abédanamata. Nusutacué Dios fícha nacái imàacáanápínacué píalíacawa manuísíwata Cristo ìwali. Yái Jesucristoca, yácata tàacáisi Dios ibèericaté wenàiwicanái fícha, quéwa siùca Dios imàacaca wáalíacawa Jesucristo ìwali. ³Dios iwàwa wáalíacawa Cristo ìwali, yácáiná Cristo idèniaca macáisiwata Dios yáalíacái, máini cayábéerica. Iná wáalíacaalíwa Cristo ìwali, yásí imàaca wáalíacawa macái wawàsi ìwali Dios iwàwéerica wáalíacawa ìwali. ⁴Núumacué pirí càì ipíchanacué nachìwáidaca pía cachìwéeri tàacáisi iyú casímáirica wenàiwicanái yéemìaca, níái cà míiyéica yáalíaca Dios ìwali. ⁵Ewitacué canácáaníta núa píapicha siùca, càicáanítacué nuwàwali pía mamáalàacata càide iyúwa nùyaca nacáicaalícué píapicha.

Yá casíimáica nuwàwa nuémìacué piináwaná ìwali abédanamacué píiwitáise píapichawáaca pìyacaténacué machacànìiri iyú Dios iicápiná, peebáidáanacué nacái Cristo itàacái tàì íiméeri iyú.

La nueva vida en Cristo

⁶Pidécuéca peebáidaca Wáiwacali Jesucristo iwasàanápínacué pía Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha, íná iwàwacutácué pìyaca abédanamata Wáiwacali yáapícha. ⁷Càide iyúwa manuúri àicu ipèchu ibàlùacaalíwa depuúwalé cáli irícu, yá canácata yáaliméeri iwataàcani, càita nacái iwàwacutácué peebáidaca Jesucristo itàacái mamáalàacata tàì íiméeri iyú càide iyúwatécué néewáidáaná pía. Pìacué nacái cayábéeri Dios irí mamáalàacata.

⁸Piicácué píchawa cayába ipíchanácué áibanái iwènúadacuéca píiwitáise báisiiri tàacáisi fícha nawàwacáiná nachìwáidacuéca pía nàasu cachìwéeri tàacáisi iyúwa. Càmita nacàlida Cristo itàacái, càmita nacái Cristo iyúudàa nía. Néese nacàlidacáita meedá càide iyúwa èeri mìnánái íiwitáise íimáaná, yá nacái nàawirináimi yàasu tàacáisica. Nacàlida nacái demonionái yàasu tàacáisi, níara demonio ichùulièyéica èeri mìnánái íiwitáise namànicaténá nabáyawanáwa.

⁹Picácué péemì cachìwéeyéi irí yácáiná yái Cristoca, yácata abéerita wenàiwica idènièrica macáita Dios íiwitáise cachàiníiri manuúsiwata. ¹⁰Dios íiwitáise cachàiníiri idéca ipuníadacuéca piwàwa pìyacáinacué abédanamata Cristo yáapícha, yái Cristo ichùulìèrica macái ángelnái íiwitáaná, demonionái nacái, macáita icuèyéica yàasu cáliwa chènuníiséeyéi, cháì èeri irícu nacái. Iná cachàiníirica náicha canánama yái Cristoca. ¹¹Péemìacué comparación: Dios ichùullàcaté judíonái namàníinápínaté circuncisión néenibe aslanái iríwa nawàwalicaténaté Dios yàasunáica nía. Yái circuncisión íimáanáca càicanide iyúwa Dios idéca nacáicaalí idalúaca náicha náiwitáise cabáyawanéeri. Càité Dios iwàwaca judíonái imànica àta Cristo yàanàacatalétaté. Siùca pìyacáinacué abédanamata Cristo yáapícha, íná Cristo idéca ichuìdacuéca píicha píiwitáise cabáyawanéeri càide iyúwa idéca nacáicaalí idalúacuéca píicha báawéeri. Càitacué Cristo yàasáidaca yàasu wenàiwicaca pía. ¹²Càita nacái íimáaná yái pibautizáanácucawa: Quééchatécué pìricùacaalítéwa úni yáaculé, yá píasáidacatécué Cristo idéca ichuìdacuéca pibáyawaná machawàacacaténacué pibáyawaná iyúwa yéetéerimiwa. Iná càicatécué píade iyúwa yéetéeyéimiwa Cristo yáapícha càiculìi irícu, pìricùacaalítécuéwa úni yáaculé. Néese

pimichàacaalítécuéwa úni yáacuíse, yáté píasáidacuéca pidàbacaté pìyaca picáuca wàlisàì yáapichawa càide iyúwa pidéca nacáicaalícué pimichàacawa yéetácáisi íicha Cristo yáapicha, peebáidacáináté cachàinírica Dios íiwitáise, yái imichàidéericaté Cristo yéetácáisi íicha. ¹³Bàaluité càicuéca píiwitáise iyúwa yéetéeyéimiwa, pimànicáinátécué pibáyawanáwa. Ináté càmítacué píalimá pimànica cayábéeri càide iyúwa yéetéerimiwa càmíiná yáalimá imànica cayábéeri, píiwitáise cabáyawanéeri idacùacáinátécué pía. Quéwa Dios idéca cáuca imànicuéca píiwitáise pìyacáinacué abédanamata Cristo yáapicha. Dios idéca imàacaca iwàwawa macáita wabáyawaná íicha, ìwalíise yái Cristo yéetáanácawa wáichawalíná. ¹⁴Bàaluité càmita wamàni càide iyúwaté Dios ichùulianá wamànica imàacacaalíté itàacáiwa profeta Moisés irí. Ináté yái tàacáisi icháawàacaté waináwaná ìwali. Dios itàacái íimacaté iwàwacutáanáté wàuwichàacawa wabáyawaná ichùuliacawa. Yái yùuwichàacáisica càicanide iyúwa wamawèniacále manuírì iwàwacutéerica wapáyaidaca wáichawa càiripináta càmíicáináté wáalimá wamànica macáita machacàníri iyú càide iyúwa Dios itàacái íimáaná. Quéwa Dios idéca imáalàidaca wáicha yái wamawèniacáleca imàacacáináté iwàwawa wabáyawaná íicha Cristo yéetácáinátéwa cruz ìwali wáichawalíná. Iná càmita iwàwacutá wàuwichàacawa càiripináta wabáyawaná ichùuliacawa. Dios idéca iwasàaca wía íicha. ¹⁵Cristo yéetácáinátéwa cruz ìwali wáichawalíná, yáté Dios imawèniadaca demonionái ichàini, níara demonio íiwacanánáica ichùulièyéica èeri mìnánái íiwitáise. Yá Dios ibáiniadaca nía macàaluínináta macái chènuníiseeyéi íicápiná. Yá nacái Dios imàacaca Cristo itéca yáamíisewa demonio íiwacanánái presoíri iyú, càide iyúwa cachàiníri úwi íiwacaliná itécaalí yáamíisewa yùuwidenáíwa idécanáami úwi íiwacaliná imawèniadaca nía.

Busquen las cosas que son del cielo

¹⁶Iná càmítacué iwàwacutá péemìaca nalí níara áibanái icháawèyeyéica piináwaná ìwali pìyáacalé ìwalíisewa, ìwalíise nacái yái càmíinacuéca pimàni judíonái yàasu manuírì culto macái camuí imanùbaca, macái quèeri imanùbaca nacái, macái semana imanùbaca nacái, sábadò irícu, judíonái iyamáidacatáicawa. ¹⁷Bàaluité Dios ichùuliacaté israelitanái namàníinápínáté macáita yái wawàsica náináidacaténátéwa ìwali nacuèrinápínaca Dios ibànuèripináté nalí, yái Cristoca. Quéwa Cristo yàanàacaté aléi èeri irìculé, íná càmita iwàwacutá wamànica wàacawa

quirínama yái wawàsica iyúwa áibanái cachìwéeyéi náimáanacué pirí siùca. ¹⁸Péemìacaalícué cachìwéeyéi irí, yásí nachìwáidacué píawa; picácué péemia nacháawàaná piináwaná ìwali. Càita nacàlidaca nèepunícawa nàasu tàacáisi cachìwéeriwa: Náimaca iwàwacutáanása wàyaca máiní catúulécanéeri iyú, wamàacáanása nacái wáichawa wayáacaléwa cayábáanápínása Dios iicáca wía. Náimaca nacái iwàwacutáanása wàaca ángelnái icàaluíniná, wasutáanása náicha wawàsi natàanínápiná wawicáu Dios yáapicha, cachìwéeyéi fimacáiná càmítasa Dios iwàwa yéemìaca wasutáaná íicha. Nacàlidaca nachìwawa nacái naicácasa yéenáiwánási nacáiri Dios néeséeri. Yá nacái máiní cáimacáica naicáca níawawa manuísíwata náiwitáise èeri irìcuíri ìwalísewa. ¹⁹Càmíta nàya abédanamata Cristo yáapicha, yái icuèrica wía, wía yeebáidéeyéica Cristo itàacái. Cristo ichùullíaca wía càide iyúwa wenàiwica íiwitáise ichùullíaná iináwa, wíacáiná càica wíade iyúwa Cristo iiná iyéerica cháí èeri irìcu. Cristo ichàiniadaca wawàwa, imàacacué nacái abédanamata wáiwitáise wáapichawáaca wamànicaténá càide iyúwa Dios iwàwáaná.

²⁰Piyacáinácué abédanamata Cristo yáapicha, yái yéetéericatéwa píchawalínácué, íná yéewa càicuéca píade iyúwa wenàiwica yéetéericatéwa Cristo yáapicha demonionái íicha, níara demonio ichùullièyéica èeri mìnánái íiwitáise. Íná càmítacué quirínama iwàwacutá pìyaca càide iyúwa èeri mìnánái íiwitáise iyáaná. Càmítacué iwàwacutá peebáidaca iyúwa cachìwéeyéi ichùullíanácué píá. ²¹Càita nacàlidaca nachìwawa cayábáanápínásacué Dios iicáca píá. Náimaca: “Picácué pidunà yái wawàsi ìwali; picácué piyáa yái yàacàsica; picácué peedáni picáapi irìculéwa”, náimaca. ²²Macáita yái tàacáisica nacàlidacáita wawàsi ìwali imáalèeripínácawa, íná càmíta iwàwacutá wéemìaca nàasu tàacáisi irí, Dios imànicáináaté yàacàsi wayáapíná. Níara cachìwéeyéica nachùullíaca wenàiwica, néewáidaca nacái nía èeri mìnánái yàasu tàacáisi iyú. ²³Báisíta madécaná wenàiwica iyúunáidaca cáalíacáica nía cawinácaalí yeebáidéeyéica cachìwéeyéi itàacái, áibanáicáiná nayúunáidaca náalimáaná nàaca Dios icàaluíniná cayábéeri iyú cachàiníwanái náicha canánama namànicaalícaíta càulenéeri wawàsi, nàyacaalí nacái máiní catúulécanéeri iyú, namàacacaalí náichawa nayáacaléwa, nàuwichàidacaalí nacái naináwa báawanama. Quéwa macáita yái canéeri iwèni wawàsica càmíta iyúudàa wía wadacàcaténá wáichawa wáiwitáise báawéerica, yái ichùulièrica wamàníinápíná wabáyawanáwa.

3 ¹Iná pìyacáinácué abédanamata Cristo yáapicha, yái imichèericatéwa yéetácáisi fícha, íná siùca pìyacuéca picáuca wàlisàì yáapichawa, càide iyúwa pidéca nacáicaalícué pimichàacawa Cristo yáapicha yéetácáisi fícha. Iná iwàwacutácué pimànica càide iyúwa Cristo ichùulianá pía peedácaténácué piríwa yái cayábéeri cawènírica iyéerica chènuniré, Cristo iyacataléca yáawinacawa Dios yéewápuwáise icùacaténá macáita Dios yáapicha. ²Pínáidacuéwa ìwali yái cawèníri iyéerica chènuniré peedéeripinácuéca piríwa áibaalípiná. Picácué pínáidawa mamáalàacata ìwali yái èeri iricuírica. ³Càicuéca píade iyúwa wenàiwica yéetéeyéicatéwa Cristo yáapicha. Càide iyúwa yéetéerimiwa càmfíná fínáidawa quirínama èeri iricuíri ìwali, càita nacái picácué pínáidawa mamáalàacata èeri yàasu wawàsi ìwali. Cristo, yái iyéerica abédanamata Dios yáapicha, icùaca iyaca picáuca càmfíri imáalàawa Dios irípiná ibàacanéeri iyú áibanái èeri mìnánái fícha. ⁴Pìyacáinácué abédanamata Cristo yáapicha, íná abéericata Cristo yái yèericuéca picáuca càmfíri imáalàawa. Aibaalípiná Cristo yàanàapíná àniwa, yásí pìyapínácué icamaláná mèlumèlúiri iricu Cristo yáapicha, picùapíná macáita Cristo yáapicha, yái iyéerica chènuniré máiníri cáimiétaquéri iyú naicáca, icùacáiná macáita.

La vida antigua y la vida nueva

⁵Aibaalípiná pìyapínácué Cristo yáapicha chènuniré, íná siùca cháì èeri iricu pimànicué ùwicái cachàiníri iyú ípunita yái píiwitáise bàaluisàimica, yái ichùulièricuéca pimànica pibáyawanáwa mamáalàacata: Picácué piimá áiba yáapicha càmfírica pinirisiwa, càmfíchúaca nacái píinusíwa. Picácué pimàni báawéeri piiná iyúwa, yái wawàsi càmfírica Dios ibatàa wenàiwica imànica. Picácué nacái pimàni càide iyúwa píiwitáise báawéeri iwàwáaná pimànica. Picácué piwàwa peedáca piríwa mamáalàacata macái wawàsi cawèníri. Cáininácaalícué piicáca cawèníri wawàsi, yá piacuéca èeri iricuíri wawàsi icàaluíniná Dios fícha, íná pimànicuéca càide iyúwa wenàiwica yèeyéica ídolo cuwáináí yéenáiwaná icàaluíniná Dios fícha. ⁶Cawínácaalí imàníyéica càì nàuwichàapínacawa manuísíwata áibaalípiná Dios yàasu yùuwichàacáisi caiyéininéeri yàanàapínacaalí nàwali, càmicáiná neebáida Dios itàacái. ⁷Càitécué pimànica bàalutè pínáidacáinatécuéwa ìwali yái èeri iricuírica. ⁸Quéwa siùca pimàacacué píichawa macáita yái báawéerica. Picácué calúa píiwitáise, càita nacái picácué calúa pía ráunamáita. Picácué báawa piicáca áibanái. Picácué picuísa píichawa áibanái,

càita nacái picácué pitàaní nàwali báawéeri iyú. Picácué pitàaní casaquèeri tàacáisi iyú. ⁹Piwènúacatécuéwa píiwitáise bàaluisàimi íichawa, íicha nacái yái báawéerica pimàníiricatécué ipíchawáiseté peebáidaca Jesucristo itàacái, ínà picácué picàlida pichìwawa piríwáaca. ¹⁰Siùcade pidèniacuéca wàlisài píiwitáisewa iyéerica càide iyúwa wàlisài wenàiwica. Yá píiwitáisequé wàlisài idàwinàacawa yàacawa Dios íiwitáise inacáiripiná, yéewanápinácué pialíacawa cayába Dios ìwali, yái Dios idàbéericatécué pía. ¹¹Weebáidacaalí Cristo itàacái, yá cayábaca Dios iicáca wía macáita abédanamata, Cristo ìwalíise, judíocaalí wía, càmiyéicaalí judío wía nacái, imàniyéicaalí circuncisión wía nacái, càmiyéicaalí imàni circuncisión nacái wía, yàanèyéicaalí áiba cáli néese wía nacái, càmiyéicaalí yáalia wía nacái, áibanái yàasu wenàiwicacaalí wía nacái, íibaidéeyéica mawènfiri iyú, náiwacanánáicaalí wía nacái. Iyaca abéerita wawàsi iwàwacutéeri macáita wamànica: Iwàwacutá wadèniaca Wáiwacaliwa abéerita macáita, yái Cristoca. Yá nacái Cristo iyaca wawàwalicu macáita.

¹²Cáinináca Dios iicácuéca pía. Dios idéca yeedáca pía yàasu wenàiwicacaténuéca pía. Iná pìyacué machacànfiri iyú. Piicácué áibanái itúulécaná báisfiri iyú. Pimànicué áibanái irí cayábéeri. Picácué cachàini piicá píawawa áibanái íicha, néese iwàwacutácué piicáca áibanái iyúwa cachàiniyéica píicha. Piideniácué piùwichàanáwa matuíbanáiri iyú áibanái imànicaalícué pirí báawéeri. ¹³Aibacaalí péenácué imàni pirí báawéeri, yá piideniácuéni, néese pimàacacué piwàwawa íicha, yái báawéerica imàníricuéca pirí. Càide iyúwa Wáiwacali imàacáanátécué iwàwawa pibáyawaná íicha, càita nacái pimàacacué piwàwawa íicha yái báawéerica áiba péená imàníricuéca pirí. ¹⁴Iyaca abéeri wawàsi cachàinfiri náicha canánama, yái cáinináanaca waicáyacacawa. Cáininácaalí waicáyacacawa, yásí abédanamata wáiwitáise wáapichawáaca manuísíwata. ¹⁵Pimàacacué Cristo iyúudàaca pía pìyacaténuéca matuíbanáiri iyú píapichawáaca yácáiná Dios imáidacatécué pía abédanamacaténuéca píiwitáise píapichawáaca càide iyúwa Cristo iiná iyéerica cháì èeri irícu. Pìacué Dios irí cayábéeri ìwali macáita yái cayábéerica Dios imàníricuéca pirí.

¹⁶Píináidacuéwa mamáalàacata Cristo itàacái ìwali piwàwalicuíséwa pialíacaténuéca péemiaca manuísíwatani. Péewáidáyacacuéwa Dios yáalíacái iyú. Pichàiniadacué piwàwawáaca nacái cáalíacáiri iyú. Picántàacué cachàinfiri iyú pìacaténuéca Dios irí cayábéeri. Picántàacué Dios irí salmos iyú, himnos iyú nacái, canciones iyú nacái, iyúwa

Espíritu Santo iyúudàanácué picántàaca. ¹⁷Càinàcaalícué wawàsi pimàni, càinàcaalícué nacái picàlida, pimànicué macáita Wáiwacali Jesús ípidená ìwali, píasáidacaténácué íiwitáise áibanái irí. Piacué Wáaniri Dios irí cayábéeri nacái Wáiwacali Jesús ípidená ìwali.

Deberes sociales del cristiano

¹⁸Píacué inanái caníríiyéica, peebáidacué piníri itàacáíwa, yácáiná cawinácaalí inanái yeebáidéechúaca Wáiwacali itàacái iwàwacutá umànica càide iyúwa ùacawéeri ichùulianá úa. ¹⁹Píacué asianái cáinuíyéica, cáininácué piicáca piinuwa, pimànicué ulí cayábéeri. Picácué piùwichàida úa. Picácué nacái pitàaní ulí ipisíiri tàacáisi iyú.

²⁰Píacué sùmanáica, peebáidacué pisèenái itàacáíwa macáita casíimáicáiná Wáiwacali iicácué pimàni càì. ²¹Píacué asianái quéenibéeyéica, picácué pàlimáida piicáwa péenibenáíwa àta calúacataléta náiwitáise, ipíchaná achúmaca nawàwa manuísíwata, yá càmìta quirínama neebáidacué pitàacái.

²²Píacué áibanái yàasu wenàiwicaca, íibaidéeyéica mawèníiri iyú píiwacali iríwa, pimànicué macáita càide iyúwa píiwacali ichùulianá pía cháí èeri irícu. Pimànicué cayábani yái píibaidacalécawa, càmíirica abéta píiwacali iicáidacaalícué pirí, cayábacaténácáita iicácué pía meedá, néese píibaidacué cayába càiripináta píiwitáise cayábéeri yáapichawa báisíiri iyú, píasáidacaténácué piaca Dios icàaluíná. ²³Cawinácaalícué pimàni, pimànicué cayábani casíimáiri iyú càide iyúwacué píibaidaca nacáicaalí Wáiwacali irí, càmíirica wenàiwica irí meedá. ²⁴Càicué pimàni pàlácáinácuéwa Wáiwacali yàanápínácué pirí yàasu cawèníiri yéenáwa yàacaténácué piwèni áibaalípiná pìanàacaalícué chènuniré, píibaidacáinácué Cristo irípiná, yái Píiwacalisíwacué abéerita. ²⁵Quéwa cawinácaalí imàníríca íbáyawanáwa, Dios ipáyaidapínáni yùuwichàacáisi iyú, ìwalfise yái báawéerica imàníríca, càmíicáiná Dios iicá áiba wenàiwica íiwitáaná iyúwa cayábéeri áibanái íícha, néese iicáca macái wenàiwica abédanamata.

4 ¹Píacué náiwacanánái iwàwacutácué picùaca plasú wenàiwicawa machacàníiri iyú. Picácué piùwichàida nía máiwitáiséeri iyú, néese pimànicué nalí cáalíacáiri iyú. Piwàwalicué pidèniaca Píiwacaliwa chènuníiséeri. Yá áibaalípiná iwàwacutácué picàlidaca piináwanáwa irí càinàcaalícué cayábéeri, báawéeri nacái pimàníríca cháí èeri irícu.

²Píacué wéenánáica, picácué piméyáawa pisutáca píawawa Dios íícha. Néese pisutácué píawawa Dios íícha manuísíwata. Yá piacué Dios irí

cayábéeri. ³Pisutácué nacái Wáiwacali ícha walípiná imàacáanápiná wacàlidaca yái cayábéeri tàacáisica áibanái irí mamáalàacata, wacàlidacaténá nacái nalí yái tàacáisi càmíricaté wenàiwica yáalía ìwali, yái tàacáisi íméeerica Cristo iwasàaca càmíyeyí judío Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Iná pisutácué Dios ícha nulípiná ipíchaná cáaluca núa, nùyacáiná siùca cháí presoíyeyí ibànalicu nucàlidacáiná yái tàacáisica wenàiwicanái irí. ⁴Pisutácué nulí Dios amalácaténá numànica nalí yái tàacáisica yéewanápiná náalíaca néemiacani, càinácaalí ímáaná.

⁵Piicácué píchawa cayába, pimànicué cáalíacáiri iyú, iwàwacutácaalícué pimànica wawàsi nèewi níara áibanái càmíyeyíca yeebáida Jesucristo itàacái. Càicaalínácaalícué pialímá picàlidaca nalí Wáiwacali iináwaná ìwali, yá picàlidacué nalíni. ⁶Iwàwacutácué pitàaníca éeréeri iyú càiripináta, cáiwitáiséeri iyú nacái. Iwàwacutácué pialíaca picàlidaca machacàníiri iyú nalíni, macáita cawinácaalí wenàiwica isutéeyéica yéemíawa pía.

Saludos finales

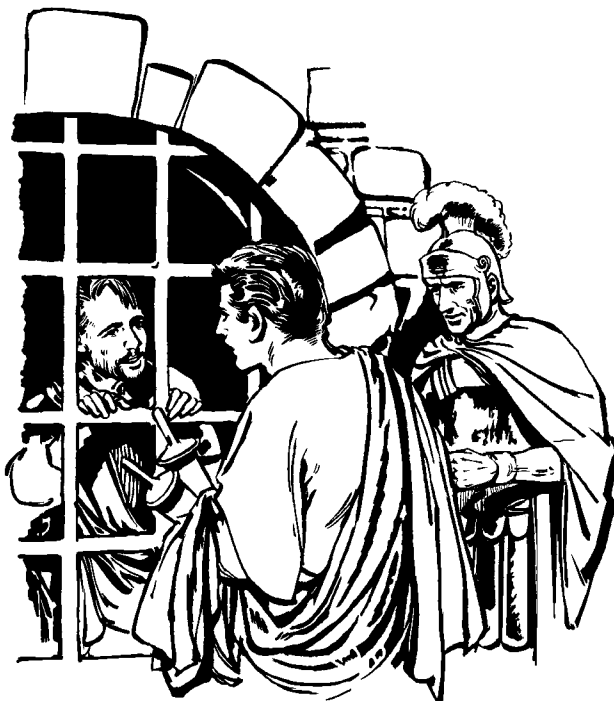
⁷Wéenàsàiri cáininéerica waicáca ípidenéerica Tíquico icàlidapínácué piríwa macáita nuináwaná. Tíquico yàacawéeridaca wía cayába, íibaidaca nacái Wáiwacali irípiná núapicha. ⁸Iná nubànùacué pìataléni icàlidacaténácué pirí waináwaná ichàiniadacaténácué píiwitáise Wáiwacali ìwali. ⁹Onésimo yái wéenàsàiri cáininéerica waicáca, pìyacàle néeséericué nacái, yàapínacawa Tíquico yáapicha. Yásí nacàlidacué piríwa macáita ìwali càinácaalí ìyáaná cháí.

¹⁰Aristarco yái ìyéerica presoíri iyú núapicha presoíyeyí ibànalicu, iwàwalícuéca pía. Càita nacái Marcos, yái Bernabé yéenasàirináca, iwàwalícuéca pía nacái. Nudéca nucàlidacuéca pirí Marcos ìwali, ipáchiaacalícué pía, yá pitàidacué cayábéeri iyúni. ¹¹Aiba wenàiwica ípidenéeri Jesús, áibaalí ípidenéeri Justo, iwàwalícuéca pía nacái. Níacata abéta judío yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái íibaidéeyéica núapicha, wacàlidacaténá càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa. Càita nachàiniadaca nuwàwa. ¹²Epafras abéericué pìyacàle néeséeri íibaidéerica Cristo irípiná iwàwalícuéca nacái pía. Yá mamáalàacata isutácuéca Dios ícha pirípinácué manuísíwata cachàinícaténácué píiwitáise Jesucristo ìwali, pimàacáanápinácué píawawa nacái Dios irí pimànicaténácué càide iyúwa Dios iwàwáaná. ¹³Núalíacawa Epafras isutácué Dios ícha pirípinácué manuísíwata, càita nacái Epafras isutáca

Dios ícha nalípiná níara Laodicea ìyacàlená mìnanáica, Hierápolis ìyacàlená mìnanáica nacái. ¹⁴Lucas nacái yái cadepiacáirica cáininéerica waicáca, iwàwalicuéca pía nacái. Càita nacái Demas iwàwalicuéca pía.

¹⁵Nuwàwali níara wéenánáica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái Laodicea ìyacàlená mìnanáí. Nuwàwali nacái Ninfa, nía nacái ìwacáidáyaquéeyéicawa ucapèèrìculé namànicaténá culto. ¹⁶Pidécanáamicué piléeca yái cuyàluta piríwáaca, yá pibànùacuéni naléecaténáni, níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, Laodicea ìyacàlená mìnanáica. Píacué nacái, piléecué nacái yáara cuyàlutaca nubànuèrica nalí Laodicea néré. ¹⁷Píimacué càì Arquipo irí: “Píibaida cayába pimànicaténá píibaidacaléwa càide iyúwa Wáiwacali ichùulianá pimànica irípináni”, càì núumaca Arquipo irí.

¹⁸Núa Pablo nutànàacué pirí yái tàacáisi achúméérfinaca nucáapi iyúwa nuwàwalicáinacué pía. Pisutácué Dios ícha nulípiná presocáiná núa. Nusutácué nacái Dios ícha pirípinácué imàníinápinácué pirí cayábéeri mawèníri iyú.

1 TESALONICENSES

Saludo

1 ¹Núa Pablo, Silvano yáapicha, áibaalí ípidenéeri Silas, Timoteo yáapicha nacái nutànàacué pirí cuyàluta, píacué wéenánái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái Tesalónica iyacàlená mìnánái, píacué iyéeyéica abédanamata Wáaniri Dios yáapicha, Wáiwacali Jesucristo yáapicha nacái. Wawàwalicué pía. Wía apóstolca, wasutáca Dios ícha pirípinácué imànínápínácué pirí cayábéeri mawèníri iyú, imàacáanápínácué pìyaca matuíbanáiri iyú nacái.

El ejemplo de fe que daban los de Tesalónica

²Macái imanùbaca wasutácaalí Dios ícha pirípinácué, wàaca irí cayábéeri pìwalicué macáita. ³Wàaca Wáaniri Dios iríwa cayábéeri mamáalàacata pìbaidacáinácué Dios irípiná cachàiníri iyú peebáidacáinácué Jesucristo itàacái. Wáalía nacáíwa piyúdàacuéca áibanái manuísíwata cáininácáinácué piicáca Dios. Wáalía nacáíwa picùacuéca manuísíwata Wáiwacali Jesucristo yàanàanápíná àniwa, íná yéewa pìideniàacuéca piùwichàanáwa matuíbanáiri iyú idècunitàacá namànicuéca pirí báawéeri ìwalíise yái peebáidáanácuéca Jesucristo itàacái. ⁴Píacué wéenánáica, cáininácuéca Dios iicáca pía. Wáalíaca nacáíwa Dios idéca yeedácuéca pía yàasu wenàiwicacaténácué pía. ⁵Wacàlidacaalítécué pirí Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha, càmitaté wacàlidacáitacué piríni yáawami tàacáisi iyú meedá, néese wacàlidacatécué piríni Espíritu Santo ichàini iyú, wáalíacaté nacáíwa báisíiri iyú báisícani yái tàacáisi wacàlidéerica. Píalíacué nacáíwa amaléeri iyú wàyacaté machacàníiri iyú pèewibàa, wayúudàacaténácué pía, íná píalíacuéwa wacàlidacaté pirí Dios itàacái báisíiri iyú.

⁶Wía apóstolca, wáaliacawa Dios yàasunáica píacué, bàaluitécaíná pidàbacué pìyaca machacàníri iyú càide iyúwa wáasáidáanátécué pirí, càide iyúwaté nacái Wáiwacali ìyáaná. Yá peebáidacatécué Jesucristo itàacái casímáiri iyú, càide iyúwaté Espíritu Santo imàacáanácué casímáica pía, éwitaté áibanái càmíiyéi yeebáida nàuwichàidacáanítacué pía báawanama peebáidacáinácué Jesucristo itàacái. ⁷Càita píasáidacuéca áibanái irí cànácaalí iwàwacutáaná neebáidaca, macáita yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, ìyéeyéica Macedonia yàasu cáli íinata, Acaya yàasu cáli íinata nacái. ⁸Wáaliacawa pimàacacué madécaná áibanái náaliacawa Wáiwacali itàacái ìwali, càmíirica abéta níara ìyéeyéica Macedonia yàasu cáli íinata, nía nacái ìyéeyéica Acaya yàasu cáli íinata, néese macái cáli imanùbaca manùbéeyéi wenàiwica náalíacué piináwaná ìwali. Náaliacawa peebáidáanácué Dios itàacái, íná càmita iwàwacutá wacàlidacuéca nalí piináwaná ìwali. ⁹Néese, níata icàlidaca ìyaca walí piináwanácué ìwali, íná náaliacawa wapáchíanácué pía bàaluité, pitàidacatécué wía cayába, péemiàcatécué nacái wàasu tàacáisi. Piyamáidacatécué pìaca ídolo icàaluíniná, níara cuwáináí yéenáiwanáca, yá pimàacacatécué píawawa cáuri Dios irí, yái báisiirica, peebáidacaténácué itàacái, píibaidacaténácué irípiná nacái. ¹⁰Nacàlidaca nacái walí picùacuéca Jesús yàanàaca chènuníise àniwa, yái Dios Iirica, Dios imichàidéericaté yéetácáisi íicha. Yácata Jesús iwasèerica wía Dios yàasu manuírí yùuwichàacáisi íicha, yái yùuwichàacáisi yàanèripináca èeri imáalàacaalípináwa.

El trabajo de Pablo en Tesalónica

2 ¹Iná píacué wéenánáica píalíacuéwa Dios imànicatécué pirí cayábéeri wapáchiaacalícué pía bàaluité. ²Péemiàcatécué waináwaná ìwali, wía apóstolca, ipíchawáiseté wàanàacué pìatalé, yáté Filipos ìyacàlená minanáí namànicaté walí máiní báawéeri, natàanícaté nacái wàwali báawéeri iyú idècunitàacá nàuwichàidaca wía ìwalíise yái wacàlidáanáca Jesucristo itàacái. Quéwa Dios iyúudàcaté wía wàanàacaténáté pìyacàle nérécué wacàlidáanápínácué piríni macàaluínináta, yái tàacásica íiméerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, éwitaté áibanái nàuwidecáaníta namànica wía manuísíwata. ³Càmítaté wacàlidacué pirí cachìwéeri tàacáisi, càmita nacái watàanícué pirí wachìwáidacaténácué pía meedá, weedácaténácué píicha plata. ⁴Néese Dios yáalimáidacaté iicáwa wía asáisi wáibaidacaalí irípiná machacàníri iyú, wía apóstolca.

Néese idécanáamité cayábaca Dios iicáca iyúwaté wáibaidáaná irí, yá ibànùacaté wía wacàlidáanápínaté yái tàacáisi íméeerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Iná yéewa wacàlidaca wenàiwicanái iríni. Càmita wáalimáida wasíimáidacáita wenàiwica meedá wàasu tàacáisi iyúwa, néese wacàlidaca Dios itàacái càide iyúwa Dios iwàwáaná, yái Dios yáaliérica wawàwa. ⁵Píaliacué nacáwa càmitaté wachìwáidacué pí cachìwéeri tàacáisi iyú càide iyúwa èeri minaná iwàwáaná yéemiaca. Càmitaté wamàni càì weedáanápínacué píicha cawènfiri. Càmitaté nacái wamàni wawàsi ibàacanéeri iyú weedácaténacué píicha plata. Càité wàyacué pèewibàa machacànfiiri iyú Dios iicá. ⁶Càmitaté wawàwa wenàiwica naicáca wía iyúwa máníiyéica cayába áibanái íicha. Càmitacué wacutá píicha càiri, áibanái íicha nacái, ibatàa abéeri piná, éwita Dios imàacacáaníta walí cáimiétacanéeri íibaidacalési, wía apóstolca. Càité nacái, éwita Dios imàacacáaníta walí íiwitáisewa wachùuliacaténacué pí cachàinfiiri iyú, càicáaníta càmitaté wamàni càì. ⁷Càmitaté wachùuliacué pí cachàinfiiri iyú, éwita Cristo yàasu apóstolcáaníta wía. Néese watàanícátécué pirí éeréeri iyú. Wamànicátécué pirí càide iyúwa inanái udàwinàacaalí uénibewa, ucua nacái nía cáininéeri iyú. ⁸Càité nacái cáinináca waicácuéca pí iná wawàwacaté wacàlidacuéca pirí Dios itàacái cayábéeri, yá wáibaidacaté macái wachàini iyúwa wayúudàcaténacué pí. ⁹Yá wacàlidacatécué pirí Dios itàacái mamáalàacata cáininácáiná waicácuéca pí! ⁹Píacué wéenánaica, píaliacuéwa wáibaidacaté wacáapi iyúwa mamáalàacata cachàinfiiri iyú wawènìacaténaté wayáapínáwa, wàyacaalíté pèewibàa. Càmitaté wawàwa wáinataléca pirícuéni, iná wáibaidacaté èeríapinama, táiyápinama nacái ipíchanacué wacutáca píicha wayáapínáwa idècunitàacá wacàlidacatécué pirí Dios itàacái.

¹⁰Píaliacuéwa amaléeri iyúni wàyacatécué pèewibàa machacànfiiri iyú piicápinácué, mabáyawanéeri iyú nacái Dios iicá. ¹¹Píaliacué nacáwa wàalàacatécué pí, wamichàidacatécué píiwitáise, wachàiniadacatécué piwàwa, píacué abéechúanaméeyéica càide iyúwa nániri cayábéeri íiwitáise imàníiná yéenibe iríwa. ¹²Wàalàacatécué pí pimànínápínacué càide iyúwa iwàwacutáaná Dios yàasu wenàiwica imànica, yái Dios imáidéericuéca pí icùacaténacué pí iyúwa Picuèriná, pìyacaténacué nacái Dios icamaláná mèlumèluíri iricu chènuniré.

¹³Iyaca áiba wawàsi nacái wèerica Dios irí cayábéeri ìwalfise mamáalàacata: Bàaluité péemiàcanáamicué wacàlidaca pirí Dios itàacái, yaté peebáidacuécani píaliacáinátéwa Dios itàacáicani báisiiri

iyú, càmita càide iyúwa wenàiwica itàacái meedá. Báisíta Dios itàacáicani, iwàlìsàidéericuéca píiwitáise piwàwalicuísewa, píacué yeebáidéeyéicani. ¹⁴Iná píacué wéenánáica, peebáidacáinácué Jesucristo itàacái, ínáté ìwalíise piasu cáli néeséeyéi nàuwichàidacatécué pía, níái càmfíyéica yeebáida. Yá piùwichàacatécuéwa càide iyúwa Dios yàasu wenàiwica nàuwichàanátéwa, níara yeebáidéeyéica Cristo Jesús itàacái Judea yàasu cáli íinata, bàaluitécáiná néenánái nacái judíonái nàuwichàidacaté nía ìwalíise yái neebáidáanáca Jesucristo itàacái. ¹⁵Níara judíoca nanúacaté Wáiwacali Jesús, càide iyúwaté nàawirináimi inúanáté Dios yàasu wenàiwica profetanái icàlidéeyéicaté tàacáisi Dios inùmalicuíse. Judíonái yùuwichàidacaté wía nacái, náucaca wía nacái nàasu cáli íichawa. Càmita namàni càide iyúwa casímáiná Dios iicáca. Nàuwideca namànica macái wenàiwica. ¹⁶Macái imanùbaca wawàwacaalí wacàlidaca Dios itàacái càmfíyéi judío irí, yéewacaténá Jesucristo iwasàaca nía nacái Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, judíonái càmita namàaca wacàlidaca Dios itàacái càmfíyéi judío irí. Càita máiní namànica nabáyawanáwa, níái judíoca. Quéwa átata Dios yàasu yùuwichàacáisi máiníiri manuíca idéca yàanàaca mawiéniré nalí, yàanàacaténá nàwali mesúnamáita.

Pablo desea visitar otra vez a los de Tesalónica

¹⁷Píacué wéenánáica, achúmacaté wawàwa iwàwacutácáináaté wàacawa píchacué, achúma èeripináté, yáté éwita càmicáaníta waicácué pía, càicáaníta wawàwalicué pía mamáalàacata wawàwalicuísewa. Iná wawàwacaté wàacawa pìatalécué máiníicáináaté wawàwaca wapáchiacuéca pía. ¹⁸Yáté wáináidacawa wapáchíanápínáté píacué. Núa, Pablo nuwàwacaté nupáchiacuéca pía madécaná yàawiría quéwa càulenacaté Satanás imànica nuíchani, íná càmitaté nùalimá nùanàaca néré. ¹⁹Wía apóstolca, máiníté wawàwaca waicácuéca pía casímáicáinácué pimànica wawàwa wacùacáinácué wabàlùanápínáwa píapicha Wáiwacali Jesucristo íipunita áiba èeriwa Wáiwacali yàanàacaalípiná àniwa. Néenialípiná, imáiní casímáipínáca wawàwa pìwalicué peebáidacáinácué Jesucristo itàacái tàì íiméeri iyú! ²⁰Báisíta, wacàlidapínácué piináwaná ìwali casímáiri iyú, pimànicáinácué máiní cayábéeri.

3 ¹Néeseté máiní nuwàwacaté nuémíaca piináwaná ìwalicué, quéwa càmitaté nùalimá nùaca nupáchiacuéca pía. Càmicáináaté nùalimá nuìdeníaca mamáalàacata yái càmfínáca nùalíawa, ínáté

nuínáidacawa nuyamáanápínátéwa abéerita Atenas iyacàlená néré. ²Yáté nubànùaca wéenàsàiri Timoteo yeebáidéerica Jesucristo itàacái, ipáchiacaténácué pía. Yái Timoteo abéeri wéená wía íibaidéeyéica Dios irípiná, wía icàlidéeyéica yái cayábéeri tàacáisica Cristo iináwaná ìwali. Yáté nubànùacué pìatalé Timoteo imichàidacaténácué píiwitáise, ichàiniadacaténácué piwàwa nacái, yéewanápinácué peebáidaca Jesucristo itàacái mamáalàacata tàì fíméeri iyú. ³Nubànùacaté Timoteo pìatalécué yàalàacaténácué pía, báawacáichacué piwàwa piùwichàacái ìwalísewa, ipíchanácué piwènúadaca píiwitáisewa Jesucristo íicha. Píalíacuéwa iwàwacutáaná wàuwichàacawa càì, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ⁴Càita nacái bàaluité wàyacaalítécué píapicha, yáté wacàlidacué pirí áibanái nàuwichàidáanápíná wía, weebáidacáiná Jesucristo itàacái. Siuca píalíacuéwa wadéca wadàbaca wàuwichàacawa càide iyúwaté wacàlidáanácué piríni. ⁵Iná càmicáináté nùalimá nuìdenìaca quirínamani, yái càmfínácuéca nùalía piináwaná ìwali, yáté nubànùaca Timoteo isutácaténácué yéemìawa pía yéewanápiná nùalíacuéca piináwaná ìwali asáisi peebáidacaalícué Jesucristo itàacái mamáalàacata tàì fíméeri iyú. Nubànùacatécué pìataléni achúmacáináté nuwàwa nuínáidacawa piwalícué cawàwanáta Satanás yáalimáidacatécué pía piwènúadáanápínácué píiwitáisewa Jesucristo íicha. Càita Satanás iwàwa imànica yéewanápiná canáca iwèni, yái wacàlidéericuéca pirí Dios itàacái bàaluité.

⁶Quéwa siùcade Timoteo idéca yèepùacawa pìyacàle néesecué, yáara Tesalónica iyacàlenáca. Yá idéca icàlidaca walí cayábáanácué piináwaná peebáidacáinácué Jesucristo itàacái mamáalàacata tàì fíméeri iyú, cáinináacáinácué nacái piicáyacacawa. Idéca icàlidaca walí piwàwalífinácué wía cáininéeri iyú mamáalàacata, máiní nacái piwàwacué piicáca wía càide iyúwa wawàwáanácué waicáca pía. ⁷Iná píacué wéenánáica, éwita wàuwichàacáanítawa manuísíwata, càicáaníta wadéca wachàiniadaca wawàwawa, wía apóstolca, wéemìacáinácué piináwaná ìwali peebáidacuéca Jesucristo itàacái mamáalàacata tàì fíméeri iyú. ⁸Yá wáalimá wàidenìaca yùuwichàacáisi wéemìacáinácué piináwaná ìwali càmfínácué piméyáawa peebáidaca Wáiwacali itàacái tàì fíméeri iyú. ⁹Càmíiripínáta wayamáida wàaca Dios irí cayábéeri piináwaná ìwalísecué, yá nacái pimànínácuéca cayábéeri. Iná yéewa casíimáica wía Dios iicápiná pìwalínácué. ¹⁰Eeríapinama, táiyápinama nacái wasutáca Dios íicha manuísíwata imàacáanápíná waicácuéca pía watuí iyúwa wéewáidacaténácué pía mamáalàacata

iwàwacutácaínacué píaliácawa áiba wawàsi ìwali peebáidacaténacué Jesucristo itàacái tàì ìmíeeri iyú.

¹¹Wía apóstolca, wawàwaca Wáaniri Dios, Wáiwacali Jesucristo nacái nayúudàaca wía yéewanápiná wáalimáca wapáchiacuéca pía mesúnamáita. ¹²Wasutá Wáiwacali íicha pirípinacué, imàacáanápinacué cáinináca piicáyacacawa cachàiníwanái mamáalàacata, càita nacái cáinináanápinacué piicáca áibanái wenàiwica canánama, càide iyúwa cáinináaná waicácuéca pía. ¹³Càita nusutáca Wáiwacali íicha pirípinacué ichàiniadáanápinacué píiwitáise, yéewanápinacué mabáyawanáca Dios iicáca pía Wáiwacali Jesús yàanàacaalípiná macáita yàasunái mabáyawanéeyéi yáapichawa èeri imáalàapínacaalíwa. Báisíta, amén.

La vida que agrada a Dios

4 ¹Siúcade píacué wéenánáica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, wasutácué píicha wawàsi manuísíwata, wàalàacué pía nacái Wáiwacali Jesús inùmalicuise. Pìyacué machacànìiri iyú cachàiníwanái mamáalàacata casíimáicaténacué Dios iicáca píiwitáise càide iyúwacué pidàbáanáté pìyaca péemiàcanacáitacué wéewáidaca pía.

²Péemiàcatécué cayába yái tàacáisi wacàlidéericatécué pirí Wáiwacali Jesús inùmalicuise. ³Dios iwàwacué pìyaca mabáyawanéeri iyú píibaidacaténacué abéerita irípiná. Càmita iwàwacué píimáca áiba yáapicha càmfírìca pinìrisíwa, càmfíchúa nacái píinusíwa. ⁴Càita Dios iwàwacué pìyaca, yéewanápiná cawinácaalí asìali iwàwéerica icàsàacawa yáalimá yeedáca írìwa íinupináwa mabáyawanáwaca, ìyacaténá úapicha cáimiétaquéri iyú. ⁵Aibanái wenàiwica càmfíyéica yáalíawa Dios ìwali needáca inanái máinícáiná nawàwacáita naimáca náapicha meedá. Càmita báisí naicáyacacawa cáimiétaquéri iyú. Picácué pimàni càì. ⁶Picácué nacái píimá áiba asìali íinu yáapicha, càita nacái áiba inanái inìri yáapicha. Pimànicaalícué càiri báawéeri áiba wenàiwica írì, yásí Wáiwacali yùuwichàidacué píawa manuísíwata, càide iyúwacué wàalàanáté pía cáimiétaquéri iyú. ⁷Dios càmita imáida wía wamànínápiná wabáyawanáwa casaquéri iyú, néese imáidaca wía wàyacaténá mabáyawanéeri iyú, yéewanápiná wáibaidaca abéerita irípiná. ⁸Yái tàacáisi nùalèericuéca iyú pía, càmfírìta meedá wenàiwica yàasu tàacáisi, néese Dios itàacáicani, íná cawinácaalí càmfírìca yeebáida yái tàacáisi, idéca yúucaca íichawa Dios, yái Dios ibànuèricuéca Espíritu Santo piwàwaliculé. Yái Espíritu Santo íipidená íimáanáquéi “Yái Mabáyawanéerica” íimáanáca, Espíritu yàanàacáinaté mabáyawanácaténá imànica wía.

⁹Quéwa càmita iwàwacutá nùalàacuéca pía cáinináanápínacué piicáyacacawa Dioscáiná idéca yéewáidacuéca pía càì, ínà nùalíacawa cáinináacuéca piicáca áibanái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ¹⁰Wáalíacawa cáinináacuéca piicáca macáita wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái iyéeyéica Macedonia yàasu cáli íinata. Quéwa wasutácué píicha wawàsi manuísíwata, píacué wéenánáica, cáinináanápínacué cachàiníwanái mamáalàacata piicáca macáita yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ¹¹Píalimáidacué pìyacaténá matuíbanáiri iyú áibanái yáapicha. Picácué máini pisutáida péemiawa áibanái yàasu tàacáisi ìwali, néese píibaidacué picáapi iyúwa càide iyúwaté wàalàanácué pía. ¹²Píibaidacué cachàiníiri iyú yéewanápiná áibanái càmiíyéica yeebáida Jesucristo itàacái naicácuéca pía cáimiétaquéeri iyú, pidèniacaténácué nacái yái pimáapuèrica, ipíchanácué picutáca piyáapínáwa áibanái íicha.

El regreso del Señor

¹³Píacué wéenánáica, wawàwacué píalíacawa càinácaalí nàyáanápíná níara yéetéeyéimicawa yeebáidéeyéicaté Jesucristo itàacái achúmacáichacué piwàwa manuísíwata càide iyúwa achúmáaná èeri minanái iwàwa càmiíyéica yeebáida Jesucristo itàacái. Achúmaca nawàwa manuísíwata càmicáiná nacúa néenánáimi imichàacawa yéetácáisi íicha. ¹⁴Wadéca weebáidaca Jesús iináwaná ìwali yéetátéwa, néese imichàacaté nacáiwa yéetácáisi íicha. Càita nacái weebáidaca Dios imichàidáanápíná yéetéeyéimiwa yéetácáisi íicha, níái yéetéeyéimicawa yeebáidéeyéicaté Jesús itàacái. Nacáucami yàanàapíná Jesús yáapicha namichàacaténáwa yéetácáisi íicha Jesús yàanàapínácaalí àniwa.

¹⁵Iná wacàlidacué pirí yái tàacáisi càide iyúwa Wáiwacali yéewáidáaná wía: Wía cáuyéicáwaca mamáalàacata cháì èeri irícu Wáiwacali yàanàacaalípiná, càmita wàawa napíchalé chènuniré níái yéetéeyéimicawa yeebáidéeyéicaté Jesucristo itàacái. ¹⁶Wéemiápiná chènuníiséeri tàacáisi imáidéerica wía cachàiníiri iyú, yá ángel íiwacalíná imáidapíná nacái wíawa, yá nacái Dios yàasu trompeta casànapíná wéemiawa napuliacaalíni. Yásí Wáiwacali iricùapínáwa chènunibàata. Néese níái yéetéeyéimicawa yeebáidéeyéicaté Cristo itàacái, níata idàbapíná icáucàacawa quéechacáwa. ¹⁷Néese wía cáuyéicáwaca wamichàapínáca wáapichawa cáuli irículé, wawàlùacaténáwa acalèe yèewiré wáipunitáidacaténá Wáiwacaliwa capíraléeri cáli íinatalé. Càipíná wàyaca Wáiwacali yáapichawa càiripínáta. ¹⁸Iná

pichàiniadacué piwàwawáaca iyú yái tàacáisi cayábéerica ipíchanacué máiní achúmaca piwàwa péenánái yéetácaalíwa pícha.

5 ¹Píacué nuénánáica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, càmitacué iwàwacutá nutànàaca pírí tàacáisi ìwali yái Wáiwacali yéenáíwanáca yàanàacatáipínáta, càisimalénácaalí camuí ìya wapíchalé. ²Píaliacuéwa cayába canáca èeri mìnánái yáaliériwa càicaalínápinácaalí Wáiwacali yàanàaca àniwa. Càide iyúwa cayéedéeri yàanàacaalí táiyápi càmicatáita wenàiwicanái íináidawa ìwali, càita nacái Wáiwacali yàapínáwa néese àniwa càmicatáita èeri mìnánái icùa yàanàaca. ³Néenalípiná wenàiwica nacàlidapíná càì: “Cayába macáita. Canáca ùwicái. Wàyaca matuíbanáita”, càipíná náimaca. Néese ráunamáita yùuwichàacáisi yàanàapínacawa nàwali cáíwíiri iyú imáalàidacaténá nía, càide iyúwa inanái idàbacaalí yùuwichàacawa isicúasíwata umusúadacaténá iicá èeri. Yásí càmita náalimá napíacawa Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha. ⁴Quéwa píacué wéenánáica càmitacué catá píiwitáise, píaliacáinácuéwa Dios ìwali. Iná càmitacué Wáiwacali yéenáíwaná icalùada píawa, yàanàapínacaalí càide iyúwa cayéedéeri icalùadacaalí wenàiwica. ⁵Amalácáinácué píiwitáise macáita, píaliacáinácuéwa Dios ìwali, picùacáinácué nacái Wáiwacali yàanàaca. Càmita wàya càide iyúwa catéeyéi íiwitáise iyáaná, càmiíyéica yáalía Dios ìwali. ⁶Iná iwàwacutá wamichàidaca wáiwitáisewa wacùanápiná Wáiwacali yàanàaca. Picácué wàya iyúwa iiméeyéi meedá, càmiíyéica icùa Jesús yàanàanápiná. Yá waicáidacué Wáiwacali ípunitawa cáalíacáiri iyú, wacùacaténá wíawawa ipíchaná wawènúadaca wáiwitáisewa Wáiwacali fíchawa. ⁷Aibanái catéeyéica íiwitáise càmita náalíawa Dios ìwali. Càica níade iyúwa wenàiwica iiméeyéica meedá táiyápinama, iyúwa nacái wenàiwica icàméeyéica catéeri írìcu. ⁸Quéwa wía amaléeyéica íiwitáise, icuèyéica nacái Wáiwacali yàanàanápiná, iwàwacutá wacùaca wíawawa cayába ipíchaná wamànica wabáyawanáwa. Iwàwacutá weebáidaca Jesucristo itàacái, càita nacái cáininácué waicáyacacawa, càita nacái manuícué wáináida wawàwawa Jesucristo ìwali iwasàanápiná wíawa Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha. Wamànicaalí càì, yásí wacùapíná wíawawa cayába Satanás fícha ipíchaná wamànica wabáyawanáwa, càide iyúwa úwisàiri ìwalicaalí icàyuwaniwa, ibàle nacáiwa dàaléeri hierro nacáiri icùacaténá yáawawa yùuwidenái fíchawa. ⁹Dioscáiná càmitatè yeedá wía yàasunáipínáwa imàacáanápiná yàasu manuírì yùuwichàacáisi yàanàaca wàwali, néese idéca yeedáca wía iwasàacaténá wía yàasu yùuwichàacáisi fíchawa ìwalíise yái Wáiwacali Jesucristo

yéetáanácawa wáichawalíná. ¹⁰Jesucristo yéetácatéwa wáichawalíná wàyacaténá yáapicha càiripináta, éwita nacái wéetácaalíwa, càita nacái cáucaalícáwa wía áiba èeriwa Jesucristo yàapinácaalíwa néese àniwa. ¹¹Iná pimichàidacué píiwitáisewáaca mamáalàacata, pichàiniadacué nacái piwàwawáaca càide iyúwa pimàníinácué piacawa siùcade.

Pablo aconseja a los hermanos

¹²Píacué wéenánáica wasutácué píicha wawàsi manuísíwata, piacué ancianonái fímiétacaná, níai íibaidéeyéica Dios irípiná pèewibàa, nacùacaténácué pía, nàlàacaténácué pía Wáiwacali itàacái iyú, piacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ¹³Iwàwacutácué piaca ancianonái fímiétacaná, cáininácué nacái piicáca nía manuísíwata ìwalíse yái íibaidacalésica namànírica Dios irípiná, yái nacùanácuéca pía. Piyacué matuíbanáita piapichawáaca.

¹⁴Wachùuliacué pía, piacué wéenánáica, pialàacué cachàiníiri iyú níara péená càmfíyéica iwàwa íibaidaca. Pichàiniadacué nawàwa nacái cawinácaalí achúméeyéica fínáida iwàwawa, nàuwichàacái ìwalísewa. Piyúudàacué nacái níara machawàaquéeyéica íiwitáise, càmfíyécáwaca yeebáida tàì fíméeri iyú. Pimànicué macáita irí éeréeri iyú mamáalàacata.

¹⁵Aibanáicaalí imànicué pirí báawéeri, picácué pimàni irí báawéeri nacái pípuináwa, néese píalimáidacué pimànica cayábéeri piríwáaca càiripináta, macái wenàiwica irí nacái.

¹⁶Cayábacué piwàwa càiripináta. ¹⁷Pisutácué píawawa Dios íicha mamáalàacata. ¹⁸Píacué Dios irí cayábéeri càinácaalícué pìyáaná, càicáinácué Dios iwàwa pimànica, piacué yeebáidéeyéica Cristo Jesús itàacái.

¹⁹Càide iyúwa càmicaalí wachacàida cayábéeri quichái iyúudèrica wía, càita nacái picácué pimáalàida píchawa yái cayábéerica Espíritu Santo imàníricuéca piwàwalícuíse. ²⁰Picácué caná iwèni piicáca natàacái níai wenàiwica Espíritu Santo ichàiniadéeyéica nacàlidacaténá tàacáisi Dios inùmalícuíse. ²¹Quéwa píináidacuéwa cáalíacáiri iyú ìwali macái tàacáisi péemièricuéca píalíacaténácuéwa asáisi báisícaalí Dios itàacáicani, néese peebáidacué abéerita yái cayábéeri tàacáisica. ²²Piwènúacuéwa macái báawéeri íiwitáaná íicha.

²³Wasutáca Dios íicha pirípinácué, yái Dios matuíbanáirica imànica wáiwitáise, masacàanápínacué imànica píiwitáise píibaidacaténácué abéerita Dios irípiná, icùanápínacué nacái píiwitáise manuísíwata,

piwàwa nacái, piiná nacái mabáyawanéeri iyú àta Wáiwacali Jesucristo yàanàacataléta àniwa. ²⁴Càipiná Dios imànicuéca piríni. Yái Dios imáidéericatécué pía yàasunáicaténácué pía, imànipinácué pirí macáita càide iyúwa icàlidáanácué piríni.

Saludos y bendición final

²⁵Píacué wéenánáica, pisutácué Dios fícha walípiná nacái. ²⁶Pitàidacué cayábéeri iyú macáita wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ²⁷Nuchùuliácué pía Wáiwacali inùmaliçuíse, piléecué yái nùasu cuyàlutaca nalí macáita níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ²⁸Yá wasutáca Wáiwacali Jesucristo fícha pirípinácué, imànínápinácué pirí cayábéeri mawènfiri iyú.

2 TESALONICENSES

Saludo

1 ¹Núa Pablo, Silvano yáapicha, áibaalí ípidenéeri Silas, Timoteo yáapicha nacái, nutànàacué pirí cuyàluta, píacué wéenánái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái Tesalónica ìyacàlená irìcu, píacué ìyéeyéica abédanamata Wáaniri Dios yáapicha, Wáiwacali Jesucristo yáapicha nacái. Wawàwalicué pía. ²Wasutáca Wáaniri Dios fícha pirípínacué, Wáiwacali Jesucristo nacái namànínápínacué pirí cayábéeri mawèníiri iyú, namàacáanápínacué nacái pìyaca matuíbanáiri iyú.

Dios juzgará a los pecadores cuando Cristo vuelva

³Píacué wéenánáica, casíimáica wàaca Dios irí cayábéeri càiripináta pìwalicué. Yá cayábaca càì wamànica peebáidacáinacué pìacawa Jesucristo itàacái manuísíwata cachàiníwanái, yá nacái wáalíacawa cáinináanacué yáwanái piicáyacacawa mamáalàacata. ⁴Iná wacàlidacuéca piináwaná ìwali casíimáiri iyú áibanái irí Dios yàasu wenàiwicaca yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái macái yàcalé wapáchiacatabàa. Wacàlidaca nalíni pìidenìanacuéca piùwichàanáwa mamáalàacata matuíbanáiri iyú, peebáidáanacué nacái mamáalàacata Jesucristo itàacái éwitacué áibanái nàuwichàidacáanítacué pía madécaná yàawiría, éwitacué nacái piùwichàacáanítawa madécaná càulenéeri wawàsi iyú. ⁵Iná yéewa wáalíacawa amaléeri iyú Dios yàanápíná macái wenàiwica iwèni machacàníiri iyú, namànicaalí cayábéeri, càita nacái namànicaalí nabáyawanáwa. Siùcade piùwichàacuécawa pìyaca ìwalíise yái peebáidáanacuéca iyúwa Dios ichùulianacué pía, quéwa càmitacué piméyáawa peebáidaca. Iná Dios icàlidapínacué piináwaná ìwali pimànínacuéca cayábéeri, yá imàacapínacué piwàlùacawa Dios

iyacàle iriculé Dios icuacataléca yàasu wenàiwicanáíwa càiripináta chènuniré.

⁶Dios yàapíná macái wenàiwica iwèni machacàníiri iyú, yùuwichàidapíná nacái níara wenàiwica nabáyawaná ìwalíisewa, níái yùuwichàidéeyéicuéca pía siùcade. ⁷Dios yàapíná macái wenàiwica iwèni machacàníiri iyú, imàacapínacué nacái piyamáidacawa piùwichàacái íichawa càide iyúwa imàacáanápíná wayamáidaca nacáiwa. Càipíná Dios imànica walí macáita néenialípiná Wáiwacali Jesús yàanàacaalípiná chènuníise mèlumèluíri iyú, quichái ipèrùà yèewíise yàasu cachàiníiyéi ángel yáapichawa. ⁸Yá Wáiwacali Jesús yàanàapíná yùuwichàidacaténá wenàiwica nabáyawaná ìwalíisewa, níái càmfíyéica iwàwa yáalíaca Dios ìwali, macáita nacái càmfíyéica yeebáida yái tàacáisi íiméerica Wáiwacali Jesucristo iwasàaca wenàiwicanáí Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. ⁹Yá Wáiwacali yúucapíná íichawa nía déeculé, nàuwichàacaténáwa nabáyawaná ìwalíisewa càiripináta, èeri càmfíiri imáalàawa, yá càmita quirínama naicáca Wáiwacali, yái mèlumèluíríca iicacánáwa, icuèrica macáita cáimiétacanéeri iyú, máinícáiná cachàinica íiwitáise manuúri. ¹⁰Càipíná Wáiwacali imànica nalíwa néenialípiná yàanàacaalípiná àniwa. Yàapínacawa néese àniwa yéewacaténá macáita yàasunái, wía yeebáidéeyéica itàacái, wàaca irí cayábéeri manuísíwata cáimiétaquéeri iyú casíimáiwaca. Núlía nacáiwa piicáanápínacué Wáiwacali yàanàaca, pìapínacué nacái irí cayábéeri, peebáidacáinácué iyúwaté wacàlidáaná pírí Wáiwacali iináwaná.

¹¹Wáalíacawa pìanápínacué Wáiwacali irí cayábéeri néenialípiná, íná wasutáca Wacuèriná Dios íicha pírípínacué mamáalàacata. Wasutáca Dios íicha iyúudàanápínacué pía pìyacaténacué càide iyúwa wenàiwica Dios imáidéeyéica nàyacaténá machacàníiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná. Càita nacái wasutáca Dios íicha pírípínacué ichàiniadàanápínacué pía íiwitáise cachàiníiri iyúwa, pìmanícaténacué macái cayábéeri wawàsi piwàwéericuéca pìmaníca, yá nacái píibaidacalécuéca pìmanírica peebáidacáinácué Jesucristo itàacái. ¹²Càita wasutáca Dios íicha pírípínacué yéewanápíná áibanái nacái nàapínáca Wáiwacali Jesús irí cayábéeri naicácaalípiná ichàiniadacuéca pía pìmanícaténá cayábéeri, yéewanápíná nacái píacué iyéeyéica abédanamata Wáiwacali Jesús yáapicha píasáidacuéca áibanái irí cayábéeri íiwitáisevani, yái Wáiwacalica. Píalimápínacué pìmaníca càì yácáiná Wacuèriná Dios, Wáiwacali Jesucristo nacái nayúudàacuéca pía mawèníiri iyú.

Aclaraciones sobre el regreso del Señor

2 ¹Siùcade piacué wéenánáica, pialíacuéwa Wáiwacali Jesucristo yàanàanápíná àniwa. Píalíacué nacáíwa Dios ìwacáidáanápíná wíawa Wáiwacali Jesucristo yàatalé. Siùcade wawàwaca wéewáidacuéca pía ìwali quiríta. ²Cawàwanáta abénaméeyéi cachìwéeyéi nacàlidapínacué piríni idécasa ichàbacawéi Wáiwacali yéenáiwaná yàacaténáwa néese àniwa. Wasutácué píicha wawàsi manuísíwata ipíchaná piúcáida piwàwawa picalùniwa caquialéta iyúwa sìcusicuíyéi iwàwa. Picácué cáalu pía áibanái cachìwéeyéi náimacaalícué pirí nacàlidacasa tàacáisi Dios inùmalicuíse íméerica idécasa ichàbacawéi Wáiwacali yéenáiwaná, càita nacái néewáidacaalícué pía iyú càiri cachìwéeri tàacáisica. Cawàwanáta náasáidapínacué pirí cuyàluta náiméerica ìwali nutànàacasacué piríni, quéwa picácué peebáida nachìwa, picácué nacái cáalu pía. ³Picácué pimàaca áibanái ichìwáidacuéca pía áiba tàacáisi cachìwéeri iyú, ibatàa abéeri tàacáisi iyúpináta. Ipíchawáise Wáiwacali yéenáiwaná yàanàaca yàacaténáwa néese, yá madécaná wenàiwica nawènúadapíná náiwitáisewa Dios fícha manuísíwata, yá càmita nawàwapíná Dios icùaca nía. Abéeri asiali nacái yàanàapíná, máiníiri cabáyawanáca, Satanás inacáiri íiwitáise, yáalimáidéeripíná èeri mìnánái namànínápiná nabáyawanáwa. Máinípiná báawacani, yái asàlica, íná Dios idéca íínáidacawa imáalàidáanápínáni báisiiri iyú. ⁴Yái asiali yàanèeripínáca, yácata Dios yùuwidesíwaca báawéerica náicha canánama. Yá máinípiná cáimacáica iicáca yáawawa. Icàlidapíná ìwaliwa cachàinicasani Dios fícha, cachàinisa nacáicani macái cuwáinái fícha áibanái yèeyéica icàaluíníná, íná ichùullapíná èeri mìnánái yàaca icàaluíníná Dios fícha. Néese imànipíná càiri báawasíwéeri: Ibàlùadapíná yàasu manuíri yàalubáisiwa Dios yàasu templo irícu, yá yáawinacawa néré icùacaténá macáita, Dioscáinásani, càipíná ímaca yéewacaténá èeri mìnánái yàaca icàaluíníná. Yá icàlidapínáca iináwanáwa Dioscani.

⁵Núalíacawa piwàwalicuéca cayábani yái tàacáisi nucàlidéericatécué pirí. Bàaluité nùyacaalítécué píapícha, yáté nucàlidacuéca pirí iináwaná ìwali yáara máiníiri cabáyawanáca yàanèeripínáca áibaalípiná. ⁶Siùcade pialíacuéwa càirínácaalí chàinisi càmíiritàacá ibatàa yáasáidacawa yáara máiníiri cabáyawanáca, àta idécatalépináta yéenáiwaná yàanàaca, Dios imàaquéerica irí yàanàacatáipíná. ⁷Dios imàacaca wáalíacawa Satanás idéca idàbaca iwènúadaca

wenàiwicanáí ííwítáise Dios íícha. Quéwa càmitàacá idé Satanás yáalimá imànica macáita yái báawéerica iwàwéerica imànica, ìyacáiná siùcade abéeri imáisanìerica Satanás imànica macáita càide iyúwa iwàwáaná imànica. Aibaalípiná yàapínacawa èeri íícha yái càmfíricáwaca ibatàa Satanás imànica macáita yái iwàwéerica imànica. Idécanáami yàacawa èeri íícha, yásí Satanás yáalimápiná imànica macáita càide iyúwa iwàwáaná cháí èeri írìcu. ⁸Néese yáara máiníiri cabáyawanáca wenàiwica yáasáidapínacawa cháí èeri írìcu, yái asìali Wáiwacali Jesús inuérípináca caquialéta itàacáí iyúwa. Wáiwacali yàanàapíná cachàiníiri ííwítáise yáapichawa, icamalá mèlumèluíri írìcu nacáíwa, yá Wáiwacali imáalàidapínacani yáara máiníiri cabáyawanáca. ⁹Quéwa néenialípiná, idècunitàacá ìyaca cháí èeri írìcu, yáara máiníiri cabáyawanáca, yásí Satanás ichàiniadapínacani manuísíwata idèniacaténá ichàini manuíríwa. Yásí yáara máiníiri cabáyawanáca imànípiná madécaná wawàsi cachàiníiri iyú càmfíiri wenàiwica idé imànica ichìwáidacaténá wenàiwica. ¹⁰Imànípiná nacáí macáí báawéeri ííwítáaná ichìwáidacaténá wenàiwica Dios yùuwichàidéeyéipíná nabáyawaná ìwalíise càirípináta càmicáiná cáiníná naicáca báisíiri tàacáisi neebáidacaténáni. Dios yùuwichàidapíná nía càmicáiná neebáida báisíiri tàacáisi yéewanápiná Jesucristo iwasàaca nía Dios yàasu yùuwichàacáisi íícha. ¹¹Càmicáiná nawàwa neebáidaca báisíiri tàacáisi, íná Dios imàacapíná cachìwéeri tàacáisi ichìwáidaca nía, neebáidacaténáni cachàiníiri iyú. ¹²Càipíná Dios imànica yáasáidacaténá yùuwichàidáanápíná càirípináta macáita wenàiwica càmfíiyéica iwàwa yeebáidaca yái báisíiri tàacáisica, néese casíimáica meedá namànica nabáyawanáwa.

Escogidos para ser salvados

¹³Quéwa wía apóstolca, iwàwacutá wàaca Dios írí cayábéeri càirípináta pìwalicué, píacué wéenánáica cáininéeyéica Wáiwacali iicáca. Wàaca Dios írí cayábéeri bàaluitécáiná Dios yeedácuéca pía èeri ipíchawáise iwasàacaténácué pía yàasu yùuwichàacáisi ííchawa, Espíritu Santo imàacacáinácué Dios yàasu wenàiwicaca pía, peebáidacáinácué nacáí yái báisíiri tàacáisica. ¹⁴Dios iwàwacáináaté iwasàacuéca pía, íná Dios ibànùacaté wía wacàlidacaténácué pírí yái tàacáisi ííméerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íícha. Càita Dios imáidacatécué pía yàasunáicatenácué

pía, yéewanápinácué pìyaca Wáiwacali Jesucristo yáapicha cáimiétacanéri iyú, icamaláná mèlumèluíri irìcu nacái càide iyúwa Wáiwacali ìyáaná.

¹⁵Íná píacué wéenánáica, cachàinicué píiwitáise Jesucristo ìwali, peebáidacué itàacái mamáalàacata tàì íiméeri iyú. Picácué piimáicha yái wacàlidéericatécué pirí wàyacaalícué píapicha bàaluité. Picácué nacái piimáicha yái tàacáisi wacàlidéericuéca pirí cuyàluta irìcu watànèericuéca pirí. ¹⁶Yá wasutáca Wáiwacali Jesucristo ícha pirípinácué, Wáaniri Dios ícha nacái, yái cáininéerica iicáca wía, imàníirica nacái walí cayábéeri mawèníiri iyú. Càita idéca ichàiniadaca wawàwa càiripináta, imàaca nacái manuíca wáináidaca wawàwawa Dios ìwali imànínápiná walí cayábéeri càide iyúwa icàlidáanáté walíni. ¹⁷Yá wasutáca Dios ícha pirípinácué ichàiniadáanápínácué piwàwa, imàacáanápínácué nacái pimànica cayábéeri mamáalàacata macái íiwitáanáta, pitàanícaténácué nacái yáawamita cayábéeri wawàsi ìwali.

Oren por nosotros

3 ¹Píacué wéenánáica, ìyaca nacái áiba wawàsi quiríta wawàwéericuéca wacàlidaca pirí: Pisutácué Dios ícha walípiná imàacáanápíná wacàlidaca Wáiwacali itàacáiwa áibanái irí caquialéta macái cáli imanúbaca. Pisutácué Dios ícha imàacáanápíná madécaná wenàiwica neebáidaca Wáiwacali itàacái cáimiétaquéeri iyú càide iyúwacué peebáidáaná. ²Pisutácué Dios ícha nacái icùanápíná wía báawéeri ícha, nàyacáiná abénaméeyéi wenàiwica máiníiyéica báawaca íiwitáise, iwàwéeyéica imànica walí báawéeri càmicáiná macái wenàiwica yeebáida Wáiwacali itàacái. ³Quéwa Wáiwacali imànica macáita càiripináta càide iyúwa ímáaná, íná yéewa wáalíacawa ichàiniadáanápínácué píiwitáise peebáidacaténácué itàacái mamáalàacata, tàì íiméeri iyú, icùanápínácué pía nacái Satanás ícha, ipíchanácué pimànica pibáyawanáwa. ⁴Manuíca wáináidaca wawàwawa Wáiwacali ìwaliwa iyúudàanápínácué pía pimànicaténácué piacawa mamáalàacata càide iyúwa wachùulíanácué pía. ⁵Wasutáca Wáiwacali ícha pirípinácué iyúudàanápínácué cáinináca piicáca Dios càide iyúwa cáinináanácué Dios iicáca pía. Càita nacái wasutáca Wáiwacali ícha ichàiniadáanápínácué píiwitáise piidenícaténácué piùwichàanáwa matuíbanáiri iyú càide iyúwaté Cristo ìideníaná yùuwichàanáwa.

El deber de trabajar

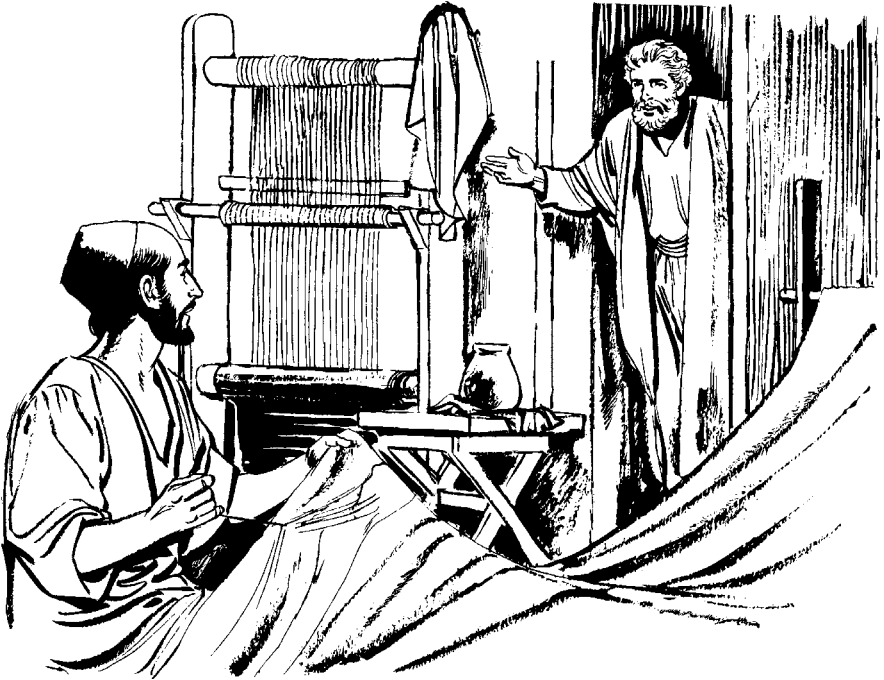
⁶Píacué wéenánáica, wachùuliacué pía Wáiwacali Jesucristo íiwitáise iyúwa, picácué piacawéerida cawinácaalí péenácué càmfíríca iwàwa íibaidaca, càmfíríca nacái ìya càide iyúwa wéewáidáanácué pía. ⁷Píalíacuéwa càinácaalí iwàwacutáanácué pìyaca pimànicaténácué càide iyúwaté wáasáidáanácué pírí wàyacaalítécué píapícha. Néenialí wàyacaalítécué píapícha, wía apóstolca, wáibaidacaté wawèniacaténá wayáapínáwa. ⁸Càmitaté nacái wayáacué píícha yàacàsi mawèníiri iyú. Néese wía apóstolca wáibaidacaté cachàiníiri iyú èeríapi, táiyápi nacái wapáyaidacaténá wayáapínáwa, ipíchanácué piùwichàacawa wàwalíise, càmicáináté wawàwa wáinatalécuéca píríni, ibatàa abéeri péená írí. ⁹Ewita Dios imàacacáaníta wasutácuéca píícha wayáapínáwa mawèníiri iyú wéewáidacáinácué pía, càicáaníta càmitaté wamàni càì. Néese wáibaidacaté cachàiníiri iyú wáasáidacaténácué pírí càinácaalí iwàwacutáanácué píibaidaca cachàiníiri iyú. ¹⁰Wàyacaalítécué píapícha, yáté wachùuliacuéca pía càiri tàacáisi iyú íiméerica: Aibacaalí péenácué càmita iwàwa íibaidaca, picácué pía iyáapíná. ¹¹Quéwa wadéca wéemíacuéca piináwaná ìwali ínucué pèewibàa abénaméeyéi péená, càmfíyéica íibaida ibatàa achúméeríina íibaidacalési piná. Càmita nabatàa áibanái íibaidaca, néese nasáiwicaca nalí wawàsi meedá. ¹²Níara ínuyéica, càmfíyéica íibaida, wachùulia nía, wasutáca náicha wawàsi manuísíwata nacái Wáiwacali Jesucristo íiwitáise iyúwa, náibaidáanápíná matufbanáiri iyú needácaténá nayáapínáwa.

¹³Píacué wéenánáica, picácué chamàle pimànica cayábéeri ipíchaná piméyáacawa, néese pimànicué piacawa cayábéeri mamáalàacata. ¹⁴Aibacaalí péenácué càmita imàni càide iyúwa wachùulianáni cháì cuyàluta írìcu, picàlidacué iináwaná ìwali macái wenàiwicanái yàacuèsemi, níái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Picácué piacawéeridani, yéewacaténá báicani ibáyawaná ìwaliwa. ¹⁵Quéwa picácué piùwide pimànica yái wenàiwicaca, néese pìalàacué éeréeri iyútani, càide iyúwacué pìalàaca nacáicaalí péenásàiriwa.

Bendición final

¹⁶Wasutáca Wáiwacali íícha pírípínácué, yái imàaquéerica matufbanáica yàasu wenàiwica iwàwa, imàacáanápíná matufbanáicuéca piwàwa càiripínáta càinácaalícué pìyáaná. Wasutáca Wáiwacali íícha pírípínácué yàacawéeridáanápínácué pía manuísíwata.

¹⁷Núa Pablo nutànàacué pirí yái achúméerína tàacáisica nucáapi iyúwa nuwàwalicáinacué pía. Càita nutànàacani macái nùasu cuyàluta irìcuwa. Càì nutànàacani pialíacaténacuéwa càinácaalí iicácanáwa, ipíchanacué áibanái ichìwáidaca pía. ¹⁸Nusutacué Wáiwacali Jesucristo ícha pirípinacué, imànfinápinacué pirí cayábéeri mawènfiri iyú, píacué canánama.

1 TIMOTEO

Saludo

1 ¹Núa Pablo nubànùaca pirí cuyàluta. Núa Pablo Jesucristo yàasu apóstol, Dioscáiná ibànùaca núa nuíbaidáanápíná irí. Yái Diosca, yácata iwasèerica wía yàasu yùuwichàacáisi íchawa. Wáiwacali Jesucristo nacái ibànùaca núa, yái Jesucristo imàaquéerica manuíca wáináidaca wawàwawa ìwali imàníinápíná walí macáita càide iyúwaté ímáaná walí. ²Nutànàaca pirí cuyàluta Timoteo, píacata nuiquéerica càiride iyúwa nuìriwa báisíta peebáidacáiná Jesucristo itàacái, càide iyúwa nuebáidáaná nacái. Yá nusutáca Wáaniri Dios ícha pirípiná, Wáiwacali Cristo Jesús nacái, namàníinápíná pirí cayábéeri mawèníiri iyú, naicáanápíná nacái pipualé namàacáanápíná nacái matuíbanáica piwàwa.

Advertencia contra enseñanzas falsas

³Pimàni càide iyúwaté nùalàaná pía ipíchawáiseté nùacawa píicha Macedonia yàasu cáli nérépiná. Nuwàwaca piyamáacawa aléera Efeso ìyacàlená irìcu pìalàacaténá cachàiníiri iyú áibanái wenàiwica néeníiyéica ìyaca nayamáidáanápíná néewáidaca wenàiwica cachìwéeri tàacáisi iyú. ⁴Pìalàa nía nacái cachàiníiri iyú ipíchaná neebáidaca nàawirináimi yàasu cachìwéeri tàacáisiwa, ipíchaná nacái néewáidacawa mamáalàacata áiba tàacáisi cachìwéeri ìwali náiméerica ìwali icàlidacasa càinácaalí nàawirináimi imàníiná bàaluité, ipíchaná nacái nacàlidaca mamáalàacata macáita nàawirináimi ípidenáwa madécaná. Wenàiwicanái yéewáidacaalíwa nàwali, yá nasutáca néemìawa níawáaca mamáalàacata, natàaníca náapichawáaca chàinisíiri iyú nacái. Yái tàacáisi cachìwéerica càmita iyúudàa wenàiwica neebáidáanápíná Dios itàacái nàyacaténá càide iyúwa Dios iwàwáaná.

⁵Dios idéca ichùuliaca wía cáinináanápíná waicáyacacawa. Wáalímá càì wamànica masacàacaalí wáiwitáise macái báawéeri fícha, wawènúadacaalí nacái wáiwitáisewa Dios iripíná imàacacaténá iwàwawa wabáyawaná fícha, weebáidacaalí nacái Jesucristo itàacái báisíiri iyú. ⁶Abénaméeyéi càmita càì nàyaca nawènúacáinátéwa Dios itàacái fícha, yá naméeràacawa déeculé báisíiri tàacáisi fícha. Siùcade nataànica náapichawáaca chàinisíiri iyú canéeri iwèni wawàsi ìwalíise meedá. ⁷Náimaca nawàwacasa néewáidaca wenàiwica Dios itàacái iyú, yái tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalicuise, quéwa càmita náalía néemíaca càináacaalí íimáaná Moisés yàasu tàacáisi. Nayúunáidaca náalía néemíaca yái tàacáisica, íná manuíca náináidaca nawàwawa nàwaliwa néewáidáanápíná wenàiwica, quéwa càmita náalía néemíaca tàacáisi néewáidéerica iyú wenàiwica.

⁸Wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, wáalíacawa cayábéericani, yái profeta Moisés yàasu tàacáisica, cayábaca nacái wéewáidacaalí iyú wenàiwica yái tàacáisica, quéwa iwàwacutá wéewáidaca nía càide iyúwa Dios iwàwáaná. ⁹Iwàwacutá wawàwalica Dios itàacái càmita imáisanía wamànica cayábéeri, néese icháawàaca naináwaná ìwali cawináacaalí imàníiyéica ibáyawanáwa, càníiyéica nacái iwàwa yeebáidaca Dios itàacái. Càì namànica: Nàuwideca namànica Dios, namànica nabáyawanáwa; càmita nàa Dios iyéininá, caná iwèni naicáca áibanái yàanáca Dios icàaluíniná; nanúaca náaniriwa, náatúa nacáíwa, nanúa nacái áibanái wenàiwica. ¹⁰Naimáca áiba yáapicha càmfíchúaca náinusíwa, càmfírca nanírísíwa nacái, asíanái naimáca nanacáiri yáapichawa, inanái naimáca nanacáichúa yáapichawa nacái; náibàaca wenàiwica plata ìwalínápiná; nacàlidaca nachìwawa, nachìwáida nacái áibanái, nacháawàaca áibanái iináwaná ìwali nachìwa iyúwa. Càita áibanái wenàiwica nàyaca imàníiyéica macái báawéeri íiwitáaná méetàuculé fícha yái yéewáidacalésica machacànírca. Iná Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté icháawàaca naináwaná ìwali, íimaca iwàwacutáanápíná nàuwichàacawa nabáyawaná ìwalíisewa. ¹¹Moisés yàasu tàacáisi báisíirica ìyaca abédanamata yáapicha yái tàacáisi Dios imàaquéerica nulí, nucàlidacaténá áibanái iríni yéewanápiná náalíacawa Jesucristo iwasàaca wenàiwicanái Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha, yái Dios mèlumèluírca iicacánáwa; iwàwacutá wàaca Dios icàaluíniná.

Gratitud por la misericordia de Dios

¹²Yá nùaca Wáiwacali Jesucristo irí cayábéeri, yái ichàiniadéerica núa. Nùaca irí cayábéeri bàaluitécáiná iicáca núa càiride iyúwa abéeri

imàníripináté càide iyúwa ichùulianá núa, yáté imàacaca nuíbaidaca irípiná. ¹³Càita idéca imànica nulí yái cayábéerica éwitaté nutàanicáaníta báawéeri iyú Jesús ìwali quéechatécáwa, nùuwichàidacaté nacái wenàiwica yeebáidéeyéicaté itàacái, numànicaté nacái nalí báawéeri manuísíwata iyúwa wenàiwica cáimacáiri iicáca yáawawa áibanái íicha. Quéwa Dios iicácaté nupualé càmicáináté nualíawa nùuwichàidáanáté nùacawa yàasu wenàiwicanái ipíchawáiseté nuebáidaca Jesucristo itàacái. ¹⁴Yá Wáiwacali idéca imànica nulí cayábéeri mawèníiri iyú manuísíwata. Yá imàacaca nuebáidaca itàacái, cáinináca nacái iicáca núa. Càita wàyaca, wía iyéeyéica abédanamata Cristo Jesús yáapicha, yeebáidéeyéica itàacái.

¹⁵Nucàlidacué pirí báisisíwéeri tàacáisi. Iwàwacutá macáita yeebáidacani: Cristo Jesús yàanàcaté aléi èeri iriculé iwasàacaténá cabáyawanéeyéi wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Núcata yái cabáyawanéerica náicha canánama èeri iricuíyéica cabáyawanéeyéica. ¹⁶Dios iicácaté nupualé, núa cabáyawanéerica náicha canánama, yéewacaténá Jesucristo yáasáidaca macáita wenàiwica irí máiní cayábéerica íiwitáise, náalíacaténáwa nacái càmita yùuwichàida wenàiwica ráunamáita, néese icùaca déecuíri iyú yéewanápiná wenàiwica nawènúadaca irípiná náiwitáisewa. Càipiná náalíacawa néemiápinácaalí nuináwaná ìwali, náalíacaténáwa Dios iicáanápíná napualé nacái neebáidacaalí Jesucristo itàacái needácaténá nalíwa nacáucapínáwa càmfíri imáalàawa. ¹⁷ÌWàacué Dios irí cayábéeri manuísíwata càiripináta, wàacué iyéininá nacái cáimiétaquéri iyú, yái Wacuèriná Dios càmfírica imáalàawa, càmfíri nacái yéetáwa, càmfíri nacái yéewa èeri mìnánái iicáca, yái abéericata Dios! Báisíta, amén.

¹⁸⁻¹⁹Néeni, Timoteo, nuiquéeri càiride iyúwa nuìriwa, nuchùuliacaté pía pialàanápíná cachàiníiri iyú níara yéewáidéeyéica wenàiwica cachíwéeri tàacáisi iyú. Càì nuchùulíaca pía pimànicaténá cayábéeri ùwicái cachíwéeyéi íipunita, pimawèniadacaténá nía báisíiri tàacáisi iyú. Píalimápiná pimawèniadaca nía peebáidacaalí mamáalàacata yái tàacáisi báisiirica, piwènúadacaalí nacái píiwitáisewa càiripináta pibáyawaná íichawa. Iwàwacutá pimànica càide iyúwaté abénaméeyéi yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái nacàlidáanáté tàacáisi pìwali Dios inùmalicuise. Náimacaté píibaidáanápínáté Dios irí cáalíacáiri iyú. Aibanái càmitaté nawènúada náiwitáisewa nabáyawaná íichawa báisíiri iyú, íná nadéca naméyàaca neebáidaca yái báisíiri tàacáisica. ²⁰Càita nadéca namànica níara Himeneo, Alejandro nacái. Iná nudéca

numàacaca nía yéewanápiná Satanás yùuwichàidaca nía namàacacaténá náichawa yái natàanínáca báawéeri iyú Dios ìwali.

Instrucciones sobre la oración

2 ¹Quéechacáwa nuwàwa pìalàaca níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái nasutáanápiná Dios ícha macái èeri mìnánái irípiná. Iwàwacutá wasutáca Dios ícha nalípiná, wàaca nacái Dios irí cayábéeri nàwali macáita. ²Iwàwacutá wasutáca Dios ícha nalípiná níái icuèyéica cáli, nalí nacái macáita icuèyéica wenàiwicanái, yéewacaténá wàyaca matuíbanáita, yéewanápiná nacái wàaca Dios icàaluíníná matuíbanáiri iyú, yéewanápiná nacái wàyaca cáimiétaquéeri iyú macái wenàiwicanái iicápiná. ³Cayábéeriquéi wasutáanáca Dios ícha nalípiná, casímái nacái Dios yéemíaca yái wasutáanáca ícha nalípiná, yái Dios iwasèerica wía yàasu yùuwichàacáisi íchawa. ⁴Cayábaca Dios yéemíaca wasutáaná ícha nalípiná Dioscáiná iwàwaca Jesucristo iwasàaca macái wenàiwicanái Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha; Dios iwàwa nacái náalíacawa ìwali yái báisíri tàacáisica. ⁵Iyacáiná abéerita Dios. Iyaca nacái abéerita wenàiwica yáaliméerica itàaníca Dios yáapicha èeri mìnánái iwicáu, yái wenàiwica ípidenéerica Jesucristo. Canácata áiba Jesucristo ícha yáaliméerica imàacaca wàyaca abédanamata Dios yáapicha. ⁶Jesucristo imàacacaté icáucawa macái èeri mìnánái íchawalíná iwasàacaténá nía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha, càide iyúwaté Dios yáasáidáaná walí iwàwacáináté wáalíacawa. ⁷Dios imàacacaté apóstolca núa ibànùacaténá núa nucàlidáanápiná càiri tàacáisi inùmalicuíse Jesucristo iináwaná ìwali. Núumaca pirí báisíri iyú, càmita nuchìwa: Dios ibànùaca núa nuéwáidacaténá càimíyéi judío báisíri tàacáisi iyú, neebáidacaténá Jesucristo itàacái.

⁸Iná àta alénacaalí nàwacáidáyacacawa, níái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, nuwàwaca asíanái isutáca Dios ícha. Namichàidacaalí nacáapiwa nasutácaténá Dios ícha, iwàwacutá masacàaca nawàwa mabáyawanéeri iyú càide iyúwa cayábáaná Dios iicáca. Iwàwacutá càmita calúa nía, càmita nacái natàaní náapichawáaca chàinisíri iyú. ⁹Cayábaca nacái inanái nadènìacaalí nabàlewa iyúwa cáimíétacanéeyéi inanái, ipíchaná asíanái naicáidaca nalí, néese náináidacawa inanái ìwali báawanama. Cayábaca càmicaalí nachùnia náiwita ibáináwa máiní cawèníri iyú, oro yáapicha, cawèníyéi tùliquìchi yáapicha nacái, cawèníchúa íba perla yáapicha nacái. Cayábaca nacái càmicaalí nàwalica máiníri cawènica bàlesica. ¹⁰Càmita cayába inanái náasáidaca meedá

nadènìaca madécaná cawèníri, néese cayábaca inanái náasáidacaalí nadéca namàacaca níawawa Dios irí nàacaténá iyéininá báisfiri iyú. Càì náalimá náasáidaca náiwitáisewa: Iwàwacutá namànica cayábéeri áibanái irí. ¹¹Iwàwacutá masànaca inanái culto irícu, néemìacaténá asìanái yéewáidaca wenàiwica Dios itàacái iyú. Iwàwacutá nacái inanái nàaca náimiétacaná, cawinácaalí asìanái yéewáidéeyéica wenàiwicanái. ¹²Càmita numàaca inanái yéewáidaca asìanái Dios itàacái iyú culto irícu macái wenàiwica yàacuésesemi yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Càmita nacái numàaca inanái ichùuliaca asìanái, néese iwàwacutá masànaca inanái néemìacaténá asìanái yéewáidaca wenàiwica Dios itàacái iyú. ¹³Canáca yéewaná inanái ichùuliaca asìanái, Dios idàbacáináté Adán quéecha, néeseté idàbaca Eva, níara idàbáanéeyéicaté wenàiwicaca, wàawirináimica nía, wía èeri mìnanaíca canánama. ¹⁴Yái Adán càmitaté Satanás ichìwáidani, néese Satanás icàlidacaté ichìwawa inanái irí, yá uebáidacani, uyáacaté abéeri àicu iyacaná càmfiricaté Dios ibatàa nayáaca. Càité umànica ubáyawanáwa quéechaté. Iná yéewa wáaliacawa canáca yéewaná inanái ichùuliaca asìanái. ¹⁵Quéwa níai inanáica namusúapínacawa Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha namànicaalí càide iyúwa iwàwacutáaná namànica néenibe iríwa, neebáidacaalí nacái mamáalàacata Jesucristo itàacái cáaliacáiri iyú càide iyúwa cáimiétacanéeyéi, cáininácaalí nacái naicáca áibanái. Iwàwacutá nacái masacàaca náiwitáise macái báawéeri fícha, náibaidacaténá Dios irí mabáyawanéeri iyú.

Cómo deben ser los dirigentes

3 ¹Báisíta cayábaca máinícaalí abéeri iwàwaca íbaidaca Dios irípiná iyúwa anciano icùacaténá wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Báisíta máiní cayábéeri, cáimiétacanéerica nacái yái anciano íbaidacaléca Dios irípiná. ²Iná cawinácaalí íbaidéerica Dios irípiná iyúwa anciano icùacaténá wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, iwàwacutá iyaca machacàníri iyú yéewanápiná càmita áibanái yáalimá icháawàaca iináwaná ìwali, ipíchaná náimaca anciano imànicasa ibáyawanáwa. Iwàwacutá anciano idènìaca abéechúata ínuwa. Iwàwacutá nacái icùaca yáawawa cáimiétaquéri iyú ipíchaná imànica ibáyawanáwa. Iwàwacutá nacái casímáica yeedáca yàataléwa áibanái nayamáacaténáwa icapèe irícu, níai yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái yèepuníyéicawa déeculé icapèe fíchawa. Iwàwacutá nacái anciano yáalimá yéewáidaca wenàiwica

cayába. ³Càmìta nacái anciano icàma. Càmìta nacái ipélia, néese càmíiri calúa iwàwa, càmìta nacái iwàwa itàaníca chàinisíiri tàacáisi iyú. Càmìta icutá mamáalàacata yeedácaténá iríwa manùba plata. ⁴Iwàwacutá anciano icùaca icapèèricuíyéiwa cayába. Iwàwacutá yéenibe neebáidaca itàacái, nàa nacái fimiétacaná manuísíwata. ⁵Iwàwacutá càì anciano icùaca icapèèricuíyéiwa, yácaíná càmicaalí yáalimá icùaca cayába icapèèricuíyéiwa, néese càmìta nacái yáalimá icùaca Dios yàasu wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ⁶Iná iwàwacutá anciano càmíirica wàlisàì yeebáidaca Jesucristo itàacái, ipíchaná cachàinica iicáca yáawawa áibanái fícha, yá imànica ibáyawanáwa, néese Dios yùuwichàidacani càide iyúwaté Satanás cachàiníináté iicáca yáawawa Dios fícha, yáté imànica ibáyawanáwa, ínà Dios yùuwichàidapínacani báawanama càiripináta. ⁷Iwàwacutá nacái anciano ìyaca machacànfíri iyú yéewanápiná áibanái càmíiyéica yeebáida Jesucristo itàacái, naicáca cáimiétaquéeri iyúni, yái ancianoca. Càmicaalí càì anciano ìyaca, yá cawàwanáta áibanái itàaníca ìwali báawéeri iyú, néese Satanás yáalimáidacani imàníinápiná ibáyawanáwa.

Cómo deben ser los diáconos

⁸Càita nacái diácononái: Iwàwacutá nàyaca cáimiétaquéeri iyú, càmíiyéita cachíwa, néese namànica càide iyúwa náimáaná; càmíiyéita nacái icàma, càmíiyéita nacái iwàwa imànica yàasu wawàsi báawéeriwa needácaténá nalíwa plata. ⁹Iwàwacutá diácononái yeebáidaca tàì fíméeri iyú yái tàacáisi báisíirica weebáidéerica, Dios imàaquéerica wáalíacawa ìwali. Iwàwacutá nacái masacàaca diácononái íiwitáise. ¹⁰Yá iwàwacutá piicáca náiwitáise quéecha asáisi náibaidacaalí cayába Dios irípiná, nàyacaalí nacái machacànfíri iyú. Néese càmicaalí namàni nabáyawanáwa, yásí náalimáca náibaidaca Dios irípiná iyúwa diácono. ¹¹Càita nacái inanái íibaidéeyéica Dios irípiná iyúwa diácono. Iwàwacutá nàyaca cáimiétaquéeri iyú, càmíiyéita itàaní áibanái ìwali báawéeri iyú, càmíiyéita nacái icàma, namànica nacái macáita náibaidacaléwa machacànfíri iyú càide iyúwa iwàwacutáaná namànicani. ¹²Iwàwacutá diácono idèñaca abéechúata ínuwa. Iwàwacutá nacái icùaca yéenibewa cayába, icapèèricuíyéi nacáíwa. ¹³Iwàwacutá càì nàyaca níái diáconoca, níacáíná, náibaidacaalí cayába Dios irí, yásí áibanái iicáca nía cáimiétaquéeri iyú, yá nacái manuípínaca diácononái íináidaca iwàwawa, cachàiníiri yáwanái náiwitáise nacàlidacaténá naináwanáwa macàaluínináta neebáidáaná Cristo Jesús itàacái.

La verdad revelada de nuestra religión

¹⁴Nutuíyàaca nùalimáanápíná nùaca nupáchiaca pía mesúnamáita, quéwa siùcade nutànàaca pírí cuyàluta. ¹⁵Iná càmicaalí nùalimá nùacawa piatalé mesúnamáita, càicáaníta píalíapínácawa càinácaalí iwàwacutáaná wàyaca, wía Dios yéenibeca, cáuri Dios yàasunáica, yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Iwàwacutá wéewáidaca wenàiwica càiripínata báisiíri tàacáisi iyú. ¹⁶Macáita wáalífacawa báisiíri iyú, máiní cachàiníirica yái tàacáisi Dios ibèericaté wenàiwica íicha bàaluité quéwa siùca Dios idéca imàacaca wáalíacawa ìwali. Yácata tàacáisi icàlidéerica walí càinácaalí iwàwacutáaná weebáidaca:

Cristo yàanàacaté aléi èeri irìculé càide iyúwa wenàiwica.

Néese Espíritu Santo icàlidacaté Cristo ìwali
mabáyawanéericani, ángelnái nacái naicácani. Aibanái
nadéca nacàlidaca iináwaná wenàiwicanái irí; abénaméeyéi
èeri mìnánái neebáidaca itàacái; néeseté Cristo imichàacawa
chènuniré àniwa, iyacaténá cáimiétacanéri iyú, icamaláná
mèlumèluíri irìcu nacáíwa.

Los que se apartarán de la fe

4 ¹Quéwa Espíritu Santo icàlidaca yái tàacáisi amaléeri iyú: Aibaalípiná maléená èeri ipíchawáise èeri imáalàacawa, yásí abénaméeyéi nawènúadaca náiwitáisewa Jesucristo íicha, càmita quirínama neebáidapíná itàacái. Néese neebáidapíná demonionái itàacái cachìwéeri, demonionái yàasu yéewáidacalési cachìwéeri nacái. ²Néenialípiná wenàiwica néemìapíná pucháibéeyéi íiwitáise irí, cachìwéeyéi nacái. Níara cachìwéeyéica náalíapínácawa cabáyawanáca nía, quéwa càmita quirínama báipíná nía nabáyawaná ìwaliwa, càmita nacái achúma nawàwa ìwali, néese namànipíná mamáalàacata nabáyawanáwa. ³Níara cachìwéeyéica càmita nabatàa wenàiwica nacásàacawa. Namáisaníaca wenàiwica iyáaca abénaméeyéi yàacàsi íiwitáaná, quéwa Dios idéca imàacaca wenàiwicanái icásàacawa; Dios iwàwaca nacái nàaca irí cayábéeri náinu ìwaliwa, nanìri ìwali nacáíwa. Dios idéca nacái idàbaca macái yàacàsi íiwitáaná wayáapíná idécanáami wàaca irí cayábéeri ìwali, yái yàacàsica, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, yáaliyéicawa báisiíri tàacáisi ìwali nacái. ⁴Cayábaca wayáacaalí macái yàacàsi íiwitáaná, cayábacáiná macáita yái Dios idàbacaléca íná càmita iwàwacutá wáucaca wáichawa

áiba yàacàsi, néese weedácani casímáiri iyú idécanáami wàaca Dios irí cayábéeri ìwali. ⁵Cayábaca wayáacaalíni Dios itàacái ímacáiná walí cayábacani, yá nacái wasutáaná Dios fícha masacàaca imànica walí macáita yàacàsi.

Un buen siervo de Jesucristo

⁶Iwàwacutá péewáidaca wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Péewáida nía iyú yái tàacáisi yàacàsi ìwalírica, pìalàa nía nacái ipíchaná neebáidaca cachìwéeyéi yàasu tàacáisi. Péewáidawa mamáalàacata nacái ìwali yái tàacáisi icàlidéerica walí cànínacaalí iwàwacutáaná weebáidaca Jesucristo itàacái. Peebáida nacái mamáalàacata yái cayábéeri yéewáidacalésica càide iyúwa pidàbáanáté peebáidacani àta siùca nacáide. Càicaalí pimànica, yásí píibaidapíná piacawa Jesucristo irípiná cayábéeri iyú.

⁷Eeri mìnáná càmíiyéi yáalía Dios ìwali nacàlidaca nàasu tàacáisiwa canéerica iwèni, máiwitáiséerica, cachìwéerica nacái, càide iyúwa abénaméeyéi béeyéi inanái icàlidáaná wenàiwica irí. Píuca píchawa macáita càiri tàacáisi. Picá péemìà nalí. Néese péewáidawa cachàiníiri iyú piyacaténá machacàníiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná. ⁸Cayábaca walíni cachàinicaalí wainá cháí èeri irícu idècunitàacá wàyaca cháí malééná èeri. Quéwa cayába cachàini walíni càiripináta wàyacaalí machacàníiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná, yácáiná càicaalí wàyaca, yá cayábaca Dios iicáca wáiwitáise siùcade. Néese áiba èeriwa wàypínaca yáapícha càiripináta. ⁹Báisícata yái tàacáisica. Iwàwacutá macái wenàiwica yeebáidacani. ¹⁰Iná wáibaidaca cachàiníiri iyú, weebáidacáiná cáuri Dios, manuícáténá wáináidaca wawàwawa ìwali càiripináta, yái iwasèerica macái wenàiwicanái Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha, cawínacaalí yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

¹¹Càita iwàwacutá pichùuliaca nàyaca, níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, péewáida nacái nía, iyú yái tàacáisica nucàlidéerica pírí. ¹²Timoteo, picá pimàaca caná piwèni naicáca pía, éwita ùuculiiricáaníta pía. Néese píasáida nalí cànínacaalí iwàwacutáaná nàyaca machacàníiri iyú níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Pitàaní abéerita cayábéeri wawàsi ìwali. Píya machacàníiri iyú wenàiwicanái iicápiná. Cáininá piicáca áibanái, piyúdàanápíná nía. Peebáida Dios. Iwàwacutá masacàaca píiwitáise macái báawéeri fícha. ¹³Piléé nalí Dios itàacái macái imanùbaca nàwacáidáyacacaalíwa, níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái: Pimichàida náiwitáise mamáalàacata

neebáidáanápíná cachàiníwanái; péewáida nía nacái Dios itàacái iyú àta nùanàacataléta pìatalé. ¹⁴Picá pibatàa imáalàacawa píicha yái chàinisi Dios imàaquéricaté pírí píibaidáanápíná irí, bàaluité ancianonái imàacacaalíté icáapiwa pìwali, nacàlidacaté nacái tàacáisi pìwali Dios inùmalicuíse íméeérica píibaidáanápínáté Dios irípiná.

¹⁵Pimàni mamáalàacatani macái pichàini iyúwa càide iyúwa núumáaná pírí, yéewacaténá macáita wenàiwica náalimá naicáca pimànica pìacawa cayábéeri cachàiníwanái mamáalàacata. ¹⁶Picùà píawawa wenàiwica íbáyawaná íicha. Péewáidawa mamáalàacata Dios itàacái ìwali, néese péewáida wenàiwica cáalíacáiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná. Pimànicaalí càì, yásí piwasàaca píawawa cachìwéeyéi yàasu tàacáisi íicha. Càita nacái piwasàapíná nía cachìwéeri tàacáisi íicha, níara yéemièyéica pírí.

Cómo portarse con los creyentes

5 ¹Picá pìalàa nía cachàiníiri iyú, níara béeyéica aslanáica, néese pìalàa nía éeréeri iyú càide iyúwa pìalàaca nacáicaalí píaniriwa éeréta. Pìalàa nacái ùuculiyéi càide iyúwa pìalàaca nacáicaalí péenàsàiriwa. ²Pìalàa béeyéi inanái càide iyúwa pìalàaca nacáicaalí pátúawa éeréta. Pía ùuculírica, péewáidacaalí mánacanái, piicá nía càiyéide iyúwa péenàsàatúanái, picùà nacái píawawa càiripináta ipíchaná pimànica píbáyawanáwa.

³Píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, nàyacuéca pèewi abénaméeyéi inanái inìrimi yéetéeeyéimicawa íicha. Piyúudàacué níara manìríyémica canéeyéica yéenibe, canéeyéica nacái yéenánái iyúudèeyéipíná nía. ⁴Quéwa manìríichúami idènlàacaalí yéenibewa, càita nacái udènlàacaalí utaquénáiwá, yásí iwàwacutá nayúudàaca úa quéecha nàacaténá uímíétacaná càide iyúwa Dios ichùulianá. Iwàwacutá nayúudàaca úa nèepùadacaténá yái cayábéerica nasèenáimi imàníricaté nalí, casíimáicáiná Dios iicáca namànica ulí cayábéeri. ⁵Nàyaca abénaméeyéi inanái manìríyéimi catúulécanásíwéeyéi, canácáiná néenánái iyúudèeyéipíná nía. Níara manìríyémica náibàaca nawàwawa Dios iwéré iyúudàanápíná nía, yá nasutáca níawawa Dios íicha èeríapinama, táiyápinama nacái. Iná iwàwacutácué piyúudàaca nía, píacué Dios yàasu wenàiwicaca. ⁶Quéwa càmitacué iwàwacutá piyúudàaca áiba manìríichúami ùyacaalí meedá càasuíri iyú usímáidacaténá úawawa. Càmita uínáidawa Dios ìwali, íná ùyaca càide iyúwa yéetéechúamiwa. ⁷Càita iwàwacutá pichùuliaca níara

yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái nàyaanápíná machacànfiiri iyú ipíchaná áibanái nacháawàaca naináwaná ìwali. ⁸Aiba icàlidacaalí iináwanáwa yeebáidacasa Jesucristo itàacái, quéwa càmita iyúudàa yéenánáíwa, icapèèricuíyèi nacáíwa, idéca iyamáidaca yeebáidaca Jesucristo itàacái. Báawéerica íiwitáise áibanái fícha càmfíyéica yeebáida Jesucristo itàacái.

⁹Aiba manìrfichúami iwàwacaalí íibaidaca abéerita Dios irípiná mamáalàacata uyúudàacaténá wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, yá iwàwacutá udènìaca sesenta camuí. Iwàwacutá nacái abéerfichúamica inìri. ¹⁰Iwàwacutá nacái caináwanáca úa ìwalíse yái umànínáca áibanái irí cayábéeri; idàwinèechúa yéenibewa cayába nàyacaténá machacànfiiri iyú; yeedéechúa wenàiwica ucapèèriculéwa casímáiri iyú, ùacaténá nayáapíná; iyúudèechúa cayába áibanái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái uíбайдáanápíná nalí càide iyúwa nàasu wenàiwica íibéerica wenàiwicanái yàabàli; iyúudèechúa nacái cawinácaalí yùuwichèeyéicawa; íimáanáca uwàwacaalí umànica macái cayábéeri íiwitáaná áibanái irí.

¹¹Pitànàacaalí inanái íipidená cuyàluta irícu, náibaidacaténá abéerita Dios irípiná càiripínáta, picá pitànàa náipidená cawinácaalí manìríyémica càmfíyèitacáwa idènia sesenta camuí; níacáiná abénaméeyéi manìríyèimi nawènúadapíná náiwitáisewa náibaidacalé fíchawa náiméericaté ìwali namànínápinása Cristo irípiná nawàwacáiná needáca nalíwa nanìripínáwa àniwa. ¹²Néese namànicaalí càì, yá cabáyawanáca nía càmicáiná namàni càide iyúwaté nacàlidáaná quèecha náibaidáanápínása abéerita Dios irípiná mamáalàacata nayúudàacaténá wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ¹³Abénaméeyéi inanái nacái napáchiaca nàacawa meedá capíi imanùbaca, yá ínuca náibaidaca meedá; càmita ínucáita nía meedá, néese nadàbaca nataànica áibanái ìwali báawéeri iyú; máini nawàwaca náalfacawa áibanái yàasu tàacáisi ìwali; néese nacàlidaca áibanái irí tàacáisi càmfírica cayába nacàlidaca nalí. ¹⁴Iná nuwàwaca nacásàacawa àniwa níara manìríyémica, inìrimi yéetèeyéimicawa fícha, cawinácaalí inanái càmfíyèitacáwa idènia sesenta camuí, nadàwinàacaténá nacái néenibewa, nacúa nacái nacapèewa àniwa, ipíchaná wàuwidenái itàanica báawéeri iyú wàwali, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ¹⁵Níacáiná abénaméeyéi manìríyèimi nadéca nawènúadaca náiwitáisewa Jesucristo fícha namànicaténá càide iyúwa Satanás iwàwáaná.

¹⁶Abéechúa inanáicaalí yeebáidéechúa Jesucristo itàacái, udènìacaalí uénánáíwa inanáíwa inìrimi yéetèeyéimicawa fícha, yá iwàwacutá

uyúudàaca nía, ipíchaná níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái iwàwacutá nayúudàaca nía. Yásí níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái náalimá nayúudàaca inanái manìríyèimi canéeyéica yéénánái iyúudèeyéipíná nía.

¹⁷Iwàwacutá níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái namàacaca nàasu platawa ofrenda iyú napáyaidacaténá anciano nái fibaidéeyéica mamáalàacata Dios irípiná, icuèyéica wenàiwica yeebáidéeyéica. Anciano icùacaalí nía cayába, fibaidacaalí cachàiníiri iyú Dios irípiná mamáalàacata icàlidacaténá nalí Dios itàacái, yéewáidacaténá nía mamáalàacata nacái, yá iwàwacutá namàacaca nàasu platawa ofrenda iyú pucháiba yàawiríricatái fícha yái ofrenda namàaquéerica áiba anciano irí, nàacaténá iwèni yéewanápiná anciano idèniaca cayába iyáapínáwa, yéenibe yáapichawa. ¹⁸Cayábaca Dios iicáca namànica càì bàaluitécáiná profeta itànàaca tàacáisi Dios inùmalicuíse. Dios íimacaté: “Picácué pidacàa pacá inùma ituínási fícha, idècunitàacá uíbidaca pirí ubawàidaca ituínási ùulùacaténá iwàralè, néese pimàacacué uyáacani idècunitàacá uíbidaca uèpunícawa”, íimacaté yái Diosca. Càité nacái Wáiwacali íimaca: “Iwàwacutácué piaca iwèni yái fibaidéericuéca pirí”, íimaca.

¹⁹Picá péemia irí cawinácaalí icháawàaca anciano iináwaná ìwali canácaalí pucháiba, càmicaalí nacái máisiba icháawèyeyéica anciano iináwaná ìwali.

²⁰Quéwa cawinácaalí imàníyeyéica ibáyawanáwa mamáalàacata, iwàwacutá pìalàaca nía cachàiníiri iyú macái wenàiwica yàacuésemi cáalucaténá áibanái namànica nabáyawanáwa, níái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

²¹Nuchùuliaca pía Dios iicápiná, Jesucristo iicápiná nacái, mabayawanéeyéi ángel iicápiná nacái, pimàníinápiná macáita càide iyúwa núumáaná pirí siùcatàacáwa. Cawinácaalí imàníyeyéica ibáyawanáwa, pìalàa nía cachàiníiri iyú, níái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Pìalàa nía, iwàwacutá nacái càmita cayába piicáca abéeri wenàiwica áibanái fícha, néese pìalàa nía macáita abédanamata, cawinácaalí imàníyeyéica ibáyawanáwa. ²²Picá pimàaca picáapiwa mesúnamáita asíali ìwali pibàlùadacaténáni iyúwa anciano icuèrinápiná wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Picàa piicáwani asáisi yèepunícaalíwa machacàníiri iyú, isicúacáicha cabáyawanéericani yái asíalica idécanáami pibàlùadacani iyúwa anciano. Pibàlùadacaalí càiri anciano, néese imànicaalí ibáyawanáwa, yásí cabáyawanáca pía

nacái, càide iyúwa pidéca nacáicaalí piyúudàaca imànica ibáyawanáwa. Picúa píawawa masacàawaca macái báawéeri ícha.

²³Núaliacawa pidéca piyamáidaca pìiraca uva ituní píasáidacatená càmita piwàwa picàmaca iyúwa áibanái báawéeyéi. Quéwa cáuláicaca pidèericubàa madécaná yàawiría, íná nùlàaca pía ipíchaná pìiraca yáawami únita, néese pèewiada achúmanamata uva ituní úni yèewi pìiracatenáni iyúwa dabé.

²⁴Píináidawa cáaliacáiri iyú ipíchawáise pibàlùadaca áiba anciano nacuerínápiná. Abénaméeyéi namànica nabáyawanáwa amalánama wenàiwicanái yáaliéricawa ìwali ipíchawáise áibanái icháawàaca naináwaná ìwali, quéwa áibanái namànica nabáyawanáwa ibàacanéri iyú, càmita nacái wáaliáwa ìwali madécaná èeripiná. ²⁵Càita nacái waicáca amalánamata yái cayábéerica abénaméeyéi imànírica. Aibanái nacái namànica cayábéeri ibàacanéri iyú quéwa càmita yéewa ibàacawa càiripináta, yái cayábéerica namànírica.

6 ¹Níara áibanái yàasu wenàiwicaca yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, iwàwacutá nàaca náiwacali icàaluíniná cáimiétaquéeri iyú náibaidacáiná írí, ipíchaná áibanái càmíiyéica yeebáida Jesucristo itàacái natàaníca báawéeri iyú Dios ìwali, ìwali nacái yái tàacáisi wéewáidéerica iyú wenàiwica. ²Náiwacalicaalí yeebáida Jesucristo itàacái, iwàwacutá càmita nayamáida nàaca icàaluíniná cáimiétaquéeri iyú mamáalàacata, éwita néenàsàiricáanítani Jesucristo ìwalíisená. Néese iwàwacutá náibaidaca írí cachàiníwanái mamáalàacata nayúudàacatenáni, náiwacalícáiná yeebáidaca Jesucristo itàacái, iwàwacutá nacái cáinináca naicácani, néenàsàiricáináni, Jesucristo ìwalíisená.

La verdadera riqueza

³Aibacaalí yéewáidaca wenàiwica cachìwéeri tàacáisi iyú, càmicaalí nacái abédanama fiwitàise yeebáidacatená yái báisíiri tàacáisi Wáiwacali Jesucristo yéewáidéericaté iyú wenàiwica, càmicaalí nacái yeebáida yái tàacáisi icàlidéerica càinácaalí iwàwacutáaná wàyaca, yá cáimacáica iicácawa. ⁴Máiní cachàinica iicáca yáawawa meedá áibanái ícha, quéwa càmita báisi yáaliáwa, ibatàa abéeri wawàsipiná, càmita yáaliáwa. Cáuláicaca fiwitàise máinícáiná iwàwa icuísaca íchawa áibanái canéri iwèni tàacáisi ìwalíise; yá idécanáami natàaníca náapichawáaca chàinisíiri iyú, yá báawaca áibanái iicáca nía náimacáiná náaliacasa nacàlidaca máiní cáaliacáiri iyúni. Néese

càmita yáalimá abédanamata náiwitáise náapichawáaca, yá nadàbaca nacuíśayacacawa máiní báawéeri iyú. Néese nadàbaca nayúunáidaca báawaca áibanái íiwitáise canánama. Càmita náalimá manuíca náináidaca nawàwawa áibanái ìwali. ⁵Néese napéliayacacawa mamáalàacata níái báawéeyéica íiwitáise, càmfíyéica yáalía báisíiri tàacáisi ìwali. Nacàlidaca naináwanáwa meedá neebáidáanása Jesucristo itàacái, quéwa càmita neebáida báisíiri iyúni. Nacàlidacáita naináwanáwa càì needácaténá nalíwa plata. ⁶Báisíta weedáca walíwa cawèníiri wáyacaalí càide iyúwa Dios iwàwáaná, quéwa yái cawèníirica iyaca wawàwalicu Dios imàacacáiná casíimáica wía cayábacaalí waicáca wàasuwa Dios imàaquéerica walí, matuíbanáicaalí nacái wía cawèníiri wawàsi fícha. ⁷Canápináta meedá cáinináaná waicáca cawèníiri wawàsi, bàaluitécáiná canáca watéeri wáapichawa wamusúacaalíte waicá èeri; càita nacái canácata watéeripiná wáapichawa wàacaalíwa èeri fícha. ⁸Néese wadèniacaalí wayáapináwa, wabàlepiná nacáiwa, yásí yéewa casíimáica wawàwa. ⁹Quéwa cawinácaalí iwàwéeyéica càasuca, neebáidaca Satanás itàacái, yáalimáidacáiná nía namàniínápiná nabáyawanáwa, yá nacaaláacawa Dios fícha, yá nabáyawaná íibàaca nía càide iyúwa trampa íibàacaalí cuwèesi ráunamáita. Néese máiní nawàwa namànica madécaná báawéeri wawàsi máiwitáiséeri iyú, yái báawéerica càmfíirica iyúudàa wenàiwica, néese iwatàidéerica nía yéetácáisi iriculé, càide iyúwa wenàiwica isicùmacaalíwa depuúwéeri úni yáaculé. ¹⁰Cawinácaalí wenàiwica cáininéerica iicáca plata, imànica macái báawéeri íiwitáaná yeedácaténá íríwa mamáalàacata plata. Abénaméeyéi nacái cáininéeyéica iicáca plata nadéca nawènúadaca náiwitáisewa Jesucristo fícha nacutácaténá mamáalàacata plata, néese nadéca needáca nalíwa manuísíwéeri yùuwichàacáisi, íná achúmaca nawàwa siùca nàuwichàacáináwa.

La buena lucha de la fe

¹¹Quéwa pía, Timoteo, píacata Dios yàasu wenàiwicaca íibaidéerica Dios írípiná, íná piúca píichawa macáita yái báawéerica namàníirica. Píalimáida macái pichàini iyúwa pìyacaténá machacàníiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná. Pía Dios icàaluíná, peebáida itàacái, cáininá nacái piicàcani, piidenia piùwichàanáwa mamáalàacata matuíbanáiri iyú. ¹²Píalimáida macái pichàini iyúwa pimànicaténá cayábéeri ùwicái Dios írípiná. Yácata cayábéeri ùwicáica: yái picàlidáanáca báisíiri tàacáisi íiméerica iwàwacutá wenàiwica yeebáidaca Jesucristo

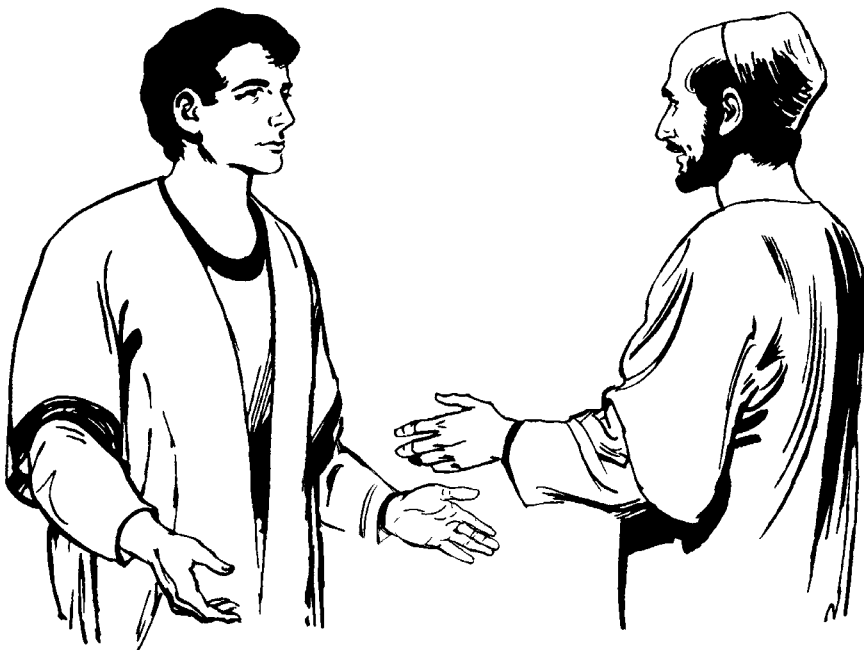
itàacái. Càì iwàwacutá pimànica, yásí peedápiná piríwa picáucawa càmfíri imáalàawa. Dioscáiná imáidacaté píá pimànicaténá càì. Dios imáidacáináaté píá, íná yéewa picàlidacaté cayába piináwanáwa madécaná wenàiwicanáí yàacuésemi peebáidáaná Jesucristo itàacái. ¹³Siùcade Dios, yái yèerica nacáuca, macáita yái iyéerica, yéemiaca yái nuchùulianáca píá. Jesucristo nacái yéemiaca yái nuchùulianáca píá, yái Jesucristo icàlidéericaté cayábéeri tàacáisi, icàlidacaté nacái iináwanáwa machacànfíri iyú Poncio Pilato irí. ¹⁴Iná nuchùulíá píá Dios iicápiná, Jesucristo iicápiná nacái, pimàni macáita càide iyúwa nuchùulianá píá. Picá piwènúada yái tàacáisica, ibatàa abéeri tàacáisi piná, ipíchaná iwàwacutá nùalàaca píá cachàiníri iyú. Pimàni mamáalàacata càiripináta càide iyúwa nuchùulianá píá àta Wáiwacali Jesucristo yàanàacataléta àniwa. ¹⁵Dios imàacapiná Wáiwacali Jesucristo yàacawa néese àniwa yéenáiwana yàanàacaalíwa càide iyúwa abéerita Dios yáalíanáwa, chácaalínápiná èeri irìcucaalí. Càipiná Dios imànica abéericáináta Dios máiníri cayábaca, cachàinírica nacái náicha canánama; yácata Wacuèriná nacái cachàinírica áibanái nacuèrinánái íicha canánama; yácata Wáiwacali nacái cachàinírica áibanái íiwacanánái íicha canánama. ¹⁶Yái Diosca, yácata abéerita càmfírica imáalàawa, iyéerica icamaláná irìcuwa canácatalé áiba yáaliméeri yàanàaca mawiéniré irí, máinícáiná mèlumèluíricani. Canácata èeri mìnali iiquéericaté Dios. Canácata nacái èeri mìnali yáaliméeri iicàcni. ¡Macáita nàapiná abéerita Dios iyéininá càiripináta, yái Dios cachàinírica náicha canánama èeri càmfíri imáalàawa! Báisíta, amén.

¹⁷Píalàa níara càasuíyéica idènièyéica cháí èeri yàasu cawèníri. Píalàa nía ipíchaná cáimacái naicáca níawawa áibanái íicha. Iwàwacutá nacái càmita manuí náináidaca nawàwawa nàasu cawèníri ìwaliwa, càmicáiná yéewa nàasu cawèníri icùaca nía báawéeri íicha, yá nacái nàasu cawèníri imáalàapinácawa áibaalípiná. Néese iwàwacutá manuíca náináidaca nawàwawa Dios ìwali icùanápiná nía, yái Dios imàaquéerica walí madécaná wawàsi casíimáicaténá wawàwa. ¹⁸Pichùulia càasuíyéi namànica cayábéeri áibanái irí nayúudàacaténá nía. Cayába namànicaalí áibanái irí cayábéeri manuísíwata nadèniacáiná manùba cawèníri. Iwàwacutá casíimáica nàaca catúulécaneéeyéi irí càinácaalí wawàsi catúulécaneéeyéi imáapuèrica. ¹⁹Càasuíyéi imànicaalí càì, yásí nadèniapináca cawènisíwéeri nàasuwa áiba èeriwa, yái nacáuca báisírica càmfírica imáalàawa.

Encargo final a Timoteo

²⁰Timoteo, pimàni cayába píibaidacaléwa Dios imàaquéericaté pirí picàlidáanápíná yái báisíiri tàacáisica. Picá peebá èeri mìnánái yàasu tàacáisi canéeri iwèni, casaquèeri nacái. Aibanái nacái nawàwa natàaníca náapichawáaca chàinisíiri wawàsi iyú nàasu tàacáisi cachìwéeri ìwaliwa. Náimaca cáalíacáicasa nía quéwa càmita báisí náalíacawa. Picá peebá nalí. ²¹Abénaméeyéi nadéca neebáidaca nàasu yéewáidacalési cachìwéeri, yá nadéca nawènúadaca náiwitáisewa Jesucristo íicha.

Nusutácué Dios íicha pirípinácué imàníinápínácué pirí cayábéeri mawènfíri iyú.

2 TIMOTEO

Saludo

1 ¹Núa Pablo nubànù pirí cuyàluta. Núacata abéeri apóstol Jesucristo ibànùerica càide iyúwa Dios iwàwáaná. Jesucristo ibànùaca núa Dios ímacáináté imàacáanápíná wenàiwica nadèniaca nacáucawa càmfíri imáalàawa cawinácaalí iyéeyéica abédanamata Cristo Jesús yáapicha. ²Nubànù pirí cuyàluta, Timoteo cáininéerica nuicáca càiride iyúwa nuìriwa. Nusutáca Wáaniri Dios ícha pirípiná, Wáiwacali Jesucristo nacái namànínápíná pirí cayábéeri mawènfíri iyú, naicáanápíná nacái pipualé, namàacáanápíná nacái pìyaca matuíbanáiri iyú.

Dar testimonio de Cristo

³Nusutáca Dios ícha pirípiná èeríapi, táiyápi nacái, yá nùaca Dios irí cayábéeri pìwali, yái Dios nuíbaidéerica irípiná, nuèrica nacái icàaluíníná matuíbanáiri iyú nùyacáiná machacàníri iyú càide iyúwaté nùawirináimi yàaná Dios icàaluíníná. ⁴Macái yàawiría nusutácatáita Dios ícha pirípiná, máiní nuwàwa nùaca nuicáca pía, nuwàwalicáiná achúmacaté piwàwa manuísíwata nuèpùacaalítéwa pícha. Iná nuwàwa nuicáca pía àniwa casímaícaténá nuwàwa manuísíwata. ⁵Yá nùaca Dios irí cayábéeri pìwali nùalíacáináwa peebáidaca Jesucristo itàacái báisíiri iyú macái piwàwalicuísewa. Quéechatécáwa pírumi Loida uípidená, píatúami nacái Eunice uípidená, neebáidacaté Jesucristo itàacái, yá nùalíacawa báisíiri iyú peebáidáaná nacái.

⁶Iná càì nùalàaca pía: Càide iyúwa wapucúadacaalí quichái capèrùacaténáni, càita nacái iwàwacutá picáucaídaca chàinisi Dios imàaquéericaté pirí numàacacaalíté nucáapiwa pìwali; yá pimàni

píibaidacaléwa cachàiníiri iyú, yái íibaidacalésica Dios imàaquéericaté pirí, ichùulièrica nacái pimànica. ⁷Píalimá pimànica píibaidacaléwa cachàiníiri iyú yái íibaidacalésica Dios imàaquéericaté pirí, Dioscáiná idéca yàaca walí Espíritu Santo. Yái Espíritu Santo càmfírira cáalu imànica wía, néese ichàiniadaca wía wáibaidacaténá Dios irípiná, imàaca nacái cáinináca waicáca Dios, áibanái wenàiwica nacái, iyúudàaca nacái wacùaca wíawawa ipíchaná wamànica wabáyawanáwa, yéewacaténá nacái wamànica macáita cáalfacáiri iyú. ⁸Picá báí picàlidaca áibanái irí Wáiwacali iináwaná. Picá nacái báí pía nùwalíse, yái nùuwichàanácawa presoíri iyú Wáiwacali irípiná nucàlidacáiná iináwaná. Néese pìidenà yùuwichàacáisi núapicha wacàlidacáiná tàacáisi íiméerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha. Píalimá pìidenàca piùuwichàanápínáwa yácáiná Dios yàaca pichàini. ⁹Dios idéca iwasàaca wía yàasu yùuwichàacáisi fíchawa. Ichùuliaca wàyaca mabáyawanéeri iyú nacái. Càmitaté iwasàa wía, imáida wía nacái ìwalíse yái wamàníirica wachàini iyúwa. Néese iwasàacaté wía yàasu yùuwichàacáisi fíchawa, imáida wía nacái íináidacáinatéwa imàníinápinaté walí cayábéeri mawèníiri iyú, cáininácáinaté nacái iicáca wía ìwalíse yái cayábéerica Cristo Jesús imàníiripinacaté walí. Bàaluitécáiná èeri ipíchawáiseté, néenialíté cáinináca Dios iicáca wía. ¹⁰Siúcade Dios imàacaca wáalíacawa cáinináca iicáca wía, iwàwa nacái imànica walí cayábéeri mawèníiri iyú. Càì yáasáidaca walíni: Ibànùacaté Jesucristo, yái iwasèerica wía Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha. Jesucristo idéca imáalàidaca wáicha yái yéetácáisica imàaquéeripiná wéetácawa méetàuculé Dios fícha càiripináta, íná càmita quirínama iwàwacutá cáaluca waicáca wéetáanápínáwa. Wéetácaalíwa, yá wéetápinácawa Dios icáapirìcuta, íná càmita cáalu wía. Jesucristo idéca nacái imàacaca wáalíacawa wàyáanápínacué càiripináta wacáuca càmfíiri imáalàawa yáapichawa weebáidacaalí Jesucristo itàacái.

¹¹Dios idéca ichùuliaca nucàlidáanápíná yái tàacáisica. Yá ibànùaca nùa iyúwa apóstol nuéwáidacaténá wenàiwicanái iyú yái tàacáisica. ¹²Iná siúcade nùuwichàacawa presoíri iyú. Quéwa càmita báí núa ìwalíse yái nùuwichàanácawa Jesucristo irípiná, núalíacáiná ìwali yái nuebáidéerica, yái Jesucristoca, núalíaca nacáiwa báisíiri iyú cachàiníiricani icùacaténá núa yéewanápíná nuebáidaca itàacái mamáalàacata àta yàanàacataléta àniwa.

¹³Pía picàlidaca machacàníiri iyúni yái tàacáisi càide iyúwaté péemianá nucàlidaca piríni. Peebáida mamáalàacata Cristo Jesús

itàacái, cáininá piicáca Dios, wenàiwicanái nacái càide iyúwa Cristo Jesús ichàiniadáná pía. ¹⁴Picúa cayába yái tàacáisi cayábéerica Dios imàaquéericaté pírí, ipíchaná áibanái iwènúadacani. Picúa cayábani Espíritu Santo ichàini iyú, yái Espíritu iyéerica wawàwalicu, ichàiniadéerica nacái wía.

¹⁵Píaliacawa macáita Asia yàasu cáli néeséeyéi nadéca namàacaca núa abéerita. Càita nacái nawènúacatéwa nuícha níara Figelo, Hermógenes nacái, yáté càmita nayúudàa núa quirínama idécanáamité romanonái yúucaca núa presoíyéi ibànaliculé. ¹⁶Quéwa Onesíforo idéca iyúudàaca núa, íná nusutáca Dios íicha iicáanápíná napualé, níai Onesíforo icapèericuíséeyéica, yácáiná Onesíforo idéca iyúudàaca núa madécaná yàawiría, yá ichàiniadacaté nuwàwa. Càmitaté báí ipáchiaca núa éwita presocáaníta núa presoíyéi ibànalicu. ¹⁷Néese idécanáamité Onesíforo yàanàaca aléi Roma iyacàlená iriculé, yáté icutáca núa mamáalàacata àta yàanàacataléta núa cháí presoíyéi ibànalicu. ¹⁸Yá nusutáca Dios íicha iicáanápíná Onesíforo ipualé, imàni nacái irí cayábéeri néenialípiná Jesucristo yàanàacaalípiná àniwa. Píaliaca nacáiwa Onesíforo iyúudàacaté wía nacái wàyacaalíté néeni Efeso iyacàlená irícu.

Un buen soldado de Jesucristo

2 ¹Iná Timoteo, nuiquéerica càiride iyúwa nuíriwa, pimàaca Dios ichàiniadaca píiwitáise Cristo Jesús ichàini iyú, yái imànírica pírí cayábéeri mawènfíri iyú pìyacáiná abédanamata yáapicha. ²Bàaluité péemiaca nucàlidaca yái tàacáisica madécaná wenàiwica yàacuésemi. Siùcade iwàwacutá péewáidaca áiba asíanái, pichùulia nacái nacàlidaca Jesucristo itàacái. Iwàwacutá cayábéeyéica íiwitáise, yeebáidéeyéica tàì íiméeri iyú, imàníiyéica nacái machacàníri iyú càide iyúwa náimáaná. Iwàwacutá nacái náalíaca néewáidaca áibanái wenàiwica iyú yái tàacáisica.

³Piidenia piùwichàanáwa Jesucristo irípiná wáapicha wía yéewáidéeyéica wenàiwica Jesucristo itàacái iyú càide iyúwa cayábéeri úwisàiri ìidenianá yùuwichàanáwa imànicaténá càide iyúwa íiwacali iwàwáaná. ⁴Péemìa comparación: Uwìsàiri càmita ìya càide iyúwa càmfíyéi úwi, néese yeebáidaca íiwacali iríwa iwàwacáiná isímáidaca íiwacaliwa, yái imáidéericani. Càita nacái iwàwacutá pimàacaca píawawa Cristo Jesús irí píibaidacaténá irí cachàinfíri iyú. ⁵Iwàwacutá pimànica càide iyúwa wenàiwica isàiwicacaalí deporte imawènladacaténá

áibanái. Canáca yéewaná yeedáca iríwa cawèníri premio yái coronaca, càmiccaalí isàiwica machacàníri iyú càide iyúwa nachùnìaná deporte. Càita nacái iwàwacutá péewáidacawa cachàiníri iyú, píibaida nacái machacàníri iyú pimànicaténá macáita càide iyúwa Jesucristo iwàwáaná; yásí yàaca piríwa cawèníri piàpinácaalíwa chènuniré. ⁶Iwàwacutá pimànica càide iyúwa wenàiwica íbaidacaalí ibànacalewa cachàiníri iyú, yá yáalimá iyáaca idàbáanéeri ibànacale iyacanáwa. Càita nacái iwàwacutá píibaidaca cachàiníri iyú Jesucristo irí, néese yàapináca piríwa cawèníri chènuníisérica. ⁷Píináidacawa cayába ìwali yái tàacáisi siùquérica tàacáwa nucàlidaca pirí, yásí Wáiwacali imàacaca píalíacawa macáita piwàwacutéerica píalíacawa ìwali.

⁸Píalimápiná piidenìaca piùwichàanáwa piwàwalicaalí Jesucristo, yái wenàiwica Dios imichàidéericaté yéetácáisi fícha. Yácata rey David itaquérinámi nacái, yái Jesucristoca. Càì nucàlidaca yái tàacáisica ímérica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha. ⁹Yá nàuwichàidaca núa nucàlidacáiná yái tàacáisica. Yá nadéca nadacùaca núa cadena iyú cháì presoíyéi ibànalicu, càide iyúwa cabáyawanéeri. Quéwa yái Dios itàacáica, càmita náalimá nadacùacani, néese áibanái icàlidaca yàacawa mamáalàacatani. ¹⁰Iná nuidenìaca macái yùuwichàacáisi nalípiná níái wenàiwica Dios yeedéeyéica yàasunáipináwa. Càì nùuwichàacawa yéewanápiná neebáidaca Cristo Jesús itàacái iwasàacaténá nía Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha, yéewanápiná nàyaca yáapicha cáimiétacanéeri iyú, nacamaláná mèlumèluíri irìcu nacáiwa càiripináta.

¹¹Báisiíricata yái tàacáisica ímérica:

Weebáidaca Jesucristo itàacái, yái yéetéericatéwa wáichawalíná, íná càica wíade iyúwa wenàiwica yéetéeyéicatéwa ibáyawanámi fíchawa. Yá wàypiná nacái Jesucristo yáapicha càiripináta;

¹²wàidenìacaalí yùuwichàacáisi Jesucristo irípiná, yá wacùapináca macáita yáapicha áiba èeriwa; quéwa wáimacaalí càmitasa yàasunái wía, càita nacái ímapináca càmita yàasunái wía;

¹³cawàwanáta wawènúadapiná wáiwitáisewa fícha, quéwa Jesucristo imànipiná macáita càide iyúwa ímáaná càmicáiná yéewa iwènúadaca íiwitáisewa áiba íiwitáisesi ìwali.

Un trabajador aprobado

¹⁴Picàlida nalí àniwani, yái tàacáisi nucàlidéericaté pirí ìwali, níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Pìalàa nía Dios iicápiná ipíchaná

nataáníca náapichawáaca chàinisíiri iyú canéeri iwèni wawàsi ìwali. Canéerica iwèni yá tàacáisi nataánírica ìwali. Nataánícaalí càiri canéeri iwèni wawàsi ìwali, càmita nayúudàa wenàiwica, néese báawaca namànica wenàiwicanáí fiwítáise cawinácaalí yéemièyéica nàasu tàacáisi, íná càmita neebáida Jesucristo itàacái tàì fíméeri iyú. ¹⁵Píalimáida macái pichàini iyúwa píibaidacaténá cayábéeri iyú Dios irípiná, casíimáicaténá Dios iicáca yái pimànírica, càide iyúwa abéeri yàasu wenàiwica íbaidacaalí cayába, yá càmita iwàwacutá báicani ìwalíise yái imànírica. Yá picàlidaca machacàníiri iyú nalíni, yái tàacáisi báisíirica Dios itàacáica. ¹⁶Picá pitàaní wenàiwica yáapicha nataánícaalí máiwitáiséeri iyú cháì èeriquéi yàasu tàacáisi cachìwéeri ìwali, méetàuculéeri tàacáisi nacái, níacáiná itàaníyéica máiwitáiséeri iyú càiri wawàsi ìwali naméeràidaca wenàiwica déeculé Dios íicha, nàyacaténá iyúwa càimíiná Dios iwàwa. ¹⁷Yái nàasu tàacáisi néewáidéerica iyú wenàiwica máiní báawaca imànica wenàiwicanáí fiwítáise. Nàasu tàacáisi idàwinàacawa wenàiwicanáí iwàwalìcu càide iyúwa cháunási ibadéericawa iyáacaalí yàacawa wainá máuláiquéerica. Càita néewáidaca wenàiwica níara Himeneo, Fileto nacái. ¹⁸Nadéca naméeràacawa báisíiri tàacáisi íicha. Nadéca nawènúadacani. Nacàlidaca nachìwawa meedá càì: Náimaca idécasa ichàbacawa wáicha yái namichàanácawa yéetácáisi íicha. Càita nadéca báawaca namànica abénaméeyéi fiwítáise íná càmita neebáida Jesucristo itàacái tàì fíméeri iyú. ¹⁹Quéwa cachàinírica càiripínatani, yái Dios itàacái báisíirica, càide iyúwa manuúri íba wabàlùadéeripínáca íinata manuúsiwéeri capii. Iyaca nacái tàacáisi íba ìwali, yái tàacáisi fíméerica: “Wáiwacali yáalíacawa cawinácaalí níái yàasu wenàiwicaca”, càì íimaca. Yá íimaca àniwa: “Cawinácaalí icàlidéeyéica iináwanáwa Wáiwacali yàasu wenàiwicaca nía, neebáidaca nacái itàacái, iwàwacutáca namàacaca náichawa macái nabáyawanáwa namànírica”, íimaca.

²⁰Péemìà comparación: Càasuúri icapèe manuúri irìcu nàyaca madécaná quírápieli fiwítáaná. Nadèniaca abénaméeyéi cawèniyéi quírápieli oro imànicaná, quírameníiri plata imànicaná nacái. Iyaca nacái abénaméeyéi quírápieli càmíyéica cawèni, cáli imànicaná, àicu imànicaná nacái. Yá capii fiwacali icùaca càiripínata níái cawèniyéica quírápielica, quéwa áibaalípiná yúucaca meedá íichawa quírápieli canéeyéica iwèni. Càita nacái àta alénácaalí nàyaca Wáiwacali yàasunái, yá iyaca nèewi abénaméeyéi càimíyéica yàasu. ²¹Iná abéeri Wáiwacali yàasu wenàiwica icùacaalí cayába yáawawa masaquèeri

iyú ipíchaná imànica ibáyawanáwa, yásí yáalimá íbaidaca cayába Wáiwacali irípiná, imànicaténá àta càinácaalí cayábéeri íbaidacalési Wáiwacali ichùulièrica imànica, càide iyúwa nacùacaalí cawènfíri quírapieli abéerita capíi íiwacali irípiná.

²²Iná picá pimàni càide iyúwa abénaméeyéi ùuculiyéi iwàwáaná imànica meedá, néese pimàni cayábéeri macái pichàini iyúwa. Peebáida Jesucristo itàacái. Cáininá piicáca Dios, áibanái wenàiwica nacái. Piya matuíbanáiri iyú náapicha cawinácaalí masaquèeyéica íiwitáise isutéeyéica yáawawa Wáiwacali Jesucristo íicha. ²³Picá pitàaní náapicha cawinácaalí iwàwéeyéica itàanica canéeri iwèni wawàsi ìwali càide iyúwa máiwitáiseeyéi càmfíyéica yáalíawa. Píalíacawa natàanicaalí càiri wawàsi ìwali, yá nadàbaca natàanica náapichawáaca chàinisíri iyú, tàacáisi ùuléeri iyú nacái. ²⁴Píá íbaidéerica Wáiwacali irípiná iwàwacutá càmita pipélicia pìacawa, néese iwàwacutá càmfírira calúa píiwitáise macái wenàiwica yáapicha. Iwàwacutá nacái píalíaca péewáidaca wenàiwica cayába. Iwàwacutá nacái píideníaca piùwichàanáwa matuíbanáiri iyú áibanái imànicaalí pirí báawéeri, càmicaalí nacái nawàwa néewáidacawa. ²⁵Abénaméeyéi nàuwideca namànica báisíiri tàacáisi. Píalàa nía éeréeri iyú. Iwàwacutá càmita cáimacái piicáca píawawa náicha. Càì iwàwacutá pimànica yéewacaténá cawàwanáta Dios imàacaca nawènúadaca náiwitáiseewa neebáidacaténá yái báisíiri tàacáisica, ²⁶yéewacaténá nacái Dios iwasàaca nía Satanás ichàini íicha. Satanás idéca íbàaca nía càide iyúwa trampa íbàacaalí cuwèesi. Dios iwasàacaalí nía, yásí náalimá namànica càide iyúwa Dios iwàwáaná.

Cómo será la gente en los tiempos últimos

3 ¹Iwàwacutá píalíacawa abéeri wawàsi: Aibaalípiná maléená èeri ipíchawáise èeri imáalàacawa, yá máinípiná càulenáca wenàiwica nàyaca cháì èeri irícu. ²Máinípiná cáinináca wenàiwica naicáca níawawa áibanái íicha, cáininápiná nacái naicáca plata, máiní cáimacáica naicápiná níawawa áibanái íicha. Cachàinipiná nacái naicáca níawawa. Natàanípiná báawéeri iyú Dios ìwali. Càmita neebápiná nasèenái ichùuliacawa. Càmita nàapiná cayábéeri tàacáisi quirínama áibanái irí, Dios irí nacái. Caná iwèni naicápiná áibanái yàanáca Dios icàaluíniná. ³Càmita cáininá naicápiná néenánaiwa. Càmita abédanamata náiwitáise áibanái yáapicha matuíbanáiri iyú. Nacàlidapiná nachìwawa báawéeri iyú áibanái ìwali. Càmita nacùapiná níawawa

cayába íná namànipiná macái íiwitáaná báawéeri namàlíawalé iyúwa. Caluéyéipiná íiwitáise iyúwa cuwèesínái. Nàuwídepiná namànica macái íiwitáaná cayábéeri. ⁴Yá nacháawàapiná nanacáiyéiwa nàuwidenái íríwa. Ráunamáita namàni nàacawa nabáyawanáwa máiwitáiséeri iyú ipíchawáise nàináidacawa ìwali yái namàníiripináca. Yá máiní cayábapiná naicáca níawawa áibanái íicha. Nawàwapiná namànica meedá càinácaalí wawàsi isíimáidéeripiná nawàwa. Càmita nacutápiná náalíacaténá Dios ìwali namànicaténá càide iyúwa Dios iwàwáaná. ⁵Pucháibéeyéipiná íiwitáise, namànipiná càide iyúwa wenàiwica yèeyéica Dios icàaluíniná báisíiri iyú, quéwa nachìwa iyúwa meedá. Càmita namàacapiná Dios icùaca náiwitáise nàyacaténá machacàníiri iyú. Píawa náicha cawinácaalí imàníiyéica càì.

⁶Picá píacawéerida wenàiwica imàníiyéica càì nàyacáiná nèewi abénaméeyéi asianái ichìwáidéeyéica wenàiwica namàacáanápíná nawàlùacawa nacapèe irìculé. Néese nachìwáidaca máalíawáiséeyéi inanái, bàsabàséeyéi íiwita, máiníiyéi cabáyawanáca, imàníiyéica madécaná báawéeri namàlíawalé iyúwa càide iyúwa máiníiná nawàwa namànica. ⁷Ewita níara inanáica néewáidacáanítawa mamáalàacata áiba tàacáisi wàlisàì ìwali, càicáaníta canácatáita náalimá náalíaca néemíaca càinácaalí íimáaná yái tàacáisi báisíirica. ⁸Níái cachìwéeyéica nàuwídeca namànica báisíiri tàacáisi, càide iyúwaté pucháiba camàliquéeyéi íipidenéeyéicaté Janes, Jambres nacái. Bàaluité nàuwídeca namànicaté profeta Moisés, icàlidéericaté Dios itàacái. Siùca nacáide, níái báawéeyéica máiní éruca náiwitáise, nàináidacawa abéerita báawéeri ìwali. Caná nawèni Dios iicáca nía càmicáiná neebáida Jesucristo itàacái báisíiri iyú. ⁹Quéwa càmita náalimápiná nawènúadaca wenàiwicanái íiwitáise mamáalàacata macáicáiná wenàiwica náalimápiná náalíacawa máiwitáiseca nía. Néese nachàbapínacawa càide iyúwaté nachàbáanáwa, níara pucháiba yúuwidéeyéicaté imànica profeta Moisés.

El último encargo de Pablo a Timoteo

¹⁰Quéwa Timoteo, pidéca peebáidaca cayába càide iyúwaté nuéwáidáaná wenàiwica báisíiri tàacáisi iyú. Píalía nacáiwa càinácaalí nùyaca, càinácaalí nacái nuínáidaca numànica. Píalíacawa càinácaalí nuebáidaca Dios, càinácaalí nacái núalimáidaca mamáalàacata nuéwáidacaténá wenàiwica éeréeri iyú. Píalíacawa cáinináca nacái nuicáca Dios, áibanái wenàiwica nacái. Píalíacawa càinácaalí nuیدنíaca nùuwichàanácawa

Wáiwacali irípiná. ¹¹Píalía nacáíwa càinácaalíté nàuwichàidaca núa, yá nùuwichàacawa Wáiwacali irípiná nuíbaidacáiná irí. Píalíacawa macáita ìwali yái nuchàbáanácátéwa nàuwichàidacaalíté núa Antioquía ìyacàlená irìcu, Iconio ìyacàlená irìcu nacái, Lистра ìyacàlená irìcu nacái. Píalíacawa ìwali yái nùuwichàanácátéwa quéwa Wáiwacali iwasàacaté núa náicha canánama. ¹²Báisíta macáita cawinácaalí iwàwéeyéica ìyaca machacàníiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná nàyacáiná abédanamata Cristo Jesús yáapicha, yá áibanái yùuwichàidapíná níawa Cristo Jesús ìwali. ¹³Quéwa níái báawéeyéica, nía nacái ichìwáidéeyéica wenàiwica namànipíná nàacawa mamáalàacata nabáyawanáwa cachàiníwanái, yá nachìwáidapíná wenàiwica mamáalàacata, nachìwáidaca nacái níawawa.

¹⁴Quéwa pía Timoteo, iwàwacutá peebáidaca yái tàacáisica mamáalàacata, pimàni nacái càide iyúwa péewáidáanátéwa, iyúwa nacái píalíanáwa báisíiricata yái tàacáisi péewáidéericawa ìwali, píalíacáináwa néewáidacaté pía báisíiri tàacáisi iyú, níara yéewáidéeyéicaté pía. ¹⁵Piwàwali píalíacatéwa Dios itàacái ìwali sùmàicatáiseta pía àta siuca nacáide, yái tàacáisi profetanái itànèericaté Dios inùmaliçuise. Píalíacawa Dios itàacái ìwali íná yéewa cáalíacáica pía. Píalía nacáíwa peebáidacaalí Cristo Jesús itàacái, yá iwasàapíná píawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. ¹⁶Macáita yái Dios itàacáica Dios imàacacaté wenàiwica náalíacawa càinácaalíté iwàwacutáaná natànàaca itàacái inùmaliçuise. Iná cayábaca wéewáidaca wenàiwicanái Dios itàacái iyú, wàalàaca nía nacái cachàiníiri iyú namànicaalí nabáyawanáwa. Yá cayábéerica Dios itàacái wéewáidacaténá iyú wenàiwica, wawènúadacaténá náiwitáise Dios irípiná, wáasáidacaténá nacái càinácaalí iwàwacutáaná namànica nàyacaténá machacàníiri iyú Dios iicá. ¹⁷Iná iwàwacutá wía Dios yàasu wenàiwicaca wéewáidacawa Dios itàacái ìwali yéewacaténá wáalíacawa, yéewacaténá nacái wáalimá wamànica càinácaalí cayábéeri wawàsi Dios ichùulièrica wamànica.

4 ¹Nuchùulla pía manuísíwata Dios iicápiná, Cristo Jesús iicápiná nacái, yái yàanèeripínaca icàlidacaténá macái èeri mìnánái iináwaná ìwali, càinácaalí báawéerica namànica, yùuwichàidacaténá nía nabáyawaná ìwalísewa, níái cáuyéica, nía nacái yéetéeyéimicawa. Nuchùullaca pía manuísíwata Cristo Jesús yàacáináwa néese àniwa icùacaténá macáita. ²Nuchùullaca pía manuísíwata picàlidáanápíná báisíiri tàacáisi wenàiwicanái irí. Picàlida nalíni mamáalàacata éwita càmicaalí nawàwa néemíaca piríni. Píalàa nía cachàiníiri iyú

cawinácaalí imàníiyéica ibáyawanáwa, piwènúadacaténá náiwitáise nabáyawaná íchawa. Pimichàida náiwitáise namànnínápiná cayábéeri. Picá piméyáa péewáidaca nía càmicaalí neebáida caquialéta, néese péewáida nía éeréeri iyú mamáalàacata. ³Picàlida nalíni siùcade, mesúnamáicáináta càmita wenàiwica nawàwa néemiaca irí yái tàacáisi báisiirica. Néese nacutápiná nalíwa meedá máini madécaná yéewáidéeyéipináca níawa, icàlidéeyéipináca nalí abéerita tàacáisi nawàwéerica néemiaca, càinácaalí wàlisàì tàacáisi itiquilíadáidéeripiná nàuwí. Nàwacáidapiná nalíwa càiyéi yéewáidéeyéica wenàiwica nawàwacáiná namànica nabáyawanáwa nasímáidacaténá níawawa. ⁴Nawènúapinácawa báisiiri tàacáisi ícha, yá càmita quirínama nawàwapiná néemiacani, néese naméeràacawa meedá neebáidaca èeri mìnáná yàasu tàacáisi cachìwéeri càide iyúwa abénaméeyéi béeyéi inanái icàlidáaná. ⁵Quéwa pía Timoteo, pínáidawa mamáalàacata machacàníiri iyú. Piidenia yái piùwichàanácawa. Picàlida mamáalàacata yái tàacáisi fiméerica Cristo Jesús iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Pimàni cayába macáita píibaidacalécawa càide iyúwa Dios ichùulianá pimànica.

⁶Iwàwacutá píibaidaca cachàiníiri iyú Dios irípiná núamiricubàami, yácáiná nuénáiwana idéca yàanàaca nuétácatáipináwa Wáiwacali ìwali, íná nuétápináwa càide iyúwa sacrificio Wáiwacali ìwali. ⁷Nudéca nuíbaidaca Jesucristo irípiná cachàiníiri iyú càide iyúwa úwisàiri imànicaalí cayábéeri ùwicái. Nudéca numáalàidaca numànica nuíbaidacaléwa Jesucristo irípiná càide iyúwa wenàiwica imáalàidacaalí ipianícawa carrera ìwali. Càmitaté nuwènúawa Dios ícha, néese nuebáidaca yái tàacáisi báisiirica mamáalàacata. ⁸Càide iyúwa nàacaalí corona wenàiwica irí, yái wenàiwica ipianíricatéwa carrera ìwali imawèniadaca nacái áibanái, càita nacái siùcade ìyaca nulí nùasu cawèníiri chènuniré, Wáiwacali yèeripináca nulí yàacaalíwa néese àniwa, numànicáiná cayábéeri machacàníiri iyú càide iyúwa iwàwáaná. Yái Wáiwacali, cayábéerica íiwitáise, icùaca wenàiwica machacàníiri iyú, yùuwichàidapiná nacái báawéeyéi. Càmita nulípiná abéerita yàacani, yái cawèníirica, néese yàapiná cawèníiri macái wenàiwica irí cawinácaalí máini iwàwéeyéica íicáca Wáiwacali yàacawa néese àniwa cáininácáiná naicàcani.

Instrucciones personales

⁹Pimàni macáita càide iyúwa iwàwacutáaná pimànica piàcaténáwa nùatalé mesúnamáita. ¹⁰Nuwàwacutáca pía, Demascáiná idéca

imàacaca núa abéerita cáininácáiná iicáca èeri mìnánái íiwitáise. Idéca yàacawa Tesalónica ìyacàlená néré. Crescente idéca yàacawa Galacia yàasu cáli néré. Tito nacái idéca yàacawa Dalmacia yàasu cáli néré. ¹¹Abéerita Lucasquéi ìya núapicha. Pìà picutáca Marcos pitécáténáni píapichawa iyúudàacáiná núa cayábéeri iyú nuíbaidacáténá Dios irípiná. ¹²Nuwàwacutáca Marcos iyúudàaca núa nubànùacáiná Tíquico yàacáténáwa Efeso ìyacàlená néré. ¹³Idècunitàacá pìanàaca nùatalépiná, peedá nulí nùasu ruana nacáiri núuquéeri nùwalísewa, numàaquéericaté Carpo icapèe irìcu, Troas ìyacàlená néeni. Peedá nacái nùasu cuyàluta imanùbaca iwawanèericawa. Máiní nuwàwacutáca nacái nùasu cuyàluta iwawanèericawa canánama, níái pìrái fìmamimica namànìirica cuyàluta piná.

¹⁴Alejandro yái íibaidéerica hierro idéca imànica nulí báawéeri manuísíwata. Wáiwacali yùuwichàidapínácani ìwalíse yái báawéerica imànìirica. ¹⁵Piicá pìchawa cayábani yái asìalica ipíchaná imànica pìrì báawéeri nacái máinícáina yùuwideca imànica yái tàacáisi wacàlidéerica.

¹⁶Quéechatécáwa nubàlùacaalítéwa nàacuésemi níái yàcalé íiwacanánáica, yá nucàlidacaté nalí nuináwaná ìwaliwa yái nùuwidenái icháawàanáca nuináwaná ìwali. Yáté canáca áibaquéi yàacawéeridéeripínacaté núa. Macáicata namàacacaté núa abéerita. Nusutáca Dios íicha nalípiná, ipíchaná yùuwichàidaca núa ìwalíse yái namàacáanacaté núa abéerita. ¹⁷Quéwa Wáiwacali idéca yàacawéeridaca núa, ichàiniadaca nacái nuíwítáise, íná yéewa nudéca numáalàidaca nucàlidaca yái tàacáisi fíméerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, yéewacáténáté macáita cànmíiyéi judío néemiaca Jesucristo iináwaná ìwali. Wáiwacali iwasàacaté núa cáalunáiri íicha càide iyúwa idéca nacáicaalí iwasàaca núa león inùma íicha, cháwi quíréeri nacáirica. ¹⁸Yá núalíacawa Wáiwacali iwasàanápíná núawa macái báawéeri íiwitáaná íicha, yá itépiná núawa cayàbacatalé chènuniré Wáiwacali icùacataléca macáita. iNéese macáita nàapíná irí cayábéeri càiripináta, yái icuèripináca macáita cáimiétacanéeri iyú, icamaláná mèlumèlúiri irìcuwa càiripináta! Báisíta, amén.

Saludos y bendición final

¹⁹Nuwàwali níara Prisca, Aquila nacái, nía nacái Onesíforonáica. ²⁰Erasto iyamáacatéwa Corinto ìyacàlená irìcu. Numàacacaté Trófimo iculuéricawa Mileto ìyacàlená irìcu. ²¹Pimàni macáita iyúwata

píalimáanáta, píacaténáwa mesúnamáita nùatalé ipíchawáise unìabéca. Nawàwali pía macáita níai iyéeyéica cháí yàcalé, níai Eúbulo, Pudente nacái, Lino nacái, úa nacái Claudia, macáita nacái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

²²Píá Timoteo, nusutáca Wáiwacali Jesucristo fícha pirípiná ichàiniadáanápíná píiwitáise. Píacué canánama, nusutácué Dios fícha nacái pirípinácué imànínápínácué pírí cayábéeri mawènfiri iyú manuísíwata, píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

TITO

Saludo

1 ¹Núa, Pablo, nubànù pirí cuyàluta, pía Tito. Núa íbaidéerica Dios irípiná. Nucàlida tàacáisi nacái Jesucristo inùmalìcuíse. Numàni cài yéewanápiná macáita wenàiwica Dios yeedéeyéica yàasu wenàiwicapináwa neebáidaca Dios itàacái tàì íiméeri iyú, yéewanápiná nacái náalíacawa macáita yái tàacáisi yéewáidéerica wía wáalíacaténáwa càinácaalí Dios iwàwa wàyaca cháì èeri irìcu. ²Nuíbaida Dios irípiná, nutàaní nacái Jesucristo inùmalìcuíse núalíacáináwa báisíiri iyúcani Dios yáalimá imàacaca wàyaca yáapicha càiripináta. Yái Diosca, yái càníirica cachìwa, icàlidacaté tàacáisi bàaluitésíwa èeri ipíchawáise. Dios icàlidacaté cáimiétacanéeri iyúni, yàanápiná wacáuca càníiri imáalàawa. Wáalía nacáwa imànínápiná cài. ³Siúcáisede Dios imàacaca wáalíacawa tàacáisi ìwali Dios icàlidéericaté. Yá wáalíacawa ìwali yái tàacáisica, Dios ibànùacáináté wenàiwica néewáidacaténá wía. Yácata yái tàacáisica Dios ichùulièrica nucàlidaca wenàiwicanái irí, yái Dios iwasèericaté wía yàasu yùuwichàacáisi íichawa. ⁴Nubànù pirí cuyàluta, Tito. Báisíta, nuicáca pía càiride iyúwa nuèriwa weebáidacáiná Jesucristo itàacái. Nusutáca Wáaniri Dios íicha pirípiná, Jesucristo nacái, yái iwasèericaté wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, namànínápiná pirí cayábéeri, namàacáanápiná nacái piyaca matuíbanáiri iyú.

El trabajo de Tito en Creta

⁵Numàacacaté pía Creta yàasu iwàwata íinata pimànicaténá yái íbaidacalési càmfiricáwaca numáalàida numànica nèewi níái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Nuwàwa nacái pibàlùadaca

ancianonáipiná macái yàcalé imanùbaca nacuèrinánáipináca níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Iwàwacutá nacái ancianonái nàyaca càide iyúwaté núumáaná pirí. ⁶Càita iwàwacutá ancianonái nàyaca: Iwàwacutá anciano ìyaca mabáyawanéeri iyú yéewanápiná càmìta áibanái yáalimá icháawàaca iináwaná ìwali, ipíchaná náimaca imànicasa ibáyawanáwa. Iwàwacutá anciano idènìaca abéechúata ònuwa. Yéenibe nacái iwàwacutá neebáidaca Jesucristo itàacái. Iwàwacutá anciano yéenibe nàyaca machacànìiri iyú yéewanápiná càmìta áibanái yáalimá icháawàaca naináwaná ìwali, ipíchaná áibanái náimaca anciano yéenibe nawàwáanása namànica meedá macái báawéeri òiwitáaná, càmìtasa nacái neebáida nániri itàacáiwa. ⁷Yácáiná anciano òibaidaca Dios irípiná, icùacaténá Dios irípiná yàasu wenàiwica, òiná iwàwacutá anciano ìyaca mabáyawanéeri iyú yéewanápiná càmìta áibanái yáalimá icháawàaca iináwaná ìwali. Iwàwacutá càmírita canùmasée yái ancianoca, càmíiri cachàini iicáca yáawawa. Càmìta nacái calúa. Càmìta nacái icàma. Càmìta nacái icuúsa òíchawa wenàiwica. Càmìta òináidawa mamáalàacata yeedácaténá iríwa plata. ⁸Néese, iwàwacutá anciano itàidaca wenàiwica cayába, cawinácaalí yèepuníyécawa déeculé icapèe òíchawa, anciano yeedáanápiná yàataléwa nía, nayamáacaténáwa icapèericu. Iwàwacutá casíimáica nacái anciano imànica yáawamita cayábéeri áibanái irí. Iwàwacutá cáimiétacanéeri, cáaliacáiri nacái, yái ancianoca. Iwàwacutá ìyaca machacànìiri iyú. Iwàwacutá anciano yàaca Dios icàaluíná. Iwàwacutá anciano icùaca yáawawa ipíchaná imànica ibáyawanáwa. ⁹Iwàwacutá nacái anciano yeebáidaca tàì òiméeri iyúni yái tàacáisi báisiirica wéewáidéerica iyú wenàiwica yéewanápiná anciano yáalimá yàalàaca wenàiwica báisiiri tàacáisi iyú, yéewanápiná nacái anciano yáalimá imawènìadaca cachìwéeyéi wenàiwica báisiiri tàacáisi iyú cawinácaalí cachìwéeyéica yéewáidéeyéica wenàiwica cachìwéeri tàacáisi iyú.

¹⁰Pibàlùada ancianonáipiná càide iyúwa núumáaná pirí, manùbacáiná wenàiwica càmìta neebáida nacuèrinánái itàacáiwa. Manùba wenàiwica nataànica máiwitáiséeri iyú meedá. Nachìwáidaca nacái áibanái wenàiwica. Abénaméeyéi judío yéewáidéeyéica wenàiwica, máini cachìwéeyéica nía cachàiníwanái áibanái òicha, náimacáiná iwàwacutáanása càmíiyéi judío imànica circuncisión idécanáami neebáidaca Jesucristo itàacái. Nachìwacáita meedá, níái judío icàlidéeyéica càiri tàacáisica. ¹¹Cawinácaalí ancianonái pibàlùadéeyéica iwàwacutá nachùuliaca masànanápiná níara icàlidéeyéica càiri

cachìwéeri tàacáisica, níacáiná cachìwéeyéica nadéca nawàlùacawa abénaméeyéi icapèericulé, néese cachìwéeyéi iméeràidaca wenàiwica báisiiri tàacáisi íicha, canánama níai capìirìcuíyéica. Naméeràidaca áibanái néewáidacáiná nía meedá chìwái iyú, càmiirica báisi tàacáisica, yéewanápiná needáca nalíwa plata nachìwa iyúwa meedá.

¹²Iwàwacutá ancianonái ichùuliaca masànáanápiná níara cachìwéeyéica, bàaluitécáiná iyacaté áiba cáaliacáiri Creta yàasu cáli néeséeri. Yá íimacaté yàasu cáli néeséeyéi ìwaliwa: “Níai Creta yàasu cáli néeséeyéi nachìwáidaca áibanái wenàiwica mamáalàacata. Càica níade iyúwa caluéyéi cuwèesi. Inuca nacái nía, càita nacái camùnica nía. Nawàwaca nayáaca nayáacaléwa cadénama meedá, napuníadacaténá natúrawa”, íimacaté yái cáaliacáirica. ¹³Yái cáaliacáirica Creta yàasu cáli néeséeri itàanícaté báisiiri iyú yàasu cáli néeséeyéi ìwaliwa. Iná pialàa nía cachàiníiri iyú, níai yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái neebáidáanápiná tàì íiméeri iyú abéericata yái tàacáisi báisiirica. ¹⁴Pialàa nía nacái ipíchaná neebáidaca cachìwéeri tàacáisi áibanái icàlidéerica ichìwa iyúwa, judíonái yàawirináimi yàasu tàacáisimica. Pialàa nacái nía ipíchaná neebáidaca iyúwa cachìwéeyéi ichùulianá namànica, níai càmiíyéica yeebáida báisiiri tàacáisi.

¹⁵Pialàa nacái nía cachàiníiri iyú. Cayábacaalí wenàiwicanái íiuitáise, yásí cayábacani macáita yái namàníirica. Néese, báawacaalí wenàiwicanái íiuitáise, yá càmicaalí neebáida Dios itàacái, yásí báawacani macáita yái namàníirica. Càita nàyaca: Náináidacawa báawéeri ìwali, càmita báì nía nabáyawaná ìwaliwa. ¹⁶Pialàa nía cachàiníiri iyú, níara cachìwéeyéica. Ewita nacàlidacáaníta naináwaná ìwaliwa Dios yàasu wenàiwicacasa nía, càicáaníta náasáidaca càmita Dios yàasu wenàiwica nía. Náasáidaca càmita Dios yàasunáica nía, namànicáiná wawàsi báawéerica Dios iicá, càmicáiná nacái neebáida càide iyúwa Dios iwàwáaná namànica. Canácatáita namàni cayábéeri.

La sana enseñanza

2 ¹Tito, iwàwacutá péewáidaca wenàiwica nàyáanápiná machacàníiri iyú càide iyúwa báisiiri tàacáisi íimáaná. ²Péewáida béeyéi asianái ipíchaná nacàmaca, iwàwacutá cáimiétacanáca nía, iwàwacutá nacái nacùaca níawawa ipíchaná namànica nabáyawanáwa. Iwàwacutá neebáidaca Dios itàacái tàì íiméeri iyú. Iwàwacutá cáinináca naicáca Dios báisiiri iyú. Iwàwacutá nacái nàidenìaca nàuwichàanáwa matufíbanáiri iyú áibanáicaalí imàacaca nàuwichàacawa neebáidacáiná Jesucristo

itàacái. ³Càita nacái péewáida béeyéi inanái. Iwàwacutá nàyaca càide iyúwa inanái iyáaná yeebáidéeyéica Dios itàacái. Iwàwacutá càmita nataani báawéeri iyú áibanái ìwali. Iwàwacutá càmita nàira mamáalàacata ìiracalési ipuíri. Iwàwacutá béeyéi inanái néewáidaca áibanái namàníinápiná cayábéeri. ⁴Iwàwacutá nacái béeyéi inanái nàyaca machacànìiri iyú néewáidacatená mànacanái canìrìiyéica cáinináanápiná naicáca nanìriwa, néenibe nacáiwa. ⁵Iwàwacutá nacái béeyéi inanái néewáidaca mànacanái canìrìiyéi nacùanápiná níawawa ipíchaná namànica nabáyawanáwa. Iwàwacutá nacái càmita nàináidawa áiba asìali ìwali càmíirica nanìrisíwa. Iwàwacutá nacái béeyéi inanái néewáidaca mànacanái canìrìiyéi náibaidáanápiná néenánái irípináwa nacapèericuwa, namàníinápiná nacái cayábéeri áibanái irí, namàníinápiná nacái càide iyúwa unìri ímáaná ulí. Iwàwacutá mànacanái namànica càì ipíchaná áibanái itàanica báawéeri iyú Dios itàacái ìwali.

⁶Càita nacái pìalàaca ùuculiyéi nacùanápiná níawawa ipíchaná namànica nabáyawanáwa. ⁷Pimàni abéerita yái cayábéerica yéewanápiná pinacáiyéi ùuculiyéica náalíacawa càinacaalí iwàwacutáaná nàyaca. Péewáida nía cáimiétacanéeri iyú abéta báisíiri tàacáisi iyú. ⁸Pitàani nacái báisíiri iyú yéewanápiná áibanái càmita náalimá nacháawàaca pía ìwalíise, yái pitàaníníaca. Pitàani báisíiri iyú càiripináta, báicaténá piùwidenái càmìcáiná nàanàa pìwali wawàsi nacháawàanápiná pía ìwalíise.

⁹Néese, pìalàa nacái níara áibanái yàasu wenàiwica íibaidéeyéica mawènìiri iyú áiba wenàiwica irí neebáidáanápiná càiripináta náiwacali itàacáiwa, càide iyúwa ichùullianá nía. Iwàwacutá namànica càide iyúwa náiwacali iwàwáaná. Pìalàa nía nacái ipíchaná nataanica lúasi iyú náiwacali yáapichawa, náiwacali ichùullíacaalípiná náibaidaca. ¹⁰Pìalàa níara íibaidéeyéica mawènìiri iyú áibanái irí ipíchaná nayéedùaca náiwacali yàasuwa. Iwàwacutá namànica cayábéeri náiwacali iríwa mamáalàacata, matuíbanáicaténá náapichani, yái náiwacalica. Iwàwacutá namànica cayábéeri mamáalàacata yéewanápiná áibanái nacái neebáidaca walí yái tàacáisi wacàlidéerica Dios ìwali, yái iwasèericaté wía yàasu yùuwichàacáisi íichawa.

¹¹Cawinácaalí yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái iwàwacutá nàyaca machacànìiri iyú, càide iyúwaté núumáaná pirí, Dioscáiná idéca yáasáidaca amaléeri iyú èeri mìnánái iríni náalíacatenáwa iwàwaca iyúudàaca wenàiwica càì: Iwàwaca iwasàaca nía yàasu yùuwichàacáisi

íichawa. ¹²Dios idéca imànica walí yái cayábéerica, íná yéewa wáaliácawa iwàwacutáaná wayamáidaca wamànica macái wawàsi càmíirica Dios iwàwa. Iwàwacutá nacái càmita wawàwa quirínama wamànica càide iyúwa èeri mìnánái nawàwáaná namànica, níái càmíiyéica yeebáida Jesucristo itàacái. Néese, idècunitàacá wàyaca cháí èeri irícu, iwàwacutá wacùaca wíawawa ipíchaná wamànica wabáyawanáwa. Iwàwacutá wamànica cayábéeri, iwàwacutá nacái wàyaca càide iyúwa Dios iwàwáaná wàyaca. ¹³Càita iwàwacutá wàyaca idècunitàacá wacùaca yàanàaca yái wáliéricawa yàanàanápíná àniwa, yái Jesucristoca. Dios imànica walí cayábéeri Jesucristo ìwaliise. Yái Jesucristo, yácata Wacuèriná cachàiníirica íiwitáise, iwasèerica wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Wacùaca Jesucristo yàanàanápíná àniwa icamalá cachàiníiri irícuwa, cáimiétacanéeri iyú nacái, máiní nacái cachàiníirica íiwitáise icùacaténá macái èeri mìnánái. ¹⁴Jesucristo imàacacaté yáawawa yéetácaténátéwa wáichawalíná, yéewanápíná Dios imàacaca iwàwawa wabáyawaná íicha macáita. Jesucristo imàacacaté yáawawa wáichawalíná masacàacaténá imànica wáiwitáise, yéewacaténá nacái yàasu wenàiwicaca wía, yéewanápíná nacái casíimáica wamànica cayábéeri càiripínáta.

¹⁵Iná pía Tito, péewáida wenàiwica iyú yái tàacáisi nutànèerica pírí. Pìalàa níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái namànínápíná càide iyúwa nutànàaná pírí cháí cuyàluta irícu. Pìalàa cachàiníiri iyú cawinácaalí càmíiyéica yeebáida càide iyúwa nuéwáidáaná wenàiwica. Péewáida nía, pìalàa nía cachàiníiri iyú, Dioscáiná idéca ibànùaca pía, pìalàacaténá nía. Picá pimàaca caná iwèni naicáca pìasu tàacáisi.

Deberes de los creyentes

3 ¹Tito, iyaca áiba wawàsi pimàníiripíná: Piwàwali nía, níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, neebáidáanápíná nacuèrinánái itàacáíwa, nía nacái náiwacanánái áibanái. Iwàwacutá namànica càide iyúwa náiwacanánái íimáaná nalí. Iwàwacutá casíimáica namànica cayábéeri càiripínáta. ²Iwàwacutá càmita quirínama natàaní báawéeri iyú áibanái ìwali. Iwàwacutá càmita nacái natàaní náapichawáaca chàinisíiri iyú. Iwàwacutá nacái naicáca áibanái ipualé. Iwàwacutá nacái cáimiétaquéri iyú naicáca macái wenàiwica càiripínáta.

³Tito, picàlida nalí àniwani, namànínápíná càide iyúwa nutànàaná pírí, bàaluitécáiná wía macáita wamànicaté wabáyawanáwa. Bàaluité máiwitáiseocaté wía meedá, càmítaté nacái weebáida Dios itàacái.

Bàaluité weebáidaca cachìwéeri tàacáisi. Bàaluité wawàwaca wamànica mamáalàacata macái báawéeri íiwitáaná càide iyúwa èeri mìnaná nawàwáaná namànica càmíiyéica yeebáida Jesucristo itàacái. Mamáalàacataté wáináidacawa wamànínápiná wabáyawanáwa. Wawàwacaté wàasupináwa áibanái yàasu. Aibanái báawacaté naicáca nacái wía. Wía nacái báawacaté waicáyacacawa. ⁴Quéwa, éwitaté wamànicáanáta cài, càicáanítaté Dios yáasáidaca walí iicáca wenàiwica ipualé, cáinináca nacái Dios iicáca wenàiwica, yái Diosca iwasèericaté wía yàasu yùuwichàacáisi fíchawa. ⁵Yásí Dios iwasàacaté wía yàasu yùuwichàacáisi fíchawa. Càmitaté iwasàa wía ìwalíise yái cayábéerica wamàníiricaté. Néese iwasàacaté wía yàasu yùuwichàacáisi fíchawa, iicácáináté wapualé, imàacacáináté nacái iwàwawa fícha yái báawéerica wamàníiricaté. Espíritu Santo ichàini iyú, Dios iwasàacaté wía yàasu yùuwichàacáisi fíchawa, imàacaca nacái wàyaca wáiwitáise wàlisài yáapichawa, wàyacaténá wàlisài iyú. ⁶Dios idéca ibànùaca walí Espíritu Santo iyúudàacaténá wía manuísíwata. Dios yáalimá imànica cài yácáiná Jesucristo yéetátéwa wáichawalíná, iwasàacaténá wía Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha. ⁷Dios iwasàacaté wía yàasu yùuwichàacáisi fíchawa, yéewanápiná weedáca walíwa Dios fícha wacáuca wàlisài càmíiri imáalàawa, wía Dios yéenibeca. Manuícá wáináidaca wawàwawa Dios ìwali yàanápiná walíni, yái wacáuca càmíiri imáalàawa, Dioscáiná iicácaté wapualé, mabáyawanácaté nacái iicáca wía.

⁸Iná báisícáiná nutàacái nutànèerica pirí, íná iwàwacutá péewáidaca nía cachàiníiri iyú nùasu tàacáisi iyú, níara yeebáidéeyéica Dios itàacái. Péewáida nía yéewanápiná náalimáidaca cachàiníiri iyú namànicaténá cayábéeri càiripináta. Yái tàacáisi nuéwáidéerica iyú pía, cayábéeri tàacáisica, iyúudàa nacái wenàiwica. ⁹Iwàwacutá nacái càmita pitàaní mamáalàacata áibanái yáapicha canéeri iwèni wawàsi ìwali. Picá péemà cachìwéeri tàacáisi írí wàawirináimi judío icàlidéericaté nachìwa iyúwa. Picá nacái pitàaní chàinisíiri iyú áibanái yáapicha càinácaalí íimáaná tàacáisi profeta Moisés itànèericaté. Picá picuísáyacawa áibanái yáapicha ìwali, yái wawàsica. Pitàanácaalí cài chàinisíiri iyú, càmita piyúudàa wenàiwica. Canéeri iwèni meedá walítáni wacuísáyacacaalíwa mamáalàacata ìwali yái tàacáisica.

¹⁰Néese áibacaalí yéewáida wenàiwica cachìwéeri tàacáisi iyú, níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, néese pichùulia iyamáidáanápiná yéewáidaca nía cài. Néese, càmicaalí iyamáida yéewáidaca nía cài, yá piàlàani abé yàawiría quiríta

imàacáanápíná íchawani. Néese, càmicaalí imàaca íchawani, yá picá pibatàa ìyaca náapicha níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ¹¹Píalíacáináwa cawinácaalí yéewáidéeyéica wenàiwica cachìwéeri tàicáisi iyú, nadéca naméeràacawa báisiiri tàacáisi íicha, íná namànica nabáyawanáwa meedá. Càita náasáidaca cabáyawanáca nía.

Instrucciones personales

¹²Uwé, Tito, ìyaca abéeri wawàsi quiríta: Nubànùapíná pìatalé Artemas, càmicaalí Tíquico. Yàanàacaalípíná pìatalé, piacàatétawa píipunitáidacatená núa Nicópolis ìyacàlená néré, nuínáidacáináwa nuyamáanápínáwa néenibàa unìabépinama. ¹³Piyúúdàa nacái yàara abogado íipidenéerica Zenas, Apolos nacái nachùnìacatená nàasuwa nèepùanápínáwa Creta yàasu cáli íicha. Pimàni nálí iyúwa píalimáanáta pimànica, yéewanápíná nadèniaca macáita càinácaalí namáapuèrica nàacatenáwa. ¹⁴Càita nacái macái wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái iwàwacutá casíimáica nayúudàaca áibanái nadèniacatená yái namáapuèrica. Namànicaalí càì, yásì cawènica Dios iicáca náibaidacalé namàníirica irípiná.

Saludos y bendición final

¹⁵Yáta imanùbaca nutànàaca pirí, Tito. Macáita níái núapichéeyéica cháì yeebáidéeyéica Jesucristo, nawàwalica pía. Wawàwali nacái macáita níara píapichéeyéica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, cáininéeyéica iicáca wía. Wasutácué Dios íicha pirípinácué imànínápínácué pirí cayábéeri, macáitacué pía.

FILEMÓN

Saludo

¹Núa Pablo ìyéerica presoíri iyú Cristo Jesús irípiná, nucàlidacáiná iináwaná ìwali, nubànù pirí cuyàluta. Wéenàsàiri nacái yeebáidéerica Jesucristo itàacái, yái Timoteoca, iwàwalica pía. Wabànù pirí cuyàluta, pía Filemón, wàacawéeriná cáininéerica waicáca ìibaidéerica Dios irípiná wáapicha. ²Wawàwali nía nacái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái ìwacáidáyaquéeyéicawa namànicaténá culto picapèe irícu, úa nacái wéenàsàatúa Apphíaca, yá nacái Arquipo, wàacawéeriná yàacawéeridéerica wía wamànicaténá ùwicái wàuwide Satanás ípunitawa. ³Nusutácué Wáaniri Dios ícha pirípinácué canánama, Wáiwacali Jesucristo nacái, namàníinápinácué pirí cayábéeri manuísíwata, namàacáanápinácué nacái matuíbanáica pía.

El amor y la fe de Filemón

⁴⁻⁵Nùaca Nucuèriná Dios iríwa cayábéeri pìwali macái imanùbaca nusutácaalí Dios ícha pirípiná, pía Filemón, nuémìacáiná piináwaná ìwali, cáinináca piicáca Wáiwacali Jesús, peebáidaca nacái Wáiwacali itàacái tàì ímèeri iyú, cáinináca nacái piicáca macáita Dios yàasu wenàiwica. ⁶Nusutáca Dios ícha pirípiná, pía Filemón, yeebáidéerica abédanamata wáapicha, yéewanápiná pialíacawa machacáníiri iyú ìwali macáita yái cayábéerica wadènièrica weebáidacáiná Cristo itàacái. ⁷Cayábaca nuwàwa manuísíwata píapicha, pía nuénàsàirica, cáinináciná piicáca núa, íná yéewa manuíca nuínáidaca nuwàwawa; casíimáica nuwàwa nacái pichàiniadacáiná nawàwa, níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

Pablo pide un favor para el esclavo Onésimo

⁸⁻¹⁰Iná éwita Dios imàacacáaníta nuchùuliaca pía Cristo yàasu apóstolcáiná núa nuchùuliacaténá pía ìwali, yái iwàwacutéeripináca

pimànica, càicáaníta nuwàwa nusutáca pícha wawàsi manuísíwata cáininácáiná nuicáca pía. Núa Pablo, máiní béerica, presoca nacái núa Cristo Jesús iripiná, nusutáca pícha wawàsi Onésimo iwicáu, yái nuiquéerica càiride iyúwa nuèriwa, nuwènúadacáináaté íiwitáise cháí preso ibànalìcu yeebáidáanápíná Jesucristo itàacái.

¹¹Aibaalíté yái Onésimo ìyacaté pirí canéeri iwèni piasu wenàiwicaca. Quéwa siùcáisede Onésimo yáalimá iyúudàaca pía cayába, càide iyúwa iyúudàaná núa. ¹²Yásí nubànùaca Onésimo pìatalépiná àniwa, yái Onésimo cáininéerica nuicáca manuísíwata. Pimàni irí cayábéeri càide iyúwa pimàniíná nulí. ¹³Iyamáacaalíwa núapichatá, yá cayábaca nuwàwatá, yéewanápíná yáalimá iyúudàaca núa mamáalàacata píamirìcubàata, idècunitàacá presoca núa nucàlidacáiná wenàiwicanái irí Wáiwacali Jesucristo itàacái. ¹⁴Càmìta quéwa nuwàwa Onésimo iyamáacawa núapicha càmicaalí piwàwa numànica càì. Càmicaalí nacái piwàwa Onésimo iyamáacawa núapicha, yá canáca yéewanáwa iyamáacawa núapicha. Càmita nuwàwa nuchùuliaca pía cachàiníiri iyú pimàacáanápíná Onésimo iyamáacawa núapicha. Néese nuwàwaca pimàaca iyamáacawa núapicha càicaalíta piwàwa. ¹⁵Cawàwanáta Dios imàacacaté Onésimo yàacawa pícha achúma èerínata, yéewacaténá Dios yèepùadaca pirí càiripínatani. ¹⁶Càmìta quéwa Dios yèepùada pirí Onésimo piasu wenàiwicapinániwatá meedá. Siùcáisede Onésimo ìyaca pirí cayábéeri fícha piasu wenàiwica meedá: Ìyaca pirí siùcáisede péenàsàirisíwa Wáiwacali ìwalíisená. Máiní cáinináca nuicácani, quéwa iwàwacutá cáinináca piicácani cachàiníwanái, càmita iyúwa piicáaná áiba wenàiwica meedátá, néese iyúwa piicáaná péenàsàirisíwawa Wáiwacali ìwalíisená.

¹⁷Piicácaalí núa iyúwa péenàsàiriwa Wáiwacali ìwalíisená, yá nusutáca pícha wawàsi pitàidáanápíná Onésimo cayábéeri iyú càide iyúwa pitàidáaná núa. ¹⁸Imànicaalítésica pirí báawéeri, imawèniacaalí pícha plata nacái iyéedùacáináaté piasu, yásí nuíchata peedá yái imawènièrica pícha. ¹⁹Núa Pablo nutànàaca piríni nucáapi iyúwani nuípidená yáapichawa nupáyaidapíná píawa Onésimo imawèniacále. Picá piimáicha nucàlidacaté pirí Wáiwacali itàacái, pidèniacaténá picáucawa càmiiri imáalàawa. Numànicáináaté pirí cayábéeri manuí, íná iwàwacutá pimànica nulí cayábéeri peebá nusutáaná pícha. ²⁰Báisíta, nuénàsàiri, nuwàwaca pimànica nulí cayábéeri peebáidacáiná Wáiwacali itàacái. Pisíimáida nuwàwa, pía nuénàsàirica yeebáidéerica Cristo itàacái.

²¹Nutànàa piríni nùaliácáináwa báisiiri iyú pimànínapíná càide iyúwa nuwàwáaná. Nùalía nacáíwa pimànínapíná cachàíwanái ícha yái nusutéerica pícha. ²²Aiba wawàsi quiríta, pimàni nulí cayábéeri, pichùnia nulí nùyacatáipínáwa, nucùacáiná Dios imàacáanápíná nùacawa pìatalécué nùyacaténácué píapicha, càide iyúwacué pisutáaná Dios ícha nulípiná.

Saludos y bendición final

²³⁻²⁴Yái Epafra iwàwalica pía, yáca nùacawéeriná presoírca cháí presoíyéi ibànalicu icàlidacáiná Cristo Jesús iináwaná ìwali. Nía nacái áibanái iyúudèeyéica nuíbaidáanápíná Dios irípiná, yái Marcos, Aristarco nacái, Demas nacái, Lucas nacái, nawàwalica pía.

²⁵Nusutáca Wáiwacali Jesucristo ícha imànínapínácué pirí cayábéeri ichàiniadacaténácué piwàwa.

HEBREOS

Dios ha hablado por medio de su Hijo

1 ¹Bàaluité Dios imàacacaté yàasunái wenàiwica profetanái icàlidaca tàacáisi inùmalìcuíse judíonái yàawirináimi irí. Profetanái icàlidacaté Dios itàacái madécaná yàawiría idécanáamité néemiaca itàacái náamacani irìcuísewa, yéenáiwanási nacáiri irìcuíse nacái. Néeseté nacàlidaca Dios itàacái wàawirináimi irí, wía judíoca. Càité Dios itàanícaté wàawirináimi yáapicha icàlidacaténá nalí máisibáawanáita wawàsi ìwali Dios imàníripinacaté. ²Quéwa siùca ipíchawáise èeri imáalàacawa, Dios idéca ichùuliaca Iiriwa icàlidáanápíná walí tàacáisi Dios inùmalìcuíse, yáasáidacaténá walí Dios íiuitáise càinàcaalíté Dios íínáidáaná imàníinápíná walí. Bàaluité Dios ichùuliaca Iiriwa idábáanápínaté macái wawàsi. Néese Dios imàacaca Iiri icùanápíná macáita. ³Dios Iiri icànaca Dios icamaláná mèlumèluíri iyú, cachàiníiri íiuitáise nacái càide iyúwa Dios ìyáaná. Macáita yái Dios Iiri íiuitáise, yá nacái macáita yái Dios Iiri imàníirica yáasáidaca walí Dios íiuitáise. Iná yéewa wáalíacawa báisíiri iyú, Dioscani, yái Dios Iirica, yái icuèrica, ichùulièrica nacái macái wawàsi itàacái máiníiri cachàini iyúwa, macáita yái ìyéerica cháí èeri irìcu, chènuniré nacái. Dios Iiri yéetácatéwa wáichawalíná masacàacaténá imànica wáiwitáise wabáyawaná ííchawa, yéewanápíná cayábaca wáapicha Dios nacái. Néeseté imichàacawa chènuniré, yá idéca yáawinacawa Dios yéewápuwáise icùacaténá macáita cáimiétacanéri iyú Dios yáapicha.

El Hijo de Dios es superior a los ángeles

⁴Yái Dios Iiri máiní cachàiníirica íiuitáise náicha macái ángelnái. Càì wáalíacawa Dioscáiná idéca imàacaca Iiri icùaca macáita, icùaca

nacái ángelnái. Néese càmita Dios imàaca ángelnái icùaca macáita.
⁵Canácáiná Dios icàlidáaná ángel irí “Nuìrica pía”, ibatàa abéeri piná.
 Néese Dios idéca íimaca Jesús irí:

“Nuìrica pía, siuca èeri nudéca numàacaca macáita náalíacawa
 Nuìrica pía”,

íimaca yái Diosca. Càita nacái canáca Dios icàlidáaná ángel ìwali
 “Nuìricani”, ibatàa abéeri piná. Néese Dios idéca íimaca Jesús ìwali
 càiri tàacáisi. Dios íimacaté:

“Núacata Yáaniri, yácata nacái Nuìri”,
 íimaca yái Diosca. ⁶Quéwa Dios ibànùacaalíté yái idàbáanéeri liricawa
 aléi èeri iriculé, yáté Dios íimaca yàasu ángelnái iríwa:

“Píacué Nuìri icàaluíniná, macáita píacué nùasu ángelca”,
 íimaca yái Diosca. ⁷Cài Dios íimaca yàasu ángelnái iináwaná ìwaliwa:

“Nudàbaca nùasu wenàiwicawa ángelnáíwa náibaidacaténá
 nulí, natécaténá tàacáisi caquialénamata càide iyúwa cáuli
 ipìanáwa; nùasu ángelnái íibaidéeyéica nulí, càica níade
 iyúwa quichái ipèrù”,

íimaca yái Diosca. ⁸Quéwa Dios íimaca Iiri iríwa:

“Pía Dios, picùapíná macáita càiripínáta, picùapíná nía cayába,
 machacàníiri iyú nacái.

⁹Casíimáica pimànica abéerita cayábéeri. Báawa nacái piicáca
 báawéeri. Iná núa Picuèriná Dios numàacapíná picùaca
 macáita casíimáiri iyú náicha canánama píapichéeyéica”,
 íimaca yái Diosca. ¹⁰Dios íimaca nacái Iiri iríwa:

“Pía, Nuíwacali, bàaluité pidàbacaté yái èeriquéi; píacata
 imàníiricaté macáita ìyéerica chènuniré.

¹¹Yá macáita yái wawàsica namáalàapínácawa macáita, quéwa
 pìyapíná càiripínáta. Macáita isíamipínáca nía càide iyúwa bàlesi.

¹²ÌCàide iyúwa wenàiwica ituwiacaalí ibàlewa, yá pituwiapíná yái
 pidàbacaléca, chái èeriquéi, chènuníise nacái, pimànínápiná
 áiba àniwa wàlisàì iyú! Quéwa pía, canácatáita piwènúadapíná
 píiwitáisewa áiba íiwitáisesi ìwali. Néese pìyapíná càiripínátawa,
 càmfiripínáta imáalàawa”,

íimaca yái Diosca. ¹³Canácatáita Dios imàacaté ángel icùaca yáapicha
 macáita, ibatàa abéeri piná. Quéwa Dios idéca íimaca Iiri iríwa:

“Píawinawa núapicha nuéwápuwáise picùacaténá núapicha
 macáita idècunitàacá numawèniadaca píicha macái
 pìùwidenái”,

íimaca yái Diosca. ¹⁴Iná cachàinica Dios Iiri íiwitáise náicha ángelnái canánama, níacáiná ángelca, Dios yàasu wenàiwicaca nía meedá, íibaidéeyéica irí. Cáuli nacáiyéica nía macáita, càmfíyéica yéewa waicáca watuí iyúwa. Dios ibànùaca nía aléi èeri iriculé nayúudàacaténá wía, wía Jesucristo iwasèeyéipiná Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha.

No hay que descuidar la salvación

2 ¹Dios idéca itàaníca walí Iiri itàacái irìcubàawa, yái cachàiníiri íiwitáiseca náicha ángelnái canánama, íná iwàwacutá weebáidaca cayábani, cáalíacáiri iyú nacái yái tàacáisi Dios Iiri icàlidéerica walí ipíchaná wawènúadaca íicha wáiwitáisewa. ²Bàaluité Dios ibànùaca itàacáiwa ángelnái yáapicha, yái tàacáisi Dios imàaquéericaté profeta Moisés irí icàlidacaténaté wàawirináimi israelitanái irí càinàcaalíté iwàwacutáaná nàyaca machacàníiri iyú càide iyúwaté Dios iwàwáaná. Cawinácaalíté imàníirica ibáyawanáwa, càmfíirica nacái yeebáida yái tàacáisica, yáté nàuwichàidacani ráunamáita càide iyúwaté Dios itàacái íimáaná. ³Càmicáináté náalimá namusúacawa yùuwichàacáisi íicha, íná yéewa wáalíacawa càmita wáalimá wachúuliacawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha wawènúadacaalí wáiwitáisewa Jesucristo íicha, yái imàníirica walí càiri cayábèeri manuísíwata iwasàanápíná wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Yái Wáiwacali, yácata idàbéericaté icàlidaca yái tàacáisica íiméerica Jesucristo iwàwaca iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Néese níái yéemièyéicaté icàlidaca nalíni, nacàlidacaté walíni. ⁴Càita nacái Dios idéca yáasáidaca walí báisíiricani yái tàacáisica imàacacáináté ichàiniwa yàasu wenàiwicanái iríwa namànicaténá macái íiwitáanáta cachàiníiri wawàsi càmfíirica áibanái idé imànica. Wáalíacawa báisíiricani yái tàacáisica Dioscáiná idéca ibànùaca Espíritu Santo wawàwaliculé, yái imàaquéerica walí chàinisi wáalimáwanama càide iyúwa iwàwáaná, wáibaidacaténá Dios irípiná.

Jesucristo, hecho como sus hermanos

⁵Dios càmita imàacapíná ángelnái icùaca wàlisàì èeri wacàlidéerica iináwaná íwali, yái wàlisàì èerí Dios imàníiripínáca wàlisàì iyú. Néese imàacapíná wenàiwicanái icùaca yái èerica. ⁶Càita íimaca Dios itàacái profeta itànèericaté:

“Pía Dios, éwita máinícáanáta cachàinica píiwitáise, càicáanáta pidéca picùaca wenàiwicanái, pidéca nacái piicáca wapualé, wía càmfíyéica cachàini.

7 Pidéca pidàbaca wía, yá siùcade machawàacaca wía ángelnái íicha achúma èerínapináta; quéwa áiba èeriwa pimàacapiná máiníyíei cachàinica wía wacamaláná mèlumèluíri irìcuwa, wacùcaténá macáita yái pidàbacaléca;

8 yá pimàacapiná wachùullaca macáita”,
 fimacaté yái profetaca, nàwali níái yeebáidéeyéica Dios. Càita Dios idéca íináidacawa imàacáanápíná wacùaca macáita. Canácata áiba wawàsi càmlíripiná wacù, wía yeebáidéeyéica itàacái. Quéwa càmitàacáwa wacù macáita siùcade. 9 Néese wadéca wáalíacawa Jesús iináwaná ìwali idéca yàanàaca aléi èeri irìculé, yái Dios imàaquéricaté ìyaca iyúwa machawàaquéri ángelnái íicha achúma èerínaté. Cáinináca Dios iicáca wenàiwica ínáté iwàwaca Jesús yéetácawa macái wenàiwica íichawalíná. Jesús yùuwichàacaté yái yéetácáisica, íná Dios idéca imàacaca máiníri cachàinica Jesús, mèlumèluíri icamaláná yáapichawa icùcaténá macáita chènuníise.

10 Macáita yái wawàsi ìyéerica ìyaca Dios irípiná, bàaluité nacái Dios idàbacaté macáita. Dios iwàwaca yéenibe macáita nàyaca cáimiétacanéri iyú Dios yáapicha chènuniré, icamaláná mèlumèluíri irìcu. Ináté iwàwacutá Dios imàacaca Jesucristo yùuwichàacawa cruz ìwali, yéewacaténáté Jesucristo imànica macáita machacàníri iyú càide iyúwaté Dios íináidáanáwa. Iná Jesucristo idéca imànica macáita yéewanápiná Wáiwitápuca yàacawa, iwasàcaténá wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, wía Dios yéenibeca. 11 Jesucristoquéi masaquèerica imànica wáiwitáise wabáyawaná íichawa, imàacacaténá Dios yàasu wenàiwicaca wía íibaidéeyéipiná Dios irípiná. Iná yéewa Dios Iiri, wía nacái Dios yéenibeca wadènìaca Wáaniriwa abéerita, yái Diosca. Iná càmita báí Dios Iiri icàlidaca waináwaná ìwali, yéenanáica wía. 12 Càité Dios Iiri íimaca Yáaniri Dios iríwa. Abéeri profeta itànàacaté yái tàacáisica Dios Iiri inùmalicuíse. Dios Iiri íimacaté:

“Nucàlidapiná piináwaná ìwali nuénánái iríwa, nucántàapiná nacái himnos nàacuésemi níái yeebáidéeyéica pitàacái”,
 fimacaté yái Dios Iirica. 13 Iimacaté nacái:

“Nuebáidapiná Dios itàacái”,
 fimacaté yái Dios Iirica. Iimacaté nacái àniwa:

“Cháta nùyaca, náapicha níái nuiquéeyéica càiyéide
 iyúwa nuénibewa, níái wenàiwicaca Dios yèeyéica nulí
 nucuèyéipiná”,
 fimacaté yái Dios Iirica.

¹⁴Wía Dios yéenibeca, èeri mìnanáica wía, idènièyèica iináwa, íiraná nacáíwa. Càita nacáí Jesús yàanàacaalíté aléi èeri irìculé, imusúaca iicá èeri, idèniàcaté iináwa, íiraná nacáíwa càide iyúwa macáí èeri mìnanáí. Jesús ìyacaté cháí èeri irìcu iyúwa èeri mìnali, néeseté nanúacani. Càité Jesús yéetácawa wáichawalíná imawènìadacaténáté yái icháawàidéerica waináwaná ìwali, yái Satanásca, idènièricaté ichàiniwa inúacaténáté wenàiwica. ¹⁵Jesús yéetácátéwa wáichawalíná, íná idéca iwasàaca wía wacalùni fíchawa, wía ìyèeyéicaté mamáalàacata iyúwa presoíyèi wacalùni iyúwa idacuèricaté wía, máinicáiná cáalucaté waicáca wéetáanápínátéwa. Siùcáisede càmita iwàwacutá cáaluca waicáca yéetácáisi. ¹⁶Jesús càmitaté yàanàa aléi èeri irìculé iyúudàacaténáté àngelnáita, néese yàanàacaté chènuníise iyúudàacaténá wía yeebáidéeyéica Dios itàacái, Dios iiquéeyéica càiyéide iyúwa Abraham itaquénáinámi. ¹⁷Ináté iwàwacutá Jesús ìyaca cháí èeri irìcu càide iyúwa èeri mìnalisíwa, yéewanápiná ibàlùacawa Dios íipunita íibaidacaténá Dios irípiná càide iyúwa sacerdote íiwacalíná, itàníirica wawicáu Dios yáapicha, imàníirica macáita machacàníiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná, iiquéerica wía nacáí catúulécaneéri iyú, wía yeebáidéeyéica itàacái. Jesús íibaidaca ìyaca Dios irípiná càide iyúwa sacerdote íiwacalíná imànicaténá walí yái cayábéerica: Itàníica wawicáu Dios yáapicha isutácáténá Dios fícha wawàsi imàacáanápíná iwàwawa wabáyawaná fícha. Jesús yáalimá càì isutáca Dios fícha wawàsi Jesús yéetácáináitéwa wáichawalíná iyúwa sacrificio wabáyawaná ìwalíise, yùuwichàacaténátéwa Dios yàasu yùuwichàacáisi iyú wáichawalíná. ¹⁸Jesús yùuwichàacatéwa manuísíwata càide iyúwa èeri mìnali, Satanás nacáí yáalimáidacaté Jesús cachàiníiri iyú imànínápináté ibáyawanáwa càide iyúwa Satanás yáalimáidáaná macáí èeri mìnanáí, íná siùcáisede Jesús yáalimá iyúudàaca wía, macáí imanùbaca Satanás yáalimáidacaalí wía.

Jesús es superior a Moisés

3 ¹Iná píacué nuénánáica, Dios yàasu wenàiwicanái, Dios idéca imáidacuéca pía yàasunáicaténá pía. Iná iwàwacutácué píínáidacawa cáalíacáiri iyú Cristo Jesús ìwali. Yái Cristo Jesús, yácata Dios yàasu apóstol cayábéeri náicha canánama, Dios ibànuèrica chènuníise icàlidacaténá walí Dios itàacái. Yácata nacáí Dios yàasu sacerdote íiwacalíná itàníirica wawicáu Dios yáapicha isutácáténá Dios fícha wawàsi imàacáanápíná iwàwawa wabáyawaná fícha, yái Cristo Jesús

weebáidéerica itàacái. ²Jesús idéca imànica macáita cayábéeri iyú, machacàníri iyú nacái càide iyúwa Dios ichùulianá imànica, càide iyúwaté profeta Moisés íbaidáanaté cayába Dios irí icùacaténaté Dios yàasunái wenàiwica israelitanái, càide iyúwa wenàiwica icùacaalí áiba wenàiwica icapèe. ³Quéwa iwàwacutá waicáca Jesús cáimiétaquéeri iyú Moisés íicha, càide iyúwa cawinácaalí imàníríca caplí, cáimiétacanéericani caplí íicha. ⁴Macái caplí iyéerica, idéca áiba wenàiwica imànicani, quéwa Dios idàbacaté macái wawàsi iyéerica cháí èeri iricu, chènuniré nacái. ⁵Càité nacái Moisés, yái Dios yàasu wenàiwicaca, íbaidacaté cayába Dios irípiná icùacaténaté Dios yàasunái wenàiwica israelitanái. Iwàwacutácaté Moisés icàlidaca tàacáisi Dios inùmaliçuíse israelitanái irí càinácaalíté Dios ímáanápínaté wenàiwicanái irí Moisés idénáami. ⁶Quéwa Cristo, yái Dios íirica, icùaca Dios icapèe cayábéeri iyú, càide iyúwa iwàwacutáaná caplí íiwacali líri icùaca yáaniri icapèewa. Càica wíade iyúwa yái Dios icapèeca, wíacáiná yeebáidéeyéica Dios itàacái, Dios iicáca wía càiride iyúwa icapèewa, weebáidacaalí itàacái mamáalàacata tàì íiméeri iyú, casíímáiri iyú nacái àta wéetácatalétawa, wacùacaténá Dios imànica walí cayábéeri càide iyúwa ímáaná walí.

Reposo del pueblo de Dios

⁷Iná iwàwacutá weebáidaca Cristo itàacái, càide iyúwaté profeta itànàaná Dios itàacái Espíritu Santo inùmaliçuíse. Iimacaté:

“Siùcade péemíacaalícué yái tàacáisi Dios íiméerica pirí,

⁸ picácué piwènúada píiwitáisewa Dios íicha càide iyúwaté piawirináimi israelitanái imàníná nàuwidecaalíté namànica Dios bàaluité, iyúwa nacái náalimáidáanaté naicáwa Dios nèepunícaalítéwa manacúali yùucubàa càináwàiri.

⁹Piawirináimicué yáalimáidacaté iicáwa núa, éwitaté naicácaáníta madécaná cayábéeri numàníríca nalí nuíwitaíse cachàiníiri iyúwa cuarenta camuí bàaluité.

¹⁰Inaté máiní báawaca nuicácaté náiwitáise níara wenàiwicaca, yáté núumaca nàwali: ‘Máiní nawàwa naméeràacawa nuícha càiripináta, càmita nawàwa nucùaca nía, càmita nacái nawàwa náalíacawa nutàacái ìwali nàyacaténá machacàníiri iyú càide iyúwa nuchùulianá nía’, càité núumaca.

¹¹Máinícaínaté báawaca nuicáca náiwitáise, ínaté núumaca nàwali cáimiétacanéeri iyú, càmfínápínaté nawàlùawa ínatale yái cálica nuchùnièrica nùasunái irípináwa”,

ímacaté yái Espíritu Santoca.

¹²Píacué nuénánaica, piicácué píchawa cayába báawacáichacué piwàwa cáuri Dios íicha, piùwidecáichacué pimànica Dios càmicáinácué peebáida itàacái cayába. ¹³Néese pimichàidacué píiwitáisewáaca èeri imanùbaca, cachàiniciténácué píiwitáise peebáidáanápínácué Jesucristo itàacái idècunitàacá wàyaca cháí èeri irìcu siùcade càide iyúwa tàacáisi ímáaná profeta itànèericaté Dios inùmalicuíse. Pimichàidacué píiwitáisewáaca ipíchanácué pibáyawaná ichìwáidaca pía, ipíchaná nacái piùwide pimànica Dios. ¹⁴Weebáidacaalí Cristo itàacái tàì íméeri iyú mamáalàacata àta wéetácatalétawa càide iyúwa weebáidáanáté quéechatécáwa, yásí wadèniaca nacái cayábéeri Cristo yáapichawa, yái cawènfirica Dios imàaquéeripináca Cristo irí.

¹⁵Iná càì Dios itàacái yàlàaca wía:

“Siùcade, péemiacaalícué yái tàacáisica Dios íméerica pirí,
picácué piwènúada píiwitáisewa Dios íicha càide iyúwaté
piawirináimi israelitanái imàníiná nàuwidecaalíté namànica
Dios bàaluité”,

cài ímaca. ¹⁶Píalíacuéwa profeta Moisés itécaté israelitanái yàawirináimi Egipto yàasu cáli íicha. Néeseté macáita néemiaca Dios itàacái icàlidacáináté nalí itàacáiwa càinácaalíté iwàwáaná nàyaca machacàníiri iyú, quéwa nàuwidecaté namànica Dios, níara manùbéeyéica, càmitaté nawàwa namànica càide iyúwa Dios ichùullaná nía. ¹⁷Ináté máini báawaca Dios iicáca náiwitáise cuarenta camuí bàaluité, níai imàníiyéicaté yàacawa ibáyawanáwa. Yáté néetácawa manacúali yùucubàa càináwàiri. ¹⁸Níai càníiyéicaté imàni càide iyúwaté Dios ichùullaná, Dios icàlidacaté nàwali cáimiétacanéeri iyú càníinápináté nawàlùawa ínatalé yái cáli íipidenácataléca Canaán Dios ichùnièricaté yàasunái irípináwa. ¹⁹Iná wáalíacawa naináwaná ìwali càmitaté nawàlùawa càmicáináté neebáida Dios itàacái.

4 ¹Dios idéca icàlidaca walíni wáalíacaténáwa báisíiri iyú imàacáanápíná wawàlùacawa irìculé yái wayamáidacatalécawa wàyacaténá Dios yáapicha chènuniré, quéwa iwàwacutá waicáca wáichawa cayába ipíchanácué abénaméeyéi péená càmita náalimápiná nawàlùacawa néré ìwalíise yái càníináca neebáida. ²Iwàwacutá weebáidaca wéemiacaínáté nacái yái tàacáisi cayábéerica íméerica Dios iwasàaca wenàiwica yàasu yùuwichàacáisi íichawa, càide iyúwaté israelitanái yéemianáté, níara wenàiwicaca profeta Moisés yáapichéeyéicaté. Quéwaté yái tàacáisica, càmitaté iyúudàa nía,

càmicáináté neebáida càide iyúwa áibanái yeebáidáanáté. ³Quéwa wíá yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, wawàlùapínácawa irìculé yái wayamáidacatalépinácawa, wàyacaténá Dios yáapicha chènuniré. Càité Dios íimaca ìwali yái wenàiwicanái iyamáidacatalécawa Dios yáapicha. Dios íimacaté:

“Máinicáináté báawaca nuicáca náiwitáise, ínáté núumaca nàwali cáimiétacanéri iyú càmfínápináté nawàlùawa irìculé yái wenàiwicanái iyamáidacatalécawa núapicha chènuniré”,

càité íimaca yái Diosca, éwitaté ichùnìacáaníta yái nayamáidacatalépinácátéwa. Wáaliácawa Dios imáalàidacaté imànica macáita íibaidacaléwa idécanáamité idàbaca yái èeriquéi, chènuníise nacái. ⁴Aiba profeta itànàacaté càiri tàacáisi Dios inùmaliçuíse sietená èeri ìwali. Iimacaté:

“Dios iyamáidacatéwa macái íibaidacalé íichawa sietená èeri irìcu”,

íimaca. ⁵Quéwa, càmitaté nawàlùawa, càmicáináté neebáida Dios itàacái, càide iyúwaté áiba profeta itànàaná tàacáisi Dios inùmaliçuíse. Dios íimacaté:

“Càmita nawàlùapínáwa irìculé yái wenàiwicanái iyamáidacatalécawa núapicha chènuniré”,

íimacaté yái Diosca. ⁶Néese áibanái iwàlùapínácawa irìculé yái nayamáidacatalécawa Dios yáapicha chènuniré quéwa càmita níái idàbáanéeyéicaté yéemiaca yái tàacáisi icàlidéerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha càmicáináté neebáida Dios itàacái. ⁷Iná Dios idéca imàacaca áiba wéenáiwánápiná, yácata siùca èeri yéewacaténá wenàiwicanái iwàlùacawa. Dios imàacacaté rey David icàlidaca tàacáisi inùmaliçuíse wáaliácáténáwa wéenáiwáná ìwaliwa. Rey David itànàacaté tàacáisi Dios inùmaliçuíse madécaná camuí idécanáamité profeta Moisés yáapichéeyéi yéetácawa. Càité David itànàacaté Dios itàacái càide iyúwa núumáanácué pirí siùca tàacáwa cháí cuyàluta irìcu. David íimacaté:

“Siùcade péemiàcaalícué yái tàacáisica Dios íiméerica pirí, picácué piwènúada píiwitáisewa Dios íicha”,

íimacaté. ⁸Idécanáamité profeta Moisés yéetácawa, yáté Josué icùacaté israelitanái Moisés yáamirìcubàami. Yá Josué itécaté israelitanái Canaán yàasu cáli finatalé. Quéwa madécaná camuí Josué idénáami, yáté Dios yèepùacaté itàaníca áiba néenáiwáná ìwali yàasu

wenàiwicanái iwàlùacatalépinácátéwa iriculé yái nayamáidacatalécawa Dios yáapicha. Càita wáalíacawa càmfírta wayamáidacatalépináwa yái cáli Canaán. ⁹Néese Dios icùaca iyaca mamáalàacatani, yái wayamáidacatalépinácawa chènuniré wàyacaténá Dios yáapicha, wía yàasu wenàiwicaca. ¹⁰Níacáiná iwàluèyéipinácawa néré nàyacaténá Dios yáapicha, nayamáidapinácawa náibaidacalé íchawa, nàuwichàacái ícha nacáíwa càide iyúwaté Dios iyamáidáanáwa íbaidacalé íchawa, idécanáamité idàbaca macáita yái èriquéí, chènuniise nacái. ¹¹Iná iwàwacutá weebáidaca Dios itàacái mamáalàacata macái wachàini iyúwa yéewacaténá wawàlùacawa iriculé yái wayamáidacatalépinácawa Dios yáapicha chènuniré ipíchaná wamànica càide iyúwaté níái Moisés yáapichéeyémica càmfínáté neebáida Dios.

¹²Dios itàacái idènìacáiná cáuri Dios ichàini. Máini cachàinírica yái Dios itàacáica, càide iyúwa espada machete nacáiri báipunitácanaméeri caserúnica. Quéwa espada yáalimácáita íriádaca iinási, yáapi nacái, néese cachàinírica Dios itàacái macái espada ícha yáalimácáiná iwàlùacawa depuíwalé wawàwaliculé, yáalimá nacái iwàlùacawa iriculé yái wáiwitáise wabèerica áibanái ícha, yá Dios itàacái yáasáidaca asáisi cayábacaalí wáiwitáise, càita nacái báawacaalí wáiwitáise, yái wáináidáanácawa wawàwalicuísewa càmfírta áibanái yáalíawa ìwali. ¹³Canácata wééná yáaliméeri ibàacawa Dios ícha, wía Dios idàbéeyéicaté, macái wawàsi nacái Dios idàbéericaté. Dios yáalíaca iicáca wáiwitáise macáita amaláwaca. Néese áibaalípiná iwàwacutápiná wabàlùacawa Dios ípunita wacàlidáanápiná irí waináwanáwa.

Jesús es el gran sumo sacerdote

¹⁴Yái Jesús, yái Dios lírica, yácata sacerdote íiwacaliná cachàiníiri íiwitáise. Jesús ichàbacatéwa macái cáli iyéeyéica chènuniré àta iwàlùacatalétawa aléera Dios yàatalé chènuníiséerica. Dios líri iwàlùacatéwa néré iyúudàacaténá wía, itàanícaténá wawicáu Dios yáapicha. Iná weebáidacué Jesús itàacái tàì íiméeri iyú mamáalàacata. ¹⁵Yái Jesús, yácata sacerdote íiwacaliná itàanírica wawicáu Dios yáapicha, yáaliméerica iicáca watúulécaná, wía càmfíyéica cachàini, Jesús yùuwichàacáinátéwa càide iyúwa wàuwichàanáwa. Jesús yùuwichàacatéwa Satanás yáalimáidacaalíténi quéwa càmitaté Jesús imàni ibáyawanáwa. ¹⁶Iná wamawiénidacué Dios wáiwitáise iyúwa macàaluínináwaca wasutácaténá Wacuèriná Dios íchawa, yái cáininéerica iicáca wía. Wasutácué Dios ícha iicáanápiná wapualé,

imànnínápiná nacái walí cayábéeri mawènfiri iyú iyúudàacaténá wía chácaalínácaalí wawàwacutá iyúudàaca wía.

5 ¹Píalíacuéwa judíonái needácaté nèewísewa abéeri néenáwa sacerdote íiwacalínápiná íibaidacaténáté Dios irípiná. Yáté sacerdote íiwacalíná itàanícaté nawicáu Dios yáapicha, imàacacaté nacái ofrenda, inúacaté nacái pìrái iyúwa sacrificio judíonái ibáyawaná ìwalíise, isutácaténáté Dios íicha wawàsi imàacáanápiná iwàwawa nabáyawaná íicha. ²Aibaalíté sacerdote íiwacalíná imànicaté ibáyawanáwa, wenàiwicacáná meedáni càide iyúwa wía macáita. Ináté yéewa yàalàaca wenàiwicanái éeréeri iyú namànicaalíté nabáyawanáwa níai càmíiyéica yáalíawa. ³Sacerdote íiwacalíná imànicáináté ibáyawaná nacáiwa, ináté iwàwacutáca inúaca pìrái iyúwa sacrificio ibáyawaná ìwalísewa, càide iyúwaté iwàwacutáaná nacái imànica sacrificio Dios irí macái judíonái ibáyawaná ìwalíise, isutácaténáté Dios íicha wawàsi imàacáanápiná iwàwawa nabáyawaná íicha macáita. ⁴Canácaté yáaliméeri ibàlùadaca yáawawa iyúwa sacerdote íiwacalíná, wenàiwicanái iicácaténáni cáimiétaquéri iyú, néeseté iwàwacutá Dios imáidacani íibaidacaténáté Dios irí càide iyúwaté Dios imáidáanáté Aarón, yái idàbáanéerité sacerdote íiwacalínáca. ⁵Càita nacái Cristo. Càmitaté Cristo idé ibàlùadaca yáawawa iyúwa sacerdote íiwacalíná itàanícaténá wawicáu Dios yáapicha, néese Dioscata yái càì imàaquéericaté Cristo sacerdote íiwacalínásíwapiná, itàaníríca wawicáu Dios yáapicha, yái Cristo waiquéerica cáimiétaquéri iyú. Wáalíacawa Dios idéca imànica càì, Dios íimacáináté Cristo ìwali:

“Nuùrica pía, siùca èeri nudéca numàacaca macáita náalíacawa Nuùrica pía”,

íimacaté yái Diosca. ⁶Càité nacái profeta itànàacaté áiba tàacáisi Dios íiméericaté Cristo irí. Dios íimacaté:

“Sacerdoteca pía càiripináta, íibaidéerica nulípiná, itàaníríca nùapicha nùasu wenàiwicanái iwicáu càide iyúwaté sacerdote Melquisedec íibaidáanáté nulípiná”,

íimaca yái Diosca. ⁷Idècunitàacá Cristo ìyacaté cháì èeri irícu, yáté isutáca yáawawa Dios íicha manuísíwata àta ituíyáa imusúacatalétatéwa ituí íicha. Càité Jesús isutáca yáawawa Dios íicha, yái Dios yáaliméericaté iwasàacani yéetácáisi íicha, ipíchanáté Jesús yéetácawa ipíchawáiseté natàtàacani cruz ìwali. Yáté Dios yéemíaca Cristo isutáaná, Cristo yàacáináté Dios iyéininá, yeebáidaté nacái Dios itàacái. ⁸Càité

Cristo, éwitaté Dios Iiricáanítani, càicáaníta yùuwichàacatéwa yéewáidacaténátéwa yeebáidaca Dios itàacái. ⁹Cristo imànicáináté macáita càide iyúwaté Dios ichùulianáni, íná yéewa Cristo yáalimá iwasàaca wenàiwicanái Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha càiripináta, macáita yeebáidéeyéica Cristo itàacái. ¹⁰Yáté Dios imàacaca Cristo sacerdote íiwacalinápináca, itàanícáténá wawicáu Dios yáapicha càide iyúwa sacerdote Melquisedec imànínáté bàaluité.

Peligro de renunciar a la fe

¹¹Nuwàwaca nucàlidacuéca pirí madécaná tàacáisi Cristo ìwali yái itàanírira wawicáu Dios yáapicha. Quéwa máinícué càulenáca nucàlidaca piríni càmicáinacué piwàwa pialíaca péemiacani, càinacaalí fímáaná. ¹²Pidécuéca peebáidaca Jesucristo itàacái madécaná camuí, íná iwàwacutácué péewáidaca áibanái wenàiwica quéechacáwatá. Quéwa càmitàacá péewáidacué áibanái. Néese iwàwacutá mamáalàacata wéewáidacuéca pía iyú yái wawàsi màulenéerica yáwanáica Dios itàacái yéewáidéerica iyú wía. Pidécuéca pèepùacawa machawàacaca pínáidacawa iyúwa sùmài. Iwàwacutá wéewáidacuéca pía màulenéeri tàacáisi iyú càide iyúwa quírasii ìiracaalí ìinisi càmicáiná idé iyáaca dàaléeri iinási. Càicuéca píade càmicáiná pialía péemíaca càinacaalí fímáaná yái càulenéeri tàacáisica. ¹³Cawinácaalí càmíiyéica yáalía yéemíaca càinacaalí fímáaná yái càulenéeri tàacáisica, càica níade iyúwa quírasii ìiréeyéi ìinisi. Càmita náalía cayába macái càulenéeri tàacáisi ìwali Dios fíméerica walí, càmita nacái náalía cayábéeri ìwali báawéeri íichaná, càide iyúwa quírasii cà míiná idé iyáaca iinási. ¹⁴Quéwa cawinácaalí yáaliéerica yéemíaca càinacaalí fímáaná yái càulenéeri tàacáisica Dios fíméerica walí, càica níade iyúwa béeyéi yáaliéyéica iyáaca dàaléeri yàacàsi. Nadéca namànica cayábéeri madécaná yàawiría, íná nàináidacawa cayába, náalía nacái cayábéeri ìwali báawéeri fíchaná.

6 ¹⁻²Iwàwacutá wéewáidacawa wáináidacaténáwa Dios itàacái ìwali iyúwa béeyéi íiwtáise. Bàaluité wadàbacaté weebáidaca Cristo itàacái, yá wéewáidacatéwa idàbáanéeri tàacáisi ìwali, yái tàacáisi wéemièricaté nacàlidáaná walí. Nacàlidacaté walí iwàwacutáaná wawènúadaca wáiwitáisewa Dios irípiná, iwàwacutá nacái wayamáidaca wamànica wabáyawanáwa, itéericaté yàacawa wía yéetácáisi iriculé, iwàwacutá nacái weebáidaca Dios itàacái. Nacàlidacaté walí nacái cáná yéewaná iwàwacutáca wabautizácawa. Nacàlidacaté walí nacái

ancianonái namàacaca nacáapiwa wáiwita ìwali wadàbacaalíté weebáidaca Jesucristo itàacái nasutácaténá walí Dios áibanái yàacuéssemi. Bàaluité nacái nacàlidacaté walí Dios imichàidáanápíná yéetéeyéimiwa, yùuwichàidapíná nacái macái báawéeyéi wenàiwica càiripínáta. Bàaluité wéemìaca cayába yái idàbáanéeri tàacáisica. Iwàwacutá càmìta waimáicha yái tàacáisi màulenéerica wéemièricaté quéechatécáwa, quéwa iwàwacutá wachàbacani siùcade wéewáidacaténáwa quiríta càulenéeri tàacáisi ìwali. ³Siùcade wéewáidacuéwa càulenéeri tàacáisi ìwali wadàwinàidacaténá wáiwitáisewa cáalíacáiri iyú Dios imàacacaalí wamànica càì.

⁴Aibanáicáiná abénaméeyéi wenàiwica nadéca néemìaca báisíiri tàacáisi. Náalíacawa Dios imànica cayábéeri mawèníiri iyú imàacáaná iwàwawa wenàiwicanái ibáyawaná ícha. Nadéca naicáca càinácaalí iyú Espíritu Santo icùaca wenàiwica íiwitáise namànicaténá cayábéeri. ⁵Náalíaca nacáíwa cayábéericani yái Dios itàacáica, náalíaca nacáíwa Dios yáasáidáanápíná ichàiniwa áibaalípiná iwàlisàidacaalí yái èeriquéi. ⁶Néese nawènúadacaalí náiwitáisewa Jesucristo ícha nèepùacaténá nacaláacawa Dios ícha, yá càmìta náalímá nèepùacawa nawènúadaca náiwitáisewa Dios írípíná àniwa, namànicáiná báawéeri Dios líri írì àniwa náucacaténá náichawani, càide iyúwa nadéca nacáicaalí natàtàacani cruz ìwali àniwa, namàacacaténá áibanái iicáaníca Dios líri iquíníná àniwa. Abédanamata namànica náiwitáisewa báawéeyéi yáapicha inuéyéicaté Dios líri. ⁷Càica níade iyúwa waicáaná cáli ìiracaalí unía yúuwàacaalíwa cáli ìwali, Dios imànicáiná cáli írì yái cayábéerica, quéwa cáli idàwinàida báawéeri bànacalé meedá. Péemiacué comparación: Cáli idàwinàidacaalí bànacalé cayába nalí níái ibànèeyéicani, yásí nacùaca cayábani, yái cálica. Càita nacái Dios imànica cayábéeri mawèníiri iyú wenàiwicanái írì. Neebáidacaalí itàacái, namànicaalí cayábéeri càide iyúwa iwàwáaná, yásí Dios imàaca nalí cayábéeri manuísíwata cachàiníwanái mamáalàacata. ⁸Quéwa áiba cáli idàwinàidacaalí báawéeri tuíri canéerica iwèni meedá, áwa yúbba nacái, yásí caná iwèni cáli íiwacali iicáca yái cálica, yá yeemáca meedá yái báawéerimica. Càita nacái wenàiwica càmíiyéica yeebáida Dios itàacái: Dios íináidapínacawa imáalàidáanápíná nía, yásí mesúnamáita neemápinácawa quichái iyú.

La esperanza que nos mantiene firmes

⁹Píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, éwitacué càì nùalàaca pía, càicáaníta càmítacué càì nuínáidacawa pìwali, néese nùalíacawa

peebáidáanáciuca Jesucristo itàacái iwasàacaténáciu pía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. ¹⁰Dios icùacáiná wenàiwica machacàníiri iyú, ínà càmìta iimáichapíná yái cayábéerica pimàníiricuéca. Càmìta iimáicha nacái yái piyúudàanáciuca áibanái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái píasáidacaténá cáinináca piicáca Dios, càide iyúwacué piyúudàaná pìacawa nía mamáalàacata nacái. ¹¹Quéwa máiní nuwàwaca macáita cáinináciuca piicáca áibanái mamáalàacata àta imáalàacatalétawa yái èeriquéi, yéewacaténáciu peedáca piríwa piasu cawèníiriwa macáita, yái cayábéerica Dios imàaquéeripínáciuca piríwa. ¹²Càmìtacué nuwàwa pèepùà ínucuéca pía àniwa, néese nuwàwa pìyacuéca càide iyúwa níara iyéeyéica siùca Dios yáapicha chènuniré yeedéeyéica iríwa yái cawèníirica Dios icàlidéericaté nalí iwali cáimiétacanéri iyú imàacáanápínaté nalíni neebáidacáinaté itàacái mamáalàacata tàì fíméeri iyú.

¹³Bàaluité Dios icàlidacaté Abraham irí iwali yái imàníinápínacaté Abraham irí cayábéeri, yásí Dios icàlidacaténí ípidená yáapichawa, cáimiétacanéri iyú nacái, yéewacaténaté Abraham yáaliacawa Dioscata yái imàníiripínacaté irí yái cayábéerica. Càita Dios icàlidacaté Abraham iríni ípidená yáapichawa canácáiná áiba cachàiníiri Dios íicha, canáca nacái áiba yáaliméeri imànica càide iyúwa Dios imàníiná. ¹⁴Yaté Dios fímaca Abraham irí: “Báisiiricata núuma pirí, numànipíná piríwa cayábéeri manuísíwata. Numàacapíná nacái manùbéeyéipíná níara pitaquénáiná”, fímacaté yái Diosca. ¹⁵Dios icàlidacáinaté càì Abraham iríni, ínà Abraham icùacaté mamáalàacata matuíbanáiri iyú. Néese càité Dios imànica iríni, imàacacaté quéenibeca yái Abrahamca; yá Abraham idènìacaté ìiriwa ípidenéericaté Isaac, càide iyúwaté Dios fímáaná Abraham irí cáimiétacanéri iyú. ¹⁶Péemìlacué comparación: Aiba wenàiwica báawéeri íiwitáise iwàwacaalí áibanái yeebáidaca itàacái, yá icàlidaca nalíni Dios ípidená yáapicha, cachàinicáiná wenàiwica íichani, yái Diosca. Néese idécánáami càì icàlidacani, yásí áibanái càmìta nawàwa náimaca càmíinápíná báisí itàacái náimacáiná Dios yùuwichàidapínacasa nía. ¹⁷Quéwa Dios càmìta imàni càide iyúwa wenàiwica imàníiná. Néese Dios iwàwacaté yáasáidaca amaléeri iyúni yéenibe iríwa báisiiricani yái itàacáica, wía yàasu wenàiwicaca Dios imàaquéeyéipínáca irí yái cawèníirica càide iyúwaté icàlidáaná walí cáimiétacanéri iyúni. Dios iwàwacaté yáasáidaca amaléeri iyú walíni, imàníinápíná walí macáita machacàníiri iyú, càide iyúwaté fímáaná wáalíacaténáwa càmíiripíná iwènúada íiwitáisewa íicha yái wawàsi

imàníricaté wáapicha. Ináté Dios icàlidacaténi ípidená yáapichawa Abraham írí cáimiétacanéeri iyú, Abraham yáalíacaténátéwa báisíiri iyúcani Dioscata yái imàníripinacaté írí cayábéeri. ¹⁸Iná Dios idéca yáasáidaca walíni pucháiba wawàsi iyú, níái pucháiba wawàsi càmiyéica idé iwènúacawa, yái Dios itàacáica, yá nacái Dios ípidenáca. Wáalíaca nacái Dios, yái cachàiníríca íiwitáise, càmiíri yéewa cachíwa itàacái ìwaliwa, ípidená ìwali nacáiwa. Iná yéewa wáalímá manuíca wáináidaca wawàwawa Dios ìwali tàì ímíéeri iyú, yái ichàiniadéerica wawàwa, wía isutéeyéica yáawawa Dios íicha icùanápíná wía yàasu yùuwichàacáisi íichawa. Yá wadéca weebáidaca itàacái, wáalíaca nacáiwa báisíiri iyú iwasàanápíná wía yàasu yùuwichàacáisi íichawa. ¹⁹Néese wáalíacáináwa báisíiri iyú Dios iwasàanápíná wía yàasu yùuwichàacáisi íichawa, íná yéewa cachàiníca wáiwitáise weebáidáanápíná Jesucristo itàacái mamáalàacata. Péemíacué comparación: Càica wíade iyúwa nave lancha nacáiri yèericawa manuíri úni yáacubàa. Yái naveca idèníaca yàasu ancla imiériwa yéénúlusi ìwalíiri úni yáaculé ipíchaná nave iméeràacawa cáuli iyú, màladàca ichàini iyú nacái. Càita wía nacái. Càmita waméeràawa Dios íicha, wàyacáiná abédanamata Jesús yáapicha, yái iwàluèricatéwa Dios yàatalé, aláera yáawàaná íinatawáise ìyéerica templo írìcu chènuníiséerica. ²⁰Jesús iwàlùacatéwa néré yàacùacaténá walí wawàlùanápínáwa néré Dios yàatalé, Dios imàacacáináté Jesús sacerdote íiwacalíná càiripináta itàaníiri wawicáu Dios yáapicha càide iyúwaté sacerdote Melquisedec íibaidáanáté Dios írí bàaluité.

Jesús, sacerdote de la misma clase que Melquisedec

7 ¹Bàaluité Melquisedec, yácata Salem ìyacàlená icuèrináca, sacerdote nacáicani íibaidéericaté Dios írípíná, yái Dios chènuníiséerica, itàanícaténáté Dios yáapicha wenàiwicanái iwicáu. Néenialíté Abraham imànica ùwicái áiba yàcalé icuèrinánái ípunita iwasàacaténá náicha ìirináwa ípidenéericaté Lot. Néeseté idécanáamité Abraham imawèniadaca nacuèrinánái, yásí Abraham yèepùacawa ùwicái íicha. Yáté Melquisedec yàaca ípunitáidaca Abraham, itàidacaténáténi. Melquisedec isutácaté Dios íicha imànínápíná cayábéeri Abraham írí. ²Dios iyúudàacaté Abraham, ínaté Abraham imàacaca cawèníiri yàasusi ofrenda iyú Melquisedec írí. Abraham yèepùadacaté madécaná cawèníiri nacuèrinánái íicha, níái nacuèrinánái íibèeyéicaté Abraham ìiriná imanùbacanái yáapicha. Néese macái néená níái diéyéica cawèníiyéi

yàasusica, Abraham imàacacaté abéerinama néená Melquisedec irí ofrenda iyú, Dios iyúudàacáináté Abraham. Melquisedec ípidená ímáanáca “Yái Wacuèriná mabáyawanéerica, icuèrica wía machacàníiri iyú”, ímáanáca. Salem ìyacàlená ípidená ímáanáquéi “Matuíbanái”; íná Melquisedec icuèricáináté Salem ìyacàlená, íná yéewa ímáanáquéi nacái “Yái Wacuèrináca, wía ìyèeyéica matuíbanáiri iyú, cayábacáiná wáapicha Dios”, ímáanáquéi. ³Profetanái càmítaté nacàlida walí Melquisedec yáanirimi ìwali, yáatúami nacái, yàawirináimi nacái. Càmítaté nacàlida walí càicaalínácaalíté Melquisedec imusúa iicá èeri, càita nacái càicaalínácaalíté yéetáwa. Iná yéewa yái Melquisedec càicanide iyúwa Dios Iiri, abéeri sacerdote ìyéerica càiripináta, itàaníríca Dios yáapicha wenàiwicanái iwicáu.

⁴Iná píináidacuéwa cayába ìwali yái Melquisedec, cachàinírícani macái wenàiwica ícha bàaluité. Cachàinícaté Melquisedec wàawirimi Abraham ícha, ínaté Abraham imàacaca cawèníiri yàasusi ofrenda iyú Melquisedec irí. Macái néená níai diyéyica yàasusica cawèniyéica, Abraham imàacacaté abéerinama néená Melquisedec irí, yái cawèniiri yàasusi Abraham yèepùadéericaté náicha níai nacuèrinánáica Abraham imàniyéicaté ípunita ùwicái. ⁵Píalíacuéwa Dios itàacái ìwali profeta Moisés itànèricaté. Yái tàacáisi icàlidaca Leví itaquénáinámi ìwali níacata iwàwacutéeyéicaté íibaidaca Dios irí iyúwa sacerdotenái. Dios imàacacaté sacerdotenái yeedáca cawèniiri yàasusi ofrenda piná néenánái íchawa, níai israelitaca. Macái néená níai diyéyica yàasusica israelitanái yeedéeyéicaté iríwa, sacerdotenái yeedácaté náicha abéerinama néená iyúwa ofrenda Dios irípiná. Càité sacerdotenái icobra nía, éwita néenánáicáaníta nía, nadèniàcáanítaté nacái nàawirimiwa abéerita, yái Abrahamca. ⁶Quéwa yái Melquisedec éwitaté càmíicáaníta Leví itaquérinámini, càicáanítaté yeedáca ofrenda Abraham ícha; macái néená níai diyéyica yàasusica Abraham idènièricaté, Abraham imàacacaté abéerinama néená Melquisedec irí ofrenda iyú, cachàiníicáináté Melquisedec Abraham ícha éwitaté Dios icàlidacáanítaté Abraham irí cáimiétacanéeri iyú imàníinápináté Abraham irí cayábéeri. Melquisedec nacái icàlidacaté cayábéeri tàacáisi Abraham ípidená ìwali yéewacaténáté Dios imànica Abraham irí cayábéeri, Melquisedec yáalimácáináté itàaníca Dios inùmalícuíse. ⁷Iná yéewa macáita wáalíacawa cachàinícaté Melquisedec Abraham ícha, yácáináté Melquisedec yáalimácaté icàlidaca cayábéeri tàacáisi Abraham ípidená ìwali yéewacaténáté Dios imànica cayábéeri

cachàiníwanái Abraham irí. ⁸Chái èeri irícu israelitanái yèewi sacerdotenái yeedáca ofrenda néenánái israelita íchawa; macái néenái níái diéyéica yàasusica wenàiwica yeedéerica iríwa, sacerdotenái yeedáca abéerinama néenái iyúwa ofrenda Dios irípiná. Quéwa idécanáamité béeyéica níái sacerdoteca, yáté néetácawa, quéwa profetanái natànàacaté tàacáisi Dios inùmalicuíse Melquisedec ìwali càide iyúwa Melquisedec iyaca nacáicaalí siùcáisede mamáalàacata càiripináta. Iná yéewa wáalíacawa cachàinírica Melquisedec áibanái sacerdote ícha canánama. ⁹⁻¹⁰Bàaluité Abraham imàacacaalíte cawènífiri yàasusi ofrenda iyú Melquisedec irí, néenialíte càmitàacá imusúa iicá èeri yái Abraham itaquérinápinácaté ípidenéericaté Leví, yái macái sacerdotenái yàawirimica. Siùca sacerdotenáica níái Leví itaquénáinámi, yá needáca ofrenda israelitanái ícha; macái néenái níái diéyéica yàasusi israelitanái yeedéerica iríwa, Leví itaquénáinámi yeedáca abéerinama néenái iyúwa ofrenda. Bàaluité Abraham idènìatàacáwa nía iiná irícuwa, níara Leví itaquénáinámi, Leví nacái, Melquisedec yàacaalíte ípunitáidaca Abraham. Iná yéewa wáalimá wáimaca nàwali níái sacerdoteca, Leví itaquénáinámica, namàacacaté ofrenda Melquisedec irí, yácáináté nàawirimi Abraham imàacacaté cawènífiri yàasusi ofrenda iyú Melquisedec irí madécaná camuí ipíchawáiseté namusúa naicá èeri. Càica wáalíacawa cachàinírica Melquisedec macái sacerdotenái ícha canánama, níái Leví itaquénáinámica.

¹¹Néeseté madécaná camuí Abraham idénáamité, Dios imàacacaté itàacáiwa Israel itaquénáinámi irí. Yáté Dios yeedáca Leví itaquérinámi ípidenéericaté Aarón, yéenibe yáapichawa náibaidacaténáté Dios irí iyúwa sacerdotenái, itàaníyéipinácaté Dios yáapicha wenàiwicanái iwicáu. Quéwa càmítaté yéewa Aarón itaquénáinámi iwasàaca wenàiwicanái Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha càmícáináté sacerdotenái yáalimá mabáyawanáca imànica wenàiwicanái. Ináté iwàwacutáca Dios ibànùaca Cristo, yái áiba íiwitáaná sacerdote Aarón itaquénáinámi ícha, yái Cristo iyéerica càide iyúwaté Melquisedec iyáanáté. ¹²Dios imàacacáiná walí wàlisài íiwitáaná sacerdote, yái Cristoca, íná iwàwacutá iyaca áiba wàlisài tàacáisi sacerdote ìwali, áiba íiwitáaná tàacáisi profeta Moisés yàasu tàacáisi ícha, yái tàacáisi Moisés itànèericaté Dios inùmalicuíse. ¹³Wáalíacawa iwàwacutáca iyaca wàlisài tàacáisi càmícáiná Leví itaquérinámi yái Wáiwacalica, yái Dios itàacái icàlidéerica walí ìwali. Wáiwacali idènìaca áibata yàawiríawa náicha níái sacerdote yàawiríaca. Canácatáita Wáiwacali

yàawiría yéená íbaidaté Dios irí iyúwa sacerdote. ¹⁴Wáalíacawa Judá itaquérinámicani yái Wáiwacalica. Bàaluité Dios ímacaté abéeri Judá itaquérinámi icùanápínaté israelitanái. Càmitaté Dios ichùulìa profeta Moisés yeedáanápínaté Judá itaquénáinámi náibaidacaténaté Dios irí iyúwa sacerdotenái itàaníyéipínaté Dios yáapicha wenàiwica iwicáu.

¹⁵Iná wáalíacawa amaléeri iyú ìyaca áiba wàlisài sacerdote íiwitáaná, yácáiná Cristo, yácata wàlisài sacerdoteca íbaidéerica Dios irípiná càide iyúwaté Melquisedec ìyáanáté, itàanícáténá wawicáu Dios yáapicha. ¹⁶Bàaluité Dios yeedáca Leví itaquénáinámi sacerdotenáipínaté nía íbaidéeyéipíná irí. Quéwa càmita Dios imàaca walí Cristo sacerdotepíná yàawiría ìwalíisewa, néese Dios imàacaca sacerdotecani yái Cristoca, Cristo idèniacáiná ícauca cachàiníriwa yái càmfírìca imáalàawa, càmfírìca nacái áiba yáaliméeri imáalàidaca. ¹⁷Wáalíacawa báisíiricani Dioscáiná idéca càì ímaca Wáiwacali irí:

“Sacerdoteca pía càiripínáta, íbaidéerica nulípiná, itàanírìca núpìcha nùasu wenàiwicanái iwicáu càide iyúwaté sacerdote Melquisedec íbaidáanáté nulípiná”,

ímaca yái Diosca. ¹⁸Yái quéechéericaté tàacáisica Dios imàaquéericaté profeta Moisés irí icàlidacaté nalíni càinácaalíté iyú sacerdotenái iwàwacutáaná íbaidaca Dios irí, àta Wáiwacali yàanàacatalétaté. Dios idéca iwènúacawa íicha yái quéechéeri tàacáisimica sacerdotenái ìwalíirica, machawàacacáináaté nía, níái sacerdoteca, càmfíyéicaté yáalimá iwasàaca wenàiwicanái Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. ¹⁹Níái sacerdoteca náibaidacaté Dios irí càide iyúwaté Dios ichùulianá profeta Moisés icàlidáanápínaté nalíni. Quéwa càmitaté náalimá mabáyawanáca namànica wenàiwica Dios iicá. Néese siùcade wadèniaca Cristo, yái cayábéeri náicha canánama sacerdoteca, mabáyawanéerica imànica wía Dios iicápiná, imàaquéeri nacái wamawiénidaca Dios wáiwitáise iyúwa.

²⁰Dios icàlidacaté tàacáisi íipidená yáapichawa cáimiétacanéeri iyú wáalíacaténáwa báisíiri iyú Dios idéca imàacaca sacerdotecani càiripínáta yái Wáiwacalica, itàanícáténá wawicáu Dios yáapicha. ²¹Dios càmitaté icàlida càiri tàacáisi áibanái sacerdote ìwali, níái Leví itaquénáinámica. Néese Dios icàlidacaté tàacáisi íipidená yáapichawa cáimiétacanéeri iyú wáalíacaténáwa báisíiri iyú idéca imàacaca sacerdotecani càiripínáta yái Wáiwacalica. Iná càì Dios ímaca Cristo irí:

“Núa, Picuèriná Dios, nucàlidacaté tàacáisi nuípidená yáapichawa cáimiétacanéeri iyú yéewacaténá macáita

náalíacawa báisiiri iyúcani, yá canácatáita nuwènúadapíná nuíwítáisewa íicha. Núumacaté pirí: ‘Sacerdoteca pía càiripínáta, íibaidéerica nulípiná, itàaníríca núapícha nùasu wenàiwicanái iwicáu càide iyúwaté sacerdote Melquisedec íibaidáanáté nulípiná’, càité núumaca pirí”,

íimacaté yái Diosca Wáiwacali irí. ²²Jesús ìyacáiná sacerdote càiripínáta itàanícáténá wawicáu Dios yáapícha, íná wáalíacawa Jesús idéca imànica walípiná wàlisài wawàsi Dios yáapícha cayábéeri íicha yái bàaluisàimi wawàsica, Dios imànírícaté israelitanái yáapícha icùanáté nía iyúwa yàasu wenàiwicanáiwa. Yái wàlisài wawàsi Jesús imàníríca walípiná Dios yáapícha íimáanáca Dios icùanápíná wía càiripínáta, Jesús ìyacáiná càiripínáta. ²³Manùbacaté níai sacerdoteca bàaluisàna, Leví itaquénáinámica, càmicáináté nadé náibaidaca Dios irípiná càiripínáta néetácáinátéwa nàacawa, ínaté càmita náalimá natàaníca Dios yáapícha wenàiwicanái iwicáu càiripínáta. ²⁴Quéwa Jesús càmfiripíná yéetáwa, íná yéewa íibaidaca Dios irípiná càiripínáta iyúwa sacerdote itàanícáténá wawicáu Dios yáapícha; càmfiripíná Jesús imàaca íichawa íibaidacaléwa áiba sacerdote irí, canásíwata. ²⁵Iná yéewa Jesús yáalimá iwasàaca wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha báisiiri iyú càiripínáta, wía yeebáidéeyéica Jesús itàacái, wamawiénidacáténá Dios wáiwítáise iyúwa Jesús ìyacáiná càiripínáta isutácáténá Dios íicha walípiná, itàanícáténá wawicáu Dios yáapícha nacái.

²⁶Iná Jesús, yácata sacerdote íiwacalíná báisíríca íibaidéerica Dios irípiná, yái wawàwacutéerica itàanícáténá wawicáu Dios yáapícha. Yá mabáyawanéericani, càmfíríca nacái yáalimá imànica íbáyawanáwa. Yái Jesúsca, yácata áiba íiwítáaná wenàiwica cabáyawanéeyéi wenàiwica íicha, ìyéerica siúcáisede déeculé náicha, Dios imichàidéericaté chènuniré náicha canánama níai cáli chènuníiséeyéica, icùacáténá macáita Dios yáapícha. ²⁷Càmíta iwàwacutá Jesús íibaidaca càide iyúwa áibanái sacerdote íiwacanánái. Iwàwacutácaté nanúaca pìrái namànicaténá sacrificio Dios irí èeri imanùbaca. Quéechacáwa nanúacaté pìrái iyúwa sacrificio nabáyawaná ìwalísewa nasutácáténáté Dios íicha wawàsi imàacáanápíná iwàwawa nabáyawaná íicha. Néeseté nanúaca áiba pìrái iyúwa sacrificio àniwa wenàiwicanái íbáyawaná ìwalíse cayábacaténá Dios iicáca náiwítáise. Càmita iwàwacutá Jesús imàni càì, néese Jesús imànicaté abéta sacrificio abé yàawiríata, cawènírica càiripínáta, imàacacaté icáucawa wáichawalíná, nanúacáténáténi cruz

ìwali, yùuwichàacaténátéwa Dios yàasu yùuwichàacáisi iyú wabáyawaná ìwalíse. ²⁸Dios ichùuliacaté profeta Moisés yeedáanápínaté Aarón itaquénái náibaidacaténaté Dios irí iyúwa sacerdote íiwacanánái, itàaníyéipínacaté Dios yáapicha wenàiwicanái iwicáu. Quéwa èeri mìnánái meedá nía, cabáyawanéeyéica. Néeseté madécaná camuí Moisés idénáamité, Dios icàlidacaté tàacáisi ípidená yáapichawa cáimiétacanéri iyú wáalíacaténáwa báisíiri iyúcani idéca imàacaca sacerdote íiwacalinácani, yái Iirica mabáyawanéerica, imànírica macáita càide iyúwa Dios ichùulianá, yéewacaténá íibaidaca Dios irípiná càiripínata iyúwa sacerdote íiwacaliná, itàanírica wawicáu Dios yáapicha.

Jesús, mediator de un nuevo pacto

8 ¹Péemiacué cayába, ìyaquéi walí sacerdote íiwacaliná, yái Cristoca, itàanírica wawicáu Dios yáapicha. Cristo idéca yáawinacawa Dios yéewápuwáise chènuniré icùacaténá macáita Dios yáapicha. ²Yá Cristo íibaidaca ìyaca iyúwa sacerdote báisíiri templo irículé ìyéerica chènuniré, Wacuèriná Dios imàníricaté, cànírica wenàiwica imàni.

³Iwàwacutácaté macái sacerdote íiwacaliná imàaca cawèníiri yàasusi ofrenda iyú Dios irí, iwàwacutácaté nacái inúaca pìrái iyúwa sacrificio Dios irí wenàiwicanái ibáyawaná ìwalíse yéewacaténaté Dios imàacaca iwàwawa wenàiwicanái ibáyawaná íicha bàaluité. Iná iwàwacutácaté Jesucristo imàacaca cayábéeri wawàsi nacái Dios irí ofrenda piná. ⁴Jesucristo ìyacaalícáwa siùca cháí èeri iricutá, càmita judíonái ibatàa íibaidaca Dios irí templo irícu iyúwa sacerdotetá, càmicáiná Leví itaquérinámini, yái Jesucristoca; yá nacái judíonái nadènìaca mamáalàacata néenánáiwa sacerdote íibaidéeyéica templo irícu inuéyéica pìrái iyúwa sacrificio wenàiwicanái ibáyawaná ìwalíse càide iyúwaté profeta Moisés ichùulianaté nàawirináimi, manùbacáiná níái judíoca càmfíyéica yeebáida Jesucristo itàacái. ⁵Quéwa canéerica iwèni meedáni yái náibaidacaléca siùcáisede, níái judíonái yàasu sacerdoteca, náibaidacáiná cháí èeri irícu meedá. Nàasu templo, yácata báisíiri templo yéenaiwaná meedáni, yái báisíiri templo ìyéerica chènuniré, Dios ìyacàle báisíirica. Càica wáalíacawa bàaluitécáiná ipíchawáiseté profeta Moisés ichùulìaca israelitanái imànica Dios yàasu capìima mabáyawanéeri, yái capìima íimamisíirica, israelitanái isutácatáipíná Dios íicha, yáté Dios íimaca Moisés irí: “Píibaida cáalíacáiri iyú. Pimàni macáita cayába càide iyúwa yái núasáidéerica pìrí capìima

yéenáiwánápiná manuíri dúli íinatalé íipidenéerica Sinaí”, íimaca yái Diosca. Càité Dios yáasáidaca Moisés írí báisíiri templo chènuníiséeri yéenáiwánápiná yéewacaténáté Moisés yáalíacawa càinácaalíté iyú iwàwacutáaná namànica Dios yàasu capìima mabáyawanéeri israelitanái isutacatáipináté Dios íicha cháí èeri írìcu. ⁶Quéwa siùcáisede Jesucristoca, yái íibaidéerica Dios írípiná iyúwa sacerdote íiwacalíná itàanícáténá wawicáu Dios yáapicha, yácata imàníirica iyaca culto máiniíri cayába cachàiniíwanái íicha yái culto sacerdotenái imàníirica cháí èeri írìcu. Càita Jesucristo idéca imàacaca wàyaca abédanamata Dios yáapicha Jesucristocáiná idéca imànica walípiná wàlisài wawàsi Dios yáapicha, Dios icùaná wía. Yái wàlisài wawàsi, cayábéericani bàaluisàimi wawàsi íicha Dios imàníiricaté israelitanái yáapicha, Dioscáiná idéca icàlidaca walíni cáimiétacanéeri iyú imànínápiná walí cayábéeri cachàiniíwanái.

⁷Yái quéechéericaté wawàsi càmita iyúudàa wenàiwicanái cayába imàacacaténá mabáyawanáca nía Dios iicápiná, íná iwàwacutátaté Dios imànica wàlisài wawàsi wenàiwicanái yáapicha. ⁸Quéwa cabáyawanácaté Dios iicáca níara israelitaca namànicáináté nabáyawanáwa. Càì íimaca Dios itàacái profeta itànèericaté Dios inùmalicuíse:

“Wacuèriná Dios íimaca: Aibaalípiná numànipiná wàlisài wawàsi náapicha níái Israel itaquénáinámica, Judá itaquénáinámi nacái, nucùanápiná nía cayábéeri iyú.

⁹Yái wàlisài wawàsica càmfiripiná càide iyúwa bàaluisàimi wawàsi numàníiricaté nàawirináimi yáapicha bàaluité numusúadacaalíté nía Egipto yàasu cáli íicha càide iyúwa wenàiwica itécaalí ìiriwa icáapi ìwali. Néese càmicáináté namàni càide iyúwaté nuchùulianá nía, ínáté núucaca nuíchawa nía, íimaca yái Diosca.

¹⁰Néese Dios íimaca àniwa: Aibaalípiná ipíchawáise èeri imáalàacawa, yá numànipiná náapicha wawàsi àniwa, nucùanápiná nía, níái Israel itaquénáinámica. Càipiná numànica nalí, núa Nacuèriná Diosca: Numàacapiná nuíwitáise náiwitalicu, náalíacaténáwa nutàacái ìwali nawàwalicuísewa, yéewanápiná neebáidaca machacàníiri iyú càide iyúwa nuchùulianá nía. Yá núapinácata Nacuèriná Diosca, níapinácata nacái nùasu wenàiwica cáininéeyéica nuicáca.

¹¹Càmita iwàwacutápiná néewáidáyacacawa náalíacaténá nùwali, níái náapichéeyéica, nía nacái néenánáica,

macáicáiná náalíapínáca nùwali, macáita púubéeyéi, béeyéi nacái.

12 Yá numàacapínáca nuwàwawa nabáyawaná íicha, càmita quirínama nuèpùà nuwàwalica yái báawéerica namàníricaté, íimacaté yái Diosca”,

cài íimaca yái profetaca. 13Dios idéca icàlidaca walí yái tàacáisica wàlisài wawàsi ìwalírica, yái wawàsi Dios imànírica wáapicha Jesucristo ìwalíise, íná yéewa wáalíacawa Dios idéca iicáca quéechéeri wawàsi càiride iyúwa éwisàimi, yái wawàsi Dios imàníricaté abéta israelitanái yáapicha, Leví itaquénáinámi íibaidacaténaté Dios irí iyúwa sacerdotenái. Yá idéca imáalàacawa yái éwisàimi wawàsica sacerdotenái ìwalírica, Dioscáiná idéca imàacaca íichawani.

El templo terrenal y el templo celestial

9 ¹Quéechatécáwa Dios imànicaté wawàsi israelitanái yáapicha, imàacacaténá Leví itaquénáinámi íibaidaca irí iyúwa sacerdotenái. Yáté Dios icàlidacaté profeta Moisés iríni, càinácaalíté iyú iwàwacutáaná sacerdotenái imànica culto cháí èeri irícu Dios yàasu capìima mabáyawanéeri irículé, yái manuíri capìima íimamisírica, israelitanái isutácatáipínáca Dios íicha bàaluité. ²Namànicaté manuíri capìima idènìericaté imàdàanáwa pucháiba. Idènìacaté inùmawa abéeri yáawàaná. Íinatawáise yái capìima inuma wáluméerica ìyacaté idàbáanéeri imàdàanáca íipidenéerité Mabáyawanéeri. Imàdàaná irícu ìyacaté abéeri lámpara, àicu cáiwínáca nacáiri iicácanáwa, sietéericaté icamalá imanùbaca. Iyacaté néeni abéeri mesa nacái, nalíadéericaté íinata pan namàaquéericaté Dios irí ofrenda iyú sacerdotenái iyáapíná. ³Bamuchúamibàa capìima irícu ìyacaté áiba yáawàaná, wáluma cáucuíri iyú. Íinatawáise yái pucháibáanáca yáawàaná, ìyacaté áiba imàdàaná capìima imáalàanáwa. Yái imàdàaná, yácata Dios ichàini ìyacataléca, yái Dios mabáyawanéerica náicha canánama, ínaté imàdàaná íipidenacaté Mabáyawanéeri náicha canánama. ⁴Iyacaté oroíri altar mesa nacáiri ìyéericaté mawiénita pucháibáanáca yáawàaná irí. Neemácaté pumèníri isàni altar íinata nàacaténá Dios icàaluíniná. Iyacaté nacái Dios yàasu yàalusì nacáiri mabáyawanéeri nachanàidéeri macáita íinatabàa oro iyú. Yàalusì nacáiri irículé náawináidacaté oroíchúa catúa ipuniéchúawa maná iyú, yái pan nacáirica Dios ibànuèricaté nalí chènuniise nayáapíná. Náawináidacaté nacái Aarón yàasu àicu yàalusì nacáiri irículé, yái Aarón yàasu àicu yèepuèricaté

imusúadaca íiwináwa àniwa. Nàyacaté nacái íba yàalusi nacáiri irícu, níái pucháiba sàabadéeyéica íba Dios itànèeyéicaté ìwali itàacáíwa diez namanùbaca tàacáisi israelitanái yeebáidacaténáté iyúwa Dios ichùulianá nía. ⁵Pucháiba querubín yéenáíwaná ángel càanabáiyéi náipunitawáaca nabàlùacawa nalíwáaca yàalusi nacáiri inùmabàalé finata, naicáidaca yàalusi inùma irí. Dios ichàini icamaláná icànacaté mèlumèlúri iyú bamuchúamibàa náicha níái querubín yéenáíwanáca. Querubín yàanabái ipùata yàanàacaté iwéréwáaca yàalusi nacáiri inùmabàalé iwicáulé. Yái yàalusi nacáiri inùmabàalé ìpidenéericaté “Dios imàacacatái iwàwawa wabáyawaná ícha”. Sacerdote íiwacaliná idàchìadacaté pìrái íiranámi yàalusi inùmabàalé ìwali yéewacaténá Dios imàacaca iwàwawa israelitanái ibáyawaná ícha. Quéwa canáca nulí èeri cayába siùcade nucàlidáanápíná macáitani ìwali yái wawàsica.

⁶Càité nachùnìaca capìima bàaluité. Sacerdotenái nawàlùacatéwa èeri imanùbaca irìculé yái capìima imàdàanáca idàbàanéerica namànicaténá culto Dios irí càide iyúwaté Dios ichùulianaté nía nàanápínaté Dios icàaluíníná. ⁷Quéwa abéericata sacerdote íiwacaliná iwàlùacatéwa irìculé yái imàdàaná imáalàidàanáca abé yàawiríata camuí imanùbaca, aléera Dios ichàini icamaláná mèlumèlúri ìyacatáica, yái Dios mabáyawanéerica náicha canánama. Sacerdote íiwacaliná iwàlùacaalítéwa néré, iwàwacutácaté itéca pìrái íiranámi. Itéca pìrái íiranámi yái inuéricaté iyúwa sacrificio ibáyawaná ìwalísewa, yéewacaténaté Dios imàacaca iwàwawa sacerdote íiwacaliná ibáyawaná ícha. Itécaté nacái áiba pìrái íiranámi sacerdote inuéricaté macái israelitanái ibáyawaná ìwalíse, Dios imàacacacaténaté iwàwawa nabáyawaná ícha, yái báawéerica càmfíricaté náalíawa namànicaté. ⁸Quéwa sacerdotenái imànicaté culto èeri imanùbaca idàbàanéeri imàdàaná irícu nàacaténá Dios icàaluíníná. Càita Espíritu Santo yáasáidaca walí wáalífacaténáwa idècunitàacá namànicaté culto idàbàanéerica capìima imàdàaná irícu, yáté canáca yéewaná macái wenàiwica yàacawa mawiénita Dios irí, canácáinaté áiba yáaliméeri mabáyawanáca imànica nía Dios iicá. Càide iyúwa canáanaté yéewaná nawàlùacawa áiba imàdàaná irìculé naicácaténaté Dios ichàini icamaláná mèlumèlúri, càité nacái canácaté yéewaná wenàiwica nàacawa chènuniré nàyacaténá Dios yáapicha, càmitaté nacái yéewa nàyaca abédanamata Dios yáapicha. ⁹Iná Espíritu Santo yéewáidaca wía siùca comparación iyú ìwali yái capìimami bàaluisàimica, capìima yàasu wawàsi ìwali nacái. Ewitaté namàacacáaníta ofrenda Dios

irí, nanúacaté nacái pìrái iyúwa sacrificio Dios irí imàacacaténáté iwàwawa nabáyawaná ícha càide iyúwaté ichùullianá nía, càicáaníta càmítatè yáalimá pìrái ííranámi mabáyawanáca imànica nía Dios iicá, níái yèeyéicaté Dios icàaluíniná pìrái ííranámi iyú. ¹⁰Yái bàaluisàimi tàacáisica càmítatè idé iwàlisàidaca wenàiwica ííwítáise nàyacaténáté machacàníiri iyú, néese yéewáidacáita nía meedá càirínácaalítè yàacàsi Dios imàaquéeri nayáaca, càirínácaalí wawàsi nacái Dios imàaquéeri nàiraca, càinácaalítè iyú nacái iwàwacutáaná nàapìdaca náichawa masacàacaténá Dios iicáca nía. Yái bàaluisàimi tàacáisica ichùulliaté wenàiwica nachùnìanápínátè nàinatabàawa; yéewáidacaté nía Dios ìwali nacái, àta yéenáiwana yàanàacatalétatè Dios ichùnìanápínátè cayába wàlisai wawàsi yàasu wenàiwicanái yáapichawa Cristo ìwalíise.

¹¹Quéwa Cristo yàanàacaté. Siúcáisede Cristoca yái sacerdote íiwacaliná íibaidéerica Dios iripíná, itàanícáténá wawicáu Dios yáapicha. Yá Cristo imànica iyaca walí cayábéeri càmíiricaté wenàiwica yáalíawa ìwali bàaluité. Imichàacatéwa chènuniré, déeculé capiraléeri cáli íicha, càide iyúwaté sacerdote íiwacaliná ichàbáanátéwa iricubàa yái capìima imàdàanáca idàbáanéerica. Yá Cristo iwàlùacatéwa templo chènuníiséeri iriculé, yái báisíiri temploca, cayábéeri íicha, mabáyawanéeri íicha nacái yáara capìimami bàaluisàimica. Yái templo chènuníiséerica, càmíirita wenàiwica imànicaléta, càmíirita nacái ìya cháí èeri irìcu. ¹²Cristo iwàlùacatéwa iriculé yái mabáyawanácataléca náicha canánama, Dios ìyacatái chènuníiséerica, quéwa càmítatè Cristo ité chivo ííranámi, pacá yéenibe ííranámi nacái; néese Cristo itécaté ííranátawa iyúwa sacrificio yéetácáinátéwa macái wenàiwica íichawalíná. Càité iwàlùacawa abé yàawiríata imànicaténátè sacrificio; càmita quirínama iwàwacutá yèepùà imànica sacrificio àniwa. Cristo idéca iwasàaca wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha càiripínáta. ¹³Bàaluité Dios ichùullíaca sacerdotenái nadàchiadaca toro ííranámi, chivo ííranámi nacái wenàiwica ìwali níái wenàiwicaca Dios iiquéeyéicaté iiná casaquèeri iyú. Nachùchùaca becerra imenínáami wenàiwica ìwali nacái Dios iicácaténá nainá masaquèeri iyú yéewacaténátè nasutáca níawawa Dios íicha àniwa. Macáita yái wawàsica namànicáitatè wenàiwica íinatabàa meedá. ¹⁴Quéwa cawènicáinátè níara wawàsi bàaluisàimica masacàacaténátè Dios iicáca wenàiwica iiná, íiná yéewa wáalíacawa cawènica Cristo ííraná cachàiníwanái náicha, masacàanápíná imànica wáiwítáise Dios iicápiná! Yácáiná Cristo imàacacaté icáuacawa Espíritu Santo ichàini iyú, yái càmíirica imáalàawa. Càité Cristo yéetácawa imànicaténátè

càide iyúwa Dios iwàwáaná. Yéetácatéwa iyúwa mabáyawanéeri sacrificio wabáyawaná ìwalíise. Cristo yéetácatéwa wáichawalíná, íná yéewa íraná masacàaca imànica wáiwitáise canánama ícha yái báawéerica wamàníirica itéericaté yàacawa wía yéetácáisi irìculé. Iná siùcáisede wáalimá wáibaidaca cáuri Dios irípiná.

¹⁵Ináté càì Jesucristo iyúudàaca wía: Yéetácatéwa wáichawalíná yéewacaténá itàaníca wawicáu Dios yáapicha. Càita Jesucristo imànica walípiná wàlisàì wawàsi Dios yáapicha cayábacaténá Dios iicáca wía. Cristo yéetácáinátéwa wáichawalíná, íná Dios idéca imàacaca iwàwawa wabáyawaná ícha, yái báawéerica wamàníiricaté idècunitàacá wàyacaté càide iyúwa bàaluisàimi tàacáisi ímáaná. Càité Jesucristo imànica walí yéewanápiná wía Dios imáidéeyéica weedáca walíwa yái cawèníirica càmfírica imáalàawa Dios icàlidéerica walí ìwali cáimiétacanéri iyú yàanápiná walíni. ¹⁶Péemíacué comparación romanonái íiwitáise ìwali: Ipíchawáise romanosàiri yéetácawa, yásí itànàaca cuyàluta icàlidacaténáni càide iyúwa iwàwáaná naseríaca yàasumi idécanáami yéetácawa. Quéwa canéeritàacá iwèni yái cuyàlutaca àta náalíacatalétawa báisíiri iyúcani yéetácatéwa, yái itànèericaté cuyàluta. ¹⁷Iná càmfíritàacá cawèni yái cuyàlutaca idècunitàacá cáucani yái itànèericani, íná canáca yéewaná áiba wenàiwica yeedáca nalíwa yàasu cawèníiri càide iyúwaté icàlidáaná nalíni. Quéwa yéetácanáamiwa yái itànèericaté cuyàluta, yásí cawèníirica nalí cuyàluta, níái yeedéeyéipínaca iríwa yàasumi. ¹⁸Càité nacái Dios imànicaté quéechéeri wawàsi israelitanái yáapicha, yáté càmfíritàacá cawèni yái bàaluisàimi tàacáisica àta nanúacatalétaté pìrái iyúwa sacrificio. Ináté israelitanái inúaca pìrái iyúwa sacrificio cawènicaténáté namànica nalíwa yái wawàsi Dios imàníiricaté náapicha. ¹⁹Bàaluité profeta Moisés iléecaté Dios itàacái macái israelitanái irí, yái tàacáisi Dios ichùulièrica neebáidaca nàyacaténáté machacàníiri iyú Dios iicá. Néese Moisés yeedáca púubanaméeri hisopo yéetaná yàana idènièrica pumèníiri ibáináwa. Yá yéepùaca hisopo yéetaná yàana quíiréeri lana iyú. Néese íisapíadacatèni pacá yéenibe íiranámi iyú, chivo íiranámi iyú nacái, yèewlàdéerica úni yèewi. Yá idàchìadacaté íiranámi cuyàluta ìwali, yái cuyàluta idènièricaté Dios itàacái Dios ichùulièricaté israelitanái yeebáidaca. Néese Moisés idàchìadacaté nacái pìrái íiranámi macái wenàiwica ìwali, yái pìrái íiranámi yèewlàdéerimica úni yèewi, masacàacaténáté Dios iicáca nía. ²⁰Néese Moisés íimacaté nalí: “Yácata íiranámi, yái pìráimica yéetéerimicawa

pibáyawaná ìwàlìsecué masacàacaténácué Dios iicáca pía, yéewanápiná cawènica yái wawàsica Dios imàníricuéca píapicha, peebáidáanápíná iyúwa ichùulianácué pía”, ìmacaté nalí yái Moisésca. ²¹ Moisés idàchìadacaté nacái pìrái ìiranámi Dios yàasu manuíri capìima ìwali, yái nasutácatáipínáca Dios ìícha. Idàchìadaca pìrái ìiranámi macái yàalubáisi imanùbaca ìwali nacái ìyéerica capìima ìricu, nía nacái quírápieli nacáiyéica iwàwacutéeyéicawa nalí culto ìrípiná nàacaténáté Dios icàaluíníná. ²² Càide iyúwa ìmáaná yái bàaluisàimi tàacáisi Dios imàaquéericaté nalí, iwàwacutácaté namànica càiri culto pìrái ìiranámi iyú batéwa macái wawàsi ìwalíná masacàacaténáté namànicani Dios iicá. Canácaté Dios imàacáaná iwàwawa nabáyawaná ìícha càmicaalíté nanúa napìrawa yéewanápináté pìrái ìiraná imusúacawa náicha wenàiwica ibáyawaná ìwalíse. Iwàwacutácaté pìrái yéetácawa wenàiwica ìíchawalíná. Càita nacái càmicaalíté Jesucristo yéetáwa wáichawalínátá ìiranácaténá yàapìdàidaca wáiwitáisetá, yá canáca yéewaná Dios imàacaca iwàwawa wabáyawaná ìíchatá.

El sacrificio de Cristo quita el pecado

²³ Càité iwàwacutáca nanúaca pìrái iyúwa sacrificio masacàacaténá namànica manuíri capìima pìrái ìiranámi iyú, capìima yàasu wawàsi nacái, yái capìima ìimamisírica, nasutácatáipínáca Dios ìícha bàaluité. Yái capìimaca, yácata chènuníiséeri templo yéenáiwánáca. Quéwa yái wawàsi chènuníiséericáwaca iwàwacutácaté cayábéeri ìiranámi pìrái ìiranámi ìícha, yái pìrái ìiranámi masaquéericaté imànica bàaluisàimi capìima cháí èeri ìricu. ²⁴ Càmicáínáté Cristo iwàlùawa ìriculé yái capìima wenàiwica imàníricaté. Yái bàaluisàimi capìimaca yáasáidacáicata walí meedá càiride iyúwa báisíiri temploca chènuníiséeri iicacánáwa. Cristo quéwa iwàlùacatéwa Dios yàatalé chènuniré náicha macái capìraléeri cáli chènuníiséeyéica. Siùca Cristo ibàlùacawa Dios ìipunita itàanícaténá wawicáu Dios yáapicha. ²⁵ Camuí imanùbaca bàaluité israelitanái yàasu sacerdote ìiwacalíná iwàlùacatéwa ìriculé yái mabáyawanácataléca náicha canánama Dios ichàini icamaláná icànacataléca capìima imàdáaná ìricu. Ináté sacerdote ìiwacalíná iwàlùacawa néré madécaná yàawiriaté itécaténá pìrái ìiranámi. Càmitaté sacerdote ìiwacalíná ité ìiranáwa. Quéwa Cristo iwàlùacatéwa chènuniré itécaténá néré ìiranáwa, yá càmitaté Cristo imàni càide iyúwa judíonái yàasu sacerdote ìiwacalíná imàníiná. ²⁶ Iwàwacutácaalíté Cristo iwàlùacawa néré camuí imanùbacatá,

yási iwàwacutá yéetácawa madécaná yàawiriatá èeri idàbacatáise bàaluité àta siùca nacáide. Quéwa siùca ipíchawáise èeri imáalàacawa Cristo idéca iwàlùacawa aléi èeri iriculé imàacacaténaté yáawawa yéetacaténatéwa iyúwa sacrificio abé yàawiríata càiripináta. Càité ichuìdaca wáicha wabáyawaná. ²⁷Dios icàlidacaté iwàwacutáanápíná macái wenàiwica yéetácawa abé yàawiríata, néese idécanáami néetácawa, yá Dios yùuwichàidapíná báawéeyéi wenàiwica. ²⁸Càita nacái Cristo imàacacaté yáawawa yéetacaténáwa iyúwa sacrificio abé yàawiríata yéewanápinaté madécaná wenàiwica ibáyawaná iyaca ìwali. Néese yàanàapíná àniwa quéwa càmita quirínama yéetácawa wenàiwicanái ibáyawaná ìwalíise, néese yàanàapíná iwasàacaténá yàasu wenàiwicawa, wía icuèyéica yàanàaca.

10 ¹Bàaluité Dios imàacacaté itàacáíwa profeta Moisés irí icàlidacaténaté israelitanái iríni yéewanápinaté náalíacawa Dios iwàwaca nàyaca machacàníiri iyú. Quéwa yái bàaluisàimi tàacáisi càmitaté yáasáida nalí amaléeri iyú macáita yái cayábéerica Cristo imàníiripinacaté walí. Iná yái bàaluisàimi tàacáisica càmitaté idé mabáyawanáca imànica wenàiwica Dios iicá, níai inuèyéica pìrái iyúwa sacrificio Dios irí camuí imanùbaca nabáyawaná ìwalíisewa nàacaténá Dios icàaluíná. ²Yái bàaluisàimi tàacáisi yáalimácaalíte mabáyawanáca imànica wenàiwicatá, yá nayamáidacaté nanúaca pìrái iyúwa sacrificiotá bàaluitécáiná mabáyawanácaalíte níatá, yá càmitaté nèepùa achúmaca náináidacawa nawàwawa nabáyawaná ìwaliwatá. ³Quéwa nanúacáinaté pìrái iyúwa sacrificio, yáté nawàwalica nabáyawanáwa camuí imanùbaca. ⁴Càmicáinaté yéewa toro íiranámi, chivo íiranámi nacái imáalàida wenàiwica ibáyawaná.

⁵Iná Cristo iwàlùacatéwa aléi èeri iriculé, yáté íimaca Dios irí:

“Pía, Dios, càmita quirínama piwàwa wenàiwicanái inúaca pìrái iyúwa sacrificio nabáyawaná ìwalíisewa, càmicáiná yéewa pìrái íiranámi imáalàidaca wenàiwica ibáyawaná, néese pidéca pibànùaca núa iyúwa wenàiwica nuétacaténáwa wenàiwicanái ibáyawaná ìwalíise.

⁶Càmita quirínama casímái piicáca wenàiwicanái inúaca ipìrawa iyúwa sacrificio nabáyawaná ìwalíisewa, càmicáiná yéewa pìrái íiranámi imáalàidaca wenàiwica ibáyawaná.

⁷Iná núumacaté pìrí: ‘Nudéca nùanàaca aléi èeri iriculé càide iyúwaté profetanái itànàanaté tàacáisi pinùmalìcuíse numànicaténá càide iyúwa piwàwáaná, pía Dios’ ”,

ímacaté yái Cristoca. ⁸Quéchatécáwa Cristo ímaca càmita quirínama Dios iwàwa sacrificio, càmita quirínama nacái casímaíca iicáca wenàiwica inúaca pìrái iyúwa sacrificio nabáyawaná ìwalfisewa, éwita Dios itàacái bàaluisàimi ichùullacáanítaté namànica càì. Càmita quirínama cayába Dios iicáca nàasu sacrificio, càmicáiná yéewa pìrái fíranámi imáalàidaca wenàiwica ibáyawaná. ⁹Néese Cristo ímaca Dios irí àniwa: “Nudéca nùanàaca aléi èeri iriculé numànicaténá càide iyúwa piwàwáaná, pía Dios”, ímacaté yái Cristoca. Yái tàacáisica ímáanáca Cristo imáalàidáanápínaté macáita sacrificio bàaluisàna imàacacaténaté yáawawa iyúwa sacrificio náamiricubàa, yéetáanápínatéwa wenàiwicanái ibáyawaná ìwalfise. ¹⁰Idéca mabáyawanáca Dios iicáca wía wáibaidacaténá abéerita Dios irípiná, Jesucristo imànicáinaté càide iyúwaté Dios iwàwáaná imàacacáinaté yáawawa iyúwa sacrificio yéetáanápínáwa abé yàawiríata càiripináta wenàiwicanái ibáyawaná ìwalfise.

¹¹Iyaca sacerdote judíosàiri inuérica pìrái iyúwa sacrificio Dios irí israelitanái ibáyawaná ìwalfise èeri imanùbaca. Namànica yái sacrificio bàaluisànamica madécaná yàawiría éwita càmicáaníta yéewa pìrái fíranámi imáalàidaca wenàiwica ibáyawaná. ¹²Quéwa Jesucristo imàacacaté yáawawa yéetáanápínáwa iyúwa sacrificio wenàiwica ibáyawaná ìwalfise càiripináta. Néeseté imichàacawa chènuniré, yá yáawinacatéwa Dios yéewápuwáise icùacaténá macáita Dios yáapicha. ¹³Siùca Jesucristo iyamáacawa chènuniré idècunitàacá Dios imawèniadaca fícha yùuwidenái. Yásí áibaalípiná Dios imáalàidapíná imawèniadaca Jesucristo yùuwidenái. ¹⁴Yácáiná Jesucristo imàacacaté yáawawa yéetáanápínáwa wáichawalíná abé yàawiríatá, yáté mabáyawanáca imànica wía Dios iicápiná càiripináta, wía Dios yeedéeyéica yàasunáipínáwa wáibaidacaténá abéerita Dios irípiná. ¹⁵Espíritu Santo nacái icàlidaca walí tàacáisi wáalíacaténáwa báisíiri iyúcani càmita iwàwacutá Jesucristo yèepùa yéetácawa wáichawalíná àniwa. Càité Espíritu Santo ímaca:

¹⁶“Aibaalípiná ipíchawáise èeri imáalàacawa, yá numànipíná náapicha wàlisài wawàsi àniwa nucùanápíná nía, núa Nacuèriná Diosca. Càipíná numànica nalí, núa, Nacuèriná Diosca. Numàacapíná nuíwitàisewa nawàwaliculé, náalíacaténáwa nutàacái ìwali náiwitalicuwa, yéewanápíná neebáidaca machacàníiri iyú càide iyúwa nuchùullianá nía,

¹⁷càmita quirínama nuèpùa nuwàwalica nabáyawaná, yái báawéerica namàníiricaté”,

ímacaté yái Espíritu Santoca. ¹⁸Dios idéca imàacaca iwàwawa wabáyawaná ícha, íná càmita quirínama iwàwacutá wanúaca pìrái iyúwa sacrificio wabáyawaná ìwalísewa.

Debemos acercarnos a Dios

¹⁹Iná píacué nuénánáica, siùcáise de manuíca wáináidaca wawàwawa wáalimáanápíná wawàlùacawa macàaluínináta iriculé yái mabáyawanácataléca náicha canánama, Dios ìyacàle chènuníisérica, Jesucristo yéetácáinátéwa wáichawalíná, itéenápínaté néré íiranáwa, Dios imàacacaténá iwàwawa wabáyawaná ícha. Càité Jesucristo yàacùaca wáapunápíná yéewanápíná wamawiénidaca Dios wáiwitáise iyúwa. ²⁰Jesucristo idéca yàacùaca walí wàlisàì àyapu cáuri wawàlùacaténáwa iriculé yái Dios ìyacàleca chènuníisérica. Yái Jesucristo yácata wáapuná cáurica imàaquéerica wamawiénidaca Dios, Jesucristo yéetácáinátéwa wáichawalíná, néese imichàacatéwa chènuniré déeculé macái chènuníiséeri cáli ícha. Péemíacué comparación: Bamuchúamibàa judíonái yàasu templo irícu ìyacaté manuírí yáawàaná wáluma cáucuírí iyú ibàlìericaté Dios ichàini wenàiwicanái ituí ícha. Inaté canáca yéewaná wenàiwica nàacawa Dios yàatalé. Quéwaté, Jesucristo yéetácáinátéwa wáichawalíná, yáté yái manuírí yáawàanáca icacanácatéwa bamuchúamibàa cáli iwérénama, pucháibawaca yèewi, wáalíacaténáwa wáalimá wàacawa Dios yàatalé siùcáise de Jesucristo yéetácái ìwalíise. Yá nacái Jesucristo iináca, càicanide iyúwa yái yáawàanámica, iwàwacutácáinaté Jesucristo iiná icacanácawa cruz ìwali yéetácáténáwa wáichawalíná yéewanápínaté yàacùaca walí wáapunápíná wàacaténáwa Dios yàatalé. ²¹Iyaca walí Jesús yái sacerdote íiwacalíná cachàiníirica, íibaidaca Dios irípiná, itàanícáténá wawicáu Dios yáapicha. Jesúscata yái icuèrica Dios yàasu templo chènuníiséerica, icuèrica nacái wía, wía Dios yéenibeca. ²²Iná wamawiénidacué Dios wáiwitáise iyúwa, wàacaténá icàaluíniná báisiiri iyú. Wáibàacué wawàwa nacáiwa Dios iwéré cachàiníiri iyú yeedáanápíná wía yàataléwa, yácáiná Jesús íiraná idéca yàapídáidaca wáiwitáise wabáyawaná íchawa, Jesús yéetácáinátéwa wáichawalíná. Iná càmita iwàwacutá achúmaca wáináidacawa wawàwawa wabáyawanámi ìwaliwa, yácáiná Espíritu Santo masacàacaté imànica wáiwitáise wabautizáaalítéwa úni yáaculé. ²³Cachàinicué wáiwitáise mamáalàacata Dios ìwali, picácué nacái wawènúada wáiwitáisewa Dios ícha, néese weebáidacué Jesucristo itàacái tàì íiméeri iyú càide iyúwa wacàlidáaná waináwanáwa weebáidáaná, yácáiná Dios imànipíná walíwa macáita

yái cayábéerica càide iyúwaté icàlidáaná walíni cáimiétacanéeri iyú. ²⁴Wamichàidacué wáiwitáisewáaca cáininácaténá waicáyacacawa cachàiníwanái mamáalàacata, wamànicaténá nacái cayábéeri. ²⁵Picácué wayamáida wàwacáidáyacacawa wamànicaténá culto, wàaca nacái Dios icàaluíniná. Picácué wamàni càide iyúwa náiwitáise iyáaná níara abénaméeyéi càimíiyéica ìwacáidáyacawa wáapicha, néese wachàiniadacué wawàwawáaca siùcade. Iwàwacutá càì wamànica cachàiníwanái mamáalàacata wáalíacáináwa mawiénica Wáiwacali yéenáíwaná yàanàacatáipiná, èeri imáalàanápiná nacáíwa.

²⁶Wamànicaalí wàacawa wabáyawanáwa mamáalàacata wéemìacadénáami yái báisíiri tàacáisica Jesucristo ìwali, yá canáca walí quirínama áiba yéetéeripináwa iyúwa sacrificio wáichawalíná wabáyawaná ìwalíise, canácáiná áiba Jesucristo íicha Dios iiquéeri càiride iyúwa cawèníiri yéetáanápináwa wáichawalíná. ²⁷Iná wáucacaalí wáichawa Jesucristo, yá ìyaca walí wapíchalépiná abéta Dios yàasu yùuwichàacáisi máiníiri caiyéinináca, cáaluíri waicáca, yá nacái manuúri quichái caluérica, ipucuéricawa ìyaca cachàiníiri iyú, yeeméeripináca Dios yùuwidenái. ²⁸Bàaluité áibacaalí wenàiwica càmita imàni càide iyúwa Dios itàacái íimáaná, yái bàaluisàimi tàacáisica profeta Moisés icàlidéericaté nalí Dios inùmalicuise, néese ìyacaalíte nacái pucháiba wenàiwica, càmicaalí máisiba nacái icháawèeyéicani, nàalíacáinaté imànica ibáyawanáwa, yáté càmita nacuèrinánái iicá ipualé, néese nanúacani ráunamáita. ²⁹Iná píalíacuéwa nàuwichàanápináca manuísíwata cachàiníwanái nayamáidacaalí neebáidaca Dios Iiri namànicaténá írí báawéeri, càide iyúwa nabawàidaca nacáicaalíni nàabàli iyúwa; càide iyúwa nacái casacàaca nacáicaalí naicáca Dios Iiri íiraná, caná iwèni naicácáiná Dios Iiri yéetáanáwa wáichawalíná; càide iyúwa nadéca nacáicaalí natàaníca nacái báawéeri iyú naquíniwa Espíritu Santo ìwali, yái cáininéerica iicáca wía. Yái Dios Iiri íiranáca, yácata cawènírica imànica wàlisàì wawàsi Dios imànírica wáapicha iwasàacaténá wía yàasu yùuwichàacáisi íichawa. Yái Jesucristo íiranáca masacàaca imànica wáiwitáise wabáyawaná íichawa Dios iicápiná. ³⁰Wáalíacawa Wacuèriná Dios idéca íimaca: “Núacata yái yùuwichàidéeripináca wenàiwica imàníiyéica ibáyawanáwa. Núacata yái yèeripináca nawèni”, íimaca yái Diosca. Idéca íimaca nacái: “Núa Dios, nùuwichàidapiná nùasu wenàiwicawa namànicaalí nabáyawanáwa”, íimaca yái Diosca. ³¹!Máiníiri caiyéinináca yùuwichàacáisiquéi cáuri Dios yùuwichàidacaalí wíawa!

³²Quéwa piwàwalicué càinacaalíté iyú pidàbaca péemiaca yái cayábéeri tàacáisica Jesucristo ìwali, pìidenìacatécué nacái piùwichàanáwa mamáalàacata matuíbanáiri iyú áibanái imànicaalíté píipunita manuírì ùwicái peebáidacáiná Jesucristo itàacái. ³³Abénaméeyéicué píapichéeyéi nàuwichàacatéwa manuísíwata Wáiwacali irípiná macái wenàiwica yàacuéssemi. Aibanái càmfíyéi yeebáida Wáiwacali natàanícaté máiní báawéeri iyú nàwali, naicáaní nacái naquíniná, nàuwichàidacaté nacái abénaméeyéi. Achúmacatécué piwàwa nàwali nàuwichàacáinatéwa. ³⁴Pidécuéca piicáca napualé cáininéeri iyú pitécáténácué nayáapiná, níai píapichéeyéica yùuwichèeyéicatéwa presoíyéi ibànalicu, neebáidacáinaté Jesucristo itàacái. Pìidenìacatécué nacái piùwichàanáwa casíimáiri iyú piùwidenái imelùdacaalítécué piasuwa píalíacáinácuéwa pidèniaca áiba piasuwa càmfíri imáalàawa chènuniré cayábéeri íicha yái piasumica cháí èeri iricuíríca. ³⁵Picácué piméyáawa, néese manuícué píináidaca piwàwawa Dios ìwali; peebáidacaalícué Dios itàacái tàì íiméeri iyú mamáalàacata, yásí yàacué píríwa cawèníiri manuísíwéeri chènuniré. ³⁶Iwàwacutácué cachàinica píiwitáise mamáalàacata pìidenìacaténácué piùwichàanáwa matuíbanáiri iyú, pímanícaténácué càide iyúwa Dios iwàwáaná yéewanápinácué peedáca píríwa nacái yái cawènírica Dios icàlidéericatécué pírí ìwali cáimiétacanéeri iyú. ³⁷Iwàwacutá wàideniaca wàuwichàanáwa quiríta wacùanápiná Cristo yàacawa néese, càide iyúwa Dios itàacái íimáaná profeta itànèericaté. Càì íimacaté:

“Caquialésíwata yàanàapínaca yái yèeripínacawa néese,
càmfírita nacái idècuniawa càiripínata.

³⁸Nùasu wenàiwica nuiquéerica mabáyawanéeri iyú
yeebáidacáiná núa, ìyapíná càiripínata yeebáidacaalí
mamáalàacata nutàacái, quéwa iwènúadacaalí nuícha
íiwitáisewa icalùni ìwalíisewa, néese càmita cayába nuicá
íiwitáise”,

íimaca yái Diosca. ³⁹Quéwacué càmfíyéi néená wía, níara iwènúadéeyéica íiwitáisewa Dios íicha icalùni ìwalíisewa, yásí namáalàacawa. Néese wíata yái yeebáidéeyéica Dios itàacái mamáalàacata, Jesucristo iwàsèeyéipínaca Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha.

La fe

11 ¹Báisícaalí weebáidaca Dios, yásí wáalíacawa báisíiri iyúcani wawàwalícuísewa Dios imànínápiná walí càide iyúwa icàlidáaná walíni; báisícaalí weebáidaca Dios, yásí wáalíacawa báisíiri

iyúcani ìyaca báisíri wawàsi càmíricáwa wadé waicáca watuí iyúwa.
²Cayábacaté Dios iicáca abénaméeyéi wàawirináimi israelitanái fiwítáise bàaluité neebáidacáináté Dios.

³Weebáidacáiná Dios íná yéewa wáalíacawa Dios idàbacaté macáita itàacái iyúwa, macái wawàsi ìyéerica cháí èri írìcu, chènuníiséeyéi cáli íinata nacái macáita, íná yéewa wáalíacawa Dios iwènúadacaté wawàsi càmírica wadé waicáca imànicaténá macáita yái waiquéerica.

⁴Bàaluité Abel yeebáidaca Dios ínáté imànica càide iyúwaté Dios ichùulianáni. Abel inúacaté ipìrawa iyúwa sacrificio ibáyawaná ìwalísewa, isutácaténá Dios íicha imàacáanápíná iwàwawa Abel ibáyawaná íicha. Cayábacaté Dios iicáca yái Abel imànínáca. Iná mabáyawanácaté Dios iicáca Abel. Quéwa Abel ibèeri íipidenéericaté Caín càmítaté imàni càide iyúwaté Dios ichùulianá. Néese Caín yàacáita Dios írí ibànacale ìyacanáwa meedá, càmíricaté Dios ichùulla wenàiwicanái imàaca Dios írí nabáyawaná ìwalísewa. Ináté cayábéeri Dios iicáca Abel fiwítáise Caín íicha. Iná éwita Abel yéetáacáanítatéwa madécaná camuí néese siùcade, càicáaníta siùcade wéemíaca iináwaná ìwali, yásí wawàwalica càinácaalíté iyú yeebáidáaná Dios, yá wáalíacawa iwàwacutáaná weebáidaca Dios nacái.

⁵Bàaluité Enoc nacái yeebáidaca Dios, yáté Dios itécani chènuniré méetáanánamata icáuca yáapichawa. Càmítaté quirínama nàanàaca Enoc cháí èri írìcu Dios itécáináténi. Dios itàacái profeta itànèericaté icàlidaca walí Enoc iináwaná: Ipíchawáiseté Dios itéca Enoc chènuniré, Enoc ìyacaté machacàníiri iyú ínáté cayábaca Dios iicáca fiwítáise.
⁶Quéwa càmíta wáalímá wàyaca iyúwa casíimáiná Dios iicáca càmicaalí weebáidani. Wawàwacaalí wamawiénidaca Dios wáiwítáise iyúwa wáalíacaténá ìwali, iwàwacutáca weebáidaca ìyaca cáuri Dios. Iwàwacutá weebáidaca nacái Dios iicáanápíná wapualé, imàaca nacái iwàwawa wabáyawaná íicha, wía icutéeyéicani manuísíwata wáalíacaténá ìwali.

⁷Bàaluité Noé nacái yeebáidacaté Dios. Néese Dios yàalàacáináté Noé yùuwichàacáisi íichaná, yái ichàbéeripinátéwa ipíchale, càmíiritécáwaca idé Noé iicáca, ínáté Noé yeebáidaca Dios itàacái. Noé imànicaté manuírì arca lancha nacáiri iwasàanápínáté yéénánáíwa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, yái manuírì yéesacáica imáalàidéeripináté macái èri mìnánái. Noé yeebáidacaté Dios, ínáté yái arca Noé imàníirica yáasáidacaté cabáyawanáca macái èri mìnánáica, iwàwacutáanáté nacái néetácawa nabáyawaná ichùuliacawa.

Quéwa Noé yeebáidacáináté Dios, ínáté mabáyawanáca Dios iicácani iwasàanápínáté Noé Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha.

⁸Bàaluité Abraham nacái yeebáidaca Dios, ínáté Dios imáidacaalíténi, yáté Abraham yeebáidaca irí, yá yàacawa yàasu cáli íchawa yàacaténátéwa áiba cáli nérépiná Dios yèeripinácaté irí. Abraham imusúacaalítéwa yàasu cáli íchawa, càmitaté yáalíawa alénácaalí yàawa. ⁹Càmitaté Abraham iméyáawa, néese yeebáidacaté Dios mamáalàacata, éwitaté iwàwacutácaáníta yèepunícawa iyúwa canéeri yàasu cáli idécanáamité yàanàaca ínatalé yái cáli Dios icàlidéericaté irí iináwaná ìwali cáimiétacanéeri iyú, yàanápínáté Abraham iríni. Càmitaté Abraham imàni icapèewa néenibàa, néese yèepunícáitawa yàacawa, ìyacaté mamáalàacata ímamisíiri capìima irícu. Càité nàyaca nacái níái Abraham ìiri ípidenéericaté Isaac, Isaac ìiri nacái ípidenéericaté Jacob. Ewitaté Dios càmicáanítàacá yàa nalí yái cálica càide iyúwa icàlidáanáté nalíni cáimiétacanéeri iyú, càicáanítaté neebáidaca Dios mamáalàacata yàanápínáté nalíni áibaalípínacáwa. ¹⁰Càité Abraham ìyaca iyúwa canéeri yàasu cáli icùacáináté yàanàanápíná áiba yàcalé íiwitáaná néré, yái cayábéeri yàcalé chènuníiséerica, ibàluèricawa cachàiníiri íba ínata càmfírica imáalàawa, yái yàcalé Dios idàbéericaté.

¹¹Sara nacái, úai Abraham ínuca, yeebáidéechúa Dios itàacái. Ewitaté càmicáaníta yéewa quéenibeca úa máinícáináté béeruca úa, Abraham nacái máinícaté béericani, càicáanítaté Dios ichàiniadaca Abraham idènianápínáté ìiriwa Sara yáapicha Abraham yeebáidacáináté Dios imànínápínáté macáita machacàníiri iyú càide iyúwaté icàlidáaná Abraham iríni cáimiétacanéeri iyú. ¹²Càité Abraham idènìaca ìiriwa yái Isaac, éwitaté máinícáaníta béericani yái Abrahamca, nayúunáidéeri yéetápinácatéwa mesúnamáita. Néeseté Abraham ìiri ípidenéericaté Isaac idènìacaté yéenibe nacáiwa, itaquénái nacáiwa madécaná. Iná yéewa siuca nàyaca manùbéeyéi Abraham itaquénáinámi càide iyúwa dùlupùta imanùbaca chènuníiséeyéica, iyúwa nacái imanùbaquéi manuíri úni yàasu càina imuluíca càmfírica wáalimá waputàaca.

¹³Macáita níái Abrahamnáica yeebáidéeyéicaté Dios itàacái, neebáidacaté Dios mamáalàacata tàì íméeri iyú àta néetácatalétawa, éwitaté càmicáanítaté needá nalíwa cayábéeri wawàsi Dios icàlidéericaté nalí iináwaná ìwali cáimiétacanéeri iyú yàanápínáté nalí nía. Quéwa neebáidacáiná Dios tàì íméeri iyú, ínáté yéewa naicáca yái cayábéerica náiwitáise iyúwa, càmfíri natuí iyúwa, yái cayábéerica Dios imàníiripinácaté

nataquénáinámi irí cháí èeri irícu, chènuniré nacái. Casíimáicaté nawàwa naicácáináténi náiwitáise iyúwa càide iyúwa waicácaalí wenàiwica déecuíséericáwaca wáicha, wamáidacani watàidacaténáni casímáiri iyú idècunitàacá wàacawa wáipunitáidacani. Càité nacái níái Abrahamnáica, casímáiri iyúca nèepunícáitawa nàacawa iyúwa canéeyéi yàasu cáli náalíacáinátéwa napáchiacáita nèepunícawa irícu yái èeriquéi, nadèniacáináté nàasu cálipináwa chènuniré. ¹⁴Cawinácaalí càì icàlidéeyéica iináwanáwa náasáidaca amaléeri iyú nacutáca nàacawa natufyàaca nàasu cálipináwa càmfíríca cháí èeri irícuíri. ¹⁵Càmítaté náináidawa ìwali yáara cáli nàacatáiseecaté. Náináidacaalítéwa ìwalítá, yáté náalímá nèepùacawa nérétá. ¹⁶Quéwa nawàwacaté nàasu cálipináwa cayábáwanáiri, yái Dios yàasu cáli chènuníiséerica, Dios icùacataléca macáita. Iná càmfírítá báì nàwalíse yái Diosca, néese casíimáica yéemíaca nacàlidáaná naináwanáwa nadèniaca Nacuèrináwa, yái Diosca. Càì wáalíacawa càmita báì Dios nàwalíse, Dioscáiná idéca ichùniaca nalípiná cayábéeri yàcalé chènuniré.

¹⁷Abraham yeebáidaca Dios tàì fíméeri iyú mamáalàacata éwítaté Dios yáalimáidacáaníta iicáwani asáisi báisícaalí Abraham yàaca Dios iyéininá. Càité Dios yáalimáidaca iicáwa Abraham: Ichùuliacaté Abraham inúanápináté ìiriwa Isaac iyúwa sacrificio yàacaténáté Dios icàaluíná. Càmita báisi Dios iwàwaca wanúca irí wenàiwica, néese càicáicaté Dios yáalimáidaca iicáwa Abraham. Yá Abraham iwàwacaté yeebáidaca Dios itàacái, iná fínáidacatéwa inúanápiná Isaac iyúwa sacrificio Dios irí, yái abéerita ìirica, éwítaté Dios icàlidacáaníta Abraham iríni cáimiétacanéri iyú imàacáanápináté Isaac idèniaca madécaná itaquénáíwa, Abraham itaquénáinámpiná. ¹⁸Càité Dios fímaca Abraham irí idècunitàacá sùmàicani yái Isaac: “Nuicápiná iyúwa nùasunáíwa pliri Isaac itaquénáinámi”, fímacaté yái Diosca. ¹⁹Quéwa Abraham fínáidacatéwa inúanápináté ìiriwa Dios irí Abraham yeebáidacáináté Dios yáalímá imichàidacani yéetácáisi fícha, yái Isaac, Abraham yáalíacáináwa cachàinfíríca yái Diosca. Achúmacaté Abraham inúa ìiriwa, càmita imáisanà Dios fíchani, yái Isaac. Quéwa Dios imáidacaté Abraham irí ichùuliacaténá Abraham ipíchanáté inúa ìiriwa. Iná Abraham yeebáidacáináté Dios, ínáté yéewa Abraham yeedáca ìiriwa cáuritàacáwa, càide iyúwa Dios idéca nacáicaalí imichàidaca Isaac yéetácáisi fícha.

²⁰Càité nacái Isaac yeebáidaca Dios. Iná icàlidacaté tàacáisi Dios inùmalícuíse fíméerica Dios imànínápináté cayábéeri Jacob irí, Esaú irí nacái, níái Isaac yéenibe asíanáica.

²¹Jacob nacái yeebáidacaté Dios, ínáté maléenácaalí irí èeri ipíchawáise yéetácawa, Jacob icàlidacaté tàacáisi Dios inùmalicuise itaquénái ípidená ìwaliwa, níái José yéenibe pucháiba ùuculiyéica. Yái tàacáisi ímacaté Dios imàníínápináté nali cayábéeri. Yá Jacob éwitaté machawàacacáanítani béecái iyú, càicáanítaté íináidacawa cáaliacáiri iyú. Yáté imichàacawa quiríta yàasu cama íchawa, yá íbàaca ichaquèewa ìpìnáanírira ìwali icuàdàanápiná íiwitawa, yàacaténa Dios icàaluíniná. Càité Jacob yeebáidaca Dios éwitaté iwàwacutacáaníta itéca yéenibewa macáita Egipto yàasu cáli néré.

²²José nacái yeebáidacaté Dios, ínáté maléenácaalí irí èeri ipíchawáise yéetácawa, yá José icàlidacaté yéenanái iríwani, níái israelitaca, namusúanápinátéwa Egipto yàasu cáli íicha áibaalípináté. José yeebáidacaté Dios iyúudàanápináté israelitanái, íná José ichùuliacaté nía natéenápináté yáapimi chácataínápinácaalíté namusúawa Egipto yàasu cáli íicha, nabàliacatéenáté yáapimi áiba cáli néré, yái cáli Dios imàaquéericaté Abraham irí.

²³Néeseté nacái Moisés isèenái neebáidacaté Dios iyúudàanápináté nía, nía nacái néenánái israelitaca. Iná idécanáamité Moisés imusúaca íicá èeri, yá isèenái icuacaténi ibàacanéeri iyú máisiba quéeri cayábacáinaté naicáca íicacánáwa yái sùmai yáanaca càiride iyúwa wenàiwica íibaidéeripinaté Dios irípiná. Egipto yàasu cáli icuèriná ichùuliacaté israelitanái nanúanápináté néenibewa aslanáica, quéwa càmita cáalu Moisés isèenái, ínáté càmita namàni càide iyúwaté egipcionái icuèriná ichùullianá nía.

²⁴Moisés nacái yeebáidacaté Dios. Quéechatécáwa Egipto yàasu cáli icuèriná íidu udàwinàacaté Moisés càide iyúwa uiriwa. Quéwa idécanáamité béerica Moisés, càmitaté iwàwa náimaca ìwali itaquéricani, yái faraón icuèricaté Egipto yàasu cáli. ²⁵Néese cayába cachàiníwanái íicacaté yùuwichàanápináwa Dios yàasu wenàiwica yáapicha, níái israelitaca, íicha yái íyáanápinacaté càasuíri iyú achúma èeríínata náapicha níái Egipto yàasu cáli íiwacanánáica, imàníiyéicaté ibáyawanáwa casímáiri iyú. ²⁶Moisés yáalimápinacaté idèniaca macáita cawèníiri íyéericaté Egipto yàasu cáli icuèriná irí, naicácáinaté Moisés càiride iyúwa faraón ìiri, quéwa Moisés imàacacaté íchawa macáita, cawènicáiná cachàiníwanái íicacaté yái yùuwichàanápinacatéwa Dios irípiná càide iyúwa Cristo yùuwichàanápinátéwa áibaalípináté. Càité Moisés íináidacawa yeebáidacáinaté Dios yàanápináté cawèníiri nali chènuniré cawinácaalí yùuwichèeyéicawa Dios irípiná neebáidacáiná itàacái.

²⁷Moisés yeebáidacaté Dios, ínáté yéewa itéca israelitanái Egipto yàasu cáli ícha, macàaluínináta rey ilúa ícha, yái icuèricaté Egipto yàasu cáli. Yáté cachàinica Moisés íiwitáise Dios ìwali imànicaténáté càide iyúwa Dios ichùulianáni. Moisés imànicaté cachàiníiri iyú macàaluínináta càide iyúwa iicáidaca nacáicaalí mamáalàacata Dios irí, yái Dios càmfíríca yéewa waicáca. ²⁸Moisés yeebáidacaté Dios itàacái, ínáté ichùuliaca israelitanái namànica idàbáanéerité Pascua yàasuná culto càide iyúwaté Dios icàlidáaná Moisés iríni. Iná israelitanái nanúacaté napírawa oveja yéenibe. Macái capíi imanùbaca iricúiyéi iwàwacutácaté nanúaca abéeri oveja wàlisàì. Néese napusúa oveja fíranámi nacapèe inùma ìwaliwa ipíchana Dios yàasu ángel inuérica wenàiwica inúaca israelitanái idàbáanéeyéica néenibe asianáica.

²⁹Càita nacái israelitanái neebáidacaté Dios, ínáté nachàbacawa Mar Rojo yàasu manuíri úni ìwallabàa. Dios yàacùaca yèewi yái única nachàbáanápínáwa abéemàalé. Yáté nàacawa chuìri cáli íinatabàa. Càité Dios imàacaca napìacawa nàuwidenái íichawa níai Egipto yàasu cáli néeséeyéica. Néese egipcionái nawàwacaté nachàbacawa nacái náibàacaténáté israelitanái, quéwa Dios imàacaca ibàliacawa yái única, ínáté Egipto yàasu cáli néeséeyéi nàisicùmacawa.

³⁰Néese israelitanái neebáidacaté Dios, ínáté Dios iyúudàaca nía namànicaténáté ùwicái nàuwidenái íipunitawa, áiba yàcalé mìnanaí, íipidenacataléca Jericó. Nàipìnáanáica Jericó itéesebàa siete èeri, yái yàcalé iwáiná itéesebàa càide iyúwaté Dios íimáaná nálí, yáté iwáiná yúuwàacawa. ³¹Ua nacái Rahab, Jericó ìyacàlená mìnaluca. Quéechatécáwa uimácaté asianái yáapícha plata ìwalínápiná. Quéwa uwènúadacaté úiwitáiseewa ubáyawaná íichawa, yá uebáidacaté Dios itàacái. Ináté pucháiba israelitanái yàanàacaalíté Jericó ìyacàlená néré naicáanápínáténi ipíchawáiseté macái israelitanái imànica ùwicái Jericó íipunita, yáté Rahab ubàaca nía Jericó ìyacàlená yàasu úwinái íícha. Uyúudàacáináté israelitanái, iná càmitaté nanúa úa namawèniadacaalíté Jericó ìyacàlená. Yáté càmita uétáwa náapícha níai Jericó ìyacàlená mìnanaíca càmfíyéicaté yeebáida Dios itàacái.

³²Iyaca madécaná càiri tàacáisi nàwali áibanáica yeebáidéeyéicaté Dios. Canáca nulí cayába èeri nucàlidacaténá naináwaná ìwali macáita, níai Gedeón, Barac, Sansón, Jefté, rey David, Samuel, áibanái profeta nacái. ³³Israelitanái neebáidacáináté Dios, ínáté Dios iyúudàaca namànica ùwicái Canaán yàasu cáli mìnanaí íipunita needácaténáté nàasu cáli. Dios iyúudàacaté israelita íiwacanánái nacùaca wenàiwicanái machacàníiri

iyú. Dios imànicaté nali madécaná cayábéeri càide iyúwaté ímáaná nali cáimiétacanéeri iyú. Dios icùacaté nacái áibanái ipíchaná león cháwi nacáiri iyáaca nía, íná yéewa nabàlìacaté cháwinái inùma Dios ichàini iyú. ³⁴Dios icùacaté áibanái nacái manuíri quichái íicha. Aibanái neebáidacáináté Dios, íná Dios iwasàacaté nía nàuwidenái íichawa iwàwéeyéicaté inúaca nía espada machete nacáiri iyú. Aibanái canáca cayába nachàini, quéwa Dios yàacaté nachàinipiná neebáidacáináté itàacái, yá namànicaté ùwicái cachàiníiri iyú, yá namawèniadaca nàuwidenái yàasu úwináwa. ³⁵Inanái nacái neebáidacaté Dios, íná Dios icáucàidacaté nali néenibe yéetácáisi íicha.

Quéwa áibanái néetácátéwa cabèesi iyú càmicáináté nawènúada náiwitáisewa Dios íicha nàuwidenái nacapèedáidacaalíté nía. Càmitaté nawènúada náiwitáisewa Dios íicha nawàwacáináté namichàacawa yéetácáisi íicha áiba èeripiná nàyáanápiná cayába Dios yáapicha.

³⁶Aibanái nàuwichàacatéwa nàuwidenái iicáanícaalíté naquíniná, nacapèedáida nacái nía, nadacùaca nía cadena iyú, náucacaté nía presoíyéi ibànalìculé neebáidacáináté Dios itàacái. ³⁷Aibanái nacái néetácawa nàuwidenái nanúacáináté nía íba iyú, nasiéráidacaté nía nacái, nanúacaté nía nacái espada machete nacáiri iyú. Níái yeebáidéeyéicaté Dios itàacái nèepunícátéwa macapèeta. Canáca nabàle cayába, nàwalica nabàlewa oveja íimami, cabra íimami nacái. Catúulécanácaté nía, naméeràacawa. Aibanái yùuwichàidacaté nía. Aibanái imànicaté nali báawéeri. ³⁸Ewitaté canácaáníta nawèni èeri mìnanaí iicáca nía, càicáaníta cawènica nía èeri mìnanaí íicha, máinícaínáté báawaca èeri mìnanaí íiwitáise. Nèepunícátéwa canácatalé wenàiwica manacúali yùucubàa càinàwàiri, dúli yèewibàa nacái, nacutácaté utàwi nàyáanápináté cáli iriculé, íba yéecalìcubàa nacái.

³⁹Macáita nía neebáidacaté Dios, íná mabáyawanácaté Dios iicáca nía. Quéwa càmitaté needá nalíwa yái cayábéerica Dios icàlidéericaté nali íwali cáimiétacanéeri iyú imàacáanápináté nalíni. ⁴⁰Yácáiná Dios íináidacatéwa wàwali, àta wamusúacataléta waicá èeri, imàníinápináté walí cayábéeri cachàiníwanái mamáalàacata náapicha, yéewanápiná Dios yàaca macáita wacáuca càmfíiri imáalàawa náapicha, áibaalí èeri imáalàacaalípináwa.

Fijemos la mirada en Jesús

12 ¹Madécanácaté nía, níái wenàiwica iyéeyéicaté cháí èeri irícu yeebáidéeyéicaté Dios itàacái. Siúcáisede nàyaca chènuniré,

iyúwa manuúri acalèe wawicáulé, iicáidéeyéica walí naicácaténá cànácaalí wáyáaná. Wadéca wéemiaca naináwaná, íná wáalíacawa iwàwacutá weebáidaca Dios tàì ííméeri iyú nacái. Péemíacué comparación: Iwàwacutácaalí wenàiwica ipianícawa carrera ìwali, yá imàacaca íichawa macái wawàsi imiéri, càmita nacái idacùa yàabàliwa, iwàwacáiná ipianícawa cayába cachàiníiri iyú. Càita nacái wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái: Wamàacacué wáichawa macái yái càulenéerica imànica walíni, wamàacacué wáichawa nacái wabáyawanáwa idacuèrica wía. Néese wáibaidacué cachàiníiri iyú Dios irípiná; wàideníacué wàuwichàanáwa mamáalàacata matuíbanáiri iyú; weebáidacué Dios nacái tàì ííméeri iyú yéewanápiná wàanàaca chènuniré. ²Manuícué wáináidaca wawàwawa mamáalàacata Jesús ìwali. Jesús yeebáidacáinaté Dios tàì ííméeri iyú náicha canánama, íná nacái yáalimá iyúudàaca wía weebáidacaténá Dios mamáalàacata àta wàanàacataléta chènuniré. Jesús yùuwichàacatéwa cruz ìwali, càide iyúwa báawéeyéi yùuwichàanáwa máiní báiri iyú, cáiwíiri iyú nacái namànicáiná nabáyawanáwa manuúri cachàiníwanái náicha canánama. Quéwa éwitaté nawàwacáanáta nabáiniadaca Jesús nanúacaalíténi, máiní nacái cáiwíiricani, càicáanáta Jesús iicácaté yùuwichàanáwa càiride iyúwa achúméeri wawàsi meedá yáalíacáinatéwa casímáinápinaté iwàwa manuísíwata chènuniré yùuwichàacáisi idénáami. Néese idécanáamité icáuàacawa, yá imichàacatéwa chènuniré yáawinacawa Dios yéewápuwáise icuàcaténá macáita Dios yáapicha.

³Iná píináidacuéwa Jesús ìwali, yái ìidenièricaté manuúri yùuwichàacáisi cabáyawanéeyéi imànicáinaté irí máiní báawéeri, nacuísáidacaté náichawani cachàiníiri iyú. Píináidacuéwa Jesús ìwali cachàinícaténácué píiwitáise ìwali, ipíchaná chamàleca píibaidaca Dios irípiná, machawàacacáichacué nacái pía picalùniwa, Jesús yùuwichàacáinatéwa cachàiníwanáicué píicha. ⁴Càmitàacáwa piùwichàacuéwa manuísíwata àta péetácatalétawa iyúwaté Jesús yéetáanáwa. Iná picácué ínu pía, néese pimànicué ùwicái manuísíwata cachàiníwanái píbáyawaná ípunitawa pimànicáichacué píbáyawanáwa. Pìideníacué nacái piùwichàanáwa matuíbanáiri iyú cànácaalí báawéeri áibanái imàníricuéca píri ìwalíise yái peebáidáanáca Jesús itàacái. ⁵Picácué píimáicha cànácaalíté Dios yàalàanácué pía, Dios yéenibecáinácué pía. Càì íimaca Dios itàacái profeta itànèericaté:

“Péemíà nulí nuìri, picá caná iwèni piicáca Wacuèriná
Dios imàacáaná piùwichàacawa yéewáidacaténá

pimànica cayábéeri; picá nacái máiní achúmaca piwàwa
 yùuwichàidacaalí pía cachàiníiri iyú pibáyawaná ìwalísewa.
 6 Yácaíná Wacuèriná Dios yéewáidaca wía yùuwichàacáisi
 iyú wía cáininéeyéica Dios iicáca; yùuwichàida nacái wía
 macáita wamànicaalí wabáyawanáwa, wía Dios yeedéeyéica
 yéenibepináwa”,

íimaca yái Dios itàacáica. 7 Pìideniàcué piùwichàanáwa Dios
 yùuwichàidacaalícué pía. Càicué imànica pírí yéenibecáinácué pía. Macáita
 wenàiwica quéenibéeyéi néewáidaca néenibewa, nacapèedaca nía nacái
 namànicaalí nabáyawanáwa. Càita nacái Dios imàacacué piùwichàacawa
 yéewáidacaténácué pìideniàca mamáalàacatani, yùuwichàidacuéca pía
 nacái pimànicaalícué pibáyawanáwa. 8 Càmicaalícué Dios yùuwichàida pía
 càide iyúwa yùuwichàidáaná yéenibewa canánama, néese càmitacué Dios
 yéenibesíwa pía, néese canéeyéica yáaniricuéca pía meedá. 9 Càita nacái
 bàaluité sùmanáicaalíté wía, yáté wasèenái cháí èeri irícu néewáidacaté
 wía, nàuwichàidacaté wía nacái wamànicaalíté wabáyawanáwa, yáté
 wàaca náimiétacaná. Iná Wáaniri Dios chènunfiséeri yéewáidacaalí wía
 yùuwichàacáisi iyú, yá iwàwacutá weebáca cachàiníwanái, yùuwichàidacaalí
 wía nacái wabáyawaná ìwalísewa cháí èeri irícu, wadèlianápiná
 yáapicha wacáucawa càmiíri imáalàawa. 10 Bàaluité wasèenái cháí èeri
 irícuíyéica néewáidacaté wía, nàuwichàidacaté wía nacái achúma èerita
 càide iyúwaté nawàwáaná. Quéwa Dios yéewáidaca wía yùuwichàacáisi
 iyú, yùuwichàidaca wía nacái wamànicaalí wabáyawanáwa. Dios
 yùuwichàidaca wía imànicaténá walí cayábéeri, iyúdàacaténá wía
 nacái, yéewanápiná wàyaca mabáyawanéeri iyú càide iyúwa Dios iyáaná.
 11 Dios yéewáidacaalí wía yùuwichàacáisi iyú, yùuwichàidacaalí wía
 nacái wabáyawaná ìwalísewa, yá achúmaca wawàwa yátaca èericani
 cáiwicáiná walíni. Quéwa idécanáami yùuwichàacáisi ichàbacawa, yá
 wéewáidacaalíwa cayába, yásí wàyaca machacàníiri iyú, matufbanáiri
 iyú nacái càide iyúwa Dios iwàwáaná, cayábaca nacái wáapicha Dios.

El peligro de rechazar la voz de Dios

12 Iná pimichàidacué píiwitáisewa wàlisài iyú píibaidacaténácué
 Dios iripíná cachàiníiri iyú. Pichàiniadacué piwàwawa Dios ìwali
 pìideniàcaténácué piùwichàanáwa. 13 Piyacué machacàníiri iyú càide
 iyúwa báisiiri tàacáisi íimáaná yéewanápinácué píapichéeyéi càmiíyéi
 máiní cachàinica íiwitáise Jesús ìwali càmita nacaláawa Dios íicha,
 ipíchaná nacái naméeràacawa íicha nabáyawaná ìwalísewa.

¹⁴Picutácué píalimáanáta pìyacaténácué macái wenàiwicanái yáapicha matuíbanáiri iyú. Càita nacái píalimáidacué pìyaca mabáyawanéeri iyú, yácaíná cawinácaalí càmíirica ìya mabáyawanéeri iyú, càmita yáalimá ìyaca Wáiwacali yáapicha. ¹⁵Piicácué píchawa cayába ipíchaná abéeri péenácué iwènúadaca íiwitáisewa Dios íicha, yái imàníirica walí cayábéeri mawèníiri iyú. Cawinácaalí iwènúadéerica íiwitáisewa Jesucristo íicha, càicanide iyúwa bànacalé idènièrica ìyacaná ipisíiriwa, iculálecáináni, inuérica wenàiwica. Càita nacái cawinácaalí iwènúadéerica íiwitáisewa Jesucristo íicha, càmita iwasàapíná yáawawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, néese báawaca meedá imànica áibanái íiwitáise Jesucristo íicha. ¹⁶Piicácué píchawa ipíchaná abéeri péenácué iimáca áiba yáapicha càmíirica unìrisíwa, càita nacái càmíichúaca íinusíwa. Cayábacué nacái ipíchanácué caná iwèni piicáca yái cayábéerica Dios iwàwéericuéca imànica pírí. Picácué píináidawa iyúwaté Esaú íínáidáanátéwa, yái Jacob ibèerica bàaluité. Caná iwèni Esaú iicácaté yái cayábéerica Dios iwàwéericaté imànica írí, yái Isaac ìirica idàbáanéerica. Iná abé yàawiriaté, máinícáináté máapica yái Esaúca, íná iwéndacaté íichawani yái cayábéerica Dios imàníiripinácaté írí. Iwéndacani iméeréeri íríwani, yàacàsi ìwalíná. ¹⁷Píalíacuéwa, Esaú yèepùacaalíté iwàwaca yáaniri icàlidaca cayábéeri tàacáisi Esaú íipidená ìwali Dios inùmalicuise yéewacaténaté Dios imànica cayábéeri Esaú írí idécanáamité Isaac yéetácawa, càmítaté Isaac yeebá Esaú írí éwítaté Esaú íicháanícáaníta manuísíwata Dios imàníínápináté írí cayábéeri. Càité Dios yùuwichàidaca Esaú canácáiná iwèni Esaú iicácaté Dios imàníínápináté írí cayábéeri.

¹⁸Dios idéca imànicuéca pírí cayábéeri cachàiníwanái náicha níái israelitanái yàawirináimica. Bàaluité Dios ichùuliaca nabàlùanápináwa manuírí dúli íipunita, íipidenéerica Sinaí, néemíacaténá Dios icàlidaca nalí itàacáíwa. Níái israelita naicáidacaté dúli írí ipucuéricawa manuírí quichái iyú, ibàlièrica nacáíwa catéeri iyú; cachàiníiri cáuli nacái ipùaca manuírí dúli ìwali. ¹⁹Néese israelitanái néemíacaté trompeta isàna máiníiri cachàini; néemla nacái Dios itàacái idècunitàacá itàaníca nalí. Níái yéemièyécaté Dios itàacái, nasutáca Dios íicha wawàsi manuísíwata ipíchanaté itàaníca nalí àniwa, máinícáináté cáaluca néemíaca itàacái. ²⁰Càité nasutáca Dios íicha càmíicáináté náalimá nàidenìaca yái tàacáisi Dios ichùulièricaté iyú nía. Càì íímaquéi tàacáisica: “Cawinácaalí wenàiwica, pírái nacái yèericawa mawiénita manuírí dúli írí, iwàwacutácué pinúacani íba iyú, càmicaalí

nacái ùlibàna iyú”, ímacaté yái Diosca. ²¹Máinicáiná caiyéininéerica yái naiquéericaté néeni, ínaté profeta Moisés ímaca: “Nutatácawa nucalùniwa”, ímaca yái Moisésca.

²²Quéwa píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái pidécuéca pìanàaca mawiéniré cáuri Dios ìyacàle irí, áibaalí ípidenácatalé Sión yàasu manuíri dúli, yái Dios ìyacàle ípidenéerica wàlisài Jerusalén chènuníiséeri, alé madécaná mil namanùbaca ángelnái ìwacáidáyacatalécawa nàacaténá Dios irí cayábéeri. ²³Dios yéenibe nacái nadéca nàwacáidáyacacawa néenibàa idènièyéica ípidenáwa cuyàluta chènuníiséeri irìcu. Pidécuéca pìanàaca mawiéniré Dios irí yái icuèrica macáita machacàníiri iyú, yái yùuwichàidéeripínaca báawéeyéi wenàiwica. Pidécuéca pìanàaca mawiéniré nalí níara wenàiwica cayábanaméeyéica íiwitáise iyéeyéica siùcáisede Dios yáapicha mabáyawanéeri iyú. ²⁴Pidécuéca pìanàaca mawiéniré Jesús irí nacái, yái imàníirica walípiná wàlisài wawàsi Dios yáapicha, Dios icùanápíná wía iyúwa yéenibewa. Jesús yéetátatéwa wáichawalíná, íná yéewa íiraná idéca yàapidáidacuéca píiwitáise pibáyawaná íchawa. Yái Jesús íiranáca yáasáidaca walí Dios iwàwa imànica walí cayábéeri mawèníiri iyú, iwasàacaténá wía yàasu yùuwichàacáisi íchawa. Jesús íiraná càmita imàni càide iyúwa Abel íiranámi. Bàaluité Abel ibèeri ípidenéeri Caín inúacaté Abel. Caín iicácaalíté iméeréeri íiranámiwa cáli finatabàa, yá cáaluca Caín, íináidacawa cawàwanáta áiba inúaca ípuináni, Abel ìwalíise. Caín yáalíacaté nacáiwa Dios yùuwichàidáanápínáténi. Quéwa Jesús íiraná yáasáidaca walí Dios iwàwa imàacaca iwàwawa wenàiwicanái ibáyawaná ícha.

²⁵Iná piicácué píichawa cayába ipíchanácué piwènúadaca píiwitáisewa Jesucristo ícha, yái icàlidéerica walí Dios itàacái. Càmicáínaté israelitanái neebáida Dios itàacái iyúwa profeta Moisés icàlidáanáté nalíni cháí èeri irìcu, ínaté càmita náalimá napiacawa Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Iná wáalíacawa máinípiná cachàiníwanái wàuwichàanápínáwa wawènúadacaalí wáiwitáisewa Jesús ícha, yái chènuníiséerica icàlidéerica walí Dios itàacái siùcáisede. ²⁶Bàaluité nàyacaté manuíri dúli itéesebàa, ípidenéeri Sinaí, yaté Dios itàacái icusúacaté cáli cachàiníiri iyú. Quéwa Dios idéca íimaca walí: “Abé yàawiríata àniwa nucusúapíná cáli, macái capíraléeri cáli chènuníiséeri nacái, numáalàidacaténá macáita”, íimaca yái Diosca. ²⁷Yái tàacáisi íiméerica “abé yàawiríata àniwa” íimáanáca Dios imáalàidapíná idàbacaléwa macáita cháí èeri irìcu, chènuníise nacái, yéewanápíná

yáawamita wawàsi càmfírica imáalàawa iyamáapínáwa. ²⁸Càmíripináta imáalàawa yái wawàsi Dios imànfíricaté wáapicha imàacáanápíná wacùaca macáita. Iná wàacué Dios irí cayábéeri, wàacué nacái Dios icàaluíníná báisíiri iyú càide iyúwa iwàwáaná wàaca iyéiníná. ²⁹Yácáiná Wáaniri Dios càicanide iyúwa caiyéininéeri quichái imáalàidéerica macáita, yùuwichàidapínacáiná manuísíwata macái báawéeyéi wenàiwica càide iyúwa manuíri quichái yeemácaalí macái báawéeri.

Como agradar a Dios

13 ¹Píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, picácué piyamáida cáinináca piicáyacacawa mamáalàacata càide iyúwa abémisana. ²Picácué piimáicha pitàidaca wenàiwicanái cayábéeri iyú, peedácaténacué pìataléwa nía, cawinácaalí áibanái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái yèepuníyécawa déecuise icapèe íichawa. Abénaméeyéi Dios yàasu wenàiwica nadéca càì namànica cayábéeri, yá needácaté nàataléwa ángelnái Dios ibànuèyéica càiyéide iyúwa wenàiwica iicácanáwa. Ináté Dios imànica nalí cayábéeri.

³Catúulécanacué piicáca presoíyéi, piyúudàacué nía, ipíchaná nàuwichàacawa máiní. Piwàwalicué nía càide iyúwa piyaca nacáicaalí náapicha néeni, nàyacáiná presoíyéi ibànalìcu neebáidacáiná Jesucristo itàacái. Piyúudàacué wenàiwica yùuwichèeyécawa ìwalìise yái neebáidáanáca Jesucristo itàacái. Piicácué piwènúawa náicha, áibaalícáiná cawàwanáta iwàwacutácué càì piùwichàacawa nacái.

⁴Iwàwacutácué piicáca cáimiétaquéeri iyú macáita cawinácaalí idènièyéica inìriwa, íinu nacáiwa. Picácué piimá áiba yáapicha càmfíchúaca pínusiwa, càmfírica nacái pinìrisíwa. Yácáiná Dios yùuwichàidapíná macáita imànfíyéica yáalaniwa, cawinácaalí nacái iiméeyéica áiba wenàiwica yáapicha càmfíchúaca íinusiwa, càmfírica nacái unìrisíwa.

⁵Picácué cáininá piicáca plata. Casíimáicué piicáca yái pidènièricuéca siùca. Picácué achúma pínáidáanícawa piwàwawa càinácaalícué iyú yéewanápiná peedáca wawàsi pimáapuèrica. Yácáiná Dios idéca íimaca: “Càmíripináta numàaca pía, càmita nacái núuca nuíchawa píawa”, íimaca walí yái Diosca. ⁶Iná yéewa wáalimá wáimaca macàaluínínáta:

“Nuíwacali iyúudàapíná núawa; íná càmita cáalupíná núa.

Càmita cáalupíná nuicá càinácaalí báawéeri áibanái imànfíripináca nulí”,

cài wáimaca.

⁷Piwàwalicué níara picuèrinánáimi ancianonái icàlidéeyéicatécué pírí Dios itàacái. Piwàwalicué càinacaalíté nàyáaná machacàníiri iyú, àta néetácatalétawa. Piwàwalicué neebáidáanáté Jesucristo tàì íiméeri iyú éwitaté áibanái inúacáaníta nía. Néese piyacué nacái càide iyúwaté nàyáaná, neebáidáanáté nacái Jesucristo itàacái.

⁸Jesucristo canácatáita iwènúada íiwitáisewa áiba íiwitáisesi ìwali. Càide iyúwaté íiwitáise ìyáaná bàaluité, càita nacái ìyaca siùcáisede, càiripináta nacáíwa èeri càmíiri imáalàawa. ⁹Iná picácué pibatàa áibanái iméeràidacué pía méetàuculé fícha yái tàacáisi peebáidéericuéca. Áibanái nawàwacué peebáidaca madécaná tàacáisi yàacàsi ìwaliirica icàlidéerica walí càiríinacaalí yàacàsi wáalimá wayáaca. Macáita yái canéerica iwèni tàacáisi yàacàsi ìwaliirica canácatáita idé iyúudàaca wenàiwica náalíacaténáwa Dios ìwali. Néese macái wenàiwica yeebáidéeyéica càiri tàacáisi, càmita cachàini náíwítáise Wáiwacali ìwali. Cayába cachàini walíni wamàacacaalí Dios imànica walí cayábéeri mawèníiri iyú ichàiniadáanápíná wawàwa.

¹⁰Bàaluité sacerdotenái inúacaalíté pírái iyúwa sacrificio macái israelitanái ibáyawaná ìwalíise, yáté càmita Dios ibatàa nayáaca yái iinásica. Càita nacái siùca, macáita inuényéica pírái Dios írí mamáalàacata nawàwacáiná cayábaca Dios iicáca náíwítáise, canáca yéewaná náalíacawa Dios ìwali. Yácáiná Dios idéca imàacaca walí áiba sacrificio íiwitáaná, cayábéeri macái pírái fícha. Yái Jesucristo, yéetácatéwa wáichawalíná iyúwa sacrificio cruz ìwali wabáyawaná ìwalíise yéewacaténá Dios imàacaca iwàwawa wabáyawaná fícha. ¹¹Bàaluité sacerdote íiwacaliná itécaté pírái íiranámi Dios yàasu manuíri caplíma imàdáaná irìculé, yái israelitanái isutácatáipínáca Dios fícha. Itéca irái imàdáaná irìculé, mabáyawanáacataléca náicha canánama, Dios ichàini ìyacatalécaté. Idàchìadacaté irái yàalusi nacáiri ìwali, imànicaténáté ofrenda nacáiri Dios írí, isutácaténáté Dios fícha wawàsi imàacáanápínáté iwàwawa israelitanái ibáyawaná fícha. Quéwa neemácaté pírái iinámi méetàucuta nàyacàle fíchawa. ¹²Càité nacái Jesús yùuwichàacawa, yéetáacawa méetàucuta yàcalé fícha. Yéetácatéwa wáichawalíná, wía yàasu wenàiwicaca, yéewacaténá Dios imàacaca iwàwawa wabáyawaná fícha, Dios yeedácaténá wía yàasunáipínáwa íibaidéeyéipínáca abéerita Dios írípiná. Càita Jesús yàapídáidaca wáíwítáise wabáyawaná fíchawa íiraná iyúwa, yéetáacáinatéwa wáichawalíná. ¹³Càide iyúwa Jesús yàanátéwa méetàucuta yàcalé fícha yùuwichàacaténátéwa, càita

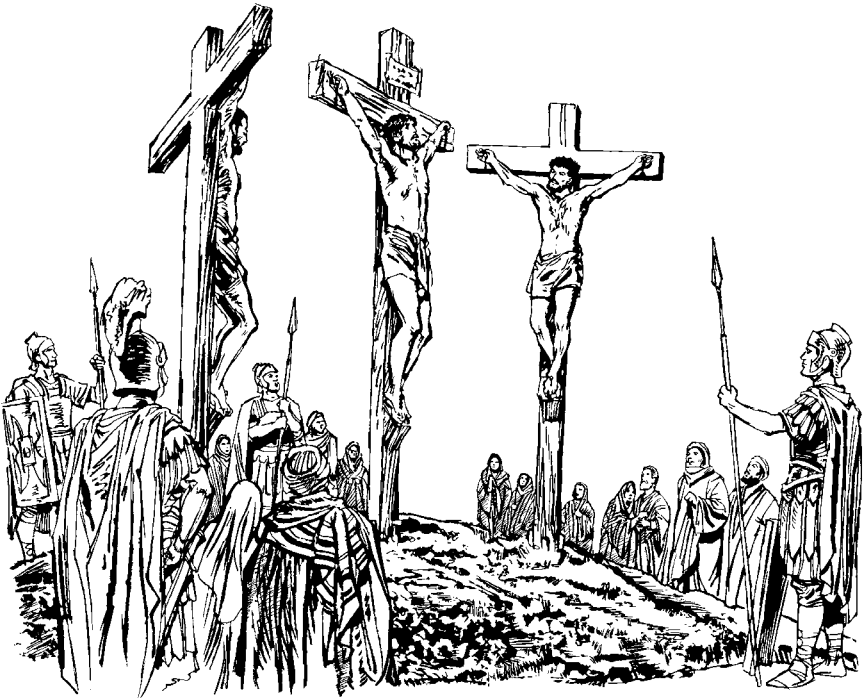
nacái iwàwacutácué wàyaca méetàuculé èeri mìnánái íiwitáise íícha. Càide iyúwaté Jesús yùuwichàanáwa wáichawalíná, càita nacái iwàwacutá wèepunícawa yáapícha, wàuwichàaca nacáíwa írípíná weebáidacáíná itàacái. ¹⁴Chái èeri írìcu canácata wàyacàle iyéerica càiripínáta. Néese wèepunícawa wàacawa nérépíná yái yàcalé yàanèeripínáca chènuníise áibaalípíná, yái Dios ìyacàleca, wàlisàì Jerusalén. ¹⁵Jesucristo yéetácatéwa wáichawalíná, íná wàacué Dios írí cayábéeri càiripínáta Jesucristo ìwali. Yái wàanáca cayábéeri Dios írí, yácata wàasu sacrificio wamàaquéerica Dios írí ofrenda iyú càide iyúwa iwàwacutáaná wamàacaca írínì wàacaténá icàaluíníná. Ìlná wacàlidacué áibanái írí Dios iínáwaná ìwali cayábéeri íiwitáise! ¹⁶Picácué piméyáawa pimànica cayábéeri áibanái írí. Piyúudàacué áibanái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái pìasu iyúwa casímáicáíná Dios íicáca wamàníná írí càiri sacrificio, wàacaténá icàaluíníná.

¹⁷Peebáidacué natàacái níara picuèrinánáicuéca ancianonáica. Pimànicué nacái càide iyúwa náimáaná nacùacáínácué pía. Nawàwa nacùacuéca pía cayába náalíacáínáwa iwàwacutá nacàlidaca naináwanáwa Dios írí càinácaalíté iyú nacùanácuéca pía. Peebáidacaalícué natàacái, yá casímáica náibaidaca Dios írí. Quéwa, càmicaalícué peebáida natàacái, yá achúmaca nawàwa náibaidacalé ìwalíisewa, yá nacái Dios yùuwichàidapínácué píawa.

¹⁸Pisutácué Dios íícha walípíná. Wáalíacawa wadéca wáalimáidaca wamànica cayábéeri càiripínáta, íná càmìta báì wía ìwalíise yái wamànírica. ¹⁹Nusutácué píícha wawàsi manuísíwata pisutáanápínácué Dios íícha nulípíná imàacáanápíná nuèpùacawa pìatalécué caquialéta.

Bendición y saludos finales

²⁰Nusutácué Dios íícha pirípíná, yái imàaquéerica matuíbanáica wáiwitáise, yá nacái imichàidéericaté Wáiwacali Jesús yéetácáisi íícha, yái Wacuèriná cachàinírica icuèrica wía cayába càide iyúwa pastor icùacaalí ipìrawa ovejanái. Dios ícáucàidacaté Jesús, imàacaca nacái Wacuèrinápínácani Jesús yéetácáínátéwa wáichawalíná, íná yéewa Wáiwacali Jesús ííraná cawènica imànica yái wàlisàì wawàsica Dios imànírica wáapícha icùanápíná wía càiripínáta. ²¹Yá nusutácué Dios íícha pirípínácué ichàiniadánápínácué pía píalimácaténácué pimànica macái íiwitáaná cayábéerica càide iyúwa Dios iwàwáaná. Nusutáca Dios íícha nacái imàacáanápíná macáita wàyaca càide iyúwa iwàwáaná Jesucristo íiwitáise cachàiníri iyú. ÌWàacué cayábéeri Cristo

(Hebreos 13.20-21)

irí, yái iyéerica cáimiétacanéeri iyú, icànéeri nacái mèlumèlúiri iyú, icuèripiná nacái macáita càiripináta! Báisíta, amén.

²²Píacué nuénánáica, nusutácué pícha plínáidáanápínácuéwa cáaliácáiri iyú ìwali yái nùlànácuéca pía cháí achúméeríina cuyàluta irícu, nutànàacáináni nuchàiniadacaténácué piwàwa mamáalàacata.

²³Nuwàwaca nucàlidacuéca nacái pírí wéenàsàiri Timoteo iináwaná nadéca namàacaca yèepunícawa presoíyéi ibànaná ícha. Yàanàacaalí caquialéta nùatalé, yásí nutéca núapichawani, nupáchiacaténácué píawa.

²⁴Nuwàwalicué macáita picuèrinánái ancianonái, macáita nacái níara Dios yàasu wenàiwica canánama. Níái Italia yàasu cáli néeséeyéica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, nawàwalicué pía.

²⁵Nusutácué Dios ícha píripínácué macáita imànínápínácué pírí cayábéeri manuísíwata mawèníiri iyú.

SANTIAGO

Saludo

1 ¹Núa, Santiago, yái Dios yàasu wenàiwica íbaidéerica irípiná, Wáiwacali Jesucristo yàasu wenàiwicaca nacái núa. Nuwàwalicué pía, píacué doce namanùbaca Israel itaquénáinámi nàawiría icàlìlièyécawa macái cáli íinata.

La sabiduría que viene de Dios

²Píacué nuénánáica, iwàwacutácué casíimáica piicáca yái piùwichàanácawa macái yùuwichàacáisi íiwitáaná iyú. ³Píalíacáinácuéwa piùwichàacaalíwa Dios irípiná peebáidacáiná Dios, yásí péewáidacuéwa piidenìacaténá yùuwichàacáisi matuíbanáiri iyú, cachàiníiri píiwitáise yáapichacuéwa. ⁴Quéwa píalimáidacué piidenìaca piùwichàanáwa mamáalàacata matuíbanáiri iyú cachàiníwanái cachàinìcaténácué píiwitáise Dios ìwali. Yásí píalimácué pimànica macáita càide iyúwa Dios iwàwáaná.

⁵Aibacaalí péenácué càmiiri yáalíawa cayába càinácaalí iwàwacutáaná imànica ìyacaténá machacàníiri iyú, yá iwàwacutá isutáca yáawawa Dios íícha imàacáanápíná cáalíacáicani, yásí Dios imàaca cáalíacáicani. Càmicáiná Dios imáisanía wáicha wáalíacáica, néese imàacacué walí manuísíwatani, càmita nacái icuísa ííchawa wía wasutácaalí íícha imàacáanápíná caalíacáica wía. ⁶Quéwa iwàwacutá manuíca wáináidaca wawàwawa Dios ìwali wasutácaalí íícha imàacáanápíná cáalíacáica wía. Cawinácaalí wenàiwica càmiirica manuí íínáidaca iwàwawa Dios ìwali, càmita yáalimá yeebáida Dios tàì íiméeri iyú, néese iméeràacawa méetàuculé Dios íícha. Càicanide iyúwa màladàca manuíri úni ìwali, cáuli itéeri abéemàalé, néese yèepùacawa abéemàa

iwéré àniwa. ⁷Yái fináidéericawa càì, càmita Wáiwacali imàacapiná cáalfacáicani. ⁸Càmita Dios imànipiná irí cayábéeri yácáiná yái wenàiwica éeruíríca ííwítáise íináidacawa abéeri wawàsi ìwali siùcatái, néese táwìchanáami íináidacawa áiba wawàsi ìwali àniwa, yá càmita yáalimá ìyaca machacàníiri iyú macái èeri imanùbaca.

⁹Catúulécanácaalí áiba wenàiwica, yá iwàwacutá casímáica iwàwa Dioscáiná iicácani càiride iyúwa cáimiétacanéeri. ¹⁰Càasucaalí áiba wenàiwica, yá iwàwacutá nacái casímáica iwàwa càmicáiná cayába Dios iicácani yàasu cawèníiri ìwalíise. Níacáiná macái càasuíyèi wenàiwicaca nadènìaca maléenà èeri nàyacaténá cháì èeri irìcu, càide iyúwa macái wenàiwica. Càica níade iyúwa íiwinási ibàlùacaalíwa masicái yèewi manacúalibàa, càmfíríca ìya càiripínáta. Càita nacái càmita càasuíyèi idècunìawa cháì èeri irìcu càiripínáta. ¹¹Eeri imusúacaalíwa, yá ùuleca máiní. Yá chuìca yái masicáica, néese íiwiná nacái icaláacawa. Yá imáalàacawa cayábéeri iicácanáwa. Càita nacái càasuíri yéetápináwa, idècunitàacá imànica ìyaca yàasu wawàsiwa yeedácaténá iríwa plata mamáalàacata.

Pruebas y tentaciones

¹²Aibaalí wawàwacaalí wamànica wabáyawanáwa, quéwa càmicaalí càì wamàni, yásí casímáica wawàwa manuísíwata. Wadécanáami wáasáidaca càmita wawènúada wáiwítáisewa Dios íicha, yásí Dios yàaca walí wacáuca càmfíri imáalàawa càide iyúwaté Dios icàlídáaná cáimiétacanéeri iyúni yàanápiná nacáuca càmfíri imáalàawa macáita cáininéeyéica iicáca Dios. ¹³Piwàwacaalícué pimànica pibáyawanáwa, picácué pínáidawa Dios yáalimáidáaná pía pimàníinápínácué pibáyawanáwa. Canácatáita Dios iwàwa imànica ibáyawanáwa, càita nacái canácatáita yáalimáida wenàiwica namàníinápíná nabáyawanáwa. ¹⁴Néese píiwítáise báawéeri, yácata imáidéerica pía, yáalimáida nacái pía, néese idacùaca pía àta máinícataléta piwàwaca pimànica pibáyawanáwa. ¹⁵Néese máinícáiná piwàwaca pimànica pibáyawanáwa, íná pimànica pibáyawanáwa. Pimànicaalí piacawa pibáyawanáwa mamáalàacata àta péetácatalétawa, yásí piwàlùacawa irìculé yái yéetácáisi càmfíríca imáalàawa méetàuculé Dios íicha càiripínáta.

¹⁶Píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca. Picácué píima Dios idécasa itàaníca píri piwàwalícuíse piwàwacaténásacué pimànica pibáyawanáwa. ¹⁷Macáita yái cayábéerica wadènièrica, Dios yái ìyéerica chènuniré, idéca imàacaca walíni, yái Wáaniri Dios idàbéericaté

camalási chènuníiséeyéi, níái èeri, quéri, dùlupùta nacái. Quéwa yái Wáaniri Dios càmíirita càide iyúwa èeri iyáaná, yái èeri iwènuéricawa yàacawa, càmíiri nacái icàna cayába càiripináta. Néese Wáaniri Dios canácatáita iwènúada íiwitáisewa áiba íiwitáisesi ìwali. ¹⁸Dios idéca yàaca wacáuca càmíiri imáalàawa weebáidacaalíté báisíiri tàacáisi. Càité Dios imànica càide iyúwaté iwàwáaná, yéewanápiná Dios yéenibeca wía, cayábéeyéi áiba wawàsi íicha macáita Dios idàbéericaté cháí èeri irícu.

La verdadera religión

¹⁹Iná piwàwalicué cayábani, píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca: Macáitacué pía iwàwacutácué péemíaca cáalíacáiri iyúni áibanái itàanícaalícué píapicha, yéewáidacaalí nacáicué pía. Néese píináidacuéwa cayába ipíchawáise pitàaníca. Picácué nacái calúa pía ráunamáita. ²⁰Cawinácaalí caluérica íiwitáise, càmita yáalimá imànica càide iyúwa Dios iwàwáaná. ²¹Iná pimàacacué píchawa casaquéri píiwitáiseacawa, yá nacái pibáyawaná manuúricawa. Néese peebáidacué yái tàacáisi báisírica píiwitáise cayábéeri iyúwa, yái tàacáisi néewáidéericuécá iyú pía; peebáidacaalícué yái tàacáisica, yásí Jesucristo iwasàacué píawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha.

²²Báisíta iwàwacutácué péemíaca yái tàacáisica, quéwa péemíacaalícaíta meedáni, néese càmicaalícué pimàni càide iyúwa íimáaná, yá pichìwáidacáitacué píawawa meedá. Piyúunáidacuécá cayábaca Dios iicáca píiwitáise, quéwa báawaca iicácué píiwitáise. ²³Aibacaalí yéemíacáita Dios itàacái, néese càmita imàni càide iyúwa íimáaná, càicanide iyúwa wenàiwica iicácaalí inàniwa chapúalículé. ²⁴Yá iicáca yáawawa chapúalículé. Néese iwènúacanacáitawa chapúa íicha, yá iimáichaca caquialéta càinácaalí iicacánáwa, ínà càmita ichùniá yáawawa. ²⁵Weebáidacaalí Dios itàacái cayábéeri, yásí Dios ichuidaca wáicha wabáyawaná yéewanápiná càmita quirínama iwàwacutá wamànica càide iyúwa wabáyawaná ichùulianá wía, Dios itàacáicáiná imáisaníaca wamànica wabáyawanáwa, quéwa yàalàaca wía wamànicaténá cayábéeri. Iná yéewa càmicaalí waimáicha Dios itàacái, wamànicaalí nacái càide iyúwa íimáaná, yá casíimáica Dios imànica wawàwa ìwali yái wamànírica.

²⁶Picàlidacaalícué piináwanáwa peebáidáanása Dios itàacái, quéwa càmitacué píalimá picùaca pinùmawa ipíchaná pitàaníca báawéeri iyú, yá pichìwáidacáitacué píawawa, canáca iwèni nacái yái picàlidáanáca

peebáidáanásacué Dios itàacái. Piyúunáidacuéca cayábaca Dios iicáca píiwitáise, quéwa báawaca meedá iicácué píiwitáise. ²⁷Piwàwacaalícué píasáidaca Wáaniri Dios irí peebáidáaná itàacái báisiiri iyú, yá pimànicué cà: Piyúdàacué sùmanái canéeyéica isèenái, nía nacái inanái inìrimi yéetéeyéimicawa íicha ipíchaná nàuwichàacawa. Picácué nacái pimàni pibáyawanáwa càide iyúwa áibanái èeri mìnánái imàníiná.

Advertencia contra la discriminación

2 ¹Píacué nuénánáica, yeebáidéeyéica Wáiwacali Jesucristo itàacái, yái cachàinírica íiwitáise, icànéerica mèlumèluíri iyú, yá nacái icuèrica macáita cáimiétacanéeri iyú Dios yáapicha. Picácué piicá abéeri wenàiwica íiwitáaná iyúwa cayábéeri áibanái íicha, néese cáininácué piicáca macái wenàiwica abédanamata. ²Pìwacáidáyacatáicawa piacaténácué Dios icàaluíniná, néese áiba càasuíri iwàlùacaalíwa pèewiré idènièrica anillo oro yáawamíyèita, ibàlewa cawènfiri nacái. Yáta nacái áiba catúulécanéeri iwàlùacaalíwa, idènièrica ibàlewa éewisàimi, báawéeri meedá. ³Néese, càmitacué pimàni cayábéeri, pitàidacaalícué cayábani yái idènièrica ibàlewa cayábéeri, yá nacái píimacuéca irí: “Píawinawa cháí cayábéeri yàalubáisi íinata”, quéwa píimacuéca catúulécanéeri irí: “Pibàlùawa alé, càmicaalí nacái piwàwa pibàlùacawa alé, yá píawinawa alé cáli íinata”, càicuéca pidéca píimaca. ⁴Pimànicaalícué càiri báawéeri, yá pucháibacuéca píiwitáise pìyaca, càmitacué cáininá piicáyacacawa abédanamata. Yá nacái píináidacuécawa báawéeri iyú meedá, piicácaínácué càasuíri càiride iyúwa cayábéeri catúulécanéeri íicha.

⁵Péemìacué cayábani, píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca: Dios idéca yeedáca yàasunáipináwa níara iyéeyéica catúulécanéeri iyú cháí èeri irícu neebáidacatená itàacái tàì íiméeri iyú, yéewanápiná iwasàaca nía yàasu yùuwichàacáisi íicha càide iyúwaté Dios icàlidáaná cáimiétacanéeri iyúni imàníinápiná nalí cayábéeri, macáita cáininéeyéica iicácani. ⁶Iná, ¿cánácué máini báawaca piicáca catúulécanéeyéi wenàiwica càiyéide iyúwa canéeyéi iwèni? ¿Cánácué pibáiniada nía? ¿Càmitasicué píalíawa càasuíyèi nàuwichàidacuéca pía, namànicué nacái pirí báawéeri needácaténácué píicha piasu ipíchanácué nacái pidèniaca yái pimáapuèrica? Yá natécuéca pía yàcalé icuèrinánái yàatalé nacháawàacaténácué piináwaná ìwali càmicaalícué píalimá pipáyaidaca píichawa pimawèniacálecawa. ⁷Níara càasuíyéica naicáanáca Jesucristo iquíniná, natàaníca nacái báawéeri iyú ìwali,

yái cayábéerica íiwitáise, cáimiétacanéeri nacái, yeedéericuéca pía yàasu wenàiwicanáipináwa.

⁸Pimànipinácué cayábéeri pimànicaalícué machacàníiri iyú càide iyúwa Dios ichùulianácué pía, yái ichùulìacanási cachàiníirica náicha canánama íiméerica: “Cáininá piicáca áibanái càide iyúwa cáinináaná piicáca píawawa”, càita iwàwacutácué pimànica áibanái irí cayábéeri. ⁹Quéwa càmicaalícué cáininá piicáca macái wenàiwica abédanamata, yá pimànicuéca pìacawa pibáyawanáwa, cabáyawanácuéca pía nacái càmicáinácué pimàni càide iyúwa Dios itàacái ichùulianá wía. ¹⁰Cabáyawanácuéca pía, éwitacué pimànicáaníta batéwa macáita iyúwa Dios ichùulianá, càicáaníta cabáyawanácuéca pía pimànicaalícué abéeri wawàsi càmfiricué Dios iwàwa pimànica. Yá cabáyawanácuéca pía iyúwa wenàiwica imàniyéica macái báawéeri íiwitáaná. ¹¹Cabáyawanácuéca pía éwitacué pimànicáaníta abéeri wawàsi báawéeri, yácáiná abéericata yái Diosca ichùulìericaté wía càmlínápiná wamàni wabáyawanáwa macái íiwitáanáta. Dios íimaca: “Picá piimá áiba wenàiwica yáapicha càmfíchúaca píinusíwa, càmfirica nacái pinìrisíwa”, íimaca yái Diosca. Càita nacái Dios íimaca: “Picá pinúa wenàiwica”, íimaca. Iná éwita càmicáanítacué piimá áiba yáapicha càmfíchúaca píinusíwa, càmfirica nacái pinìrisíwa, càicáaníta cabáyawanácuéca pía pinúacaalícué wenàiwica. Càmitacué pimàni càide iyúwa Dios itàacái ichùulianá wía. ¹²Weebáidacaalí Dios itàacái, yásí iwasàaca wía yàasu yùuwichàacáisi fíchawa. Dios icàlidapiná waináwaná iwali, asáisi wamànicaalíte càide iyúwa itàacái íimáaná. Iná iwàwacutácué pitàanica cáalíacáiri iyú, piyacué nacái machacàníiri iyú Dios iicápiná. ¹³Níacáiná cawinácaalí càmlíyéica iicá áibanái ipualé, càmitapiná Dios iicá napualé áibaalípiná yùuwichàidacaalí níawa, quéwa cawinácaalí iiquéeyéica áibanái ipualé, yásí Dios iicápiná napualé. Yá Dios iwasàapínaca níawa yàasu yùuwichàacáisi fíchawa.

Hechos y no palabras

¹⁴Píacué nuénánáica, caná iwèni Dios iicáca yái picàlidáanáca peebáidáanácué Dios càmicaalícué pimàni cayábéeri píasáidacaténácué peebáidaca Dios báisiiri iyú. Dios càmita iwasàapínácué píawa yàasu yùuwichàacáisi fíchawa pisàna iyúwa meedá yái càì píimacuéca. ¹⁵Iyacaalícué pèewi asàli càmicaalí nacái inanái, yeebáidéeyéi Dios itàacái, canácaalí nabàlepiná, canácaalí nacái nayáapiná namáapuèrica yáta èerica, yá iwàwacutácué piyúudàaca nía. ¹⁶Néese abéeri péenácué

íimacaalí nalí: “Pìacuéwa cayába pìwalicué pibàlewa, pìacué piyáaca nacái piyáacaléwa cadénama”, íimacaalí nalí quéwa càmita yàa nalí yái namáapuèrica, yá canéerica iwèni meedá itàacái, càmicáiná itàacái iyúudaa nía. ¹⁷ Càita nacáicué pía: Báisícaalícué peebáidaca Dios, yá pimànipinácué áibanái irí cayábéeri. Càmicaalícué pimàni áibanái irí cayábéeri, yá píasáidacuéca càmitacué peebáida Dios báisíiri iyú.

¹⁸ Quéwa cawàwanátacué piwàwaca píimaca nulí: “Abénaméeyéi yeebáidaca Dios báisíiri iyú, éwita càmicáaníta namàni áibanái irí cayábéeri. Aibanái càmita neebáida Dios quéwa namànica áibanái irí cayábéeri”, càicué piwàwaca píimaca nulí cawàwanáta. Quéwa pidécuéca piwènúacawa. Càmitacué píináidawa machacàníiri iyú. Càmicaalícué pimàni áibanái irí cayábéeri, yá pidécuéca píasáidaca càmita peebáida Dios báisíiri iyú. Cawinácaalí yeebáidéerica Dios báisíiri iyú, yácata imànírica áibanái irí cayábéeri. ¹⁹ Pidécuéca peebáidaca iyaca abéerita Dios. Yá cayábéeriquéi peebáidáanácuéca càì, quéwa macái demonio neebáidaca nacái iyaca abéerita Dios, yá natatácawa nacalùniwa náalíacáináwa Dios yùuwichàidáanápíná níawa. Iná peebáidacaalícaíta iyaca abéerita Dios, càmitacué pimàni máníiri cayábaca wawàsi demonionái íicha. ²⁰ Picácué máiwitáise pía. Iwàwacutácué píalíacawa, càmicaalícué pimàni cayábéeri áibanái irí, yá píasáidacuéca càmitacué peebáida Dios báisíiri iyú. ²¹ Mabáyawanátaté Dios iicáca wàawirimi Abraham ìwalíise yái imànírica càide iyúwaté Dios ichùulianáni. Dios isutátaté Abraham íicha inúanápiná ìiriwa, yái Isaac, Dios iwàwacáináté yáalimáidaca iicáwa Abraham asáísí yeebáidacaalí Dios tàì ííméeri iyú. Yáté achúmaca Abraham inúaca ìiriwa iyúwa sacrificio Dios irípiná, quéwa Dios imáidacaté Abraham irí ipíchanáté inúaca Isaac. Abraham yeebáidacaté Dios tàì ííméeri iyú, iná mabáyawanáca Dios iicácani. ²² Abraham yeebáidacaté Dios, imànicaté nacái càide iyúwaté Dios ichùulianáni. Càité nacái Abraham yáasáidaca yeebáidacaté Dios tàì ííméeri iyú. ²³ Càité ichàbacatéwa càide iyúwaté áiba profeta itànàanáté Dios itàacái ííméerica: “Abraham yeebáidacaté Dios, ínáté mabáyawanáca Dios iicácani”, càì íimaca. Néese náimacaté Abraham ìwali Dios yàacawéerinácani, imànicáináté càide iyúwa Dios ichùulianáni.

²⁴ Iná píalíacuéwa cawinácaalí yeebáidéerica Dios tàì ííméeri iyú imànicaténá càide iyúwa Dios ichùulianáni, yácata Dios iiquéerica mabáyawanéeri iyú, ìwalíise yái cayábéerica imànírica, càmfírita abéta ìwalíise yái yeebáidáanáca Dios. ²⁵ Càité nacái úara Rahab,

càmíichúa israelita. Quéechatécáwa uimácaté asíanái yáapicha plata ìwalínápiná, quéwa uwènúadacaté úíwítáisewa Dios irípiná. Néese uyúudàacaté pucháiba wenàiwica israelitanái ibànuèyécaté. Ubàaca nía nàuwidenái íchawa. Uyúudàaca nía nacái namusúacaténáwa áiba àyapulicubàa báawéeyéi wenàiwica ícha. Ináté mabáyawanáca Dios iicáca úa. ²⁶Péemìacué comparación: Càide iyúwa wenàiwica iiná yéetáanáwa idécanáami iwàwa cáuri yàacawa ícha, càita nacái cawinácaalí ímérica ìwaliwa yeebáidáanása Dios, quéwa càmita imàni cayábéeri áibanái irí, yá canérica iwèni meedá yái itàacáica iyúwa chéecáisi, càmicáiná yeebáida Dios báisíiri iyú.

La lengua

3 ¹Píacué nuénánái, iwàwacutácué càmita manùbéeyéi péenà nabàlùadaca níawawa néewáidacaténá wenàiwica. Cayábacué nuénánái ipíchanácué Dios yùuwichàidaca píawa. Píalíacuéwa Dios yùuwichàidáanápiná wíawa manuísíwata áibanái ícha, wía yéewáidéeyéica wenàiwica, càmicaalí wàya machacàníiri iyú càide iyúwa Dios itàacái ímáaná. ²Madécaná yàawiría macáita wía watàanica càmiiri máiní cáalíacáiri iyú. Càulenáca wacùaca wanùmawa ipíchaná watàanica báawéeri iyú. Cawinácaalí càmíirica imàni ibáyawanáwa itàacái iyúwa, yá béerica ííwítáise, yáaliéri nacái icùaca yáawawa macái cáalíacáiri iyú, ipíchaná imànica ibáyawanáwa. ³Péemìacué comparación: Wachanàidaca achúméeri freno caballo inùmali culé yéewanápiná caballo imànica càide iyúwa wawàwáaná. Càita wáalimá wawènúadáidaca manuíri caballo. ⁴Càita nacái nave manuínaméeyéi, lancha nacáiyéi yèeyéicawa manuíri úni yáacubàa cáuli iyú. Ewita manuínaméeyéicáaníta nía, éwita nacái cachàiníiri cáuli iwatàidacáaníta nía nacái, càicáaníta yái itéerica nave yáalimá iwènúadáidaca manuíri nave càide iyúwa iwàwáaná achúméeri téna nacáiri iyú. ⁵Càita nacái ìyaca wanène; achúméeri wainá ìwalíséericani yái wanèneca, quéwa yáaliméeri imànica madécaná wawàsi, wáalimácáiná wamànica wanène iyúwa cayábéeri manuí, báawéeri nacái manuíta. Yái wàasu tàacáisi imusuéricawa wanùma irícuíse càicanide iyúwa achúméeriina quichái idàbacaalí yeemáca manuíri ànalíma. Càmicaalí áiba ichacàidani, yásí quichái yeemáca ànalíma macáita. Càita nacái wía, éwita achúmácaaníta yái wanèneca, càicáaníta yáalimá imànica áibanái irí báawéeri manuísíwata, càmicaalí wacùa watàacáíwa ipíchaná watàanica báawéeri iyú. ⁶Càica wàasu tàacáisi ìyacade iyúwa quichái

wáalimácáiná wamànica máiní báawéeri áibanái irí wataàcái iyúwa, madécaná íiwitáaná báawéeri. Yái tàacáisi báawéerica imusuéricawa wanùma irícuíse, casacàaca imànica wáiwitáise macái. Satanás, yáara demonio íiwacalináca, yácata náiwacalica macáita wenàiwicaca itàaníiyéica báawéeri iyú mamáalàacata. Wataànícaalí báawéeri iyú, yásí wataàcái báawéeri máiní báawaca imànica yàacawa macáita yái wamàníirica cháí èeri irícu, càmita nacái wáalimá wàyaca casímáiri iyú áibanái yáapicha. ⁷Wía èeri minanáica, wáalimá macàalunica wamànica madécaná íiwitáaná pìrái, cuwèesínái nacái, cuipìranái nacái, àapínái nacái, áibanái cuwèesi nacái iyéeyéica manuíri úni yáaculé. Yá wáalimá wéewáidaca nía namànicaténá càide iyúwa wawàwáaná. ⁸Quéwa canácata wenàiwica idéeri macàalunica imànica inènewa icùanápínání ipíchaná itàaníca báawéeri iyú. Yái wataàcái báawéerica càmita quirínama iwàwa iyamáacawa. Càicanide iyúwa àapi iculále inuérica wenàiwica, wáalimácáiná wàuwichàidaca áibanái wenàiwica báawanama wataànícaalí báawéeri iyú nàwali. ⁹Máiní éeruíri wáiwitáise: Wàaca cayábéeri Wáaniri Dios iríwa wanène iyúwa. Néese wanène iyúwa nacái wataàníca báawéeri iyú áibanái wenàiwica ìwali, wacuísaca wáichawa nía nacái, níái wenàiwica Dios idàbéeyéica nàyacaténá càide iyúwa Dios inacáiyéi. ¹⁰Abéerita wanùma irícuíse imusúacawa cayábéeri tàacáisi Dios irí, báawéeri tàacáisi wenàiwicanái irí nacái. Píacué nuénánaíca, càmita cayába wamàni càì. ¹¹Péemíacué comparación: Canáca yéewaná ipisíiri úni imusúacawa dápú néenibàa yáapichéi úni cayábéerica. ¹²Càita nacái higuera yéetaná càmita yáalimá yàaca walí olivo ìyacaná. Càmita yéewa uva yéetaná abéya nacáiri yàaca walí higo ìyacaná. Càmita yéewa puìwéeri dápú yàaca walí cayábéeri úni wàiréeripíná. Càita nacái càmita wáalimá wataàníca báawéeri iyú báisícaalí cayábaca wáiwitáise wawàwalícuísewa.

La verdadera sabiduría

¹³Báisícaalícué cáalíacáica pía, cáiwitáise nacái càide iyúwa picàlidáanácué piináwanáwa, néese piyacué machacàníiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná. Picácué nacái cáimacái piicáca píawawa áibanái íicha. Càita píalimácué píasáidaca cáalíacáicuéca pía báisíiri iyú. ¹⁴Quéwa máinícaalícué báawaca piicáca áibanái nàasu cawèníiri ìwalíise, piwàwacaalícué nacái pichùuliaca áibanái canánama, iwàwacutácué càmita piyúunáidaca cáalíacáica pía áibanái íicha, néese

píasáidacuéca càmítacué píalía báisfiri tàacáisi. ¹⁵Pimànicaalícué càì, yásí wáaliacawa píiwitáise píiméericuéca ìwali cáaliacáicasani càmíirita yái náaliacáica Dios imàaquérica wenàiwica irí. Néese cué cháí èeri irícuíríca meedá yái píiwitáise caide iyúwa èeri mìnánái fináidáanáwa, Satanás ichùulliacáiná náiwitáise. ¹⁶Ata alénacaalí nàyaca wenàiwica báawéeyéica iicáca áibanái nàasu cawènfiri ìwalíise, nía nacái iwàwéeyéica ichùullíaca áibanái canánama, yásí napéliaca níawáaca, namànica nacái macái fiwitáaná nabáyawanáwa. ¹⁷Quéwa cawinácaalí idènièyéica yáaliacáíwa Dios néeseérica, yá wáaliacawa ráunamáita cawinácaalí nía, nàyacáiná machacàníiri iyú náiwitáise masaquèeri yáapichawa. Masacàacáiná náiwitáise, íná yéewa nàyaca nacái matuíbanáiri iyú áibanái yáapicha. Càmíiyéi nacái calúa fiwitáise, yéemièyéica áibanái irí cáaliacáiri iyú. Naicáca áibanái ipualé, yá nayúudàaca catúulécaneéyeyéi. Cayábaca naicáca macái wenàiwica fiwitáaná abédanamata, natàanica machacàníiri iyú, càmíta nacái nachìwáida wenàiwica, néese namànica áibanái irí cayábéeri. ¹⁸Wayúudàacaalí áibanái iyáanápíná matuíbanáiri iyú náapichawáaca, yásí wía nacái wàypíná matuíbanáiri iyú. Néese áibanái iicápiná càinácaalí wàyaca, yá nawàwapíná namànica cayábéeri nacái.

La amistad con el mundo

4 ¹Píacué judíoca, ¿cánacué pimàni ùwicái píipunitawáaca? ¿Cánacué nacái pipélia píapichawáaca? Nucàlidacué piríwani. Máinícué piwàwaca peedáca piríwa cawènfiri wawàsi casíimáicaténacué piwàwa, íná pipéliacuéca píapichawáaca. ²Piwàwacuéca peedáca piríwa cawènfiri wawàsi, néese càmíicáinácué pidé peedácani, yásí pinúacuéca wenàiwica peedácaténá yàasumi. Yá báawacuéca piicáca áibanái wenàiwica nàasu cawènfiri ìwalíise, néese càmíicáinácué píalimá peedáca piríwani, íná pimànicuéca ùwicái píipunitawáaca, pipélia nacái píapichawáaca peedácaténacué áibanái yàasu. Càmítacué pidé peedáca piríwani yáara piwàwérica càmíicáinácué pisutá Dios íichani. ³Néese éwita pisutáacánítacué Dios íichani, càmítacué yàa piríni, báawacáinácué píiwitáise pisutáca Dios íichani, písíimáidacaténacué píawawa meedá báawéeri iyú. ⁴Íacué wenàiwicaca iwènúadéeyéica fiwitáise wa Dios íicha! ¿Càmítasícué píalíawa pidécuéca piùwide pimànica Dios, cáinináacáinácué piicáca èeri irícuíyeyéi fiwitáise? Cawinácaalí iwàwéérica ìyaca caide iyúwa èeri irícuíyeyéi fiwitáise fimáaná, idéca yùuwide imànica Dios. ⁵Càmíirica caná iwèni yái

tàacáisica áiba profeta itànèericaté Dios inùmalicuise. Iimaca: “Máiní cáinináca Dios iicáca wía, íná càmíta iwàwa wawènúadaca íicha wáiwitáisewa ipíchaná cáinináca waicáca Dios íicha áiba”, íimaca. ⁶Quéwa Dios iyúudàaca wía cachàiníwanái mamáalàacata imànicaténácué walí cayábéeri mawèníri iyú càide iyúwaté profeta itànàaná Dios itàacái bàaluité. Iimacaté: “Dios yùuwideca imànica wenàiwica icàlidéeyéica iináwanáwa càmítasa nawàwacutá Dios, quéwa Dios imànica cayábéeri mawèníri iyú nalí cawinácaali yáaliyéicawa nawàwacutáca Dios iyúudàaca nía”, íimaca. ⁷Iná pimàacacué Dios icùaca píiwitáise, pimànicaténácué càide iyúwa íimáaná. Pibàlùacuéwa tàì íiméeri iyú Satanás íipunita, picácué peebá írí, yásí ipiácuécawa píícha. ⁸Piwènúadacué píiwitáisewa Dios írípiná, yá iicácuéca pipualé imànicaténácué píí cayábéeri mawèníri iyú. iPíacué cabáyawanéeyéica, pimàacacué pííchawa yái báawéerica pimàníricuéca! iMasacàacué pimànica piwàwawa pibáyawaná ííchawa, yái píínáidéericuécawa báawéeri iyú piwàwalicuisewa, píacué pucháibéeyéica íiwitáiseca! Càmitacué píalimá cáinináca piicáca Dios cáininácaalícué piicáca èeri írìcuíyéi íiwitáise càmíiyéica yáalía Dios ìwali. ⁹iPícháánícué ìwali yái báawéerica pimàníricuéca! iPíacué casíimáica piicáanáca pibáyawaná ìwaliwa, néese píícháánícué ìwali! iPimàacacué pííchawa yái casíimáiná piwàwa pibáyawaná ìwaliwa, néese iwàwacutácué achúmaca piwàwa pibáyawaná ìwaliwa! ¹⁰Picàlidacué pííchawa yái báawéerica pimànírica Wáiwacali imàacacaténácué iwàwawa pibáyawaná íicha. Yásí imànicuéca píí cayábéeri.

No juzgar al hermano

¹¹Píacué nuénánáica, picácué pitàaní báawéeri iyú pìwaliwáaca. Pitàánícaalícué báawéeri iyú áiba wenàiwica ìwali, càita nacái báawacaalícué piicácani ìwalíise yái imànírica, càmítacué pimàni iyúwa Dios ichùullaná cáinináanápínácué piicáyacacawa. Càmitacué piicá Dios itàacái cáimiétaquéeri iyú, néese píásáidacuéca báawaca piicáca Dios itàacái càiride iyúwa wawàsi canéerica iwèni. Quéwa pimànicaalícué càì, yá píásáidacuéca piicáca píawawa càiride iyúwa cachàinírica Dios íicha, picàlidacáinácué càmítasa iwàwacutá pimànica càide iyúwa Dios itàacái íimáaná. ¹²Iyaca abéerita Dios, yái imàaquéerica walí itàacáíwa. Piwàwalícué nacái yái Dios imàaquéerica walí itàacáíwa, yácata nacái yùuwichàidéeripináca báawéeyéi wenàiwica, iwasèeripiná nacái áibanái wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha.

Iná canáca yéewanácué pitàaníca báawéeri iyú áiba wenàiwica ìwali, abéericáináta Diosquéi yáaliéricawa wenàiwica íiwitáise.

Inseguridad del día de mañana

¹³Siùcade péemíacué cayába píacué icàlidéeyéica càì: “Siùcade wàacawa áiba yàcalé iriculé, táwicha nacái. Yá wayamáapínacawa néenibàa abéeri camuí. Yá wamànipiná wàasu wawàsiwa weedácaténá walíwa plata mamáalàacata”, càicué píimaca. ¹⁴iPíacué càì píimaca, càmicáinácué píalíawa càinápinácaalí pichàbàanápínáwa táwicha èeri! Canácata wéená iyéeri càiripináta cháì èeri irícu. Càide iyúwa waicácaalí samànéeri achúmasíwata, néese yáta canácani, càita nacái wàyaca cháì achúma èerínata. Càmita wáalíawa càicaalínápiná wéetáwa. ¹⁵Iwàwacutácué càì píimaca: “Wáiwacali iwàwacaalí wamànica càì, yásí wàyaca néenibàawa, wamànica nacái wawàsi”, càicué iwàwacutá píimaca. ¹⁶Quéwa máinicué piwàwaca pitàaníca canùmaséeri iyú, cachàinicáinácué piicáca píawawa. Báawaca meedá Dios iicáca yái cáimacáinácuéca piicáca píawawa. ¹⁷Cawinácaalí yáaliérica càinácaalí iwàwacutáaná imànica cayábéeri, néese càmicaalí imàni càì, yá imànica ìyaca ibáyawanáwa.

Advertencias a los ricos

5 ¹iPéemíacué cayábani, píacué judío càasuíyéica càmíiyéica yeebáida Dios itàacái! iPícháanícué, péemíaníca nacái ìwali yái báawéeri yùuwichàacáisi yàanèeripínácuécawa pìwali! ²Yá báawapínácuéca píichani macáita pìasu cawènfirica. Cuwée iyáapínácuéca píicha pibàle cayábéerica. ³Yá cayàmipínácuéca píichani macáita yái pìasu oroca, plata nacái. Cayàmicaalípinácué píichani, yásí macáita náalíacuéca piináwaná ìwaliwa càmitacué piyúudàa catúulécanéeyéi pìasu plata iyúwa, yái plata cáininéericuécawa piicáca. Yácué pìasu cawènfíri imáalàapínácuécawa píicha, néese piùwichàapínácuécawa cáiwíiri iyú. Pidécuéca pìwacáidaca madécaná cawènfíri pìasupínáwa maléená èeri ipíchawáise èeri imáalàacawa. ⁴Pìasu plata yáasáidapíná cabáyawanácuéca píawa, yái plata càmfiricuécawa pia wenàiwica irí íibaidéeyéicatécué pírí needácaténácué pírí pibànacale ìyacaná. Yái Wáiwacali cachàinfirica náicha canánama, ichùulìerica nacái chènuníiséeyéi úwi, idéca yéemíaca catúulécanéeyéi íicháanica irí, níái íibaidéeyéicuécawa pírí, nacháawàanácué piináwaná ìwali, yá Wáiwacali yùuwichàidapínácué píawa. ⁵Chái èeri irícu

pìyacuéca cayábéeri iyú, càasuíri iyú nacái. Pidèniacuéca macáita yái piwàwéerica casímáicaténacué piwàwa. Pidécuéca piyáaca cadénama, yá walíibàacuéca pía càide iyúwa pìrái walíibèeyéi nawalíibàidéeyéica cayábéeri yàacàsi iyú ipíchawáise nanúaca nía. iYá máinícué mawiénica pìasu èeri Dios yùuwichàidacatáipinacué píawa càide iyúwa natécaalí pìrái nanúacaténá nía! ⁶Picàlidacuéca pichìwawa picháawàacaténá mabáyawanéeyéi iináwaná ìwali, néese pinúacuéca nía, éwita càmícaánítacué napélia pía.

La paciencia y la oración

⁷Quéwa, píacué nuénánáica yeebáidéeyéica Wáiwacali itàacái, pìidenìacué piùwichàanáwa mamáalàacata matuíbanáiri iyú àta Wáiwacali yàanàacataléta. Péemiacué comparación: Yái ibànéerica ibànacalewa iwàwacutá icùaca mamáalàacata matuíbanáiri iyú àta idàbacataléta unía yúuwàacawa. Néese iwàwacutá icùaca quiríta àta unía imáalàacatalétawa àniwa yeedácaténá bànacalé ìyacaná. ⁸Càita nacái picùacué mamáalàacata matuíbanáiri iyú, peebáidacué tàì fíméeri iyú nacái mawiénicáiná Wáiwacali yéenáíwaná yàanàanápíná.

⁹Píacué nuénánáica, picácué pitàaní pìríwáaca lúasi iyú, ipíchaná Dios yùuwichàidacuéca píawa. Yá mawiénica Dios yàasu èeri yùuwichàidàanápíná wenàiwica, càide iyúwa wenàiwica ibàlùacaalíwa capìi inùmalìcu ipíchawáise iwàlùacawa. ¹⁰Píacué nuénánáica, iwàwacutácué pìyaca càide iyúwa profetanái icàlidéeyéicaté tàacáisi Wacuèriná Dios inùmalìcuíse. Yáté nàuwichàacawa Dios irípiná neebáidacáinaté itàacái, quéwa nàidenìacaté nàuwichàanáwa mamáalàacata matuíbanáiri iyú. ¹¹Wáalíacawa casímáica nía siùcáisede bàalutécáiná nàidenìaca nàuwichàanáwa matuíbanáiri iyú Dios irípiná. Píalíacuécawa Job iináwaná ìwali. Satanás yáalimáidacaté iicáwani cachàiníiri iyú. Ewitaté Job yùuwichàacáanítawa manuísíwata, càicáaníta ìidenìacaté yùuwichàanáwa mamáalàacata; càmítaté iwènúada ííwítáisewa Dios fícha. Píalíacué nacáíwa idécanáamité Job yùuwichàacawa manuísíwata, néeseté Wacuèriná Dios imànicaté irí cayábéeri manuísíwata, máinícáiná Dios iicáca wapualé, catúulécana nacái iicáca wía.

¹²Quéwa péemiacué cayábani nuénánái yái tàacáisi máinírica cachàini: Picácué píima “Báisi báisisíwata, Dios yáaliéricawa”, picácué càì píima. Picácué nacái càì píima capìraléeri cáli íipidená ìwali, cáli íipidená ìwali nacái, càinácaalí áiba wawàsi íipidená ìwali nacái. Píimacaalícué

“Báisíta”, iwàwacutácué báisírica pitàacáica. Píimacaalícué “Càmita”, iwàwacutácué báisírica pitàacáica. Picácué píima: “Báisí báisísiwata, Dios yáaliéricawa”, ipíchanácué Dios yùuwichàidaca píawa.

¹³Aibanáicaalí péenácué yùuwichàacawa, iwàwacutá nasutáca níawawa Dios íicha. Aibanáicaalí casímáí iwàwa, iwàwacutá nacántàaca casímáiri iyú Dios irí nàcatená irí cayábéeri. ¹⁴Aibacaalí cáuláica, iwàwacutá imáidaca ancianonái, níara icuèyéica wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Iwàwacutá imáidaca nía nasutácatená irí Dios, napusúacaténá nacái séenási ipùdàlicu idècunitàacá nasutáca irí Dios Wáiwacali íipidená ìwali. ¹⁵Yá manuícaalí ancianonái íináidaca iwàwawa Dios ìwali ichùnìanápíná cáuláiquéeri, náaliacáináwa Wáiwacali iwàwaca ichùnìaca cáuláiquéeri, yásí ichùnìacawa yái cáuláiquéerica, yá Wáiwacali yeedápináca íichani, yái uláicáica. Cáuláiquéeri imànicaalíté ibáyawanáwa, yásí Wáiwacali imàacaca iwàwawa ibáyawaná íicha. ¹⁶Iná picàlidacué píichawa yái báawéerica pimànfiricuéca píríwáaca, pisutáyacacuéwa píichawáaca pimàacáanápínácué piwàwawa íicha yái pibáyawanácuéca. Néese pisutácué pìwaliwáaca Dios íicha ichùnìanápínácué pía. Cayábacaalí wáiwitáise Dios iicápiná, wàyacaalí nacái machacàníiri iyú, néese wasutácaalí wíawawa Dios íicha, yásí Dios imànicué walí cayábéeri manuísíwata. ¹⁷Piwàwalicué càinácaalíté ìyáaná Dios yàasu profeta íipidenéericaté Elías. Yácata abéeri asíali wanacáiri, quéwa Elías isutácaté Dios manuísíwata ipíchanáté unía yúuwàacawa, yéewacaténáté báawéeyéi wenàiwica nàuwichàacawa nabáyawaná ichùuliacawa. Yá máisiba camuí y medio canácaté unía; Dios imànicaté càide iyúwa Elías isutáaná íicha. ¹⁸Néese Elías isutácaté Dios íicha àniwa unía yúuwàacaténáwa àniwa, yá yèepùaca unía yúuwàacawa àniwa cáli ìwali, yèepùà bànacalé yàaca ìyacanáwa.

¹⁹Píacué nuénánáica, áiba péenácué iwènúadacaalí íiwitáisewa Dios itàacái íicha, néese piyúudàacaalícué iwènúadaca íiwitáisewa Dios íiripíná àniwa, yá pimànicuéca pìacawa cayábéeri manuísíwata. ²⁰Péemìacué cayábani, cawinácaalí iwènúadéerica áiba wenàiwica ibáyawaná íichawa, idéca icùaca cabáyawanéeri ipíchaná yéetácawa méetàuculé Dios íicha càiripínáta. Yá nacái Dios imàacapíná iwàwawa ibáyawaná manuíri íicha.

1 SAN PEDRO

Saludo

1 ¹Núa Pedro abéeri apóstol Jesucristo ibànuèrica nucàlidacaténá itàacái. Nutànàacué pirí cuyàluta píacué càmíiyéica ìya yàasu cáli íinatawa, ìyéeyéica Ponto yàasu cáli íinata, Galacia yàasu cáli íinata nacái, Capadocia yàasu cáli íinata nacái, Asia yàasu cáli íinata nacái, Bitinia yàasu cáli íinata nacái. ²Nutànàacué pirí cuyàluta, píacué Wáaniri Dios yeedéeyéica yàasu wenàiwicanáipináwa càide iyúwaté íináidáanáwa bàaluité. Dios idéca ibànùaca Espíritu Santo piwàwaliculéué masacàacaténácué imànica píiwitáise, yéewanápinácué píibaidaca abéerita Dios irípiná, pimànicaténácué nacái càide iyúwa ichùullaná. Jesucristo íiraná imusúacatéwa íicha cruz ìwali yéetácaalítéwa píichawalínácué, píacué yeebáidéeyéica itàacái, íná Dios idéca imàacacué iwàwawa pibáyawaná íicha. Nusutácué Dios íicha pirípinácué imàníínápinácué pirí cayábéeri mawèníiri iyú manuísíwata, imàacáanápinácué nacái pìyaca matuíbanáiri iyú.

Una vida de esperanza

³Wàacué Dios irí cayábéeri, yái Wáiwacali Jesucristo Yáanirica. Dios idéca iicáca wapualé manuísíwata, íná idéca iwàlisàidaca wáiwitáise wadèniacaténá wacáuca wàlisàíwa chènuníiséerica. Càita Dios idéca imànica walí cayábéeri Jesucristo imichàacáinátéwa yéetácáisi íicha. Íná yéewa manuíca wáináidaca wawàwawa idècunitàacá wacùaca Dios imànínápiná walí càide iyúwaté íimáaná. ⁴Dios idéca iwàlisàidacuéca píiwitáise yàacaténácué pirí pìasu cawèníripináwa chènuníiséerica. Siùcáisede Dios icùaca ìyaca pirípinácué pìasu cawèníiri cayábéeri, càmíirica yéewa áiba imáalàidacani càiripináta. ⁵Peebáidacáinácué

Dios itàacái, íná icùacuéca pía ichàini iyúwa, iwasàcaténacué pía yàasu yùuwichàacáisi íchawa èeri imáalàacaalípináwa, càide iyúwaté íináidáanáwa imànínapínacué pirí cayábéeri macáita naicápiná.

⁶Iná yéewa casíimáicuéca piwàwa siùcáisede éwitàacáwa cawàwanáta iwàwacutacué piùwichàacawa manuísíwata achúma èeríinatàacá, manuíri yùuwichàacáisi iyú. ⁷Péemiacué comparación: Nawasàaca oro ùuléeri quichái iyú needácaténá ícha macái wawàsi casaquèeri yéewanápiná masacàasíwaca yái oroca, cawènírica nacái, quírameníri nacái. Càita nacái yái piùwichàanácucawa yáalimáidacué iicáwa pía píasáidacaténacué peebáidaca Jesucristo itàacái báisíiri iyú. Piidenàacaalícué piùwichàanáwa matuíbanáiri iyú, yásí Dios iicácuéca peebáidáaná càiride iyúwa máiníiri cawènica macái oro ícha, orocáiná imáalàapínacáitawa meedá áiba èeriwa. Iná peebáidacaalícué Jesucristo itàacái tàì íiméeri iyú, éwitacué piùwichàacáanítawa, yá Dios icàlidapínacué piináwaná cayábéeri iyúwa, imàacapínacué nacái pìyaca cáimiétacanéri iyú yáapicha, picamaláná mèlumèluíri irìcuwa, Jesucristo yàacaalípináwa néese àniwa.

⁸Cáininácucéca piicáca Jesucristo éwitacué càmicáanítàacáwa pidé piicácani pituí iyúwa. Càita nacái peebáidacucéca itàacái siùca, yái càníricucécawaca piicá, íná yéewa piyanídacucéca casíimáiri iyú manuísíwata Dioscáiná idéca isimáidacucéca pía. Eeri mìnánái càmita náalimá nacàlidacani natàacái iyúwa cánacué yéewaná casíimáica pía. ⁹Peebáidacáinácué Jesucristo, íná idéca iwasàacucéca pía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha.

¹⁰Bàaluité Dios yàasu profetanái icàlidéeyéicaté tàacáisi Dios inùmalícuíse néewáidacatéwa Dios itàacái ìwali cachàiníiri iyú náalíacaténáwa càinápinácaalíté iyú wenàiwicanái yáalimá iwasàaca yáawawa Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Yáté nacàlidaca Dios itàacái íiméerica Dios imànínapínátécué pirí cayábéeri mawèníiri iyú. ¹¹Bàaluité Espíritu Santo, Cristo ibànuèrica, imàacacaté Dios yàasu profetanái yáalíacawa Cristo yàanàanápínaté, yùuwichàanápínaté nacáiwa, iyáanápínaté nacái cáimiétacanéri iyú chènuniré icamaláná mèlumèluíri irìcuwa Dios yáapicha icùacaténá macáita. Néese profetanái néewáidacatéwa cachàiníiri iyú náalíacaténáwa cawinápinácaalí wenàiwicani, yái wenàiwica Dios imàaquéericaté nacàlidaca iináwaná ìwali ipíchawáiseté yàanàaca, càita nacái càicaalínápínácaalíté yéenáiwana yàanàaca. Néese profetanái nánáidacatéwa mamáalàacata ìwali náalíacaténáwa càinácaalíté íimáaná yái tàacáisi Espíritu Santo imàaquéericaté nalí.

¹²Quéwa Dios imàacacaté profetanái náalíacawa càmfínápináté nàasu èeri pinátani yái tàacáisi Espíritu Santo imàaquéricaté nacàlidaca Dios inùmalìcuíse; néese Dios imàacacaté náalíacawa yàacaté nalí tàacáisi pirípinácué iyéeyéipínacaté madécaná camuí náamiwáise. Pidécuéca péemíaca Dios yàasu apóstolnái icàlidáaná pirí Cristo itàacái, ímérica Cristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Nacàlidacatécué piríni Espíritu Santo ichàini iyú, yái Espíritu Cristo ibànuérica chènuníise. íMáini Dios yàasu ángelnái chènuníiseeyéi nawàwaca náalíaca néemíaca càinácaalí iyú Cristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha!

Dios nos llama a una vida santa

¹³Iná pimichàidacué píiwitáiseewa píináidacaténácuéwa cáalíacáiri iyú. Picácué picàma, néese pìyacué cáimiétaquéri iyú, piicáténácué píichawa cayába. Manuícué píináidaca piwàwawa Dios ìwali picùacaténácué matuíbanáiri iyú Dios imànínápinácué pirí cayábéeri mawèníiri iyú Jesucristo yàanàacaalípiná àniwa. ¹⁴Picácué pimàni pibáyawanáwa càide iyúwacué pimàníná bàaluité ipíchawáiseté pialíaca Dios ìwali. Néese peebáidacué Wáaniri Dios itàacái. ¹⁵Pìyacué mabáyawanéeri iyú, mabáyawanéericáiná yái Diosca imáidéericuéca pía. ¹⁶Càité nacái profeta itànàaca Dios itàacái bàaluité; Dios íimacaté: “Pìyacué mabáyawanéeri iyú, mabáyawanéericáiná núa”, íimaca yái Diosca.

¹⁷Pialíacuéwa càmita Dios iicá abéeri wenàiwica íiwitáaná càiride iyúwa cayábéeri áibanái íicha, néese yùuwichàidapíná canánama báawéeyéi, ìwalíise yái báawéerica namànírica. Iná pímacaalícué Dios ìwali Wáaniricani, yá iwàwacutácué pìaca iyéininá mamáalàacata idècunitàacá pìyacuéca cháì èeri iricu. ¹⁸Dioscáiná idéca iwasàacuéca pía íicha yái píiwitáisemica canéerica iwèni, yái piawirináimi íiwitáiseca. Pialíacuéwa máiníiricaté cawènica Dios írini yái iwasàanacatécué pía yàasu yùuwichàacáisi íichawa. Càmitaté ipáyaidani oro iyú, càmita nacái quírameníiri plata iyú, yái wawàsi imáalèeripínacawa. ¹⁹Néese Dios iwasàacaté wía yàasu yùuwichàacáisi íichawa Cristo íiraná cawèníiri iyú, Cristo yéetácáinatéwa iyúwa sacrificio wáichawalíná. Bàaluité Dios ichùuliaca yàasu wenàiwica nanúanápináté cordero iyúwa sacrificio nabáyawaná ìwalíiseewa, yái oveja wàlisàì cayábéeri, canéerita isacàa. Càita nacái Cristo, yái cayábéerica íiwitáise, mabáyawanéeri nacái yéetacatéwa wáichawalíná yéewacaténá Dios imàacaca iwàwawa wabáyawaná íicha. ²⁰Bàaluitésíwata èeri ipíchawáiseté, yaté Dios

íináidacawa ibànùanápínaté Cristo yéetáanápínáwa èeri mìnánáí fíchawalíná. Cristo idéca yàanàaca malééná èeri ipíchawáise èeri imáalàacawa, iyúudàacaténácué pía. ²¹Cristo idéca imàacacué peebáidaca Dios itàacái, yái Dios imichàidéericaté Cristo yéetácáisi fícha. Néeseté Dios imàacaca Cristo iyaca yáapicha chènuniré cáimiétacanéeri iyú, icamaláná mèlumèluíri irícuwa icùacaténá macáita. Càita peebáidacuéca Dios, picùacuéca pìyaca nacái Dios imàníinápínácué pírí cayábéeri.

²²Peebáidacuéca càide iyúwa íimáaná yái tàacáisi báisírica, íná Dios idéca masacàaca imànicuéca píiwitáise cáininácaténácué piicáca áibanái báisíiri iyú cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, piicáanápínácué nía càiyéide iyúwa péenánáíwa Wáiwacali ìwalíisená. Íná iwàwacutácué cáinináca piicáyacacawa mabáyawanéeri iyú, báisíiri iyú nacái, macáitacué pichàini iyúwa. ²³Dios idéca iwàlisàidacuéca píiwitáise pidèñacaténácué picáucawa chènuníisérica. Càmitacué Dios yàa picáuca imáalèeriwa càide iyúwacué pisèenáimi imànínáté cháí èeri irícu. Néese yái Dios cáurica, càmfírica imáalàawa, idéca iwàlisàidacuéca píiwitáise itàacái iyúwa, yái tàacáisi peebáidéericuéca. ²⁴Càité nacái profeta itànàacaté Dios itàacái íiméerica:

“Càide iyúwa masicái idaluériwa imáalàacaalíwa ráunamáita, càide iyúwa nacái íiwichi yúuwàacaalíwa masicái fícha, càita nacái wía wenàiwicaca canánama: Ewita càasuíyéicaalí wía, cáalíacáiyéicaalí wía nacái, càicáaníta wàyacáita malééná èerita cháí èeri irícu.

²⁵Quéwa Wáiwacali itàacái iyaca càiripínáta”, càité íimaca yái profetaca. Yái Wáiwacali itàacái, yácata tàacáisi nacàlidéericatécué pírí píalíacaténácuéwa Jesucristo iwasàacuéca pía Dios yàasu yúuwichàacáisi fícha.

2 ¹Íná piúcacué píichawa píiwitáise báawéerimiwa macái íiwitáaná, macái chìwái nacái, macái nacái pucháibáanácué píiwitáise, yá nacái macái báawáanácué piicáca áibanái nàasu cawèñíiri ìwalíise, yá nacái macái báawéeri tàacáisi íiwitáaná picàlidéericuéca áibanái ìwali. ²Péemíacué comparación: Máiní quìrasíinái icutáca ìinisi yáawamita nachàiniadacaténá naináwa. Càita nacái iwàwacutácué péewáidacawa Dios itàacái ìwali cachàiníiri iyú, yái machìwéeri tàacáisica, pichàiniadacaténácué píiwitáise, Dios ìwali, àta Jesucristo yàanàacataléta iwasàacaténácué pía macái báawéeri fícha. ³Càita iwàwacutácué péewáidacawa Dios itàacái ìwali píalíacáinácuéwa báisíiri iyúcani Wáiwacali iicáca wapualé manuísíwata.

Cristo, la piedra viva

⁴Abédanamacué pimànica píiwitáisewa Wáiwacali yáapicha mamáalàacata. Péemìacué comparación: Aibanái imàníyécaté íba icapèenà, náucacaté náichawa abéeri íba canácáináté iwèni naicácani. Càita nacái abénaméeyéi èeri mìnanaí caná iwèni naicáca Wáiwacali, quéwa Dios idéca ibàlùadacani iyúwa abéeri cachàiníiri náicha canánama. Yái Wáiwacali, càicanide iyúwa manuíri íba cáuri Wáiwacali yàacáiná wacáuca càníiri imáalàawa. ⁵Píacatacué càiyéide iyúwa cáuyéi íba, píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Dios idéca ìwacáidacuéca pía irípináwa. Càicuéca píade iyúwa manuíri templo cayábéeri, Dios imànírica icapèepináwa, Espíritu Santo ìyacaténá irícu. Dios idéca masacàaca imànicuéca píiwitáise píibaidacaténácué abéerita irípiná càide iyúwa sacerdotenái mabáyawanéeyéi, isutéeyéica Dios íicha áibanái irípiná, pimànicaténácué nalí cayábéeri nacái, pimàacacaténácué nacái píawawa Dios irí, píacaténácué irí cayábéeri nacái. Yácata sacrificio Dios iwàwéericuéca pimànica irípiná píiwitáise cayábéeri yáapichawa. Yá casíimáipinácué Dios iicáca píasu sacrificio pìyacáinácué abédanamata Jesucristo yáapicha, yái yéetéericatécué píichawalíná pibáyawaná ìwalíise. ⁶Aiba profeta itànàacaté càiri tàacáisi bàaluité Dios inùmaliuise. Dios íimacaté:

“Càide iyúwa wenàiwica yeedácaalí cayábéeri íba manuíri idàbacaténá imànica capíi dàalanama, càita nacái nubànùapiná israelitanái iríwa nacuèrinápiná, níai ìyéeyéica Jerusalén ìyacàlená irícu, áibaalí íipidenéeri Sión. Máiní cayábéeri íiwitáise yái nacuèrinápináca nubànùèripináca nalíwa, máiní nacái nùasu wenàiwicanái iwàwacutácani. Càicanide iyúwa cayábéeri íba manuíri, máiníiri iwàwacutácawa nacái capíi irípiná, yái íba wenàiwica needéerica nadàbacaténá namànica capíi. Cawinácaalí yeebáidéeyéipináca itàacái, yái nacuèrináca, càmita achúma nawàwa neebáidáaná ìwalíisewa, numànipinácáiná nalíwa macáita càide iyúwaté núumáaná nalí”,
càité íimaca yái Diosca.

⁷Máinícué cawènica pirí yái íbaca, yái Jesucristoca, píacué yeebáidéeyéica itàacái, quéwa Dios imànipiná cachàiníiri iyú áibanái irí càníyéica yeebáida Jesucristo itàacái càide iyúwa yàasu profetanái itànàaná Dios itàacái bàaluité. Náimaca:

“Níái imànfíyéícaté íba icapèená, náucacaté náichawa abéeri íba, canácáínáté iwèni naicácani. Quéwa siùcade máiníiri iwàwacutácawa capíi irípiná yái íba náuquéericaté”, ímacaté yái profetaca icàlidacaténáté Jesucristo iináwaná. ⁸Càita nacái áiba profeta itànàacaté Dios itàacái Jesucristo ìwali. Iimacaté: “Aibanái càmítapíná neebáida itàacái, calúapíná nacái naicácani”,

cài ímaca yái tàacáísica. Siùca báawaca naicáca Jesucristo càmícaíná neebáida Dios itàacái. Yá Dios yùuwichàidapíná níawa càide iyúwaté íináidáanáwa bàaluité.

⁹Quéwa Dios idéca yeedácuéca pía yéenibepináwa, íná yéewa càicuéca píade iyúwa abéeri wenàiwica yàawiría. Wacuèriná Dios idéca imàacacué pía sacerdotenáipíná, píibaidacaténácué irípiná, pisutátaténá Dios íícha wenàiwicanái irípiná, pìacaténácué nacái cayábéeri Wacuèriná Dios iríwa. Càicuéca píade iyúwa abéeri cáli néeséeyéi mabáyawanéeyéica, Dios yeedéeyéica yàasu wenàiwicapínáwa íibaidéeyéipíná abéerita Dios irípiná. Càita Dios idéca imànicuéca píri yéewanápinácué picàlidaca iináwaná ìwali idéca imànica madécaná cayábéeri ichàini manuíri iyúwa, yái Dios imáidéericatécué pía catéeri íícha, yái pibáyawanáca pimàníiricatécué càmicaalíté pialía Dios ìwali. Dios idéca imáidacuéca pía amalácaténácué imànica píiuitáise yéewanápinácué pìyaca Dios icamalá irícu, náapicha macáita yáliéyéica Dios ìwali. ¹⁰Bàaluité pìyacuéca càide iyúwa canéeyéi yàawiría, quéwa siùcade Dios icuèyéicuéca pía. Bàaluité càmítacué pialíawa Dios iicáca pipualé, quéwa siùcáisede pialíacuéwa Dios iicáca pipualé manuísíwata.

Vivan para servir a Dios

¹¹Píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, nusutácué píícha wawàsi manuísíwata piicáanápinácué píawa iyúwa wenàiwica yèepuníyécawa déeculé yàasu cáli ííchawa, idècunitàacá pìyacuéca cháí èeri irícu, yácáínácué pìasu cáli ìyaca chènuniré. Picácué pimàni báawéeri càide iyúwa píiuitáise bàaluisàimi iwàwáaná, yái píiuitáise imàníricuéca ùwicái píipunita, ipíchanácué picaláacawa Dios íícha. ¹²Pìyacué machacàníiri iyú cháí èeri irícu yéewanápiná áibanái càmíyéica yeebáida Dios naicáca yái cayábéerica pimàníricuéca. Siùca natàanícué pìwali báawéeri iyú càide iyúwacué pidéca nacáicaalícué pimànica pibáyawanáwatá. Quéwa pimànicaalícué cayábéeri siùcade, yásí

áibaalípiná nàapínáca Dios irí cayábéeriwa Dios yéemìacaalípiná èeri mìnáná iináwaná ìwali càinácaalíté namànírica, càinácaalíté nacái nàyaca.

¹³Pimànicué càide iyúwa nachùulianácué pía, macáita icuèyécuéca pìasu cáli, píasáidacaténácué cayábéeri íiwitáise yái Wáiwacalica. Peebácué itàacái yái náiwacalináca icuèricuéca pìasu cáli. ¹⁴Pimànicué càide iyúwa nachùulianácué pía, níara gobernadornáí náiwacaliná ibànuèyécuéca pìatalé nacapèedáidacaténá báawéeyéi íiwitáise, namànicaténá nacái áibanái irí cáimiétaquéeri iyú, cawinácaalí imàníiyéica cayábéeri. ¹⁵Dios iwàwacáinácué pimànica cayábéeri, yéewanápinácué càmita náalimá nacháawàaca piináwaná ìwali, áibanái máiwitáiseyéica càmíiyéica iwàwa yáaliacawa.

¹⁶Báisíta pidèniacué abéerita Píiwacaliwa chènuníisèerica, yái iwasèericatécué pía báawéeri fícha. Quéwa càmita Wáiwacali iwasàacué pía pimànicaténácué pibáyawanáwa meedá. Néese pimànicué abéerita càide iyúwa Dios ichùulianá, yàasu wenàiwicacáinácué pía. ¹⁷Piicácué macái wenàiwica cáimiétaquéeri iyú. Cáininácué piicáca macái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, níacáinácué péenánáica nía Wáiwacali ìwalíisená. Píacué Dios icàaluíniná. Píacué nacái íimiétacaná yái wenàiwica icuèricuéca pìasu cáli.

El ejemplo del sufrimiento de Cristo

¹⁸Píacué áibanái yàasu wenàiwicaca, íibaidéeyéica mawèníiri iyú. Peebáidacué píiwacali itàacáiwa cáimiétaquéeri iyú, càmita abéta níai ichùulièyécuéca pía éeréeri iyú, néese nía nacái báawéeyéica íiwitáise, imàníiyécuéca pirí báawéeri. ¹⁹Cayábaca Dios iwàwa iicáca piideniácuéca yùuwichàacáisi matuíbanáiri iyú mabáyawanácaalícué pía, piùwichàacaalícuéwa càì pìsímáidacaténá Dios. ²⁰Quéwa pimànicaalícué pibáyawanáwa, néese piideniacaalícué piùwichàanáwa matuíbanáiri iyú nàuwichàidacaalícué pía, néese càmítacué cawèni Dios iicáca piùwichàanáwa, cabáyawanácáinácué pía meedá. Quéwa nàuwichàidacaalícué pía ìwalíise yái cayábéerica pimànírica, néese piideniacaalícué piùwichàanáwa matuíbanáiri iyú, yásí cawènica Dios iicácué piùwichàanácawa. ²¹Yácáiná Dios imáidacatécué pía piideniacaténácué piùwichàanáwa matuíbanáiri iyú nàuwichàidacaalícué pía ìwalíise yái cayábéerica pimànírica. Cristo yùuwichàacáinatéwa píichawalínácué yáasáidacaténácué pirí iwàwacutácué pimànica càide iyúwaté Cristo imàníná. ²²Canácatáita Cristo imànité

ibáyawanáwa, canásíwata. Càmitaté ichìwáida wenàiwica, ibatàa abéeripináta. ²³Nacuísacaté náichawani báawéeri iyú, quéwa càmitaté itàaní báawéeri iyú nálí. Nàuwichàidacaté Cristo, quéwa canátaté ibáulianá nía. Néese imàacacaté yáawawa Dios irí mamáalàacata, yái yùuwichàidéeripináca báawéeyéi wenàiwica machacàníiri iyú. ²⁴Cristocata yái itéericaté ìwaliwa wabáyawaná yùuwichàanápínátéwa wabáyawaná ìwalíise iiná iyúwa cruz ìwali. Yáté Cristo yéetácatéwa wáichawalíná wabáyawaná ìwalíise, yéewanápiná wamàacaca wáichawa yái báawéerica wamàníirica. Càité Cristo yéetácawa yéewanápiná wàyaca machacàníiri iyú Dios iicápiná. Nacapèédáidacaté Cristo cabèesi iyú báawanama ipíchawáiseté natàtàacani cruz ìwali. Inácué Cristo icháuná ìwalíise idéca píiwitáise ichùnìacawa pibáyawaná fíhacuéwa. ²⁵Quéechatécáwa piméeràacatécuéwa méetàuculé Dios fícha càide iyúwa ovejanái iméeràacaalíwa canéeyéica icuèriná. Quéwa pidécuéca piwènúadaca píiwitáisewa Cristo irípiná yái icuèricuéca píiwitáise cáininéeri iyú càide iyúwa pastor icùacaalí yàasu ovejanáíwa.

Cómo deben vivir los casados

3 ¹⁻²Càita nacái píacué inanái canìríiyéica, pimànicué càide iyúwa pinìri iwàwáaná. Yásí níara abénaméeyéi càmiíyécataacáwa yeebáida Jesucristo itàacái nawènúadapíná irí náiwitáisewa, éwitacué càmicáaníta plàlà nía báawanama, naicácáiná pimànicuéca cayábéeri, pìyacaalícué machacàníiri iyú nacái pinìri yáapichawa pìacaténácué fímiétacaná càide iyúwa Dios ichùulìanácué pía. ³Píacué inanái canìríiyéica, picácué máíní píináidáanícawa ìwali càinácaalícué iicácanáwa. Picácué máíní pichùnìaca píiwita ibáínáwa cawèníiri iyú. Càita nacái picácué máíní picùada pìwaliwa oroíri tùliquìchi cawèníirica. Picácué nacái máíní picutáca pibàlepináwa máíníiri cawènica. ⁴Néese pichùnìacué cayába píiwitáisewa piwàwalícuísewa. Picácué cachàini piicáca píawawa áibanái fícha, néese pimànicué áibanái irí éeréeri iyú. Yásí casímáicué Dios iicáca píiwitáise càiride iyúwa wawàsi cayábéeri iicácanáwa, càmfiri imáalàawa. ⁵Càité nacái inanái namànica bàaluité, Dios yàasu wenàiwicaca. Nachùnìacaté náiwitáisewa cayábéeri iyú nawàwalícuísewa bàaluité, yáté cawènica Dios iicáca náiwitáise. Manuícaté náináidaca nawàwawa Dios ìwali imànínápináté nálí cayábéeri càide iyúwaté fíamáaná nálí. Namànicaté nacái càide iyúwa nàacawéeri iwàwáaná. ⁶Càité Sara imànica, úái Abraham fínuca. Umànicaté càide iyúwa Abraham iwàwáaná. Yáté

úumaca ìwali “nuíwacali”. Yá càicuéca píade iyúwa Sara ìidunái pimànicaalícué cayábéeri piacawéeri iríwa, càmicaalí nacái cáalu piácué.

⁷Càita nacái piácué asianái cáinuíyéica. Pìyacué píinu yáapichawa cáaliácáiri iyú. Peedácué ùasupiná piacaténácué uímiétacaná. Pimànicué càì ulí cayábéeri cáaliácáiri iyú càmicáiná cachàini úa càide iyúwacué cachàiníná pía. Piácué uímiétacaná nacái Dioscáiná idéca imànica ulí cayábéeri mawènfiri iyú yàacaténá ucáuca càmfiri imáalàawa càide iyúwa imànínácué pírí. Piácué uímiétacaná yéewanápiná Dios yeebácuéca pírí pisutáanácué íicha.

Los que sufren por hacer el bien

⁸Siúcade péemiácué cayába, macáitacué pía. Abédanamacué pimànica píiwitáisewa piápichawáaca, piicáyacacaténácuéwa catúulécanéeri iyú, cáininéeri iyú nacái, abémisanacáinácué pía Wáiwacali ìwalíisená. Piicácué pipualéwáaca. Picácué cáimacái piicáca píawawa áibanái íicha. ⁹Picácué pimàni irí báawéeri cawinácaalí imàníricuéca pírí báawéeri. Picácué nacái picuísani éwita icuísacaalícué pía. Néese pitàanícué irí cayábéeri iyú, pimànicué irí cayábéeri nacái, Dioscáiná imáidacatécué pía imànicaténácué pírí cayábéeri. ¹⁰Càité áiba profeta idéca itànàaca Dios itàacái:

“Piwàwacaalí pìyaca manùba èeri casíimáiri iyú, yá iwàwacutá picùaca pinènewa pitàanícáicha báawéeri tàacáisi, picùà nacái pinùmawa ipíchaná picàlidaca pichìwawa.

¹¹Piwènúada píiwitáisewa báawéeri íicha, yá pimàni cayábéeri. Píalimáida macái pichàini iyúwa pìyacaténá matuíbanáiri iyú áibanái yáapicha; picácué pipélia nía.

¹²Yácáiná Wacuèriná Dios icùaca wenàiwica ìyéeyéica machacàníiri iyú Dios iicápiná, yeebá nacái nasutáaná íicha; quéwa Dios yùuwideca imànica wenàiwica imàníiyéica ibáyawanáwa”,

íimaca yái Dios itàacáica.

¹³Batéwa macái wenàiwica cayába naicápinácué píawa pimànicaalícué cayábéeri mamáalàacata, yá càmitacué nàuwichàida píawa. ¹⁴Quéwa éwita nàuwichàidacaalí píawa ìwalíise yái cayábéerica pimàníricuéca, càicáaníta Dios imànipinácué pírí cayábéeri. Picácué cáalu pía piùwidenái íichawa. Picácué nacái achúma píináidacawa piwàwawa. ¹⁵Néese piácué Píiwacali Cristo icàaluínináwa macái piwàwalìcuísewa.

Aibanáicaalícué isutá yéemíawa pía càinácaalí peebáidéerica, yá picàlidacué nalí Jesucristo iináwaná, yái peebáidéericuécá itàacái. Picàlidacué nalíni cáimiétaquéri iyú, éeréri iyú nacái. ¹⁶Pimànicué cayábéeri, yéewanápiná áibanái itàanícaalícué pìwali báawéeri iyú peebáidacáinácué Cristo itàacái, yásí báica nía natàacái báawéeri ìwaliwa, pimànicáinácué abéerita yái cayábéerica.

¹⁷Pimànicaalícué pibáyawanáwa, yásí piùwichàapínácuéwa pibáyawaná ichùulíacawa. Quéwa caná iwèni Dios iicá yái piùwichàanácuécawa cabáyawanáinácué pía meedá. Quéwa Dios imàacacaalícué áibanái yùuwichàidaca pía ìwalíse yái cayábéerica pimàníricuécá, yásí máini cawènica Dios iicácuécá piùwichàanáwa, càmicáinácué cabáyawaná pía. ¹⁸Yácáiná Cristo nacái yùuwichàacatéwa mabáyawanéeri iyú. Cristo yéetacatéwa wáichawalíná wabáyawaná ìwalíse, abé yàawiríata, néese càmita quirínama yéetácawa. Cayábéericaté íiwitáise yái Cristoca, quéwa càicáaníta yùuwichàacatéwa wáichawalíná, wía báawanaméeyéica itécaténá wía Dios yàatalé, yéewanápiná nacái cayábaca wáapicha Dios. Yéetacatéwa càide iyúwa wenàiwica, quéwa cáucaté iwàwa cáuri mamáalàacata. ¹⁹Néese idécanáamité Cristo yéetácawa, yáté yàacawa iwàwa cáuri iyú yàacaténáté iicáca infierno iriculé icàlidacaténáté nalí tàacáisi, níara yéetéeyéimicawa báawéeyéica íiwitáise nadacuèyéica presoíri iyú. ²⁰Níacata càmiyéicaté yeebáida Dios itàacái bàaluité Noé yàasu èerimité. Idècunitàacá Noé imànicaté arca, yái manuíri lancha nacáirica, yáté Dios idècuniacawa quiríta nawènúadacaténáté náiwitáisewa báawéeri íicha, níara èeri mìnanáica. Ochocaté namanùbaca níai Noénáica yeebáidéeyéicaté Dios itàacái nawàlùacaténátéwa arca iriculé, yá cáucaté nía manuíri yéesacái íicha, inuéricaté áibanái èeri mìnanáí canánama. ²¹Yái yéesacái íimáanáca càicanide iyúwa wabautizáanáwa úni yáaculé, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Càide iyúwaté arca iwasàanaté Noénái úni yéesacái íicha, càita nacái Jesucristo iwasàaca wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha weebáidacaalí Jesucristo itàacái wabautizacaténáwa úni yáaculé. Jesucristo yáalimá iwasàaca wía imichàacáinatéwa yéetacáisi íicha. Yái wabautizáanáca, càmita íimáaná wàapìdacáita wáichawa meedá, néese íimáanáca wasutáca Dios íicha wawàsi imàacáanápiná iwàwawa wabáyawaná íicha, ichàiniadacaténá wía nacái yéewanápiná wàyaca machacàníiri iyú Dios iicápiná. ²²Jesucristo imichàacatéwa chènuniré, yá ìyaca siùcáisede Dios yéewápuwáise icùacaténá macáita Dios yáapicha, macáita ángelnái, macáita demonio íiwacanánái nacái icuèyéica yàasu cáliwa chènuníiséeyéi, cháí èeri irìcu nacái.

Servir según los dones recibidos de Dios

4 ¹Cristo yùuwichàacatéwa iiná iyúwa, ínà càita nacái iwàwacutácué pichùnìaca píiwitáisewa yéewanápinácué màulenáca pía piùwìchàacaténáwa Cristo irípiná matuíbanáiri iyú. Wàuwichàacaalíwa wainá iyúwa Cristo irípiná weebáidacáiná itàacái, yásí chuica wáicha wabáyawaná, yái wáiwitáise bàaluisàimi cabáyawanéerica. ²Néese idècunitàacá piyacuéca cháí èeri irìcu, yá pimànipinácué càide iyúwa Dios iwàwáaná, càmfiritacué càide iyúwa píiwitáise bàaluisàimi iwàwáaná. ³Bàaluité piúcacatécué madécaná èeri pimànicaténácué càide iyúwa èeri mìnánái imàníná càmfíyéica yeebáida Dios itàacái. Pimànicatécué báawéeri macái íiwitáaná mamáalàacata mabáiníri iyú áibanái yàacuésemi. Pimànicatécué nacái piiná iyúwa yái càmfírìca Dios ibatàa wenàiwica imànica. Picàmacatécué nacái manuírì fiesta irìcu, piyáacaalítécué piyáacaléwa manuí máiwitáiseeri iyú áibanái yáapicha icàméeyéicué píapicha báawanama, imàníyeyéicatécué píapicha nacái máíní báawéeri wawàsi nainá iyúwa piàcaténácué ídolo icàaluíníná, níái cuwáínái yéenáiwanáca. ⁴Siùcacué piàcawéeyéiná bàaluisàna náináidacawa naicáidacuéca pírì, natàanícué nacái pìwali báawéeri iyú càmicáinácué quirínama piàcawéeridaca nía namànicaalí nabáyawanáwa manuísíwata máaléquéeri iyú. ⁵Quéwa áiba èeriwa iwàwacutápiná nabàlùacawa Dios íipunita, yái Dios icàlidéeripínáca iwàwacutáaná nàuwichàacawa nabáyawaná ichùulìacawa, macáita báawéeyéí, níái cáuyéicáwaca, nía nacái yéetéeyéimicawa. ⁶Níái yéetéeyéimicawa yeebáidéeyéicaté Jesucristo itàacái cháí èeri irìcu néemìacaté yái cayábéeri tàacáisica yéewanápináté nadènìaca nacáuacawa càmfíri imáalàawa Dios yáapicha, éwitaté iwàwacutácáaníta néetácawa càide iyúwa macái èeri mìnánái.

⁷Siùca mawiénicaní yái èeri imáalàanápinácawa. Iná picùacué píawawa cayába pisutácaténácué píawawa Dios íícha cáimiétaquéeri iyú iyúwa cáalíacáiyéí. ⁸Máíní iwàwacutácué cáinináca piicáyacacawa. Cáininácaalí waicáca áibanái, yásí wamàacaca wawàwawa nabáyawaná íícha, càinácaalí báawéerica namàníirica walí, yéewanápiná nacái Dios imàacaca iwàwawa wabáyawaná íícha. ⁹Peedácué piataléwa áibanái wenàiwica casímáiri iyú, yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Picácué calúa pía íwalíise, néese piyúdàacué wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái nèepunícaalíwa déeculé nacapèe ííchawa. ¹⁰Dios idéca imàacacué pírì chàinisi abéechúanaméeri iyú pimànicaténácué píibaidacaléwa

Dios irípiná. Dios imàacacué pirí piasu cawènfiri nacái, càide iyúwa iwàwáanacué imàacaca piríni, yéewanápinacué piyúudàayacacawa. Iná pimànicué cayábéeri piríwáaca càide iyúwa Dios ichàiniadàanacué pía. ¹¹Picàlidacaallicué Dios itàacái, picàlidacué nalíni càide iyúwa Dios itàacái íimáaná. Piyúudàacaallicué áibanái, piyúudacué nía càide iyúwa Dios imàacáanacué pirí chàinisi. Càinácaallicué pimàni, pimànicué macáita machacànfiri iyú, mabáyawanéeri iyú nacái yéewanápiná áibanái wenàiwica neebáidaca Jesucristo itàacái nàacaténá Dios irí cayábéeri. Jesucristo icùapiná macáita càiripináta íiwitáise cachàiníri iyúwa, icànéerica mèlumèluíri iyú chènuniré. Báisíta, amén.

Sufrir como cristianos

¹²Píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca. Manuíri yùuwichàacáisi idéca yàanàaca pìwalicué. Picácué pínáidawa manuísíwata piicáca yái manuíri yùuwichàacáisica yáalimáidéericuéca iicáwa pía càide iyúwa quichái masacàacaalí imànica oro, yáasáidacaténá asáisi báisicaallicué peebáida Cristo. Picácué pínáidawa camínápinacué iwàwacutá piùwichàacawa. ¹³Néese casíimáicué piwàwa manuísíwata píalimácáinacué pìideniaca piùwichàanáwa Cristo irípiná càide iyúwa Cristo ìideniánaté yùuwichàanáwa, yéewanápinacué piyanídacawa cachàiníwanái Cristo yàanàacaalípiná cachàiníri iyú, icamaláná mèlumèluíri irícuwa, icùacaténá macáita íiwitáise cachàiníri iyúwa. ¹⁴Casíimáipinacué piwàwa áibanái itàanícaallicué pìwali báawéeri iyú ìwalíse yái peebáidáanacuéca Cristo itàacái. Yá casíimáipinacué piwàwa yácáiná Espíritu Santo yàacawéeridacuéca pía mamáalàacata icùacaténacué píiwitáise Dios ichàini manuíri iyú. ¹⁵Càmita nutàaní yùuwichàacáisi ìwali yàanèerica èeri mìnánái ìwali inuéyéica wenàiwica, nía nacái cayéedéeyéica, nía nacái imàníiyéica báawéeri áibanái irí; nía nacái máiníiyéica iwàwaca isutáca yéemíawa áibanái yàasu tàacáisi ìwali. ¹⁶Quéwa piùwichàacaallicuéwa ìwalíse yái peebáidáanacuéca Cristo itàacái, picácué báí pía ìwalíse, néese pía Dios irí cayábéeri náalíacáinacué pìwali Cristo yàasu wenàiwicaca pía.

¹⁷Idéca yàanàaca nàasu èeri Dios idàbacatáipináta yùuwichàidaca èeri mìnánái nabáyawaná ìwalíse. Quéechacáwa Dios yùuwichàida wía siùca, wía Dios yéenibeca. Dios idéca idàbaca imàacaca wàuwichàacawa càide iyúwa wenàiwica icapèedáidacaalí yéenibewa, íná yéewa wáalíacawa máinípiná cachàiníwanái Dios yùuwichàidaca èeri mìnánái manuísíwata, cawinácaalí camíiyéica yeebáida Dios

itàacái. ¹⁸Iwàwacutá wàuwichàacawa manuísíwata cháí èeri irìcu, éwita Dios yàasu wenàiwicacáaníta wía, Dios yéewáidacáiná wía yùuwichàacáisi iyú àta wàacatalétawa èeri fícha. Iná wáallíacawa Dios yùuwichàidáanápíná cabáyawanéeyéi wenàiwica càiripínáta, cawinácaalí nacái báawéeyéica iicá Dios. ¹⁹Iná wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, Dios iwàwacaalí wàuwichàacawa Cristo irípiná, yá iwàwacutá wamànica cayábéeri mamáalàacata, wamàacacué nacái wíawawa Dios icáapi irìculé icùacaténá wía, yái Dios idàbéericaté wía, imàníiripínáca nacái walí càide iyúwaté fímáaná.

Consejos para los creyentes

5 ¹Siùcade nuwàwaca nùalàacuéca pía piacué ancianoca icuèyéica wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, iwacáidáyaquéeyéicawa yàcalé imanùbaca. Ancianoca núa nacái càide iyúwacué pía. Nuicátaté Cristo yùuwichàacawa cruz ìwali, yá nucàlidaca iináwaná ìwali. Néese Cristo yàanàpinácaalí àniwa icamaláná mèlumèluíri irìcuwa, yásí wàypíná Cristo yáapicha cáimiétacanéri iyú, wacùacaténá yáapicha macáita. ²Piacué ancianoca, picùacué Dios yàasu wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, níara wenàiwica Dios imàaqueeyéicuéca picùaca. Péewáidacué nía, picùacué nía cáininéri iyú càide iyúwa pastor icùacaalí yàasu ovejanáíwa. Picùacué nía casíimáiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná. Piacué ancianoca, picácué picutá madécaná plata. Néese píibaidacué Dios irípiná picùacaténácué yéenibe cayába macái pichàini iyúwa piwàwalicuísewa. ³Picácué pichùullia nía cachàiníiri iyú; picácué piwàwa náiwacalícuéca pía, níái Dios imàaqueeyéicuéca picùaca. Néese picùacué nía cayábéeri iyú, pìyacué nacái machacàníiri iyú Dios iicápiná, píasáidacaténácué nalí càinácaalí Dios iwàwáaná nàyaca. ⁴Yá áibaalípiná Wáiwacali yàanàapíná, yái Wáiwacalisíwaca, wía ancianoca icuèyéica wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, càide iyúwa pastor icùacaalí yàasu ovejanáíwa cáininéri iyú. Wacùacaalí nía cayábéeri iyú, yásí Wáiwacali yàapíná walí wàasu coronawa càmíiri imáalàawa, wáiwita ìwalíiripíná, yá wàypíná Wáiwacali yáapichawa icamaláná mèlumèluíri irìcu càiripínáta, cáimiétacanéri iyú, wacùacaténá macáita yáapicha.

⁵Càita nacái piacué càmíiyéica máiní béeyéi, piacué ancianonái fímiétacaná, níái icuèyéica wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Pimànicué nacái càide iyúwa nàalàanácué pía. Piacué píimiétacanáwáaca piyúdàayacacuéwa, picácué cáimacái piicáca píawawa, càide iyúwa Dios itàacái fímáaná, abéeri Dios yàasu wenàiwica itànèericaté:

“Dios yùuwideca imànica wenàiwica icàlidéeyéica iináwanáwa càmítasa nawàwacutá Dios, quéwa Dios imànica cayábéeri mawènfiri iyú nalí cawinácaalí yáaliéyéicawa nawàwacutáca Dios iyúudàaca nía”,

fímaca yái Dios itàacáica. ⁶Iná piacué Dios icàaluíniná, yái cachàinfirica náicha canánama; pimànicué nacái càide iyúwa ichùulianácué pía. Picácué máini cachàini piicáca piawawa Dios iicápiná, picácué máini cáimacái piicáca piawawa. Néese áibaalípiná yàanàcatáipinátacué péenáiwaná, èeri imáalàapinàcaalíwa, yásí Dios imànicué pirí cayábéeriwa wenàiwicanái iicápiná. ⁷Picàlidacué Dios irí yái cáalúunácuéca píináidacawa, néese manuícué píináidaca Dios ìwali, píibàacué piwàwawa iwéré, Dioscáiná iwàwalicuéca pía mamáalàacata, icùacuéca nacái pía.

⁸Picùacué cayába piawawa cáalíacáiri iyú ipíchanácué pimànica pibáyawanáwa. Piicácué píichawa cayába ipíchanácué piùwide Satanás yáalimáidaca pía, piwènúadacáichacué píiwitáisewa Dios íicha. Satanás, yái icháawàidéerica waináwaná ìwali, yèepunícawa yáalimáidaca wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, imàacacaténá nacaláacawa Dios íicha càide iyúwa león cháwi nacáiri caluérica yèepunícaalíwa, íicháanica, canàicáináni, icutáca iyáapináwa wenàiwica. ⁹Peebáidacué Jesucristo itàacái cachàiníiri iyú, yéewacaténácué pibàlùacawa tàì fíméeri iyú Satanás íipunita, ipíchanácué piwènúada píiwitáisewa Dios íicha. Càmitacué pía abéta yùuwichàawa Cristo irípiná. Néese péenánáicué iyéeyéica macái cáli ínata imanùbaca, nàuwichàaca nacáíwa siùcata Cristo irípiná càide iyúwacué piùwichàanáwa, neebáidacáiná itàacái. ¹⁰Quéwa idécanáamicué piùwichàacawa Cristo irípiná achúma èerita, yásí Dios ichàiniadacué píiwitáisewa cayábéeri iyú peebáidacaténácué Jesucristo itàacái macàaluínináta tàì fíméeri iyú cachàiníwanái mamáalàacata. Yái Diosca, yácata yái cáininéerica iicáca wía manuísíwata, imáidacaté wía wàyanápiná abédanamata Jesucristo yáapicha, wacànacaténá mèlumèluíri iyú yáapicha càiripináta Dios icamaláná irìcu chènuniré. ¹¹Wàacué Dios irí cayábéeri icùapinácáiná macáita càiripináta ichàini manuíri iyúwa. Báisíta, amén.

Saludos finales

¹²Nubànùacué pirí yái achúméerína cuyàlutaca Silvano yáapicha, áibaalí íipidenéerica Silas, yái wéenásàirica yeebáidéerica Jesucristo

itàacái. Manuíca nuínáidaca nuwàwawa Silvano ìwali imànínapíná cayábéeri càide iyúwa nusutáaná ícha. Nudéca nutànàacuéca pírí yái cuyàlutaca nùalàacaténácué pía éeréeri iyú, nucàlidacaténácué pírí nacái Dios idéca imànicuéca pírí cayábéeri mawèníiri iyú yásáidacaténá cáininácuéca iicáca pía báisíiri iyú. ¡Peebáidacué itàacái mamáalàacata cachàiníiri iyú!

¹³Níai iyéeyéica cháí Babilonia ìyacàlená irìcu yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, Dios yeedéeyéica yàasunáipínáwa càide iyúwa yeedáanácué pía, nawàwalicué pía. Càita nacái Marcos yái nuiquéerica càiride iyúwa nuèriwa iwàwalicué nacái pía. ¹⁴Pitàidáyacacuéwa cayábéeri iyú càide iyúwa abémisana. Nusutácué Dios ícha pírípinácué imàacáanápinácué pìyaca matuíbanáiri iyú, píacué Cristo yàasu wenàiwicaca.

2 SAN PEDRO

Saludo

1 ¹Núa Simón Pedro nubànùacué pirí cuyàluta. Núacata abéeri Jesucristo yàasu wenàiwica, yàasu apóstol nacái Jesucristo ibànùèrica nucàlidacaténá itàacái. Nubànùacué pirí yái cuyàlutaca, píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái cáimiétaquéeri iyú abédanama càide iyúwa weebáidáaná. Càita Wacuèriná Dios yái Jesucristoca, idéca imànica walí macáita abédanamata, icùacáiná wenàiwica machacàníiri iyú, yái Jesucristo iwasèerica wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. ²Nusutácué Dios íicha pirípinácué imàacáanápínácué pialíacawa Dios ìwali manuísíwata cachàiníwanái mamáalàacata, Wáiwacali Jesús ìwali nacái, yéewanápiná namànicuéca pirí cayábéeri mawèníiri iyú manuísíwata, namàacacaténácué nacái pìyaca matufbanáiri iyú.

Cualidades del cristiano

³Dios idéca imànica walí cayábéeri ichàini iyúwa, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, íná wadèniaca macáita yái chàinisi wamáapuèrica wàyacaténá siùcade càide iyúwa Dios iwàwáaná wacáuca càníiri imáalàawa yáapichawa, wàacaténá nacái Dios iyéininá machacàníiri iyú. Càité Dios imànica walí imàacacaalíte wáalíacawa Jesucristo ìwali, yái imáidéericaté wía irípináwa, wàyacaténá yáapicha icamaláná mèlumèluíri irìcu, cáimiétacanéeri iyú nacái, yái Jesucristo cayábéerica náicha canánama. ⁴Càita Dios idéca imànica walí cayábéeri ichàini manuíri iyúwa càide iyúwa íimáanaté, yái cayábéerica manuísíwéeri cawèníiri nacái, yéewanápinácué pidèniaca Dios ííwitáise mabáyawanéeri, yéewanápinácué nacái iwasàaca pía èeri mìnánái ííwitáise íicha imáalèeripínacawa yáaséeri iyú nabáyawaná ìwalíisewa, máinícáiná

nawàwaca namànica nabáyawanáwa, níái èeri mìnanáica càmfíyéica yeebáida Jesucristo itàacái. ⁵Dios idéca imànicuéca pirí yái cayábéerica, íná píacué yeebáidéeyéica Jesucristo, píalimáidacué macái pichàini iyúwa pìyáanápíná mabáyawanéeri iyú. Néese, píalimáidacué píalíanápínáwa Dios ìwali cachàiníwanái mamáalàacata, píalíacaténácué cayábéeri ìwali báawéeri íichaná cáalíacáiri iyú. ⁶Néese píalimáidacué picùanápíná píawawa báawéeri íicha ipíchanácué pimànica pibáyawanáwa. Néese píalimáidacué piideníanápíná piùwichàanáwa mamáalàacata matuíbanáiri iyúta. Néese píalimáidacué pìanápíná Dios iyéininá machacàníiri iyú, pimànicaténácué cayábéeri áibanái írí. ⁷Néese píalimáidacué cayábáanápíná piicáca áibanái yeebáidéeyéi Jesucristo itàacái, càide iyúwa yéénayaquéeyéiwa. Néese píalimáidacué cáinináanápíná piicáca nacái macáita èeri mìnánái.

⁸Pimànicaalícué manuísíwata macáita yái nucàlidéericuéca pirí, yásí máini cawènica Dios iicáca yái pimàníiricuéca. Cawèníirica yái píalíanácuécawa Wáiwacali Jesucristo ìwali. ⁹Quéwa cawinácaalí càmita imàni càide iyúwa nucàlidáanácué pirí, yá catáca íiwitáise càide iyúwa matuíri, càì nacáide iyúwa wenàiwica càmfíri yáalimá iicáca déeculé, iimáichacáiná Dios imàacacaté iwàwawa íicha yái báawéerica imàníiricaté quéechacáwa. ¹⁰Iná nuénánái, Dios idéca imáidacuéca pía, idéca nacái yeedácuéca pía yàasunáipínáwa, íná iwàwacutácué píalimáidaca pimàníinápíná cayábéeri macái pichàini iyúwa cawènicaténácué pimànica yái imáidáanácuéca pía. Pimànicaalícué càì, yá canácatáita picaláacuéwa Dios íicha. ¹¹Càita Dios itàidapínácué píawa máini cayábéeri iyú imàacáanápínácué pirí pìasu cawèníiripíná manuíri piwàlùacaténácuéwa yàcalé chènuníiséeri irìculé Wáiwacali Jesucristo icùacataléca macáita càiripínáta, yái Wáiwacali iwàsèerica wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha.

¹²Iná nucàlidapínácué piríwani càì mamáalàacata éwitacué péemíacáanítani bàaluité, píalíacué nacái ìwali cayába, éwitacué nacái peebáidacáaníta tàì fiméeri iyú yái báisíiri tàacáisi néewáidéericatécué iyú pía. ¹³Idècunitàacá nùyaca cháì èeri irìcu, iwàwacutácué nùalàaca pía numichàidacaténácué píiwitáise ipíchanácué piimáichaca yái tàacáisica píalíericuécawa ìwali. ¹⁴Wáiwacali Jesucristo idéca imàacaca núalíacawa nuétáanápínáwa mesúnamáita. ¹⁵Quéwa numànipíná macáita núalimáanáta nucàlidacaténácué pirí yái tàacáisi báisíirica, yéewanápíná nuétácadénáamiwa, yá píalimápinácué piwàwalica yái tàacáisica nuéwáidéericuéca iyú pía.

Los que vieron la grandeza de Cristo

¹⁶Bàaluité wéewáidacué pía Wáiwacali Jesucristo íiwitáise cachàiníri ìwali. Càita nacái wacàlidacatécué pírí Wáiwacali yàanàanápíná aléi èeri iriculé àniwa. Càmitaté wéewáidacué pía iyú yái pìawirináimi íiwitáise cachìwéerica, yái wawàsi namànírica náalíacái iyúwa nachìwáidacaténá áibanái. Néeseté wéewáidacuéca pía báisíri tàacáisi iyú waicácáináté Wáiwacali watuí iyúwa, yái Wáiwacali cachàiníri íiwitáise icànéerica mèlumèluíri iyú, yái icamaláná chènuníseerica, wàyacaalíté yáapicha manuírí dúlì íinata. ¹⁷Waicácaté Wáiwacali néenialíté Wáaniri Dios imàacacaalíté Wáiwacali imàacaca yáawawa waicácani cáimiétacanéri, mèlumèluíri nacái icamaláná chènuníseeri yáapichawa. Yáté Dios itàaníca chènuníse, yá icàlidaca tàacáisi Wáiwacali ìwali íiméerica: “Yácata Nuíri nuwàwéeri cáininéeri nuicáca. Cayábaca nuwàwa nuicácani”, íimaca yái Diosca. ¹⁸Wéemíacaté yái tàacáisi chènuníseerica, wàyacáináté Wáiwacali yáapichawa manuírí dúlì íinatalé, chènuníseeyéi imàacacaalíté yáawawa waicáca nía.

¹⁹Iná macáita idéca ichàbacawa càide iyúwaté profetanái itànàanáté Dios itàacái Cristo iináwaná ìwali. Càita wáalíacawa cachàiníwanái báisíri iyúcani Cristo yàanàanápíná àniwa. Iwàwacutácué péewáidacawa ìwali yái tàacáisi Dios íiméericaté Cristo ìwali, peebáidacué nacái, yácáiná yái tàacáisi imàacaca wáalíacawa càinácaalí Dios iwàwa wàyaca. Yái Dios itàacái càicanide iyúwa lámpara icànacaalí catácatalé àta Jesucristo yèepùacataléta yàanàaca àniwa aléi èeri iriculé. ²⁰Quéwa iwàwacutácué piwàwalica abéeri wawàsi càiripináta: Càmita yéewa wáalíacawa wéemíacani wachàini iyúwa meedá càinácaalí íimáaná yái tàacáisi Dios yàasu profetanái itànèericaté inùmaliçuíse. Néese iwàwacutá Espíritu Santo iyúudàaca wía wáalíacaténá wéemíacani, càinácaalí íimáaná. ²¹Níacáiná Dios yàasu profetanái càmitaté nacàlida tàacáisi náíwítáise iyúwa càide iyúwaté nawàwáaná meedá; néese Dios yàasu wenàiwicaca nía icàlidéeyéicaté tàacáisi Dios inùmaliçuíse, càide iyúwaté Espíritu Santo imàacáanáté nacàlidacani.

Los que enseñan mentiras

2 ¹Bàaluité nacái israelitanái yèewi nàyacaté abénaméeyéi cachìwéeyéi iwicùlidéeyéica. Nacàlidacaté nachìwawa, náimacaté Dios yàasu profetanáicasa nía, icàlidéeyéicasa tàacáisi Dios inùmaliçuíse. Càita nacái abénaméeyéi cachìwéeyéi yéewáidéeyéica wenàiwica nàanàapínácué

pèewiré. Yá néewáidapíná wenàiwica cachìwéeri tàacáisi iyú, quéwa namànipíná càì ibàacanéeri iyú yéewanápiná áibanái iyúunáidaca cachìwéeyéi néewáidaca wenàiwica báisíiri tàacáisi iyú. Nàasu tàacáisi cachìwéeri itépiná wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi iriculé. Nacàlidapíná nachìwawa Wáiwacali ìwali, náimapíná càmitasa Wacuèrináni, yái Jesucristoca yéetéericatéwa wáichawalíná iwasàacaténá wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Quéwa néetápinácaalíwa, yáta Dios idàbapíná yùuwichàidaca níawa manuísíwata. ²Madécaná icàlidéeyéica iináwanáwa neebáidáanása Jesucristo itàacái neebáidapíná cachìwéeyéi yàasu tàacáisi, yá namànipíná macái báawéeri íiuitáaná mabáiníiri iyú nainá iyúwa wenàiwicanái yàacuésemi. Iná nàwalíse áibanái natàanípíná báawéeri iyú báisíiri tàacáisi ìwali, wàwali nacái, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ³Níara cachìwéeyéica máiní nawàwa needáca nalíwa manùba cawèníiri, íná nachìwáidapínácué píawa cachìwéeri tàacáisi iyú néewáidacáinácué píá piàcaténácué nalí plata. Bàaluité quéwa Dios fináidacawa yùuwichàidáanápíná cawinácaalí imàníiyéica càì, idéca nacái ichùnìaca nalípíná nàuwichàanápínácaawa càmíiri imáalàawa, yá canácata iwasèeripíná níawa nàuwichàacái íichawa.

⁴Wáalíacawa Dios yùuwichàidáanápíná nía, càmíicáináté Dios imàaca iwàwawa nabáyawaná íicha níara báawéeyéica ángel iwènúadéeyéicaté íiuitáisewa Dios íicha. Néese yúucacaté nía infierno iriculé; yáté idacùaca nía cadena iyú icùacaténá nía iyúwa presoíyéi catéeri iricu mamáalàacata àta áibaalípíná Dios icàlidacataléta nabáyawaná iináwaná ìwali, yùuwichàidáanápíná nía càiripínáta. ⁵Càité nacái càmita Dios imàaca iwàwawa nabáyawaná íicha níara bàaluisàna èeri mìnanáica. Néese ibànùacaté manuíri yéesacái imáalàidacaténáté macáita báawéeyéi wenàiwica. Dios icùacaté ocho namanùbaca wenàiwica yéesacái íicha, yái Noé, yàalèericaté wenàiwica nawènúadáanápíná náíwitáisewa báawéeri íicha, yá nacái siete namanùbaca wenàiwica Noé yáapichéeyéica. ⁶Càité nacái Dios ibànùaca manuíri yùuwichàacáisi imáalàidacaténáté pucháiba yàcalémi Sodoma, Gomorra. Dios yeemacaté nía àta imenínáamicataléta imàacacawa. Càité Dios imáalàidaca níái wenàiwicaca yáasáidacaténá áibanái báawéeyéi írí, iyéeyéipínacaté náamiwáise, yùuwichàidáanápíná nía nacái cawinácaalí imàníiyéica ibáyawanáwa. ⁷Quéwa Dios iwasàacaté Lot Sodoma ìyacàlená íicha. Yái cayábéeri íiuitáiseca Lot máiníté achúmaca iwàwa iicáca namànica nabáyawanáwa mabáinináwacata nainá iyúwa, níái Sodoma ìyacàlená mìnanáica bàaluité.

⁸Yái asìali cayábéerica íiwitáise ípidenéericaté Lot, iyacaté báawéeyéi wenàiwica yèewi. Yáté máiní achúmaca iwàwa manuísíwata ìwalíise macáita yái báawéerica iiquéericaté namànica, natàaníca nacái macái èeri imanùbaca. ⁹Wáiwacalicata yái yáaliméerica iwasàaca wía íicha yái wawàsi yáalimáidéerica wía ipíchaná wamànica wabáyawanáwa, wía Dios yàasu wenàiwica yeebáidéeyéica itàacái. Siùcata Dios yùuwichàida iyaca níai báawéeyéimica presoíri iyú àta néenáiwana yàanàacataléta Dios icàlidacatáipináta nabáyawaná iináwaná ìwali, yùuwichàidáanápiná nía càiripináta. ¹⁰Máiní cachàiníwanái mamáalàacata Dios yùuwichàidapiná wenàiwica imàníyéica yàacawa ibáyawanáwa iiná iyúwa, yái casaquèeri wawàsi càmfírica Dios ibatàa wenàiwica imànica. Càita nacái Dios yùuwichàidapiná cawinácaalí càmfíyéica iwàwa Jesucristo Náiwacalipináwa icùacaténá nía. Macáita níai yéewáidéeyéica wenàiwica chìwái iyú, càmita nàa áibanái íimiétacaná. Càmita cáalu natàaní báawéeri iyú báawéeyéi ángel ìwali, níai cachàiníyéi demonio íiwacanánáica icuèyéica yàasu cáliwa chènunfiséeyéi cáuli iricuíyéi. ¹¹Néese Dios yàasu ángelnái cachàinica nía náicha macái demonio íiwacanánái, quéwa éwita cachàinícaáníta ángelnái demonionái íicha, càicáaníta càmita ángelnái icuísá íichawa demonionái Wáiwacali yàacuésesemi. Iná picácué wacuísá wáichawa demonionái.

¹²Quéwa níai cachìwéeyéica, yéewáidéeyéica wenàiwica chìwái iyú, càica níade iyúwa cuwèesináí máiwitáiséeyéi. Càmita náináidawa cáaliacáiri iyú, néese namànicáita meedá macáita càinácaalí nawàwéeri namànica càide iyúwa cuwèesináí imàníná. Càide iyúwa wenàiwica náibàacaalí cuwèesi nanúacaténáni, càita nacái Dios idéca íináidacawa fibàanápiná níai cachìwéeyéica yùuwichàidacaténá nía càiripináta. Nacuísá náichawa demonionái máiní báawéeri iyú, éwita càmicáaníta náalía cayába demonionái iináwaná ìwali; quéwa Dios yùuwichàidapiná cachìwéeyéi càiripináta càide iyúwa yùuwichàidáanápiná nacái demonionái. ¹³Níai cachìwéeyéica nàuwichàapinácaawa càide iyúwa nàuwichàidáanáté áibanái wenàiwica. Casíimáica nàyaca càasuíri iyú, nayáaca nacái nayáacaléwa, cawèníiri yàacàsica, náináidacáináwa abéerita ìwali yái siùquèeri wawàsica. iCàica níade iyúwa casaquèeri wawàsi, namànicáiná nabáyawanáwa mabáiníiri iyú pèewibàa pìwacáidáyacacaalícuéwa piyáacaténá piyáacaléwa! Camùnica nía, casíimáiri iyúta nayáaca manuí nayáacaléwa cawèníiri yàacàsi, nàiraca nacái. Náimaca neebáidáanása báisíiri tàacáisi, quéwa nachìwa meedá.

¹⁴Naicácanacáita inanái, yá nawàwaca naimáca úapicha. Canácatáita chamàle namànica nabáyawanáwa. Náalimáida nawènúadánápiná inanái íiwitáise, asíanái nacái namànínápiná nabáyawanáwa náapichawáaca, níái wenàiwicaca càmfíyéica yeebáida Jesucristo itàacái tàì íiméeri iyú. Nadéca néewáidaca níawawa nawàwacaténá nàasupináwa áibanái yàasu cawènífiri. Níata wenàiwicaca Dios yùuwichàidéeyéipiná càiripináta. ¹⁵Nadéca naméeràacawa Dios fícha namàacacáiná níawawa namànicaténá nabáyawanáwa. Namàni càide iyúwaté Beor ìirimica Balaam imànínáté. Bàaluité Balaam iwàwacaté icháawàaca israelitanái íipidená ìwali imapùacaténáté nía chàwicùli iyú, yéewanápináté báawéeri yúuwàacawa nàwali níái Dios yàasu wenàiwicaca. Càité Balaam iwàwacaté imànica yeedácaténá íríwa cawènífiri wawàsi israelitanái yùuwidenái fícha. ¹⁶Néeseté Dios yàalàaca Balaam cachàínfiri iyú ipíchanáté icháawàaca israelitanái íipidená ìwali chàwicùli iyú. Dios imàacaca Balaam ipìra burro utàanica wenàiwica isàna iyú Balaam írì. Càité burro umáisaníaca Balaam imànica ibáyawanáwa, íná càmítaté yáalimá Balaam ibànùaca chàwicùli Dios yàasu wenàiwica ìwali, Dios icùacáinaté nía.

¹⁷Cawinácaalí yéewáidéeyéica wenàiwica siùcade cachìwéeri tàacáisi iyú, canéeyéica iwèni nía càide iyúwa dápú canéerica írì úni, càide iyúwa nacái cúulífiri acalèe cáuli itéerica quéwa canácatáita unía yúuwèeriwa wenàiwica ibànacale ìwali. Yá Dios yúucapiná fíchawa níái cachìwéeyéica nàuwichàacaténáwa càiripináta írìcu yái máinícataléca cúulica catá. ¹⁸Níacáiná cachìwéeyéi nacàlidaca canéeri iwèni wawàsi canùmaséeri iyú. Idécanacáita wenàiwica yeebáidaca Jesucristo, nayamáidaca nacái namànica càide iyúwa cachìwéeri tàacáisi íimáaná, néese cachìwéeyéi idàbaca yáalimáidaca nía namànínápiná macái báawéeri íiwitáaná mabáinináwacata nainá iyúwa áibanái wenàiwica yàacuésemi. ¹⁹Níái cachìwéeyéica nacàlidaca wenàiwicanái írì cayábacasa wáyaca iyúwa canéeyéi íiwacali wamànicaténá càide iyúwa wawàwáaná meedá, náimacáiná càmítasa iwàwacutá weebáidaca iyúwa Dios ichùulíaná. Quéwa níái cachìwéeyéica càmíta nàya iyúwa canéeyéi íiwacali, néese càica níade iyúwa presoíyéi, nabáyawanácáiná idacuàca nía cachàínfiri iyú namànicaténá meedá nabáyawanáwa itéeripináca nía yéetácáisi írìculé déeculé Dios fícha càiripináta. Yácáiná cawinácaalí wawàsi idacuèrica wenàiwica íiwitáise, yácata yái wenàiwica íiwacalica. ²⁰Cawinácaalí wenàiwicanái yáaliyéycawa Wáiwacali Jesucristo ìwali, yái iwasèerica wía Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha, yá Wáiwacali

iwasàaca nía èeri mìnánái íiwitáise íicha, macái casaquèeri wawàsi èeri mìnánái imànírica. Néese, níái yáaliéyécawa Wáiwacali ìwali, nawènúadacaalí náiwitáisewa cayábéeri íicha àniwa, yá namàacacaalí nabáyawanáwa idacùaca nía àta yái báawéerica icàbadàacataléta nía, yá máiní cachàiníwanái cabáyawanáca nía íicha yái quéechéericatécáwa. ²¹Quéechatécáwa náalíacawa càinácaalí Dios iwàwáaná wàyaca machacàníiri iyú, néese nawènúadaca náiwitáisewa Jesucristo itàacái íicha, yái tàacáisi mabáyawanéerica Dios imàaquéericaté walí; íná Dios yùuwichàidapíná níawa manuísíwata cachàiníwanái náicha cawinácaalí càmíiyéica yéemiácáwaca Jesucristo iináwaná ìwali. ²²Níái yèepuèyéica imànica ibáyawanáwa àniwa nadécanáami náalíacawa Jesucristo iináwaná ìwali, càica níade iyúwa áiba comparación íimáaná: “Auli yèepùacawa iyáacaténá yèeculèwa. Marrano nacái nadécanáami nàapidáidaca úa, yá uèpùaca utalíacawa casacàaliriculé àniwa”, íimaca yái comparaciónca.

El regreso del Señor

3 ¹Píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, yáta pucháibáaná cuyàluta nutànèericuéca pírí. Íná nudéca nùalàacuéca pía pucháiba yàawiría nuwàwacáinácué numichàidaca píiwitáise masaquèeri píináidacaténácuéwa cáalíacáiri iyú. ²Píináidacuéwa ìwali yái tàacáisi Dios yàasu profetanái icàlidéericaté bàaluité. Píináidacué nacáiwa Wáiwacali Jesucristo itàacái ìwali, yái ichùulìerica wamànica, yái Wáiwacali iwasèerica wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Wía apóstolca Jesucristo ibànuèyéica wacàlidacaténá itàacái, wadéca wéewáidacuéca pía pimànicaténácué càide iyúwa Wáiwacali ichùulianá.

³Péemiacué cayába, ìyaca abéeri wawàsi máinícué iwàwacutéeri píalíacawa. Ipíchawáise èeri imáalàacawa, yá wenàiwicanái ìyáanápiná iicáaníiyéica waquíniná, wía yeebáidéeyéica Cristo itàacái. Namànipiná nabáyawanáwa macái íiwitáaná càide iyúwa náiwitáise báawéeri iwàwáaná. ⁴Nasutápiná néemíawa wía, namànica naquíniwa càì: “Pidécuéca píimaca walí Cristo íimacasa bàaluité yàanàanápinaté àniwa. ¿Néenicué, cáná càmitàacá yàanà? Níara wàawirináimi iiquéeyéicaté Cristo nadéca néetácawa bàaluité, quéwa Cristo càmitàacá yàanà. Yá macái wawàsi ìyéerica cháí yèepunícawa ìyaca mamáalàacata iyúwataté ìyáaná Dios idàbacatáiseté èeri àta siùca nacáide”, càipiná náimaca càmíicáiná neebáida Dios imáalàidáanápiná yái èeriquéi. ⁵Cawinácaalí wenàiwica icàlidéeyéica càiri tàacáisi càmìta báisi nawàwa náalíacawa càinácaalíté Dios imànica. Càmita nawàwa náalíacawa Dios idàbacaté

chènunfíseeyéi cáli itàacái iyúwa bàaluité. Néese Dios ichùuliacaté chuìri cáli imusúacawa manuúri úni yáacuise. Néese iseríacaté úni yéewacaténaté yéená iyaca chènuniré, áiba yéená nacái iyamáacatéwa cháí. ⁶Néeseté àniwa Dios imàacacaté úni yéesacawa macái cáli ìwali àta idapúadacatalétaté macáita. Inaté Dios imáalàidacaté macáita cháí èeri irìcuúrica úni iyú, yái manuúri yéesacáica bàaluité. ⁷Quéwa siùca chènunfíseeyéi cáli, yá nacái cáliqueí ìyéerica cháí èeri irìcu siùca, Dios icùaca iyaca nía yeemácaténá nía quichái iyú áibaalípiná. Yá quichái yeemápiná níawa néenialípiná Dios icàlidapínacaalí báawéeyéi íiuitáise ibáyawaná iináwaná yùuwichàidáanápiná níawa càiripináta.

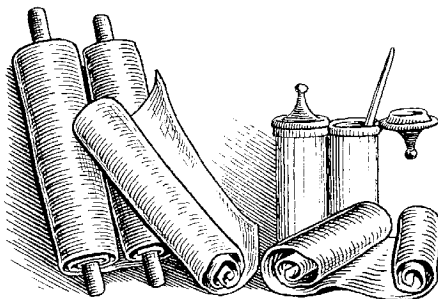
⁸Píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, picácué piimáicha Dios iicáca abé èeri ichàbacawa càide iyúwa waicáaná mil camuí ichàbacawa. Càita nacái Dios iicáca mil camuí ichàbacawa càide iyúwa waicáaná abé èeri ichàbacawa. ⁹Aibanái nayúunáidaca idéca ichàbacawa wáicha Wáiwacali yéenáíwaná yàanàanápiná àniwa càide iyúwa icàlidáanaté walíni. Quéwa càmitàacá ichàbawa yái Wáiwacali yéenáíwanáca, néese Wáiwacali idècunìacáicatawa icùacáiná iyaca áibanái nawènúadánápiná náiwitáisewa irípiná. Càita icùaca éeréeri iyú càmíciná iwàwa yúucacawa íicha ibatàa abéeripináta, néese iwàwa macáita nawènúadaca náiwitáisewa Dios irípiná.

¹⁰Canácata yáliériwa Wáiwacali yéenáíwaná, càicaalínápinácaalí yàanàaca àniwa, càide iyúwa càmicaalí wenàiwica náalíawa càiná èeri irìcucaalí cayéedéeri yàanàapiná nacapèe néré. Néese Wáiwacali yàanàapinácaalí àniwa, yásí chènunfíseeyéi cáli namáalàapinácawa máiníiri yáwanái tiríríiri isàna manuúri iyú, caiyéininéeri macái énu íicha. Yá macái wawàsi ìyéerica iwasàapináwa ùuléri iyú neemácináwa quichái irìcu, yá nachalíapinácawa. Yásí macáita yái èeriquéi, yá nacái èeri irìcuúri wawàsica canánama neemápinácawa Dios imáalàidacaalí níawa.

¹¹Dios imáalàidapiná macáita quichái iyú, macáita yái ìyéerica. Ilná iwàwacutácué piyaca mabáyawanéeri iyú, piacué nacái Dios iyéininá! ¹²Picùacué Dios yéenáíwaná yàanàaca. Pimànicué píalimáanáta yéewanápiná yéenáíwaná yàanàaca caquialéta cachàiníwanái. Néenialípiná chènunfíseeyéi cáli namáalàapinácawa quichái iyú, yá macái wawàsi ìyéerica iwasàapinácawa ùuléri iyú quichái ipèrùa yèewi. ¹³Quéwa wíata icùaca iyaca Dios idàbáanápiná wàlisài capìraléeri cáli, wàlisài cáli nacái, càide iyúwa Dios icàlidáaná walí imànínápiná. Yá macáita ìyéeripináca néré, cayábapiná náiwitáise, ìyéeyéipiná machacàníiri iyú càiripináta.

¹⁴Iná nuénánái cáininéeyéica nuicáca, idècunitàacá picùaca Wáiwacali yéenáiwana yàanàanápíná, yá pimànicué macáita píalimáanáta macái pichàini iyúwa pìyacaténácué matuíbanáiri iyú áibanái yáapicha, mabáyawanéeri iyú nacái Dios iicápiná. ¹⁵Picácué piimáicha Wáiwacali idècuniacawa éeréeri iyú yéewacaténá iwasàaca wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Càita nacái wéenasàiri Pablo, yái cáininéerica waicáca, idéca itànàacuéca pírí cuyàluta píalíacaténácuéwa Wáiwacali yàanàanápíná, càide iyúwa Dios imàacáaná Pablo yáalíacawa. ¹⁶Pablo idéca icàlidacuéca pírí càì Wáiwacali yàanàanápíná àniwa macái yàasu cuyàluta irícuwa. Pablo idéca icàlidaca áiba wawàsi ìwali càulenéeri wenàiwica yáalía yéemíaca càinácaalí íimáaná. Néese áibanái càmfíyéicá yéewáidawa cayába, càmfíyéi nacái yeebáida Jesucristo itàacái tàì íiméeri iyú, nadéca nawènúadaca Pablo yàasu tàacáisi, yá càmita nacàlida machacànfíri iyúni càide iyúwa íimáaná. Càita nacái nadéca nawènúadaca Dios itàacái profetanái itànèericaté. Iná Dios yùuwichàidapíná cawinácaalí càmfíyéica icàlida Dios itàacái machacànfíri iyú.

¹⁷Píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, píalíacuéwa cachìwéeyéi yàanàanápíná. Iná piicácué píichawa cayába ipíchanácué báawéeyéi íiwitáise ichìwáidacuéca pía nawatàidacaténácué pía nachìwa iyúwa déeculé báisíiri tàacáisi íicha àta piméyáacatalétacuéwa peebáidaca Jesucristo itàacái. Picácué peebá nalí. ¹⁸Néese píalimáidacué píalíacaténáwa manuísíwata cachàiníwanái mamáalàacata Wáiwacali Jesucristo ìwali, yái iwasèerica wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Pimàacacué nacái Wáiwacali ichàiniadaca pía íiwitáise cachàiníri iyúwa, yái Wáiwacali cáininéerica iicácuéca pía. ÌWàacué Wáiwacali iríwa cayábéeri siùcáise, càiripínáta nacái! Báisíta, amén.

1 SAN JUAN

La palabra de vida

1 ¹Wabànùacué pirí cuyàluta. Wacàlidacué pirí Jesucristo ìwali, yái iyéericaté èeri ipíchawáise bàaluité. Wacàlidacué pirí Jesucristo ìwali, yái wéemièrica itàacái wàuwì iyúwa, yái waiquéerica watuí iyúwa, wíacáiná waicácaté Jesús, wamàaca nacái wacáapiwa ìwali. Yái Jesucristo, yácata Tàacáisi yèerica wacáuca càmfiri imáalàawa. ²Jesucristo imàacacaté yáawawa waicácani yèepunícaalítéwa cháí èeri irìcu, yáté waicácani. Iná yéewa wacàlidaca iináwaná ìwali, yá wacàlidacué pirí nacái yái tàacáisica Jesucristo ìwali, yái càmfirica imáalàawa, iyéericaté càiripináta Wáaniri Dios yáapicha, yái Jesucristo imàaquéericaté yáawawa waicácani. ³Iná wacàlidacué pirí iináwaná ìwali yái Jesucristo waiquéericaté, wéemièrica nacái itàacái, yéewanápinácué abédanamata píiwitáise wáapicha, wàyacáiná abédanamata Wáaniri Dios yáapichawa, yáapicha nacái yái Dios Iirica, Jesucristoca. ⁴Iná wabànùacué pirí cuyàluta, casímaícaténácué piwàwa wáapicha.

Dios es luz

⁵Wacàlidacué pirí yái tàacáisica iyúwaté Jesucristo yéewáidáaná wía. Jesucristo yéewáidacaté wía wáalíacaténáwa mabáyawanáca Dios, imàaca nacái wáalíaca Dios ìwali, càide iyúwa camalási imàacacaalí waicáca cayába. Canéeri Dios ibáyawaná, canásiwata. ⁶Wáimacaalí, “Wàyaca abédanamata Dios yáapicha”, quéwa wamànicaalí mamáalàacata wabáyawanáwa, yá cachìwéeyéi wía meedá, càmita nacái wàya machacàníiri iyú. ⁷Quéwa, wàyacaalí mabáyawanéeri iyú càide iyúwa Dios iyáaná mabáyawanáwaca icamaláná irìcuwa, yásí abédanamata wáiwitáise wáapichawáaca. Dios Iiri Jesús íiraná imusúacatéwa icháuná irìcuísewa cruz ìwali, yá yéetácatéwa.

Yùuwichàacatéwa wáichawalíná wabáyawaná ìwalíise, yéewanápiná Dios imàacaca iwàwawa wabáyawaná íicha, yái báawéerica wamànírica.

⁸Néese, wáimacaalí “Canáca wabáyawaná”, càì wáimacaalí, yá ichìwáidéeyéi yáawawa meedá wía. Càmita nacái watàaní báisiiri iyú. ⁹Wáalíacawa machìwéericani, yái Diosca, imàni nacái macáita càide iyúwa íimáaná. Wáalí nacáíwa Dios icùaca wenàiwica machacàníiri iyú. Iná yéewa wacàlidacaalí wáichawa Dios irí yái báawéerica wamànírica, yásí Dios imàacaca iwàwawa wabáyawaná íicha, masacàaca nacái imànipiná wáiwitáísewa macái báawéeri íiwitáaná íicha. ¹⁰Quéwa, wáimacaalí “Canáca wabáyawaná”, càì wáimacaalí, yá waicáca Dios càiride iyúwa cachìwéeri, càmita nacái weebáida Dios itàacái báisiiri iyú. Dios idéca icàlidaca waináwaná ìwali wamànica wabáyawanáwa.

Cristo, nuestro abogado

2 ¹Píacué, nuiquéeyéica càiyéide iyúwa nuénibewa, nutànàacué pírí cuyàluta pimànicáichacué pibáyawanáwa. Quéwa, éwita wamànicaalí wabáyawanáwa, càicáaníta Jesucristo, yái mabáyawanéerica iyéerica Wáaniri Dios yáapicha, yàacawéeridaca wía, itàaníca wawicáu Dios yáapicha, Dios imàacacaténá iwàwawa wabáyawaná íicha. ²Jesucristo imàacacaté icáucawa iyúwa sacrificio, yéewanápiná Dios imàacaca iwàwawa wabáyawaná íicha, yái báawéerica wamànírica wàyaca. Càmfíiritaté yéetáwa abéta wáichawalíná, néese yùuwichàacatéwa macái èeri mìnánái íichawalíná nabáyawaná ìwalíise.

³Wamànicaalí càide iyúwa Dios ichùulianá wamànica, yásí wáalíacawa báisiiri iyú wáalíacawa Dios ìwali, wàyaca nacái abédanamata Dios yáapicha. ⁴Aibacaalí càì íimaca “Núalíaca Dios ìwali”, càicaalí íima, càmicaalí quéwa imàni càide iyúwa Dios ichùulianá wamànica, cachìwéeri meedáni yái wenàiwicaca, càmita nacái yeebáida báisiiri tàacáisi. ⁵Néese àniwa cawinácaalí imànírica càide iyúwa Dios ichùulianá, yácata cáininéerica íicáca Dios báisiiri iyú. Iná yéewa wáalimá wáalíacawa báisiiri iyú wàyaca abédanamata Dios yáapicha wamànicaalí càide iyúwa Dios íimáaná. ⁶Cawinácaalí càì íiméerica “Nùyaca abédanamata Dios yáapicha mamáalàacata”, càicaalí íima, iwàwacutá iyaca càide iyúwa Jesucristo iyáanaté cháì èeri írìcu.

El nuevo mandamiento

⁷Píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, càmita wàlisài yái tàacáisi nutànèericuéca pírí. Yái tàacáisi, yácata tàacáisi peebáidéericatécué

piwènúadacaalítécué píiwitáisewa Jesucristo irípiná. Yái tàacáisi bàaluisàimica yácata tàacáisi péemièricuéca bàaluité. ⁸Ewitacué péemiáacáanítani bàaluité, càicáaníta siùca àniwade nutànàacué piríni, càide iyúwa tàacáisi wàlisàita. Càide iyúwaté Jesucristo yeebáidáaná yái tàacáisica, càita nacáicué peebáidacani, píacué cáininéeyéica iicáyacacawa. Pidécuéca piwènúadaca píiwitáisewa báawéeri íicha peebáidacaténacué Jesucristo itàacái, càide iyúwa waicácaalí catéeri ichalíacawa cachàiníiri camalási icànacaalí catéeri irìculé.

⁹Aibacaalí càì íimaca “Nuebáidaca Jesucristo itàacái, nuèpuníca nacáíwa mabáyawanáwaca Dios icamaláná irìcu”, quéwa meedá báawaca iicáca áiba wenàiwica, yá meedá yèepuníiriwa mamáalàacata ibáyawaná yáapichawa, càide iyúwa wenàiwica iméeràacaalíwa catácatalé, máiníiri catáca. ¹⁰Cawinácaalí cáininéerica iicáca áibanái, yácata yeebáidéerica Jesucristo itàacái, yèepuníiri nacáíwa mabáyawanáwaca Dios icamaláná irìcu, yá canáca wawàsi yáaliméeri iwènúadaca íiwitáise imàníinápiná ibáyawanáwa. ¹¹Quéwa cawinácaalí báawa meedá iicá áibanái, càmita yeebáida Jesucristo itàacái báisiiri iyú, yá yèepuníiri nacáíwa ibáyawaná yáapichawa, càide iyúwa wenàiwica iméeràacaalíwa catácatalé. Yá càmita yáalimá imànica cayábéeri, ilúacáiná matuí imànica íiwitáise, càide iyúwa wenàiwica yúuquéeriwa càminá yáalíawa alénácaalí yàawa.

¹²Píacué nuiquéeyéica càiyéide iyúwa nuénibewa, nutànàacué pirí cuyàluta Dioscáiná idéca imàacaca iwàwawa pibáyawaná íicha, Jesucristo yéetácáinácuéwa píchawalíná. ¹³Píacué, béeyéica, nutànàacué pirí cuyàluta píalíacáinácué Jesucristo ìwali, yái iyéericaté èeri ipíchawáise. Píacué nacái ùuculiyéica, nutànàacué nacái pirí cuyàluta núalíacáináwa pidécuéca pimawèniadaca báawéeri Satanás.

¹⁴Nutànàacatécué nacái pirí cuyàluta, píacué nuiquéeyéica càiyéide iyúwa nuénibewa, píalíacáinácué Wáaniri Dios ìwali. Nutànàacatécué nacái pirí cuyàluta píacué béeyéica píalíacáinácué Jesucristo ìwali, yái iyéericaté èeri ipíchawáise. Nutànàacatécué nacái pirí cuyàluta, píacué ùuculiyéica cachàinicáinácué píiwitáise peebáidacáinácué Dios itàacái tàì íiméeri iyú, núalíacáiná nacáíwa pidécuéca pimawèniadaca báawéeri Satanás.

¹⁵Píacué cáininá piicáca cháì èeriquéi. Picácué cáininá piicáca èeri mìnánái íiwitáise cà míiyéica cáininá iicáca Dios. Cawinácaalí cáininéerica iicáca èeri mìnánái íiwitáise, càmita yáalimá cáinináca iicáca Wáaniri Dios. ¹⁶Aibanái èeri mìnánái cà míiyéica yeebáida

Jesucristo itàacái, canácata néená imànfiri càide iyúwa Wáaniri Dios ichùulianá, canásiwa. Namànicáita meedá càide iyúwa náiwitáise iwàwáaná. Càita namànica: Máiní málíawáiséeri iyú nawàwa namànica wawàsi càmíirica Dios ibatàa namànica, nasímáidacaténá níawawa meedá; máiní nawàwa naicáca báawéeri wawàsi, càmíirica Dios iwàwa wenàiwica iicáca, casímáicaténá nawàwa báawéeri iyú meedá; namàaca nacái nawàwawa nàasu cawènfiri ìwaliwa, yá cáimacáica naicáca níawawa áibanái íicha. ¹⁷Yái chéerica èeri iricúirica, macáita imáalàapináwa, nía nacái èeri mìnanáica iwàwéeyéica báawéeri meedá, namáalàapiná nacáiwa. Quéwa, cawinácaalí imànfirica càide iyúwa Dios iwàwáaná, ìyapiná Dios yáapicha càiripináta.

La verdad y la mentira

¹⁸Píacué, nuiquéeyéica càyéide iyúwa nuénibewa, yái èeriquéi imáalàapinácawa mesúnamáita. Pidécuéca péemíaca iináwaná ìwali abéeri asíali yàanèeripináca ípidenéerica Cristo yùuwide. Siúcasiwata madécaná Cristo yùuwidenái nadéca nàanàaca, íná yéewa wáaliacawa mawiénica yái èeriquéi imáalàanápínácawa mesúnamáita. ¹⁹Níai Cristo yùuwidenáica nàacatéwa wèewísewa. Níacaté quéwa càmíiyéi wéenánáisiwa Wáiwacali ìwalíisená. Wéenánáisiwacaalíté níatá, yá nayamáacatéwa wáapichatá. Dios imàacacaté nàacawa wèewíse yéewanápiná wáaliacawa abénaméeyéi iyéeyéica wèewibàa, càmita wéenánáisiwa nía Wáiwacali ìwalíisená.

²⁰Cristo idéca ibànùacuéca pírí Espíritu Santo íná cáiwitáisecuéca pía canánama. ²¹Iná nutànàacué pírí cuyàluta píalíacáinácuéwa báisfiri tàacáisi ìwali. Píalíacué nacáiwa piicáca báisfiri tàacáisi chìwái íichaná. ²²Siúcade nucàlidacué pírí cawinácaalí cachìwéerica. Cachìwéericani, cawinácaalí càì íiméerica, “Càmíirité Mesías yáara Jesúsmica”, càì íimaca imànica ichìwawa. Yácata nacái abéeri Cristo yùuwide, càmíicáiná yeebáida Wáaniri Dios itàacái, Dios líri itàacái nacái. ²³Cawinácaalí càmíirica yeebáida Mesíascani yái Dios lírica, yái wenàiwica Dios ibànùericaté icùacaténá èeri mìnanáí, càmita yáalía Wáaniri Dios ìwali. Quéwa cawinácaalí icàlidéerica Dios líri ìwali Mesíascani, yái Mesías Dios ibànùericaté walí, yácata yáaliéerica nacái Wáaniri Dios ìwali.

²⁴Iná peebáidacué cayábani mamáalàacata tàì íiméeri iyú, yái tàacáisi nacàlidéericatécué pírí bàaluité. Peebáidacaalícué cayábani tàì íiméeri iyú, yásí pìyacuéca abédanamata càiripináta Dios líri yáapicha,

yáapicha nacái yái Wáaniri Diosca. ²⁵Jesucristo idéca icàlidaca walíni cáimiétacanéri iyú yàanápiná wacáuca càmfiri imáalàawa, wáaliaca nacáiwa imàníinápiná càide iyúwaté íimáaná.

²⁶Siùca nubànùacué pirí cuyàluta nùlàacaténacué pía náichaná níara áibanái iwàwéeyéica ichìwáidacuéca pía. ²⁷Quéwa, iyacué pirí Espíritu Santo, yái Espíritu Santo Jesucristo ibànùericatécué pirí. Càmita iwàwacutá áibanái yéewáidacuéca pía Espíritucáiná yácata yéewáidéericuéca pía macái wawàsi ìwali. Espíritu yéewáidaca wía báisiiri iyú. Canácatáita ichìwáida wía. Peebáidacué mamáalàacata Cristo itàacái, càide iyúwa Espíritu yéewáidáanacué pía.

²⁸Siùcade piacué nuiquéeyéica càiyéide iyúwa nuénibewa, peebáidacué mamáalàacata Cristo itàacái manuícáténá wáináidaca wawàwawa waicáaalípiná Jesucristo, yàanàapínacaalí, ipíchaná báica waicáca wíawawa iwéré wabáyawaná ìwalísewa yàanàapínacaalí àniwa. ²⁹Píaliacuécawa Jesucristo ìwali mabáyawanácani. Iná iwàwacutácué píaliaca nacáiwa báisiiri iyú cawinácaalí iyéeyéica mabáyawanéri iyú, Dios yéenibeca nía.

Hijos de Dios

3 ¹Wáaliacawa cáinináca Wáaniri Dios iicáca wía, Dioscáiná idéca yàaca wáipidená “Dios yéenibe”. Báisíta, Dios yéenibeca wía. Iná áibanái èeri mìnánái càmfíyéica Dios yéenibe càmita náalíawa Dios yéenibeca wía càmicáiná náalía Dios ìwali. ²Píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, siúcáise de Dios yéenibeca wía. Ewita càmicáaníta wáaliawa càinápinácaalí wàyaca áiba èeriwa, càicáaníta wáaliacawa Jesucristo yàanàapínaca àniwa, yásí wàypínacá càiwade iyúwa iyáaná, asáiripínacáiná waiquéeripíná Jesús, càide iyúwa iyáaná. ³Macáita icuèyéica Jesucristo yàanàanápináwa, masacàaca namànica náiwitáisewa báawéri fícha, càide iyúwa Jesucristo iyáaná mabáyawanéri iyú.

⁴Quéwa cawinácaalí imàníyéica yàacawa ibáyawanáwa, càmita neebáida Dios itàacái. Càmicaalí weebáida Dios itàacái, yá wamànica wàacawa wabáyawanáwa. ⁵Píaliacuéwa Jesucristo yàanàacaté aléi èeri iriculé yúucacaténá wáicha wabáyawaná. Píaliacué nacáiwa canácata Jesucristo ibáyawaná, canásíwata. ⁶Cawinácaalí iyéeyéica abédanamata Jesucristo yáapicha mamáalàacata, càmita namàni nàacawa nabáyawanáwa. Macáita quéwa imàníyéica yàacawa ibáyawanáwa mamáalàacata, càmitàacá náináidawa Jesús ìwali, càmitàacá náalía

ìwali. ⁷Píacué nuiquéeyéica càiyéide iyúwa nuénibewa, abénaméeyéi wenàiwica nawàwa nachìwáidacuéca pía, náimacáinacué pírí cayábacasa pimànicaalícué pibáyawanáwa mamáalàacata éwitacué Dios yéenibecáaníta pía. Nachìwacáita meedá. Picácué pimàaca áibanái ichìwáidaca pía càì. Cawinácaalí imànírica yàacawa cayábéeri, yácata cayábéeri íiwitáise càide iyúwa Jesús ìyáaná mabáyawanéeri iyú. ⁸Cawinácaalí quéwa imànírica yàacawa ibáyawanáwa mamáalàacata, yácata Satanás yàasu wenàiwica, yái wàuwide Satanás, icháawàidéerica waináwaná ìwali, Satanás imànicáináté ibáyawanáwa mamáalàacata èeri ipíchawáiseté àta siùca nacáide mamáalàacata àniwa. Ináté Dios líri yàanàaca imáalàidacaténá macáita yái Satanás imànírica.

⁹Báísicaalí Dios yéenibeca wía, néese càmita wamànipiná wabáyawanáwa mamáalàacata, wadèniacáiná Dios íiwitáise. Càmita wáalimá wamànica wàacawa wabáyawanáwa mamáalàacata, báísicaalí Dios yéenibeca wía. ¹⁰Càita wáalíacawa càiyéinácaalí níái Dios yéenibeca, càiyéinácaalí nacái Satanás yéenibeca. Cawinácaalí càmfíyéica imàni cayábéeri, nía nacái báawéeyéica iicáca áibanái wenàiwica, níacata càmfíyéica Dios yéenibe. Quéwa cawinácaalí imànfíyéica cayábéeri, nía nacái cayábéeyéica iicáca áibanái wenàiwica, níacata Dios yéenibeca.

Amémonos unos a otros

¹¹Yái idàbáanéeri tàacáisi péemièricatécuéca madécaná yàawiría fímaca walí: “Cáininacué piicáyacacawa”, fímaca. ¹²Picácué wamàni càide iyúwa Caín imàníináté, yái báawéeri Satanás yàasu wenàiwicaca, inuéricaté meedá iméeréeriwa. ¿Píalíasicuéwa cánaté yéewa Caín inúaca iméeréeriwa? Calúacáináté Caín iicáca yéenasàiri íiwitáisewa, yéenasàiricáiná imànicaté cayábéeri, quéwa Caín imànicáita meedá ibáyawanáwa.

¹³Píacué nuénánáica, iwàwacutácué piwàwalica báawáanápíná naicáca pía níái èeri mìnánái càmfíyéica yeebáida Jesucristo itàacái. ¹⁴Bàaluité wàyaca càide iyúwa yéetéeyéimiwa, canácáiná wacáuca càmfíri imáalàawa. Néeseté Dios yàaca wacáuca càmfíri imáalàawa. Cáininácaalí waicáca áibanái, yásí wáalíacawa Dios idéca yàaca wacáuca càmfíri imáalàawa. Cawinácaalí càmfírica cáininá iicáca áibanái, ìyaca mamáalàacata càide iyúwa yéetéerimiwa canéerica icáuca càmfíri imáalàawa. ¹⁵Cawinácaalí báawéerica iicáca áibanái, Dios iicáca càinide iyúwa inuérica wenàiwica. Píalíacué nacáiwa cawinácaalí inuérica meedá wenàiwica, canáca icáuca càmfíri imáalàawa.

¹⁶Jesucristo idéca yéewáidaca wía càinácaalí iwàwacutáaná cáinináca waicáca áibanái, Jesucristo imàacacáinaté icáucawa imànicaténá walí cayábéeri. Càita nacái iwàwacutá wamàacaca wíawawa áibanái irípináwa yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ¹⁷Pidèniacaalí cayába píasuwa, pialíacaalí nacáiwa áibanái càmita nadènia yái namáapuèrica, néese càmicaalí piyúdàa nía, yásí wáaliacawa càmita cáininá piicáca Dios báisíiri iyú. ¹⁸Píacué nuiquéeyéica càiyéide iyúwa nuénibewa, picácué wacàlidacáita meedá waináwanáwa canéeri iwèni iyú. Picácué wacàlidacáita meedá cáininácasa waicáca áibanái wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Néese wayúdàacué nía wáasáidacaténá cáinináca waicáca nía báisíiri iyú.

Confianza delante de Dios

¹⁹Wamànicaalí càì, yásí wáaliacawa weebáidaca báisíiri tàacáisi, wàyaca nacái Dios iicápiná mabáiníiri iyú, macàaluínináwaca nacái. ²⁰Achúmacaalí wáináidaca wawàwawa wabáyawaná ìwaliwa, iwàwacutá wawàwalica cáaliacáica wáicha Dios, yáliéri nacái macáita wawàsi ìwali. ²¹Píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, càmicaalí Dios imàaca achúmaca wáináidaca wawàwawa wawàwalicuíséwa, yásí manuíca wáináidaca wawàwawa mabáinináwaca Dios iicápiná. ²²Néese Dios yàapiná walí macáita wasutéerica íicha, wamànicáiná càide iyúwa ichùulianá wía, wamàni nacái yái casímáirica Dios iicáca. ²³Dios ichùulia weebáidáanápina Iiri itàacáiwa, yái Jesucristoca. Ichùulia nacái cáinináanápina waicáyacacawa càide iyúwa ichùulianá wía. ²⁴Cawinácaalí imàníiyéica càide iyúwa Dios ichùulianá, níacata iyéeyéica abédanamata Dios yáapicha. Dios ìyaca nacái náapicha. Espíritu Santo nacái imàacaca wáaliacawa Dios ìyaca wáapicha, yái Espíritu Dios ibànuèricaté walí yàacawéeridacaténá wía.

El Espíritu de Dios y el espíritu del enemigo de Cristo

4 ¹Píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, manùbéeyéi náimaca nacàlidacasa tàacáisi Dios inùmaliçuíse. Picácué peebáida caquialéta nataacái macáita. Néese píináidacuéwa cáaliacáiri iyú nàasu tàacáisi ìwali quéechacáwa pialíacaténácuéwa asáisi báisícaalí nataaníca Dios inùmaliçuíse. Nàyacáiná cháì èeri irícu madécaná cachìwéeyéica icàlidéeyéicasa tàacáisi Dios inùmaliçuíse. ²Pialíacuéwa càiyéinácaalí níái icàlidéeyéica tàacáisi báisíiri iyú Espíritu Santo inùmaliçuíse nacàlidacáiná Jesús iináwaná ìwali, Mesíascani, yái

Wacuèrinásàiri Dios ibànuèricaté walí iyúwa asìali. ³Cawinácaalí càmíiri càì icàlidaca tàacáisi, canáca irí Espíritu Santo. Iyaca irí Cristo yùuwide íiwitáise. Pidécuéca péemiaca iináwaná ìwali, yàanàanápíná yáara Cristo yùuwideca íiwitáise. Siùca idéca yàanàaca wàatalé aléi èeri irìculé, yáì Cristo yùuwideca íiwitáise.

⁴Píatacué quéwa nuiquéeyéica càiyéide iyúwa nuénibewa, Dios yéenibecuéca pía. Pidécuéca pimawèniadaca píichawa níara cachìwéeyéica, càmíicáinácué peebáida nàasu tàacáisi cachìwéeri, ìyacáinácué piwàwalicu Dios íiwitáise, máiníiri cachàinica íiwitáise Satanás íicha, yáì Satanás ichùulìerica èeri mìnánái íiwitáise, càmíiyéica yeebáida Jesucristo itàacái. ⁵Níara cachìwéeyéica càmita neebáida Jesucristo itàacái. Chái èeri irìcuíri náiwitáise meedá, íná nacàlidaca tàacáisi èeri yàasu wawàsi ìwali meedá, íná yéewa èeri mìnánái yeebáca nataacái, níái càmíiyéica yeebáida Jesucristo itàacái. ⁶Quéwa wíata Dios yéenibeca. Cawinácaalí yáaliérica Dios ìwali, yéemiaca wàasu tàacáisi. Aibanái quéwa càmíiyéica Dios yéenibe, càmita néemìa walí. Càita wáalíacawa càiyéinácaalí níái icàlidéeyéica tàacáisi Espíritu Santo inùmaliçuíse báisíiri iyú, càiyéinácaalí nacái níái icàlidéeyéica ichìwawa Cristo yùuwide íiwitáise iyú.

Dios es amor

⁷Píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, iwàwacutá cáinináca waicáyacacawa, cáininácáiná Dios iicáca wía. Cawinácaalí cáininéerica iicáca áibanái wenàiwica, yácata Dios isùmàireca, yáalí nacái Dios ìwali. ⁸Cawinácaalí càmíirica cáininá iicáca áibanái, càmitàacá yáalí Dios ìwali, cáininácáiná Dios iicáca wenàiwica. ⁹Dios quéwa idéca yáasáidaca walí cáinináca iicáca wía, ibànùacáinaté liriwa, yáì abéerita Iirica aléi èeri irìculé, yéewanápíná wadèniaca wacáucawa càmíiri imáalàawa, Dios liri yéetácáinatéwa wáichawalíná. ¹⁰Siúcata càmita nutànàacué nùyaca pirí ìwali, yáì cáinináanáca waicáca Dios. Néese nuwàwacué píalíacawa cáinináca Dios iicáca wía manuísíwata báisíiri iyú, íná ibànùacaté liriwa imàacacaténá icáucawa iyúwa sacrificio, yéewanápíná Dios imàacaca iwàwawa wabáyawaná íicha.

¹¹Píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, cáinináca Dios iicáca wía manuísíwata, càide iyúwacué núumáaná pirí, íná nacái iwàwacutá macái cáinináca waicáyacacawa. ¹²Canácatáita áiba èeri mìnali iicácaté Dios. Quéwa, cáininácaalí waicáyacacawa, yásí Dios ìyaca wawàwalicu, yàacawéerida nacái wía, yásí wadàbaca wàyaca càide iyúwa Dios

ìyáaná, yái cáininéerica iicáca wía. ¹³Dios idéca ibànùaca walí Espíritu Santo. Espíritu imàacaca wáalíacawa báisfiri iyú wàyaca Dios yáapicha, wáalíaca nacáíwa Dios ìyaca wawàwalicu, yàacawéeridaca nacáí wía. ¹⁴Wía nacáí apóstolca wadéca waicáidaca Jesucristo irí watuí iyúwa íná yéewa wacàlidaca áibanái iríni Wáaniri Dios idéca ibànùaca liriwa Jesucristo iwasàacaténá èeri mìnanaí Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, macáita yeebáidéeyéica itàacái. ¹⁵Cawinácaalí icàlidéerica Jesús ìwali Dios Iiricani, Dios ìyaca iwàwalicu, yàacawéeridacani nacái. Yái wenàiwicaca ìyaca nacái Dios yáapicha.

¹⁶Iná wáalíacawa, weebáida nacái cáinináca Dios iicáca wía. Cáinináca Dios iicáca wenàiwica. Cawinácaalí cáininéerica iicáca áibanái wenàiwica, ìyaca Dios yáapicha. Dios ìyaca nacái iwàwalicu, yàacawéeridacani nacái. ¹⁷Càita nacái wadàbaca wàyaca càide iyúwa Dios ìyáaná, yái cáininéerica iicáca áibanái, yéewanápiná manuíca wáináidaca wawàwawa mabáiníiri iyú áibaalípiná Dios yùuwichàidacaalípiná báawéeyéi wenàiwica, wàyacáiná cháí èeri irícu càide iyúwa Jesucristo ìyáaná. ¹⁸Báisícaalí cáinináca waicáca Dios, áibanái nacái, càmita iwàwacutá cáaluca wía Dios íicha, wenàiwicanái íicha nacái. Néese àniwa, manuísíwacaalí cáinináca waicáca Dios, áibanái nacái, yá canácata cáaluíri waicáca, canásíwa. Quéwa, cáalucaalí wía, yásí yái cáalucáica yùuwichàidaca wíawa. Iná, cáalucaalí wía, yásí wáalíacawa càmitàacá cáininá waicáca Dios manuísíwata, áibanái nacái.

¹⁹Cáinináca waicáca Dios, yácáiná Dios cáininácaté iicáca wía ipíchawáiseté cáinináca waicácani. ²⁰Aibacaalí càì íimaca, “Cáinináca nuicáca Dios”, càì íimacaalí, quéwa meedá báawaca iicáca áibanái, yácata cachìwéeri meedá. Càmicaalí wáalimá cáinináca waicáca áibanái wenàiwica waiquéeyéica watuí iyúwa cháí èeri irícu, néese càmita wadé cáinináca waicáca Dios yái càmíricáwaca waicá watuí iyúwa. ²¹Jesucristo idéca ichùullaca wía càì: Cawinácaalí icàlidéeyéica cáininácasa naicáca Dios, iwàwacutá cáinináca naicáca áibanái wenàiwica nacái.

Nuestra victoria sobre el mundo

5 ¹Macáita cawinácaalí yeebáidéeyéica Mesíascani, yái Jesúsca, yái Wacuèrinásàiri Dios ibànùerica walí, Dios yéenibeca nía. Cawinácaalí cáininéeyéica iicáca Wáaniri Dios, cáinináca nacái naicáca Dios yéenibe. ²Cáininácaalí waicáca Dios, wamànicaalí nacái

càide iyúwa ichùulianá wía, yásí wáaliacawa cáinináca waicáca Dios yéenibe nacái. ³Wamànicaalí càide iyúwa Dios ichùulianá wía, yásí wáasáidaca cáinináca waicáca Dios. Càmfírira máiní càulenáca wáicha wamànínápiná càide iyúwa Dios ichùulianá wía. ⁴Macáita wía Dios yéenibeca, wáalimá wamànica càide iyúwa Dios iwàwáaná, wáalimá wamàacaca wáichawa wabáyawanáwa yái báawéerica wamànírica cháí èeri irícu, weebáidacáiná Jesucristo itàacái. ⁵Wía yeebáidéeyéica Dios Iiricani, yái Jesúsca, wíawamita yáaliméeyéica imàacaca íichawa íbáyawanáwa, yái báawéerica wamànírica cháí èeri irícu.

El testimonio acerca del Hijo de Dios

⁶Jesucristo yàanàcaté aléi èeri irículé, yá imàacacaté wáaliacawa Dios Iiricani, ibautizácaalítéwa úni yáaculé, néese àniwa nacái íiraná imusúacaalítéwa icháuná irícuísewa cruz ìwali. Iná idéca imàacaca wáaliacawa Dios Iiricani úni iyú, íiraná iyú nacáiwa. ⁷Espíritu Santo icàlidaca nacái Jesucristo iináwaná ìwali, Dios Iiricani, Espíritu icàlidacáiná báisíiri iyúni. ⁸Nàyaca máisiba chènuniré icàlidéeyéica walíni, yái Wáaniri Diosca, yá nacái Dios Iirica, yá nacái Espíritu Santo. Ewita máisibacáaníta nía, càicáaníta abéericata nía, abédanama náiwitáise náapichawáaca. Máisiba nacái níái icàlidéeyéica Jesucristo iináwaná ìwali, Dios Iiricani, cháí èeri irícu, yái Espíritu Santoca, yái única nacái, yái íiranáca nacái. Níái máisibaca abédanamata náiwitáise nacàlidaca Jesucristo iináwaná ìwali, Dios Iiricani. ⁹Aibaalí wéemiaca wenàiwica icàlidáanáca walí. Quéwa, yái Dios icàlidáanáca, cawènfíri cachàini manuísíwatani, Dios icàlidacáiná walí Jesús iináwaná ìwali, Dios Iiricani. ¹⁰Cawinácaalí yeebáidéerica Dios Iiri itàacái, yáaliacawa báisíiri iyú iwàwalícuísewa Dios Iiricani. Dios idéca icàlidaca Iiri ìwaliwa Dios Iiricani. Cawinácaalí wenàiwica càmfírira yeebáidani iicáca Dios càiride iyúwa cachíwéeri, càmicáiná yeebáida tàacáisi Dios icàlidéerica Iiri ìwaliwa. ¹¹Yácata tàacáisi Dios icàlidéerica walí: Dios idéca yàaca wacáuca càmfíri imáalàawa, wía yeebáidéeyéica Dios Iiri itàacái. ¹²Cawinácaalí yeebáidéerica Dios Iiri itàacái, yácata yáaliéerica Dios Iiri ìwali báisíiri iyú, idènia nacái ícaucawa càmfíri imáalàawa. Quéwa cawinácaalí càmfírira yeebáida Dios Iiri itàacái, càmita yáalía Dios Iiri ìwali báisíiri iyú, yá canáca írí ícauca càmfíri imáalàawa.

Conclusión y consejos finales

¹³Nudéca nutànàacuéca pirí yái cuyàlutaca píacué yeebáidéeyéica Dios Iiri itàacái píalíacaténácuéwa pidènlaca picáucawa càmfíri imáalàawa.

¹⁴Manuíca wáináidaca wawàwawa Dios ìwali, wáaliácáináwa wasutácaalí ícha wawàsi Dios iwàwéerica wadèniaca, yásí yeebáidaca walí. ¹⁵Càide iyúwa wáalíanáwa Dios yéemíaca wasutáaná ícha, càita nacái wáalía nacáiwa Dios yàapíná walí yái wasutéerica ícha.

¹⁶Piícaacalícué wenàiwica yeebáidéeri Jesucristo itàacái imànica ìyaca ibáyawanáwa, quéwa càmfirica Dios inúa wía ìwalíise, iwàwacutácué pisutáca Dios ícha irípiná. Yásí Dios icáucàidaca yái yeebáidéerica Jesucristo itàacái càmicaalí imàni ibáyawanáwa Dios inuérica wía ìwalíise. Iyaca áiba wabáyawaná íiwitáaná Dios inuéricuécá wía ìwalíise. Càmita nuchùuliacué pisutáca Dios ícha nalípiná namànicaalí càì. ¹⁷Macáita yái báawéerica wamànírica, yácata wabáyawanáca, quéwa, ìyaca wabáyawaná íiwitáaná càmfirica Dios inúa wía ìwalíise.

¹⁸Wáaliácawa Dios yéenibe càmita namàni nàacawa nabáyawanáwa mamáalàacata, Dios liri icùacáiná nía, íná báawéeri Satanás càmita yáalimá íibàaca nía. ¹⁹Wáaliácawa Dios yéenibeca wía. Wáalía nacáiwa Satanás ichùulíaca macáita èeri mìnáná íiwitáise, càmfíyéica yeebáida Jesucristo itàacái. ²⁰Wáalía nacáiwa Dios liri idéca yàanàaca aléi èeri iriculé. Yá imàacaca cáaliácáica wía, wáaliacaténá Dios ìwali, yái báisísíwéeri Diosca. Wàyaca yáapicha yái báisísíwéerica, yáapicha nacái yái lirica, yái Jesúsca, Dios ibànuèricaté. Yácata abéerita báisísíwéeri Dios, yèerica wacáuca càmfiri imáalàawa. ²¹Píacué nuiquéeyéica càiyéide iyúwa nuénibewa, picácué pì cuwáiná ícàaluíná.

2 SAN JUAN

La verdad y el amor

¹Núa Juan, ancianoca núa, nubànùacué pirí cuyàluta. Nuwàwalicué pía manuísíwata, píacué ìwacáidáyaquéeyéicawa aléera, Dios yeedéeyéica yàasu wenàiwicapináwa. Nuwàwalicué nacái níái píapichéeyéicuéca. Cáininácué nuicáca pía báisíiri iyú. Macáita nacái yáaliéyéica báisíiri tàacáisi, cáininácuéca naicáca pía. ²Cáininácué nuicáca pía weebáidacáiná báisíiri tàacáisi, yái tàacáisi iyéerica walí càiripináta èeri càmfíiri imáalàawa. ³Wáaniri Dios, Jesucristo nacái, yái Wáaniri lírica, namànipinácué pirí cayábéeriwa, naicápinácué píawa catúulécaneéri iyú nacái, namàacapinácué matuíbanáica píiwitáise nacái, peebáidacáinácué mamáalàacata báisíiri tàacáisi, cáininácué nacái píicáyacacawa.

⁴Casíimáica nuwàwa manuísíwata nùanàacáiná abénaméeyéi péenácué píapichéeyéi iyéeyéica machacàníiri iyú càide iyúwa báisíiri tàacáisi íimáaná, càide iyúwa Wáaniri Dios ichùulláná wàyaca. ⁵Siùcade, píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, nusutácué píicha wawàsi manuísíwata, cáininácué waicáyacacawa. Yái tàacáisi nutànèericuéca pirí càmfírìta wàlìsàì ichùullacanási. Yácata idàbáanéeri tàacáisica Jesucristo ichùulìericaté weebáidáanápíná: Iwàwacutá cáinináca waicáyacacawa. ⁶Cáininácaalí waicáca Dios, yásí wamàni càide iyúwa ichùulláná wía. Bàaluité piwènúadacaalítécué píiwitáisewa Jesucristo irípiná, yáté péemìacatécué Dios ichùullíaca cáinináanápínácué píicáyacacawa.

Los engañadores

⁷Nàyacáiná manùbéeyéi iwàwéeyéica ichìwáidaca wía cháì èeri irícu. Càmita nacàlida Jesús iináwaná ìwali Mesíascani, yái Wacuèrinásàiri

Dios ibànùericaté aléi iyúwa asìali. Cawinácaalí icàlidéeri càì ichìwawa, yácata ichìwáidéerica wía, Cristo yùuwidecani nacái. ⁸Cayábacué, ipíchanacué piúcaca píibaidacaléwa, yái pimànírica Dios irípiná. Píibaidacué cayába Dios irípiná, pimáalàidacué nacái pimànica yái pimànírica Dios irípiná yéewanápinacué peedáca piríwa macáita piasu cawèníriwa Dios iwàwéericuéca yàaca pirí ìwalíná, yái píibaidáanacuéca irípiná.

⁹Aibacaalí yeebáidéeri áibanái yàasu tàacáisi méetàuculéeri Jesús itàacái fícha, yácata càmírica yáaliáwa Dios ìwali. Quéwa, cawinácaalí yeebáidéerica mamáalàacata Jesús itàacái, yácata yáaliériwa Wáaniri Dios ìwali, ìwali nacái yái Dios Iirica. ¹⁰⁻¹¹Nàanàacaalícué pìatalé áibanái yéewáidéeyéipinacué pía cachìwéeri tàacáisi iyú Jesús itàacái fícha, picácué pimàaca nawàlùacawa picapèe iriculé. Picácué pitàida nía. Pitàidacaalícué nía, yásícué piacawéeyéináca pimànica níawa, níara imàníiyéica ibáyawanáwa meedá.

Palabras finales

¹²Nuwàwacué nucàlidaca pirí manùba tàacáisi mamáalàacata, quéwa càmita nuwàwa nutànàaca cuyàluta irìcuni. Nucù àta núalimácatalépináta nùacawa nupáchiacuéca píawa, yéewanápiná casíimáica wawàwa manuísíwata.

¹³Níái piacawéeyéináca ìwacáidáyaquéeyéicawa chábàì, Dios yeedéeyéica nacái yàasu wenàiwicapináwa, nawàwalícuéca pía.

3 SAN JUAN

Alabanzas a Gayo

¹Núa Juan, ancianoca núa, nubànù pirí cuyàluta, pía Gayo nùacawéerináca, cáininéerica nuicáca báisíiri iyú.

²Pía nuénàsàiri cáininéerica nuicáca, nusutáca Dios ícha imànínapíná pirí cayábéeri ìwalíise, yái macáita pimànírica. Nusutáca Dios ícha nacái imàacacaténá máuláicaca pía. Núalíacawa cachàinica píiwitáise Dios ìwali. ³Casímáica nuwàwa manuísíwata nàanàcáiná nùatalé táquicha tàacáwa abénaméeyéi yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, yá nacàlidaca nulí piináwaná peebáidaca mamáalàacata báisíiri tàacáisi. ⁴Canácata áiba tàacáisi càiri isíimáidéeri núa càide iyúwa casímáiná nuwàwa nuémíacaalí nuéwáidacalénái iináwanáwa neebáidaca báisíiri tàacáisi machacàníiri iyú.

⁵Pía nuénàsàiri cáininéerica nuicáca, cayábéericani yái píibaidacaléca pimànírica Dios irípiná, yái cayábéerica pimànírica áibanái irí yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, éwita déecuíséeyéicáaníta nía, càmfíyécáwaca píalí piicáca. ⁶Táquicha tàacáwa wàwacáidáyacacaalíwa chábài, wamànicaténá culto, yá nacàlidacaté walí piináwaná ìwali, náimaca cáinináca piicáca nía. Siùcade, pimàni nulí cayábéeri, piyúudàa nía nàasu àyapu ìwalipíná, càide iyúwa casímáinápiná Dios ícáca wamànica. ⁷Nadéca nadàbaca nèepunícawa náibaidacaténá Jesucristo irípiná, càmita nacái needá nalíwa wawàsi áibanái ícha càmfíyéica yeebáida Jesús itàacái. ⁸Iná iwàwacutá wía yeebáidéeyéica Jesús itàacái weedáca wàataléwa nía, wàacawéeridacaténá nía, náii icàlidéeyéica yèepunícawa báisíiri tàacáisi.

La mala conducta de Diótrefes y el buen ejemplo de Demetrio

⁹Nudéca nutànàaca nalí abéeri cuyàluta, níara ìwacáidáyaquéeyéicawa aléera. Quéwa, Diótrefes càmita iwàwa yeebáidaca nutàacái, máinicáiná iwàwa

ichùuliaca nía macáita. ¹⁰Yá nùacaalípináwa néré, yásí nutàaníca yáapichawa ìwali yái càmínáca iwàwa yeebáidaca nutàacái, icháawàacáiná yèepunicawa wía máiwitáiséeri iyú, báawéeri iyú nacái. Néese, iwàwaca imànica áiba wawàsi mamáalàacata, ínà càmíta yeedá yàataléwa wenàiwica wabànuèyéica néré yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Néese, áibanáicaalí péenacué nawàwacaalí natàidaca nía, Diótfes càmíta ibatàa needáca nàataléwa nía, yúuca nacái nía pèewíise, píacué iwacáidáyaquéeyéicawa néenibàa.

¹¹Pía nuénásàiri cáininéerica nuicáca, pimàni cayábéeri càide iyúwa cayábéeyéi íiwitáise imàníná. Picá pimàni pibáyanáwa iyúwa báawéeyéi íiwitáise imàníná. Cawinácaalí imàníríca cayábéeri, yácata Dios isùmàireca. Quéwa, cawinácaalí imàníríca ibáyanáwa, càmíta yáalía Dios ìwali.

¹²Macáita wenàiwica, báisíiri tàacáisi nacái, nacàlidaca nàyaca cayábéeri iyú Demetrio ìwali. Wía nacái wacàlidaca cayábéeri iyú Demetrio ìwali. Píalía nacáíwa nutàaníca báisíiri iyú.

Palabras finales

¹³⁻¹⁴Nudènia bàwina madécaná tàacáisi nucàlidéeripináca pírí, càmíta quéwa nuwàwa nutànàaca cuyàluta irìcuni, nuwàwacáiná nuicáca pía aquialéta, nutàanícáténá píapichawa.

¹⁵Nusutáca Dios íicha imàacáanápíná matuíbanáica pía. Níái wàacawéeyéináca iyéeyéica cháí nawàwalica pía. Pimàni nulí cayábéeri, picàlida nalíni nuwàwalica nía macáita iyéeyéica néenibàa, níara wàacawéeyéináca.

SAN JUDAS

Saludo

¹Núa Judas, Jesucristo yàasu wenàiwica íbaidéerica irípiná, Santiago yéenàsàirica nacái núa, nubànùacué pirí cuyàluta píacué cáininéeyéica Wáaniri Dios iicáca, Dios imáidéeyéica yàasunáipináwa, píatacué nacái Jesucristo icuèyéica. ²Nusutácué Wáaniri Dios ícha pirípinácué iicáanápinácué pipualé manuísíwata, yéewanápinácué nacái matuíbanáica pía, yéewanápinácué nacái cáinináca piicáyacacawa macái piwàwalicuísewa.

Los que enseñan mentiras

³Píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, nuwàwacatécué máiní nutànàaca pirí cuyàluta ìwali yái Jesucristo iwasàanáca wía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Siùcata quéwa iwàwacutácué nutànàaca pirí tàacáisi nusutáténácué píicha wawàsi manuísíwata. Iwàwacutácué pialàaca nía cachàiníiri iyú, níara cachìwéeyéica, ipíchaná nawènúadaca yái báisíiri tàacáisica Dios imàaquéericaté abé yàawiríaté yàasu wenàiwicanái iríwa. ⁴Péewáidacué wenàiwica macàaluínináta báisíiri tàacáisi iyú, níacáiná cachìwéeyéi nadéca nawàlùacawa ibàacanéri iyú pèewiré. Bàaluité Dios itàacái icàlidacaté naináwaná ìwali, níai cachìwéeyéica, càinácaalí iyú Dios yùuwichàidáanápiná níaawa. Báawaca naicáca Dios. Nacàlidaca nachìwawa báawéeri iyú, náimaca cayábacasa waimáca manùbéeyéi yáapicha báawéeri iyú, Dioscáiná imàacaca iwàwawa wabáyawaná ícha, càita nacàlidaca nachìwawa. Náasáidaca càmita nawàwa Jesucristo Náiwacalipináwa, yái abéerita Wáiwacalica, Wacuèrinásàiri nacái.

⁵Ewitacué píalíacáanítawa yái tàacáisi ìwali macáita, càicáaníta nuwàwa nucàlidacuéca pirí àniwani, piwàwalicaténácuéni. Bàaluité

Dios imusúada israelitanái Egipto yàasu cáli íicha. Ewitaté Dios itécáaníta macáita nía Egipto yàasu cáli íicha, càicáanítaté imáalàidaca macáita néená càimíyécaté yeebáida itàacái. ⁶Nía nacái ángelnái imàaquéeyécaté íichawa íibaidacaléwa Dios imàaquéericaté nalí, níara imàaquéeyécaté ìyacatáiwa chènuniré, yá níaquéi Dios idacùacaté, presoíyéica imànica nía, catéeri irìculé càiripinátawa, àta áibaalípiná Dios icàlidacatalépináta nabáyawaná iináwaná ìwali, yùuwichàidacaténá níawa. ⁷Càide iyúwaté ángelnái ìyáaná, càita nacái nàyacaté yàcalé minanáimi, pucháiba yàcalémi, Sodoma, Gomorra nacái, áiba nacái yàcalémi ìyéeyécaté mawiénita nalí, máiní naimácaté manùbéeyéi yáapicha mamáalàacata càimíyéica nàacawéeyéi. Nía nacái asíanái naimácaté nanacáiri yáapichawa namànicaténá yái càimíríca Dios ibatàa wenàiwica imànica. Ináté Dios yùuwichàidaca nía quichái iyú, yái quichái càimíríca ichacàwa, càiripinéerita ìyaca. Càita Dios imàacaca wáalíacawa yùuwichàidáanápíná macáita imàníyéica ibáyawanáwa.

⁸Càita nacái níara yéewáidéeyéica wenàiwica chìwái iyú, éwita náalíacáanítawa Dios yàasu yùuwichàacáisi ìwali, càicáaníta namànica nacái báawéeri. Néewáidaca wenàiwica cachìwéeri tàacáisi iyú néemièricasa náamacani irìcuísewa, namànicaténá nainá iyúwa yái càimíríca Dios ibatàa wenàiwica imànica; càmita nacái neebáida Wáiwacali itàacái; natàaní nacái báawéeri iyú ángelnái ìwali. ⁹Quéwa ángelnái íiwacali íipidenéerica Miguel càmitaté itàaní báawéeri iyú ángelnái ìwali. Miguel itàanícaté chàinisíri iyú Satanás yáapicha càirínácaalí náicha yeedéeripinácaté Moisés ichéecami, yáté Miguel yáalíacawa canácaté yéewaná icuísaca íichawa Satanás báawéeri iyú. Ináté Miguel íimacáita Satanás irí: “iNusutáca Wáiwacali íicha yàalàanápíná pía cachàiníri iyú!” íimaca yái Miguelca. ¹⁰Níata quéwa cachìwéeyéica asíanái natàaníca báawéeri iyú ángelnái ìwali, éwita càmicáaníta náalíawa cayába ángelnái iináwaná ìwali. Namànica meedá macáita càirínácaalí nawàwa namànica càide iyúwa cuwèesínái imàníná. Iná namáalàidaca nacáucawa Dios íicha.

¹¹¡Dios yùuwichàidapíná níawa!, nàyacáiná báawéeri iyú càide iyúwaté Caín ìyáaná. Nawènúadaca náiwitáisewa néewáidacaténá wenàiwica cachìwéeri tàacáisi iyú, needácaténá nalíwa plata, càide iyúwaté Balaam imàníná. Namànica nacái ùwicái nacuèrinánái íipunitawa càide iyúwaté Coré imàníná. Iná néetápiná nacáíwa méetàuculé Dios íicha càiripináta nabáyawaná ichùulíacawa. ¹²Níái

cachìwéeyéica nàyaca càide iyúwa casaquèeri wawàsi, níacáiná mabáiníiri iyú namànica nabáyawanáwa pèewi piwacáidáyacacaalícuéwa piyáacaténácué piyáacaléwa Santa Cena ipíchawáise. Casíimáiri iyúta nayáaca nayáacaléwa manuúri, nàiraca nacái macàaluínináta. Iiwacanánái báawéeyéica meedá níara, camùnica nía nacái iyéeyéica iríwa meedá yàacàsi cadénama. Canéeyéica iwèni níara càide iyúwa acalèe canéerica irí unía yèepuníricawa cáuli iyú. Canéeyéica iwèni níara càide iyúwa àicu màyacanéerica yàasu èeri yàanàacaalí, íná wenàiwica iwataàaca àicu cáli yèewíise, yásí àicu yéetácawa báisiiri iyú. ¹³Níái cachìwéeyéica imàníiyéica máiní yáaséeri nabáyawanáwa áibanái wenàiwica yàacuéseemi, nàyaca càide iyúwa manuúri màladàca. Cachàiníiri cáuli ipùacaalí manuúri úni, yásí màladàca namichàidaca báawéeri úni icàli càina finatalépiná. Níái cachìwéeyéica naméeràidaca áibanái, nàyacáiná càide iyúwa dùlupùta iméerèeyéicawa, càmiíyéica icàna cayába wáapunálicubàa. Iná Dios ichùuliapíná nàyáanápíná càiripínáta catéeri irícu máinícataléca cúulica catá.

¹⁴Bàaluité Enoc ìyaca, yái sietééná Adán itaquérinámi waléerica iináwaná ìwali. Enoc icàlidacaté tàacáisi Dios inùmalicuíse cachìwéeyéi ìwali càinácaalí iyú Dios yùuwichàidáanápíná níawa. Enoc ímacaté:

(Judas 14)

“Péemiàcué cayába, nudéca nuicáca Wáiwacali yàanèeripínáwa náapicha níái yàasu manùbéeyéi mil namanùbaca ángelnáica mabáyawanéeyéica. ¹⁵Yàanàapíná yéemiàcaténá naináwaná ìwali canánama, yáasáidacaténá nacái cabáyawanáca macáita báawéeyéica íiwitáise, ìwalíise macáita báawéerica namàníirica, ìwalíise nacái yái báawéeri tàacáisi náiméerica Dios ìwali, níái báawéeyéica íiwitáise imàníiyéica ibáyawanáwa”, ímacaté yái Enoc. ¹⁶Níái cachìwéeyéica natàaníca ibàacanéeri iyú nacuèrinánái ìwaliwa. Báawaca naicáca macái wenàiwica. Máiní nawàwa namànica càinácaalí báawéeri isíimáidéeri

níawawa. Máiníyíei canùmaséeca nía, cachàiníyíeica iicáca yáawawa. Natàaníca cayábéeri iyú áibanái irí, needácaténá náicha wawàsi meedá.

Amonestaciones a los creyentes

¹⁷Quéwa piacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, piwàwalicué yái tàacáisi Wáiwacali Jesucristo yàasu apóstolnái icàlidéericatécué pirí, fiméerica càinácaalí ichàbáanápínáwa wapíchalécáwa. ¹⁸Náimacatécué pirí: “Aibaalípiná malééná èeri ipíchawáise èeri imáalàacawa, yásí abénaméeyéi wenàiwica naicáanápínacué piquíniná peebáidacáinacué Jesucristo itàacái. Namànipiná nabáyawanáwa càide iyúwa nawàwáaná”, náimacatécué pirí níái apóstolca. ¹⁹Quéwa níara cachìwéeyéica, nawènúadaca áibanái fiwitáise báawáanápíná naicáyacacawa. Náináidacáita meedá irícu èeriquéi. Canáca nalí Espíritu Santo.

²⁰Quéwacué pía nuénánái cáininéeyéica nuicáca, peebáidacué tàì fiméeri iyú Dios itàacái mabáyawanéerica, yéewanápínacué cachàinica píiwitáise. Pimàacacué Espíritu Santo yéewáidaca pía, pisutáanápínacué píawawa Dios íicha. ²¹Picacué piwènúada píiwitáisewa méetàuculé Dios íicha, yái cáininéerica iicáca wía. Néese manuícué pínáidaca piwàwawa picùacaténá Wáiwacali Jesucristo yàaca wacáuca càmfíri imáalàawa, iicácáiná wapualé.

²²Piicacué natúulécaná pìalàanápínacué níawa, cawinácaalí iwàwéeyéica iwènúadaca fiwitáisewa méetàuculé Dios íicha. ²³Níái iwàwéeyéica iwènúadaca fiwitáisewa méetàuculé Dios íicha, càica níade iyúwa wenàiwica yúuwàacaalí yàacawa quichái irículé, nawàwacáiná nacaláacawa Dios íicha namànicaténá nabáyawanáwa. Pìalàacué nía, peedacué nía ráunamáita Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, càide iyúwa weedácaalí wenàiwica quichái íicha. Aibanái wenàiwica namànica nàacawa nabáyawanáwa manuísíwata. Báawacué piicá yái báawéerica namàníríca, quéwa piicacué natúulécaná níái wenàiwicaca. Pìalàacué nía cachàiníiri iyú, namàacáanápíná náichawa yái báawéerica namàníríca, quéwa piicacué píichawa cayába, ipíchanacué cayábaca piicáca yái báawéerica namàníríca nainá iyúwa. Picacué pimàni náapicha pibáyawanáwa.

Alabanza final

²⁴⁻²⁵Yái abéerita Diosca, iwàsèerica wía yàasu yùuwichàacáisi íichawa, yáta yáalimacué icùaca pía ipíchanacué pimànica pibáyawanáwa. Dios yáalimacué nacái itéca píawa chènuniré ibàlùadacaténacué pía íipunitawa

mabáyawanéeyéica, máinícuéca nacái casíimáica piwàwawa, Dios ìyacàle chènuníiséeri irìcu, icànéérica mèlumèluwaca Dios icamaláná iyú. Wàacué Dios irí cayábéeri ìwalíise yái cayábéérica Wáiwacali Jesucristo imàníirica walípiná, máinícáiná cachàiníirica Dios íiwitáise, máiní cáimiétacanéeri Wacuèriná nacáicani, icuèrica nacái macáita, cachàiníirica náicha canánama, bàaluitésíwa èeri ipíchawáiseté, siùca nacáide, càiripináta nacáíwa, èeri càníiri imáalàawa. Báisíta, amén.

EL APOCALIPSIS

La revelación de Jesucristo

1 ¹Yái cuyàlutaca icàlidaca walí tàacáisi ìwali Dios imàaquéericaté Jesucristo yáalíacawa ìwali ibàacanéri iyú áibanái fícha, yéewanápiná Jesucristo yáasáidacani Dios yàasu wenàiwicanái irí náalíacaténáwa càinácaalí iwàwacutáanápiná ichàbacawa caquialéta. Jesucristo ibànùacaté yàasu ángelwa yáasáidacaténá yái tàacáisica Juan irí, yái Juan, Jesucristo yàasu wenàiwicaca. ²Juan itànàacaté báisíiri iyúni cuyàluta irìcu macáita yái Dios itàacái Juan yéemièrica, yá nacái Jesucristo yàasu báisíiri tàacáisica, idécanáamité Juan iicáca macáita tàacáisi yéenáíwanási nacáiri irìcuíse.

³Casíimáica iwàwa cawinácaalí iléerica nalíni, yái cuyàlutaca, culto irìcu, yái tàacáisi icàlidéerica walí càinácaalí ichàbáanápináwa. Casíimáica nacái nawàwa cawinácaalí yeebéeyéica yái tàacáisica Juan itànèrica cháí cuyàluta irìcu, mesúnamáipinácáináta iwàwacutá ichàbacawa.

Juan escribe a las siete iglesias

⁴Núa Juan nutànàacuéca pirí cuyàluta, píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, píacué iyéeyéica siete namanùbaca yàcalé Asia yàasu cáli ínata. Nusutácué Dios fícha pirípinácué, Espíritu Santo nacái, Jesucristo nacái, namàníinápinácué pirí cayábéeri, namàacáanápiná nacái matuíbanáicuéca pía. Dios ìyacaté bàaluité, siùca nacáide, iyéeripiná càiripináta, camíiri imáalàawa. Yái Espíritu Santoca máiníiri cayábaca ìyaca Dios yàasu yàalubáisi íipunita. ⁵Jesucristo itàaníca báisíiri iyú, imànica macáita machacàníiri iyú càide iyúwa íimáaná, icàlidacaté báisíiri tàacáisi éwitaté nanúacáanítani. Yái

Jesucristo, yácata idàbáanéerica wenàiwica imichèericatéwa yéetáními yèewíse, idènièri iináwa càmfiri imáalàawa. Jesucristo ichùuliaca macái cáli icuèrinánái. Cáinináca Jesucristo iicáca wía. Jesucristo íiraná imusúacatéwa icháuná irícuíse cruz ìwali àta yéetacatalétawa wáichawalíná. Jesucristo yéetacáinátéwa wáichawalíná, íná Dios idéca imàacaca iwàwawa wabáyawaná ícha. ⁶Jesucristo idéca imàacaca yàasu wenàiwicaca wía. Imàacaca nacái wáibaidaca irípiná iyúwa sacerdotenái, wasutácaténá Dios ícha wenàiwicanái irípiná, yái Dios Jesucristo Yáanirica. Máiní nuwàwaca macái wenàiwica yàaca cayábéeri Jesucristo irí, nuwàwa nacái Jesucristo icùaca wenàiwicanái canánama càiripináta èeri càmfiri imáalàawa. Báisíta, amén.

⁷ ¡Jesucristo yàapináwa néese acalèe yèewísewa! Macáita wenàiwica naiquéeripináni, nía nacái inuéyéicaténi, naiquéeripináwa. Macáita èeri mìnánái càmiyéica yeebáida itàacái náicháanípiná nacalùniwa naicápinácaalí yàanàaca, cáalucáiná naicácani. Báisíta, amén.

⁸ Wacuèriná Dios cachàiníri náicha canánama, ìyacaté bàaluité, siùca nacáide, ìyapiná càiripináta, càmfiri imáalàawa. Wacuèriná Dios ímaca walí: “Núacata yái idàbéericaté macáita, núacata nacái yái imáalàidéeripináca macáita. Iná núacata càiride iyúwa las letras alfa y omega”, càì ímaca walí yái Wacuèriná Diosca.

Una visión del Cristo glorioso

⁹ Núa Juan, péenásàiricué, nùuwichàacawa píapichacué Jesús irípiná weebáidacáiná itàacái. Weebáidaca itàacái, íná wacùapiná macáita Jesús yáapichawa. Abédanamata nacái wáiwitáise Jesús yáapicha wàidenlàcaténá wàuwichàanáwa matuíbanáiri iyú. Yáté presocaté núa Patmos yàasu iwàwata íinata nucàlidacáináté Dios itàacái áibanái irí, nucàlidacáináté nacái Jesús iináwaná ìwali. ¹⁰ Néeseté áiba domingomi, Espíritu Santo icùacaté nuíwitáise. Yá nuémíacaté tàacáisi nuínatawáise, yái cachàiníiri tàacáisi càiride iyúwa wéemianá trompeta isàna. ¹¹ Yá ímaca nulí: “Pitànàa cuyàluta, picàlidacaténá nalíni càinàcaalí piicáaná. Néese pibànua nalíni níara yeebáidéeyéica nutàacái iyéeyéica siete namanùbaca yàcalé Asia yàasu cáli íinata. Níái yàcaléca náipidená: Efeso ìyacàlená, Esmirna ìyacàlená nacái, Pérgamo ìyacàlená nacái, Tiatira ìyacàlená nacái, Sardis ìyacàlená nacái, Filadelfia ìyacàlená nacái, Laodicea ìyacàlená nacái”, ímaca nulí.

¹²Yá nuwènúa nuicáidaca nuínataléwa nuicácaténá yái itàaníríca nulí. Yá nuicáca siete namanùbaca cáaléeyéi lámpara oroíyéi. ¹³Néese nuicá nèewibàa níái siete namanùbaca lámparaca càì iicácanáwade iyúwa asíali. Idènìaca ináawaniwa cáaléeri àta yàabàli ipùata néré. Idènìaca nacái cáucúfiri iwaalíbapi oroíri yùucutalìcubàawa. ¹⁴Cabalèeri íiwita ibáiná càide iyúwa waicáaná cabalèeri lana, nieve nacáiri áiba. Ituí nacái nàya càide iyúwa waicáaná quichái ipèrù. ¹⁵Yá mèlumèluíyéi yàabàli càide iyúwa waicáaná naquéesièrica bronce nacáirica nawasèrica ùuléeri iyú quéechacáwa manuúri quichái írìcu ipíchawáise naquéesiacani. Cachàinica itàacái càide iyúwa wéemìaná manuúri inanába isàna yúuwèericawa íba yèewibàa. ¹⁶Idènìaca siete namanùbaca dùlupùta icáapi írìcuwa yéewápuwáiséeriwa. Itàacái iyaca càide iyúwa espada machete nacáiri báipunitácanaméeri caserúnica. Inàni nacái icànaca iyúwa èeri icànáaná mèlumèluíri iyú cachàiniwaca machacànicaalí èeri.

¹⁷Nuicácanacáitani, yá núuwàa nuliacawa nunùmáawawa nucalùniwa yàabàli idaní càide iyúwa yéetéerimiwa. Quéwa imàacaca icáapiwa yéewápuwáiséewa nùwali. Yá íimaca nulí: “Picá cáalu pía nuícha. Núacata yái idàbéericaté macáita. Núacata nacái yái imáalàidéeripináca macáita. ¹⁸Núacata yái Cáurica. Nuétácatéwa quéwa, péemìa cayába, siúcáisede nùyaca càiripináta. Núacata imàaquéerica wenàiwica yéetácawa néenáiwana yàanàacatáita néetácatáipinátawa; nucùta nacái infierno, yáara báawéeyéimi íiwitáise yúuwichàacatalécawa íipidenácataléca infierno. ¹⁹Iná pitànàa macáita yái núsáidéeripináca piicá. Pitànàa nacái yái ichàbéericawa siúcade, yá nacái ichàbéeripinácawa áiba èeriwa wapíchalécáwa. ²⁰Siúcade nucàlida piríni càinácaalí íimáaná níái siete namanùbaca dùlupùta piiquéeyéica nucáapi írìcu. Nucàlida nacái pirí càinácaalí íimáaná níái siete namanùbaca cáaléeyéica lámpara oroíyéica. Níái siete namanùbaca dùlupùta, íimáanáca càicanide iyúwa siete namanùbaca nacuèrinánái icuèyéica wenàiwicanái yeebáidéeyéica nutàacái siete namanùbaca yàcalé mìnánái. Níái siete namanùbaca lámpara cáaléeyéica, íimáanáca càicanide iyúwa siete namanùbaca náapichéeyéi ìwacáidáyaquéeyéicawa yáapichawáaca yeebáidéeyéica nutàacái”, íimaca nulí yái Cáurica, yái Wáiwacali Jesucristoca.

Mensajes a las siete iglesias

El mensaje a Efeso

2 ¹Néese Wáiwacali íimaca nulí àniwa: “Pitànàa yái tàacáisica írí yáara nacuèrinásàiri icuèrica wenàiwicanái yeebáidéeyéica

nutàacái Efeso ìyacàlená ìricu: ‘Cài núumacuéca pírí, núa idènièrica siete namanùbaca dùlupùta núcáapi ìricuwa nuéwápuwáisewa, núa yèepuníiricawa nèewibàa níai siete namanùbaca cáaléeyéi lámpara oroíyéica: ²Núalíacawa macáitacué pìwali yái pimàníricuécá; núalíacawa píibaidacuéca nulípiná cachàiníri iyú; núalíacawa pìideníacuéca piùwichàanáwa nacái matuíbanáiri iyú; núalíacawa báawacuéca piicáca náiwitáise níara báawéeyéica wenàiwicaca. Núalíaca nacáiwa píalimáidacuéca piicáwa nàasu tàacáisi níara icàlidéeyéica iináwaná ìwaliwa apóstolcasa nía, quéwa nachìwa meedá. Pidécuéca píasáidaca cachìwéeyéica meedá nía. ³Núalíacawa pìideníacué piùwichàanáwa mamáalàacata. Núalíaca nacáiwa piùwichàacuécawa nulípiná manuísíwata núpidená ìwali peebáidacáinácué nutàacái. Càmitacué nacái chamàle píiwitáise píibaidáanápínácué nulí. ⁴Quéwa nuicácué pìwali abéeri wawàsi báawéeri. Càmitacué cáininá piicáca áibanái càide iyúwaté cáinináaná piicáca nía quéechatécáwa. ⁵Iná píináidacuéwa ìwali yái quéechéeri píiwitáise cayábéerica piúquéericatécué píichawa. Pìwènúadacué píiwitáisewa machacàníri iyú, pimànicaténácué cayábéeri áibanái írí càide iyúwacué pimàníináté quéechatécáwa. Càmicaalícué cài pimànica, yásí nùacawa caquialéta píatalécué, yá nuedácué píicha píasu lámpara ìyacadái íichawa, càmicaalícué pìwènúada píiwitáisewa. ⁶Quéwa ìyacué pírí yái cayábéerica. Báawacuéca piicáca yái báawéerica nicolaítanái imànírica càide iyúwa nacái báawáaná nuicáca yái namànírica. ⁷Néese, càuwíiyéicaalícué pía, péemíacué cayába yái tàacáisica Espíritu Santo icàlidéerica wenàiwicanái írí yeebáidéeyéica nutàacái, ìyéeyéica yàcalé imanùbaca. Macáita cawinácaalí imawèniadéeyéica báawéeri, numàacapíná nayáaca nayáacaléwa àicu ìyacanáca yèerica nacáuca càmfíri imáalàawa, yái àicu ìyéerica paraíso néeni, Dios ìyacàle ìricu’, cài pitànàaca nalí cuyàluta”, íimaca yái Cáurica, yái Wáiwacali Jesucristoca.

El mensaje a Esmirna

⁸Néese Wáiwacali íimaca nulí àniwa: “Pitànàa yái tàacáisica írí yáara nacuerínásàiri icuèrica wenàiwicanái yeebáidéeyéica nutàacái Esmirna ìyacàlená ìricu: ‘Cài núumacuéca pírí, núa idàbéericaté macáita, núa imáalàidéeripínáca macáita nacái, núa yéetéericatéwa, néeseté yèepùaca núcáuacacawa: ⁹Núalíacawa piùwichàacuécawa pìyaca. Núalíacawa catúulécánácuéca pía, quéwacué nuicáca pía càiyéide iyúwa càasuíyéi. Núalía nacáiwa càinácaalí iyú nacháawàanácué

piináwaná ìwali báawéeri iyú, níara icàlidéeyéica iináwanáwa judíocasa nía, quéwa càmfíyèi judío nía nawàwalicuísewa, càmicáiná neebáida nutàacái. Báawéeri Satanás yéewáidacaléca meedá nía. ¹⁰Picácué cáalu piicáca yái piùwichàanápínacuécawa. Péemíacué cayába, mesúnamáita Satanás yúuca abénaméeyéi péenacué presoíyèi ibànaliculé yáalimáidacaténacué iicáwa pía macáita, piwènúadánápíná píiwitáisewa nuícha. Yá piùwichàapínacuéwa diez èeri. Quéwa cachàinicué píiwitáise mamáalàacata, éwitacué nanúacaalí pía, yásí nùacué piriwa picáuca càmfíiri imáalàawa càide iyúwa nàacaalí corona wenàiwicanái irí imawèniadéeyéica áibanái. ¹¹Càuwíiyéicaalícué pía, péemíacué cayába yái tàacáisi Espíritu Santo icàlidéerica wenàiwicanái irí yeebáidéeyéica nutàacái, iyéeyéica yàcalé imanùbaca. Cawinácaalí imawèniadéeyéica báawéeri, canácatáita yéewanáwa pucháiba yàawiriéri yéetácáisi íibàaca níawa, canásíwa', càì pitànàaca nalí cuyàluta", íimaca yái Cáurica, yái Wáiwacali Jesucristoca.

El mensaje a Pérgamo

¹²Néese Wáiwacali íimaca nulí àniwa: "Pitànàa yái tàacáisica irí yáara nacuerínásàiri icuèrica wenàiwicanái yeebáidéeyéica nutàacái Pérgamo iyacàlená irícu: 'Cài nuchùulliacuéca pía, núa idènièrica espada machete nacáiri báipunitácanaméeri caserúnica: ¹³Núalíacawa macáita ìwali yái pimàníricuéca. Núalía nacáwa pìyacuéca aléera yàcalé Satanás icùacataléca. Núalíacawa peebáidacuéca nutàacái mamáalàacata tàì íiméeri iyú. Càmitacué piméeyáa peebáidaca nutàacái éwitaté nanúacáaníta Antipas, yái nanuéricaté yeebáidacáiná nutàacái pèewi, píacué iyéeyéica yàcalé Satanás icùacataléca. ¹⁴Quéwa nuicácué pìwali máisibáwanáita báawéeri wawàsi, yái càmfíirica cayába nuicáca: Pidèniacué píapichawa abénaméeyéi yéewáidéeyéica wenàiwica càide iyúwaté Balaam yéewáidáaná wenàiwica. Bàaluité Balaam yàlàacaté Balac yáalimáidáanápíná israelitanái namànicaténá nabáyawanáwa. Ichùulliacaté nayáanápíná iinási nanuérimica iyúwa sacrificio nàacaténá ídolo icàaluíníná, cuwáiná yéenáiwanáca. Ichùulliaté naimáca áibanái inanái yáapicha càmfíiyéica náinusíwa. ¹⁵Càita nacái, iyacué pèewibàa abénaméeyéi yeebáidéeyéica nicolaítanái yàasu cachìwéeri tàacáisi. ¹⁶Iná piwènúadacué píiwitáisewa báawéeri íicha. Càmicaalícué càì pimànica, yásí nùacuéwa pìatalé caquialéta. Yá numànipíná úwi náipunitawa nutàacái iyúwa, càide iyúwa wenàiwica namànicaalí úwi espada machete nacáiri iyú. ¹⁷Càuwíiyéicaalícué pía, péemíacué cayába

yái tàacáisi Espiritu Santo icàlidéerica wenàiwicanái irí yeebáidéeyéica nutàacái, iyéeyéica yàcalé imanùbaca. Cawinácaalí imawèniadéerica báawéeri, nùaca iyáapíná maná, yái pan nacáirica ibàacanáta áibanái wenàiwica íicha. Nùa nacái irí cabalèeri íba natànèerica ìwali wàlisài ìpidenápíná. Abéerita yái idènièrica yàasu íbawa, yáalía ìwali yái ìpidenápínáca wàlisài, canáca áibanái yáaliériwa ìwali’, càì pitànàaca nalí cuyàluta”, íimaca yái Cáurica, yái Wáiwacali Jesucristoca.

El mensaje a Tiatira

¹⁸Néese Wáiwacali íimaca nulí àniwa: “Pitànàa yái tàacáisica irí yáara nacuèrinásàiri icuèrica wenàiwicanái yeebáidéeyéica nutàacái Tiatira ìyacàlená irícu: ‘Cài núumacuéca pírí, núa Dios Iirica, núa idènièrica ituíwa càide iyúwa quichái ipèrùa iyáaná, núa idènièrica nacái yàabàliwa càide iyúwa naquéesièrica bronce nacáirica iicácanáwa. ¹⁹Núalíacawa ìwali yái pimàníiricuéca. Núalíacawa cáininácuéca piicáca áibanái, núalíacawa peebáidacuéca nutàacái. Núalía nacáiwa piyúdàacuéca áibanái, pìideniàacuéca piùwichàanáwa nacái matufbanáiri iyú. Núalíacawa pimànicuéca cayábéeri cachàiníwanái íicha yái pimàníiricatécué quéecha, pidàbacaalítécué peebáidaca nutàacái. ²⁰Quéwa nuicácué pìwali áiba wawàsi quiríta. Pidécuéca pimàacaca ùyaca matufbanáita pèewibàa, úái inanáica Jezabelca. Nacàlidaca uináwaná utàanícasa Dios inùmalicuíse, quéwa uéwáidaca wenàiwica cachìwéeri tàacáisi iyú meedá uchìwáidacaténá nùasu wenàiwica naimáanápíná áiba yáapicha càmfíchúaca náinusíwa, càmfírìca nacái nanìrisíwa, nayáanápíná nayáacaléwa nacái iinási nanuérica ídolo irí nàacaténá cuwáinái yéenáiwaná icàaluíníná. ²¹Nudéca nùalàaca úa cachàiníiri iyú uwènúadàanápíná uíwitáisewa ubáyawaná íichawa, quéwa càmita uebá uwènúadàanápíná uíwitáisewa íicha, yái uimáanáca manùbéeyéi yáapicha. ²²Siùcade, péemiacué cayába, nùuwichàidapíná úa uláicái iyúwa, macáita nacái iiméeyéica úapicha, núucapíná níawa manuíri yùuwichàacáisi iriculéwa, càmicaalí nawènúada náiwitáisewa nabáyawaná íichawa, yái báawéerica namàniirica úapicha. ²³Nunúapíná nacái uénibe yéetácáisi iyú. Néese macáita yeebáidéeyéica nutàacái yàcalé imanùbaca, néemiapínácaalí uináwaná ìwali, yásí náalíacawa núacata yái iiquéerica náiwitáise, nawàwa nacái. Yásí numànicuéca pírí cayábéeriwa, nùuwichàidapíná nacáiwa píalimáwanama càide iyúwa imanuícanamacué pimànica cayábéeri, báawéeri áibata. ²⁴Néese píacué Tiatira ìyacàlená mìnánái càmfíyéica yeebáida Jezabel

itàacái, càmfíyúi nacái yéewáidawa tàacáisi ìwali yáara náiméerica ìwali Satanás yàasu ííwítáise ibàacanéeriwa. Núumacué pirí, ìyaca quiríta abéeri wawàsi iwàwacutéeri nuchùulìapínacué pimànica. ²⁵Peebáidacué mamáalàacata nutàacái càide iyúwacué peebáidáaná siùca àta nùanàacatalépináta. ²⁶Cawínacaalí imawèniadéeyéica báawéeri, imàníyúi nacái mamáalàacata càide iyúwa nuwàwáaná àta néetácatalétawa, numàacaca nacùaca núapicha macái èeri mìnánái. ²⁷Càide iyúwa Núaniri Dios imàacáaná nucùaca èeri mìnánái Dios ííwítáise iyúwa, càita nacái nùasu wenàiwica nacùapíná èeri mìnánái cachàiníiri iyú, nàuwichàidapíná nacái macáita wenàiwica càmfíyéica yeebáida nutàacái, càide iyúwa hierro ibaquíadacaalí catùu achúmáanamata yéemáanáami. ²⁸Numàaca nacái nàyaca nucamaláná írìcu, yái nucamaláná icànéerica càide iyúwa dùlupùta icànáaná waiquéerica mapisáisiwata. ²⁹Càuwíyéicaalícué pía, péemíacué cayába yái tàacáisica Espíritu Santo icàlidéerica wenàiwicanái írì yeebáidéeyéica nutàacái, ìyéeyéica yàcalé imanùbaca', càì pitànàaca nalí cuyàluta", íimaca yái Cáurica, yái Wáiwacali Jesucristoca.

El mensaje a Sardis

3 ¹Néese Wáiwacali íimaca nulí àniwa: “Pitànàa yái tàacáisica írì yáara nacuèrinàsàiri icuèrica wenàiwicanái yeebáidéeyéica nutàacái Sardis ìyacàlená írìcu: ‘Cài núumacuéca pirí, núa ìyéerica yáapicha yái Espíritu Santoca máiníiri cayábaca, núa idènièrica nacái siete namanùbaca dùlupùta: Núalíacawa ìwali macáita píibaidacalécuéca. Nuémíacué piináwaná ìwali cáucasacué pía, quéwa nuicácuéca pía càiyéide iyúwa yéetéeyéimiwa. ²Pimichàidacué píiwítáisewa, pichàiniadacué píiwítáise cayábéeriwa ìyéericuéca pirí quiríta, iwàwéerica ichàbacawa píicha, nuicácáiná yái pimàníricuéca càmfírìca cayába Nucuèriná Dios iicáca. ³Iná píináidacuéwa ìwali yái tàacáisi péemièricatécué, peebáidéericatécué nacái quéechacáwa. Pimànicué mamáalàacata cayábéeri càide iyúwa yái tàacáisi íimáaná. Piwènúadacué píiwítáisewa píbáyawaná íichawa. Càmicaalícué pimichàida píiwítáisewa, yásí nùanàacué pìatalé càide iyúwa cayéedéeri yàanàacaalí càmicatáita wenàiwica icùu nùanàaca, càmitacué nacái píalíawa chácaalínacaalí nuénáíwaná yàanàa nùanàacatáipínacué pìatalé. ⁴Quéwa abénaméeyéicué péená Sardis ìyacàlená mìnánái càmita nàya cabáyawanéeri iyú. Càide iyúwa wenàiwica icùacaalí masacàata ibàlewa, càita nacái abénaméeyéi péenacué nacùaca níawawa masaquèeri iyú, báawéeri

íicha. Yá áiba èeripiná nèepunicawa núapichawa nabàle cabalèeri yáapichawa namànicáiná cayábèeri càide iyúwa Dios iwàwáaná cháí èeri irícu. ⁵Cawinácaalí imawènìadéeyéica báawéeri, nadèniapiná nabàlewa cabalèeri. Càmita nacái nutunúa náipidená cuyàluta irícuise yái cuyàlutaca idènièrica náipidená macáita cáuyéica cà míiyéica imáalàawa. Yá nucàlidapiná naináwaná ìwaliwa nùasunáica nía Núaniri Dios iríwa, yàasu ángelnái irí nacái. ⁶Càuwíiyéicaalícué pía, péemiàcué cayába yái tàacáisi Espíritu Santo icàlidéerica wenàiwicanái irí yeebáidéeyéica nutàacái yàcalé imanùbaca, càì pitànàaca nalí cuyàluta”, íimaca yái Cáurica, yái Wáiwacali Jesucristoca.

El mensaje a Filadelfia

⁷Néese Wáiwacali íimaca nulí àniwa: “Pitànàa yái tàacáisica irí yáara nacuerínásàiri icuèrica wenàiwicanái yeebáidéeyéica nutàacái Filadelfia iyacàlená irícu: ‘Cài núumacuéca pírí, núa Mabáyawanéerica, núa yái Báisiirica, núa rey David itaquérinámica, imàaquéerica nacái wenàiwica iwàlùacawa Dios iyacàle irículé, Dios icùacataléca macáita. Nùacùacaalí nalíni, yá canáta yáaliméeri ibàliaca náichani. Néese nubàliacaalí náichani, canácata nacái yáaliméeri yàacùaca nalíni. Péemiàcué: ⁸Cayábaca nuicáca yái pimàniiricuéca. Péemiàcué cayába, numàacacué picàlidaca nuináwaná ìwali áibanái irí, càmitacué nacái yéewa nasàiwicaca pírí wawàsi, peebáidacáinácué nutàacái, càmitacué nacái piwènúada píiwitáisewa nuícha, éwitacué càmicáaníta máiní cachàinica pía. ⁹Péemiàcué cayába. Nàyaca piyacàle néeni abénaméeyéi judío icàlidéeyéica iináwaná ìwaliwa judíosíwacasa nía, quéwa nachìwa meedá, càmicáiná neebáida nutàacái báisiiri iyú. Satanás yéewáidacaléca nía meedá. Mesúnamáita numàacapiná nabàlùacawa nàulù ipùata iyúwa píipunitacuéwa nàacaténácué picàaluíniná. Yásí náalíacawa cáininácuéca nuicáca pía. ¹⁰Pidécuéca peebáidaca nutàacái piidenàcaténácué piùwichàanáwa matuíbanáiri iyú, ínà nucàpinácué píawa áibaalípiná yùuwichàacáisi yànàapinácaalí macái cáli ìwali, yùuwichàidacaténá èeri mìnánái. ¹¹Nùacawa néese caquialéta. Peebáidacué tàì íiméeri iyú yái peebáidéericuéca; picácué pimàaca áibanái iwènúadacuéca nuícha píiwitáise ipíchanácué piúcaca píichawa piasu cawèníiri coronawa Dios iwàwéericuéca yàaca pírí áiba èeriwa. ¹²Cawinácaalí imawènìadéeyéica báawéeri, numàacapiná nàyaca Nucueríná Dios yáapicha càiripináta, càide iyúwa àicu íricusi ibàlùèriwa càiripináta Dios yàasu templo irícuíríca.

Canácatáita nàawa Dios ícha. Nutànàapíná nacái Nucuèriná Dios ípidenáwa nàwali yái Nucuèriná Dios ìyacàle ípidenáwa nacái, yái yàcalé ípidenéerica Wàlisàì Jerusalén, iricuèripínácawa chènuníse Nucuèriná Dios yàatanáise. Nutànàapíná nacái nuípidená wàlisàìwa nàwali. ¹³Càuwíyéicaalícué pía, péemíacué cayába yái tàacáisi Espíritu Santo icàlidéerica wenàiwicanái irí yeebáidéeyéica nutàacái yàcalé imanùbaca', càì pitànàaca nalí cuyàluta", ímaca yái Cáurica, yái Wáiwacali Jesucristoca.

El mensaje a Laodicea

¹⁴Néese Wáiwacali ímaca nulí àniwa: "Pitànàa yái tàacáisica irí yáara nacuèrinásàiri icuèrica wenàiwicanái yeebáidéeyéica nutàacái Laodicea ìyacàlená irìcu: 'Cài núumacuéca pírí, núa ípidenéerica Báisíiri, càmfírìca ichìwáida wenàiwica, núa icàlidéerica báisíiri iyúni, núa idàbéericaté macáita Dios irípiná cháì èeri irìcu: ¹⁵Núalíacawa ìwali yái macáita pimàníricuécà. Núalíacawa càmitacué máini píwènúadaca núcha píiwitáisewa, càmitacué nacái máini pimichàida píiwitáisewa peebáidacaténá cayába nutàacái. Iwàwacutácué píináidacawa càinácaalí pimànínápíná. ¿Píwènúadapínásicué núcha píiwitáisewa? ¿Néeni, pimichàidapínásicué píiwitáisewa? ¿Càinásicué pimànipíná? ¹⁶Néese, càmicáinácué peebáida cayába nutàacái macái píwàwalícuísewa, íná núucapínácué núchawa pía. ¹⁷Picàlidacáinácué càì píwaliwa: "Càasuíyéica wía, máini nacái cayábaca wía. Wadéca weedáca walíwa manùba wàasupínáwa. Càmita wawàwacutá Dios iyúudàaca wía", càicué píimaca píwaliwa. ¿Cánácué càmita píalíawa cáuláicaca píiwitáise pibáyawaná iyúwa? Dios iicácuéca pía càiyéide iyúwa catúulécaneéyèi, màasuíyéi nacái. Matuíyéicué nacái píiwitáise, báica nacáicué pía pibáyawaná ìwaliwa iyúwa mabàléeri wenàiwica. ¹⁸Iná nùalàacué pía pimàacáanápínácué numànica pírí cayábéeri manuísíwata càide iyúwa wenàiwica iwéndacaalí áiba wenàiwica irí cayábéeri oro masaquèericaté namànica quichái irìcu. Néese idécanáami numànicuécà pírí cayábéeri, yásí báisícata càasuíyéicuécà pía chènuníseeri cawèníri iyú. Peedácué nacái núcha píiwitáisepiná mabáyawanéeri càide iyúwacué pibàlepiná cabalèeri, ipíchanácué báica pía pibáyawaná ìwaliwa. Pimàacacué nuchùnìaca píiwitáise matuírica càide iyúwa natuí idàbená ichùnìacaalí wenàiwica ituí, catuícaténácué píiwitáise, píalíacaténácuéwa nùwali. ¹⁹Nùalàaca nùasunái cachàiníri iyú, macáita wenàiwica cáininéeyéica nuicáca.

Nùuwichàidaca nía nacái. Iná pimichàidacué píiwitáisewa càiripináta, piwènúadacué nacái píiwitáisewa pibáyawaná íchawa. ²⁰Péemiacué cayába, mesúnamáita nùacawa néese, càide iyúwa wenàiwica ibàlùacaalíwa capli ípunita imáidacatená wenàiwica iyéeyéica capliiricu. Cawinácaalí yéemièyéica nutàacái, nawàwacaalí neebáidaca nutàacái, yá càica níade iyúwa wenàiwica yàacùacaalí icapèe inùmawa áiba irí, yeedácaténá yàataléwani. Néese cawinácaalí yeebáidéeyéica nutàacái, yásí nùyaca náapicha, nàyaca nacái núapicha, càide iyúwa wenàiwica iwàlùacaalíwa capliiriculé iyáacatená iyáacaléwa yéénánái yáapichawa.

²¹Cawinácaalí imawèniadéeyéica báawéeri, numàacapiná náawinacawa núapicha nùalubái ínatale, nacùacatená macáita núapicha, càitatéde iyúwa numawèniadánaté báawéeri, néese núawinacatéwa Núaniri Dios yáapichawa, yàalubái ínatale nucùacatená macáita yáapicha. ²²Càuwíiyéicaalícué pía, péemiacué cayába yái tàacáisi Espíritu Santo icàlidéerica wenàiwicanái irí yeebáidéeyéica nutàacái yàcalé imanùbaca', càì pitànàaca nalí cuyàluta", íimaca yái Cáurica, yái Wáiwacali Jesucristoca.

La adoración en el cielo

4 ¹Néeseté idécanáami Wáiwacali càì íimaca nulí, yáté nuicáidaca chènuniré, yá péemiacué cayába, nuicáca abéeri capli inùma yàacùacanéerica. Néese idàbáanéeri tàacáisi nuémièricaté itàaníca nulí iyúwa cachàiníiri trompeta isàna, yácata tàacáisi íimaca nulí àniwa: "Pimichàawa síisaara. Yá núsáidaca pírí càinácaalí ichàbáanápínacawa áibaalípiná", íimaca nulí. ²Aqualénamata Espíritu Santo icùaca nuíwítáise manuísíwata, péemiacué cayába, Espíritu Santo imàacaca nuicáca cayábéeri yàalubáisi ibàlùèricawa chènunibàa. Nuicáca abéeri yáawinéericawa yàalubáisi íinata icùacatená macáita. ³Yái yáawinéericawa yàalubáisi íinata càiride iyúwa waicáaná cuniéri íba cabalèeri ípidenéri jaspe, iyúwa nacái waicáaná íba ípidenéri cornalina quíiréeri, cuniéri nacái. Yá mèlumèluwaca àrawàli icànaca yàalubáisi itéese càide iyúwa waicáaná cuniéri íba esmeralda ipuléeri. ⁴Nàyaca yàalubáisi itéesebàa áiba veinticuatro namanùbaca yàalubáisi. Náawinacawa yàalubáisi íinata veinticuatro namanùbaca nacuèrinánái. Idènièyéi cabalèeri ibàlewa. Nadènia nacái nàasu coronawa yáawami orota náiwita ìwaliwa. ⁵Yái yáawinéericawa yàalubáisi íinata icànaca mamáalàacata iyúwa énu icànáaná, itàaníca nacái càide iyúwa wéemianá cachàiníiri énu isàna tiríricaalí. Nàyaca yàalubáisi ípunita

siete namanùbaca lámpara nacáiyéi idènièyéica icamaláwa, quichái ipèrùa nacáiri. Yái quicháica, yácata máiníiri cayábaca Espíritu Santoca. ⁶Iyaca nacái calisa nacáiri yàalubáisi ípunita, abéeri calisa càiride iyúwa vidrio máiníiri cuníaca. Yàalubáisi itéesebàa nàyacaté báinúaca cáuyéi ángel madécanéeyéi ituí naicácaténá napíchaléwa, naicácaténá nacái náinataléwa. ⁷Yái idàbáanéeri ángel cáurica càiride iyúwa león iicácanáwa. Pucháibáaná cáuri ángel àniwa càiride iyúwa toro iicácanáwa. Máisibáaná cáuri ángel àniwa càiri inànde iyúwa asiali. Báinúacáaná cáuri ángel àniwa càiride iyúwa áwa iicácanáwa idècunitàacá yáalaníca. ⁸Níái báinúaca ángel cáuyéica nadèniaca seis namanùbaca nàanabáíwa náalimáwanama. Macái cáuyéi ipuniéyíwa natuí iyúwa náinatabàawa, nalicúsewa nacái. Yá càí náimaca èeríapinama, táiyápinama mamáalàacata:

“iMabáyawanéericani, mabáyawanéericani,
mabáyawanéericani, yái Wacuèriná Dios cachàinírica
náicha canánama, yái iyéericaté, iyéerica nacái siùcade,
iyéeripiná nacái càiripináta, càmfíri imáalàawa!” càí
náimaca.

⁹⁻¹⁰Néese idècunitàacá cáuyéi ángel nàaca icàaluíniná, nàaca nacái iyéininá, nàaca nacái irí cayábéeri, yái yáawinéericawa yàalubáisi íinata, iyéerica càiripináta èeri càmfíri imáalàawa, yá veinticuatro namanùbaca nacuèrinánái náuwàa naliacawa nanùmáawawa irí, yái yáawinéericawa yàalubáisi íinata, nàacaténá icàaluíniná, yái iyéerica càiripináta èeri càmfíri imáalàawa. Yá naliadaca nàasu coronawa yàalubáisi yàabàli idaní náasáidacaténá Dios yàasu wenàiwicaca nía. Yá náimaca irí:

¹¹“Máiní cayábéeri píiwitáise, pía Wacuèriná Wáiwacali Dios,
íná wàaca picàaluíniná, wàaca nacái píimiétacaná, wáalíaca
nacáíwa máiní cachàinírica pía, pidàbacáináté macáita, yá
nàyacaté píiwitáise iyú, pidàbacáináté nía”, càí náimaca
nacántàaca.

El rollo escrito y el Cordero

5 ¹Néeseté nuicáca cuyàluta iwawanèeriwa icáapirícu yéewápuwáise, yái yáawinéericawa yàalubáisi íinata. Yái cuyàluta iwawanèericawa idèniaca tàacáisi irìculéwa, íinatawáise nacáíwa. Yái cuyàluta nadacuèrica cayába siete namanùbaca nadacuèrica iyúni. ²Néese nuicáca áiba ángel cachàiníiri. Yá isutáca yéemíawa nía macáita. Iimaca

cachàiníri iyú: “¿Cawínásica wenàiwica Dios ibatèeripiná iwasàaca yái nadacùanácani, yàacùacaténá yái cuyàlutaca?” ímaca yái ángelca. ³Quéwa canáca náicha níái chènuníseeyéica, nía nacái iyéeyéica cháí èeri irícu, nía nacái yéetéeyéimicawa, canácata yáaliméeri yàacùaca cuyàluta, iléecaténátáni. ⁴Yá nuícháaníca manuísíwata canácáiná nàanèeri wenàiwica Dios ibatèeripiná yàacùaca cuyàluta, iléecaténáni. ⁵Néese abéeri néená níái nacuèrinánáica ímaca nulí: “Picá pícháaní quirínama. Piicáida irí cayába, yái israelita icuèrinásàiri, rey David itaquérinámica, idéca imawèniadaca báawéeri, yéewacaténá iwasàaca siete namanùbaca nadacùanáca, yàacuèripiná nacái cuyàluta”, ímaca nulí.

⁶Néese nuicáca Cordero ibàluèricawa nèewi yái yàalubáisica, nía nacái báinúaca ángel cáuyéica, nía nacái nacuèrinánáica. Yái Cordero idènìaca icháunáwa bàaluitécáiná nanúacani iyúwa sacrificio. Idènìaca nacái siete namanùbaca ichàlewa, siete namanùbaca nacái ituíwa. Níái siete ituí ímáanáca càicanide iyúwa máiníri cayába Espíritu Santo Dios ibànuèrica macái cáli ínatalé. ⁷Néese Cordero yàaca yeedáca cuyàluta icáapi yéewápuwáise íicha, yái yáawinéericawa yàalubáisi íinata. ⁸Néese Cordero idécanáami yeedáca cuyàluta, yá báinúaca ángel cáuyéica, nía nacái veinticuatro namanùbaca nacuèrinánáica náuwàa naliacawa nanùmáawawa Cordero irí nàacaténá icàaluíniná. Nacuèrinánái náalimáwanama nadènìaca arpa, nadènìaca nacái bacàa níawami orota ipuniyéyiwa pumèníri isàni iyú. Yái pumèníri isàni ímáanáca càicanide iyúwa nasutáaná Dios íicha, macáita Dios yàasu wenàiwicaca. ⁹Yá nacántàaca wàlisài canción Cordero irí. Náima nacántàaca cài:

“Dios imàacaca peedáca yái cuyàlutaca, piwasàanápiná nadacùanácani, pimàacacáinaté nanúaca pía iyúwa sacrificio, yá piwènìacaté wenàiwicanái píiranámi iyúwa Dios irípiná nèewiise macái yàawiría, macái itàaníyéica áiba tàacáisi iyú nacái, macái wenàiwica nacái, macái cáli néeseéyái nacái.

¹⁰Pidéca pimàacaca Dios yàasu wenàiwicaca nía, icuèyéipiná macáita píapicha, isutéeyéipiná nacái Dios íicha wenàiwicanái irípiná, yá nacùapiná macái cáli”, náimaca nacántàaca.

¹¹Yaté nuicáidaca néré, yá nuémìaca madécaná ángel isàna ibàluèyécawa natéesebàa yái yàalubáisica, nía nacái báinúaca ángel cáuyéica, nía

nacái nacuèrinánáica. Nuicáca madécaná millones namanùbaca ángel, càmiíyèi wenàiwica yáalimá iputàaca nía, càisimalénácaalí nía.

¹² Yá náimaca cachàiníiri iyú: “iWàacué Cordero icàaluíniná, yái Corderoca imàaquéricaté nanúacani iyúwa sacrificio, yácainá Dios idéca imàacaca Cordero icùanápíná canánama, idéca imàacaca càasuírìcani, yái Corderoca! iMáiní cáalfacáirìcani yái Corderoca, cachàiníiri nacái íiwitáise! iCayábaca waicácani, wàacué nacái icàaluíniná, wàacué nacái irí cayábéeri!” cài náimaca níái ángelca.

¹³ Nuémìà nacái macáita Dios idàbéeyéica náimaca irí, macái iyéeyéica chènuniré, cáli finatéeyéica nacái, nía nacái yéetéeyéimicawa, úni irìcuíyéica nacái, macáisiwa canánama náimaca Dios irí. Cài náimaca:

“iWàaca cayábéeri irí yái yáawinéericawa yàalubáisi finata, irí nacái yái Corderoca! iCáimiétaquéeri iyú waicáca nía, wàaca nacái nacàaluíniná! iMáiní cachàinica náíwitàise càiripináta, èeri càmiíiri imáalàawa!” náimaca.

¹⁴ Néese báinúaca ángel cáuyéica náimaca: “iBáisíta, amén, càita nacái wáimaca!” cài náimaca. Níái veinticuatro namanùbaca nacuèrinánái nabàlùacawa nàululì iyúwa nàacaténá icàaluíniná, yái iyéerica càiripináta, càmiírica imáalàawa.

Los siete sellos

6 ¹ Néeseté nuicáca Cordero iwasàaca idàbáanéeri néená níái siete namanùbaca nadacùanáca cuyàluta iwawanèericawa. Yá nuémìaca abéeri néená níái ángel cáuyéica íimaca cachàiníiri iyú càide iyúwa tiríricaalí: “iAqualé, pìa piicáca!” cài íimaca. ² Néeseté nuicáidaca néré. Yá, péemiácué cayába, nuicáca cabalèeri caballo. Yái asìali yáawinéericawa caballo finata idènìaca demápu imàníiripiná iyú ùwicái. Yá náawináidaca corona íiwita íwali. Néese imawèniadaca yàacawa imawèniadacaténá mamáalàacata áibanái.

³ Néese Cordero iwasàaca pucháibáaná nadacùanáca cuyàluta, yá nuémìaca pucháibáaná cáuri ángel íimaca: “iAqualé, pìa piicáca!” cài íimaca. ⁴ Yá áiba caballo imusúacawa, máiní quíiréeri quéwa, càide iyúwa waicáaná irái. Nuicáca wenàiwica yáawinéericawa caballo finata. Yá namàacaca imànínápíná ùwicái cháí èeri irìcu, ipíchaná wenàiwicanái nàyaca matuíbanáiri iyú, imàacáanápíná nacái wenàiwicanái inúayacacawa. Yá nàaca irí cáaléeri espada machete nacáiri báipunitácanaméeri caserúnica.

⁵Néese Cordero iwasàaca máisibáaná nadacùaná cuyàluta, yá nuémìaca máisibáaná cáuri ángel ímaca: “iAqualé, pìà piicáca!” càì ímaca. Yáté nuicáidaca néré. Yá, péemìacué cayába, nuicáca cúulíiri caballo. Yái yáawinéericawa caballo íinata idèniaca abéeri wapésáidáaná imiéri. ⁶Néese nuémìaca tàacáisi nacáiri cáuyéi ángel yèewibàa, yá ímaca: “Abéeri kilo trigo ituíná iwèníiri abéeri denario, yái abé èeri iwènicatáica. Máisiba kilo nacái cebada ituíná iwèníiri abéeri denario, picá quéwa pimàni báawéeri olivo inàlimaná irí, uva ibànacalená irí nacái”, càì ímaca.

⁷Néese Cordero iwasàaca báinúacáaná nadacùaná cuyàluta, yá nuémìaca báinúacáaná cáuri ángel ímaca: “iAqualé, pìà piicáca!” càì ímaca. ⁸Néese nuicáidaca néré, yá péemìacué cayába, nuicáca áiba caballo éewéeri nacáiri. Yái yáawinéericawa caballo íinata íipidená Yéetácáisi. Aiba íipidenéerica Infierno yàacawa Yéetácáisi yáapicha. Namàacaca Yéetácáisi, Infierno nacái nanúanápiná madécaná èeri mìnánái. Macái néená níái báinúaqueeyéica wenàiwicaca, abéeri néená yéetácawa. Yá nanúaca wenàiwicanái ùwicái iyú, máapicái iyú nacái, uláicái iyú nacái. Nachùulìà nacái caluéyéi cuwèesi nanúanápiná wenàiwica.

⁹Néese Cordero iwasàaca cinconá imanùbaca nadacùaná cuyàluta, yáté nuicáca nacáucami altar yáapiré, níái Dios yàasu wenàiwicaca nanuéyéicaté neebáidacáinaté Dios itàacái, ìwalíise nacái yái tàacáisi báisíirica nacàlidéericaté wenàiwicanái irí. ¹⁰Néese náimaca cachàiníiri iyú: “Wacuèriná Dios mabáyawanéeri, wáalíacawa pimànica macáita càide iyúwa píimáaná machìwéeri iyú. ¿Chácaalínápinácaalí piùwichàidapíná èeri mìnánái ìwalíise yái nanúanáca wía?” càì náimaca. ¹¹Néese yàaca nalí cáaléeri nanáawanipíná cabalèeri. Yá ichùulliaa nacùanápiná achúmáanata èeri quiríta àta nanacáiyéi yéetacatalétawa íibaidéeyéica Náiwacali írípíná, nía nacái néenánáica iwàwacutéeyéica yéetácawa càide iyúwaté néetáanáwa.

¹²Néese Cordero iwasàaca seisná imanùbaca nadacùaná cuyàluta, yáté nuicáidaca néré, péemìacué cayába, nuicáca cáli icusúacawa cachàiníiri iyú, yá catáca èeri càide iyúwa waicáaná cúulíiri wáluma. Yá nacái macàpucuícaalí quéerica, quíiraca úa càide iyúwa waicáaná irái. ¹³Dùlupùta nacái nacaaláacawa cáli ínatalé càide iyúwa higuera yéetaná imàacacaalí icaláacawa iyacanáca éemíirica cachàinicáiná cáuli ipùaca ìwali. ¹⁴Yá capíraléeri cáli icacanácawa chènuníise càide iyúwa wáluma icacanácaalíwa. Néese iwawanàacawa abéemàalé,

abéemàa néese nacái càide iyúwa cuyàluta ibáiná iwawanàacaalíwa. Yá canáca capìraléeri cálimica. Yá macái dúli manuínaméeyéi, macáita nacái iwàwata nachacàacawa nàyacatái fíchawa. ¹⁵Néese macáita èeri mìnanaí nabàacawa íba yéecalìcubàa, íba isabàlìcubàa nacái. Macáita nabàacawa, níai èeri mìnanaí icuèrinánáica, nía nacái wenàiwica íiwacanánáica, nía nacái úwi íiwacanánáica, nía nacái càasuíyéica, nía nacái cachàiníyéica úwica, macáita èeri mìnanaí canánama, nía nacái fibaidéeyéica mawèníri iyú áibanái irí, nía nacái yèepuníyéica máiwacalínáwaca. ¹⁶⁻¹⁷Yá náimaca manuínaméeyéi dúli irí, manuínaméeyéi íba irí nacái: “iPicaláacuéwa wáinatabàa, pibàacué wía ituí fícha, yái yáawinéericawa yàalubáisi íinata, fícha nacái Cordero yàasu yùuwichàacáisi ibànùèripináca wàwali! Idéca yàanàaca wéenáiwanaí nàuwichàidacatáipináta wía, yá canácata wéená yáaliméeri lideníaca nàasu yùuwichàacáisica”, càì náimaca.

Los señalados de las tribus de Israel

7 ¹Idécanáamité nuicáca càì, yá nuicátaté áiba yéenáiwanaí nacáiri, yá nuicáca báinúaca ángel ibàluèyécawa chènuniré, iwicáubàa yái èeriquéi macáirica. Yá náibàaca macái cáuli ipíchaná cáuli ipùaca cáli ìwali, manuíri úni ìwali nacái, àicunái ìwali nacái canánama. ²Néeseté nuicáca áiba ángel imichàacawa cáli íinatáise èeri imusúacatáiseacawa. Yá ángel idèníaca cáuri Dios yàasu néenáiwanaípiná. Ángel icàlidaca nalíni cachàiníri iyú, níai báinúaca ángel Dios yèeyéicaté ichàinipiná nàuwichàidacaténá cáli, manuíri úni nacái. Yá íimaca nalí: ³“iPicácué piùwichàida cáli, manuíri úni nacái, àicunái nacái càmicaalíca wachanàida Dios yàasu néenáiwanaípiná napùdàlìcu, níai Wacuèriná Dios yàasu wenàiwica fibaidéeyéica irípiná!” càì íimaca yái ángelca.

⁴Néese nuémíaca càisimalénácaalí nía idènièyéica Dios yàasu néenáiwanaípiná napùdàlìcu. Namanùbaca nàyaca ciento cuarenta y cuatro mil namanùbaca israelitanái, nèewíise macáita israelita yàawiríanáica. ⁵Doce mil namanùbaca Judá itaquénáinámi idènièyéica Dios yàasu néenáiwanaípiná napùdàlìcu. Càita nacái doce mil namanùbaca Rubén itaquénáinámi. Càita nacái doce mil namanùbaca Gad itaquénáinámi. ⁶Càita nacái doce mil namanùbaca Aser itaquénáinámi. Càita nacái doce mil namanùbaca Neftalí itaquénáinámi. Càita nacái doce mil namanùbaca Manasés itaquénáinámi. ⁷Càita nacái doce mil namanùbaca Simeón itaquénáinámi. Càita nacái doce mil namanùbaca Leví itaquénáinámi. Càita nacái doce mil namanùbaca

Isacar itaquénáinámi. ⁸Càita nacái doce mil namanùbaca Zabulón itaquénáinámi. Càita nacái doce mil José itaquénáinámi. Càita nacái doce mil namanùbaca Benjamín itaquénáinámi.

La multitud vestida de blanco

⁹Idécanáamité nuicáca càì, yá nuicáca áiba yéenáiwánási nacáiri, péemìacué cayába, yá nuicáca chinamáì wenàiwica canáca yáaliméeri iputàaca nía, macái íiwitáaná cáli néeséeyéi yéenáca, macái yàawiría yéená nacái, macái wenàiwica íiwitáaná yéená nacái, macái itàaníiyéica áiba tàacáisi iyú íiwitáaná yéená nacái. Yá nabàlùacawa yàalubáisi íipunita, Cordero íipunita nacái. Nadèniaca cáaléeri nanáawani cabalèeriwa. Nadèni wisìri nacáiri ibáiná nacáapi irìcuwa. ¹⁰Macáita náimaca cachàiníri iyú:

“iWacuèriná Dios, yái yáawinéericawa yàalubáisi íinata,
Cordero nacái, nadéca nawasàaca wía Dios yàasu
yùuwichàacáisi íicha!” càì náimaca.

¹¹Néese macáita ángel ibàluèyéicawa yàalubáisi itéese, nacuèrinánái itéese nacái, báinúaca cáuyéi ángel itéese nacái, náuwàa naliacawa nanùmáawawa yàalubáisi íipunita nàacaténá Dios icàaluíniná. ¹²Yá náimaca:

“iBáisíta, amén! iWacàlidacué Wacuèriná Dios iináwaná
ìwaliwa cayábéericani, wàacué nacái icàaluíniná!
iMáiní cáalíacáica Wacuèriná Dios, wàacué irí cayábéeri,
cáimiétaquéeri iyúcué waicácani, máiníri cachàinica
íiwitáise càiripináta èeri càímíri imáalàawa! iBáisíta, amén!”
càì náimaca.

¹³Néeseté abéeri néená níái nacuèrinánáica isutáca yéemìawa núa. Yá íimaca nulí: “¿Píalíasica cawinácaalí níái idènièyéica cáaléeri nanáawani cabalèeriwa, síisáanácaalí nacái nàanà?” càì íimaca nulí. ¹⁴Néese núumaca irí: “Càmita núalíawa. Pimàni nulí cayábéeri, picàlida nulíni”, núumaca irí. Néese íimaca nulí: “Nadéca namusúacawa manuírì yùuwichàacáisi íicha. Dios idéca imàacaca iwàwawa nabáyawaná íicha, neebáidacáiná Cordero itàacái, yái Cordero yéetéericatéwa nabáyawaná ìwalíise.

¹⁵“Íná yéewa nàyaca Dios yàasu yàalubáisi íipunita. Náibaida irípiná táiyápinama, èeríapinama nacái yàasu templo chènuníiséeri irícu. Yái yáawinéericawa yàalubáisi íinata ìyaca náapicha icùacaténá nía.

16 Càmita quirínama máapica nía, càmita quirínama macàla nawàwa nacái. Càmita èeri yeemá nía. Uuléeri nacáíwa càmita íisa nía quirínama.

17 Yái Cordero iyéerica yàalubáisi íipunita icùapiná nía. Yá iyúwa pastor icùacaalí ipìranái ovejawa cáininéeri iyú. Yá Cordero imàacaca nàiraca úni yèerica nacáuca càmfiri imáalàawa. Dios nacái itunúapiná náicha natuíyáa”, càí íimaca nulí.

El séptimo sello y el incensario de oro

8 1 Néese nuicácaté Cordero iwasàaca cuyàluta íichani, yái sietená namanùbaca nadacùanàcani, yá masànaca macáita chènuniré cawàwanáta media hora. 2 Néese nuicáca siete namanùbaca ángel ibàluèyéicawa Dios íipunita. Yàaca nalí siete namanùbaca trompeta. 3 Néese áiba ángel yàanàaca. Idèniaca quichái yàalu oro yáawamírica. Yá ángel ibàluacawa altar íipunita. Nàaca irí manùba pumènfiri isàni. Yèewiàdaca pumènfiri isàni nèewi níai nasutáanaca Dios íicha, macáita Dios yàasu wenàiwicaca. Néese ángel yeemáca pumènfiri isàni altar íinata, yái altar oro yáawamírica ibàluèricawa yàalubáisi íipunita. 4 Càita pumènfiri íisalená imichàacawa ángel icáapi íicha chènuniré Dios íipunita, yáapicha yái nasutáanaca Dios íicha, níai Dios yàasu wenàiwicaca. 5 Néese ángel yeedáca quichái yàaluca, yá ipuníadaca yàalu quichái iyú altar íinatáiséeri quicháica. Néese ángel yúucaca quichái yàalu chènuníise cáli íinatalépiná. Yá nuèmiaca madécaná énu isàna, madécaná tàacáisi nacái. Nuicáca madécaná énu icànaca mèlumèluwaca. Cáli nacái icusúacawa.

Las trompetas

6 Néese níai siete namanùbaca ángel idènièyéica siete namanùbaca trompeta nabàluacawa napùliacaténá nàasu trompetawa.

7 Yái idàbáanéerica ángel ipùliaca yàasu trompetawa. Yá granizo íba nacáiyéi yúuwàacawa cáli íinatalé quichái yáapicha yèewièricawa irái iyú. Yá yeemáca madécaná cáli. Macái néená níai máisibéeyéica cálica, abéeri néená yeemácawa. Yeemáca nacái manùbéeyéi àicu. Macái néená níai máisibéeyéica àicuca, abéeri néená yeemácawa. Yeemáca nacáíwa macáita masicái iyéerica cáli íinata.

8 Néese pucháibáaná ángel ipùliaca yàasu trompetawa. Yá áiba wawàsi yúuwàacawa manuíri úni yáaculé, yái wawàsi manuírca

dúli nacáiri iicácanáwa, yeeméericawa quichái iyú. ⁹Néese madécaná manuíri úni nachacamàacawa irái iyú. Macái néená níái máisibéeyéica manuíri única, abéeri néená ichacamàacawa irái iyú. Manùbéeyéi néetácawa ìyéeyéica manuíri úni yáaculé. Ata alénacaalí manuíri úni ichacamàacawa irái iyú, yá macáita néetácawa ìyéeyéica úni yáaculé, càita nacái manùbéeyéi nave imáalàacawa, lancha nacáiyéica yèeyéicawa úni yáacubàa. Macái néená níái máisibéeyéica naveca, abéeri néená imáalàacawa náicha.

¹⁰Néese máisibáaná ángel ipùlliaca yàasu trompetawa. Yá manuíri dùlupùta nacáiri yúuwàacawa chènuníise yeeméericawa cachàiníiri quichái iyú. Yá dùlupùta nacáiri yúuwàacawa madécaná inanába yáaculé, únibàa nacái, úni imusúacatáisecawa cáli iricúise nacái. ¹¹Yái dùlupùta ípidenéeri Ipisíiri. Yá macái néená níái máisibéeyéica única, abéeri néená ichacamàacawa ipisíiri iyú. Yá madécaná wenàiwica néetácawa úni iyú, ipisíiricáináni.

¹²Néese báinúacáaná ángel ipùlliaca yàasu trompetawa. Yá imáalàacawa máisibáaná néená èeri icamalánáca, máisibáaná yéená nacái quéeri icamalánáca, máisibáaná néená nacái níái dùlupùta nacamalánáca. Càita catáca máisibáaná néená nacamalánáca. Càmita nacái nacàna máisibáaná néená èeríapi, táiyápi nacái.

¹³Néeseté nuicáidaca néré, yá nuémìaca áiba ángel áwa nacáiri imáidaca cachàiníiri iyú idècunitàacá yáalanícawa cáli iwicàubàa machacànita. Yá fimaca: “iMáinícué piùwichàapínacawa, píacué èeri minanáica báawéeyéica íiwitáise, casànapínacaalí áiba trompeta mamáalàacata, áiba máisiba ángel ipùlièyéipínaca mesúnamáita!” càì fimaca.

9 ¹Néeseté nuémìaca cinconá imanùbaca ángel ipùlliaca yàasu trompetawa. Yá nuicáca áiba ángel dùlupùta nacáiri iicácanáwa iricuéricatéwa chènuníise cáli ínatalépiná. Nàaca irí llave yàacùcaténá utàwi inùma yái máiníirica depuúwaca. ²Néese ángel yàacùaca utàwi inùma máiníirica depuúwaca. Yá ísa imichàacawa utàwi inùma iricúise càide iyúwa yùucaniasi íisalená. Yái ísa utàwi iricúiséerica catáca imànica èeri icamaláná, macái cáuli nacái. ³Néese wiriichu nacáiyéi namusúacawa ísa yèewíise, yá nàacawa cáli ínatabàa. Níái wiriichu nacáiyéica nadènìaca náiwíwa náucacaténá wenàiwica càide iyúwa chália yúucáaná wía. ⁴Iwàwacutápiná càmita nàuwichàida masicái idàwinèericawa cáli ínata, macái bànacalé nacái, macái àicu nacái canánama. Abéta iwàwacutápiná nàuwichàidaca wenàiwica canéeyéica

irí Dios ípidená napùdàlicu. ⁵Iwàwacutápiná nàuwichàidaca wenàiwica cinco imanùbaca quéeripiná, càmita quéwa ibatàa wiriichu inúaca wenàiwica. Yái icáicha cáiwica wenàiwica iríni càide iyúwa chália yúucáaná wía.

⁶Néenialípiná wenàiwica nacutáca néetácáténáwa quéwa càmita náalimápiná néetácawa. Máiní nawàwapiná néetácawa, quéwa yéetácáisi càmfiripiná íbàa nía.

⁷Níái wiriichu càica níade iyúwa caballonái úwinái ichùnièyéica namànicaténá ùwicái. Nadènià corona oro yáawamíiri náiwita ìwaliwa. Wirlichunái càiyéi inànde iyúwa wenàiwica inàni. ⁸Nadènià nacái náiwita ibáináwa càide iyúwa inanái íiwita ibáiná. Nadènià nacái nayéiwa càide iyúwa león cháwi nacáiri iyéi. ⁹Nadènià náimamiwa càide iyúwa hierro nàucutàlicuwa, ipíchaná áibanái isutàaca nía. Casànaca nàanabái idècunitàacá náalanícawa càide iyúwa wéemianá manùbéeyéi caballo yàabàli isàna ipiacawa itéeyéica madécaná carro ùwicái nérépiná. ¹⁰Nadènià nacái nasìpiwa càide iyúwa chália íiwi. Náiwi idènièrica icáichawa yùuwichàidacaténá wenàiwica cinco quéeripiná. ¹¹Níái wiriichu nadènià náiwacaliwa, yái ángel icuèrica utàwi máinírica depuítawa. Angel ípidená Abadón hebreo itàacái iyú, Apolión griego itàacái iyú, íimáanáca “Imáalàidéeri wía”.

¹²Yácata idàbáanéeri yùuwichàacáisi manuírca yàanèeripináca èeri mìnánái ìwali. Péemiacué cayába, nàyaca pucháiba yùuwichàacáisi mamáalàacata yàanèyèipiná mesúnamáita.

¹³Néese seisná ángel ipùliaca yàasu trompetawa. Yá nuémìacaté tàacáisi imusuéricawa nèewíise níái altar iculuwí báinúaca, yái altar oro yáawamíirica, ìyérica Dios ípunita. ¹⁴Yái tàacáisi íimaca seisná ángel irí ipùlièrica yàasu trompetawa: “Piwasàa báinúaca ángel idacuèyéicawa manuíri inanába néenibàa ípidenéeri Eufrates”, càì íimaca. ¹⁵Yá iwasàaca báinúaca ángel nanúacaténá madécaná èeri mìnánái. Macái néená níái máisibéeyéica wenàiwicaca abéeri néená yéetápinácawa náicha. Níái báinúaca ángelca Dios idacuacaté nía iwasàacaténá nía áiba èeripiná. Abéerita Dios yáaliéricawa càinàcaalí horapiná, èeripiná nacái, quéeripiná nacái. ¹⁶Nuémìaca càisimalénàcaalí úwinái níái yèeyèipinácawa caballo íinata. Nàcawa doscientos millones namanùbaca úwináica.

¹⁷Nuicáca càì níái caballocala yéenáiwanási nacáiri iricuíse. Níái yèeyéicawa caballo íinata nadènià nabàle dàaléeriwa nàucutabàawa, yái dàaléeri bàlesica quíiréeri, capìraléeri nacái, éewéeri nacái.

Caballonái nadèniaca náiwitawa càide iyúwa león cháwi nacáiri íiwita. Imusúacawa caballonái inùmalicuise: quichái, ísa nacái, azufre nacái, yái éewéeri íba yeeméericawa máini ùuléeri iyú. ¹⁸Yási madécaná èri mìnanaí néetápináwa, iyú yái imusuéricawa caballonái inùmalicuise, yái quichái, ísa nacái, azufre nacái. ¹⁹Níai caballoca nadèniaca nachàiniwa nanùma iricuisewa, nasìpi néeni nacáiwa. Nasìpi ipùata càiri iicácanáwade iyúwa àapi íiwita. Nasìpi iyúwa nanúapiná wenàiwica.

²⁰Quéwa níai wenàiwicaca iyéeyéicáwaca mamáalàacata, camíyéicáwaca caballonái inúaca, camita nawènúadapiná náiwitáisewa ícha yái báawéerica namànírica. Camita nayamáida nàaca demonio icàaluíniná, ídolo icàaluíniná nacái, yái cuwáiná yéenáiwanaí oroírca, platéeri nacái, broncéeri nacái, íbéeri nacái, àicuíri nacái. Níara ídoloca camita náalimá naicáca, camita nacái néemí, camita nacái nèepuníwa. ²¹Camita èri mìnanaí iwènúada íiwitáisewa ícha yái nanúanáca wenàiwica, namànínáca nacái namàliyéidewa, nayéedúaná nacái, naimáaná nacái áiba yáapicha camíichúaca náinusíwa, camíirica nacái nanìrisíwa.

El ángel con el rollito escrito

10 ¹Néeseté nuicáca áiba cachàiníri ángel iricuèricawa chènuníse. Yá yéepuèriwa acalèe iyú, idèniaca àrawàli íiwita itéesebàawa. Inàni icànaca càide iyúwa èri icànáaná. Càiri icàwade iyúwa waicáaná quichái. ²Idèniaca cuyàluta icáapi iricuwa, abéeri cuyàluta achúmèeríina yàacùacanéerica. Yá ángel ibàlùadaca yàabàli yéewápuwáisewa manuíri úni yáaculé. Yá ibàlùadaca abéemàa yàabàli apáuwáisewa chuítaliré. ³Néese imáidaca cachàiníri iyú càide iyúwa león cháwi nacáiri íchacaalí. Idécanáami imáidaca, yá siete namanùbaca énu natàaníca nasàna iyúwa. ⁴Idécanáami casànaca énunái, yá nuínáidacawa nutànàanápínaté énunái itàacái, quéwa nuémíaca tàacáisi chènuníiséeri. Yá íimaca nulí: “Pibàa tàacáisi áibanái ícha, yái tàacáisi siete namanùbaca énu náiméerica ìwali. Picá pitànàa yái náiméerica ìwali”, càì íimaca nulí.

⁵Néese yái ángel nuiquéerica ibàlùèricawa manuíri úni yáaculé, chuítaliré nacái, yá imichàidaca icáapi yéewápuwáisewa chènuniré. ⁶Yá icàlidaca Dios yàasu tàacáisi cáimiétacanéeri iyú, yái Dios iyéerica càiripináta èri camíiri imáalàawa, yái idàbéericaté capíraléeri cáli, nía nacái chènuníiséeyéi cáli, nía nacái iyéeyéica cháì èri

irìcu, manuíri úni nacái, nía nacái iyéeyéica úni yáaculé. Yá ímaca: “Càmita quirínama Dios idècunìawa. ⁷Yá yàanàpinácaalí sietená ángel yéenáíwaná idàbacatáipináta ipùliaca yàasu trompetawa, yásí Dios imáalàidapiná imànicani, yái ibèericaté wenàiwicanái íicha, càide iyúwa icàlidáanáté yàasu wenàiwicanái iríwa, níái profetaca”, càì ímaca.

⁸Néseté nuémìaca àniwani yái tàacáisi chènuníiséerica. Itàaníca núapicha àniwa, ímaca nulí: “Pia peedáca cuyàluta yàacùacanéerica icáapirìcu yái ángel ibàluèricawa manuíri úni yáaculé, chuítaliré nacái”, càì ímaca nulí. ⁹Néese nùacawa ángel yàatalé, yá nusutáca íichani yái cuyàluta achúméerínaca. Yá yàaca nulíni. Íimaca nulí: “Peedáni, piyáani. Idècunitàacá piyáacani, yá puchìchacani pinùma irìcu càide iyúwa mába ituní, quéwa piyapicúa irìcu, yásí ipisícani”, ímaca nulí.

¹⁰Néese nuedáca achúméerína cuyàluta ángel icáapi irìcuíse. Yá nuyáacani. Puchìchacani nunùma irìcu, quéwa idécanáami nuwetúacani, yá ipisícani nudèericuise. ¹¹Néese náimaca nulí: “Iwàwacutá picàlidaca tàacáisi àniwa Dios inùmalìcuise manùbéeyéi wenàiwica ìwali, manùbéeyéi cáli néeséeyéi ìwali nacái, nàwali nacái itàaníyéica áiba tàacáisi iyú, nacuèrinánái ìwali nacái”, náimaca nulí.

Los dos testigos

11 ¹Néseté nàaca nulí cáaléeri metro sitúa nacáiri. Yá nuémìacaté tàacáisi íméerica nulí: “Aquialé, pialimáida Dios yàasu templo, nasutácaalu Dios íicha; pialimáida altar nacái, càisimaléná metrocaalí nadèniaca. Piputàa nacái càisimalénácaalí wenàiwica yèeyéica Dios icàaluíniná néenibàa. ²Picá quéwa pialimáida templo ibàacháwalená, néese pimàacani. Nadéca nàaca templo ibàacháwalená camíiyéi judío irí. Yá nabawàidapináni nàabàli yáapiréwa yái yàcalé mabáyawanéerica Jerusalén iyacàlená, idècunitàacá nacùapinàcani cuarenta y dos quériwa. ³Yá nubànùapiná pucháiba nùasu wenàiwicawa nacàlidacaténá nutàacái nunùmalìcuise mil doscientos sesenta èeri. Nadèniapiná nabàlewa cúulíiri wáluma cáucuíri, iyúwa nabàle iyáaná níái íicháaníyéica yéetéeyéimiwa ìwali”, ímaca nulí.

⁴Níái pucháiba icàlidéeyéipináca tàacáisi Dios inùmalìcuise, níacata pucháiba olivo yéetaná, níacata nacái pucháiba lámpara ibàluèyécawa Dios íipunita, yái icuèrica canánama. ⁵Aibacaalí iwàwa imànica nalí báawéeri níái pucháibaca, yásí quichái imusúacawa nanùmalìcuise, níái pucháibaca, yá neemápináca macáita nàuwidenáíwa. Càita

iwàwacutá yéetácawa cawinácaalí iwàwéerica imànica nalí báawéeri. ⁶Níái pucháiba nadèniàpiná nachàiniwa nabàliacaténá capiraléeri cáli ipíchaná unía yúuwàacawa néenialípiná idècunitàacá nacàlidaca tàacáisi Dios inùmalicuise. Nadèni nachàiniwa nacái nawènúadacaténá úni iráí iyú. Yá náalimá nabànùaca macái íiwitáaná yùuwichàacáisica cáli ìwali iyúwata nawàwáaná.

⁷Néese idécanáami namáalàidaca nacàlidaca tàacáisi Dios inùmalicuise, yásí caluéri cuwèesi imusuéripinácawa utàwi depuítwéeri irìcuise imànipiná ùwicái náipunita. Imawèniadapiná níawa, yásí inúaca nía. ⁸Yá nachéecami irìapináwa carretera irìcubàa manuíri yàcalé irìcu, Jerusalén iyacàlená, áibanáimi itàtàacatalécaté Náiwacali cruz ìwali. Espíritu Santo imàacaca wáaliacawa Jerusalén iyacàlená mìnánái nàyaca càide iyúwaté Sodoma iyacàlená mìnánáimi iyáanáté, iyúwa nacái Egipto yàasu cáli néeséeyéi iyáaná. ⁹Néese máisiba èeri y mediopiná manùbéeyéi wenàiwica macái cáli néeséeyéi naicàidapiná nachéecami irí, níái icàlidéeyéica tàacáisi Dios inùmalicuise. Càmita nabatàapiná áibanái ibàliaca nía. ¹⁰Casíimáipináca èeri mìnánái iwàwa néetácanáamiwa níái icàlidéeyéimica. Casíimáica èeri mìnánái iwàwa íná nàapiná nalíwáaca cawèníri, níacáiná pucháiba profetamica yùuwichàidaca èeri mìnánái.

¹¹Quéwa máisiba èeri y medio idénáami, yásí Dios icáucàidapiná nía àniwa, yásí namichàapiná nabàlùacawa, yá máiní cáalupináca èeri mìnánái iicáca níái pucháibaca. ¹²Néese néemiàpiná cachàiníri tàacáisi chènuníseerica. Yá ímapiná pucháiba irí: “¡Pimichàacuéwa sísaara!” càipiná íimaca nalí. Yásí namichàapinácawa chènuniré acalèe yèewiré nàuwidenái yèewísewa. ¹³Yáta cáli icusúapináwa máiní cachàiníri iyú Jerusalén iyacàlená néenibàa, yá manùbéeyéi capli náuwàapináwa. Macái néená níái diéyéica caplica, abéeri néená yúuwàapináwa. Yá siete mil namanùbaca Jerusalén iyacàlená mìnánái néetápináwa cáli icusúacái iyú. Yá máiní cáalupináca wenàiwica iyéeyéica mamáalàacata. Yá nàapiná Dios icàaluíniná yáí iyéerica chènuniré.

¹⁴Yácata pucháibáaná yùuwichàacáisi manuíri yàanèeripináca èeri mìnánái ìwali, quéwa yàanàapiná caquialéta yáara máisibáaná yùuwichàacáisica.

La séptima trompeta

¹⁵Néese sietená ángel ipùliaca yàasu trompetawa, yáté nuémíaca cachàiníri tàacáisi chènuniré. Yá náimaca:

“Wáiwacali Dios icùapiná macái èeri mìnánái Cristo yáapichawa, yái Cristo Dios imàaquéerica icùaca canánama. Yá icùaca macáita càiripináta, èeri cà míri imáalàawa”, càì náimaca.

¹⁶Néese veinticuatro namanùbaca nacuèrinánái yáawinéeyéicawa yàalubái ìnatawa Dios ìpunita náuwàa naliacawa nanùmáawawa Dios irí nàacaténá icàaluíniná. ¹⁷Yá náimaca:

“Wàaca pirí cayábéeri, pía Wáiwacali Dios cachàinírica náicha canánama, pía iyéericaté bàaluité, iyéerica nacái siùcade, iyéeripiná càiripináta. Wàaca pirí cayábéeri cachàinicáiná piíwitàise. Pidéca pidàbaca picùaca macáita.

¹⁸Calúaca piápicha níái èeri mìnánáica, quéwa báawaca piicáca yái namànírica. Idéca yàanàaca néenáiwaná piùwichàidacatáipináta yéetéeyéimiwa báawéeyéi ìiwitàise, piacaténá nacái cawèníri nálí, níái ìibaidéeyéica pirípiná, nía nacái profeta icàlidéeyéica tàacáisi pinùmalicúise, nía nacái piasu wenàiwicaca, nía nacái yèeyéica picàaluíniná, sùmanái nacái, béeyéi nacái. Idéca yàanàaca néenáiwaná pimáalàidacatáipináta macáita cawinácaalí báawéeyéica imànica èeri mìnánái ìiwitàise”, càì náimaca.

¹⁹Néeseté nuicáca Dios yàasu templo chènuníiséeri yàacùacawa, yá naicáca Dios yàasu yàalusi nacáiri templo iricúirica, yái yàalusica imàaquéerica nawàwalica Dios imànicaté wawàsi israelita yàawirináimi yáapicha icùanápínaté nía. Néese manùba énu icànaca, néemiaca manùba tàacáisi, énu isàna manùba nacái, cáli icusúa nacáiwa, granizo manuínaméeyéi íba nacáiyéi yúuwàacawa cáli ìinatalé nacái.

La mujer y el dragón

12 ¹Néeseté nuicáca manuíri yéenáiwanási nacáiri chènuniré, abéechúa inanái yéepuèchúawa èeri icamaláná iyú. Udèniaca quéri ùabàli yáapíise. Udènì nacái corona úfuita ìwaliwa, abéeri corona doce namanùbaca dùlupùta ìyaca ìwali. ²Idéerìcuíchúacáwa úái inanáica. Yá uícháanica cáiwicáiná ulíni umusúadacaténá iicá èeri. ³Néese nuicáca áiba wawàsi chènuniré, péemiacué cayába, nuicáca manuíri màanu quíréeri quéwa. Idèniaca siete namanùbaca ìiwitawa, diez ichàle imanùbaca nacái. Idèniaca corona ìiwita ìwaliwa yáalimáwanama. ⁴Yái màanu ìibàaca manùbéeyéi dùlupùta isipi iyúwa. Yúucaca nía cáli ìinatalépiná. Macái néená níái máisibéeyéica dùlupùtaca,

abéeri néená icaláacawa cáli ínatalé. Yái màanuca ibàlùacawa inanái ípunita. Màanu icùaca iyáacaténa uìri idécanacáita imusúacawa. ⁵Uái inanái umusúadaca iicá èeri yái asiali icuèripináca macái èeri mìnánái cachàiníri iyú. Néeseta quéwa Dios yeedáca uìri chènuniré, ímáanáca Wáiwacali, yá Dios itéca yàataléwani yàalubái ínataléwa. ⁶Uái inanái uplacawa manacúali yùuculé, chuiri cáli nérépiná, canácatalé wenàiwica. Aléera iyaca ulí ùyacatalépiná, Dios ichùnìèricaté ulípiná. Néré nàapiná uyáapináwa mil doscientos sesenta èeripiná.

⁷⁻⁸Néese nuicáca namànica ùwicái chènuniré. Yái ángel íiwacaliná ípidenéeri Miguel, yàasu ángelnái nacái namànica ùwicái màanu ípunita. Yái màanuca, nía nacái yàasu ángelnáica, namànica ùwicái Miguelnái ípunita, quéwa Miguelnái imawèniadaca nía, íná màanunái càmita quirínama náalimá nàyaca chènuniré. ⁹Càita náucacani chènuníise yái manuírì màanuca, yái bàaluitéeri àapica ípidenéeri Diablo, ímáanáca “Icháawàidéeri waináwaná ìwali”, ípidenéeri nacái Satanás, ímáanáca “Wàuwidesàiri”, yái ichìwáidéerica macái èeri mìnánái. Yácata náuquéeri chènuníise cáli ínatalépiná, yàasu ángelnái nacái náucacawa yáapicha chènuníise.

¹⁰Néese nuémíaca cachàiníri tàacáisi chènuníise. Yá íimaca:

“Wacuèriná Dios idéca iwasàaca wía. Dios idéca yáasáidaca íiwitáise cachàiníriwa icùacaténa macáita. Dios imàacapiná Cristo icùaca yáapicha macáita, yái Cristo Dios ibànuèricaté. Idéca Wàuwidesàiri yúucacawa chènuníise, yái icháawàidéerica wéenánái iináwaná ìwali, icháawàidéerica naináwaná ìwali Wacuèriná Dios irí èeríapinama, táiyápinama nacái, icháawàaca naináwaná ìwali.

¹¹Wéenánái nadéca namawèniadaca Wàuwidesàiri neebáidacáiná Cordero itàacái, yái Cordero yéetéericatéwa wáichawalíná, nacàlidacáiná nacái naináwaná ìwaliwa Jesucristo yàasunáica nía, càmicáiná nacái nawènúadaca náíwítáisewa Jesucristo íicha éwita áibanái inúacáaníta nía.

¹²iCasíimáicué piwàwawa, píacué ìyéeyéica chènuniré! iQuéwa píacué èeri mìnánáica, máinícué piùwichàapináca, yáacáiná Diablo icháawàidéerica waináwaná ìwali, idéca iricùacawa chènuníise pìatalécué máiníri calúaca íiwitáise, yáalíacáináwa ìyaca irí malééná èeri!” càì náimaca.

¹³Néese yái màanuca yáalíacáináwa náucacaténi chènuníise cáli ínatalé, yá ipiacawa úami úái inanái imusúadéechúaca iicá

èeri. ¹⁴Quéwa nàaca ulí pucháiba ùanabáipiná manuínaméeyéi úái inanáica, càide iyúwa áwa yàanabái, yéewanápiná úalacawa màanu fícha chuiri cáli nérépiná, canácatalé wenàiwica alé ùyacatalépiná, nàacatalépiná uyáapiná máisiba camuí y medio piná. ¹⁵Yá màanu imusúadaca úni inùmalicúisewa inanái yáamiwáisepiná, càide iyúwa inanába, isicùmáidacaténá úa yéesacái iyú, úái inanáica. ¹⁶Cálita quéwa iyúudàaca úa, yá yàacùacawa inùmasi nacáiri cáli yèewiré iwetúacaténá inanába màanu imusúadéerica inùmalicúisewa. ¹⁷Néese máiní calúaca yái màanuca inanái yáapicha. Yá yàacawa imànicaténá úwi náipunita níai uénibeca áibanái, yeebáidéeyéica càide iyúwa Dios ichùulianá nía, icàlidéeyéica nacái naináwaná ìwaliwa Jesús yàasunáica nía.

Los dos monstruos

13 ¹Néeseté nuicáca màanu ibàlùacawa manuíri úni icàinalená íinata, yá nuicáca cachàiníiri cuwèesi caluéri nacái imusúacawa manuíri úníacuíse. Yái cuwèesi idèniaca siete namanùbaca íiwitawa, diez namanùbaca nacái ichàle. Idèniaca corona ichàle ìwaliwa yáalimáwanama. Macái íiwita imanùbaca idèniaca íipidenáwa itàaníiyéica casaquèeri iyú Dios ìwali, icàlidéeyéica Dioscasa yái cuwèesica. ²Yái cuwèesi càiride iyúwa cháwi iicacánáwa. Idèniaca yàabàliwa càide iyúwa sálu yàabàli. Idèniaca nacái inùmawa càide iyúwa león cháwi quíréeri nacáiri. Néese màanu imàacaca íiwitáise cachàiníiriwa cuwèesi irí, yéewacaténá caluéri cuwèesi ichùuliaca manùbéeyéi wenàiwica cachàiníiri iyú. ³Abéeri néená níai caluéri cuwèesi íiwitaca idèniaca icháuná báawéeriwa imàaquéericaté íiwita yéetácawa, quéwa cháunási ichùnìacawa, yá íiwita icáucàacawa àniwa. Yá macáita èeri mìnánái máiní nàináidacawa naicáidaca caluéri cuwèesi irí, neebáida nacái càide iyúwa ichùulianá nía. ⁴Yá wenàiwica nàaca màanu icàaluíniná yácáiná màanu imàacaca caluéri cuwèesi icùaca èeri mìnánái. Nàaca nacái cuwèesi icàaluíniná. Náimaca: “Máiní cachàiníiri náicha canánama yái caluéri cuwèesica. ¡Canácata yáaliméerica ipéliacani!” còi náimaca.

⁵Màanu imàaca nacái canùmaséecani, yái caluéri cuwèesica, itàanicaténá casaquèeri iyú Dios ìwali. Yá imàacaca cuwèesi ichùuliaca èeri mìnánái cachàiníiri iyú cuarenta y dos quéeri. ⁶Cuwèesi itàaníca casaquèeri iyú Dios ìwali, itàaníca nacái báawéeri iyú Dios íipidená ìwali, itàaníca nacái báawéeri iyú Dios ìyacàle ìwali, nàwali nacái níai

iyéeyéica chènuniré. ⁷Màanu imàaca nacái caluéri cuwèesi imànica úwi Dios yàasu wenàiwicanái ípunita. Yá cuwèesi imawèniadaca nía. Màanu imàacaca cuwèesi ichùuliaca macái èeri mìnanaí. ⁸Macái èeri mìnanaí nàapiná caluéri cuwèesi icàaluíniná, cawinácaalí càmíiyéica idènià ípidená ichanèericawa Cordero yàasu cuyàluta irícu èeri ipíchawáiseté, yái cuyàluta idènièrica náipidená macái wenàiwicaca Cordero yèeyéica icáuca càmíiri imáalàawa, yái Cordero nanuéricaté. ⁹Càuwíiyéicaalícué pía, péemiacué cayába yái tàacáisi núuméeripinácuéca pirí:

¹⁰ “Iwàwacutácaalícué náibàaca pía, yásí náibàacué píawa;

iwàwacutácaalícué nanúaca pía espada machete nacáiri iyú,
yásí nanúacué pía espada iyúwa”, càicué núumaca pirí.

Iná iwàwacutácué piideniaca piùwichàanáwa matufbanáiri iyú, peebáidacué mamáalàacata, píacué Dios yàasu wenàiwicaca.

¹¹Néese nuicáca áiba caluéri cuwèesi imusúacawa cáli irícuíse. Idèniaca pucháiba ichàlewa càide iyúwa oveja ichàle, quéwa itàanfírica càide iyúwa màanu itàanfíná. ¹²Idèniaca íwítáise cachàiníriwa imànicaténá macáita càide iyúwa idàbáanéeri cuwèesi imàníná idècunitàacá iyaca caluéri cuwèesi yáapicha. Yá ichùuliaca macáita èeri mìnanaí nàaca idàbáanéeri cuwèesi icàaluíniná, yái imichèericawa yéetácáisi íicha. ¹³Imàni yàacawa nacái madécaná yái càmíirica áiba idé imànica, ichùuliaca nacái quichái yúuwàacawa chènuníise wenàiwicanái iicápiná. ¹⁴Yái idàbáanéeri caluéri cuwèesi imàacaca pucháibáaná cuwèesi imànica yáapicha yái càmíirica wenàiwica idé imànica, ichìwáidacaténá èeri mìnanaí. Yá pucháibáaná cuwèesi ichùuliaca namànica caluéri cuwèesi yéenáiwanaí yái idàbáanéerica cuwèesica idènièrica icháunáwa espada machete nacáiri yáami quéwa iyaca quiríta, cáucani. ¹⁵Namàacaca pucháibáaná cuwèesi yàaca idàbáanéeri cuwèesi yéenáiwanaí icáucapiná. Yá ichàiniadaca yéenáiwanaí yéewanápiná itàaníca, ichùuliacaténá nacái nanúaca macái wenàiwica càmíiyéica yàa icàaluíniná, yái idàbáanéerica cuwèesi yéenáiwanaí. ¹⁶Ichùuliaca nacái natànaanápiná cuwèesi yéenáiwanaí macái wenàiwica icáapi yéewápuwáise iwali, càmicaalí nacáapi, néese napùdàlicu áibata, macái sùmanái, béeyéi nacái, càasuíyéi nacái, catúulécaneéeyéi nacái, nía nacái yèepuníiyéicawa máiwacalináwaca, nía nacái íibaidéeyéica mawènfíri iyú áibanái irí. ¹⁷Iná canáca yáaliméeri iwèniaca, iwéndáanápiná nacái canácaalí irí yái cuwèesi yéenáiwanaí, yái cuwèesi ípidenáca, càmicaalí ípidená, néese ípidená yàasu número áibata.

¹⁸Iná iwàwacutá cáaliácáica wía. Péemiacaalícué càinácaalí íimáaná, yá iwàwacutácué pialíacawa cuwèesi yàasu número ìwali, wenàiwica yàasu númerocáináni. Yácata yái númeroca, seiscientos sesenta y seis namanùbaca.

El canto de los 144,000

14 ¹Néeseté, péemiacué cayába, nuicáca Cordero ibàlùacawa Sión yàasu dúli íinata. Nàyaca yáapicha ciento cuarenta y cuatro mil namanùbaca wenàiwica catànèeyéi ipùdàlicu Cordero íipidená iyú, Yáaniri Dios íipidená iyú nacái. ²Néese nuémíaca manuíri tàacáisi chènuníiséeri càide iyúwa wéemianá madécaná inanába isàna, càì nacáide iyúwa wéemianá cachàiníiri énu isàna tiríricaalí, càì nacáide iyúwa wéemianá madécaná inuéyéica yàasu arpawa namànicaténá música. ³Yá nacántàaca wàlisài canción yàalubáisi néenibàa, nàacuésemi nacái níái báinúaca cáuyéi ángel, nacuèrinánái yàacuésemi nacái. Canáca áibanái yáaliméeri yéewáidacawa nacántàanápínáquéi canciónca, níawamita ciento cuarenta y cuatro mil namanùbaca èeri mìnánái, Dios iwasèeyéica cháì èeri irícuíse. ⁴Níacata càmmíyéica iimá inanái yáapicha. Nàacawa Cordero yáapicha àta alénácaalí yàawa. Níacata Dios iwasèeyéica irípináwa càide iyúwa idàbáanéeri ofrenda èeri mìnánái yèewíise, Cordero irípiná nacái. ⁵Càmíyéita cachìwa masacàacáiná náíwitàise.

Los mensajes de los tres ángeles

⁶Néese nuicáca áiba ángel yáalaníacawa cáli iwicáubàa machacànita, idènièri cayábéeri tàacáisi càmmíri imáalàawa icàlidacaténáni èeri mìnánái irí, macái cáli néeséeyéi irí nacái, macái yàawiría irí nacái, macái wenàiwica itàaníyéica áiba tàacáisi iyú, macái wenàiwica íiwitáaná irí nacái. ⁷Yá íimaca cachàiníiri iyú: “Peebáidacué Dios itàacái. Pìacué nacái irí cayábéeri, máinícáinácué mawiénica péenáiwaná Dios icàlidacatáipináta èeri mìnánái iináwaná ìwali, yùuwichàidacaténá nía nabáyawaná ìwaliisewa. Iná pìacué Dios icàaluíniná, yái idàbéericaté capìraléeri cáli, yái cálica nacái, puìwéeri úni nacái, úni càmmíri puìwa nacái”, càì íimaca.

⁸Néese áiba ángel yàacawa idàbáanéeri ángel yáamiwáise. Yá íimaca: “Idéca imáalàacawa yái manuíri yàcaléca, Babilonia ìyacàlená, idéca imáalàacawa. Babilonia ìyacàlená mìnánáimi náalimáidacaté macái cáli néeséeyéi namàñfinápiná náapicha nabáyawanáwa máiní báawéeri”, càì íimaca.

9-10 Néese áiba ángel yàacawa náamiwáise. Yá ímaca cachàiníiri iyú: “Aibacaalí yàaca caluéri cuwèesi icàaluíniná, yéenáiwánási icàaluíniná nacái, áibanáicaalí imàaca natànàaca caluéri cuwèesi ípidená napùdàlicu, nacáapi ìwali áibata, yá Dios yùuwichàidapíná níawa báawanama máiní báawéeri yùuwichàacáisi iyú. Dios yùuwichàidapíná níawa quichái ùuléeri béecaná iyú, ípidenéeri azufre, Dios yàasu ángelnái yàacuésemi, Cordero iicápiná nacáiwa. ¹¹ Yái quichái ísalená imichàacawa càiripínáta èeri càmfíiri imáalàawa, yái quichái yùuwichàidéerica nía. Canácatáita nayamáidawa nàuwichàacái íchawa, èeríapi, táiyápi nacái, cawinácaalí yèeyéica caluéri cuwèesi icàaluíniná, yéenáiwánási icàaluíniná nacái, nía nacái imàaquéeyéica natànàaca nàwali caluéri cuwèesi ípidená”, càì ímaca.

¹² Iná iwàwacutácué cachàinica píiwitáise, píacué Dios yàasu wenàiwicaca, píidenìacaténácué piùwichàanáwa matuíbanáiri iyú, píacué yeebáidéeyéica càide iyúwa Dios ichùulianá, yeebáidéeyéica nacái Jesús itàacái.

¹³ Néese nuémíaca áiba tàacáisi chènuníiséeri. Yá ímaca nulí: “Pitànàa yái tàacáisica: ‘Casíimáica cawinácaalí yéetéeypínácawa siùcáisede yeebáidéeyéica mamáalàacata Wáiwacali itàacái’, càì pitànàaca”, ímaca yái tàacáisica. Néese Espíritu Santo ímaca: “íBáisícata, casíimáica nía, nayamáidapínáwa nàuwichàacái íchawa, yácáiná yái cayábéerica namànfíricaté áibanái irí yàapínácawa náapicha!” càì ímaca yái Espíritu Santoca.

La cosecha de la tierra

¹⁴ Néeseté, péemíacué cayába, nuicácaté cabalèeri acalèe. Yá nuicáca abéeri yáawinéericawa acalèe fínata càiride iyúwa asìali iicacánáwa. Idènìaca oroíri corona íiwita ìwaliwa. Idènìà nacái macàpucuíri wisuanási yéecuacanéeri. ¹⁵ Yá áiba ángel imusúacawa Dios yàasu templo chènuníiséeri íicha, yá imáidaca cachàiníiri iyú irí yái yáawinéericawa acalèe fínata. Imaca irí: “Pisìaca pìasu wisuanási macàpucuíri iyúwa, peedácaténá ituíná iyacaná. Idéca yàanàaca yàasu èeri weedácaténáni, míisicáináni, yái ituínásica iyéerica cáli fínata”, càì ímaca. ¹⁶ Néese yái yáawinéericawa acalèe fínata isìaca yàasu macàpucuíri wisuanási iyúwa cáli ìwalibàa, yá yeedáca ituínási cáli íicha.

¹⁷ Néese áiba ángel imusúacawa Dios yàasu templo irìcuíse chènuníiséeri, idènièrica nacái macàpucuíri wisuanási yéecuacanéeri. ¹⁸ Yá áiba ángel yàacawa altar íicha, yái ángel icuèrica quichái. Yá

imáidaca cachàiniiri iyú irí yái ángel idènièrica macàpucuíri wisuanási yéecuacanéri. Yá ímaca irí: “Piwichù nía piasu wisuanási macàpucuíri iyúwa, peedá uva ìyacaná abéyéeri uva yéetaná íicha iyéerica cáli íinata, quíracáiná níái ìyacanáca uvaca”, càì ímaca. ¹⁹Néese ángel iwichùaca nía yàasu macàpucuíri wisuanási iyúwa, yá yeedáca uva ìyacaná cáli íicha. Yá yúucaca uva ìyacaná manuírí yàalusi irìculé napsùacatalépiná uva ituní. Yái yàalusi ímáanáca càicanide iyúwa Dios yàasu yùuwichàacáisi, yùuwichàidacatalépináta báawéeyéi wenàiwica. ²⁰Yá napsùaca uva ìyacaná méetàuculé yàcalé íicha. Yá madécaná irái imusúacawa yàalusi íicha. Yái irái yéesáidaca àta caballo yàasu freno néenibàa idepuíwaca. Trescientos namanùbaca kilómetros idècuni imusúacawa yàalusi íichawa yái iráica.

Los ángeles con las siete últimas calamidades

15 ¹Néeseté nuicáca chènuniré áiba manuírí yéenáiwánási nacáiri icaluadéerica nuicáca: siete namanùbaca ángelnái idènièyéica siete namanùbaca yùuwichàacáisi manuírí. Níacata namáalàidáanáca macáita. Idécanáami siete namanùbaca yùuwichàacáisi yàanàaca èeri mìnánái ìwali, yásí imáalàacawa Dios yàasu yùuwichàacáisi cháì èeri irìcuíríca.

²Nuicá nacái càiride iicacánáwa iyúwa manuírí úni asáiri yáaculé càide iyúwa waicáaná vidrio yèewlàdéeriwa quichái yèewi. Nuicáca wenàiwica imawèniadéeyéica caluéri cuwèesi, càmicáiná nàa icàaluíniná, yàasu yéenáiwánási nacái. Càmita nacái namàaca natànàaca nàwali caluéri cuwèesi íipidená yàasu número. Yá nabàlùacawa idùlepi yái manuírí úni asáirica yáaculé, nadènàca arpa Dios yèerica nalí. ³Yá nacántàaca Moisés yàasu canción, yái Dios yàasu wenàiwica íibaidéericaté Dios irípiná. Nacántàa nacái Cordero yàasu canción. Yái canción íiméerica càì:

“¡Máiniiri cayábaca macáita yái pimànírica càmfíríca wadé wamànica, pía Wacuèriná Dios, cachàiniiri náicha canánama! Píacata icuèri macáita machacàníiri iyú, báisiiri iyú nacái, pía icuèrica macái cáli néeséeyéi.

⁴Macáita nàapíná píimiétacanáwa, cáalucáiná naicáca pía. Macáita nacái nàapíná píri cayábéeriwa, pía Wáiwacalica. Píacáiná abéerita mabáyawanéri. Macái cáli néeséeyéi nàanàapíná pìataléwa, yá nàapínáca picàaluínináwa naicácáiná picùaca macáita machacàníiri iyú”, càì náimaca.

⁵Néeseté nuicáca yàacùacawa yái templo iyéerica chènuniré, yái templo mabáyawanéeri Dios iyéerica iricu. ⁶Yá siete namanùbaca ángel namusúacawa templo iricúise idènièyéica siete namanùbaca yùuwichàacáisi manuíri. Lino yáawamica nabàle masaquèeri mèlumèluíri nacái. Nadènia nacái nàwaliabàawa cáucuíri cinturón oroíri nàucutalicubàawa. ⁷Néese abéeri néená níái báinúaca cáuyéi ángel yàaca náalimáwanama abéechúa bacàa yáawami oroíchúata, níái siete ángelca. Níái bacàa ipuniéyéiwa Dios yàasu yùuwichàacáisi iyú, yái Dios iyéerica càiripináta, èeri càmiíri imáalàawa. ⁸Yái templo chènuníseerica ipuníacawa ísa iyú, imusuéricawa Dios yàatanáise, yái Dios iyéerica icamaláná mèlumèluíri iricuwa, yái Dios máiníri cachàinica íiwitáise. Yá canáca yáaliméeripiná iwàlùacawa templo iriculé àta namáalàacatalétawa níái siete namanùbaca yùuwichàacáisica siete namanùbaca ángel idènièyéica.

Las copas del castigo

16 ¹Néese nuémíaca cachàiníri tàacáisi templo iricúiséeri, yái templo iyéerica chènuniré. Yá íimaca nalí níái siete namanùbaca ángelca: “Píacuéwa, picasáaca yùuwichàacáisi cáli íinatalé, yái Dios yàasu yùuwichàacáisi iyéerica siete namanùbaca bacàa iricu”, càí íimaca nalí.

²Iná idàbáanéeri ángel yàaca icasáaca yàasu bacàa íisawa cáli iwéré. Yá cacháunáca èeri mìnanáí idènièyéica caluéri cuwèesi yéenáíwaná napùdàlicu, macái wenàiwica yèeyéica cuwèesi yàasu yéenáíwanási icàaluíniná. Báawéeri cháunási imusúacawa nàwalíise, yásaca imànica nasàni.

³Néese pucháibáaná ángel yàaca icasáaca yàasu bacàa íisawa manuíri úni yáaculé. Yá macái manuíri úni ichacamàacawa yéetáními íiranámi iyú. Yá macáita néetácawa iyéeyéica manuíri úni yáaculé.

⁴Néese máisibáaná ángel yàaca icasáaca yàasu bacàa íisawa macái inanába yáaculé, macái úni yáaculé nacái, úni imusúcatáiseacawa cáli iricúise. Yá nachacamàacawa iráí iyú. ⁵Néese nuémíaca ángel yái icuèrica úni, íimaca Dios irí:

“Pidéca piùwichàidaca nía machacàníri iyú, pía Dios mabáyawanéerica, iyéerica siùcade, iyéerica nacái bàaluité. Cayábacata piùwichàidaca nía.

⁶Nadéca nanúaca piasu wenàiwica, piasu profetanái nacái.

Siùca pidéca píaca nàirapiná iráí. Cayábacata piùwichàidaca

nía càì, néetácaténáwa, nanúacáínáté piasu wenàiwica”,
íimaca.

7 Néese nuémia nacái áiba tàacáisi altar irìcuíséeri, yá íimaca:
“ìBáísícata, Wacuèriná Dios, cachàíníiri náicha canánama! ìPidéca
pimànica càide iyúwaté píimáaná! ìYácata nabáyawaná iwèni! ìPidéca
piùwichàidaca nía machacàníiri iyú!” càì íimaca.

8 Néese báinúacáaná ángel yàaca icasáaca yàasu bacàa íisawa èeri
ìwali. Yá yèepùacawa máiní ùuléerica yái èeri icamalánáca. Yá èeri
icamalánáca yeemáca wenàiwica càide iyúwa quichái yeemáaná wía.
9 Yá wenàiwicanái yeemáca yá ùuléri iyú báawanama, yá nacuísá
náichawa Dios báawéeri iyú, yái Dios ibànuèrica nàwali yùuwichàacáisi,
càmita nacái nawènúada náíwitàisewa neebáidáanápíná càide iyúwa
Dios ichùulianá nía.

10 Néese cinconá ángel yàaca icasáaca yàasu bacàa íisawa caluéri
cuwèesi yàalubái íinatalé. Yá catáca èeri, caluéri cuwèesi yàasu
cáli icuàacataléca wenàiwica. Néese yàasu wenàiwica naamíadaca
nanènewa yùuwichàacáisi iyú. 11 Nacuísaca Dios báawéeri iyú, yái
Dios chènuníiséerica yùuwichàidacáiná nía cáíwíiri iyú, cháunási iyú
nacái. Càmita nacái nawènúada náíwitàisewa nabáyawaná íichawa.

12 Néese seisná ángel yàaca icasáaca yàasu bacàa íisawa manuíiri
inanába yáaculé íipidenéeri Eufrates. Yá chuica yái inanába yéewacaténá
nachàbacawa chuiri cáli íinatabàa, níara icuèyéica cáli ìyéerica èeri
imusúacatáisewa.

13 Néeseté nuicáca máisiba demonio casaquèeyéi íiwitàise. Abéeri
demonio imusúacawa màanu inùmalìcuíse, áiba demonio imusúacawa
caluéri cuwèesi inùmalìcuíse, áiba demonio nacái imusúacawa
cachìwéeri iwicùlidéeri inùmalìcuíse. Níái demonio casaquèeyéi
íiwitàise càiyéide iyúwa balùta iicácanáwa. 14 Demoniocáiná nía
yáaliméeyéica imànica yái càmfírìca wenàiwica yáalimá imànica.
Néese demonionái nàacawa macái èeri mìnánái icuèrinánái yàatalé,
nàwacáidacaténá nacuèrinánái namànínápíná ùwicái Dios íipunita
áibaalípíná Dios yàasu èeripíná máiníiri caiyéinináca, yái Dios
cachàíníirica náicha canánama.

15 Wáiwacali íimaca walí: “Péemíacué cayába, nùapínacawa néese
àniwa isicúasíwata càide iyúwa cayéedéeri yàanàacaalí càmicatáipínáta
wenàiwicanái icuà nùanàaca. Casímáica iwàwa cawínácaalí icuèrica
nùanàanápíná, íibaidéeri nacái nulípíná àta nùanàacataléta, ipíchaná
ibáiniacawa nuwéré ibáyawaná ìwalíisewa”, càì íimaca Wáiwacali.

¹⁶Néese demonio casaquèeyéica íiwitáise nàwacáidaca macái èeri mìnánái icuèrinánái alé ípidenácataléca Armagedón hebreo itàacái iyú.

¹⁷Néese sietená ángel yàaca icasáaca yàasu bacàa íisawa cáuli irìcubàa. Yá nuémìaca cachàiníiri tàacáisi imusúacawa chènuníiséeri templo irìcuíse yàalubáisi yèewíise. Yá íimaca: “iYácata imanùbaca!” càì íimaca. ¹⁸Néese énu icànaca mèlumèluíri iyú, nuémìa nacái manùba tàacáisi, casànaca nacái énu madécaná. Yá cáli icusúaca nacáiwa máiní cachàiníiri iyú, máiní cachàiníiri náicha macái cáli icusúacái waiquérica cháì èeri irìcu. ¹⁹Néese manuíri yàcalé iseríaca yèewiwa máisibawaca, cálicáiná yàacùacawa cáli icusúacái iyú. Yá namáalàacawa níái yàcaléca macái cáli íinatéeyéica iyaca. Néese Dios iwàwalica manuíri yàcalé Babilonia, yùuwichàidacaténáni manuísíwata. ²⁰Macái iwàwata nasawíacawa manuíri úni yáaculé. Manuínaméeyéi dúli nacái namáalàacawa canánama. ²¹Granizo yúuwàa nacáiwa chènuníise wenàiwica ìwali, yái granizo manuínaméeyéi íba nacáiyéi cuarenta namanùbaca kilonaméeri cawàwaná imíaca, àta wenàiwicanái icuísacataléta íichawa Dios báawéeri iyú, ìwalíise yái yùuwichàacáisica granizo yúuwèericawa nàwali, máinícáiná báawacani.

Condenación de la gran prostituta

17 ¹Néeseté nuicáca abéeri néená níái siete namanùbaca ángel idènièyéica siete namanùbaca bacàa. Yá íimaca nulí: “Aquialé, núsáidaca piicá yùuwichàacáisi yàanèeripiná ùwali úái iiméechúaca manùbéeyéi asianái yáapicha plata ìwalínápiná yáawinéechúacawa manùbéeyéi úni inàniacubàa. ²Macái cáli icuèrinánái cháì èeri irìcuíyéica nadéca naimáca úapicha nàacawéeyéi íichawa. Nía nacái èeri mìnánái nadéca nacàmaca ùasu ìiracalési ipuúri iyú, umàaquérica nalí naimácaténá úapicha”, íimaca nulí.

³Néese yái ángel itéca núa manacúali yùuculé, càinàwàiri, canácatalé wenàiwica. Yá nuicáca inanái yáawinéechúawa quíiréeri cuwèesi íinata. Cuwèesi ípidená madécaná ichanàacawa cuwèesi ìwalíise, yái ípidená íiméerica “Dioscata núa”. Idèniaca siete namanùbaca íiwitawa, diez nacái namanùbaca ichàle. ⁴Uái inanáica udèniaca ubàlewa capìralesíwéeri iicacánawa, quíiréeri nacái. Udèni nacái madécaná tùliquichi, oroíri, cawèníchúa íba nacái, cawèníchúa perla nacái. Udèni nacái bacàa ucáapirìcuwa, abéechúa bacàa oro yáawamíchúa ipuniéechúawa iyú ubáyawaná umànírica manuísíwata Dios iiquérica máiní báawéeri iyú, yái uimáanáca manùbéeyéi

yáapicha casaquèeri iyú ùacaténá cuwáinái yéenáiwana ícàaluíniná, níái ídologa. ⁵Udènia úpidenáwa ibàacanáta upùdàlicuwa: “Manuíri Babilonia ìyacàlená, úái náatúaca macái inanái iiméeyéica aslanái yáapicha plata ìwalinápiná, náatúa nacái macái èeri mìnanáica imànfiyéica ibáyawanáwa nàacaténá cuwáinái ícàaluíniná, níái ídologa”, càì fímáanáca yái úpidenáca. ⁶Yáté nuicáca ucàmaca úái inanáica uìracáiná náiranámi, níái Dios yàasu wenàiwicamica, náiranámi nacái níái nanuéyéica neebáidacáiná Jesús itàacái. Nudécanáami nuicáca úa, yá máini nuínáidacawa manuísíwata nuicáidaca ulí, càmicáináté núaliáwa càinácaalí iimáaná yái yéenáiwanási nacáirica.

⁷Néese ángel fímaca nulí: “¿Cáná yéewa máini cáulenáca píchani? Yáca numàacapiná píaliacawéera càinácaalí fímáaná, úái inanáica, càinácaalí fímáaná nacái yái caluéri cuwèesi itéerica úa, idènièrica siete namanùbaca íiwitawa, diez namanùbaca nacái ichàle. ⁸Yái caluéri cuwèesi piiquéerica ìyacaté, quéwa càmfíri ìya siùca. Néese imusúapináwa depuíféeri utàwi irìcuíse, néesecáwa imáalàapináwa. Eeri mìnaná yàapiná caluéri cuwèesi ícàaluínináwa, macáita canéeyéica ípidená ichanàacawa cuyàluta irìcu èeri ipíchawáiseté, yái cuyàluta idènièrica náipidená macái wenàiwicaca Dios yèeyéica ícáuca càmfíri imáalàawa. Quéwa èeri mìnaná máiníiripiná cayábaca naicáca yái caluéri cuwèesi ìyéerica bàaluité, néese yéetácatéwa, quéwa yèepuèripináwa cáuca àniwa.

⁹“Siúcade péemiacué cayába, píacué cáaliacáiyéica, píaliacaténácuéwa càinácaalí fímáaná: Níái siete namanùbaca íiwitaca fímáanáca càicanide iyúwa siete namanùbaca dúli, inanái yáawinéechúacawa íinata. ¹⁰Iimáanáca càicanide iyúwa nacái siete namanùbaca nacuèrinánái icuèyéica wenàiwica néenibàa. Cinco namanùbaca nacuèrinánái nadéca nacaláacawa, yá nadéca néetácawa. Abéeri néená icùaca wenàiwica siùca. Aiba yàanàapináwa icùacaténá wenàiwica. Quéwa yàanàapinácaalí, yá icùapiná wenàiwica maléená èeri. ¹¹Yái caluéri cuwèesica ìyaca bàaluité, néese yéetácatéwa, yácata ochonáca nacuèrinásàiri, quéwa abéeri néenàcani, níái siete namanùbacaca, yá nacái imáalàapináwa.

¹²“Níái diez namanùbaca ichàle piiquéeyéica fímáanáca càicanide iyúwa diez namanùbaca nacuèrinánái càmfíyéicáwa idàba icùaca wenàiwica. Quéwa nacùapiná níawa maléená èeriwa yáapicha yái caluéri cuwèesica. ¹³Yá abédanamata náiwitáise níái diez namanùbaca nacuèrinánái náibaidáanápiná caluéri cuwèesi irí, namànicaténá

càide iyúwa iwàwáaná, namàacáanápíná nacái caluéri cuwèesi icùaca nàasu cáli néeséeyéi. ¹⁴Yá namànipíná ùwicái Cordero ípunitawa quéwa Cordero imawèniadapíná níawa, cachàiníricáináni náicha canánama èeri mìnánái icuèrinánáica. Níacáiná nacái Cordero yáapichéeyéica, Cordero idéca imáidaca nía, idéca nacái yeedáca nía yàasu wenàiwicapínáwa, nadéca nacái neebáidaca itàacái éwita nàuwichàacáanítawa”, càì ímaca nulí yái ángelca.

¹⁵Yái ángel ímaca nulí àniwa: “Pidéca piicáca úái iiméechúaca manùbéeyéi asianái yáapicha plata ìwalinápíná, yáawinéechúawa manuínaméeyéi úni inàniacubàa. Níái manuínaméeyéi úni ímáanáca càicanide iyúwa macái íiwitáaná wenàiwica namanùbaca, macái cáli néeséeyéi nacái, macái wenàiwica itàaníyeyéica áiba tàacáisi iyú nacái cháí èeri irìcuíyeyéica. ¹⁶Níái diez namanùbaca ichàle piiquéeyéica, ímáanáca càicanide iyúwa nacuèrinánái ìyeyéica caluéri cuwèesi yáapicha. Máiní báawaca naicápiná úái iiméechúaca asianái yáapicha plata ìwalinápíná. Yá náucaca úa abéechúata, mabàleta. Néese nayáapíná uinámi, yá neemápiná uchéecami quichái iyú. ¹⁷Dioscáiná idéca imàacaca náináidacawa namàníinápíná càide iyúwa iwàwáaná namànica, íná níái diez namanùbaca icuèyeyéica cáliquéi, abédanamapínáta náiwitáise náapichawáaca neebáidáanápíná caluéri cuwèesi itàacái, namàacáanápíná nacái icùaca nàasu cáli néeséeyéi, àta ichàbacatalétawa macáita càide iyúwa Dios icàlidáanáté. ¹⁸Uái inanái piiquéechúaca, yácata manuíri yàcaléca ichùulièrica macái cáli icuèrinánái”, càì ímaca nulí yái ángelca.

La caída de Babilonia

18 ¹Néeseté àniwa nuicáca áiba ángel iricùacawa chènuníise. Yá cachàinírica íiwitáise. Cáli icànaca iyú yái ángel icamaláná cayábéerica. ²Yá ímaca máiní cachàiníri iyú:

“Ídéca imáalàacawa yái manuíri yàcalémica Babilonia ìyacàlená, idéca imáalàacawa! ¡Yá demonionái ìyaca néenibàa! ¡Macái íiwitáaná báawéeyéi demonio icùacani yái yàcalémica! ¡Macái íiwitáaná báawéeyéi màsibèe, casaquèeyéi cuipìra nacái nadéca namànica nabànwawa néenibàa, namùlubè nacáíwa!

³Níacáiná macái èeri mìnánái nadéca nacàmaca ùasu ìiracalési ipuúri iyú, imàaquéechúaca yáawawa nalí naimácaténá úapicha. Níái icuèyeyéica cáli canánama cháí èeri irìcuíyeyéica

nadéca naimáca úapicha, úái càmfíchúaca náinusíwa. Nía nacái cacharreroca cháí èeri irìcuíyéica nadéca càasuca nía úapicha, ùyacáiná máiní càasuíri iyú umànicaténá ubáyawanáwa máaléquéeri iyú”, càì íimaca.

4 Néese nuémíaca áiba tàacáisi chènuníseeri. Yá íimaca:

“Pimusúacuéwa yàcalé íicha, píacué cáininéeyéica nuicáca, ipíchanácué pimànica pibáyawanáwa úapicha, ipíchanácué nacái ùuwichàidaca pía úapicha.

5 Máinícáiná manuírica ubáyawaná, íná iwàwacutá Dios yùuwichàidaca úa. Dios yáalíacawa ìwali, yái ubáyawanáca.

6 Piùwichàida úa ìwalíise yái báawéerica umànírica áibanái irí, yá piùwichàida úa cachàiníri iyú pucháiba yàawiriéicatái yáwanái íicha yái báawéerica umànírica áibanái irí.

7 Càide iyúwa cachàiníiná uicáca úawawa, uedáaná nacái ulíwa macái cawèníri, càita nacái piùwichàida úa, pimàaca uícháanáca. Uumacáiná uwàwalicúisewa: ‘Núacata icuèchúaca macái wenàiwica. Canácatáita nuícháaníwa càide iyúwa manírichúami íicháaníiná’, úumaca uínáidacawa ulíwa.

8 Iná yéewa abé èeri irícu yàanàapíná ùwali yái ùuwichàanápínacawa, yásí uícháanicawa umáapicawa, yá uetápiná nacáiwa. Néese uemápinacawa quichái iyú macáita, cachàinícáiná Wacuèriná Dios íiwitáise, yái yùuwichàidéeripínaca úa”, íimaca.

9 Néese níái icuèyéica cáliquéi, iiméeyéica úapicha càmfíchúaca náinusíwa, níái iyéeyéicaté càasuíri iyú úapicha, yá náicháanípíná cáiwíri iyú ùwali, naicácáiná uemámicawa. 10 Yá nabàlùapínacawa déeculé uícha, cáalucáiná naicáca ùuwichàanácawa. Yá náimaca nalíwáaca:

“iCatúulécanáca waicáca pía, pía yàcalé manuírica Babilonia, yái yàcaléca cachàinírimica! Aquialénamata abé hora irícu, Dios idéca yùuwichàidaca pía”, càipíná náimaca.

11 Nía nacái cacharreroca cháí èeri irìcuíyéica, náicháanípíná nacái ùwali. Yá máiní achúmaca nawàwa nacái càmicáiná quirínama wenàiwica iwènà náicha nàasu natéerica. 12 Natécaté néré oro, quírameníri plata nacái, cawèníyeyí íba nacái, perla nacái, cayábéeri wáluma lino nacái, wáluma capíralesíwéeri iicácanáwa nacái, wáluma seda nacái, quíréeri nacái, macái íiwitáaná àicu pumèníri isàni nacái,

macái wawàsi nacái namànfírica marfil imànicaná, macái wawàsi nacái namànfírica cawènfíri àicu imànicaná, bronce imànicaná nacái, hierro imànicaná nacái, cawènfíri íba mármol imànicaná nacái. ¹³Natécaté nacái canela, casànfíri nacái, incienso pumènfíri isàni nacái, pumènfíri mirra nacái, perfume nacái, uva ituní ipuíri nacái, séenási nacái, cayábéeri harina nacái, trigo ituíná nacái. Natécaté nawéndacaténá nacái napìranáíwa pacá, oveja nacái, caballo nacái, carro nacái, wenàiwicanái nacái nawéndacaténá nía yàcalé mìnanáí irí. ¹⁴Cacharrerónái náimapíná yàcalé irí:

“iCanáca pírí ìyacanási cawènfírica, caséericaté piyáaca! iIdéca yúucacawa pícha càiripínáta pìasu cawènfíri yàcàsica, macái pìasu cayábéeri wáluma nacái! iCanácatáita pìanàa nía àniwa!” náimaca.

¹⁵Níái iwéndéeyéicaté càiri wawàsi yàcalé mìnanáí irí, yeedéeyéicaté nacái nalíwa plata yàcalé mìnanáí ícha, nabàlùapínáwa déeculé yàcalémi ícha, cáalucáiná naicáca yàcalémi yùuwichàanáwa. Yá náicháanípíná cachàiníri iyú, máiní achúmaca nawàwa. ¹⁶Yá náimapíná nalíwáaca:

“iCatúulécanáca waicáca yái manuíri yàcalémica! Yàcalé mìnanáimi nadèniàcaté nabàlewa cayábéeri lino, wáluma capìralesíwéeri iicácanáwa nacái, quíiréeri nacái. Cachìlanáca nía nacái oro iyú, cawènfíri íba iyú nacái, perla iyú nacái.

¹⁷IYá abéerìcuíseta, abéeri minuto irìcu, idéca imáalàacawa macáita nàasumi cawènfírica!” náimaca.

Macáita idènièyéica nave lancha nacáiri, nía nacái cacharreroca yèeyéicawa nave irìcu, nía nacái íbaidéeyéica nave irìcu, yèeyéicawa manuíri úni yáacubàa, nabàlùapínáwa déeculé yàcalémi ícha.

¹⁸Naicápiná yàcalémi ísalená imichàacawa yàcalémi ícha, yásí náimaca náicháaníca cachàiníri iyú: “iCanácata áiba manuíri yàcalé càide iyúwa yái yàcalé cayábéeriquéi!” náimaca. ¹⁹Yá namutúapíná cáli ichùmalé náiwita ínatàbàawa, càide iyúwa náiwitáise ìyáaná máinícáiná achúmaca nawàwa. Yá náicháanípínáca cachàiníri nasàna iyúwa. Yá náima:

“iCatúulécanáca waicáca yái yàcalé manuírimica! Yàcalé yàasu cawènfírimi iyú nadéca càasuca namànica níawawa, níái idènièyéica yàasu navewa lancha nacáiri manuíri úni yáacubàa. Aquialénamata abéeri hora irìcu idéca imáalàacawa macái yái yàcalémica”, náimaca.

20 Quéwa casíimáicué piwàwa yàcalémi ìwali, píacué iyéeyéica chènuniré, píacué nacái Dios yàasu wenàiwicaca, píacué nacái apóstolca, píacué nacái profetaca, icàlidéeyéica tàacáisi Dios inùmalìcuíse. Casíimáicué piwàwa Dioscáiná idéca yùuwichàidaca yái yàcalémica ìwalíise macáita yái báawéerica umàníricatécué pirí.

21 Néese nuicáca áiba cachànífiri ángel imichàidaca manuírí íba macàpucuírí. Yá manuíca yái íbaca càide iyúwa manuírí íba nàulùanápíná iyú trigo ituíná. Néese ángel yúucaca yái manuírí íbaca manuírí úní yáaculé. Yá íimaca:

“Càita nacái píucapínácawa, pimáalàacawa ráunamáita, pía yàcalé manuíríca Babilonia ìyacàlená. Yá canáca náalímáaná nèepùa nàanàaca pía àniwa.

22 Càmita nacái néemiàpiná nasàna pìasu calle iricubàa, níai inuéyéica sànasi arpa iyú, nía nacái icántèeyéica, nía nacái ipùlièyéica íwa, trompeta nacái. Canáca nacái íibaidéeyéi néenibàa canácáiná náibaidéeripíná. Càmita nacái nàulùapíná ituínási.

23 Càmita napucúadapíná lámpara néenibàawa. Càmita nacái namànipíná matrimonio, máinícáináaté cachàiníiri naicáca níawawa níai yàcalémi yàasu cacharreroca, nía nacái yàcalé mìnanáimi naméeràidacaté canánama èeri mìnanáí Dios íicha nàasu màliacáisi iyúwa.

24 Nanúacaté Dios yàasunái profetamica icàlidéeyéicaté tàacáisi Dios inùmalìcuíse, nía nacái Dios yàasu wenàiwicamica, nía nacái canánama nanuéyéicaté neebáidacáiná Dios itàacái, cháí èeri irìcu”, íimaca yái ángelca.

19 ¹ Néeseté àniwa nuémìaca cachàiníiri tàacáisi nacáiri, càide iyúwa wéemianá manùbéeyéi wenàiwica itàacái iyéeyéica chènuniré. Yá náimaca cachàiníiri iyú:

“íAleluya! Wàacué Wacuèriná Dios iríwa cayábéeri Dioscáiná idéca iwasàaca wía yàasu yùuwichàacáisi íichawa, wàacué icàaluíniná, máiní cachàiníiri íiuitáise Wacuèriná Diosca.

² Yácáiná Dios yùuwichàidaca báawéeyéi wenàiwica machacàníiri iyú. Idéca yùuwichàidaca úái inanái íiméechúacaté asianái yáapicha plata ìwalínápíná, úái iwènúadéechúacaté macái èeri mìnanáí íiuitáise namànicaténá báawéeri naimácáináaté úapicha càmfíchúaca

náinusíwa. Dios idéca imáalàidaca úa unúacáináté
wenàiwica íbaidéeyéica Dios irípiná”, náimaca.

³Néese náimaca àniwa:

“iAleluya! Wàacué Dios irí cayábéeri. Yái uísalená imichàacawa
càiripináta, èeri camíiri imáalàawa”, náimaca.

⁴Néese níái veinticuatro namanùbaca nacuèrinánáica, nía nacái
báinúaca cáuyéi ángel náuwàa naliacawa nanùmáawawa Dios ípunita
nàacaténá icàaluíniná, yái yáawinéericawa yàalubái ínatawa. Yá
náimaca: “iBáisíta, amén! iAleluya, wàacué Dios irí cayábéeri!” náimaca.

⁵Néese nuémìaca cachàiniiri tàacáisi yàalubáisi néeséeri. Yá íimaca:
“iPiacué irí cayábéeri, yái Wacuèriná Diosca, macáitacué pía
íbaidéeyéica irípiná, píacué nacái yèeyéica Dios icàaluíniná,
píacué sùmanái, béeyéi nacái canánama!” càì íimaca.

La fiesta de las bodas del Cordero

⁶Néese nuémìaca nacái áiba tàacáisi nacáiri càide iyúwa wéemianá
madécaná wenàiwica imáidáaná, càide iyúwa nacái wéemianá
manùbéeri màladàca isàna, càide iyúwa nacái wéemianá casànéeyéi
énu manuýéi tiriricaalí. Yá náimaca:

“iAleluya, wàacué cayábéeri Wacuèriná Dios cachàiniiri iríwa,
yái cachàiniirica náicha canánama, idàbacáiná icùaca
macáita!

⁷Yá casíimáicué wía, wayanídacuéwa manuísíwata. Wàacué
Dios irí cayábéeri. Idéca Cordero yéenáiwana yàanàaca
yeedácatáipináta iríwa yàacawéetúapináwa. Uái
yàacawéetúapiná udéca uchùnìaca úawawa.

⁸Idéca imàacaca ùwalica ubàlewa cayábéeri lino, masaquèeri
nacái, mèlumèluíri nacái. Yái cayábéeri wáluma lino
ímáanáca càicanide iyúwa yái cayábéerica Dios yàasu
wenàiwicanái imàníirica”, càì náimaca.

⁹Néese ángel íimaca nulí: “Pitànàani: ‘Casíimáica níái wenàiwicaca
Dios imáidéeyéica Cordero yàasu matrimonio nérépiná, yeedápinácaalí
iríwa yàacawéetúapináwa’, càì pitànàacani”, íimaca nulí. Néese íimaca
nulí àniwa: “Yái tàacáisi nucàlidéerica piri, báisíiri tàacáisicani Dios
inùmàlicuíséerica”, íimaca nulí.

¹⁰Yá nubàlùacawa nùulùì ipùata iyúwa ángel irí nùacaténá icàaluíniná,
quéwa ángel íimaca nulí: “Píca pimàni càì. Núacata íbaidéeri Dios
irípiná càide iyúwa pía, nía nacái péenánái icàlidéeyéica mamáalàacata

naináwaná ìwaliwa Jesús yàasunáica nía. Pìà Dios icàaluíniná”, ìimaca nulí. Yácáiná Espíritu Santo imàaquéericaté profetanái icàlidaca tàacáisi Dios inùmalicuise, yácata Espíritu imàaquéerica Jesús yàasu wenàiwica icàlidaca iináwaná ìwali.

El jinete del caballo blanco

¹¹Néeseté nuicáca capìraléeri cáli yàacùacanéerica chènuníise, Dios ìyacàle nacái, yá péemiacué cayába, nuicáca cabalèeri caballo. Yái wenàiwica yáawinéericawa caballo ìnata, yácata Wáiwacali, ìpidenéeri Cayábéeri ìiwitáise, Machìwéeri nacái. Machacàníiri iyú yùuwichàidaca báawéeyéi wenàiwica, imànica nacái náipunita ùwicái. ¹²Yá mèlumèluíri ituí càide iyúwa waicáaná quichái ipèrùà. Idènìaca madécaná corona ìiwita ìwaliwa. Idènìaca ìpidenáwa ìwaliwa, quéwa abéerita Wáiwacali yáalíawa càinácaalí ìimáaná yái ìpidenáca. ¹³Wáiwacali ináawani idéca yáapúacawa irái yáaculé, yá idènìaca ìpidenáwa, Dios itàacái. ¹⁴Chènuníiséeyéi úwi nàacawa yáamiwáise. Nadènìaca nabàlewa cayábéeri wáluma lino cabalèeri, masaquèeri nacái. Nàacawa náalimáwanama cabalèeri caballo ìnata. ¹⁵Wáiwacali yùuwichàidapíná èeri mìnánái itàacái cachàiníiri iyúwa, macái cáli néeséeyéi càmiyéica yeebáida itàacái. Yùuwichàidapíná níawa cachàiníiri iyú. Yá imáalàidapíná wenàiwica imàníiyéica ibáyawanáwa máiníiri báawaca Dios iicáca, yái Dios cachàinírìica náicha canánama. Imáalàidapíná níawa càide iyúwa wenàiwica ibawàidacaalí uva ìyacaná ipisùacaténá uva ituní. ¹⁶Idènìaca ìpidenáwa ináawani ìwaliwa, icuuchuí ìwaliwa nacái: “Nacuèrinásàiri, níái macái cáli icuèrinánáica. Náiwacali nacái níái macái èeri mìnánái ìiwacanánáica”.

¹⁷⁻¹⁸Néese nuicáca áiba ángel ibàluèericawa èeri ituí irìcu. Yá ìimaca cachàiníiri iyú wáchulinái irí yáalaníiyéicawa chènunibàa: “Caquialécué, pìwacáidáyacacuéwa piyáacaténácué piyáacaléwa cadénama yái yàacàsi Dios ichùnièripinácué pìrí. Piyáacaténácué piyáacaléwa nainámi níái ichùulièyéicaté wenàiwica, nía nacái úwi ìiwacanánáimica, nía nacái wenàiwicanáimi cachàiníiyéica, nía nacái caballomica, nía nacái yèeyéimicawa caballomi ìnata, nía nacái macái wenàiwicamica, nía nacái ìibaidéeyéimica mawèníiri iyú áibanái irí, nía nacái yèepuníiyéimicawa máiwacalíiyéimica, nía nacái sùmanáimica, béeyéimica nacái”, càì ìimaca yái ángelca wáchulinái irí.

¹⁹Néese nuicáca yái caluéri cuwèesi, nía nacái ichùulièyéica èeri mìnánái. Nuicá nacái náapicha nàasu úwinái ìwacáidáyaquéeeyéicawa

namànicaténá ùwicái Wáiwacali ípunita yái yáawinéericawa cabalèeri caballo ínata, náipunita nacái yàasu úwinái yèeyéicawa yáapicha chènuniise. ²⁰Yá náibàaca caluéri cuwèesi. Náibàaca nacái cachìwéeri iwicùlidéerica, imànírica yái càmfírica wenàiwica idé imànica idècunitàacá ìyaca caluéri cuwèesi yáapicha, ichìwáidacaténá wenàiwica imàaquéeyéica nachanàidaca caluéri cuwèesi ípidená nàwali, nía nacái yèeyéica cuwèesi yéenáíwaná icàaluíniná. Yá náucaca caluéri cuwèesi quichái iriculé icáuca yáapichatawa, yàasu cachìwéeri iwicùlidéeri yáapichawa manuíri quichái iriculé, yáara manuíri yàawa nacáirica ipucuéricawa mamáalàacata cachàiníri azufre iyú, càiripinéerita ìyaca. ²¹Néese yái Wáiwacali yáawinéericawa caballo ínata inúaca cuwèesi yàasu úwináimi macáita. Inúaca nía itàacái iyúwa imusuéricawa inùmalicuise. Yá macáita wáchuli nayáaca nayáacaléwa cadénama úwinái ichéecami yéetéeyéimicawa àta cadécataléta níai wáchulica.

Los mil años

20 ¹Néeseté nuicáca ángel iricùacawa chènuniise. Idèniaca llave icáapi iricuwa yàacuèripiná iyú depuíféeri utàwi inùma. Idènia nacái manuíri cadena icáapi iricuwa. ²Néese ángel íbàaca màanu, yái bàaluitéeri àapica, idènièrica ípidenáwa càì: Diablo, ímáanáca “Icháwàidéeri waináwaná ìwali”, Satanás nacái, ímáanáca “Wàuwidesàiri”. Àngel idacùaca màanu cadena iyú mil camuí piná. ³Néese ángel yúucaca màanu depuíféeri utàwi iriculé. Yá ángel ibàliaca utàwi inùma. Ibàliaca utàwi inùma cachàiníri iyú màanu iwicáu àta imáalàacatalétawa yái mil camuíca, ipíchaná màanu ichìwáidaca èeri mìnánái. Néese mil camuí idénáami, yá iwàwacutápiná nawasàaca màanu àniwa maléená èeripináta.

⁴Néese nuicáca madécaná yàalubáisi. Níai yáawinéeyéicawa yàalubáisi ínata nacùapiná wenàiwica nàuwichàidacaténá cawinácaalí imàníyéica ibáyawanáwa. Nuicá nacái wenàiwica yéetéeyéimicawa nawichuèyéicaté íicha íiwita nacàlidacáináté Jesús iináwaná ìwali, nacàlidaca nacái Dios itàacái áibanái irí. Càmfíyéicaté yàa caluéri cuwèesi icàaluíniná, yàasu yéenáíwanási nacái. Càmitaté namàaca áibanái nachanàidaca caluéri cuwèesi ípidená napùdàlicu, nacáapi ìwali áiba. Yá nèepùapináwa cáuca àniwa, yá nacùapiná wenàiwicanái Cristo yáapicha mil camuípiná. ⁵⁻⁶Yácata idàbáanéeri namichàanácawa. Casíimáica nía, mabáyawanéeyéica nía nacái, níai imichèeyéipínacawa yéetácáisi íicha idàbáanéerica namichàanácawa. Yá machàinica náicha

yáara pucháibáaná yéetácáisica. Sacerdotepiná níaawa íbaidéeyéica Dios irípiná, Cristo irí nacái. Yá nacùapiná wenàiwicanái Cristo yáapicha mil camuípiná. Quéwa áibanái yéetéeyéimicawa càmitàacá namichàapináwa yéetácáisi íicha àta imáalàacatalétawa yái mil camuíca.

Derrota del diablo

⁷Néese mil camuí idénáami, yásí ángelnái namusúadapiná Satanás irìcuíse yái nadacùacatalécani. ⁸Yá imusúapináwa ichìwàidacaténá macái èeri mìnánái, nía nacái ípidenéeyéica Gog, Magog nacái. Yá ìwacáidapiná nía namànicaténá ùwicái. Chínamáipiná nái úwica càide iyúwa càina ituíná.

⁹Yá nàapináwa namanùbaca iyúwa chínamáinama nái úwica, Israel yàasu cáli ínatalé, yá nabàlùapináwa itéesebàa yái Dios yàasu wenàiwica ìyacàleca, yái yàcalé cáininéerica Dios iicáca. Néeseta quéwa Dios ibànùapiná quichái chènuniíse, yásí yeemáca macáita nái úwináimica. ¹⁰Néese Diablo, yái Satanás icháwàidéerica waináwaná ìwali, yái ichìwàidéerica wenàiwica, Dios yúucapínani quichái irìculé, yáara manuíri yàawa nacáirica ipucuéricawa ìyaca mamáalàacata cachàiníiri azufre iyú, alé ìyacatalépináca yái caluéri cuwèesica, yá nacái yàasu cachìwéeri iwicùlidéerica. Yá nàuwichàapináwa càiripináta èeripinama, táiyápinama nacái, èeri càníiri imáalàawa.

El juicio ante el gran trono blanco

¹¹Néeseté nuicáca manuíri yàalubáisi cabalèeri. Nuicá nacái yái yáawinéericawa yàalubáisi íinata. Yá cáliqueí, yá nacái capìraléeri cáli chènuniíseerica nachalíacawa, yá canáca nía quirínama, Dios imáalàidacáiná nía, yái Dios yáawinéericawa yàalubáisi íinata. ¹²Néese nuicá nái yéetéeyéimicawa canánama, nái manuínaméeyéica, nía nacái púubéeyéica. Yá nabàlùacawa yàalubáisi íipunita. Néese cuyàluta nàacùacawa. Yàacùacawa nacái áiba cuyàluta idènièrica wenàiwicanái ípidená idènièyéica icáucawa càníiri imáalàawa. Néese icàlidaca naináwaná ìwali nái yéetéeyéimicawa, càide iyúwa naléena cuyàluta irìcuíse naináwaná, càinácaalíte namàníiná idècunitàacá cáuca nía. ¹³Macái wenàiwica yéetéeyéicatéwa manuíri úni yáaculé namusúacawa úni yáacuíse, yá nabàlùacawa Dios íipunita. Macáita nacái yéetéeyéimiwa nàanàaca yéetácáisi íicha, càliculí íicha nacái, síisáanácaalíte néetácawa. Yá icàlidapiná naináwaná ìwali canánama càinácaalíte namàníiná idècunitàacá cáuca nía. ¹⁴Néese yúucaca

yéetácáisi quichái irìculé; yúucaca infierno quichái irìculé nacái, yái infierno báawéeyéimi íiwitáise yúuwichàacatalécawa. Yúucaca nía quichái irìculé, yái manuíri yàawa nacáirica ipucuéricawa ìyaca mamáalàacata quichái iyú. Yácata pucháibáaná yéetácáisica, yái manuíri yàawa nacáirica ipucuéricawa quichái iyú càiripinéerita ìyaca. 15Yá macáita wenàiwica canéeyéica ípidená ichanàacawa cuyàluta irìcu, yásí yúucaca nía quichái irìculé, yái manuíri yàawa nacáirica ipucuéricawa mamáalàacata quichái iyú, canácáiná náipidená cuyàluta irìcu, yái cuyàluta idènièrica wenàiwicanái ípidená idènièyéica icáucawa càmfiri imáalàawa.

El cielo nuevo y la tierra nueva

21 ¹Néeseté, núa Juan, nuicáca wàlisài capiráléeri cáli, nuicá nacái wàlisài cháí cáli, imáalàapinácáináwa yáara idàbáanéerimica capiráléeri cálica, cháí idàbáanéerimica cálica nacái. Canácata quéwa manuíri úni. ²Néese nuicáca mabáyawanéeri yàcalé, yái wàlisài Jerusalénca. Iricùacawa chènunfise Dios yàatanáise. Cayábéerica yái yàcaléca Dios ichùnìèrica cayába. Cayábéeri iicacánáwa càiride iyúwa inanái iicacánáwa udécánáami ùwalica ubàle cawèníriwa ùacawéeri irípináwa, ipíchawáise umànica matrimonio yáapicha. ³⁻⁴Néeseté nuémìaca cachàiníri tàacáisi Dios yàalubái irìcuíséeri, yái yàalubáisi Dios yáawinacatáicawa, icùacaténá canánama. Yá càí íimaca: “Péemì cayábani, siúcáisede Dios ìyaca èeri mìnánái yáapicha. Yèepunípináwa náapicha, icùapiná nacái níawa. Dioscata yàacawéeridapiná nía, Nacuèrinápiná nacáicani. Dios itunúapiná náicha natuíyáa macáita. Canáca yéetácáisi néré. Càmfíyèipiná fícháaní néenibàa. Càmita achúma nawàwa. Canáca cáiwíri yácáiná idéca imáalàacawa càiripináta canánama yáara quéechéerimicaté ìyaca”, íimaca nulí.

⁵Néese Dios, yái yáawinéericawa manuíri yàalubáisi íinata, icùacaténá canánama, íimaca: “Péemì cayába, numànica nùyaca macáita wàlisàita àniwa”, íimaca. Néese íima nulí àniwa: “Pitànàacani, càide iyúwa núumáaná píri, báisiiricáiná nutàacáica íná píalimá peebáidacani”, íimaca nulí yái Diosca.

⁶Yá íimaca nulí nutànàacaténá tàacáisi: “Nudéca numáalàidaca numànicani. Núacata yái ìyéericaté èeri ipíchawáiseté, núacata nacái yái namáalàidáaná canánama càide iyúwa las letras alfa y omega. Cawínacaalí macàléerica iwàwa, nùaca ìirawa úni yèeri icáuca càmfiri imáalàawa,

mawènfiri iyú quéwa nùaca ìirani”, ìimaca nulí nutànàacaténáni. ⁷Yá ìimaca nulí àniwa yái Diosca: “Cawinácaalí imawèniadéeyéica báawéeri, nùaca nalí macáita yái cawènfirica mawènfiri iyú, níái nuénibeca. Núacata nacuèrinápináwa. Níacata nuénibepiná nacáíwa”, ìimaca nulí nutànàacaténáni. ⁸Néese ìimaca nulí àniwa yái Diosca: “Quéwa cawinácaalí níái càmfíyéica yeebáida nutàacái cáalucáiná nàuwichàacawa nulípiná, nía nacái iwènúadéeyéica nuícha íiwitáisewa, nía nacái càmfíyéica yeebáida nutàacái, nía nacái casaquèeyéica íiwitáise, nía nacái inuéyéica wenàiwica meedá, nía nacái iiméeyéica áiba yáapicha càmfíchúaca náinusíwa, càmfíirica nacái nanìrisíwa, nía nacái camàliquèeyéica, nía nacái yèeyéica ídolo cuwáiná yéenáíwaná icàaluíniná, nía nacái macáita cachíwéeyéica, iwàwacutápiná nàacawa manuíri quichái iriculé yái manuíri yàawa nacáirica ipucuéricawa mamáalàacata azufre iyú, máinfiri ùuleca, càiripinéerita iyaca. Yái quichái íipidenéeri ‘Pucháiba yàawiriéri yéetácáisica’ ”, ìimaca nulí yái Diosca.

La nueva Jerusalén

⁹Néeseté áiba ángel yàanàaca nùatalé, abéeri néená níái siete namanùbaca ángelca idènièyéicaté siete namanùbaca bacàa ipuniéyécawa iyú yái siete namanùbaca yùuwichàacáisi Dios ibànuèripináca namáalàidáaná canánama yùuwichàacáisica cháí èeri iricúirica. Yái ángel ìimaca nulí: “Aquialé, núsáidacaténá piicá úara Cordero yàacawéetúapináca”, ìimaca nulí yái ángelca. ¹⁰Néese Espíritu Santo imàacaca nuicáca ángel itéca núa, yéenáíwanási nacáiri iyúta quéwa, alé chènuníiri dúli íinatalé. Néese ángel yáasáida nuicáca Cordero yàacawéetúa, yái cayábéeri yàcalé mabáyawanéerica, íipidenéeri Jerusalén, iricuéricawa chènuníise Dios yàatanáise. ¹¹Yái yàcaléca mèlumèluíricani Dios icamaláná iyú. Mèlumèluíri càide iyúwa cawènfiri íba cabalèeri íipidenéeri jaspe, cuniéri quéwa iyúwa cayábéeri vidrio. ¹²Yái yàcalé idèniaca itéesewa iwáináwa chènuníirica, manuíri nacái. Yái iwáiná idèniaca doce namanùbaca inùmawa. Macái inùmata abéeri ángel ibàlùaca icùacani. Macái inùmata náipidená ichanàacawa doce namanùbaca yàawiría Israel itaquénáinámica. ¹³Nuicáca máisiba inùma iwáiná ìwali este iwéré, máisiba nacái inùma nàyaca norte iwéré, máisiba nacái inùma nàyaca sur iwéré, máisiba nacái inùma nàyaca oeste iwérecata. ¹⁴Yái yàcalé iwáiná doce namanùbaca íba yáapíiséeyéi náalimáwanama náipidená ichanàacawa níái doce namanùbaca apóstol yèepuníyéicatéwa Cordero yáapicha.

¹⁵Yái ángel itàaníríca núapícha idèníaca oroírí metro yáalimáidacaténá yàcalé, ibàlài nééséeri iwáiná nacái, inùma nacái. ¹⁶Yái yàcaléca abédanaméerita ibàlài icáalaca. Néese ángel yáalimáidaca metro iyúni yái yàcaléca. Dos mil doscientos namanúbaca kilómetros icáalaca, càita nacái icáalaca ichènunica, càita nacái icàcumàa icáalaca. Abédanamata icáalaca yái yàcaléca. ¹⁷Néese ángel yáalimáidaca iwáiná yàcalé itéeséerica. Sesenta y cinco namanúbaca metros ichènunica càide iyúwa èeri minaná yáalimáidáaná wawàsi.

¹⁸Yái iwáináca yáawami cabalèeri íba cawèníiri ípidenéerica jaspe. Yái yàcaléca yáawami orota càide iyúwa masaquèeri vidrio. ¹⁹⁻²⁰Doce namanúbaca manuínaméeyéi íba iwáiná yáapíise. Iba imanúbaca ichanèerica ìwali abéeri íiwitáaná cawèníiri íba: jaspe, cabalèeri íba; zafiro, capíraléeri, cuniéri íba; ágata, capíraléeri erúamàwaca, samànéeri íba; esmeralda, ipuléerisiwa, cuniéri íba; ónice, éewéeri, samànéeri íba; cornalina, quíiréeri, cuniéri íba; crisólito, éewéeri, cuniéri íba; berilo, ipuléeri, cuniéri íba; topacio, éewéeri, cuniéri íba; crisoprasa, éewaca nacáiri, samànéeri íba; jacinto, chubénaméeri, cuniéri íba; amatista, capíralesíwéeri, cuniéri íba; ²¹Níái yàcalé inùmaca doce namanúbaca yáawami perlata, cabalèeri íba cawèníirica. Inùma imanúbaca imàníiri abéeri perla íicha, iwáiná inùmapiná. Yái yàcalé yàasu manuíri carretera yáawami orota, cuniéri vidrio nacáiri.

²²Canácata templo yàcalé irícu nasutàcàalupináca Dios íicha. Yàcalé imanuícata nàaca Dios icàaluíniná, yái cachàiniíríca náicha canánama, nàaca Cordero icàaluíniná nacái. ²³Càmíta iwàwacutá èeri icànaca yàcalé ìwali, quéeri nacái, icànacáiná ìwali yái Dios, Cordero nacái nacamalánaca. ²⁴Macái cáli nééséeyéi yèepunícawa yàcalé icamalá irícu. Wenàiwica íiwacanánái natéca nàasu cawèníiriwa yàcalé irículé. ²⁵Yàcalé inùmaca canánama canácatáita ibàliawa èeríapi. Canáca catá néré. ²⁶Natéeripiná nàasu cawèníiriwa néré yàcalérículé, níái macái èeri minaná càasuíyéica. ²⁷Quéwa báawéeyéi íiwitáise canácatáita yéewaná nawàlùacawa néré. Cawinácaalí iiméeyéica áiba yáapícha càmiíríca nanírísiwa, càmfíchúaca nacái náinusíwa, nía nacái cachíwéeyéica, canácata yéewanápiná nawàlùacawa néré. Níawamita idènièyéica ípidenáwa ichanàacawa Cordero yàasu cuyàluta irícu, yái cuyàlutaca idènièrica náipidená canánama níái Dios yèeyéica icáuca càmfíiri imáalàawa.

22 ¹Néeseté ángel yáasáida nuicáca masaquèeri inanába, yèeri wacáuca càmfíiri imáalàawa. Asáiri yáaculé manuísíwata

càide iyúwa waicáaná vidrio. Yái inanába imusúacawa Dios yàalubái yèewíise, yái yáawinacatáicawa Cordero yáapicha, nacúacaténá canánama. ²Yái inanába iwatácawa bamuchúamibàa yàcalé yàasu manuiri carretera yèewibàa. Aicu nabàlùacawa carretera idùlepibàa, càita nacái abéemàawáise nabàlùata nacáiwa néenibàa. Yái àicuca, yácata yèerica wacáuca càmiiri imáalàawa. Idèniaca ìyacanáwa, doce yàawiría yàaca ìyacanáwa macái camuíta. Quéeri imanùbacata càyacanácani. Yái àicu ibáináca cayábéeri dabéca ichùnièrica macái èeri mìnánái. ³Yàcalé iricu, canácatáita ìya wawàsi Dios iiquéerica iyúwa báawéeri. Dios, Cordero yáapicha, ìipidenéerica Jesucristo, nacùapiná èeri mìnánái néenibàa. Nàasu wenàiwicanái yàaca nacàaluíniná. ⁴Naicáwa Dios inàni néréwa. Nadèniapiná Dios ìipidená napùdàlicuwa. ⁵Canáca néré catéeriwa. Níái iyéeyéipináca néenibàawa càmita iwàwacutá napucúadaca lámpara, càmita nacái iwàwacutá èeri icànaca nàwali. Wáiwacali Diosta icànapiná nàwali. Nacùapiná macáita Dios yáapicha càiripináta, èeri càmiiri imáalàawa.

La venida de Jesucristo está cerca

⁶Néeseté ángel ìimaca nulí: “Báisíricata yái tàacáisica, íná yéewa píalimá peebáidacani macái piwàwalicuísewa. Yá nacái Wáiwacali Dios, yái imàaquéerica profetanái icàlidaca tàacáisi inùmalicuíse, idéca ibànùaca yàasu ángelwa yáasáidacaténá yàasu wenàiwicanái irí cànínacaalí ichàbáanápínáwa mesúnamáita”, ìimaca nulí yái ángelca.

⁷Wáiwacali ìimaca walí: “iPéemìacué cayábani, nùanàapiná mesúnamáita! iCasíimáica nawàwa cawinácaalí yeebáidéeyéica yái tàacáisica Juan itànèerica cuyàluta iricu, yái icàlidéerica cànínacaalí ichàbáanápínáwa!” càì ìimaca yái Wáiwacalica.

⁸Núa Juan, núacata yái yéemièrica, iiquéerica nacái macáita yái tàacáisica. Idécanáami nuèmiacani, nuicácani nacái yái wawàsica, yá nubàlùacawa nùuluì ipùata iyúwa ángel irí nùacaténá icàaluíniná, yái yáasáidéerica nulí yái tàacáisica. ⁹Quéwa ángel ìimaca nulí: “Picá pimàni càì. Núacata plàcawéeriná ìibaidéerica Dios irípiná píapicha, péenánái yáapicha nacái níái profetaca icàlidéeyéica tàacáisi Dios inùmalicuíse, náapicha nacái níái yeebáidéeyéica tàacáisi pitànèerica cháì cuyàluta iricu. Pìaca abéerita Dios icàaluíniná”, ìimaca nulí.

¹⁰Néese ìimaca nulí àniwa: “Picá pibàani áibanái fícha yái tàacáisi pitànèerica cháì cuyàluta iricu, icàlidéerica cànínacaalí ichàbáanápínáwa, mawiénicáiná yái èerica”, ìimaca. ¹¹Cawinácaalí imànfiyéica ibáyawanáwa,

nía nacái casaquèeyéica íiwitáise, iwàwacutá nawènúadaca náiwitáisewa nabáyawaná íchawa caquialéta. Cawinácaalí nacái cayábéeyéica íiwitáise iwàwacutá namànica cayábéeri mamáalàacata, nía nacái masaquèeyéica íiwitáise iwàwacutá nèepunícawa mamáalàacata mabáyawanéeri iyú”, íimaca.

12-13 Wáiwacali íimaca walí: “iPéemíacué cayábani, nùanàapíná mesúnamáita! Yásí nutéca cawèníiri, yá nacái yùuwichàacáisica numàaquéeripíná macáita wenàiwica irí náalimáwanama càide iyúwa imanuícana nadéca namànica cayábéeri, báawéeri áibata. Núacata yái iyéericaté èeri ipíchawáiseté; núacata nacái yái namáalàidáaná canánama càide iyúwa las letras alfa y omega. Núacata yái idàbéericaté macáita, imáalàidéeripíná nacáiwa macáita”, íimaca.

14 Casíimáica cawinácaalí masaquèeyéica imànica íiwitáisewa báawéeri íicha yéewacaténá nayáaca nayáacaléwa yái àicu iyacaná yèerica nacáuca càimíiri imáalàawa, yéewanápiná nacái nawàlùacawa iwáiná inùma irìcubàa wàlisài Jerusalén iyacàlená iriculé. 15 Déeculé yàcalé íicha nàyaca níara casaquèeyéica íiwitáise, nía nacái camàliquéeyéica, nía nacái iiméeyéica áiba yáapicha camíichúaca náinusíwa, càimíríca nacái nanírísíwa, nía nacái inuéyéica wenàiwica meedá, nía nacái yèeyéica ídolo cuwáiná yéenáíwaná icàaluíniná, macáita nía nacái casíimáiyéica ichìwáidaca áibanái wenàiwica.

16 “Núa, Jesús, nudéca nubànùaca nùasu ángelwa icàlidacaténacué pirí yái tàacáisica, nalípiná macáita yeebáidéeyéica nutàacái, iwacáidáyaquéeyéicawa yàcalé imanùbaca. Núacata yái rey David itaquérinámica. Núacata nacái idàbéeripíná Dios yàasu èeri máíní cayábéeri càiride iyúwa mèlumèluíri dùlupùta ichanèericawa mèlumèluwaca mapisáísíwata èeri imanùbaca”, íimaca yái Jesúsca.

17 Yái Espíritu Santo, úa nacái Cordero yàacawéetúapíná náimaca Jesús irí: “iAqúalé!” càì náimaca Jesús irí. Macáitacué pía yéemièyéica yái tàacáisica, “iAqúalé!” càì píimacué Jesús irí. Macáitacué pía nacái iwàwéeyéica icáuacawa càimíiri imáalàawa, aquialécué, peedácué piríwani mawèníiri iyú, càide iyúwa macàlèeyéi iwàwa iwàwáaná ìiraca úni.

18 Yá nùalàacué pía cachàiníiri iyú macáitacué pía yéemièyéica yái tàacáisi Juan itànèerica cháí cuyàluta irìcu, icàlidéerica càinácaalí ichàbáanápínáwa. Aibacaalí itùculiada néeni áiba tàacáisi àniwa, Dios yùuwichàidapíná yái wenàiwica yùuwichàacáisi iyú, yái yùuwichàacáisi Juan itànèerica ìwali cháí cuyàluta irìcu. 19 Aibacaalí yúucaca tàacáisi

cuyàluta irìcuíseta yái icàlidéerica càinácaalí ichàbáanápínáwa, càmita Dios imàaca iyáaca iyáacaléwa àicu iyacaná yèeri wacáuca càmfíri imáalàawa, càmita nacái Dios imàaca iyaca mabáyawanéeri yàcalé irìcu, yái àicuca, yái yàcaléca nacái waléeyéica ìwali chái cuyàlutaca irìcu.

²⁰Yái Wáiwacali Jesús icàlidéerica walíni yái tàacáisica íimaca: “Báisíta, nùanàapíná mesúnamáita”, càì íimaca yái Wáiwacalica.

Néeseté núumaca: “Báisíta, amén. ¡Aquialé, Wáiwacali Jesús!” càì núumaca.

²¹Nusutácué Wáiwacali Jesús íicha pirípinácué imàníinápínácué pirí cayábéeri.

PALESTINA
el tiempo de
CRISTO SEÑOR
ESUCRISTO

Kilómetros

